

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་བོད་ཡུལ་
རི་ལྗར་ཆགས་ཚུལ།

དང་པོ། སྤྱི་ལོ་གནས་བབ།

ཁོ་བོ་ལ་བབ་པའི་བཤད་བྱ་དངོས་ནི་མདོ་སྨད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རང་ཡིན་
པས་བོད་སྤྱི་ཡོངས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱུ་རྒྱུ་སྤྱོད་ཆེ་བླགས་ན་སྐབས་དོན་བཞག་པའི་
སྤྱོད་འབྱུང་བར་འགྱུར་མོད་ཀྱི། ཐོག་མར་བོད་ཡུལ་སྤྱི་ལོ་བཟོན་པ་སྤྱོད་ཀྱི་
འདིག་རྟེན་འདི་ཆགས་ལྷགས་ཚུང་ཟད་ཅིག་མ་བཤད་ན། དེར་བཟོན་ནས་
འཆོ་ཞིང་རྒྱ་བའི་གཡོ་བ་བཅུད་ཀྱི་སེམས་ཅན་ནམས་འཆད་པའི་གཞི་རྟེན་

མེད་པ་ལྟ་བུར་འགྱུར་སྟབས་བོད་ཡུལ་སྤྱི་ལོ་སྟོད་བཅུད་བྱུང་འཕེལ་སྐྱོར་
རགས་རིམ་ཙམ་འཆད་ཐབས་ལ་འབད་ཆིས་ཡིན།

འཛམ་གླིང་སྤྱི་ལོ་ཨེ་ཤ་ཡའི་ས་དབྱིབས་ཀྱི་ས་ཁྲ་ཞིག་ལ་བལྟ་སྟབས།
ལུག་ཅིག་ངལ་གསོའི་ཉལ་ཚུགས་ལྡན་པའམ། ཡང་ན་བྱི་མགོའི་དབྱིབས་ཅན་
ཀྱི་ས་གཞི་འབྱར་གཟུགས་སུ་ཐོན་པ་དེ་ནི་བོད་ཡུལ་ཡིན་ལ། ཟླ་གས་བཞི་
མཚམས་བརྒྱད་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་དང་རྒྱལ་མཚམས་ཀྱི་ས་ཆོགས་ཀྱང་དེ་ཙམ་
འབྱེད་མི་དགོས་པར། བོད་རིགས་གནས་སྟོད་བྱེད་པའི་ས་ཁུལ་པལ་ཆེར་
གང་ན་འབྱར་གཟུགས་སུ་གསལ་བ་དེ་རང་ཡིན་པར་བཤད་ན་ཐལ་ཆ་ཆེར་
མི་འབྱུང་ཞིང་། དེང་དུས་ཀྱི་ས་ཁམས་རིག་པའི་ཐ་སྟོད་དུ་ཡུལ་འདི་ལ། མདོ་
དབུས་མཐོ་སྒང་འཁོར་འཁོར་པར་སྒྲུང་།

ཆ་སྟོམས་བྱས་ན་བོད་ཀྱི་ཡུལ་ཁམས་སྤྱི་ལོ་མཐོ་ཆད་མཆོ་རོ་ལས་སྤྱི་
ཏྲ་ལ་༡༠༠༠ ལྷག་ཡིན་སྟབས། འཛམ་གླིང་གི་རྒྱ་ཕིབས་ཞེས་འབོད་ཅིང་།
འཛམ་གླིང་འདིའི་སྟོ་སྟེ་དང་བྱང་སྟེ་གཉིས་ལ་སྟོས་ཏེ་སྟེ་གསུམ་པ་ཞེས་ཀྱང་
འབོད་པ་ཡིན།

ང་ཆོའི་བོད་མི་མང་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ལ་བོད་ཅེས་བརྗོད་དུས་ངོ་མོ་སྒང་
མ་དང་གངས་དཀར་ཏི་ཤེ་སོགས་གངས་རི་ཆར་དུ་དངར་ཞིང་། ཏ་ཤོས་ཉིན་
མཚན་གྱིས་བསྐྱོད་ཀྱང་མཐའ་མི་མངོན་པའི་ཡངས་པའི་སྒང་སྟོང་ས། བྱི་ཤོར་
རྒྱལ་མོ་དང་། མ་པམ་གཡུ་མཆོ། ཡར་འབྲོག་གཡུ་མཆོ་སོགས་མཆོ་དང་མཆོའུ་
ལྷེམས་སེ་འབྲིལ་བ། ཡར་སྒྲུང་གཙང་བོ་དང་། མ་རྒྱུ་འབྲི་རྒྱ་སོགས་རྒྱ་སྒྲུང་
ཆེན་པོ་མེར་མེར་གྱིས་འབབ་པའི་དེ་རིང་གི་ཡུལ་སྟོང་ས་འདི་འདྲ་ཞིག་ལས་
སྟོ་རོར་འཆར་དཀར་ཡང་། དོན་དངོས་སུ་བོད་ཡུལ་འདི་ཆེས་ཐོག་མའི་དུས་
ནས་འདི་འདྲ་ཞིག་མ་ཡིན་པར། ལོ་རོ་ས་ཡ་གཉིས་དང་ལྷ་འབྱུང་ལྷག་གི་ཡར་

སྒྲིབ་དུ་བོད་ཀྱི་ཡུལ་ཁམས་འདི་ས་བབ་མཐོ་ཞིང་གང་ངར་ཆེ་བ། ཁ་བ་འབབ་
 ཅིང་སྐྱམ་རྒྱུ་ལྡང་བ་འདི་འདྲ་ལས་སྒྲིབ་སྒྲིབ། ས་བབ་དམའ་ཞིང་གནམ་
 གཤིས་ལ་བརྒྱན་གཤེར་ཆེ་བ་དང་། རྒྱ་རྒྱུ་སྒྲིབ་ཤིང་དང་ཤིང་ཏེ་ལ་སོགས་
 ཚུལ་གྱི་ལོ་འདབ་པ་ལ་ཕྱུང་དུ་འཕྱུར་བའི་སྒྲིབ་དོན་དང་། མིག་པ་གསུམ་
 ཅན་གྱི་ཏ། རི་དྲགས་བསེ་རུ། ཤ་བ་སྒྲིབ་རིང་། འབྲུག་གམ་ཏ་རྒྱ་སོ་སོ་
 (Diagnoses)སོགས་བརྒྱན་གཤེར་དང་རྒྱ་ལ་བརྒྱན་པའི་སྒྲིབ་ཆགས་མང་བོ་
 འཛོ་གནས་བྱེད་པའི་ཡུལ་ཁམས་ཤིག་ཡིན།²

གལ་སྲིད་ཆེས་གདོད་མ་ནས་བོད་ཡུལ་གྱི་ས་བབ་དང་གནམ་གཤིས་
 དེང་སང་རི་བཞིན་ཡོད་ཆེ། འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་ཐོག་མར་འབྱུང་སའི་ཁོར་
 ཡུག་གི་ཆ་རྒྱུན་མི་ཚང་བར་འགྱུར་སྐབས། རང་ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱུགས་ལ་བའི་
 བྲག་སྲིབ་དང་སྒྲིབ་འདུས་པ་ལས་བོད་རིགས་ཀྱི་མེས་པོ་བྱུང་བར་བཤད་
 པའང་ཁུངས་ལུང་མེད་པ་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་སྲིད་པ་ཡིན།

ད་དུང་ས་བབ་ཀྱི་འགྱུར་སྒྲིབ་དང་གནམ་གཤིས་ཀྱི་གནས་བབ། འགྲོ་
 བ་མིའི་བྱུང་འཕེལ་གྱི་ཆོས་ཉིད་འཆད་སྐབས་འཕགས་པ་སྤྱན་རས་གཟིགས་
 དང་རྗེ་བཙུན་སྒྲོལ་མ་སོགས་སངས་རྒྱུས་བྱང་སེམས་དག་གི་བྱིན་རྒྱལ་སྤྱི་
 འཕྱུལ་དང་ཉ་ཉུང་མཉམ་བསྐྱེས་བྱ་རུང་བ་ཡང་མ་ཡིན་པར། རང་ཅག་གི་
 གནམ་བོའི་ཡིག་རྒྱུང་ལོ་རྒྱུས་ཁག་ལས་བྱུང་བའི་ཚད་ལྡན་ཁུངས་མེར་གྱི་
 བཤད་སྒྲོས་ལ་གཞི་བཅོལ། དེང་རབས་ཚན་རིག་གི་ལམ་ནས་གདོད་མའི་
 མི་དང་སྒྲིབ་ཆགས་ཀྱི་འགྱུར་རྒྱུ་གནམ་ཐོག་ལ་བརྟག་དབྱེད་ཡང་ཡང་བྱས་
 པའི་བྱུང་བ་དོན་རྣམས་སྒྲིབ་ཏུ་འཛིན་དགོས་པ་ཏེ་ཅང་གལ་ཆེན་ཡིན།

འོ་ན་ཆེས་གནམ་དུས་ཀྱི་བོད་ཡུལ་འདིའི་གནས་སྐབས་རིམ་འདྲ་ཞིག་
 ཡིན་ནམ་སྐྱེས་ན། ལུ་མཐའ་བྲལ་བའི་རྒྱ་མཚོ་ཆེན་པོའི་བྱིངས་ན་གནས་པའི་

ན་སོགས་ཀྱི་ཁ་ལྷན་སྒྲིག་ཆགས་ཀྱི་འཛིག་རྟེན་ཞིག་ལས། དེ་རིང་ང་ཚོའི་
མིག་ལས་ན་གསལ་བའི་སྐྱམ་སའི་འཛིག་རྟེན་འདི་འདྲ་ཞིག་མིན། འདི་ནས་
ཕྱིར་འདེད་ཀྱིས་ལོ་ངོ་དྲུང་ཕྱུར་གཞིས་ཀྱི་སྐབས་བོད་ཡུལ་དུ་འབྱེལ་བའི་རྒྱ་
མཚོ་བྱི་མགོ་བཙུངས་ཤིང་། ཡང་འདི་ནས་ཕྱིར་འདེད་ཀྱིས་མི་ལོ་ས་ཡ་གསུམ་
ཀྱི་ཐོན་“དེ་མ་ལ་ཡའི་རི་བྱ་བ་འགུལ་རྒྱུ་དེ་”དུ་གྲགས་པའི་སའི་གོ་ལར་འགུལ་
རྒྱུ་དེ་ཤུགས་དྲག་ཅིག་བྱུང་ནས་བོད་ཁམས་ཡོངས་རྫོགས་དང་བྱུང་པར་དེ་
མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱུད་ཡར་འབྱུར་གཟུགས་སུ་དོད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་བྱི་འཕྲོས་སུ་
བྱུར་པའི་མཚོ་ཆུ་ལྷག་མེད་དུ་བྱུར་པར་བཤད་ཚུལ་འདི་དེ་རིང་གི་འཛིག་རྟེན་
འདི་ལྟེན་ཀྱི་བཤད་ཚུལ་ཡིན།

ལྷ་མཆོན་ཅི་ཞིག་ལ་བཞེན་ནས་“དི་མ་ལ་ཡའི་རི་གྲུབ་འགྲུལ་སྒྲིང་”དེ་
 གྲུང་བ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན། དེ་རིང་གི་ང་ཆོག་ནས་པའི་སའི་གོ་ལ་འདི་ཉིད་ལྷགས་
 སྒྲིང་ཡུག་ཅིག་རི་བཞེན་བར་གསེང་མེད་པ་ཞིག་མ་ཡིན་པར། བྲག་རྩོལ་བ་
 ཆེན་དྲུག་གིས་ཉིན་གཞི་བྱས་ནས་གྲུབ་པ་ཞིག་ཡིན་སྟབས། བྲག་རྩོལ་བ་ཆེན་
 དེ་དག་གི་བར་ཐད་དུ་འཁེལ་བའི་ཡུལ་ལྷུང་ཁག་ལ་རྒྱན་དུ་ས་ཡོམ་རྒྱག་
 བཞེན་ཡོད་པ་སྟར། མི་ལོ་ས་ཡ་གསུམ་གྱི་ཡར་སྔོན་དུ་ཡུ་རོབ་སྤིང་ཆེན་དང་།
 ཞེ་ཤ་ཡའི་སྤིང་ཆེན། ཉིན་དུ་རྒྱ་མཆོ་ཆེན་པོའི་འོག་རིམ་དུ་གནས་པའི་བྲག་
 རྩོལ་གསུམ་གདོང་གདུགས་བརྒྱབ་པས། ཉི་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱད་འདི་ཉིད་བཙོར་
 བྱགས་གྱིས་ཡར་འབྱར་གཟུགས་སུ་ཐོན་པར་མ་ཟད། ད་དུང་སྤྲུལ་སྤྲུང་ལོ་
 རེ་བཞེན་ལི་མི་(0.33-1.27)མཐོ་རུ་འགོ་བཞེན་པ་དེ་རེད།

ད་དྲུང་གནས་གནིས་རིག་པ་བ་རྣམས་ཀྱིས་བརྟག་དབུང་ཞིབ་
འབྲུག་བྱས་པའི་བྱུང་དོན་ལྟར་ན། ཐོག་མར་དེ་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱུད་འབྲུང་
གཟུགས་སུ་དོད་སྐབས། ས་ཁྱོན་གྱི་འཕྲོ་ཆད་རྒྱ་མཚོའི་ངོས་ལས་མའི་ཁར་

(Meter) ༡༠༠༠ ཡས་མས་ཡིན་ཞིང་། ས་གཤིས་དུས་རིམ་གསུམ་པའི་མཛུགས་
 ཏུ་ཉི་མ་ལ་ཡའི་ཁུལ་གྱི་ཆ་སྟོན་མས་མཐོ་ཆད་རྒྱ་མཚོའི་ངོས་ལས་མའི་ཉར་
 (Meter) ༡༠༠༠ ཅམ་ཡིན། ཡིན་ནའང་ལོ་མང་རིམ་བསྐྱུད་ཀྱིས་ཉི་མ་ལ་ཡའི་
 རི་རྒྱུད་རིམ་ཐོར་སོང་བ་ལ་བརྟེན་ནས་ད་ལྟའི་ཉི་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱུད་སྤྱིའི་མཐོ་
 ཆད་མཚོ་ངོས་ལས་(Meter) ༤༡༠༠ ཡན་ཆད་དུ་སྤེལ་ས་ཡོད་ཅིང་། དེང་རབས་
 རྒྱའི་ས་གཤིས་རིག་པ་བ་དང་ལོ་རྒྱུས་གནའ་རྫས་རྟོག་ཞིབ་པ་མང་བོ་ཞིག་
 གིས་ཀྱང་གདོད་མའི་བོད་ཀྱི་ས་བབ་གནས་གཤིས་ཀྱི་ཆ་རྒྱུན་ལ་དཔག་ས་ན།
 བོད་ཡུལ་འདི་འཛམ་གླིང་གི་འགོ་བ་མའི་རིགས་འབྱུང་སའི་ལྷོ་གནས་གལ་
 ཆེན་ཞིག་དུ་ཆོད་དཔག་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པར་མ་ཟད། དེང་རབས་རྒྱ་རིགས་
 ལོ་རྒྱུས་སྒྲིབ་འཁྲིད་དུ་འདུང་“བོད་ས་མཐོ་ནི་སྤྱི་རིགས་གནས་ཡུལ་ཞིག་ཡིན་
 པར་སོམ་ནི་མ་མཆིས་”ཞེས་ཆོག་ཐག་ཆོད་པོས་སྟོན་ཆོག་འདོག་མཁན་³ཡང་
 འབྱུང་བཞིན་ཡོད།

གོང་སྟོན་རྒྱ་མཚན་དེ་དག་ལ་གཞིགས་ན། རང་ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་པལ་
 མོ་ཆེར་“སྟོད་མངའ་རིས་སྟོར་གསུམ་རྒྱུ་དང་འདྲ། བར་དབུས་གཙང་རུ་
 བཞི་ཡུར་བ་དང་འདྲ། སྤྱད་མདོ་ཁམས་སྤང་དུག་ཞིང་ས་དང་འདྲ།” ཞེས་
 གདོད་མའི་བོད་ཀྱི་ས་བབ་ཀྱི་གནས་སྤངས་འདྲ་དཔེ་གསུམ་གྱིས་བཤད་
 འདུག་པའང་ཆེན་རིག་དང་མཐུན་པའི་ཁ་ཚོན་བཅད་པའམ། ཆེས་གནའ་
 དུས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་ས་བབ་འཕེལ་རྒྱ་དང་འབྲེལ་བ་གལ་ཆེན་ཡོད་པའི་བཤད་
 སྟོན་རྒྱ་མཚན་ལྟན་པ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། དེ་རིང་གི་བོད་ཀྱི་ས་བབ་འདིའི་དབང་
 དུ་བྱས་ནས་བཤད་ན་འབྲེལ་བ་སྤྱི་ཙམ་ཡང་མེད་དེ། དབྱར་དུས་ཀྱང་
 ཁ་བ་བྱ་ཡུག་འཚུབ་བཞིན་པའི་སྟོད་མངའ་རིས་ཡུལ་དེ་རྒྱུད་དང་འདྲ་བའི་
 ཆ་རྒྱུན་ཅི་ཡང་མེད་པ་འདི་ཤིས་དགོས་པའི་དོན་གནད་ཅིག་དུ་སེམས།

ད་དུང་གནང་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་མང་བོ་ཞིག་ན་བོད་ཡུལ་
 ཆགས་ཚུལ་ཐད་ཆོན་རིག་དང་མཐུན་པའི་འགྲེལ་བཤད་གལ་ཆེན་གནང་
 ཡོད་པ་ནི། བོད་ཀྱི་ཡུལ་འདྲིར་མིའི་འགྲོ་བ་མ་བྱུང་བའི་ཡར་ཐོན་དུ་ལུང་
 མཐེལ་ཐམས་ཅད་རྒྱས་བཀའ་ཞིང་། ལོགས་རྣམས་ནགས་ཆལ་གྱིས་ཁེབས་
 པ་ལ་རི་རྒྱུས་དང་རྒྱུར་གནས་སྟོན་ཆགས་ཤ་སྟག་གིས་བཀའ་ནས་ཡོད་ཅིང་།
 ནམ་ཞིག་གོང་ཡུལ་གྱི་རྒྱ་བརྒྱུག་གས་གཤིན་རྗེའི་སྐ་གདོང་དུ་གྲགས་པའི་ཁ་
 བྱེ་སྟབས་རིམ་གྱིས་བོད་ཡུལ་གྱི་རྒྱ་རྣམས་བྱི་སྟེ་ཡུལ་སྟོང་ས་ཀྱི་རྣམ་པར་མངོན་
 པར་བཤད་⁴འདྲག་པ་དེ་རེད།

འདི་ནི་དེང་རབས་ཚན་རིག་པས་ལོ་ངོ་ས་ཡ་དུ་མའི་ཡར་སྡོན་དུ་བོད་
ཡུལ་རྒྱས་བཀང་བར་བཤད་པ་དང་གཞིས་སྤུ་མ་མཆིས་པའི་བཤད་པ་ཞིག་
ཡིན་པར་མ་ཟད། སྤྱི་མོགས་སྤྱི་ག་ཆགས་ནས་མིའི་འཕྲོ་བ་ཐོག་མར་འབྱུང་
བའི་ཁོར་ཡུག་གི་གནས་བབ་ཆ་རྒྱུན་ཅི་ལྟར་ཡིན་པ་ལ་འགྲེལ་བཤད་བྱས་པ་
ཞིག་ཀྱང་ཡིན།

དེར་བརྟེན། ང་ཅི་འདས་ནས་ལོ་བརྒྱ་ན། །

ཁ་བ་ཅན་དུ་མཆོ་བྱི་ནས། །

སྐ་ལའི་ནགས་ནི་འབྱུང་བར་འགྱུར། ། ཞེས་པའི་

སངས་རྒྱལ་གྱི་ཡུང་བསྟན་དུ་གཤམ་པ་དེ་ལོ་ཆོག་ས་རྒྱུད་འདེད་བྱས་ཆོ་ཁུངས་
བཅོལ་བྱ་མི་ཐུབ་ཀྱང་། གནའ་དུས་པོད་ཡུལ་མཆོ་ཤོག་དུ་གནས་ཤིང་རིམ་
གྲིས་མཆོ་ཚུ་གི་ནས་སྐམ་སར་རྒྱུར་པའི་བརྒྱད་རིམ་གྱི་ཐད་ནས་བསྟན་ན་ཆེས་
དངོས་ཡོད་དང་རིན་ཐང་ལྷན་པའི་སྟོམ་ཆོག་ཅིག་ཡིན་ནམ་སྟུམ། (སྟེ་སྲིད་
སངས་རྒྱལ་པས་མཛད་པའི་རབ་གསལ་གསེར་གྱི་སྟེ་མ་ལྟ་ས་དཔར་མའི་ཤོག་
ངོས་༩༥ པར། ང་ཡི་དུས་ནས་ལོ་བརྒྱ་ན་ཟེར་བ་དེ་རྒྱུད་ན་དངོས་སུ་མ་

བཞུགས་ཀྱང་།)གོང་དུ་བྲངས་མ་ཐག་པའི་ལུང་ཆོག་དེ་དང་། ཡང་ལ་ལས།
 ང་ཡི་དུས་ནས་ལོ་བརྒྱ་ན། ། ཞེས་དང་། ལ་ལས། ལོ་ནི་བརྒྱ་ཅུ་ལོ་ན་པ་
 ན། ཞེས་ཆོག་ཟིན་མི་འདྲ་བ་མང་ཞིག་སྟོན་རབས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཚུལ་མཁན་
 བལ་ཆེར་གྱིས་ལུང་འདྲིན་བྱས་འདུག་པ་རྒྱུད་ན་མི་བཞུགས་པར་བཤད་དེ།
 རྩེ་སྤྲིད་རང་གིས་བྲངས་པ་ནི། འདྲམ་དཔལ་རྩ་རྒྱུད་ལེའུ་རབ་འབྱམས་སོ་
 དུག་པ་ལས། ང་ནི་ས་སྤྲོད་མུ་འཛུགས། ཁ་བ་ཅན་གྱི་ནང་དག་དུ། །སྤ་
 ལའི་ནགས་ནི་ཡང་དག་འབྱུང་། ། ཞེས་པ་འདི་ཡིན།

དེ་ཡང་ཐོག་མར་རྒྱ་གར་སྤྲིང་ཕུན་དེ་ཨ་མྲི་རི་ཀའི་སྤྲིང་འགམ་ནས་
 ཁ་གྱུས་ནས་ལོ་མང་རིམ་བཞུད་ཀྱིས་བྱང་དུ་རྒྱར་ཏེ་ཨ་ཤ་ཡའི་སྤྲིང་ཆེན་དང་
 བརྟམ་པའི་བཙེར་ཤུགས་ཀྱིས། སྤྲིང་དེ་གཉིས་ཀྱི་བར་མཆོམས་ཀྱི་གཤེར་བག་
 ཆེ་བའི་ས་འདམ་དང་མཉམ་དུ་བྲག་རྩོམ་པོ་འབྱར་དུ་བཏོད་པ་ནི་དེ་མ་ལ་
 ཡའི་རི་རྒྱུད་ཡིན་ལ། བརྟམ་ཤུགས་དེའི་དབང་གིས་དེ་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱུད་ཅུ་
 མ་ཡིན་པར་དེ་རིང་གི་རྒྱ་གམ་གྱི་གཟུགས་དབྱིབས་མངའ་བའི་བོད་ཀྱི་ས་ཁྱོན་
 ཡོངས་རྫོགས་འབྱར་གཟུགས་སུ་བྱས་ཁར། བོད་ཀྱི་རྒྱབ་ཕྱོགས་ནས་ཤར་དུ་
 བསྐྱངས་པའི་གངས་ཏི་སེའི་རི་རྒྱུད་དང་། གདང་ལ་རི་རྒྱུད། ལུ་རྒྱ་རི་རྒྱུད།
 བ་ཡན་ཏ་རིའི་རི་རྒྱུད་སོགས་ཀྱང་ཉེ་བ་གཉེར་གྱི་ཚུལ་དུ་འབྱར་ཐོན་བྱང་བ་
 ཡིན།

ང་ཆོས་སེམས་རྒྱུ་རྒྱུ་བསྐྱངས་ཀྱི་ལྷ་སྤངས་སྤྲད་དེ་བོད་གངས་ཅན་གྱི་
 རྫོངས་ལ་བཞུགས་ཆོ། བྱང་མཐའི་ལུ་རྒྱ་རི་རྒྱུད་དང་། ལྷོ་མཐའི་དེ་མ་ལ་ཡའི་
 རི་རྒྱུད། རྒྱབ་ནས་ཤར་དུ་བསྐྱངས་པའི་གངས་ཏི་སེའི་རི་རྒྱུད་དང་གདང་
 ལ་རི་རྒྱུད་སོགས་བོད་ཡུལ་རྒྱབ་བྱང་ལུ་སྤྲངས་གསོག་གི་རྣམ་པར་བྱུང་
 པ་ནི་སྟོབའི་ཁ་མདུད་པ་ཞིག་དང་འདྲ་ལ། རི་མདུད་སྤངས་གསོག་དུ་ཡོད་

ས་དེ། མངའ་རིས་ནུབ་བྱང་དང་། ཟེ་རྒྱལ་གྱི་ཐོན་ལས་ཀྱི་ཤར་འདབས་སུ་ཡོད་
 པ་ཡིན་ལ། དེང་རབས་རྒྱུ་ཁུངས་གཤིས་དང་ལོ་རྒྱུས་རྒྱ་བ་ཚོས་“ཕན་མེད་རི་
 བདུད”ཅེས་པའི་ཐ་སྙད་སྦྲུང་བར་བྱགས།

གང་སྐར་པོད་ཀྱི་ཤར་བྱབ་བར་བསྐངས་པའི་རི་རྒྱད་དེ་དག་སྟེང་
རྒྱག་རི་རྒྱད་དམ་སྟེང་བཅད་རི་རྒྱད་དུ་བྲགས་ཤིང་། མེན་རང་གཙང་པོ་དང་།
རྒྱལ་མོ་རྒྱལ་ཆུ། རྒྱལ་རོང་རྒྱལ་མོ་རྒྱལ་ཆུ། ར་ཆུ། འབྲི་ཆུ་བཅས་ཀྱིས་རི་སྐྱ་
བཅད་ཡོད་སྟེ་སྟབས་སྟེང་བཅད་རི་རྒྱད་ཀྱི་ཐ་སྟོད་བྲས་ཡོད། རྒྱ་མཆོན་ནི་མ་
ཆུ་ཐུང་པའི་མདོ་སྟོད་སྟོད་ཀྱི་ཆུ་ཐུང་པལ་ཆེར་བྱང་ནས་སྟོར་འབབ་ཀྱིན་ཡོད་
སྟེ་སྟབས་བྱབ་ནས་ཤར་བྱབ་བསྐངས་པའི་རི་རྒྱད་དེ་དག་གིས་རི་སྐྱ་བཅད་ཡོད།

ད་དྲུང་ར་ཆོས་རི་བོའི་འཕྲུལ་གཟུགས་མངོན་མི་སྲུབ་པའི་མཁའ་
དབྱིངས་མཐོན་པོ་ནས་བོད་ཡུལ་ལ་བསྟམས་པའི་དབང་དུ་བྱས་ཆེ་འཛད་མེད་
ཀྱི་གཙའ་བོ་དེ་དག་རས་གྱུར་ལ་པ་ཏ་འཕྱུད་པ་དང་མཆོངས་ལ། རི་བོའི་ཆེ་
མོ་ནས་བསྟམས་པའི་དབང་དུ་བྱས་ཆེ་རི་རྒྱུད་གཉིས་རེའི་བར་དུ་ཆུ་སྐྱར་རེ་
བཅོར་ཅིང་། ཆུ་སྐྱར་གཉིས་རེའི་འཕྱུ་སྐབས་ཀྱིས་རི་རྒྱུད་རེར་འཕྱུད་པ་མཐོང་
ནས་པ་ཡིན། རི་ཆེ་པལ་ཆེར་ལ་གངས་ཀྱིས་གཡོགས་པས་ཡུལ་ལྔར་པལ་ཆེར་
ལ་ཆུ་སྐྱར་བསྐྱབ་ཅིང་། རལ་དྲུབ་བལ་བའི་ཆུ་སྐྱར་དེ་དག་གི་རྒྱ་བྱགས་ཀྱིས་
མཐོ་བའི་རི་བོ་དང་དམའ་བའི་ཁྲོག་རོང་མཐའ་ཡས་པ་བསྐྱབ་པས། བོད་
ཤར་ཁྲལ་གྱི་རི་ཆོ་མ་ཞེས་པའི་མ་སྟོད་བྱུང་ཡོད།

ཐོད་ལུལ་སྒྲིའི་དབང་དུ་བྱས་ཆེ་ནི་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱད་དང་། གངས་
དཀར་དེ་མེའི་རི་རྒྱད། ལུ་བུ་རི་རྒྱད། ཨ་ཆེན་གངས་ཀྱི་རི་རྒྱད། མདོ་ལ་རི་
མོའི་རི་རྒྱད་དེ་མིད་དུ་རིང་བའི་རི་རྒྱད་དེ་དག་གི་ཁར། རྒྱུང་ནམ་དྲག་གི་
འབྲུ་ཁྲག་ན་ཆོགས་པའི་ཤར་གྱི་རི་ཆོམ་བཅས་མ་བཅོས་རང་བྱུང་གི་སྒྲགས་

རི་མཐོན་པོས་ཤར་ལྷོ་རྩལ་བྱང་གི་སྒོ་སྒྲེགས་བཅད་པ་ནི་བོད་ཡུལ་གྱི་ཆགས་
དབྱིབས་རགས་པ་ཅམ་ཡིན་ནོ།།

གནམ་གཤིས་ཀྱི་དབང་དུ་བཏང་ན། གངས་དཀར་ཉི་མེ་དང་གཉན་
ཆེན་ཐང་ལྷའི་རི་རྒྱུད་ཀྱིས་རྩལ་བྱང་གི་གང་རྒྱང་འགོག་གིན་ཡོད་ལ། ཉི་མ་
ལ་ཡའི་རི་རྒྱུད་ཀྱི་ཤར་ལྷོའི་ས་བབ་དམའ་བའི་རོང་ཁུལ་ནས་ཡར་ལྷུང་གཙང་
བོ་སར་རྒྱ་གར་དུ་འབབ་པ་བརྒྱུད་ནས། ཉིན་རྒྱ་རྒྱ་མཚོ་ཆེན་པོའི་དྲོད་རྒྱངས་
རྒྱར་འདྲེན་གྱིན་ཡོད་པས་ཡར་ལྷུང་གཙང་བོ་འབབ་རྒྱུད་ཀྱི་གནམ་གཤིས་
བོད་ཡུལ་བྱིངས་ལས་དྲོ་བ་ཡིན།

རང་ཅག་བོད་གངས་ཅན་གྱི་ལྗོངས་སུ་རྒྱ་ལྷུང་ཤིན་ཏུ་ནས་མང་ཡང་
ཕྱི་འབབ་དང་ནང་འབབ་གཉིས་སུ་མ་འདྲས་པ་མེད་ཅིང་། གངས་དཀར་
ཉི་མེའི་ལྷོ་ངོས་ནས་བྱང་ཞིང་མངའ་རིས་འབྲོང་པ་བརྒྱུད་ནས་འབབ་པའི་
མགོ་སྟོད་ཀྱི་ཆ་ལ་རྟ་མཚོ་གཤམ་འབབ་དང་། དེ་ཉིད་གཙང་གཞུང་ནས་མར་
བརྒྱུད་སྐབས་ཡར་ལྷུང་གཙང་བོ་ཟེར་ཞིང་དབུས་ཀྱི་སྒྲིད་རྒྱུད་དང་འདྲེས་ནས་
དཀྱིལ་གོང་དང་སྒོ་ཡུལ། རྒྱ་གར་ཨ་མམ། ལྷང་ལ་ཁྲེ་ཤི་བརྒྱུད་ནས་རྒྱ་མཚོར་
འབབ་པ་འདི་ཕྱི་འབབ་རྒྱ་བོ་ཡིན་ལ། རྒྱ་གར་བ་རྣམས་ཀྱིས་འདི་ལ་
(Bharmapuratra) ལྷར་མ་སུཏ་ར་ཞེས་འབོད་པ་དེ་ཡིན།

དེ་བཞིན་ཉི་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱུད་ཀྱི་བྱང་ངོས་ནས་བྱང་ཞིང་། སྤྱི་མེད་
རྫོང་གི་རྩལ་རོལ་དང་། བལ་ཡུལ་བརྒྱུད་དེ་རྒྱ་གར་བྱང་ཤར་དུ་གརྒྱ་དང་
འདྲེས་ཤིང་། བོད་རྣམས་ཀྱིས་མ་བྱ་ཁ་འབབ་དུ་འབོད་པའི་གཙང་བོ་དེ་ཡང་
ཕྱི་འབབ་རྒྱ་བོ་ཡིན། ཡང་མངའ་རིས་རྩ་མཐའ་ནས་བྱང་ཞིང་མཐོ་ལིང་དང་
ཁུ་རུ་བརྒྱུད་དེ་རྒྱ་གར་བརྒྱུད་སྐབས་གརྒྱར་འབོད་པ་སྟེ་སྤང་ཆེན་ཁ་འབབ་
འདི་ཡང་ཕྱི་འབབ་རྒྱ་བོ། དེ་བཞིན་མངའ་རིས་སྤྱི་མེད་དང་སྐར་རྫོང་ནས་

བྱུང་བའི་སེམས་ཁུངས་ལ་དུགས་དང་ཀ་ཤི་སྒྲིལ་སོགས་བརྒྱད་དེ་པ་གི་
སི་ཐན་དུ་འབབ་པ་བཅས་ཁུངས་ནས་བཞི་ར་གྲགས་པ་ནམས་ཕྱི་འབབ་
ཚུ་བོ་ཡིན་ནོ།།

ཡང་གདང་ལ་རི་རྒྱུད་ཀྱི་རྒྱལ་འོས་ནས་བྱུང་ཞིང་སྟོང་ཀྱི་ནག་ཚུ་དང་།
ཤག་ཚུ། སོག་ཚུ་གསུམ་འབྲི་རུ་རྫོང་ནས་མཉམ་འབྲེས་སུ་གྱུར་པ་ལ་རྒྱལ་མོ་
རུལ་ཚུ་ཟེར་ཞིང་། བདེ་སྐྱོད་ཀྱི་སོག་དང་དཔལ་འབར། སྟོང་ཆེན། སྟོ་རྫོང་།
དཔལ་ཤོད། བདེ་སྐྱོད་། ཆ་བ་རོང་སོགས་བརྒྱད་དེ་འབར་མ་ནས་དིན་རུ་
རྒྱ་མཚོར་འབབ་པ་འདི་ཡང་ཕྱི་འབབ་ཚུ་བོ་དང་། དེ་བཞིན་གདང་ལ་འེག་ཞི་
བདག་དགེ་ལ་བསྟན་སྟོང་ཞེས་པའི་རི་འོས་ནས་བྱུང་སྟེ་ཁམས་ཁུལ་དང་། རྒྱ་
ནག་སི་ཁོན་སོགས་མངའ་སྟེ་རུ་མ་བརྒྱད་མཐར་ཉལ་དེ་གོང་ཁྲིར་དུ་ཤར་གྱི་
རྒྱ་མཚོར་འབབ་པ་གངས་ཅན་གྱི་རྒྱ་ཁྲི་ཆེ་ཤོས་འབྲི་རྒྱ་ཡང་ཕྱི་འབབ་ཚུ་བོ།

ཡང་རྫོང་ཀྱི་རྒྱལ་སྟོགས་ནས་བྱུང་བའི་རྫོང་དང་། གདང་ལ་འེ་
རྒྱུད་ནས་བྱུང་བའི་རོ་མ་རྒྱ་སྟེ་ཁམས་ཀྱི་ནང་ཆེན་དང་རི་བོ་ཆེ་སོགས་བརྒྱད་
དེ་ཆབ་མདོར་འབྲེས་ཤིང་། སྐར་ཁམས་དང་འབའ་ཐང་སོགས་བརྒྱད་དེ་
ཀམ་པོ་ག་རྒྱལ་ཁབ་དུ་འབབ་པའང་ཕྱི་འབབ་ཚུ་བོ་ཡིན།

བ་ཡན་ཏ་རིའི་བྱུང་རྒྱུད་ཀྱི་རི་ཞོལ་ནས་བྱུང་སྟེ། བདེ་སྐྱོད་མགོ་ལོག་
དང་རུ་རྒྱ། ཁོ་ཁོ། དུལ་རུ། ཁྲི་ཀ། སྟོ་མ། གཅན་ཚ། ཡ་རྫོང་སོགས་དང་། རྒྱ་
ནག་གི་ཀན་སུའུ་དང་ཞིང་ཞ་སོགས་མངའ་སྟེ་ལྷ་རྒྱལ་བརྒྱད་མཐར་ཉལ་དུང་
ནས་རྒྱ་མཚོར་འབབ་པའི་མ་རྒྱུའང་ཕྱི་འབབ་ཚུ་བོ་ཡིན།

འབྲུ་ལག་གི་རྒྱུད་དང་། ཅོང་རྒྱ། རོང་བོ་དགུ་རྒྱ། ལྷ་བྱང་བསང་རྒྱ།
ལྷ་རྒྱ་སྟེ་རྒྱ་བོ་འབྲིང་གས་འདི་རིགས་སྟོང་སྟོང་བར་གསུམ་ཅི་རིགས་ནས་མ་
རྒྱུར་འབྲེས་དེ་འབབ་ཀྱིན་ཡོད་པ་ནམས་ལ་མ་རྒྱུའི་རྒྱ་ལག་དུ་འབོད་དགོས་

ཤིང་། ཕྱི་འབབ་དང་ནང་འབབ་གང་ཡིན་ལ་ཚོད་གཞི་ཅམ་ཡོད་པར་སྤང་།

ད་དུང་ཟངས་དཀར་གྱི་སྤྲད་ལྟ་རྒྱུ་སྤྲིང་ནས་མགོ་ཚུགས་ཏེ་འཛམ་
ཐང་དང་། ཁྲོ་སྐྱབས། ཚུ་ཆེན། བཅན་ལྷ། རོང་བྲག་སོགས་རྒྱལ་མོ་ཆ་བ་
རོང་གི་ཡུལ་ཁམས་བརྒྱད་དེ། རྒྱ་ནག་སི་ཁོན་གྱི་ལུའོ་ཁན་བྱམས་ཆེན་མདུན་
ནས་མིན་ཅང་གཅིང་བོ་དང་འབྲེས་པའི་མདོ་སྤྲད་གྱི་རྒྱལ་རོང་རྒྱལ་མོ་རྒྱལ་
ཚུ་དང་། རྩ་བ་དང་ཆ་ཁོའི་ཕྱོགས་གྱི་ཚུ་ཆེན་པལ་ཆེར་རྒྱལ་མོ་རྒྱལ་ཚུ་སོགས་
ཅི་རིགས་དང་འབྲེས་ནས་འབབ་གྱིན་ཡོད་པ་ནམས་དང་། དམུ་དགོ་དང་
བྱང་ཚུའི་ཚུ་ནམས་ལྷན་རྒྱའི་མཁར་གྱི་གོང་ནས་འབྲེས་ཏེ་རྒྱ་ནག་ཁྲིན་ཏུར་
འབབ་པའང་ཕྱི་འབབ་ཏུ་བགྱང་དགོས་པ་ཡིན་ནམ་སྟེ།

ཡོངས་གྲགས་གྱི་བཤད་སྟངས་ལ་ཡུལ་ལུང་གང་ཞིག་ནས་འབབ་མགོ་
ཚུགས་ཏེ་ཡུལ་ཁམས་གང་ཞིག་ནས་རྒྱ་མཚོར་འབབ་པ་ལ་ཕྱི་འབབ་ཚུ་བོ་
དང་། དེ་ལས་ལྷོ་ག་པ་ལ་ནང་འབབ་གྱི་ཐ་སྤྲད་སྤྱོད་གྱིན་ཡོད་པ་འབྲེས་པ་
ས་གཤིས་རིག་པ་བ་ཆོས་ཅི་ཟེར་ཁོ་ན་ལ་མ་ལྟོས་པར་དོགས་སྤོང་བྱེད་དགོས་
པ་ཞིག་ནི་ཕྱི་འབབ་དང་། ནང་འབབ་ཞེས་པའི་ཕྱི་ནང་གི་གོ་དོན་གཏན་ཁེལ་
བྱེད་དགོས་པ་དེ་ཡིན།

ཁོ་བོའི་ནམ་རྟོག་ལ་འཆར་ཡོང་བ་ནི། རྒྱལ་ཁབ་གང་ཞིག་ནས་འབབ་
མགོ་ཚུགས་ཏེ་རྒྱལ་ཁབ་དེའི་ས་མཆམས་བཀལ་ནས་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་ཞིག་གི་
ནང་དུ་འབབ་པ་ལ་ཕྱི་འབབ་ཚུ་བོ་དང་། རྒྱལ་ཁབ་གང་ཞིག་ནས་འབབ་མགོ་
ཚུགས་ཤིང་སྤྲད་རྒྱལ་ཁབ་དེ་ཉིད་ཀྱི་ས་ཕྱོག་ནས་མཚོ་ནང་དང་བྱེ་གསེང་དུ་
ཐིམ་ནས་ཚུ་མཐུག་ཆད་འགོ་བ་ལ་ནང་འབབ་སྟེ། འདིའི་ཕྱི་ནང་ཟེར་བ་དེ་
རྒྱལ་ཁབ་གྱི་རྒྱལ་མཆམས་བཀལ་མ་བཀལ་ལ་གཞིགས་ན་ཕྱི་ནང་གི་ཐ་སྤྲད་
འབྲུག་ཤིན་ཏུ་ནས་འོས་ཀྱང་། རྒྱ་མཚོར་འབབ་མིན་གྱི་ཆ་ནས་ཕྱི་ནང་གི་ཐ་

12 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གིང་།

སྒྲིག་བཞག་ན་འབྱོར་དུ་ཅང་དཀའ་བར་སྒྲུལ་པས་དབྱུང་བྱ་སྒྲིང་བ་བཅས།
གང་ལྟར་གོང་སྒྲོས་རྒྱུ་བོ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ནི་བོད་ཀྱི་ཕྱི་འབབ་རྒྱུ་བོ་ཆེ་ལག་
དང་འབྲིང་ལག་གང་ངེས་དག་ཡིན་ནོ།།

ཕུག་པོའི་བསགས་པའི་བུས་ལ་མ་རྩམ་ཞིང་། །
འཛོན་པོའི་བང་རྩལ་མཐོང་ལ་མ་འགྲན་པར། །
ལྟ་མེད་སེམས་ཀྱིས་བྱས་པའི་ཆོག་འདིས། །
བྱང་ཆེན་ཞི་བའི་ལམ་བཟང་རྟེན་པར་ཤོག །

གཞིས་པ། མདོ་སྨད་ཀྱི་རི་དང་རི་རྒྱད་ གཙོ་གྲས་ཁག

ཐོག་མར་མདོ་སྨད་དམ་ཨ་མདོའི་ས་མཆམས་རགས་པ་ཙམ་ནི། མདོ་
སྨད་ཀྱི་རྒྱལ་རྒྱུད་དབུས་གཙང་གི་བྱང་ཤར་དང་འབྲེལ་བའི་གདང་ལ་རི་རྒྱུད་
ཡིན་ལ། གདང་ལ་རི་རྒྱུད་ཀྱི་རྒྱལ་རྒྱུད་དུ་ཆགས་པའི་ཨ་མདོ་སྨད་མར་གྲགས་
པ་དག་སྐྱ་ནག་ཁག་གསུམ་སོགས་མདོ་སྨད་ཕྱོགས་ནས་ཡར་མཆེད་ཚུལ་ཁོང་
ནས་པའི་ལོ་རྒྱུས་སུ་གསལ་ཞིང་། ཆགས་ཡུལ་དེར་དུས་ཀྱི་བོད་རང་སྤྱོད་
སྤྱོད་ས་ཨ་མདོ་རྫོང་དུ་འབོད་པའི་ས་ཁུལ་སྤར་ཨ་མདོའི་མངའ་ཁོངས་ཡིན་
ནས་སྐྱམ་ཞི། རྒྱལ་དབང་བསྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོའི་རྩིས་ཙམ་ནས་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩
ལོའི་བར་བོད་སྡེ་བ་གཞུང་གི་ནང་འདྲེལ་ཞུགས་ཆོག་མཆན་གནང་སའི་
འགག་སློ་ནག་རྒྱལ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་ཡིན། དཔེར་ན་དགེ་བཤེས་ཤེས་རབ་
རྒྱ་མཚོ་རྒྱ་ནག་ནས་ཡར་ལེབས་སྐབས་ནག་རྒྱུའི་ནང་འདྲེལ་ཞུགས་བྱེད་མ་
བརྒྱལ་པ་ལྟ་བུ་དང་། དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་དབྱིན་ཡིག་དུ་བྲིས་པའི་ཚཱ་
ཡིག་ཅིག་དུའང་ཁོང་དང་འབྲུལ་རོགས་ནམས་ནག་རྒྱལ་བོད་སྡེ་བ་གཞུང་
གི་ནང་འདྲེལ་ཞུགས་ཆོག་མཆན་ཞུས་ཚུལ་གསལ་བོར་བཞག་འདུག་པ་

སོགས་ལ་གཞིགས་ན། བཀ་ཆུའི་འགག་སྒྲིལ་མཐུན་པ་མཐོང་ཁྲིམས་ཁྲིམས་ཀྱི་
དགོས་པ་ལྟ་བུར་སྒྲུབ་བསྟན་དཔུང་།

མདོ་སྐྱད་ཀྱི་སྒྲིལ་རྒྱུ་དང་ཁམས་དང་ཨ་མདོའི་བར་འབྲེད་བྱེད་ཀྱི་རི་
རྒྱུད་ནི། ཁྲ་ལ་རི་བོ་ཟེར་བ་དེ་ཡིན་ལ། ཁྲ་ལ་རི་བོའི་རི་རྒྱུད་དེ་མདོ་ལ་རིང་
མོའི་རི་རྒྱུད་ཀྱི་རི་ལག་ཅིག་ཡིན། དེར་དུས་རྒྱ་རྒྱུ་མཁས་ཀྱིས་ཁྲ་ལ་རི་རྒྱུད་འདི་
ལ། སྤྲ་ལྷ་ཁོ་ལྷ་རི་བོ་ཞེས་འབོད་ཀྱིན་ཡོད་པ་འདྲ། རི་རྒྱུད་འདིའི་མཐོ་ཆད་
མཆོ་རྒྱུ་ལས་སྤྲ་ལྷ་ཁོ་ལྷ་རི་བོ་ཞེས་འབོད་ཀྱིན་ཡོད་པ་འདྲ། མདོ་ལ་རི་རི་རྒྱུད་ནས་སྤྲ་ལྷ་ཁོ་ལྷ་
སེ་ཁོ་ལྷ་ཁོ་ལྷ་རི་བོ་ཞེས་འབོད་ཀྱིན་ཡོད་པ་འདྲ།

ཨ་མདོའི་བྱང་མཆའ་མཁས་ནི། སོག་སྐྱད་དུ་ཕྱུ་སའོ་རི་རྒྱུད་དུ་འབོད་པ་
དེ་ཡིན་ལ། དེར་དུས་རྒྱ་རྒྱུ་མཁས་ཀྱིས་ཆེས་ལོན་རི་བོར་འབོད། རི་རྒྱུད་འདི་
མདོ་སྐྱད་དང་། སྤྲ་ལྷ་ཁོ་ལྷ་རི་བོ་ཞེས་འབོད་ཀྱིན་ཡོད་པ་འདྲ། སྤྲ་ལྷ་ཁོ་ལྷ་
(ཤིན་ཅང་།)ཀྱི་བར་མཆའ་མཁས་འབྲེད་བྱེད་ཀྱི་རི་རྒྱུད་དེ་ཡིན།

རི་རྒྱུད་འདི་སྤྲ་ལྷ་ཁོ་ལྷ་རི་བོ་ཞེས་འབོད་ཀྱིན་ཡོད་པ་འདྲ། ཤིན་ཅང་། མེ་ཉག་སྤྲ་
ལྷ་ལྷ་དུ་བསྐྱེད་པ་འདི་རི་རྒྱུད་ཤིན་ཅང་རི་བོ་ཞེས་འབོད་ཀྱིན་ཡོད་པ་འདྲ། བོད་དང་ཤིན་ཅང་།
མདོ་སྐྱད་དང་སོག་ལྷ་ལ་བར་མཆའ་མཁས་འབྲེད་པའི་རི་རྒྱུད་གཙོ་བོ་དེ་ཡིན། རི་
རྒྱུད་འདིའི་རི་བོ་མཐོ་ཤོས་ལ་དེར་དུས་རྒྱ་རྒྱུ་མཁས་སུ་ཆེས་ལོན་ཅན་གྱི་ལྷ་
སྤྲ་ལྷ་ཁོ་ལྷ་རི་བོ་ཞེས་འབོད་ཀྱིན་ཡོད་པ་འདྲ། བོད་མིར་དུ་གངས་དཀར་ཕྱོགས་ལས་རྒྱ་ལྷ་ལྷ་དུ་འབོད་
ཅེས་མཁས་པ་དཔལ་རིས་དཀོན་མཆོག་ཆོ་བརྟན་གྱིས་བཤད།

མདོ་སྐྱད་ཀྱི་ཤར་རྒྱུད་ནི་རྒྱ་རྒྱུ་མཁས་ཀྱིས་(དོར་ཐུག་ལོ་ཡོན་)ས་སེར་
མཐོ་སྐྱད་དུ་འབོད་པ་དེ་ཡིན་ལ། ས་སེར་མཐོ་སྐྱད་དུ་གྲགས་པ་དེ་ཆར་རྒྱ་
དཀོན་ཅིང་ས་ཤུན་ཅེད་པ་སོགས་ཁོར་ལྷ་གི་ཆ་རྒྱུན་ཤིན་ཅང་ཞེས་འབོད་ཀྱིན་ཡོད་པ་འདྲ།
ཞེས་འབོད།

མདོ་སྐད་ཀྱི་རི་རྒྱུད་དང་རྒྱ་རྒྱུད་རགས་རིམ་ཙམ་ནི། སྐྱ་བྲང་བཟླ་
 ཤེས་འབྱེལ་གྱི་གདན་རབས་ཞེ་དགུ་བ། མཁས་པའི་དབང་བོ་བྲག་དགོན་
 ཞབས་བྲུང་དགོན་མཆོག་བསྟན་པ་རབ་རྒྱས་ཀྱིས་ལོ་ངོ་སྤྱུང་ཅུ་ལྷག་གི་རིང་
 ཞིབ་འདུག་མཛད་པའི་མཐུག་སྟོན་དུ། བོད་ཀྱི་གཙང་ཆེན་ཨང་གཞིས་པ་མ་
 རྒྱུའི་བཞུར་འགྲོས་ལ་གཞིགས་ཏེ། བྲང་རྒྱུད་དང་སྟོ་རྒྱུད་ཀྱི་ཐ་སྐད་སྐྱར་བ་
 ཡིན་ལ། དེའི་སྟབས་ཀྱིས་མདོ་སྐད་སྟོ་བྲང་གི་ཡུལ་ཞེས་པ་འདིའི་ཁོངས་སུ་
 མདོ་སྐད་པ་པལ་ཆེར་རྒྱུད་ཀྱིན་ཡོད་པའི་འདུ་ཤེས་འཛིན་སྟངས་ཤིག་རང་
 བཞིན་གྱིས་ཆགས་ཡོད།

མདོ་སྐད་ཀྱི་ཆོས་དང་རིག་གནས་དཔལ་འབྱོར་གྱི་སྟེ་གནས་གལ་
 ཆེན་སྐྱ་བྲང་ལྟ་བུ་ལ་མཆོན་ན། མཆོ་སྟོན་སྟོགས་ལ་སྟོས་ཏེ་མདོ་སྐད་ཀྱི་སྟོ་
 རྒྱུད་དུ་གཏོགས་སྟབས། རྩེ་བསྟན་པའི་སྟོན་མེས་ཀ་ཡེ་སྟོ་རྒྱུད་ཅེས་གསུངས་
 པ་ཡིན་ལ། ཡང་ཆ་ཁོ་དང་ཤར་ཁོག་ཐེ་བོ་རོང་། མཛོད་དགེ་སོགས་ལ་སྟོས་
 ཏེ་བྲང་རྒྱུད་དུ་གཏོགས་པས། བྲང་ནི་མ་སྐྱ་བྲང་ཞེས་འབོད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན།

དེས་ན་མདོ་སྐད་ཡོངས་རྫོགས་མ་རྒྱུའི་སྟོ་བྲང་གཞིས་སུ་འདུས་མ་
 འདུས་སོགས་ཆོས་གྲུའི་རྟགས་གསལ་གྱི་ལུགས་སུ་བྲས་ན་བྲབ་མ་བྲབ་ཅི་
 རིགས་འབྱུང་གི་ཀྱང་། ས་ཁམས་རགས་བཤད་ཀྱི་དབང་དུ་བྲས་ན་སྟོ་བྲང་
 གཞིས་སུ་མ་འདུས་པ་མེད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན།

མདོ་སྐད་སྤྱིའི་རི་རྒྱུད་གཙོ་ཤོས་དག་གི་ཆགས་དབྱིབས་ནི། ཨར་ཅིན་
 རི་བོ་དང་། ཆེ་ལེན་རི་བོར་འབོད་པའི་རི་རྒྱུད་གཞིས་མདོ་སྐད་ཀྱི་བྲང་ནས་
 མར་ཤར་མཐའ་ལ་བསྐྱངས་ཤིང་། རི་རྒྱུད་དེ་གཞིས་ཀ་ཆགས་རིམ་ལུ་གཅིག་
 ཏུ་ཡོད་ཀྱང་། རྒྱུའི་ཐ་སྐད་འདོགས་སྟངས་ནི་སྟོང་ཆེན་ཉག་གའི་རྒྱབ་རྒྱུད་
 ལ་ཨར་ཅིན་རི་བོ་དང་། ཤར་རྒྱུད་ལ་ཆེ་ལེན་རི་བོ་ཞེས་དབྱེ་འདུག་པའི་རྒྱ་

མཆན་ཅི་ཡིན་མ་ཤེས།

འདི་ལ་བོད་རང་གི་སྐད་དུ་ཨ་ཆེན་གངས་ཀྱི་རི་རྒྱུད་ཅེས་བོས་ན་ཤིན་
དུ་འཆམ་པ་ཡིན་པས་ཁོ་བོས་དེ་ལྟར་འབོད་ཀྱིན་ཡོད། (གསལ་བཤད། ད་
ལྟའི་ཡུལ་གྱི་ཁོངས་སུ་ཡོད་པའི་ཨ་ཆེན་གངས་རྒྱུ་འབོད་པ་དང་།
འདིར་བཤད་པའི་ཨ་ཆེན་གངས་ཀྱི་རི་རྒྱུད་གཞིས་མི་འབྲ་བ་ཤེས་དགོས།) ཨ་
ཆེན་གངས་ཀྱི་རི་རྒྱུད་འདིའི་རིང་ཆད་ལ་སྤྱི་ལོ་༥༠༠ ཅམ་ཡོད་ཅིང་། ཞང་
ཆད་ལ་སྤྱི་ལོ་༡༠ ནས་༥༠ ཅམ་ཡོད། རི་རྒྱུད་འདིའི་རྒྱབ་མཐོ་ཞིང་ཤར་དམའ་
ལ། རི་ཅེ་མཐོ་ཤོས་ལ་མཆོ་ངོས་ལས་སྤྱི་ཁྲི་༧༢༧༧ ཡོད་པར་བཤད།

མདོ་ལ་རིང་མོའི་རི་རྒྱུད་ཀྱི་རིང་ཆད་ལ་སྤྱི་ལོ་༡༡༠༠ ཅམ་དང་། ཞང་
ཆད་ལ་སྤྱི་ལོ་༡༥༠ ཡོད་ཅིང་། རི་ཅེ་མཐོ་ཤོས་མཆོ་ངོས་ལས་སྤྱི་ཁྲི་༧༩༤༦
ཡོད། རི་རྒྱུད་དེ་གཞིས་ཀ་ཆ་སྟོམས་མཆོ་ངོས་ལས་སྤྱི་ཁྲི་༩༠༠༠ ལྷག་ཟིན་
ཡོད།

ས་གཞིས་རིག་པ་བ་དང་། ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བ་ཁག་ཅིག་གིས་གོང་གི་རི་རྒྱུད་
དེ་གཞིས་མདོ་སྐད་ཀྱི་བྱང་མཐའི་ས་མཆམས་སུ་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་
ཆོད་ཀྱང་། མདོ་ལ་རིང་མོའི་བྱང་རྒྱུད་དང་ཤར་རྒྱུད་དུ། སྤར་བཅན་པོ་ཁྱི་
སྤང་ལྷེ་བཅན་སྐབས་བོད་དམག་གིས་བཅོམ་ནས་པེ་ཏར་བསམ་ཡས་ཀྱི་སྤང་
མར་ཁྱིད་ཡོང་ས་ལྷན་ཏ་ཏོར་གྱི་སྟོམ་གྲར་གྲགས་པའི་ཡུལ་དང་། དཔའ་རིས་
དཀར་བོའི་ཡུལ་གྱི་ཆ་ཤས་ཏེ། དེང་སང་རྒྱ་གཞུང་གིས་མདུང་ནག་ཁག་གསུམ་
ཕྱོགས་ལ་སྤུ་ནན་དང་། སྤུ་པའི་ཞེས་བཏགས་པའི་རྫོང་ཁག་དང་། མཆོད་
རྟེན་ཐང་ཕྱོགས་ལ་ཐེན་ཀྱོའུ་རྫོང་། དེ་བཞིན་འབྲོང་ལམ་དང་། སྤོ་ལམ་དུ་
གྲགས་པ་སོགས་ཀྱི་རྫོང་ཁག་དེ་དག་དུ་ད་ལྟོ་བོད་རིགས་གངས་འབོར་
མི་ཉུང་བ་གནས་སྡོད་བྱེད་པ་ཡིན་པས། གོང་གི་རི་རྒྱུད་དེ་གཞིས་མདོ་སྐད་

ཀྱི་བྱང་མཐའ་ས་མཆམས་ལ་བྱས་ན་འགྲིག་མིན་དཔྱད་གཞི་ཆེ།

ཐོད་ཀྱི་རི་རྒྱུད་རིང་ཤོས་ཀྱི་གས་ཁུ་རྩ་རི་རྒྱུད་ནི། མངའ་རིས་རྩལ་
རྒྱུད་དེ་དེང་དུས་རྒྱུ་ཆམས་ཀྱིས་པན་མིར་འཕོད་པའི་མཐོ་སྒང་ནས་ཤར་རྒྱུད་
དུ་བརྒྱུད་སྟེ། ཤར་དུར་གི་སི་ཐན་དང་ཐོད་དབུས་ཁུ་ཀྱི་བར་ཐད་དུ་ས་
མཆམས་འབྱེད་བྱེད་ཀྱི་ཚུལ་དུ་ཡོད་ལ། མདོ་སྒང་ཆ་འདམ་གཞོང་སའི་སྟོ་
མཐའ་ནས་ཤར་སྟོར་དཀྱིགས་ཤིང་། ཨ་ཁྱེས་ཆ་ཆེན་རི་རྒྱུད་དང་། བ་ཡན་
ད་རིའི་རི་རྒྱུད་དང་སྒྲེལ་ཏེ་བསྐངས་པས། མདོ་སྒང་ཤར་མཐའི་རྒྱལ་རོང་བྱང་
ལེ་རི་རྒྱུད་(ཆེན་ཅང་གཅང་པོ་འམ་ཆེ་རྒྱུད་དང་རྒྱལ་རོང་རྒྱལ་མོ་རྩལ་ཚུའི་བར་
དུ་ཡོད་ལ། རྒྱ་ནག་སི་ཁོན་གཞོང་ས་དང་མདོ་དབུས་མཐོ་སྒང་གི་དབྱེ་
མཆམས་འབྱེད་བྱེད་ཀྱི་རི་རྒྱུད་དེ་ཡིན།)དང་། ཆེན་མཆོ་རྩལ་རྒྱུད་བར་དུ་
བསྐངས་ཡོད་ཅིང་། རི་རྒྱུད་སྤྱིའི་རིང་ཆད་ལ་སྤྱི་ལེ་༡༥༠༠ ཅམ་དང་། རི་
ཆེ་མཐོ་ཤོས་མཆོ་རོས་ལས་སྤྱི་ཤར་༤༤༠༠ ལྷག་ཡོད། ད་དུང་རི་རྒྱུད་འདི་
ལ་མཆོ་རོས་ལས་སྤྱི་ཤར་༤༥༠༠ ཡན་ཟིན་པའི་རི་ཆེ་བཅུ་གངས་ཤིག་ཡོད་
པར་བཤད།

བ་ཡན་ད་རིའི་རི་རྒྱུད་ནི། ཁུ་རྩ་རི་ཐོའི་སྟོ་རྒྱུད་དུ་བརྒྱུད་ས་པའི་རི་
ལག་ཅིག་ཡིན་ལ། རྩལ་ཏོ་ཞེས་རི་རྒྱུད་དང་འདྲེས་ཤིང་། ཤར་མདོ་སྒང་རྒྱལ་
རོང་གི་ཆེ་རི་དང་བྱང་ལེ་རི་རྒྱུད་དང་འབྲེལ། ཐོད་ཀྱི་སྤྱང་ཆེན་ཆ་རྒྱུད་དང་
འབྲེལ་གཞིས་འབབ་ཡུལ་གྱི་ཁ་ཕྱོགས་སྤྱར་བྱེད་ཀྱི་རི་རྒྱུད་ཀྱང་འདི་ཡིན། རི་
རྒྱུད་འདིའི་རི་ཆེ་མཐོ་ཤོས་གཡག་རྩ་སྟག་ཆེ་ཞེས་འཕོད་པ་དེ་མཆོ་རོས་ལས་
སྤྱི་ཤར་༥༤༤༡ ཟིན་ཡོད།

བ་ཡན་ད་རིའི་རི་རྒྱུད་དུ་གཏོགས་པ་མགོ་ལོག་གི་གཞན་པོ་གཡུ་ཆེའི་
རི་རྒྱུད་ནི། མགོ་ལོག་གི་རྩལ་བྱང་མཐའ་མཆམས་ནས་ཤར་སྟོར་ཕྱོགས་ར་

བ་རྫོང་ཁོངས་སུ་བརྒྱུད་ས་ཤིང་། ཅ་རོ་ལ་གཟུང་དང་། བན་འབྱོར་། བྲག་དཀར་ཅེ་འདྲོམ། ཟུང་མོའི་ལ། ལྷང་དཀར་ལ་ལ་སོགས་པའི་རི་བོ་དང་གཅིག་ཏུ་སྤྱེལ་ནས། བྱང་ཤར་གྱི་མ་ཚུའི་ཆུ་རྒྱུད་དང་ལྷོ་རྒྱུ་བ་གྱི་འབྲི་ཆུའི་ཆུ་རྒྱུད་གཉིས་པོའི་ཆུ་མཆམས་བྱས་ཡོད།

ཁྲ་ལ་རི་བོ་ནི་དབྱུང་ཚོམ་ཞིག་ཏུ་ཨ་ཆེན་གངས་རྒྱུ་དང་འདབས་འབྲེལ་བའི་རི་རྒྱུད་ཏུ་ཅང་རིང་མོ་ཞིག་སྟེ། སྤྱོད་ཨ་ཆེན་གངས་རྒྱུ་བན་སྨད་དར་ཅེ་མདོ་ལ་ཐུག་གི་བར་དུ་བསྐངས་ཡོད་ལ། རི་རྒྱུད་དེ་མདོ་དབུས་ཁམས་གསུམ་དུ་བྱེ་བའི་ནང་ཆེན་ཨ་མདོའི་ཡུལ་གྱི་རྒྱུ་བ་མཐའ་ལ་གཏོགས་པ་དང་། མདོ་ཁམས་སྨད་དུག་གི་དབང་དུ་བྱས་ན། འབྲི་རྩ་བལ་མོ་སྨད་ཞེས་བརྗོད་ཀྱང་རུང་།

རི་རྒྱུད་དེའི་རྒྱུ་བ་ངོས་ཁམས་ཕྱོགས་སུ་གཏོགས་པ་དང་ཤར་ངོས་ཨ་མདོའི་ཡུལ་ཁམས་སུ་གཏོགས། ལྷག་པར་དུ་རི་རྒྱུད་དེའི་སྨད་ཕྱོགས་སུ་གྱུར་པའི་ཁམས་དང་ཨ་མདོ་གཉིས་ཀྱི་དབྱེ་མཆམས་སྒྲོར་གསལ་བོར་འཁོད་པ་ནི། འཛམ་གླིང་གྱི་བཤད་ལས། དེ་ལས་ཅེ་དགོན་པ་དང་། བྲག་དགོན་དགོན་པ། ཏུ་བོ་ཉ་ཆོ་དགོན་པ། རྩ་དགོན་གསར་སོགས་དགེ་ལུགས་པའི་གྲ་ཚང་ཆེན་པོ་མང་བོ་ཡོད། དེ་དག་ནས་ཤར་དུ་སྒྲོང་སྒྲོར་བེར་བའི་སྤེ་ཡོད་པ་དེ་འདས་པ་ན། མདོ་སྨད་ཨ་མདོའི་ཆར་སྤེབས་ཡོད། ཅས་པའི་དབྱེ་མཆམས་ཀྱང་མཛད་ཡོད་ལ། དབྱེ་མཆམས་དེ་ལ་བརྟེན་པའི་པལ་སྐད་དམ་ཡུལ་སྐད་ཀྱི་བྱུང་པར་ཡང་མདོན་གསལ་ཡིན། ཞེས་སོགས་བཤད་འདུག

ཨ་ཕྱེས་མ་ཆེན་གྱི་རི་རྒྱུད་ནི། ཁུ་རུ་རི་བོའི་དབུས་སུ་བརྒྱུད་ས་པའི་རི་ལག་ཅིག་སྟེ། རི་རྒྱུད་འདིའི་ཤར་ལྷོའི་འགམ་རྒྱུད་དུ་མ་ཆུ་འབབ་ཅིང་། ཤར་དུ་སྤྱོད་བྱང་བཟུལ་འབྲེལ་གྱི་མཆོད་གཞིས་དངུལ་རྩ་ལྷ་སྤེའི་བར་དུ་གཏུགས།

རི་ཅེ་མཐོ་ཤོས་མ་རྒྱལ་སྒོམ་ར་ནི་མཆོ་ངོས་ལས་སྤྱི་ཏར་༦༡༡༡ ཟེན་ཡོད། བོད་
མིའི་བཤད་རྒྱུ་དུ་འདི་ཉིད་གངས་ཀྱི་རི་ཕྱན་སུམ་བརྒྱས་བསྐྱོར་ཡོད་ཟེར་
ཡང་། དེ་དག་དངོས་སུ་ཅི་རྒྱུ་ཡོད་མེད་མ་ཤེས།

མདོ་སྨད་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་ཚོང་ལ་རིང་མོའི་རི་རྒྱུད་ནི། མ་ཆེན་གངས་རིའི་
འདབས་རོལ་ནས་མ་རྒྱུ་དང་ཚོང་རྒྱ། ལྷ་རྒྱུ་གསུམ་འབྲེས་པའི་འདུས་མདོ་
མཆོད་རྟེན་དཀར་བོའི་བར་དུ་ཡོད་ལ། འདིའི་རིང་ཆད་སྤྱི་ལ་དུ་ཡོད་སོགས་
མ་དེས་ཀྱང་། སྤར་གྱི་ཡིག་ཆ་རྟེན་བ་ཁག་ཅིག་དུ། མཆོད་རྟེན་དཀར་བོ་ནས་
རྒྱབ་ཕྱོགས་ཉིན་ལམ་མང་བོས་ཆོད་པའི་རི་རྒྱུད་ཆེན་པོ་མ་ཆེན་གངས་རི་ལ་
ཐུག་གི་བར་ཚོང་ལ་རིང་མོ་ཞེས་འབོད་ཅིས་གསུངས་ཡོད།

རི་གིན་རི་རྒྱུད། (རྒྱ་ནམས་ཀྱིས་ཞིས་ཆེན་ཉན་ཟེར།)འདི་ལ་བོད་
རང་གི་རྒྱུད་དུ་རིས་ཀན་དང་། རི་རྒྱན། རྒྱ་གང་། ཅི་གིན། རི་གིན་སོགས་
འབྲི་སྟོལ་སྣ་ཆོགས་ལས། རི་གིན་ཞེས་པ་བྱབ་ཆེ་བར་སྤང་།

རི་གིན་རི་རྒྱུད་འདི་ཁྲ་བུ་རི་བོའི་རི་ལག་དུ་གཏོགས་ཤིང་། ཅེ་གཞུང་
སོག་ཡུལ་ནས་བརྒྱུད་ས་ཏེ་ལྷ་རྒྱུ་དང་འབྲུག་རྒྱུའི་རྒྱ་མཆོམས་འབྱེད་པའི་རི་
རྒྱུད་དེ་ཡིན་ལ། ལྷ་རྒྱུའི་མགོ་ཁྲུང་ས་ལྷ་མོའི་དངུལ་ཁང་རྫོང་དུ་གྲགས་པ་རི་
གིན་གྱི་རི་བོའི་ཤར་འདབས་ནས་ཐོན་ཏེ། རྩ་རྫོང་དང་། ཉ་རྫོང་། ཆབ་རྫོང་།
ལུར་རྫོང་། ཤ་རྫོང་སོགས་སྤྱི་འགག་གི་རྫོང་ལྷ་བརྒྱུ་གསུམ་གྱི་སྤྱང་རྒྱུད་དང་
འབྲེལ་ནས་འབབ་པས་ལྷ་རྒྱུ་ཐོགས་ཞེས་ཤིང་བཟའ་སྐལ་བཟང་གིས་
གསུངས། དེས་ན་ལྷ་རྒྱུའི་མགོ་ཁྲུང་ས་ཀྱང་རི་གིན་རི་རྒྱུད་འདི་ཡིན་དགོས་
པ་ལྟ་བུར་སྤང་།

རི་རྒྱུད་འདིའི་ཆ་སྟོམས་མཐོ་ཆད་མཆོ་ངོས་ལས་སྤྱི་ཏར་༡༧༤༧ ཡིན་
ལ། རི་ཅེ་མཐོ་ཤོས་ལ་མཆོ་ངོས་ལས་སྤྱི་ཏར་༤༩༡༠ ཡོད། རྒྱ་རྒྱུད་དུ་འདི་

ལ་ཞིས་ཆེན་ཉན་ཞེས་འདོད་པ་ནི་རི་གིན་གྱི་སྐྱ་པར་བསྐྱར་བ་ཡིན་འདུག
 རི་གིན་རྩ་ཆུ་ལ་རུ་ལག་ཆེན་པོ་གསུམ་ཡོད་པ་ལས། བྱང་ཕྱོགས་
 གྱི་རི་རྒྱད་ནི་ཕལ་ཆེན་རེབ་གོང་དང་སྐྱ་བྱང་ཕྱོགས་གཉིས་མདུན་རྒྱབ་གཉིས་
 སུ་དགར་བྱེད་གྱི་རི་རྒྱད་དེ་ཡིན་ལ། དེའི་རུ་ལག་བྱང་མའི་རྒྱད་དྲ་དར་རྒྱལ་
 རི་བོ་དང་། དེའི་མཐའ་སྡེ་ཀ་རྒྱའི་བྱང་རྒྱད་གྱི་ཕ་རྒྱའི་འགྲམ་རྒྱད་དྲ་བྱུག་ཡོད་
 པ་འདྲ།

བྱང་གི་རུ་ལག་དངོས་གཞི་ནི་སྤྲུཆུ་དང་ཁོ་ཚོ། ཡ་མཆོག་དང་བསང་
ཁོག་ ལྷ་བྱང་དང་ཅ་ཡུས། ཁ་ཁྱ་དང་གཙོས། རྟོར་གཙང་དང་ཤོ་བ་ཕྱོགས་
བཅས་ཀྱི་བར་རྒྱད་བཅད་ཅིང་། དེའི་རྒྱད་དུ་ཡ་ཕྱེས་གཉན་ཆེན་གྱི་རི་རྒྱད་
ཡོད། འདིའི་རི་རྒྱད་ལྟོ་མའི་སྤྲེང་དུ་འཇམ་དབྱངས་ཀྱི་གནས་རི་གྲགས་ཆེན་
རི་བོ་པརྒྱ་ཅན་དུ་གྲགས་པའང་ཡོད།

དཀྱིལ་དཔུས་ཀྱི་རྒྱད་རུ་ལག་ནི། ཁོ་ཆོ་དང་། སྐྱ་བའི་ཁ། ཨ་ཁྱེས་
གོང་སྒྲོན། ཅོ་ནེའི་མཆོ་རི། བ་ཅེའི་ཏ་ཉི་རྒྱན་རི་བོ། ཅོ་ནེ་ཡ་རུ་བཅས་སུ་
བརྒྱུད་ས་ནས་ཡོད་ཅིང་། སྤྱི་བམ་གྱི་དབང་དུ་བྱས་ན། ཀ་རྒྱའི་ཉེ་མཐའ་དང་།
ཏིན་ཞིས། ཐེན་ཉེས་སོགས་རྒྱ་ནི་དང་བོད་སྤེའི་ས་མཆོམས་འབྱེད་བྱེད་ཀྱི་
རི་རྒྱུད་ཀྱང་འདི་ཡིན།

དེར་དུས་ཀྱི་ར་བ་ཁུལ་དུ་འབོད་པ་འདིའི་ས་ཁྱོན་རྒྱ་ཆེ་ཞིང་། མཛོད་
དགེ་དང་། ར་བ། འཛམ་ཐང་། གླུ་ཁྱེད་ལྟུ་རྒྱལ་མོ་རོང་གི་ཡུལ་ཁམས་
ཡོངས་རྫོགས་བཅས་འདྲེ་ཞིང་རི་དང་རི་རྒྱུད་གིན་དུ་མང་།

རང་བཤུལ་འདི་མདོ་དབུས་མཚོ་གླང་དུ་འཕོད་པའི་རྩོམ་དང་། སེང་
རྒྱལ་རི་རྒྱད་ཀྱི་བྱང་འདབས། རྒྱ་ནག་གི་ཁྲོན་གཤོངས་ས་དང་མདོ་དབུས་
མཚོ་གླང་གི་དབྱེ་མཆའས་འབྱེད་བྱེད་རྩུབ་ཡོད་ལ། བཤུལ་འདིའི་བྱང་གར་

ནི་མེན་ཉན་རི་རྒྱུད་ཀྱི་ལྷོ་རྒྱུད་ཡིན་པ་དང་། དེའི་རི་ཚེ་མཐོ་ཤོས་ཚེ་དགུ་རི་
ལ་མཆོ་ངོས་ལས་སྤྱི་ཏར་༥༡༧༠ ཡོད། ལྷོ་ཕྱོགས་ནི་བྱང་ལེ་རི་རྒྱུད་ཡིན་ཅིང་།
དེར་རི་ཆོགས་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་དཀྱིགས་པ་ལས་སྤྱད་གྲགས་ཆེ་ཤོས་ནི། སྤོ་ས་
དཀར་ལ་དང་། ཏུང་ཆེ་ཉན་རི་བོ། འབུམ་བྲེ་ལ། བྱ་བྱ་རི། སྤོན་ལ་རི། སྐྱ་
སྤྱ་སོགས་ཡིན་ཅིང་། སྐྱ་སྤྱའི་རི་ཚེ་མཐོ་ཤོས་ལ་མཆོ་ངོས་ལས་སྤྱི་ཏར་༦༡༥༠
ཡོད།

བྱང་རྒྱུ་རྫོང་དང་། ཁོ་རྒྱ། འབར་ཁམས། ཐུགས་ཆེན། འཛམ་ཐང་
བཅས་ལ་སི་ཁོན་རྒྱབ་བྱང་མཐོ་སྤང་དུ་འབོད་ཅིང་། མཛོད་དགའི་ཨེར་ལང་
རི་བོའི་ལྷོ་རྒྱུད་དང་། བན་ཡུའི་རྒྱབ་རྒྱུད་ནས་སྐ་ཁོག་རྫོང་གི་ཆལ་ཐུན་ཉག་
ཁ་ནས་འཛམ་ཐང་བྱང་རྒྱུད་བར་གྱི་རྩ་བ་རྫོང་དང་། སྐ་ཁོག་རྫོང་། མཛོད་
དགའ་རྫོང་། འཛམ་ཐང་རྒྱབ་བྱང་ཕྱོགས་དང་། བྱང་རྒྱུའི་རྒྱབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ས་
ཆ་ནམས་ལ་རི་མ་ཐང་གི་ཐ་སྤྱད་བྱེད། ས་ཁུལ་འདི་དག་བྱང་ནས་ལྷོ་རྒྱུ་གསེག་
པ་དང་། ས་ཁོད་ཡངས་ཤིང་བདེ་ཐང་མང་བས་རི་མ་ཐང་གི་བྱང་ཆོས་ལྡན་
ཡོད།

མཛོད་དགའི་ཤར་ཕྱོགས་དང་སྐ་རྒྱུ་དང་མེ་རྒྱུ་འབབ་རྒྱུད་ཀྱི་ས་ཆ་
ནམས་ཀྱང་ཁོད་ཡངས་ཤིང་བདེ་ཐང་ཤས་ཆེ། ས་ཁུལ་འདི་དག་སྤྱིའི་མཐོ་
ཆ་དང་མཆོ་ངོས་སྤྱི་ཏར་༡༥༠༠༡༤༠༠༠ ཡོད་པ་ཡིན།

བྱང་རྒྱུའི་རྒྱབ་ཕྱོགས་དང་། བྱང་རྒྱ། ཁོ་རྒྱ། འབར་ཁམས། རྒྱ་ཆེན་
བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་ས་ཁུལ་འདིས་འབྲི་རྒྱ་དང་མ་རྒྱ་གཉིས་ལྷོ་བྱང་དུ་འབབ་པའི་
རྒྱ་མཆམས་བྱེ་ཡོད།

གོང་དུ་བཤད་པ་དག་ནི་མདོ་སྤྱད་ཀྱི་རི་རྒྱུད་ཆེ་ཤོས་ཁག་གི་ཆགས་
དབྱིབས་རོབ་ཅམ་བཤད་པའི་ཁུལ་ཡིན་ལ། ཡུལ་ཡུང་སོ་སོར་ཡོད་པའི་རི་

དང་རི་ཕྱན་དག་གི་ཆགས་དབྱིབས་ཞིབ་ཅིང་སྤྲོ་བ་འཆད་དགོས་ན། དེ་གཅིག་རང་ལའང་ལེ་ཆན་འདི་ཙམ་མ་ཟད་སྒྲིགས་བཅའི་ཕྱི་རྒྱུ་ཆེན་པོ་འབྱུང་རྒྱུ་ཡིན་ལ། དེ་དག་ཞིབ་འབྲི་བྱེད་པ་ལ་མིའི་རྣམས་པ་དང་། དཔལ་འབྱོར་གྱི་རྣམས་པ། རྣམ་ཚེད་འདང་མིན་གྱི་དཀའ་ངལ་གྱི་རྒྱུ་ཆེན་པོ་འབྲུག་ཅེས་ཡིན་ཞིང་། དཀའ་ངལ་ལ་གཞིགས་པའི་དགོས་པ་སྟག་པོ་འདྲེན་མ་མཐོང་བ་བཅས་གྱིས་རེ་ཞིག་འདི་ཙམ་གྱིས་འཐུས་པར་བྱའོ།།

ད་དུང་ཡུལ་མདོ་སྐྱད་གྱི་སྒྲོང་ས་སུ་རི་རྒྱུད་ཡིན་མིན་ལ་མ་སྟོས་པར་རི་དང་རི་བོའི་ཆོགས་ནི་གྱིན་ཏུ་མང་བོ་ཡོད་པ་དཔེར་ན། དབལ་ཤུལ་གསེར་རྩེ་ཁོངས་སུ་གསེར་འབྲོང་རུ་སྒྲུག་པོ་སོགས་རི་བོ་མང་ཞིང་། བགོ་ལོག་གི་གཡུང་རྒྱུད་ལྷགས་ཅེ་དང་། བྲག་དཀར་ལྷ་ཅེ། ཨ་ཁྱེས་གེ་ཤོ། རྩོམ་རལ་བ། རྒྱ་སྒྲིང་རལ་བ། སྒྲུག་གི་རི་ཕྱོར། གཉན་མོ་ཀ་ཀར། ཁྲོ་ཆེན་ཤོ་ལྷ་སྒྲིང་། བརྩོ་མོའི་རི་ཅེ། གཡག་ར་སྟག་ཅེ། མ་ལ་མཆར་ཅེ། ལྷ་ནག་མདུང་ཅེ། བོང་ཆང་གཡུ་ཅེ། བཙོ་བར་དཀར་ཅེ། དཀར་ལ་ལྷ་ཅེ། ཏུ་ལ་སྟག་ཅེ། རྩོ་ནག་མདུང་ཅེ། བྲག་དཀར་ལྷ་ཅེ། བྱེ་མ་སྟག་ཅེ། སྤ་ལ་སྟག་ཅེ། བྱུ་རི་སྟག་ཅེ། སོགས་མ་སྟོད་གྱི་ཅེ་ལྷ་བརྒྱུ་གསུམ་དུ་བྲགས་པ་དང་།

ཁྲ་ལ་ཀ་ཀ། མ་རྒྱལ་སྒྲོམ་ར། ཨ་ཆེན་གངས་ལ་རི། གཉན་པོ་གཡུ་ཅེའི་རི་རྒྱུད། བཀར་གོང་ལུག་སྤྱ་རིང་མོ། རྩོ་མ་མོ། གཟིགས་མའི་ཁྲ་རིང་རི་རྒྱུད། བདོ་ལ་རིང་མོ། ཨ་ཆེན་ཀྱ་རའི་རྩོ་སྤྱ། བརྩོ་ཆན་ར་བར། རྩོ་ལུང་ཁ་པོ། དར་གྱི་སྟག་མོ་རི་སོགས་མང་བོ་ཡོད་ཅིང་།

བྲག་རིའི་མར་སྒྲུལ་མཐོན་པོ། ཁོ་ཉིའི་ཤེལ་སྒྲིང་མཐོན་པོ། ཆ་ཡི་དང་རི་མཐོན་པོ། དཀར་བོའི་ཆོས་ལུང་མཐོན་པོ། སྒྲིག་འཛོང་རི་འབྱོར་མཐོན་པོ། ཉིང་གི་ཉི་རི་མཐོན་པོ། སྤྱང་གི་ལྷ་རི་མཐོན་པོ། རྒྱུ་དཀར་གསའ་རི་མཐོན་པོ།

པོ་སོགས་མ་སྤྲད་ཀྱི་མཐོན་པོ་དགུ་སྒྲིལ་དུ་བྲགས་པ་སོགས་ཡོད།

མཚོ་སྤོ་ཁུལ་གྱི་ཁོངས་སུ་བྲག་དཀར་སྒྲིལ་རྫོང་དང་། བྱི་ཀའི་སྤོན་
པོ་སྤོན་པོ་གཡུ་རྫོག་ ཏང་ངེ་ཨ་ཁྱེས་བྲག་དཀར། སྤོ་མའི་ཨ་མ་ཐོ་དགུ། ཨ་
ཁྱེས་མོད་ཅེ། སྤོང་སྤོར་གྱི་རི་བོ་ཉི་ལྷ། ཆབ་ཆའི་སྤོན་པོ་གསེར་ཆེན། དུང་
རི་དཀར་བོ། ཏ་ཐོ་དཔའ་རྒྱལ་ལྷགས་རི་ནག་པོ་འཕ་ཏ་ཐོ་འཛུ་རྩ་རྩ་སོགས་
ཡོད།

མཚོ་རྒྱལ་ཐེམ་ཆེན་གྱི་ཁོངས་གཏོགས་གངས་དཀར་ཕྱོགས་ལས་རྩ་མ་
རྒྱལ། གངས་དཀར་ལོ་སྤྲགས། འབྲུག་བྱང་གི་བཀ་ཤིས་འབྲུང་གནས་རི་བོ།
ཨ་ཁྱེས་གངས་རི་སོགས་རི་ཆེན་མང་། ཕྱི་མ་འདི་གངས་དཀར་ཕྱོགས་ལས་
རྩ་མ་རྒྱལ་ལ་ངོས་འཛིན་པའང་སྤྲད།

སྤྱི་འབྲུམ་ཕྱོགས་སུ་ཙོང་ཁའི་སྤྱེས་རི་དང་། ཨ་ཁྱེས་དགེ་བསྟན་སོགས།
དཔའ་རིས་དཀར་བོའི་ཡུལ་དུ། མི་རི་གངས་དཀར་དང་། མཐོན་པོ་གདོང་
དམར། གནས་སྐྱུ་ཕྱ་དུར། ཁྲ་ལེབ། ར་མོད། སྤྲག་ཅེ། ཕྱིར་འཛོང་།
དམར་མཐོ། སྤྱི་ཀ་རི། ལྷན་པོ་ཅེ། རབ་བཟང་བཅས་འདྲུ་ལག་གི་མཐོན་
པོ་བརྒྱ་གསུམ་དུ་བྲགས་པ་དང་། ཀ་རྫོད་བྲག་དཀར། དོན་བྱལ་རྩ་རྩ་
སོགས་རི་ཆོགས་ཤིན་དུ་མངས།

བ་ཡན་ཕྱོགས་སུ་དན་ཏིག་དང་། ཡང་ཏིག་གི་རི་རྒྱུད་དང་། ཕྱ་བྱང་
རི་རྒྱུད་སོགས་ཡོད་ལ། བྱི་ཀ་དང་གཅན་ཆའི་བར་ན་སྤོན་པོའི་རྩ་རྒྱུད། སྤོ་
རྒྱུད་དུ་ཀོའི་མོའི་རྩ་རྒྱུད། སྤོང་མཐའ་ན་གནས་མཚོང་ཤ་བོ་བཅས་ཡོད། ཡ་
རྩའི་ཁོངས་སུ་རྩོ་སྤོན་གྱི་སྤོང་རི་སོགས།

ཅེ་ཁོག་རྫོང་ཁོངས་གྱི་ཤ་བོ་རི་ཅེ་དང་། མཛོ་མོ་རུ་ཅེ། ཕྱ་དུར་མོད་
ཅེ། སྤོར་སྤྲག་ཅེ། རྩ་དམར་མཐོང་ཅེ། མཛོད་སྤྲང་བྱང་ཅེ་སྤོ་ཅེ་དུག་དང་།

ཕུ་ལྷ་གྲོ་སྤྱི་དུང་། གད་པ་གཡག་སྤྱི་དུང་། མ་མོ་མཁྱིམ་སྤྱི་དུང་། པཎ་ཆེན་ཤོ་ལྷ་སྤྱི་དུང་།
སྤྱི་བ་སྤྱི་དུང་། ལྷ་མོ་ལྷ་སྤྱི་དུང་དམ་གད་པ་ལྷ་སྤྱི་དུང་། གསེར་སྤྱི་དུང་སྤྱི་དུང་།
བྱུག་སྤྱི་དུང་བདུན་དུ་བྱུགས་ཤིང་། ཅི་ཚུལ་གཞན་པའང་ཡོད།

ད་དུང་ཅི་འདུག་རེ་དང་། རྒྱལ་བོ་གོ་ཆེན། རྒྱལ་བོ་ལྷ་བྱུག་། སྤྱི་སྤྱི་
ལུང་རྩོམ་། ཉིན་ཤིག་བྱུག་དཀར། ངང་ཆང་གཡུ་ཆོང་། ཟི་མི་བྱུགས་ཆེད།
བ་ཡན་གཡུ་ཆོང་། དགེ་བསྟེན་རབ་བརྒྱུད་། ཁེ་རིབ་དཔག་ཆེན། རོར་བུ་
རི་རྒྱལ། རྩོམ་ལྷ་སྤྱི་དུང་། ལྷ་ལུང་རྩོམ་དམར། བེས་དུར་རབ་བརྒྱུད་སྤྱི་གསེར་མཐོན་
པོ་བཅུ་གསུམ་དུ་འབོད་པའི་རི་བོ་མང་བོ་ཡོད།

རེབ་གོང་གི་ལྷ་སྤྱི་དུང་། ལྷ་སྤྱི་དུང་རི་བོ་སྤྱི་གསེར་བྱུག་གནས་
བརྒྱུད་པལ་ཆེར་ཆགས་ཡུལ་གྱི་རི་ཆོགས་མང་།

དོར་གཙང་གི་གཞན་ཆེན་སྤྱི་ལྷ་གཡུ་ཆེ། གཡལ་རི་སྤྱི་དུང་། དུང་རི་
སྤྱི་གསེར་རི་ཆོགས་མང་། ཆུ་ལྷ་སྤྱི་དུང་དམར་རྒྱལ། གཞན་དམར།

མ་ལྷོ་སྤྱི་དུང་དུ་རི་ཆུ་རི་བོ་སྤྱི་གསེར། སྤྱི་དུང་དུང་ལྷ་སྤྱི་དུང་། ཁོ་ཆོ་
སྤྱི་གསེར་གྱི་བར་དུ་ལྷ་སྤྱི་དུང་ཆུ་ཆུ་བྱུག་དུ་བྱུགས་པའི་རྩོམ་ཆུ་ཆེན་པོ། དུལ་
རྩོམ་པའི་དུང་རི་སྤྱི་གསེར། ཐེ་བའི་ཁོག་དུ་རི་ཆོགས་ཤིན་དུ་མང་།

མཛོད་དགེ་རྩོམ་གི་ཤར་རྒྱུད་དུ་རི་བོ་གོ་ཆང་ལྷ་གསེར་ཆེ། ལྷ་སྤྱི་དུང་
ལྷ་ཆེན་རི་བོ། ལྷ་སྤྱི་དུང་ལྷ་ཆུ་མཆོ་རི་སྤྱི་གསེར། འབྲིང་བའི་བྱུག་དཀར་
བྱུ་ཆོད་ཆེ། ཟི་ན། གསེར་སྤྱི་དུང་། འཛམ་རི། རྒྱང་ཆའི་ཆུ་ཆུ་གནས་རི་སྤྱི་གསེར་
རི་ཆེན་མང་།

ཤིང་ཀུན་དང་ཅོ་མེའི་བར་དུ་རི་བོ་པར་ཅན་སྤྱི་གསེར་རི་དང་རི་རྒྱུད་
མང་། ཅོ་མེ་ལྷ་དགའི་ཁོངས་སྤྱི་དུང་ཁོངས་པའི་རི་བོ་འདི་དུན་དོང་གཏེར་
ཡིག་དུ་གསལ།

མེན་ཞན་གྱི་ཁོངས་སུ་གྱུར་གྱི་མེ་རུ་རྒྱགས་ཆེ་བའི་རི་བོ་དེར་དུས་
མེན་ཉན་དུ་འབོད་པ་ཐེ་བོ་དང་འབྲུག་ཆུའི་ཕྱོགས་སུ་བརྒྱངས་ཤིང་། ཀོས་
གྲུང་གི་གཡི་དཀར་སྒང་ཞེས་པའི་རི་རྒྱུད་དང་མཐུད། ད་དུང་འདི་ཕྱོགས་
སུ་ཆེན་ཉན་སྒང་དང་། འབྲུག་རུས་ལ། ལྷ་དཀར་སྒང་། དཔལ་ལྷན་བཟླ་
ཤིས། ཙོ་ཞེ་དང་ཐེ་བོའི་བར་དུ་གྱིལ་དུ་འབྱེད་བའི་རྩ་རྒྱུད། ལྷག་ཡོད་ལ།
གངས་མགོ་ལ་སོགས་རི་དང་རི་རྒྱུད་འདི་དག་གི་རི་རྩེ་མཐོ་ཤོས་ལ་མཆོ་རྩིས་
སྤྲི་ཏར་༤༩༡༠ ལྷག་བྲིན་ཡོད།

བྱང་ཆུའི་ཤར་རྒྱུད་དུ་ཤར་དུང་རི་དང་། ལུབ་དུ་ཆེ་སོ་ལ། བྱང་དུ་
གྱུན་དགའ་ལ། འདི་ལ་ཁིས་འགག་ཁིས་བྲིས་པའང་སྤྲང་། བོན་གྱི་གནས་
རི་རྩ་ཆེན་བྱ་དུར་རི་བོའི་རྒྱུད་དུ་སྐྱབ་སྒྲུག་ཆེ་བདུན་དུ་གྲགས་པ་སོགས་སྐྱབ་
གནས་མང་། ཡང་དེར་ལུག་གདོང་ལྷར་གྲགས་པའི་གནས་རི་སོགས་ཡོད།

དམར་ཐང་ངམ་སྐ་ཁོག་རྫོང་ཁོངས་སུ་སྐ་བུར་སྐག་ཆེ་སོགས་རི་བོ་
མང་། ཆུ་ཆེན་རྫོང་ཁོངས་སུ་ཐུགས་རྫོང་ཆེན་པོའི་གནས་རི་དང་། དེའི་མཐའ་
སྐོར་དུ་དཔལ་ཆེན་དཔལ་རི་སོགས་རི་ཕྲན་དགུས་བསྐོར་ནས་ཡོད།

འབར་ཁམས་རྫོང་ནི་བྱང་ལའམ་བྱང་ལེ་རི་རྒྱུད་དུ་ཆགས་ཤིང་། ཤར་
ཕྱོགས་སུ་ལུང་མོན་རི་བོ། བྱང་ཕྱོགས་སུ་ཆིང་ལིང་རི་བོ་སོགས་གྱི་རི་རྩེ་མཐོ་
ཤོས་ལ་མཆོ་རྩིས་ལས་སྤྲི་ཏར་༥༠༠༠ ཡན་བྲིན་ཡོད།

ལུན་ཁོན་རྫོང་དང་འབར་ཁམས་གྱི་བར་དུ་གྱིལ་དུ་ལུང་མོན་ནམ་
ལུང་མེན་རི་བོ་ཡོད་ཅིང་། རྫོང་སྟོ་རུབ་དུ་བྱང་ལེ་རི་རྒྱུད་ཡོད། རི་བོ་མཐོ་
ཤོས་ཆུན་ལའང་རི་བོ་ལ་མཆོ་རྩིས་ལས་སྤྲི་ཏར་༥༦༦༦ ཡོད་ཅིང་། ལུབ་ཕྱོགས་
གྱི་རི་རྒྱུད་མཐོ་ཤོས་དག་ལ་མཆོ་རྩིས་ལས་སྤྲི་ཏར་༥༠༠༠ བརྒལ་ཡོད།

ཁྲོ་རྫོང་ནི་མེན་ཉན་རི་བོ་དང་། བྱང་ལེ་རི་རྒྱུད་སྟོ་ལ་མཆོ་རྩིས་སུ་

ཆགས་ཤིང་། འདྲིའི་ཁོངས་སུ་ཨ་བུ་ཐབ་ཤིས་རི་བོའི་མཐོ་ཆད་མཆོ་རོས་སྤེ་
 ཉར་པ་༥༡༥༥ ནང་། ཨ་བུ་ཐ་མའི་མཐོ་ཆད་ལ་མཆོ་རོས་ལས་སྤེ་ཉར་པ་༥༡༥༥ ནང་།
 ཨ་བུ་རའི་མཐོ་ཆད་མཆོ་རོས་ལས་སྤེ་ཉར་པ་༥༡༦༠ ཡོད། འདི་གསུམ་ནི་པ་མ་
 ནང་བུ་གསུམ་ཡིན་ཞེས་ཡུལ་མའི་ངག་རྒྱན་དུ་གྲགས། གང་ལྟར་འདི་ཁྲལ་
 དུ་སྤེ་ཉར་པ་༥༠༠༠ ཡན་བྱེད་པའི་རི་བོ་བརྒྱད་ཡོད་པར་བཤད།

ད་དུང་འདིའི་རྒྱལ་ཁྲོམས་སུ་ཐན་ཉན་བྱའི་རི་བོའི་མཐོ་ཆད་མཆོ་རོས་
ལས་སྡེ་ཏར་༥༡༩༠ དང་། ཤར་ཕྱོ་ཁྲོམས་ཀྱི་ཡུང་མོན་རི་རྒྱུད་ཀྱི་ཕྱོ་དབུས་
སུ་རི་དྲུགས་རྒྱལ་བོའི་རི་ཞེས་པའི་མཆོ་ཆད་མཆོ་རོས་ལས་སྡེ་ཏར་༤༩༡༥ ཡོད།

ཁམ་པས་ཟས་སྒྲ་བསྐྱེགས་པའི་སྟོན་མོ་དང་། །
འཕྱོན་མས་སྒྲ་ཐབས་གཉེར་བའི་བྱར་མིག་སྟེ། །
མ་དབྱུང་དོལ་གྱིས་བྱས་པའི་ཚོད་མ་སོགས། །
བདག་གི་སྒྲིང་འདིས་དང་དྲུ་ལེན་པ་མིན། །

གསུམ་པ། མདོ་སྨད་ཀྱི་ཚུ་དང་ཚུ་སྐྱང་ ཆེ་བྱས་ཁག

གོང་ལོག་བར་གསུམ་དུ་ཡང་ཡང་བཤད་པ་ལྟར། བོད་ཡུལ་སྤྱི་ལོ་ཚུ་
སྐྱང་དང་གཙང་བོ་སལ་ཆེར་སྟོ་སྟོགས་སུ་འབབ་ཀྱིན་ཡོད་ཀྱང་། མདོ་སྨད་
ཀྱི་དབལ་ཤུལ་གསེར་ཏྲ་དང་། རྒྱལ་རོང་། ར་བ། ཟུང་ཚུ། འབྲུག་ཚུ་བཅས་
ཀྱི་ཚུ་ནམས་སྟོ་ཚུ་དུ་འབབ་པ་ལྟར། དེ་བྱིངས་ཀྱི་ཚུ་བོ་སལ་ཆེར་བྱང་ཤར་
ཀྱི་ཚུ་དུ་འབབ་ཀྱིན་ཡོད།

མ་ཚུའི་མགོ་ཁྲུངས་ནི་དེང་གི་ཚུ་དམར་ལེབ་རྫོང་བ་ཡན་ཏེ་རིའི་བྱང་
ཚུ་དཀྱི་རི་ཞོལ་ནས་བྱང་སྟེ། ཚུ་དམར་ལེབ་དང་། མགོ་ལོག་མ་སྟོད། དར་
ལག་ཆེག་སྒྲིལ། མདོ་དཔེ་ལ་ཐུག་གི་བར་སྟོ་ཤར་དུ་འབབ་ཅིང་། དེ་ནས་
བྱང་ཏུ་བ་དུ་དཀྱིགས་ཏེ་མ་ཚུ་རྫོང་ཁོངས་དང་། ཅེ་གཞུང་སོག་པོ་ཡུལ་ཆན།
གད་པ་སུམ་མདོ། ཅེ་གོར་ཐང་ནས་བྱང་དུ་ཁ་དགུས་ཏེ་མང་ར་དང་། ཆབ་
ཆ། ཁྲི་ཀ་གཅན་ཆ། བ་ཡན། ཡ་རྩེ། བཀའ་མ་ལོག་བཅས་ཀྱི་ས་གནས་
ཁག་བརྒྱད་དེ། རྒྱ་ནག་གི་ཀན་སུའུ་དང་ཉིང་ཞ་སོགས་ས་སྡེ་མང་བོར་

འཕྲུག་པ་ནས་ཐུན་ཏུ་ནས་པོ་དེ་རྒྱ་མཚོར་འབབ་པ་ཡིན།

འདི་ཉིད་མཐའ་ཡི་རྒྱ་མཚོར་འབབ་རག་བར་དུ་ཁྲུག་པ་དགུ་ཡོད་
སྟབས་མ་ཆུ་ཁྲུག་པ་དགུ་ལྟར་དུ་འབོད་ཅིང་། དེ་དག་ལས་ཁྲུག་པ་དང་བོ་
ནི་མགོ་ལོག་ཆེན་སྒྲིལ་དང་། མདོད་དགེ་མ་ཆུ་རྫོང་གསུམ་གྱི་འདུས་མདོ་
སྟེ་མ་ཆུ་དང་། སྐ་ཆུ། དམེ་ཆུ་གསུམ་འབྲེས་མདོ་ནས་ཏུབ་དུ་བྲང་བོར་བགྱོད་
པའི་དཀྱིགས་མཚམས་གཅིག་དང་། དེ་ནས་གཤི་མདོ་དང་ཆེ་མདོར་གཤི་ཆུ་
དང་ཆེ་ཆུ་འབྲེས་ཤིང་། རྟ་རྒྱ་ནས་སྐར་ཡང་བྱང་དུ་འཕྱོག་པའི་དཀྱིགས་
མཚམས་འདི་གཉིས་ཀྱི་དབང་གིས་མདོ་སྐྱོད་པ་དག་གིས་མ་ཆུ་ལོར་བྱ་དགའ་
འབྲེལ་དུ་འབོད་ཅིང་། དེ་ལྟར་འདོགས་དོན་ཡང་དཀྱིགས་མཚམས་དེ་གཉིས་
ཀྱིས་བཞུར་འགྲོས་ལ་བལྟས་ནས་བཏགས་པ་ཞིག་ཡིན།

དེར་སང་གི་མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་དུ་འབོད་པའི་མངའ་ཁོངས་སུ་ཆུའི་
གསོག་ཆད་སྒྱུ་ལེ་གྲུ་བཞི་མ་༥༠༠ ཡན་ཟིན་པའི་མ་ཆུའི་ཆུ་ལག་༡༩ ཡོད་པ་
ལས་ཆེ་ཤོས་དག་ནི། ཙོང་ཆུ་དང་། འདུ་ལག་གི་ཆུ་གཉིས་ཡིན་ལ། རྩང་བོ་
དགུ་ཆུ་ཡང་མ་ཆུའི་ཆུ་ལག་རྒྱུང་ཆེ་གས་ཤིག་ཡིན།

ཟི་ལིང་ཙོང་ཆུ་ནི། མཚོ་སྔོན་པོའི་ཉེ་འདབས་དང་དཔའ་རིས་འབྲེས་
མཚམས་ཨ་རིག་མདའ་བཞིའི་ཁོངས་ནས་ཐོན་ཏེ་སྟོང་སྟོར་དང་། སྐུ་འབྲུམ་
ཚོ་དྲུག་ཁོངས། ཟི་ལིང་། དགོན་ལུང་། བདེ་ཁམས། གོ་ཆང་། བཀའ་མ་
ལོག་བཅས་བརྒྱད་མཐར་ཤར་སྟོན་ཕྱོགས་སུ་དཀྱིགས་ཏེ། དེར་གི་ཀན་སུའུ་
ཞིང་ཆེན་ཁོངས་ཏེ་ཁོན་སོགས་བརྒྱད་ནས་མ་ཆུར་འབབ། ཙོང་ཆུའི་རིང་ཆད་
ལ་སྒྱུ་ལེ་༡༥༩ ལྟག་ཡོད། ཙོང་ཆུ་འབབ་རྒྱུད་ཀྱི་ས་ཆ་གསུམ་ཆེ་ཤོས་དེ་ཟི་ལིང་
ཡིན་སྟབས། ཟི་ལིང་གི་མིང་ཙོང་ཆུ་ལ་སྐྱུར་ཏེ་མདོ་སྐྱོད་ཡོངས་གསུམ་ལ་ཟི་
ལིང་ཙོང་ཆུ་ཞེས་འབོད་པ་ཡིན།

འདྲུ་ལག་ཆུ་པོ། འདི་ནི་མདོ་སྤྱད་དཔའ་རིས་ཕྱོགས་ཀྱི་ཆུ་བོ་ཆེ་ཤོས་
 དེ་ཡིན་ལ། རྒྱ་རི་གངས་དཀར་ཞེས་པའི་རི་རྒྱུད་ནས་མགོ་བརྩུགས་ཏེ། གསེར་
 ཁོག་དང་། དཀོན་ལུང་རྫོང་གི་ལྷོ་རྒྱབ་མཚམས་ནས་མཆོད་ཉེན་ཐང་གི་
 མདུན་རོལ་སོགས་ཡུལ་ལུང་དུ་མར་བརྒྱུད་མཐར་ཅོང་ཆུ་དང་འབྲེས་པ་ཡིན།
 འདི་ལ་འདྲུ་ལག་རི་ལྷོ་ཕྱོགས་ཆུ་ལ་སོགས་སྐབས་དོན་མིན་པས་མ་བྲིས་ཤིང་།
 ཆུ་འདིའི་སྟོང་རྒྱུད་ལ་རྒྱ་ཆུ་དང་། སྤྱད་རྒྱུད་ལ་འདྲུ་ལག་དུ་འབོད་པར་སྤང་།

རོང་བོ་དག་ཆུ་ནི། རེབ་གོང་སྟོང་ཕྱོགས་ཆེ་གཞུང་ནས་ཐོན་ཅིང་།
 རེབ་གོང་ལུང་གཞུང་བརྒྱུད་དེ། ཆུ་ནག་དང་། བཅན་ཆུ། རྫོང་ཆུ། སྤང་ཆུ།
 ཤ་ཆུ། ཁྱོ་ཆུ། རོ་འུ་ཆུ། སྤྱིང་ཆུ་སོགས་ཆུ་དང་ཆུ་ཕན་དུ་མ་ཞིག་ཡོད་པ་ནམས་
 དག་ཆུར་འབྲེས་ཤིང་། དག་རོང་མདོ་ནས་མ་ཆུར་འབབ་ཀྱིན་ཡོད།
 དག་ཆུའི་འབབ་རྒྱུན་གྱི་རིང་ཆད་ལ་སྤྱི་ལེ་༡༤༥།༩ ཡོད།

སྤང་བུང་བསང་ཆུ་ནི། བསང་གཞུང་གི་རྒྱབ་རྒྱུད་དང་། ཨ་མཆོག་
 གི་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་རི་རྒྱུད་ལ་བསང་གི་གྲུས་མོའི་གོང་བར་འབོད་པ་དེ་ནས་
 ཐོན་ཏེ་བསང་གཞུང་བརྒྱུད། སྤང་བུང་དང་། གནམ་ལྷ། རྟོར་གཙང་། དེ་
 ནས་ཀ་ཆུའི་ཡུལ་ཁོངས་རྒྱ་སྤེམ་མང་བོ་བརྒྱུད་མཐར་རྒྱ་སྤྱད་དུ་སྤོ་ཅ་དུན་ཞེས་
 པའི་ས་ནས་མ་ཆུར་འབབ།

བསང་ཆུ་ནི་ཆུ་སྤྱང་ཆེན་པོ་དེ་འབྲུ་མ་ཡིན་ཀྱང་། འདིའི་མགོ་ཁྲུངས་
 དང་ཉེ་བར་སྤང་བུང་བཟླ་ཤིས་འབྲིལ་ཆགས་པ་ལ་བཞེན་ནས། སྤང་བུང་བཟླ་
 ཤིས་འབྲིལ་དང་བསང་ཆུ་གཉིས་སྟོན་གྲགས་མཉམ་རྒྱས་ལྟ་བུར་གྱུར་པ་ཡིན་
 ནམ་སྟེ།

སྤྱ་ཆུ་ནི། སོག་པོའི་རི་གིན་རྫ་རྒྱུད་ནས་ཐོན་ཏེ་སྤྱ་འགག་གི་རྫོང་ལྷ་
 བརྩུགས་ཤིང་གྲགས་པ་དག་བརྒྱུད་དེང་སང་གི་སྤྱ་ཆུ་རྫོང་དང་། ཅོ་ནེ། ཤིང་།

ཀུན་(ལིན་ཐའོ)། རྒྱ་ག་མཁར་(ཤུང་ཏོ)སོགས་བརྒྱུད་མ་ཆུང་འབབ་པ་ཡིན།
 རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཡི་གེ་དུ་མ་ཞིག་དུ་སྤྱུ་རྒྱུ་མཁོ་ཁྲུང་ས་སྤྱི་ཆབ་བྲག་ལ་བཤད་པ་དེ་
 ལ་ཁྲུང་ས་སྤྱུང་གིས་མི་འདྲ་བ་ཡིན་ཞེས་སོགས་ཡུལ་དང་ལྷ་མོ་ཉིན་སྤྱི་ལ་
 རྒྱས་མངའ་ཤིན་དུ་ཆེ་བའི་མཁར་པ་ཤིང་བཟའ་སྐལ་བཟང་རིན་པོ་ཆེས་
 གསུངས། བཤད་མ་ཐག་པའི་རྒྱ་བོད་དག་ནི། དེ་དུས་ཀྱི་མཆོ་སྤྱོད་དང་
 ཀན་སྤྱུ་ཞིང་ཆེན་ཁོངས་འབབ་པའི་མ་ཆུང་རྒྱ་ལག་ཆེ་གས་ཁག་ཡིན།

བོད་ཀྱི་གཙང་བོ་ཆེ་ཤོས་འབྲི་རྒྱུ་ནི། གདང་ལའི་གཞི་བདག་དགེ་ལ་
 བསྟན་སྐྱོང་(འདི་ལ་དར་མདུང་བྱིས་པའང་སྤྲང་།)ཞེས་པའི་རི་ངོས་ནས་བྱང་
 རྟེ་ཁམས་ཁུལ་དང་། རྒྱ་ནག་སི་ཁོན་སོགས་མངའ་སྡེ་དུ་མ་བརྒྱུད་མཐར་ཉུང་
 ཉེ་གོང་ཁྲུང་ནས་ཤར་གྱི་རྒྱ་མཆོར་འབབ། བདེ་སྐྱད་ཀྱི་ཁོངས་སྤྱི་འབྲི་རྒྱུ་
 རྒྱ་ལག་དུ་གཏོགས་པ་མང་བོ་ཡོད་པ་ལས་རྒྱ་སྤྱུང་ཆེ་གས་ཁག་ནི།

འབྲུག་དཀར་གཙང་བོ། འདི་ནི་ཁུ་རུ་རི་བོའི་རྩོ་རྒྱུད་དེ་ད་ལྟོ་ཀན་
 སྤྱུ་ཞིང་ཆེན་དང་སི་ཁོན་ཞིང་ཆེན་གཞིས་ཀྱི་མཐའ་མཆོམས། རྒྱ་རྒྱ་རྒྱ་
 རྟེ་ཁམས་ཆེན་ལྷ་མོ་ཞང་ཁོངས་ཐེ་བོའི་རྩོ་རྒྱུད་(རྒྱུ་ཡིག་ཆ་ཁག་དུ་རི་རྒྱུད་འདི་
 ལ་མེན་ཉུན་ཟེར་ཞིང་། བོད་ཡིག་འགའ་ཞིག་དུ་མེ་རི་བྱིས།)ཀྱི་བྱང་ཕྱོགས་
 ནས་ཐོན་ཏེ། རུབ་ནས་ཤར་དུ་བཞུར་ཏེ་ཐེ་བོའི་བབ་བོའི་རྒྱུད་དང་འབྲེས།
 བདེ་སྐྱད་དགེ་རྒྱུད་འབྲེད་བཀལ་གྱིས་ཤར་བྱང་གི་རྒྱ་རྒྱུད་དང་། འབྲུག་རྒྱ། ཐེ་
 བོ་བཅས་བརྒྱུད་མཐར་ཀོང་ཡོན་གོང་ཁྲུང་(གྲོ་དཔའ་)ཞེས་བའི་ས་ཁུལ་དུ་
 རྒྱ་ལེན་གཙང་བོ་དང་འབྲེས། དེ་ནས་འབྲི་རྒྱུ་འབབ་པ་ཡིན།

བྱང་རྒྱ། འདི་ལ་སྤར་རྒྱ་ནམས་ཀྱིས་དཀར་གཙང་བོ་སོགས་མིང་གི་རྣམ་
 བྱངས་མང་ཙམ་བཏགས་འདུག་པས་འབྲུག་གཞི་ཆེ་ཞིང་། ད་ལྟོ་པལ་ཆེར་
 གྱིས་མེན་ཅང་གཙང་བོ་ཞེས་འབོད་ཀྱིན་ཡོད་པ་འདྲ། མེན་ཅང་ཐོགས་དོན་

ནི་མེ་རིའམ་མིན་ཉན་རི་བོ་བརྒྱད་ནས་འབབ་ཀྱིན་ཡོད་པས་དེ་ལྟར་བཏགས་
པར་སྤང་།

འདི་ནི་ད་ཀྱང་དགའ་ལ་བྱ་བའི་རི་ཆུད་ནས་འབབ་པའི་ཆུ་བོ་དང་། ཀ་
རིང་ལ་ཞེས་པའི་རི་ཆུད་ཀྱི་ཆུ་བོ་གཞིས་བར་རུ་ཞེས་པའི་སར་འབྲེས་པ་ལ་
བྱང་ཆུ་ཐོགས་ཞེས་རྗེ་དཔུ་དགེ་བསམ་གཏན་པས་གསུངས་ཤིང་། རྒྱའི་ཡིག་
ཆ་ན། མེན་ཅང་གཙང་བོ་(རྒྱལ་མོ་རུལ་ཆུ)ནི་བཀྲ་ཤིས་ལ་འདབས་སུ་ཤར་
རྒྱབ་གཞིས་སུ་དབྱེ་སྟེ། ཤར་གྱི་བཞུར་ཁོངས་ནི་མཆོ་ངོས་ལས་སྟེ་ཏར་༡༧༡༧
ཡོད་པའི་ཀོང་ཀླུང་རི་ནས་ཀྱང་མིན་ཆུ་བོའི་ནང་འབྲེས་ཤིང་། དབྱི་ཕིན་ནས་
འབྲེ་ཆུར་འབབ། དེའི་རིང་ཆད་ལ་སྟེ་ལེ་༡༩ དང་། རྒྱབ་གྱི་བཞུར་ཁོངས་
ནི་མཆོ་ངོས་ལས་སྟེ་ཏར་༩༩༡༠ ཡོད་པའི་ལྷང་རྩ་རི་ནས་དྲུང་མིན་གོན་གྱི་
ཡུང་ཐུང་ཆུ་བོའི་ནང་དུ་བཞུར་གྱིན་ཡོད་ཅིང་། རིང་ཆད་ལ་སྟེ་ལེ་༥༥ ཡོད།

ཆུ་བོ་འདི་གཞིས་བྱང་རྒྱའི་ཡོན་པ་ཞང་གི་ཟམ་ཁར་འབྲེས་ཤིང་མིན་
ཉན་རི་ཆུད་བརྒྱད་བྱང་ནས་སྟོ་རུ་བྱང་ཆུ་རྫོང་དང་། རིམ་བཞིན་འགག་ཆེན་
བཞི་ལྷག་བརྟེན་ནས་མོ་རྫོང་དུ་ཁྲོ་ཆུ་དང་འབྲེས། ལྷན་ཁོན་(ཁྲི་ཆང་ངམ་
ལུང་དགུ་རྫོང་དུ་འབོད)རྫོང་ནས་བཀྲ་ཤིས་སྟེང་ཆུ་བོ་དང་འབྲེས། དེ་བཞིན་
ཡུ་ཅི་ཆུ་བོ་དང་། རྩོུ་ཆུ་བཅས་འབྲེས་ཏེ་ཤར་ཐོགས་སུ་ཁ་དཀྱིགས་ནས་དྲུུ་
ཅང་གཙང་བོའི་ཆུ་མཛོད་བརྒྱད་ཁྲིན་དྲུུ་གཤོང་སར་འབབ། འདིའི་ཆུ་ལག་
དུ་གཏོགས་པ་༡༩༧ ཡོད་པ་ལས།

ཁྲོ་ཆུ། འདི་འང་ཆུ་ལག་ཕྱ་མོ་ཤིན་དུ་མང་བོ་འདུས་པ་ལས་གྲུབ་པ་ཞིག་
ཡིན་ལ། མིན་ཅང་གཙང་བོའི་སྟོད་ཆུད་ཀྱི་ཆུ་ལག་གཙོ་དེའང་ཡིན། དེའི་
མགོ་ཁྲུངས་གཡག་ཆད་པའི་ལའི་ཤར་ངོས་ཀྱི་ཞི་ལིའང་རི་བོར་ཐུག དཔུ་
དགེའི་ཆུ་དང་ཆུ་ནག་གི་ཆུ་སོགས་དེའི་ཆུ་ལག་ཆེ་གས་ཁག་ཡིན། འབབ་ཆུད་

སྒྲིམ་པའི་རིང་ཆད་ལ་སྒྲིམ་པའི་ལོ་༧༠ ལྷག་ཡོད།

བཀྲ་ཤིས་སྒྲིམ་པའི་ཆུ་བོ། འདི་ལ་རྒྱ་ནམས་ཀྱིས་ཐོ་རྒྱུ་ཡང་བྱེད། བཞུར་རྒྱུ་གཙོ་བོ་ནི་མཆོ་དོས་ལས་སྒྲིམ་པའི་༧༠༠ ཡོད་པའི་སྒྲིམ་པ་དཀར་ལ་རི་བོའི་རྒྱབ་བྱང་ནས་ཤར་ལྷོ་ཕྱོགས་སུ་ཉག་ལོ་དང་། བཀྲ་ཤིས་སྒྲིམ་པ། འབྲུག་རྒྱུའི་ཡུལ་སོགས་བརྒྱུད་ནས། པའི་གྲོ་ལྷོ་ཞེས་པའི་ས་ནས་མིན་ཅང་གཙང་བོ་དང་འབྲེས། རིང་ཆད་ལ་སྒྲིམ་པའི་༧༥༥ ཡོད། འདིའི་སྒྲིམ་པ་ལ་མཛོ་རྒྱུ་ཡང་བྱེད་པར་སྤངས།

ཡུལ་ཅི་རྒྱུ་བོ། འདིའི་བོད་མིང་མ་ཤེས། ལྷན་ཁོན་རྫོང་པ་ལིང་རི་བོའི་ཤར་དོས་ནས་ཤར་བྱང་དང་། དེ་ནས་ཤར་ཕྱོགས་སུ་བཞུར་གྱིན་ཡོད་ལ། གཡང་ལྷག་གྲོང་ཐན་པོ་ཞེས་པའི་ས་ནས་མིན་ཅང་གཙང་བོ་དང་འབྲེས། རིང་ཆད་ལ་སྒྲིམ་པའི་༥༥ ཡོད། འདི་ལ་རྒྱུ་ལག་༧༧ ཅམ་ཡོད་པར་བཤད།

རྒྱལ་རྩོད་རྒྱལ་མོ་རྒྱལ་རྒྱུ། འདི་ནི་དབལ་ཤུལ་གསེར་རྟའི་ཡུལ་གྱི་རྒྱ་བོ་ཆེ་གསུམ་དག་གིས་རྒྱ་རྟ་བྱས་ནས་བྱུང་པའི་གཙང་བོ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། སྤྲུལ་རྒྱུའི་གཡས་ཕྱོགས་སུ་རྫོ་རྒྱུ་འབབ་ཅིང་། དེའི་གཡས་སུ་གསེར་ཁོག་གི་གསེར་རྒྱ་འབབ་པ་རྫོ་རྒྱུ་དང་འབྲེས། སྤྲུལ་ཁོག་གི་རྒྱུ་ཡང་རྫོ་རྒྱུ་དང་འབྲེས། རྩང་རྩང་གི་རྒྱུ་ཡང་རྫོ་རྒྱུ་དང་འབྲེས། གཡུ་ཁོག་གི་རྒྱུ་ཡང་རྫོ་རྒྱུ་དང་འབྲེས། སྤྲུལ་རྒྱུའི་གཡོན་རྒྱུ་དུ་འབྲེས་པ་སྤྲུལ་རྒྱུ་དང་འབྲེས། དེ་ནས་རྩང་ཁོག་གི་རྒྱུ་ཡང་སྤྲུལ་རྒྱུ་དང་འབྲེས། ཟངས་དཀར་གྱི་རྒྱུ་ཡང་སྤྲུལ་རྒྱུ་དང་འབྲེས་ཏེ། རྒྱལ་རྩོད་ཁོ་སྤྲུལ་སྤྲུགས་རྩི་ཆེན་པོའི་མདུན་ནས་རྫོ་རྒྱུ་དང་སྤྲུལ་རྒྱུ་གཉིས་མཉམ་འབྲེས་སུ་བྱུར་པ་ཡིན་ལ། དེ་ལ་སྤྲུལ་གསུལ་ལྷན་པའི་རྒྱལ་རྩོད་རྒྱལ་མོ་རྒྱལ་རྒྱུ་ཞེས་འབོད་པ་ཡིན་ནོ།

དེང་སང་གི་དབང་དུ་བྱས་ན། མགོ་ལོག་ཆེག་སྒྲིལ་དང་པད་མ། རྒྱལ་

རོང་ཆུ་ཆེན་དང་བཅན་ལྷ། བལྟན་པ། དར་ཅེ་མདོ་བཅས་རྫོང་ཁག་དང་
ས་ཁུལ་དེ་དག་བཟུང་དེ་ལོ་ཉན་ནས་ཟུང་ཆུ་ལ་འདྲེས་ཤིང་སེ་ཁོན་གྱི་དབྱི་
པོན་ཞེས་པའི་ས་ནས་འབྲི་ཆུ་དང་འདྲེས་པ་ཡིན།

ཆུལ་རོང་ཆུལ་མོ་རྩལ་ཆུ་འདིའི་སྒྲོར་མདོ་སྤང་ཆོས་འབྱུང་དུ་གསལ་
བ་ནི། རྫོང་ཆུའི་མགོ་གཡུ་ཅེའི་མདུན་ནས་ཐོན་པས་དེ་དང་། མགོ་ལོག་ཆ་ཆུ།
སྤང་རོས་གྱི་ར་ཆུ་དང་ཆ་བ་ཁག་གསུམ་གྱི་ཆུ་བཅས་ཐམས་ཅད་དཔུལ་ཆུར་
གཤམ་པ་ཆུ་ཆེན་དང་འདྲེས་ཏེ་ཆུལ་རོང་རོས་བྱས་ཆེན་དུ་སྤར་འགོ་བས།
ཞེས་གསུངས་ཡོད།

ཐོད་གངས་དཀར་གྱི་རི་ཆོགས་འཁྲིགས་པའི་འཇིག་རྟེན་དུ་ཆུ་དང་
ཆུ་མུང་། ཆུག་ཆུ་དང་གོག་ཆུ་སོགས་ཤིན་དུ་མང་བས་དེ་དག་རེ་རེ་ཞིབ་དུ་
འཆད་པའི་རྩི་མི་ཐོགས་ཤིང་། ཆུ་སྤན་རེ་རེའི་གནས་སྤངས་ཞིབ་ཆགས་བྲིས་
ན་ལས་ཆོགས་ཆེ་ཞིང་དགོས་པ་དམིགས་བསལ་བ་མེད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་པས།
ཡོངས་གཤམ་གྱི་ཆུ་ཐོ་ཆེ་གས་ཁག་གི་ཆུ་ཕྱོགས་རོབ་ཅམ་བཤད་ཟིན་པའི་ཁུལ་
ཡིན།

བཞི་བ། མདོ་སྨད་ཀྱི་མཆོ་དང་མཆོའུ་ དག་གི་གནས་བབ།

མདོ་སྨད་དུ་མཆོ་དང་མཆོའུ་ཤིན་ཏུ་མང་བོ་ཡོད་པ་རེ་རེ་ཞིབ་དུ་
འཆད་པའི་རེ་བ་བྲལ་ཡང་མཆོ་མོ་གྲགས་ཆེན་ཁག་ཅིག་ནི། མཆོ་ཁྲི་ཤོར་རྒྱལ་
མོ། འདི་ལ་ཡོངས་གྲགས་མཆོ་སྟོན་པོར་འབོད་ཅིང་། སྤར་སོག་པོས་དབང་
བསྐྱར་སྐབས་ཁོ་ཁོ་ནོར་བཏགས་པའི་ཤན་བྲགས་ལྟ་བུས། དེང་སང་གི་རྒྱལ་
སྤྱིའི་སྟངས་ཀྱི་བོད་རིག་པའི་མཁས་པ་པལ་ཆེར་གྱིས་ཁོ་ཁོ་ནོར་དུ་འབོད་པ་ཡིན།
མཆོ་ཆེན་འདི་ནི་བོད་གངས་ཅན་གྱི་མཆོ་མོ་ཆེ་ཤོས་དེ་ཡིན་ལ། བཅན་པོ་
སྟོང་བཅན་སྐམ་པོས་མཆོ་འདི་ལ་བསྐྱགས་བརྗོད་གནང་ཞིང་། སྟོབ་དཔོན་
པལ་མཛད་པར་གྲགས་པའི་བཀའ་ཐང་སྡེ་ལྷ་སོགས་སུའང་མཆོ་སྟོན་པོ་ལ་
བསྐྱགས་པའི་སྟོན་ངག་མཐོང་རྒྱ་ཡོད།

དེ་ལྟ་བུའི་གྲགས་པ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་སྐབས། རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་པས་ས་ཁུལ་
འདི་ཚུད་པའི་ཡུལ་ལུང་ཁག་ལ་ཞིང་ཆེན་བཟོས་སྐབས་མཆོ་སྟོན་ཞིང་ཆེན་

དུ་བཏགས། ངག་རྒྱུན་དུ་སྤར་ཆུ་མིག་ཅིག་བརྗོད་པ་ལས་མཚོ་ཆུ་འཕྱར་བས་
 ཉེ་འཁོར་གྱི་དུད་ཁྱིམ་སྤྱི་མཐུན་མཚོ་ནང་དུ་ཤོར་བ་ལ་བརྟེན་ནས་སྤྱོད་ཆུ་
 མོ་ཐོགས་ཟེར་ཞིང་། གཞན་ཡང་སྤྱི་གཤོག་དང་། སྤྱི་བཤོས། སྤྱི་བཤོར་བཅས་
 སྤྱོད་ཆུ་གིས་པ་སྤྲང་བས་སྤྱོད་ཆུ་དེ་དག་ལ་ཁུངས་ཡོད་མེད་ཤེས་དགའ།

མཚོ་སྤྱོད་པོའི་རྒྱ་ཁྱོད་ལ་སྤྱི་ལེ་གྲུ་བཞི་མ་༤༤.༢༩ ཡོད་ཅིང་། ཤར་ནས་
 རུབ་དུ་སྤྱི་ལེ་༩༤༠ དང་། རྫོ་བྱང་གི་ཞིང་ལ་སྤྱི་ལེ་༤༩ ཡོད། མཐའ་སྒྲོར་དུ་
 སྤྱི་ལེ་༩༤༠ ཡོད་ཅིང་། བཤད་ཆུ་ལ་དུ་འདི་ལ་མཚོ་སྒྲོར་གཅིག་རྒྱག་དགོས་
 བ་རྟ་པོའི་ཉེན་ལམ་བཙོ་བརྒྱད་དགོས་པར་གྲགས།

མཚོ་སྤྱོད་པོ་ཆགས་ཡུལ་ནི་རྒྱ་མཚོའི་ངོས་ལས་སྤྱི་ཤར་༩༩.༤ ཡིན།
 སྤྱི་ལེ་༩.༤༠ ལོ་ནས་ལོ་རེར་མཚོ་ཆུ་མར་བྱི་ཆད་(0.10-0.15)མཚོ་ནང་གསེར་
 ཉ་སོགས་ཉ་རིགས་ཤིན་དུ་འཕེལ་བོ་ཡོད་པས་རྒྱ་ནག་གཞུང་དམངས་གཉིས་
 རུབ་ཀྱིས་མཚོ་ནང་ལ་གྲུ་གཟིངས་བཏང་ནས་དབྱར་དགུན་སྤྱོད་དེ་བྱེད་མེད་
 པར་ཉ་གསེད་མཚོ་དཀྱུག་གི་ལས་བྱས་པས། ཁོར་ཡུག་ཉམས་ཆག་ཤིན་དུ་
 ཆེན་པོ་གཏོང་གིན་ཡོད། ངག་རྒྱུན་དུ་མཚོ་འདིའི་ནང་དུ་མཚོ་རྟ་ཆུ་ལག་༡༠.༥
 འབབ་ཟེར་སྤོལ་ཡོད་ཀྱང་། དོན་དངོས་སུ་སྤྱོད་ཆུ་མཐའི་ཆུ་ལག་༡༩.༩ ཙམ་
 ཆུ་བོ་༤༠ ཇི་ལ་ཉེ་འབབ་པ་ཡིན།

མཚོ་སྤྱོད་པོའི་མཚོ་དཀྱུག་དུ་མཚོ་སྤྱོད་མ་རྟ་དེ་བོ་ཡོད་ཅིང་། སྤྱིའི་
 རྒྱ་ཁྱོད་ལ་སྤྱི་ལེ་གྲུ་བཞི་མ་༩༩.༤ ཡོད། མཚོ་ངོས་ལས་མཐོ་ཆད་སྤྱི་ཤར་༢.༩
 འཕགས་ཡོད། མཚོ་སྤྱོད་འདིའི་སྤྱོད་དུ་ལྷ་ཁང་དང་མཚོ་དཀྱུག་དུ་མ་ཡོད་
 ཅིང་། སྤར་གྲུབ་ཆེན་ཁང་དགར་བ་དང་། ཤར་སྐལ་ལྷན་རྒྱ་མཚོ། ཞབས་
 དགར་ཆོགས་དུག་རང་གོ་ལ་སོགས་རྟོགས་ལྷན་སྤྱོད་ཆེན་མང་བོ་བཞུགས་
 བས་ཉམས་རྟོགས་འཕེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་མང་།

མཆོ་ཁྲི་ཤོར་རྒྱལ་མོ་དང་། བོད་ཀྱི་སློན་ཆེན་མགར་སྟོང་བཙན་གཉིས་
དང་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ངག་རྒྱུན་སྟན་པོ་མང་ཡང་སྐབས་སུ་མ་བབ་པས་
འདིར་འཆད་རྒྱ་མིན།

མཆོར་བ་རིར་གྲགས་པའང་མཆོ་སྟོན་པོའི་ནང་དུ་ཡོད་ཅིང་། དེ་ནི་ད་
སྟོན་སྐབས་ཀྱི་ད་སའི་སྐབས་གནས་ལྟ་བུ་མིན་ཡང་། དབྱར་དུས་ཀྱི་རིགས་སྣ་
ཆོག་སྤྱི་ལོ་༡༧ ལྷག་ཡོད་པས་ཀྱི་སྤྱི་ལོ་ཐོག་སྤྱི་ལོ་སྟན་གྲགས་ཆེ།

ཁྱེ་མ་རྩུང་དུ་འབོད་པ་ནི་སྤྱི་ལོ་དགོན་ཤུལ་ཞིག་མཆོ་རྒྱུས་འཛིག་
པའི་ཤུལ་ཡིན་ཟེར། ལྷ་བ་རེའི་ཡར་ངོའི་ཆེས་༡ དང་༡༥ སོགས་སུ་རྩེ་སྤྱི་
བུ་གྲགས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཁྱེ་མ་རྩུང་དུ་གྲགས།

ད་དུང་འབྲེམ་པོའི་བྲག་དཀར་དང་། སྤང་ཆེན་མཆོ་བ་ཞེས་པའི་རི་
བྲག་གཉིས་ཀྱང་མཆོ་ནང་དུ་ཡོད་ཅིང་། དེ་དག་ལའང་ངག་རྒྱུན་ཀྱི་གཏམ་
རྒྱུད་ངོ་མཚར་བ་བཤད་དུ་ཡོད་པ་ཡིན།

གཞན་ཡང་མཆོ་སྟོན་པོ་དང་མི་རིང་བར་ཨ་ལག་ནོར་དང་། ཐོ་སུ་
མཆོ་གཉིས་ནི་ཆོ་འདམ་གཤོངས་སའི་ནང་འབབ་མཆོ་ཡིན་ལ། བདེ་ལ་རིང་
མོའི་རི་རྒྱུད་ཀྱི་སྟོ་འདབས་སུ་ཡོད་པའི་ད་ལ་མཆོ་འཕྲུལ། གྲག་མཆོར་གྲགས་
པའི་རྒྱ་ཁྲོན་ལ་སྤྱི་ལོ་གྲུ་བཞི་མ་༡༠༠ ལྷག་ཡོད་པ་དང་། མཆོ་རྟའི་རྒྱུ་རྒྱ་༤༠
ཙམ་མཆོ་འདིའི་ནང་འབབ་ཀྱིན་ཡོད།

མགོ་ལོག་གི་མཆོ་སྐྱེ་རངས་དང་སྟོ་རངས་གཉིས་ནི་མ་ཆུ་བཞུར་རྒྱུན་
ཀྱི་ཕྱི་འབབ་མཆོ་ཡིན་ལ། མཆོ་སྐྱེ་རངས་ཀྱི་རྒྱ་ཁྲོན་ལ་སྤྱི་ལོ་གྲུ་བཞི་མ་༤༡༠༧
དང་། ཟབ་ཆད་སྤྱི་ལོ་༡༧༡༤ ཡོད། མཆོ་སྟོ་རངས་ཀྱི་རྒྱ་ཁྲོན་ལ་སྤྱི་ལོ་གྲུ་
བཞི་མ་༤༡༤ དང་། ཟབ་ཆད་ལ་སྤྱི་ལོ་༡༧༡༤ ཡིན། འདི་གཉིས་ནི། མཆོ་
སྟོན་པོ་སྤྱད་པའི་མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་མཆོ་མ་ཆེ་ཤོས་དག་ཡིན་པར་སྤྲང་། འདི་ལྟ་ལ་

བྱང་གི་མཚོ་སྐྱེད་ཕྱག་མོ་ལ་ཞེས་འབོད་པ་འང་སྣང་། ད་དུང་མགོ་ལོག་
དུ་སྟོང་རི་མཚོ་ནག་དང་། བེ་རུ་དུག་མཚོ་སོགས་ཡོད་ཅིང་། གནམ་པོ་གཡུ་
ཅེའི་རྩ་རྒྱུད་དུ་སྟོང་མཚོ་དང་། བྱིས་མཚོ། རག་ཁའི་མཚོ། ལུང་ཁའི་མཚོ་ལ་
སོགས་པའི་མཚོ་དང་མཚོའུ་ཕན་སུམ་བརྒྱ་དུག་ཅུ་ཡོད་པར་བཤད།

དེ་སྤྱི་ཁྱིམ་གྱི་སྟོང་རི་གཡུ་མཚོ་(འདི་སྟོང་རིའི་མཚོ་ནག་དུ་འབོད་མཁན་
ཡང་འདུག)དང་། ཆན་གཤེད་ར་རྒྱལ་ཁྲི་དང་རྒྱལ་མཚོ། རོར་གཙང་
མཚོ་ཁའི་མཚོ། རྟ་རྩེད་མཚོ། ཅོ་མོ་པའི་ཨ་མ་འབྲུག་མཚོ། ལྷ་ཆུའི་གང་
ཐོ་མཚོ་ཆན། ཐེ་བའི་ཀྱ་མ་མཚོ། སོག་པོའི་ལྷ་མོའི་སྐ་མཚོ་སོགས་ལ་དམངས་
ཁྲོད་དུ་དག་རྒྱུན་བྱིས་པའི་སྟོ་ཡིད་མགུ་བ་མང་བོ་བཤད་དུ་ཡོད་པ་ལས། རྒྱ་
ཁྲོན་སོགས་གང་ཅིའི་ཆ་ནས་འཆད་རིན་དེ་ཙམ་མེད་པར་སྟེ།

ར་བ་བོད་རིགས་རང་སྟོང་ཁུལ་དུ་འབོད་པའི་ཁོངས་སུ། མཚོ་དང་
མཚོའུ་༥༩ ཡོད་པ་ལས། མངོས་སྟོང་ས་གསལ་ཆེན་གཟི་ཙམ་ལྟེ་དགུའི་རྒྱུད་
དུ་མཚོའུ་༡༠ ཡོད། གཟི་ཙམ་ལྟེ་དགུ་ནི། དེང་གི་སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་ར་བ་ཁུལ་
ནམ་འཕེལ་རྩེད་ཁོངས་རྒྱུ་ཕྱོགས་སུ་ཡོད་ལ། རིང་ཆད་སྤྱི་ལེ་༡༠ ཡོད་པའི་
ལུང་ཁོག་དུ་ཡོད་དུ་འོང་བའི་ཤིང་རིགས་སྐྱ་ཚོགས་ཀྱིས་བྲུབ་པའི་ནགས་ཆལ་
དང་། ཁ་དོག་དང་ཆགས་དབྱིབས་ངོ་མཚར་ལྡན་པའི་མཚོ་དང་མཚོའུ། ཐབ་
རྒྱ། མཐའི་རི་རྒྱུད་དུ་གངས་རི་ལྡན་པ་བཅས་མངོས་སྟོང་ས་གཞན་གྱིས་དོ་
མི་མེར་བ་ཞིག་ཡིན་སྟབས། སྤྱི་ལོ་༡༩༥༠ ནང་ཙམ་ནས། རྒྱ་གཞུང་གིས་སྟོང་ས་
རྒྱུའི་སྐོ་མོ་བྱས་ཏེ་ཡུལ་སྐོར་བ་ཤིན་དུ་མང་།

འོན་ཀྱང་ར་བ་ཁུལ་གྱི་མཚོ་དང་མཚོའུ་༥༩ བོ་བལྟོས་པའི་རྒྱ་ཁྲོན་
ལ་སྤྱི་ལེ་གྲུ་བཞི་མ་༢༠ ཙམ་ལས་ཟིན་མེད་པས་རྒྱ་འབྲིལ་ལ་མཚོ་རུ་བཏགས་
པ་ཙམ་ཡིན་པས་སྤྱིང་རིན་ཡོད་པར་མ་མཐོང་།

མཆོ་སྒྲོན་ཞིང་ཆེན་ཡོངས་སུ་ཆ་མཆོ་༡༠ ལྷག་ཡོད་ཅིང་། དེའི་སྐོད་
 གྱི་ཆ་མཆོ་༡༥ བེ་ཆ་འདས་གཤོངས་ས་རང་དུ་ཡོད། ཆ་གཏེར་འདི་གཅིག་
 བུའི་ཡོང་འབབ་གྱིས་མཆོ་སྒྲོན་ཞིང་ཆེན་གསེ་ཐུབ་ཅེས་རྒྱས་མཉམ་ཅན་མང་
 བོས་སྒྲིང་ཡང་། རྒྱ་གཞུང་གིས་ཆེད་དམིགས་མེ་འཁོར་ལྷགས་ལམ་བཟོས་
 ཏེ། ཉིན་མཆན་ལྟས་མེད་གྱི་ཆ་གཏེར་རྒྱ་ཁོག་དུ་དཔོར་འདེན་བྱེད་གྱིན་ཡོད་
 པ་ལས། ས་གནས་ཡུལ་མི་རྣམས་མཆོ་འགམ་གྱི་ཡི་དཀའ་བཞིན་སྒྲོད་པ་ལས་
 བན་ཐོགས་ཅི་ཡང་མེད།

དཔའ་རིས་གནས་རི་གྲགས་ཆེན་ཀ་རོད་རྩ་རིའི་རྩ་རྒྱུད་ལུང་ལག་
 ཤར་ལུང་དུ། བཀོན་པོའི་སྒྲ་མཆོ་དང་། ཆོས་རྒྱལ་སྒྲ་མཆོ་སོགས་མཆོ་དང་
 མཆོ་ལྷ་ཆེ་ཆུང་༡༠༩ ཡོད་པར་གྲགས་ཀྱང་དོན་གྱིས་མཆོ་ཡི་མིང་ཐོགས་རིན་
 ཡོད་པ་ཉུང་ཅིམ་ལས་མེད་པར་སྤང་།

ཐོས་ཚད་མཐུད་སྒྱུར་བྱས་པའི་སྒྲིགས་བཅ་དང་། །
 འབྲེལ་མེད་རྩོམ་གྱི་བསྒྲིགས་པའི་སྒྲིག་སོགས། །
 དོན་དུ་མ་གཏེར་ཆོག་ཉུང་གོ་སྒྲིལ་དག །
 ལྷ་མཉམ་གཞིན་བྱ་དགེས་པའི་སྒྲིགས་སུ་བཏོགས། །

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་བོད་དུ་ འགོ་བ་མི་བྱང་ཚུལ།

བོད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་ཐོག་མར་བྱང་སྐངས་ཐད་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སློབ་ནམས་
ལ་འདོད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་མང་བོ་བྱང་ཚུང་ཡང་། དེ་དག་བསྒོམས་ནས་དབྱད་
ན་ནང་བའི་ཆོས་ལུགས་པ་གཙོ་བོར་གྱུར་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སློབ་མང་དག་
གིས། ལྷ་ལས་ཕུལ་བྱང་གི་བསྟོད་འགྲེལ་སོགས་ལ་ཁུངས་བཅོལ་ཏེ་བོད་ཀྱི་
རྒྱལ་རྒྱུད་རྒྱ་གར་ནས་མཆེད་པར་འདོད་པ་དང་། རྒྱ་ནག་དྲུག་ཕྱི་མའི་དེབ་
ཐེར་ལས་ཀྱབ་ཆང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་པ་དང་། ཐང་ཡིག་གསར་རྟེན་སོགས་ལ་
བརྟེན་ནས་བོད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་རྒྱ་ནག་གི་“ཡན་དོང་ཅི་སོན་”དུ་གྲགས་པ་རྒྱ་
ནམས་ཀྱི་མེས་པོར་འདོད་པ་དེ་དག་ལས་རྒྱུ་མ་རྒྱུ་འབབ་ཡུལ་བརྒྱུད་ནས་
ཡར་མཆེད་ཅིང་བྱིས་ཆང་རིགས་སུ་འབོད་པ་དེ་ཡིན་པར་རྒྱ་རིགས་ལོ་རྒྱུས་

སྒྲུབ་པ་ལ་ཆེར་གྱིས་འདོད་པ་ཡིན། (མདོར་བསྟུས་ན། བོད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་
པས་རྒྱལ་རྒྱུད་ཀྱི་ཁྲུངས་རྒྱ་གར་ལ་གཏུགས་པ་ལས། མི་ཁྲུངས་གཏུགས་ཅིང་།
རྒྱ་ནག་པ་ཆོས་མི་ཁྲུངས་རྒྱ་ལ་གཏུགས་ཀྱིན་ཡོད་པའི་ཁྲུད་པར་ཡོད།)

འདོད་ཚུལ་ལྟ་བུ་འདིན་མཁན་པལ་ཆེར་བོད་ཀྱི་ནང་བའི་ཆོས་
ལུགས་པ་ཡིན་ལྟ་བུ། ཚུ་མགོ་གངས་དང་ཆོས་མགོ་སངས་རྒྱས་ལ་གཏུགས་
དགོས་པའི་ལུགས་སྐྱེན་ལྟ་བུ། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་མི་རྒྱུད་ཀྱང་རྒྱ་གར་ལ་
གཏུགས་སྐྱེན་ན་གཟི་བརླིང་ཆེན་པོ་ཞིག་ཏུ་བསྒྱུ་བཞིན་ཡོད་འདུག་སྟེ། རྒྱལ་
དབང་ལྟ་བུ་ཆེན་མོས་ཀྱང་རང་ནམ་དུ་ཀྱ་ལའི་གོས་བབས་དུ་གང་ཉིད་རྒྱ་
གར་ནང་ག་ལའི་རུས་རྒྱུད་ཡིན་པའི་སྐྱེད་མང་དུ་བཀོད་འདུག་པ་དང་།
ཁོང་གི་བཅའ་སྟེ་ཆོས་མང་དག་གི་མངོན་ཀྱང་དུའང་“ཟ་ཉོར་གྱི་བན་དེ་ངག་
དབང་སྟོ་བབས་རྒྱ་མཚོ་”ཞེས་རང་གི་རིགས་རྒྱུད་རྒྱ་གར་ཟ་ཉོར་བ་ཡིན་པའི་
དགོངས་ཚུལ་འདིན་ཚུང་བ་ལྟ་བུ་ཡིན།

ང་ཚོས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལྷ་བ་འདི་ན་སྐབས་རང་གི་རིགས་རྒྱུད་མཆེད་
 བྱུངས་དེ་ད་ལྟ་དམ་གཞིན་གང་ཡིན་ལ་བྱུད་པར་ཡོ་ནས་མེད་པར། རྟོན་
 དངོས་ཐོག་གང་ཞིག་ནས་བྱུང་མིན་བྱུངས་སྐྱེལ་རྒྱུ་མཆོན་ཡོད་ན་དེ་ག་རང་
 གཞི་ལ་འདྲི་དགོས་པ་ལས། གནས་སྐབས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དགོས་མཁོ་དང་
 བཅོན་གཞིས་གཅིག་ཤུད་པར་བོར་བཞག་སྟེ་ལོ་རྒྱུས་ཁྱིམ་ན་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཁེ་
 བན་ཅན་ལས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རིན་ཐང་ཅི་ཡང་མེད་པ་ཡིན།

དུས་རབས་ནི་བྱ་བའི་སྒྲིབ་ཅུ་ནས་དང་རབས་ཆེན་རིག་གི་ལམ་
ནས་གནང་དུས་ཀྱི་ས་བབ་གནས་གཤིས་དང་། མི་དང་སློབ་ཆགས་ཀྱི་འཕྱར་
རྒྱ། བང་སོ་དང་གནའ་རྩིས་སོགས་ལ་བརྟག་དབྱེད་གང་འཆོལ་བརྒྱད་
མཐར་ཐོང་གི་ཐོད་ཀྱི་མི་སྒྲིབ་བྱུང་སྤངས་འདོད་ཚུལ་སྒྲིབ་གནིས་ཆར་རང་།

བཞིན་གྱིས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རིན་ཐང་ཡལ་ཏེ། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྣ་བའི་དབང་བོ་
འགོས་ལོ་སོགས་ཀྱིས།

བོད་ཀྱི་ཡུལ་འདི་ཡང་རྒྱ་གར་དང་འབྲེ་བར། ཡུལ་དང་མི་ལ་སོགས་
པ་གནས་པའི་བསྐྱལ་བ་ནས་བྱུང་བར་བྱས་ན་ཡང་ལུང་དང་
རིགས་པས་གཞོད་པ་མེད་ཅིང་།²

ཞེས་ཆོད་བསྟོམས་གནང་བ་ལ་སྤར་ལས་ལྷག་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རིན་
ཐང་ཆེ་རུ་བྱིན་པར་མ་ཟད། མ་ཁི་བཀའ་འབྲུམ་དང་བཀའ་ཆེན་སྐུ་ཁོ་ལོ་
མ་གཉིས་གཞིར་བབྱུང་སྟེ། བོད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་སྣ་དང་སྤུ་ལས་མཆོད་པར་
བཤད་པ་དེར་དེར་རབས་ཆན་རིག་གི་རིན་ཐང་ཆེས་ཆེར་ལྷན་པར་བྱུར་ཏེ།
བོད་མི་རིགས་འདི་ཉིད་བོད་ཡུལ་རང་ནས་བྱུང་བ་ལས་རྒྱ་གར་ནག་གང་གི་
རྒྱུད་པའང་མ་ཡིན་པར་ར་སྟོད་བྱུང་བ་ཡིན།

བོད་ཀྱི་ཐོག་མའི་འགྲོ་བ་མི་བྱུང་ཚུལ་བཀའ་ཆེན་སྐུ་བཀོད་པ་ལྟར་
ན། ཡུལ་ཡར་ལུང་གི་བྲག་གསེབ་དུ་གནས་པའི་སྤྱི་མོ་འཕ་སྤྱོད་མོ་ཞིག་དང་
དེའི་ཞེ་འཁོར་དུ་ཡོད་པའི་སྤུ་གཉིས་འདུས་པ་ལས་སྤུ་གྲུ་ཞིག་བྱུང་། སྤུ་གྲུ་
དེ་པ་སྤུ་དང་མི་འབྲེ་ཞིང་མ་སྤྱོད་དང་ཡང་མི་འབྲེ་བའི་སྤུ་སྤུ་པ་ཞིག་
སྟེ། ལུས་ལ་སྤུ་དང་མཚུག་མ་མེད་ཅིང་ངོ་གདོང་དམར་བ། ཟས་སྤུ་ཤ་ཟ་ཞིང་
སྟོམ་དུ་ཁྲག་འཐུང་བ་ཞིག་བྱུང་། བཅ་ཞིག་སྤྱོད་མོ་ལྟགས་སྤུ་གིས་ཉེན་ཏེ་སྤུ་
ཟ་བར་ཚོམ་པ་ན་པ་སྤུ་སྤུ་ཁྲེར་ནས་ནགས་ཁོད་བྱ་ཆོགས་ཀྱི་ནང་དུ་བཞག་
རིམ་གྱིས་སྤུ་གྲུ་དེ་འཆར་ལོངས་བྱུང་ཞིང་སྤུ་མོ་ནམས་ལ་ཆགས་པ་སྤུ་དཔས་
པ་མ་གཉིས་ཆ་དང་མི་འབྲེ་བའི་སྤུ་གྲུ་བཞི་བརྒྱ་ཙམ་སྟེ། དེ་དག་གི་གནས་
སྤངས་ནི་སྤུ་དང་མཚུག་མ་མེད་ཅིང་ཤིང་ཆེ་ལའང་འདྲིགས་མི་སྤུ་པ་དང་།
ཁ་དམར་ཏིང་ངེ་བ་ཞིག་འདུག་པར་བཤད།

བརྒྱུད་རིམ་སྤྱི་ལོ་འདིར་བཞུགས་ནས་འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་ཐོག་མར་སློབ་ཆགས་ནས་མིར་གྱུར་པའི་བརྒྱུད་རིམ་དེར་རབས་ཚན་རིག་པའི་བཤད་ཚུལ་དང་འབྲེལ་ཆུང་སྤྱི་ལོ་ ཡིན་ནའང་གནའ་དཔེ་ཁག་ཏུ་བོད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་འདི་བཤད་སྐབས་ཆེས་ཀྱག་ཀྱོག་དཀའ་ངལ་ཅན་ཞིག་སྟེ། ཐོག་མར་བྲག་སྤྱོད་མོར་ཆགས་པ་ལངས་ནས་སྤྱི་ལོ་འདི་དུས་སྤྱོད་པའི་ནུས་འགྱུར་འདོམས་བཞུགས་པ་སོགས་བྲག་ཀྱང་། སྤྱི་ལོ་འདིར་ཀྱི་སྤྱོད་ཆེས་ལ་བཅིས་ནས་སེམས་མ་གཡོས་པ་དང་། སྤྱོད་ཆེས་འདོད་པ་མ་སྤྱོད་ན་རང་སློབ་འདོར་རྒྱུ་ཡིན་ཚུལ་བཤད་པས་སྤྱི་ལོ་འདི་རྒྱུ་རྒྱུ་ལྟེན་པའི་ཕྱི་ལོ་འདི་གནས་སྤྱོད་ནས་འཕགས་པ་སྤྱོད་རས་གཟིགས་ལ་བཀའ་འཁྲུག་ཞུས་ཏེ་གནང་བ་ཐོབ་ནས་ད་གཞི་ཆགས་པ་སྤྱོད་པར་བཤད་པ་དེ་དག་རེད།

འདིག་ཏེན་གྱི་སློབ་ཆགས་ཡོད་ཆད་ཀྱིས་འཁྲུག་པ་སྤྱོད་པ་དེ་ཆོས་ཉིད་ཀྱིས་གནང་བའི་ཐོབ་ཐང་ལྟ་བུ་ཡིན་པས། སྤྱི་ལོ་དང་བྲག་སྤྱོད་གཉིས་ཀྱིས་འཁྲུག་པ་སྤྱོད་རྒྱུ་དེ་དེ་འབྲེལ་དཀའ་ངལ་ཅན་ཞིག་ཡིན་གལ་སྤྱོད་དེ། ལོ་རྒྱུས་ལ་དུ་མའི་ངག་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུས་གསོན་པོ་དེ་དག་ངག་ནས་ངག་དང་། མི་རབས་ནས་མི་རབས་བརྒྱུད་ནས་ཡོང་ཞིང་། བོད་ལ་ཡིག་བྱང་བ་ནས་ཡིག་ཐོག་དུ་འབྲེལ་སྐབས་ནང་བའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱང་གདན་དྲངས་ཟིན་སྐབས། མོ་མའི་དབང་པོ་སྤྱོད་པ་མ་རུངས་པར་ཆེ་བའི་འདུ་ཤེས་འདོན་སྤྱོད་དེ་པ་སྤྱོད་བྱང་རྒྱུ་སེམས་དཔའ་དང་། མ་རྒྱུ་ལྟན་སྤྱོད་མའི་ནུས་སྤྱོད་བྲག་སྤྱོད་མོ་ཞེས་ལྟག་པའི་ལྟ་ལ་ཡུལ་གཉིས་ཀྱི་སྤྱོད་པ་སྤྱོད་ཅིང་། སྤྱི་ལོ་འདི་གནས་སྤྱོད་རྒྱུ་ལྟེན་པའི་སྤྱོད་པ་སོགས་རང་བྱུང་ལ་བཅོས་མའི་ཆོན་མདོག་བྲགས་པ་འདྲ།

ད་དུང་སྤྱོད་ཀྱི་ཉིན་དུ་མང་བོ་འཕེལ་ནས་གསོན་པོ་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་ལང་

བསྐྱར་སྐྱོན་རས་གཟིགས་ཀྱི་ཞིང་ཁམས་སུ་སོང་ནས། ཉན་དང་གྲོ། སོ་བ།
སྐྱོན་མ་བཅས་ཀྱི་ས་བོན་ཁྱེར་ཡོང་བའི་སྐྱེང་ཐུང་སྐྱོན་པོ་ཞིག་ཀྱང་བསྐྱེས་
འདྲག་མོད། སྐྱོན་རས་གཟིགས་ཀྱི་ཞིང་ཁམས་པོ་དྲུལ་ན་ཞིང་ལས་བྱེད་ཀྱིན་
ཡོད་མེད་ནི་སྤྲོས་ཤེས།

སྤྱ་གྲུ་ནམས་ཀྱི་སྦྱོད་ལམ་དང་གཤིས་ཀ་བཤད་སྐབས། བའི་རིགས་
སུ་ཀྱུར་པ་ནམས་ལ་དད་པ་དང་མོས་གུས། ཤེས་རབ། བཙུན་འབྲུས། བཟོད་
པ་སོགས་ཆེ་ཞིང་། བའི་རིགས་སུ་ཀྱུར་པ་ནམས་སྐྱ་མ་ལས་ལྷོག་སྟེ་སྦྱོན་ཉག་
ཅིག་གིས་གོས་པ་སྟེ། ཉན་བསྐྱོན་གྱི་ཆ་བའི་ལྷ་གྲུབ་ལས་བྱུང་བའི་སྦྱོར་ཆོགས་
ཀྱི་བསམ་མཐོ་དང་ལྷ་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་ཕྱོགས་གཉིས་སྟེལ་སྤྱག་དག་ལ་སྦྱོད་པའང་
ཤེས་ཀྱས་པ་ཡིན།

འོན་ཀྱང་དངོས་ཡོད་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཁ་ཆར་ན་ལོང་བཏགས་པ་དེ་དགོས་
པ་མེད་པ་ཞིག་མ་ཡིན་ཏེ། སྦྱོར་ལོ་དུས་རབས་བདུན་པ་ནས་ནང་ཆོས་དར་
སྟེལ་བྱེད་སྐབས། དེའི་ཡར་སྔོན་ནས་བོད་རང་དུ་ས་དར་རྫོང་ར་ཡིན་པའི་
བོན་པོའི་ཆོས་ལུགས་དར་ནས་ཡོད་སྐབས། ཆོས་ལུགས་གསར་བ་དེ་རང་
གིས་སྦྱོད་བཞིན་པའི་བོན་ཆོས་ལས་ལྷོག་པའི་བྱུང་བ་སྐྱབས་ཤུགས་ཆེན་མ་
བྱས་ན་མི་ཡོང་བས་ན། བོད་ཡུལ་འདི་འཕགས་པ་སྐྱོན་རས་གཟིགས་ཀྱི་
གདུལ་ཞིང་ཡིན་པ་དང་། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་བོ་སྐྱོན་རས་གཟིགས་ཀྱི་སྦྱུལ་བ་ཡིན་
ཚུལ། བོད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་ཀྱི་ཐོག་མའི་མེས་པོ་སྟེ་དེ་སྐྱོན་རས་གཟིགས་ཀྱིས་
བཏང་བའི་ཕོ་ཉ་ཡིན་པར་བཤད་ན་ནང་ཆོས་མི་དམངས་ཀྱིས་དོས་ལེན་བྱེད་
པ་ལ་ཕན་ཐོགས་ཡོད་པ་གདོན་མི་བྱ་བ་ཡིན།

བཀའ་ཆེན་སུ་ཐོག་མའི་མི་མ་སྟེ་དེ་དག་གིས་འཆོ་བ་ཇི་ལྟར་བསྐྱུལ་
བའི་བརྒྱུད་རིམ་ཞིག་གསལ་བ་ནི། “ཟས་སུ་ཤ་དམར་བོ་བྱ་བ། རྟོམ་དུ་ཁྲག་

རྒྱ་མོ་འཕྱང་བ།”ཞེས་འབྱུང་ཞིང་། འདི་ནི་སློབ་ཆགས་གཞན་བསད་དེ་
ཤ་བ་ཁག་འཕྱང་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་ཅུ་ཡིན་ལ། “ཤིང་རྟོག་བརྟུས་ཀྱིན་
གསོས་བས་མ་ཤི་ཅུ་བྱང་།”ཞེས་པས་ཤ་ཁག་མ་འབྱོར་བའི་སྐབས་སུ་རང་
བྱུང་ཁོར་ཡུག་ཏུ་རྒྱུ་བའི་ཤིང་རྟོག་སོགས་ཐོས་པ་ཤེས་ཤིང་། དེ་ནས་“ནས་
དང་། གྲོ། སོ་བ། སྒན་མ། སྒན་ཚུང་ངོ་།”ཞེས་པས་ཤ་ཁག་དང་ཤིང་རྟོག་
སོགས་ཐོས་ཏེ་རྒྱ་མོ་རིང་གི་འཆོ་བའི་ཉམས་ཚུང་ལས། ནས་སོགས་འབྱུ་རིགས་
ཀྱི་ས་བོན་རྒྱུ་བའི་བརྒྱུད་རིམ་དེ་གསལ་བོར་མཐོང་ཐུབ་པ་ཡིན།

ད་དུང་སྤྱི་ལོ་ནམས་ཆེད་མོ་ཆེས་ས་ལ་ཡར་ལུང་ཆེད་ཐང་དང་། ནས་
སོགས་བཏབ་ནས་འབྱུ་རིམ་ལྟར་བཟང་ས་པས། རྒྱུ་མ་རེར་འབྱུ་རྟོག་ཁྲི་རེ་མཆིས་
པས་ཡར་ལུང་ཁྲི་ཐང་དུ་གྲགས་པར་བཤད་པ་སོགས་ཐོག་མའི་མི་རྒྱུད་བྱང་
ས་བཤད་པ་དེ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་གནས་དེ་དག་ཡིན་མིན་གང་ལྟར། གཞི་གང་
ཞིག་ཏུ་སྦྱར་ནས་བཤད་པ་དེ་སྐབས་བདེ་བས་དགོས་པ་མེད་པ་ཞིག་མིན།

གང་ལྟར་ངག་རྒྱུན་དེའི་སྤྱི་ལོ་ནས་ཐོག་མའི་བོད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་དག་གིས་
ལྟོ་བའི་གནད་དོན་ཐག་ཆོད་ནས་དགའ་སྤྱོད་ཆེད་མོ་ཆེས་པའི་ལྷ་པ་སྟེ།
ཆེས་གདོད་མའི་བོད་ཀྱི་མེས་པོ་རྒྱལ་སྤྱི་བྱང་ལུགས་དང་། འཆོ་བ་ཅི་ཞིག་
བསྟེན་པའི་བརྒྱུད་རིམ་ཆེས་བསྐྱས་པ་ཞིག་ཤེས་ཐུབ་པ་ཡིན་ནོ། །

བཀའ་ཆེན་སོགས་ལོ་རྒྱུས་དེ་བཅེས་ཁག་ཏུ་བརྒྱུད་རིམ་འདི་ལོ་སྤྱི་
ཕྱི་ལ་བྱང་བ་ལྟ་བུ་ཞིག་བཤད་འདུག་ཀྱང་། དོན་དངོས་སུ་ལོ་རྒྱུ་འབྲུམ་རིང་
གི་འཕེལ་རིམ་ཉམས་ཚུང་ད་ལྟས་གཅིག་ཏུ་བཤད་པར་སྒྲུལ། སྐབས་དེའི་མའི་
བསམ་སྟེའི་གནས་སྟངས་ཀྱི་དབང་གིས་བདག་འཛིན་གསོག་འཛིན་སོགས་
བྱེད་མི་ཤེས་སྐབས་ལྟོ་བ་རྒྱགས་པ་ཅུ་བྱང་ན་འགྲིག་གིན་ཡོད་ཅིང་། རྒྱ་བས་
འཕྲོག་རེས་སོགས་ཀྱི་རྟོག་བྱ་མེད་པའི་གནས་སྐབས་དེ་ལ་རྒྱ་གར་ནང་བའི་

ལོ་རྒྱུས་སུ་“རྫོགས་ལྡན་གྱི་དུས་”ཟེར་ཞིང་། ཕྱི་སྤྱིང་བ་དང་རྒྱ་ནག་དམར་
ཕྱོགས་པ་ཚོས་“བསྐྱལ་བ་ཡ་ཐོག་གི་སྤྱི་ཚོགས་”ཟེར་བ་དེ་དག་དང་ཆ་འདྲ་
བར་སྦྱང་།

ཡིན་ནའང་རིམ་གྱིས་གདོད་མའི་མི་དེ་དག་གི་ནམ་དུས་དེ་ཡི་རྒྱུས་
སུ་སོང་སྟེ་“བདག་གཞན་”ཀྱི་དབྱེ་བ་བྱུང་ནས་བདག་ལ་དབང་བའི་རྒྱུང་མ་
བྱ་ཕྱག་དང་ཟས་གོས་གནས་མལ་སོགས་གཞན་ལ་མི་གཏོགས་པའི་འདུ་ཤེས་
སྤྱི་ཏེ་པན་ཚུན་བར་འབྲུག་པ་དང་འཁོན་འཛིང་གི་མགོ་རྒྱུགས་སྐོར་བཀའ་
ཆེམས་སུ་རོབ་ཅམ་འབྱུང་བ་ནི། “དེ་ནས་སྤྱི་ཕྱག་ནམས་འཛིངས་འཐབ་
ནས་མ་འཆམ་སྟེ། གཅིག་ལ་གཅིག་མི་འཛིགས་ཏེ་ཆན་པ་བཞིར་ཆད་དེ་གྱུས་
སོ།”ཞེས་པ་འདི་ཡིན། འདི་ནི་བོད་ཀྱི་ཐོག་མའི་རུས་ཆེན་བཞི་དེ་ལྟར་གྱུས་
པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྒྱུང་འཛིན་ས་ཉག་ཅིག་ཡིན། ཡིན་ནའང་དུམ་བུ་བཞིར་གྱུས་
པའི་རྒྱུད་པ་དེ་དག་ལ་དང་ཐོག་རུས་མིང་མེད་ལ། ཕྱིས་སུ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བརྒྱུད་
རིམ་དང་འཆོ་བའི་ཆ་རྒྱུན། གནས་ཡུལ་གྱི་ས་བབ་གནས་གཤིས་སོགས་ཀྱི་
དབང་གིས། རྟེན་ཆ་བཞི་པོའི་ཁ་དོག་དང་ཆ་བྱད་རུང་ཟད་མི་འདྲ་བར་གྱུར་
སྐབས་གཞི་ནས་རུས་མིང་ཐོགས་པར་སྦྱུང་སྟེ། བཀའ་ཆེམས་སུ་“དེར་མེས་
པོ་སྤྱི་སྐོམ་གྱིས་བྱ་ཆ་བོ་ཡང་ཆ་ནམས་ལ་བཏག་གཞི་བྱས་པས། ཆན་པ་
གཅིག་ནི་སྤྱི་སྟོང་དེ་བྱས་པ་ཞིག་བྱུང་ནས། མིང་རུས་སྟོང་བྱ་བར་བཏགས་
ཏེ་”ཞེས་དང་། “དེའི་འོག་མ་ནི་འགམ་པ་སྟོང་དེ་བྱས་པ་ཞིག་བྱུང་ནས་མིང་
རུས་སྟོང་བྱ་བར་བཏགས་ཏེ་”ཞེས་དང་། “དེའི་འོག་མ་ནི་མགོ་སེ་ཡང་དེ་བྱས་
པ་ཞིག་བྱུང་ནས། མིང་རུས་སེ་བྱ་བར་བཏགས་ཏེ་”ཞེས་དང་། “དེའི་འོག་
མ་ནི་འཆུལ་བ་སྤྱི་སྐོར་དེ་བྱས་པ་ཞིག་བྱུང་ནས། མིང་རུས་སྤྱི་བྱ་བར་བཏགས་
ཏེ་”ཞེས་ཅུ་བའི་རུས་བཞིར་གྱུས་ཤིང་འདུས་སྟོད་འཆོ་བ་ཆགས་པའི་སྐབས་

སུ་རུས་མིང་ཅི་ལྟར་བྱང་བའི་རྒྱུ་ཡང་གསལ་བ་ཡིན།

ཡིན་ནའང་སྡེ་ཆོན་བཞིར་ཆད་པའི་རུས་ཚོ་རེ་རེར་མི་འབོར་འཕེལ་
 རྒྱས་དང་འཛོལ་བའི་དཀའ་ངལ་གྱི་དབང་གིས་ནང་འཁྲུག་ཚོད་པ་རྒྱན་མར་
 བྱུང་ནས་རུས་ཆོན་མང་བོར་མཆེད་ཚུལ་གྱི་ཟུར་ཞིག་བཀའ་ཆེན་ས་སྤྲུག་སལ་
 པ་ནི། “སྤྲོང་ལ་རུས་ཆོན་བཙོ་བརྒྱད་བྱ་བ་བྱུང་ངོ།།”ཞེས་ཙམ་བའི་རུས་ཆོན་
 བཞིའི་ཡ་གྲུལ་སྤྲོང་གཅིག་དུ་ལའང་ནང་གསེས་སྡེ་ཆོན་བཙོ་བརྒྱད་དུ་མཆེད་
 པ་ཤེས་ཤིང་། དེ་བཞིན་སྤྲོང་ལ་རྩེ་བོ་བཞི་དང་ཁོལ་བོ་བརྒྱད་ཀྱི་དབྱེ་བའང་
 བྱུང་འདུག སྤྲོང་གི་རུས་ལག་གི་སྐབས་འདི་ནས་ང་ཚོར་སློབ་སྦྱང་ཅིག་རྟེན་
 པ་ནི། སྐབས་དེར་མགོ་ནས་སྤྲོད་མཁན་ནམ་དབང་རྒྱུད་བྱེད་མཁན་གྱི་རྩེ་
 བོ་དང་། རྩེ་བོར་གཡོག་ལས་ཞབས་ཞུ་སྐབས་མཁན་གྱི་ཁོལ་བོའམ་གཡོག་བོ་
 བྱུང་འདུག་པ་གསལ་བོ་རེད། དེས་ན་སྐབས་དེ་ནས་གལ་རིམ་ཡོད་པའི་སྤྱི་
 ཚོགས་སུ་སྐབས་པ་ཤེས་ནུས་པ་ཡིན། དེ་བཞིན་སེལ་འཁོར་འདུག་ལོ་སྤྱི་
 དཀའི་དབྱེ་བ་བྱུང་ཞིང་། སྤྱི་ལའང་ཀོ་ལེ་འཕྲུ་བརྒྱད་ཀྱི་དབྱེ་བ་བྱུང་བར་
 བཤད་ངོ།།

ང་ཚོས་འདི་ནས་ཤེས་སུ་བ་པ་ནི་པོད་ལ་ཚ་བའི་རྩ་ཆེན་བཞི་དང་
 དེ་དག་རེ་རེ་ལ་ནང་གསེས་གྱི་དབྱེ་བ་སྟོང་ལ་བཙ་བརྒྱད་དང་། སྟོང་ལ་
 བརྒྱད། སེ་ལ་དགུ། ལྷུ་ལ་བརྒྱད་བྱུང་བ་བཅས་བསྟོར་ས་པས་རྩ་ཆུང་ཆོ་
 ཁག་ཞེ་གསུམ་བྱུང་བ་དེ་རེད། ཚུ་ལ་འདི་རང་ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་པལ་
 ཆེར་ན་སྤང་ཞིང་ཆད་མར་བཟུང་འདུག་ཅིང་། གན་འཁྲི་རྒྱ་གར་གྲུའི་རྒྱལ་
 ཆུད་དུ་འདོད་པ་དག་གིས་ཀྱང་མི་འདུག་དུག་སོགས་ཁས་ལེན་པར་སྤང་།
 འདི་ནི་ཆོན་རིག་གམ་འཇིག་རྟེན་རྒྱུ་ལུགས་གྱི་འགྲོ་བ་མི་བྱུང་སྟངས་དང་ཤིན་
 ཏུ་མཐུན་པ་ཡིན་པས་ངོ་མཆར་ཆེ་བ་ཡིན།

ཐོག་མའི་རུས་ཆེན་དེ་བཞི་ལས་རུས་ལག་གྲུས་ཚུལ་དང་དེ་དག་གི་
མིང་བྱང་སྟངས་སོགས་སྟག་ཆང་རྫོང་དཔལ་བས་³བཤད་པ་ལ་འབྲུའམེལ་
དང་དཀྱུས་གཅིག་དྲུབ་ཀོད་ན། འཛམ་བུའི་སྤང་གི་རིགས་ཀྱི་ཕྱི་མོ་བརྩུག་ཞེས་
གསུངས་ཏེ། རྒྱ་གར་གྱི་རྒྱལ་རིགས་དང་། རྩེ་རིགས། བཅས་ཟེ། དམངས་
རིགས་བཞི་ལ་ཕྱིའི་རིགས་བཞི་དང་། རྒྱ་གར་དང་། རྒྱ་ནག་ རོར། བོད་
བཅས་ཀྱི་མི་རིགས་ལ་བར་གྱི་རིགས་བཞི། རང་ཅག་བོད་ལ་གྲགས་པའི་སྟོང་
དང་། རྫོང་དང་། སེ་དང་། སྤྱ་བཅས་ལ་ནང་གི་རིགས་བཞི་སྟེ། རིགས་ཀྱི་
ཕྱི་མོ་བརྩུག་ཞེས་སུ་བྱེ། བོད་མི་པལ་ཆེ་བ་ནང་གི་རིགས་འདི་བཞི་ལས་གྲུས་
པར་བཤད།

ཡང་སྟག་ཆང་བས་རུས་རྒྱུད་ལ་ཕྱི་ནང་གི་དབྱེ་བ་དགར་ལུགས་
གཞན་(འདི་བོན་ལུགས་ཀྱི་བཤད་ཚུལ་ཞིག་ཡིན་འདུག)ཞིག་གསུངས་པ་ནི།
ཕྱི་བ་དང་། སྤལ་བ། སྤ། སྤུ་བཅས་ལ་ཕྱི་ཡི་མིའུ་རིགས་བཞི་དང་། གི་
ཤིང་རྒ། གྱིམ་ཤིང་རོར། ཁ་ལེ་མོན། སྤྱ་རྒྱལ་བོད་བཞི་ལ་ནང་གི་མིའུ་རིགས་
བཞི་ཞེས་པའི་ཐ་སྟད་བཏགས་འདུག

ཕྱི་བ་དང་སྤལ་བ་སོགས་ལ་ཕྱི་མི་རིགས་ཀྱི་ཐ་སྟད་བཏགས་པ་དོན་
ལ་གནས་མིན་དབྱུང་དགོས་ཤིང་། ནང་གི་མིའུ་རིགས་བཞི་བཤད་པ་འདི་
ཏ་ཅང་གལ་ཆེན་ཡིན། བོད་ཀྱི་ལོ་ཙྰ་བ་རྒྱ་བཙོན་སེང་ལྟ་བུ་རྒྱ་ཞེས་པའི་རུས་
རྒྱུད་ཅན་གྱི་བོད་མི་མང་ཞིང་། ད་ལྟོ་མང་མདོ་སྤྱད་ཀྱི་ཡུལ་ལྷང་མང་བོར་རྒྱ་
ཞེས་པའི་རུས་རྒྱུད་ཅན་ཡོད་པ་ལ། མང་བོ་ཞིག་གིས་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱུད་པ་ཡིན་
ཤག་ལྟ་བུར་འཛིན་གྱིན་ཡོད་པ་འདྲ་ཡང་། དོན་གྱིས་རྒྱ་བོད་གཞིས་སུ་བྱེ་བའི་
རྒྱའི་དོན་མ་ཡིན་པར་བོད་ཀྱི་རུས་རྒྱུད་འབྲུལ་མེད་གི་ཤང་རྒྱ་ཞེས་པའི་རུས་
རྒྱུད་ཡིན་པ་འདི་འདྲའང་ཤེས་གལ་ཆེ་བ་ཡིན།

དེ་བཞིན་བོད་ཀྱི་ཡུལ་ལུང་མང་བོར་དོར་ཞེས་པའི་རུས་རྒྱུད་ཅན་
མང་བོ་ཡོད་པ་དེ་དག་ཀྱང་མཐའ་གཅིག་ཏུ་དོར་སོག་གི་རྒྱུད་པ་ཡིན་པའི་ངེས་
པ་མེད་པར། རྫོང་སྒྲིམ་གྱི་མའི་འོད་ཟེར་མཛད་པ་བོ་དོར་སྒྲོན་ནམ་མཁའ་
དཔལ་བ་(༡༩༥༡-༡༩༩༥)ལྟ་བུ་དོར་སོག་གི་རྒྱུད་པ་མིན་ཡང་། འདིར་བཤད་
པའི་གྲིམ་ཞང་དོར་གྱི་རུས་རྒྱུད་དུ་གཏོགས་པ་ལ་དོར་དུ་བཏགས་པ་མང་།
རྒྱངས་ཀྱི་པོ་ཏི་བསེ་རུ་བོད་རྫོངས་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༥༡༤ འོ་དེ་གྲུང་རྒྱལ་
ལམ་གཏའ་ཁྲི་བཅན་པོས། མཐིང་མོ་ཁབ་ཏུ་བཞེས་པ་ལ། མཐིང་ཕྱག་དོར་
སྤྲོད། དོར་ལ་ཨོ་བའི་དོར་རབས་མཆེད་གསུམ་གྱེས་པར་བཤད་པའི་ནང་གི་
དོར་འདི་ཡང་དོར་སོག་གི་དོར་ནི་མིན་པར་སྤང་།

དེ་བཞིན་མོན་ལའང་མོན་རང་རྒྱུད་པ་དང་། མི་ཉག་ ཀོང་པོ་བཅས་
ལ་མོན་གྱི་ཐ་སྐད་འདུག་ཀྱང་བོད་རྒྱུད་འཁྲུལ་མེད་ཡིན་པ་ལྟ་བུའི་ཞིབ་ཆ་
དགོས་པ་ཡིན།

གོང་གི་རུས་ཆན་དག་ལས་དབང་དང་སྤྱོད་ཀྱང་བྱ་བ་ནམས་སེ་ལས་
མཆེད་པ་དང་། ཡང་སྤྲོད་དང་། སྤྱོད་སེ་ནམས་རུས་ཀྱི་བྱེ་བྲག་གཅིག་ཏུ་བགྱང་
སྒོལ་ཡང་འདུག དེ་བཞིན་འབྲི་དང་། རྫོང་ཞེས་པ་ནམས་ཀྱང་རུས་ཀྱི་བྱེ་
བྲག་གཅིག་ཏུ་བགྱང་སྒོལ་འདུག་པ་བཅས་ལ་དབྱེད་རྒྱུ་མང་།

རུས་ཆེན་དེ་བཞི་ལས་སེ་ཡི་ནང་གི་རིགས་བཟང་བོ་ནམས་ལ་བསེ་
ཁྱུང་སྤྲོད་དང་། སྤྱོད་ཡི་ནང་གི་རིགས་བཟང་བོ་ནམས་ལ་དཔྱུ་ཆ་སྤྲོད། རྫོང་གི་
ནང་གི་རིགས་བཟང་བོ་ནམས་ཨ་སྤྲོད་དང་། རྫོང་གི་ནང་གི་རིགས་བཟང་བོ་
ནམས་ལ་ཨ་ཕྱགས་འབྲི་ཞེས་ཟེར་ཞིང་། དེ་དག་ལས་ཆོས་སེམས་ཆེ་ཞིང་ལས་
བཟང་བོ་སྤྱོད་མཁན་དག་ལ་ཞང་བོ་ལྟ་རིགས་སྤྲོད་ཟེར་ཞིང་། དེ་བཟུས་ནས་
ལྟ་སྤྲོད་ཡང་ཟེར། རུས་ཆེན་བཞི་དང་ཞང་བོ་ལྟ་སྤྲོད་ལ་རུས་ཆེན་ལྟའི་

ཐ་སྐད་བྱས་འདུག

འདི་དག་གི་མིང་འབྲི་ཚུལ་ཤིན་ཏུ་ནས་མི་མཐུན་པ་དཔེར་ན་ལྗོང་ལ་
གདོང་དང་། གདུང་། ལོང་སོགས་བྲིས་པ་དང་། སྐལ་ཁ་དང་། སྐ། དགའ་
སོགས། སྐལ་ཁ་དང་། དཔུ་སོགས། དེ་བཞིན་འབྲུ་དང་། འབྲི། འབྲུ། དེ་
བཞིན་དབྲ་དང་། སྐ། སེ་དང་བསེ་སོགས་ཡི་གེ་འབྲི་ཚུལ་རེ་རེར་རྒྱ་མ་ཐུ་
འདེད་ཀྱིས་ཞིབ་འཇུག་གནད་དུ་སྒྲིན་པ་ཞིག་བྱ་ཐུབ་ན་བཟང་བ་ཡིན་མོད།
དུས་ཚོད་སོགས་ཀྱི་དབང་གིས་རེ་ཞིག་མ་ལྟོགས་སོ།།

འདི་ནས་ང་ཚོས་དོ་སྣང་དམིགས་བསལ་བྱ་དགོས་པ་ཞིག་ནི། བཀའ་
ཆེན་སྐུ་བོད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་ཐོག་མར་བྱང་སྐད་སྐད་དང་། དེ་དག་རུས་ཆེན་བཞིར་
ཀྱིས་སྐད་སྐད། ཇི་ལྟར་བོད་ཡུལ་དུ་བཀྲམས་ཚུལ་རོབ་ཅན་གསལ་བ་ཡིན་ལ།
བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལས་མིའི་མཆེད་ཁྲུངས་སྤྱང་དང་སྤྱེའུ་ལ་བཅོལ་བའི་གཞི་འཛིན་
སའི་ཡིག་ཆ་ཨ་མ་དེ་ཡང་འདི་ཉིད་ཡིན།⁴ ད་དུང་སྔོང་བཅན་སྐམ་པོས་མཛད་
པར་གྲགས་པའི་མ་ཉི་བཀའ་འབྲུམ་དུ་འབྱུང་བའི་ལྗོང་དང་། ལྗོང་། སེ། སྐུ་
བཅས་བཞི་ནི། འཚོ་བའི་བཟང་ངན་གྱིས་སྤྱུ་གུ་དག་གི་ལུས་ཀྱི་ཆ་བྱད་ཐ་དད་
དུ་རྒྱུར་པ་ལ་གཞིགས་ནས་བཏགས་པ་ཞིག་ཡིན་འདུག

མདོ་དོན་ཆེས་ཐོག་མའི་རྩ་བའི་རུས་ཆེན་བཞི་བྱང་ནས་འཕེལ་ས་
དབྱས་ཀྱི་ཡར་ལུང་ཕྱོགས་ཡིན་ཞིང་། རིམ་གྱིས་མི་འབོར་འཕེལ་རྒྱས་བྱུང་
ནས་ཤིང་འབྲས་སོགས་བཟང་ཆས་ཀྱིས་མ་འདང་སྟབས། རྒྱ་བོད་གི་འབབ་
རྒྱུད་བརྒྱུད་ནས་རང་བྱུང་གི་འཚོ་ཆས་འཚོལ་གྱིན་ས་ཕྱོགས་ངེས་མེད་དུ་
བཀྲམས་པ་ཡིན།

གཞན་ཡང་བཀའ་ཆེན་སྐུ་རྩ་བའི་རུས་ཆེན་གྲགས་པའི་སྤྱེ་ཆན་
བཞི་ལ་ས་བཞོས་བྱས་ཚུལ་སྒྲོར་གསལ་བ་ནི། དེ་དག་བཟང་ཆས་སོགས་ལ་

མ་འཆམ་ནས་འཐབ་འཁྲུག་བྱུང་བས། རྩོད་ལ་གཡོ་རུ་བྱིན་པ་དང་། རྩོད་ལ་གཙང་གཡས་རུ། སེ་ལ་གཙང་གཡོན་རུ། སྤྱུ་ལ་དབུ་རུ་བཅས་བྱིན་པས་དབུས་གཙང་རུ་བཞི་བྱུང་བར་བཤད། རུས་ཚན་དེ་དག་ཏུ་མ་འདུས་པའི་རུས་ཚན་ལྷག་མ་དག་ལ་རུས་ངན་ཁེངས་པོ་བདུན་གྱི་ཐ་སྟངས་ཀྱང་བྱས་འདུག

རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ་⁶དང་། རུས་མཛོད་མེ་ཏོག་སྐྱེད་ཚལ་⁷དུ་སྲིད་པའི་མི་བོ་ལུ་ལུ་ལུ་དང་། ཡུམ་རྒྱུ་རྒྱལ་མོ་འབུམ་གཉིས་ཀྱི་རྒྱུད་པར། ལྷ་དཔྱ་གཙུག་བསྐྱོས་ཞེས་པ་ཞིག་བྱུང་ཞིང་། དེའི་རྒྱུད་དུ་སྲིད་པའི་རྒྱལ་བུ་ཐེང་གི་བྱུང་། དེ་དག་གིས་ཡུལ་དམའ་ཁ་ཤུག་ཡག་ཁྱུར་གྱི་གོང་ཁ་ཞེས་པ་ཞིག་ཏུ་གནས་བཅས་ནས་ཡོད་སྐབས། སྲིད་པའི་རྒྱལ་བུ་ཐེང་གི་ལ་བུ་གསུམ་བྱུང་བ་རྒྱ་བོད་ཏོར་⁸གསུམ་དུ་བྱེས་ཤིང་། བོད་མི་ཁྱིའི་ཆེན་པོ་བྱ་བ་དེ་ལ། དབའ་དང་། འབྲུ། རྩོད་། ལྷ་ཞེས་པའི་སྐུ་བཞི་བྱུང་ཞིང་། དེ་དག་ལ་དབས་དང་། བརྟམ་ཞེས་པའི་རྒྱ་བོ་གཉིས་བྱུང་བ་བཅས་རྒྱག་ལ་བོད་ཀྱི་མིའུ་རྒྱུད་རྒྱག་ཏུ་གྲགས་པར་བཤད་ཅིང་། འདིའི་རིགས་ཀྱི་ནང་ཆེན་གྱི་རྒྱ་བོད་ཏོར་གསུམ་གྱི་ཐ་སྟངས་བྱས་པ་དག་ཀྱང་བོད་ཀྱི་རུས་རྒྱུད་འཁྲུལ་མེད་ཡིན། ཡང་བོད་མི་ཁྱིའི་ཆེན་པོ་བྱ་བ་ལ། དབའ་དང་། འབྲུ། རྩོད་། ལྷ། དབས། བརྟམ་བཅས་བུ་རྒྱག་བྱུང་བ་དག་ལ་བོད་མིའུ་གདུང་རྒྱག་ཏུ་འབོད་པར་བཤད་པ་འདི་དང་། བཀའ་ཆེན་ལས་རྩོད་དང་སྟོང་། སེ་དང་སྐུ་བཞི་བྱིའི་ཆ་ལྷགས་ཀྱི་ཆ་ནས་བཏགས་པ་གཉིས་ཆོག་ཙམ་མ་ཡིན་པར་དོན་གཏིང་ནས་ཤིན་ཏུ་མི་འདྲ་བ་ཡིན་པས་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བ་དག་གིས་ཞིབ་ཏུ་དཔྱད་གལ་ཆེ།

ད་ནི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བ་རྣམས་ལ་གོས་སུ་འདེབས་པའི་གནད་རྒྱབས་པོ་ཆེ་ཞིག་ནི། བོད་ཀྱི་རུས་མཛོད་དང་གདུང་རབས་ཡིག་ཚང་པལ་ཆེར་དུ་རུས་ཀྱི་བྱི་མོ་བཞིའི་གནས་བབ་བཤད་སྐབས།

མི་ནི་མི་ཉག་ལྟེང་། མི་ནི་སེ་སྟོང་སུམ་གྱི། མི་ནི་སྐྱ་རྒྱལ་ཁང་ཁྲུང་།
 མི་ནི་སེང་ག་འཁོ། ... སེང་རྒྱལ་འཁོ་བྱུང་བྱུ་ཤོལ། ... དེ་བཞིན་
 སུམ་གྱི་ནས་འགྲི་རིགས། ཁང་ཁྲུང་ནས་སྐྱ་འཁོ་ནས་སྐྱ་བྱུང་སྟེ།

ཞེས་འབྱུང་བ་འདི་དག་ལ་གཞིགས་ནས་དབྱང་ན། རུས་ཀྱི་ཕྱི་མ་
 བཞིའམ་དེ་དག་ཅི་རིགས་ལས་ཁྱེས་པའི་མིའུ་གཤུང་རྒྱལ་མོགས་ཀྱི་རུས་རྒྱུད་
 བཤད་པ་དག་ནི། བོད་རྒྱུ་ཡོངས་ལ་བཤད་པ་ཞིག་མ་ཡིན་པར། བཅོན་པའི་
 རྒྱལ་རབས་སྐབས་མངའ་འོག་ཏུ་བརྒྱལ་པའི་རྒྱལ་ཕྱན་གྱི་བྲག་པ་འཁོད་དང་།
 རུམ་གྱི་མི་ཉག་ཞེས་ཞུ་བཅས་ཀྱི་རུས་རྒྱུད་བཤད་པ་ཤིས་ལྟར་ཡིན།

དེས་ན་རྩ་སྐད་དེ་བཞིས་ཐོད་ཁམས་ཡོངས་ལ་བྱལ་མིན་དང་།
སྐབས་དེའི་སྐད་སྒྲུབ་བྱེ་བཤུགས་ལ་དེ་དག་གི་རྩ་སྐད་བཤད་པས་ཐོད་ཀྱི་རྩ་
སྐད་བཤད་པའི་གོ་ཚོད་མི་ཚོད་སྐབས་དབྱེད་བྱེ་བྱེ་བའི་ཆེན་མང་།

མདོ་དོན་ཅ་བའི་རུས་ཆེན་འདི་བཞི་ལས་རུས་ལག་མང་དུ་གྱུས་ཤིང་།
 དེ་དག་ལོ་མང་རིམ་བརྒྱད་ཀྱིས་བོད་ཡུལ་སྤིང་དགུ་ཙམ་ཕར་ཟད། བོད་ཀྱི་
 གཙང་བོ་དག་ཕྱི་རི་རྒྱལ་ཁག་དུ་མའི་ནང་འབབ་བཞིན་པའི་ཚུ་རྒྱད་དང་།
 བསྐྱེད་ས་ནས་ས་ཁྱོན་ཤིན་དུ་རྒྱ་ཆེན་པོ་ལ་བྱབ་པ་ཡིན་ནམ་སྟམ་ལ། གནའ་
 དུས་བོད་དང་ས་འདབས་འབྲེལ་ཐའི་ལན་ཏི་(Thailand)དང་། འབར་
 མ་(Burma)། ལའོ་ས་(Laos)། ལྷང་ལ་རྟེ་ཤིས་(Bangladesh)། བལ་ཡུལ་(Nepal)པ་
 གི་སི་ཐའན་(Pakistan)། རྒྱ་གར་(India)། དེ་བཞིན་རྒྱལ་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་ཁ་ཆེའི་
 རྒྱལ་ཁབ་དུ་མར་སོང་སྟེ་བོད་ཀྱི་མི་དང་རིག་གཞུང་གི་ཤན་ཤུགས་ལུས་པ་
 ཁག་གཞི་ལ་བཞག་ནས་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱ་གཤམ་ཤིན་དུ་ཆེ་སྟབས། ཕྱིས་
 དོན་འདི་ལ་དམིགས་ཀྱིས་འབད་བཅོལ་བྱ་རྒྱུའི་ཀྱན་སློང་འཆང་ནས་ཡོད།
 ཁོང་གི་བཤད་ཚུལ་ཕྱི་མ་ལྟར་གྱི་རུས་ཀྱི་ཕྱི་མོ་བཞི་ལས་མཆེད་པའི་རུས་ཚན་

དག་གིས་པོད་ལུ་སྟོད་སྟོད་བར་གསུམ་བཟུང་ཚུལ་ནི། དམའ་ཁ་ཤུ་རས་
འདེབས་སྟག་པ་ཞེས་པའི་ས་དེར་སྒྲུབ་མཆེད་དེ་དྲུག་ལ་ས་ཆ་བཤོ་བཤའ་
བརྒྱབ་སྐབས། པ་མ་ལེ་པར་ཞེས་པའི་ས་དེ་སྟོང་ལ་ཐོབ་ཅིང་། དབུ་མོ་རབ་
བཟུ་ཞེས་པ་དབྱེ་ལ་ཐོབ། འབྲུ་མོ་སྟོམ་སྟོམ་ཞེས་པ་འབྲུ་ལ་ཐོབ། ལྷར་མ་མེ་
པོ་ཞེས་པ་དེ་སྒྲུབ་ཐོབ། དབས་དང་བརྟེན་གཉིས་ཀྱིས་རྒྱ་པོད་གཉིས་ཀྱི་ས་
མཚམས་སུ། མཚམས་ཀྱི་མདའ་དར་གོང་མ་ཞེས་པའི་ས་ཆ་དེ་བདག་བཟུང་
བྱས་ནས་མི་རྒྱུད་འཕེལ་བར་བཤད། རྒྱུད་པ་དེ་དག་གི་བྱུང་ཚེས་གཙོ་བོ་ཁག་
ཅིག་གསལ་བ་ནི།

ཆེ་བླ་མོ་ད་ནས་མ་ཤོར་བ། །

ཕོ་བོ་ལྔ་གྱི་བྱ་རྒྱུད་ཡིན། །¹⁰ ཞེས་འབྱུང་བ་དཔོན་ས་དང་

ཕྱེ་མགོ་གཞོན་པའི་དོན་ཡིན་ནམ་སྟམ་ལ།

མཐུ་ཆེན་དམ་ཆེག་མ་ཉམས་པ། །

མེ་བྱུང་དབྱ་ཡི་བྱ་རྒྱུད་ཡིན། ། ཞེས་པ་འདིའི་གོ་དོན་ནི་མདོ་

སྒྲགས་ཀྱི་ཆོས་དང་དམ་ཆོག་ལ་གནས་པ་ཤས་ཆེ་བ་ཡིན་པར་སྣང་།

དཔའ་རྒྱ་སྟག་མཆེ་སྡེར་མ་ཉམས་པ། །

ཨ་ལྷགས་འབྱའི་བྱ་རྒྱུད་ཡིན། །ཞེས་པ་ནི་རྒྱུད་པ་འདིར་

དཔའ་བོ་མང་བོ་འབྱུང་བའི་དོན་ཡིན།

ཕུགས་གཡང་མོའི་འཁལ་ཆེལ་མ་ཞུ་བ། །

ལྷ་ཆ་སྒྲ་ཡི་བྱ་རྒྱུད་ཡིན།། ཞེས་པ་ནི་ཕུགས་རྟོག་ལ་ཤ་ཤེད་

ཀླུ་པ་སོགས་འབྱོར་ཕྱག་ཆེ་བའི་དོན་ཡིན་པར་འདུག།

རུས་མངོད་མེ་ཏོག་སྐྱེད་ཆལ་¹¹ རུས་ཆེན་དག་གི་དམིགས་བསལ་

མྱེ་བྱུང་ཆོས་ཁག་བཤད་པ་ནི། ལྷོང་ཆེ་གཉན་ཅན་ཞེས་སྐུལ་ལོ་དང་མི་ཆེན་

ཀྱི་རིགས་འབྱུང་ཞིང་། འབྱུ་བྱས་པ་ཅན་དེ་དག་ལ་ཁོད་ཅེས་དཔའ་སྟོབས་
 ཆེ་བ། སྒྲ་ཡིག་ཆང་ཅན་དེ་སྟོབ་གཞིར་ལ་མཁས། སྒྲ་མིང་ན་ཅན་ཞེས་བྱུག་
 དང་འབྱོར་བ་བཟང་བར་བཤད།

དབའ་ཡི་ཆན་དང་། སྒྲ་ཡི་ཆན་བྱ་བ་གཞིས་གོང་གི་རིགས་བཟང་བོ་
 བཞིའི་ལྷག་མའི་རིགས་ངན་དག་ལ་ཟེར་ཞིང་། དེ་བྱུག་གི་སྟེང་དྲུ་ཞང་བོ་སྟོ་
 བསྐྱན་པས་བོད་མིའུ་རུས་བྱུག་ཞང་བོ་སྟོ་དང་བདུན་གྱི་ཐ་སྟོད་ཀྱང་བྱུང་བ་
 ཡིན།

རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་དྲུ་རུས་ཆན་དག་གིས་བཟུང་བའི་ས་མིང་བཤད་པ་
 རྣམས་དེང་སང་རོ་འཕྲོད་རྒྱ་དཀའ་ཡང་། དེ་དག་གི་ནང་ཆན་ལྟོང་རྒྱད་ཀྱིས་
 བཟུང་བའི་ཡུལ་ཁམས་ཁྱེ་བྲག་པ་དག་དང་རུས་ཆན་ཁག་དཀྱུས་གཅིག་དྲུ་
 བཤད་པ་ལས་དང་བོ་ལྟོང་གི་ཆེ་བ་བྱུག་ནི།

- ད་པོ་པོ་ལྟོང་ལ་ཆེ་བྱུག་ཡོད། །
- སྟོད་ན་སྒྲ་ཆབ་འབྲིང་ཡས་གཞིས། །
- བར་ན་རོ་འཛོ་རག་ཤི་གཞིས། །
- སྒྲ་ན་མི་ཉག་གྱི་ཐན་གཞིས། ། ཞེས་དང་།
- ཆེ་བྱུག་མཆན་ན་བཅུན་བྱུག་དེ་(སྟེ)། །
- སི་རི་འ་མདོ་དང་སྒྲིང་བ་གཞིས། །
- རོ་འཛོ་ལ་ཐུ་བ་དང་མདའ་བ་གཞིས། །
- གྱི་ཐན་ལ་རྒྱས་བསྐྱས་ཆེ་ཆུང་གཞིས། །
- དེ་ཆེ་བཅུན་སྟེལ་མ་བཅུ་གཞིས་ཡིན། །¹² ཞེས་འབྱུང་། ས་

མིང་དེ་དག་ལས་མང་བོ་ཞིག་རོ་མི་འཕྲོད་ཀྱང་། རོ་འཕྲོད་རྒྱས་པའང་དྲུ་མ་
 འདུག་སྟེ། བཅུན་བྱུག་གིས་བཟུང་བའི་ཡུལ་ཆན་མི་ཉག་ཅེས་པ་མི་ཉག་སྟེ་

དང་། ཁམས་མི་ཉག་སོགས་མི་ཉག་གི་རྒྱུད་པ་དག་ལ་གོ་དགོས་ཤིང་། གྱི་ཐན་
ཞེས་པ་ད་ལྟོ་མདོ་སྐྱོད་ཟླ་ལོང་ལྟེ་བར་བྱས་པའི་ཡུལ་ཆ་ལ་ཡིག་རྟོང་ཁག་ཏུ་
གྱི་ཐན་དང་གྱི་ཐང་ཟེར། དེ་ལ་ཆེ་ཆུང་གི་ནམ་དབྱེའང་གསལ་བ་ཡིན། བེ་
རི་ཞེས་པ་དེང་སང་གི་ཁམས་བེ་རི་ཕྱོགས་ཡིན་ནམ་དཔྱད།

སྤྱིང་བ་ཞེས་པ་དེང་སང་ཁམས་ཕྱོགས་ཀྱི་སྤྱིང་ཆང་དང་། བདེ་སྐྱོད་
ཀྱི་མདོད་དགེ་སྤྱིང་བ་ཞེས་པའི་མིང་མ་ཉམས་པར་ཡོད་པ་དག་ལ་གོ་བ་ཡིན་
ནམ་སྐུལ་ལ། མཐའ་གཅིག་ཏུ་དེ་གཉིས་གཅིག་པུའང་མ་ཡིན་པར་མདོ་སྐྱོད་
སྐྱོད་ཀྱི་སྤྱི་ཆོ་དག་ཏུ་སྤྱིང་རྒྱུད་མང་ཞིང་། སྤྱིང་གི་སར་གྱིས་དབང་བསྐྱུར་
བའི་ཡུལ་ཁམས་ཀྱི་ནང་གསེས་ཁག་ལ་བྱས་ན་མི་རུང་བ་མེད།

ད་དུང་ལྟོང་གི་རྒྱུད་པ་འདི་ལ། དཀར་བོ་ལྟོང་། བཀ་བོ་ལྟོང་། སྐྱག་
བོ་ལྟོང་། ལྷ་བོ་ལྟོང་སོགས་ཡོད་པར་མ་ཟད། གནམ་ལྟོང་དཀར་བོ་དང་། ཉི་
ལྟོང་སེར་བོ། ས་ལྟོང་གོ་བོ་སོགས་ཀྱི་ཐ་སྐྱོད་ཀྱང་ཡིག་ཆང་ཁག་ཏུ་གསལ་བ་
ཡིན་ནོ།

ལྟོང་རུས་ཀྱི་ནང་ཆན་དུ་གྱུར་པ་ཆ་ཆེན་བཅོ་བརྒྱད་དང་། རྩལ་ཆེན་
བཅོ་བརྒྱད། ང་ཆེན་བཅོ་བརྒྱད་སོགས་བཅི་ཚུལ་སྤྱི་ཆོགས་ཡོད་པ་དག་གི་
གངས་འབྲེན་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་རྒྱས་པ་ཁག་ཏུ་ཡང་ཡང་བྲིས་འདུག་པས་
འདིར་བཀོད་མེད།

མདོ་དོན་དེང་སང་མདོ་ཁམས་གཉིས་ཀྱི་ཡུལ་དུ་ལྟོང་རྒྱུད་འདི་ཤིན་
ཏུ་དར་ཆེན་པོ་ཡིན་ལ། སྤྱི་གས་བམ་གཉིས་པའི་སྤྱི་ཆོ་བཤད་སྐབས་སྐབས་
སུ་གང་བབ་ལ་གཞིགས་ནས་བཤད་ཡོད།

རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་དུ་གསལ་བའི་སེ་བྲུང་སྐས་བཟུང་བའི་ཡུལ་ནི། ལྟོང་
ན་ཁང་ཁྱང་དང་བྲུང་བོ་གཉིས། བར་ན་མར་བ་དང་སྐར་རང་གཉིས། ལྟོང་

ན་ཁེ་རེ་དང་ཉག་ལེ་གཉིས། མེ་ཤ་དང་མེ་ཚན་གཉིས། བྱ་བྱ་དང་རྡོ་རྡེ་གཉིས་
 ཞེས་སོགས་གསལ་བ་ལས། བྱ་བྱ་ནི་སྤར་གྱི་མངའ་རིས་བྱང་རྒྱུད་དྲུག་ནས་
 པའི་རྒྱལ་ཕྱན་ཞིག་གི་མིང་ཡིན་ལ། ཞང་ཞུང་དང་། བྱང་བོ། མར་བ། སྤྱ་
 རང་བཅས་གྱི་ས་མིང་མ་འགྱུར་བར་ཡོད་ལ། མདོ་སྤྱད་རྒྱལ་མོ་ཆ་བ་རོང་གི་
 མི་རྒྱུད་དག་ལ་བསེ་བྱང་སྤྱི་རིགས་ཤུགས་ཆེ་བ་མདོ་སྤྱད་ཆོས་འབྱུང་དང་།
 རུས་མདོད་མེ་དོག་རྒྱུད་ཆལ་སོགས་སུ་གསུངས་ཤིང་། གནའ་སྤྱང་ལས།

འགག་དོག་མོ་གསུམ་དེ་སྤྱེ་ལ་སྟོབ། །

སྤྱད་པའ་ཆལ་ཆེ་བ་དེ་དོན་ཡིན། ། ཞེས་པའང་རྒྱལ་རོང་
 རྩོགས་ལ་བཤད་པ་ཡིན།

གོང་གི་ས་ཆ་ཡུལ་ཁམས་ལྷག་མ་དག་རེ་ཞིག་ངོ་མ་འཕྲོད་ཀྱང་། ས་
 གནས་ཁག་དྲུ་སོང་ནས་ཞིབ་དཔྱད་བྱས་ན་དེ་ཙམ་ཁག་པོ་མིན་པར་སྟུམ།

ཨ་ལྷགས་འབྲིའི་རུས་རྒྱུད་གྱིས་བཟུང་བའི་ཡུལ་ཁམས་རྒྱ་བོད་ཡིག་
 ཆང་དྲུག་སལ་བ་ནི། གྱི་དང་རོང་བོ་གཉིས། རྟེ་དང་རི་མོ་གཉིས། འཕྲོམ་
 དང་རོ་ཁྲོ་གཉིས། སྤས་དང་སྤོས། ཆ་ཕྱོམ། ཞུག་པ། སྟོང་ཉ། ཉེ་སྤྱ་བཅས་
 ཡིན་ལ། གྱི་ཞེས་པ་རྒྱུ་དང་འབྲེ་བའམ། ཡང་ན་མདོ་སྤྱད་ལྟོ་རྒྱུད་ཨ་མཆོག་
 སོགས་སུ་གྱི་ལིང་ཞེས་པའི་སྟེ་མིང་ཡོད་པ་དེ་འབྲེ་ཡིན་ནམ་དཔྱད། རོང་བོ་
 ནི་རེ་བ་གོང་ཁོག་ལ་ཟེར་བར་སྤང་། སྤྱིར་བོད་གངས་ཅན་གྱི་རོང་ཆེན་བཞི་
 དང་། མདོ་སྤྱད་གྱི་རོང་ཆེན་བཞི་སོགས་རོང་ཡིག་འདུག་པའི་ས་ཆ་མང་ཙམ་
 ཡོད་ཀྱང་། ད་ལྟའང་རོང་བོར་འབོད་པ་རེ་བ་གོང་ཤུགས་ཆེ་བ་ལྟ་བུ་ཡིན།

སྤས་ཞེས་པ་མདོ་སྤྱད་ཙོ་ནེའི་སྤས་ལེ་ཞེས་པའི་ཡུལ་ཆ་དེ་ཡིན་ནམ་
 སྟུམ་ལ། ཡུལ་དེའི་ཁྲོན་ཆས་དང་ཡུལ་སྤྱད་ཙོ་ནེའི་ནང་ཁུལ་དང་ཡང་མི་
 བཟོངས་པའི་ཐུན་མིན་བྱད་ཆོས་ལྷན་པ་ཞིག་ཡིན།

གཞན་པ་ནམས་ལ་གནས་སྐབས་མཛུབ་མོ་འདྲེགས་མ་ཐུབ་ཀྱང་། ཨ་
ལྷགས་འབྲིའི་རྒྱུ་པ་ཤུགས་ཆེ་ཤོས་གནས་པའི་ཡུལ་ནི་མགོ་ལོག་ཕྱོགས་འདི་
ཡིན་ལ། དེའི་རྒྱ་མཚན་གྱིས་ད་ལྟོ་འདྲེགས་མོ་མགོ་ལོག་གི་ཡུལ་ཞེས་འབོད་
གྱིན་ཡོད་ཅིང་། གནའ་སྐབས་ལས།

རི་རྩ་བ་གསུམ་དེ་འབྲུལ་ཐོབ། །

འབྲུལ་རྒྱ་ས་གཞོན་པ་དེ་དོན་ཡིན། ། ཞེས་འབྲུང་བ་ལོ་རྒྱུས་
ཡིག་ཆ་རྙིང་བ་ཁག་ཏུ་ལྷགས་མོ་མགོ་ལོག་གི་རུས་རྒྱུ་མཚན་བྱེད་དུ་བཀོད་
ཡོད།

དཔུ་ཆ་སྒྲིའི་རུས་རྒྱུ་གྱིས་བཟུང་བའི་ཡུལ་ཁམས་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་
དུ་གསལ་བ་ནི། ཐོས་རུས་དང་། ལྷག་རུས། བྱ་ཅན་དང་ཁབ་ཅན། བྱ་རྩེ་
དང་སྤེན་ཐོག་གཉིས། བྱེས་པ་དང་ཡུལ་བ་གཉིས། ཡུལ་ལྷག་དང་འབྲོག་ལྷག་
གཉིས། ཆེ་སྒྲོར་དང་རྒྱུ་སྒྲོར་སོགས་ཡོད་འདུག་ཅིང་། འདི་དག་ལས་མང་
པོ་ཞིག་མི་མང་ལས་ས་མིང་ཨེ་ཡིན་སྟེ་པ་འཆར་ཡང་། ཐོས་རུས་དང་ལྷག་
རུས་གཉིས་ནི། མཛོད་དག་དང་ཅོ་ནེའི་ཕྱོགས་ཡིན་ནམ་སྟེ་དེ་དག་
གི་དཔོན་རྒྱུ་ཐོག་མ་ལ་སྐྱེས་ཐུབ་ཅན་དང་། ལྷག་རུས་ཅན། རྒྱུང་ཐུབ་
ཅན་སོགས་སུ་འབོད་པ་དག་གིས་བཟུང་བའི་ཡུལ་ལ་དེ་ལྟར་ཐོགས་པ་ཡིན་
ཤས་ཆེ།

རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་གི་གསུང་ཟུར་དུ། ཐོས་རུས་ལྷག་རུས་སྟོད་ན་ཡོད།།
ཅས་གསུངས་ཡོད་སྟབས་ཡུལ་དེ་བོད་ཀྱི་སྟོད་ཕྱོགས་ཤིག་ཡིན་དགོས་པ་ལྟ་
བུ་ཡིན་མོད། དེའི་ལོག་ཏུ་དགའ་ལ་བྱེས་པ་དང་ཡུལ་བ་གཉིས་ཡོད་པར་མ་
ཟད། ལྷག་རུས་ལའང་ཡུལ་ལྷག་དང་འབྲོག་ལྷག་གི་བྱེད་པར་ཡོད་པ་སོགས་
ལ་ཞིབ་དུ་བསམས་ན། མངའ་བདག་ཁྱི་རལ་གྱིས་སྟོན་པོ་དགའ་ཡེ་ཤེས་དར་

རྒྱུ་བྱ་བ་བོད་ཀྱི་ས་སྤང་དང་། རྒྱའི་མགོ་གཞོན་དྲུང་མངགས་ནས་མཛོད་དག་
དང་ཙམ་ཞེས་དཔོན་རྒྱུ་བྱང་ཚུལ་བསྟན་འགྱུར་དཀར་ཆག་ནོར་བུའི་ཕྱང་བ་
སོགས་སུ་གསལ་བ་དང་བསྟར་ནས་དབྱེ་རྒྱུ་མང་བར་སྤང་། ལྷག་པར་
འདིར་གསལ་བའི་དགའི་རུས་རྒྱུ་དེ་དག་ནི་སྤང་མི་འདྲ་བའི་ཞིབ་ཆ་ཤེས་
དགོས།

གོང་སྒྲིམ་དེ་དག་ལས་ཀྱང་བོར་གཏོགས་པ་དབས་དང་བརྟ་གཉིས་ཀྱི་
རྒྱུ་པས་བཟུང་བའི་ཡུལ་ནི། རྒྱ་བོད་ཀྱི་ས་མཆམས་སུ་མཆམས་ཀྱི་མདའ་
དར་གོང་མ་ཞེས་པའི་ཡུལ་ཡིན་འདུག་ཅིང་། དབས་ཀྱི་རྒྱུ་པ་ལ་ཆེ་རྒྱུ་དང་
ཆུང་རྒྱུ་གཉིས་བྱང་བ་སོགས་གསལ་བ་ཡིན་ནོ།

འོན་ཀྱང་ང་ཚོས་ད་ལྟ་དབས་བརྟ་གཉིས་ཀྱིས་བཟུང་བའི་ཡུལ་དེ་རྒྱ་
བོད་ཀྱི་ས་མཆམས་གང་དྲུང་ཡོད་མེད་ཆེས་ཤིན་ཏུ་གསལ་བོར་ཤེས་མི་ཐུབ་ཀྱང་།
མི་ལོ་ཆེག་སྟོང་ལྷག་གི་ཡར་སྡོན་ཀྱི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གནས་བབ་ལ་གཞིགས་ན།
ད་ལྟའི་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་ཡོངས་རྫོགས་དང་། མཆོ་སྡོན་
བྱང་ཤར་ས་ཁུལ་ཁག་ཅིག་ ཞིན་ཞུའམ་སྤར་ཀྱི་མི་ཉག་གླའི་ཡུལ་ཁམས། རྒྱ་
ནག་ཅན་ཤིའི་ཞིང་ཆེན་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་མང་བོ་བཅས་འདུས་པའི་ཡུལ་
ཁམས་ལ་ཟེར་བ་ཡིན་ནམ་སྟམ་ལ། རེབ་གོང་རྡོ་རྗེ་མཁར་ཀྱི་(བོད་ལྗོངས་
ཞིབ་འཇུག)དབྱེ་ཚོམ་ཞིག་དྲུང་དེ་འབྲེལ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གནས་ཚུལ་རིན་ཐང་
ཅན་དུམ་བུ་ཞིག་གསུངས་འདུག་ཀྱང་། དེའི་ཁྲུངས་སྒྲེལ་ཀྱི་ཡིག་ཆ་ཨ་མ་
མཐོང་གལ་ཆེ་ཞིང་། ཡིག་ཆ་དེར་གསལ་བའི་ས་གནས་ཁག་དྲུང་བཅད་ཞིབ་
བྱས་ན་དྲུང་ཡང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྗེས་ཤུལ་རྒྱུང་བཤད་ཅེས་ཡིན་ནམ་སྟམ།

དེ་ལྟར་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་སྤྱི་ལོ་དྲུང་མའི་རིང་མི་རྒྱུད་འབྲེལ་རྒྱུས་སུ་ཕྱིན་ཅིང་།
རུས་ཆན་བྱེ་བྲག་པ་མང་བོར་གྱུར། ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་དྲུང་མའི་གོང་ནས་འདུས་

ཡོད་ཀྱི་དུས་རྒྱུད་ཆོ་ཁག་ལ་དཔོན་འབངས་སོགས་ཀྱི་ཐ་སྐད་བྱུང་བ་དེ་ནི།
བསྐལ་བ་ཡ་ཐོག་གི་སྤྱི་ཚོགས་སམ་གདོད་མའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་མཁུག་རྫོགས་ནས་
བྲལ་རིམ་ཡོད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་སུ་སླེབས་པ་ཡིན་ལ། དེར་དུས་བྱིས་པའི་བོད་
ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁག་ཅིག་དུ་དུས་སྐབས་དེ་བཙག་ཡོག་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་མགོ་ཚུགས་དུས་
ཡིན་པར་བཤད་ཀྱང་བརྟག་དགོས་ཏེ། འཛམ་གླིང་གི་དམར་ཤོག་པ་དག་
གིས་འདོད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འཕེལ་རིམ་དེ་བཙོས་བྱེད་སྐབས་དང་། བཤད་
ཚུལ་དེ་ཆད་མར་འདྲིན་པའི་རྒྱ་མིས་བྱིས་ཆད་ཐམས་ཅད་ལ་བརྟག་དཔུང་
མེད་པར་རྗེས་སུ་འབྲང་རྒྱུ་དེ་མི་འོས་པ་ཡིན་ནམ་སྟམ།

ཁོ་ཐོས་གཞན་དུ་བཤད་ཟིན་པ་ལྟར་བོད་ལ་བྲན་གཡོག་སྤྱི་ཚོགས་
 དངོས་གནས་པ་དར་ཁྱོང་ཡོད་མེད་དང་། ལྷག་པར་དུ་མདོ་སྟོད་ཆུང་གཉིས་
 སུ་བྲན་གཡོག་དང་བཀའ་བཀོད་རྒྱུད་འདིན་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་དར་ཁྱོང་ཡོད་མེད་
 བཅས་ལ་ཐུ་མཐུད་ཞིབ་འདུག་བྱ་གལ་ཆེ་བ་ཡིན་ནམ་སྟམ་སྟེ། ད་ལྟ་རྒྱ་མི་
 དག་གིས་འདོད་པའི་བྲན་གཡོག་དང་བཀའ་བཀོད་རྒྱུད་འདིན་སྤྱི་ཚོགས་གྱི་
 མཆོན་ཉིད་འདོག་སྟངས་ལྟར་བྱས་ན། མིང་ཚིག་དེ་དག་ཐོག་མར་འབྱུང་ཡུལ་
 རྒྱབ་ཡུ་རོབ་ཡིན་མོད། རྒྱབ་ཡུ་རོབ་ནས་བྱུང་བའི་མིང་ཚིག་དེས་སྐབས་དེའི་
 རར་མ་ནི་སོགས་ཡུ་རོབ་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་ལའང་བྱབ་ཐུབ་མེད་ན། བོད་ཚུང་
 པའི་འདིག་རྟེན་སྤྱི་ཡོངས་ལ་བྱབ་སྐབ་མིན་བརྟག་དཔྱད་བྱ་གལ་ཤིན་དུ་ཆེ་
 བར་སྟངས་།

ད་ནི་རང་ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ར་ཁག་ཅིག་ཏུ་གསལ་བའི་ཐོད་གྱི་
རྒྱལ་རབས་ཐོག་མ་གནའ་ཁྱིམ་བྱོན་ཡར་སྡོན་གྱི་རྒྱལ་ཕྱན་ཁག་ཅིག་གི་གནས་
བབ་གསལ་བ་ཤིན་ཏུ་བརྒྱས་པའི་ལྷགས་སྲུ་འཆད་པའི་དབང་ཏུ་བྱས་ན།

༡། གནོད་སྦྱིན་ནག་པོ།

དང་པོ་གནོད་སྦྱིན་ནག་པོས་དབང་བྱས་ཏེ། །

ཡུལ་གྱི་མིང་ཡང་བཟང་ཡུལ་རྒྱན་མེད་ཟེར། །

མཆོན་ཆ་མདའ་གཞུ་དེ་ཡི་དྲུས་ནས་བྱང་། ། ཞེས་འབྱུང་།

འདི་ནི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་མངའ་མཛད་བཅུ་འཕམ་དབང་རྒྱུར་བྱེད་
མཁན་བཅུ་བྱང་བའི་དང་པོ་ཡིན་ལ། ཆིག་རྒྱུ་འདི་དག་ལ་བརྟེན་ནས་
རྒྱལ་ས་དེའི་བོད་སྦྱི་ཆོག་གས་ཀྱི་ངོ་བོ་རོལ་ཅམ་ཞིག་ཤེས་ནུས་ཏེ། རང་བྱུང་གི་
ཐོན་ཁུངས་འདྲེམས་པས་ཡུལ་གྱི་ཆ་རྒྱུན་བཟང་ཡང་། འགྲོ་བ་མིའི་སློ་རིག་
ཡར་རྒྱས་སུ་མ་སོང་བས་འཆོ་བ་དང་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཆ་རྒྱུན་ཏེ་ཅང་ཞན་
པས། མི་རྒྱལ་ས་ཀྱིས་རི་དྲགས་ལ་ཐོན་རྒྱུ་རྒྱ་ཤེས་ཤིང་། ཐོན་རྒྱུ་དགོས་
ན་ཐོག་མར་རི་དྲགས་གསོད་བྱེད་ཀྱི་མཆོན་ཆ་ངེས་པར་དགོས་པ་ཤེས་ཏེ་རྡོ་
དང་ཤིང་། རྩ་དང་རུས་པ་སོགས་སྦྱུད་དེ་མདའ་གཞུ་གསར་བཏོད་བྱས་པ་
དེ་རེད།

རང་ཅག་རྒྱལ་ས་ཀྱིས་“གནོད་སྦྱིན་”ཞེས་ཐོས་དྲུས་རྒྱལ་ཁྲོག་དང་
འདིགས་སྤང་རང་བཞིན་གྱིས་སྦྱེ་ངེས་ཡིན་མོད། ཞེད་སྤང་དེ་ཅམ་སྦྱེ་མི་
དགོས་པར་སྤྲུམ་སྟེ། ཡིག་དོན་ལ་བསམ་ན་“གནོད་སྦྱིན་”ཞེས་པ་ནི་ཡུལ་གང་
ཞིག་ལ་སན་གནོད་ཀྱི་ལས་བྱས་ཆོ་རུས་པ་ཤུགས་ཆེན་སྦྱིན་རུས་པའི་དོན་ཡིན་
ཞིང་། རྒྱལ་ས་དེའི་ས་རོལ་ཆོ་ཁག་གཞན་དང་འཐབ་རྒྱལ་ས་དག་ཕྱོགས་ལ་
གནོད་པ་ཆེན་པོ་སྦྱིན་རུས་པའི་ཆ་ནས་གནོད་སྦྱིན་དུ་བཏགས་པ་ཅམ་ཡིན་
པར་སྤང་ལ། ལྷག་པར་རྒྱ་དངོས་དང་འབྲེལ་བ་ཤུགས་ཆེན་ཡོད་དེ། ཏྲ་བདག་
ཀྱ་བེ་ར་དང་། ཅེ་ཏུ་དམར། རྒྱལ་ཐོས་སྤྲུལ། རྩམ་ལྷ་ལ་སོགས་འོར་བདག་
སལ་ཆེ་བ་གནོད་སྦྱིན་གྱི་རིགས་སུ་གཏོགས་པ་ཡིན་ནོ།

དེས་ན་གོང་གི་ཞུག་ཞེས་པ་ནི་དཔལ་འབྱོར་ལ་མངའ་དབང་སྐྱེས་
བའི་རྒྱས་པའི་ཆ་ནས་བདག་ས་པར་བཤད་ཀྱང་མི་རུང་བ་མེད་པར་སྤངས།
ཐོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་པར་གཤེད་ཞེ་མིག་སོགས་དེང་རབས་ཐོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་
འདུག་པ་ཁག་ཅིག་གིས་བྲིས་པའི་ལོ་རྒྱུས་སུ། གོང་གི་ཞུག་ནག་པོ་ནི་སྤྱི་ལོ་མ་
ཚུགས་ཡང་སྟོན་གྱི་ལོ་ངོ་༡༠༠༠ ལྷག་གི་གོང་རོལ་དུ་བྱུང་བར་བཤད་འདུག་
ལ། དེ་མིན་གྱི་བཤད་ཚུལ་གཞན་ཡང་ཡོད་པ་འདྲ།

༡། མགོ་གཡག་བདུད།

དེ་ནས་རས་ཏེ་མགོ་གཡག་བདུད་གྱིས་བྱས། །

མིང་ཡང་བདུད་ལྷལ་ཁ་རག་འོང་དགྲར་བཏགས། །

སྒྲེ་དག་སྒྲེ་དེ་ཡི་དུས་སུ་བྱུང་། ། འདི་ཡང་སྒྲེ་མ་དང་འབྲ་བར་གཤོད་མའི་མེས་པོ་ཚོས་འཚོ་བའི་ཉམས་ཚུང་རིམ་བསགས་ཀྱིས་རྡོ་རྒྱལ་པ་དང་ཤིང་གཅོད་པ་སོགས་ཀྱི་ཆེད་དུ་དག་སྒྲེ་དང་སྒྲེ་སོགས་གསར་བཏོད་བྱས་པ་དེ་ཡིན། ད་དུང་ལུ་མཐུད་ནས་བསམ་གཞིགས་བྱེད་དགོས་པ་ཞིག་ནི། དེ་སྐབས་གསར་བཏོད་བྱས་པའི་སྒྲེ་དང་དག་སྒྲེ་ནམས་རྡོ་དང་ལྷགས་རིགས་གང་ཞིག་གིས་བཅོས་པ་དེ་ཡིན། གལ་སྲིད་ལག་ཆ་དེ་དག་རྡོ་ལས་བཅོས་པ་ཡིན་ན། ལོ་རྒྱུས་འདི་དག་རྡོ་ཆས་སྟོན་པའི་དུས་རབས་ཡིན་པེས་ཀྱང་། ལྷགས་ཡིན་པའི་དབང་དུ་བཏང་ན། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་དགུ་བ་སྟེ་དེ་གྲང་རྒྱལ་ཀྱི་རིང་ལ་རྡོ་བཟུ་སྐྱུངས་ཀྱིས་ལྷགས་འདོན་ཤེས་པར་བཤད་པ་ལ་ཚུང་བཤད་གཞི་དེ་པར་སྟུང་།

འདིའི་ནང་གི་“བདུད་”ཅེས་པ་ལ་འང་འཛིགས་སྒྲུང་གྲུ་མི་དགོས་ཏེ།
བདུད་ཅེས་པ་ཡུལ་གང་ཞིག་འཛོམས་པའི་རྣམ་པ་ལ་ཟེར་བས། སྐབས་དེའི་

འཆོ་དཔོན་སྟོབས་ཤུགས་དཔའ་རྩལ་ཅན་གཞན་ལ་ཆོལ་ནས་འདྲིམས་ནུས་
 ཤིང་ནང་གི་ཆོག་ལ་མི་བཅི་མཁན་གཞོན་ནུས་པ་ལ་“བདུད་”དུ་བཏགས་
 པར་སྤང་སྟེ། ང་ཆོས་དཔའ་ཆོད་ཆོར་གྲོགས་གཏམ་གྱིས་“བདུད་ཆན་”ཞེས་
 འབོད་པའི་སྐབས་ཡོད་ཅིང་། བྱིས་པ་ཕྲ་ཆགས་ཆོར་བཀའ་བཀྲོན་གཏོང་
 སྐབས་“བདུད་སྤུག་”ཟེར་སྟོལ་ཡང་ཡོད་པ་ཡིན།

༡། སྲིན་པོ་གཞུང་རིངས།

དེ་ནས་སྲིན་པོ་གཞུང་རིངས་ཁྲག་མིག་བྱས། །

ཡུལ་མིང་སྲིན་པོ་ནག་པོ་ཡུལ་དག་ཟེར། །

སྲིན་པོ་རྒྱང་དང་སྒྲོགས་གཞིས་ལག་ཆར་བྱང་། ། ཞེས་
 འབྱུང་། སྲིན་པོ་ནི་བོད་མི་རྣམས་འདིགས་སྤང་སྟེ་བཞིན་པ་དེ་འདྲ་ཞིག་མ་
 ཡིན་ཏེ། ལྷ་རྒྱལ་གར་བས་སྲིན་པོའི་ཡུལ་དུ་འབོད་པ་ནི་དེང་སང་གི་སྐྱེ་ལའི་
 སྤིང་ངམ་(Sri Lank)ཡིན་ལ། སྲིན་ཞེས་པ་སྤྱིར་བཏང་སྟོག་ཆགས་རིགས་ཤིག་
 ལ་གོ་སྟེ། རྒྱུ་གནས་སྟོག་ཆགས་ཤ་གཟན་གྱི་རིགས་ལ་རྒྱ་སྲིན་ཟེར་བ་དང་།
 དར་སྒྱུད་གཏོང་བའི་འབྲུལ་དར་སྲིན། ལྷིག་པ་ར་ཙུ་ལ་ལྷིག་སྲིན་ཟེར་བ་ལྟར་
 ཡིན། ད་དུང་རྒྱལ་བོའི་རིགས་ལ་དམོད་མོ་བྱེད་སྐབས་“རྒྱལ་སྲིན་”ཟེར་སྟོལ་
 ཡང་ཡོད་སྟབས། སྲིན་པོ་ནི་ཟས་སུ་ཤ་ཟ་ཞིང་གཞན་སྟོག་ལ་ཆོལ་བའི་ནུས་
 པ་དམིགས་བསལ་བ་ཡོད་པའི་འགྲོ་བ་སྤྱི་ལ་གོ་དགོས་པ་ཡིན།

ཁྱུང་པར་རང་ཅག་གི་ཆོས་རྒྱལ་བཅན་པོ་ཆོའི་སྐབས་ཀྱི་དམག་
 དཔུང་དག་རྩལ་ཅན་ལ་“སྲིན་པོ་”ཞེས་པའི་ཐ་སྟོན་བྱང་འདུག་སྟེ། བཀའ་
 ཐང་དུ། “སྲིན་པོ་གཏོང་དམར་བོད་ཀྱི་དམག་གཡོས་ཏེ།” ཞེས་འབྱུང་བས་
 གྲུང་ཤེས་ནུས་པ་སྟེ། མདོ་དོན་སྐབས་དེའི་མགོ་དཔོན་དབང་ཤུགས་དག་རྩལ་

ཅན་གྱི་མིང་དུ་སྒྲུབ་ཞིང་། ཡང་སྤྱིང་སྐབས་དེར་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་སུ་སྤྱོད་གས་
རྫོང་འཕེན་པའི་ལག་རྩལ་བྱུང་བ་དེ་ཡིན།

༤། དམར་འཇམ་ལྷ།

བཞི་བ་དམར་འཇམ་ལྷ་ཡིས་དབང་བྱས་ཏེ། །

ལྷ་ཡུལ་གྲང་ཐང་ལས་ཆར་ཕྱི་བྱུང་། ། ཞེས་འབྱུང་། ལྷ་
ཞེས་པ་རི་ལྷར་བཏགས་པ་ཡིན་ནམ་སྟམ་ན། གཙོ་བོ་ནང་གི་གཤེས་ཀ་དང་
ཕྱི་ལྷ་གཟུགས་ལང་ཆོའི་ཐོག་ནས་འདོགས་ཀྱིན་ཡོད་པ་འདྲ་སྟེ། གཤེས་ཀ་
ལྷ་དེ་ཅིང་བཟང་བ་ལ་ལྷ་ཟེར་ཏེ། ལ་གཞས་སུ།

ངའི་དྲིན་ཆེན་པ་མ་ལྷ་ཡིན། །

ལྷ་རྫོང་བོར་མི་བལྟ་བྱོད་བལྟ། ། ཞེས་རང་གི་བྱམས་བཙུ་ཅན་
གྱི་པ་མར་ལྷར་འབོད་ཅིང་། ལང་ཆོ་མཛེས་པ་ལ་“ལྷའི་”ཐ་སྟོད་འདོགས་ཏེ།
མཛེས་མ་ལྷ་མོ་འདྲ་བོ། བུ་ཆུང་ལྷ་རིགས་འདྲ་བོ། ཞེས་སོགས་ཟེར་བ་ནི་
མཛེས་སྤྱད་ལང་ཆོའི་ཆ་ནས་བཏགས་པ་ཡིན།

དེས་ན་འདིའི་སྐབས་ཀྱི་ལྷ་ཡིས་དབང་བསྐྱུར་བྱས་པར་བཤད་པའང་
མགོ་དཔོན་གཤེས་ཀ་ཅུང་འཇམ་པས་འཁོར་འབངས་ལ་བྱམས་པ་རྒྱ་མཚན་
དུ་བྱས་ནས་ལྷར་བཏགས་པ་ཤེས་ཏེ། “དམར་འཇམ་”ཞེས་འབྱུང་བའི་གོ་
དོན་ནི། དམར་ཞེས་པ་གཅེས་སུ་འོས་པའམ་པངས་པོའི་དོན་ལའང་འཇུག་
ཅིང་། འཇམ་ནི་གཤེས་ཀ་དང་སྤྱིམས་ལུགས་སོགས་འཇམ་པ་ལ་གོ་རུང་བས།
གཅེས་པའམ་གྲུས་པར་འོས་ཤིང་གཤེས་ཀ་དང་སྤྱིམས་ལུགས་འཇམ་པའི་
མགོ་དཔོན་ལྷ་ལྷ་བུ་ཞེས་བཏགས་པར་སྟམ། མདོ་དོན་སྐབས་དེར་མཚོན་
ཆའི་བྱེ་བྲག་རྒྱ་ཕྱི་གསར་བཏོད་བྱས་པ་ཡིན། གོང་གི་ལྷ་རེ་དང་འདིའི་རྒྱ་གི་

གསར་བཏོད་བྱས་པ་ལ་བལྟས་ན། རྫོགས་པ་འདྲེས་མ་སྟོང་པའི་དྲུས་རབས་
ཀྱི་གནས་ཚུལ་དྲ་སྤར་རོ། །

༥། དམ་མུ་ཁྱུ་ཁོ་རྗེ།

ལྷ་བ་མུ་ཁྱུ་ཁོ་རྗེ་ཞེས་བྱ་བྱང་ནས་བཟུང་། །

ད་འཕྲང་ཅིང་འཕྲང་ལག་ཆར་ཞགས་པ་འཕེན། ། ཞེས་
བྱང་། འདིའི་ནང་དྲུག་ནད་འགག་ཅན་གྱི་ཆོག་རེ་བྱང་བ་ནི་“མུ་ཁྱུ་
ཁོ་རྗེ”ཞེས་པ་འདི་ཡིན། མུ་ལ་ནི་གོ་དོན་གཉིས་ཏེ། གཅིག་ནི་ཆེས་གདོད་
མའི་དྲུས་ཀྱི་ས་རྫོང་རི་བྲག་ལ་དད་པ་བྱེད་པའི་ཆོས་ལུགས་པ་དང་། “ཁྱུ་ལ”ནི་
ཁྱུ་ལ་བོའི་ཐ་སྟོན་བྱང་བར་མ་ཟད། “ཁོ་རྗེ”ཞེས་རྗེ་ཡི་ཐ་སྟོན་ཀྱང་བྱང་
འདུག་པ་དེ་རེད།

སྐབས་འདིར་“འཕྲང་ཅིང་”ཞེས་པའི་རྣམ་ཆ་ཞིག་བྱང་བར་སྤང་
ཞིང་། རི་དྲགས་བཟུང་ནས་སྒོ་བྱུགས་སུ་འབེབས་པ་ལ་མཁོ་གལ་ཆེ་བའི་ལག་
ཆ་ཞགས་ཐག་གསར་བཏོད་བྱས་པ་དེ་ཡིན། དེའི་འཆོ་བའི་གནས་ཆད་དང་
མའི་ཤེས་རིག་ཡར་རྒྱས་གང་འཆམ་སོང་ཡོད་པ་ཤེས་ཏེ། ཐག་པ་འབྲུབ་བྱེད་
འབྲོང་གཡག་གི་ཕྱི་དང་པའམ་ལུག་བལ་སོགས་འབྲེག་ཤེས་པར་མ་ཟད། དེ་ཉིད་
རྒྱ་བསྐྱེམས་ཏེ་ཐག་པ་བཟོ་བ། ཐག་པ་བཟུང་ནས་རི་སྒྲེས་སྟོག་ཆགས་ལ་
ཞགས་པ་འདེབས་ཚུལ་ཤེས་པ་སོགས་ཀྱིས་མཆོན་ནུས།

འཕྲང་ཅིང་ཞེས་པ་དེ་རྣམ་འདྲིན་བྱེད་དཀའ་ཡང་། བམ་རྒྱུ་ལྟའི་
བྱག་མཆན་གྱི་ཁྲོད་དྲུལ་པའི་ཅང་ཏེའུ་ཞེས་པ་དེ་ཡིན་ན། དཔང་མཐོ་ཞིང་
གཞི་ཁྲོན་ཚུང་བའི་ཏ་མ་རུའི་བྱེ་བྲག་ལྟ་བུ་ཞིག་ཡིན་ནོ།

༥། རྒྱལ་ཁོག་འདྲེ།

རྒྱལ་པོ་ཁོག་ཁོག་འདྲེ་ཡིས་དབང་བྱས་ཏེ། །

ལང་དང་ལང་དང་དབར་ཁར་ཁུར་རྩོམ་ཅི། ། ཞེས་བྱུང་།

ཆོག་འདི་མཐོང་ཆོག་དམོ་འཆོར་བ་ཞིག་སྟེ་རང་རེའི་རུ་སྟེ་ཆོ་བའི་ནང་རྒྱལ་
ཁོག་བྱེད་མཁན་ལ་རྒྱུང་ཏེ་ཡོད་མི་སྤྱད་སྟབས། རྒྱལ་པོ་དེའི་མགོ་དཔོན་གྱིས་
ནམ་རྒྱལ་ཁོག་ཁོག་བྱས་ཏེ་གཟི་བརྗེད་བཀོལ་བ་མི་དམངས་ཀྱི་སློ་ལ་མ་བབ་
པར་“རྒྱལ་ཁོག་འདྲེ”ཞེས་མཚང་མིང་བཏགས་པར་ཤེས་ནུས་པ་དེ་རེད།

རྒྱལ་པོ་དེར་གསར་བཏོད་ཅིག་ཀྱང་བྱུང་བ་ནི་རི་དྲགས་ལ་རྩོན་རྒྱལ་
པ་དང་། རི་དྲགས་སྒོ་ཕྱགས་སུ་ཕབ་ཟེན་པ་དག་འཆོ་སྦྱང་ལ་ཕན་པའི་ལག་
ཆ་གལ་ཆེན་“ཁུར་ཐག”གསར་བཏོད་བྱས་པ་དེ་རེད། “ལང་དང་ལང་དང་
”ཞེས་པ་ནི་ཁུར་རྩོམ་ཅི་རྒྱལ་པོ་གསར་བཏོད་བྱས་པའི་སྒྲིལ་འགྲོས་ཕྱགས་སམ། ཡང་
ན་ཁུར་རྩོམ་ཐག་གསལ་ཏེ་རུ་ལ་ཕོག་ཆོ་ཁྲོག་སྦྱང་དང་བཅས་འགྲིལ་བ་ལ་བཤད་
ཀྱིན་ཡོད་པ་འདྲ།

༦། མ་སངས་རུ་དགུ།

བདུན་པ་མ་སངས་རུ་དགུས་དབང་བྱས་ཏེ། །

ཡུལ་གྱི་མི་ནི་བོད་ཁ་ཉ་རྒྱལ་ཟེར། །

ལག་ཆར་དོང་རལ་གོ་ཆ་ཕུབ་རྒྱུང་བྱུང་། ། ཞེས་བྱུང་། མ་

སངས་ཞེས་པ་འདིའི་“སངས་”སྦྱང་གི་དོན་དུ་འགྲེལ་མཁན་གྱི་མཁས་པ་བྱུང་
ཆུང་ཞིང་། དེ་ལྟར་ན་བོད་ཀྱི་མི་ལ་ཁམས་ཀྱི་སྒོ་ནས་རིགས་བཞིར་དབྱེ་བའི་
སྦྱང་ཕྱག་ཡེ་ཤེས་ལྟའི་སྒོ་ནས་མེད་པ་འདྲ་བ་ཞེས་འབྱུང་བའི་དངོས་བསྟན་གྱི་
ཡིན་དགོས་པ་འདྲ། བོད་ཀྱི་ཙ་བའི་རུས་རྒྱུད་ལ་“སྦྱང་”ཞེས་པའི་རུས་རྒྱུད་

ཡོད་པ་སྤྲིང་སྤྲང་དུ་“མི་སྤྲིང་རིན་ཆེན་དར་ལེར”འབོད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན། དེར་
དུས་ཀྱི་མཁས་པ་དོར་ཞིས་ཀྱང་“སངས་”ནི་སྤྲིང་དུ་བཀྲལ་འདུག་པ་སྟེ།
དཔལ་རིས་ཡུལ་སྐད་དུ་“རི་སྤྲིང་སྟོན་མོ་”ལ་“རི་བསང་སྟོན་མོ་”ཟེར་བ་
དང་། བོན་ཆོས་དང་སྤྲད་དཔེ་རྟོང་བ་ཁག་དུ་མ་སངས་སྟེ་སྤྲད་མ་སྤྲིང་སྟེ་
སྤྲ་གང་རུང་གིས་པ་སོགས་ཀྱིས་བསྐྱབས་འདུག།

ཡང་ན་“མ་སངས་རུས་དགྲུ”ཞེས་པ་སྤྲའམ་སྤྲེའུ་ལ་གོ་རྒྱ་སྟེ། མདོ་
སྤྲད་ཡུལ་སྐད་རྟོང་བའི་ནང་དང་སྟོ་ལ་“སྟོ” དང་། སྤྲང་བོ་ལ་“སྤྲང་བོ།”
སྤྲང་ལ་“སྤྲང་།” སྤྲུ་ལ་“སྤྲུ།” སྤྲང་སྟོངས་ལ་“སྤྲང་སྟོངས་”སོགས་ཟེར་སྟོལ་
ཡོད་སྟབས། “མ་སངས་”ཞེས་པ་“མ་སྤྲང་”སྟེ་སྤྲད་མ་སྤྲེའུ་གཉིས་བསྐྱས་ཏེ་
“སྤྲང་” ཞེས་བོས་ཤིང་། དེ་ཁ་སྐད་དུ་འབོད་སྐབས་སྤྲང་ཞེས་བྱང་བ་ཡིན་
མིད།

ཡང་སྤྲིང་སྐབས་དེ་དུས་བོད་གངས་ཅན་གྱི་སྟོངས་ལ་“བོད་ཁ་ཉ་
དུག”ཟེར་བ་དང་། “དོང་”སྟེ་མདའ་ཤུབས་གཞུ་ཤུབས་དང་རལ་གྱི་བྱང་
ཞིང་། མདའ་གྱི་འགོག་བྱེད་ཀྱི་སྤུབ་ཀྱང་གསར་བཏོད་བྱས་པ་ཤེས་ནུས། བོད་
ཁ་ཉ་དུག་ཅེས་པའི་ཐ་སྐད་གལ་ཆེན་བྱང་བ་འདིས་བོད་ཅེས་པའི་ཆོག་གི་
འབྱུང་ཁུངས་ལ་ཚོད་པ་བྱེད་མི་དགོས་པར། གདོད་མའི་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་གནས་
སྐབས་ནས་རང་རེའི་ཡུལ་འདི་ལ་བོད་ཀྱི་ཐ་སྐད་སོགས་འདུག་པ་དེ་རེད།

༡། ལྷ།

བརྒྱད་པ་ལྷས་བཟུང་བོད་ཁམས་སྤྲིང་དགྲུར་བཏགས། ། ཞེས་བྱང་།
ལྷ་ཞེས་པ་ང་ཚོའི་སེམས་ནང་ན་ཡོད་པའི་ལྷ་ལྷ་གཉིས་སུ་བྱེ་བའི་ལྷ་ཡིན་པའི་
ངེས་པ་མེད་དེ། གནའ་དུས་ལྷ་ནི་རང་ཅག་གིས་འབྱོར་བ་མཐོ་བ་ལ་སྤྲར་ཞིང་།

སྐབས་རེར་ཞེ་འཁོན་དམ་པོར་འཛིན་མཁན་ལའང་སྤྱི་ཐ་སྟོད་འདོགས།
 བྱད་པར་རྒྱ་གར་དུ་སྤྱི་མི་རིགས་ཞེས་པ་མཆིས་ཏེ། བ་སྟ་ལན་ཞེས་པ་“སྤྱི་
 ཡུལ་”དང་། བ་སྟ་ལིས་ཞེས་པ་“སྤྱི་རིགས་”སོགས་རྒྱ་གར་གྲར་ཕྱོགས་འབར་
 མ་དང་མཆམས་འབྲེས་ས་ན་གིན་དུ་མང་ཡང་། ང་ཆོས་འདོད་པའི་སྤྱི་རིགས་
 ཏེ་རོ་སྟོད་མི་དང་རོ་སྟོད་སྤྱི་ཡུལ་ཅན་དེ་འདྲ་ནི་མིན་ནོ།།

དེར་བཏེན་སྐབས་དེར་བོད་ཀྱི་མངའ་མཛད་བྱས་པའི་སྤྱི་དེ་ཡང་རྒྱ་
 མཆན་ཅི་ཞིག་གི་ཆ་ནས་སྤྱི་རྒྱ་བཏགས་པ་ཙམ་ལས་ལྷ་སྤྱི་གཉིས་ཀྱི་ནང་ཆན་
 དུ་གྱུར་པའི་སྤྱི་དེ་ནི་མིན་པར་སྟངས་།

༩། རྒྱལ་བོ།

དགུ་བ་རྒྱལ་བོས་དབང་བྱས་ངམ་པོ་ཆེ། ། ཞེས་བྱང་། འདིའི་སྐབས་
 ཀྱི་རྒྱལ་བོ་དེ་ཡང་བོད་ཡོངས་གྲགས་ལྟར་ན་“རྒྱལ་བོར་”འབོད་པ་འདི་
 བཅན་དང་རྒྱལ་བོ་ལྟ་བུའི་གཟུགས་མེད་ཅིག་ལ་འཆད་ངེས་ཡིན་ཀྱང་། ཁོ་
 བོས་བལྟས་ན་མིའི་རྒྱལ་པོ་ལྟ་བུའི་བདག་པོ་རང་ཡིན་པར་སྟམ། རྒྱལ་བོ་ཞེས་
 པའི་ཐ་སྟོད་བྱང་དུས་ཀྱང་ཏ་ཅང་སྤྲོ་བས་རྒྱ་གར་ནག་སོགས་ལ་དཔེ་བཀལ་
 ལད་ལྷོས་ཀྱིས་ཐ་སྟོད་འདི་བྱང་བ་མ་ཡིན་པའང་གཤམ་བྱས།

༡༠། འགོང་བོ།

བཅུ་བ་འགོང་བོ་སྤྱན་དགུས་དབང་བྱས་ཏེ། །
 ཡུལ་གྱི་མིང་ཡང་སྟོང་སྟེ་བཙོ་བརྒྱད་ཟེར། ། ཞེས་བྱང་། བོད་
 རྣམས་ཀྱི་ལྟར་ན་འགོང་བོ་ནི་ལས་གང་ཞིག་ལས་འགོ་འོང་མི་སྟེར་བའི་
 གཟུགས་མེད་ཅིག་ལ་འདོད་ཀྱང་། འགོང་བོའི་གོ་དོན་ལ་བསམ་ཆོའདས་

པའམ་བཀལ་བ་ལ་འདྲུག་པས། རྟོག་པ་ཤུགས་དང་རྟུག་པ་སོགས་མི་དམངས་
 གྱིངས་ལས་བཀལ་བའམ་འདས་པའི་དབང་སྐྱུར་མཁན་ལ་བཤད་པར་སྟུམ།
 འདིའི་ཆོག་ཟིན་དྲུང་གོང་བོ་ཞེས་པ་ཡོད་སྟབས་སྤར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲ་བ་མང་བོ་
 ཞིག་གིས་བཏག་དཔུང་མ་གནང་བར་གཉའ་ཁྲི་བཅན་པོ་སྟོ་བོའི་ཡུལ་ནས་
 ཐེའུ་རེང་གི་རྒྱུད་དྲུང་བར་བཤད་འདྲུག་ཅིང་། བསམ་སྟོག་ཏོང་ཤེས་ན་
 འདི་འདྲ་ལས་སྟག་པའི་མེས་པོ་ཆོར་བརྟན་བཅས་བྱེད་སྟོལ་གཞན་དཀའ་
 ཞིང་། བདག་ཉིད་བརྟན་པ་ལའང་འདི་འདྲ་སྟག་པའི་དཔེ་མཆོན་གཞན་ཉིད་
 པ་མིན་ནོ།།

ད་དྲུང་ངོ་མཚར་བའི་དོན་དག་ཅིག་གིས་བསྟོམས་བརྒྱབ་པ་ནི་“ཡུལ་
 གྱི་མིང་ཡང་སྟོང་སྟེ་བཅོ་བརྒྱད་ཟེར་”ཞེས་པ་འདི་ཡིན་ཏེ། འདིས་ནི་སྐབས་
 དེར་བོད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་ལ་གོང་འཕེལ་ཆེན་པོ་བྱུང་ནས་རུས་རྒྱུད་ཆོ་ཁག་སྟོང་
 སྟག་བཅོ་བརྒྱད་ཡོད་པར་བསྟན་པ་དེ་རེད།

མངའ་མཛད་བརྟུའི་སྟོར་ནི་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སོགས་སུ་བྲངས་
 པའི་ཁྱེད་ཉིད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོའི་ཆོག་ཟིན་ཡིན་ལ། རྒྱལ་པོ་བཀའི་ཐང་ཡིག་
 ལས།

བོད་ཡུལ་གངས་རི་ཅེ་དགའའི་ཕྱོངས་འདི་རུ། །

སྤྱི་རྒྱལ་གོང་དྲུ་མངའ་མཛད་བྱུག་དྲུང་། ། ཞེས་མངའ་མཛད་བྱུག་
 དྲུ་འཆད་ཚུལ་དང་། ཡང་ལོ་རྒྱུས་འགའ་ཞིག་དྲུ་མངའ་མཛད་བརྟུ་གཉིས་ཀྱི་
 ཐ་སྟད་ཀྱང་གསལ་མོད། ཆོག་རིས་ཅམ་ལས་དོན་གཏིང་ནས་མི་འདྲ་བ་ཆེར་
 མེད་པར་བོད་དྲུང་འགྲོ་བ་མི་བྱུང་བ་ནས་གཉའ་ཁྲིའི་ཡན་གྱི་སྤྱི་ཆོགས་འཕེལ་
 རིམ་གནད་བསྐྱས་ཤིག་བསྟན་པ་འདྲ་མཚུངས་ཡིན།

ཐེའུ་ངོ་སྟག་གི་ཆོས་འབྱུང་དྲུ་མངའ་མཛད་བརྟུ་བཤད་པའི་གངས་

ཅམ་ནི་ཁྲ་སྟོན་དང་མཚུངས་ཀྱང་། ཏུས་སྐབས་རེ་རེར་བྱུང་པའི་ལག་ཆ་
སོགས་ལ་མི་འདྲ་བའི་བྱད་པར་ཕྲན་བྱ་ཡོད་ལ། མངའ་མཛད་དགུ་བ་དང་
བརྩ་བ་གཉིས་ཁྲ་སྟོན་དང་གཏན་ནས་མི་མཚུངས།

འདི་དག་བོད་རང་ལ་མཚོན་ན་དོགས་གཅོད་བྱེད་དགོས་པའི་གནས་
གལ་ཆེན་ཡིན་ཏེ། རང་ཅག་གི་སློ་རྩོམ་“མི་མ་ཡིན་”ནི་བདུད་དམ་གདོན་
འདྲེ་ལྟ་བུའི་སྒྲིམ་སྒྲིལ་ཞིག་ལས་གཞན་ཅི་ཡང་འཆར་མི་སྲུབ་ཀྱང་། མི་མ་ཡིན་ན་
གདོན་འདྲེ་ཡིན་པས་ངེས་པ་གལ་ཡོད་ཅིང་། ཐོག་མའི་སྒྲིམ་སྒྲིལ་ལས་མི་རང་
མཚན་པའི་བར་དུ་ལོ་རྩོམ་ཡ་དུ་མ་བརྒྱད་མྱོང་ཞིང་། དེའི་བར་གྱི་སྒྲིམ་
སོགས་ལ་མི་དངོས་གནས་པའི་མཚན་ཉིད་ཆང་བའི་ངེས་པ་མེད་སྟབས། དེ་
དག་ལ་མི་མ་ཡིན་པའི་ཐ་སྟན་བཏགས་ན་ཆེས་འོས་འཚམ་ཡིན་ནམ་སྟམ།

མདོ་དོན་རང་ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་གྲགས་ཆེན་བཀའ་ཆེམས་ཀ་
ཁོལ་མ་དང་། མ་ཁི་བཀའ་འབུམ། ཉང་ཉི་མ་འོད་ཟེར་གྱི་ཆོས་འབྱུང་མེ་དོག་
སྟོང་པོ་སྒྲུང་ཅིའི་བརྩུང་། སྟོང་ཆེན་རབ་འབྱུམས་པའི་ཆོས་འབྱུང་། འགོས་
ལོའི་དེབ་སྟོན། ཆལ་བ་ཀུན་རྫོང་གི་དེབ་དམར། དཔལ་པོ་གཙུག་མེང་གི་
ཆོས་འབྱུང་། རྒྱལ་དབང་ལྷ་བའི་དེབ་ཐེར་དཔྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་སྒྲུང་བྱངས།
ས་སྐྱབས་པོ་དུ་ནམས་རྒྱལ་མཚན་གྱི་རྒྱལ་རབས་གསལ་མེ་སོགས་མགིན་གཅིག་
དབྱངས་གཅིག་གིས་བོད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་སྤྱི་ལོ་དང་བྲག་སྤོན་ལས་མཆེད་པར་
བཞེད་དོ།

རྒྱ་གར་གྱི་རྒྱལ་བོ་ལི་ཙ་ཕྱིན་གྱི་རྒྱུད་པ་བོད་དུ་སླེབས་པར་འདོད་
མཁན་གྱི་མཁས་པ་ཐོག་མ་ནི་མཁས་པ་ལྷེ་ལྷ་ཡིན། ཁོང་གི་ཆོས་འབྱུང་
བཅུ་མས་ནས་ད་བར་ལོ་རྩི་༩༠༠ ལྷག་འགོ་བཞེན་ཡོད།

ལར་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་མོས་“ལྷ་ལས་སྤུལ་བྱུང་གི་བསྟོན་འགྲེལ་

ལས་བཤད་པའི་རྒྱལ་བོ་རྩ་པ་ཏེ་འཁོར་དང་བཅས། རི་ཁ་བ་ཅན་གྱི་ཁྲོད་ན་
བཞུགས་པ་ལས་འཕེལ་བའི་རིགས་ཀྱང་ཡོད་སྟེ། ཅེས་ཆེད་དྲུགས་ལ་
བཤད་གནང་བ་ནི་གནད་འགངས་ཅན་གྱི་གསུང་ཡིན་ཏེ། འཛིག་ཉེན་དྲུ་
གཞན་གྱི་རིགས་རྒྱུད་སྣ་གཅིག་ཀྱང་མ་འདྲེས་པའི་མི་རིགས་རྟོག་རྟོག་ཅིག་
ཡོད་དཀའ་ཞིང་། རང་ཅག་ཀྱང་མེས་དཔོན་ནམ་གསུམ་གྱི་སྐབས་མཐའ་
བཞི་རྒྱ་བསྐྱེད་བྱས་པས། རྒྱལ་ཕྱན་མང་བོ་བོད་རིགས་སུ་ཐིམ་པ་དང་།
དམག་འཁྲུག་སོགས་འཕྲོད་དེ་རྒྱུད་ཀྱི་ཁྲོད་དྲུ་སྟོན་རྒྱ་གར་དང་བལ་
བོ། རྒྱབ་དང་བྱང་ནས་ཁ་ཆེ་དང་ཡུ་གུར། ལུ་རུ་སུ་དང་སོག་པོ། སྤང་ནས་
རྒྱ་ནག་སོགས་ཀྱི་རིགས་རྒྱུད་མཉམ་འདྲེས་སུ་གྱུར་པའང་ཡོད་པས་སུ་སྤང་
ཡང་། ཚ་བའི་མི་རིགས་ཀྱི་བྱབ་ཆ་གཙོ་བོ་སྤྱེད་དང་བྲག་སྟོན་ལས་མཆེད་པའི་
གདོང་དམར་བོད་རང་ཡིན་པ་འདི་འདྲ་ཡང་གཤམ་གཤམ་ཆེ་བར་སྤང་།

མདོ་སྤྱད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་བྱང་སྟངས་ཐད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲ་བ་ཆོར་ཕྱོགས་རེས་
པའི་ལྟ་ཚུལ་དང་ཕྱོགས་གཅིག་པའི་ལྟ་ཚུལ་གཉིས་ཆ་ཡོད་དེ། རྒྱའི་ལོ་རྒྱུས་
སྒྲ་བ་འགའ་རེས་མདོ་སྤྱད་ཅམ་མ་ཡིན་པར་བོད་མི་སྤྱི་འབྱུང་ཁྲུང་སྟངས་འདྲར་
རིགས་ལ་འདོད་པ་དང་། རྒྱ་རིགས་ལས་གྲེས་པར་འདོད་མཁན་ཡང་ཡོད་
པ་འདྲ། ཡིན་ནའང་བོད་རང་གི་གནའ་བོའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་རྣམས་ཞལ་
མཐུན་པར་བོད་ཁམས་ཡོངས་ཀྱི་མི་རྒྱུད་ལ་དབྱེ་བྱད་མེད་པར་སྤྱད་དང་སྤྱེད་
ལས་མཆེད་སྟབས། དེང་སང་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་ཁྲོད་ན་རྩ་སྟེ་དང་མི་ཆང་
མང་བོ་ཞིག་ལ། སྟོང་དང་སྟོང་། སེ་དང་སྤྱེ་སྟེ་ཚ་བའི་རུས་ཆེན་བཞི་དང་
དེ་དག་ལས་གྲེས་པའི་རུས་ལག་གི་འབོད་སྟངས་མ་ཉམས་པར་ཡོད་པར་
འདོད་པ་གཅིག་མཐུན་ཡིན།

མདོ་སྟོད་སྤྱད་གཉིས་དང་བྱད་པར་མདོ་སྤྱད་དྲུ་རུས་མིང་མ་ཉམས་

པའི་རུ་སྒྲེ་དང་མི་ཚང་མང་དུ་ཡོད་དེ། དབལ་ཤུལ། རག་ཤུལ། སྒྲེ་ཤུལ། དམེ་ཤུལ། བན་ཤུལ་སོགས་སྒྲོང་ཤུལ་ཆེན་བཙེ་བརྒྱད་དུ་གཏོགས་པ་དང་། ཚར་ཆ། ཀང་ཆ། རོང་ཆ། རེབ་ཆ། སྤ་ཆ། ལྗོང་ཆ། འགོ་ཆ། གཅན་ཆ་སོགས་སྒྲོང་ཆ་ཆེན་བཙེ་བརྒྱད་དུ་གཏོགས་པའི་མི་ཚང་དང་ཆོ་བ་མང་བོ་ཡོད།

ཡང་རྒྱལ་མོ་ཆ་བ་རོང་སོགས་སུ་དབུས་ཀྱི་དྲགས་པོ་དང་གོང་པོ་སོགས་དང་མི་རྒྱུད་གཅིག་པ་དང་། ཅོ་ཞེ་དང་མཛོད་དག་སྟོད་སྟོད་སོགས་སུ་མངའ་བདག་ཁྱིམ་ལ་ཀྱི་སྒྲོན་པོ་དགའ་ཡེ་ཤེས་དར་རྒྱས་ཀྱི་རྒྱུད་པ་དང་། སྒོང་བཙན་སྒྲུལ་པའི་གདུང་རྒྱུད་དུ་འདོད་མཁན་ཡང་ཡོད།

སྤྱི་བཟང་ཉེ་འཁོར་ཀྱི་ཁ་གྲུ་ཆོ་རྒྱལ་དུ་གྲགས་པ་འདི་དག་མངའ་བདག་ཁྱིམ་ལ་ཀྱི་དབུས་དཔོན་གཡི་ཙུ་དམག་དཔོན་ཀྱི་རྒྱུད་པ་ཡིན་པར་མདོ་སྟོད་ཆོས་འབྱུང་དུ་བཤད།

དགོན་ལུང་ཕྱོགས་སུ་ཕྱ་སྒྲེ་གཙོ་བོར་གྱུར་པའི་ཕྱ་སྒྲོལ་ཆོས་ཀྱི་དོ་རྗེའི་རྒྱུད་པ། བཀའ་མ་ལོག་དུ་བོད་ཀྱི་དཔལ་བོ་མི་དགའི་རྒྱུད་པ། དཔལ་རིས་སུ་སྒྲོན་ཀྱི་དཔལ་བོ་མི་དགའ་དང་། བོད་ཀྱི་རྒྱུད་མ་ཉམས་པ་ཁྱི་སྒྲེ་འཕེལ་ཚོང་ཁ་རྒྱལ་བོའི་རྒྱུད་པ། འཕན་པའི་རྒྱུད་པ། རེབ་གོང་སྟོད་སྟོད་དང་གཅན་ཆ་ཉིན་མིའ། སྒྲུ་འབུམ་ཆོ་རྒྱལ་སོགས་སུ་འབྲི་གྲང་དང་ས་སྒྲུའི་འཁོན་ཀྱི་རྒྱུད་པ་མང་དུ་ཡོད་པ་དག་གི་ལོ་རྒྱུས་འོག་ནས་ཞིབ་དུ་འཆད་འགྱུར་ལྟར་ཡིན་ལ། བཤད་མ་ཐག་པའི་ཡུལ་ལུང་དེ་དག་གི་ཁ་སྐད་ཀྱི་ནང་དུ་གནའ་བོའི་བརྗེ་རྩེང་མ་ཉམས་པ་མང་ཞིང་། གྲོན་ཆས་དང་ཆ་ལུགས་ཆས་གོས་སོགས་ཀྱང་དབུས་གཙང་བའི་སྒོལ་ཀ་ལྷག་ལུས་སུ་གྱུར་པའང་རེ་བྱུང་མཆིས་པར་སྟོང་།

འོ་ན་རྒྱུད་པ་དེ་དག་དུས་ནམ་ཞིག་གང་ནས་གང་དུ་མཆེད་ཅེས་ངེ་ན། འདི་དང་འདིའོ་ཞེས་གཅིག་གཅིག་གཉིས་གཉིས་ཀྱིས་སུས་ཀྱང་འཆད་

མི་ཐུབ་མོད། གོང་སློབ་རུས་ཆོ་ཁག་དང་གདུང་རྒྱུད་མི་རྒྱུད་དེ་དག་སྟོད་ནས་
སླད་དྲུམ་ཆེད་པ་དང་སླད་ནས་སྟོད་དྲུམ་ཆེད་པའི་གསང་བའི་བརྒྱུད་རིམ་
ཞིག་ནི་ཡོད་ངེས་པ་ཡིན་ནོ།

ལེ་ཆོན་གཞན་དྲུ་རོབ་ཚམ་བཤད་བེན་པ་ལྟར། བོད་ཀྱི་ཐོག་མའི་འཆོ་
བ་འབྲོག་ལས་ཡིན་པ་ད་ཅང་གསལ་ཞིང་། གནག་ཕྱགས་ཀྱི་རྩ་ཆུག་བཟང་
བསྟེན་ཏེ་སྟོད་ཡུལ་ངེས་མེད་དྲུ་བྱིན་ནས་ད་ལྟའི་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ཀྱི་རྒྱ་ཁྱོན་
ལས་ལྷག་པའི་ཡུལ་ཁམས་ད་ཅང་རྒྱ་ཆེན་པོར་བཀྲམས་པར་སྟུམ་སྟེ། དེང་
སང་འབར་མའི་སྐད་ཆ་དང་ས་མིང་སོགས་བོད་སྐད་མང་ཞིང་། འཛམ་སྐྱིང་
གི་སྐད་རིགས་ཉམས་ཞིབ་པ་ཆོས་འབར་སྐད་བོད་ཀྱི་སྐད་ཁོངས་སུ་འཆད་
པ་དང་། ཐའི་ལན་ཏའི་བྱང་རྒྱུད། ཁམ་གྲོ་རྟེ་ཡ། ལྷང་ག་རྟེ་ཤི་སོགས་བོད་
ཡུལ་སྟོ་ཤར་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་དྲུ་བོད་རྒྱུད་མི་ཉུང་བ་ཡོད་པ་ད་ལྟའི་རྣམས་
ཀྱིས་ཁས་ལེན་ཡང་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་སོགས་ཆེས་གནའ་དྲུས་ཀྱི་བོད་མི་གནས་
ཡུལ་ས་རྒྱ་ཤིན་དུ་ཆེ་བ་ཡིན་འདུག

ཆོན་རིག་བརྟག་དབྱང་པ་ཆོས་སོག་པོ་དང་བོད་གཉིས་ལ་མི་རྒྱུད་ཀྱི་
འབྲེལ་བ་ཡོད་པར་བཤད་པའང་རང་ཅག་འཛིགས་སྤང་སྟེ་མི་དགོས་ཏེ། གལ་
སྲིད་དེ་གཉིས་ལ་འབྲེལ་བ་ཡོད་ན་རང་ཅག་གི་རྒྱུད་པ་སོག་རིགས་ལས་ཚུར་
ཡོང་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་ཅི་ཡང་མེད་པ་འདི་འདྲའི་ཐོག་ནས་བསམ་ཆོ།
བོད་ཀྱི་མེས་པོ་རྣམས་བཀྲམས་ཡུལ་ཀྱི་ས་ཁྱོན་རྒྱ་ད་ཅང་ཆེ་བ་ཤེས་ནུས།

ལྷག་པར་དྲུ་དབྱར་དགུན་ཀྱི་དབྱེ་བ་མེད་པར་དུས་བཞིར་ཁ་བ་བྱ་
ཡུག་གིས་བརྒྱུ་པའི་མདོ་སྟོད་སླད་ཀྱི་བར་མཚམས་གདང་ལ་རི་རྒྱུད་སོགས་
དེང་སང་མིའི་འགོ་བ་གནས་དཀའ་བའི་ས་གནས་མང་བོར། ཆེས་གནའ་དྲུས་
ཀྱི་བང་སོ་སོགས་མིའི་འགོ་བ་འཆོ་གནས་བྱས་པའི་རྗེས་ཤུལ་མང་བོ་རྟེན་པ་

དེའི་ཐོག་ནས། བོད་ཀྱི་ཡུལ་ཁམས་ལ་འགྲུལ་ཤུགས་ད་ཅང་མཐོ་བའི་ས་ཡོམ་
 ལྟ་བུས་འགྱུར་སྒྲིག་ཆེན་པོ་ཞིག་བྱུང་བར་སྟམ་ལ། ཁོ་བོས་ལེ་ཆན་གཞན་དུ་
 བཀོད་པའི་གནའ་རྩིས་ཀྱི་གནས་སྟངས་ལ་གཞིགས་ན། བོད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་སྨྲད་
 བྱས་ཡར་མཆེད་པ་དང་སྟོད་ནས་མར་མཆེད་པའི་སྐོར་ལ་ས་འོག་ནས་ཐོན་
 པའི་གནའ་རྩིས་དང་འབྲེལ་ནས་ཐུ་མཐུད་ཞིབ་འཇུག་བྱ་དགོས་པ་ལས་འདི་
 ཉིད་ཁོ་ན་བདེན་གྱི། གཞན་ནི་གཏི་མུག་གོ་ཞེས་པའི་ལྟ་རྒྱུ་གིས་ཡོང་བ་ཞིག་
 བྱི་མིན་ངེས་སྟུགས།

དེས་ན་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་དུ་གྲགས་པའི་མི་རྒྱུད་དག་སྟོང་ཆན་
 གཅིག་ལས་མཆེད་པའི་སེལ་ཐོག་དང་། རྩ་བ་གཅིག་ལས་གྱེས་པའི་ཡལ་ག་
 ཡིན་པ་ཤེས་གཤམ་ཆེ་བར་སྟུང་།

མདོ་སྐད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་གནའ་རྩལ་
ཀྱི་ཐོག་ནས་ལོ་རྒྱུས་ཕུ་འདེད།

གཅིག རོ་ཆས་རྙིང་བའི་དུས་སྐབས།

དབུས་གཙང་ཁུལ་དིང་རི་རྫོང་སུ་ར་ཞེས་པའི་ས་ཆ་དང་། ཤན་ཙ་
རྫོང་ཀྱུ་ལུ་ལོ་ལེ། མངའ་རིས་རུ་ཐོག་རྫོང་ག་ཞེས་པའི་ས་ཆ་དང་། བྱང་རྒྱུད་
མདོ་དགེ་ཙ། ཀ་ཏིང་བཅས་གནའ་ཤུལ་ཁག་ལྟོ་ཡོད་ཅིང་། ས་གནས་དེ་དག་
ནས་ཐོན་པའི་རིག་དངོས་ཁག་མཐོ་ཆད་རྒྱ་མཚོའི་ངོས་ལས་སྤེལ་
(༢༠༠༡།༤།༡༩)ཟིན་པའི་གདང་ལའི་རི་རྒྱུད་བྱང་ངོས་ཀྱི་ཐོད་དབུས་དཀྱིལ་
དང་། རུབ་རྒྱུད་ཀྱི་རྒྱ་ཆེ་བའི་ས་ཁུལ་དུ་བཀྲམས་ནས་ཡོད།

དེ་རིང་གི་དབང་དུ་བྱས་ཆོག་ཀྱང་ཤུལ་དེ་དག་ཐོན་ཡུལ་སལ་ཆེར་
དུས་བཞི་བྱུང་མེད་དུ་ཁ་ཆར་འབབ་རྒྱན་མི་ཆད་པས་གནམ་གཤིས་གང་ངར་
ཆོ་བར་མ་ཟད། ཤན་ཅ་རྩོང་གི་ས་གནས་སལ་ཆེར་ཐ་ན་འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་
འཆོག་ནས་བྱེད་པའི་ཆ་རྒྱུན་གང་ཡང་འདད་གིན་མེད། དེས་ན་ཆེས་གནམ་
དུས་སུ་ས་གནས་དེ་དག་དུ་འགྲོ་བ་མི་འཆོག་ནས་རི་ལྗོངས་བྱས་པའི་རྩིས་ཤུལ་
ཁྱི་གནམ་རྩིས་ཁག་ལ་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་རྒྱ་དེ་ད་ཅང་གསལ་ཆེན་ཡིན།

༡། ལུ་ར་ཞེས་པའི་ས་ནས་རྫོ་ཆས་ནམ་གངས་༤༠ ཅམ་བཅལ་རྫོང་
བྱང་བ་དག་ལ་རིགས་གཅིག་རྒྱང་འཛིན་མཁས་པས་བཟག་དབྱང་བྱས་པ་
ལྟར་ན། རྫོ་ཆས་སྟོང་པའི་དུས་རབས་རྫོང་པའི་དུས་དཀྱིལ་ལམ་དུས་མཇུག་
དུ་བྱང་བས་ད་ཕན་ལོ་ངོ་ལྔ་བཞི་(༥༠༠༠༠)ལོ་རྒྱས་ལྟར་ཅིང་། རྫོ་ཆས་འདི་
རྒྱ་ནག་ནང་ལུལ་དུ་ཐོན་པའི་རྫོ་ཆས་དང་རྒྱུད་གཅིག་དུ་འདོད་མཁན་གྱི་རྒྱ་
རིགས་གནང་ཇས་རྟོག་ཞིབ་པ་ཡོད་སྟེ།

༡། གུའུ་ལ་ལེ་ཞེས་པའི་ས་ཆར་རྟེན་པའི་རྡོ་ཆས་རྣམ་གྲངས་ ༡༧ ཡོད་
 པ་དག་སུ་རའི་རྡོ་ཆས་ལས་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་རྣམ་པ་ལྟན་སྟབས། ཆེད་ལས་མཁས་
 པས་སུ་ར་རྡོ་ཆས་རྟེན་བའི་ལག་རྩལ་གྱི་བྱ་བ་རྒྱན་འཁེལ་རྒྱས་བྱུང་བར་ཆ་
 འདོག་བྱས་འདུག དེ་དག་ནི་དང་གི་ནིན་ལྷ་(སྤར་གྱི་མདོ་སྤྲད་མི་ཉག་རྒྱལ་
 ཁབ།)ཁ་ཆེ་རང་སྦྱོང་སྦྱངས་ཀྱི་སྤུང་དུང་གོ་འུ་ཞེས་པའི་རིག་གནས་དང་འབྲ་
 ཤས་ཆེ་སྟབས་ཉམས་ཞིབ་པས། རྒྱ་གར་གྱི་མ་སི་རིག་གནས་སམ་པ་གི་སི་ཐན་
 གྱི་སོ་ཨན་རིག་གནས་དང་དབྱེ་བྱད་ཆེ་བར་བཤད། སུ་རའི་རྡོ་ཆས་དང་འདི་
 ག་ནིས་གཞོག་བྱེད་དང་འབྲིག་བྱེད་ཀྱི་གཟུགས་དབྱིབས་ཅན་ཡིན་འདུག

༡། དག་ཅེའི་ཡུལ་ནས་རྟེན་པའི་རྫོང་ས་ལུ་ ཡོད་ཅིང་། དེ་དག་རྫོ་
གཡམ་དང་རྫོ་རིལ། དེ་མིན་གྱི་རྫོང་ས་ཁག་གི་དབྱིབས་གཞུགས་གཞོག་བྱེད་

དང་འཕགས་བྱེད། གཙོད་བྱེད། བརྒྱད་བྱེད་སོགས་སུ་བཤད།

༤། ག་སྤུའི་རྫོ་ཆས་༡༥ ལས་རྫོ་རིལ་དང་རྫོ་གཡམ་སྤུད་པའི་ལྷག་མ་
དག་གཞོག་བྱེད་རིང་སྤང་དང་འཕགས་བྱེད་ཀྱི་དབྱིབས་ཅན་ཡིན་ལ། དག་
ཅ་དང་ག་སྤུའི་རྫོ་ཆས་གཉིས་ལ་ལོ་ངོ་ཆིག་ཁྲི་(༡༠༠༠༠)ཙམ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལས་
མེད་པར་བཤད།

རྫོ་ཆས་རྫིང་བའི་དངོས་ཤུལ་འདི་དག་གི་བྱུང་ཚུལ་འགའ་རེ་ལ་
གཞིགས་ན་ཨེ་ཤ་ཡའི་རྫོ་ཆས་རྫིང་བའི་རིག་གནས་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པར་
ཆོད་དཔག་བྱེད་མཁན་གྱི་རྒྱ་རིགས་མཁས་པ་ཡོད་འདུག

གཞིས། རྫོང་ཆས་གསར་མའི་དུས་སྐབས།

དབུས་གཙང་ཤཀ་ཅ་རྫོང་ཁོངས་དང་མཆོ་གཞིས་ཁོངས། བཀ་ཆུའི་
དཔལ་མགོན་རྫོང་ཁོངས་ཀྱི་ཆུ་སྟོད་ཁ། དེའི་རངས་བུམ་མཆོ། ཡག་ཅུ་ཡ་
ཐོད། མཆོ་སྒྲེ། སྤུ་ཤེང་རྫོང་ཁོངས་མ་པམ་གཡུ་མཆོའི་བྱང་ཤར་གྱི་འགམ་
རོགས། རུ་ཐོག་རྫོང་གི་ས་ཡེ་གྲེན་ལུང་ཤུར་གྱི་བྱང་འདབས། སྐན་རོང་རྫོང་
ཁོངས་ཀྱི་ཡང་ཆོན་ཡར་སྤེབས་བཅས་སུ་རྫོང་ཆས་གསར་མའི་སྐབས་ཀྱི་གནའ་
ཤུལ་ཁག་༤༥ རྟེན་པ་འདིས་ཐོད་རང་སྐྱོངས་སྐྱོངས་ཀྱི་བྱ་བ་རྒྱུད་དང་། བྱང་
རྒྱུད། རྟེན་རྒྱུད་ཀྱན་དུ་བྱ་བ་ནས་ཡོད་པ་དང་། རྫོང་ཆས་རྟེན་མས་བྱ་བ་ཡུལ་
དང་དུ་ལམ་གཅིག་མཚུངས་སུ་སྤང་།

རྒྱ་ནག་གི་རྟོག་ཞིབ་པ་ལ་ལས་རྫོང་ཆས་རྟེན་ཡུལ་མང་ཆེ་ཤོས་ནས་
འཇམ་རིགས་རྫོང་དང་། ཉུང་ཤས་ནས་རྒྱང་བཅོས་རྫོང་ཆས་ཆེ་གས་དང་
འཇམ་རིགས་རྫོང་གང་འཆམ་ཡང་རྟེན་སྐབས་རྫོང་ཆས་གསར་མའི་རིག་
གནས་ལ་གཏན་ཁེལ་བྱས་འདུག་ཀྱང་། རྟོག་ཞིབ་པ་ལ་ལས་གནས་ཡུལ་དེ་
དག་དུ་བཅར་བཅོས་རྫོང་དང་རྫོང་ཆས་ཅིག་ཅར་དུ་མེད་སྐབས་རྫོང་ཆས་དུས་
རབས་བར་མ་ལ་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་འདུག་

ད་དུང་རྒྱ་ནག་གི་རྟོག་ཞིབ་པ་ཆོའི་འདོད་པ་ལྟར་ན། རྫོང་ཆས་འདི་
དག་རྒྱ་ནག་ནི་པེ་ཞིང་ཆེན་ལྷོ་གནས་སུ་འཛིན་པའི་ལངས་གཟུགས་མ་ཡིན་

པའི་འཇམ་རིགས་རྫོང་ཆས་དང་རིགས་རྒྱུད་གཅིག་ཏུ་འཛིན་ཅིང་། རྫོང་ཆས་
འདི་རིགས་ནི་ཨེ་ཤ་ཡའི་སྤྱིང་གི་སྟོང་གྲིལ་གཉིས་སུ་འང་བཅལ་རྟེན་བྱུང་ཡོད།
འོ་ན་ཨེ་ཤ་ཡའི་སྟོང་གྲིལ་གཉིས་དང་བོད་ལྗོངས་ས་མཐོའི་འཇམ་རིགས་རྫོང་
ཆས་བར་འབྲེལ་བ་ཡོད་དམ་མེད་ཅེ་ན། དེ་སྐོར་ལ་དཔྱད་ལྡན་འགའ་ཞིག་
གིས་བོད་ལྗོངས་ས་མཐོའི་འཇམ་རིགས་རྫོང་ཆས་ཀྱིས་ཨེ་ཤ་ཡའི་སྟོང་མའི་སྐྱམས་ས་
ཆེན་པོར་ཤུགས་རྒྱུན་ངེས་ཅན་ཞིག་ཐེབས་ཡོད་པར་བཤད།

ད་དུང་ཁམས་ཁུལ་གྱི་ཆབ་མདོ་མཁར་རྫོང་གནའ་ཤུལ་དང་། དབྱེན་
འདུམ་གནའ་ཤུལ། ཞའོ་ཨོན་དེའི་གནའ་ཤུལ་ཁག་གསུམ་པོ་དེས། ཆབ་མདོ་
ས་ཁུལ་དང་རྩ་རྒྱུ་འབབ་ཡུལ་དུ་བྱལ་ནས་ཡོད་ཅིང་། གནའ་ཤུལ་གྱི་རྒྱ་ཁྱོན་
སྤྱི་ལེ་གྲུ་བཞི་མ་བརྒྱད་སྟོང་ནས་ཆེ་ཁྲི་ལྔ་བཅུ་ཟེར་ལ། མཁར་རྫོང་རིག་གནས་
དང་རིགས་རྒྱུད་གཅིག་ཏུ་གཏོགས་པ་དེར་ལོ་ངོ་བཞི་སྟོང་(༤༠༠༠)ལྷག་གི་
ལོ་རྒྱུས་ཡོད་པར་བཤད།

མཁར་རྫོང་རིག་གནས་དང་མ་ཆུའི་སྟོང་རྒྱུད་ཀྱི་རིག་གནས། རྒྱ་ནག་
གི་སྟོང་ཕྱགས་ཁུལ། སྟོ་རྒྱལ་ཁུལ། རྩ་རྒྱུ་སྟོང་རྒྱུད་བཅས་ཀྱི་གདོད་མའི་རིག་
གནས་བར་འབྲེལ་འབྲས་བྱུང་ཁྱོད་ཡོད་ཅིང་། རྩ་རྒྱུ་འབབ་ཡུལ་གྱི་གདོད་
མའི་རིག་གནས་ཀྱི་བག་ཆགས་ནམས་པལ་ཆེར་བོད་ལྗོངས་མཁར་རྫོང་བརྒྱུད་
དེ། ཨེ་ཤ་ཡའི་སྤྱིང་དྲེལ་ཤར་མར་བྱལ་ཡོད་ཤས་ཆེ་སྟབས། རྟོག་ཞིབ་པ་
ལ་ལས། མཁར་རྫོང་རིག་གནས་འདི་དང་། དེའི་ཡར་སྔོན་གྱི་བོད་ཀྱི་གདོད་
མའི་རིག་གནས་ཁག་ཨེ་ཤ་ཡའི་སྟོང་གྲིལ་གཉིས་ལ་འབྲེལ་བ་ཡོད་པར་མ་ཟད།
ཡུ་རོབ་དང་ཨ་མྱི་རི་ཀའི་སྤྱིང་བྱང་མའི་རིག་གནས་དང་ཡང་འབྲེལ་བ་བྱུང་
བར་ཆོད་དཔག་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་འདུག²

མཁར་རྫོང་རིག་གནས་ལ་ལོ་ངོ་བཞི་སྟོང་ལྷག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད་ཅིང་།

དོ་ཡི་ཤུར་སྐམ་བང་སོ་དེ་དག་ཆུ་ནག་ཅུབ་བྱང་གི་ཅི་ཆ་སི་རིག་གནས་དང་
ཤུར་ཆུལ་གྱི་རིག་གནས་བར་ཞིབ་འདུག་བྱེད་པའི་ཁྲུང་ས་སྤྱི་བྱང་ས་པར་
བཤད།

དེ་བཞིན་དོ་མོ་དང་ལྷགས་ལ་མོ་སོགས་ཀྱི་གནའ་རྩམ་དག་དོ་ཆས་
གསར་བའི་དུས་མཇུག་ལ་འཁེལ་ཞིང་། མ་ཁི་གོང་དང་ཁ་བོ་གོང་ཚོ། འབད་
འབྱངས་གོང་ཚོ། མེ་དོག་གོང་ཚོ། དགའ་སྤྱིང་གོང་ཚོ་སོགས་ཀྱི་རིག་གནས་
ཁག་ཀྱང་སྤྱི་མཐུན་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པ་དང་། དེ་བཞིན་གོང་པོ་ཉིང་ཁྱི་དང་
མེ་དོག་རྩོང་། བྱ་གེ་ཆུལ་རབས་ཀྱི་གནའ་ཤུལ་ནས་རྟེན་པའི་གནའ་རྩམ་ཁག་
ཀྱང་དོ་ཆས་གསར་བའི་དུས་སྐབས་ལ་ངོས་འཛིན་བྱས་འདུག།

གསུམ། སུར་རྒྱལ་དང་། སུར་རྒྱལ་བཅན་ པའི་དུས་རབས།

སུར་རྒྱལ་གྱི་གནའ་ཤུལ་ནི་བོད་ཡུལ་སྟོང་སྟངས་བར་གསུམ་དུ་བྱུང་
ནས་ཡོད་ཅིང་། བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཁོངས་ཁམས་གོ་འདོམས་གི་ཤ(སྐྱེ)
འབེལ་བར་སོ་དང་། ཀོང་པོ་ཉིང་ཁྱི་རྒྱུ་གི་དོ་བྱ་བར་སོ། ལྷ་ས་དང་སྟོ་ཁ་
འཕྱོངས་རྒྱུ་ནས་རྟེན་པའི་རྒྱ་ཁྲད་བར་སོ། སུ་རུ་ལུང་ཤུར་ནས་རྟེན་པའི་
བར་སོ་སོགས་ཡིན་ཞིང་། བར་སོ་དེ་དག་དང་རྒྱུད་གཅིག་པའི་བར་སོ་བཅའ་
རྟེན་བྱུང་བ་དག་ནི། དེང་སང་གི་སི་ཁོན་རྒྱུ་རྒྱུད་དང་། ཡུན་ནན་རྒྱུ་བྱང་
རྒྱུད་གྱི་དོ་ལས་གྲུབ་པའི་བར་སོའི་རིགས་དང་། མཆོ་སྟོན་ཁོངས་གྱི་སུར་རྒྱལ་
བར་སོ་རྣམས་རིག་གནས་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་སྟབས་སུར་རྒྱལ་བར་སོར་
འབོད་ཀྱིན་ཡོད། དེ་རིང་གི་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ཞེས་འབོད་པའི་གྲུབ་ཆ་གཙོ་
བོ་ནི་སུར་རྒྱལ་རིག་གནས་ལས་འབེལ་རྒྱུ་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་ལ། དུས་ཡུན་
རིང་བའི་ནང་བོད་དང་བོད་ཀྱི་ཕྱི་རོལ་ཏུ་འང་བྱུང་ཡོད་དེ། ཡུ་རོབ་ཀྱི་བྲག་
རྩོམ་བཅོ་བཀོད་དང་། རྒྱ་ནག་གི་ལོ་རྒྱུ་བྱི་ཏན་ཤིའི་ལི་ཆས། སུ་ཁུ་རིག་
གནས། ཏན་རྒྱུ་མའི་རིག་གནས་ལ་འབྲེལ་བ་ཡོད་ཀྱང་། དེ་དག་ལས་ཀྱང་
འབྲེལ་ལམ་དམ་ཤོས་སུ་གྱུར་པ་ནི། དེང་སང་གི་ཀན་སུ་དང་མཆོ་སྟོན་ཁྲུ་
གྱི་གདོད་མའི་རིག་གནས་ཡིན་ལ། རྒྱ་རིགས་ཆོས་འཇུག་བ་རིག་གནས་སུ་

80 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་

འབོད་པ་དེ་ཡིན།³

ཨི་ཏེ་ལིས་ཀྱི་སྐྱེ་ཞབས་ཡུ་བ་སི་ཞེས་པས་བོད་དབུས་ཁུལ་གྱི་རྫོང་ཆས་
རིག་གནས་པལ་ཆེར་ལ་རྫོང་ཆེན་རིག་གནས་ཟེར་ཞིང་། རྫོང་ཆེན་རིག་གནས་
ཀྱི་འབྱུང་ཁུངས་གཙོ་བོ་ནི་མདོ་སྐྱོད་མཆོ་སྡོན་པོའི་ཞེ་འཁོར་ཡིན་ཞིང་། རིག་
གནས་དེ་རིམ་གྱིས་བོད་དབུས་གཙང་ཁུལ་དུ་འབྱུངས་གདལ་དུ་བྱུང་བ་དང་།
རྒྱུད་ལམ་ཅིག་ཤོས་ནི་ཀ་ཤི་སྤྱིར་སོགས་སུ་བྱུང་བར་བཤད་པ་འདིའི་ཐོག་ནས་
མདོ་སྐྱོད་མཆོ་སྡོན་གནའ་རྒྱུ་གྱི་རྒྱུ་ཤུལ་ལ་གདེང་འཛིག་བྱེད་པའི་སྒོ་ནས་
ཆེ་ཆུང་གྱི་ཡོད་པར་སྣང་།

བཞི། བདོ་སྐྱད་ཀྱི་གནའ་རྩིས་ལས་ ལོ་རྒྱུས་ལ་བལྟ་བ།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༧ ཟླ་༦ ཚེས་༡ ཞིན་གྲི་ཨ་རིའི་ནེ་ཏུ་ཡོ་ཀ་(New York)ཏུ་
འདོན་སྤྲོད་བྱེད་བཞིན་པའི་ཐའེ་ཕན་གྱི་འཛམ་གླིང་ཞིན་རེའི་གསར་ཤོག་ཏུ།
བདོ་ལ་རིང་མོའི་སྤྱི་དངོས་འགྱུར་རྩིས་ཀྱི་ཆེད་ལས་ཀྱི་སྤྱི་ལོ་ལྟ་རྒྱུ་
ལ། ཞེས་པའི་ཚུལ་ཡིག་ཅིག་ཐོན་པ་དེར། ལན་གྲོ་ཏུ་རྩིས་པའི་ཞིན་ཏུ་གསར་
འགྱུར་ཁང་གི་ཞིན་རེའི་ཏར་ཕྱིན་དུ། ཀན་སུ་ཞིང་ཆེན་གྱི་ས་གཤེས་ཞིབ་
འཇུག་རུ་ཁག་གི་ལས་བྱེད་པ་ཞིག་གིས། བདོ་ལའི་ཁྲུལ་དུ་གནའ་བོའི་རྒྱང་
གཟུགས་སྤྱི་དངོས་ཀྱི་འགྱུར་རྩིས་ཀྱི་སྤྱི་ལོ་(༡༠༠༠)ལྟ་བུ་རྒྱུ་རྩལ་བྱས་ཡོད་
ཚུལ་དང་། འགྱུར་རྩིས་དེ་དག་གི་གཟུགས་དབྱིབས་ཆ་ཆང་ཞིང་། བྱལ་ཚུལ་
གྱི་བྱེད་ཆོས་ཁག་མ་ཉམས་པར་ཡོད་ཚུལ། དེ་དག་ནི་ས་ཁྲུལ་འདི་ནས་ཆེད་
པའི་གནའ་བོའི་སྤྱི་དངོས་ཀྱི་འགྱུར་རྩིས་མང་ཤོས་དེ་ཡིན་ལ། ས་གཤེས་
ཆེད་ལས་པ་དང་གནའ་བོའི་སྤྱི་དངོས་ཞིབ་འཇུག་ཆེད་ལས་པ་དག་གིས་ཐོག་
མར་ཞིབ་བཤེར་བྱས་པ་ལྟར་ན། གནའ་བོའི་སྤྱི་དངོས་འདི་དག་ནི་རུས་མེད་

སློག་ཆགས་ཀྱི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པའི་ལྟོ་འགྲོ་(Gastropoda)སློག་ཆགས་དང་།
 ཉེ་འགམ་འདྲ་བའི་རིགས་(Lamellibranchiata)ཡིན་ཞིང་། འགྱུར་རྗེ་དེ་དག་
 བྱིད་སྐབས་དང་ལོ་ངོ་དྲུང་ཕུར་གཅིག་གི་བར་ཐག་ཡོད་ལ། ཉེ་ལམ་ས་གཤིས་
 ལོ་ཚད་འཛིན་སྐད་ས་ཀྱི་(Cretaceous Period)སྔ་རོལ་ཡིན་པར་བཤད་འདུག
 སྤྱི་ལོ་༡༩༧༤ ལོའི་ཟླ་༥ ཚེས་༡༠ ཉིན་གྱི་ཚུན་ག་བཅེངས་འགྲོལ་དམག་
 གི་ཆགས་པར་འདོན་ཐེངས་༤ བར། ཚུ་འདམ་གཤོངས་སུ་ལོ་ངོ་སྟོང་ཕྲག་
 སྟོན་དུ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཕྱན་ཞིག་གནས་འདུག་ཅེས་པའི་ཆེད་ཚུལ་ཞིག་བཀོད་
 འདུག་པར་བཤད་དོན། རྣམ་ཁྲངས་ཆིག་སྟོང་ལ་ཉེ་བའི་གནའ་བོའི་བང་སོ་
 དེ་དག་ནི། མཆོ་སྟོན་ཚུ་འདམ་གཤོངས་སའི་དུཅུ་ལན་རྫོང་གི་བྲག་རི་གཟར་
 བོ་དང་རི་ཆོགས་ཀྱི་དབུས་སུ་གྲགས་འགྲུལ་མེད་པར་ལོ་ངོ་༡༠༠༠ ལྷག་ལ་
 གནས། སློག་ཞིབ་བརྒྱུད་གནའ་རྫས་རྟོག་ཞིབ་ཆེད་གཉེར་བས། དེ་ནི་བོད་
 བཙན་པོའི་དབང་བརྒྱུར་ལོག་གི་(ཡུལ་སྡེ་རང་བཞིན་གྱི་རྒྱལ་ཕྱན་ཞིག)འ་
 ཞལ་ཞེས་པའི་གལ་ཆེའི་ཡུལ་ལྷག་ཡིན་པར་བརྗོད་ཡོད། ཆེད་གཉེར་བས་འདོད་
 ཕྱོགས་ནི་རྒྱལ་ཁབ་འཕེལ་ཞིག་དུ་སྟོན་པའི་འཇ་དེ་བོད་ཀྱི་ཡུལ་སྡེའི་རྒྱལ་ཕྱན་
 ཀྱི་རྣམ་པར་གནས་ཤིང་། ལས་དོན་སྤེལ་བའི་བྱ་བ་ཁོངས་གཙོ་བོ་ཚུ་འདམ་
 གཤོངས་ས་ཡིན་ལ། དེའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཞེ་གནས་དུཅུ་ལན་རྫོང་དུ་ཡོད་དགོས་
 པ་ཞིག་རེད་ཅེས་བཀོད་འདུག

གཞན་ཡང་ཉེ་ཆར་ཐོན་པའི་རྒྱ་ནག་གི་ཡིག་ཆ་ཞིག་དུ། རྒྱ་ནག་གི་
 ཚན་རིག་པས་ཉེ་ལམ་མ་ཚུའི་བཞུར་རྒྱུ་དང་སོག་པོའི་མཐོ་སྤང་དུ་སྡོག་
 འདོན་བྱུང་བའི་མིའི་རིགས་ཀྱི་ལྷན་རིས་འཁྱུར་རྡོ་སོགས་རྟེན་པའི་དཔང་
 དངོས་ལ་ དང་སོག་པོ་དོ་ཁྱི་བརྒྱ་དང་སུམ་རྩ་ནས་ཁྱི་བརྒྱད་ཅུའི་ཡར་
 རྟོན་དུ་ས་འདིར་གོར་ལངས་མི་སྟེ་རྒྱ་བ་གཞིས་ལ་བརྟེན་ནས་འགོ་བའི་མིའི་

འགོ་བ་གནས་ཡོད་པ་འདི་ནི། རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱོད་ཡོངས་གྲགས་ངོས་ལེན་བྱེད་
བཞིན་པའི་གསར་རྟེན་བྱུང་བ་ཆེས་སྲ་ཤོས་ཀྱི་“ཨ་ཕྱི་རི་ཀའི་ཀེར་ལངས་མི་
”དང་བསྟུན་ན་(དེ་ནི་ལོ་ངོ་ཁྱིམ་བདུན་ཅུ་ཡིན)དེ་ལས་ཀྱང་སྲ་མོར་ཆགས་
ཡོད། དེ་མིན་རྒྱལ་ཕྱོགས་པས་ཡོངས་གྲགས་ངོས་ལེན་བྱེད་བཞིན་པའི་མིའི་
རིགས་ཀྱི་འབྱུང་ཁུངས་ཨ་ཕྱི་རི་ཀ་ནས་རིམ་བཞིན་འཛམ་གླིང་དུ་འཕེལ་བའི་
བརྗོད་སྒྲུངས་འཕོར་ཞིག་ཏུ་གྲོང་ཐུབ་ཡོད། ཅེས་བཀོད་འདུག

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༤ ལོའི་འཛམ་གླིང་ཞིན་གྱི་ཐའེ་ཕན་དབུས་ཞིན་རེའི་ཆགས་
པར་དུ། མདོ་དབུས་མཐོ་སྒང་དུ་གནའ་བོའི་མིའི་རིགས་ཀྱི་རྗེས་ཤུལ་ཡོད་
པ་ཞེས་པའི་ཆེད་ཚོམ་བཀོད་པར། བོད་ཀྱི་མཐོ་སྒང་ཆུ་འདམ་གཤོངས་སུ་
གནའ་ཇུས་རྟོག་ཞིབ་པས་རྟོག་ཞིབ་བསྟུ་ལེན་བྱས་ཏེ། དེང་སྐབས་དང་བར་
ཁུངས་ལོ་ངོ་ཁྱིམ་གསུམ་ཡས་མས་ཀྱི་མིའི་རིགས་འཆོ་གནས་བྱས་ཤུལ་གསར་རྟེན་
བྱུང་བ་དེ་ནི། དེང་སྐབས་བོད་མཐོ་སྒང་གི་ཆེས་སྲ་ཤོས་ཀྱི་གནའ་བོའི་མིའི་
རིགས་ཀྱི་གནས་སྡངས་ཟིན་ཐོ་ཡིན་པར་བཤད།

ཡང་མཆོ་སྤྱོད་ཞིང་ཆེན་གནའ་ཇུས་ཞིབ་འདུག་པ་ཕང་ཀའོ་ཏའོ་ཞེས་
པས། ཆུ་འདམ་གཤོངས་སའི་བྱང་ཕྱོགས་མཆོ་ངོས་ལས་མཐོ་ཆད་སྤྱི་ཉར་སུམ་
སྟོང་ཞེས་བརྒྱའི་(༡༡༠༠)ས་ཁུལ་དུ། ལོ་ངོ་སུམ་ཁྱིམ་མས་ཀྱི་སྤོན་གྱི་རྩོ་ཆས་
རྟེན་བའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་རྩོ་ཆས་མ་དཔེ་བདུན་བརྒྱ་(༧༠༠)ལྷག་བསྟུ་རུབ་བྱས་
ཡོད་པ་དང་། དེ་དག་གི་ཁོངས་སུ་སྒོར་བྱེད་དེ་བྱིབས་ཀྱི་འགོག་གཞོག་རྩོ་ཆས་
དང་། གཟུགས་དེ་བྱིབས་སྒྲ་ཆོགས་ཀྱི་ཤོ་བྱེད་རྩོ་ཆས། རྩོ་ནང་སྟོང་། རྩོ་
ཐོ་བ། རྩོ་གདན། རྩོ་ལེབ། རྩོ་རྩྱང་ཆས། རྩོ་འབྲིག་སྟགས་རིགས་བརྒྱད་
བསྟུས་ཡོད་འདུག ཆེད་ལས་མཁས་པ་དེས་བརྗོད་དོན་ལྟར་ན། རྩོ་ཆས་དེ་
དག་བཅོས་པའི་ལག་རྩལ་དང་སྒྲ་མང་བའི་གཟུགས་དེ་བྱིབས་ལ་དཔུང་ན།

སྐབས་དེར་བོད་མཐོ་སྒང་དུ་གནས་པའི་གནའ་བོའི་མིའི་རིགས་ཀྱི་ཤེས་རིག་
ཅུང་ཡར་ཐོན་ཡིན་པ་རྟོགས་སྟབས་ཅེས་བཀོད་འདུག

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༧ ལོའི་ཟླ་༡༠ ཆེས་༡༩ ཉིན་གྱི་ཉོང་ཀོང་གི་ཤིན་མུ་ཉིན་
ཆོག་སུ། མཆོ་སྡོན་ཞིང་ཆེན་གནའ་རྫས་ཞིབ་འཇུག་ཆེད་ལས་པས་གད་
པ་སུམ་མདོ་(ཐུན་ཏེ)རྫོང་གི་ཚོང་རིའི་ཤུལ་དུ། རྒྱ་ཁྲོན་སྤེལ་བའི་མ་ཆིག་
སྟོང་ལ་ཉེ་བཞིག་སྡོག་འདོན་བྱས་ཏེ། རྫོང་ཆས་གསར་བའི་དུས་མཇུག་གི་བང་
སོ་སུམ་བརྒྱ་ལྷག་གསར་རྟེན་བྱུང་ཞིང་། གནའ་རྫས་དེ་དག་ལས་གཙོ་བོ་
མཛེས་སྤྱད་ལྟ་པའི་རྫོང་ཆས་རིགས་སུམ་ཁྲི་ལྷག་ཡོད་པའི་ཁྲོད་དུ། མི་གཉིས་
ཀྱིས་རྟོག་ཁྲིམ་ཁུར་བ་སོགས་ཀྱང་ཡོད་འདུག དེ་དག་རྒྱ་གཞུང་གིས་གནའ་
རྫས་ཅ་ཆེན་གྱི་ཁོངས་གཏོགས་སུ་བཞག་ཅིང་། རུས་བྱུང་ཅེ་གསུམ་སོགས་
རྟེན་པ་ནི་རྒྱ་ནག་ནང་ཁུལ་ལ་མཆོན་ན་ཆེས་ཐོག་མར་གསར་རྟེན་བྱུང་བ་
ཞིག་ཡིན་པར་བཤད།

འབྲེལ་ཡོད་ཆེད་ལས་པའི་འདོད་ཚུལ་ལྟར་ན། གནའ་ཤུལ་དེ་དག་
གསར་རྟེན་བྱུང་བ་ལས། མཆོ་སྡོན་དང་ཀན་སུའུ་ས་ཁུལ་དུ་རྫོང་ཆས་གསར་
བའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་གནའ་རྫས་ཞིབ་འཇུག་ཐད་ནང་དོན་སུན་སུམ་ཆོགས་པ་
ཞིག་ཏུ་རྒྱར་སྟབས་ཡོད་པར་མ་ཟད། ཁུལ་དེའི་ལོ་རྒྱུས་དང་རིག་གནས་ལ་
གནའ་བོའི་རང་བཞིན་དང་སུན་སུམ་ཆོགས་པའི་རང་བཞིན་ཡོད་པ་བདེན་
དཔང་བྱེད་སྟབས་ཅེས་བཀོད་འདུག

མི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་རྟེན་རྫོང་གི་རྫོང་ཆས་དང་། བ་ཡན་(དཔའ་
ལུང་)རྫོང་གི་པཎ་བྱུང་ཅེས་པའི་ས་ཆ་དང་ཟླ་ལིང་གི་སྤང་སྤྱི་ཆེའི་རྒྱ་རིག་
གནས་ཀྱི་ཆོ་བ་མཉམ་གནས་བྱས་པའི་ཁང་ཤུལ་དང་ས་ཁུང་འབོར་ཆེན་གྱིར་
འདོན་བྱས་ཤིང་། གནའ་ཤུལ་དེ་དག་ཏུ་རྒྱ་ནག་ཏུ་ཤིན་ཏུ་མཐོང་དཀོན་པའི་

ཟངས་མ་ལས་གྲུབ་པའི་མདུང་སོགས་ཐོན་འདུག་པ་རྒྱ་གཞུང་གིས་རྒྱལ་ཁབ་
རིམ་པའི་གནའ་ཇས་ཨང་དང་པོའི་གས་སུ་བཞག་ཡོད་འདུག།

ད་དུང་མདོ་སྐད་སྒྲིལ་བུམ་ཉི་འདབས་ཀྱི་ཁ་རུབ་ཅེས་པའི་ས་ཆར་
སྡོག་འདོན་བྱས་ཏེ་གནའ་ཇས་ནམ་གངས་¹⁰⁰ ལྷག་རྒྱུད་པ་དང་། དེ་བཞིན་
གསེར་ཁོག་(ཏ་ཐོན)གི་ཆ་སོན་གྱི་ཅོ་ཞེས་པ་དང་། གྲི་ཀའི་ཉན་པེན་ཤ། ཡ་
རྩེའི་(ཞོན་དུ)པན་བླ་སྟོད་སྐད་སོགས་དང་། བཀའ་མ་ལོག་(མེན་དོ)དོ་དེ་
ཐོ་གྲོང་། ཆབ་ཆའི་དེ་ལོ་དགོན། མང་ར་རྫོང་(ཀོས་ནན)རྒྱ་སྡོག་སོགས་སུ་
གནའ་བྱལ་སྡོག་འདོན་བྱས་ཏེ་ཟངས་ཆས་དུས་རབས་ཀྱི་གནའ་ཇས་འཕོར་
ཆེན་རྒྱུད།

སྒྲིལ་བུམ་ཁ་རུབ་ཀྱི་གནའ་ཇས་དེས་བྱབ་ཁོངས་ནི། ཟི་ལིང་ལྷེ་བར་
བྱས་ཏེ་ཕྱོགས་བཞིར་གྲུས་པ་དཔེར་ན། བྱང་དུ་མདོ་ལ་རི་རྒྱུད་བར་དང་། ལྷོ་
མ་ཆེན་གངས་འདབས། ཤར་ཀན་སུའུ། རུབ་མཆོ་སྡོན་པོའི་རྒྱུ་ཆ་སོགས་
སུ་བྱབ་ནས་ཡོད་པར་མ་ཟད། མགོ་ལོག་དང་སྒྲིལ་བུམ་མདོ་སོགས་ཀྱི་རྩ་བུམ་
རྒྱུད་པ་དག་གྱང་སྒྲིལ་བུམ་ཁ་རུབ་རིག་གནས་ཀྱི་ཁོངས་གཏོགས་ཡིན་པའི་
ཆོད་དཔག་བྱས་འདུག།

རིག་གནས་གནའ་ཇས་དེ་དག་ལ་(C14)ཞེས་པའི་འཕྲུལ་ཆས་སྒྲུད་
ནས་བཟླ་དབྱེད་བྱས་འབྲས་སུ། ལོ་ངོ་(1700-1944)བར་མཆོ་སྡོན་ལྷུ་
དུ་དར་བའི་བྱུང་ཐག་བཅད། ཡ་རྩེ་ཨ་དྲི་ཐེ་ལ་ཞེས་པའི་ས་ཆར་སྡོག་འདོན་
བྱས་ཏེ། ཟངས་ཆས་དུས་རབས་ཀྱི་གནའ་ཇས་ནམ་གངས་¹⁰¹ རྒྱུད་ཅིང་།
གནའ་ཇས་དེས་སྟོད་དུ་མགོ་ལོག་དང་། སྐད་དུ་ཀན་སུའུ་ཡན་གྱི་མ་རྒྱུ་འབབ་
རྒྱུད་དུ་བྱབ་ནས་ཡོད་ཚུལ་དང་། ཁ་རུབ་རིག་གནས་འདིས་ཉ་ལམ་མདོ་སྐད་
ཀྱི་ས་བྱོན་ཡོངས་ལ་བྱབ་ནས་ཡོད་ཚུལ་སོགས་བཤད་འདུག³

ང་ཚོས་བཀོད་མ་ཐག་པའི་མདོ་སྐྱོད་ལྟོ་བྱང་གི་གནའ་རྒྱུ་གི་གནས་
སྐྱེད་ལ་བཞུགས་ན། དབུས་གཙང་ཁུལ་དང་ཁམས་ཆབ་མདོའི་གནའ་རྒྱུ་
སོགས་ལས་ཆེས་སྐྱ་བ་མཐོང་བྱས་ཤིང་། རྒྱུ་མཚན་འདིས་བོད་ཀྱི་འགྲོ་བ་ཐོག་
མར་འབྱུང་ས་ཡར་སྐྱེད་ཡིན་མིན་ལ་ངེས་ཏེ་གསལ་ཆེན་པོ་ཞིག་བཀོད་པར་སྒྲུལ།

ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཕྱག་མང་བོའི་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ལོ་སྐྱོད་ལྟོ་བྱང་གི་གནའ་རྒྱུ་
གནས་ལྷགས་སུ་གྲགས་པ་དང་། གཟེ། དེ་བཞིན་ཟངས་ལྷགས་ཀྱི་ལོ་བྱང་
འདྲ་མིན་རྟོག་ཀྱིན་ཡོད་ཀྱང་། སྐབས་དེ་དག་དུ་གནའ་རྒྱུ་རྟོག་ཞིབ་ཀྱི་
རིགས་ལས་འདི་ཉེན་ལ་བྱུང་གདུལ་བྱུང་མེད་སྐབས། རག་དང་ལྷ། ཟངས་
སོགས་ཨ་ལོང་དང་། སྐྱེ་འདྲའི་དབྱིབས་ཅན། བྱ་དང་བྱེའུའི་དབྱིབས་ཅན་
སོགས་རྟོག་པ་རྣམས་གཞི་བདག་གིས་འཕངས་པའི་ཐོག་མདེལ་ཙམ་ལ་ཆེས་
ནས་ཆེན་དུ་འདྲིན་པ་ལས། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གནའ་རྒྱུ་ལ་བཞུགས་པའི་མེད་ཅིང་།
ལྷག་པར་དངོས་རྒྱུ་དེ་དག་གི་ཐོག་ནས་གདོད་མའི་ལོ་རྒྱུས་སུ་འདྲེད་བྱེད་
པའི་ཐབས་ཤེས་ནི་སུས་ཀྱང་ཤེས་ཀྱིན་མེད།

ཡིན་ན་ཡང་སྤྱི་ལོ་འདི་དུས་རབས་བརྒྱ་དག་དང་། ཉེ་ལྷག་ཙམ་ནས་སྤྱི་
སྤྱི་ལོ་ལོ་རྒྱུས་དང་གནའ་རྒྱུ་ཞིབ་འཇུག་པ་སོགས་བོད་དུ་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་
གནའ་རྒྱུ་ལ་བཞུགས་ཞིབ་ཐོག་མར་བྱས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༥༤ ལོར་བོད་རྒྱལ་གྱི་
དུ་ཤོར་བ་ནས་ལོ་རྒྱུས་གནའ་ལྷག་སྤྱི་ལོ་འདྲེན་དང་འཆོལ་ཞིབ་ཀྱི་གཞི་རྒྱ་ཆེ་
བྱུང་སྤྱི་ལོ་དུས་རབས་ཉེ་ལྷག་བའི་དུས་སྐྱོད་དུ་བོད་ཁྱེད་ཡོངས་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁག་
འདྲ་མིན་ནས་རྩོམས་དུས་སྐབས་སྤྱི་ལོ་བར་གསུམ་ཀྱི་རྩོམས་སྤྱི་ལོ་ཆོགས་དང་།
མེ་དང་སྤྱི་ལོ་ཆོགས་ཀྱི་རྩམ་པའི་འགྱུར་རྩོམ་། ཐག་ཕྱག་གི་རི་མོ་སོགས་འབོར་
ཆེན་འཐོན་བཞིན་ཡོད་ཅིང་། སྤྱི་ལོ་ཆེ་རིང་དོན་གྲུབ་ཀྱི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་བྱ་
ཤིས་གཡང་བུམ་དུ་ཨ་མདོ་ཁུལ་གྱི་གནའ་ལྷག་དང་གནའ་རྒྱུ་གི་གནས་

སྤངས་བཀོད་པ་ལྟར་ན།

༡། འབྲི་ཆུའི་མགོ་ཁྲུངས་ཐོག་ཐོན་(ཐའོ་ཐའོ་)ཆུ་བོ་དང་དོ་ཞིལ་(ཁྲ་
ཁྲ་ཞི་ལི) སུམ་མདོ་འགག་སོགས་སུ་རྩོ་བཅོས་ཡོ་ཆས་བརྩམས་ཆེད་པ་དང་།
དེང་སང་གི་རྒྱལ་ཁྲུལ་ཆ་འདམ་ཆེ་བའི་གྲོང་བརྒྱལ་གྱི་ཆ་འདམ་ཆུང་བའི་
མཆོའུའི་ལྷོ་སྤྲོད་དང་། ཆབ་ཆའི་ལུང་ཡངས་འགག་བཅས་སུ་རྩོ་ཆས་ཆེད་མའི་
དུས་རབས་ཀྱི་གནའ་ལྷུང་ཆེད་ཡོད།

༡། སྤྱི་ལོ་༡༩༤༠ ལོར་དེང་གི་མཆོ་སྤྲོད་ཞིང་ཆེན་མཆོ་སྤྲོད་ཁྲུལ་གྲུང་
དོ་རྩོང་དུ་ཡག་ཞང་ཁོངས་སུ་རྩོ་ཆས་བར་མའི་སྐབས་ཀྱི་གནའ་ལྷུང་དུག་
གསར་ཆེད་བྱུང་ཁོངས་སུ། རིག་དངོས་ནུམ་གངས་༡༠༠༠ ལྷག་ཡོད་འདུག་

༡། དུ་ནན་མེན་ཁྲི་རྩོང་ཡུང་ཁྲོའི་གྲོང་ཆོ་ནས་ཆེད་པའི་གནའ་ལྷུང་
ལས་ཆོན་ཁ་ཅན་གྱི་རྩོ་ཆས་སོགས་ཡུང་ཁྲོའི་རིག་གནས་སུ་འབོད་པ་དང་།
ཀན་སུའུ་ཤིང་ཀུན་(ལིན་ཐའོ་)རྩོང་གི་མུ་ཅ་ཅའོ་ནས་ཆེད་པའི་གནའ་ལྷུང་
མུ་ཅ་ཅའོ་རིག་གནས་སུ་འབོད་པ། མཆོ་སྤྲོད་མེན་དོ་(བཀའ་མ་ལོག)རྩོང་
རྟ་ར་ཁར་ཆེད་པའི་རྟ་རའི་རིག་གནས་སོགས་ལ་ཀན་སུའུ་དབྱང་ཁྲོའི་རིག་
གནས་སུ་མུ་ཅ་ཅའོ་རིག་གནས་སུ་འབོད།

རིག་གནས་འདིའི་བྱུང་ཁོངས་ཅུང་ཆུ་ཆེ་བ་སྟེ། ཤར་ཕྱོགས་སུ་ཐའོ་
དུ་ཆུ་ཆུད་དང་པེ་དུ་ཆུ་ཆུད། རྒྱལ་ཕྱོགས་སུ་མ་ཆུའི་དཀྱིལ་སྟོད་ས་ཁྲུལ། བྱང་
དུ་ཉིན་ཞུ་(མི་ཉག་ལྷའི་ཡུལ་)ཆེན་ཉོས་དུ་བཞུར་ཆུད། ལྷོ་དུ་སི་ཁོན་མེན་རྒྱང་
བཞུར་ཆུད་བཀའ་ཤིས་སྤྱིང་(དེང་ར་བ་སྤུན་ཁོན་དང་། ལིས་ཞན་)བཅས་སུ་
བྱུང་ཡོད་ཅིང་། མི་ལོ་དུག་སྟོང་(༦༠༠༠)ལོར་གི་རྩོ་ཆས་གསར་མའི་དུས་ཀྱི་
ཆུད་གཅིག་རིག་གནས་འདིའི་གནའ་ལྷུང་༡༠༠༠ ལྷག་བཙལ་ཆེད་བྱུང་འདུག་

༢། དེང་གི་ཀན་སུའུ་ཀོང་དོ་རྩོང་(སྐྱུ་ག་མཁར)ཆེ་ཆ་མེན་ནས་ཆེད་

པའི་ཆེ་ཅ་རིག་གནས་དང་། ཀན་སུ་ཐའོ་ཉི་མོ་ལོ་ཞེན་ཉེན་ནས་རྟེན་པའི་
 ཞེན་ཉེན་རིག་གནས། ཀན་སུ་ཐའོ་ཀུན་(ལིན་ཐའོ་)མོ་ཟེ་བུ་སྐྱེད་ནས་
 རྟེན་པའི་ཟེ་བུ་རིག་གནས། མཆོ་སྤྱོད་སྐྱེད་པའི་མོ་ཟེ་བུ་(ཉོང་ཀྱང་)ཁ་རུབ་ཤོང་
 ཆོ་ནས་རྟེན་པའི་ཁ་རུབ་རིག་གནས། མཆོ་སྤྱོད་དུ་ལན་མོ་ལོ་སུ་ཉོང་
 ནས་རྟེན་པའི་ནོ་ལོ་སུ་རིག་གནས་བཅས་ལ་ཟངས་སྤྱོད་ནས་ལི་ལི་དུ་ས་
 རབས་ཀྱི་རིག་གནས་ཟེར་ཞིང་། རིག་གནས་གནའ་ཤུལ་འདི་དག་ལ་
 (C14)བརྒྱུད་ནས་བརྟག་དབྱེད་བྱས་འབྲས་སུ། སྤྱི་ལོ་སྤྱོད་ཀྱི་ལོ་(༤༠༠༠་
 ༡༠༠༠)ཡས་མས་སུ་ཁེལ་བའི་རིག་གནས་གནའ་ཤུལ་འདིས་པལ་ཆེར་མདོ་
 སྐྱོད་ཀྱི་ལོ་བོར་བྱལ་ནས་ཡོད་པར་བཤད་འདུག།

༥། བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་(B.C. 825 -923)ཀྱི་རིག་གནས་གནའ་
 ཤུལ་ཀྱི་ཉེ་གནས་ཀན་སུ་དང་མཆོ་སྤྱོད། སི་ཁྲོན་ཁོངས་ཀྱི་ཟུང་ཚུ་(སུང་
 བན་)སོགས་ཉེ། སྐབས་དེའི་རིག་དངོས་གཙོ་བོ་མཁར་ཤུལ་དང་དགོན་པ།
 རྩོ་བཞོས། བྲག་ཕུག་ ལྷ་སྐྱ། རི་མོ། བང་སོ། རྩོན་ཆས་དང་དམག་དོན་
 བཅས་ཀྱི་རྒྱུ་ཤུལ་ཡིན།

ལྷ། རོ་ཆས་སོགས་ལས་མདོ་སྦྱང་ གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྟུང་།

མདོ་སྦྱང་ལྷངས་གྱི་གནའ་བོའི་འདུགས་སྦྱོན་གྱི་བྱུང་ཁོངས་གཙོ་བོ་
ཙོང་ཆུའི་བཞུར་རྒྱུད་དང་མཆོ་སྡོན་པོའི་མཐའ་འཁོར་ཡིན། ཙོང་ཆུའི་བཞུར་
རྒྱུད་ནས་ཡན་ལག་གི་རྒྱ་མཐོན་དག་གི་བཞུར་རྒྱུད་ལའང་བྱུང་ཡོད། རོ་བོ་རྩིས་
ལྷར་ན། མདོ་སྦྱང་དུ་གནའ་མཁར་གྱི་ལྷ་ལ་༥༠༠ ལྷ་གྲུ་ཡོད་ཅིང་། དེ་དག་
གིས་བྱུང་ཡུལ་ནི་དང་སང་གི་མཆོ་སྡོན་དང་། ཀན་སུའུ་ནིན་ལྷ། ཉན་ཞིས།
རྩ་བ། བུ་སོག་གི་ཉན་ཅང་བཅས་ཡིན།

གནའ་མཁར་དེ་དག་ས་རོ་ལས་གྲུབ་ཅིང་རྒྱ་ཁྱོན་དེ་ཙམ་ཆེན་པོ་མིན།
ལོ་ཆོགས་གྱི་དབང་དུ་བྱས་ན་སྤྱི་ལོའི་སྡོན་གྱི་ལོ་༡༠༠ ནས་སྤྱི་ལོའི་རྩིས་གྱི་དུས་
རབས་དགུ་བ་བར་གྱི་ཡིན། གནའ་མཁར་དེ་དག་པལ་ཆེར་ལ་གཏོར་བཤིག་
ཐེབས་ཤིང་། བྱེ་བྱེགས་གྱིས་མནན་ཡོད་རུང་། ད་དུང་མཁར་ཆག་དེ་དག་
གི་ཆགས་དབྱིབས་མཐོང་ཐུབ་ཅིང་། ལ་ཤས་གྱི་གུང་རོ་ཡང་མཐོང་ལམ་དུ་
མངོན་ཐུབ།

སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་བདུན་པའི་རྩིས་སུ་བཅན་པོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་གྱིས་

གཅིག་གྱུར་བྱས་ཤིང་། ཅོང་ཁ་ཆེ་ཆུང་དུ་མཁར་དང་དགོན་པ་སོགས་མང་
 བོ་བཅིགས། དུས་རབས་བརྒྱད་པ་ནས་བཅུ་གཉིས་བར་རྒྱ་ནག་ཐང་དང་
 སུང་རྒྱལ་རབས། ཅོང་ཁ་རྒྱལ་བོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་དང་། མི་ཉག་རྒྱལ་རྒྱུད། ལང་
 རྩ་སྤྱོད་ཀྱི་གྲོང་བ་ལུང་དུག་བཅས་ཀྱིས་ཕན་ཚུན་གྱི་ཁེ་ཕན་ལ་དམིགས་
 བས། བདེ་སྐྱད་དུས་ཟིང་བསྐྱངས་སྐབས། ཅོང་ཆུ་དང་མ་ཆུའི་འགམ་རྒྱུད་
 དུ་དམག་དོན་རང་བཞིན་གྱི་སོ་མཁར་མང་བོ་བཅིགས་པ་དང་། བོད་རྒྱུའི་
 ལོ་རྒྱུས་ཟིན་ཐོས་ཁག་དུ་སོ་མཁར་འདི་དག་གི་མིང་མང་བོ་མཆིས།

བདེ་སྐྱད་ཀྱི་གནའ་བོའི་འདྲུགས་སྐྱབ་དེ་དག་ལས་གཙོ་བོ་བྲག་ཕུག་
 དང་སོ་མཁར་ཡིན་ལ། སོ་མཁར་ཕལ་ཆེར་བཅན་བོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་
 ལ་བསྐྱབ་པ་དང་། ད་ལྟོའང་མཐོང་དུ་ཡོད་པ་ནི་ཀན་སུའུ་ཀྲང་ཞན་གྱི་ཆུ་དོང་
 གནའ་མཁར་ཡིན། བསང་ཆུ་རྫོང་རྒྱན་གྱི་ཟུར་བརྒྱད་མཁར་དང་། ཐོ་ལུ་
 རྩ་རྫོང་(བ་ཅེའམ་ལིན་ཐན)རྫོང་ཁོངས་ཀྱི་ཐོ་ལུ་མཁར། ཐེ་བོ་གོང་མའི་ས་
 བདག་མནན་པའི་མཁར། ཀ་ཆུ་(ལིན་ཞ)ཨ་ནའོ་ཐུའུ་ཆང་མཁར། ཐུ་པའི་
 མཁར་སོགས་ཀྱི་ཤུལ་ཡིན།

མཆོ་སྤོན་གྱི་ཁོངས་སུ་དཔོན་གནའ་མཁར་གྱི་ཤུལ་༡༧༥ ཡོད་ཅིང་།
 གནའ་བོའི་འདྲུགས་སྐྱབ་ཁག་༡༩༩ ལྷག་དང་དེའི་ནང་དགོན་པ་༥༩ འདྲུག
 གནའ་མཁར་དང་དགོན་པ་མང་ཆེ་བ་ཅོང་ཆུའི་རྒྱུད་དང་འགྲིམ་འགྲུལ་
 འགག་སྒོ་ཁག་དུ་ཡོད། བཅན་བོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་འདྲུགས་སྐྱབ་ལ་
 གདོགས་པ་ཁག་༡༠༠ ལྷག་དང་། དེའི་ནང་ཅུང་སྤྲ་བ་མེན་ཏོ་(བཀའ་མ་ལོག་
 གི་མཛོ་མོ་མཁར)གནའ་མཁར། བཀའ་མ་ལོག་ཁྲ་དུ་འགག་གནའ་མཁར།
 གོ་ཆང་གནའ་མཁར། ཀོ་ལུ་ཅན་གནའ་མཁར། གོ་ཆང་(ལོ་ཡ་མཁར)གནའ་
 མཁར། གྱི་ཐང་མཁར། ནན་ཀུའུ་(སྟོ་ལུང)གནའ་མཁར། ཉི་ལྷ་རི་བོའི་གནའ་

མཁར། ཆེ་ལིན་རྫོང་ཁོངས་ཀྱི་རྒྱུས་ལོན་མཁར། ཏང་པ་རྫོང་ཁོངས་ཀྱི་ཏ་
སྐ་མཁར། (སུམ་པའི་རྒྱུ་མཁར)སོགས་ཏེ། ད་ལྟའི་རང་བའི་ཁོངས་སུ་བཅན་
པའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་མཁར་གྲོང་མང་པོ་བཅུགས་ཡོད་ཅིང་། དེའི་ནང་
རྒྱུང་གྲགས་ཆེ་བ་རྒྱུང་རྒྱུ་མཁར། བཟ་ཤིས་སྤིང་(ལིས་ཞན་)ཀྱི་རྒྱུང་མཁར་
སོགས་རེད།⁴

སྤྱི་ལོ་༡༩༤༠ གྲུ་གངས་སུ་མ་རྒྱུའི་འགམ་གྱི་མང་རའི་བྱེ་མའི་ནང་ནས་
འབྲུག་རྒྱུས་རེད་ཟེར་བའི་སློབ་ཆགས་ཤིག་གི་རྒྱུས་པ་ཆ་ཆང་རྟེན་ཅིང་།
ཆེབས་རྒྱུས་རེ་ལ་མི་དར་མའི་རིང་ཆད་ཡོད། ཡན་ལག་རེའི་རིང་ཆད་མའི་
གཟུགས་ཆད་ལས་བཟུལ་ཅིང་། རྒྱ་གཞུང་གིས་བཟླ་དཔུང་སྤྲད་ཁྱེར་བར་
བཤད། ས་གནས་དེར་དེང་སྐབས་འབབ་རྒྱུ་མེད་ཀྱང་སྤར་མ་རྒྱུ་ལྟ་བུའི་རྒྱ་
ཆེན་ཞིག་བཟུར་བུལ་ལྟ་བུར་ཡོད་པར་བཤད།

སྤྱི་ལོ་༡༩༥༠ གངས་ཤིག་ལ་རེབ་གོང་འཕྲང་མར་ནང་གི་རྒྱ་རྒྱ་བཞོ་
སྐབས་འབྲུག་རྒྱུས་རེད་ཟེར་བའི་རྒྱུས་སློབ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་ལ་རིང་བ་ཞིག་ཐོན་པ་
དང་། མཆོ་སློབ་ཆ་རྩ་འགག་ནས་འབྲུག་རྒྱུས་རྟེན་པ་མི་དམངས་ཀྱིས་སྤོན་
རྩེས་ཆོང་ཁང་དུ་བཅོང་གིན་ཡོད་ཚུལ་བཤད་པ་ལ།

ཉེ་ཆར་མདོ་སྤྲད་གཅན་ཆ་རྫོང་ལ་མོ་བདེ་ཆེན་གྱི་ཉེ་འཁོར་དུ་འབྲུག་
རྒྱུས་ཆེས་མང་པོ་ཐོན་ཏེ་མི་དམངས་ཀྱིས་ས་ཏྲགས་འདེབས་བཞིན་བདག་
ཐོབ་བརྒྱུ་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པ་དང་། མཆོ་སློབ་སྤྱི་བཞིན་ཀྱང་སྤྲང་ཆེན་
གྱི་རྒྱུས་པ་ཆ་ཆང་རྟེན་པ་བཅས། གནས་རྒྱལ་འདི་རིགས་ཀྱི་སློབ་ནས་མདོ་
སྤྲད་འདི་ཆེས་གདོད་མའི་དུས་ཀྱི་སྤྱི་དངོས་དང་སློབ་ཆགས་ཀྱི་འབྲུང་ཁུངས་
ཤིག་ཡིན་པར་བདེན་དཔང་བྱས་པ་ཡིན།

ཁྱེད་པར་མདོ་སྤྲད་འདི་རི་ཆེས་གནའ་དུས་ཀྱི་སློབ་ཆགས་འབྲུག་གམ་

(Dinosaurs)འབོད་པ་དང་། སྐང་ཆེན་གྱི་གནས་ཡུལ་གཤམ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་པ་
འདིའི་ཐོག་ནས། སྐབས་དེའི་གནས་གཤམ་ཆ་གྲང་གི་གནས་བབ་ཀྱང་ཤེས་
ནུས་ལ། དེ་རིང་གི་ས་ཁྱོན་སྤྱི་མཐོང་མཐོང་མཐོང་ལས་སྤྱི་མཐོང་ལས་སྤྱི་མཐོང་
བཞུགས་པ་འདི་འདྲ་ཞིག་ཡིན་མིན་གྱི་གནས་བབ་ཀྱང་ར་སྤྱོད་བྱུང་བ་ཡིན།
དེས་ན་ཆེས་གདོད་མའི་དུས་སུ་མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་ཕྱོངས་འདི་ལ་འགོ་བཙའི་འབྱུང་
འཁལ་གྱི་ཆ་རྒྱུན་ཆང་བ་ཤེས་སྟབས། བོད་ཀྱི་ཐོག་མའི་འགོ་བཙའི་འབྱུངས་
གང་ཡིན་ལ་མུ་མཐུད་བརྟག་དཔྱད་བྱ་གཤམ་ཆེ་བར་སྟུགས།

རྒྱུ་ལོ་ལྟ་ཆ་ཞིག་དུ། ས་འོག་ནས་ཐོན་པའི་རྩོ་ཆས་སྤྱོད་པའི་དུས་
རབས་རྒྱུང་བའི་གནས་ཁྲུ་ལ་དཔྱད་ཆོ། མདོ་དཔྱད་མཐོང་སྤྱོད་ལོ་རྒྱུས་
ཁྲི་སྟུང་སྤྱོད་གི་སྤྱོད་ནས་བཟུང་། མའི་རིགས་འཛོལ་གནས་སྤྱོད་འཁལ་བྱུང་ཡོད་
པ་གསལ་བོར་ཤེས་ཐུབ། ཅེས་བཀོད་འདུག་པ་དང་། མཐོང་སྤྱོད་པའི་ཉེ་
འདབས་དུའུ་ལན་རྩོད་ར་སྤྱོད་ཁང་ངམ་རྒྱ་ཁོལ་ཁང་དང་། རྒྱུ་ལྟ་དུང་
ཁང་སོགས་ཀྱི་ས་འོག་ནས་ཐོན་པའི་མའི་ཁང་ཤུལ་དང་ཕྱགས་སོགས་ཀྱི་ར་བ་
དང་རུས་པ། རྩོ་ཆས། རྩོ་ཆས་སོགས་ཐོན་པ་ལ་དཔྱད་འབྲས་སུ། རྩོ་ཆས་
སྤྱོད་པའི་དུས་རབས་གསར་མའི་སྐབས་སུ་གནས་མི་རྣམས་གནས་དེར་འཛོལ་
གནས་བྱས་པ་གསལ་བོར་ཤེས་ཐུབ། ཅེས་བཀོད་འདུག།

སྤྱི་ལོ་༡༩༥༢ ལོར་རྒྱ་ནག་གི་གནས་ཁྲུ་ལ་སྤྱོད་པའི་རིག་པ་བ་ཁག་
ཅིག་གིས། མཐོང་སྤྱོད་རྒྱལ་མའི་འབྲུམ་རྩོགས་ཀྱི་རྩོ་ཆས་མའི་ས་འོག་ནས་
རྩོ་ཆས་རྒྱུང་བ་བཟུ་ལྟ་དང་། སོལ་བ། མ་ལོ་སོགས་ཐོན་རྒྱུང་བར་ཆན་
རིག་གི་ལམ་ནས་དཔྱད་པ་ལྟར་ན། ཡུལ་འདིར་ལོ་རྩོག་ཁྲི་ལྟ་གི་སྤྱོད་པ་
ནས་འགོ་བཙའི་གནས་སྤྱོད་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད་པར་བཤད་འདུག།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་འཁུངས་
བྱ་བུ་རྒྱལ་ཕྱན་གྱི་སྐོར།

དང་པོ། འཁྲུངས་པའི་རིགས་རྒྱུས་ལ་དབྱེད་པ།

རང་ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་མང་པོ་ཞིག་ཏུ་འཁྲུངས་པའི་སྐོར་ཆེས་ཉུང་བུ་
རེ་འཁོད་པ་ཡོད་མོད། ཏ་ཅང་གསལ་ཁ་ཅན་དང་ཆོག་ཐག་ཆོད་པའི་ངོས་
འཛིན་གཙང་མ་བྱས་པ་དེ་འདྲ་ཡང་མི་འདུག བོད་རང་གི་ཡིག་ཐོག་ལོ་རྒྱུས་
མ་ཤོས་སུ་བབས་པའི་ཏུན་དོང་ཡིག་རྒྱུ་དུ་སྤྱོད་བཅན་ཡས་མས་གྱི་བཅན་
པོ་ཆེའི་སྐབས་འཁུངས་པ་དམག་བྲངས་ཚུལ་དང་། སྐོན་པོ་མགར་འཁྲུངས་པའི་ཡུལ་

ནས་ལོ་རྒྱུག་རིང་བསྟན་དེ་རྒྱ་ནག་ཐང་ལ་དམག་འབྲུག་བརྒྱབ་པའི་ལོ་རྒྱུས་
ཙམ་ནི་གསལ་བ་ཡིན།

དེ་རིང་ང་ཚོས་མདོ་སྨད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འཆད་སྐབས་ངེས་པར་དུ་ཤེས་
 དགོས་ཤིང་མི་ཤེས་མཐུ་མེད་ཀྱི་དོན་གནད་གཞིས་སྟག་པ་ནི། འ་ཞ་ཞེས་པ་
 དེ་གང་ཞིག་གི་རིགས་སུ་གཏོགས་པའམ་མི་རིགས་གང་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། དེ་
 གནས་ཡུལ་གང་ཡིན་པ་འདི་གཞིས་ཡིན། དང་པོར་འ་ཞ་མི་རྒྱུད་ཐད་སྒྲ་
 བོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲ་བ་ཚོར་ལྟ་ཚུལ་མི་མཐུན་པ་གཞིས་བྱུང་ཡོད། རྒྱ་རིགས་ལོ་རྒྱུས་
 སྒྲ་བ་ཚོ་ཁ་གཅིག་གྲག་གིས་འ་ཞ་དེ་སྤྱི་ལོ་༡༧༥༡༡༡ སྐབས་དེར་གི་རྒྱ་ནག་
 ལའོ་ནིན་ཏུ་བ་བྱང་གི་རྒྱུད་དུ་འབྲོག་ལས་གཞེར་མ་ཁན་ཞན་པིས་རིགས་ཀྱི་
 འཚོ་སྐོར་ཞིག་ཉེ་རྒྱ་སྐད་དུ་ཐུའུ་ཡུས་དོན་ཟེར་ཞིང་། སྤྱི་ལོ་དེ་དུས་རབས་བཞི་
 བའི་ཉིད་དུ་འཁྲུག་སྒྲོང་གི་རྒྱུན་གྱིས་མི་བྱངས་༡༥༠༠ ཙམ་ཏུ་བ་ཕྱོགས་སུ་ཡུལ་
 བྱར་ཏེ་མདོ་སྨད་ཀ་རྒྱ་ཁུལ་དུ་སླེབས་ཤིང་། རིམ་གྱིས་མཚོ་སྒོན་ཉེ་ཤར་ཁུལ་
 གི་མདོ་སྨད་བོད་རིགས་མི་སྟོན་གལ་ཆེན་དང་གཞིན་འབྲེལ་བཟུང་བ་བརྒྱུད་
 བས་ཏུས་པ་རྒྱས་ཏེ་ཡུལ་དེ་ཁུལ་དུ་སྤྱིད་དབང་བཅུགས་པར་བཤད།

དེ་ལས་བཤད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་སྤང་། རྟག་སྟེ་སྤྱོད་ཆོག་ས་
བཀའ་ཤིས་ཀྱིས་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུས་ཐོད་བརྒྱུར་བྱས་པ་ལས་མཆོ་སྟོན་པོའི་འགམ་རྒྱལ་
ས་བྱས་ནས་རྒྱལ་རབས་༡༩(ནི་ཤུ་ཙུ་གངས་ཟེར་མཁན་ཡང་འདུག)དང་། ལོ་
གངས་༡༩༥༠ རིང་དབང་བརྒྱུར་བྱས་པར་བཤད་པ་དང་། དུང་དཀར་སྟོ་
བཟང་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་ཆོལ་བའི་དེབ་དམར་མཆན་འགེལ་དུ་འདིའི་སྐོར་སྟེ་
གཞིས་བཤད་པའི་དང་པོ་ནི། ལུང་ཤིས་ས་ཁུལ་དུ་སྟོན་པའི་ཞན་པིས་མི་རིགས་
ཀྱི་འགོ་བ་སྟུ་ཆིས་གོ་རེན་ཞེས་པས་དེང་སང་གི་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་ཀྱི་བྱང་
རྒྱུད་དུ་ཡོད་པའི་ཡུའི་རྒྱང་རྫོང་ཟེར་བ་དེར་རྒྱལ་ས་བྱས་དེ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མིང་།

ལ་ཆེན་རྒྱལ་མ་ཟེར་ཞིང་། ཟ࿃་ལོ་༡༥ ན་མ་༤༡ བར་རྒྱལ་པོ་བཞི་བྱང་ནས་
ལོ་ངོ་༤༧ རིང་སྤྱིད་དབང་བཟུང་མཐར། ཟ࿃་ལོ་༤༡ ལོར་དམག་པམ་ནས་
སྤྱིད་དབང་ཚོར་བར་བཤད།

གཞིས་པ་ནི། འོས་ཤིས་ས་ཁུལ་དུ་སྤྱོད་པའི་ཞན་པའི་མི་རིགས་ཀྱི་འགོ་
བ་ཐུའུ་སྤྱ་ཐུ་གུའུ་ཟེར་བས་དེང་སང་གི་ཀན་སུའུ་ཀའོ་ལན་རྫོང་སྒྲིབ་བཅན་
བྱས་ནས་རྒྱལ་ཁབ་བཙུགས་པའི་རྒྱལ་ས་ནི་དེང་གི་མཆོ་སྤོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་ལོས་
ཏུའུ་ཡིན་ཞིང་། ཟ࿃་ལོ་༡༤༧ ན་མ་༤༡༤ བར་རྒྱལ་པོ་གསུམ་བྱང་ནས་ལོ་ངོ་
བཙོ་བརྒྱད་རིང་སྤྱིད་དབང་བཟུང་མཐར། ཟ࿃་ལོ་༤༡༤ ལོར་ཆེན་རྒྱལ་མའི་
རྒྱལ་པོ་ཆེས་སྤྱ་ཟེར་བས་གཏོར་པམ་བཏང་བར་བཤད་པ་བཅས། འདི་ལ་
ཞན་པའི་མི་རིགས་ཟེར་བ་ཅམ་ལས་མི་རིགས་དེ་རྒྱ་བོད་གང་ལ་གཏོགས་མིན་
ཀྱི་གསལ་ཁ་དོད་མི་འདུག་ཀྱང་། དོན་གྱིས་བོད་རིགས་མ་ཡིན་པར་འདོད་
ཀྱིན་ཡོད་པར་སྣང་། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དུ་མ་ན་ཆོག་ཐག་ཆོད་པོའི་ངང་
འཇ་བོད་རིགས་སུ་བཤད་དེ།

མི་ནི་མི་ཉག་ལྟོང་། མི་ནི་སོ་སྟོང་སུམ་གླ། མི་ནི་སྤྱ་རྒྱལ་ཞང་ཞུང་།

མི་ནི་སང་ཁྱེད་ལ་ཞུ་... སང་རྒྱལ་འཇ་བྱ་དགྱ་གྲོལ། ... དེ་བཞིན་

སུམ་གླ་ནས་འབྲི་རིགས། ཞང་ཞུང་ནས་སྤྱ་འཇ་ནས་སྤྱང་སྤྱོ།

ཞེས་ཆེས་གནའ་དུས་ཀྱི་དཔེ་རྒྱུ་ལ་ཁྱེད་ས་བཙོལ་ཏེ་འཇ་འདི་བོད་
ཀྱི་རུས་རྒྱུད་འཁུལ་མེད་སྒྲིབ་རུས་ལས་གྲོལ་བར་བཤད་འདུག

དེ་དང་ཆ་འདྲ་བར་དག་ཡིག་གསར་བསྐྱེགས་སུའང་། “འཇ། 1.
བོད་ཀྱི་རུས་ཤིག 2. ས་མིང་ཞིག²” ཅེས་འཇ་ཞེས་པའི་མིང་དེར་གོ་དོན་
གཞིས་བཤད་པ་བདེན་ཏེ། འཇ་ཞེས་པ་སྐབས་འགར་བོད་རིགས་ཆོ་ཁག་ཅིག་
ལ་གོ་བ་དང་། སྐབས་རེར་འཇའི་ཡུལ་ལ་གོ་བའི་སྐབས་ཀྱང་ཡོད་པ་ཡིན།

ཁྱི་སྒྲོང་ལྗེ་བཙན་གྱིས་བོད་དྲུ་དམ་པའི་ཆོས་མི་བཤེག་པའི་དབུ་སྒྲོང་
བཞེས་པའི་བཀའ་གཙུགས་ཀྱི་རྩིང་དང་བོར་གསལ་བའི་འཁྲུ་རྩི་གནས་
བབ་ནི།

བོ་སྒྲུལ་ད་པ་ལ། དཔོན་འཁྲུ་རྩི། ཞང་སྒྲོན་ཆེན་པོ་བཀའ་ལ་
གཏོགས་པ་ལ། སྒྲོན་ཆེན་པོ་ཞང་རྒྱལ་གཟིགས་ཤུ་ཐང་། སྒྲོན་སྒྲུག་
སྒྲུ་ལྷོང་། ... ནང་སྒྲོན་ལ། སྒྲོན་གྲ་འཛི་ཞང་རམས་ཤག ... ཕྱི་
སྒྲོན་ལ། ཞང་བལ་བུ་སྒྲོང་།³

ཞེས་འབྱུང་བ་འདིའི་ཐོག་ནས་ང་ཆོས་ཤེས་ཐུབ་པ་ནི། འཁྲུ་རྩི་འདི་
ཞང་རྒྱལ་གཟིགས་ཤུ་ཐང་སོགས་ཞང་སྒྲོན་ཆེན་པོ་བཀའ་ལ་གཏོགས་པ་དགྲུ་
དང་། སྒྲོན་གྲ་འཛི་ཞང་རམས་ཤག་སོགས་ནང་སྒྲོན་བཅུ། ཞང་བལ་བུ་སྒྲོང་།
སོགས་ཕྱི་སྒྲོན་བཅུ་གསུམ། གཞན་ཡང་སྒྲོན་སྒྲུག་བཟང་སྒྲུག་སྒྲོང་སོགས་
སྒྲོང་སྒྲོང་གི་དམག་དཔོན་བཙོ་བརྒྱད་བཙས་ཀྱི་ནང་ནས། རྩི་རིགས་གཙོ་
ཤོས་ལ་བཞག་འདུག་པ་དང་། བཀའ་གཙུགས་གཉིས་པའི་ནང་དྲུའང་།
“འབངས་སུ་མངའ་བ་འཁྲུ་རྩི་ལ་སོགས་པ་དང་། ཕྱི་ནང་གི་སྒྲོན་པོ་རྣམས་
ལ་བཀའ་སྒྲོས་མཛད་ནས།”⁴ ཞེས་འཁྲུ་རྩི་འདི་དང་བོ་དང་
གཙོ་བོར་བཞག་ནས་མཆན་དངོས་སུ་སྒྲུས་འདུག་པ་དང་དེ་བྱིངས་རྣམས་
སོགས་སྒྲུས་ཁོངས་སུ་བསྐྱུས་ཏེ་པལ་བའི་རྒྱལ་གྱིས་བཤད་འདུག་པ་འདི་དག་
འཁྲུ་བ་རྣམས་བོད་རིགས་ཡིན་མིན་ཤེས་བྱེད་ཏེ་ཅང་གལ་ཆེན་ཡིན་པར་སྒྲུམ་
ཞིང་། རྒྱལ་དབང་གཉིས་པ་དགེ་འདུན་རྒྱུ་མཆོའི་རང་རྣམ་དུ།

འདི་བའི་རིགས་ནི་སྒྲོན་ཆོས་རྒྱལ་ཁྱི་སྒྲོང་ལྗེ་བཙན་གྱི་སྐབས་རྩི་
སྒྲུག་པོ་ཁྱུང་བཞི་ལྟ་འོ་བོད་ལྷུ་དང་ལྷ། འབངས་རྩི་གཙན་དང་
དུག་སེའ་ཞེས་གཉིས་དང་བཙས་པ་རྣམས། ཆད་པ་མདོ་ཁམས་

སྒྲིབ་ནས་ཆད། ཆགས་པ་གཡས་རུ་ཤངས་ནས་ཆགས།⁵

ཞེས་གསུངས་པ་ལ་དཔགས་ན། འཁོར་ནས་མདོ་སྒྲིབ་ནས་བྱང་ཞིང་
 རིམ་གྱིས་ཆོ་ཁག་མང་པོ་བོད་ཡུལ་དབུས་སུ་མཆེད་ཅིང་ཆགས་ནས། བོད་
 གྱི་རུ་ཆེན་ལྷ་ལས་གཡས་རུ་འཁོར་སུ་ཐིམ་པའང་གསལ་ཞིང་། དེའི་རྒྱུ་
 ཏུ་རྒྱལ་དབང་དགེ་འདུན་རྒྱ་མཚོ་འཁྲུངས་པ་ཡིན་ལ། བསྟན་པ་ཕྱི་དར་གྱི་
 མགོ་ཙམ་ལ་འཁོར་མགོ་བོ་ཆེའི་བྱ་འཁོར་ཡེ་ཤེས་གཡུང་རྒྱུད་ཞེས་པ་དབུས་གཙང་
 བས་མདོ་སྒྲིབ་དུ་སྟོན་རྒྱུ་ལེན་དུ་ཡོང་ཚུལ་ལོ་རྒྱུས་པལ་ཆེར་དུ་གསལ་བ་
 འདིའི་ཐོག་ནས་གོང་གི་རྒྱལ་དབང་གཞིས་པ་དགེ་འདུན་རྒྱ་མཚོའི་ནམ་ཐར་
 ཏུ་གསལ་བ་ལྟར། དབུས་གཙང་དུ་འང་འཁོར་རུས་རྒྱུད་ཅན་མང་པོ་ཡོད་
 པ་རེ་འཕྲོད་བྱུང་ཁར། ཡང་རྒྱལ་མཚོག་ལྷ་བ་ཆེན་པོས་ཟུར་མཁར་སློ་གྲོས་
 རྒྱལ་བོས་གྱི་གྲུ་མ་གྱིས་ཁ་ཆེའི་ཡུལ་དུ་དམག་བྲངས་སྐབས་དེ་ཕྱོགས་གྱི་ཕུ་
 རྟེན་གསུངས་ཀྱི་འཁོར་ཞེས་པ་ཕྱོགས་གྱིས་མཆོད་སྦྱིན་བྱེད་པ་ཞིག་བོད་དུ་སྐབས་
 པར་བཞེད་པ་དང་། དཔལ་བོ་གཙུག་ལག་སྐྱེད་བའི་ཆོས་འབྱུང་དུ་གྲུ་ཁྱེའ་
 རྩ་ཞེས་པའི་ཡུལ་ནས་ཕུ་རྟེན་གསུངས་བོན་པོ་འཁོར་ཞེས་པ་བྱུང་བར་བཤད་པ། ཡང་
 ལ་ལས་འཁོར་ཞེས་རྒྱ་གར་ཕྱོགས་ནས་ཡོང་བའི་གང་ཟག་རང་མཆོན་པ་ཞིག་
 ཏུ་འདོད་པ་སོགས་བཀག་ནས།

རྒྱལ་ཕྱན་སིལ་མའི་ཁྲོད་གྱི་རྒྱལ་བོར་གྱུར་པ་རྗེ་གཉའ་ཁྲི་བཙན་
 པོས་བོད་སྦྱི་ལ་དབང་བསྐྱར་བ་ནས་མངའ་འོག་དུ་བཅུད་ཅིང་རྗེ་
 དང་གཉེན་བཤེས་པས་དཔོན་དུ་སོང་། ལྷ་བཙན་པོས་བསྟན་པ་
 རིན་པོ་ཆེའི་ཆེད་དུ་ཆོས་ཀྱི་བཅའ་ཁྲིམས་མཛད་པའི་ཆེན་རྗེར་
 གཏོགས་པས་རྗོངས་ཀྱི་ཡི་གེར་ཡང་དཔོན་འཁོར་ཞེས་རྒྱལ་རིགས་
 ཁྲུངས་བཅུན་ངོ་མ་མེད་པ་དེ་ལས་རིམ་པར་བརྒྱུད་དེ་སྐྱང་དར་

གྱིས་བསྟན་པ་བསྟུངས་རྗེས་སོ་ཐར་གྱི་བསྟན་པའི་མེ་རི་སྐྱོད་ནས་
 བསྐྱང་བའི་ཆེ་འཁོ་མགོ་བོ་ཆེའི་སྐས་འཁོ་ཡེ་ཤེས་གཡུང་དྲུང་གིས་
 ཁམས་སུ་སྒྲིམ་པ་ལེན་པར་འབྱོན་ ... དེ་ནས་འཁོ་ལྟའི་སྒོ་གོས་
 གྱིས་ལྟ་ལྟ་གཏུག་ལག་ཁང་ལ་ཞིག་གསོས་དང་རྩོམ་བྲུག་གིས་
 འོད་འབར་ཕུལ། ... དཔལ་ལྷན་ས་སྐྱོ་བའི་མངའ་ཐང་སྐྱང་ལ་རྒྱག་
 པའི་དུས་ཆོས་གྱི་རྒྱལ་བོ་འཕགས་པ་རིན་པོ་ཆེ་དང་ཉི་མེ་ཀུན་སྒོ་
 སོགས་གྱི་ཞབས་ལ། རྣམ་མཁའ་རྒྱལ་མཆོན། རྣམ་མཁའ་བཟང་
 བོ། ཤུག་སེང་གེ་ཅན་གྱིས་གཏུགས་པར་ཉང་གཞུང་མཐའ་དག་
 ཤེས་སུ་བརྟུག་པའི་འཇའ་ས་ལ་གསེར་གྱི་ཐམ་ཀ། ཤེས་གྱི་ཉིན་ཤན།
 དངུལ་གྱི་སྒོར་མོ་ལུང་དང་བཅས་ལས་ཀ་གནང་བས་གནས་
 གསར་སྟོང་དཔོན་དུ་གྲགས། རྒྱལ་བོ། རྒྱགས་འཆང་། གེ་སར་
 གྱི་ཡོན་ཏན་ཆང་བའི་མི་བདག་རིམ་བྱོན་ལས།⁶

ཞེས་སོགས་འཁོའི་རུས་རྒྱུད་འཛིན་པ་བཀའ་འགྱུར་བ་མགོན་པོ་
 བསོད་ནམས་མཆོག་ལྟ་གྱི་ཡབ་མེས་གོང་མ་དག་བོད་འཁོའི་རུས་རྒྱུད་
 འཁྲལ་མེད་ལ་བསོད་ནམས་དང་དབང་ཐང་གིས་ཕྱག་པའི་མི་རྗེ་སྐྱེས་
 བརྟན་གྱུ་བ་ཐོབ་བསྟན་གྱིད་ལ་བྱས་པ་ཅན་མང་དུ་བྱོན་པའི་སྐོར་གསལ་ཞིང་
 གསལ་བར་གསུངས་པ་ཡིན་ལ། དེ་དག་གི་རིགས་རུས་ཆོ་འབྲང་དང་མཐུ་
 སྟོབས་རྒྱས་པ། དཔའ་ཚལ་འཛིན་ཐང་སོགས་སྐར་ཡང་སྒྱི་སྒྲིམ་གྱི་ཚུལ་དུ་
 གསུངས་པ་ནི།

ཞེ་མ་གངས་ཅན་དཔལ་མོའི་མངའ་ཡངས་པོར། །
 བསོད་ནམས་འབྲས་བུའི་ཁུར་གྱིས་ཡོངས་སྒྲིབ། །
 རིགས་གསུམ་སྐྱོ་དྲའི་གར་མཁན་མི་ཡི་བདག །

ཆད་མེད་མཐོ་རིས་ཚུ་བོའི་སྤྱན་རྒྱ་བཞིན། །

དེ་དཔོན་འོད་གསལ་ལྷ་བབས་འཁྱེད་གདུང་། །

ཆེ་གཉན་བཅན་གསུམ་འདྲིམས་པ་རྒྱལ་བོའི་བརྒྱད། །

མཐུ་སྟོབས་རྒྱས་པར་ལྷན་པ་རིགས་སྤྲུགས་འཆང་། །

དཔལ་ཚལ་གདོང་ངར་ཆེ་བ་གེ་སར་རིགས།⁷ ཞེས་འཁྱེད་བ་ནམས་
 གྱི་རྒྱུད་པ་བོད་གྱི་རྒྱལ་རྒྱུད་ལས་མཆེད་པས་རིགས་རྩས་གྱི་ཆེ་བ་དང་། མཐུ་
 སྟོབས་རྒྱས་པ་ལྷན་པའི་གསང་སྤྲུགས་དང་རིག་སྤྲུགས་འདྲིན་པ་མང་བོ་བྱོན་
 པས་མཐུ་རྒྱས་གཉན་པའི་ཆེ་བ། མདོ་ཁམས་སྟོང་རིགས་གྱི་རྒྱུད་པ་སྤྲིང་རྩེ་
 གེ་སར་སོགས་དཔལ་ཚལ་འགྲན་རྒྱ་བལ་བའི་དཔལ་རྒྱལ་མང་བོ་བྱོན་པས་
 དགལ་བཅན་པའི་ཆེ་བ་སྟེ། འཇ་བོད་གྱི་རྩས་རྒྱུད་ཡིན་པར་མ་ཟད་རྒྱལ་རྒྱུད་
 སོགས་ཆེ་བཅན་གཉན་གསུམ་འདྲིམས་པའི་ཆེ་བ་གསུམ་གྱིས་ཕྱག་པའི་
 བསྤྲུགས་བརྗོད་ཡ་མཚན་པ་གནང་འདུག་པ་འདི་འདྲ་ལས་ལྷག་པའི་འཇ་
 བོད་རིགས་ཡིན་མིན་གྱི་དོགས་གཅོད་མི་དགོས་པར་སེམས།

དུང་དཀར་ཆོག་མཛོད་དུ། བཀའ་འཁྱུར་བ་མགོན་པོ་བསོད་ནམས་
 མཆོག་ལྷན། རྩོམ་འཆང་དབང་ཕྱག་རབ་བཏན་གྱི་གཙུང་འཇ་ནམ་མཁའ་
 མགོན་པོའི་སྤྱན་རྒྱ་འཁྱུངས།⁸ ཞེས་ཀྱང་གསལ་བ་དང་།

ལྷུ་འཁྱུངས་འཁྱུང་དུ། མང་སྤྱོད་གྱི་གཙུང་བོ་འཇ་ཆ་མེར་སྟེ་བྱ་
 བ་ ... གཅིག་ཅེས་འཁྱུང་བ་ཡིན་ལ། དེང་དུས་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་
 བའི་དབང་བོ་རྩོམ་དགེ་བསམ་གཏན་གྱིས། འཇ་ནི་བོད་ཡིན།
 བོད་ལ་རྩས་ཆེན་བཞི་ཡོད་པའི་ནང་གི་སྤྱི་ཆ་ཆ་ཡིན་ཏེ།¹⁰ ཞེས་
 གསུངས་ཡོད།

ད་དུང་མཁས་པ་ལྷུ་འཁྱུངས་འཁྱུང་ན་སྤར་བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས་

སྐབས་ཡང་འདུལ་གྱི་གཙུག་ལག་ཁང་བཞེངས་སྐབས་ཀྱི་འཁའི་གནས་བབ་
བཀོད་པ་ནི།

ཡང་འདུལ་བརྒྱུད་ལ། རྒྱ་གོ་རྒྱ་ཆུ་(བཀའ་ཤོད་)ཐོག་མེད། བདེ་
ཁམས་སྒྲོང་ཐང་དཔལ་འབྱུང་། འཁྱུ་ཀེ་རུ་དཔལ་འབྱུང་། ལི་ཡུལ་
དུ་ཤ་ཨིན་བ། མང་ཡུལ་དུ་དབང་ཆེན་བཅེགས་པ། ཀོང་པོར་བུ་
ཆུ་གཡུང་དུང་བཅེགས་པ། སྤྲ་ཤོར་སྤྲེར་ཆུ་དཔལ་བོ་རྒྱས་པ་
བཞེངས།¹¹

ཞེས་ཡང་འདུལ་གྱི་གཙུག་ལག་ཁང་གཅིག་འཁའི་ཡུལ་དུ་བཞེངས་
པར་བཤད་པ་དང་། ཡང་ཆོས་འབྱུང་དེར་བོད་ཀྱི་ཆོང་བའི་རྣམ་གྲངས་
བཤད་པ་ནི།

ཆོང་ལྷ་ནི། རྒྱ་བྱེ་ཆོང་། བྱུ་བྱུ་གཡུ་ཆོང་། འཁྱུ་གྱི་ཆོང་། ལྷན་མ་
དར་ཆོང་། སྤྲན་རྩ་ཆོང་རོ།། དེ་ལྷན་སོ་སོར་རྒྱལ་བོ་བྱེད་ཀྱང་།
བཅའ་(དབུའ)བསྐྱུ་ས་ནས་བོད་ཀྱི་རྗེ་ལ་བས། འབངས་སུ་
གཏོགས་སོ།¹²

ཞེས་གསལ་ལ། ལུང་ཆོག་འདི་ད་ཅང་གལ་ཆེན་ཡིན་ཏེ། བཅན་པོའི་
དུས་ཀྱི་འཁའི་གནས་སྐབས་བཀོད་པའི་ཡིག་ཆ་ཁག་དུ། འཁྱུ་ལ་སྤྲ་མཐུད་
ནས་རྒྱལ་བོ་ཡོད་པས་བོད་འབངས་མ་ཡིན་པར་བཤད་མཁན་ཡོད་ཀྱང་།
གོང་གི་ཆོས་འབྱུང་དེར། “སོ་སོར་རྒྱལ་བོ་བྱེད་ཀྱང་། ... འབངས་སུ་གཏོགས་
སོ།།”ཞེས་གསལ་བ་འདིའི་ཐོག་ནས་འཁྱུ་སོགས་བོད་འོག་གི་རྒྱལ་པོར་གྱི་རྣམ་
པར་གནས་པ་དེ་དག་ལ་རང་རང་གི་ས་གནས་རྒྱལ་བོ་ཡོད་པ་གང་ཞིག་ལ།
བོད་ཀྱི་འབངས་སུ་གཏོགས་པར་བསྟན་པ་དེ་ཡིན། ད་དུང་རྗེ་དཔུ་དགེ་
བསམ་གཏན་པས་ཀྱང་།

འཁོད་ཡང་། རྩོད་ལ་རུས་ཆེན་བཙོ་བརྒྱད་གྲོལ། སེང་རྒྱལ་འཁོད་བྱ་
 དགྲ་གྲོལ། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་འཁོད་ཡང་བོད་ཡིན་མོད། བོད་
 གྱི་རྒྱལ་ཕྱན་འདི་ཆོ་སྐབས་འགར། བཙན་པོའི་མངའ་འོག་ཏུ་མི་
 སྐྱར་བས་དམག་སོང་ནས་འདུལ་དགོས་བྱུང་བ་རེད།¹³

ཞེས་འབྱུང་བ་འདི་དག་འཁོད་བོད་རིགས་སུ་འདོད་པའི་ཁྲུངས་ཡིན།
 རྒྱའི་ལོ་རྒྱུས་སུ་འཁོད་བ་རྣམས་ཤན་པིས་ཞེས་པའི་རྒྱུད་པར་འདོད་པ་དང་།
 བོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་དུ་འཁོད་བོད་རིགས་ཡིན་པར་བཤད་པ་གཞིས་ཆ་ལ་
 རང་རང་གི་ཁྲུངས་བཙོལ་སའི་ཡིག་ཆ་དེ་ཡོད་ཅེས་ཡིན་ཀྱང་། ད་ལྟའི་
 གནས་སྐབས་འདིའི་དབང་དུ་བྱས་ཆེ་རྒྱ་ནག་ལ་དབང་ཤུགས་ཆེ་ཞིང་། བོད་
 པ་དེ་ཅང་ཉམ་ཐག་གི་གནས་སུ་ཡོད་མོད། སྐར་བྱུང་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དེ་དག་
 ལ་དབང་ཤུགས་ཁ་སྐབས་ཆེ་རྒྱུང་དང་བཙན་གཞིམ་གྱི་དབྱེ་བ་འབྱེད་དུ་མེད་
 པར་སེམས་སོ།།

དེས་ན་གནས་སྐབས་ཆབ་སྲིད་དང་དམག་དོན་གྱི་སྒྲོབས་ཤུགས་སུ་
 ཆེད་པར་བོར་མ་བཞག་པར། སྐར་བྱུང་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་མང་དག་ཁྲུངས་ལུང་
 དུ་བྲངས་ཅིན་པ་ལྟར་ལགས་ཤིང་། ཡང་སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་བཞི་བའི་ནང་
 རྒྱ་ནག་བྱང་ཤར་གྱི་མཐའ་ལྷ་བྱུར་གྱུར་པའི་ལོའི་ཉིན་ཚྭ་གས་སུ་འབྲུག་སློང་
 བྱུང་ནས་ཤན་པིས་ཆོ་ཁག་གི་མི་གངས་༡༩༠༠ ཅམ་ཡུལ་འབྲུར་ནས་བོད་ཡུལ་
 དུ་ཡོང་ཟེར་བ་ལ་དོན་གྱིས་གཞོད་པ་མང་བོ་འབབ་སྟེ། གལ་སྲིད་དེ་ཚྭ་གས་
 སུ་འབྲུག་སློག་གི་རྒྱུན་གྱིས་ཆོ་ཁག་རེ་བྱུང་ཡུལ་གྱུར་དགོས་པའི་གནས་ཚུལ་
 བྱུང་དུ་རྒྱགས་ཀྱང་། ལོའི་ཉིན་ནས་སྤྱི་ལོ་སྟོང་ཕྱག་དུ་མ་ཡོད་པའི་རྒྱབ་ཚྭ་གས་
 གྱི་དེང་སང་གི་རྒྱའི་མངའ་སྟེ། ཉི་པའེ། ཉམ་ཞི། ཉམ་ཞི། ཉིན་ཞ། ཀན་
 སུའུ་བཙས་གྱི་ཡུལ་ཁམས་ཆེན་པོ་གཅིག་ལའང་མ་ཐོགས་པར་ཐད་ཀར་ཤར་

ཐུག་ཤིས་མདོ་སྟོན་ཀ་ཚུ་པ་སྟེ་བས་པའི་འོས་བབ་མེད་ཁར། ཅོ་ནེའི་ལོ་རྒྱུས་

ད་ལམ་སྤྱི་ལོའི་སྡེ་ན་གྱི་དུས་རབས་བརྒྱ་བའི་(སྤྱི་ལོ་མ་ཚུགས་སྡེ་ན་གྱི་ལོ་ཆིག་སྟོང་སྐབས་)ནང་མདོ་སྐད་མཐོ་སྐང་དུ་སྟོད་དང་སུམ་རྩ་(subei)|ཁང་ཁྱང་|(yang tung) ཨ་སྟོ་ཁྱང་|(dang xiang) འབུམ་མིང་|(bai lan)སྡེ་ན་གོ་(feng guo) གུ་གུ་(tu jie) འ་ཁ་(tu yu hung)ལ་སོགས་པའི་ཆོ་ཁག་ཆེན་པོ་ཡོད་ཅིང་ཆོ་ཁག་རེས་ཤོག་པའམ་རིགས་ཆོ་མང་བོ་བདག་དབང་བྱས་ཡོད།¹⁴

ཅས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་གནང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་ཅང་མང་བོ་ལ་ཞིབ་འཇུག་
གནང་ནས། གླེང་ཁྲིམས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་ཐོག་རྩེ་བོ་ནས་མདོ་སྨད་ཀྱི་ཡུལ་
དུ་འཁོར་བ་ནམས་གནས་སྟོན་བྱས་ཡོད་ན། གླེང་ཁྲིམས་རབས་བཞི་བར་ཀྱི་
གཏོང་ནས་ཡོང་བ་བདེན་ག་ལ་སྟེ།

ཐའེ་ཐན་གྱི་རྒྱ་རིགས་ལིས་ཡོན་གྱི་ཞེས་པས་ཀྱང་། སྤྱི་ལོ་དུས་
རབས་མ་ཚུགས་པའི་སྔོན་གྱི་ལོ་༡༩༧༩ ལྷག་མདོ་སྤང་མཆོ་སྔོན་ཁུལ་དུ་བོད་
རིགས་གནས་སྤྱོད་བྱས་ཡོད་པར་བཤད་¹⁵ འདུག་པ་བཅས། ལྷག་དེ་དུས་
ནས་མདོ་སྤང་གི་ཡུལ་འདི་བདག་མེད་ས་སྤོང་དུ་ལྷན་པ་ལྟ་བུ་མིན་པས། ཡུལ་
བདག་བོད་རིགས་མི་དམངས་ཀྱིས་བདག་གིར་འཛིན་བཞིན་པའི་ས་ཐོག་དུ་
རྒྱ་གཞིར་ལེའོ་ཞིན་སྤྱོད་ཀྱི་ཤོར་མའི་ཆོ་ཁག་ཅིག་ཡོད་པའི་དབང་དུ་བཏང་
ཡང་། ཡུལ་གྱི་བདག་པོ་བོད་མི་དམངས་ཀྱིས་ལས་སྐྱོ་བོའི་རང་འཇུག་ཞུགས་
བྱེད་དུ་འཇུག་མི་སྲིད་ལ། རང་སྤང་གང་དོན་གྱིས་མདོ་སྤང་སྟོ་བྱང་གི་ཡུལ་
ཟུ་གང་སར་སྲིད་དབང་བཅུགས་ཏེ་མདོ་སྤང་བོད་རིགས་མི་དམངས་ལ་
དབང་རྒྱུར་བྱེད་པའི་སྟོབས་ཤུགས་སྒོ་བྱར་བ་དེ་འདྲ་རྒྱས་པའི་འོས་བབ་ནི་

ཡོད་ཤིན་ཏུ་དཀའ་བའི་གནས་ཡིན་པར་སྒྲུལ།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ནས་༡༩༩༩ བར་དེང་རབས་ཅན་གྱི་གོ་མཚོན་བྲག་ཆས་
ལྷན་པའི་རྒྱ་དམར་གྱི་དམག་དཔུང་གྲངས་མི་བེན་པ་སླེབས་ནས། བཅན་
འདྲེལ་ཐོག་མར་བྱས་སྐབས་མདོ་སྨད་བོད་རིགས་མི་དམངས་ཀྱིས་ཁྲག་གི་
འགོ་གྲོན་ཅི་ཙམ་བཏང་ཡོད་པ་དང་ཆོ་ཆང་མས་ཤེས་གསལ་ལྟར་ཡིན་སྟབས།
བོད་མདོ་སྨད་ཀྱི་ཕྱོད་ས་སུ་རྒྱ་གཉིད་གི་མི་འབྱར་ལྟོ་མ་པོ་རྣམས་གང་འདོད་
དུ་ཡོང་ཆོག་ཆོག་དང་། གནས་གཞིས་བཟུང་ཆོག་ཆོག་མགོ་དཔོན་དུ་སྐྱུར་
ཆོག་ཆོག་དབང་སྐུར་བྱེད་ཆོག་ཆོག་ཡོད་ཅེད་ལ་འབྲེལ་བཤད་མང་པོ་རྒྱག་
དགོས་དོན་མི་འདུག་སྒྲུལ། ད་དུང་བཀའ་ཐང་ནི་ལྷ་ལས།

རྒྱལ་པོ་གི་གུམ་བཅན་པོའི་སྐུ་རིང་ལ། །

ཏ་ཟེག་འཁོར་བོན་པོ་གདན་བྲངས་ནས། །¹⁶ ཞེས་འབྱུང་
ཞིང་། ལུང་ཆོག་འདིས་འཁོར་སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་བཞི་བར་རྒྱ་ཁོག་ནས་ཡོང་
བེར་བ་ལ་དཀའ་ངལ་ཅི་ཞིག་སྤྱོད་ཀྱིན་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་
བརྒྱད་པ་གི་གུམ་བཅན་པོ་ནི་སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་དང་བོའི་ནང་འཁྲུངས་ནས་
རྒྱལ་སྤྱི་དབང་པོ་ཡིན་སྟབས། གལ་སྤྱི་ལོའི་རྣམས་དུས་རབས་བཞི་
བར་ཡོང་བ་ཡིན་ན་རགས་རྩིས་ཀྱིས་དེ་ནས་ལོ་ངོ་སུམ་བརྒྱའི་རྩིས་ལ་མདོ་
སྨད་དུ་སླེབས་པ་ཡིན་པས། གི་གུམ་གྱིས་འཁོར་ནས་གདན་བྲངས་ཡོང་བའི་
བོན་པོ་ཞིག་ཡོང་ཐབས་ཅེད་ལ། གལ་སྤྱི་ལོའི་གི་གུམ་གྱིས་བོན་པོ་དེ་རྒྱ་ནག་ལའོ་
ཉིན་ནས་གདན་བྲངས་པ་ཡིན་ན། ལའོ་ཉིན་དུ་སྤྱོད་པའི་ཞན་པས་བ་དག་
གིས་བོད་ཀྱི་གདོད་མའི་ཆོས་ལུགས་བོན་ཆོས་ཤེས་པ་དེ་ཡ་མཚན་པའི་གནས་
མ་ཡིན་ནམ།

ལར་ལོ་རྒྱུས་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཡིན་པས་བདེན་པའི་ར་སྤྱོད་ཡོད་ཆེ་ཡུལ་ལུང་

གང་ཞིག་ལ་རྒྱ་བོད་དོར་སོག་སྲུང་དབང་བསྐྱར་བྱས་ཀྱང་ཉང་སང་བ་མེད་
ལ། ཁོ་བོས་མཐའ་གཅིག་ཏུ་འཁོ་བོད་རིགས་ཡིན་པའི་སྐྱབ་བྱེད་གཏོང་འདོད་
པའང་མིན་མོད། གོང་སློས་ཁྲུངས་ལུང་དང་གནས་ལུགས་རྒྱ་མཚན་དེ་དག་
གི་ངོས་ནས་བསམས་ན་རྒྱའི་ཡིག་ཚང་ཁག་གི་བཤད་ཚུལ་དེ་དག་དོན་དངོས་
དང་འབྱོར་དཀའ་བ་ཡིན།

གཞིས་པ། འཁོད་པ་དོན་གཞིས་གཅིག་ཡིན་ནམ།

འདི་ནས་རྒྱུ་ཅད་ཅིག་བསམ་དགོས་པའི་དོན་གནད་གཞན་ཞིག་
 ལྷག་པ་ནི། རྒྱུ་ལྟ་བུ་དོན་ཅེས་བ་དང་། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སུ་འཁོལ་ཞེས་འབོད་
 པ་འདི་གཞིས་དོན་གྱི་གནད་འགག་གཅིག་ཏུ་འབབ་ཀྱིན་ཡོད་ཅིང་ལ་དོགས་
 པ་ཤིན་ཏུ་ཟུང་བས་ཚྱུགས་འདྲ་མིན་ནས་བསམ་སྒྲོ་བ་དང་སྐབས། སྤང་བཅན་
 གྱིས་ཀོང་རྩོམ་སྤྲངས་སྐབས་“ལྷ་ཏ་དོན་གྱི་རྒྱལ་པོ་”ཞེས་པ་ཞིག་བྱུང་འདུག་
 པ་དེ་རྩོག་བཏགས་བྱས་པ་མིན་ན་རྒྱུ་ལྟ་བུ་དོན་མིན་ནམ་སྒྲུལ་པའི་དོགས་
 པ་ཞིག་རང་བཞིན་གྱིས་འབྱུང་སྟེ། མདོ་སྤྲང་དཔལ་རིས་དང་ས་འདབས་
 འབྲེལ་བའི་རང་ཅག་གི་གནས་ཚུང་ཆོས་རྒྱལ་གདན་འདྲེན་ལྷ་ཡུལ་དེར་“ལྷ་
 ཏ་དོན་གྱི་སྒྲིམ་གྲུ་”ཅེས་ཞིང་། སོག་པོ་སྒྲོ་བ་བཟང་ཏ་དཔུངས་གྱིས།

ཡང་མཆོ་སྒྲོན་གྱི་བྱང་ཚྱུགས་ཉིན་ཞག་བདུན་བརྒྱད་འགོ་བའི་ས་
 ན་ཏོ་ཐོན་གྱར་མེར་གྱི་རིགས་རྒྱུད་ཡོད་ཅིང་། དེ་ལ་ཤ་ར་ཡུ་གར་
 ཞེས་བྱང་ཅེར། འདིའི་ཡུལ་ན་འབན་ལྷ་དོན་གྱི་སྒྲིམ་གྲུའི་ཤུལ་ཡང་
 ཡོད།¹⁷

ཅེས་བཤད་འདུག་ཅིང་། དེང་སང་ཡང་སྤྲང་གྱི་དཔལ་རིས་མདུང་
 ན་ག་ཁག་གསུམ་གྱི་ཡུལ་དུ་ཡོད་པའི་མི་རིགས་ཤིག་ལ་ཡུ་གར་དུ་འབོད་ཅིང་།
 དེ་ཚྱུགས་ལ་སྤྲང་ནན་ཡུ་གར་རིགས་རང་སྤྲང་རྩོད་བཅུགས་འདུག་པའི་མི་

རིགས་དེའམ། ཡང་ན་དེང་སང་དཔལ་རིས་དགོན་ལུང་སྐྱེགས་སུ་ཡང་བོད་
 སྐད་ཐར་ཐོར་དང་ཁོང་ཚོའི་རང་སྐད་རྒྱག་མཁན་ཏོར་རིགས་སུ་གྲགས་པའི་
 མི་རིགས་མཆིས་པ་ལ་རྒྱ་སྐད་དུ་སྤྱུ་རིགས་ཟེར་ཅིང་། ལྷང་སྐྱོ་རྩལ་བའི་རྩ་
 རྩེ་ཡང་རིགས་རྒྱུད་འདི་ལས་འབྱུངས་པ་ཡིན་ལ། དེང་རབས་རྒྱའི་ལོ་རྒྱུས་
 སྒྲིབ་ཚོའི་ཁྲོད་ན་སྤྱུ་རིགས་ནི་གནའ་སྐུ་མོའི་སྤྱུ་ཡུལ་དོན་ཞེས་པའི་རྒྱུད་
 པར་བཤད་མཁན་ཡང་ཡོད་པར་སྤང་ཞིང་། དེ་ལ་བདེན་མདོག་ཁ་བའི་འབྲ་
 འགྲིག་གི་ཆ་ཡང་མང་ཅམ་ཡོད་མོད། ཁོ་བོའི་ནམ་རྟོག་ལ་ཤར་བ་གཞན་ཞིག་
 བོ། སྤྱུ་རིགས་ཟེར་བ་དེ་དང་ཐོག་རྒྱ་གཏིང་ནས་ཡར་མཆེད་པ་ཞིག་ཨི་ཡིན་
 སྟམ་སྟེ། གནའ་བོའི་རྒྱའི་ལོ་རྒྱུས་སུ་ཞོང་ཞོུ་ཟེར་བའི་ཏོར་སོག་གི་རྒྱུད་པ་
 ལས་མཆེད་པ་ཞིག་ཡིན་ནམ་སྟམ་པའི་དོགས་པ་འདི་སྟོག་མི་བྱས་ཏེ། ཁོང་
 ཚོས་སྒྱུད་བཞིན་པའི་ཏོར་སྐད་དམ་སྤྱུ་སྐད་དུ་གྲགས་པ་དེའི་ནང་དུ་སོག་
 སྐད་ཏེ་ཅང་མང་བས། ཁོང་ནམས་སོག་པོ་དང་འཕྲད་ཆོ་པན་ཚུན་གོ་བར་
 རགས་ཅམ་འཕྲོད་བྱས་པ་ཡིན་སྟབས། བདེ་སྐྱོད་བྱང་འདབས་ཁུལ་གྱི་ཏོར་
 རིགས་སམ་སྤྱུ་རིགས་སུ་གྲགས་པ་དག་ཀྱང་སྐར་གྱི་ཏོར་སོག་གི་རྒྱུད་པ་ལས་
 མཆེད་པ་ཞིག་ལས། སྐད་ཀྱི་རྒྱ་གཏིང་ནས་ཡོང་བའི་འོས་མེད་པར་སྤང་བས་
 ལོ་རྒྱུས་ངང་བོར་དཔྱོད་མཁན་འབྲ་ཡོད་ན། དཔྱད་གཞི་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བར་སྤང་།

ད་དུང་རྒྱའི་མིང་ཚིག་སྤྱུ་ཡུལ་དོན་བོད་སྐད་དུ་འབྲི་སྐབས་ལ་ལས་
 སྤྱུ་ཡུ་དུན་ཞེས་བྲིས་ཤིང་། དེང་དུས་ཀྱི་རྒྱ་མི་བོད་རྒྱའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་སྟོབ་མཁན་
 དག་གིས་དེ་བོད་བསྐྱར་བྱེད་སྐབས་འཁར་བསྐྱར་རྒྱུ་བྱས་ནས་ལོ་རྒྱུས་
 འབྲུག་པའི་སྤང་བ་སྟེར་བ་ཡིན།

རྒྱ་མཆན་ནི་རྒྱ་ནམས་ཀྱིས་སྤྱུ་ཡུལ་དོན་དུ་འབོད་པ་དེ་བཤད་མ་
 ཐག་པའི་ཏོར་སོག་གི་རིགས་ཅན་ཅམ་ལ་བཏགས་པར་བཤད་ན་མི་རུང་བ་

མེད་མོད། དེ་དག་འཇ་ལ་བསྐྱར་ཆེ་སྐྱབ་བྱེད་ལས་གཞོད་བྱེད་མང་ཞིང་།
 དངོས་ཡོད་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཁོག་སྒྲིག་མི་ནུས་སྟབས། རྒྱ་རིགས་ཆེན་པོ་རིང་ལུགས་
 ཀྱི་ད་རྒྱལ་ཁོ་ནས་བཅན་གཞོན་མུ་མཐུད་བྱས་ན། བོད་མི་ལོ་རྒྱུས་ལ་དབྱད་
 མཁན་ཉམ་ཐག་དག་ལ་བདེན་ཁ་ནས་ཡང་མི་རག་པ་ཤེས་ཀྱིན་ཡོད་མོད།
 རོན་དངོས་ཐོག་རྒྱས་ཐུབ་ཡུལ་ཏོན་དུ་འབོད་པ་དེ་དང་བོད་ཀྱི་འཇ་ཟེར་བ་
 གཉིས་དོན་གཅིག་ལ་མི་འབབ་པ་ཤིན་ཏུ་གསལ་བོ་ཡིན་ནོ།

གཞན་དུ་ན་ཐང་བོད་གཉིས་རྒྱལ་པམ་རེས་མོས་སྐབས། སུས་ཐོབ་
 ན་རྒྱལ་མཆོམས་སུ་དམག་དང་མི་དམངས་སྟོས་པ་ལྟ་བུའི་ཉེར་ལེན་ལས་མདོ་
 སྤྱད་ཤར་བྱང་གི་མཐར་སྐྱོར་དུ་ཞན་པེས་ཡིན་ནམ་རྒྱ་ཏོར་གྱི་མི་རིགས་ཉུང་
 ཤས་གནས་སྤྱད་བྱས་པའི་དངོས་ཡོད་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རུ་ཅི་བྱས་ཏེ། ཞན་པེས་བ་
 མི་བྱངས་༡༧༠༠ ཅམ་མདོ་སྤྱད་དུ་སླེབས་ནས་མདོ་སྤྱད་ཡོངས་རྫོགས་ལ་
 དབང་བསྐྱར་བྱས་ཚུལ་སོགས་རྒྱ་རིགས་ཀྱི་རང་གཤིས་ལ་ལྟན་སྐྱེས་སུ་ཡོད་
 པའི་སྤྱད་དོན་ཏམ་བཤད་ཀྱི་བཅས་སྤྱང་སྟན་པོ་བཏགས་པ་ཞིག་ཡིན་ཀྱང་
 སྤྱད་དོ།

དེང་སང་བོད་མི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱད་པའི་གྲགས་པ་ཅན་འགའ་རེས་བྲིས་པའི་
 ལོ་རྒྱུས་སུ་འདྲ་“ཡོངས་གྲགས་ལྟར་ན་”ཞེས་པའི་ཆོག་སྤྱད་དེ་འཇ་རྒྱ་ནག་
 ནས་མཆེད་པར་བཤད་པ་དེ་འཐད་ཚུགས་སུ་བབྱང་བ་འདྲ་ཡང་། དེའི་
 ཡོངས་གྲགས་ཞེས་པ་རྒྱ་རིགས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཐེ་དུས་བྱེད་མཁན་ནམས་
 ལ་ཡོངས་གྲགས་ཡིན་པ་ཅམ་ལ་གོ་དགོས་པ་ལས། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་
 ཁག་ཏུ་དེ་ཉིད་ཡོངས་གྲགས་ཤིག་ཅེ་ནས་མ་ཡིན་པ་གོང་དུ་ཁོ་བོས་བྲངས་པའི་
 ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དེ་དག་ལ་གཟིགས་ན་གསལ་བོ་ཡིན།

གསུམ་པ། འཇ་གནས་ཡུལ་ངོས་བཟུང་བ།

འོན་ཀྱང་འཇ་ཞེས་པ་གནས་ཡུལ་གང་ཞིག་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན། ཆོས་འབྱུང་
མཁའ་སྤྱོད་དཔེ་ལྟར་ལས།

སྨད་ཀྱི་དཔེ་ལྟར་སྤྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྟར་མཁའ་སྤྱོད་ཀྱི་ཐང་སྤྱོད་ལྟར་ལས།
ན་མཁའ་སྤྱོད་ཀྱི་དཔེ་ལྟར་ལས།¹⁸

ཞེས་གསུངས་པ་མདོ་སྨད་བྱུང་འདུག་ལོ་ཡུལ་དང་འདྲེས་པའི་
མཁའ་སྤྱོད་ཀྱི་ཐང་སྤྱོད་ཀྱི་དཔེ་ལྟར་ལས། འཇ་གནས་གནས་ཡུལ་མ་ཆུང་སྤྱོད་
ར་མཁའ་སྤྱོད་དང་། ཀྱི་ཐང་སྤྱོད་(འདི་ཀྱི་ཐང་སྤྱོད་ཀྱི་ཐང་སྤྱོད་ལས།)ལྟར་
དེ་ལྟར་མཁའ་སྤྱོད་ཀྱི་ཐང་སྤྱོད་ཀྱི་ཐང་སྤྱོད་ཀྱི་ཐང་སྤྱོད་ཀྱི་ཐང་སྤྱོད་ཀྱི་ཐང་སྤྱོད་
འདྲེས་བྱས་པ་གསུངས་ལ། དཀོན་མཆོག་རིན་ཆེན་གྱིས།

དེའི་ཡུལ་གྱི་དངོས་གཞི་ཡང་མཆོག་གྱི་ཡུལ་གྱི་ཐང་སྤྱོད་དང་།
ཀྱི་ཐང་སྤྱོད་ཀྱི་ཐང་སྤྱོད་ཀྱི་ཐང་སྤྱོད་ཀྱི་ཐང་སྤྱོད་ཀྱི་ཐང་སྤྱོད་ཀྱི་ཐང་སྤྱོད་¹⁹

ཞེས་ཏེ་ཅང་གསུངས་པ་ལྟར་ལས། འོན་ཀྱང་དེ་བ་
དཀར་དུ། ལོ་ཡུལ་ནས་ཐོན་པའི་ཐོག་དེའི་འདྲེས་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་ “ཐང་དང་འཇ་
དཔེ་བཟུང་དོ། ཐོག་མ་དེ་ནས་བཟུང་ཨ་ཞེས་འབངས་སུ་མངའ་ལོ།”²⁰ ཞེས་
པའི་ཆོག་ཀྱང་གཞིས་ཀྱི་བར་དུ་གྲགས་ཏེ་མཆོག་གྱིས་ཐང་སྤྱོད་ཀྱི་ཐང་སྤྱོད་
“ཨ་ཞེས་ཐོག་རིགས་དེ་སངས་ལྷ་རྒྱུ་མེད་ཁོངས་སུ་ཡོད།” ཞེས་འདི་འདྲ་ཞིག་
བཀོད་འདུག་པ་དེ་ཆོས་རང་གི་ཆོག་ཡིན་ན་མཁའ་སྤྱོད་ཀྱི་ཐང་སྤྱོད་ཀྱི་ཐང་སྤྱོད་
གང་གི་དཔེ་ལས་མེད་འདུག་ལ། དེ་ཆོས་ཀྱི་གསུང་ཚིག་དེ་བ་དང་པོའི་མགོ་

བརྗོད་པའི་ཁྱད་པར་དཔལ་གྱིས་བྲིས་པ་ན། “ད་ལྟ་རྒྱ་ལྟོ་གྱི་མིང་ཆོག་
མ་ཡིན་པའི་རིགས་སོགས་ལ་སྒྲིག་པ་པོའི་གསལ་བཤད་()གྲག་ནགས་འདི་
ལྟ་བུའི་ནང་བརྒྱབ་ཡོད།²¹”

ཅེས་བཀོད་ཡོད་སྟབས་མཆན་འགྲེལ་དེ་དག་ཆོས་རང་གི་ཆོག་མ་
ཡིན་པ་ཤེས་ཐུབ་ཅིང་། དེང་སང་ཟེར་རྒྱུ་ལ་དིང་སང་བྲིས་པའང་བརྗོད་
གི་གཞུང་ལུགས་ལ་འདྲིས་ཆ་གཏིང་ཟབ་པོ་མེད་པའི་ཉམས་ཐོན་པ་བཅས་
གྱིས་དག་ཆོས་རང་གི་ཡིན་མི་སྲིད་སྟུམ།

བཞི་བ། འཁོད་དང་བྱ་གཞིས་ཐད་དུ་བསྐྱབས་པ།

བྱ་གཞིས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཐ་སྙད་འདི་ལ་སྒྲིག་ཅིག་ཀྱང་ཡིག་མི་འདྲ་
བ་“བྱ་གཞི”དང་“བྱ་གཞི”གཞིས་བྱང་འདུག་ཀྱང་། རང་ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་
ཆར་སྔ་ཤོས་སུ་གྲགས་པ་དུན་ཉིད་གཏིང་ཡིག་དུ་བྱ་གཞི་ཉིད་འབྱུང་ཞིང་།
ཕྱིས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་པལ་ཆེར་ན་བྱ་གཞི་འདི་བྲིས་པ་ཤས་ཆེ།

གནའ་དེང་གི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིག་པལ་ཆེར་གྱིས་མ་མཐར་ཡང་བྱ་གཞིས་
པའི་མིང་ཚམ་རེ་མ་སྐྱེངས་པ་མེད་པ་ལྟ་བུར་འདུག་ཀྱང་གསལ་ཁ་ཅན་བཤད་
མཁན་སུ་ཡང་མ་བྱུང་བ་འདྲ། དེང་རབས་ཕྱི་རྒྱུ་གྱི་གསལ་བཤད་ཆོག་ཆེ་རིང་
གི་དེབ་ཐེར་ཀུན་གསལ་མེ་ལོང་ཞེས་པར་བྱ་གཞི་དར་རྒྱུ་གནས་གསུམ་རྩུང་
རྒྱས་ཚམ་བཀོད་འདུག་ཀྱང་། བརྗོད་ཡུལ་དུ་གྱུར་པའི་བྱ་གཞི་ཡུལ་གང་ཞིག་
དུ་ཡོད་པའི་ཟུར་ཚམ་བཤད་མི་འདུག་

ཁོ་པོས་ད་ལྟ་མཐོང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་ཁག་ལས་དྲུག་དང་འཁོར་གཅིག་དུ་འདྲིའད་མཁན་ནི་དགེ་འདུན་ཚོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་ཚིམ་དེ་བ་གསུམ་པར་བཀོད་པའི་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུས་ལས་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་སྒྲོར་ཞེས་པ་དང་། (འདི་དགེ་ཚོས་ཀྱི་རིང་ལུགས་མིན་པར་སྒྲུལ་སྤྱོད་ཁོང་གི་རང་ཚིམ་དེ་བ་ཐེར་དཀར་བོ་ན་གྱུ་གྱུ་དང་འཁོར་ཐ་སྐད་མང་ཚུལ་བཤད་འདུག་པ་དག་དོན་གཅིག་དུ་བཤད་པའི་སྒྲོས་གསལ་བོ་མི་སྣ་དོ་།) ལྷག་ལྟ་སྤྱོད་ཚོགས་བཟླ་ཤིས་ཀྱི་(རྒྱུ་ལོ་རྒྱུས་ཚང་ལས་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་ཀྱན་གསལ་མེ་ལོང་)སོགས་རེད། དགེ་འདུན་ཚོས་འཕེལ་གྱིས།

དེ་ཡང་གོང་མའི་སྐུ་མོ་ཞིག་གྱུ་གྱུ་ལོ་རྒྱུས་བོ་ལ་བྱིན་པ་སྤྱོད་བཅན་གྱིས་ཐོས་ནས་ཕོ་ཉ་ཞིག་སྤྱོད་དང་བཅས་པ་བཏང་ནས་སྐུ་མོ་བག་མར་བསྐྱངས་པ་གོང་མས་མ་གནང་། དེས་སྤྱོད་བཅན་སྤྱོད་ནས་དམག་ཁྲིད་དེ་གྱུ་གྱུ་བཅོམ། གྱུ་གྱུ་ནམས་བྲོས་ནས་མཆོ་སྤྱོད་བྱུང་དུ་ས་སྤྱོད་²² ཞེས་བཤད་འདུག་པ་འདི་དང་། རྒྱུ་མང་ཡིག་ལས།

བཅན་པོས་གྱུ་གྱུ་དང་འཁོར་ལ་གོང་མོ་རེ་ཐོབ་པའི་གཏམ་གསན་ཏེ་ཕོ་ཉ་བ་མངགས་པ་ལ། དེ་ཡང་ཐོན་ཏེ་ཁ་དང་ལྷན་དུ་གསེར་སོགས་རིན་པོ་ཆེ་བསྐྱམས་ནས་ཐང་གི་ཁབ་དུ་འོངས་ཏེ་གཉེན་བསྐྱངས་ཀྱང་གོང་མས་གསན་དུ་མ་བཞེད། ཕོ་ཉ་བ་བྱིར་ལོག་རྗེས། སྤྱོད་བཅན་ལ། དང་ཐོག་གོང་མའི་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོར་འབྱོར་བ་ན་ངེད་ལ་སྤྱོད་ལེན་བཟང་བོ་བྱས། གོང་མོ་ཞིག་ཀྱང་གནང་རྒྱུ་ཡིན་མོད། དེ་དུས་འཁོར་རྒྱལ་བོ་ཐང་གི་ཁབ་དུ་སྤྱོད་པས་ཏེ་སྐུ་མ་བཅུག་ལྷབས། སྤྱོད་ལེན་ཡང་བཟང་བོ་མི་བྱེད་ཅིང་། གོང་མོ་ཡང་གནང་

དུ་མ་བཞེད། ཅེས་ཞུས། དེ་ནས་སྤྱོད་བཅན་གྱིས་ཞང་ཞུང་དཔུང་
 དང་བཅས་ཏེ་འཇ་དམག་དངས་པ་ལ། འཇ་མ་ཆུགས་པར་
 ལོད་དམག་ལ་གཡོལ་ཕྱིར་མཆོ་སྡོན་ཕྱོགས་སུ་བྲོས།²³

ཞེས་འབྱུང་བ་སྐྱེ་ཤིང་གཉིས་ཀྱི་བརྗོད་དོན་གཙོ་བོ་སྤྱོད་བཅན་གྱིས་
 འཇ་ལ་དམག་བརྒྱབ་པའི་རྒྱ་མཚན་ནི། རྒྱའི་གོང་མས་སྤྱོད་མོ་ཞིག་འཇ་རྒྱལ་
 སྤྱོད་ལ་སྤྱད་ཅིང་བོད་ལ་མ་སྤྱད་པས་སྤྱོད་བཅན་ཁྲོས་ཏེ་བོད་དམག་ཡུལ་དེར་
 དངས་ནས་དཔུང་འབྱུག་བྱས་པ་དང་། མཐུག་འབྲས་རྒྱལ་སྤྱོད་པའི་བོད་
 དམག་གི་སྒྲ་མ་བརྟན་པར་མཆོ་སྡོན་བྱང་ཕྱོགས་སུ་བྲོས་པ་ཅད་དེ་གཅིག་
 མཆུངས་ཡིན་པ་དེ་རེད། དེར་བརྟེན་ལོ་རྒྱུས་སྤྱོད་པའི་དག་གིས་གྲུ་གྲུ་དང་འ་
 ཞ་གཉིས་ཀྱི་གནས་སྤངས་མཉམ་བསྐྱེས་བྱས་འབྱུག་པ་ཏེ་ཅང་གསལ་བོ་རེད།
 མདོ་སྤྱད་ཆོས་འབྱུང་དུ།

ནོར་ཡུལ་ནི་ཀན་གཏུ་དང་ཉེ་བའི་ཡུ་གུར་སར་ངོས་འཛིན་ཅིང་།
 བྱང་གུ་གཏུ་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་དམག་དངས་པར་བཤད་པའང་ལྟོ་རྒྱུད་
 གུ་གཏུ་ཡུལ་ཁམས་ལ་བྱེད་དོ།²⁴

ཞེས་བཤད་པ་འདིའི་ཆོག་ཟེན་གྱི་ཀན་གཏུ་ནི། དེར་སང་གི་ཀན་སྤུ་
 ཞིང་ཆེན་གང་ཡེ་ས་ཁུལ་དུ་འབོད་པ་དེ་ཡིན་ལ། ཡུལ་འདི་ཆེས་གནའ་དུས་
 ནས་བོད་མི་གནས་ཡུལ་ཡིན་ཞིང་། སྤྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱུག་བདུན་པའི་རྗེས་ནས་
 བོད་བཅན་པོས་གཅིག་གྱུར་དབང་བསྐྱར་བྱས།

སྤྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱུག་བརྒྱ་གཅིག་ཙམ་ལ་མི་ཉག་གིས་དབང་བསྐྱར་བྱས་
 པའི་ས་ཁུལ་ཞིག་ཡིན། འདིའི་ངོས་འཛིན་བྱེད་སྤྱོད་ལ་བལྟས་ན་གྲུ་གྲུ་དང་
 འཇ་གཉིས་སོ་སོར་བྱེ་མ་ཐུབ་པར་རྒྱ་འབྲུག་ནས་བཤད་མཁན་དག་དང་
 མཆུངས་སོ། ། རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་ཆེན་མོར་ཡང་།

ཐང་གི་བུ་མོ་སྤྱོད་པ་ལ། དེ་རྒྱལ་བོ་སྤྱོད་བཅན་སྐུ་མོ་ལ། གསེར་
གྱི་ཁབ་བསྐྱར་བཏང་བ་ལ་མ་བྱིན་པས། བོད་དམག་འབུམ་ཕྱག་
གཉིས་འབྱེད་ནས། སྤུ་ལུ་རྟུན་བཅོམ་སྟེ་བཟུང་།²⁵

ཞེས་གསལ་བ་དང་། ཡར་ལུང་རྩོམ་ཆོས་འབྱུང་དུ།
དོར་དང་སྤུ་ལུ་རྟུན་ཞེས་བྱ་བའི་མི་རིགས་ནམས་ཀྱིས་གསེར་ཡིག་
པ་མངངས་(མངགས)ཏེ། རྒྱལ་བོ་ལ་བུ་མོ་སྤྱོད་དུ་བཏང་བ་ལ།
ཁོང་རང་གི་སྤྱི་ལོ་མོ་དངོས་མ་ཡིན་རྒྱལ་རིགས་ཀྱི་བུ་མོ་རེ་རེ་བྱིན་
ན།། དེའི་སྐད་ཐོས་པ་དང་། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་བོས་བུ་མོ་སྤྱོད་བའི་གསེར་
ཡིག་པ་བཏང་བ་དང་། ཐའི་རྩྱུང་མ་ཉན་པའི་སྟོབས་ཀྱིས། གསེར་
ཡིག་པ་ཕྱིར་ལོག་ནས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་བོ་ལ་བརྟུན་འདི་སྐད་བྱས་ཏེ། རྒྱ་
ནག་གི་རྒྱལ་བོ་རང་རེ་ལ་ཤིན་ཏུ་དགའ་ནས། སུ་མོ་འང་རང་རེ་ལ་
སྟེར་བར་ཡོད་པ་ཡིན་པ་ལ། སྤུ་ལུ་རྟུན་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་བོའི་རྩེ་མོང་
ནས་དབྱེན་བྱས་པ་འདྲ་བྱས་པ་དང་། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་བོ་ཞེ་སྟངས་སྟེས།
གཡའ་ཐུང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་དམག་བསྐྱར་ནས། སྤུ་ལུ་རྟུན་ལ་རྒྱག་ཏུ་
བཏང་བས། སྤུ་ལུ་རྟུན་བཅོང་ཁའི་མཆོ་སྟོན་པན་ཆད་དུ་བྱོས།²⁶

ཞེས་ཀྱང་འབྱུང་བ་འདི་དག་གིས་ཅི་ཞིག་སྟོན་བཞིན་ཡོད་དམ་ཞེ་ན།
བོད་རྒྱལ་སྤྱོད་བཅན་གྱིས་སྐྱེས་བསྐྱར་ཏེ་རྒྱའི་སྤྱི་ལོ་བསྐྱངས་ནས་མ་བྱིན་
སྟབས། སྤུ་ལུ་རྟུན་ཞེས་པར་དམག་བརྒྱབ་པ་དེ་ཡིན།

ཡིག་ཆ་འདི་དག་གི་གོ་དོན་གཙོ་བོ་ནི། རྒྱའི་གོང་མ་ཐེ་ཙུང་གིས་མི་
རིགས་གཞན་ཞིག་ལ་བཙུན་མོ་སྤྱད་ཅིང་། བོད་ལ་མ་སྤྱད་སྟབས་སྤྱོད་བཅན་
ཁྲོས་ནས་སྤུ་ལུ་རྟུན་ཞེས་པའི་མི་རིགས་ཤིག་ལ་དམག་བརྒྱབ་པ་དེ་ཡིན། འོན་
ཀྱང་དམག་རྒྱག་ཡུལ་བཤད་སྐབས་ལོ་རྒྱུས་ནམས་ཤིན་ཏུ་ནས་མི་མཚུངས་པ་

ཡིན་ཏེ། མང་ཤོས་ཀྱིས་སྤྱུ་ལུ་རྟུན་དང་། ཁ་ཤས་ཀྱིས་བྱུ་གུ། ལ་ལས་འཇ་ཞེས་
 གྲིས་ཡོད་སྟབས། ཕྱིས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིབ་པ་ལ་མོ་ཆེས་བརྟག་གཞིགས་མ་མཛད་
 བར་ལག་དུ་གང་ཟེན་གྲིས་པས་ལོ་རྒྱུས་ལ་རྟོག་གཞི་ཆེན་པོ་བྱུང་བར་སྣང་།

དགེ་ཆོས་དང་སྟག་ལྟ་ཕུན་བཟས་བྱུ་གུ་དང་། ཐང་ཡིག་ལས་འཇ།
 རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་དང་ཡར་ལུང་རོ་བོའི་ཆོས་འབྱུང་གཞིས་སུ་སྤྱུ་ལུ་རྟུན་བཅས་
 མིང་ཆོག་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་འབྱུང་བ་དེ་དག་གི་བསྐྱུར་གཞི་རྒྱ་སྐད་ཀྱི་“སྤུ་ཡུ་
 རྟོན་” ཞེས་པའི་མིང་གི་ཐ་སྐད་དེ་རྒྱ་ཡིག་ནས་ཚུར་བསྐྱུར་སྐབས་སྒྲ་དོན་
 མི་འདྲ་བར་བསྐྱུར་ནས་ནོར་རྒྱུན་བྱུང་འདུག་སྟེ། སྟག་ལྟ་ཕུན་ཆོགས་བཟ་
 ཤེས་ཀྱིས་ཐང་ཡིག་གསར་རྟེན་སོགས་རྒྱའི་ཡིག་ཚང་ལས་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་
 ལོ་རྒྱུས་རྒྱུ་རྒྱུ་སྤྱུ་རྒྱུ་མི་རྒྱུ་སྤྱུ་རྟོན་དུ་འབོད་པ་བྱུ་གུ་ཉིད་ལ་
 བསྐྱུར་ཏེ། ཁོང་གི་སྐྱུར་ཡིག་དེར་འཇ་ཞེས་པའི་མིང་གི་བྱུར་ཅམ་ཡང་མཐོང་
 རྒྱུ་མེད་པ་དེ་རེད། འདིར་དཔེ་མཆོན་ཞིག་དངས་ན།

སྤུ་ཡུ་རྟུན་ཞེས་པ་བྱུ་གུ་ལ་ཟེར། ཐ་སྐད་ཐོག་མར་རྒྱལ་མིང་ནས་
 གྲགས། མི་རྒྱུད་དེ་དང་སང་ནང་སོག་ཤར་བྱང་མཆམས་སྤུ་ཞེ་
 ཀྱིང་གཙང་བོའི་འགམ་དུ་གནའ་དུས་ཤན་སྤེའི་མི་རིགས་ཀྱི་རྒྱལ་
 སས་ཤིག་ཡིན། རྒྱ་ནག་པ་ཆོས་དེའི་མིང་ལ་སྤུ་ཡུ་རྟུན་ཡང་
 འབོད།²⁷

ཅེས་བཀོད་འདུག་པ་ཡིན། ད་དུང་བོད་ཀྱི་དུས་དེབ་ཅིག་དུ།
 ཕྱིས་ཀྱི་མཁས་པ་མང་པོས་ཐང་ཡིག་གི་བཅན་པོའི་དུས་ཀྱི་འབྲེལ་
 ཡོད་ཀྱི་དོན་རྒྱུ་རང་གི་དེབ་ཐེར་དུ་འགོད་སྐབས་འཇ་དང་བྱུ་
 གུ། རྟོན་སེར་ལ་སོགས་པའི་འགྱུར་མི་འདྲ་བ་འགའ་བྱུང་བ་ལ།²⁸
 ཞེས་བཤད་འདུག་པ་འདིས་ཀྱང་འཇ་དང་བྱུ་གུ། རྟོན་སེར་གསུམ་

གཅིག་ཏུ་འདོད་ཀྱིན་ཡོད་པ་འདྲ། སྤྱི་དང་འཁྲག་ཅིག་ཏུ་འདོད་པ་ནི་མ་
བརྟགས་པའི་གཏམ་ཡིན་ཀྱང་། སྤྱི་དང་ཉོར་མེར་གཅིག་ཏུ་འདོད་པ་ལ་
ཟུང་བད་ཅིག་བསམ་དགོས་པར་སྒྲུང་སྟེ། འོག་ནས་འབྱུང་བའི་ཐང་ཡིག་
ལས།

བྱང་ཕྱོགས་གེ་སར་གྲུ་གྲུ་བཞུགས་པ་ཡང་།། ཞེས་དང་།

བྱ་བྱ་གེ་སར་བོད་ཀྱི་བླ་མ་དུ་བྱས། ། ཞེས་སྡེ་ཕྱི་གཞིས་འབྱུང་བ་འདིའི་
 ཚིག་འཁོར་ལ་གཞིགས་ན་རྩ་བུ་དང་གེ་སར་གཞིས་གཅིག་དུ་བཤད་འདུག་པ་
 འདྲ་ཞིང་། བོད་གི་ཐང་ཡིག་དུ་རྩ་བུ་རྒྱལ་བོས་ཀྱང་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་བོ་ལ་སྤྲོས་
 འོ་ཞིག་བསྐྱངས་པར་གསལ་བ་དང་། རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་སོགས་
 ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་ཁག་ཅིག་དུའང་གེ་སར་དམག་གི་རྒྱལ་བོ་ཞེས་པ་ཞིག་གིས་
 ཐང་རྒྱལ་ལ་སྤྲོས་འོ་བསྐྱངས་སྒྲོར་གསལ་བ་དེ་ལ་བརྟག་ཆེ་རྩ་བུ་རང་ཡིན་
 པར་སྤང་། སོག་པོ་སློབ་ཐབས་ཏེ་དབྱངས་ཀྱིས་གེ་སར་དམག་གི་རྒྱལ་བོ་ཞེས་
 པ་དེ་སོག་རིགས་སུ་གཏོགས་པའི་ལི་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་བོ་ཞིག་དུ་བཤད་པའང་དོན་
 གཞི་རྩ་བུ་ལ་གོ་དགོས་པར་སྤང་།

མདོ་དོན་གོང་དུ་བྲངས་པའི་ཐང་ཡིག་དུ་“བཙན་པོས་གྲུ་གྲུ་དང་འ་
ཞ་ལ་གོང་རྫོ་རེ་ཐོབ་པའི་གཏམ་གསན་ནས་སོ་ཉ་བ་མངགས་པ་ལ།”²⁹ ཞེས་
འབྱུང་བ་ལ་བལྟས་པས་ཀྱང་རྒྱ་གྲུ་དང་འ་ཞ་གཞིས་སོ་སོར་བཤད་པ་གསལ་
ཞིང་། དུན་དོང་ཡིག་རྩིང་དུ་འང་།

སྒྲུང་གྱི་ལོ་ལ་བབ་སྟེ། བཅོན་པོ་ཉེན་ཀར་གྱི་ཐང་བྱུང་ན་བཞུགས་
 ཤིང་། བཅོན་མོ་ཁྱི་བངས། འ་ཞ་རྩེ་ལུང་བག་མར་གཤེགས།། རྫོན་
 ཆེ་ཁྱི་འབྲིང་རྩུ་གཏེ་ཡུལ་ནས་སྒྲུང་འཁོར།³⁰

ཞེས་གསལ་བའི་བཅུ་མོ་བྲི་བངས་འཁྱེདི་བཀ་མར་སོང་བ་དང་།

སྒོན་ཆེན་ཁྱིའི་འབྲིང་དུ་གྱུ་ནས་སྒྲར་འཁོར་བར་བཤད་པ་འདིས་འཇ་དང་གྲུ་
གྲུ་གཉིས་ཡུལ་ཐ་དད་དུ་བརྟན་འདུག
ད་དུང་དུན་ཉོང་ཡིག་རྒྱུ་དུ།

ཕག་ལོ་ལ་བབ་སྟེ། བཅན་པོ་དབྱིད་ཞེ་ཤིང་དུ་གཤེགསྟེ། བཅན་
མོ་ཁྱི་མོ་ལན་གྱིས། སྒོན་མོ་ཆེན་པོ་གསོལ་ད། འབོན་ད་རྒྱལ་ཁྱི་
ཟུང་གིས། གསེར་ཟངས་ཆེན་པོ་གསོལ་པ་ན། དབྱར་དུ་བལ་པོ་
ན་བཞུགས་ཤིང་། སྒོན་བཅན་སྟེས། བྱིས་མེས་ཀྱི་ཀྱུ་རན་དུ་ཞང་ཞང་
གྱི་མཁོས་བཞུསྟེ། དུ་གྱུ་ཡུལ་ལྟང་ཡོར་མཆིས།³¹

ཞེས་འབྲུང་བའི་ཕག་གི་ལོ་དེ་ནི་སྟེ་ལོ་༤༡༥ ལ་ཁེལ་ཞིང་། སྐབས་
དེར་གྲུ་གྲུའི་ཡུལ་དུ་“ལྟང་ཡོར་”ཏེ་མི་ཕྱུགས་ཀྱི་ནད་ཡམས་སམ་ནང་འབྲུག་
ལྟ་བུ་འབྲུང་གིན་ཡོད་པ་ཙམ་ལས་བོད་ཀྱི་དབང་འོག་དུ་གཏོགས་མིན་གྱི་
གསལ་ཁ་མི་འདུག་ཀྱང་།

བྱི་བའི་ལོ་ལ་བབ་སྟེ། དབྱར་དུ་བཅན་པོ་སྟེས་ཀྱི་ཤ་ར་ན་
བཞུགས་ཤིང་། དགུན་ཚང་བང་སྒྲན་ནས། ཁྱི་མང་སྒོན་དགྲང་དུ་
གཤེགས། བཅན་པོ་སྟེས་ཁྱིའི་འབྲིང་སྒོར་། སྟེགས་ཀྱི་ཁྱ་ལྟང་དུ་
བཞུགས། སྒོན་བཅན་སྟེས་དུ་གྱུ་ཡུལ་དུ་བྲང་སྟེ། ལྷུ་མ་བུ་ཁྱི་
བཤོས་ཁྱོམ་འཚལ་ད་པེ་ལོ་ཆིག་³²

ཞེས་འབྲུང་བ་ནི་སྟེ་ལོ་༤༡༦ ལོར་འབབ་ཅིང་། ལོ་དེར་བོད་ཀྱི་སྒོན་
བཅན་སྟེས་གྲུ་གྲུ་ལ་དམག་བྲངས་པར་གསལ་བ་དེའི་ཐོག་ནས་བཞུགས་ཆོ། འ་
ཇ་ནི་སྒོར་བཅན་སྐབས་ནས་མགར་གྱིས་བོད་འོག་དུ་བསྐྱས་པ་ལོ་རྒྱུས་པལ་
ཆེར་དུ་གསལ་བ་ལྟར་དང་། གྲུ་གྲུ་འདི་སྒོར་བཅན་གྱི་སྐྱེ་རིང་ལ་དབང་འོག་
དུ་བསྐྱས་པ་ཡིན་མིན་སྟོར་ཚོད་གཞི་ཆེ་ཞིང་། དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱིས་སྒོར་བཅན་

འདས་རྗེས་སུ་མེས་ཨག་ཚེས་ཀྱི་རིང་ལ་རྩ་གྲུ་འབངས་སུ་བཀྲུག་པ་དུན་ཉོང་
ཡིག་རྟེན་ཞིབ་བསྟར་བྱས་ནས་བཤད་འདུག་³³ པ་བཅས་གོང་དུ་བཀོད་པ་དེ་
ནམས་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་འཁྱེད་དང་གྲུ་གྲུ་གཉིས་གཅིག་ཡིན་མིན་ཐད་ཀྱི་ཚ་བའི་
རྒྱབ་ལྗོངས་ཆེ་ལག་དཔེ་མཚོན་དུ་བཀོད་པ་ཡིན།

ད་ནི་འཁྱེད་དང་གྲུ་གྲུ་གཉིས་ཀྱི་གནས་ཡུལ་ངོས་འཛིན་གྱི་ལམ་ནས་
དེ་གཉིས་གཅིག་ཡིན་མིན་ལ་དབྱུང་ན། རྒྱལ་བོ་བཀའ་ཐང་ཡིག་ལས།

བྱང་ཕྱོགས་གེ་སར་གྲུ་གྲུ་བཞུགས་པ་ཡང་། །

བར་དུ་བཀའ་འཁོན་བྱང་ནས་བདོ་བ་ལ། །

སྲིན་པོ་གདོང་དམར་བོད་ཀྱི་དམག་གཡོས་ནས། །

གྲུ་གྲུ་ཡུལ་གྱི་ཨོང་དུ་མན་ཆད་དུ། །

བོད་ཀྱི་དམག་དཔུང་སྤྱོད་ནས་པ་བཅས་ནི། །

ཡུལ་བརྒྱུག་མི་ནམས་མོན་གྱི་ས་ལ་བསྐྱུལ། །

བྱིས་མཁར་མོན་གྱི་ས་ལ་བཏོད་ནས་ཀྱང་། །

ཡུལ་དུ་མི་ངན་བསྟེན་པ་སུན་བྱང་སྟེ། །

སྤྱོད་དེད་དཔོན་ཡུལ་མཁར་འཛོལ་བར་བཞག །

གྲུ་གྲུ་གེ་སར་བོད་ཀྱི་བན་དུ་བྱས། ³⁴ ཞེས་འབྱུང་། བཀའ་
ཐང་འདིའི་ལུགས་ལ་རྩ་གྲུ་ནི་ཉོར་གེ་སར་དམག་གི་རྒྱལ་བོའི་ཡུལ་དུ་ངོས་
འཛིན་གནང་འདུག་པ་འདྲ་ཞིང་། རྩ་གྲུ་བོད་ཀྱིས་དབང་བསྐྱུར་བྱས་རྗེས་
མོན་ཡུལ་དུ་གནས་སྟོན་བཅུག་པའང་གསལ། དགེ་ཚེས་ཀྱིས་དེབ་དཀར་
དུའང་གོང་གི་ཐང་ཡིག་ལ་གསུགས་ཏེ་འདི་ཉིད་ཚད་མར་བཟུང་འདུག།

བོད་རྒྱལ་མཛོད་ཆེན་མོ་ན། “གྲུ་གྲུ། (2) གནའ་རབས་མངའ་
རིས་ཀྱི་བྱང་དང་ལི་ཡུལ་གྱི་སྟོན་བར་ཡོད་པའི་རྒྱལ་ཕྱན་ཞིག་གི་མིང་།”³⁵ ཞེས་

བཤད་པ་དང་། བསྐྱབས་པ་ལྟར་དུ། སློབ་དཔོན་པལ་ལྟར་པོ་ལྟར་དུ་ཐེབས་
སྐབས་ཡར་ལྷ་ཤམ་པོས་ཆོ་འཕྲུལ་བསྟན་པས་ཤམ་པོ་དམ་ལ་བཏགས་པ་དང་།
དེ་ནས་གཉན་ཆེན་ཐང་ལྷས་འཕྱུར་ལྷས་བསྟན་པ་དང་འབྲེལ་ནས་བྱ་གཞི་
གནས་སྟངས་ཤིག་སྟེ་བས་པ་ནི།

མགོ་བོ་བྱ་གཞི་ཡུལ་དུ་སྟེ་བས་པ་ལམ་

གཞུག་མ་ཁམས་ཀྱི་སོག་ཚུ་གཡེར་ཐང་བརྒྱུད་སེམས་³⁶ ཞེས་
འབྱུང་བས་ཀྱང་དུ་གྱུ་གནས་ཡུལ་སྟོད་མངའ་རིས་ཀྱི་བྱང་རོལ་ཡིན་པ་ཤེས་
ནུས། རྒྱ་བོད་སྐད་གཉིས་སྐད་ཆོས་མཁུ་ཅུའེ་ཞེས་པ་བོད་སྐད་དུ་ཅི་ཞིག་ལ་
བསྒྱུར་འདུག་པ་བཏགས་སྐབས། བོད་རྒྱ་ཆོས་མཛོད་ཆེན་མོར་རང་ཅག་གི་
དུ་གཞི་ཐ་སྟོད་དེ་མཁུ་ཅུའེ་ལ་ཐར་བསྒྱུར་བ་དང་། སྐད་ལྷ་མཁུ་ཆོགས་བཟ་
ཤིས་ཀྱིས་མཁུ་ཅུའེ་ཡུ་གུར་དུ་ཚུར་བསྒྱུར་བ་གཉིས་ལ་བཞུགས་ཆོད་ཀྱིས་དོན་
དག་ཐ་དད་པ་གཉིས་སྟོན་པའི་སྒྲུང་བ་སྟེར་ཡང་། དོན་དངོས་ལ་བསམ་ཞིབ་
ཡང་ཡང་བྱས་ཆོ་འགལ་བར་མི་འགྱུར་ཏེ། དུ་གྱུ་ནི་ཡུ་གུར་གྱི་རིགས་ལས་ཀྱིས་
པའི་རྒྱལ་ཕན་ཞིག་གི་མིང་དང་། ཡུ་གུར་ནི་སྐབས་དེའི་ལི་ཡུལ་ཕྱོགས་ཀྱི་མི་
རིགས་སྤྱིའི་མིང་ཡིན་པས་དུ་གྱུ་ནམས་དོན་གྱིས་ཡུ་གུར་གྱི་རིགས་རྒྱུད་ལས་
མ་འདས་པས་བྱབ་ཆེ་ཚུང་ཅོམ་མ་གཏོགས་འགལ་བ་མེད་པར་སྟུམ། སོག་
པོ་སྟོ་བཟང་རྟ་དབྱངས་ཀྱིས།

དུ་རུ་ཁྲ་དང་། ཡུ་གུར། ཏར་ལོག་ རྟེ་ས་མལ། རྟ་ཡད་སོགས་
ནི་ཆང་མ་རིགས་རུས་གཅིག་ལ་སྐད་རིགས་མཁུ་ཅིང་ཚུལ་
བྱད་འབྲ་བ་དག་ཡིན་ནོ།³⁷

ཞེས་ཤིན་ཏུ་གསལ་བོར་བཤད་འདུག་ལོ། གང་ལྟར་བྱ་གཞི་མངའ་
རིས་བྱང་འདབས་དང་འབྲེལ་ནས་ཡོད་པ་བདེན་འདུག་སྟེ། རྒྱལ་བོ་བཀའ་

ཐང་གི་“ཤུ་ཤུ་ཡུལ་གྱི་ཨོང་དུ་མཁ་ཆད་”ཅེས་འབྱུང་བ་འདིར། ཡིག་དོན་ལྟར་
 བསམས་ན་“ཨོང་དོ་”ཞེས་པ་སྦྱང་དང་རྒྱབ་སོགས་ལ་འབྲུག་པས། སྦྱང་གི་
 དཔལ་སྡེ་མངའ་རིས་གྲག་གེ་སོགས་གྱིས་ཉེ་འདབས་ཁྱིམ་མཆོས་ཤུ་ཤུ་རྒྱལ་
 ཡན་པས་སྟེ། ཤུ་ཤུའི་ཨོང་དོ་འམ་མན་འདབས་ནས་སྐྱ་ནག་སྤུབ་སྟེ་དམག་
 སྐར་རྒྱག་གིན་རྒྱག་གིན་འགོ་བཞིན་པ་ཤེས་ཏེ། མོང་དུ་“ཤུ་ཤུ་གེ་སར་བོད་
 གྱི་བཅོད་དུ་བྱས། །”ཞེས་པའི་མཛུགས་ཐོག་དེར། “བོད་གྱི་དམག་དཔུང་ལི་ཡི་
 ཡུལ་དུ་པབ། །ལི་ཡི་ཕུང་ར་སྐྱག་པོ་བཅོད་དུ་སྤྱད། །”ཅེས་ཀྱང་འབྱུང་སྟབས་
 བོད་དམག་གིས་ཐོག་མར་དུ་གྲུ་བཅོམ། དེ་ནས་སྐྱ་ནག་སྤུབ་ནས་དམག་སྐར་
 འདབས་བཞིན་དེའི་མཁ་འདབས་གྱི་ལི་ཡུལ་ཡང་དགུས་གཅིག་ལ་དབང་དུ་
 བསྐྱས་པ་གསལ་བོར་ཤེས་ནས་པ་དེ་ཡིན། འོ་ན་བཀའ་ཐང་དུ་“ཨོང་དུ་”ཞེས་
 འབྱུང་བ་ཁྱོད་གྱིས་“ཨོང་དོ་”ལ་ངེ་ལྟར་འགེལ་ལམ་ཞེ་ན། བོད་དབུས་སྐད་
 ལ་ཞབས་ཀྱི་ཅན་དང་ན་རོ་ཅན་པལ་ཆེར་སྟོག་སྐབས་སྐྱ་གདངས་གིན་དུ་ཉེ་
 བས་ཡིག་ནོར་ཐེབས་པར་སྟམ་མོ། ད་དུང་ཚུགས་གཞན་ཞིག་ནས་ཤུ་ཤུ་འདི་
 ཡུ་གུར་ལ་ངོས་འཛིན་བྱེད་གྱིན་ཡོད་པའི་སྟོབས་སྐྱེད་ཅིག་བྱུང་བ་ནི། དེ་བཙོན་
 ལས། ཁྱད་པར་མང་སྟོང་རྒྱལ་སར་བསྐོས་ནས་ལོ་ཉེ་ཤུ་ཙམ་གཅིག་པ་ལྷགས་
 མོ་རྟའི་ལོ་ལ་བོད་དམག་གིས་ཐང་གི་རྒྱལ་ཁམས་ལ་བརྒྱབ། ཡུ་གུར་གྱི་ཡུལ་
 ཐམས་ཅད་སྤངས།³⁸

ཞེས་འབྱུང་བ་འདི་ཡིན། འདིས་ཡུ་གུར་ཞེས་པ་རྩ་གྲུ་ལ་བཤད་པ་མིན་
 བ་འགྲིག་པ་དཀའ་བར་སྤངས། དེབ་སྟོན་གྱི་བརྟན་དོན་ཡུ་གུར་རྩ་གྲུ་ལ་གོ་
 དགོས་ཆེ་བོད་འབངས་སུ་འབྱུག་དུས་མང་སྟོང་གི་སྐབས་ཡིན་པ་གསལ་ཡང་།
 ཚལ་བའི་དེབ་དམར་དང་རྒྱལ་རབས་གསལ་མེ། རྟག་ལུང་ཆོས་འབྱུང་།
 བདུད་འཛོམས་ཆོས་འབྱུང་སོགས་སུ་གནམ་རུ་སྟོང་བཙན་གྱི་སྐབས་ལ་རྩ་གྲུ་

བུལ་བར་བཤད་འདུག་པ་ལ་བརྟེན་དགོས།

ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སོགས་སུ་སྤྱོད་བཅན་སྐབས་ཏུ་
གྲུ་དབང་ལོག་ཏུ་བསྐྱུས་པར་བཤད་འདུག་པ་ལ་བརྟེན་མ་ཐག་སྤོར་ཅུང་
མི་བདེ་ནའང་། རྒྱལ་སྤྱི་དུ་དར་རྒྱས་དང་དམག་དཔུང་གི་སྟོབས་ཤུགས་
འཕེལ་འགྲིབ་སོགས་ཀྱི་དབང་གིས། དམག་སྟོབས་ཆེ་སྐབས་རྒྱལ་ཁོངས་སུ་
བཅུད་པའི་རྒྱལ་ཕྱན་འགའ་རེ་དམག་ཤུགས་ཉམས་ཞན་གྱི་སྐབས་རོ་ལོག་པ་
དང་། ཡང་བསྐྱར་དག་དཔུང་དར་སྐབས་སྤྱོད་འབངས་སུ་བཀྲལ་པ་ལྟ་བུ་
ཡང་ཡང་བྱུང་སྟངས་ཤི། དང་ཐོག་གནམ་ཏུ་སྤྱོད་བཅན་གྱིས་ཞུང་ཞུང་དང་
སུམ་པ། དྲགས་པོ་དང་ཀོང་པོ་སོགས་འབངས་སུ་བཀྲལ་གྱིང་། མཐའ་མཇུག་
སྟོབས་ཤུགས་ཉམས་ནས་དེ་ནས་རོ་ལོག་པ་ཕྱིས་སྤྱོད་བཅན་གྱིས་འབངས་
ནལ་མར་བཀྲལ་པ་ལྟ་བུའི་བཅུད་རིམ་ཀྱག་ཀྱིག་ཡོད་སྟབས། ལོ་རྒྱུས་སྐོར་
ཆོས་ཞིབ་འཇུག་གནད་སྤྱི་མ་བྱས་པའམ་ཡང་ན་སྤྱོད་འབངས་སུ་བཀྲལ་
ཟིན་པ་ཤོར་ནས་ཡང་བསྐྱར་མངའ་འབངས་སུ་བསྐྱར་འགྲལ་བྱས་པ་དང་།
ཐོག་མར་འབངས་སུ་བཀྲལ་པ་སོགས་དབྱེ་གསལ་མ་བྱས་པར་དཀྲུག་གཅིག་
ཏུ་བཤད་པ་འདྲ་བས་སྟོན་མེད་པར་སྟེ།

སུམ་པའི་ཆོས་འབྱུང་དུ།

ཨེ་ལོ་དུ་སྟོགས་ལ་གོང་སྟོས་ལྟར་ཆོ་ཆེན་བྱུང་བཞི་ཡ་བཅུད་དང་ཤོ་
མོ་ཞེས་པའི་ཆོ་གཅིག་སྟོད་དུ་བྲོས་སོང་བ་དུ་ལྟ་མངའ་རིས་དང་ཉེ་
སར་གྱར་སྟོན་པོ་ཅན་སྟངས་སྟེ།³⁹

ཅེས་འབྱུང་བའི་ཆོག་དུམ་འདི་ལས་ང་ཆོས་དོན་གནད་གསར་བ་
ཞིག་རྟེན་པ་ནི། དུ་གྱར་ཞེས་པ་ཡིན་རྒྱུ་ནི་“གཡུ་མདོག་གི་གྱར་སྟོན་པོ་”ལུ་
པ་ལ་བརྟེན་ནས་”གཡུ་གྱར་“ཐོགས་པ་ཕྱིས་བཟུང་བྱུང་ཉམས་ནས་ཡུ་

གུར་བྱིས་པའམ། ཡང་ན་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོར།

ཐུག་བརྒྱུ་ལ། ཉང་སྐལ་སྒོམ་དང་གསུམ་མངའ་ལོག་དུ་བསྐྱུས། ཐུ་
གུའི་གཡུ་རྩིང་ཁྲིལ་ཁལ་བཙེ་བརྒྱད་པོད་དུ་སྒྲིབས་པའང་དེ་དུས་
ཡིན་པར་འདུག⁴⁰

ཅེས་གྲང་འབྱུང་བས། དུལ་དེ་ཁྲལ་དུ་གཡུ་རྟིང་ན་ཅང་གིས་འབེལ་
བ་ཤེས་ཤིང་། གཡུ་འཁོར་ཆེན་གྱར་གྱི་ཁོངས་ཆོད་ཡོངས་པ་ཚུགས་གཅིག་
དུ་སྦྱར་ས་པས་གཡུ་གྱར་ཐོགས་པའང་སྤིད་པ་སྟེ་མདོ་དོན། དེར་སང་ཤིན་
ཅང་གི་བྱབ་ཆའི་མི་རིགས་གཙོ་བོ་ལ་ཡུ་གྱར་རིགས་ཟེར་བ་འདི་གནའ་བོའི་
མོད་ཀྱི་མིར་བརྟུ་མ་ཉམས་པར་ཡོད་པ་དེ་རེད།

གཞན་ཡང་བོད་ཀྱིས་ཐོག་མར་ཀོང་ཨོ་བསྐངས་སྐབས། གེ་སར་
དམག་གི་རྒྱལ་བོ་དང་ཟླ་ཏྲོར་གི་རྒྱལ་བོ་བྱ་བ་གཉིས་བྱང་བ་རང་ཅག་གི་
ལོ་རྒྱུས་འགའ་ཞིག་ན་གསལ་ཡང་། ཐང་རྒྱལ་རབས་ཐོགས་རྒྱ་ནག་རང་གི་
ཡིག་ཆ་དུ་བོད་ལས་གཞན་པའི་འཇ་དང་གྲུ་གྲུ་གཉིས་ལས་གཞན་མ་བྱང་
སྐབས། སྐབས་དེའི་གེ་སར་དམག་གི་རྒྱལ་བོ་ཞེས་པ་བྱ་གྲུ་དང་། ཟླ་ཏྲོར་
གི་རྒྱལ་བོ་ཞེས་པ་དཔའ་རིས་དང་མཆོམས་འབྲེལ་གྱི་ཏྲོར་རིགས་སམ་མུའུ་
རིགས་ལ་བཤད་ཅིང་། ཕྱིས་དེའི་གནས་སྐངས་དང་འཇའི་གནས་སྐངས་
གཉིས་མཉམ་བཤེས་བྱས་ནས་ལོ་རྒྱུས་འཁྲུག་རྒྱལ་སྤྱིར་བསྟན་ཟིན།

ཁོ་ལོས་ད་དུང་མཐུན་ནས་བཟུང་ག་གཙོ་ཆེད་དཔུང་སྐབས།
 རྒྱུ་ཆེན་མཛོད་ཅིག་ན། Tujue (Turk), a nationality in ancient China.⁴¹ ཞེས་
 འབྲུང་བ་བོད་སྐྱུར་བྱས་ན། “ཐུའུ་ཅུའེ་(ཕིར་ཁི)རྒྱ་ནག་གི་གདོད་མའི་མི་
 རིགས་ཤིག” ཅེས་པ་ཚཱ་ལས་གསལ་ཁ་མི་འདུག་ཀྱང་། བྱག་རྟགས་ནང་
 གི་ཕིར་ཁི་ཞེས་པ་དང་སང་གི་ཡུ་རོབ་ཤར་མའི་རྒྱལ་ཁབ་ཕིར་ཁིས་སི་ཐཏ་དུ་

གཤམ་པ་དེར་བཤད་ཀྱིན་ཡོད་ཆོ། སྤྱི་ལོ་མ་ཚུགས་གོང་ཆུ་ནག་དན་རྒྱལ་
རབས་ལ་དམག་བརྒྱབ་སྟེ་དཀའ་ངལ་ཆེན་པོ་བཟོ་མཁན་གོང་མོ་འུ་ཟེར་བའི་
རིགས་རྒྱུད་མི་ཆང་ལྟ་བུ་ཆུ་ཙམ་དེང་སང་གི་ཞིན་ཅང་ཨ་ཏན་རི་བོའི་ཕྱོགས་
སུ་གནས་ཆགས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱུག་དྲུག་པ་ནས་སྟོབས་ཤུགས་རྒྱས་ཤིང་
ནང་ཁུལ་མ་འཆམ་པས་དུམ་བུ་གཉིས་སུ་གྱེས་པ་ལ་ཡུ་གུར་ཤར་རྒྱབ་གཉིས་
ཟེར་ཞིང་། སྤྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱུག་བརྒྱ་གསུམ་པའི་སྐབས་དེའི་མི་རྒྱུད་ཨ་མ་ཏན་དུར་
ཀེ་ཞེས་པས་རའོ་མན་ཤར་མ་རྒྱལ་ཁབ་ལ་བཙན་འཛུལ་གྱིས་རྩ་གཏོར་བྱས་
ཏེ་རྒྱལ་ཁབ་གསར་བ་ཞིག་བཙུགས་པ་དེང་སང་གི་ཕྱི་ཁྱིམ་པའི་རྒྱལ་ཁབ་
འདི་ཡིན་ཞིང་། དེའི་ཞོར་ནས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནང་གི་དྲུ་གུ་དང་སྐབས་རེར་
དུ་རུ་ཁྲ་ཞེས་འབྱུང་བའི་རྒྱལ་ཕྱན་དེ་ཡུ་གུར་རིགས་ཀྱིས་འདྲིན་པའི་རྒྱལ་ཕྱན་
ཞིག་ཡིན་པ་སྐར་ཡང་ར་འཕྲོད་བྱུང་བ་ཡིན་ལ། གནད་འདིས་རང་ཅག་གིས་
དྲུ་གུ་དང་དུ་རུ་ཁྲ་ཞེས་པའི་མིང་ཆོག་འདི་གཉིས་ཀྱི་འབྱུང་ཁུངས་ཀྱང་ཐེར་
ཁིས་ཡིན་པ་ཤེས་རྒྱས།

རྒྱ་ལོག་ནས་ཐང་ཡིག་གསར་རྟེན་བོད་རྒྱུར་བྱེད་མཁན་དོན་གྲུབ་
རྒྱལ་དང་ཁྱིན་ཆེན་དེ་བྱིན་གཉིས་ཀྱིས་ཐང་ཡིག་གསར་རྟེན་ལས་བྱུང་བའི་
རྒྱའི་ལོ་རྒྱུས་མིང་ཆོག་རྒྱ་བོད་ཤན་སྐར་མར་ཐུའུ་ཅུའེ་ཞེས་པའི་མིང་ཆོག་འདི་
བཀོད་མི་འདུག་ཅིང་། ཡུ་གུར་ལ་དུས་དྲི་ཞེས་བྲིས་འདུག་དག་ཡིག་གསར་
བསྐྱེགས་སུ། “གུ་གུ (2) གནའ་དུས་ཀྱི་མི་རིགས་ཤིག་གམ་ཆོ་བ་ཞིག་གི་མིང་།”⁴²
ཞེས་ཐེ་ཆོམ་གྱི་ངང་གདམ་ངར་བཞག་པའང་། བཤད་ཟིན་ལྟར་རང་ཅག་
གི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆང་ཁག་དུ་དྲུ་གུ་ལ་སོ་དེ་ཙམ་མ་ཐེབས་འདུག་པས་ཆོག་
མཛོད་རྒྱིག་མཁན་གྱིས་ཐག་གཅོད་མི་རྒྱས་པར་ཁག་ཅིང་།

བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོར་དྲུ་གུ་མངའ་རིས་བྱང་དང་ལི་ཡུལ་གྱི་

ལྟོར་གནས་པར་བཤད་པས་བྱ་གཞུག་གནས་ཡུལ་རོབ་ཙམ་ངེས་ཐུབ་ལ། དགེ་
ཆོས་ཀྱིས་“བྱང་གྲུ་གྱ་ནམས་པམ་ཆེ་”ཞེས་བཤད་པས་བྱ་གཞུག་དེ་བོད་མངའ་
རིས་ལ་ལྟོས་ཏེ་བྱང་ཕྱོགས་སུ་ཡོད་པ་ཙམ་ངེས། ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་
སྟོན་དུ། བོད་དང་གྲུ་གྱའི་མཆམས་ན་འོ་ཙམ་མ་གཞིས། གཞེ་མ་ཙམ་གཞིས།
བ་ག་སྟོང་བྱ་ཆུང་སྟེ་ཞང་ཞུང་སྟོང་གི་སྟོང་སྟེ་ལྷ།⁴³

ཞེས་པའི་ཞོར་ནས་རྒྱ་མཆན་ཞིག་རྟེན་པ་ནི་བྱ་གཞུག་དེ་མངའ་རིས་ཞང་
ཞུང་དང་འདབས་འབྲེལ་ཡིན་པ་ཤེས་སྟབས་བྱ་གཞུག་གནས་ཡུལ་གང་ཡིན་ལ་
དོགས་པ་རྒྱུ་ཟད་ཀྱང་མི་དགོས་པར་ངོ་འཕྲོད་བྱུང་བ་ཡིན།

ད་དུང་ཤེས་བྱེད་གལ་ཆེན་གཞན་ཞིག་ཀྱང་འབྱུང་བ་ནི། བོད་ཀྱི་
དཔལ་སྟེ་གསུམ་ལས་སྟོང་གི་དཔལ་སྟེ་བཤད་སྐབས།

གྲུ་གྱ་གསེར་མིག་ཅན་གྱི་ཆུང་མ་དོར་མོ་བང་མདུང་ཅན་རྒྱ་མ་
གལས་པ་མེ་ལ་བཙས་བསྐྱེད་ནས་མདུང་བར་གསུམ་སྟེ་ཕྱི་མགོ་
ཙམ་རྫོ་ལེབ་ལ་རྩར་འབྱེན་པ་འཕེན་པ་ལ་ཁ་བཏྲས་ནས། དཔལ་
མཆན་དུ་སྟག་གི་སྦྱི་བོ་ཕུབ། འོག་ན་གཡུལ་དུ་བསད། གདོང་ཁྲག་
གིས་བྱ་གསེར་སྟེ་སྨར་མི་ལྟོག་པའི་ཕྱི་བྱས་ནས་ཆོལ་བས་གྲུ་གྱ་
བདུལ་བའོ།⁴⁴

ཞེས་བཤད་པ་འདིའི་ཤུགས་ལས་གྲུ་གྱ་འདི་སྟོང་གི་དཔལ་སྟེ་མངའ་
རིས་ཞང་ཞུང་དང་ཉེ་བ་ཤེས་རྒྱས་ཏེ། བར་གྱིས་དཔལ་སྟེས་ཡུལ་དེ་དང་ཁད་
ཉེ་བའི་སྟོང་གྱི་འཇང་བདུལ་བ་དང་། སྟོང་གི་དཔལ་སྟེས་ཀྱང་ཉེ་འཁོར་
ཀྱི་རྒྱ་བདུལ་བ་ཡིན་སྟབས། སྟོང་གི་དཔལ་སྟེས་འདུལ་བའི་དག་དེའང་ཡུལ་
ལུང་གཞན་གྱིས་བར་ཆོད་པའི་རྒྱུ་རིང་གི་གནས་ཤིག་མ་ཡིན་པར་སྟོང་གི་
དཔལ་སྟེ་མངའ་རིས་དང་འདབས་འབྲེལ་དུ་ཡོད་པའི་བྱ་གཞུག་རང་ཡིན་པ་

གདོན་མི་བ་ཡིན།

ད་ནི་ང་ཚོར་བྱུག་བ་ཚོའི་རིགས་རྒྱུད་ཡུ་གུར་རམ་གནའ་བོའི་རྒྱ་མི་
ཚོས་ཤོང་ནོའུ་ཞེས་འབོད་པ་སྟེ་ཉོར་སོག་གི་རིགས་ཅན་ཡིན་པ་དང་། གནས་
ཡུལ་སྟོང་མངའ་རིས་དང་འདབས་འབྲེལ་གྱི་བྱང་རྒྱུད་ན་གནས་པ་གསལ་
བོར་གྱུར་ཅིང་། བྱང་པར་ཐང་ཡིག་གསར་མ་ལས།

ཁྱིའབྱིང་ན་རེ། བྱོད་ཀྱིས་ས་ཆ་དེ་དག་སྟོད་ལ་ཤོར་ན་ཐང་ལ་ཉེན་
ཁ་ཡོད་བསམ་པ་ཨི་ཡིན། གལ་ཏེ་དེད་ཅག་ས་ཆ་དང་རྒྱ་ཁོར་འབའ་
ཞིག་ལ་སྟེད་པར་འདོད་ན་ནི། མཚོ་སྟོན་དང་ཙོང་རྩེ་རྒྱུད་དང་
ཉེ་བས། དེ་བསྐྱར་ནས་མི་ཚོད་པ་ཅི་ཡིན་ནམ། བྱུ་གུའི་ས་ཆ་ནི་
ཁྱུང་མ་ཐང་ཆེན་ཡིན་ལ། བྱང་གོར་འགོ་ཆོལ་མ་ཐག་ཀྱང་ཤིན་ཏུ་
རིང་བས་ལེ་དབར་ཁྱི་ཡི་བྱི་རོལ་ཏུ་མཆིས་པའི་ས་དེ་ཚོད་དོན་ཅི་
ཡིན།⁴⁵

ཞེས་འབྱུང་བ་དེས་བྱུ་གུའི་ཡུལ་རྩ་མེད་རྒྱ་མེད་ཀྱི་བྱེ་ཐང་དུ་གཏོགས་
པ་དང་། རྒྱ་ནག་ལ་ལྟོས་ཏེ་མདོ་སྐྱད་མཚོ་སྟོན་ཕྱོགས་ལས་ཀྱང་ལམ་ཐག་ཤིན་
ཏུ་རིང་བའི་ས་ཆ་ཡིན་པར་བཤད་པས་ཀྱང་བྱུ་གུ་དེ་དེང་སང་གི་ཤིན་ཅང་གི་
སྟོ་རྒྱུབ་ཕྱོགས་སུ་གཏོགས་པ་ཤེས་ནུས་པ་བཅས། མི་རིགས་དང་གནས་ཡུལ་
ཅི་བྱས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སོགས་ཕྱོགས་གང་ནས་བལྟས་ཀྱང་འཇ་དང་བྱུ་གུ་གཉིས་
གཅིག་ཏུ་འདོད་པའི་ལྟ་བ་དེ་ཡང་དག་མ་ཡིན་པ་ལྟང་ལ་བྱུད་པ་ཡིན། འདིར་
ཞིབ་ཆ་ཕན་བྱེད་དགོས་པ་ཞིག་ནི། གོང་དུ་མདོ་སྐྱད་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་
༡༦ པར་འབྱུང་བའི་བྱུ་གུའི་ཡུལ་ངོས་འཛིན་གནང་སྟངས་ལ་ལྟ་རྒྱུ་ལ་བཤད་
ཟིན་པ་ལྟར་ཡིན་ལ། ཡང་ཆོས་འབྱུང་དེར་འབྱུང་བའི་གསུང་སྟོས་དེ་མཚུངས་
ཤིག་གསལ་བ་སྟེ།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་སུམ་པ་ རྒྱལ་ཕྱན་གྱི་སྐོར།

སུམ་པ་འདི་རིགས་རྒྱུས་དང་གནས་ཡུལ་གང་ཅིའི་ཆ་ནས་རྟོག་ང་ན་
ཅང་ཆེ་བའི་རྒྱལ་ཕྱན་གྱི་གས་མིན་ནའང་། སུམ་པའི་ལོ་རྒྱུས་གསལ་བོ་ཁོལ་
བྱུང་དུ་བྲིས་པ་ཞིག་མ་མཐོང་ཞིང་། མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཕྱོད་འགྲོར་མི་འཆད་
རང་འཆད་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་སྟབས་མདོར་བསྡུས་ཤིག་འཆད་
པ་སྐབས་སུ་བབ་པ་ཡིན།

སུམ་པ་ཞེས་པའི་ཐ་སྐད་འདི་བོད་ཀྱི་རྒྱུས་རྒྱུད་ཚོ་ཁག་སུམ་པ་རང་

ལ་གོ་དགོས་པ་ཡིན་མོད། ཡང་སྐབས་རེར་གནའ་དུས་ཀྱི་ཆོ་ཁག་དེ་གནས་
ཡུལ་ལ་གོ་བའང་ཡོད། སུམ་པ་རྒྱལ་ཁབ་འདི་གཉའ་ཁྲིམས་སྤྱོད་ནས་ཡོད་
པའི་བོད་ཀྱི་རུས་རྒྱུད་ཆོ་ཁག་ཆེན་པོ་གཅིག་གམ་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་ལ། སྤྱིར་
བཏང་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་འཁལ་དུ་སུམ་པ་འདི་དང་ཐོག་དབང་
འོག་དུ་བསྐྱུ་མཁན་ནི་གནམ་རི་སྤྱོད་བཅན་ཡིན་པར་བཤད་ཀྱང་། ལྷུ་འཁྲུག་
འབྱུང་དུ་གཉའ་ཁྲིམ་བཅན་པོའི་བྱང་རབས་དང་འབྲེལ་ནས་དེ་ནས་སྐྱུ་མཁན་
ཡུམ་བུ་སྐྱུ་སྐྱུ་བཅེགས་ཏེ། སུམ་པ་ཤང་གི་རྒྱལ་བོ་བདུལ་ཏེ་རྒྱ་འབྲུལ་
ཆེ། ཞེས་བཤད་པ་དང་། ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་དུ།

སྐྱུ་མཁན་ཐོག་མ་ཡུམ་བུ་སྐྱུ་སྐྱུ་མཛད། །

སུམ་པའི་བོན་པོ་ཨ་ཡོང་རྒྱལ་བ་བདུལ། །² ཞེས་སོགས་ལོ་
རྒྱུས་ཡིག་ཆ་མང་པོ་ཞིག་ན་གཉའ་ཁྲིམ་བཅན་པོས་སུམ་པའི་བོན་པོ་ཨ་ཡོང་
རྒྱལ་བ་ཟེར་བ་ཞིག་བདུལ་སྐྱོར་ནན་བཤད་བྱས་འདུག་པ་ལ་བལྟས་ན།
གཉའ་ཁྲིམ་ཐོག་མར་དབུས་ཀྱི་ཡར་ལུང་ཅམ་ལ་དབང་སྐྱུར་བྱེད་སྐབས་ནས་
སུམ་པ་དང་ཁ་མཚུར་ཐུག་གིན་ཡོད་པ་གསལ་ཞིང་། གཉའ་ཁྲིམ་རང་ཉིད་
ལའང་བོན་ཀྱི་སྟོན་པོ་ཡོད་འདུག་པས། གཉའ་ཁྲིམ་དང་སུམ་པའི་བར་གྱི་
འབྲུག་ཆེན་བྱང་དོན་སྐྱོར་མི་གསལ་མོད། དེ་སྐབས་ཀྱི་སུམ་པའི་བོན་པོ་དང་
གཉའ་ཁྲིམ་སྐྱུ་འཁོར་གྱི་བོན་པོ་དག་ལ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འདོད་ཚུལ་མི་མཐུན་
པ་བྱུང་ནས་ཚོད་པ་བྱུང་བའམ། ཡང་ན་གཉའ་ཁྲིམ་དང་སུམ་པའི་རྒྱལ་བོ་
གཉིས་ཀྱི་སྤྱི་དབང་གི་འཐབ་ཚོད་ཡིན་ནམ་གང་ལྟར་ཁོང་ཆོའི་བར་ཚོད་
པ་བྱུང་ནས་མཐའ་མཐུག་སུམ་པའི་བོན་པོ་ཨ་ཡོང་རྒྱལ་བ་པམ་པའི་བྱུར་ཅམ་
གསལ་བོ་རེད།

ཡང་གོང་གི་སུམ་པ་ཤང་གི་རྒྱལ་བོ་ཞེས་པ་དེ་དང་བོན་པོ་ཨ་ཡོང་

གཉིས་གང་ཟག་གཅིག་ཡིན་ཤིང་ཆེ་ཞིང་། གལ་སྲིད་དེ་གཉིས་གང་ཟག་གཅིག་ཡིན་ཆེ་ཨ་ཡོང་དེ་རྒྱལ་པོའང་ཡིན་ལ་བོན་པོའང་ཡིན་སྲིད་པའི་གནས་ཚུལ་འདི་ཆོ་ལ་བལྟས་ན། གི་གུམ་གྱི་སྐབས་ནས་བོན་གསར་དུ་བྱུང་ཞེས་པ་ཅི་ཞིག་ལ་དམིགས་ནས་བཤད་པར་བརྟག་དགོས་ཤིང་། ང་ཆོས་འདི་ནས་ཤེས་པ་ནི། གཉའ་ཁྲིའི་ཡར་སྡོན་ནས་སྐུམ་པའི་ཡུལ་དུ་བོན་དང་འབྲེལ་བའི་ཆོས་ལུགས་རིག་གནས་དར་བྱུང་བྱུང་འདུག་པ་དེ་རེད་ལ། རང་རེའི་མཁས་པ་སྤྱི་མང་བོས་བོད་ཡུལ་ཕུན་པའི་སྤྱིང་ཞེས་རང་གིས་རང་ལ་བརྟན་པའི་སྤྱིང་ག་བཟང་བ་ཅུ་ལས། དོན་གྱིས་སྤྱི་ལོ་མ་ཚུགས་པའི་ལོ་བརྒྱ་ལྷག་གི་ཡར་སྡོན་ནས་བོན་ཆོས་དར་ཡོད་པ་གསལ་སྟབས་རིག་གནས་ཀྱི་འོད་སྤང་ཅ་ནས་མེད་པའི་ཕུན་པའི་སྤྱིང་ཞིག་ནི་ཡིན་ཆོད་མི་འདུག་ཅིང་། གཉའ་ཁྲི་གདན་འདྲེན་ཞུ་མཁན་བོན་ཤེས་པ་ཅན་བརྒྱ་གཉིས་སུ་གྲགས་པ་རྣམས་ཀྱང་། དབང་ཤེས་དང་ཡིད་ཤེས་ཅུ་ཡོད་པ་ཞིག་ལ་བཤད་པ་མ་ཡིན་པར་རིག་པའི་གནས་གང་ཞིག་ཤེས་པའི་ཤེས་པ་འཕམ་ཤེས་རབ་ཡོད་པ་ལ་གོ་དགོས།

ཡང་སྤྱིང་ང་ཆོས་གཉའ་ཁྲི་མ་བྱོན་ཡར་སྡོན་ནས་སྐུམ་པ་རྒྱལ་ཁབ་གནས་ཡོད་པ་ཤེས་ཤིང་། ཆོས་གནའ་དུས་ནས་བརྒྱུད་ཡོང་བའི་སྐུམ་པ་རྒྱལ་ཁབ་དེ་བྱིས་ཀྱི་བོད་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དབང་འོག་དུ་མཛད་མཁན་ཐོག་མ་ནི་གནམ་རི་སྤྱིང་བཙན་ཡིན། གནམ་རི་སྤྱིང་བཙན་གྱི་རིང་ལ་བྱུང་བོ་སྤྱངས་སད་ཅེ་སོགས་རྒྱལ་བོ་དང་སྡོན་ཆེན་བར་མནའ་འཛོག་པའི་བྱེད་ཐབས་ལ་བརྟེན་ནས་དྲགས་པོ་དང་། ཀོང་པོ། འཕན་ཡུལ། གཙང་། སྐུམ་པ་འདི་དག་ལ་དམག་རྒྱངས་ནས་དབང་འོག་དུ་བསྐྱུས་ཀྱང་། མཐའ་མཇུག་སྡོན་ཆེན་ཁག་ཅིག་གིས་རྒྱལ་བོར་ངོ་ལོག་བྱས་པ་སོགས་སྲིད་དབང་ཉམས་ཏེ་སྤྱིང་འབངས་སུ་བཀྲུག་པ་རྣམས་པར་ཤོར་བས། བྱིས་སྤྱིང་བཙན་སྐུམ་པོས་

རྒྱལ་སྤྱི་ལོ་དབང་སྐྱུར་བྱེད་སྐབས། དེ་དག་སྐར་འབངས་ན་ལ་མར་བཀུག་
སྟེ། དབུས་གཙང་གི་རུ་ཆེན་བཞིའི་སྟེང་དུ་སུམ་པའི་རུ་བསྐྱབ་ཏེ་རུ་ཆེན་ལྷ་ར་
ཕྱེ་བ་ཡིན།

ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་མང་བོ་ཞིག་ན་སྟོང་བཅན་སྐབས་ཀྱི་སུམ་པའི་རུའི་
དམག་དཔོན་ནགས་ཤོད་ཀྱིས་བྱས་པར་བཤད་ཀྱང་། ནགས་ཤོད་(དེང་གི་
འབྲི་རུ་རྫོང་དུ་འབོད།)ནི་མི་ཞིག་གི་མིང་ཡིན་མིན་ལ་དོགས་པ་ཡོད་དེ། སུམ་
པ་སྟོང་སྟེ་བཅུ་གཅིག་གི་ཐ་མ་ལ་ནགས་ཤོད་ཟེར་བས། གཅིག་བྱས་ན་ནགས་
ཤོད་ཀྱི་ཁོངས་ནས་ཡོང་བའི་དཔའ་བོ་ཞིག་སུམ་པའི་དམག་དཔོན་དུ་བསྐྱོས་
པས་ཁོང་གི་དངོས་མིང་གིས་མ་བཟུང་བར་སྟེ་མིང་བེད་སྟོན་བྱས་པ་དཔེར་
ན། ཨ་མདོ་ནས་ཡིན་པའི་བཀྲ་ཤིས་ཟེར་བ་ལ་དངོས་མིང་བཀྲ་ཤིས་ཞེས་མི་
འབོད་པར་ཨ་མདོར་འབོད་སྟོལ་ཡོད་པ་དང་མཚུངས་པར་སྣང་།

སྐབས་དེའི་སུམ་པའི་རུ་སྟོན་ཀྱི་ཚད་ནི། ཤར་གཉེ་ཡུལ་བུམ་ནག་ནས་
རྒྱབ་ཡེལ་ཞབས་སྟེང་བོ་ཆེའི་བར་དང་། ལྷོ་སྤྱི་ཏེ་ཆུ་ནག་ནས་བྱང་ནགས་ཤོད་
གཟི་འཕྲང་བར། རྒྱ་ཤོད་སྟག་པ་ཚལ་ཞེས་པ་ལྟེ་གནས་སུ་བྱས་པར་བཤད།
བོད་རྒྱ་ཆོག་མདོད་ཆེན་མོར། སུམ་པའི་རུ། སྟོང་བཅན་སྐབས་པོའི་སྐབས་བོད་
དབུས་གཙང་གིས་ཐོག་དངས་པའི་ཡན་ལག་གསུམ་པའི་རུའམ། དབུས་
གཙང་རུ་བཞིར་ཕྱེ་བའི་ཐོག་དུ་བཅུ་གས་པའི་རུ་ཆེན་ལྷ་བ་སྟེ། བྱང་ཕྱོགས་
འབན་ཡུལ་མཆོ་སྟོན་དང་ས་འབྲེལ་ཡུལ་འདིའི་ལྟེ་བ་རྒྱ་ཤོད་སྟག་པ་ཚལ་ལ་
བཞག་ནས་ཤར་གཉེ་ཡུལ་བུམ་ནག་ ལྷོ་སྤྱི་ཏེ་ཆུ་ནག་ རྒྱབ་ཡེལ་ཞབས་སྟེང་
བོ་ཆེ། བྱང་ནགས་ཤོད་གཟི་འཕྲང་བཅས་སོ་སོའི་བར་དུ་སྟོང་བའི་ས་ཁུལ་
ཀྱི་མིང་རྟེན། ཞེས་བཤད་འདུག་པ་འདི་འོག་ནས་འབྱུང་བའི་རྒྱའི་ཡིག་ཚང་
གི་སུམ་པའི་རུ་སྟོན་བཤད་པ་དང་བསྐྱུར་ན་ཆུང་སྟོན་ཡོད་པར་སྟུག།

དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་སྐྱུ་རྩ་དེ་སྤར་བོད་ཁོངས་ཀྱི་རྒྱལ་ཕྱོད་
 ཞིག་གི་ས་ཡིན་པ་ལ། ཁོང་ཆོའི་རིགས་དེ་དང་སངས་ཨ་མ་དོའི་ནང་དུ་འདྲེས་
 བས་ཡོད།³ ཅེས་གསུངས་པ་བདེན་པར་འདུག་སྟེ། དེང་སང་ཡང་མདོ་སྨད་
 དུ་སྐྱུ་པའི་རུས་མིང་ཅན་གྱི་རྒྱུད་པ་ནི། ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་མཁས་པ་སྟན་གྲགས་
 ཅན་སྐྱུ་པ་ཡེ་ཤེས་དཔལ་འབྱོར་སོགས་བྱུང་འདུག་ལ། མདོ་སྨད་ཏང་ང་
 རྫོང་ཁོངས་སུ་སྐྱུ་པ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་བསྐྱུན་པར་གྲགས་པའི་སྐྱུ་པའི་རྒྱུ་
 མཁར་ཞེས་པའི་མཁར་རྫོང་གི་ཤུལ་ཡོད་ཅིང་། མདོ་སྨད་གཅན་ཆོའི་ཁོངས་
 ཀྱི་སྐྱུ་པ་འགག་སོགས་ས་མིང་མ་ཉམས་པའང་ཡོད་པ་སོགས་བདེན་དཔང་
 གྲུངས་སྒྲིལ་མང་བོ་ཡོད་སྟབས། གནའ་བོའི་སྐྱུ་པ་རྒྱལ་ཁབ་དེ་ཆབ་མདོ་
 དང་རྩ་རྒྱལ། བཀ་རྒྱུད་དང་། ཨ་མ་དོ་སྟོད་མའི་ཕྱོགས་ཚུལ་བཤད་པ་དེར་
 རྒྱུད་སྟོན་ཡོད་ཅིང་། མདོ་སྨད་རྩལ་བྱུང་གི་སྟོད་རྒྱུད་ཀྱི་ཡུལ་ཆ་དང་། དེ་
 དག་དང་ས་འདབས་འབྲེལ་བའི་ཁམས་ཁུལ་གཞིས་འདུས་པའི་ས་ཁྱོན་གཞི་
 རྒྱ་ཏ་ཅང་ཆེ་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་འདུག

དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་རྩོམ་དེ་བཀ་སྐྱུ་པར་བཀོད་པའི་
 རྒྱའི་ཐང་ཡིག་ལེའུ་བརྒྱ་དང་ཉེར་གཞིས་པ་དང་། ཟུའི་གྲར་གྱི་རྒྱལ་རབས་
 ལེའུ་གྲགས་སྐྱུ་པའི་ནང་འཁོད་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་པ་འདི་གཞིས་ལས་
 སྐྱུ་པའི་སྟོར་རུང་ཟད་ཅིག་མཐོང་བྱུང་ཅིང་། དགེ་ཆོས་ཀྱིས་བསྐྱུས་པའི་
 ལོ་རྒྱུས་དུམ་བུ་འདི་མ་རྩོམ་གྱི་ཆོག་རིས་རི་བཞིན་ཡིན་ཆོད་མི་འདུག་ཅིང་།
 གོང་འཁོད་རྒྱའི་དེ་བཅེར་དེ་གཞིས་ཀྱི་ནང་དོན་སྟོང་བསྐྱུས་སུ་བཀོད་པ་ཞིག་
 རེད།

སྐབས་དེའི་སྐྱུ་པའི་རྒྱ་ཁྱོན་བཤད་སྐབས་རྒྱ་མི་དག་གིས་བོད་ཀྱི་ས་
 མིང་བེན་བྲིས་བྱས་པ་ཡིན་པས་སྐྱོ་གདངས་མ་དག་པའམ། རྒྱའི་གནའ་དེང་

གི་སྐད་གདངས་ལ་འཇུག་ཆབས་ཆེ་བའི་དབང་གིས་དེང་སང་རྡོ་འཕྲོད་
དཀའ་ཡང་། རྒྱལ་ཁབ་ས་དེ་ཤར་དུ་དུ་ཕན་དང་། ཏང་སང་། (འདི་དེང་སང་
རྒྱའི་ཏང་ཞང་ཟེར་ཏེ་མི་ཉག་ཡིན་)མོ་ཙཱི་ཡུལ་ལ་ཐུག་ཅིང་། རྒྱབ་དུ་གཙང་
བོ་དོ་དང་། བྱང་དུ་ལི་ཡུལ་། ཤར་སྒྲོར་ས་རྡོ་དང་ལོ་ན་མན་ཚུ། སེ་ལང་གི་
ལྷ་སྒྲོའི་ཡུལ་དང་ཐུག་ ཤར་ནས་རྒྱབ་དུ་ཡུལ་གྱུ་དགྲ་དང་། བྱང་ནས་སྒྲོར་
ཡུལ་གྱུ་ཉི་ཤ། གྲོང་ཁྱིམ་བརྒྱད་ཅུ། དུད་ཁྱིམ་ཁྱི་བརྒྱ་ཙམ་ཡོད་པར་བཤད།
རྒྱལ་ཁབ་དེའི་སྤྱི་དབང་བ་ནི་རྒྱལ་མོ་ཞིག་ཡིན་སྟབས། རྒྱའི་ལོ་རྒྱུས་སུ་དོན་
ཉེས་གོ་སྟེ་ཤར་ཕྱོགས་བྱད་མེད་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་དུ་འབོད། རྒྱལ་མོའི་ཕོ་བྲང་ཡོད་
སར་འབྲུ་བྱ་བའི་རྒྱ་བོ་སྟོ་ཕྱོགས་སུ་འབབ་ཅིང་། ཕོ་བྲང་ཡོད་སའི་ཡུལ་དེ་
གཅིག་རང་ལའང་དུད་ཁྱིམ་བཞི་ཁྱི་ཙམ་ཡོད་པར་བཤད་པས་འཁོར་
འབངས་ཀྱི་རྒྱ་ཅི་ཙམ་ཆེ་བའང་ཤེས་ནུས།

ཁ་སྐྱང་བཟ་ཤིས་ཆེ་རིང་གིས་དུན་དོང་ཡིག་རྟིང་དུ་ཡུལ་སུམ་ཡུལ་གྱི་
ཡ་སུམ་ནལ། རྩེ་འབལ་སྒྲིམ་མང་རུ་ཏེ། སྒོན་པོ་སྐྱང་དང་ཀམ་གཉིས་ཞེས་པའི་
ཆོག་འདི་བྲངས་ཏེ། འདི་ཉིད་སྤྱིང་བཙན་མ་བྱོན་ཡར་སྒྲོན་གྱི་སུམ་པའི་གནས་
ཚུལ་དང་། སུམ་པ་ནི་ཐོག་མར་ལི་ཡུལ་ནས་བྱང་ཞིང་ཕྱིས་རིམ་གྱིས་བོད་ཡུལ་
དུ་མཆེད་པའི་ལྷ་བ་བཟུང་འདུག

ཆེས་སྒྲིག་གྱུར་གྱི་གནས་འདི་འདྲ་ལ་ཁ་ཆོན་ཐད་དེ་གཙོད་པའི་
གདེང་སྟོབས་ག་ལ་མངའ་ཡང་། སྐྱེ་ཞབས་ཁ་སྐྱང་བཟ་ཤིས་ཆེ་རིང་ལགས་
ཀྱི་ལྷ་ཚུལ་འདིར་བསམ་སྟོངས་པར་གཏོང་དགོས་ཏེ། དགོ་ཆོས་གཙོས་པས་
ལོ་རྒྱུས་སྒྲིམ་བ་མང་ཤོས་ཀྱིས་རྒྱའི་ཡིག་ཆང་ལས་བྱང་བའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སུ་དུང་
ཉུ་ཀའོ་སྟེ་ཤར་ཕྱོགས་རྒྱལ་མོའི་རྒྱལ་ཁབ་བྱ་བ་ཞིག་བྱང་བ་དེ་སུམ་པའི་
ཁོངས་ཡིན་པར་བཤད་རྒྱུ་ཡོད་ནའང་། ཤར་གཉེ་ཡུལ་སུམ་ནག་ ལྷོ་

སྒྲི་ཏི་ཆུ་ནག་ བྱང་ནག་སྐོད་གཟི་འཕྲང་། རྟེ་བ་ཆུ་ཤོད་སྐྱུ་པ་ཆུ་བྱས་
 པར་བཤད་པའི་སྐྱུ་པ་ནི། དེང་དུས་ཀྱི་མགོ་ལྷག་དང་མཆོ་སྒྲོན་རྒྱབ་བྱང་
 གི་ཆུད། ཨ་མ་དོ་སྒྲོན་མ། ནག་ཆུ་དང་དེའི་བྱང་ཆུད། ཁམས་སྒྲོན་གྱི་ས་ཁུལ་
 རྒྱུ་ལྷོ་ཞིག་འདུས་པ་ལ་ཟེར་བས། འདིའི་ཁོངས་སུ་ཤར་ཕྱོགས་ཆུ་མོའི་ཆུ་
 ཁབ་ཅིག་བྱང་བར་བཤད་ན་འོས་དེ་ཙམ་མེད་ལ། ཡིན་ལུགས་ཀྱི་སྐྱབ་བྱེད་
 ཆད་ལྡན་ཀྱང་ཡོད་དཀའ།

སོག་པོ་སྐྱོ་བཟང་རྟ་དབྱངས་ཀྱི་དེབ་ཐེར་སོགས་ཡིག་ཆ་དང་རེ་བྱུང་དུ་
 ལི་ཡུལ་དང་དོར་སོག་གི་བར་གྱི་ཡུལ་ཆ་ཞིག་དུ། སྐྱུ་པ་ཆུ་མོའི་ཆུ་ཁབ་ཅིག་
 བྱང་རབས་བཤད་འདུག་པ་ལ་སྐྱུ་པ་ཆུ་མཐུད་ནས་ཞིབ་འདུག་བྱེད་ཐུབ་ན་དོན་
 གནད་ཅིག་ལྡང་ལ་འབྱུང་ཆུ་ཡོད་པར་སྐྱུ་པ་ཆུ་མཐུད་ཡངས་དག་གིས་
 དབྱེད་པར་མཛོད།

མདོ་སྐྱེད་ཆོས་འབྱུང་དུ། སྐྱུ་པ་ནི་སྐྱུ་པོ་དེ་གྱི་རུས་ཆེན་བཙོ་བརྒྱུད་
 ཀྱི་ནང་ཆན་དུ་གྲགས་ལ།⁴ ཞེས་འབྱུང་བ་ལ་གཞིགས་ན་ལི་ཡུལ་ནས་མཆེད་
 པ་ཡིན་དཀའ་བ་ལྟ་བུ་ཡིན་ལ། ད་དུང་བསམ་དགོས་པ་ཞིག་ནི། གལ་སྲིད་
 སྐྱུ་པའི་རིགས་འདི་ལི་ཡུལ་ཕྱོགས་ནས་ཚུར་བོད་དུ་སླེབས་པ་ཡིན་ན། ལི་
 ཡུལ་སྐྱོར་སྒྲོན་པའི་གནའ་དཔེ་ལུང་བསྟན་དུ་གྲགས་པ་དེ་དག་དང་ཡང་
 མཐུན་དཀའ་ལ། རང་ཅག་གིས་སྐྱུ་པ་འདི་མིའུ་རིགས་དུག་གི་ཁོངས་ནས་
 འབྲིའི་རིགས་སུ་གཏོགས་པར་བཤད་པའང་ཁུངས་མེད་དུ་ཐལ་བར་སྐྱུ་པ་ཆུ་མོ།

ལོ་རྒྱུས་འགའ་ཞིག་དུ་འདིའི་རིགས་ཀྱི་མིང་ལ་སྐྱུ་པའི་ཟེར་ཞེས་འབྱུང་
 བ་ནི་རྒྱ་ནམས་ཀྱིས་ཆེས་གནའ་དུས་སྐྱུ་པ་ལ་པེ་ལན་ཟེར་ཞིང་། དེའི་ཕྱིས་
 ཤིག་ནས་བོད་ཀྱི་སྐྱུ་པ་དང་ས་པར་བྱིས་པ་ནི་སྐྱུ་པ་སྐྱུ་པ་བྱས་ཏེ་སྐྱུ་པའི་ཟེར་
 སྐྱུ་པ་སྐྱུ་པའི་རུས་ཆུད་ཡིན་པ་འདྲ་ཡང་། སྐྱུ་ཞབས་ཆུ་མོ་འབྱུག་པའི་

དེ་བཅེས་དུ།⁵ ས་སྐྱའི་འགོ་མགོན་ཕྱག་ན་ལ་དོར་སེ་ཆེན་གྱིས་ཤེ་ལན་མང་
 ཞེས་པའི་ཐོབ་དང་ཐམ་ག་གནང་ནས་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་ཁྲིམས་བདག་
 ཏུ་བསྐྱོས་ཚུལ་ལས་འཕྲོས་ཏེ། དེར་རབས་རྒྱ་རིགས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཉམས་ཞིབ་
 པ་པལ་ཆེར་དང་བོད་མི་སྐོར་ཞིག་གིས་ཤེ་ལན་ཞེས་པ་བོད་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་
 རབས་མ་ཚུགས་གོང་དུ་མཆོ་སྟོན་ལྟ་བུ་དང་། སེ་ཁྲོན་བྱང་ཕྱོགས། ཀན་
 སུའུ་ཞིང་ཆེན་གྱི་སྟོ་རྒྱུད་མཆམས་སུ་སྟོད་པའི་གནའ་བོའི་ཆུང་གི་ཁོངས་
 གཏོགས་ཀྱི་རུས་རྒྱུད་ཆོ་ཁག་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་ཚུལ་དང་། ཡང་ལ་ལས་ཤེ་ལན་
 ཞེས་པ་དཀར་པོ་དང་སྤིང་གི་སྐྱ་སྐྱར་བྱས་པར་འདོད་པའི་ལྟ་ཚུལ་གཉིས་
 བཀོད་ནས་ཕྱི་མ་འཐད་ཕྱོགས་སུ་བཟུང་འདུག དབང་རྒྱལ་གྱི་ཅོ་ནེའི་ལོ་རྒྱུས་
 སུ་འབྲུམ་སྤིང་ཞེས་ལན་ཁ་ཡར་བྲིས་འདུག་པའང་རྒྱས་ཤེ་ལན་ཟེར་བ་བོད་
 ཀྱི་འབྲུམ་སྤིང་སྐྱ་སྐྱར་བྱས་པར་འདོད་པའི་ཕྱོགས་ཡིན་པ་འདྲ་བ་བཅས་
 མཁས་པའི་བཞེད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་སྤང་བས་སྟོ་ལྟ་ནམས་གྱིས་བཏག་
 པར་བྱའོ། །

ཁོང་ནམས་གྱིས་མི་ཉག་དང་འཐབ་མོ་ལན་ཁ་ཡར་ལ་བྱས་འདུག ཨ་
 མདོ་བ་པལ་ཆེར་གྱི་སྟོན་གྱི་རྒྱུད་པ་ཡིན་པར་གྲགས་ཞེས་ཀྱང་འབྲུང་བ་བཅས་
 གང་ལ་བསམས་ཀྱང་སུམ་པ་རྒྱལ་ཁབ་ནི་སྟོ་སྟེ་དབུས་ཀྱི་འཐན་ཡུལ་སོགས་
 དང་འབྲེས་ཤིང་། ཤར་མི་ཉག་དང་འབྲེལ། བྱང་དུ་ལི་ཡུལ། བྱང་ཤར་མདོ་
 སྨད་སྟོ་བྱང་གི་ཡུལ་གྱ་པལ་ཆེར་དང་འབྲེས་སམ་སྟམ་སྟེ། དེ་སྐབས་ཀྱི་སུམ་
 ལྟ་ཞེས་པའི་རྒྱ་ཁྲོན་ནི། ཤར་མཆམས་མདོ་སྨད་དང་། སྟོ་མཆམས་བོད། ལུ་
 མཆམས་རྒྱ་གར། བྱང་མཆམས་ལི་ཡུལ་བར་གྱི་ཡུལ་གྱ་རྒྱ་ཆེ་ནམས་
 ཡིན།⁶ ཞེས་ཀྱང་བཀོད་འདུག་པ་བཅས་སུམ་ལྟ་རྒྱལ་ཁབ་དེ་ས་ཁྲོན་རྒྱ་ཤིན་
 ཏུ་ཆེན་པོ་མངའ་ཞིང་སྟོ་བས་འབྱོར་ཡང་དར་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་རེད།

འོན་ཀྱང་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱིས། སྐྱུ་པ་འདི་དང་ཐོག་རྒྱུ་ཆེན་པོ་
མེད་པར་སྤངས་ཡང་། རིམ་གྱིས་རྒྱུ་ཆེན་པོ་མེད་པེ། ད་ལྟོ་ནས་རྒྱུ་ཆེན་པོ་
ཆབ་མདོ་ས་ཁུལ། མདོ་ཁམས་ཀྱི་ས་ཆ་ཁག་གཅིག་ཀྱང་སྐྱུ་པ་འདི་ཁོངས་
སུ་འདྲུས་པར་སྤངས་པེ།⁷ ཞེས་བཤད་པ་འདི་སྐྱུ་པ་འདི་རྒྱུ་ཆེན་པོ་འབྱུང་མཁས་
པའི་དགའ་སྟོན་སོགས་ལས་བཤད་པ་ལྟར་ཡིན་ལ། ཡང་དེ་ཉིད་ཀྱིས། སྐྱུ་
པ་འདི་དང་ཐོག་ས་རྒྱུ་ཆེན་པོ་ནི་མེད་པར་འདྲུག་ཀྱང་ཕྱིས་རིམ་གྱིས་ཏང་
ཞང་དང་པེ་ལན་འཇང་འཁོལ་སོགས་དབང་དུ་བསྐྱུས་པས། ད་ལྟོ་ནས་རྒྱུ་
ས་ཁུལ་དང་། ཆབ་མདོ་ས་ཁུལ། མདོ་ཁམས་ཀྱི་ས་ཆ་ཁག་གཅིག་ཀྱང་སྐྱུ་
པ་འདི་ལ་གཏོགས་པར་སྤངས་པེ།⁸ ཞེས་སྐྱུ་པ་འདི་རྒྱུ་ཆེན་པོར་གྱུར་པའི་རྒྱུ་
མཚན་ནི། རྒྱུ་ཆེན་པོ་ཏང་ཞང་སྟེ་མི་ཉག་དང་། རྒྱུ་ཆེན་པོ་པེ་ལན་ཞེས་
པ་འདི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་མཁན་རྣམས་ཁ་མི་མཐུན་ཏེ། ལ་ཤས་
ཀྱིས་པེ་ལན་ཞེས་པ་སྐྱུ་པ་རྒྱལ་པོ་ཀྱི་ཐ་སྟོན་ཅིག་དུ་གྲགས་ཞེས་སྐྱུ་པ་
རང་ལ་འབྲེལ་བ་དང་། ཡང་འགའ་རེས་གང་ཡིན་འདི་ཡིན་གྱི་སྐོར་མ་བཤད་
པར་འབྲུམ་སྤྱིང་ཞེས་བྲིས་པ་སོགས་ཁྱུ་ཐག་གང་ཡང་མ་ཆོད་པར་ལུས་པ་
ཞིག་དུ་སྤངས་ཡང་། བོད་ཀྱི་ཆོ་ཁག་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་པ་གདོན་མི་ཟ་བ་ཡིན།

གོང་དུ་བཤད་ཟིན་པ་ལྟར་འཁོར་དབང་དུ་བསྐྱུས་པས་སྐྱུ་པ་འདི་རྒྱལ་
ཁབ་ཆེན་པོར་གྱུར་པར་བཤད་འདྲུག་པ་ལ་དོགས་པ་མཆིས་ཏེ། འཁོར་ནི་
མགར་གྱིས་བཙན་པོའི་རྒྱལ་ཁོངས་སུ་མ་བསྐྱུས་པའི་ཡར་སྟོན་སྐྱུ་པ་འདི་
ཁོངས་སུ་བསྐྱུས་པའི་བྱུར་ཅམ་ཡང་བོད་ཀྱི་ཡིག་ཆ་ཁག་དུ་མི་སྤངས་ལ། དུན་
དོང་ཡིག་ཆེད་དུ། སྤྱི་ལོ་༡༠༡ ལོར་ཁུ་མང་བོ་རྩེ་ལྷ་བྱང་དང་ལྷོ་མང་ཅན་
ལྷོང་གཉིས་ཀྱིས་མདོ་སྤྱད་ཀྱི་ལྷོང་ཕོ་མ་ཞེས་པའི་ས་ཆར་ཆོགས་ཆེན་བསྐྱུས་
ཏེ་སྐྱུ་པ་ལ་ཁུ་བསྐྱུས་ཞེས་སོགས་མདོ་སྤྱད་དུ་དབྱར་དགུན་གྱི་ཆོགས་འདྲུ་

འཆོགས་ནས་སྐྱུ་པ་ལ་ཁལ་བསྐྱུས་སྒྲོར་ལན་དུ་མར་གསལ། དེའི་ལྷོང་སྐྱུ་
 བེ་མདོ་སྐྱོད་ཅོ་ནེ་ཕྱགས་ཀྱི་ཡུལ་ཆ་ཞིག་ཡིན་ལ། ཡུལ་དེར་ལྷོང་སྐྱུ་ཞེས་པའི་
 རི་བོ་ཞིག་ཀྱང་ཡོད་འདུག དེར་ཆོགས་འདུ་འཆོགས་ཏེ་སྐྱུ་པ་ལ་ཁལ་བསྐྱུས་
 རྒྱུ་ལ་བལྟས་ན། དགེ་ཆོས་ཀྱིས་སྐྱུ་པ་བེ་མདོ་སྐྱོད་དག་གི་མེས་པོ་ཡིན་པར་
 བཤད་པ་ལ་རྒྱ་མཚན་ཆེ་ཞིང་། ཆོས་འབྱུང་མཁས་དག་འཇོགས་ཀྱི་སྐྱུ་པའི་
 རྒྱ་ཁྱོན་བཤད་པ་ལ་རྒྱ་ཁྱོན་ཡོད་པའམ། ཡང་ན་སྐྱུ་པ་ཐམས་ཅད་སྐྱབས་
 དེའི་སྐྱུ་པ་རྒྱལ་ཕྱན་གྱི་ཁོངས་སུ་རྒྱུད་མེད་པ་གང་ཡིན་ལ་གོམ་གང་མདུན་
 སྐྱུ་པ་ཀྱི་སྐྱོན་ནས་དབྱེད་དགོས་པ་ཡིན། བོད་མིའི་གདོང་དྲུག་གི་རྒྱུ་མཛོད་
 སོགས་ལས།

སྐྱུ་པ་འབྲི་ཡི་རྒྱལ་བོ་ཡང་། །

རྒྱལ་ཕྱན་བཅུ་གཉིས་རྒྱུད་དུ་གྲོལ། ། ཞེས་ཀྱང་འབྱུང་སྐྱབས་
 སྐྱུ་པ་འདི་འབྲིའི་རིགས་སུ་བཤད་པས་བོད་ཀྱི་རྒྱུ་མཛོད་བཞི་ལས་སྒྲོང་གི་
 རིགས་སུ་གཏོགས་པའི་ཨ་ལྷགས་འབྲིའི་རིགས་ཡིན། །

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་ལྷུང་མི་ཉག་ རྒྱལ་ཕུན་གྱི་སྐོར།

ཐོག་མའི་མི་ཉག་གི་རྒྱུད་པ་ནི་བོད་ཀྱི་རྒྱུས་ཆེན་བཞིའི་ནང་གི་ལྷུང་
རིགས་སུ་གཏོགས་ཚུལ་“མི་ནི་མི་ཉག་ལྷུང་།” ཞེས་བཤད་པ་ལྟར་མི་ཉག་གི་
རྒྱུད་པ་འདི་བོད་རིགས་འབྲུལ་མེད་ཡིན་འདུག་མོད། ཕྱིས་ཀྱི་མི་ཉག་རྒྱལ་
རབས་སྐབས་ཀྱི་འབངས་མི་ནམས་བོད་དང་རྒྱ། ཏོར་སོག་གི་རིགས་ཀྱང་
འདུས་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་པ་ངོས་ལེན་བྱེད་དགོས།

འོན་ཀྱང་བྱུང་རབས་ལོ་རྒྱུས་སྐོར་དང་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འདུག་པ་སྐོར་
ཞིག་གིས་མི་ཉག་ཅེས་སྐད་དུ་སྐད་ཀར་ཕྱིས་ཀྱི་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་སྐབས་
ལ་གོ་བ་ལེན་རྒྱུ་བྱེད་པ་དེ་རྒྱའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་བསྟན་ཆེས་པའམ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་

ཡིག་ཚང་ཁག་ལ་ཞིབ་འདུག་ནན་ཏན་མ་བྱས་པའི་སྐྱོན་ཞིག་ཡིན་ནམ་སྐྱམ་
སྟེ། རང་ཅག་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་ཁག་ཏུ་ཆེས་སྔ་དུས་ཀྱི་མི་ཉག་གི་སྐོར་
བར་བསྐྱེད་ནས་བྲིས་པའི་གསལ་ཁ་ཅན་མཐོང་རྒྱ་དཀར་ཡང་། ལོ་རྒྱུས་
ཀྱི་བར་གསེང་ན་མི་ཉག་གི་སྐོར་དམ་དུ་མ་རེ་རྟེན་རྒྱ་འདུག་པ་དག་ལ་སྤང་
ཚུང་མི་བྱ་བར་བསམ་གཞིགས་ཡང་ཡང་བྱེད་དགོས་པར་མཐོང་སྟེ། དཔེར་
ན། ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་དུ།² སྤོང་བཅན་སྐམ་པོས་བཅུན་
མོ་ལྷ་ཁབ་ཏུ་བཞེས་པའི་ནང་གི་རུ་ཡོངས་བཟའ་རྒྱལ་མོ་བཅུན་བྱ་བ་མི་ཉག་
གི་རྒྱལ་བོའི་བུ་མོ་ཡིན་ཚུལ་གསལ་བ་ལ་གཞིགས་ན། སྐབས་དེའི་མི་ཉག་རྒྱལ་
བོ་ནི་དང་སང་གི་དབྱེད་གཏམ་པ་དང་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བ་རྣམས་ཀྱིས་འདོད་པའི་
ཉིན་ཞུ་ཞེ་གནས་བྱས་པའི་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་རྒྱལ་བོ་ཡིན་ཚུལ་མེད་དེ།
རྒྱལ་རབས་དེ་ནི་སྤྱི་ལོ་༡༠༩༡༡༡༣༣ བར་བྱུང་བའི་རྒྱལ་རབས་ཞིག་ཡིན་པ་
དང་། སྔ་མ་ནི་སྤྱི་ལོ་༦༡༣༡༦༥༠ བར་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཡིན་པས་དེ་གཞིས་གཅིག་
ཡིན་ཐབས་མེད།

སྟག་ལྟ་ཕུན་བཀྲས།

ཐང་གི་དུས་རབས་འགོ་ཙམ་ལ་མི་ཉག་པ་རྣམས་གནས་ཡུལ་མདོ་
སྨད་མ་ཚུའི་ཁུལ་དུ་ཡིན། དང་སང་གི་མཆོ་སྟོན་མ་ཆེན་སྟོན་རའི་
ཁུལ་དང་། ཁྲི་ཁ། ཟེ་ལིང་བཅས་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཡིན། དེ་རྣམས་ལ་
ཐང་ཀུའུ་ཐད་ཅེས་གྲང་བྲགས། སྤྱི་ལོ་༦༩༡ ལོར་ཆོས་རྒྱལ་སྤོང་
བཅན་སྐམ་པོས་མདོ་སྨད་ཁུལ་དུ་དམག་བྲངས་པའི་སྐབས་སུ་མི་
ཉག་པ་ཆོ་ཁག་ཅིག་གི་འགོ་བ་ཐེའི་པ་བྱ་བ་དེས་བོད་དམག་ལ་
འཇིགས་ནས་རང་གི་མངའ་ཞབས་རྣམས་འབྲིད་དེ་རྒྱ་ནག་མངའ་
ཁུལ་ནང་བྲོས་དེ་རྒྱ་ལ་མགོ་བཏགས།³

ཞེས་བཤད་འདུག་པ་ལ་བརྟག་དགོས།

ཆུ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོར་“ལག་མཐེལ་གཡས་པ་ལ། བྱང་འཆལ་
 གི་རྒྱུང་གཞོན། གཡོན་པ་ལ། ཁམས་སུ་སྐྱོང་ཐང་སྐྱོལ་མེ།”⁴ཞེས་ལྟ་ཁང་དེ་
 སྤྱི་མོའི་གཡོན་ལག་གཞོན་བྱེད་དུ་བཞེངས་པར་བཤད་པ་དང་། ཀུན་གྱི་
 ཚེ་དབང་ནོར་བུས་ཀྱང་། “ལག་མཐེལ་གཡས་པ་ལ་བྱང་འཆལ་གི་རྒྱུང་གཞོན།
 གཡོན་པ་ལ་ཁམས་ཀྱི་འདན་སྐྱོང་ཐང་སྐྱོལ་མེ།”⁵ཞེས་འབྱུང་ལ། ཡང་ཆོས་
 འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་དུ། “ལག་མཐེལ་གཡས་པ་ལ་མི་ཉག་
 གིས་ལག་དཔོན་བྱས་ཏེ་ཁམས་སྐྱོང་ཐང་སྐྱོལ་མེ།”⁶ཞེས་སྐུ་མ་དག་དང་མི་
 འབྱུང་བར་སྤྱི་མོའི་གཡས་ལག་གཞོན་བྱེད་དུ་བཞེངས་པར་བཤད་སྟབས། ང་
 ཆོས་སྐྱོང་ཐང་སྐྱོལ་ཁང་དེ་སྤྱི་མོའི་ལག་མཐེལ་གཡས་པ་ལ་གཡོན་གང་གི་སྟེང་དུ་
 བཞེངས་མིན་གསལ་བོར་བཤད་མི་ཐུབ་ཀྱང་། སྐབས་དེའི་བོད་ཡུལ་སྤྱི་
 མོ་གན་རྒྱལ་གྱི་ཁ་གཞོན་མཐའ་འདུལ་ཡང་འདུལ་གྱི་ལྟ་ཁང་བཞེངས་པའི་
 ནང་གི་ལག་མཐེལ་གཞོན་བྱེད་ཀྱི་ལྟ་ཁང་ཞིག་ཁམས་ཀྱི་སྐྱོང་ཐང་ཞེས་པའི་
 སར་བཞེངས་པ་དེ་ཅང་གསལ་བོ་ཡིན་ཀྱང་། འདི་ནས་སྐུ་མ་ཐུག་ཞིབ་འདུག་
 བྱ་དགོས་པའི་དོན་གནད་ཅིག་ལྟག་པ་ནི། གནའ་བོའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཆོས་
 འབྱུང་མང་ཤོས་ཀྱིས་མདོ་སྨད་ལ་ཁམས་སུ་འབོད་ཅིང་། དེང་སང་ཁམས་
 ཞེས་པ་མདོ་སྨད་ལ་གོ་རྒྱུ་བྱེད་སྟབས་འདིའི་ནང་གི་ཁམས་དེ་དང་སང་གི་
 དབང་དུ་བྱས་པའི་མདོ་ཁམས་གཉིས་གང་དུ་ཡོད་མེད་ཅད་དེ་ཐག་གཅོད་
 གཙང་མ་བྱེད་མི་ཐུབ་ཅུང་། ཆུ་མཆན་ལྟར་པའི་དོགས་གནས་ཤིག་སྟེབས་
 པ་ནི། འབྲུག་པ་པད་དཀར་གྱི་ཆོས་འབྱུང་དུ།

ལྟ་ལུང་དཔལ་གྱི་རྩི་རྩི་སྐྱོང་ཐང་དུ་འདུག་བཞུས་ཐོས་ནས་སྐུན་
 སྐུ་མ་ཐུག་ཏེ་ཞུས་པས། ངས་རྒྱལ་བོ་བསད་པས་ལས་ཀྱི་ཁ་སྐྱོང་མི་

འོས། ངས་བཅའ་རྒྱུ་གསུངས་ནས་རྒྱ་ནག་དུ་ཤར་གོ་བར་
 དང་། གྱི་བན་བྱ་བ་གཉིས་ཉེད་དེ། སྤར་གྱི་མཁན་སྒྲོལ་དང་།
 དམར་གྱི་གསང་སྟོན། རྒྱུ་དག་སྒྲོལ་གཉིས་ཀྱིས་ཁ་སྒྲོལ་བྱས་ཏེ་
 ལྷ་ཆོག་གྱི་དབུ་སྐྱོད་བཞེད་པར་རྒྱུ་གསུངས་⁷ ཞེས་དང་། རོར་ཆོས་
 འབྱུང་དུ།

ལྷ་ལུང་དཔལ་གྱི་རྩོམ་དང་། དག་སྒྲོལ་གསུམ་སྒྲོལ་ཐང་ན་འདུག་
 པ་མཐོང་བ་བཅའ་ཏེ་དཔལ་གྱི་རྩོམ་དང་མངའ་ནས་ཞུས་པས།
 ངས་རྒྱལ་པོ་བསད་པས་ཁ་སྒྲོལ་མི་འོང་གི་ ངས་བཅའ་གྱི་གསུངས་
 ཏེ། རྒྱུ་དག་ཤར་གོ་སྤར་དང་གྱི་མ་བག་བྱ་བ་གཉིས་བཅའ་ཏེ་བཏང་
 རོ།⁸

ཞེས་ཀྱང་འབྱུང་བ་འདི་དག་གི་ཐོག་ནས་བསམ་ཆོ། ཁམས་ཀྱི་སྒྲོལ་
 ཐང་ཞེས་པ་དེ་མདོ་སྐྱོད་བྱང་རོལ་གྱི་ཡུལ་ཆ་ཞིག་དུ་ཡོད་དགོས་པ་ལྟ་བུ་
 མཐོང་སྟེ། གལ་སྲིད་གོང་གི་ལྷ་ཁང་བཞེངས་ཡུལ་མདོ་སྐྱོད་འདན་ཡུལ་ཡིན་
 བ། དེའི་ཉེ་འཁོར་དུ་རྒྱུ་དག་སྒྲོལ་འཆོལ་བའི་ཐོ་ཡོད་མེད་ལ་བསམ་དགོས་
 ལ། གླུ་པ་དེར་བོད་ཡུལ་སྐྱོད་སྐྱོད་བར་གསུམ་དུ་བོད་རང་གི་དག་སྒྲོལ་མེད་
 པར་རྒྱུ་པ་ལས་རྒྱུ་དག་སྒྲོལ་འབེལ་བོ་ཡོད་པ་ཁས་ལེན་བྱེད་དགོས་པར་
 འགྱུར་བ་ཡིན། མདོ་སྐྱོད་བྱང་མཐོང་འདི་གནའ་ནས་ད་ལྟའི་བར་རྒྱ་དང་
 ས་འབྲེལ་ཡིན་སྟབས་ཁ་སྒྲོལ་གི་རྒྱུ་དག་སྒྲོལ་བཅའ་བར་བཤད་ན་སྒྱིར་
 བཏང་གི་གནས་ལུགས་དང་མཐུན་ཆ་བསམ་ཆོ། དུང་དཀར་སྒྲོ་བཟང་འཕྲིན་
 ལས་ཀྱི་དེབ་དམར་མཆན་འགྲེལ་དུ།

ལིང་འབྲུ། འདན་ཆོས་འཁོར་དགོན། སྒྲོལ་ཐང་སྒྲོལ་མ་ལྷ་ཁང་
 ཡོད་པའི་ས་ཁུལ་ཡིན་པར་པཏྱ་ཏི་ཏ་སྤྱི་ཏིའི་རྣམ་ཐར་ནང་བཤད་

པ་དེ་ཡིན་ནམ་སྟེ།

ཞེས་ཡིང་འདྲ་ཞེས་པའི་ཡུལ་མདོ་སྟོང་དུ་ངོས་བཟུང་བ་ནི་ནོར་ཆབས་ཆེ་སྟེ།
 འདི་བས་མཆན་འགྲེལ་རྒྱག་ས་ནི། ཆལ་བའི་དེ་བ་དམར་དུ་ཀླུ་པ་སྒྲི་སོག་
 ཡུལ་དུ་ཐེབས་ནས་“ཡིང་འདྲ་དང་ཀམ་རྩ་སོགས་སུ་འགྲོ་དོན་མཛད།”ཞེས་
 པ་འདི་ཡིན་མོད། གཅིག་ནས་ཀླུ་པ་སྒྲི་དོར་གྱིས་གདན་འདྲེན་ཞུ་ས་མདོ་
 སྟོང་བྱང་རྒྱུད་ཡིང་རྩ་ཞེ་བཞིའི་ཁྲུལ་ཡིན་པ་ལས་ཁམས་འདན་ཁྲུལ་མ་ཡིན་
 པ་དང་། གཉིས་ནས་ཡིང་རྩ་ནི་ས་པཎ་དོར་གོ་དན་དང་མངལ་ས་དེ་ཡིན་པས་
 མདོ་སྟོང་ཁྲུལ་ཡིན་ཐབས་མེད་པ། གསུམ་ནས་འབྱུག་པའི་ཆོས་འབྱུང་དེར་
 “དེའི་རིང་ལ་མཁན་སྟོབ་དང་གོ་རིང་སེང་གེ་གྲགས་ལ་འདུལ་བ་ལེགས་པར་
 བསྐྱབས་”ཞེས་ཀྱང་འབྱུང་སྟབས། ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་མང་པོ་ན་སྟེ་ཆེན་གྱིས་
 ལུ་མཐུད་ནས་འདུལ་བ་གསན་ས་ནི། སྐབས་དེའི་མི་ཉག་གྱའི་ཡུལ་གྱི་གོ་རིང་
 སེང་གེ་གྲགས་ཡིན་པར་བཤད་པས་མདོ་སྟོང་ཁྲུལ་ཡིན་ཐབས་མེད་པ། བཞི་
 ནས་ཡིང་རྩའི་ཁྲུལ་ནི་དོར་གྱིས་མ་བཅོམ་སྟོན་མི་ཉག་གི་ཡུལ་ཁོངས་ཡིན་པའི་
 རྒྱ་མཆན་འདི་དག་གི་ཐོག་ནས་བལྟས་ཆེ། ཡིང་རྩ་དེར་སང་གི་ཁམས་ཁྲུལ་
 དུ་ངོས་བཟུང་བ་ནི་ཅད་དེ་ནོར་བ་ཤེས་སྟེ། ཡིན་ནའང་འབྱུག་པའི་ཆོས་
 འབྱུང་དང་ངོར་ཆོས་འབྱུང་གཉིས་ཆར་ལྟ་ལུང་དཔལ་དོར་གྱིས་སྟེ་ཆེན་རབ་
 བྱུང་གི་ཁ་སྐྱོང་རྒྱའི་དགེ་སྟོང་བཅའ་ས་དེ་སྟོང་ཐང་ཡིན་པར་བཤད་པ་དང་།
 དུང་དཀར་བས་ཡིང་འདྲ་སྟོང་ཐང་ཁྲུལ་དུ་ངོས་བཟུང་བ་གཉིས་ཀྱི་ཞར་ནས།
 ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་སྟོང་ཐང་སྟོལ་མ་ལྟ་ཁང་ཡོད་ས་དེ་མདོ་སྟོང་ཡིང་རྩའི་ཁྲུལ་
 ཡིན་ཤས་ཏེ་ཅང་ཆེ། རྒྱ་མཆན་དེའི་རྒྱབ་ལོགས་ནས། ཆོས་འབྱུང་མཁས་
 དག་“ལག་མཐེལ་གཡས་གཞོན་པ་ལ་མི་ཉག་གིས་ལག་དཔོན་བྱས་ཏེ་
 ཁམས་སྟོང་ཐང་སྟོལ་མ་”ཞེས་འབྱུང་བ་མ་དག་པར་འདོད་ཅིང་། མདོ་དོན་

བོད་ཡུལ་སྤྱི་མོ་གན་རྒྱལ་དུ་ཉལ་བའི་གཡས་ལག་མདོ་སྨད་ལིང་རྩའི་ཁུལ་
ཡིན་པ་འདི་ལྟར་ལ་བྱད་པ་ཡིན། དེས་ན་སྤྱི་མོ་ཆང་རྫོང་བ་དཔལ་འབྱོར་དང་
ཀུ་ཐོག་རིག་འཛིན་ཆེད་བར་ནོར་བུ་གཉིས་ཀྱིས་ལག་མཐེལ་གཡོན་པ་གཞོན་
ཆེད་ཁམས་སུ་སྤྱོད་ཐང་སྤྱོད་མ་ལྟ་ཁང་བཞེངས་པར་བཤད་པ་དག་པར་སྒྲུ།

སྤྱི་མོ་འདི་དག་ལས་ང་ཆོས་མཐོང་བྱུང་པ་ནི། གནའ་བོའི་ལོ་རྒྱུས་མང་
བོ་ན་ལྟར་མི་ཉག་ཅེས་བཤད་འདུག་པ་དང་། ལྟར་རིགས་ཀྱི་གནས་ཡུལ་གཙོ་
བོ་མདོ་སྨད་སྨད་གཉིས་ཡིན་སྟབས་དེང་སང་ཡང་མདོ་སྨད་སྨད་ཀྱི་ཡུལ་དུ་
ལྟར་རྒྱུད་མང་ཞིང་། ལྟར་པར་མདོ་སྨད་ཁུལ་དུ་ལྟར་ཤུལ་ཆེན་བཅོ་བརྒྱད་
དང་ལྟར་ཆ་ཆེན་བཅོ་བརྒྱད་ཀྱི་རྒྱུད་པ་མ་ཉམས་པ་ཏ་ལམ་ཆ་ཆང་བར་བཅི་
ལུས་པ་ལྟ་བུར་སྤང་། གནས་ལུགས་འདིའི་ཐོག་ནས་ང་ཆོར་སྤོ་བསྐྱེད་ཅིག་
ཉིད་པ་ནི། སྤྱི་ལོ་དུས་རབས་དྲུག་པ་བདུན་པའི་སྐབས་ནས་མདོ་སྨད་སྨད་
ཀྱི་ཡུལ་དུ་གནས་པའི་ལྟར་མི་ཉག་ནི། སུམ་པ་དང་འཁྱུ་བུའི་བོད་ཁོངས་
ཀྱི་རྒྱལ་ཕན་ཀྱི་གངས་སུ་བཅི་མིན་ལ་མ་ལྟོས་པར་དེ་ལ་རྒྱལ་བོ་ཞིག་ཡོད་པ་
དང་། རྒྱལ་བོ་ཞིག་ཡོད་དུས་དེས་མངའ་དབང་བསྐྱུར་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་
ཀྱང་ཡོད་ངེས་པ་རང་བཞིན་ཀྱི་ཆོས་ཉིད་ཅིག་ཡིན་པ་དེ་རེད། ཡང་མི་ཉག་
གི་རུས་རྒྱུད་གཞན་དུ་འདོད་མཁན་ཡང་འདུག་སྟེ།

མི་ཉག་ཅེས་པ་ནི་བོད་ཀྱི་རུས་ཤིག་ཡིན་ཞིང་ད་ལྟ་འགའ་ཞིག་གིས་
ཞེས་ཞ་ཟེར་བར་ངོས་འཛིན་པ་སྤང་མོད། འོན་ཀྱང་དེ་ཡང་
སྟོན་བོད་ཀྱི་བཅན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་བུ་རྒྱུད་བཞིན་ནག་པོ་ཅན་ཞིག་
གི་རྒྱུད་ལས་འཕེལ་ཞིང་། མི་ནག་ཅེས་པ་ཟུར་ཆག་ནས་མི་ཉག་དུ་
གྲགས་པར་མདོན་ནོ། མི་ཉག་དང་འབྲུག་པ་རྒྱལ་བོ་གཉིས་བོད་
རྒྱལ་ཀྱི་སྤྱན་གཉིས་སོ་སོར་ཁམས་ཀྱི་རྒྱལ་བོ་བྱས་ཞེས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་

དགའ་མེ་ལོང་དུ་གསུངས།¹⁰

རྒྱ་མཚན་འདི་འདྲའི་ཐོག་ནས་བསམ་སྒྲིལ་བ་དུ་བཏང་ཆོ། མི་ཉག་གི་
རྒྱལ་བོ་ཞེས་བཤད་དུས་ཕྱིས་ཀྱི་མི་ཉག་གླའི་སྐབས་ཀྱི་རྒྱལ་བོར་གོ་བ་ལེན་རྒྱུ་
དང་། མི་ཉག་ཅེས་སྒྲུབ་དུས་ཉིན་ཞུ་ཕྱོགས་གཅིག་རང་ལ་བསམ་སྒྲིལ་གཏོང་
བའི་ལྷ་ཚུལ་དེ་རིགས་བོད་རང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་ལ་བཞག་དཔུང་དཔུས་
ཕྱིན་པ་མ་བཏང་བའི་ཞན་སྒྲིབ་ཡིན་པ་མཐོང་ཐུབ་སྟེ། རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་
མོར་“མོན་པ་རིགས་གསུམ་བྱུང་བ་ནི། མོན་རང་རྒྱུད་པ་དང་། རྒྱ་བོད་
མཚམས་ཀྱི་མི་ཉག་ རྒྱ་བོད་པ་དང་གསུམ་མོ།”¹¹ ཞེས་འབྱུང་བ་འདི་ལས་ཀྱང་
སྤར་གྱི་མི་ཉག་གི་ཡུལ་མདོ་སྤྲད་རང་ཡིན་པ་ཤེས་ནུས།

རྒྱའི་བཤད་སྒྲོས་སུ་ཐོག་མར་མི་ཉག་པ་རྣམས་དེང་སང་གི་མདོ་སྤྲད་
ཅོ་ནེ་དང་འབྲུག་ཆུའི་འབབ་རྒྱུད་དུ་གནས་ཤིང་། རིམ་གྱིས་འཐབ་འཁྲུག་གི་
རྒྱུ་ཕྱིས་དུམ་བུ་གཞིས་སུ་གྱེས་ཏེ། ཤོག་ཁག་གཅིག་རྒྱལ་རོང་སོགས་སུ་མཆེད་
དེ་དང་གི་ཁམས་མི་ཉག་ཕྱོགས་སུ་ཆགས་པ་དང་། ཤོག་ཁག་གཞན་པ་དེ་བྱང་
ཕྱོགས་སུ་མཆེད་དེ་ཉིན་ཞུ་ཕྱོགས་སུ་གཞིས་ཆགས་ནས་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་
བཅུགས་ཚུལ་གསལ་འདུག་པ་དེ་རྒྱ་མཚན་ལྷན་པའི་བཤད་ཚུལ་དུ་མཐོང་སྟེ།
དེང་སང་ཡང་མདོ་སྤྲད་ཅོ་ནེ་ཕྱོགས་སུ་མི་ཉག་གི་རྒྱུད་པ་ཡོད་པར་སྤང་ཞིང་།
སྤྲུལ་བྱུང་དང་ཁྲི་ཀ་སོགས་སུ་འཇུག་མི་ཉག་ཅེས་པའི་རུ་སྟེ་ཡོད་ལ། མཁས་
དབང་མི་ཉག་རིན་པོ་ཆེ་དང་དེའི་སྤྲུལ་བ་སོགས་ད་ལྟོ་འདུག་ཏོ།།

ཡིན་ནའང་རྒྱའི་ཡིག་ཚང་དག་གིས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ཡོངས་ལ་
དཀའ་རྒྱུག་བཟོ་བཞིན་ཡོད་པ་ལྟར་མི་ཉག་གི་སྒྲོར་ལའང་རྒྱུག་བྲམ་མང་བོ་
བཟོས་འདུག་སྟེ། གནའ་བོའི་བོད་མིང་རྒྱའི་སྐད་གདངས་ལྟར་བྲིས་པས་ལྟོང་
གི་རྒྱུད་པ་ལ་ཏང་ཞང་ཟེར་བས། དེང་རབས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བཙུགས་ལྟོང་

སྐྱུང་དང་། ལྷོང་ཁྲིམ། ལྷོང་ཁྲིམ་སོགས་སྐྱེ་ཆོགས་འབྲི་དགོས་ལ་ཐུག་པ་ལྟ་
བུ་ཡིན།

ཁོ་པོ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལྟ་ལྟ་ལྟ་ལྟ་རང་ཅག་ལ་མིང་ཆོག་ཅི་ཞིག་བེད་
སྤྱོད་གཏོང་གིན་ཡོད་ཅེད་དེ་གལ་ཆེན་པོ་གང་ཡང་མིན་པར། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
བཤད་སྐབས་བོད་རང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཁག་དུ་ཅི་ཞིག་འབྱུང་མིན་ལ་གཞི་
བཅོལ་དགོས་པར་སྒྲུལ། གནའ་དེང་གི་རྒྱ་རིགས་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་པ་དེ་
དག་ལ་ཀུན་སྒྲོང་ངན་པ་ཡོད་ཅེད་གང་ལྟར་ཡང་བོད་ལ་ཤ་ཆ་ཅེད་པ་ཐག་
བཅད་ཆོག་ཅིང་། བྱད་པར་བོད་ཀྱི་གནའ་རབས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་དེ་
མིན་འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་ཡིག་ཆ་གཞན་པ་དཔེར་ན། ལྷོ་དཔོན་ཆོའི་རྟོགས་བརྗོད་
ཅུ་མ་ཐར་དང་། དགོན་པ་ཁག་གི་གདན་རབས་དང་ཁྲི་རབས། བཅའ་ཡིག་
ཆོས་ཁྲིམས། ས་དབྱུང་གནས་དབྱུང་སོགས་སྤྱོད་པ་ལ་བརྟུག་དབྱུང་
མ་བྱས་པར་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་བཤད་ཀྱིན་ཡོད་སྟབས། ཁོ་ཆོས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
བཤད་པ་དེ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དངོས་གནས་པ་ཞིག་ཆགས་ཐུབ་ཀྱིན་ཅེད་པ་འདི་
ང་ཆོས་ཤེས་དགོས་པའི་གནད་དོན་གལ་ཆེན་ཞིག་རེད།

དེང་སང་གི་ཉིན་ལྟར་སྐུ་ལ་སར་བྱས་པའི་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་ནི་བོད་
སེལ་བྱར་ཐོར་ཕྱིན་པའི་རྗེས་སུ་བོད་ཡུལ་སྟོད་སྐྱེད་བར་གསུམ་དུ་བྱུང་བའི་
རྒྱལ་སྐྱེད་ཁག་དུ་མ་ཡོད་པའི་ནང་གི་གཅིག་ཡིན་ལ། བོད་ཁོངས་ཀྱི་རྒྱལ་སྐྱེད་
ཞིག་ལ་བཅི་ཐུབ་མིན་ཐད་དྲི་བ་ཡོད་པ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་པར་སྒྲུལ། གང་ལྟར་
སྤྱི་ལོ་དུས་རབས་བཅུ་གཅིག་ནས་བཅུ་གསུམ་(༡༠༩༡-༡༡༩༡)བར་བྱུང་བ་
ཞིག་སྟེ། མི་ཉག་ལྟོང་གི་རིགས་རྒྱུད་གཙོ་བོར་བྱས་པའི་རྒྱལ་སྤྱི་ཅིག་ཡིན་
ལ། བདེ་སྐྱད་ཆོས་འབྱུང་ལས། “དེ་དུས་མི་ཉག་གི་ཡུལ་ནི། བྱང་གི་བོད་
སོག་གི་མཆོམས་རྒྱ་ནག་དང་ཉེ་བའི་སར་མི་ཉག་རྒྱལ་བོའི་ཐོག་མ་སི་དུའི་གའི་

རི་ཞེས་པ་བྱུང་སྟེ་ཀྱང་ཉེ་མཆོད་ཀྱི་བདག་པོ་བྱས།¹² ཞེས་བཤད་འདུག
ཡིན་ནའང་དོན་དངོས་ཐོག་སྐབས་དེའི་མི་ཉག་ཀྱི་རབས་དེ་ཡང་ཐང་ཀྱི་
རབས་ཐོར་ཞིག་ཏུ་སོང་ནས་གཅིག་གྱུར་མེད་པའི་སྐབས་ཡིན་སྟབས། སྲུང་
ཀྱི་ཁབ་དང་། ལེའོ་ཀྱི་ཁབ། ཅིན་ཀྱི་ཁབ་སོགས་ཕྱོགས་བཞི་ཀྱན་ཏུ་
ཀྱི་སྤྱན་མང་བོས་བསྐྱོར་ཅིང་། མདོ་སྤྱད་ཙུང་ཁ་ཀྱི་བོའི་ཀྱི་ཁབ་དང་
ཡང་བྱིས་མཆོད་ཡིན་སྟབས། བྱིས་མཆོད་ཀྱི་ཁབ་དེ་དག་དང་འགལ་འབྲེལ་
སྣ་ཆོགས་ཀྱི་བརྒྱུད་རིམ་ཡང་ཡོད་པ་ཡིན།

འདིའི་མངའ་ཁོངས་སྐོར་མདོ་སྤྱད་ཆོས་འབྱུང་ལས། “ཤར་ན་རྒྱ་ནག་
སྟོན་འཇང་། ལུབ་ན་བོད། བྱང་ཉེར་གྱིས་བཅད་པའི་དབུས་ན་མི་ཉག་གི་
ཀྱི་ཁམས་ཏེ་གོ་ཏན་གྱིས་བཟུང་བའི་སྤྱད་དང་བྱང་དོས་སོགས་ནི་ཡུལ་གྱི་
དངོས་གཞི་ཡིན་ལ། རབ་སྟོད་ཆར་སྤང་གི་ས་ནམས་ཀྱང་མི་ཉག་ལ་གཏོགས་
ཞེས་བཤད།¹³” ཞེས་གསུངས་འདུག་པ་དང་། ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་
སྟོན་དུའང་འདི་དང་གཅིག་མཚུངས་འབྱུང་།

མི་ཉག་ཀྱི་ཁབ་འདིའི་རིང་ལ་ཀྱི་རབས་དྲུག་(ལོ་རྒྱུས་མང་བོ་ན་
ཀྱི་རབས་དགུ་བྱུང་བར་བཤད)བྱུང་ནས་ལོ་ངོ་༡༧༠ ཡས་མས་ལ་དེ་ལྟུང་
དབང་བསྐྱུར་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད་ཅིང་། ཀྱི་རབས་དྲུག་པ་མི་ཉག་ཀྱི་
མོད་དུ་གྲགས་པའི་རིང་སྤྱི་ལོ་༡༡༡༧ ལོར་ཉོར་ཇིང་གིས་ཀྱི་སྤྱི་
འཕྲོགས་ཏེ་ཀྱི་ཁབ་ཙུང་ཐོར་དུ་བྱིན། ཉོར་གྱིས་མི་ཉག་སྤངས་པའི་དགའ་སྟོན་
གྱི་ཆེ་བ་ལ་ཉོར་ཆར་གྲགས་པ་འདི་བྱུང་ཞིང་། ད་ལྟོའང་མདོ་སྤྱད་ལྟུང་དང་
ཁམས་ལྟུང་མང་བོ་ཞིག་ན་ལི་ཐོ་ཅི་ལྟགས་ཀྱང་འདི་དང་བསྐྱུན་ནས་ལོ་སར་
གྱིས་ཆེ་ཆོས་དབུས་གཙང་དུ་དར་བའི་ཅིས་ལྟགས་དང་མི་མཐུན་པ་བྱུང་
འདུག་པ་མཐོང་ཆོས་ཡིན།

མི་ཉག་གི་སྐོར་བོད་ཀྱི་སྤྱི་རབས་ལོ་རྒྱུས་སུ་ལེ་ཆན་ཡན་གར་བར་
འཁོད་སྤྱོད་མི་ཆལ་བའི་དེ་བ་དམར་ཡིན་ལ། དེ་བ་དམར་ནི་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩
ལོར་བཅམས་གྲུབ་ཅིང་། དེ་ནས་ལོ་ངོ་༡༡ རྗེས་ཏེ་སྤྱི་ལོ་༡༩༧༠ ལོར་བཅམས་
པའི་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་ཆེན་མོ་དང་། དེ་ནས་ལོ་༡༩༨༠ རྗེས་ཏེ་སྤྱི་ལོ་༡༩༨༩ ལོར་
བཅམས་པའི་ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་དུ་འང་མི་ཉག་གི་སྐོར་ཅུང་
རྒྱས་ཅམ་འཁོད་འདུག་ཀྱང་། ཕྱི་མ་འདི་གཉིས་ཀྱིས་དེ་བ་དམར་ཁྲུངས་སུ་
བྱས་པ་ཤེས་ནུས་ཤིང་། སློ་སྦྱོང་ཅན་གྱི་བཤད་སློབ་གསར་བ་མི་སྣ་དང་།

ཙུང་ཁ་རྒྱལ་བོ་དང་མི་ཉག་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་རྒྱན་རིང་འཐབ་ཅིང་།
མཐའ་མཐུག་ཙུང་ཁ་རྒྱལ་རབས་ཅ་གཏོར་བྱེད་མཁན་ཡང་མི་ཉག་ཡིན་ལ།
མི་ཉག་རྒྱལ་ཁོད་ཀྱི་རིང་ལ་མདོ་སྐྱོད་ལྟོ་བྱང་གི་ཡུལ་དུ་བཅོན་འཇུག་དང་
འཕྲུག་སློང་མང་བོ་བྱས་པའི་ངག་རྒྱན་མང་ཅམ་དོར་གཅིང་གི་རྒྱན་ཆོན་ཆོའི་
ཁ་ན་ཡོད་ཅིང་། དོར་གཅིང་དང་རྒྱན་གྱི་བསང་ཁོག་སོགས་སྐྱབ་བྱང་ཉེ་
འཁོར་གྱི་རི་ལུང་ཐམས་ཅད་དུ་གནའ་དུས་ཞིང་ཁ་བཅོས་པའི་རྗེས་ཤུལ་ད་
ལྟ་འང་དངོས་སུ་མཆིས་ཤིང་། ཁོ་བོ་ཆུང་དུས་ལྷག་རྗེ་ལ་འགོ་སྐྱབས་མ་ཐང་
དུ་ཁང་ཤུལ་དང་། རྩ་ཆག་དུམ་བུ་མང་བོ་གང་སར་མཐོང་རྒྱ་ཡོད་པ་དེ་དག་
མི་རྒྱན་ཆོས་མི་ཉག་རྒྱལ་ཁོད་ཀྱི་ཤུལ་རེད་ཟེར་བ་ཡང་ཡང་ཐོས་ཐྱོང་། དོར་
གཅིང་དུང་རིའི་མདུན་ངོས་ཀྱི་ཐེམ་ཐོག་ཆེན་པོ་ཞིག་དུ་མཁར་ཤུལ་ཆེན་པོ་
གཉིས་ད་ལྟ་འང་མ་ཉམས་པར་མཐོང་རྒྱ་ཡོད་པ་ལ་དོར་གཅིང་བ་ཆོས་“རྒྱལ་
བོ་སྐྱུན་གཅིག་གི་མཁར་”ཟེར་ཞིང་། དཀྱིལ་དུ་བར་གྱུང་གིས་ཆོད་པའི་
མཁར་ཆེན་པོ་གཉིས་ལ་རྒྱལ་བོ་དང་བཅུན་མོ་གཉིས་ཀྱི་མཁར་ཤུལ་རེད་ཟེར་
སློལ་ཡང་འདུག ད་དུང་རྒྱན་གྱའི་མཁར་ནང་ཟེར་བའི་མཁར་ཤུལ་དེ་ཅམ་
མ་ཉམས་པར་ཡོད་ཅིང་། རྒྱན་གྱའི་སུ་རུག་གི་རྒྱབ་ངོས་དང་། རུང་ན་གྱི་ཉེ་

འགམ་དུའང་མཁར་ཤུལ་ཡོད་ལ། དེ་བཞིན་བསང་ཁོག་དུའང་དེ་མཚུངས་
 གྱི་མཁར་ཆག་ད་ལྟ་དངོས་སུ་མཐོང་རྒྱུ་ཡོད་པ་དེ་དག་ཚང་མ་མི་ཉག་རྒྱལ་
 རྒྱུ་གྱི་མཁར་ཡིན་པར་ཡུལ་དེ་ཁྲུལ་གྱི་བོད་མི་ནམས་འདོད་དོ།

ད་དུང་གལ་ཆེ་ཤོས་ཀྱི་ངག་རྒྱན་རྒྱན་འབྲམས་པ་ཞིག་མདོ་སྤྲད་པ་
 དག་ལ་བཤད་རྒྱུ་ཡོད་པ་ནི། མི་ཉག་རྒྱལ་རྒྱུ་ལ་སྲས་མོ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་ས་
 དབྱུང་དུ་ཅང་མཁས་པ་ཞིག་ཡིན་སྟབས། བོད་ཀྱི་ས་དབྱུང་ལེགས་གས་ཚང་
 མ་མེད་པར་བཟོས་ཤིང་། རྟོར་གཙང་ཅག་ཅག་དགོན་པའི་རྒྱལ་རིའི་ལྷ་དུ་
 “རྒྱལ་མོ་ཕུངས་”ཟེར་བ་གཞོང་བའི་དབྱིབས་ཅན་གྱི་ས་ཁྲུག་ཅིག་ཡོད་པ་དེ་
 གསེར་གྱི་གཞོང་བ་ཞིག་ཡིན་གཤིས། ས་དབྱུང་ལེགས་པས་ཕྱོགས་གཉིས་སུ་
 ས་ཕུངས་བརྒྱུ་ནས་ཁ་ཤོ་བཟོས་ཤུལ་མ་ཉམས་པ་ད་ལྟ་དངོས་སུ་མཐོང་རྒྱུ་
 ཡོད། ཡང་རྒྱ་གདོང་ཕུངས་རྒྱན་ལྷ་དུའང་སྤྲོ་མོར་མཆོ་ཞིག་འབྱུལ་ཡོད་
 པར་ས་ཕུངས་བརྒྱུ་ནས་མེད་པར་བཟོས་ཤིང་། མཆོ་རྒྱུ་ཕུངས་ནས་བཞུར་
 སའི་ཤུལ་དེར་“ཕུངས་ཁྲུག་”ཟེར། དེ་བཞིན་རྟོར་གཙང་རྒྱ་གདོང་ཞལ་བཀྱར་
 གྱི་མདུན་དོས་ནགས་ཁོད་དུ་“མཆོ་ཕུངས་”ཟེར་བའི་ས་ཆ་ཞིག་ཡོད་ཅིང་།
 དེར་ཡང་མཆོ་ཕུངས་ནས་ཁ་ཤོ་བཟོས་པའི་ཤུལ་དངོས་སུ་མཐོང་ཐུབ། ངག་
 རྒྱན་དང་དངོས་ཤུལ་བྱུང་འབྲེལ་གྱིས་བལྟས་ན་མི་ཉག་རྒྱལ་རྒྱུ་གྱིས་མདོ་
 སྤྲད་ཁྲུལ་གྱི་ས་བྲག་ལེགས་པའི་རིགས་མེད་པར་བཟོས་པ་བདེན་པ་རེད།

ད་དུང་མཁར་ནང་གི་མཁར་བཞུགས་ཟིན་ནས། སྲས་མོ་ལ་ཅི་འདྲ་
 འདུག་རིས་སྐབས་“དང་བོ་རྒྱལ་བོ་སྟོན་པའི་མཁར། །མཐའ་མར་བྱ་ཆང་བྱེའུ་
 ཆང་མཁར།” ཞེས་འདི་ནས་ས་མི་ཟིན་ཞེས་བཤད་སྐད་དང་། ཡུལ་མི་ནམས་
 གྱིས་བྱ་ཆང་བྱེའུ་ཆང་ནི་བྱ་དང་བྱེའུ་དངོས་ལ་གོ་རྒྱུ་མ་ཡིན་པར་དེང་སང་གི་
 མཁར་ནང་དུ་བོད་དང་རྒྱ། ཟ་ལར་དང་ཁ་ཆེ་སོགས་མི་རིགས་མི་འདྲ་བ་མང་

བོ་སྟེ་འདུས་བྱེད་པ་ལ་གོ་དགོས་པར་བཤད། གང་ལྟར་མི་ཉག་རྒྱལ་ཚོད་ཀྱིས་
མདོ་སྨད་ས་ཁུལ་དུ་དམག་དངས་ནས་མཁར་རྫོང་མང་བོ་བཅིགས་པ་སོགས་
བདེན་པ་རེད།

མི་ཉག་གི་རྒྱལ་རབས་ནི།

༡། སེ་དུ་སྟེ་ཐའེ་རྩུ་ལའི་ཅི་ཆེན་(འདི་ལ་ཅིང་ཙུང་ནང་ཤའོ་འམ་ ལི་
ཡོན་དའོ་ཡང་ཟེར་སྟོལ་ཡང་འདུག)ཞེས་པ་མེ་མཁའ་རྒྱ་མཚོ་༡༤༠ རྒྱ་མག་
སྟེ་སྤྱི་ལོ་༧༩༡ ལས་འཁྲུངས་ཤིང་། མེ་མཁའ་རྒྱ་མཚོ་༡༤༡ ཤིང་འབྲུག་སྤྱི་ལོ་
༡༠༠༤ ལ་འདས། ཡིག་ཆ་འགའ་རེ་ན་མི་ཉག་སེུ་རྒྱལ་བོ་ཞེས་པ་བོད་ཀྱི་
རབ་བྱུང་དང་བོད་སྟོན་ལོ་སྤྱི་ལོ་༡༠༡༤ ལོར་ལྷོང་རིགས་ཚོ་སྐོར་ཁག་ཕྱགས་
བསྐྱས་ཀྱིས་མ་ཚུའི་སྟེད་རྒྱུད་ཀྱི་དེང་སང་ཉིན་ལྷ་ཟེར་བའི་ས་ཆར་ཞེས་ལྷ་ཞེས་
པའི་རྒྱལ་སྤྱིད་བཅུགས་པར་བཤད།

༢། ལའི་དེ་སྤྱིན་མེ་མཁའ་རྒྱ་མཚོ་༡༤༡ ཤིང་སྤྱི་ལོ་༡༠༠༥ ལོ་ནས།
རབ་བྱུང་དང་བོད་སྟོན་ལོ་སྤྱི་ལོ་༡༠༡༡ བར་ཁྲིར་བཞུགས། འདི་གཉིས་
ནི་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་མ་བཅུགས་གོང་དུ་བྱུང་བའི་རྒྱལ་བོ་ལྟ་བུ་ཡིན།

༣། རབ་བྱུང་དང་བོད་སྟོན་ལོ་སྤྱི་ལོ་༡༠༡༡ ལོར་གའོ་ཡོན་དའོ་ཞེས་
པ་བྱུང་ནས་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་མགོ་ཚུགས་པ་ཁྲི་རབས་དང་བོར་བཅི། རབ་
བྱུང་དང་བོད་སྟོན་ལོ་སྤྱི་ལོ་༡༠༤༤ ལོར་འདས།

དེ་ནས་ཁྲི་རབས་བཞི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སུ་བྱིས་མེད་པར་བཤད།

རྒྱལ་ཚོད་དེ་དུའན་ལའི་ཁྲན་ཡོལ་རབ་བྱུང་གསུམ་པའི་ཤིང་སྟག་སྤྱི་
ལོ་༡༡༧༤ ལོར་ཁྲིར་འཁོད། རབ་བྱུང་གསུམ་པའི་ཤིང་སྟག་སྤྱི་ལོ་༡༡༠༥ ལོར་
འདས།

ཁྲི་རབས་ཐ་མ་དོ་རྗེ་དཔལ་ཞེས་པ་རབ་བྱུང་བཞི་བའི་མེ་ཁྲི་སྤྱི་ལོ་

༡༡༡༥ ལོ་རྒྱུ་འཁོད། རབ་བྱུང་བཞི་བའི་མེ་པག་སྤྱི་ལོ་༡༡༡༥ ལོ་རྒྱུ་
 ཉག་ཀྱལ་རབས་མཐུག་རྒྱུ་དུང་དཀར་སྒོ་འཕྲིན་གྱིས།¹⁴ ལི་སི་ཀོང་ཟེར་
 བཞིག་གིས་ལྟོང་མི་ཉག་གི་རིགས་རྒྱུད་ཆོ་བ་ཁག་གཅིག་གྱུར་བྱས་ཤིང་། རྒྱུ་
 སུ་ཐང་ཀྱལ་རབས་ཀྱི་སྒོན་པོའི་གོ་གནས་རག་སྟེ་བྱས་རྒྱུ་ལ་བརྟེན་ནས།
 རྒྱུ་ཕྱོགས་སྒྱུར་བའི་དཔོན་པོར་བསྐོས་ཤིང་། ཐང་ཀྱལ་གྱིས་རུས་མིང་ལི་
 ཞེས་པ་སྤྲད་དེ་གོང་མའི་རུས་ཁོངས་སུ་གསལ་བཅུག་བྱས། ཐང་ཀྱལ་རབས་
 ཉམས་རྒྱུ་ལི་སི་ཀོང་གི་ཡང་ཆ་ལི་ཅེས་ཅན་དང་། ལི་ཏེ་མིང་གཞིས་གྱིས་
 རྒྱུ་རྒྱུ་སྤྲད་ཀྱལ་རབས་དང་། ལེའོ་ཀྱལ་རབས་ཀྱི་སྒོན་ཆེན་བྱས། སྐབས་
 དེར་ལྟོང་མི་ཉག་གི་དཔལ་འབྱོར་དང་རིག་གནས་གང་ཅིར་ཡར་རྒྱས་ཆེན་
 པོ་བྱུང་། སྤྱི་ལོ་༡༠༩༩ ལོ་རྒྱུ་ཏེ་མིང་གི་ཆ་བོ། སྒོན་པོ་ལི་ཡོན་ཏེ་བྱ་བས་
 སྤྲད་ཀྱལ་ཁབ་ལ་ངོ་ལོག་གིས་རང་ཉིད་ཀྱལ་བོ་བྱས་པའི་ཀྱལ་རབས་མིང་ལ།
 ཆེན་པོ་ཞུ་ཀྱལ་རབས་ཟེར་ཞིང་། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་མི་ཉག་ཀྱལ་རབས་ཟེར།
 ཀྱལ་ས་ནི་དང་གི་ཉིན་ཞུ་ཁ་ཆེ་རིགས་རང་སྒྱུར་སྒྲོངས་དབྱིན་ཁོན་ཡིན། ཀྱལ་
 རབས་དེར་ཀྱལ་བོ་དག་བྱུང་ཞིང་། རུས་མིང་ནི་ཐང་ཀྱལ་གྱི་རུས་མིང་ལི་ཞེས་
 པ་བཅུད་སྤྲད་བྱས། སྤྱི་ལོ་༡༠༩༩།༡༡༡༥ བར་གྱི་ལོ་ངོ་༡༧༠ རིང་སྤྲད་དབང་
 བཟུང་བར་བཤད།

མི་ཉག་ཀྱལ་རབས་གྱིས་དབང་སྒྱུར་ཡུལ་ས་ཁྱོན་ནི། དེང་གི་རྒྱ་ནག་
 ཡུལ་པོ་དང་། ཀན་སུའུ་ཉིང་ཞུ་བཅས་ཀྱི་རྒྱུ་བྱང་དང་། མཚོ་སྒོན་གྱི་ཤར་
 བྱང་། ལྷོ་ཕྱོག་གི་ས་ཁུལ་དུམ་བུ་ཞིག་བཅད་པའི་ས་ཁུལ་ལ་ཟེར།

ཁོ་བོས་དེ་སྤྲེལ་ཐོང་བའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་ཁག་ལས་ལྟོང་མི་
 ཉག་གི་སྒོར་འཁོད་སྤྲེལ་ཐོས་ནི། རབ་བྱུང་དུག་པའི་མེ་ཁྱི་སྤྱི་ལོ་
 (༡༡༤༤།༡༡༤༩)ལྟེ་རབ་བྱུང་དུག་པའི་རྒྱ་ཡོས་བར་བཅུམས་པའི་ཆལ་ཀུན་

རྫོང་གི་དེ་བ་དམར་ཡིན་ལ། དེ་བ་ཐེར་དེར་མི་ཉག་གི་ཡུལ་དེ་ཐོག་མར་རྒྱུ་
 འོག་ན་ཡོད་པ་ནས། བྱང་ལྷོར་སོག་དང་མི་ཉག་རྒྱུ་ལེ་བར་ན་སྒོན་ཤི་ཞེས་པའི་
 རིར་གཞི་བདག་ཅིག་གནས་པ་བྱང་ལོ་གི་མཁར་ནང་གི་བྱང་མེད་ཅིག་གི་
 སར་སོང་ནས་ཉལ་བ་དང་། དེ་ནས་ལོ་གཅིག་ན་སྤུ་གྲུ་སྒྲིལ་སྒྲིལ་སྒྲིལ་སྒྲིལ་
 པའི་སྒྲར་མ་ཤར་བས། རྒྱུ་ཅིས་མཁན་རྒྱུ་ཅིས་ཀྱིས་ཅིས་བྱས། སྤྱི་དབང་
 འཕྲུག་མཁན་གྱི་བྱིས་པ་ཞིག་མཁར་དེར་སྒྲིལ་ཚུལ་བཅས་སྒྲིལ། རྒྱལ་བོས་བཀའ་
 བཅ་ནས་ལོ་གཉིས་ཡན་གྱི་བྱིས་པ་མཐོང་ཆད་བསད་ཀྱང་། བྱ་དེ་ཆུ་མོ་ཞིག་
 གིས་སྒྲིལ་སྒྲིལ་བྱས་ནས་འཆར་ལོངས་བྱང་ཚུལ་སོགས་བྱིས་སྤྱང་གི་གཡའ་
 ཡོད་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་བྲིས་ཡོད་སྟབས། བོད་རབ་བྱུང་བདུན་པའི་ཤིང་
 རྒྱལ་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་སྒྲིལ་ཆད་རྫོང་བ་དཔལ་འབྱོར་གྱིས་བཅམས་པའི་རྒྱ་
 བོད་ཡིག་ཆང་ཆེན་མོ་མཁས་པ་དགའ་བྱེད་དང་། རབ་བྱུང་དགུ་བའི་ཤིང་
 འབྲུག་སྤྱི་ལོ་(༡༩༩༩།༡༩༩༩)རབ་བྱུང་དགུ་བའི་ཤིང་གི་ལོ་བར་བཅམས་
 པའི་ཆོས་འབྲུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་གཉིས་ཀྱིས་ཆལ་བའི་དེ་བ་དམར་ལ་
 གཏུགས་ནས་བྱིས་སྤྱང་དེ་བསྒྲུར་སྒྲིལ་བྱས་འདུག་ལ། རབ་བྱུང་བཅུ་བཞི་བའི་
 རྒྱུ་སྤྱི་ལོ་(༡༩༩༩།༡༩༩༩)སྤྱི་ལོ་བཅུ་བའི་ཤིང་སྤྱང་བར་མཛད་པའི་
 བྲག་དགོན་པའི་དེ་བ་ཐེར་རྒྱ་མཚོར་མི་ཉག་གི་སྒྲོར་དང་ལྷག་པར་ས་ཁྱོན་ཆོས་
 འབྲུང་མཁས་དགའ་འཛིན་བཞིན་རེད།

ཁོང་རྒྱལ་པས་སྤྱོད་མི་ཉག་གི་སྒྲོར་ས་བཅད་མ་སྒྲོང་ཙམ་ཞིག་བསྟན་
 པ་ཡི་རང་གི་གནས་ཡིན་ཀྱང་། གཅིག་ནས་རྒྱལ་རབས་དྲུག་དང་། བདུན།
 དགུ། བྱ་ཙམ་རེ་འགའ་ན་བཅུ་བཤད་པ་དང་། རྒྱལ་ཐོག་དང་ཐོ་དང་མི་ཉག་
 རྒྱལ་ཞོད་ཀྱི་བྱང་རབས་ཙམ་ལས་མ་བཤད་པས་དོན་གྱིས་རྒྱལ་རབས་དྲུ་ཡིན་
 དང་གངས་ཅེས་མི་སྤྱོད་པའི་སྒྲོན་སོན་གནས། དྲུང་དཀར་བས་རྒྱུ་ཡིག་

ཆང་ལ་བསྐྱུན་ནས་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་བཤད་པ་དག་ལས་རེ་བྱང་བོད་ཀྱི་
བཤད་སྒྲོས་དང་མི་མཐུན་ལ། མིང་འདྲེགས་སྐྱངས་ཚུན་ཆད་རྒྱུ་ལ་ད་སྒྲོས་
བྱས་དགས་པའི་སྐྱུན་ཞིག་ནི་མཆིས་སོ།།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་འཛང་ རྒྱལ་ཕྱན་གྱི་སྐོར།

འཛང་ཞེས་པའི་མི་རིགས་དང་ས་མིང་མི་མིང་སོགས་གནའ་བོའི་བོད་
གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་དུ་འབྱུང་བའི་“སྨད་”དང་། རྒྱའི་འདོད་པ་ལྟར་གྱི་
(Qang)ཆུང་དང་ནམ་ཡང་བསྐྱེད་མི་རུང་བ་འདི་ཐོག་མར་ངེས་དགོས་པའི་
གནད་དམ་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་གཉིས་ཀྱི་བརྗོད་གཞིའི་ཡུལ་ལྟར་དང་། དེར་གནས་
པའི་མི་རིགས། རྫོང་བྱེད་ཀྱི་ལུང་ཆོག་གང་གི་ཐད་ནས་ཀྱང་མི་འདྲ་བའི་བྱེད་
པར་ཆེན་པོ་ཡོད་དེ། ཆུང་ནི་རྒྱུས་སྐབས་རེར་བོད་པ་སྤྱི་དང་སྐབས་རེར་དེའི་
བྱེད་བླ་ལ་འབོད་པའི་འདོད་རྒྱལ་གྱི་ཐ་སྟོན་ཅིག་ཡིན་ལ། འཛང་ནི་བོད་
བཙན་པོ་ཆོའི་སྐབས་ནས་བོད་དང་འབྲེལ་བ་ཤུགས་ཆེན་བྱུང་བའི་སྟོ་ཤར་

ཁྲུ་དུ་གནས་པའི་མི་རིགས་ཤིག་སྟེ། བོད་ཀྱི་ཡིག་ཆ་དང་དུ་འདི་ལ་ཟུ་དཀར་
ནག་ཟེར་ཞིང་། ལ་ལས་སྟོ་རིགས་སུ་བཤད་ནས་སྟོ་དཀར་སྟོ་ནག་གི་ཐ་སྟོད་
བཏགས་པའང་སྤང་། སྟོ་བར་འབོད་པ་ནི་རིགས་རྒྱུད་ཀྱི་ཆ་ནས་བཏགས་པ་
ཞིག་མ་ཡིན་པར་རིག་གནས་དེ་ཅུ་མ་དར་བའི་ཆ་ནས་དང་སྟོད་ཡུལ་ནགས་
གསེང་ཤས་ཆེར་བྱེད་པ་དང་། གསང་གནས་འགའ་བྱེད་ཀྱི་རས་ལྟེ་བ་ཅུ་
དང་ཤིང་ལོ་སྟོན་པ་སོགས་ཆ་ལུགས་འཛོ་གནས་ཀྱི་ཆ་ནས་བཏགས་པ་ནི། ཅ་
རི་སོགས་ནགས་གསེང་ན་ཤས་ཆེར་གནས་པའི་བོད་པ་ལའང་སྟོ་བའི་ཐ་སྟོད་
འདོགས་པ་དང་གཅིག་མཚུངས་ཡིན།

འཇང་རིགས་སུ་བྲགས་པའི་ཆོ་ཁག་གི་ནང་དུ་དེང་སང་རྒྱས་ན་ཞིས་
རིགས་(Na xi zu)ཟེར་བ་ལྟ་བུ་བོད་དང་རུས་རྒྱུད་གཅིག་པའང་ཡོད་འདུག་
ལ། ཁོང་རྣམས་ཆང་མའི་དང་ཐོག་གི་མི་རྒྱུད་བོད་རིགས་ཡིན་མིན་བཤད་
དཀའ་ཡང་། ཕྱིས་བོད་ཀྱི་ནང་དུ་མཉམ་འབྲེས་མང་ཅུ་བྱུང་བར་སྤང་།

དེང་སང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་སྲིད་དོན་དང་འབྲེལ་བའི་ལྟ་བར་
གཅིགས་འཛིན་བྱེད་མཁན་མཁས་པ་ཆོའི་ལྟ་སྟངས་ལ་འཇང་བ་རྣམས་བོད་
རིགས་ལས་ལོགས་སུ་དཀར་གྱིན་ཡོད་ཅིང་། ཁོང་རྣམ་པའི་སྐད་ཡིག་རིག་
གནས་ལ་སྟོན་པ་རིག་གནས་(Dung ba wen hua)ཟེར་གྱིན་འདུག ཡིན་ན་
ཡང་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༧ ལོའི་རྒྱ་ཡིག་གི་བོད་སྟོངས་ཞིབ་འཇུག་འདོན་ཐེངས་གསུམ་
པར་བཀོད་པའི་ཆེད་ཚོམ་ཞིག་ཏུ། “སྟོན་པ་རིག་གནས་ལ་བྱད་མཁས་པ་ནི་
ཀྱི་མུའུ་ཡིས། འཇང་རིགས་ཀྱི་ཡི་གེ་ལ་ཆོ་གང་བོར་བཅད་དཔྱད་ཞིབ་འཇུག་
བྱས་པའི་འབྲས་བུར། དེང་སང་འཇང་རིགས་ཀྱིས་སྟོད་བཞིན་པའི་ཡི་གེ་ནི་
སྟོང་བཅན་སྐམ་པོའི་སྐབས་བསྐྱར་བཅོས་མ་བྱས་གོང་གི་བོད་ཡིག་ཡིན་པ་
དང་། སྐད་ཡིག་གཞིས་(བོད་སྐད་དང་འཇང་སྐད)ཀྱི་འབྱུང་ཁུངས་གཅིག་

ཅིང་ལོ་རྒྱུས་ཤིན་དུ་རིང་།”ཞེས་བཤད་འདུག།

གཅིག་ནས་ཁོང་ནི་འཇང་ཡིག་ལ་དམིགས་བསལ་བྱང་མཁས་པ་
ཡིན་པ་དང་། གནེས་ནས་ཁོང་གིས་མི་ཆོ་གང་བོར་འཇང་ཡིག་གཅིག་ཤུ་ལ་
ཞིབ་འཇུག་བྱས་པས་དུས་ཡུན་དྲ་ཅང་རིང་བའི་རྒྱ་མཆན་གལ་ཆེན་འདི་
གནེས་གཞི་ཚར་བཟུང་ན། ཁོང་གི་ཞིབ་འཇུག་དེ་གནད་དུ་སྒྲིབ་པ་ཞིག་ཡིན་
ངས་ཤིང་། དེ་འདྲའི་དབྱིས་ཕྱིན་པའི་ཞིབ་འཇུག་གི་གྲུབ་དོན་ནི་འཇང་ཡིག་
དེ་གདོད་མའི་བོད་ཡིག་ཡིན་པ་དང་། འཇང་བོད་ཀྱི་ཡི་གེ་གནེས་ཀྱི་འབྱུང་
ཁུངས་གཅིག་པར་བསྟན་པ་འདི་དོན་དག་གལ་ཆེན་ཡིན་ལ། རྒྱ་མཆན་འདིའི་
ཐོག་ནས་བལྟས་ཆོ། བཅན་བོ་ཆོས་སྤུལ་པའི་དམག་དཔུང་བསྐྱལ་ནས་འཇང་
ཡུལ་སའ་བར་བཤད་པ་དེ་མི་རིགས་མི་གཅིག་པའི་ཡུལ་ལྷང་གཞན་ལ་བཅན་
འཇུལ་བྱས་པ་ཞིག་མིན་པར། བོད་རང་གི་གདོད་མའི་རུས་རྒྱུད་ཆོ་ཁག་དེ་
ཆོ་གཅིག་གྱུར་བྱས་པ་ཙམ་ཡིན་པ་ཤེས་ཐུབ།

འདི་ལ་ལྷང་ཞེས་ལ་མགོ་ཅན་འདི་འབྲི་མཁན་ཡང་ཡོད་ཅོད། འཇང་
འདི་ནི་ད་ཁྱིམ་པ་བྱལ་ཆེ་ཞིང་། ཏུན་ནོང་གཏེར་ཡིག་ཏུ་འང་བྱི་མ་འདི་ནི་ད་
འབྱུང་།

གྱུ་ལོ་༦༥༡ ལོར་མོན་ཆེན་མགར་གྱི་སྤངས་ཆེ་བ་བཅན་སྒྲ་ཕྱོམ་བྱས་
 འངང་ཡུལ་དུ་དམག་བྱངས་ཤིང་། ཞིའི་ཨའེ་རུ་ཞེས་པའི་གཙང་བོའི་རྩུད་དུ་
 གནས་པའི་འངང་རིགས་ནམས་དབང་ལོག་དུ་བསྐྱས་སྟབས། རྩ་ནག་ཐང་
 གིས་མའོ་གྲུའུ་(དེང་གི་སི་ཁྱོན་མའོ་ཞན)ཕྱོ་རུབ་དུ་ཨན་རོང་མཁར་ཞེས་པ་
 བཅུགས་ཏེ་བོད་དམག་འངང་ཡུལ་དུ་འབྲེན་པ་ལ་འགོག་རྒྱུ་བྱས་གྲང་།
 བོད་དམག་གིས་དཔུང་འབྲུག་བྱས་ཏེ་མཁར་རྫོང་བྲངས་ཤིང་ས་སྐྱང་དམག་
 དཔུང་འཕོར་ཆེན་དེ་ཁྲལ་དུ་བཞག་སྐབས། འངང་བ་ཆོ་ལག་གཞན་ནམས་

ཀྱིས་བོད་ལ་མགོ་བཏགས་ཞུས་པ་དེ་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་བོད་བཅན་པོའི་ཆུལ་
རབས་དང་འཇང་རིགས་གཞིས་ལ་འབྲེལ་ལམ་ཐོག་མར་བྱང་བ་ཡིན།

ཡིག་ཆ་འགའ་ཞིག་ཏུ་སྤྱི་ལོ་༡༠༩ ལོར་མང་སྲོང་མང་བཅན་གྱིས་
འཇང་ཡུལ་དུ་དམག་བྲངས་པར་བཤད་ཀྱང་། ཏུན་ཏོང་གཏེར་ཡིག་ཏུ་བཅན་
པོ་ཁྱིམ་འདུས་སྲོང་གི་ལོ་རྒྱུས་བཤད་སྐབས། “ཁུ་གི་འོག་དུ་འཇང་ལ་ཆབ་སྲིད་
མཛད་དེ་ཟུ་དཀར་བོ་དབྱེ་པ་བ། ཟུ་ནག་པོ་འབངས་སུ་བཀྱག་པ་ལ་
སྒྲིག་སྟེ།”ཞེས་གསལ་བ་ལ་གཞིགས་ན་འཇང་ཡུལ་དུ་ཐོག་མར་དམག་འདྲེན་
མཁན་གྱི་བཅན་པོ་ནི་ཁྱིམ་འདུས་སྲོང་བཅན་ཡིན་པར་ངེས་ཤིང་། བཅན་པོ་
སྒྲི་ཉིད་ཀྱིས་འཇང་ཡུལ་དུ་དམག་བྲངས་ནས་ཟུ་དཀར་ནག་ཏུ་གྲགས་པའི་
འཇང་བ་ནམས་ལ་དབང་བསྐྱར་བྱས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་༡༠༩ ལོར་བཅན་པོ་ཁོང་
ཡང་དམག་ཐོག་ཏུ་བཀོངས་པར་བཤད། ད་དུང་ཁྱི་ལྡེ་གཙུག་པ་བཅན་གྱི་སྒྲི་
རིང་ལ་ཐུ་མཐུད་འཇང་པ་བ་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཏུན་ཏོང་ཡིག་རྒྱུ་དུ་འབྱུང་བ་ནི།

སྒྲི་ཐོག་གི་སྒྲི་ན་ན་འཇང་དུ་མ་ཟུ་དཀར་བོ་ཞེས་བྱ་བའི་ཆུལ་བོ་
སྒྲི་ཐུང་བ་ཞིག་འདུག་པ། ཆུལ་བོ་ཐུགས་སྐྱུ་པོའི་སྐབས་དང་
ཐབས་ཀྱིས་བཀའ་སྒྲུལ་ཏེ། ཟུ་འི་ཆུལ་བོ་ཀག་ལ་བོང་ཞེས་བྱ་བ།
འབངས་སུ་བྱག་འཆལ་ནས། ཐབས་གཙུང་སྒྲུལ་ཏེ། ཟུ་མང་གི་
སྒྲི་བཏབ། ཡུལ་ཆེ་འི་ནི་འདབ་བསྐྱེད་དོ། འཇང་གི་ཆུལ་བོ་བོད་
ཀྱི་བངས་སུ་བཞེས་པས། ཆུ་འི་ཆབ་སྲིད་ལ་ཡང་ཤིན་དུ་དམའ་
ཞིང་། ཟུ་བདེ་བ་བྱས་སྟེ། འཇང་ཟུ་འི་ཆུལ་བོ་ལྷ་ཞིག་ཆུ་ལ་ལྷ་
བ་ལས། ཆུ་རྗེས་དབྱར་ཐང་སྟེ། ... གཡུལ་སྤྲད་ཀྱིས་ནི། ཆུ་བཅོན་
ལུགས་ལྟར་བསྐྱུངས་སོའོ། ཁུང་ཁྱི་ལྡེ་གཙུག་བཅན་གྱི་ཞུས་
པ་དང་གི་ཁང་མོ་ཆེར། ཀག་ལ་བོང་གི་སྒྲི་ན་པོ། དུན་ཏུང་གོག་

ཕྱག་འཆལ་བ་འི་ཆོ་

ཞེས་འབྲུང་བའི་དུམ་བུ་འདི་ལ་བཞུགས་ན་མུ་དཀར་ནག་སོགས་འཇང་
རིགས་འབངས་ནལ་མར་འགྲུག་མཁན་ནི་ཁྱི་ལྷོ་གཙུག་བཅན་ཡིན་འདུག་
ཅིང་། རྒྱལ་བོ་འདིའི་རིང་ལ་འཇང་རྒྱལ་ཀྱི་ལ་བོང་ཞེས་པས་བོད་ལ་མགོ་
བཏགས་ཤིང་། དེའི་སློན་པོ་དཔལ་འཇུག་གིས་བོད་དབུས་སུ་སྤྱོད་པས་ཉེ་མང་
ཐང་གི་ཁང་མོ་ཆེར་བོད་རྒྱལ་ལ་མཇུག་འབྱུང་བྱས་སྐབས། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་སློན་
ཆུང་མ་ཐུགས་འདོད་ཆོམས་ནས་སྤྱོད་པས་ཐང་པའི་སྐོར་ཡང་ཡིག་ཆ་འདིར་ད་
ཅང་གསལ་བོར་འཁོད་འདུག་

སྐབས་དེར་བོད་ཀྱིས་འཇང་རྒྱལ་འབངས་སུ་བཀྱག་པ་དེས་རྒྱས་པ་
ཅི་ཞིག་ཐོན་ནས་སྐྱུ་ལྷོ་བོད་དམག་འཇང་ཡུལ་དུ་བསྐྱོད་དེ་རྒྱ་ནག་ཐང་
ལ་དཔུང་འབྱུག་ཡང་ཡང་བྱས་པས་ཐང་ལ་ཕམ་ཞེས་ཆེན་པོ་ཕོག་ཅིང་། ཐང་
འོག་གི་རྒྱ་མི་བོད་ལ་ཕོར་བ་ཆོ་བཅོན་པ་ནང་བཞུགས་ཀྱིས་བཞུགས་དུ་བཀོལ་།
བོད་དམག་གིས་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་ས་འདབས་རྒྱ་བསྐྱོད་བྱས་པ་དེ་ཡིན།

ཡིན་ན་ཡང་ཁྱི་ལྷོ་ལྷོ་བཅན་ཀྱི་སྤྱོད་ཆེ་སྤྱོད་ཅམ་ནས་སློན་ཆེན་ཆོའི་
ནང་ཁུལ་དུ་ཆོས་ལུགས་དང་སྤྱོད་དབང་གི་འཐབ་ཅོད་ཀྱི་མུ་གུ་འབྱས་ཤིང་།
མངའ་བདག་ཁྱི་ལྷོ་ལྷོ་སྤྱོད་དབང་འདི་ན་པའི་སྤྱོད་ཀྱི་སྤྱོད་ཆེན་ནང་
ཁུལ་གྱི་འགལ་ལྷོ་ཆེ་མོར་སོན་། ཕན་ཚུན་མ་ཉེས་ཁག་གཡོག་དང་གཡོ་སྤྱོད་
རྒྱན་སྤྱོད་གིས་གསོད་རེས་འཕྲོག་རེས་བྱས་པའི་ཉེར་ལེན་གྱིས་རིམ་པར་བན་
དེ་བཞུགས་ཀྱི་དཔལ་ཡོན་སོགས་དམར་གསོད་དང་། མཐའ་མཐུག་བཅན་པོ་
རང་ཉིད་ཀྱང་མཇིངས་པ་གཙུག་ཉེ་བཞུགས། དེ་འབྱུང་ཉེར་ལེན་ལ་བཞུགས་
ནས་སྤྱོད་མཐའ་བཞི་རྒྱ་བསྐྱོད་བྱས་པ་ནས་ལ་སྤྱོད་ཀྱི་མཐུད་དབང་སྤྱོད་ཀྱི་
པའི་རྒྱས་པ་ལྷོ་ལྷོ་རྒྱལ་སྤྱོད་ཀྱི་ལྷོ་བ་ཡང་འབྱུང་ལ་ཉེ་བ་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་བཅན་པོ་སྐུང་དར་མའང་བཀྲོངས་ཤིང་བོད་བཅན་
 པོའི་ཆུ་རབས་ཐོར་ཞིག་ཏུ་གྱུར་པ་ལ་བརྟེན་ནས་མཐའ་དབུས་གང་སར་
 འབངས་གྱུན་ལོག་དང་། ཆོ་ཁག་པན་ཚུན་བར་དམག་འབྲུག་འཕྲོག་ཚེད་གི་
 རྒྱང་ཡན་ལྷང་ཞིང་། བོད་ཡུལ་སྟོད་སྟངས་བར་གསུམ་དུ་འཛོན་ནུས་ཁ་སྟབས་
 གྲག་པའི་མི་མང་བོས་རང་བདག་རང་དབང་གི་ཆུ་ཕྱག་དང་ཆོ་ཁག་
 འཇུགས་གྱིན་ཡོད། དེར་བརྟེན། སྤྱི་ལོ་༢༠༠༡ ལོར་འཇང་ཡུལ་གྱི་སྤྱི་གྲག་
 གིན་ཅན་ཞེས་པ་ཞིག་གིས་འཇང་ཆུ་ཁབ་གཏོར་ཅིང་། སྤྱི་ལོ་༢༠༠༢ ལོར་
 སྟོན་པོ་ཞིག་གིས་ཆུ་ནག་སྲུང་ཆུ་ཁབ་ལ་འབྲེལ་ལམ་བཙུགས་ནས། ཏ་ལིས་
 ཆུ་ཁབ་ཞེས་པ་བཙུགས་ནས་སྤར་བོད་འོག་ཡིན་པའི་ས་ཁུལ་མང་ཙམ་ལ་
 དབང་བསྐྱར་བྱས། ཕྱིས་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་ཏོར་ངིང་གིར་གྱིས་འཇང་ཡུལ་
 ལ་དམག་བྲངས་ཏེ་འཇང་གི་ཆུ་སྲིད་ཚུལ་བཟོས་པར་གྲགས།

འཇང་གི་སྐྱོར་འདི་ཆུའི་ཡིག་ཆ་ཁག་ཏུ་གསལ་བར་བཤད་ཅིང་།
 མཁས་དབང་དཔུ་དགེ་བསམ་གཏན་གྱི་དབུད་ཚོམ་ཕྱོགས་བསྐྱེགས་ལས་
 ལུན་སེལ་སྟོན་མེ་སོགས་དང་། ཆུ་མོ་འབྲུག་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྐྱེད་བའི་
 གཏམ། སོག་པོ་སྟོ་བཟང་ཏྲ་དབུངས་གྱི་གསུང་འབུམ་ལས་ཆེན་པོ་ཏོར་གྱི་
 ཆུ་རབས་ངོ་མཚར་གསེར་གྱི་དེབ་ཐེར་སོགས་སྲུ་གསལ་བས་རྒྱས་པར་
 འདོད་པ་ནམས་གིས་དེ་དག་ཏུ་གཟིགས་པར་བྱ་དགོས་ཏེ། ཁོ་བོའི་འཆད་བྱ་
 གཙོ་བོ་ནི་མདོ་སྟོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིན་སྟབས་འདི་དག་ལ་རྒྱས་སྟོན་བྱེད་འགབ་
 མི་ཆེ་ཡང་། མཐའ་བཞིའི་ཆུ་ཕྱག་ཁག་གི་གནས་སྟངས་རྒྱང་ཙམ་གསལ་
 བོར་མ་བཟོས་ཆོ། མདོ་སྟོད་ཀྱི་སྐྱོར་གཙང་མ་ཞིག་འཆད་ཐབས་མེད་པར་
 མཐོང་ནས་འདི་དག་གི་ལོ་རྒྱུས་བསྐྱེད་པ་རེ་འབད་བཙོན་བྱས་པ་ཡིན་ནོ།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་ཆུང་གི་ སྐོར་ལ་བལྟ་སྟངས།

རྒྱ་ནམས་ཀྱིས་ཆུང་དུ་འབོད་པའི་མི་རིགས་དེ་སུ་ཡིན་གང་ཡིན་གྱི་ལྟ་
སྟངས་ནི། གཤམ་དུ་འབྱུང་བ་ལྟར་ཡིན་ལ། ཐོག་མར་བོད་ནང་གི་ལོ་རྒྱུས་
ཞིབ་འཇུག་པ་ཞིག་གིས་འདིའི་སྐོར་བཤད་པ་བྲངས་ན།

ཁ་ཅིག་གིས་བོད་རྒྱལ་གཅིག་གྱུར་མ་བྱས་གོང་ལ་མཆོ་བོད་མཐོ་
སྒང་གི་སྟོད་མི་ལ་བྱང་ཟེར་བར་བཤད་པ་དང་། སྟོང་བཅན་སྐུ་མ་
པོས་མཆོ་བོད་མཐོ་སྒང་གཅིག་གྱུར་བྱས་རྗེས་བྱང་ལ་སོགས་པ་
ཡུལ་གཞན་དུ་སྟོར་དགོས་བྱུང་། མ་ཕྱིན་པ་ནམས་བོད་ལ་མགོ་
འཇུལ་ཏེ་བོད་དུ་གྱུར་ཟེར། བཤད་སྟེལ་འདི་རིགས་ལ་ཞིབ་དཔྱད་
ནན་དུ་བཏང་ན་ངེ་བ་འདི་འདྲ་འབབ་སྟེ། དུས་ཡུལ་སྤང་དུ་ཞིག་
གི་ནང་དུ་མཆོ་བོད་མཐོ་སྒང་ཆེན་པོ་གཅིག་གྱུར་འབྱུང་བུ་བ་པའི་

རྒྱ་མཆན་ཅི། གཅིག་གྱུར་བྱས་རྗེས་རིགས་རྩས་འདྲ་མེན་ནམས་
 གྱིས་རིགས་མིང་བོད་ཡིན་ཟེར་དོན་ཅི། བྱང་ཞེས་པའི་མིང་ཆོག་
 འདི་བོད་ཀྱི་དེབ་ཐེར་དང་ཐ་ན་ངག་རྒྱན་དུ་ཡང་ཙ་བ་ནས་མེད་
 པའི་དོན་ཅི།

ཞེས་སོགས་རྒྱའི་འདོད་པ་ལྟར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་མི་བདེན་པ་འབྱམས་
 བརྒྱུ་བྱས་པ་ཁག་གི་བཤད་སྒྲོས་དང་བདེན་མ་ཡིན་པ་ལ་མདུང་ཙེ་གཏད་
 ཡོད་ལ། ཇི་བའདི་དག་ལ་རྒྱ་མཆན་ལྟར་པའི་ལན་འདེབས་རྒྱ་རིགས་ལོ་རྒྱུས་
 སློབ་སྲས་ཀྱང་བྱ་བ་པ་མ་ཡིན་ཏེ། སྤྱིང་བཅན་སྒྲམ་པོས་དུས་ཡུན་སྤྱིང་བྱའི་
 ནང་བོད་རྒྱལ་ཁབ་བརྩམས་སྤྱད་པ་ནི། མི་རིགས་གཞན་ཞིག་ལ་བཅན་
 འདྲེལ་བྱས་པ་མ་ཡིན་པར། རང་གི་ཤ་རུས་ཁྲག་རྒྱད་དང་། སྐད་དང་ཆ་
 ལུགས་ཡུལ་གོམས་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་པའི་མི་རིགས་གཅིག་ཡུལ་ཁམས་རྒྱ་
 ཆེན་པོར་ཐོར་གནས་བྱས་པ་གཅིག་གྱུར་བྱས་པ་ཡིན་སྟབས། གཅིག་གྱུར་
 བྱེད་པ་ལ་དམིགས་བསལ་གྱི་དཀའ་ངལ་མ་བྱུང་བ་དང་། གཅིག་གྱུར་བྱས་
 ནས་ཀྱང་འདོད་པ་མ་ཆོམས་ནས། བོད་ཡོངས་རྫོགས་བོད་ཀྱི་ཡིག་ཐོག་ལོ་
 རྒྱུས་ནམས་སུ་ཆང་དང་སྤུ་ཡུལ་དོང་སོགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ན་ཡིག་གཅིག་
 ཀྱང་མཐོང་རྒྱ་མེད་པར་མ་ཟད། ཡུལ་མིའི་ངག་རྒྱན་ཆོག་སྒྲུབ་གཅིག་ཀྱང་
 ཐོས་ཡུལ་དུ་མེད་པས་ན་ནམ་ཡང་ལན་འདེབས་བྱ་མི་སྤྱད་པའི་དེ་དེ་བའི་ནི་བ་ཡིན།
 འདི་ནི་སྐུ་ཞབས་རྒྱ་ཙ་སྒྲོམ་པ་ཆེ་རིང་གི་དེ་བ་དམིགས་བསལ་ཟབ་བརྗིང་
 བཏོན་པས་ལན་མ་ཐེབས་པའང་མིན་ལ། རྒྱའི་བཤད་སྒྲོས་ལ་ཁྲུངས་ལུང་རྒྱ་
 མཆན་མེད་པའི་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་དབང་གིས་ལན་འདེབས་བྱ་མ་སྤྱད་པ་ཡིན།
 ཡང་ཁོང་གིས་རྒྱ་ནག་ལོ་རྒྱུས་སློབ་ཆོས། བཅན་པོ་དོར་གྱིས་བོད་ལ་དབང་
 རྒྱུར་ཡུན་རིང་བྱས་ཀྱང་བོད་ཀྱི་རིགས་རྩས་སོག་མགོར་ལོག་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཐོས་

མ་ཁྱུང་བ་དེ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བདེན་དོན་ཡིན། བོད་ནི་སྐད་དང་ཡི་གེ་མ་དར་བའི་
 མི་རིགས་ཤིག་མིན་ལ། རང་གི་པ་མེས་ནས་བརྒྱད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་གིས་
 དབུལ་བ་ཞིག་ཀྱང་མིན། ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་ནས་བྱུང་བའི་མི་རྒྱུད་མཆེད་
 སྐངས་དང་དར་རྒྱས་བྱུང་བའི་བརྒྱད་རིམ་ནམས་དེང་རབས་ཆུང་རིག་གི་
 འགྲོས་དང་མཐུན་ཆ་བས་ཆེ་ཞིང་། བོད་ཡུལ་སྟོད་སྨད་བར་གསུམ་ནས་ཐོན་
 པའི་གནའ་རྒྱུ་དང་དུར་སྐམ་སོགས་ལ་བརྟག་དཔྱད་ཅི་ཙམ་བྱས་པ་དེ་ཙམ་
 གྱིས་གནའ་བོའི་ཡིག་ཆ་དང་ཁག་གི་བཤད་སྟོན་ནམས་གནས་ལུགས་རྗེ་བཟུང་
 དང་རིན་ཐང་རྗེ་ཆེར་འགྲོ་བཞིན་ཡོད།

ཡིན་ནའང་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་དུས་དཀྱིལ་ཙམ་ལ་བོད་རྒྱུ་འོག་དུ་
 བཅུད་རྗེས་ནས་བོད་ཀྱི་གནའ་རབས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཐད་ལའང་དཀའ་སྟོག་
 བསྐྱར་མ་ཞིག་ལངས་ནས་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་པ་མང་བོར་ངོ་བོ་དང་ཐེ་ཚོམ་
 མི་ཆེད་པའི་དཀའ་སྟོག་ཅིག་འཕྲད་བཞིན་པ་ནི། བོད་བྱང་ཤར་ས་ཁུལ་དུ་
 གནས་པའི་བོད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་མང་བོ་ཞིག་བོད་དང་ཐ་དད་པའི་ཆུང་རིགས་ཡིན་
 པའི་ལྷ་ཚུལ་འཛིན་མཁན་འབྱུང་བཞིན་ཡོད་ཅིང་། རྒྱུ་ཡིག་ཆ་དང་ལས་བྱུང་
 བའི་ཆུང་ཡིག་འདིའི་གཞི་ནས་ཤུགས་ཀྱིས་བཙོར་དེ། རང་རིགས་ལོ་རྒྱུས་དཔྱད་
 བརྗེད་པའི་ཁྲོད་དུ་དགེ་ཆོས་ཀྱིས་པཐ་བསྐྱར་གནང་བ་ཁག་དུ་འཇང་ཞེས་
 བསྐྱར་ཡོད་ལ། དབང་རྒྱལ་གྱི་ཙོ་ཐེ་ལོ་རྒྱུས་སོགས་སུ་ཁྲོམ་དུ་བསྐྱར། ཡང་
 དེང་རབས་དཔྱད་བརྗེད་པ་ལ་ལས་བྱུང་དུ་བསྐྱར་ཅིང་། མཁས་དབང་དཔུ་
 དགེ་བསམ་གཏན་དང་། རོར་ཞི་གདོང་དུག་སྟེམས་སྟོ་ནམ་གཉིས་ཀྱི་སྤྱང་
 དུ་བཀལ་ཡོད། ཡིན་ནའང་ཕྱི་མ་ནམ་པ་གཉིས་ཀྱིས་སྐྱབ་སྐྱངས་མི་འབྲས་ལྟེ།
 དཔུ་དགེ་བསམ་གཏན་གྱིས་བོད་ཀྱི་གནའ་བོའི་ཡིག་ཆ་དང་ཁག་ཅིག་དུ་བོད་མི་
 ལ་ཁམས་ཀྱི་སྟོན་ནས་ད་བྱེ་བའི་ནང་གི་སྤྱང་སྤྱག་ཡེ་ཤེས་ལྟེ་སྟོན་མེ་དང་འབྲས་

བ་ལ་ཁྱད་ས་བཅོལ་ཏེ་སྤྱང་དུ་བཀྲལ་བ་ཡིན་ལ། རྟོག་ཞི་སྤྱལ་སྤྱུས་དཔལ་རིས་
 ཡུལ་སྤྱང་དུ་སྤྱང་གི་འེ་པགས་པ་ལ་བསང་པགས་ཟེར་བ་དང་། རི་སྤྱང་སྤྱོན་
 མོ་ལ་རི་བསང་སྤྱོན་མོ། སྤྱང་རི་ལ་བསང་རི། སྤྱོས་ལ་བསེས་ཟེར་བ་ལྟར། ས་
 པ་བཏགས་པལ་ཆེར་ས་རུ་སྤྱོག་ཅིང་། བོན་ཆོས་དང་སྤྱང་དཔེ་རྟོང་བར། མ་
 སྤྱང་སྤྱེ་ལ་མ་སངས་སྤྱེ་ལ་དང་། མ་སྤྱང་སྤྱོན་པ་ལ་མ་སྤྱངས་སྤྱོན་པ། སྤྱི་
 སྤྱལས་སྤྱ་སྤྱང་ཨ་ལོང་ལ་མོ་ཟེར་རྒྱུ་ཆབ་དུ་སངས་ཨ་ལོང་ལ་མོ་ཟེར་བ་
 སོགས་དོན་གྱིས་སྤྱང་ཡིག་འདི་ཡིན་སྟབས། སྤྱང་ནི་ཡིག་སྤྱང་དང་། སངས་
 ལ་སྤྱང་ཡིན་པས། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་མ་ཚུགས་ཡར་སྤོན་གྱི་མངའ་མཛད་
 བཅུ་འེ་ནང་གི་བདུན་པ་མ་སངས་རུ་དགུ་ཟེར་བའང་དོན་གྱིས་མ་སྤྱང་རུ་དགུ་
 ཡིན་པར་བསྒྲུབས་ཏེ། རྒྱས་གནའ་དུས་ཆུང་རིགས་སུ་འབོད་པ་དེ་བོད་ལས་
 ཐ་དད་པའི་མི་རིགས་ཡན་གར་བ་ཞིག་མ་ཡིན་པར། མ་སངས་ཀྱི་རྒྱུད་པ་ལ་
 རྒྱ་ནམས་ཀྱིས་ཆུང་བྱིས་པར་གསུངས་འདུག

དབང་རྒྱལ་གྱིས་ཆུང་ཞེས་པ་གནའ་བོའི་ཁྱོམ་གྱི་སྤྱོ་གདངས་སྤྱལས་
 དེའི་རྒྱ་རིགས་ཆོས་ཆུང་དུ་བྱིས་ཤིང་། ཁྱོམ་ཞེས་པའང་ཁྱོམ་གྱི་བརྟེ་རྟོང་སྟེ།
 བོད་ཀྱི་མིའུ་གདོང་དུག་སོགས་ལ་རང་རང་གི་སྤྱོ་ཐོག་བྱང་སྟབས། སྤྱོ་ཐོག་
 ལུག་ཅན་གྱི་རུས་རྒྱུད་ལ་ཁྱོམ་ཟེར་བའི་དོན་དུ་འཆད་པ་དང་། ཡང་ལ་ལས་
 བྱང་འབྲོག་གི་ཡུལ་དུ་གནས་སྤྱོད་བྱེད་པའི་མི་རིགས་ལ་བྱང་བར་འབོད་པ་
 རྒྱ་ནམས་ཀྱི་ཆུང་བྱིས་པར་ཡང་བཤད་ལ། དེང་བོད་ནང་གི་གཞོན་སྤྱོས་ལོ་
 རྒྱས་དཔུད་བརྗོད་པ་པལ་ཆེར་ཁ་གཅིག་མཐུན་ལྟ་བུར། རྒྱ་ནག་གིས་བྱིས་
 པའི་ཆུང་ཡིག་གི་ཡིག་གཟུགས་རང་ལ་འབྲེལ་བཤད་བརྒྱབ་སྟེ། ར་ལུག་འཆོ་
 མཁན་གྱི་རྩི་བོ་སྤྱོ་འབྲོག་ལས་གཞེར་མཁན་གྱི་གོ་དོན་ཡོད་པར་འཆད་པ་སྟེ།
 རང་རང་གི་རྒྱལ་དཔྱོད་ལ་དཔག་སྟེ་རྒྱ་མཆན་ཆང་མིན་ཅི་རིགས་ཀྱི་སྤྱུབ་

བྱེད་འགོད་ཐབས་ལ་འདྲུག་བཞིན་ཡོད་ཅིང་། དེར་རབས་ཐོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་
 གྲྭ་བ་ཀུན་གྱིས་འབད་བཅོམ་བྱེད་བཞིན་པ་ནི་རྒྱུ་ལོ་བཤད་སྟོན་དེ་དག་གར་
 རུང་ཞིག་ཏུ་བསྐྱོད་སྟབ་པའི་ལམ་ཁྱེད་ཀྱི་འཆོལ་བཞིན་པ་ལས་དེ་མིན་གྱི་
 བསམ་སྟོན་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཕྱོགས་ལ་སྟོར་མ་སྟབ་པར་སྒྲུང་།

ཁོ་བོས་ནི་རྒྱའི་ཡིག་ཆ་དང་དེ་དག་ལ་ཐོས་བསམ་དཔྱད་སྟེན་པ་བྱེད་
མ་ཞུང་བས་ཁ་ཆོད་གཅོད་ག་ལ་སྒྲིབས་ཀྱང་། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གཞི་འཛིན་
ས་དང་རྒྱབ་ཁྱུངས་བཅོལ་ས་གཅི་བོ་བོད་རང་གི་ཡིག་ཆ་དང་ཁག་ལ་བྱེད་
དགོས་པ་ལས་རྒྱའི་བཤད་སྒྲོས་ཡོད་ཆད་ལ་བདག་པོ་བརྒྱབ་སྟེ་དེའི་རྗེས་སུ་
འབྲངས་ན་རྒྱ་མ་ཆས་རི་དགས་བདས་པ་ལྟར་ངལ་བ་འབྲས་མེད་དུ་འགྱུར་
རྒྱུ་ལས་དོན་གནད་གསལ་བོར་བཟོ་བ་ལ་ཕན་ཐོགས་ཅི་ཡང་མ་མཐོང་
སྟབས། རང་བཞིན་ཆོས་ཉིད་ཀྱིས་བསྐྱེད་པའི་ནམ་ཉིག་རེ་གཉིས་འཆར་འོང་
བ་དཔྱད་གཞིའི་ཚུལ་དུ་སྤུལ་ན། རྒྱས་ཆུང་རིགས་སུ་བཤད་པ་དེར་ང་ཆོ་བོད་
རིགས་ལས་ལོགས་སུ་སྤྱད་པའི་རྒྱས་པ་ཡོད་དམ་ཞེས་པའི་དྲི་བ་འདི་ནས་མགོ་
འདྲུགས་དགོས་པར་སྒྲུལ།

གྱུའི་ཡིག་ཨང་འགའ་ཞིག་དུ་གྱུ་ཡུལ་ལ་སྟོས་ཏེ་རྒྱབ་ཕྱོགས་སུ་གནས་
 པའི་མི་རིགས་སྤྱི་ལ་ཆུང་རིགས་སུ་འཕོད་པ་ལ་ང་ཚོ་དེ་ལས་དགོས་དོན་མེད་
 པར་སྐྱམ་སྟེ། མི་རིགས་གཞན་ཞིག་གིས་མི་རིགས་གཞན་ཞིག་ལ་འཕོད་
 སྐྱབས་ཀྱི་ཐ་སྟོད་འདྲ་མིན་འབྱུང་བ་འདིག་རྟེན་སྤྱི་འཛུགས་ཀྱི་ཆོས་ཀྱི་ལྟ་བུ་ཡིན་ཏེ།
 རང་ཅག་གིས་ཅི་ན་བ་ནམས་ལ་གྱུ་ནག་པོ་བཟེང་ཡང་། གྱུ་ནག་པོ་ཁོང་ཚོས་
 ཁོང་ཚོར་གྱུ་ནག་མི་བཟེང་། རང་ཅག་གིས་དེ་ན་རྒྱབ་ནམས་ལ་གྱུ་གར་བ་བཟེང་
 ཡང་ཁོང་ནམས་ཀྱིས་རང་ཉིད་ལ་གྱུ་གར་དུ་འཕོད་པའི་ཐ་སྟོད་ནམ་ཡང་བྱུང་
 མེད་སྟབས། གནའ་པོའི་གྱུ་རིགས་དག་གིས་རང་ཅག་ལ་རྒྱབ་ཀྱི་ཆུང་དུ་

བདག་པ་མི་སྐབས་དེར་རྒྱ་མི་ཆོས་རང་ཅག་བོད་པ་ལ་འབོད་སྐྱབས་ཀྱི་ཐ་
སྐྱད་ཅམ་དུ་བཞག་ན་གནོད་བྱེད་ཅི་ཡང་མེད་ཁར། འོན་ཀྱི་གནད་ལའང་
འབབ་སྟོབས་ཆེ་བར་སྟུམ།

ད་དུང་ལོ་རྒྱུས་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་སྐབས་དོ་སྤངས་བྱེད་དགོས་པའི་དོན་
དག་གཞན་པ་ཞིག་ནི་རྒྱའི་ཡིག་ཆ་དེ་དག་ཡང་དག་པ་ཡིན་མིན་ནས་བརྟ་
དགོས་པར་སྟུམ་སྟེ། དེར་རབས་ཆབ་སྲིད་དང་མ་འབྲེལ་བའི་རྒྱ་རིགས་
མཁས་པའི་ཁོད་སྲུང་གྲུང་ཉན་ཚུན་ཆད་ཀྱི་རྒྱའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ལ་ཁྲུངས་ལྟར་
བཅོལ་མི་རུང་བའི་ལྟ་བུ་འདྲིན་མཁན་ཡོད་ལ། དེར་སངས་རྒྱ་གཞུང་གིས་
བཀའ་སྒྲུབ་པའི་ཆེན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཟིན་བྲིས་པོ་ཏེ་བརྒྱ་ཕྱག་ལྟ་ཡོད་
པ་ལས་བོད་ཀྱི་སྐོར་ཁོལ་དུ་སྐྱབས་པའི་དེབ་གྲངས་བརྒྱ་ཡོད་པ་དང་། མིང་
རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་ལས་བོད་ཀྱི་སྐོར་བྱུང་བའོན་པ་དེའི་གྲངས་
གསུམ་ཡོད་པ་དག་ཀྱང་། རྒྱ་གཞུང་གི་ལྟ་བུ་དང་མཐུན་པར་བཟོ་བཅོས་ཀྱིས་
སྐྱད་པ་ཞིག་ལས། རྒྱ་བདེན་གྱིས་དག་བསྐྱེགས་བྱས་པ་ཞིག་ཡོད་མི་སྲིད་
དེ། བོད་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བདག་དབང་རྒྱལ་གོམས་ཚུལ་ལྟར་སྒྲིག་ཏམ་བཤད་
བྱེད་ཆེད། ཐ་ན་སྐབས་ཐོག་དེ་དག་གི་བོད་ཀྱི་སྒྲ་མ་ཆོའི་ནམ་ཐར་དུ་རྒྱ་སྟོན་
གི་རྒྱལ་བོ་ཆོས་ལེགས་སྐྱེས་ཤིག་སྤྱད་པ་ཅམ་མཐོང་ཡང་། བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་
ལ་ཤ་ཆ་ཆེ་བའི་སྤྱིང་བརྗོད་རྒྱུན་མ་རེ་བྲིས་ཏེ་འགྲོ་གྲོན་སངས་མེད་ཀྱིས་དཔར་
སྐྱབས་བྱེད་བཞིན་ཡོད་ན། རྒྱ་གཞུང་རང་གིས་བཟོ་བཅོས་བརྒྱབ་ཟིན་པའི་
ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཁག་ལ་ཡིད་ཀྱིན་རུང་བའི་གནས་ལུགས་ནམ་ཡང་མེད་པ་
ཡིན།

བོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་འདི་ཤིན་ཏུ་ང་འག་ཡིན་སྐབས་རྒྱ་གཞུང་གིས་
ཆོས་རྒྱུང་བདེན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཤིག་སྐྱིག་གིན་ཡོད་མེད་གསལ་བོ་ཡིན་ཞིང་། རྒྱ་

གཞུང་གིས་དེ་དང་ཐང་། མིན་སོགས་གནའ་ཡིག་ཡིན་པར་བཤད་པ་ཙམ་
 གྱིས་གནའ་ཡིག་ཡིན་མིན་ཤེས་དཀའ་ལ། ལྷོ་གི་སྒྲོ་ར་ལ་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་
 མཁན་ཆོས་ཀྱང་དེ་ཅང་གཟབ་ནན་བྱེད་གལ་ཆེ་བ་ལས། རྒྱུ་དཔར་དུ་
 བསྐྱེད་ཆད་གནའ་ཡིག་དངོས་གནས་པ་ཡིན་པར་ཐག་བཅད་དེ། ཡིག་དོན་
 གྱི་གོ་བ་ལེན་ཐབས་ལ་འབད་བཅོལ་བྱས་པ་ཡིན་ན་ནོར་འཁྲུལ་ཆབས་ཆེན་
 དུ་སྒྱུར་གྱིད་པ་ཡིན།

འོན་ཀྱང་རྒྱ་རིགས་དང་བྱི་སྒྲིང་བ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་
 མཁན་ཉུང་ཤོས་ཤིག་ལ་ཨ་མཚར་དང་ལྷོ་གི་སྒྲོ་ར་གྱི་མིང་དང་དཔུལ་དངོས་
 རེ་རག་ཆོ། དང་བདེན་དང་ཤ་ཆོ། ཡ་ང་དང་སྒྲིང་རྩེ་སོགས་ཅི་ལའང་མི་བཅི་
 སྟབས་ཉམས་ཐག་པའི་བོད་མི་དམངས་ལ་མཐོང་ཆུང་བྱུང་གསོད་ཆེད་ལོ་རྒྱུས་
 གྱི་གནད་འགག་ལ་འགྲེལ་བཤད་བྱུང་མཚར་རྒྱག་པ་དག་ལ་ནི་མ་ངེས་སོ། །

ལྷོ་ཡིག་གི་མགོ་ན་ར་ལུག་མཚོན་བྱེད་ཀྱི་རྒྱུ་ལས་དང་། འོག་ན་མི་
 མཚོན་བྱེད་ཀྱི་རྒྱུ་ལས་བཞེད་པ་ལ་བཞེད་ནས་རང་ཅག་ལ་བྱུ་བ་སྒྲོ་ར་གྱི་ར་
 ལུག་འཆོ་སྒྲིང་བྱེད་མཁན་དུ་འགྲེལ་བ་དེ་རྒྱ་མཚན་ལྷན་པའི་གཏན་ཆེགས་
 ཤིག་ཡིན་ནམ། གལ་སྲིད་ར་ལུག་འཆོ་སྒྲིང་བྱེད་མཁན་གྱི་འབྲོག་རིགས་ལ་
 སྐབས་དེའི་རྒྱ་ནག་པས་ཆུང་དུ་འབོད་ཀྱིན་ཡོད་ན། སྐབས་དེར་རྒྱ་ནག་
 དུའང་འབྲོག་ལས་གཉེར་མཁན་གྱི་ཆོ་སྒྲོ་མང་བས་དེ་ཆོར་ཆུང་མ་བཏགས་
 པའི་རྒྱ་མཚན་ཅི་ཡིན་ནམ།

རྒྱ་ནག་པས་རང་ཅག་ལ་སྤྲོ་ཆུང་དང་། རོང་ཆུང་། ཉིས་ཆུང་། ཏང་
 ཞང་ཆུང་། ཡང་ཐོན་ཆུང་ཟེར་བ་དག་ནི་རུས་རྒྱུད་དང་། གནས་ཡུལ་ས་བབ།
 བོད་སྐད་ཀྱི་གདངས་སོགས་གཞི་འཛིན་ས་མི་འདྲ་བའི་ཐོག་ནས་དེ་དག་རུས་
 རྒྱུད་མི་འདྲ་བའི་ཆོ་ཁག་ཐ་དད་པར་འདོད་ཀྱིན་ཡོད་པ་ཙམ་ལས་རྒྱ་མཚན་

གཞན་མེད་ལ། ཁོང་ཚོས་གང་འདོད་དུ་བཀར་བའི་ཚོ་ཁག་དེ་དག་རིགས་
ཐ་དད་པ་ཡིན་པའི་གནས་ལུགས་རྒྱ་མཚན་དང་གཏན་ཚིགས་ཡང་དག་ཡོད་
དམ་ཞེ་ན། གསལ་ཁ་ཅན་དང་གནས་ལུགས་ཚད་ལྡན་བཤད་སྟབས་མཁན་
ཀྱི་རྒྱ་རིགས་མཁས་པ་སུ་ཡང་ད་སྔ་བྱུང་མེད་ཅིང་། རྒྱ་མཚན་ལྡན་པའི་ལུང་
ཚིག་གང་ཡང་འདྲིན་རྒྱ་རྟེན་མེད།

དེ་བཞིན་དུ་མདོ་སྨད་རྩ་བ་ཁྲུལ་ཟེར་བའི་མངའ་ཁོངས་ཀྱི་ས་ཁྱོན་རྒྱ་
མི་རྒྱུད་བཞིག་ལ་མཚམས་དང་ཚིགས་བཟུང་སྟེ་“ཆུང་རིགས་”རང་རྒྱུད་དུ་
བཅད་ཡོད་མོད། གནས་སྐབས་ཀྱི་བཅན་གཉེས་འོག་ནས་སྒྱུ་གུ་འཛིན་པའི་
བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སློབ་ཤིང་མཁས་མི་པམ་རང་པམ་ཡིན་ཀྱང་། དངོས་ཡོད་རྒྱ་མཚན་
ཀྱི་ལམ་ནས་སྡོན་ཆད་ཀྱང་པམ་མེད་ལ་འབྱུང་འགྱུར་ཡང་པམ་མི་སྲིད་དེ།
མདོ་སྨད་སྨད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་པལ་ཆེར་ཆད་རིགས་ཀྱི་རྒྱུད་པ་རེད་ཟེར་མཁན་ཀྱི་
རྒྱུད་དེ་བ་ཐེར་ཚུལ་མཁན་དེ་དག་སྐབས་ཐོག་དེར་བོད་ཡུལ་དུ་ཡོང་ནས།
རུས་རྒྱུད་ཚོ་ཁག་མི་འདྲ་བ་དེ་ནམས་ཀྱི་ཚོ་བ་དང་བྱུང་རབས་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་
འདུག་རྒྱུས་ལོན་གཏིང་ཟབ་བྱས་ཐོག་ བོད་ཀྱི་གདུང་རབས་རུས་མཛོད་
སོགས་བྱུང་རབས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ལ་ཞིབ་འདུག་བྱས་ཏེ་ཐག་གཅོད་བྱས་
པ་ཡིན་ནམ། དེ་མིན་ཁོ་ཚོ་རྒྱ་ནག་གོང་མའི་ཕོ་བྲང་དུ་བསྐྱོད་ནས་བོད་ཀྱི་
ཚོ་ཁག་རེ་རེ་རྒྱུད་པ་ཆུང་ཡིན་མིན་ཐག་གཅོད་བྱེད་པའི་ནམ་དུ་ཕྱིན་ཅི་ལྟར་
རྟེན་ཚུལ་རྒྱ་མཚན་ལྡན་པའི་ལན་འདེབས་བྱེད་གལ་ཆེ།

རྒྱུད་ལོ་རྒྱུས་སུ་ཡང་ཡང་མཐོང་སྟབས་པ་ཞིག་ནི། བོད་ལ་གཏན་ནས་
མ་གྲགས་ཤིང་། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དུ་ས་བོན་ཅམ་ཡང་མེད་པའི་སྐྱུང་
གཏམ་མང་བོ་ཁོ་ཚོའི་རང་འདོད་ལྟར་བྲིས་ཤིང་། དེ་ཡང་མིག་གིས་མཐོང་
ཆད་དང་ན་བས་ཐོས་ཆད་ང་ཚོའི་ཡིན། ང་ཚོའི་མངའ་འོག་ཡིན་ཟེར་བ་དེ་

རེད། གལ་ཏེ་ཐང་ཡིག་སོགས་ལས་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་ཆོ་ཁག་དེ་དག་བོད་
 རིགས་མ་ཡིན་པར་ཆུང་རིགས་ཡིན་ཆོ། བོད་ཀྱི་ཡིག་ཐོག་ལོ་རྒྱུས་སྐོས་ཏུན་
 རྟོང་གཏེར་ཡིག་སོགས་སུ་མ་མཐར་ཆོག་གཅིག་ཙམ་ཡང་འབྱུང་དགོས་རྒྱུ་ལ་
 མ་བྱུང་སྟབས། དེང་རབས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་པ་ནམས་ཀྱིས་རྒྱས་
 བཤད་ཆད་ཆད་མར་བཟུང་ནས་རང་གི་ཡིག་ཆང་དུ་མ་གྲགས་པའི་མཆར་
 གཏམ་དེ་རིགས་ལ་དོ་སྣང་དང་སེམས་ཁུལ་ཆེན་པོ་དེ་འདྲ་བཞིན་པ་དེ་
 འོས་བབ་མི་ཆེ་སྟེ།

གལ་སྲིད་བོད་ཀྱི་ཡིག་ཆང་དུ་མ་བྱུང་རུང་། རྒྱའི་ལོ་རྒྱུས་ནས་བཤད་
 པ་ལ་གནས་ལུགས་རྒྱ་མཚན་ཡོད་ན་ཁས་ལེན་ལོས་ཀྱང་བྱེད་དེ། གནའ་དེང་
 གི་རྒྱ་རིགས་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིམ་བ་སུ་ལའང་རྒྱ་མཚན་དང་ཁྱེད་སྐྱོད་སྐྱོད་སྐྱོད་
 རྒྱ་མེད་པར་མདོ་སྟོང་སྟོང་ཀྱི་ཡུལ་གྱུར་གནས་པའི་བོད་ཀྱི་གདོད་མའི་མི་
 རིགས་དེ་ནམས་“ཆང་རིགས་”རེད་ཟེར་བ་ཙམ་གྱིས་ང་ཆོས་དེ་དག་ཆང་
 རིགས་སུ་འདོད་ག་ལ་ཐུབ། རྒྱད་པར་རྒྱའི་བཤད་སྟོན་གཅིག་ལ་འདོད་ཀྱིས་
 བོད་རང་གི་གནའ་བོའི་ཡིག་ཆང་ཁག་ལས་འབྱུང་བའི་བཤད་སྟོན་ནམས་ལ་
 སྤང་མེད་ལྟར་གསོད་བྱས་མཐར། རྒྱའི་ཡིག་ཆང་དུ་དེ་ལས་ལྷག་པའི་གསལ་
 ཁ་ཅན་གྱི་གནས་ལུགས་བཤད་རྒྱ་མེད་ཆོ་ཁས་ལེན་བྱེད་ཐུབ་པའི་གནས་མ་
 ཡིན་པར་སྤང་དོ། །

མཐའ་སྟོན་ང་ཆོས་འདི་ནས་བསམ་དགོས་པའི་དོན་གནད་གཉིས་
 མཆིས་ཏེ། གཅིག་ནི་རྒྱ་ནག་པས་ཆང་དུ་འབོད་པ་དེ་གནའ་བོའི་བོད་ཀྱི་རུས་
 རྒྱད་དམ་ཆོ་ཁག་གང་ཞིག་གི་མིང་སྒྲིག་དང་སྟེར་བྱས་པ་ཡིན་ཆོ། རྒྱ་བོད་
 ཡིག་ཆང་ཆེན་མོ་དང་བོན་གཞུང་འགའ་ཞིག་དུ། བོད་ཀྱི་གདོད་མའི་མི་རྒྱུད་
 ལ་ཁམས་ཀྱི་སྟོན་ནས་དབྱེ་སྟེ། ཡེ་སངས་དཀར་བོ་གནམ་གྱི་འཇུ་ཐག་ཅན་དང་

གཅིག ཡེ་སྒྲོན་ནག་པོ་ཁོ་ཕྱི་ལ་སྤྲོད་པ་དང་གཉིས། སྤྲོད་པུག་(ཁྱིག་
འདི་བྱིས་པའང་ཡོད)ཡེ་ཤེས་ལྷའི་སྒྲོན་མེ་དང་གསུམ། མོན་རྩུ་ནག་པོ་ཁྱིའི་
རྩེ་ལྷང་ཅན་དང་བཞི་བཤད་པ་ལས་“སྤྲོད་”འདི་ཉིད་ཀྱི་སྒྲུག་དང་ས་རྒྱ་ཡིག་
ཏུ་བྱིས་པ་ཡིན་སྲིད་དེ། རང་ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་སྤྲོད་གི་རུས་རྒྱུད་ཅན་ཡོད་
པ་ལེ་ཆོན་གཞན་དུ་བཤད་བྱིན་པ་ལྟར་ཁས་ལེན་བྱེད་དགོས་པའམ། རོན་
གནད་གཞན་པ་ཞིག་ནི་གནད་དུས་རྒྱ་ནག་པ་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱ་མཚན་ཅི་ཡང་
མེད་པར་འདོད་རྒྱལ་གྱི་ལམ་ནས་བོད་པ་ལ་“ཆང་”དུ་བཏགས་ཅིང་དུ་
འདོག་རྒྱ་དེ་རེད།

གནས་ལུགས་རྒྱ་མཚན་ཅི་ཡང་བགྲང་རྒྱ་མེད་པར། རྒྱའི་སྲོལ་རྒྱན་
རིག་གཞུང་དུ་“རྩུན་པ་ཐེངས་བརྒྱལ་སྤྲུལ་ཆེ་བདེན་པར་འགྱུར་”ཟེར་བའི་
བྱེད་ཐབས་ལག་ལེན་དུ་བསྟར་ནས། བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁག་ལ་འདི་ཆང་རིགས་
རེད། འདི་ག་གོ་མོ་གཞན་གྱི་རིགས་ཤིག་རེད་ཅེས་བོད་ཀྱི་དངོས་ཡོད་ལོ་རྒྱུས་
ཀྱི་གནས་སྤངས་ལ་གཏོར་བཤིག་བྱས་པ་དེ་དག་ནི་དོན་དངོས་ཀྱི་རིན་ཐང་
ཡོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་མ་ཡིན་སྟབས། བཅའ་ཁྲིམས་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་པའི་དབང་
ཤུགས་ཉམས་རྒྱུ་དུ་བྱིན་ཏེ། བོད་རང་གི་ལོ་རྒྱུས་སྤྲུལ་བ་བོ་རྣམས་ལ་རང་
དབང་གི་ལོ་རྒྱུས་འབྲི་སྲེལ་ཆོག་པའི་ཐོབ་ཐང་ཤར་ཉིན་ནས་ཆང་གི་ཚོད་རྒྱ་
རྣམས་མ་བཤིག་རང་ཡལ་དུ་འགྲོ་ངེས་ཡིན་ཏེ། མཁས་དབང་དཔུ་དགེ་བསམ་
གཏན་མཆོག་གིས།

འགའ་ཞིག་གིས་སྤྲོད་ཞེས་པའི་མིང་དེ་འདོགས་ཡུལ་དང་། རེས་
ཆོག་རིགས་སོགས་མཛུབ་མོ་འཛུགས་ས་ཞིག་མ་རྟེན་པར། རང་
རང་གི་སྤྲོད་བར་གང་ཤར་བྱིས་པ་ཤིན་ཏུ་གསལ། དེས་ན་མོང་ལུན་
ཀྱི་རྟ་དམག་ལ་བཅིངས་འགོལ་(1949 ཡར་སྤོན་ལ་གོ་དགོས)སྤོན་

དུ། ཉ་དམག་ཟེར་ཞིང་སྐྱོ་ཆུ་དང་ཆུ་ནག་གི་མི་དང་འབྲ་བར་བོད་
རིགས་སུ་བརྩེ་བ་ལས། སྤྱང་ཞེས་པའི་མི་རིགས་གཞན་པ་ཡིན་པའི་
སྐྱ་ཙམ་ཡང་ཐོས་རྒྱུ་མེད།²

ཅེས་ཆིག་ཐག་ཆོད་པོས་རྒྱ་ནམས་ཀྱིས་འདོད་པའི་ཆང་གི་སྒོར་ལ་
སྒོམ་ཆིག་བཅན་ལྗིད་ཅན་གནང་འདུག་པ་ལྟར་ལགས་པས་རྒྱས་བཤད་ཀྱི་དོ་
གལ་མི་ཆེ་སྟེ།

དམ་པའི་ནང་རོལ་སྒྲུགས་པ་རྒྱ་ཡི་རབས། །
ཁེངས་བསྐྱུང་དབང་ཙྰ་གྲུམ་པ་བོད་ཀྱི་རབས། །
མེ་ཆུ་འགལ་བ་འཐབ་པའི་བྱང་རབས་མཛོད། །
ཡང་ཡང་དཔུང་པའི་ངལ་བ་དང་དུ་སྒྲངས། །

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་ལི་ཡུལ་ རྒྱལ་ཕྱན་གྱི་སྐོར།

དང་པོ། སྤྱི་ལོ་གནས་བབ།

དག་བཙུག་པ་དག་འདུན་འཕེལ་གྱི་སྐབས་སུ་ལུང་བསྟན་ནས། ལྷ་མོ་
འི་མ་མེད་པའི་འོད་ལུང་བསྟན་པའི་མདོ་སྨད་སྐུ་གསལ་བ་ཇི་བཞིན། སྤྱི་
ལོ་བརྒྱ་ཕྱལ་དང་པོ་ཡས་མས་ནས་ལི་ཡུལ་དུ་སངས་རྒྱུ་གྱི་བསྟན་པ་དར་
མགོ་ཚུགས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱལ་བདུན་པ་དང་བརྒྱད་པར་སླེབས་སྐབས།
བོད་དང་ཆོས་ལུགས་དང་ཆབ་སྲིད་གཉིས་ཐད་ནས་འབྲེལ་བ་བྱུང་འདུག
སྐད་པོ་སློབ་པ་ཉ་དབྱངས་ཀྱིས་བོད་དང་རྒྱ་ནག་སྐད་ལས་དོར་སྐད་གི་
ཡུལ་དུ་བསྟན་པ་དར་དེ་ཅང་སྔ་བར་བཤད་པའང་དོན་གྱིས་དོར་ཡུལ་དང་
ས་འདབས་འབྲུག་བའི་ལི་ཡུལ་དུ་བསྟན་པ་དར་བ་ལ་བཤད་པ་ལས། དོར་

སོག་གི་ཡུལ་རང་དུ་དེ་འབྲེལ་དུས་སྤྱོད་ཞིག་ནས་རྒྱལ་བསྟན་དར་བའི་སྐབ་
བྱེད་ཁྲུངས་སྐྱེལ་ཚད་ལྡན་མི་འདུག།

ལར་ནས་ལི་ཡུལ་དུ་བསྟན་པ་ཏ་ཅང་དར་རྒྱས་བྱུང་བ་དངོས་བདེན་
ཡིན་སྟབས། ལི་ཡུལ་དང་ས་འདབས་འབྲེལ་བའི་ཏོར་གྱི་ཡུལ་ལྟངས་འགའ་རེར་
བསྟན་པ་ཅུང་ཟད་རེ་དར་བར་ཆོད་དཔག་བྱེད་མི་རུང་བ་མེད་པར་སྟུམ། རྒྱ་
མཚན་འདིའི་དབང་གིས་བོད་དབུས་ལས་མདོ་སྨད་དུ་རྒྱལ་བསྟན་དར་སྤྱོད་
བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལྷ་ཚུལ་འདྲིན་མཁན་ཡང་བྱུང་འདུག་པ་དེ། རྒྱ་མཚན་འགའ་
ཞིག་གི་ཐོག་ནས་བསྟན་པ་བདེན་ཤས་ཆེ་བའི་གཏམ་དུ་སྤྱང་བ་ཡིན།

བོད་དང་ལི་ཡུལ་བར་འབྲེལ་ལམ་ཐོག་མར་བྱུང་དུས་ལ་དོས་འདྲིན་
ལ་མི་འབྲེལ་བ་འགའ་རེ་ཡོད་ཀྱང་། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་ཉེར་བརྒྱད་པ་ཐོ་ཐོ་རི་
གཉན་བཅན་གྱི་རིང་ལ། ལི་ཡུལ་ནས་པཎ་ཏི་ཏ་སློ་སེམས་འཆོ་དང་། ལོ་ཙྰ་
བ་ལི་ཐེ་སེ་གཉིས་ཀྱིས་ཅིན་ཏ་མ་ཏིའི་གཟུངས་དང་དཔང་སྐོང་ཕྱག་རྒྱ་བ་
སོགས་བྱེད་ཡོང་ནས་ཆོས་སྤེལ་ཅིས་བྱས་མོད། རྒྱལ་བོས་ཡི་གེ་མི་ཤེས་ཤིང་
ནང་དོན་ཡང་མི་གོ་སྟབས་ཁོང་གཉིས་བྱེད་ལོག་ཀྱང་། གསུང་རྟེན་དག་བོད་
དུ་བཞག་ཅིང་གཉན་པོ་གསང་བ་བཏགས་ནས་དཀོར་མཛོད་དུ་བཞག་པ་ལ་
དམ་པའི་ཆོས་ཀྱི་དབུ་བརྟེས་པར་བཤད་ཅིས་རང་རེའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་
འགའ་རེ་ན་སྤྱང་ཡང་། སྟོན་བྱོན་མཁས་པ་མང་ཤོས་ཀྱིས་སྟེགས་བཅ་དེ་
གནས་ནས་བབ་པར་བཤད་ཡོད། སྟེགས་བཅ་དེ་ཙམ་མ་གཏོགས་བོད་ཀྱི་
སྟེགས་བཅ་ཡོངས་རྫོགས་གནས་ནས་བབ་པར་བཤད་ཀྱང་ཁོ་བོ་ཕྱག་ཅུང་
ཟད་ཀྱང་མི་དོག་མོད། ལི་ཡུལ་གྱི་ནང་བའི་པཎ་ཏི་ཏ་གཉིས་ཀྱིས་གདན་
བྱུངས་པ་དེ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལུགས་སུ་བྱས་ན་ཏ་ཅང་བདེ་སྤྱང་སྟེ།

མཁས་པ་ལྷེ་ལུང་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་དོས་༡༤༡།༡༤༢ ལས། སྟོང་བཅན་

སྐམ་པོ་སྐྱུན་རས་གཟིགས་ཀྱི་སྐྱུལ་བ་ཡིན་ཚུལ་དང་། ལི་ཡུལ་གྱི་བན་རྩེ་གཉིས་
 ཀྱིས་སྐྱུན་རས་གཟིགས་བསྐྱབས་པས་བོད་ན་རྒྱལ་བོའི་ཚུལ་དུ་ཡོད་ཚུལ་
 ཉོགས་ནས། བོད་དུ་སྔོང་བཅན་ལ་མངལ་དུ་ཡོད་ཚུལ། ཁྲ་འབྲུག་དང་ལྷ་
 ས་སོགས་སུ་སྔོང་བཅན་གྱིས་མི་མང་བོའི་མིག་འབྱིན་པ་དང་། སྦྱིད་པ་འབྲེག་
 པ། བསད་པའི་རོ་གང་སར་གཡུགས་པ་སོགས་མཐོང་ནས་བན་རྩེ་གཉིས་མ་
 དད་པས། སྔོང་བཅན་གྱིས་མགོ་ཡི་འོད་དཔག་མེད་ཀྱི་དབུ་བསྟན་ཚུལ་དང་།
 མིག་ཕྱེ་བཅུ་མ་གཅིག་ལ་ཕྱིར་ལི་ཡུལ་དུ་བསྐྱུལ་བའི་བྲུབ་ཉགས་བསྟན་ཚུལ།
 ལྷ་ས་ནས་ལག་ནང་དུ་ཕྱེ་མ་སྒྲགས་པ་ལི་ཡུལ་དུ་སླེབས་སྐབས་གསེར་དུ་གྱུར་
 ཚུལ་སོགས་བཤད་པའི་བྱིས་སྦྱང་གི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཐུང་ཐུང་དེ་
 བདེན་རྒྱུན་གང་ཡིན་གྱི་ཁྲུན་ཐག་གཅོད་འདོད་མེད་ཀྱང་། ང་ཚོས་གཏམ་
 རྒྱུད་དེའི་རྒྱབ་ལོགས་ནས། སྔོང་བཅན་སྐབས་ལི་ཡུལ་གྱི་བྲུ་བ་གཉིས་བོད་
 ཀྱི་ཆབ་སྲིད་རིག་གནས་ཀྱི་ཉེ་གནས་སུ་གྱུར་པའི་ཁྲ་འབྲུག་དང་ལྷ་སར་སླེབས་
 པར་མ་ཟད། རྒྱལ་བོ་སྔོང་བཅན་སྐམ་པོ་དང་ཡང་མངལ་འཕྲད་བྱས་འདུག་
 པ་དེ་རང་བཞིན་གྱི་འགྲུལ་བཞུད་དུ་ཁྱས་མའི་ཞར་ལ་སྟེས་དབང་གིས་བྱང་
 བ་ཞིག་མིན་པར། སྐབས་དེ་ཤིང་ཅིག་ནས་ལི་ཡུལ་དུ་ནང་བའི་བསྟན་པ་
 འཇིག་པའི་སྤྲུལ་འཆར་གྱིན་ཡོད་སྐབས་ལི་ཡུལ་གྱི་ནང་བའི་དགེ་འདུན་
 པ་ཚོས། ནང་བ་ལ་མི་འཆོ་བའི་གནས་ཡུལ་གཞན་པ་འཆོལ་བཞིན་ཡོད་
 སྐབས། ཁོང་ཚོ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་སར་སླེབས་ཤིང་རྒྱལ་བོ་ལ་མངལ་འཕྲད་ཀྱང་
 བྱས་པ་ནི་ཚོས་སྲིད་གཉིས་ཀྱི་དོན་སྟོང་ཡོད་པའི་མངལ་འཕྲད་ཅིག་ཡིན་པར་
 ལྟོང་།

གནའ་བོའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་པལ་ཆེར་ཞིག་ན་འདིའི་སྐོར་
 འབྲུང་ཡང་། མི་མཐུན་ས་རུང་ཞིག་ནི། “ལི་ཡུལ་གྱི་བན་རྩེ་གཉིས།”ཞེས་

འབྱུང་བ་ལྟར་ལོ་རྒྱུས་མང་བོ་ཞིག་ཏུ་དེ་སྐབས་ལི་ཡུལ་ནས་བོད་དུ་ཡོང་མཁན་
གྲུ་བ་གཉིས་ཡོད་པར་བཤད་མོད། ལེ་ཡུལ་གྱི་དགེ་ལྡན་
གཅིག་དང་། ལྷ་འབྲུག་གི་སྤང་བཅུ་³་ཞེས་འབྱུང་། འདི་ནི་ལི་ཡུལ་ནས་ཅན་གྱི་
གནད་འགག་ནི་མིན་མོད་ལི་ཡུལ་ནས་སྤང་བཅུ་གྲུ་བ་གཅིག་ལས་མེད་
པར་བཞེད་མཁན་གྱི་མཁས་པ་མི་ཉུང་བ་བྱུང་འདྲུག་པའང་ཤེས་པར་བྱའོ།

ཡང་ལི་ཡུལ་ལུང་བསྟན་གྱི་མདོར་“མ་འོངས་པ་ན་འདིར་བོད་དང་
སུམ་པ་དང་རྒྱ་ནམས་ཀྱང་འབྱུང་།”⁴་ཞེས་དང་།

ཡང་གང་ཆེ་ཡུལ་གྱི་སྤྲིང་བོ་འདིར། །

སུམ་པ་མང་བོ་འོང་བ་དང་། །

གང་ཆེ་ཡུལ་འདིར་རྒྱ་དང་ནི། །

འཁྱེད་དང་ནི་སུམ་པ་རྣམས། །

འཕགས་སྒྲིལ་པོ་ཡི་དམག་བཞེན་དུ། །

ཡུལ་དེར་འོང་བར་གྱུར་པ་ན། །⁵ ཞེས་པའི་ལུང་ཆོག་དང་

བསྟན་ནས་བོད་ལི་འབྲེལ་བ་ཐོག་མར་བྱུང་དུས་སྤང་བཅུ་གྱི་ཡར་སྤོན་ཡིན་
པར་བཤད་འདྲུག་ ཡིན་ནའང་དེའི་སྤོ་ཆེ་གཏད་ས་མཐར་ཐུག་ནི་སྐབས་དེའི་
མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཕྱན་སུམ་གླ་དང་འཁྱེད་གཉིས་ཀྱིས་ལི་ཡུལ་གྱི་ས་ཁུལ་འགའ་
ཞིག་བཅུན་བཟུང་བྱས་པ་དེ་ཅུ་ཡིན།

ལི་ཡུལ་གྱི་ཆགས་རིམ་སྐབས། སྤོན་སངས་རྒྱུ་འོད་སྤྲུང་གི་རིང་ལ་
ལི་ཡུལ་འདི་སྐམ་སའི་ངོ་བོར་ཡོད་ཅིང་། འོད་སྤྲུང་ལྷ་འབྲུག་ལས་འདས་ནས་
སངས་རྒྱུ་འོད་སྤྲུང་གི་མཆོད་རྟེན་ཡང་ལི་ཡུལ་དུ་བཅུགས། ཕྱིས་སུ་མི་
འགའ་རེས་དང་སྤང་ཞིག་ལ་གནོད་པ་བྱས་པས་དང་སྤང་གི་དམོད་པས་སྤྲུ་
ཁྲོས་ཏེ་མཆོ་ཆེན་པོ་གྱུར། སྤོན་པ་ཤུག་ཐུབ་པ་ལི་ཡུལ་དུ་བྱོན་ཏེ་མཆོ་ལས་པས་

བྱུང་བའི་སྤྲེང་དུ་བཞུགས་ནས་ལི་ཡུལ་ལུང་བསྟན་གྱི་མདོ་གསུངས། སྐབས་
དེར་འཁོར་འགའ་ཞིག་གིས། ཡུལ་འདི་ད་ལྟ་མཆོའོག་ཏུ་ཡོད་པས་དུས་ནམ་
ཞིག་སྐམ་སར་འགྱུར་ཞེས་སྟོན་པར་བྱས་པས། སྟོན་པས་མི་སྐལ་གྱི་བྱ་དང་
རྒྱལ་ཆེན་རྣམ་ཐོས་སྤྲེང་གཉིས་ལ་བྱེད་གཉིས་ཀྱིས་ཚུ་རྩོལ་ཞིག་གསུངས་པས།
རྣམ་སྤྲེང་གྱི་བེ་ཚོན་གྱིས་སུ་བྱུང་བའི་ཅིང་། མི་སྐལ་གྱི་བྱས་གསེག་གིང་གིས་
ཚུ་དཀྱུགས་ཏེ་འཕོ་བས་ཡུལ་གྱི་རྣམ་པར་བཏོད་ཅེས་འབྱུང་། འདི་ནི་དེང་
རབས་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དངོས་ཀྱི་གསུང་ལྟ་བུ་ལྟར་གང་ལྟར་ཡང་། བཀའ་འགྱུར་
དང་བོད་ཀྱི་ཡིག་ཆ་འག་ཏུ་ལི་ཡུལ་གྱི་སྐོར་གསལ་བ་ནི་འདི་འདྲ་ཅུ་ཡིན།

གཉིས་པ། ལི་ཡུལ་ངོས་འཛིན།

ལི་ཡུལ་གང་དུ་ཡོད་མིན་ལ་སྤྲོད་པས་ཀྱི་མཁས་པ་དག་ཞལ་གཤིན་ཏུ་
ནས་མི་མཚུངས་ཏེ།

༡། རྟག་ཆ་ཚང་ཚྲོད་བ་དཔལ་འབྱོར་བཟང་བོས། “ལི་ཡུལ་བལ་བོར་
གྲགས་པ་འདིར། ཁྱིམ་འབྱུང་བ་ལྟར་ལི་ཡུལ་དང་བལ་བོ་གཅིག་ཏུ་འདོད་
མཁན་གྱི་མཁས་པ་མང་།

༢། ཡང་ལ་ལས་ལི་ཡུལ་ནི་འདྲང་ས་ཐམ་གྱི་ཡུལ་ལ་ངོས་འཛིན་མཁན་
ཡང་འདུག

༣། རོང་སྟོན་ཤྲུག་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས། དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་དུ་བལ་
བོ་ལི་ཡུལ་ཡིན་བཞིན་དུ་གྲོ་ལུང་བས་ཐ་དད་དུ་བཤད་པ་ལྟར་སྟོན་བཞིན་བྱས་
འདུག

༤། དཔལ་བོ་གཙུག་སྤངས་གིས་ལི་ཡུལ་མི་འདྲ་བ་གཉིས་སུ་བྱེ་སྟེ། དང་

བོད་ལི་ཡུལ་ལྟུང་བསྟན་གྱི་དོན་པལ་ཆེར་བལ་ཡུལ་དང་སྐྱར་དུ་ཡོད་པ་སྟེ།
 བལ་ཡུལ་བ་ནམས་ནམས་སྐྱར་དང་མྱོད་ལྟུང་གི་བྱས་ཆུང་ལ་བའི་ས་
 བལ་བོ་པམ་ཐང་ཡིན་པ་དང་། གོ་མ་ས་ལ་སྐྱེ་ལའི་མཆོད་རྟེན་
 འཕགས་པ་ཤིང་ཀྱན་ཡིན་པར་འདོད་ཅིང་།⁸ཞེས་དང་། བལ་ཡུལ་
 ན་ཆུ་བོའི་པར་འགྲམ་གྱི་ངོས་ལ་བལ་ཡུལ་དང་། ཚུར་ཕྱོགས་ལ་ལི་
 ཡུལ་ཞེས་པར་བྱེད་དོ།⁹

ཞེས་སོགས་ཆུ་མཆོད་དུ་མ་བཞུགས་ཏེ། སྐྱར་བཏང་གི་ལི་ཡུལ་བལ་བོར་
 ངོས་འདོན་བྱས་ཤིང་། གཞིས་པ་དུས་འཁོར་གྱི་གཞུང་སོགས་ལས་འཛུལ་བུ་
 སྤང་གི་ཡུལ་དུ་མ་བཞུགས་པའི་ནང་གི་ལི་ཡུལ་བལ་བོར་ངོས་འདོན་གནང་གིན་
 མི་འདུག་སྟེ། “ཕྱི་ནང་གི་ཡུལ་བདུན་ཡུལ་དུག་གི་དུས་སྟོན་གྱི་ལི་ཡུལ་ནི་བལ་
 བོར་མི་རུང་སྟེ། དེ་བོད་ཀྱི་བྱང་དུ་དགོས་ལ་བལ་བོ་ནི་ལ་སྟོད་དང་མངའ་
 རིས་ཀྱི་བར་གྱི་སྟོན་ཡོད་པའི་ཕྱིར་རོ།¹⁰”ཞེས་གསུངས་གསལ་བོར་བཞུགས་
 འདུག་པ་ལས་རྟོགས་ཐུབ་པོ།

༥། འདྲེས་མའི་བཞུགས་ཆུལ་ལ་དོགས་གཅོད་དགོས་པ་རེ་བྱང་ནི།
 དེས་ན་ལོ་རྒྱུ་བ་ཤམ་གྱི་ལ་བའི་ཞལ་ནས། དིང་སང་བོད་ན་ལི་
 ཡུལ་ངོས་ཟིན་མཁན་རེད་མཁན་བ་དང་ངེད་གཞིས་ལས་མེད་
 ཅེས་གསུངས་པར་གྲགས་པ་ཡང་པལ་ཆེར་དོན་ལ་གནས་པ་
 ཡིན་ལ།¹¹

ཞེས་བདེན་པར་ངོས་ལེན་གནང་འདུག་ཀྱང་། སོག་པོ་སྟོན་བཟང་ན་དབྱངས་
 ཀྱིས།

རྩེ་མན་ལྟང་བ་དང་སྐྱེ་མ་རེད་མཁན་བས་ཆུ་ཡུལ་གན་བྱའི་ས་ཆ་
 ཞིང་ཤ་མཁར་དང་ཞེ་སར་ཉུའུ་ཤན་ ... ལི་ཡུལ་དུ་ངོས་འདོན་

དགོས་ཞེས་འཆད་དོ། འོན་ཀྱང་ ... མདོའི་དོན་དང་གཏན་ནས་
མི་འབྱོར་དེ།¹²

ཞེས་སོགས་སྒྲ་མ་རེད་མདའ་བས་ལི་ཡུལ་ངོས་བཟུང་བ་ཐོག་དུ་མ་
འཁེལ་བའི་སྐྱོན་ཀ་བྱས་འདུག་པ་དང་།

ཡང་“ཤམ་གྱི་ལ་བས་བོད་དུ་ཡུལ་འདི་ངོ་ཤེས་པ་རེད་མདའ་བ་དང་
ང་ལས་མ་བྱུང་།”¹³ཞེས་གྱང་འབྱུང་མོད། གལ་སྲིད་སྒྲ་མ་དེ་གཞིས་གྱིས་
ལི་ཡུལ་ཉིང་ཞ་དང་ཀན་སུའུ་ས་ཁུལ་དུ་ངོས་བཟུང་ཡོད་པ་བདེན་ན། ཁོང་
གཞིས་གྱིས་ཤེས་པ་དེ་ཡང་ལི་ཡུལ་དངོས་མ་ཡིན་གྱང་། ལི་ཡུལ་གྱི་ཤར་
འདབས་དང་ཁད་ཤིན་དུ་མི་རིང་བའི་མཆམས་ཡིན་པས་ནོར་ཆབས་ཆེན་པོ་
ནི་མེད་པར་སྒྲུང་དོ།

སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་སྟོད་ཅམ་ནས་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་འགའ་
རེ་ལོ་རྒྱུས་ལ་དོ་སྣང་གསར་བ་ཞིག་སྤེལ་བ་ཤིང་། དེ་སྐབས་བོད་ཀྱི་ལོགས་ན་
སྤྱི་སྤྱིང་གི་ཉམས་ཞིབ་པ་རེ་བྱང་གིས་དུན་དོང་ཡིག་རྒྱུ་དང་ངོ་མ་སྒྲིག་བྱེད་བཞིན་
པའི་བསྐྱེད་ཤུགས་ལྟ་བུས། སོག་པོ་སྒོ་བཟང་ན་དབྱངས་དང་དགེ་འདུན་
ཆོས་འཕེལ་གཞིས་གྱང་། གཙུག་ལག་ཕྱིར་བའི་རྒྱུ་ལྟ་བུ་འབྱུངས་ནས། རྒྱ་གར་
ཤར་བྱལ་ལི་དང་བལ་བོའི་ཡུལ། ཞེས་པའི་དགེ་བཤེས་གྲོ་ལུང་བའི་ཆོག་རྒྱུང་
དེ་དང་། ས་རྒྱས་བཟུང་བའི་ལི་ཡུལ་ནི། རྒྱ་བོད་མཆམས་ཀྱི་བལ་བོ་མིན།
ཞེས་བཅོམ་ལྷན་རིག་རལ་གྱིས་བཤད་པ་དེ་ཡང་བསྐྱར་བྱངས་དེ། ལོ་རྒྱུས་
ཡིག་ཆ་དང་མང་བོ་ལ་བརྟེན་ཤིང་མ་ཕྱིར་བའི་བོད་མི་རྣམས་ལ་གསར་སྣང་
ཅན་གྱི་བཤད་ཚུལ་བརྒྱུད་སྟོད་གནང་ཡོད། དགེ་ཆོས་གྱིས།

ལི་ཡུལ་ནི་བོད་ཀྱི་བྱང་རྒྱལ་དང་། ཡུ་རུ་སུའི་ལྷོ་མཐར་ཆགས་པའི་
ཡུལ། རྒྱ་གར་རྒྱུ་དུ་གི་ས་དེ་ཤ ཡུལ་གཞན་དུ་དུར་གི་སྤྱོད་དང་།

ཆུ་ནག་པས་སེན་ངང་དུ་འབོད་པ་འདི་ཡིན་ཏེ། འདིའི་ཤར་མཐའ་
མཆོ་སྟོན་པོའི་བྱང་ཆུབ་དང་འབྲེལ་ཞིང་། ལུབ་ཀྱི་མཐའ་ནི་མངའ་
རིས་སྒྲ་དྲགས་ཕྱོགས་དང་ཆོང་འགྲུལ་ཡོད་པའི་ཡར་ཀན་བྱ་བ་དེ་
ཡིན་ལ།¹⁴

ཞེས་ཏེ་ཅང་གསལ་བོར་བསྟན་ཅིང་། སོག་པོ་སྒོ་བཟང་རྟ་དབྱངས་

ཀྱིས།

བོད་ཀྱི་ལུབ་བྱང་གི་མངའ་རིས་ལ་དྲགས་ནས་བྱང་ཕྱོགས་སུ་མི་
རིང་སར་གངས་ཅན་ཀྱི་རི་རྒྱུད་ཆེན་པོ་དང་མུ་ངམ་ཀྱི་ཐང་ཆེན་
པོ་བཀལ་བ་ན། གོ་ས་ཐུན་ཏེ་ལི་ཡུལ་དགེ་བ་ཅན་ནམ་དེང་སང་
དེ་ཐང་ཟེར་བ་ཡོད། ཡུལ་དེ་ལི་ཡུལ་ཁོ་ནར་འདུག ཅེས་དང་།
དེས་ན་གོང་སྒྲོས་ཐོ་དཀར་རྒྱུང་བའམ་དེ་ཐང་ཟེར་བའི་ཡུལ་དེ་ནི་
སྐང་རུ་ལུང་བསྟན་པའི་མདོ་ནས་གསུངས་པའི་ལི་ཡུལ་ཡིན་པར་
ངས་ཏེ། དེ་ནི་ད་བོད་ཀྱི་བྱང་ན་ཡོད་པ་དང་། རྒྱ་གར་ནག་དང་།
དུ་རུ་ཁྲ་དང་། ཏོར་དང་། བོད་སོགས་ཀྱིས་ལན་མང་བོར་བཅོམ་
པ་དང་། ཏུ་ཤང་ཕན་ཡོན་དང་ཐག་ཟེང་གི་ལམ་ཡིག་དང་། ཅན་
དན་རོ་བོའི་ལོ་རྒྱུས་དང་། ཡུ་གུར་གྱི་ཡིག་ཆ་རྒྱུ་མཐུན་སུ་ལི་ཡུལ་
རྒྱུ་ལ་གསལ་བར་བྱང་འདུག་པས་སོ།¹⁵

ཞེས་བཤད་པ་དང་། བོད་རྒྱ་ཆོག་མདོ་དེ་ཆེན་མོར།

ལི་ཡུལ། ཤེན་ཅང་ལྷོ་རྒྱུད་རི་བོ་ཁུ་ནུའི་བྱང་ཕྱོགས་དང་། ཐག་མ་
ལ་གན་ཞེས་པའི་བྱེ་ཐང་ཆེན་པོའི་ལྷོ་ཕྱོགས་བར་མཆམས་ཀྱི་དོ་
ཐེན་དང་། ཆེ་མོ། ཆེན་སྤེང་ནས་རུའོ་ཆང་གཏུགས་པའི་བར་བཅས་
ཀྱི་ས་ཆ་སྤྱི་དང་། སྒོས་སུ་དེའི་ནང་གསེས་ཀྱི་དོ་ཐེན་དང་ཡུས་ཐེན་

ཡུལ་གྱི་གཞིས་ཀྱི་མིང་རྟེན་།¹⁶

ཞེས་བཤད་པའི་ནང་དོན་མདོར་དེལ་ན། ལི་ཡུལ་ནི་སྐབས་སྐབས་རེར་དང་
སང་ཞིན་འང་དུ་འབོད་པའི་ཡུལ་ཆ་པལ་ཆེར་ལ་གོ་བ་འབྲེལ་ཞིང་། ཏ་ཅང་
ཞིབ་ཆགས་པོའི་ལུགས་སུ་བྱས་ན་ཞིན་ཅང་སྟོ་རྒྱུད་ཀྱི་དོ་ཐེན་དང་ཡུས་ཐེན་
ཞེས་པའི་ས་ཆ་འདི་གཞིས་ཡིན་པ་གསལ་ལ། ཞིན་ཅང་སྟོ་རྒྱུད་ཀྱི་ཡུལ་ཆ་དེ་
དག་མངའ་རིས་བྱང་རྒྱུད་དང་། མདོ་སྐད་རྒྱུ་བྱང་གི་ཡུལ་དང་ས་འབྲེལ་
ཡིན་པས། ཁོང་རྣམས་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་བོད་དང་འབྲེལ་ལམ་བྱང་བར་བཤད་
པ་དེ་འོས་པའི་གཏམ་མོ།

དེ་བ་དཀར་དུ་“ཡུལ་འདི་ལ་མདོ་སྐད་པ་རྣམས་ཡུལ་ལི་ཞེས་འབོད་
པ་ཡང་། དོན་ལ་ལི་ཡུལ་བྱ་བའི་ཆོག་མགོ་མཐུག་ལྟོག་པའམ། ཡང་ན་རྒྱ་གར་
ཡུལ་བྱ་བ་ལ་སྐབས་འགར་ཡུལ་རྒྱ་གར་ཞེས་བརྗོད་པ་དང་འབྲ།¹⁷”གསུངས་
པ་འདི་ཡང་དག་ཆོས་ཀྱི་གསུང་འགྲེམ་སྦྱི་དང་འབྲ་བར་མཁས་པའི་རྣམ་
དཔྱད་ཀྱི་འཁྲུག་ཤེད་སྦྱེན་ཡང་། དོན་གྱིས་ལི་ཡུལ་དང་ཡི་ལི་གཞིས་ཡུལ་
གཅིག་གི་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ནི་ཡིན་ཆོད་མི་འདུག་སྟེ། ཏ་དབྱངས་ཀྱིས།

དེའི་ཤར་སྟོ་གངས་ཅན་དང་ཉེ་སའི་ཤར་དུ་ཀ་སི་ཀླ་ར་སྟེ་དང་
སང་ཏ་ཤ་ཏར་བེར་བའི་བྱང་ཤར་ཡི་ལི་དང་མི་རིང་བའི་སར་ལི་
ཡུལ་ཁུ་སེན་ནམ་དང་སང་ཀྱེ་ཆེན་བེར་བ་ཡོད་ཅིང་། ཞེས་དང་།
དོར་ཡུལ་ཡི་ལི་དང་།¹⁸

ཞེས་ཀྱང་འབྲུང་སྐབས་ལི་ཡུལ་དང་ཡི་ལི་གཞིས་ཡུལ་གཅིག་དུ་བཤད་པ་མ་
དག་སྟུང་སྟེ། ཏ་དབྱངས་ནི་གཅིག་ནས་སོག་ཡུལ་ནས་སྟོན་པས་རང་གི་ཡུལ་
ལུང་ལ་རྒྱས་མངའ་ཆེ་བ་དང་། ཁོང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དབྱེད་གཞིར་རྒྱ་བོད་དོར་
སོག་གི་འབྲེལ་ཡོད་ཡིག་རིགས་དང་། ཡུ་གུར་གྱི་ཡིག་ཆ་ལའང་ཉམས་ཞིབ་

བྱས་ཚུལ་དེ་བཅེས་དེ་རང་དུ་གསལ་སྟབས་འདི་ལས་ལྷག་པའི་རྒྱ་མཚན་
དགོས་པར་བདག་གིས་མ་མཐོང་ངོ་། །

མདོ་དོན་ལི་ཡུལ་འདིར་སྤྱི་ལོ་དུས་རབས་དང་པོ་ཡས་མས་ནས་
སངས་རྒྱུ་གི་བསྟན་པ་ཆེས་ཆེར་དར་ཞིང་། རྒྱལ་རབས་རེ་རེས་དགེ་འདུན་
པ་དང་ནང་བའི་པཎ་ཏི་ཏ་མང་བོ་སྤྱན་དྲངས་ནས། མཆོད་རྟེན་དང་གཙུག་
ལག་ཁང་དུ་ཅང་མང་བོ་བརྟེན་པའི་སྐོར་འདིའི་གསལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་
བརྒྱ་ཁ་གཅིག་གྲགས་རེད། ཡིན་ནའང་གང་དར་བའི་མཐའ་མར་རྒྱུད་པ་
ཟེར་བ་ནང་བཞིན། རོབ་ཆོད་བྱས་ན་སྤྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བདུན་པའི་སྐབས་ཅས་
ནས་མདོ་སྐད་གི་རྒྱལ་ཕྱན་འཁོར་དང་སྤྱི་ལོ་པ་གཞིས་གིས་ལི་ཡུལ་གི་ས་ཆ་རེས་
ཅན་ཞིག་བཙན་བཟུང་བྱས་པ་དང་། ཕྱིས་སྔོང་བཙན་གིས་མཐའ་བཞི་རྒྱ་
བསྐྱེད་བྱེད་སྐབས་བོད་དམག་ལི་ཡུལ་དུ་དྲངས་ཚུལ་རྒྱལ་བོ་བཀའ་ཐང་ཡིག་
ཏུའང་འབྱུང་།

སྤྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་དྲུག་པའི་ནང་ནས་ལི་ཡུལ་དུ་སྤྱི་ལོ་དམག་འཁྲུག་
མཚམས་མི་ཆད་པར་བྱུང་བ་དང་། ཆོས་བྱེད་དགེ་འདུན་པ་རྣམས་ཆོང་ཁེ་
སོགས་འདིག་རྟེན་བྱིས་པའི་བྱ་བ་ལ་གཡེངས་པས། ཡུལ་མི་རྣམས་དད་པ་
ལྷག་པ་སོགས་གི་འབྲས་བུ་དུས་སྤྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བརྒྱུ་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བརྒྱད་པའི་མགོ་
སྟོད་ཅམ་ནས་སངས་རྒྱུ་གི་བསྟན་པ་ཉམས་ཏྲགས་འཆར་གྱིན་ཡོད་ཁར།
རྒྱབ་སྐྱོགས་ཨ་རབ་གི་དམག་དབུང་ཤུགས་ཆེན་དྲངས་ཏེ། ནང་བ་ཡིན་པའི་
ལི་ཡུལ་འཁྱེན་པ་རྣམས་གིས་མི་ལོ་ཉེར་ལྗེའི་རིང་ཁ་གཏད་བཅའ་ཁྲུང་མཐའ་
མཐུག་དགོན་སྡེ་དང་གཙུག་ལག་ཁང་ཡོད་ཆོད་ཆེག་མེད་དུ་གཏོར་བཤིག་
བཏང་བས་སྟོད་ཡུལ་མེད་པར་གྱུར་པ་དང་། དགེ་འདུན་པ་རྣམས་ལ་འཆོ་
བའི་མཐུན་རྐྱེན་སྤྱི་ལོ་མཁན་ཡང་མེད་པར་གྱུར་པས་རྒྱ་གར་དང་བོད་ཡུལ་

དུ་བློས་བྱུང་བའི་མགོ་ཚུགས་ཀྱང་། རྒྱ་གར་དུ་འགྲོ་བའི་ལམ་ཁ་ཡང་བཀག་
སྟབས། ལེ་ཡུལ་གྱི་དགེ་འདུན་པ་ནམས་ནང་བསྟན་དར་ནས་ཡུན་རིང་མ་
སོང་བའི་བོད་ཡུལ་དུ་སྐྱབས་བཅོལ་ལ་སླེབས་སོ། །

དེས་ན་དེ་ལམ་ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཕྱག་བདུན་བརྒྱད་རིང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་
བསྟན་པ་ས་དར་རྒྱུ་དང་བྱུང་བའི་ཡུལ་ཁམས་ཏེ། ཆོས་གོས་དུར་སླིག་གི་ཁ་
དོག་དམར་སེར་གྱིས་ས་གཞི་གཏིབས་པའི་ཞི་བདེའི་ཞིང་ཁམས་དེ་ཉིད།
གསད་གདུབ་ལྟ་ཆོས་སུ་སྒྲིབ་པའི་སྒྲོའི་ཡུལ་ཁམས་ཡང་བཞུགས་ཏུ་གྱུར་པ་ཡིན།

གསུམ་པ། ལེ་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་རབས།

སྟོན་པ་ཐུང་ན་ལས་འདས་ནས་ལོ་བརྒྱ་ལྷག་འདས་པ་ན་རྒྱ་གར་གྱི་
རྩམ་ཨ་ཤོ་བྱ་བའི་རྒྱལ་བོ་ཞིག་གིས་(ཆོས་རྒྱལ་ཐུང་ན་མེད་ཡིན་ནམ་སྟེ།)ཐུར་
བྱས་སྡིག་བཤགས་སུ་མཆོད་རྟེན་དང་གཙུག་ལག་ཁང་མང་བོ་བཞེངས་
སྐབས་ལེ་ཡུལ་དུ་སླེབས་ནས་འཕྲུལ་གྱི་མཁར་ཡོད་སར་སྡོད་སྐབས། བཙུན་
མོས་ཁྱུས་བྱེད་པ་ནམས་སྐྱེས་ཀྱིས་ནམས་མཁའ་ནས་མཐོང་སྟེ་ཕན་ཚུན་ཡིད་
ཆགས་པས་འབྲེལ་བས་བྱ་ཞིག་བཅས། མཆོན་ལྷས་མཁན་གྱིས་བྱ་འདི་མཐུ་
དཔལ་ཆེ་བས་རྒྱལ་བོ་བཞུགས་བཞིན་དུ་རྒྱལ་སྲིད་བྱེད་པར་འཇུག་ཟེར་བས།
རྩམ་ཨ་ཤོ་ཁྱོས་ཏེ་ཁོ་ལ་དེ་ཙམ་གྱིས་དབང་ཐང་ཆེན་ཁོ་རང་སྟོབས་ཀྱིས་འཆོ་
འོས་ཞེས་དོར། དེའི་ཆེ་ས་ལས་རྒྱ་མ་ཞིག་བྱུང་བ་རྒྱས་པས་ས་ལས་རྒྱ་མ་རྒྱ་
ཞེས་མིང་དུ་ཆགས། བཤད་སྟོན་འདི་སོར་བཞག་གིས་བལྟས་ན་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་
རིན་ཐང་ལྡན་པ་ཞིག་ཡིན་མིན་གང་ལྟར། རང་བཞིན་གྱིས་ང་ཆོ་དོགས་པ་

ཟ་བ་ཞིག་ནི་ཨ་ཤོ་ལི་ཡུལ་དུ་སྡོད་སྐབས། བཅུན་མོ་གསང་བའི་དགའ་རོགས་
ཤིག་དང་འགྲོགས་པ་ལས་ཀྱི་ཕྱག་སྒྲེས་པ་རྒྱལ་བོས་ཕྱག་དོག་གིས་མ་འདོད་
ནས་དོར་བའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ནམ་སྐུས་སོགས་ཀྱི་སྒྲོས་པ་ཅུང་ཟད་བསེས་མེད་དམ་
སྐུམ་པ་འདི་ཡིན་ལ། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བཤད་སྒྲོས་དེ་སོར་བཞག་བྱས་ཆེ་ལི་ཡུལ་
འཛིན་མཁན་གྱི་རྒྱལ་བོ་ཐོག་མ་ནི་**རྒྱུ་ཨ་ཤོ་ལིན་པ་ལྟ་བུར་སྤང་ཡང་།** རྒྱལ་
བོ་སྒྲོན་པའི་གངས་ལ་གཞིགས་ན་འགྲིག་པར་མི་སྤང་།

གང་ལྟར་སྐབས་དེའི་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་བོ་ཞིག་བྱ་སྟོང་ལོན་པ་ལ་གཅིག་
ཆད་པས། རྒྱུ་ཨ་ཤོ་ལིན་པ་ལྟ་བུར་ཅིང་། དེ་ནས་ལོ་བཅུ་གཞིས་ཀྱི་རྒྱུ་ཨ་ཤོ་
རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་བོས་ས་རྒྱལ་རྒྱལ་ཐབས་དང་དམག་ཁྲི་གཅིག་བྱིན་ནས་རྒྱལ་
ཕྱོགས་སུ་ཡུལ་འཛོལ་དུ་བཏང་། ས་རྒྱལ་ལོ་བཅུ་དགུ་ལོན་ཆེ་ལི་ཡུལ་མེ་སྐར་ཞེས་
པའི་ས་ཆར། **རྒྱུ་ཨ་ཤོ་ལིན་པ་ལྟ་བུར་ལོ་རྒྱུས་ལོ་ལྟར་བདུན་སྟོང་**(ལོ་རྒྱུས་ལོ་
ལ་ན་བདུན་བརྒྱ)སྤྱགས་པ་དང་ཕྱག་ནས་གྲོས་མོལ་གྱིས། ས་ཆ་བཞོས་ཤིང་
མཁར་བཞེགས་ནས་ལི་ཡུལ་བཟུང་།

ས་རྒྱལ་བྱ་**ཡེའུ་ལས་**ཞེས་པས་གོང་མངར་ལྟན་བྱ་བ་བཞེགས། ལི་
ཡུལ་རྒྱལ་རབས་བཅུ་གས་ནས་ལོ་བརྒྱ་དང་རེ་ལྟར་སྐབས་རྒྱལ་བོ་ཡེའུ་ལའི་
བྱ་ལི་ཇ་ལས་བྱ་བ་དང་། ཕྱགས་རྒྱུ་འཛོལ་དང་ཕུ་ལེ་ལ་བྱ་བས་ལི་ཡིག་
བཟུམས། དེ་དུས་ཤིག་ནས་ལི་ཡུལ་དུ་ལྟ་ཁང་བཞེགས་པའི་འགྲན་བསྐྱར་ཆེ་
ཞིང་། སངས་རྒྱལ་གྱི་རིང་བསེལ་བཞུགས་པའི་མཆོད་རྟེན་མང་བོ་དང་། གུ་མ་
ཉིར་གྱི་ལྟ་ཁང་དང་། འོད་སྤང་གི་མཆོད་རྟེན། རི་སྐང་མགོའི་སྤྲོད་དུ་བེའུ་
ཏོ་ཤན་གྱི་གཙུག་ལག་ཁང་སོགས་གཙུག་ལག་ཁང་དང་མཆོད་རྟེན་ངོ་མཆར་
བ་མང་བོ་བཞེགས།

རྒྱལ་རབས་གསུམ་པ་**རྒྱལ་བོ་བི་ཇ་ལ་**བྱ་བས་རྒྱ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུས་ལོ་ལྟར་བདུན་སྟོང་

སྒྲུངས། མོས་དར་སྤྱོད་གསེར་སྒྲིང་བྱས་པ་ལ་སྒྲོན་པོས་སྤྲུམ་བཅུག་པས་དར་
 སྤྱོད་ཀྱི་ཁང་བ་མེར་བསྐྱེད་སྤྱོད་དེ་ལྟ་བུ་ལོ་མ་པ་སངས་ལྟ་གོ་ཤིང་
 སྤྱོད་བྲངས་ནས་སྤྱོད་དང་མ་ཞེས་མཆོད་ཉེན་དང་གཙུག་ལག་ཁང་བཞེངས།
 རྒྱལ་བོ་དེ་ལ་བྱ་སྤྱོད་གསུམ་ཡོད་པའི་ཐ་ཚུང་**བི་ཇ་ཆུང་ལི་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་བོ་བྱས་**
 ཤིང་། ལྟ་ཤིང་ཀར་འཛོལ་ཉེན་གྱི་གཙུག་ལག་ཁང་བཞེངས།

དེའི་བྱ་ཆེ་བ་འདོད་འགྲོས་ཞེས་པས་རྒྱུལ་གྱི་སྒྲོན་པོ་གསེད་པ་ཞིག་
 གི་ཆ་བར་དུ་གསེད་བྱས་པས་ཁྲག་འོ་མར་བབ་ནས་གསེད་མ་རྒྱས་པས་རྒྱལ་
 བོས་ལོ་མར་མང་བོ་བྱིན་པ་ལས། སང་ཉེན་གྱི་གཙུག་ལག་ཁང་བཞེངས། ལྟ་
 རྒྱལ་གྱི་སྤྱོད་རབས་སྒྲོས་གར་དུ་བྱས་པ་དེང་སང་གི་བར་དུ་དར་ཞེས་
 དཔལ་བོ་གཙུག་ལག་མེང་བས་གསུངས།

བི་ཇ་ཆུང་ལི་ཡུལ་གྱི་**བི་ཇ་ཡ་སི་རྟེ་**ཞེས་པས་སོམ་ཉིའི་གཙུག་ལག་ཁང་
 བཞེངས། **བི་ཇ་ཡ་གི་རྟེ་**བྱ་ཉ་བྱ་བ་བཅིགས། **བི་ཇ་ཡ་སྤྱོད་མས་རྟེ་**
 ཉེན་བཅིགས། **བི་ཇ་ཡ་སི་ཇ་ཆུང་ལི་ཡུལ་གྱི་སོམ་ཉིའི་གཙུག་ལག་ཁང་བཞེངས་པའི་དུས་སྤྱོད་**
 བྱ་བ་བཅུགས། རྒྱལ་བོ་**བི་ཇ་ཡ་རྟེ་**བྱ་བས། བོད་མཁར་ཞེས་པའི་ས་ཆར་
 བྱམས་པ་བཞེངས་པའི་རྗེས་ནས་ལི་ཡུལ་བོད་འོག་དུ་ཚུད་པར་བཤད་དོ། །

བཞི་བ། ལི་ཡུལ་བའི་རིགས་རྒྱུད།

སྒྲོ་བཟང་ཏྲ་དབྱངས་ཀྱིས། གནའ་བོའི་ལི་ཡུལ་ལུང་བསྐྱེད་ཀྱི་མདོ་
 སོགས་ལ་གསུགས་དེ་ལི་ཡུལ་གྱི་ཆེས་གནའ་དུས་ཀྱི་མི་རིགས་གང་ལ་གཏོགས་
 ཚུལ་བཤད་པ་ནི།

དེས་ན་མདོ་དེ་ལས་གསུངས་པའི་གསེར་གྱི་རིགས་ཀྱི་རི་ཞེས་པ་

ནི་ལི་ཡུལ་གྱི་བྱང་གི་གངས་རི་དང་འབྲེལ་བའི་ཨ་ལ་ཐའི་རི་རྒྱད་
བརྩུག་སྐུམ་དང་། གསེར་གྱི་མིང་ཅན་གྱི་མའི་རིགས་རྒྱད་ནི་གནའ་
དུས་ནས་ལི་ཡུལ་ས་ཆར་འཁོད་པའི་དོར་སོག་གི་སྐྱེ་བོ་འདི་རྣམས་
སུ་ངེས་ཏེ། སྡོན་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་དག་ལས་དོར་སོག་གི་ཡུལ་འདི་
གཞོན་སྐྱེན་དང་ལྷ་མིན་རིགས་ཅན་དུ་བཤད་པར་སྤང་བ་དང་།
དོར་ཡུལ་དབུས་དང་སྤྲད་གྱི་ཆར་གནས་པའི་སྐྱེ་བོ་རྣམས་ཀྱང་
སྡོན་དུས་རྒྱ་གར་གྱི་མོང་གོལ་ཞེས་པའི་རིགས་ལས་ཆད་ནས་རྩ་མོ་
འགེལ་ཞིང་རྟ་ཕུགས་དེད་པའི་རྩལ་གངས་རིའི་གཡས་ངོས་ནས་
ཐོན་ཏེ་ས་ཡུལ་འཛོལ་བཞིན་ཕྱོགས་འདིར་འོངས་རྩལ་ཡིག་ཆང་
དུ་གསལ་བར་འདུག་པས་སོ།།¹⁹

ཞེས་བཤད་འདུག ང་ཚོས་སྡོན་ཏེ་འདི་བས་ཅི་ཞིག་བཤད་ཀྱིན་ཡོད་མེད་གསལ་
བོར་གོ་མི་རྒྱས་ཀྱང་། ཁོ་བོའི་གོ་ཚད་ཅམ་ནི་ལི་ཡུལ་གྱི་ཆེས་ཐོག་མའི་མི་རྒྱད་
དེ་དག་དོར་སོག་གི་རྒྱུད་པ་ཡིན་ཞིང་། དོར་སོག་གི་རིགས་ཅན་དེ་དག་གི་ཐོག་
མའི་འབྱུང་ཁུངས་རྒྱ་གར་ཡིན་པར་བཤད་ཀྱིན་ཡོད་པ་འདྲ།

ཡིན་ན་ཡང་གོང་དུ་རོབ་ཅམ་བཞོད་པ་ལྟར་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆང་སྐོར་
རེ་ན་སྡོན་པ་ལྷ་ངན་ལས་འདས་ནས་ལོ་བརྒྱ་ལྷག་འདས་པ་ན་རྒྱ་གར་གྱི་རྣམ་
ཨ་ཤོ་བྱ་བའི་རྒྱལ་བོ་ཞིག་གིས་ལི་ཡུལ་དུ་སླེབས་ནས་ཡུལ་བབྱང་རྩལ་དང་།
དེ་སྐབས་རྣམ་ཨ་ཤོའི་བརྩུན་མོར་སྐྱེས་པས་བྱ་བདག་མེད་དུ་གཡུགས་པ་བྱིས་
ས་རྒྱར་གྲགས་པ་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་བོས་བདག་ཉར་བསྐྱེད་བསྐྱིང་བྱས་ཤིང་།
ནམ་ཞིག་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་བོས་ས་རྒྱལ་རྒྱལ་ཐབས་དང་དམག་གངས་ཆེག་ཁི་
གཅིག་བྱིན་ནས་རྒྱབ་ཕྱོགས་སུ་ཡུལ་འཛོལ་དུ་བཏང་བས། ས་རྒྱལ་བརྩུ་དག་
ལོན་ཆེ་ལི་ཡུལ་མེ་སྐར་ཞེས་པའི་ས་ཆར། རྣམ་ཨ་ཤོས་རང་གི་སྡོན་བོ་ཡལ་

འཁོར་བདུན་སྟོང་སྒྲུགས་པ་ཡི་ཡུལ་དུ་འོངས་པ་དང་ཐུག་ནས་སྤེང་མོལ་
བརྒྱད། ཁོ་རང་གཞིས་སྤར་གྱི་དཔོན་སྟོན་གཞིས་གྱི་རྒྱུད་པ་ཡིན་པར་ར་
འཕྲོད་ནས་ཞི་བྱས་གྱིས། ས་ཆ་བཞོས་ཤིང་མཁར་རྫོང་བཙེགས་ནས་ཡི་ཡུལ་
བརྒྱུད་བར་བཤད་ཡོད།

རྟ་དབྱངས་གྱིས་བཤད་པའི་རྒྱ་གར་མོང་གོལ་དུ་གྲགས་པ་ནམས་ཡི་
ཡུལ་དུ་སྤེལས་དུས་ངོས་འདྲིན་གསལ་བོར་བྱེད་དཀའ་ཡང་། སརྒྱུ་ཨ་ཤོ་
དང་ས་རྒྱ་སོགས་གྱིས་ཡི་ཡུལ་འདྲིན་དུས་ནི་སྟོན་པ་མུ་ངན་ལས་འདས་ནས་
ལོ་བརྒྱ་ལྷག་གི་སྐབས་ཡིན་པ་ཡིག་ཆ་འཁུལ་ལས་ཤེས་ནས་པར་མ་བཟད། ཡི་
ཡུལ་འདྲིན་མཁན་གྱི་རྒྱལ་བོའི་རྒྱུད་པ་ནི་རྒྱ་གར་བ་ཡིན་པ་ཚོད་པ་མེད་ཅིང་།
འཁོར་འབངས་ནི་རྒྱ་གར་ནས་འོངས་པའི་སྟོན་ཡུལ་སོགས་འཁོར་འབངས་
བདུན་སྟོང་དང་། ས་རྒྱས་རྒྱ་ནག་ནས་ཁྲིད་ཡོང་བའི་དམག་མི་ཆེག་ཁྲི་སྟེ་རྒྱ་
གར་ནག་གཞིས་གྱི་རྒྱུད་པ་བསྟོམས་པས་ཆེག་ཁྲི་བདུན་སྟོང་ཡོད་པ་ཤེས་ཐུབ་
ཅིང་། སྤྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་ལྷ་བའི་ནང་མདོ་སྤྱད་གྱི་འཁོར་དང་སུམ་པ་རྒྱལ་ཁབ་
གཞིས་གྱིས་ཡི་ཡུལ་གྱི་ས་ཁུལ་སྒྲོར་ཞིག་བཙན་བརྒྱུད་དབང་བསྐྱུར་བྱས་པ་
དེའི་ཐོག་ནས། ཡི་ཡུལ་བ་ནམས་ཀྱི་རིགས་རྒྱུད་ཁྲོད་བོད་ཀྱི་ས་བོན་གང་
འཆོམ་ཞིག་བཏབ་པར་ཐག་བཅད་ཆོག་པ་དང་། སྟོང་བཙན་སྐམ་པོའི་
སྐབས་སྟོན་ཆེན་མགར་གྱིས་འཁོར་གཙོས་པའི་མདོ་སྤྱད་སྟོན་ཕྱང་དང་ཡི་ཡུལ་
སོགས་སུ་ལོ་མང་བསྐྱུལ་ཏེ་དབང་བསྐྱུར་བྱས་ཤིང་། སྐབས་དེ་དག་དུ་བོད་
དམག་གིས་ཡི་མོ་འཕྲོག་བཙན་གཡོག་ཉར་དང་བཙན་གཡེམ་བྱས་པའི་
གནས་ཚུལ་རྒྱལ་བོ་ལ་ཞུས་ཏེ། རྒྱལ་བོས་བྱེད་བབ་དེ་རིགས་མི་ཆོག་པའི་
བཀའ་ཁྲིམས་པབ་སྒྲོར་དུ་ནོང་གཏེར་ཡིག་དུ་གསལ་བ་འདིའི་ཐོག་ནས་ཀྱང་
ཡི་ཁྲག་གི་ནང་དུ་བོད་ཁྲག་གང་འཆོམ་བསྐྱེས་ཡོད་མེད་ལ་འབྲེལ་བཤད་མི་

བྱུང་ཚུལ་ཡང་མཐོང་དུ་མེད་པས་ན། དེ་བུ་དཀར་དུ་སྤྱོད་བཅན་སྐབས་ནས་
 ལི་ཡུལ་ཁ་ཆེས་བབྱང་བར་བཤད་པ་དང་། གཞན་གྱིས་སྤྱོད་ལྡོ་བཅན་གྱི་
 སྐབས་སུ་བཤད་པ་དག་ལ་ཞིབ་ཆ་དགོས་པར་སྒྲུབ་ཡང་། སྤྱོད་ལྡོ་བཅན་
 གྱི་སྐབས་སུ་ལི་ཡུལ་ཁ་ཆེས་བབྱང་ནས་དགེ་འདུན་པ་ནམས་བོད་དུ་སྤྱོད་པས་
 སྐབས་རྒྱ་བཟའ་བྱི་མ་ཡུན་ཤང་གོང་ཚོས་ལི་ཡུལ་ནས་བོད་དུ་སྤྱོད་པས་བཅོལ་
 དུ་སྤྱོད་པས་པའི་གྲ་བ་དག་ལ་འཆོ་བའི་མཐུན་ཆེན་སྐྱུར་ཏེ་བསྐྱོན་བཀྱར་བྱས་
 ཚུལ་བཤད་པ་དེ་དང་། སྤྱི་རལ་སྐབས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་གཉིས་རྒྱུད་གཅིག་དུ་
 བཤད་ཀྱང་ཕལ་ཆེར་མི་རུང་བ་མེད་དོ། །

ལྷ་བ། ལི་ཡུལ་དང་འབྲེལ་ནས་མཐོང་བྱུང་ བཤད་པ།

མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འཆད་སྐབས་ངེས་པར་གསལ་དགོས་པའི་དོན་
 གནད་གཅིག་ནི་མཐོང་བྱུང་གི་སྐོར་ཡིན། བཅན་བོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་
 མཐོང་བྱུང་གི་སྤྱི་ལོ་བོད་ཀྱི་ས་སྐོར་ཅང་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་ལ། དུན་དོང་
 གཏེར་ཡིག་དང་། ལི་ཡུལ་ནས་རྟེན་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་སྐོར་ཞིག་དུ་མཐོང་
 བྱུང་གི་སྐོར་མང་ཚུལ་འབྱུང་། ལྷོ་བྲག་ཆོས་འབྱུང་སོགས་ཡིག་ཆ་མང་བོ་
 ཞིག་ན་བོད་ཀྱི་དཔའ་སྤྱོད་གསུམ་བཤད་སྐབས་མཐོང་བྱུང་གི་སྤྱི་ལོ་ཞེས་²²བཤད་
 འདུག་ཅིང་། ལོ་རྒྱུས་འགའ་ཞིག་དུ་མཐོང་བྱུང་གི་སྤྱི་ལོ་ཞེས་འཁོར་སྤྱོད་ཀྱི་དུག་
 བསྐྱོན་པའང་སྒྲུབ་དོ། །

སྤྱོད་བཅན་སྐབས་བོས་བོད་ཡུལ་ཡོངས་རྫོགས་སྤྱོད་ལྡོ་བཅན་བཅུ་ལྔ་ཡིག་

རྒྱུ་ཕྱི་སྐབས་མཐོང་བྱེད་ཀྱི་སྤྱི་འདི་ཉིད་བཙོ་བརྒྱུད་པར་བཟང་འདུག་མོད།
 ང་ཚོས་ཞིབ་ཆགས་པོས་བལྟས་ན་རིམ་གྱིས་མི་འཁོར་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་དབང་
 གིས་ཡིན་ནམ། ཡང་སྤྱི་དོན་དང་དཔལ་འབྱོར་གྱི་དགོས་མཁོ་གཞན་ཞིག་
 ལ་དམིགས་པ་ཡིན་ནམ། བཙན་པོ་ཁྱིམ་སྤྱོད་ལྟེ་བཙན་གྱི་དྲུས་སུ་ཤ་རུར་མཐོང་
 བྱེད་ཀྱི་གསར་གྱི་སྤྱི་གསར་དུ་བཅུགས་སྒྲོར། ལི་ཡུལ་ནས་རྟེན་པའི་ལོ་རྒྱུས་
 ཡིག་ཆ་ང་ཅ་༡༠༧༩ ཉགས་ཅན་དུ། “སྤྱི་ལོ་ལྔ་ལྔ་ ... མཐོང་བྱེད་པའི་
 ཉིང་པའི་སྤྱི་ལོ་ལྔ་ལྔ་”ཞེས་དང་། ང་ཅ་༡༠༧༩ ཉགས་ཅན་དུའང་། “སྤྱི་ལོ་ལྔ་ལྔ་
 ཉིང་དཔོན་ལྔ་ལྔ་བཟང་། ཞེས་སོགས་ཤ་རུའི་སྤྱི་ལོ་ལྔ་ལྔ་མཐོང་བྱེད་ཀྱི་སྤྱི་ལོ་ལྔ་ལྔ་
 གསར་བའི་མིང་བཏགས་འདུག་པ་དང་དེ་སྤྱི་ལོ་ལྔ་ལྔ་ཡང་བསྐྱོ་བཞག་བྱས་
 པ་མཐོང་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །

ད་དུང་ང་ཅ་༡༠༧༩ ཤ་རུའི་འབངས་གྱིས་ཡར་ཁྱུས་བཞིན། བཙན་
 པོས་སོ་བྱང་ལྔ་ལྔ་དཀར་ནས་གནང་བའི་བཀའ་ཡིག་དུ། རྒྱ་ཤ་རུའི་ལྔ་ལྔ་
 ར་འཕྲོག་མི་ཚོག་པའི་སྤྱི་ལོ་ལྔ་ལྔ་གསལ་ཞིང་། དགེ་འདུན་ཚོས་འཕེལ་གྱིས་ཤ་རུ་
 བྱི་ལི་ཡུལ་མཐོང་བྱེད་ཀྱི་སྤྱི་ལོ་ལྔ་ལྔ་གི་མིང་དུ་བཤད། ཡང་སྤྱི་ལོ་ལྔ་ལྔ་དང་།
 ཞང་སྤྱི་ལོ་ལྔ་ལྔ་ཞེས་པས་རྒྱ་ཤ་རུ་བའི་བྱ་མོ་རྒྱུང་མར་ལེན་པའི་ཕོ་ལྔ་ལྔ་
 གཡོག་མོར་བཙན་ཉར་བྱས་པ་འགོག་པའི་སྤྱི་ལོ་ལྔ་ལྔ་གསལ་ཞིན་དོན་བཞིན། ཕྱིས་
 འབྱུང་ལི་ཡུལ་མཐོང་བྱེད་ཀྱི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པའི་བྱ་མོ་རྒྱུས་ལ་དེ་ལྟགས་
 མི་ཚོག་པའི་ཁྱིམ་བཙན་པའི་སྤྱི་ལོ་ལྔ་ལྔ་དང་། ང་ཅ་༡༠༧༩ ཉགས་ཅན་དུའང་
 ཤ་རུར་གནས་འཁོད་འཁྱེད་པའི་སྤྱི་ལོ་ལྔ་ལྔ་མང་ཅམ་བྱུང་འདུག འོ་ན་དེ་ལྟ་བུའི་
 མཐོང་བྱེད་ཀྱི་སྤྱི་ལོ་ལྔ་ལྔ་དེ་དག་ཡུལ་གང་དུ་ཡོད་དམ་ཞེ་ན།

ལོ་ལྔ་ལྔ་རྒྱ་མཐུན་ལ་སོ་མཆོམས་གཏད་པའི་ཡུལ་དེ་ན། གནས་པའི་
 མཐོང་བྱེད་སྤྱི་ལོ་ལྔ་ལྔ་དེ་དག་ལྟེ་སྤྱི་ལོ་ལྔ་ལྔ་བཞི་ཞེ་སྤྱི་ལོ་ལྔ་ལྔ་

དུ་ཐོན་པའོ་ལོ་རྒྱུ་ཀུན་པུ་ཟེར་བ་དེ་ཡིན་པ་འདྲ་ཡང་། གཅིག་བྱས་
ན་བཞི་ཞེས་པ་འཁོར་ཡིན་པར་སྒྲུབ་སྟེ། ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་མང་པོ་
ན་བོད་ཀྱི་དཔལ་ལྷན་གསུམ་བཤད་སྐབས་འཁོར་སྟེ་དུག་བཤད་
པས་སོ)བསྒྲན་པ་ལ། རྒྱུ་སོ་མཁར་བྱང་གི་བར་ལ་རྟ་བ་དག་སྒྲིལ་
ཟུག་དུ་བདུབ་པའི་ནང་ན། མི་སྣ་ཐུང་ཚུ་པས་དག་སྟེ་ཁ་ཁྱི་གང་
རེ་ཚུ་ཐོག་ནས། འཐབ་པའི་ཆོ། ལྷོང་སྟོང་བུ་དོར་དེ་ཕྱགས་
མཆམས་ཀྱིས་དཔོན་བྱས་ནས། དཔལ་རྟགས་སུ་རལ་གྱི་འུ་བས་
བཅག ཁ་ཆེམས་ཉེ་བ་ལ་བཞག བུ་སྨྲ་དགོང་བ་ལ་བཅོལ་
ནས་**ཕྱིར་ལོ་(མི)ལྟག་པའི་བསམ་པ་དང་བཅས་ནས།** དཔལ་
བོ་ཡི་མདུང་ཁ་བྱེད་པས་ན་དཔལ་བའོ།²³”ཞེས་དང་།

ཡང་དུན་དོང་གཏེར་ཡིག་ང་ཅ་༡༡༡ ཏགས་ཅན་དུ་“འདུན་ས་ལོང་
ཅུ་ནས་བཀྱི་བའི་བཀའ་ཡིག་” ཅེས་འབྱུང་བའི་སྡེ་བྱི་འདི་གཉིས་སུ་ལོ་མ་གྱི་
ཞེས་ལུང་གིས་དང་། ལོང་ཅུ་ཞེས་པ་ལེང་གོ་ལྟ་སྟེ་མདོ་སྨད་དཔལ་རིས་དང་
དུན་དོང་ས་ཁུལ་སྤྱི་ལོ་མིང་དུ་སྒྲུབ་།

ད་དུང་བོད་ཀྱི་ཁོད་ཅི་སྐབས་ཀྱང་“ཁོད་དུག་ལ་བོད་ཀྱི་ཁོད་དང་
གཅིག་ ཞང་ཞུང་གི་ཁོད་དང་གཉིས་ མོན་ཀྱི་ཁོད་དང་གསུམ་ ཆེབས་དཔོན་
ཀྱི་ཁོད་དང་བཞི། ལྷ་བ་ ... མཐོང་བྱས་ཀྱི་ཁོད་དང་དུག་²⁴”ཅེས་འབྱུང་
བའི་བོད་ཀྱི་ཁོད་དུག་གི་ཡ་གྲུལ་ཡང་མཐོང་བྱས་འདི་ཡིན་པ་ཤེས་ཐུབ།

ཁ་སྐར་བཀྱ་གིས་ཆོ་རིང་གིས་རྒྱུ་ཡིག་ཆང་ལ་གཏུགས་དེ། འཁོར་
མགོ་བ་མོ་ལེ་ཡན་ཟེར་བ་ཞིག་གིས་སྤྱི་ལོ་༤༤ ལོར་དམག་ཁྲིད་ནས་ལི་ཡུལ་
ལ་གཏུགས་ཤིང་། རོབ་རྒྱུང་སོགས་བཟུང་བར་བཤད་ལ། ཡང་དུན་དོང་ཡིག་
རྟེན་དུ་“ཡུལ་སུམ་ཡུལ་གྱི་ཡ་སུམ་ནང་། རྩེ་འབལ་ལྷེ་མང་རུ་ཉི། མོན་པོ་ཆང་

དང་ཀམ་གཉིས།”ཞེས་པའི་ཆོག་འདི་དང་ས་ཏེ་གནས་ཚུལ་འདི་སྤོང་བཅན་
མ་བྱོན་ཡར་སྡོན་གྱི་སྐུ་པའི་གནས་ཚུལ་དང་། སྐུ་པ་བ་ནམས་སྒྲིག་མར་
ལི་ཡུལ་ནས་བྱང་ཞིང་ཕྱིས་རིམ་གྱིས་བོད་ཡུལ་དུ་མཆེད་པའི་ལྟ་བ་བརྒྱུད་
འདུག

ཆེས་སྒྲིག་གུར་གྱི་གནས་འདི་འདྲ་ལ་ཁ་ཆོན་ཅན་དེ་གཅིད་པའི་
གདེང་སྤོངས་ག་ལ་མངའ་ཡང་། སྐུ་ལྔ་སྐུ་ལ་སྤྱད་བཀའ་ཕྱིས་ཆེ་རིང་ལགས་
གྱི་ལྟ་ཚུལ་འདིར་བསམ་སྤོངས་པར་གཏོང་དགོས་ཏེ། དགེ་ཆོས་གཙོས་པས་
ལོ་རྒྱུས་སྤྱོད་མང་ཤོས་གྱིས་རྒྱུ་ཡིག་ཆང་ལས་བྱུང་བའི་བོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱོད་
ཉུང་ཀའི་འམ་ཤར་ཕྱོགས་རྒྱལ་མོའི་རྒྱལ་ཁབ་བྱང་བ་ཞིག་བྱུང་བ་དེ་སྐུ་པའི་
ཁོངས་ཡིན་པར་བཤད་རྒྱུ་ལོད་ཀྱང་། ཤར་གཉི་ཡུལ་སྐུ་པ་ནག ལྟོ་སྐྱོ་
ཏི་ཆུ་ནག བྱང་ནགས་ཤོད་གཟི་འཕྲང་། ལྟོ་བ་རྒྱ་ཤོད་སྐྱུ་པ་ཆལ་བྱས་པར་
བཤད་པའི་སྐུ་པ་ནི། དེར་དུས་གྱི་མཆོ་སྡོན་ལྟོ་བ་སྐྱུ་པ་མཛད་སྤྱོད་ལྟོ་བ་
གྱི་ཡུལ་ཆ་པལ་ཆེར་དང་། ཨ་མདོ་སྡོད་མ་དང་ནག་ཆུ་དང་ཁམས་སྡོད་གྱི་
ས་ཁུལ་སྒྲོར་ཞིག་འདུས་པ་ལ་ཟེར་བའི་སྐུ་པ་འདིའི་ཁོངས་སུ། ཤར་ཕྱོགས་
རྒྱལ་མོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་བྱུང་བར་བཤད་ན་འོས་དེ་ཅུ་མེད་ལ། ཡིན་ལུགས་
གྱི་སྐྱུ་པ་བྱེད་ཆད་ལྟོ་བ་ཀྱང་ཡོད་དཀའ། སྐྱུ་པ་སྤོངས་པ་བྱེད་བྱུངས་གྱི་དེབ་
ཐེར་སྐྱུ་པ་ཡིག་ཆང་རེ་བྱུང་དུ་ལི་ཡུལ་དང་ཏོར་སྐྱུ་པ་བར་གྱི་ཡུལ་ཆ་ཞིག་
དུ། སྤར་རྒྱལ་མོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་བྱུང་རབས་བཤད་འདུག་པ་ལ་ཐུ་མཐུད་
ནས་ཞིབ་འདུག་བྱེད་ཐུབ་ན་དོན་གནད་ཅིག་ལྟོ་བ་ལ་འབྱུང་རྒྱ་ཡོད་པར་སྤང་
བས་མཁྱེན་ཡངས་དག་གིས་དབྱེད་པར་མཛོད།

ཡིན་ན་ཡང་ད་དུང་བསམ་དགོས་པ་ཞིག་ནི། གལ་སྲིད་སྐུ་པའི་
རིགས་འདི་ལི་ཡུལ་ཕྱོགས་ནས་ཚུར་བོད་དུ་སྤོངས་པ་ཡིན་ན། ལི་ཡུལ་སྒྲོར་

སྟོན་པའི་གནའ་དཔེ་ལུང་བསྟན་དུ་གྲགས་པ་དེ་དག་དང་ཡང་མཐུན་དཀའ་
ལ། རང་ཅག་གིས་སུམ་པ་འདི་མིའུ་རིགས་དྲུག་གི་ཁོངས་ནས་འབྲིའི་རིགས་
སུ་གཏོགས་པར་བཤད་པའང་ཁུངས་མེད་དུ་ཐལ་བར་སྟུག། འོན་ཀྱང་མཁས་
གྲུབ་དགེ་ལེགས་དཔལ་བཟང་བའི་རྒྱུད་པ་ལི་ཡུལ་ལྷང་ར་སྟུག་པོ་ནས་ཡོང་
བའི་མེང་གའི་རིགས་ཀྱི་རྒྱུད་པ་ཡིན་ཞེས་བཤད་²⁵ཡོད་སྟབས། མཁས་གྲུབ་
ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་རྒྱུད་པ་བོད་པ་མིན་ཟེར་དགོས་སམ། ལི་ཡུལ་མེང་
གའི་རིགས་རྒྱུད་ཅན་དེ་དག་བོད་པ་ཡིན་པར་ཁས་ལེན་དགོས་པ་ལ་བསམ་
སྟོན་ནི་ངེས་པར་གཏོང་དགོས་སོ།།

དྲུག་པ། ཇི་ལྟར་རྒྱ་གར་ནས་ནང་བསྟན་ལི་ཡུལ་དུ་ དར་བ་ཡིན་ནམ།

རྒྱ་གར་ནས་ནང་བསྟན་ལི་ཡུལ་དུ་ཇི་ལྟར་དར་བ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན། ཁོ་
བོས་ནི་སྤུལ་དེ་བརྒྱུད་དེ་དར་བར་འདོད། འོན་སྤུལ་དེ་བྱ་བ་དེ་ཡུལ་དུ་ཡོད་
པ་དང་གནས་སྤངས་ཇི་འདྲ་ཡིན་ནམ་སྟུག་ན། ང་ཚོས་དོ་སྣང་དེ་ཅུ་མ་བྱས་
པ་ཅུ་ལས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཁག་ལ་ཞིབ་མོར་བཟླས་ན་སྤུལ་དེ་ཞེས་པའི་ལོ་
རྒྱུས་ཀྱི་མིང་ཆོག་འདི་མཐོང་དུ་ཡོད་ཀྱང་། མི་ནུམས་ཀྱི་དོ་སྣང་བྱེད་ཡུལ་ཞིག་
དུ་གྱུར་མེད། རྟོད་མངའ་རིས་སྒྲོར་གསུམ་བགྲངས་སྟབས། སྤྱི་ཅིང་། མང་ཡུལ།
བངས་དཀར་གསུམ་སྒྲོར་གཅིག་དང་། ཞང་ཞུང་། ཁྱི་ཏེ་སྟོད་སྟོད་གསུམ་
སྒྲོར་གཅིག་འཆིམ་མམ་ལི་དང་། སྤུ་ཤ་སྤུལ་དེ་གསུམ་སྒྲོར་གཅིག་བཅས་
འདེན་པ་ཡིན་ལ། འདིའི་ནང་གི་སྤུལ་དེ་ཞེས་པ་དེ་སྐབས་བབ་ཀྱི་འཆད་བྱ་

དེ་ཡིན།

སྤུལ་ཏིའི་ཡུལ་ནི་དེང་སང་པ་གི་སི་ཐན་གྱི་ཁོངས་བྱང་ཤར་མཆོམས་
སུ་ཡོད་ཅིང་། བྱང་ཤར་རྒྱུ་གི་ཐན་དང་། ཤར་ཕྱོགས་སུ་ལ་དྲགས། ལྷོ་ཕྱོགས་
སུ་ཀའི་མིར། རྒྱལ་ཕྱོགས་སུ་འབྲུ་ཤལ་བཅས་སུ་འདབས་འབྲེལ་ཞིང་། འབྲུ་
ཤལ་ཞེས་པ་འདིར་དེང་སང་ད་བྱིན་ཇིའི་སྤྱོད་ནང་(Gilgit)ཞེས་བྲིས་ཡོད་
ལ། ལྷག་ལྷ་ཐུན་བཀྲས་བོད་བསྐྱུར་བྱས་པའི་རྒྱའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མིང་ཆོག་འབྲེལ་
བཤད་དུ། ཞའོ་ཐུའོ་ལུད་ཅེས་པ་ལ་དྲགས་ཀྱི་རྒྱལ་བྱང་ལྷེལ་ལྷེ་ཏི་ཟེར་བ་དེ་
ཡིན།²⁶ ཞེས་བཤད་པ་དང་ཡང་མཐུན་པར་སྤང་།

འོན་ཀྱང་སྤྱི་ལོ་༡༩༤༤ ལོར་རྒྱ་གར་གཞུང་གིས་བཙོས་པའི་དེ་མ་ལ་
ཡའི་ས་ཁུ་ཞེས་པར། སྤུལ་ཏི་སི་ཐན་འདི་རྒྱ་གར་མངའ་ཁོངས་སུ་སྤྱར་འདུག
ང་ཆོས་འདིར་འཆད་བཞིན་པའི་ཡང་སྤྱོད་སྤུལ་ཏི་ཞེས་པའི་ཡུལ་འདི་
རང་ཅག་གིས་གནས་ཆེན་ཉེར་བཞི་བཟང་བའི་ཡ་གྲུལ་ཨོ་རྒྱན་ཡུལ་གྱི་བྱང་
ཤར་ལྷ་བྱར་འཁེལ་བ་ཡིན་ལ། སྤར་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་ས་བྱབ་རྩོ་བྱབ་
དུ་སོང་ཡང་། ཕྱིས་ཨ་རབ་ཕྱོགས་དམག་ཡང་ཡང་སྤེལ་ས་ནས་ཁ་ཆེའི་ཆོས་
ལུགས་སུ་བསྐྱུར། དེང་རབས་ཕྱི་སྤྱིང་གི་ཉམས་ཞིབ་པ་ཆོས། ཆེས་གནའ་
དུས་སུ་སྤུལ་ཏི་ཡུལ་འདི་བོན་ཆོས་དར་སའི་ཡུལ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། སྤྱི་ལོ་བརྒྱ་
ཕྱག་གཉིས་པའི་ནང་ལྷེལ་ལྷེ་ཏི་དང་སྤུལ་ཏིའི་ཡུལ་དུ་དོན་རྒྱ་དང་ཡུ་རོབ་ཀྱི་
རྒྱུད་རིགས་འདྲེས་མར་གཏོགས་པའི་མོན་པའི་རྒྱས་རྒྱུད་ལྷན་དུ་འཆོགས་པའི་
སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་ཁོད་དུ་ནང་ཆོས་དར་མགོ་རྒྱགས་རྩལ་དང་། ཕྱིས་སུ་སང་གི་
གཙང་བོ་འབབ་པའི་ཡུལ་དེ་དག་དར་གོས་ཀྱི་ཆོང་ལམ་དུ་གྱུར་པས། སྤུལ་
ཏི་ཡུལ་དེ་རྒྱ་ནག་དང་དབུས་ཨེ་ཤ་ཡའི་ཡུལ་གྱུ་ཁག་དུ་ནང་ཆོས་དར་སྤེལ་བྱེད་
མཁན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་གཙོ་བོ་ཞིག་དུ་གྱུར་པར་བཤད་ཡོད།

ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་དུམ་བུ་དེའི་ཐོག་ནས་རྒྱ་ནག་ཐང་རྒྱལ་རབས་
 ཀྱིས་ནུབ་ཕྱོགས་ཁ་ཆེའི་ཡུལ་གྱི་ཁག་དུ་དར་གོས་འདྲེན་ལམ་དུ་གྱུར་ཅིང་།
 ཐང་སན་ཅང་སོགས་རྒྱ་གར་དུ་བསྐྱོད་པའི་བསྐྱོད་ལམ་དུ་འཁེལ་བའི་ལི་ཡུལ་
 སོགས་ཤར་ཏུར་གིས་སི་ཐན་གྱི་ཡུལ་འདིར་ནང་ཆོས་རི་ལྗར་དར་བའི་གནས་
 ལུགས་གསལ་བོར་ཤེས་ཐུབ་པ་ཞིག་ཡིན། དེས་ན་ལི་ཡུལ་དུ་སངས་རྒྱུ་ཀྱི་
 བསྐྱེད་པ་བྱུང་ས་དེ་རྒྱ་ནག་དང་ནོར་བོད་གང་ཡང་མ་ཡིན་པར་སྤུལ་ཏི་ཡུལ་
 འདི་ནས་དར་བ་ཡིན་ནོ།།

ད་ལྟའི་སྤུལ་ཏི་ཡུལ་སྤྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཁྱེ་ལེ་གྲུ་བཞི་མ་༡༧༠༠༠ ཅམ་ཡོད་
 ཅིང་། སྤུལ་ཏི་ཡུལ་དུ་གནས་སྡོད་བོད་རིགས་དང་། འབྲུ་ཤལ་བ། མོན་པ།
 འབྲོག་པ། ཏོར། ཤ་དཀར་བ།(Greek)ཁ་ཆེ་བཅས་མི་རིགས་བདུན་ལ་མི་
 འཁོར་༤༠༠༠༠༠ ཡོད་པའི་ནང་གི་བརྒྱ་ཆ་༤༠ ཅམ་བོད་རིགས་ཡིན་པར་
 བཤད།

སྤུལ་ཏི་བ་ནམས་ཀྱིས་ཁོང་ཆོའི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་ཤིང་གེ་སར་ལ་གཏུགས་ཀྱིན་
 ཡོད་ཅིང་། སྤྱི་ལོ་གཞུང་ཤིང་གེ་སར་ནི་ཁོང་ཆོའི་རྒྱལ་བོ་སྟན་གཤམ་ཅན་དུ་མ་ཡོད་པའི་
 ནང་གི་གཅིག་རེད། ཡིན་ནའང་ཁོང་ཆོའི་གནའ་རབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་པལ་ཆེར་
 ངག་རྒྱུ་ཐར་ཐོར་མ་གཏོགས་ལྷག་མེད་ལ། Palolashahi(AD-Ad727)ཞེས་
 པ་སྟེ། རྒྱལ་རབས་ལྷ་བ་ནས་ལོ་རྒྱུས་མགོ་འདྲེགས་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད། སྤྱི་ལོ་༡༡
 ལོར་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་བོ་ཁྱི་ལྷོ་གཙུག་བཙན་ཀྱིས་སྤུལ་ཏི་ཡུལ་མངའ་འོག་དུ་བརྒྱག་
 བས་དབང་བསྐྱར་བྱས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་༡༡༧ ལོར་འབྲུ་ཤལ་གྱི་ཡུལ་ཡང་དབང་
 འོག་དུ་བསྐྱུས་ཏི་མངའ་དབང་བསྐྱར་བ་ནས། བོད་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་
 ཐོར་ཞིག་དུ་མ་སོང་བའི་བར་བོད་ཀྱི་དབང་འོག་དུ་བསྐྱེད་པ་ཡིན།

བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་སེལ་ཐོར་དུ་སོང་བ་དེས་སྤུལ་ཏི་བ་ནམས་ལ་རང་

བཅའ་ཐོབ་པ་ནས་སྤྱི་ལོ་དུས་རབས་བཅུ་གཉིས་པའི་བར་ཤེ་དཀར་ཞེས་
པའི་རུས་རྒྱུད་ཅན་གྱི་སྤུལ་ཏི་བ་རང་གི་མི་ཆང་སྒྲེར་བ་ཞིག་མངའ་འོག་དུ་
གནས། སྤྱི་ལོ་༡༩༡༧།༡༩༡༩ བར་བོད་ཀྱི་སྤུལ་རྒྱལ་བུ་རིན་ཆེན་ཞེས་པ་ཞིག་
གིས་ཀའི་སྤྱིར་གྱི་རྒྱལ་བོ་བྱས་སྐབས། སྤུལ་ཏི་ཡུལ་དུ་ནང་ཆོས་ཉམས་ནས་
ཁ་ཆེད་དར་བྱབ་ཆེ་སྟབས། རྒྱལ་བུ་ཁོ་རང་ཁ་ཆེད་ཆོས་ལུགས་སུ་བསྐྱར་རང་
མིང་ལ་ས་རྒྱུར་རྟེན་(Sadrudin)ཞེས་ཁ་ཆེད་མིང་བཏགས། སྤྱི་ལོ་༡༩༠༠ ནས་
པར་ཤི་ཡ་(Prsia)ཁ་ཆེད་ཆོས་སྤུལ་བ་སྤེབས་ནས། ཀའི་སྤྱིར་དང་སྤུལ་ཏི་ཡུལ་
ཁམས་ཁ་ཆེད་ཆོས་ལུགས་སུ་བསྐྱར་ཡོད་ཀྱང་། ལ་དྭགས་དང་སྤུལ་ཏི་གཉིས་
སུ་ནང་བའི་རྒྱལ་བོས་ཁ་ཆེ་བཅུན་མོར་ལེན་པ་ལྟ་བུའི་གནས་ཚུལ་བྱུང་བ་
དཔེར་ན། སྤུལ་ཏི་ཁ་ཆེ་རྒྱལ་བོ་ཨ་ལི་ཤར་གྱིས་རང་གི་བུ་མོ་ལ་དྭགས་རྒྱལ་
བོ་འབྲས་དབྱངས་རྣམ་རྒྱལ་(༡༩༤༠།༡༩༤༠)ཀྱི་བཅུན་མོར་སྤྲད་པའི་ལོ་རྒྱུས་
བྱུང་ཡོད།

དུས་རབས་བཅུ་གཉིས་པའི་ནང་ཨི་རན་(Iran)ཀྱི་ཕྱོས་བྱོལ་བ་ཨ་ཕྱི་
ར་ཏེམ་(Ibrahim Shah)ཞེས་པ་སྤུལ་ཏི་ཡུལ་དུ་སྤེབས་ཏེ་ཁོང་རྣམས་ལ་དབང་
བསྐྱར་བྱས་ཏེ་དམག་དཔོན་རྒྱལ་རབས་ཞེས་པ་བཅུགས། ཨ་ཕྱི་ར་ཏེམ་
(Ibrahim Shah)བྱ་བས་ལོ་ངོ་༡༤ རིང་དབང་བསྐྱར་བྱས་སྐབས་ཐེངས་དང་
བོར་སྤུལ་ཏི་ཡུལ་དུ་ཁ་ཆེད་ཆོས་ལུགས་དར་སྤེལ་བྱས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༡༡ ལོ་
ནས་ཀའི་སྤྱིར་(Kashgar)ཞེས་པའི་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་བོ་སོལ་ཏན་སའིས་ཏ་ལྷན་(Sul-
tan Saeed Khan)ཞེས་པས་སྤུལ་ཏི་དང་ལ་དྭགས་གཉིས་ལ་གཉའ་གཞོན་
འཕྲོག་བཅོམ་བྱས་ཡོད་ནའང་ཁོད་མངའ་འོག་དུ་བཅུག་ཅིང་།

དམག་དཔོན་རྒྱལ་རབས་རྒྱལ་བོ་ལྷ་བ་ཨ་ལི་ཤར་ལྷན་ཨན་ཆན་(Ali
Khan Anchan)ཞེས་པས་སྤྱི་ལོ་༡༩༤༠།༡༩༤༡ ལ་དྭགས་དང་། སྤུལ་ཏི་ཤར་

འདུག

འདི་བདག་གིས་འཆད་བཞིན་པའི་ལི་ཡུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཐད་ཀར་
འབྲེལ་བ་མེད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་མོད། གཅིག་ནས་ལི་ཡུལ་དུ་སངས་རྒྱུས་གྱི་བསྟན་
པ་བྱུང་སའི་ཁྲུང་ས་དང་སྤུ་སྤུས་ཀྱང་བཤད་མེད་པས་རང་ཅག་དོ་འཕྲོད་གཤམ་
ཆེ་བ་དང་། གཞིས་ནས་སྤུ་སྤུས་འདི་གནའ་དུས་གྱི་གནས་ཉི་ཤུ་ཙམ་བཞིའི་
ཡ་གཤམ་གཤམ་ཆེན་ཨོ་རྒྱན་གྱི་ཡུལ་ཡིན་ཚུལ་ར་འཕྲོད་འབྱུང་བ། གསུམ་ནས་
ལོ་དོ་ཆེག་སྟོང་ལྷག་གི་རིང་ཁ་ཆེའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་གཡོགས་ནས་ཡོད་བཞིན་
དུ། བོད་རང་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་སྐད་ཡིག་དོ་སྣང་གསར་བ་སླེབས་བཞིན་པ་བོད་
མི་རྣམས་ཀྱི་ཤེས་རྟོགས་ཐུབ་པ་བཅས་ཀྱིས་ཆེད་འདིའི་སྐོར་གསལ་བའི་ཡིག་
རིགས་ཁག་ལས་རྩལ་ཅད་བདུས་པ་ཡིན་ནོ།

བོད་རིག་པའི་མཁས་པ་སྟེ་ཞི་རམ་(Charles Remble)ལགས་དང་།
(Martha Brane)རྣམ་གཞིས་ཀྱིས་བཙུམས་པའི་(Anthropology of Tibet and
Himalayas)གཞིས་ཀྱིས་བཙུམས་པའི་སྟེང་མངོན་སྟེན་ལ་ཉི་ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ་
ལ་གཟིགས་པར་བྱའོ།

གསལ་བཤད།

འདི་དག་གི་སྐོར་བཀའ་འཁྱུར་ལས་བྱུང་བའི་སྐད་རྩལ་དང་བསྟན་དང་
དག་བཅོམ་དག་འདུན་འཕེལ་གྱི་ལི་ཡུལ་ལུང་བསྟན་སོགས་ལ་ཞིབ་ལྟ་བྱེད་
ཐུབ་ན་ཕན་ཐོགས་ཡོད་ཅེས་ཀྱང་བེད་ཐེད་གི་དབང་གིས་དེ་ལྟར་མ་རྒྱས་
ཤིང་། འབྲུག་རྒྱལ་དབང་ཆོས་རྒྱལ་མངའ་བའི་བ་སོ་རྩ་ཆག་རྒྱུ་ལྟར་བཟང་
བསྟན་པའི་མགོན་པོའི་རྣམ་ཐར་དུ་ལི་ཡུལ་སྐོར་རྩལ་ཞིག་གསལ་ཡང་འདི་
ཚུགས་སུ་དཔེ་ཆ་ལག་སོན་མ་བྱུང་བས། དུན་དོང་ནས་ཐོན་པའི་གནའ་བོའི་
བོད་ཡིག་ཤོག་རྩིས་འཕྲོ་མཐུད་ཅེས་པ་༡༩༩༩ ལོར་སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟར་

ཁང་གི་རྒྱ་བོད་ཤན་སྒྱར་མ། བཀའ་པ་ལྟུང་ཆོས་འབྱུང་རྒྱུ་པ་བོད་སྒྲིངས་
 ཡིག་རྒྱུང་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༩༡༩ལ་ལོ་ཡུལ་དུ་བསྐྱུ་བ་བསྐྱུ་བས་
 བས་དག་སྒྲིང་ནམས་བོད་དུ་སྒོས་ཚུལ་རུང་ཅམ་གསལ་ཞིང་། སྐྱུ་ཆང་རྒྱུང་
 བ་དཔལ་འབྱུར་གྱི་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་ཆེན་མོ་སི་སྐྱོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་
 གི་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༡༩༩༡ལ་ལོ་ཡུལ་གྱི་སྒྲིང་གསལ་བ་དང་། དཔལ་
 བོ་གཙུག་ལག་སྒྲིང་བའི་ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྐྱོན་པེ་ཅིན་དཔར་
 མའི་སྐྱོད་ཆའི་ཤོག་ངོས་༡༩༩༡ལ་ལོ་ཡུལ་གྱི་སྒྲིང་དང་། རྒྱལ་
 དབང་ལྷ་བའི་དེབ་ཐེར་དཔྱད་གྱི་རྒྱལ་མོའི་སྐྱུ་དབྱངས། སྐྱུ་བཀྱན་ཆོས་
 གྱི་ཉི་མའི་བྱུ་བ་མཐའ། སོག་པོ་སྒོ་བཟང་རྟ་དབྱངས་གྱི་འཛམ་སྐྱུང་བྱང་
 རྒྱུགས་ཆེན་པོ་དོར་གྱི་རྒྱལ་ཁམས་གྱི་རྟོགས་པ་བརྒྱུད་པའི་བསྐྱུ་བ་བཅོས་ཆེན་
 པོ་དཔྱད་ལྷན་མགྱུ་བྱེད་ངོ་མཆར་གསེར་གྱི་དེབ་ཐེར་སྐྱུ་བམ་གཅིག་དང་
 དེའི་བྱུར་རྒྱུན་ཡོངས་རྒྱུགས། དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་དེབ་ཐེར་དཀར་པོ།
 ཁ་སྐྱུང་བཀྱ་ཤེས་ཆེ་རིང་གི་ལོ་ཡུལ་སྒྲིང་གྱི་དབྱུད་ཚོམ་བཅས་ཡིག་ཆ་སྐྱུ་མང་
 ལ་དབྱུད་དེ་བྲིས་པ་ཡིན་པས། རྒྱུ་པར་ཤེས་འདོད་པ་ནམས་གྱིས་གོང་གི་
 ཡིག་ཆ་དེ་དག་ལ་གཟུགས་པར་བྱ།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་སྡེན་འགྲེལ་
ཐ་སྟད་གལ་ཆེན་ཁག་ཅིག་ངོས་
འཛིན་དང་དབྱད་ཞིབ།

དང་བོ། བོད་ཅེས་པའི་གོ་དོན།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༠ ཅུ་མ་ནས་བོད་ནང་དུ་ལོ་རྒྱུས་སྐོར་དབྱད་ཚུལ་འབྲི་
མཁན་པལ་མོ་ཆེས་བོད་ཅེས་པའི་ཐ་སྟད་འདིར་མ་འདྲུས་མཁན་མེད་པ་ལྟ་
བུས། གྲོག་མཁན་གྱིས་ཁ་བྱང་མཐོང་མ་ཉིད་ནས་བསྐྲག་འདོད་མེད་པའི་ཆོད་
ཡིན་སྟབས་ཁོ་བོས་འདིར་དབྱད་འདོད་མ་འཆིས་ཀྱང་། ཉ་རྒྱུག་ཞོར་གྱི་མེ་
དོག་གི་ཚུལ་དུ་ཁར་དབྱད་ཕན་བྱ་ཞིག་བྱས་པར་འགལ་བའང་མེད་པས་མགོ་

འབྲས་ཅམ་དཔྱད་ན། དེ་བ་དཀར་མཁན་པོས། སྤར་བས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིམ་པ་
 ལ་ལས་བོད་ཅེས་པའི་ཐ་སྟད་འདི་ཐོག་མར་ཁ་ཆེའི་ཡུལ་དུ་གྲགས་ནས། ཕྱིས་
 རིམ་གྱིས་བོད་རང་གི་ཐ་སྟད་དུ་ཆགས་པར་འདོད་པ་དང་། ཡང་འགའ་ཞིག་
 གིས་རྒྱ་གར་བ་ནམས་ཀྱིས་ཏི་ལྷན་བྱ་བ་དང་། རྒྱ་ནམས་ཀྱིས་ཐུ་ཐུ་ཐུ་བ་སོགས་
 སྐད་དུ་བྱ་བ་དང་། ལུ་ལྷན་པ་ནམས་ཀྱིས་ཏི་ལྷན་ཐུ་ཐུ་ཐུ་བ་སོགས་
 ལས་བོད་ཀྱི་ཐ་སྟད་འདིར་ཚུར་བྱུང་ཆགས་པ་ཞིག་མ་ཡིན་པར། བོད་རང་
 ལ་གྲགས་པའི་ཐ་སྟད་མི་རིགས་དེ་དག་གི་སྐད་དུ་པར་སྒྲུབ་ཚུར་ཆགས་པར་
 བཞེད་དེ། དེ་ཡང་རང་རེའི་ཡུལ་འདི་ལ་ཆེས་སྤོ་མོ་ཞིག་ནས། རང་སྐད་དུ་
 བོད་ཀྱི་ཡུལ་དུ་གྲགས།¹ ཞེས་བཀོད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་དེང་སང་གི་དཔྱད་
 བརྗོད་པ་པལ་ཆེར་གྱིས་བོད་ཅེས་པའི་ཐ་སྟད་འདི་བོད་རང་ལས་བྱུང་ངོ་ཞེས་
 རོམ་སྒྲིག་ལྟ་བུ་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་ཅིང་། རྒྱ་མཚན་དེའི་གྲགས་ཀྱིས་མང་བོ་ཞིག་
 གིས་རྒྱ་གར་གྱི་རྒྱལ་བོ་དམག་བརྒྱ་བའི་བྱ་ཞིག་གཡུལ་འཁྲུག་གི་རྒྱུན་གྱིས་བྱུང་
 མེད་ཀྱི་ཆས་སྒྲིམ་ནས་བོད་ཡུལ་དུ་བྱོས་པས་བོད་དུ་ཐོགས་པར་འདོད་པ་
 དང་། བདེ་མཆོག་གི་རྒྱུད་དུ། བོད་ཡུལ་དུ་ནི་ལྟན་ཅིག་ཏུ། ཞེས་པ་ལྟ་བུའི་
 ལུང་ཆོག་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ཅེས་པའི་བརྗོད་དེ་ཉིད་རྒྱ་གར་ནས་མཆེད་པར་
 བཞེད་པ་དག་ཀྱང་རང་གྲགས་ཀྱིས་ཞིགས་པ་ཡིན་ནོ།

ཡང་བོད་ཀྱི་གོ་དོན་རིགས་གཞན་པ་ཞིག་འདོད་མཁན་ནི་དེང་
 རབས་ཀྱི་རྒྱ་རིགས་སྒྲོར་ཞིག་གིས་ཐང་རྒྱལ་རབས་ཡས་མས་ནས་རྒྱ་ནམས་
 ཀྱིས་བོད་ལ་ཐུ་ཐུ་ཐུ་ཞེས་འབོད་པ་ནི། ཐོག་མའི་བོད་རིགས་དར་ཡུལ་ཡར་
 བྱུངས་གཙང་བོའི་ལྟ་བུ་ཡིན་པས་ན་ལྟོ་བོད་དུ་གྲགས་པ་ཚུར་ཆགས་པར་
 འདོད་²པ་དང་། ཡང་ལ་ལས་ཞིང་ཐུགས་འདྲེས་མར་སྒྲིད་པ་ལ་བོད་མ་
 འབྲོག་དུ་འབོད་པས་བོད་ཅེས་ཞིང་ལས་བྱེད་མཁན་གྱི་དོན་དུ་འབྲེལ་བ་ལྟ་

བུའི་འདོད་ཚུལ་དུ་མ་དང་། ཡང་འགའ་ཞིག་གིས་བོད་ཀྱི་མི་བྱིས་ན་མས་
 རྒྱལ་ས་གཅིག་ཏུ་རུབ་གནས་བྱེད་པ་མ་ཡིན་པར་རི་སྒྲིང་ཀྱན་ཏུ་ཐོར་ནས་ཡོད་
 སྟབས་ཕན་ཚུན་བར་ལ་བརྟེན་གྱི་སྐབས་སྐད་ཤུགས་ཆེན་པོས་བོད་པའམ་
 འབོད་པ་ཡིན་པས་བོད་ཅེས་ཐོགས་ཟེར།

བཤད་མཛོད་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུར།³ བོད་འབྲོག་གཟུང་དུ་འབྲེལ་
 བ་ཡོད། ཅེས་འབྱུང་བ་ལ་གཞིགས་ན། བོད་ཅེས་པ་ཞིང་ལས་གཞིར་བའི་
 ས་ཁུལ་ལ་གོ་དགོས་པ་ལྟ་བུར་སྒྲུང་བས་བོད་ཡུལ་གྱི་ཡུང་ཚན་མི་འདྲ་བའི་
 ཡུལ་སྐད་ལ་བརྟག་ནས་དབྱད་བྱ་མཆིས།

གང་ལྟར་དེ་དག་ནི་བོད་ཅེས་པའི་ཐ་སྐད་འདི་བོད་རང་ས་ནས་བྱུང་
 བར་འདོད་པའི་ལུགས་ཡིན་ཀྱང་། ཚོད་གཞི་གཙོ་བོ་ནི་ཐ་སྐད་འདི་འདོད་
 རྒྱལ་དང་རྗེས་སྒྲུབ་གང་ཡིན་ལ་ཚོད་པ་ཞིག་ཏུ་སྒྲུང་། དགེ་ཆོས་ཀྱིས།⁴ གཞུང་
 ཁྲི་སོགས་སྐུར་རྒྱལ་བཅན་པོ་དག་ལ་ཡུལ་མིང་རྗེ་ལ་ཐོགས་པར་འདོད་པའི་
 གཞན་ལུགས་བཀག་ནས། ཁོང་གིས་ཚོད་དཔག་གསུམ་གནང་བ་ནི། ༡།
 འདོད་རྒྱལ་དང་། ༢། རྒྱལ་བོའི་མཆན་ཡུལ་ལ་ཐོགས་པ། ༣། བོན་གྱི་བརྟ་
 ཟུར་ཆགས་ནས་བོད་དུ་བྱགས་པ་བཅས་ཡིན།

དེང་རབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲུབ་ཁག་ཅིག་གིས།⁵ བདུན་པ་མ་སངས་རུས་
 དགུས་དབང་བྱས་ཏེ། ཡུལ་གྱི་མིང་ནི་བོད་ཁ་ཉ་རྒྱུག་ཟེར། །ཞེས་དང་། བརྒྱད་
 པ་སྐུས་བཟུང་བོད་ཁམས་སྤིང་དགུར་བཏགས། །ཞེས་སོགས་ངངས་ནས་
 རང་རེའི་ཡུལ་ཁམས་འདིར་བོད་ཅེས་འབོད་པའི་ཁྲུངས་སུ་བྱེད་པ་སྟེ། དོན་
 ཀྱིས་སྒྲུབ་ཤད་ཅི་ཡང་མེད་པའི་འདོད་རྒྱལ་གྱི་ཐ་སྐད་ཅིག་ཏུ་འདོད་ཀྱིན་ཡོད་
 པ་འདྲའོ།

འོན་ཀྱང་བོད་ཀྱི་ཐ་སྐད་སྒྲུབ་པའི་རྒྱལ་བོ་ལྟ་བུར་བསྐྱགས་པ་ཟུར་

མཁར་བ་སྐོ་གོས་རྒྱལ་བོས།⁶ རང་ཅག་ཁ་བ་ཅན་པ་ནམས་ཀྱི་ཡུལ་གྱི་དངོས་
མིང་བོད་ཅེས་པ་སྟེ་འདྲོད་རྒྱལ་གྱི་སྐྱ་ཡིན། ཞེས་གསུངས་འདུག་པ་དང་། སྐྱེམ་
པ་ཆེད་བར་གིས།⁷ རྒྱ་གར་དང་བོད་ནི་འདྲོད་རྒྱལ་ཏེ་རྒྱ་མཚན་བརྗོད་དུ་མེད་
ལ། ཞེས་དང་། འབྲུའི་རུས་མཛོད་དུ་འདྲ་། དེ་ཡང་ཀ་བ་ཅན་གྱི་ཡུལ་སྟོངས་
འདིའི་སྟོད་བརྒྱད་ཀྱི་བཀོད་པ་དེ་གནའ་རབས་ཆེས་སྤྲོ་མོ་ཞིག་ནས་ཆགས་
གིང་། མིང་ལའང་འདྲོད་རྒྱལ་དུ་བོད་ཅེས་གྲགས་སོ།⁸ གསུངས་འདུག་པ་
ལྟར། བརྗོད་ཡོད་ཆད་ལ་གོ་དོན་དགོས་པའི་ངེས་པའང་མེད་ཅིང་། མིའི་
ནམ་ཤིང་གི་ལ་མཐའ་མེད་སྟབས་འདྲ་འབྲེལ་སྟོངས་ཆོགས་ཀྱིས་མཐུད་བརྒྱབ་སྟེ་
བོད་ཅེས་པའི་སྐྱ་འདི་རྗེས་གྲུབ་ཀྱི་མིང་ཅམ་དུ་བསྐྱབ་སྐྱབ་པའི་དབང་དུ་
བཏང་ཡང་དམིགས་བསལ་གྱི་དགེ་མཚན་ནི་མེད་པས། གོང་བཀོད་མཁས་
དབང་དེ་དག་གི་བཞེད་པ་ལྟར་འདྲོད་རྒྱལ་ཅམ་ལ་བཞག་ན་བདེ་བར་སྤང་།

གཞིས་པ། བོད་ཅེས་པའི་མིང་གིས་བྱུང་ཡུལ།

སྟོང་བཅན་ཡར་སྟོན་དུ་བོད་དམ་སྤྱར་རྒྱལ་ཞེས་པའི་མིང་གིས་བྱུང་
ཡུལ་ནི་བོད་དབུས་ཀྱི་ཆ་ཤས་ཡར་སྤྱངས་ཅམ་ཡིན་མོད་ཀྱི། ཕྱིས་སྟོང་བཅན་
སྐབས་ནས་བོད་ཀྱི་ཡུལ་ཁམས་ཡོངས་རྫོགས་གཅིག་གྱུར་རྒྱ་བསྐྱེད་བྱས་པ་
དང་བསྟོངས་ནས་བོད་ཅེས་པའི་བརྗོད་འདིའི་འདུག་ཡུལ་ཀྱང་རང་
བཞིན་གྱིས་ཆེན་པོར་གྱུར་ཏེ། ད་ལྟོ་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ལས་སྟག་པའི་ཡུལ་
ཁམས་ད་ཅང་རྒྱ་ཆེན་ལ་བྱུང་གིན་ཡོད། ཡིན་ནའང་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་འགྱུར་
ཀྱི་དབང་གིས་མིང་ཆོག་འདིས་བོད་ཁྱོན་ཡོངས་རྫོགས་ལ་བྱུང་པའི་རྒྱས་པ་

སྐར་མི་ཕྱོག་པའི་བརྟན་འདུགས་བྱུང་མ་ཐུབ་པར། བྱང་གསེས་ཡུལ་ཕྱོངས་
 གྱི་མིང་བརྟན་གཙོ་བོར་བྱས་འདུག་ཏེ། བདོ་སྟོད་སྦྱང་གྱི་མཁས་གྲུབ་སྦྱེས་ཆེན་
 བལ་ཆེར་གྱི་རྣམ་ཐར་སོགས་སུ་བོད་དབུས་སུ་སོང་བ་ལ། བོད་དུ་སོང་ཞེས་
 བཞེད་འདུག་པ་དང་། དབུས་གྱི་མི་མདོ་སྟོད་སྦྱང་ལ་སླེབས་པ་ཚར་ཁྱེད་རང་
 གང་ནས་ཡོང་ངེས་ཆོ། ང་བོད་ནས་ཡོང་བ་ཡིན་ཞེས་ལན་འདེབས་བྱེད། རྒྱ་
 བཙན་དེའི་རྒྱུ་གྱིས། བདོ་སྟོད་སྦྱང་དང་མངའ་རིས་པ་དག་གིས་དབུས་ཁུལ་
 ལ་བོད་དང་། ཡུལ་དེར་གནས་གྱི་མི་ལ་བོད་པ་ཟེར་བས་མ་ཟད། ད་ལྟའི་
 ཉི་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱུད་གྱི་བོད་རིགས་རྒྱ་གར་གྱི་ཁོངས་སུ་ཚུད་པ་རྣམས་ལ་ཁྱེད་
 རང་བོད་པ་ཡིན་ནམ་ཞེས་ངེས་ཆོ། བོད་པ་མིན། མངའ་རིས་པ་ཡིན་ཞེས་
 ལན་འདེབས་བྱེད་པ་ཡིན།

དབུས་ཁུལ་འདི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་བོད་གྱི་སྲིད་འབྱོར་རིག་གསུམ་གྱི་ཉེ་
 གནས་ཡིན་པས་མི་རྣམས་ལ་རང་བཞིན་གྱིས་ལྟ་རྒྱུ་དང་མཐོང་རྒྱ་སོགས་
 ཉམས་སྦྱང་ཆེ་ཞིང་། གོགས་འབྲེལ་དང་ཉོ་འཛོང་སོགས་ལའང་སྤྱང་བྱུང་
 འཛོམས་སྟབས། ཡུལ་མཐའི་གྲོང་གསེབ་གྱི་མིས་ཁོང་ཚོའི་རྗེས་མ་ཟེན་ནས་
 རྒྱག་ཡུས་བགྱང་སྐབས། རྒྱ་བོད་པ་གཉི་ག་རྒྱ་ཕྱི་ཅེས་བཤད་སྒྲོལ་ད་ལྟའང་
 ཡོངས་གྲགས་ཡིན།

དེར་བརྟན་བོད་ཅེས་པའི་མིང་ཆོག་འདིས་སྐབས་རེར་བོད་ཁམས་
 ཡོངས་རྫོགས་ལ་བྱུང་བ་དང་། སྐབས་རེར་བོད་ཁྱོན་ཡོངས་རྫོགས་པར་ཟད་
 དབུས་གཙང་ཡོངས་རྫོགས་ལའང་བྱུང་མི་ཐུབ་པར་ལྟ་ས་དང་དེའི་ཉེ་འཁོར་
 གྱི་ཡུལ་གྱི་དུ་མ་ལ་གོ་བ་ཡིན།

འོན་ཀྱང་མདོ་དབུས་ཁམས་གསུམ་གྱི་མི་མཐོ་དམན་སུས་ཀྱང་བོད་
 དང་། བོད་ཁ་བ་ཅན། གངས་ཅན་པ། བོད་གངས་ཅན་གྱི་ཕྱོངས་སུ་འབོད་

པའི་ཐ་སྐྱོད་ལ་གོ་བ་ལེན་སྒྲུངས་གཅིག་མཚུངས་ཡིན། བདོ་དོན་གོང་སྐྱོས་
ཐ་སྐྱོད་དག་ཚོས་རིག་ལ་སྐྱུངས་མྱོང་ཡོད་པའི་མཁས་པ་དག་ལ་མི་མཐུན་པ་
དེ་ཙམ་མེད་མོད། ས་གནས་ཉི་ཆེ་བར་གནས་པའི་མིའི་གོ་བ་ལེན་སྐྱོགས་ལ་
མི་འདྲ་བའི་བྱད་པར་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་ཡིན་ནོ།

གསུམ་པ། བོད་ཆེན་པོ་དོས་འཛིན།

བོད་ཆེན་པོ་དོས་འཛིན་ལ་མཁས་པ་རྣམས་བཞེད་ཚུལ་གཅིག་
མཐུན་བྱུང་མེད། རྒྱ་རབས་ཀྱི་མཁས་པ་སྒྲོར་ཞིག་གིས་དབུས་གཙང་གི་ཡུལ་
ཙམ་ལ་བོད་དང་། བདོ་ཁམས་གཉིས་གཅིག་ཏུ་བསྡོམས་པའི་ཡུལ་ལ་བོད་
ཆེན་པོར་འབོད་པ་ཡིན་མོད། དགེ་ཚོས་ཀྱིས་འདོད་ཚུལ་དེ་བཞག་ནས།
རྒྱལ་བོའི་འབངས་སུ་ཡོད་པའི་མངའ་རིས་ཙམ་ལ་བོད་དང་། དེའི་ལྷག་མའི་
ཡུལ་ལ་བོད་ཆེན་པོར་འབོད་པར་བསྐྱབས་ཏེ། དེའི་སྐབས་བྱེད་དུ། འབྲོམ་གྱི་
རྣམ་ཐར་དུ་བོད་ཆེན་པོ་བསམ་ཡས་ན་གཙུག་ལག་ཁང་དང་དགེ་འདུན་གྱི་
ལྷོ་གངས་མེད་པ་བཞུགས་པར་ངོ་བོ་ལ་བྱུས་པ་དེ་བཞོད་འདུག།

ཁོང་གི་ཆ་བའི་སློ་ཆེ་གཏད་ས་ནི་འབྲོམ་གྱི་གསུང་ཆོག་དེ་ཙམ་ཡིན་
མོད། རྒྱལ་བོའི་འབངས་སུ་ཡོད་པའི་མངའ་རིས་ཙམ་ཞེས་པ་དེ་རྒྱལ་བོས་
དབང་སྐྱུར་བྱེད་སའི་ལྷོ་བའམ་རྒྱལ་ས་དང་དེའི་ཉེ་འཁོར་ཙམ་ལ་བཤད་པ་
ཡིན་ན་བསམ་ཡས་ཀྱང་བོད་དང་བོད་ཆེན་པོ་གཉིས་སུ་བྱེ་བའི་བོད་ཀྱི་ཁོངས་
སུ་ཡོད་དགོས་པ་ལྷ་བུ་ཡིན་པས་དབྱེད་གཞི་མཆིས་ཤིང་། དེའི་ཤུགས་ཀྱིས་
དགེ་ཚོས་ཀྱི་འགོག་ཡུལ་སྐྱ་མ་དག་གིས་བོད་བྱ་བ་དབུས་གཙང་དང་། བོད་

ཆེན་པོ་བྱ་བ་མདོ་ཁམས་ལ་བྱེད་པ་དེ་ཡང་དོན་གྱིས་དགེ་ཆོས་རང་གིས་རང་
ལྷགས་བཞག་པ་དང་པལ་ཆེར་འབྲ་མཚུངས་སུ་འདུག

བུ་སྟོན་ལོ་ཙྰ་བ་རིན་ཆེན་གྱུ་བ་གྱིས།

སྤྱུང་དང་། བྲག་སྤྱན་མོ་ལས་ཆད་པའི་པའི་རིགས་སུ་བྱུང་བ་ནམས་

གྱིས་བབྱང་བ་ལ་བོད། མའི་རིགས་སུ་བྱུང་བ་ནམས་གྱིས་ཡུལ་

བབྱང་བ་ལ་བོད་ཆེན་པོའོ།¹⁰

ཞེས་པ་རྒྱུད་གྱིས་བབྱང་བའི་ཡུལ་ལ་བོད་དང་། མ་རྒྱུད་གྱིས་བབྱང་
བའི་ཡུལ་ལ་བོད་ཆེན་པོར་འབོད་དགོས་པར་གསུངས་པ་ལྟར་ན། རྒྱལ་པོའི་
རྒྱལ་ས་དང་ཐག་ཉེ་རིང་ལ་འབྲེལ་བ་ཡི་ནས་མེད་པར་རྒྱུད་པ་གཙོ་བོར་བྱེད་
པ་ཞིག་ཏུ་འདུག དེས་ན་བོད་གྱི་ཡུལ་གྱུ་ཁག་ལས་གང་ཞིག་པ་རྒྱུད་གྱིས་གཙོ་
བོར་བབྱང་བ་དང་། ཡུལ་གང་ཞིག་མ་རྒྱུད་གྱིས་གཙོ་བོར་བབྱང་བ་འཆོལ་
དགོས་པ་ཡིན་ནོ།

མདོ་སྐད་ཆོས་འབྱུང་དུ་མདོ་སྐད་ཀྱི་གནས་བབ་མགོ་འདྲུགས་སྐབས།
བསྟན་པ་བྱང་ནས་བྱང་དུ་འཕོ་བའི་རྟོན་འབྲེལ་གྱིས་ལྟོན་ཤིང་ཡར་སྐྱེ་བཞིན་
འཕེལ་སྐྱེད་བོད་ཆེ་བར་གསུངས་པ་དང་།¹¹ ཞེས་པ་གསུངས་པ་འདིའི་གོ་
དོན་ཡང་བོད་ཆེན་པོ་བྱ་བ་མདོ་སྐད་ལ་བྱེད་དགོས་པ་གསལ་བོ་ཡིན་ལ། བྱང་
ཐང་བསྟན་པའི་སྟོན་མེས་ཀྱང་། བོད་དང་བོད་ཆེན་པོ་གཉིས་སུ་ཕྱེ་བའི་བོད་
ཆེན་པོ་མདོ་སྐད་ལ་ཟེར་ཞིང་།¹² ཞེས་གསུངས་ཡོད།

མཁས་དབང་བསེ་སྟོ་བཟང་དཔལ་ལྷན་གྱིས། བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་
དུ་གྲགས་པའི་ཕྱི་མ། བོད་ཆེན་པོར་གྲགས་པའི་ནོར་འཛིན་ཡངས་པའི་ཉེ་
བར།¹³ ཞེས་སོགས་བོད་ཆེན་པོ་མདོ་སྐད་རང་ལ་གསུངས་འདུག
དོ་གྲུབ་ཆེན་བསྟན་པའི་ཉི་མས།

བོད་ཆེན་པོ་སྟེ་མདོ་ཁམས་ལ། ཁམས་སྟོད། བར་ཁམས། མདོ་
སྨད་དེ་གསུམ་མོ། ས་ཁ་རྒྱ་ཆེ། ལུང་བ་ཕུ་ཐག་རིང་། མི་སྤྱི་ལོ་ལྷན་ས་
གངས་མང་། མི་རིགས་དང་སྐད་རིགས་མི་གཅིག་ ཆ་ལྷགས་དང་
སྟོད་ཡུལ་མི་འབྲེལ་བའི་སྤྱོད་ཐོག་ཐ་དད། ལ་ལ་ཐང་མ་ལྟར་བརྒྱུ་ཆེ།
ལ་ལ་ཆོས་བྱ་ལྟར་སྤྱངས་ལེགས། གང་ཡང་དབྱར་ཁའི་མེ་ཏོག་ལྟར་
སྤྲོ་ཆོགས་སུ་བཟ་བའི་ཚུལ་དུ་ཡོད་པ་ལས།¹⁴

ཞེས་འབྱུང་བ་དང་། བསེ་ཁྱི་ཆུ་གི་སྤྱུལ་སྤྱུ་འཇམ་དབྱངས་བཟ་ཤིས་
པའི་ནམ་ཐར་དུ། “བོད་ཆེན་པོ་མདོ་ཁམས་སྨད་གི་ཡུལ་སྟོངས།¹⁵” ཞེས་
སོགས་ཤིན་ཏུ་གསལ་བོར་གསུངས་འདུག་པས་འགྲེལ་བཤད་དགོས་པ་མ་
མཐོང་། ད་དུང་འདི་ལ་ཞིབ་ཆ་ཞིག་དགོས་པ་ནི། བོད་གི་གནའ་དེང་གི་
མཁས་པ་ཆོས་བོད་ཆེན་པོ་ཞེས་པ་མདོ་སྟོད་སྨད་གཉིས་ལ་བཞེད་མཁན་
དང་། མདོ་ཁམས་གཉིས་ལས་ཀྱང་མདོ་སྨད་ཅམ་ལ་བཞེད་མཁན་རིགས་
མི་འབྲེལ་བ་གཉིས་བྱུང་འདུག་པས་དབྱེད་བྱ་མཆིས།

བཞི་བ། མདོ་ཁམས་།

མདོ་ཁམས་ཞེས་པའི་ཐ་སྟོད་འདི་ནི་ཕྱིས་གི་མདོ་སྨད་དང་། མདོ་
སྟོད། ཁམས་བཅས་ལོ་རྒྱུས་གི་མིང་ཆོག་དུ་མ་བསྐྱེད་པའི་ཨ་མ་ལྟ་བུ་ཡིན་ལ།
སྤྱིར་བཏང་གི་གནས་བབ་ཐོག་ནས་བལྟས་ན་བོད་བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས་
སྐབས་སུ་མདོ་སྟོད་སྨད་གཉིས་གཅིག་དུ་བསྐྱེམས་པའི་སྤྱི་མིང་ལ་མདོ་ཁམས་
ཟེར་ཞིང་། དེ་ལ་ཡུལ་ཁམས་གནས་ཡུལ་གི་འགྲུངས་ཁྱད་ལ་སྟོས་ཏེ་དབུས་

གཙང་དང་བར་ཐག་རྩུང་ཉེ་བའི་ཡུལ་ཆ་ལ་མདོ་ཁམས་སྟོད་དང་། དེ་ལས་
ཀྱང་ཡུལ་དབུས་དང་ཁད་འགྲངས་པའི་ཡུལ་ཆ་ལ་མདོ་ཁམས་སྟོད་དུ་
བཏགས་པར་སྒྲིང་།

མདོ་ཁམས་སྟོད་དང་མདོ་ཁམས་སྟོད་ཅེས་པའི་མིང་ཆོག་འདི་གཉིས་
ཀྱང་རིམ་གྱིས་ཆོག་སྟུང་བྱས་ཏེ་མདོ་སྟོད་དང་། མདོ་སྟོད་དུ་གྱུར་པ་ཡིན།
མདོ་ཁམས་སྟོད་སྟོད་ཅེས་པའི་མིང་ཆོག་འདི་གཉིས་ཆོག་སྟུང་བྱས་པ་ལས་
རྩ་བའི་མིང་གི་ཨ་མ་ལའང་འགྱུར་བ་ཤུགས་ཆེན་ཞིག་བྱུང་བ་ནི། མིང་ཆོག་
དེ་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་གནས་པའི་“ཁམས་”ཡིག་དེ་བག་ལ་ཞ་བར་གྱུར་ཏེ། མདོ་
སྟོད་དང་མདོ་སྟོད་དུ་འཕོད་པའི་གོམས་གཤིས་བྱུང་བ་ཡིན།

ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ནུས་སྒྲུབ་རིང་མོའི་བརྒྱུད་རིམ་ཁྲོད་“ཁམས་”ཞེས་པའི་ཐ་
སྟོད་འདི་ལའང་འགྱུར་བ་འགའ་ཞིག་བྱུང་བ་ནི། གཤམ་དུ་འབྱུང་བ་ལྟར་ཕོད་
སིལ་བུའི་དུས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲུབ་པའི་གནའ་རབས་པ་ཆོས། ཁམས་ཞེས་པའི་ཐ་
སྟོད་འདི་ཏ་ལམ་མཐའ་གཅིག་དུ་མདོ་སྟོད་ལ་བཤད་ཡོད་ནའང་། འདས་པའི་
ལོ་རྒྱུས་བརྒྱུད་གཉིས་གསུམ་རིང་གི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲུབ་པ་མང་པོ་ཞིག་གིས་ཁམས་
ཡིག་དེ་ལ་ཆོག་གོགས་ཤིག་སྦྱར་ཏེ་སྤུ་མ་དང་འབྲུག་ཡུལ་གཏན་ནས་མི་འདྲ་
བའི་ཐ་སྟོད་གསར་བ་ཞིག་བྱུང་བ་ནི་“བར་ཁམས་”ཞེས་པ་འདི་ཡིན། འོ་ན་
བར་ཁམས་ཞེས་པ་འབྲུག་ཡུལ་གྱི་ས་ཆ་གང་ཡིན་སྟུང་ན། ཏ་ལམ་དེང་གི་མདོ་
སྟོད་ཀྱི་ཡུལ་གྱི་ཕལ་ཆེར་ལ་ཁྱབ་ཀྱིན་ཡོད་པ་འདྲ་ཡང་། སྐབས་རེར་མདོ་སྟོད་
ཀྱི་ནང་ནས་ཀྱང་མདོ་སྟོད་དང་ས་འདབས་འབྲེལ་བའི་ཡུལ་ལྷང་ཁག་ལ་
བཤད་ཀྱིན་ཡོད་པ་འདྲ།

ད་དུང་ཉེ་རབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁྲོད་“ཁམས་”ཞེས་པའི་ཐ་སྟོད་འདི་
འབྲུག་ཡུལ་ལ་འགྱུར་ཞོག་ཅིག་བྱུང་བ་ནི། གནའ་དུས་ཁམས་སྟོད་འབྲུག་པའི་

མདོ་སྨད་དང་ཐང་དེ་བཅས་ནས་དེང་སང་གི་མདོ་སྨད་མཆོན་བྱེད་ཀྱི་མིང་ཆོག་
 ཏུ་རྒྱུ་པ་དེ་ཡིན། གནས་ཚུལ་དེའི་དབང་གིས་དེང་རབས་ཀྱི་མདོ་སྨད་ལ་
 ཁམས་སུ་འབོད་ཅིང་། ཡུལ་དེ་ཁུལ་ནས་བྱུང་བའི་མི་ནམས་ཀྱིས་ཐེ་ཆོམ་དང་
 རྟོགས་པ་ཅི་ཡང་མེད་པར་ཁམས་པ་ཡིན་པར་འདོད་ཀྱིན་ཡོད།

ལར་དེ་བ་དཀར་དུ་ཁམས་ནི་མཐའི་དོན་ལ་འདུག་པར་བཤད་པ་
 ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཁས་ལེན་བཞིན་ཡོད་སྟབས། ཁམས་ཁུལ་ནི་མཐའ་ཁུལ་གྱི་
 དོན་དང་། ཁམས་པ་ནི་མཐའ་བ་ཞེས་པའི་དོན་ལས་གཞན་གོ་དོན་དམིགས་
 བསལ་བ་མེད་པ་ཡིན་ནམ་སྟེ།

གནའ་རབས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བབ་ལུགས་ལ་བལྟས་ན་མདོ་ཁམས་ཞེས་
 པའི་མིང་ཡིག་གཅིག་གི་འོག་ཏུ་བསྐྱུས་པའི་མདོ་ཁམས་སྨོད་སྨད་གཉིས་ཀྱི་
 བར་དུ་མཆོམས་དང་ཆོགས་གསལ་བོ་དེ་ཅོམ་མེད་པ་ལྟར་བྱུང་སྟངས་མོད།
 དེང་དུས་ནི་ཆོམ་ཁ་པན་ཚུན་ནི་བྱ་རྟོག་དང་ལྷག་པ་ལྟར་ཆེས་འབྲེལ་མེད་ཐ་
 དད་ཅིག་ཏུ་འཛིན་པ་འདི་བོད་སྤྱི་ལོ་མི་བཟང་ངོ་།

ལྷ་བ། མདོ་ཁམས་སྨད་དུག

གནའ་དུས་སུ་མདོ་ཁམས་སྨད་དུག་ཅེས་པའི་ཐ་སྨད་འདི་མདོ་སྨད་
 སྨད་གཉིས་མཆོན་བྱེད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་མིང་ཆོག་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་ལ། ལོ་རྒྱུས་
 ཀྱི་ཡིག་ཆ་ཁག་ཏུ། སྨོད་མངའ་རིས་སྒྲོར་གསུམ། བར་དབུས་གཙང་རུ་བཞི།
 སྨད་མདོ་ཁམས་སྨད་དུག་ཅེས་ཡང་ཡང་འབྱུང་བའི་སྨད་མདོ་ཁམས་སྨད་
 དུག་གི་ཐ་སྨད་འདི། མདོ་སྨད་སྨད་གཉིས་སྤྱི་དོག་མ་སྟོན་པའི་མིང་ཆོག་ཅིག་
 ཡིན་པ་ལ་ཚུད་པ་མེད། དེར་བརྟེན་མདོ་སྨད་པ་དག་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་

ཆུ་གར་རྩང་ལྟ་ལའི་ཡུལ་དུ་སྤངས་པའི་སྒྲིམ་གར་དུ། རི་བོ་སྤང་དུག་སྒྲིངས་
ནས་རི་དགས་བཞེན་འབྱམས་ཏེ། །ཞེས་གསུངས་པ་ཡིན།

ཡང་མདོ་ཁམས་གཉིས་ལ་ཁམས་གསུམ་མམ་སྤང་གསུམ་གྱི་ཐ་སྙད་
ཀྱང་འབྱུང་སྟེ། རྟོད་ཁམས་གསུམ། སྤང་ཁམས་གསུམ། དབུས་ཁམས་གསུམ།
ཞེས་བོད་ཡུལ་གྱི་ཁམས་གསུམ་དུ་བཤད་པ་དང་། ཡང་དེ་ཉིད་ལས། ཡང་
ན་མདོ་ཁམས། བདེ་ཁམས། ཙོང་ཁམས་སོ།¹⁶ཞེས་དང་། མདོ་སྤང་ཆོས་
འབྱུང་དུ།

ཡང་སྤང་གསུམ་ལ་བྱེད་ཆེ་མདོ་ཁམས་ལ་སྤང་ཁམས་བཏགས་
པ་ཁམས་གཅིག མདོ་སྤང་ལ་དབྱར་མོ་ཐང་བཏགས་པ་
ཁམས་གཅིག ཙོང་ཁ་ལ་གྱི་ཐང་བཏགས་པ་ཁམས་གཅིག་
ཅེས་འབྱུང་ཡང་།¹⁷

ཅེས་དང་། རྟོད་གེ་དཔར་ཁང་གི་ཞུས་ཆེན་པ་ཚུལ་ཁྲིམས་རིན་ཆེན་གྱིས།
མདོ་སྤང་ལ་སྤང་ཁམས་བཏགས་པ་ཁམས་གཅིག མདོ་སྤང་ལ་དབྱར་མོ་ཐང་
བཏགས་པ་ཁམས་གཅིག གཙོང་ཁ་ལ་གྱི་ཐང་བཏགས་པ་ཁམས་གཅིག¹⁸
ཅེས་འབྱུང་བ་གསུམ་གྱི་ཡི་གེའི་དག་ཆ་རྩུང་ཟད་རེ་མི་འདྲ་བ་ལས་དོན་གྱི་
སྟོན་ཚུལ་གཅིག་མཚུངས་རེད། ལུང་ཆོག་སྤྱི་དེ་གསུམ་གང་ཡིན་ཀྱང་དེང་
སང་གི་མདོ་སྤང་གྱི་ཡུལ་ཆ་འདི་ལ་ཁམས་གཅིག་དང་། མདོ་སྤང་ལ་ཁམས་
གཉིས་བཞེད་པ་གཅིག་མཚུངས་ཡིན། སྤང་དུག་བཙེ་ཚུལ་ལ་མི་འདྲ་བ་རྩུང་
ཟད་རེ་འདུག་ཀྱང་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བ་མང་ཤོས་ཀྱིས། ཟལ་མོ་སྤང་དང་། ཆ་བ་སྤང་།
སྤར་ཁམས་སྤང་། སྤོ་འཕོར་སྤང་། དམར་རྩ་སྤང་། མི་ཉག་རབ་སྤང་བཅས་
དུག་དུ་འདོད།

བྲག་དགོན་པའི་ཆོས་འབྱུང་དུ། སྤང་འདི་དུག་པོ་བར་ཁམས་སུ་

གཏོགས་པར་གསུངས་¹⁹འདུག་ཅིང་། བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོར།
 བོད་ཡུལ་སྟོད་སྐྱོད་བར་གསུམ་དུ་བྱེ་བའི་སྐྱོད་མདོ་ཁམས་སྐྱང་
 གྲག་ནི། ཟལ་མོ་སྐྱང་དང་། ཆ་བ་སྐྱང་། སྐར་ཁམས་སྐྱང་། སྟོ་
 འཁོར་སྐྱང་། དམར་རྩ་སྐྱང་། མི་ཉག་རབ་སྐྱང་བཅས་དུག་ཞེ། དེ་
 རྣམས་རི་རྒྱུ་རྒྱུག་ཕྱོགས་ལ་བསྐྱུན་ནས་ཞིབ་ཅུང་བཤད་ན། འབྲི་
 རྒྱུ་དང་ཉག་རྒྱུ་འབྲི་བྱུང་བར་གྱི་ས་ཁུལ་ལ་ཟལ་མོ་སྐྱང་དང་།
 རྒྱལ་མོ་རྒྱུ་དང་རྩ་རྒྱུ་འབྲི་བར་ལ་ཆ་བ་སྐྱང་། རྩ་རྒྱུ་དང་འབྲི་རྒྱུ་
 འབྲི་བྱུང་བར་གྱི་ས་ཁུལ་ལ་སྐར་ཁམས་སྐྱང་། འབྲི་རྒྱུ་དང་ཉག་རྒྱུ་
 སྟོ་རྒྱུ་དང་གྱི་ས་ཁུལ་ལ་སྟོ་འཁོར་སྐྱང་། མཛོ་སྟོན་ཞིབ་ཅུང་ཁོངས་
 རྒྱུ་འབྲི་སྟོན་ཉག་རྒྱུ་འབྲི་སྟོད་ཀྱི་ཤར་བར་ལ་དམར་རྩ་སྐྱང་། ཉག་
 རྒྱུ་འབྲི་སྟོད་ཀྱི་ཤར་བྱུང་མི་ཉག་རབ་སྐྱང་བཅས་ཟེར།²⁰

ཞེས་བཤད་འདུག

ང་ཆོས་ཞིབ་དུ་བལྟས་ན་དམར་རྩ་སྐྱང་དང་མི་ཉག་རབ་སྐྱང་འདི་
 གཉིས་མདོ་སྟོད་སྐྱོད་གཉིས་ཆའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པ་ལྟ་བུར་སྐྱང་བ་ལས་
 སྐྱང་གཞན་པ་དག་མདོ་སྟོད་དང་འབྲེལ་མེད་པ་ལྟ་བུར་སྐྱང་བས་དཔྱད།

དུག་པ། བདེ་ཁམས་སྐྱང་གསུམ།

རང་ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ལ་ཁག་དུ་མདོ་སྟོད་སྐྱོད་གཉིས་དཀྱིས་
 གཅིག་དུ་བསྒྲམས་ནས་དེ་ལ་ཁམས་གསུམ་གྱི་རྣམ་དུ་བྱེ་བའི་པ་ནི།
 བདེ་ཁམས་ལ་ཡང་སྐྱང་གསུམ་དུ་བྱེད་པ་ནི། བདེ་ཁམས་ལ་སྐྱོད་
 ཁམས་བཏགས་པ་ཁམས་གཅིག་ བདེ་སྐྱོད་ལ་གཡེར་མོ་ཐང་

བདགས་པ་ཁམས་གཅིག་ ཙྴང་ཁ་ལ་གྱི་ཐང་བདགས་པ་ཁམས་
གཅིག་སྟེ་གསུམ་དུ་བྱེ་བ་ཡིན། མདོ་སྟོད་བར་ཁམས་ཨ་མདོ་བཅས་
པ་ལ་སྒྲང་གསུམ་དུ་བྱེ་བ་ཡིན།²¹

ཞེས་བཤད་འདུག་པ་སྟོན་གྱི་མཁས་པ་འདི་དག་གིས། མདོ་ཁམས་
གྱི་ཡུལ་སྤྱི་ལ་ཁམས་གསུམ་དུ་བྱེ་བའི་ཁམས་གཉིས་དང་སང་གི་དབང་དུ་བྱས་
པའི་ཨ་མདོའི་ཡུལ་ཡིན་ཏེ། གཡར་མོ་ཐང་དང་ཙྴང་ཁ་གཉིས་ད་ལྟའི་མདོ་
སྟོད་གྱི་ཁོངས་སུ་ཡོད་པ་ལ་ཙྴང་གཞི་ཅི་ཡང་མེད་པར་སྤང་། བཞེད་ཚུལ་དེ་
དག་ལས་ཀྱང་ངོ་མཚར་བ་ཞིག་ནི། མཁས་པ་ལྷེན་པོ་བྱེ་བྱེ་ཡང་ས་ལ་ཁམས་
གསུམ་གྱི་རྣམ་དབྱེ་བྱེ་སྟེ། ཁམས་གསུམ་ནི། སྟོད་ཁམས་གསུམ། སྟོད་ཁམས་
གསུམ། དབུས་ཁམས་གསུམ་མོ། ཞེས་སོགས་བཤད་དེ་ཁམས་དེ་རེ་རེ་ལའང་
ནང་གསེས་གྱི་ཁམས་གསུམ་གསུམ་དུ་བྱེ་ཚུལ་བཤད་པ་ལས། ཁམས་རེ་རེ་
མིང་དང་ཆད་སོགས་ཅི་ཡིན་མ་བཤད་མོད། གོང་གི་ལུང་དེའི་མཚུག་ཐོག་
དེ་མ་ཐག་དུ་“ཡང་ན་མདོ་ཁམས། བདེ་ཁམས། ཙྴང་ཁམས་སོ།”²²

ཞེས་བོད་ཡུལ་སྤྱིའི་ཁམས་གསུམ་དང་། མདོ་ཁམས་གཉིས་ལ་ཁམས་
གསུམ་དུ་བྱེ་བ་གཉིས་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ལྟ་བུར་གསུངས་འདུག་པ་འདི་ཡིན།
གསུང་ཚུལ་འདི་ལ་གཞིགས་ཆེ་བོད་ཡུལ་སྤྱི་ལ་ཁམས་གསུམ་དུ་བྱེ་བའི་ཁམས་
གཉིས་དང་དུས་གྱི་མདོ་སྟོད་གྱི་ཁོངས་སུ་ཡོད་པ་ཡིན་ནོ།

དེས་ན་ཆེས་གནའ་དུས་སུ་མདོ་སྟོད་འདིས་བོད་ཡུལ་སྤྱིའི་སུམ་ཆའི་
གཉིས་སམ། ཡང་ན་མདོ་ཁམས་གཉིས་གཅིག་དུ་བསྐྱམས་པའི་སུམ་ཆའི་
གཉིས་བེན་པའི་གནས་བབ་གལ་ཆེན་ཡིན་པ་དེ་མཚོན་གྱིན་ཡོད།

བདུན་པ། ཁམས།

རང་ཅག་གི་གནའ་རབས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་མང་པོ་ཞིག་ཏུ་ཁམས་
ཞེས་པ་དེར་སང་གི་མདོ་སྨད་དམ་ཨ་མདོ་ལ་བཤད་པ་ཡིན་ཏེ། ལོ་རྒྱུས་སྒྲིམ་པའི་
དབང་པོ་འགོ་ས་ལོས།

ཕྱིས་ཁམས་ནས་སྒྲིགས་འདིར་རབ་ཏུ་བྱུང་བ་བྱོན་མ་ཐག་དགའ་
ཆེས་ཏེ།²³ ཞེས་དང་། ཁམས་ནས་བོད་ཡུལ་དབུས་སུ་དགེ་འདུན་
བྱོན་པའི་དུས་མཚམས་ནི།²⁴

ཞེས་དབུས་གཙང་གི་མི་བརྒྱུས་མདོ་སྨད་ནས་འདུལ་བའི་སྒྲིམ་རྒྱུན་
སྒྲུང་ས་པ་ལ་ཁམས་ནས་ཞེས་གོང་འོག་གཉིས་སུ་བཤད་འདུག་པ་དང་།
མཁས་པ་ལྷའུའི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱུས་པར་“སྒྲ་ཆེན་ཁམས་པ་ཡིན་པས། ད་ལྟ་
ཁམས་པ་ལ་ཨ་མིར་འབོད་པ་དེ་ལྟར་རོ།”²⁵ ཞེས་འབྱུང་བ་འདིའི་ཐོག་ནས་
གནའ་དུས་ཀྱི་ཁམས་དང་ཁམས་པ་ཞེས་པ་ཨ་མདོ་ལ་བཤད་ཀྱིན་ཡོད་པ་ད་
ཅང་གསལ་བོ་ཡིན།

སྟག་ཚང་རྫོང་བ་དཔལ་འབྱོར་གྱིས།

ཡང་འབྲེང་གཞོན་ཚུལ་གྱིས་ཁམས་སུ་སྒྲིམ་པ་ལེན་དུ་བྱིན་པས།
ཁམས་ཀྱི་ཁྲི་མཁར་སྤར་སྒྲ་ཆེན་པོའི་མཁན་སུ་ཡ་ཟི་བོན་སྟོན་བྱ་
བ་དང་མཇལ་ནས།²⁶

ཞེས་ད་ལྟའང་ས་མིང་མ་འགྱུར་བར་ཡོད་པའི་མདོ་སྨད་ཁྲི་ཁར་ཁམས་སུ་
བཏགས་པ་དང་།

ཀ་ཐོག་ཆེ་དབང་ལོ་རྒྱུས།

ཁམས་སུ་སྤྱོད་དགོངས་པ་རབ་གསལ་གྱི་བསྟེན་པར་རྫོགས་
པའི་ཁ་སྐོངས་ཀྱི་དགེ་སྦྱོང་རྒྱ་ནག་ནས་དེ་ཤང་གཉིས་འབད་པས་
བཅའ་བའི་ཐོགས་ཀྱང་མཛད་ཅིང་།²⁷

ཞེས་སྤྱོད་དགོངས་པ་རབ་གསལ་བསྟེན་པར་རྫོགས་སྐབས་ཀྱི་
གནས་ཚུལ་སྤྱོད་ཀྱི་འདིས་ཀྱང་ཁམས་དེང་སང་གི་མདོ་སྤྱད་ལ་བཤད་པ་ཤེས་
སྤྲིང་། ཡང་དེ་ཉིད་ཀྱིས།

ལྷོ་གསུམ་གྱི་འབྲིང་བ་འོད་ལྷོ་ལ་སྤྱོད་བཞི་བྱང་ཞིང་དེ་ཡི་རྒྱད་
གཙང་རོང་དང་། ཡར་ལུང་། ཁམས་ཀྱི་གཙང་ཁར་(ཙོང་
ཁར)ཡང་ཡོད་སྟེ།²⁸

ཅེས་བཤད་འདུག་པའི་ཁམས་འདི་ཡང་དེང་སང་གི་མདོ་སྤྱད་ལ་
བཤད་པ་ཡིན་ཏེ། མངའ་བདག་ཁྱིམ་ལ་གྱི་རྒྱལ་རྒྱུད་མ་ཉམས་པ་ཁྱིམ་མདོ་
སྤྱད་ཙོང་ཁའི་ཕྱོགས་སུ་བྱོན་ནས་མདོ་སྤྱད་པལ་ཆེར་མངའ་དབང་བསྐྱར་
བས། ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་ཞེས་པའི་སྟེན་གཤམ་ཅན་དེ་བྱང་བ་ཡིན་
སྟེ། དེའི་སྐབས་ཀྱི་ཁམས་ཞེས་པ་དེའང་ད་ལྟོ་མདོ་སྤྱད་ལ་གོ་བ་དགོས་
པ་ཤེས་ཀྱིས། ཡང་དེ་ཉིད་ཀྱིས།

ཁྱིམ་དབང་ཕྱོག་བཅན་ཁོང་ཡབ་སྐུ་གྱི་སྐྱེ་རིངས་སུ་ཁམས་ནས་
དབུས་གཙང་གི་མི་ལྡུང་བཅུས་སྟོན་རྒྱུན་སྤངས་ནས་བསྟན་པ་
ཕྱི་དར་དབུ་ཚུགས་པས་བཀའ་ངེན་ཡང་ཆེ་བ་ཡིན།²⁹

ཞེས་འབྱུང་བ་འདིས་ཀྱང་ཁམས་ཞེས་པ་མདོ་སྤྱད་ལ་བཤད་པ་ཡིན་
ཏེ། སྤྱོད་ལས་སྟོན་རྒྱུན་ལེན་ས་དེ་དང་སང་གི་མདོ་སྤྱད་དན་ཉིག་ཕྱོགས་
ཡིན་པ་ལས་མདོ་སྟོན་ལ་ཁམས་སུ་འབོད་པ་འདི་མ་ཡིན་པས་སོ།།

སྒྲིག་ལུང་གྲགས་པ་ནམ་རྒྱལ་གྱིས་ཀྱང་།

དེ་རེ་རེ་ལའང་ཡན་ལག་དུ་མ་དང་བཅས་པས་དམ་པའི་ཆོས་
འདུལ་བའི་བསྟན་པ་མཆོག་དུ་རྒྱས་པར་མཛད་པ་ལ་བསྟན་པའི་
མེ་རོ་ཁམས་ནས་གསོས་པས་སྨད་འདུལ་བེད།³⁰

ཞེས་འབྲུང་བ་འདིས་ཀྱང་མདོ་སྨད་ལ་ཁམས་སུ་བཏགས་པ་ཤེས་པར་
བྱའོ།། བདུད་འཛོམས་ཆོས་འབྲུང་དུ།

གར་ལོག་དང་ནོར་ཡུལ་དུ་བྱིན་ཀྱང་བསྟན་པ་སྤེལ་མ་བཏུབ་སྟེ་
ཁམས་སུ་བྱོན། མ་ལུང་རྩོམ་ཆེའི་བྲག་ར་ཨན་རྒྱུང་གནམ་རྩོང་ངམ་
དན་ཏིག་ཤེལ་གྱི་ཡང་དགོན་དུ་བསྐྱོམ་ཞིང་ཞུགས་པའི་ཆེ།³¹

ཞེས་མདོ་སྨད་ལ་ཁམས་སུ་བཏགས་པ་སྤེལ་དག་དང་འབྲུང་ཡང་།
ཡུལ་ཁད་འགྲངས་པས་ལན་པ་ཡིན་ནམ་རི་བོ་དན་ཏིག་དང་མ་ལུང་རྩོམ་ཆེའི་བྲག་
ཨན་རྒྱུང་གནམ་རྩོང་གསུམ་གཅིག་དུ་བཤད་པ་ནི་རྒྱས་ཡོད་ཀྱི་ཨ་མདོ་བ་ཆོར་
བཞད་གད་སྐྱོང་བའི་གཏམ་ཡིན་ཡང་། ཁམས་ཞེས་པ་མདོ་སྨད་ལ་བཤད་
པའི་ཤེས་བྱེད་དཔེ་མཆོན་ཅམ་ནི་ཡོང་ངེས་ཡིན་ལ། རང་ཅག་གི་སྤྱི་རབས་
ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་སྒྲིག་ལུང་ཁག་གི་ནམ་ཐར་སོགས་སུ་མདོ་སྨད་ལ་ཁམས་སུ་
འབོད་པ་ཤིན་ཏུ་མང་། གྲུ་རུ་བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་སྤེལ་དང་ཐད་དེ་གོ་སྟོག་ནས་མདོ་
སྨད་ཅེས་པ་དེང་སང་གི་ཁམས་ཁྲུལ་ལ་འདོད་དེ།

མདོ་སྨད་ཚྭ་གས་འདིར་ཡངས་པའི་ས་ཆེན་པོ་ཆོས་བཞིན་དུ་
བསྐྱུངས་ཤིང་པ་རོལ་གྱི་རྒྱལ་ཕྱན་ནམས་ཀྱིས་ནམ་ཡང་བརྩི་བར་
མི་ནུས་པའི་སྟོབས་ཀྱི་འཁོར་ལོས་བསྐྱུར་བ་ས་སྐྱོང་སྟེ་དགེ་རྒྱལ་པོ་
ཞེས་སྟན་པའི་བ་དན་དཀར་བོ།³²

ཞེས་ཁམས་ཁྲུལ་གྱི་རྒྱལ་ཕྱན་གྲགས་ཅན་སྟེ་དགེ་རྒྱལ་པོ་གནས་ཡུལ་

མདོ་སྐད་ཡིན་པར་བཤད་པ་དང་། དེ་དང་ཆ་འདྲ་བར། རྒྱལ་བ་བསྐྱལ་
བཟང་དགོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སུ།

དགོན་འདི་ཆགས་གནས་ནི། གངས་ལྗོངས་བོད་ཀྱི་ཡུལ་མདོ་ཁམས་
སྐད་ཉག་ཨ་འཛི་རོང་གི་ཉེ་བ།³³ ཞེས་ཀྱང་འབྱུང་ལ། སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་མི་
རིགས་དཔེ་སྐུན་ཁང་གི་ཁྱེ་ཆེན་པ་དགེ་འདུན་གྱི་རང་ནམ་དུ།

མདོ་སྐད་ས་ཡི་ཉེ་བ། བར་སྤིང་བོམ་བུ་ཆོ་དུག་གི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་
ཤིང་། བླ་མོ་སྤིང་གི་ནང་གསེས་སྡེ་བཞི་དགེ་བཅུ་འེད་པལ་གྱིས་
མདོན་པར་བྱས་པའི་སྡེ་དགེ་རྫོང་གི་མངའ་ཁོངས་སུ།³⁴

ཞེས་ཀྱང་འབྱུང་བ་སོགས་ཡིག་ཆ་ཆད་ལྷན་ད་ཅང་མང་བས་བརྟག་
པར་བྱའོ།

སྡེ་སྤིང་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཆོས་མདོ་ཁམས་ལ་སྟོན་སྐད་ཀྱི་ནམ་དུ་ཕྱེ་
འདུག་པར་མ་ཟད། དེང་སང་གི་ཨ་མདོ་འེ་ཁུལ་འདི་ལ་མདོ་སྐད་དུ་འདོད་
ཀྱིན་ཡོད་འདྲ་བ་ནི།

སྟོན་ཁ་བ་ཅན་པའི་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་བོ་ནམས་ཀྱི་ཆབས་འོག་དུ་
གཏོགས་པ་མདོ་ཁམས། དེ་ལ་ཡང་སྟོན་སྐད་གཉིས་ལས་སྐད་
བཙོང་ཁའི་ཡུལ་གྱ།³⁵

ཞེས་རྗེ་ཙོང་ཁ་བ་འཁྲུངས་ཡུལ་མདོ་སྐད་ཨ་མདོ་ལ་རོས་བཟུང་བ་
ཤེས་ཀྱང་། ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་མདོ་སྐད་དེ་དེང་སང་གི་ཨ་མདོ་འེ་ཁུལ་
ལ་རོས་བཟུང་མི་འདུག་སྟེ།

རྗེ་བཙུན་བཙོང་ཁ་བ་སྟོན་བཟང་གྲགས་པའི་དཔལ་གྱི་བསྟན་པ་
རིན་པོ་ཆེ་མདོ་ཁམས་སྐད་དུ་དར་ཚུལ་ལ། ཤར་དར་ཅི་མདོ་ཁུལ།
ལི་ཐང་ཆོས་སྡེ་དགའ་ལྷན་ཐུབ་ཆེན་ཆོས་འཁོར་སྤིང་།³⁶ ཞེས་

སོགས་གསུངས་སོ།།

སྡེ་སྤྱི་ཡོད་པས་ཁམས་ཀྱི་སྨད་ཕྱོགས་དང་ཨ་མདོ་ཡོངས་རྫོགས་གཅིག་ཏུ་བསྐྱེམས་པ་ལ་མདོ་སྨད་ཟེར་གྱིན་ཡོད་འདུག་ཅིང་། སྡེ་མཆད་འདི་ལྟར་བཞེད་མཁན་གྱི་མཁས་པ་མང་ཞིང་དོན་ལའང་གཞོལ་ཤས་ཆེ་བ་འདྲ། ཁམས་ཕྱོགས་ལའང་མདོ་སྨད་ཏུ་འབོད་པ་དེ་སྡེ་མོའི་བོད་སྡེ་བ་གཞུང་གི་འབོད་སྨངས་ཀྱི་ཐ་སྟད་ཅིག་ཡིན་ཆོད་འདུག་སྟེ། སྡེ་བོད་གཞུང་གིས་ཆབ་མདོར་བཅུགས་པའི་“མདོ་སྨད་སྤྱི་བྱེད་”ཅེས་པ་དེ་ཡང་ཁམས་ཕྱོགས་ས་ཁུལ་དེས་ཅན་ཞིག་ལ་དབང་སྐྱུར་བྱེད་སའི་ལྟེ་གནས་ཅམ་ལས་མདོ་སྨད་རང་དང་འབྲེལ་བ་བྱུང་མེད་པ་འདི་ཡང་། སྡེ་མོར་དབུས་གཙང་བས་ཁམས་ཁུལ་ལ་མདོ་སྨད་ཏུ་འབོད་པའི་སྐབ་བྱེད་གལ་ཆེན་ཡིན་ལ། བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོར། “མདོ་སྨད། (1) ད་ལྟ་ཆབ་མདོ་ས་ཁུལ་གྱི་མིང་གཞན་ཞིག³⁷” ཅེས་བཤད་འདུག་པ་འདིས་ཀྱང་༡༩༥༩ ཡར་སྡེ་དབུས་གཙང་བས་ཁམས་ཆབ་མདོ་སོགས་ལ་མདོ་སྨད་ཟེར་གྱིན་ཡོད་པའི་ཁྱེད་སྤྱི་ལོ་སྟོན་པ་བཅུགས་ཤིག་ཏུ་སེམས། དེང་སང་གི་དབུས་གཙང་བས་བྱིས་པའི་ཡིག་ཆ་མང་བོ་ན། “མདོ་སྨད་ཨ་མདོའི་ཕྱོགས་” ཞེས་བཤད་འདུག་པ་ནི། མདོ་སྨད་ཅེས་པ་མདོ་སྨད་སྨད་གཉིས་ལ་གོ་དགོས་ཤིང་། དེའི་ནང་ནས་ཀྱང་དབྱེ་བ་བཀར་ཆེ་ཨ་མདོའི་ཕྱོགས་ཟེར་གྱིན་ཡོད་པ་འདྲ་སྟེ། ཨ་མདོ་བཤད་སྐབས་མདོ་སྨད་ཀྱི་མིང་ཆོག་གཅིག་ལུས་མ་ཆོམས་ཤིང་། ཨ་མདོ་ཞེས་པའི་མིང་ཆོག་དེས་ཀྱང་མ་ཆོམས་པར་མདོ་སྨད་ཨ་མདོ་ཞེས་ཇམ་ཆོག་ཅིག་བནན་པའི་ཉམས་འགྱུར་མདོན་པ་དེ་བྱུང་བ་ཡིན།

ནེ་ཏུ་པ་རྟེ་ཏས་ནི་ཨ་མདོ་ལ་“ཁམས་”དང་། མདོ་སྨད་ལ་“མདོ་ཁམས་” ཞེས་བཤད་འདུག་སྟེ།

མཁས་བཙུན་ལྟ་ལ་འབྲུལ་གྱི་བྱ་བ་དེ། དབུས་ན་ལྟ་ས་དང་།
 བསམ་ཡས་གཉིས། འཁམས་ན་ཀ་རྩ་གཡུང་བྱང་ཅེ། ག་གོན་ཐུགས་
 རྩེ་ལྟ་བུ་གཉིས། མདོ་འཁམས་ན། མྱོང་ཐང་འཇིག་རྟེན་སྒྲོལ་
 དང་། འོ་དུམ་བྱམས་སྒྲིན་གཉིས་ཏེ་བྱ་གོ།³⁸ཞེས་དང་། སྤྱི་བཅད་
 སེམས་ཆོས་ཀྱི་སྒྲོམས་བྱ་བ་འཁུ་གཉིས་ནི། དབུས་ན་འཆིང་ཕུ། ཡེར་
 བ། ཐུང་གི་ལ། རྩེ་ལྟ་ལ་དང་བཞིའོ། འཁམས་ན་དན་ཏི་གན།
 འབྲུལ་སྒྲིང་། ཨང་ལུང་། ཨན་རྩུང་བཞིའོ། མདོ་འཁམས་ན་སྒྲིང་
 ཐང་ཨུའི་ལུང་། ཆེར་ཤོད་སེར་འགྱང་དཔེན་གནས། འཇིང་གི་
 རྩེ་བུའི་དཔེན་གནས། སྤང་ཡུལ་གྱི་སྤྱུ་ཏྲོག་དང་བཅུ་གཉིས་སོ།³⁹

ཞེས་གསལ་བའི་ཁམས་དེ་དང་སང་གི་མདོ་སྤྱད་དང་། མདོ་ཁམས་
 ཞེས་པ་དང་སང་གི་ཁམས་ཁུལ་ལ་བཤད་ཀྱིན་ཡོད་པ་ཤེས་ནུས་པ་ཡིན་ནོ།

བརྒྱད་པ། མདོ་སྤྱད།

དེང་སྐབས་མདོ་སྤྱད་དང་ཁམས་ཞེས་སྒྲིང་དུས་ཆབ་མདོ་དང་གོ་
 འཛོ། སྤྱི་ཁམས། ཆ་རོང་། དགའ་བ། བང་ཆེན། བྲག་གཡལ། འབའ་
 ཐང་། ལི་ཐང་། རྩེ་དགོ། དཀར་མངོས་སོགས་འདུས་པའི་ཡུལ་ཁམས་སྤྱི་
 ལ་གོ་བཞིན་ཡོད་ཀྱང་། ཡིག་ཚང་ཁག་བསྒྲིག་བཤེར་དང་རྩེ་མཚན་ལ་བསམ་
 ཆོད་གས་གཙོད་བྱེད་དགོས་པ་དུ་མ་འདུག་སྟེ། སྤྱིར་བཏང་བོད་ཀྱི་གོམས་
 སྒྲོལ་ལ་རི་དང་སྒྲོན་ཤིང་། མིའི་གཟུགས་སྤང་སོགས་གཟུགས་གཞི་གང་ཞིག་
 གི་རྩེ་མོའམ་ཡར་མཐོ་ཕྱོགས་ལ་སྤྱད་དང་། དམའ་ཕྱོགས་ལ་སྤྱད་ཟེར། དེ་
 བཞིན་སའི་ཆགས་དབྱིབས་ཀྱི་དབང་དུ་བཏང་རུང་ས་བབ་མཐོ་ས་ལ་སྤྱད་

དང་དམའ་ས་ལ་སྨད་ཀྱི་ཐ་སྟད་འདྲེན་པ་ཡིན། རྒྱ་མཚན་འདིའི་ཐོག་ནས་
བསམ་ཆོ། བོད་ཡུལ་སྤྱི་ལོ་ཆགས་དབྱིབས་ནི་བྱང་མཐོ་ལ་སྟོ་དམའ་བ་དང་།
རྒྱབ་མཐོ་ཞིང་ཤར་དམའ་སྟབས་ཁམས་དང་ཨ་མདོ་གཉིས་ཀྱི་སྤྱི་མིང་ལ་མདོ་
ཁམས་དང་། དེ་ལ་སྟོ་དམའ་ཀྱི་དབྱེ་བ་བྱེ་ཆོ་ཨ་མདོ་ཕྱོགས་ཀྱི་ས་བབ་མཐོ་
བས་མདོ་སྟོད་དང་། ཁམས་ཕྱོགས་ཀྱི་ས་བབ་དམའ་བས་མདོ་སྨད་དུ་འབོད་
དགོས་པ་གང་ཞིག་ལ་དེ་ལྟར་མ་བོས་པར། དེ་ལས་གོ་སྟོག་སྟེ་འབོད་ཀྱིན་ཡོད་
པ་འདི་རི་ལྟར་བྱུང་བ་ཡིན་ནམ་རུང་ཡ་མཚན་དགོས་པ་ཞིག་འདུག དབུས་
གཙང་ལ་ཆ་བཞག་ཀྱང་། ས་སྒྱ་དང་། ལྷ་ཅེ། དིང་རི་སོགས་སྟོད་ཕྱོགས་ཀྱི་
ས་བབ་མཐོ་ས་ལ་སྟོད་དང་། དེ་ནས་འོང་བའི་མི་ལ་སྟོད་པ་ཟེར་བ་སོགས་
སྟོད་ཀྱི་ཐ་སྟད་ཐོགས་ཆད་ས་བབ་ཁོ་ནས་དབྱེ་བ་དེ་ཅང་གསལ་བོ་ཡིན།

རྒྱ་མཚན་དེ་འབྲེལ་བྱེན་ཡིན་ནམ་ང་ཆོ་ཡ་མཚན་དགོས་པའི་དོན་
གནད་ཅིག་བྱུང་བ་ནི། བོད་རྒྱ་ཆོག་མདོད་ཆེན་མོར། “མདོ་སྟོད། མཆོ་སྟོན་
ཞིང་ཆེན་ཁོངས་མཆོ་སྟོ་བོད་རིགས་རང་སྦྱང་ཁུལ་དང་། མགོ་ལོག་བོད་
རིགས་རང་སྦྱང་ཁུལ་གྱི་མིང་རྟེན་”⁴⁰⁾ ཞེས་འབྱུང་བ་འདི་ཡིན། ཐ་སྟད་འདི་
མཐོང་མ་ཐག་གོམས་འདྲིས་མ་བྱུང་བ་ནམས་ལ་དངངས་འདྲོག་རུང་ཟད་
ཅིག་བསྐང་གིད་ཀྱང་། རྒྱ་མཚན་དང་སྒྲགས་ནས་བསྐྱར་དུ་བསམ་ཆོ་ཐ་སྟད་
འདི་དོན་གྱིས་བདེན་པ་ཡོད་པའི་ཐ་སྟད་ཅིག་ཡིན་ལ། ད་དུང་ཚོམ་སྒྲིག་པས་
གདེང་སྟོབས་ཡོད་པའི་ངང་དེ་ཁུལ་གྱི་མིང་ཡིན་པ་ཙམ་དུ་མ་ཟད། “མིང་
རྟེན་”ཡིན་པར་བཤད་པ་དེ་ལ་ཁུངས་པེར་གྱི་རྒྱ་མཚན་ཞིག་ཡོད་ཅེས་སྟུམ་
སྟེ། བོད་རྒྱ་ཆོག་མདོད་ཆེན་མོ་འདི་རྒྱ་ཀྱང་ཡེ་སིན་གཅིག་སྤྱི་ནམ་དཔྱད་
བརྟར་བ་ཞིག་མ་ཡིན་པར། སྐབས་དེའི་བོད་གངས་ཅན་གྱི་མཁས་པར་
གྲགས་པ་པལ་མོ་ཆེ་སི་ཁྲོན་ཁྲིན་དུ་སོགས་སུ་ཆེད་བསྟོད་ཀྱིས་བྱུ་སྒྲིག་དག་

བཅོས་སྒོན་འཕྲི་སོགས་གནང་བ་ཡིན་སྟབས། དཔུང་གསུམ་གྱིས་དག་པའི་
ལུང་ཚད་མ་ཡིན་མིན་ལ་མ་སྟོན་པར། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མིང་ཆེག་འདི་འདྲའི་ཁྲུང་ས་
བཅོལ་ས་ལྟ་བུ་ནི་ཅིས་ཀྱང་ཡོང་དགོས་ངེས་ལྟ་བུར་མཐོང་བས་དཔུང།

སྒར་བཅོན་པོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་བཤད་པའི་མདོ་སྨད་དང་། དེང་
སང་རང་ཅག་གིས་ཨ་མདོ་ཕྱོགས་ལ་མདོ་སྨད་དུ་འབོད་པ་འདི་གཉིས་ས་ཁྱོན་
སོགས་གཅིག་དུ་འབབ་མིན་ལ་བརྟག་དགོས་ཤིང་། ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཚོས།

དེ་བཞིན་མདོ་སྨད་ཅེས་གྲགས་པ་འདི་ཡང་སྔོན་གྱི་ཡིག་རྒྱུང་ལི་
ཡུལ་ཤོག་རིལ་དུ་གྲགས་པ་སོགས་ཁྲུང་ས་ཐུབ་ལོ་རྒྱུས་དུ་མ་ལ་ཞིབ་
དཔྱད་བྱས་ཆེ་གནང་དུས་སུ་མདོ་སྨད་ཅེས་འབོད་པ་དང་། ད་ལྟ་
མདོ་སྨད་ཅེས་གྲགས་པ་གཉིས་ལ་གནམ་ས་ལྟ་བུའི་བྱང་པར་
མདོན། རྒྱ་མཚན་འདི་འདྲ་ལ་བསམས་ན་བྱིས་སུ་ཁམས་ལི་ཐང་
ཕྱོགས་སུ་བྱོན་པའི་སྐྱེས་ཆེན་དམ་པ་འགའི་རྣམ་ཐར་ཅི་རིགས་
ལས་དེ་དག་གི་འཁྲུངས་ཡུལ་ལ་མདོ་སྨད་ཀྱི་མིང་ཟུར་སྒྱུར་འདུག་
པའང་ཤིན་དུ་བདེན་པར་འདུག་སྟུག། དེ་བཞིན་དུ་ཨ་མདོ་བྱ་བ་
དང་། མདོ་སྨད་བྱ་བ་གཉིས་གཅིག་མི་གཅིག་ལ་ཡང་དཔུང་གཞི་
ཆེ་བར་འདུག་ནའང་། ལྷན་པོ་སྐྱབ་ཏུ་འཁྱུང་ན་མཛེས། ཟེར་བའི་དཔེ་
ལྟར་ཟུར་ཅམ་ཡང་བརྗོད་མ་ཅུས།⁴¹

ཞེས་བཤད་འདུག་པ་ལ་རྒྱ་མཚན་ཤིན་དུ་ཆེ་བར་སྒྲུང་བས་དཔུང་
པར་མཛོད།

དགུ་བཤམ་ མདོ་སྐད་

སྤྱི་ལོ་དུས་རབས་དྲུག་པ་དང་བདུན་པའི་སྐབས་སྟོན་མངའ་རིས་
 ཞེས་པའི་བྱུང་ཁུངས་སུ་དེ་སང་པ་ཀི་མི་ཐན་(Pakistan)ཀྱི་ཁུངས་སུ་ཡོད་
 པའི་སྐལ་ཉི་དང་། རྒྱ་གར་མངའ་ཁུངས་སུ་ཡོད་པའི་ལ་དུགས། ཟངས་དཀར།
 ལུ་ལྷ། སི་ཉི། གར་ཞ་སོགས་དང་། བལ་བོའི་ཁུངས་སུ་ཡོད་པའི་ས་ལྷུ་སྐྱོར་
 ཞེས་ཀྱང་འདུས་པས་ས་ཁུངས་རྒྱ་ཆེ་བས་མི་འཕོར་མང་བ་དང་། བསྟན་པ་
 རྒྱ་དར་སྐབས་ཆོས་རིག་ཀྱང་དར་རྒྱས་ཆེ་བ་བཅས་ཀྱི་ཆ་ནས། སྟོན་མངའ་
 རིས་སྐྱོར་གསུམ། བར་དབུས་གཙང་རུ་བཞི། སྐད་མདོ་ཁམས་སྐང་དྲུག་སྟེ་
 བོད་ཡུལ་བྱིངས་ཀྱི་སུམ་ཆའི་གཅིག་གི་གོ་བབ་བཟུང་ཡོད་པ་གསལ་ཞིང་།
 མངའ་རིས་ཚོགས་དར་རྒྱས་ཆེ་བའི་སྐབས་སུ་“སྐད་མདོ་ཁམས་སྐང་དྲུག་”
 ཅེས་མདོ་སྐད་སྐད་གཉིས་གཅིག་དུ་བསྐྱེད་པས་ཀྱང་བོད་ཡུལ་སྤྱི་ལོ་སུམ་
 ཆའི་གཅིག་ཙམ་ཀྱི་གནས་བབ་ལས་བཟུང་མེད་སྟབས། མདོ་ཁམས་ཞེས་པའི་
 མིང་སྤྱི་ལོ་ལ་འདི་ལས་གཞན་མེད་མོད། རིས་ཀྱིས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འཕེལ་འགྱུར་
 ཀྱི་དབང་གིས་མངའ་རིས་ཀྱི་ས་ཁུངས་ཆེ་རྒྱུ་དང་ཉམས་ཞན་དུ་སོང་བའི་
 ཤུགས་ཀྱིས་སྐར་ཀྱི་འབོད་སྟོལ་དེར་རང་བཞིན་གྱིས་འགྱུར་བ་བྱུང་སྟེ། དབུས་
 གཙང་། མདོ་སྐད་། མདོ་སྐད་ཅེས་པའི་ཐ་སྟོན་འདི་དག་རང་བཞིན་གྱིས་
 བྱུང་བ་ཡིན།

འདིས་ཅི་ཞེས་སྟོན་བཞིན་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། སྐར་བོད་ཡུལ་སྤྱི་ལོ་སུམ་
 ཆའི་གཉིས་ཟིན་པའི་(མངའ་རིས་ཀྱང་འདུས་པའི་)དབུས་གཙང་ལྷུ་ཡོངས་
 རྫོགས་བྱིས་སུ་བོད་སྤྱི་བྱིངས་ཀྱི་སུམ་ཆའི་གཅིག་ཙམ་དུ་གྱུར་པ་དེ་མཐོང་ཐུབ་

པ་ཡིན་ལ། མངའ་རིས་ཕྱོགས་རྗེ་རྒྱུད་དང་མདོ་ཁམས་རྗེ་རྒྱས་སུ་གྱུར་པའི་
ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འཕེལ་རིམ་དེའི་དབང་གིས་མདོ་ཁམས་ལ་མདོ་སྟོད་དང་མདོ་སྣང་
ཀྱི་ཐ་སྐད་འདི་དག་ཀྱང་རང་བཞིན་གྱིས་བྱུང་བར་སྤང་།

སྐབས་སུ་བབ་པ་མདོ་སྣང་ཅེས་པའི་ཐ་སྐད་འདི་ནམ་བུར་གི་དུས་ལ་
དབྱེད་ཆོ། དུན་དོང་གཏེར་ཡིག་གི་བཅན་པོའི་མཛད་རིམ་གནད་བསྟུས་ལོ་
ཆིགས་སུ།

སྤང་གི་ལོ་ལ་བབ་སྟེ། བཅན་པོ་ཉེན་ཀར་ན་བཞུགས་ཤིང་། སྟོན་
ཆེ་སྟོང་ཅན་གྱིས། གཡུག་དུ་གནག་ལིངས་བཏབ། ད་རྒྱལ་མང་
པོ་རྗེ་ཞིང་གི་ཕྱིར་རིལ་བཞིས། ར་སང་རྗེའི་སྟོན་རིད་སྟག་སྐྱོ་དང་
ཞིང་གི་ཆོང་ཆེན་སྦྱར་ད། ཞང་ཞུང་ཡུལ་གྱི་མངན་དུ་སྟུག་གིས་ཅན་
མ་རྒྱུད་བཞུག། མདོ་སྣང་ཀམ་ཁྱི་བཟང་བྱེ་འདའ་ཐོང་བྱིས་བཀྱམ་
སྟེ་ཤ་གཉར་ད་པར་ལོ་གཆིག་⁴²

ཅེས་མདོ་སྣང་གི་ཐ་སྐད་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཐོག་དུ་བྱུང་བ་ལྟ་བུའི་འདི་ཕྱི་
ལོ་༡༤༩༡ ལ་ཁེལ་ཡོད་སྟབས། མདོ་སྣང་གི་ཐ་སྐད་འདི་རང་ཅག་གི་ཡིག་ལམ་
དུ་བཀོད་ནས་ད་ལོ་སྟེ་ཕྱི་ལོ་༡༠༠༧ བར་ལོ་ངོ་༡༩༥༥ སོང་ཡོད། ད་དུང་
དུན་དོང་གཏེར་ཡིག་དུ་མདོ་སྣང་གི་ཐ་སྐད་འདི་ལན་གངས་བཅུ་སྟག་མར་
བྱུང་འདུག་ཀྱང་། སྐབས་དོན་དང་སྦྱར་ནས་འཆད་རྒྱ་ཡིན་པས་འདིར་ནི་
དཔེ་མཆོན་ཅུང་ཟད་པ་ཡིན་ལ། གཏེར་ཡིག་འདིར་གསལ་བའི་མདོ་སྣང་
ཅེས་པའི་ཐ་སྐད་འདི་དེང་གི་མདོ་སྣང་རང་ལ་བཤད་ཀྱིན་ཡོད་པའང་ད་ཅང་
གསལ།

དེ་ལྟར་མཐའ་སྐྱོམ་གྱི་རྒྱུ་ལ་བཤད་བྱ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། དེང་
སང་བོད་ཕྱི་ལོགས་སུ་གནས་པའི་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་སྐོར་རེས་སྤར་སོག་པོས་

ཀྱང་དགོས་པར་མངོན།⁴³

ཞེས་མི་ཀན་བོད་ཀྱི་ཆོས་རིག་དང་ལོ་རྒྱུས། དུལ་ལྟངས་ལ་རྒྱས་མྱོང་
ཡོད་པའི་གཏམ་འདི་འདྲ་ལ་བསམ་གཞིགས་ཟབ་མོ་དགོས་པར་སྣང་ངོ་།

བརྒྱ་བ། ཆོལ་ཁ།

ཆོལ་ཁ་ཞེས་པའི་མིང་འདི་ཆོས་གནའ་དུས་ནས་བོད་རང་ལ་གཤམ་
པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཐ་སྐད་རྙིང་བ་ནི་མིན་ལ། བོད་སྐད་ཡིན་མིན་ཡང་ཤེས་དཀའ་
བ་ཡིན། གནའ་དེང་གི་ཡིག་ཆ་འགའ་ཞིག་ཏུ་ཆོལ་ཁ་ཞེས་པ་ཤོག་པ་དང་དོན་
གཅིག་ཡིན་ཟེར། འགའ་ཞིག་གིས། ཟླགས་ཁག་གི་དོན་དུ་འབྱུག་པར་འདོད།
ཡང་ལ་ལས་འབྱུང་ཁྲུངས་སམ་དར་སའི་གནས་ལ་གོ་དགོས་པར་བཤད།
གཞན་ཡང་སོག་སྐད་དེ་ཆོག་ཁག་གམ་ཤོག་ཁག་གི་དོན་ལ་འབྱུག་ཟེར་བ་
སོགས་ལ་ཁྲུངས་ལྟར་རྒྱ་མཚན་ཚད་ལྡན་ཡོད་མེད་མ་ངེས་ཀྱང་། དོན་གྱི་བབ་
ལྷགས་ལ་བལྟས་ན་ས་ཟླགས་ངེས་ཅན་ཞིག་གམ། དུལ་ལྟངས་གང་ཞིག་གི་ཆ་
ཤས། ས་ཁུལ། ཤོག་ཁག་སོགས་ཀྱི་གོ་དོན་དང་རྣམ་པ་ཡོད་པའི་མིང་ཆོག་
ཅིག་ཡིན་པ་ལ་དོགས་པ་ཟེ་མི་དགོས་པ་ཡིན།

དེལ་ཆུ་རྩ་རྩ་ཁྲའི་གསུང་འབྲུམ་རྣམ་ཐར་ཞུ་སེར་བསྟན་པའི་
མངོས་རྒྱུ་ཤོག་གངས་ཀྱང་བར། ཆོལ་ཁའམ་བོད་སྐད་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་
ན་འབྱུང་ཁྲུངས་གསུམ་ཡོད་ཅིང་། ཞེས་གསུངས་པའི་ཉམས་ལ་དཔགས་ན་
ཆོལ་ཁ་ཞེས་པ་སོག་སྐད་ཡིན་ཤག་ཏུ་གསུངས་པ་འདྲ།

སྒོ་མང་མཁན་བྱུར་ངག་དབང་ཉི་མས་དེལ་ཆུའི་རྣམ་ཐར་བྲངས་

དེ། ཆོལ་ཁ་ཞེས་པ་ཡིན་ཆུ་ནི་ཆོལ་ཁ་སྟེ། སྐྱོད་སྐྱོད་དུ་ཆོལ་ཁ་ཞེས་པ་འབྱུང་
 བྱུང་ས་ཀྱི་སྐྱོད་ཡིན་སྟབས་ཆོལ་ཁ་གསུམ་དུ་གྲགས་པ་ནི་འབྱུང་བྱུང་ས་གསུམ་
 གྱི་དོན་དུ་བཤད་⁴⁴ཀྱང་། ཡང་ཁོང་གིས། ཆོལ་ཁ་ནི་སྐྱོད་སྐྱོད་ཆོལ་ཁ་བྱུང་
 ཆག་ཅིང་། སྐྱོད་སྐྱོད་དུ་ཆོལ་ཁ་ཞེས་པ་སྐྱོད་གྲགས་ཀྱི་དོན་ཡིན་པས། དབུས་
 གཙང་ཆོས་ཀྱི་སྐྱོད་གྲགས། བདེ་སྐྱོད་མིའི་སྐྱོད་གྲགས། བདེ་སྐྱོད་ཉེ་སྐྱོད་
 གྲགས་སུ་བརྗོད་དགོས་པར་བཤད་⁴⁵པ་གཉིས་ལ་ནང་འགལ་ཡོད་མེད་དང་།
 སྐབས་དོན་དང་འབྲེལ་མ་འབྲེལ་དཔྱད་ཆུ་སྟངས་།

བོད་ཡུལ་ཤོར་ཆུལ་བོའི་རིང་ལ་གཏན་ལ་པལ་པ་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ཟེར་
 བ་ཡོད་དེ། ... ཤོར་ཆུལ་བོའི་རིང་ལ་ཐ་སྟོད་འདི་ཆགས་པ་ཡིན། ཤོར་ཆུལ་
 བོ་ཡན་ཆད་དུ་ཐ་སྟོད་འདི་མེད། ཆོལ་ཁ་ཞེས་པ་འང་འགའ་རེས་བཤད་ན་
 བོད་སྐྱོད་དངོས་གཞི་རེད་ཟེར་ལ། ཡང་འགའ་རེས་བཤད་ན་བོད་སྐྱོད་མ་
 ཡིན་པར་སྐྱོད་སྐྱོད་རེད་ཟེར་བའི་བཤད་ལུགས་གཉིས་ཡོད་ཀྱང་། ང་རང་
 གི་ལྟ་ཆུལ་ཡིན་ན་ས་སྐྱོད་མ་ཞེས་ཀྱིས་མཛད་པའི་ས་སྐྱོད་གདུང་རབས་ཀྱི་ནང་
 དུ་ཡིག་མི་འདྲ་བ་གཉིས་ཡོད་ཀྱི་དེ་ལས་གཅིག་ནི་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་ཆོལ་ཁ་
 ཞེས་པ་དེ་ཡིན། གཅིག་ནི་སྐྱོད་སྐྱོད་ཆོལ་ཁ་ཞེས་པ་དེ་ཡིན། འདི་ལ་བརྟེན་ནས་ངས་
 བསམ་སྟོབས་བཏང་བ་ནི། དབུས་གཙང་གི་གདངས་ཀྱི་དབང་དུ་བཏང་ན་ཕྱ་
 ཞེས་པ་མ་མཐོང་སྐྱོད་གདངས་ལྟར་མ་ཡིན་པར། ཕྱ་ལ་ཅའི་གདངས་དང་།
 ཕྱ་ལ་ཆའི་གདངས་ལྟར་སྟོག་པས། སྐྱོད་རིགས་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་ན་སྐྱོད་སྐྱོད་
 ཆོལ་ཁ་ཞེས་པ་དབུས་གཙང་གི་གདངས་ལྟར་ཆོགས་ཁ་ཟེར་བས། ཡིག་པ་དག་
 གིས་སྐབས་རེར་སྐྱོད་སྐྱོད་ཁ་དང་། སྐབས་རེར་ཆོལ་ཁ་ཞེས་བྱིས། རིམ་གྱིས་
 ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཡིག་མི་ནང་དུ་དབུས་ཆོས་ཀྱི་ཆོལ་ཁ། བདེ་སྐྱོད་མིའི་ཆོལ་ཁ། བདེ་
 སྐྱོད་ཉེ་ཆོལ་ཁ་ཞེས་བྱུང་བ་ཡིན་ནམ་སྟེ།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་རྒྱ་དམར་བོད་ཡུལ་དུ་མ་སྤེབས་ཡར་ཐོན་བཅས་ས་
 པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཞིག་དུ་བོད་ཕྱོགས་ཁ་གསུམ་⁴⁶ཞེས་འཇིགས་པའང་
 སྤང་། ཡིན་ནའང་ང་ཚོར་འཕྲད་བཞིན་པའི་གནད་འགངས་ཆེ་ཤོས་ནི། ཆོལ་
 ཁ་ཞེས་པ་གང་གི་སྐད་ཡིན་མིན་དང་། དེའི་གོ་དོན་འཆོལ་རྒྱ་དེ་མ་ཡིན་པར་
 རྟོག་སོག་གི་རྒྱལ་བོ་དག་གིས་བོད་ཁྱོན་ཡོངས་རྫོང་ཆོལ་ཁའམ་ཕྱོགས་ཁག་
 གསུམ་དུ་བགོས་པ་དང་། དེའི་ཤུགས་རྒྱུན་ད་ལྟའང་ལྟག་བཞིན་པ། ཤུགས་
 རྒྱུན་དེའི་དབང་གིས་ཆོལ་ཁར་བཏགས་པ་དག་གི་ས་མཆའས་སུ་གནས་སྟོན་
 བྱེད་པའི་སྡེ་ཆོ་དག་ཆོལ་ཁ་གང་གི་ཁོངས་གཏོགས་ཡིན་མིན་གྱི་ཚད་ལྡན་
 འཐེན་འཁྲུང་ཡོང་བཞིན་པ་གཙང་སེལ་བྱེད་རྒྱ་དེ་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིབ་དག་གི་ལས་
 འགན་ལྟ་བུ་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་ས་སྐྱ་བ་འགོ་མགོན་ཆོས་འཕགས་ཀྱིས་རྟོག་སེ་ཆེན་
 ལ་གསང་སྐྱགས་ཀྱི་དབང་ཆེན་བར་བ་བསྐྱར་བའི་ཆོས་ཡོན་དུ་ཆོས་དུང་
 དཀར་མོ་རྒྱག་གྲག་གིས་གཙོས་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ཡར་འབུལ་བྱས་པ་ནས་
 ཆོལ་ཁ་ཞེས་པའི་ཐ་སྐད་འདི་རང་ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་སུ་སྤེབས་པ་ཡིན། དེ་ལྟར་
 ཆོལ་ཁ་གསུམ་དུ་བགོས་པའི་ས་ཆེགས་ནི། མངའ་རིས་གྲང་ཐང་ནས་སོག་
 ལ་སྐྱོ་བོ་ཡན་དུས་གཙང་ཆོས་ཀྱི་ཆོལ་ཁ་དང་། སོག་ལ་སྐྱོ་བོ་ནས་མ་རྩུ་ཁྲག་
 པ་བར་མདོ་སྟོན་མའི་ཆོལ་ཁ། མ་རྩུ་ཁྲག་པ་ནས་རྒྱའི་མཆོད་རྟེན་དཀར་བོ་
 ཡན་མདོ་སྟོན་རྟེན་ཆོལ་ཁར་གྲགས་⁴⁷པ་བྱུང་། སྐབས་མ་ལེགས་པ་ཞིག་ལ་
 ད་ལྟ་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ཅན་མ་ཟད་འཛམ་བུ་སྤྱི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ངེས་
 ཆ་ཆེ་བར་གྲགས་པ་སུས་ཀྱང་སོག་ལ་སྐྱོ་བོ་དང་། མ་རྩུ་ཁྲག་པ། མཆོད་
 རྟེན་དཀར་བོ་བཅས་ཆོལ་ཁའི་ས་མཆའས་དེ་དག་གང་དུ་ཡོད་དོས་འདྲིན་
 བྱ་བྱ་བ་མེད་པ་དེ་ཡིན།

གོང་ལོག་ཅི་རིགས་སུ་ཁྲུངས་ལུང་མང་ཙམ་བཀོད་པ་ལྟར། ཆོལ་ཁ་
གསུམ་གྱི་ས་ཆོགས་བྱལ་ཁོངས་ད་ལྟ་ངོས་འཛིན་བྱེད་བཞིན་པ་ལྟར་བྱས་ན།
སྤར་བྱུང་ལོ་རྒྱུས་སུ་གྲགས་པའི་མངའ་རིས་སྒྲོར་གསུམ་གྱི་མང་ཤོས་དབུས་
གཙང་ཆོས་ཀྱི་ཆོལ་ཁའི་ཁོངས་འདྲུ་ཐབས་མེད་ཅིང་། བདེ་སྐྱོད་དང་དབུས་
གཙང་གི་བར་དུ་གོང་པོ་སོགས་ཚུད་རྒྱུ་ལྟན་པའི་ཡུལ་ཆན་དུ་མ་དང་། བདེ་
སྐྱོད་སྤར་གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་འང་ངོས་འཛིན་མི་འདྲ་བ་མང་ཙམ་ཡོང་བཞིན་
པ་ཡིན།

གལ་སྲིད་མ་ཚུལ་ཁྲུག་པ་ཡན་མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་ཁོངས་ཡིན་ན། ལོ་རྒྱུས་
ཐོག་མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་ཡུལ་སྡེ་ཚུད་མེད་ཡོངས་གྲགས་ཤིན་དུ་མང་བོ་མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་
ཁོངས་ཡིན་དགོས་པར་འགྱུར་ཞིང་། ད་ལྟ་མདོ་སྐྱོད་ཆོལ་ཁར་ཅི་བཞིན་པའི་
ཡུལ་སྡེ་རྒྱ་ཆེན་པོ་མང་རབ་ཅིག་མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་ཁོངས་མིན་དགོས་པ་སོགས་ཀྱི་
ཚུད་རྒྱུ་ལྟན་ལྟག་མ་མང་བོ་འབྱུང་ངེས་ཡིན། ཡིན་ནའང་ང་ཆོར་ཐབས་ལམ་
དུ་མ་ཞིག་ཡོད་པ་ལས་གལ་ཆེ་ཤོས་གཅིག་ནི། སྤར་བྱུང་བོད་ཀྱི་འབྲེལ་ཡོད་
ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ང་ཆད་ལྟན་ཁག་བསྐྱར་བསྒྲིག་ཐེངས་ཤིག་བྱ་རྒྱུ་དེ་ཡིན། ས་
ནོར་གྱི་སྒྲོར་འཁོད་པའི་ཡིག་ཆ་ང་གལ་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ཡོད་པ་ནི། ལྟག་ཆང་རྫོང་
བའི་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་ང་ཆེན་མོ་ཡིན་ལ། ཞིབ་དུ་བཟླག་ན་འདི་ལྟར་འབྱུང་སྟེ།

ནི་ཤུ་ཅ་བདུན་དབུས་གཙང་དཔོན་ཆེན་གྱིས། །

སྤར་མའི་བཀའ་དང་རྒྱལ་བོའི་ལུང་བཞིན་དུ། །

ཁྲིམས་གཉིས་བསྐྱངས་ནས་རྒྱལ་ཁམས་བདེ་བ་དང་། །

བསྟན་པའི་གསལ་བྱེད་རྒྱར་པའང་བྱུང་བར་གནང་། །

དེ་མཐུན་མདོ་སྐྱོད་གོན་གྱི་(གོ་འདྲོ་)མདོ་སྐྱོད་སྤང་ཆང་(ཆང་)སྟེ།

ཆོལ་ཁ་རེ་རེ་ལ་དཔོན་ཆེན་རེ་ཡོད་ལོ། ⁴⁸ ཞེས་གསལ་བར་འབྱུང་

བ་འདི་ཡིན་ལ། ལུང་ཆོག་འདིས་ཅི་ཞིག་སྟོན་གྱིན་ཡོད་པ་ཡིན་ནམ།

དང་པོ་ནི་ཤུ་ཙུ་བདུན་ཞེས་པའི་དོན་ནི། ས་ནོར་གྱིས་བོད་ཁྱོན་ཡོངས་
 རྫོགས་ཆོལ་ཁ་གསུམ་དུ་བཅོས་ནས་མངའ་དབང་བསྐྱར་སྐྱབས། འཇམ་མོ་
 ཞེས་པའི་ལམ་ལུགས་ཀྱང་བཅུགས་ཏེ། མདོ་སྨད་ལ་འཇམ་མོ་བདུན། མདོ་
 སྟོད་ལ་འཇམ་མོ་དགུ། དབུས་གཙང་ལ་འཇམ་མོ་བཅུ་གཅིག་བཅས་བསྟོམས་
 པས་འཇམ་མོ་ཉེར་བདུན་བཅུགས་པ་དེ་ལ་གོ་དགོས་པ་ཡིན།

དབུས་གཙང་དཔོན་ཆེན་ཞེས་པ་ནི། འགྲོ་མགོན་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་
 པས་ཕུགས་རྒྱུ་རིང་བོའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དགོས་དམིགས་བསྐྱབ་ཕྱིར། ས་རྒྱའི་
 དཔོན་ཆེན་ལམ་ལུགས་སྟོལ་བཏོད་མཛད་དེ། སྤྱི་ཕྱི་ཡོངས་རྫོགས་བསྟོམས་
 པས་དཔོན་རབས་ཉེར་གཅིག་ཙམ་བྱུང་ནས། དེ་དག་གིས་སྤྱི་མ་འཕགས་
 པའི་བཀའ་དང་། ནོར་སེ་ཆེན་རྒྱལ་བོའི་ལུང་ལས་ལ་བཞེན་ནས་བོད་ཁམས་
 དང་དབུས་གཙང་ཆོས་ཀྱི་ཆོལ་ཁའི་ཁྱོན་ལ་ཆོས་སྲིད་ལུགས་ཀྱི་བཀྱི་བ་ཚུལ་
 བཞེན་བསྐྱབས་པས་རྒྱལ་ཁམས་བདེ་ཞིང་ཆབ་འབངས་སྦྱིད་པའི་བསྐྱལ་
 བཟང་ལ་ཡོངས་སྤུད་པའི་དོན་ཡིན། སྒོ་དེ་དང་མཐུན་པར་མདོ་སྟོད་མའི་
 ཆོལ་ཁའི་མགོ་དཔོན་དུ་གོན་གྱི་(དེང་དུས་འདི་ལ་གོ་འཛོལ་ཞེས་འབྲི་བཞེན་
 ལྷང་།)དང་། མདོ་སྨད་ཉའི་ཆོལ་ཁའི་མགོ་དཔོན་དུ་སྤྱིང་ཆང་བསྐྱོས་ཏེ་ཡུལ་
 ཁམས་དེ་དག་ལ་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་ཁ་ལོ་བསྐྱར་བའི་དོན་ཡིན་ནོ།

འོ་ན་སྐབས་དེའི་མདོ་སྨད་ཆོལ་ཁའི་མགོ་དཔོན་དུ་བསྐྱོས་པ་སྤྱིང་
 ཆང་ཞེས་དེ་གང་ཡིན་ནམ་སྟུམ་ན། ད་ལྟ་སྤྱིང་གི་མིང་བརྟམ་ཉམས་པར་ཡོད་
 པ་ནི། མདོ་སྨད་མཛོད་དགེ་སྤྱིང་བ་དང་། ལྷེ་དགའི་སྤྱིང་ཆང་ལྟ་བུ་ལས་ཡུལ་
 ལྷེ་སྤྱི་དོག་མ་ཉ་ལམ་མེད་ཆོད་ཀྱང་། ལྷེ་སྤྱིང་མིང་ཐོགས་པའི་ས་རིས་ཡུལ་
 ལྷེ་མང་བོ་བྱུང་ཡོད་པ་འདྲ། དེང་སང་ཁམས་ཁུལ་གྱི་རྒྱལ་ཕྱན་གྲགས་ཆེན་

བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་འདུག་ལ། རབ་བྱུང་བཞི་བའི་ཚུ་སྐད་སྤྱི་ལོ་༡༡༥༩ ལོ་ནས་
རབ་བྱུང་དྲུག་པའི་ཤིང་ན་སྤྱི་ལོ་༡༣༥༤ ལོར་ས་སྐྱའི་སྤྱི་དབང་ཐོར་ཞིག་ཏུ་
མ་སོང་བར། ས་ནོར་གྱིས་བསྐོས་པའི་བོད་ཁྱོན་ཡོངས་ཀྱི་དཔོན་རིགས་དག་
ལ་སྤྱི་དོན་གྱི་སྟོབས་ཤུགས་འཕེལ་ཅིང་། ས་ནོར་གྱི་རྒྱབ་སྐྱོར་ལ་བརྟེན་པའི་
ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་དཔོན་ཆེན་དག་གིས་པལ་ཆེར་ལོ་ངོ་༡༠༠ ཡས་མས་ལ་རང་
ཁོངས་ཆོལ་ཁ་སོ་སོར་མངའ་དབང་བསྐྱར་པ་ཡིན་ལ། དེ་བཞིན་སྐབས་དེའི་
མདོ་སྐད་རྟེན་ཆོལ་ཁའི་སྤྱི་དཔོན་སྡེ་དགེ་དཔོན་ཆེན་དག་གིས་ཀྱང་མདོ་སྐད་
རྟེན་ཆོལ་ཁ་ལ་མངའ་དབང་བསྐྱར་པར་སྤང་།

ལོ་ན་མདོ་སྐད་རྟེན་ཆོལ་ཁའི་སྤྱི་དཔོན་སྡེ་དགེ་དཔོན་ཆེན་དང་། ད་
ལྟའི་མདོ་སྐད་རྟེན་ཆོལ་ཁའི་དཔོན་འབངས་ཀྱི་འབྲེལ་ལམ་ངེ་ལྟར་ཆད་པ་
ཡིན་ནམ་སྟམ་ན། རེ་ཞིག་དེའི་སྐོར་གསལ་བའི་ཡིག་ཆ་ཆད་ལྡན་མ་རྟེན་ཀྱང་།
སྐབས་དེ་དག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གནས་བབ་སྤྱི་ལ་དབྱད་ན་འདི་ལྟར་འཆར་། སྤྱི་
ལོ་དུས་རབས་བཅུ་བཞི་བའི་དཀྱིལ་དུ་ས་སྐྱ་བས་བོད་ཁྱོན་ཡོངས་ལ་མངའ་
དབང་སྐྱར་བའི་མཐུག་ཡོངས་སུ་རྫོགས་སྟབས། དེ་ལ་བརྟེན་པའི་ས་གནས་
རེ་རེའི་མགོ་དཔོན་དག་གི་དབང་ཤུགས་ཀྱང་ཉམས་ཆག་ཏུ་བྱིན་ཅིང་། མདོ་
སྐད་རྟེན་ཆོལ་ཁའི་སྤྱི་དཔོན་སྡེ་དགེ་དཔོན་ཆེན་གྱིས་དབང་སྐྱར་བྱེད་ཡུལ་
གྱི་བྱུང་ཁོངས་རང་ཤུགས་ཀྱིས་ངེ་རྒྱུང་དུ་སོང་ནས། ད་ལྟའི་སྡེ་དགེའི་ཡུལ་
ཅམ་ལ་དབང་སྐྱར་བྱེད་མཁན་གྱི་ས་གནས་དཔོན་རྒྱུང་ཞིག་ཏུ་གྱུར་པ་ཡིན་
ནམ་སྟམ།

སྡེ་དགེའི་ཡུལ་འདི་མདོ་སྐད་རྟེན་ཆོལ་ཁོངས་ཡིན་པའི་སྐབས་བྱེད་དང་
རྒྱ་མཚན་གོང་དུ་བཀོད་པ་དེ་ཅམ་ཡང་མ་ཡིན་པར། ཁུངས་སྐྱེལ་གྱི་ཡིག་ཆ་
ཆད་ལྡན་གཞན་ཡང་ཡོད་དེ། སྡེ་དགེ་རྒྱལ་བོས་སྤྱིན་བདག་ཞུས་ཏེ་བཞུན་

འགྱུར་དཔར་བཞེངས་བྱས་སྐབས་བཅུ་མས་པའི་དཀར་ཆག་ལས། སྐབས་
 ཏུག་པ། ཇི་ལྟར་བསྐྱུལ་བ་བཞིན་དགོངས་འགྲེལ་པར་དུ་སྐྱབ་པ་ཞེས་པའི་
 ནང་གསེས་དང་པོ། གང་དུ་བསྐྱབ་པའི་ཡུལ་ནི་དགའི་བྱང་པར་བཤད་སྐབས།
 ཡང་ཆེ་རིང་གནམ་གྱི་མཐོངས་ནས་བསྐྱོས་པའི་སྟོབས་གྱི་འཁོར་
 ལོས་སྐྱར་བ་དྲིང་གིར་གན་གྱིས། ཆོས་གྱི་རྒྱལ་པོ་དཔལ་ས་སྐྱབ་
 འཕགས་པ་སྟོ་གོས་རྒྱལ་མཆན་དཔལ་བཟང་པོ་ལ་དབང་ཡོན་གྱི་
 རིམ་པ་གསུམ་ཕུལ་བའི་དང་པོ་ལ་ཁྲི་སྟོར་བརྩ་གསུམ་ཕུལ་བ་དང་།
 བར་བ་ལ་ཆོས་དུང་དཀར་པོ་རྒྱུ་གས་གྱིས་གཙོས་པའི་པོ་ད་
 ཆོལ་ཁ་གསུམ་ཕུལ་བ་དང་། རྩེས་མ་ལ་སྤྱོད་མའི་བཀའ་བཞིན་དུ་
 རྒྱུ་མི་ཡུར་ཆེན་པོ་ཕུལ་བ་ལས། བར་བ་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ཞེས་བྱ་
 བའི་ཐ་སྟོད་གདགས་གཞི་ཡང་། མངའ་རིས་གྲུང་ཐང་ནས་སོག་
 ལ་སྐྱབ་པའི་བར་ལ་དབྱུས་གཙང་དམ་པ་ཆོས་གྱི་ཆོལ་ཁ་དང་། སོག་
 ལ་སྐྱབ་པོ་ནས་མ་རྒྱུ་ལྷུག་པའི་བར་ལ་མདོ་སྨད་མགོ་ནག་མའི་ཆོལ་
 ཁ་དང་། མ་རྒྱུ་ལྷུག་པ་ནས་རྒྱ་མཆོད་རྟེན་དཀར་པོའི་བར་ལ་མདོ་
 སྨད་གེར་ལིང་རྟེན་ཆོལ་ཁ་སྟེ་གསུམ་པོ་འདི་ལ་ཞིང་གཅིག་དུ་
 བཅེས་པ་ཡིན་ཏེ། དེའང་རྟོག་མེད་རྒྱལ་པོའི་མངའ་འོག་དུ་ཞིང་
 བརྩ་གཅིག་ཡོད་པ་ལས། འདིར་ཆོལ་ཁ་གསུམ་དུ་ཞིང་གཅིག་རྩུང་
 ཟད་མ་ལང་ནའང་། སྤྱོད་མ་བཞུགས་པའི་གནས་ཡིན་པ་དང་བསྟན་
 པ་དར་བའི་གནས་ཡིན་པས་གཞན་ལས་བྱུང་དུ་འཕགས་པར་
 དགོངས་ནས་ཞིང་གཅིག་དུ་བཅེས་ནས་ཕུལ་བར་གྲགས་སོ། དེ་
 ལྟར་ཇི་སྟོན་བཤད་པའི་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ལས་ཆོལ་ཁ་བྱི་མ་པོ་དང་
 པོ་ད་ཆེན་པོ་གཉིས་ལས། པོ་ད་ཆེན་པོར་གྲགས་པའི་སའི་ཐིག་ལེ་

གང་ཡིན་པ་སྟེ།⁴⁹

ཞེས་གསལ་བོར་གསུངས་འདུག་པ་འདི་ལ་གཞིགས་ཆོ། ཁམས་སྡེ་
དགེ་རྒྱལ་བོའི་མངའ་ཁོངས་འདི་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་དུ་ཕྱེ་བ་ལས་ཕྱི་མ་མདོ་
སྤང་རྟའི་ཆོལ་ཁའི་ཁོངས་གཏོགས་ཡིན་པར་བཤད་པ་འདི་ཡིན།

དེས་ན་སྡེ་དགའི་བསྟན་འགྱུར་དཀར་ཆག་ཚྭ་པ་བོ་ཞུས་ཆེན་པ་
ཚུལ་ཁྲིམས་རིན་ཆེན་ནི། རབ་བྱུང་བཅུ་གཞིས་པའི་མེ་སྤང་སྤྱི་ལོ་༡༤༩༧ ལོར་
ཁམས་ལྷན་ཁོག་དུ་འཁྲུངས། དགྲུང་གུངས་༡༤ བར་སྡེ་དགའ་ཐེབས། སྡེ་
དགེ་ས་སྤྱོད་སྤྲོ་མ་ཀུན་དགའ་འཕྲིན་ལས་རྒྱ་མཚོས་དཔར་ཁང་ཆེན་མོའི་ཞུས་
ཆེན་པར་བསྐོས། བསྟན་འགྱུར་དཔར་བཞེངས་བྱས་སྐབས་ཀྱི་ཞུས་ཆེན་པ་
གནང་ནས་དཀར་ཆག་འདི་བཅུམས་པ་ཡིན།

དེས་ན་ཞུས་ཆེན་པ་འདི་བ་སྡེ་དགེ་རྒྱལ་བོས་དཔར་ཁང་གི་ཞུས་ཆེན་
པར་གདན་འདྲངས་པ་དང་། བསྟན་འགྱུར་དཀར་ཆག་ཚྭ་སྐུལ་གྱིས་ལྷགས་
ཚྭ་མཛད་ནས་དཔར་ལོ་ངོ་༡༧༠ ལྷག་སོང་བའི་རིང་སྡེ་དགེ་རྒྱལ་སྟོན་མི་
སེར་སུས་ཀྱང་དཀར་ཆག་འདིའི་ནང་གསལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བརྗོད་བབ་ལ་
དགག་བྱ་དང་དོགས་སྤོང་བྱས་ཐོབ་མེད་པ་དེ་ནི། བསྟན་འགྱུར་དཀར་ཆག་
འདིར་གསལ་བའི་སྡེ་དགེ་རྒྱལ་སྟོན་འཁོར་འབངས་དང་བཅས་པའི་གནས་
བབ་བཤད་པ་དག་ཡིན་ལུགས་རྒྱ་མཚན་ལྷན་ཅིང་། དེ་ལ་མི་དམངས་ཀྱིས་
ངོས་ལེན་ཡོད་པའི་བདེན་དཔང་ཉག་ཅིག་དེ་ཡིན།

རྒྱ་མཚན་དེ་དག་ཕྱིར་ན། ཁམས་ཀྱི་རྟིང་མའི་མཁས་དབང་གུ་རུ་བཀྲ་
ཤིས་ཀྱིས་མཛད་པའི་ཆོས་འབྱུང་དུ།

མདོ་སྤང་སྤྱོད་ཀྱིས་འདིར་ཡངས་པའི་ས་ཆེན་པོ་ཆོས་བཞིན་དུ་
བསྐྱུངས་ཤིང་པ་རོལ་གྱི་རྒྱལ་ཕྱན་ནམས་ཀྱིས་ནམ་ཡང་བརྩི་བར་

མི་ནུས་པའི་སྟོབས་ཀྱི་འཁོར་ལོས་བསྐྱར་བ་ས་སྤྱོད་ནི་དག་ཆུལ་པོ་
 ཞེས་སྟན་པའི་བ་དན་དཀར་པོ།⁵⁰
 ཞེས་སོགས་དེང་སང་ཁམས་སུ་འབོད་པའི་ཡུལ་ལུང་མང་པོའི་མཁས་པ་སྤྱི་
 མ་དག་གིས་ཡུལ་ལུང་དེ་དག་ཏུ་འབྱུངས་པའི་མཁས་དབང་སྐྱེས་ཆེན་རྣམས་
 ཀྱི་འབྱུངས་ཡུལ་མདོ་སྨད་ཏུ་བཤད་པའི་གནས་ཚུལ་ངོ་མ་ཤེས་ཐུབ་པ་ཡིན་
 པས་དབྱད་པར་བྱའོ།

བརྒྱ་གཅིག་པ། ཙོང་ཁ།

བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་“ཙོང་ཁ”ཞེས་པའི་ཐ་སྟད་འདི་ཨ་མདོའི་ཡུལ་
 གྱི་འཕེལ་བྱེད་གང་རུང་ལ་གོ་བའི་མིང་རྟོང་ཞིག་ཡིན། མཁས་པ་ལ་ལས་ཙོང་
 ཁ་ནི་ཙོང་ཁའི་སྐྱེས་རིའི་ངོས་སུ་རི་ཙོང་མང་པོ་སྐྱེས་པས་ཙོང་ཁ་ཐོགས་ཟེར་
 བ་དང་། ཡང་འགའ་ཞིག་གིས་བཙོང་སྟོན་འདྲུག་ཅན་འདི་བྱིས་ཏེ་སྟོན་
 འཕགས་པ་ཏྲག་ཏུ་དུས་བྱང་སེམས་ཆོས་འཕགས་ལས་ཤེར་བྱིན་གསལ་བྱིར་
 རང་ལུས་ཀྱི་ཤ་བཅད་དེ་བཙོང་ས་ཡིན་པས་སྟོན་འདྲུག་ཅན་འདི་འཐད་པར་
 བཤད་པའི་ངག་རྒྱུན་གཉིས་ད་ལྟའི་གྲ་སའི་དག་བཤེས་ཆོའི་ཁ་ན་ཡོངས་
 གྲགས་ཡིན་ཀྱང་། ལོ་རྒྱུས་ཡིག་རྟོང་ཁག་ལ་ཞིབ་འདྲུག་བྱས་ཆོ་སྟོན་འདྲུག་
 མེད་མཁན་ཀྱི་ཙོང་འདི་ཉིད་རྒྱུགས་ཆེ་བར་མཐོང་།

ཙོང་ཁ་འདི་ཡང་མདོ་སྨད་ཁུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐ་སྟད་ཏེ་ཅང་རྟོང་གས་
 ཤིག་ཡིན་ཏེ། ཏུན་དོང་ནས་ཐོན་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ལས་དོན་ཆེན་
 གནད་བསྐྱུས་ཀྱི་ལོ་ཆོགས་སུ།

བྱི་ལོ་ལ་བབ་སྟེ། བཅན་པོ་དབྱར་དབྱང་རོལ་ཏུ་གཤེགས། དགུན་

སྒོན་ཆེན་པོ་ཁྱིམ་འབྲིང་གིས། ཙུང་ཀ་ཆེ་ཆུང་དུ་བྲངསྟེ། རྒྱུ་དམག་
 པོན་ཆེན་པོ་ཐུག་པུ་ཤི་བཟུང། དེའི་དགུན་མགར་ལ་བཀྲོན་པ་བ་
 སྟེ་བཅན་པོ་པར་དུ་གཤེགས་པར་ཆིག་⁵¹

ཅེས་བཀོད་འདུག་པ་འདི་ཡང་སྤྱི་ལོ་ལ་འཁེལ་ཡོད་སྟབས། ད་ལོ་སྟེ་
 སྤྱི་ལོ་༡༠༠༥ བར་ཡིག་ཐོག་དུ་བཀོད་ནས་ལོ་ངོ་༡༩༠༩ ལོ་རྒྱུས་ཡོད་པ་ཡིན།
 འདིས་ང་ཆོར་ར་སྟོན་བྱས་པ་ནི། མི་ལོ་ཆིག་སྟོང་སུམ་བརྒྱའི་ཡར་ཐོན་
 ནས་མདོ་སྐད་ཀྱི་ཡུལ་ལུང་ངེས་ཅན་ཞིག་ལ་ཙུང་ཁ་ཞེས་འབོད་ཀྱིན་ཡོད་པ་
 ཤེས་པར་མ་ཟད། ཙུང་ཁ་ལ་ཡང་ཆེ་ཆུང་གི་ཐ་སྐད་ཡོད་པའང་ཤེས་ནུས་པ་
 ཡིན། འོན་ཙུང་ཁ་ཞེས་པ་རྗེ་ཙུང་ཁ་བའི་འཁྲུངས་ཡུལ་དེང་སང་གི་སྤྱི་འབུམ་
 དང་ཟེ་ལིང་སྟོང་བོར་བྱས་པའི་ཉེ་འཁོར་ཅམ་ལ་གོ་བ་མ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན་
 མཐའ་གཅིག་དུ་ནི་ཡིན་ཆོད་མི་འདུག་སྟེ། ཙུང་ཁ་ལ་ཆེ་ཆུང་གི་ཐ་སྐད་བྱུང་
 བའི་ཆུང་བ་ཅམ་ནི་ཟེ་ལིང་དང་སྤྱི་འབུམ། སྟག་འཆོར། བདེ་ཁམས་སོགས་
 ཀྱི་ཡུལ་ཆ་ཅམ་ལ་བཤད་དུ་བྱུང་མོད་ཀྱི། ཙུང་ཁ་ཆེན་པོ་ནི་པལ་ཆེར་མདོ་སྐད་
 ཀྱི་ཡུལ་གྱི་སྤྱི་ལ་བྱབ་པའི་ཐ་སྐད་ཅིག་ཡིན་པར་འདུག་སྟེ། དགེ་འདུན་ཆོས་
 འཕེལ་གྱིས།

ཨ་མ་དོའི་ཡུལ་སྤྱི་ལ་སྤྱི་ལོ་དུས་ན་བཙོང་ཁ་བདེ་ཁམས་སུ་གྲགས་
 ཤིང་། དེ་ལ་ཡང་ད་ལྟོ་ཟེ་ལིང་ཕྱོགས་ཀྱི་ཡུལ་ཆ་འདི་ལ་བཙོང་
 ཁ་དང་། དེའི་ལྷག་མའི་ཡུལ་ལ་བཙོང་ཁ་ཆེན་པོར་འབོད་དེ།⁵²

ཞེས་བཤད་འདུག་པ་དེས་དོན་གནད་པལ་ཆེར་བཀོལ་འདུག་ཀྱང་།
 ད་དུང་གསལ་ཁ་མ་ཐོན་པའི་གནད་འགག་འགའ་ལྷག་པ་ནི། “སྤྱི་ལོ་དུས་
 ནས་བཙོང་ཁ་བདེ་ཁམས་སུ་གྲགས་” ཞེས་པའི་སྤྱི་ལོ་དེ། གོང་དུ་ཁོ་བོས་དུན་
 རྟོང་ཡིག་རྒྱུང་ལོ་ཆིགས་དང་བཅས་བཀོད་པ་དེའམ། ཡང་ན་སྤྱི་ལོ་༡༩༤༩ ལོར་

ཞེས་སུ་གྲགས།⁵⁵

ཞེས་ཚིང་ཚུའི་ཉེན་སྲིབ་ཀྱི་ཡུལ་གྱི་ནམས་དང་། ཚིང་ཁའི་སྐྱེས་རི་ལྷོ་བར་བྱས་
 པའི་ཚིང་ལ་རིང་མོའི་ལྷོ་བྱང་གི་ཡུལ་ཁམས་སྤྱི་ཡོངས་ཚིང་ཁ་ལ་ངོས་འཛིན་
 གནང་བར་སྐྱམ། འོན་ཀྱང་“གཡེར་མོ་ཐང་ངམ། ཤར་མདོ་སྤང་ཚིང་ཁ་”ཞེས་
 ཚིང་ཁ་དང་གཡེར་མོ་ཐང་གཉིས་ལ་བྱུང་མ་བྱེ་བར་དོན་གཅིག་མིང་གི་ནམ་
 གངས་ལྟ་བུར་བཤད་འདུག་པ་ལ་བརྟག་དགོས་ཏེ། ཡིག་ཚང་ཁག་ཏུ་བོད་
 ཁམས་ཡོངས་རྫོགས་ཁམས་གསུམ་དུ་བྱེ་སྐབས། “མདོ་ཁམས་ལ་སྤྱར་ཁམས་
 བཏགས་ཁམས་གཅིག་ མདོ་སྤང་ལ་གཡེར་མོ་ཐང་བཏགས་པ་ཁམས་གཅིག་
 ཚིང་ཁ་ལ་གྱི་ཐང་བཏགས་པ་ཁམས་གཅིག་” ཅས་བོད་ཡུལ་གསུམ་དུ་བྱེ་བའི་
 ཁམས་གཉིས་མདོ་སྤང་གི་ཁོངས་སུ་ཡོད་པའི་ཡ་གྲུལ་ཐང་དང་པ་དེ་གཉིས་དོན་
 གཅིག་ཏུ་བཤད་ག་ལ་རུང་། ང་ཚོས་ཚིང་ཁ་དང་གཡེར་མོ་ཐང་གཉིས་ཀྱི་རྒྱ་
 བྱོན་ལ་ལྟ་སྐབས་ཚིང་ཁ་ལ། “ཚིང་ཁ་ཡུལ་ཆེན་བཙེ་བརྒྱད།” ཅས་པའི་ཐ་
 སྐད་འདི་མདོ་སྤང་ཆོས་འབྱུང་སོགས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ལམ་དུ་ཡང་ཡང་མཆིས་
 ཀྱང་། གཡེར་མོ་ཐང་ལ་བྱུང་ཁོངས་དང་རྒྱ་བྱོན་སྟོན་པའི་ཁྲུངས་སྐྱེལ་དེ་འདྲ་
 མ་མཐོང་། ཏུན་དོང་གཏེར་ཡིག་ཏུ།

“སྟོན་ཆེན་པོ་སྤང་བཞེར་ལས་སྟོགས་པས་རྒྱའི་མཁར་ཚིང་ཀ་ཆེན་
 པོ་དང་ལེག་ཤིང་ཀུན་གཉིས་པལ་པར་ལོ་ཅིག་⁵⁶” ཅས་བཤད་པ་ལྟར། ཚིང་
 ཁ་ལ་ཆེ་ཆུང་གཉིས་སུ་བྱེ་བའི་ཆེ་བའི་ཡུལ་སྟེ་གཅིག་ཤིང་ཀུན་ཡིན་པར་གསལ་
 བར་བཤད་ཡོད་སྐབས། ཚིང་ཁ་ཆེ་བ་ནི་ཚིང་ལའི་རི་རྒྱད་ཙམ་ལས་བཟུལ་
 ཏེ་བྱུང་ཡུལ་གྱི་རྒྱ་བྱོན་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་མཐོང་བྱས་ཤིང་། ཡང་ཏུན་དོང་གཏེར་
 ཡིག་ཏུ།

མདོ་སྤང་གྱི་དགུན་འདུན་རག་ཏག་མ་རོང་དུ་སྟོན་ཁྲི་སྐྱས་བསྐྱས་

ཏེ་སྟོན་གྱི་བཟང་དང་ཞང་སྟོང་ཅན་དང་ཞང་བཅན་
བུ་གསུམ་གྱིས་ཙོང་ཀ་ཆུང་དུ་པལ་པར་ལོ་ཅིག⁵⁷

ཅེས་ཀྱང་གཏེར་ཡིག་དུ་གསལ་བ་ལྟར། ཙོང་ཁ་ཆུང་དུས་བྱལ་གྱི་ཆ་ཁྱོན་
རོབ་ཙམ་ཞིག་ནི་“རག་ཏིག་ཟ་རོང་”སྟེ་བིས་མདོའི་རག་ཤི་མདོ་གཙོས་པའི་
བིས་མདོ་ཡོངས་རྫོགས་དང་། ཀ་རིང་། རྒྱ་གཞུང་། རོ་སྤྱིས། ཀ་མདོའི་གདོང་
དམར་སྒྲ་སོགས་འདུས་པའི་དེང་ཡ་རྒྱུ་རྫོང་པལ་ཆེར་གྱི་ཡུལ་ཆ་ལ་“རག་ཤི་
”ཟེར་ཞིང་། དན་ཏིག་དང་ཡང་ཏིག་སོགས་ཙོང་ཁའི་སྟེས་རིའི་མདུན་རྒྱབ་
སྟོད་སྨད་གྱི་ཡུལ་ཆ་ནམས་“ཏིག་”ཅེས་པས་སྒྲས་བསྟུས་ཏེ། རྒྱ་ཕྱི་དེ་གཉིས་
བསྟེན་པས་“རག་ཏིག་ཟ་རོང་”ཞེས་གསལ་བ་འདི་དག་གི་ཐོག་ནས་ཀྱང་
ཙོང་ཁ་ཆེ་ཆུང་གི་ཡུལ་གྱི་ཆ་ཁྱོན་རོབ་ཙམ་གཞལ་ཐུབ་པར་སྒྲམ་པ་སྟེ་མདོར་
ན། ཙོང་ཁ་ཡུལ་ཆེན་བཅོ་བརྒྱད་པོ་གཅིག་གཅིག་གཉིས་གཉིས་ཀྱིས་མཛུགས་
འཛུགས་མི་ཐུབ་ཀྱང་། ལྷ་འདྲེ་བཀའ་ཐང་དུ། “སྨད་དུ་མདོ་ཁམས་བཅོ་
བརྒྱད་དམག་གིས་བཀའ་། །”ཞེས་ཀྱང་འབྱུང་བ་ལ་བལྟས་ན་མདོ་སྨད་ཀྱི་
ཡུལ་ཁམས་བཅོ་བརྒྱད་དུ་གྲགས་པ་འདི་དང་ཙོང་ཁ་ཡུལ་ཆེན་བཅོ་བརྒྱད་
གཉིས་དོན་གཅིག་དུ་འབབ་པར་སྒྲུང་བས་དཔྱད།

བརྒྱ་གཉིས་པ། གཡར་མོ་ཐང་།

དབྱར་མོ་ཐང་ཞེས་པའི་ཐ་སྟད་འདིའང་སྤྱི་ལོ་༡༧༩༩ ལོར་བརྒྱ་གས་
པའི་ཞོལ་རྩོམ་དུ་གསལ་བས་ཡིག་ལམ་དུ་སྟེབས་ནས་ད་བར་ལོ་ངོ་ཆིག་
༡༡༠༠ ལྷག་གི་ལོ་རྒྱུས་ལྟར་པའི་མདོ་སྨད་ཀྱི་ཡུལ་མིང་རྟོང་གས་ཤིག་ཡིན་མོད།
ཡིག་རྟོང་དེར་གནས་ཡུལ་གྱི་ངོས་འཛིན་དང་སའི་ཆ་ཁྱོན་སོགས་ཅི་ཡང་

བཤད་ཅིང་།

མདོ་སྐད་ཆོས་འབྱུང་དུ་གཡར་མོ་ཐང་ངོས་འཛིན་གནང་སྐབས།
“མདོ་སྐད་ལ་གཡེར་མོ་ཐང་བཏགས་པ་ཁམས་གཅིག་ ཅོང་ཁ་ལ་གྱི་ཐང་
བཏགས་པ་ཁམས་གཅིག་”ཅེས་པ་འདི་ཙམ་ལས་མི་འདུག་ཀྱང་། ང་ཆོས་འདི་
ནས་དོགས་གཅོད་བྱེད་དགོས་པའི་དོན་གནད་ཅིག་ནི་གཡར་མོ་ཐང་ཞེས་
པ་མདོ་སྐད་སྤྱི་འཕྲིད་བྱེད་བྱས་ཀྱི་ཡུལ་གང་ཞིག་ལ་ངོས་འཛིན་དང་དེའི་བྱུང་
ཁོངས་རྒྱ་ཁྱོན་གྱི་ཆད་གཞལ་རྒྱ་དེ་ཡིན།

ད་སྡེ་མཐོང་བའི་ཡིག་ཆ་ཁག་དུ་གཡར་མོ་ཐང་གི་རྒྱ་ཁྱོན་དང་དབྱེ་
མཆིམས་སྒྲོར་གསལ་ཁ་ཅན་མ་རག་ཀྱང་། འཛམ་གླིང་རྒྱས་བཤད་དུ།
ཨ་མདོའི་སའི་ཁོངས་གཏོགས་མདོ་ཁམས་གཡར་མོ་ཐང་གི་སའི་
ཆར་གཏོགས་མཆོ་ཁྲི་ཤོར་རྒྱལ་མོའི་འགྲམ་དུ་མཆོ་སྡོན་པོར་གྲགས་
པའི་སོག་སྡེ་ཆེན་པོ་ཡིན།⁵⁸

ཅེས་མཆོ་ཁྲི་ཤོར་རྒྱལ་མོ་ཆགས་ཡུལ་གྱི་ཉེ་འཁོར་དག་དམིགས་
བཀར་གྱིས་གཡར་མོ་ཐང་ལ་ངོས་འཛིན་བྱས་འདུག་པ་འདྲ་སྟེ། “ཨ་མདོའི་
སའི་ཁོངས་གཏོགས།”ཞེས་དང་། “དབྱར་མོ་ཐང་གི་སའི་ཆར་གཏོགས་”ཞེས་
མདོ་སྐད་ཀྱི་ཡུལ་བྱེད་བྱས་པའི་ཆ་ཤས་ཤིག་དམིགས་གྱིས་བཀར་བས་ཤེས་ནུས་
པ་ཡིན།

ད་དུང་དེ་ལས་ཀྱང་ངོ་མཚར་བ་ཞིག་ནི། ལྷ་འདྲེ་བཀའི་ཐང་ཡིག་གི་
ལྷ་འདྲེ་བཏུལ་བ་ཞེས་པའི་ལེ་ཆན་དུ།

ཐོད་གྱི་ཁྲི་ཤོར་རྒྱལ་མོའི་མཆོ་ཆེན་དེ། །

བྱང་སྤྱོད་ཁམས་ཀྱི་གཡེར་མོ་ཐང་ན་ཡོད།

བསྐྱོར་ན་ཞག་བདུན་ཏྲ་ཡིས་འཁོར་བ་ཡིན། །⁵⁹ ཞེས་ཀྱང་བཤད་

འདུག་པ་དེ་དག་ལ་གཞིགས་ཆེ། མཆོ་བྱི་ཤོར་རྒྱལ་མོ་ཆགས་ཡུལ་མདོ་རྫོང་
 གྱི་ནང་ནས་ཡུལ་བྱེ་བྲག་པ་གཡར་མོ་ཐང་དུ་ཡོད་པར་བཤད་འདུག་པར་སྒྲུབ་
 པ་བཅས་མཁས་པའི་གསུང་རྒྱུར་འདི་དག་གིས། དབྱར་མོ་ཐང་ཞེས་པ་དེ་
 བཤད་ཟིན་ཅོང་ཁ་ལྟ་བུའི་མདོ་རྫོང་གྱི་ཡོངས་ལ་བྱབ་པ་ཞིག་ཟིན་པར་མདོ་
 རྫོང་བྱང་ཕྱོགས་མཆོ་ལྷོ་ནང་པའི་ཉེ་འཁོར་གྱི་འབྲོག་ཐང་དེ་ཁྲུལ་ལ་གོ་དགོས་
 པ་འདྲའོ།།

འོ་ན་ནི་རབས་སོན་པའི་མདོ་སྨད་ལྷོ་ཁྱེད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་པར། “སྨད་
མདོ་ཁམས་སྐང་གསུམ་དུ་བྱ་བའི་གཡར་མོ་ཐང་གི་སའི་ཆར། རྒྱ་ལྷང་ཆེན་
པོ་ལྷ་རྒྱུ་ལྷའི་མིང་གིས་གྲགས་པ་”⁶⁰ ཞེས་བཤད་འདུག་པ་ནི་ལྷ་ར་འགྲེལ་སྒྲུལ་ན།
དེ་ནི་རང་གི་སྤྱིས་ཡུལ་ལ་བཟུགས་པ་བརྗོད་ཕྱིར་ཁུར་གྱི་རྣམ་པ་ཙམ་མདོན་
པ་ལས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བབ་ལུགས་ལ་དབྱད་པ་དཔྱིས་ཕྱིན་པ་བྱས་པའི་དབྱད་
འབྲས་མ་ཡིན་པས་སྟོན་མེད་པར་སྤང་།

དེར་དུས་ཐོད་ནས་ཐོན་པའི་དཔེ་དབ་ཅིག་ཏུ། མ་ཚུའི་འབྱུར་ཁྲག་
ནས་ཚུའི་ཤོང་གུ་མེ་རུ་(མཆོད་ཉེན་དཀར་པོ་)བར་གཡེར་མོ་ཐང་དང་གྱི་ཐང་
ཟེར།⁶¹ ཞེས་བཤད་འདུག་ཀྱང་། དེ་ནི་ལོ་རྒྱུས་མཐའ་དཔྱད་པའི་ལུགས་སུ་
བྱས་པ་མ་ཡིན་པར་མཆོ་སྟོན་པོ་རོ་སྟོན་བྱས་པའི་ཞར་ལ་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་
སྟེ། ཚུམ་སྒྲིག་པ་དག་གིས་ཐོད་སྒྱིལ་ངས་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཉམས་འོག་ཏུ་ཚུད་
ནས་བཤད་པ་ཞིག་ཡིན་ཅིན་ཡང་ཤེས་དཀའ་ལ། ཁྲངས་ལྟར་རྒྱ་མཚོན་མཐོང་
ནས་བྲིས་པ་ཞིག་ཡིན་པར་བཤད་དཀའ་བས་ན་ལོ་རྒྱུས་སྒྱིལ་ངས་ལ་འགྲུལ་
ལུགས་ཐེབས་པའི་རྣམ་པ་མེད་པར་སྣང་།

མཁན་ཚོ་བཟང་ཚུལ་ཁྲིམས་བྱ་བས་བསྐྱེགས་པའི་དར་ཐང་གདན་
རབས་ཤོག་ངོས་༡ བ། ཆོལ་ཁ་གསུམ་ལས་མདོ་སྟོད་མི་ཡི་ཆོལ་ཁ། སྐང་།

གསུམ་ལས་མདོ་སྐད་གཡར་མོ་ཐང་དུ་གདོགས། ཞེས་བཤད་འདུག་པའང་
ཡུལ་ཁམས་དང་ལོ་རྒྱུས་གཉིས་ཆ་ལ་རྒྱུས་མངའ་མེད་པས་ནོངས་པ་ཡིན་ནམ་
སྟམ།

བརྒྱ་གསུམ་པ། ཨ་མདོ།

དེང་སང་མདོ་སྐད་སྤྱི་ལ་ཨ་མདོར་འཕོད་པའི་ཐ་སྐད་འདི་ནམ་གྱུར་
གི་དུས་གསལ་བཤད་བྱས་པའི་ཡིག་ཆ་རག་སོན་མ་གྱུར་ཡང་། ལོ་ངོ་ཆིག་སྟོང་
ཡར་སྔོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་རྒྱུ་གསུམ་དུ་ནོང་གཏེར་ཡིག་དང་། རྩོམ་པ་
གཉི་ལྔ་བཤུས། ལི་ཡུལ་ནས་ཐོན་པའི་ཁྱེད་ཀྱི་མཐོང་བ་ཁག་དུ་ཨ་མདོ་
ཞེས་པའི་ཐ་སྐད་འདི་མཐོང་རྒྱ་མེད། དེར་བརྟེན་ཨ་མདོ་ཞེས་པ་རྒྱ་མཚན་
ཅི་ཞིག་གི་རྒྱུན་གྱིས་མདོ་སྐད་ཀྱི་མིང་དུ་ཆགས་པ་ལ་ཁྱེད་ཀྱི་འགྲེལ་
བཤད་རྒྱག་སླ་བ་མིན། མདོ་སྐད་ཆོས་འབྱུང་དུ།

འབྲི་རྒྱུ་མེ་བོའི་ལུང་རིང་བཀལ་བའི་བ་ཡན་དུ་རིའི་ཤར་ངོས་ཨ་
ཆེན་གངས་རྒྱུ་གྱི་རི་དང་། མདོ་ལ་གཉིས་ཀྱི་མིང་བསྐྱེམས་པས་
དེ་མན་ཆད་ལ་ཨ་མདོ་ཟེར།⁶²

ཞེས་འབྱུང་བ་འདི་ནི་སལ་ཆེར་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཐོག་དུ་ཨ་མདོ་ཞེས་པའི་
ཐ་སྐད་ལ་འགྲེལ་བཤད་བྱུང་བ་སྔ་ཤོས་སུ་སྤངས་ཡང་། དེའི་ཡར་སྔོན་ནས་ཨ་
མདོ་ཞེས་པའི་ཐ་སྐད་འདི་མེད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། བྲག་དགོན་པ་ལས་ལོ་ངོ་༡༧༩
སྔོན་ལ་བྱོན་པའི་རོང་བོ་བཤར་སྐལ་ལྡན་རྒྱ་མཚོའི་ཨ་མདོ་ཆོས་འབྱུང་དང་།
བྲག་དགོན་པ་ལས་ལོ་༡༥༩ སྔོན་ལ་བྱོན་པ་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞུད་
པ་སྐྱེ་མེད་དང་བོའི་རྣམ་ཐར། རྒྱལ་དབང་ལྷ་བའི་རྣམ་ཐར་དུ་ཀུ་ལའི་གོས་

བཟང་སོགས་སུ་ཨ་མ་དོ་ཞེས་པའི་ཐ་སྐད་འདི་བྱང་འདུག།

གཞན་ཡང་ཤིན་ཏུ་དོ་མཚར་བ་ཞིག་ནི་བྲག་དགོན་པ་ལས་ལོ་༡༩༥༧ གྱི་
སྡོན་ལ་བྱོན་པ་སྟག་ཚང་རྫོང་བ་དཔལ་འབྱོར་གྱི་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཏུ་“འ་མ་དོ་
”ཞེས་བཀོད་ཡོད་སྟབས། གལ་སྲིད་མདོ་སྨད་ལ་ཨ་མ་དོ་ཟེར་བ་ལོ་རྒྱུས་རང་
བཞིན་གྱི་ནོར་འཁྲུལ་ཞིག་ཏུ་བཅི་བཞིན་ཡོད་ཆེ་ཆེས་ཐོག་མར་ཨ་མ་དོ་
འདོགས་མཁན་དག་ལ་འཁོན་དགོས་པ་ལས། གཞན་གྱིས་བཤད་ཟིན་པ་
བསྐྱར་འབྲི་གནང་མཁན་སྐྱེ་ཞབས་བྲག་དགོན་པ་ལ་ལེ་ཁག་ཅི་ཡང་མེད།

བདག་གིས་འདིའི་སྐོར་ལ་ཉམས་ཞིབ་དཔྱད་གྱིན་ཕྱིན་པ་བྱས་པའི་གྲུབ་
དོན་ལྟ་བུར་འདི་དང་འབྲེལ་ཡོད་གྱི་རྒྱ་མཚན་འགའ་ཞིག་རྟེན་པ་ནི། འ་ཞ་
ཞེས་པ་སྐར་མ་དོ་སྨད་རང་ཏུ་བྱང་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་ཞིང་། མགར་སྟོང་
བཅན་ལོ་ངོ་བརྒྱད་ཀྱི་རིང་མདོ་སྨད་འཁྱེད་ལྷུ་ལ་དུ་བསྐྱེད་ནས་རྒྱ་ནག་ཐང་
ལ་གཡུལ་བཀྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད་ལ། ཨ་མ་དོ་བ་པལ་ཆེར་གྱིས་ཡི་གེ་སྟོག་
སྟངས་ལ་“འ”དང་“ཨ”གཉིས་ཀྱི་སྒྲ་གདངས་ལ་བྱང་པར་ཚ་ནས་མེད་པས་
“འ་རྒྱུང་”དང་“ཨ་ཆེན་”གྱི་ཐ་སྐད་སྐྱར་ཅིང་། དེ་བ་དཀར་དང་ཐང་ཡིག་
བསྐྱེད་བྱས་པ་གཉིས་སུ་“འ་ཞ”ལ་“ཨ་ཞ”བྲིས་འདུག་པ་དང་། ད་ལྟའང་
མདོ་སྨད་ཐེ་བོའི་ཁོངས་སུ་“ཨ་ཞ”ཞེས་པའི་སྡེ་ཆོ་དུ་མ་མཆིས་པར་མ་བཟད།
ཨ་ཞ་ཡར་སྐྱེད་ས་བཀྱ་ཤིས་ཆོས་འཁོར་སྤྱི་ལོ་ཞེས་པའི་དགོན་སྡེ་ཡང་ཡོད་ལ།
མདོ་དཔེ་ཁྱེད་ཁོངས་སུ་འདྲེང་“ཨ་ཞ”ཞེས་པའི་སྡེ་ཆོ་ཡོད་པ་དེ་དག་ཐམས་
ཅད་ལ་“ཨ་ཞ”འདི་ཉིད་བྲིས་འདུག་པའི་ཐོག་ནས་དོགས་སྟོང་ཅམ་བྱས་ན།
གྱི་གྲུམ་བཅན་པོའི་སྐབས་ནས་མདོ་སྨད་དུ་འཁྱེད་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཐ་སྐད་འདི་ལོ་
རྒྱུས་ཡིག་ལས་དུ་གསལ་ཞིང་། སྟག་རི་གཞན་གཟིགས་ཀྱི་མིག་བྱེ་མཁན་གྱི་
སྐད་པའང་མདོ་སྨད་འཁྱེད་ལྷུ་ལ་ནས་ཡོང་བ་དང་། སྟོང་བཅན་ལས་མས་

ཀྱི་དྲུག་དོང་གཏེར་ཡིག་དུ་འཁམས་བྱུང་གསལ་དུ་ཅང་ཆེ་སྟབས། ཕྱིས་རིམ་གྱིས་
འཁོད་དང་མདོ་སྐད་ཅེས་པའི་མིང་ཆོག་གཉིས་བསྟུས་ཏེ། “འམདོ་”འམ་“ཨ་
མདོ་”ཞེས་པའི་ཐ་སྐད་ལ་འགྱུར་ཕྱོག་གི་བརྒྱད་རིམ་ཞིག་ཡོད་མི་སྲིད་པ་མིན་
པར་སྟམ་ཞིང་། ད་དུང་མཁས་པ་ལྷུ་འུའི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱས་པར།

སྤྱི་ཆེན་ཁམས་པ་ཡིན་པས། ད་ལྟ་ཁམས་པ་ལ་ཨ་མིར་འབོད་པ་
ལྟར་རོ།⁶³ ཞེས་དང་།

ཆོས་འབྱུང་ཆེན་མོ་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཆན་ལྷུ་འུའི་སྟེན་གྱིས་མཛད་
པ་ཡོངས་གྲགས་ལྷུ་འུའི་ཆོས་འབྱུང་བསྟུས་པར་ཡང་།

སྤྱི་ཆེན་ཁམས་པ་ཡིན་པས། ད་ལྟ་ཡང་ཁམས་པ་རྣམས་ལ་ཨ་མིར་
འབོད་པ་དེ་ལྟར་ལགས།⁶⁴

ཞེས་ཀྱང་འབྱུང་བ་འདི་དག་གིས་བསྟན་པའི་ཁམས་པ་ཞེས་པ་དེ་
མདོ་སྐད་རང་ལ་བཤད་པ་ལ་དོགས་པ་མི་དགོས་ཤིང་། ལུང་ཆོག་སྟེ་ཕྱི་དེ་དག་
གི་དོན་གནད་ལ་བསམ་ཆེ། ཆོས་འབྱུང་འདི་གཉིས་ཚུལ་པ་པོ་ལྷུ་འུའི་སྟེན་
ཞེས་པ་རབ་བྱུང་གཉིས་པའི་ས་སྐང་སྟེ་སྟེ་ལོ་༡༡༠༩ རྩོན་ལ་འབྲངས་པ་ཞིག་
ཡིན་པས། ད་ལོ་སྟེ་ལོ་༡༠༠༥ བར་ལོ་ངོ་༡༩༩ ཀྱི་རྩོན་ལ་དབུས་གཙང་ཕྱོགས་
སུ་ཨ་མདོ་བ་རྣམས་ལ་“ཨ་མི་”ཞེས་འབོད་ཀྱིན་ཡོད་པ་ཤེས་སྟབས། སྐབས་
དེ་དུས་ཨ་མདོ་བ་ལ་“ཨ་མི་”ཞེས་འབོད་པ་དེ་“ཨ་མདོ་འུའི་མི་”ཞེས་པའམ།
ཡང་ན་“འུའི་མི་”ཞེས་པ་གང་རུང་ཞིག་བསྟུས་ཏེ་ཨ་མིར་བཏགས་པ་ལས་
འོས་མེད་པ་ལྟ་བུར་སྤང་བས་གཟུ་བོར་གནས་པ་དག་གིས་དབྱད་པར་བྱ། ད་
དུང་དེ་བས་ཀྱང་ཤིན་དུ་ངོ་མཆར་བའི་འབྲངས་གཞན་ཞིག་ཆེད་པ་ནི། ལྷག་
ཆེད་རྫོང་བ་དཔལ་འབྱོར་གྱིས། སྟུག་པོ་ལྷོང་གི་རུས་རྒྱུད་ཀྱི་ཆེ་བཙུན་སྟེ་ལ་
མ་བཙུག་གཉིས་བཤད་སྐབས།

ད་པོ་པོ་ལྟོང་ལ་ཆེ་བྱུག་ཡོད། །
 སྟོང་ན་སྤྲོ་ཆ་བ་འབྲིང་ཡས་གཉིས། །
 བར་ན་རོ་འཛེར་ག་ཤི་གཉིས། །
 སྐྱད་ན་མི་ཉག་གི་ཐན་གཉིས། །
 ཆེ་བྱུག་མཆན་ན་བཅུན་བྱུག་དེ་(སྟེ)། །
 སི་རི་འ་མདོ་དང་སྤྱིང་བ་གཉིས། །
 རོ་འཛེར་ལ་སྤུ་བ་དང་མདའ་བ་གཉིས། །
 གི་ཐན་ལ་རྒྱས་བསྐྱུས་ཆེ་ཆུང་གཉིས། །

དེ་ཆེ་བཅུན་སྟེལ་མ་བཅུ་གཉིས་ཡིན། ⁶⁵ ཞེས་འབྲུང་བ་འདི་
 ཡིན། འདིའི་སྟོར་ལེ་ཆན་གཞན་ཞིག་ཏུ་རྒྱས་པར་བཤད་ཡོད་ལ། སྐབས་བབ་
 གི་མི་ཉག་ཅེས་པ་མི་སྟངས་ཀྱི་ཁམས་མི་ཉག་ དེ་བཞིན་ཅོ་ནེ་དང་། སྐྱེ་འབྱུང་
 སྟེགས་མདོ་སྐྱད་གི་ཁོངས་སུ་ཡོད་པའི་མི་ཉག་གི་རྒྱུད་པ་ཐོར་བྱུང་དང་བཅས་
 པ་ལ་གོ་དགོས་ཤིང་། གི་ཐན་ཞེས་པ་ད་ལྟོ་མདོ་སྐྱད་ཟེ་ལིང་སྟེ་བར་བྱས་
 པའི་ཡུལ་ཆ་ལ་ཡིག་རྟེན་ཁག་ཏུ་གི་ཐན་དང་གི་ཐང་སྟེགས་ཟེར་ཞིང་། བི་རི་
 ཞེས་པ་དེང་སང་གི་ཁམས་བེ་རི་སྟོགས་ཡིན་པ་འདྲ།

སྤྱིང་བ་ཞེས་པ་ནི་ཁམས་ཀྱི་སྟེ་དགེ་སྤྱིང་ཆང་དང་། མདོ་སྐྱད་མདོ་ད་
 དགེ་སྤྱིང་བ། དེ་མིན་མདོ་སྟོང་སྐྱད་གི་སྟེ་ཁོད་ཏུ་སྤྱིང་རྒྱུད་ཡོད་པ་ཁག་ལ་
 གོ་དགོས་པ་ཡིན་ནམ་སྟེ་མེད་ཞིང་། སྤྱིང་གི་སར་གིས་དབང་བསྐྱུར་བའི་
 ཡུལ་ཁམས་ཀྱི་ནང་གསེས་དག་ཡིན་ལ། “འ་མདོ་”ཞེས་པ་དེ་གང་ལ་ངོས་
 འཛིན་བྱེད་དགོས་མིན་ནི་སྐབས་འདིའི་བཅུག་བྱ་གཙོ་བོ་དེ་ཡིན། འདི་ལ་
 “འ་མདོ་”ཞེས་འབྲུང་བ་དེང་སང་གི་“ཨ་མདོ་”ཞེས་འབོད་པའི་ཡིག་འཛིན་དག་
 ཆ་ཅི་བཞིན་མིན་ཡང་། གོང་ཏུ་བཤད་པ་ལྟར་མདོ་སྐྱད་པ་རྣམས་ཀྱིས་འདྲ་

ཨ་འདི་གཉིས་ལ་ཨ་ཆེན་ཨ་ཆུང་དུ་འབོད་པའི་ཐ་སྐད་ཚམ་ལས་སྒྲ་གདངས་
ལ་བྱད་པར་ཡིན་མེད་སྟབས། དེང་སང་མདོ་སྐད་ལ་ཨ་མདོར་འདོད་པའི་
ཁྲུངས་གཏུགས་ས་མཐར་ཐུག་དེ་འདི་ཉིད་ཡིན་ནམ་སྟུམ།

ཨ་མདོ་ཞེས་པའི་ཐ་སྐད་ཀྱི་འབྱུང་ཁྲུངས་འདི་ཉིད་ཡིན་ཆེ། རྒྱ་བོད་
ཡིག་ཆ་ཚུ་མ་པ་བོ་སྟག་ཆང་རྫོང་བ་དཔལ་འབྱོར་གྱི་འཁྲུངས་འདས་ལོ་
ཆོགས་མ་རྟེན་ཀྱང་། ཁོང་གི་ལོ་རྒྱུས་འདི་རབ་བྱུང་བདུན་པའི་ཤིང་སྟག་སྟེ་
སྟེ་ལོ་༡༩༡༩ ལོར་བཅུ་མས་བྱུང་པ་ཤེས་སྟབས། ཨ་མདོ་ཞེས་པའི་ཐ་སྐད་འདི་
རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་དུ་ཐེབས་ནས་ད་ལོ་སྟེ་ལོ་༡༩༠༥ བར་ལོ་ངོ་༥༥༡ སོང་བ་
ཡིན་ལ། ང་ཆོས་ཨ་མདོ་ཞེས་པའི་ཐ་སྐད་དེ་ནམ་བུ་གི་དུས་དང་ཐོག་མར་
གང་ནས་གྲགས་པ་སོགས་ཀྱང་རོབ་ཚམ་རྟོགས་ཐུབ་པ་ལྟ་བུར་སྤང་བས་ལོ་
རྒྱུས་ལ་གདེང་རྟེན་པའི་མཁས་པ་དག་གིས་དཔྱད་པར་བྱའོ།

དགེ་ཆོས་ཀྱིས་ཨ་མདོ་ནི་མདོའི་སྐྱ་དག་པར་བཟུགས་པས་ཨ་སྐྱ་ཞིག་
རང་བཞིན་གྱིས་བྱུང་བར་བཤད་པ་དེ། ཡི་གེ་ཁོ་ནར་བསམ་སྟོབ་དང་ཆོ་ཨ་
མདོའི་འབྲོག་སྐད་ཀྱི་སྟོག་སྤངས་དག་པོ་འདི་འདྲ་ཡོང་བ་བདེན་ཞིང་། མདོ་
སྐྱ་དག་པར་བཟུགས་པས་ཨ་ཡིག་ཅིག་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོང་ན་མདོ་སྟེ་བསྐལ་
བཟང་ལྟ་བུ་ལ། ཨ་མདོ་སྟེ་བསྐལ་བཟང་ཅིའི་ཕྱིར་མི་ཟེར་སྟུམ་ན། དེ་ནི་དགེ་
ཆོས་ཀྱི་ཆོག་དེའི་གོ་བ་མ་ལོན་པ་ཡིན་ཏེ། དགེ་ཆོས་ཀྱིས་དགོངས་པ་བཞེས་
ཕྱོགས་ནི་མདོ་ཡིག་ཡོད་ཆད་ཀྱི་སྟོན་ལ་ཨ་ཡིག་ཅིག་རང་བཞིན་གྱིས་འབྱུང་
བའི་དོན་མ་ཡིན་པར། ཆོག་གྲོགས་མེད་པའི་མདོ་ཡིག་རྒྱུང་བ་བཟུགས་ཆོ་
ཨ་སྐྱ་ཞིག་རང་བཞིན་གྱིས་ཐོན་པར་བཤད་པ་འདྲ་སྟེ། དཔེར་ན། ས། མ།
ལྟ་བུ་བརྗོད་དོན་སྟོན་ཐུབ་པའི་མིང་ཆོག་ཅིག་ཡིན་པས་ཆོག་གྲོགས་ཨ་སྐྱ་དེ་
དགོས་དོན་མེད་ཀྱང་། ས་ཡིག་དང་མ་ཡིག་ཆོག་རྒྱུང་བ་སྟོག་སྐབས་ཨ་ས་དང་།

240 བདེ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

ཨ་མ་ཞེས་ཨ་སྐྱ་དེ་རང་བཞིན་གྱིས་བྱང་བར་སྐྱང་བ་འདིའི་རྒྱབ་ཏེན་གྱི་
རིགས་པར་འགོ་བར་སྐྱམ།

དེས་ན་དགེ་ཚེས་གྱི་གསུང་སྒྲོས་དེ་མཁས་པའི་ནམ་དཔྱད་ཀྱི་འབྲུག་
རྩལ་ངོམ་པ་ཡིན་པས་སྒྲོག་སྐབས་སྒྱིད་སྐྱང་ཉེར་ཡང་། བདེ་སྐྱད་ལ་ཨ་མ་དོ་
ཟེར་བའི་མིང་གི་བྱང་སྐྱངས་ལ་འགོ་མིན་དོགས་གནས་སུ་སྐྱང་ངོ་།

མདོ་སྐད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་
ཚོགས་ལམ་ལུགས་ལ་དབྱུང་པ།

གཅིག བོད་ཡུལ་སྤྱིའི་གནས་བབ།

བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འདི་རྒྱལ་སྤྱི་ཅན་དུ་བསྒྱུར་དགོས་ན། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
ཐོག་བྱང་བའི་སྤྱི་ཚོགས་ལམ་ལུགས་ཁག་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཚོགས་འཕེལ་རིམ་དང་
བསྒྱུར་ནས་བལྟ་དགོས་པ་ཡིན་ལ། ཏུས་རབས་ཁག་གི་སྤྱི་ཚོགས་ལམ་ལུགས་
ཀྱི་ངོ་བོ་ལ་དབྱུང་དེ་དབྱེ་ཞིབ་བྱེད་དགོས་པ་དེ་ཡིན། གདོད་མའི་སྤྱི་ཚོགས་

གི་གོ་དོན་དང་ཆ་རྒྱུན་བཤད་སྟངས་ལ་རྟོག་འདོང་དེ་ཙམ་མེད་ཀྱང་། བླ་གཡོག་ལམ་ལུགས་དང་། བཀས་བཀོད་རྒྱུ་འདོན་ལམ་ལུགས། ཆོས་སྤྱི་བྱུང་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་འདི་གསུམ་ནི་རྟོག་འདོང་སྒྲིལ་ཅིག་ཏུ་གནས་པ་ཞིག་ཡིན་སྟབས་འདྲམ་སྤྱི་བྱེད་ཀྱི་ཆོགས་འཕེལ་རིམ་དང་རང་ཅག་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཆོགས་འཕེལ་རིམ་གཉིས་གཞུང་བསྟུན་ཞིབ་ཚགས་བྱེད་རྒྱུ་འདི་ཏུ་ཅང་གལ་ཆེན་དུ་འདོན་དགོས་པར་སྟམ།

ང་ཚོར་རྒྱུ་རྟུགས་བདེ་བའི་ཐབས་ལམ་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། ཐོག་མར་རྒྱ་བ་ཡུ་རོབ་ནས་བྱུང་བའི་ལམ་ལུགས་དེ་དག་མཆོན་བྱེད་ཀྱི་མིང་ཆོག་ནམས། དེ་རིང་གི་འདྲམ་སྤྱི་བྱེད་ཤར་རྒྱུ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲུབ་པ་ལ་ཆེར་གྱིས་བཅད་སྟེད་ཤུགས་ཆེན་གཏོང་གིན་ཡོད་པ་དག་ལ། སུ་ཐག་ཆོད་པའི་དབྱེད་པ་ཞིག་གཏོང་བུ་བྱ་དང་བཟོད་ང་ཆོའི་མིག་མདུན་དུ་སྒྲོམ་གཞི་གསར་བ་ཞིག་སྤེལ་ས་ཡོང་བ་ཐག་གིས་བཅད་ཆོག བླ་གཡོག་(Slave)ལམ་ལུགས་ཀྱི་གོ་དོན་དབྱེན་ཇིའི་ཆོག་མཛོད་(Cambridge International Dictionary of English) ཞེས་པར་བཞག་པ་ནི། བླ་གཡོག་ནི་བདག་པོ་གཞན་ཞིག་ལ་དབང་བའི་མི་སྟེ། བདག་པོ་དེའི་ཆེད་དུ་ངལ་རྩལ་གཡོག་ལས་བྱེད་དགོས་ཤིང་། རང་ཉིད་ལ་མི་སྟེར་གྱི་མི་ཆེའི་རང་དབང་ཡེ་ནས་མེད་པ་ཞིག་ལ་ཟེར། ཞེས་འབྱུང་། དེས་ན་བླ་གཡོག་ལ་རང་ལ་དབང་བའི་རྒྱ་ཞོར་གསོག་ཉར་དང་། གཞན་སྤྱི་གསོགས་ཀྱི་རང་དབང་རྩ་ནས་མེད་པར་མ་ཟད། རང་གི་ཆེ་སྟོག་ཀྱང་རང་ལ་མི་དབང་བར་མི་བླ་བདག་གིས་བླ་གཡོག་ཏེ་འཛོང་དང་། བླ་མཆོད་ཀྱི་ཆེད་དུ་དམར་གསོད་བྱེད་ཆོག་པ་སྟེ་སྐད་ཆ་བཤད་ཤེས་པའི་སྟེ་ཤུགས་ཤིག་རེད།

བཀས་བཀོད་རྒྱུ་འདོན་(Feudalism)ལམ་ལུགས་སྟོར།(Cambridge International dictionary of English)ཞེས་པར་གསལ་བ་ནི། སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་ལམ་

ལུགས་དེ་ནི་སྤྱི་ལོ་དུས་རབས་བརྒྱད་པ་དང་དགུ་བའི་ནང་ཡུ་རོབ་ནུབ་
 རྩོགས་སུ་དར་གནས་བྱུང་བ་སྟེ། མི་དམངས་ཀྱིས་མངའ་བདག་གི་ཆེད་དུ་
 ཁྲལ་ལས་དང་འཐབ་ཆོད་གཉེར་དགོས་པ་དང་། མངའ་བདག་གིས་ས་
 གནས་མངའ་བདག་ལ་ས་ཞིང་སྤྱད་དེ་སྤྱང་སྟོབ་བྱས་ནས་ས་གནས་མངའ་
 བདག་དང་བཀའ་བཀོད་རྒྱུ་འདྲིན་གྱི་བདག་པོའི་བར་ཕན་ཚུན་གྱི་ཁེ་ཕན་
 ཚུན་བརྟེན་ལེན་བྱེད་པའི་ལམ་ལུགས་ཤིག་ལ་ཟེར། ཞེས་འབྱུང་།

ཆོས་སྤྱད་བྱུང་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་ཀྱི་གོ་དོན་དེ་བྱིན་ཡིག་ཏུ་གསལ་བ་
 བྟེ། (Theocracy) ཞེས་པ་འདི་ཡིན་ལ། མིང་ཆོག་འདི་བོད་བསྐྱུར་བྱས་པ་ཁག་
 ཏུ་ལྟ་དང་སླ་མས་སྟོང་བའི་གཞུང་ཞེས་གསལ་བ་ཡིན།

ང་ཆོས་ལམ་ལུགས་དེ་གསུམ་མཆོན་བྱེད་གྱི་མིང་ཆོག་ཨ་མ་ལྷ་བུ་དག་
 གི་གོ་དོན་ངས་ཟིན་པའི་རྩིས་ལ་གསལ་བོར་མཐོང་ཐུབ་པ་ནི།

༡། བྲན་གཡོག་ལམ་ལུགས། ཞིང་བྲན་བདག་པོས་ཐོན་སྐྱེད་རྒྱ་ཆ་
 དང་ཐོན་སྐྱེད་བྱེད་མཁན་ཞིང་བྲན་ནམས་བདག་ཐོབ་བྱེད་པ་མང་གཞིར་
 བྱུར་པའི་སྤྱི་ཆོག་ལམ་ལུགས་ཤིག་ལ་ཞིང་བྲན་ལམ་ལུགས་ཟེར་དགོས་ཤིང་།
 དེ་ནི་འགོ་བཅའི་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་མིས་མི་ལ་བཟུ་གཞོག་བྱེད་པའི་ལམ་ལུགས་ཐོག་
 མ་དེ་ཡིན་པར་དང་རབས་རྒྱལ་སྤྱིའི་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་ཆོས་གཅིག་མཐུན་དུ་ཁས་
 ལེན་བྱེད་ཅིང་། ལམ་ལུགས་འདི་ཐོག་མར་གནའ་བོའི་ཨེ་རྩ་དང་། སྤྱི་ལོ་
 སྟོན་གྱི་ལོ་ལོ་༦༠༠ ལྷབས་ཨི་ཟི་རལ་རྒྱལ་ཁབ་གདོར་བས་ཡུལ་གུར་ནས་མེ་
 སོ་པོ་ཏ་མི་ས་ཡ་(Mesopotamia)ཞེས་པའི་ལྷོ་རྩོགས་སྟེ་སྤྱིའི་ལོ་ན་ཞེ་ཡ་
 (Babylonia)ཞེས་པར་གནས་གཞིས་ཆགས་ཤིང་། ཕར་སྟེ་ཁ་ཏ་ཞིས་འོ་(Prophet
 Daniel)ཞེས་པ་བྲན་བདག་གི་རྒྱལ་བོར་གུར་པ་ནས་བྱུང་བར་བཤད། (རྒྱལ་
 ཁབ་ཕྱི་མ་འདི་ཆགས་ས་དེང་སང་གི་ཨི་རག་(Iraq)རྒྱལ་སའི་ལྷོ་རྩ་ཡོད།) དེ་

བཞིན་སྒྲིལ་རིས་སེམས་དང་རྩལ་གྱི་བྱ་བ་གཡོག་ལམ་ལུགས་ནི་བྱ་བ་གཡོག་ལམ་ལུགས་ཀྱི་དཔེ་མཚན་མངོན་གསལ་དོད་ཤོས་ཤིག་རེད།

སྐབས་དེའི་བྱ་བ་བདག་ཚོའི་བྱ་བ་གཡོག་གི་ཡོང་ཁུངས་གཙོ་བོ་ནི་དམག་སར་ཕམ་པའི་བཟུང་དམག་དང་། མ་ཅུ་རྒྱུ་པའི་ཚོང་བ་སྒྲིལ་སྒྲིལ་གཞིར་མཁན་ཆུང་གསར་རིགས་ཡིན། བྱ་བ་གཡོག་བདག་པོ་ཚོས་བྱ་བ་གཡོག་རྣམས་ངལ་རྩལ་སྒྲིལ་ལས་ལ་བཅོར་འདེད་ཤུགས་ཆེན་བྱས་སྟབས། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཐོན་སྐྱེད་རྒྱས་ཤུགས་སྒར་ལས་ཆེ་རུ་བྱིན་ཡོད་ནའང་། བྱ་བ་བདག་གིས་བྱ་བ་གཡོག་རྣམས་གསོད་གཙོད་བཀོལ་འདེད་ཀྱིས་ཡང་བའི་བཟུ་གཞིག་བྱས་ནས་མར་བྱས་པ་དེས། བྱ་བ་གཡོག་རྣམས་ལས་ཀ་བྱེད་པར་སྒྲིལ་སྒྲིལ་པར་ཐུར་ནས། བྱ་བ་བདག་གི་ཐོན་སྐྱེད་རྒྱ་ཆས་ལ་གཏོར་བཤིག་ཡང་ཡང་བཟུང་བ་དང་། ལྷ་དང་ལྷ་བྱས་ནས་བྱོས་བྱོལ་དུ་བྱིན་པ་སོགས་ཀྱིས་བྱ་བ་གཡོག་སྤྱི་ཚོགས་ལ་མཐུན་ནས་འཕེལ་རྒྱས་སུ་འགོ་བའི་འགལ་རྒྱུན་བཅོས་སྟབས། ཐོན་སྐྱེད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་གསར་བ་ཞིག་གིས་བྱ་བ་གཡོག་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ཐོན་སྐྱེད་བྱེད་ཐབས་དེའི་ཆབ་བྱེད་དགོས་པར་ཐུར་པས། བཀས་བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་ཀྱི་ཐོན་སྐྱེད་བྱེད་པའི་ལྷ་གྲུ་འབྲས་པ་ཡིན།

བྱ་བ་གཡོག་རྣམས་གདམས་གསེས་མེད་པའི་ལྷ་གྲུ་གི་འཚོ་ལམ་ནས་བྱ་བ་བདག་ལ་རྩོམ་གྱུན་ལངས་ཡང་ཡང་བྱས་པས་བྱ་བ་གཡོག་ལམ་ལུགས་ཐོར་ཞིག་དུ་འགོ་བཞེན་པའི་གོ་སྐབས་དང་བསྒྲུན་ནས། ལྷ་གྲུ་འབྲས་ཟིན་པའི་ས་བདག་གལ་རིམ་གྱིས་བྱ་བ་གཡོག་གི་སྤྱི་དབང་འཕྲོགས་ནས་བཀས་བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་ལམ་ལུགས་བྱུང་བ་ཡིན།

༡། བཀས་བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་ལམ་ལུགས་ནི། བཀས་བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་པ་བདག་གིས་ས་ཞིང་བདག་བཟུང་བྱེད་པ་དང་། ཞིང་བའམ་བྱ་བ་

གཡོག་གི་ངལ་ཚལ་ལྷག་མ་བཤུ་གཞོག་བྱེད་པ་མང་གཞིར་གྱུར་སློབ་ཆོག་ལམ་
 ལུགས་ཤིག་ལ་ཟེར། བཀས་བཀོད་རྒྱུ་འདྲིན་གྱི་ལམ་ལུགས་ནང་། ས་ཞིང་
 བལ་ཆེར་བཀས་བཀོད་རྒྱུ་འདྲིན་ས་བདག་གཤམ་རིམ་ལ་དབང་བ་དང་།
 ཞིང་བའམ་བྲན་གཡོག་རྣམས་ལ་ས་ཞིང་གཏན་ནས་མེད་པའམ་ཉུང་ཙམ་
 ལས་མེད། ཞིང་བ་ཆོས་ས་བདག་གི་ཞིང་ཁ་འདེབས་ལས་དང་། ཆད་གཞི་
 མི་འདྲ་བའི་སློབ་ས་བདག་གཤམ་རིམ་ལ་བརྟེན་བསྐྱུན་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན།
 ས་བདག་གཤམ་རིམ་གྱིས་ཞིང་བ་ལ་བཤུ་གཞོག་བྱེད་སྐྱངས་གཙོ་བོ་ནི། ཞིང་
 བའི་ལག་ནས་ས་ཞིང་བོགས་མར་ལེན་པ་དེ་ཡིན།

ཞིང་བྲན་ལམ་ལུགས་དང་བསྐྱར་ནས་བལྟས་ན། བཀས་བཀོད་རྒྱུ་
 འདྲིན་ལམ་ལུགས་འོག་ཞིང་བ་ལ་ཆད་ངེས་ཅན་གྱི་རང་དབང་ཡོད་པ་དང་།
 རང་ཉིད་ཀྱི་ཐོན་སྐྱེད་ཡོ་ཆས་ཡོད་པ། སློབ་སྦྱང་གྱི་ཡག་ཉེས་དེ་ས་བདག་
 གཅིག་ཤུ་མིན་པར་ཞིང་བ་རང་གི་ཁེ་ཕན་དང་ཡང་འབྲེལ་བ་ངེས་ཅན་ཞིག་
 ཡོད་སྟབས། ཐོན་སྐྱེད་བྱེད་པ་ལ་སློབ་སྦྱང་གང་འཆམ་ཡོད་པས་སློབ་ཆོག་གི་
 ཐོན་སྐྱེད་ནུས་ཤུགས་གོ་འཕེལ་དུ་འགོ་བ་ལ་སྐྱུལ་ཤུགས་ཐེབས་ཡོད།

བཀས་བཀོད་རྒྱུ་འདྲིན་གྱིས་སྲིད་དབང་འདྲིན་ཐབས་གཙོ་བོ་ནི།
 རིགས་རྩས་དང་གཤམ་རིམ་བཅི་དགོས་པའི་འདུ་ཤེས་འདྲིན་སྐྱངས་སྐྱེད་དེ་སློབ་
 ཆོག་ལ་དབང་རྒྱུར་བྱེད་ཐབས་ཀྱི་ནུས་པ་འདྲིན་པ་ནི་བཀས་བཀོད་རྒྱུ་
 འདྲིན་ས་བདག་གཤམ་རིམ་པའི་བསམ་སློབ་ཡིན་ལ། བསམ་སློབ་དེས་བཀས་
 བཀོད་རྒྱུ་འདྲིན་གྱི་རིགས་རྩས་དང་གཤམ་རིམ་བཅི་སྐྱེད་དགོས་པ་བྱུང་སྟེ་ལ་
 བྱས་པ་བརྒྱུད་ནས། ས་བདག་བཀས་བཀོད་རྒྱུ་འདྲིན་པས་ཞིང་བ་ལ་བཤུ་
 གཞོག་བྱེད་པའི་ལམ་ལུགས་ལ་སྐྱེད་སྐྱོབ་བྱེད་ཐབས་དང་། བཀས་བཀོད་
 རྒྱུ་འདྲིན་པའི་ཡ་རབས་བཟང་སྟོང་བྱུང་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད།

ཡིན་ནའང་། ལམ་ལུགས་དེ་དུས་ཡུན་ངེས་ཅན་ཞིག་བརྒྱད་མཐར་
 ཞིང་བའི་གྲོན་ལངས་གཅིག་མཐུག་གཉིས་མཐུད་དུ་ལངས་པ་དེས། བཀས་
 བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་པའི་བཤུ་གཞོག་བྱེད་པའི་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ཚིག་མང་ལ་གས་
 ཆག་བཟོས་ཤིང་། རིམ་གྱིས་བཀས་བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་མཐའ་
 མཐུག་ལ་སླེབས་སྐབས། ཐོན་སྐྱེད་རྒྱས་ཤུགས་དང་ཚོང་རྒྱས་དཔལ་འབྱོར་
 འཕེལ་རྒྱས་སུ་སོང་བ་དང་བསྟན་ནས། མ་ཙཱ་རིང་ལུགས་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་
 ཀྱི་ལྷ་གུ་འབུས་ཤིང་། དེ་དང་མཉམ་དུ་སྐབས་དེའི་རྒྱལ་ཁབ་མང་པོ་ཞིག་ལ་
 སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལམ་ལུགས་བྱང་བ་ཡིན་མོད། དཔལ་འབྱོར་ལ་ཚིས་
 རོར་ཐེབས་པའི་ལམ་ལུགས་དེས་ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཙམ་ལའང་མ་འདང་བར་འཛུལ་
 སྤིང་ཤར་རྒྱབ་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་སྟོབས་ལྡན་པལ་ཆེར་མ་ཙཱ་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་
 ཀྱི་ལམ་ལུགས་ཀྱིས་ཁ་ལོ་སྒྱུར་བཞིན་པའོ།

༡། ཚོས་སྤྱི་ཟུང་འབྲེལ་ལམ་ལུགས། ལམ་ལུགས་དེའི་ངོ་བོ་ངོས་
 ཟེན་པ་ལ། ཐོག་མར་ཚོས་སྤྱི་ཟུང་འབྲེལ་ཞེས་པའི་མིང་ཚིག་འདིའི་གོ་དོན་
 གསལ་བོར་བཟོས་དགོས་པ་ཡིན། ང་ཚོས་རང་ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་ཁག་
 ལ་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་སྐབས། རང་ཅག་གི་སྤྱི་རབས་ཡིག་ཆའི་ནང་དུ་ཚོས་སྤྱི་
 ལུགས་གཉིས་དང་། ཚོས་སྤྱི་གཉིས་ལྡན། ལུགས་ཟུང་ཞེས་པ་ལྟ་བུའི་ཚིག་
 བརྗོད་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་བྱུང་འདུག་ཀྱང་། ཚོས་སྤྱི་ཟུང་འབྲེལ་ཞེས་པའི་མིང་
 ཚིག་འདི་ཐོས་དམན་ཁོ་བོའི་མཐོང་ལམ་དུ་མ་གྱུར། འོ་ན་ཚོས་སྤྱི་ཟུང་
 འབྲེལ་ཞེས་པའི་མིང་ཚིག་དེ་འབྱུང་སའི་ཨ་མ་གང་ཡིན་དང་ག་དུས་བྱུང་ངམ་
 ལྟམ་ན། ཁོ་བོའི་སྤྱི་ཚོང་ལ་ཡུ་རོབ་ཀྱི་ཚོས་སྤྱི་ཟུང་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་ཏེ་
 (Theocracy) ཟེར་འདི་ལས་བྱུང་བར་འདོད་ཅིང་། དེ་ཉིད་རྒྱབ་ཡུ་རོབ་ནས་
 བོད་དུ་ཐད་ཀར་ཡོང་བ་ཞིག་ཀྱང་མིན་པར་རྒྱ་ནག་དམར་བོས་བོད་ཁྱུང་།

མི་དང་བྱ་རྒྱུ་ལྟར་མཉམ་དུ། རྒྱུ་ནག་དམར་ཤོག་པས་ཡུ་རོབ་ཀྱི་མིང་ཆོག་
 རྒྱུར་འགོད་བྱས་པ་དེའི་ཤུགས་རྒྱུན་ལས་བྱུང་བར་འདོད་དེ། ཆོས་སྲིད་བྱུང་
 འབྲེལ་ཞེས་པའི་མིང་ཆོག་འདི་ཐོག་མར་ཡུ་རོབ་བཀའ་བཀོད་རྒྱུ་འདྲིན་
 ཆོས་སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལས་བྱུང་ཞིང་། ཕྱིས་དུས་རབས་
 ཉི་ཤུ་བའི་ནང་དུ་ལམ་འཛམ་སྤྱི་དུས་ལྷན་ཀྱི་དམར་ཤོག་དང་དམར་ས་
 གཙོའི་ལམ་ལུགས་གཉིས་ཀས་བྱུང་མེད་དུ་མིང་ཆོག་འདི་བེད་སྤྱོད་བྱུང་
 བའི་ཤུགས་རྒྱུན་རྒྱུ་ནག་ལ་སླེབས་ནས། རྒྱུ་ནག་གི་ཀྱིན་ཅའོ་དུ་ཡིས་ཞེས་པའི་
 མིང་ཆོག་འདི་བྱུང་ཞིང་། དེ་བོད་རྒྱུ་དུ་བརྒྱུར་སྐབས་ཆོས་སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་
 དུ་བརྒྱུར་བ་ལ་བརྟེན་ནས། དེ་རིང་གི་ང་ཆོའི་ཆོས་སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་ཞེས་པའི་
 མིང་ཆོག་འདི་གཞི་ནས་བྱུང་བར་སྟུག།

ཡིན་ནའང་ང་ཆོས་དུང་དོ་སྤངས་བྱེད་དགོས་པའི་གནད་འགག་
 གཅིག་ཡོད་པ་ནི། ཡུ་རོབ་བཀའ་བཀོད་རྒྱུ་འདྲིན་ལམ་ལུགས་ནང་བྱུང་
 བའི་ཐེན་ཡོལ་ཁེ་སེས་(Theocracy) ཟེར་བ་འདི་དང་། རྒྱུ་ནག་གིས་ཀྱིན་ཅའོ་
 དུ་ཡིས་ཞེས་བརྒྱུར་བ་དེ་གཉིས་རང་ཅག་གི་ཆོས་སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་ཞེས་པའི་
 མིང་ཆོག་དང་གོ་དོན་མི་འདྲ་བར། རྒྱུ་ནག་གི་དེ་ལ་ཆོས་སྲིད་མཉམ་བསྐྱེས་
 ཞེས་པའི་གོ་དོན་ལས་བྱུང་འབྲེལ་གྱི་གོ་དོན་མེད། ང་ཆོའི་ལུགས་ལ་སྤྱི་
 གཞིའི་གཉིས་སྤྱོད་བྱེད་ཀྱི་ཆར་བུ་ལ་བྱུང་ཆར་དང་། ཁྱོ་ཤུག་བྱུང་། སོ་མོ་བྱུང་།
 མདོ་སྐྱུག་བྱུང་ཟེར་བ་སོགས་བྱུང་དོས་གཉིས་མཉམ་འབྲེལ་ལ་གོ་ན་ཡང་།
 རྒྱུ་མིང་ཆོག་དེ་ལ་མཉམ་བསྐྱེས་ཀྱི་གོ་དོན་ཤུགས་ཆེ་བ་ཡིན། དེས་ན་དུང་
 རང་ཅག་གི་ཆོག་མཛོད་ཁག་དུ་རྒྱུ་ནག་གི་ཆོས་སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་དང་གོ་དོན་
 གཅིག་མཚུངས་ཀྱི་མིང་ཆོག་ཅིག་བྱུང་མེད།

རྒྱུ་མཚན་སྤྱོད་འདི་ངས་པའི་རྩིས་སུ་ཁ་ཚུར་འཁོར་ནས་བསམ་སློ་

གཏོང་ས་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་ནས་ས་སྐྱ་དང་། བག་གྲུ།
དགའ་ལྷན་པོ་བྲང་བ་བཅས་ཀྱི་སྲིད་སྐྱོང་ལམ་ལུགས་དེ་ཆོས་སྲིད་མཉམ་
བསྐྱེས་དང་མཉམ་འབྲེལ་གང་ཡིན་གྱི་ཁྱུན་ཐག་གཅོད་དགོས་པ་འདི་ཡིན།
དེ་སྲིད་མཉམ་བསྐྱེས་དང་མཉམ་འབྲེལ་གཉིས་སྐྱ་བཀར་མ་སྐྱབ་པ་དེ་སྲིད་
དུ། ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་གི་འབྲས་བུ་ཆོད་ལྷན་ཞིག་ཡོད་ཐབས་མེད་ཅིང་།
རང་ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་ཆོས་སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་དང་མཉམ་བསྐྱེས་གང་ཞིག་
བྱས་མིན་གྱི་དབྱེ་བ་ནས་ཡང་དགར་སྐྱབ་པ་མིན།

འདི་དགར་མ་སྐྱབ་ན། འཛམ་གླིང་ཡོངས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་དུམ་
བུ་གསུམ་བཞིར་བཞོ་སྒྲངས་ཀྱི་རིག་པ་དེ་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་འཕེལ་རིམ་དང་
ནམ་ཡང་སྐྱར་མི་སྐྱབ་ལ། དེ་མ་སྐྱབ་ཕྱིན། བོད་དུ་མིའི་འགྲོ་བ་བྱུང་བ་ནས་
ད་ལྟའི་བར་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་འཕོ་འགྱུར་འཕེལ་རྒྱས་སུ་དེ་ལྟར་ཕྱིན་ཚུལ་དང་།
མེས་པོ་རྣམས་ཀྱིས་དུས་དང་གནས་སྐབས་དང་བསྟུན་ཏེ་སྤྱི་ཚོགས་ལ་གསར་
བརྗེ་དང་བསྐྱར་བཅོས་ཅི་བཏང་གི་དབྱེ་བའང་ནམ་ཡང་དགར་སྐྱབ་པ་མིན་
ལ། རྒྱུ་རྒྱུས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བསྐྱེད་བྱེད་དེ་དག་བསྐྱེད་བྱས་ཏེ་མ་འོངས་སྤོལ་
འཆར་ཡང་དགོད་སྐྱབ་པ་མིན་ནོ།

བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་ཆོད་དམིགས་ཀྱིས་ཆོས་སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་སྐྱོར་
བཤད་མཁན་དང་བོ་ནི་དུང་དཀར་སྐོ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ཡིན་མོད། ཁོང་
གིས་ཡུ་རོབ་ཀྱི་བཀའ་བཀོད་རྒྱུ་འདྲིན་ཆོས་སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་
ལ་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་པས་དེ་ལྟར་ལྟ་བུ་ལྟ་བུ་སྐྱབ་སྐྱུད་དེ། བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་
བྱུང་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་ལ་བསྐྱེད་སྐྱོང་ཆོག་བརྒྱབ་པ་ཞིག་ཡིན་སྐབས། རྒྱ་བས་
རེར་བོད་ཀྱི་དཔོན་བྱུང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་དང་མཐུན་དཀའ་ཞིང་། ལོ་
རྒྱུས་ཐོག་གི་ཡུ་རོབ་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་དང་རིག་གཞུང་། སྤྱི་ཚོགས་ལམ་ལུགས་

ཁག་ཨི་ཤ་ཡའི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་དང་འབྲ་ས་ལས་མི་འབྲ་བའི་ཆ་མང་སྟབས།
སྐབས་དེའི་ཡུ་རོབ་མཁས་པ་ཆོས་ཡུ་རོབ་སློབ་ཆོག་གི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རིམ་གཞི་
ལ་བཞག་པའི་ལྷ་གྲུབ་བཏོན་པ་ཁག་ཨི་ཤ་ཡའི་གླིང་ཆེན་པར་བཟད། མཐའ་
ན་ཡུ་རོབ་རང་ལ་ཡང་བྱུང་བའི་དཔལ་འབྱོར་གྲགས་ཡིན་ན། ལྷ་གྲུབ་དེ་འབྲ་
བཟུང་སྟེ་བོད་ཀྱི་སློབ་ཆོག་ལ་སྒྲིམ་ཆོག་བཏོད་པ་ནི་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་དངོས་
ཡོད་གནས་ཚུལ་དང་མི་མཐུན་པ་མང་བོ་འབྱུང་ངེས་ཡིན་ཞིང་། ཕྱོགས་
གཞན་ཞིག་ནས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་མ་དག་པའི་སློབ་གནས་དང་ཐལ་ཆའང་
འབྱུང་གི་དཔལ་ཡིན།

དེས་ན་ང་ཚོར་བྱེད་ཐབས་གཅིག་ཡོད་པ་ནི། བོད་རང་གི་སློབ་ཆོག་ལ་
འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་འཇུག་ནན་ཏན་བྱས་ཐོག་དུས་རབས་གང་ཞིག་
ཏུ་དབང་རྒྱུར་ལམ་ལུགས་ལ་འགྱུར་བ་ཅི་ཞིག་ཐེབས་པའི་གནས་སྟངས་
དངོས་ལ་གཞིགས་ཏེ་སློབ་ཆོག་ལ་འཕེལ་རིམ་གྱི་དབྱེ་མཆའ་སྟངས་དགར་རྒྱ་འདི་
རང་ཡིན།

དེར་བརྟེན་ཁོའི་བསམ་པར། མངའ་མཛད་བརྒྱའི་ཡར་སྤྲོན་གྱི་བོད་
ཀྱི་སློབ་ཆོག་ལམ་ལུགས་དེ་ཁག་ཐེག་མེད་པའི་རྩོན་ལས་ཀྱི་འཆོ་བ་ཤས་ཆེ་
ཞིང་། གཅིག་གྱུར་དབང་རྒྱུར་བྱེད་མཁན་གྱི་དབང་རྒྱུར་བ་མེད་པར་རང་
མགོ་གང་ཐོན་གྱི་འཆོ་ཐབས་ཙམ་གཉེར་གྱིན་ཡོད་སྟབས། བདག་གཞོན་
གཉིས་བལ་གྱི་གདོད་མའི་སློབ་ཆོག་ཞེས་འབོད་རྒྱ་ཡིན། སྐབས་དེའི་སློབ་ཆོག་
ལ་བདག་གཞོན་གཉིས་བལ་གྱི་གདོད་མའི་སློབ་ཆོག་ཞེས་གདགས་དགོས་
པའི་རྒྱ་མཆན་ནི། རྒྱལ་བོ་དང་དཔོན་པོ་ལྷ་བུའི་ཆབ་འབངས་ལ་ལྷ་རྟོག་
བདག་སྐྱོང་བྱེད་མཁན་གྱི་མགོན་སྐབས་ཀྱང་མེད་ལ། དཔུ་ཁལ་དང་ཁྲིམས་
ལུགས་ཀྱིས་གཞོན་བཅོར་སྟངས་འདྲིན་བྱེད་མཁན་ཡང་མེད་སྟབས་དེ་ལྟར་

བདག་པ་ཡིན།

མངའ་མཛད་བརྩམ་བསྐྱེད་ས་རིང་གི་སྤྱི་ཚོགས་ལམ་ལུགས་དེར།
བདག་གཞོན་གཞིས་བྲལ་གྱི་གདོད་མའི་སྤྱི་ཚོགས་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ཤུན་ཤུགས་
ཆེན་པོ་ཡོད་པ་སྒྲིམ་གཤམ་དགོས་ཀྱང་། ས་ཁུལ་མི་འདྲ་བ་རེ་རེའམ་ཡང་ཆོ་
ཤོག་སྤྱི་ཚོགས་རེ་རེ་ལ་བདག་ཐོབ་བྱེད་མཁན་རེ་བྱུང་ཡོད་ཀྱང་། སྤྱི་ཚོགས་
ལ་ཕན་ནུས་སྤྱོད་མཁན་གྱི་མགོ་བྱེད་དང་། སྤྱི་གྲོ་སྤྱི་ཚོགས་ཡོད་པའི་
འཆོ་ཐབས་གང་ཡང་མེད་པར་འཆོ་བའི་རྟེན་གཞི་གཙོ་བོ་ཁག་ཐེག་མེད་པའི་
རྩོན་ལས་རང་ཤས་ཆེ་སྟབས། བྲན་གཡོག་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ལྷན་ཁྲིམས་སྤྱི་ཚོགས་ཞེས་
འབོད་རྒྱ་ཡིན། འདི་ལ་དེ་ལྟར་གདགས་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་ནི། ཆོ་ཤོག་
རེར་བདག་ཐོབ་བྱེད་མཁན་སྤྱི་གྲོ་སྤྱི་ཚོགས་ལ་སྤྱོད་པ་ཤུགས་ཡོད་ཆེ་མི་སེར་གྱི་རྒྱ་
དངོས་ཡོད་ཆད་བཅན་སྤྱོད་པ་ཅན་དེ་ལ་དབང་འགོ་བས་ན་དེ་ལྟར་བདག་པ་
ཡིན།

མངའ་མཛད་བརྩམ་ལེན་སྤྱི་ཚོགས་ནས་གཉའ་ཁྲིས་ཡར་སྐྱེད་གི་རྒྱལ་
བོ་བྱས་པ་ནས་སྤྱོད་བཅན་སྒྲུབ་པོའི་བར་ལ། བྲན་གཡོག་སྤྱི་ཚོགས་བདག་པ་
ན་འོས་འཆམ་ཡིན་ཏེ། ཆབ་འབངས་ངེས་ཅན་ལ་གཅིག་གྱུར་གྱིས་མངའ་
དབང་སྐྱུར་མཁན་གྱི་རྒྱལ་བོ་ཡོད་པར་མ་ཟད། རྒྱུན་སྤྱོད་དང་ཉམས་སྤྱོད་
གཞི་རྩར་བཞག་པའི་འགོ་སྤྱོད་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ཁྲིམས་གཞི་ཆ་མ་ཆང་བ་ཞིག་
ཀྱང་ཡོད་ངེས་དང་། ཆབ་འབངས་ལ་དབང་བའི་ས་ཁོང་དང་རྒྱ་ལོ་སོགས་
ཁག་ཐེག་ཅི་ཡང་མེད་པར། རྒྱལ་བོའི་བདེ་སྐྱོད་ཀྱི་ཆེད་ཅི་ཡང་སྤྱོད་ལེན་
བྱས་ཆོག་པར་མ་ཟད། ཐ་ན་རྒྱལ་བོ་དང་དེའི་གཞོན་ཞེས་ཆེན་ཤི་ཆེ་གཡོག་
འཁོར་སོགས་དུར་འདྲུག་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་སྟབས། བྲན་གཡོག་ལམ་ལུགས་ཀྱི་
སྤྱི་ཚོགས་ཞེས་བདག་པ་ཡིན།

སྤྱི་བཙན་སྐྱམ་པོས་བོད་སྤྱི་ཡོངས་གཅིག་གྱུར་དང་དབང་བསྐྱར་
བྱས་པ་ནས་དེ་སྤེལ་སྤྱི་ཚོགས་ལམ་ལུགས་ལ་འགྱུར་བ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཐེབས་
པ་ནི། བོད་ཡུལ་ཡོངས་རྫོགས་སྤྱི་ལྟོ་སྤྱད་ཀྱི་ཕྱི་དང་། སྤྱི་སྤྱད་བར་གསུམ་
ཀྱི་དམག་དཔུང་རྩ་ཆེན་ལྟར་བཞོས་ཤིང་། མི་ཚོས་གཙང་མ་བཅུ་དྲུག་སོགས་
སྤྱི་མས་ལུགས་གཏན་འབེབས། རྒྱལ་བོ་ལ་དབང་བ་དང་། སྤྱི་བོ་ལ་དབང་
བ། ཆབ་འབངས་ལ་དབང་བའི་ས་ཞིང་བཅད་བཞོས། ཕྱི་སྤྱི་ནང་སྤྱི་
དང་། སོ་སྤྱི་སོགས་དཔོན་རིགས་ཀྱི་གོ་གནས་གཏན་འབེབས། གཡུ་དང་
གསེར། དཔུལ་དང་ཟངས་སོགས་བྱ་དགའ་གཟེངས་རྟགས་ཀྱི་རྩམ་གྲངས་
ཐག་གཅོད་བྱས་པ་སོགས་སྤྱི་གྲུ་སྤེལ་ལམ་ལུགས་འཇུག་ཆེད་གཏན་འབེབས་
མཛད་པ་དེ་ཡིན།

ལམ་ལུགས་འདིའི་བྱང་རིམ་ནང་མི་དམངས་དཀྱིས་མ་ཕར་ཟད།
ཆེས་མཐོའི་སྤྱི་ཆེན་དག་བསྐོས་བཞག་འཕོ་འགྱུར་ཡོད་ཆད་རྒྱལ་བོས་གང་
འདོད་ལྟར་ཐག་གཅོད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པས། ཕྱི་གས་གཅིག་ནས་མི་དམངས་
ལ་མགོ་འཇུག་བྱེད་མཁན་ཀྱི་བདག་པོ་དང་སྤྱི་མང་འཛིན་བྱེད་པའི་སྤྱི་མས་
ལུགས་ཡོད་པར་གྱུར་པ་ཡིན་ཡང་། ཕྱི་གས་གཞན་ཞིག་ནས་སྤྱི་མས་
དེ་དག་ལ་ངེས་གཏན་དང་གོ་རིམ་གང་ཡང་མེད་པར་རྒྱལ་བོའི་རང་འདོད་
ལྟར་ཡིན་པས། བྱ་ཞེས་གང་ཡང་མེད་པའི་མི་མེར་དང་སྤྱི་བོ། དམག་
དཔོན་སོགས་རང་སྤྱི་གང་བྱ་གྱིས་རྒྱུ་ལག་གཅོད་འབྲེག་དང་། མིག་
འདོན་པ། ཐ་ན་ཆེ་སྤྱི་གཅོད་པ་སོགས་གང་ཞིག་བྱས་ཀྱང་སྤྱི་མས་ཀྱི་རྩམ་
གཅོད་ཅི་ཡང་མེད་པ། རྒྱལ་བོ་རང་གི་རིགས་རྒྱུད་གཅིག་པུས་སྤྱི་དབང་
སྤྱི་མང་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་བཅས་ཀྱི་ཆ་ནས། བྱ་གཞིག་ལམ་ལུགས་བྱེད་
ཅམ་དང་བཀས་བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་བྱེད་ཅམ་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཞེས་བཏགས་ན་

འོས་འཚམ་ཡིན།

བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཐོར་ཞིག་དུ་སོང་བ་ནས་འགོ་མགོན་འཕགས་
པས་བོད་ལ་དབང་སྐྱུར་མ་བྱས་བར་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་དེ། མི་དམངས་ཀྱི་ཁྱེན་
ལངས་ལ་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་ནས་དབང་སྐྱུར་གྲལ་རིམ་ཅེས་བཞུགས་པ་ཞིག་ཡིན་
ཀྱང་། མི་དམངས་ཀྱི་ནང་ནས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྲིད་དབང་སྐྱུར་གསེབ་བྱེད་ཐུབ་
མཁན་སུ་ཡང་མ་བྱུང་བར། སྤར་གྱི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཀྱི་ལྷག་སེལ་དང་། ཆོས་ལུགས་
ཀྱི་མི་སྣ་གྲགས་ཅན་འགའ་རེས་ས་རིས་ངེས་ཅན་བདག་ཐོབ་བྱེད་པའི་སེལ་
ཐོར་གྱི་ནུས་པ་ཅན་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་སྟེ། གདན་འབེབས་ཀྱི་ཁྲིམས་གཞི་གཅིག་
ཀྱུར་པ་ཅིད་ཀྱང་། དཔོན་པོ་འོག་གི་མི་སེལ་ལ་སྤར་བས་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གོ་
རྟོགས་རྒྱུ་མཐོ་དང་། རིག་གནས་ཀྱི་འཆོ་བ་རྒྱུ་འདོན་པས། དཔལ་འབྱོར་དང་
འཆོ་བའི་མཐུན་རྒྱུ་སྤར་ལས་རྒྱུ་འཕྲུལ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བག་ཆགས་རྒྱུ་མཐུན་
ལ་འགོ་བཞུགས་ཡོད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་དེ་ལ། བཀས་བཀོད་རྒྱུ་འདོན་གྱི་བར་
བཀལ་སྤྱི་ཚོགས་ཞེས་འབོད་འདོད་བྱུང་།

དུང་དཀར་བ་གཙོ་བྱས་པའི་བོད་ཀྱི་དེང་རབས་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་བཙལ་
ཆེར་གྱིས་འགོ་མགོན་འཕགས་པ་ནས་ཆོས་སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་
དངོས་སུ་བྱུང་བར་འདོད་ཀྱིན་ཡོད་ཅིང་། ཁོང་ནུས་པས་ཆོས་སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་
ཀྱི་གོ་དོན་འདོགས་སྐབས། ཡུ་རོབ་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་ཀྱི་གོ་དོན་དེ་ཉིད་
གཞི་ལ་བཞག་ནས། ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཀར་ཁ་ལོ་སྐྱུར་མཁན་མི་གཅིག་གིས་
བྱེད་པའི་ལམ་ལུགས་ཤིག་ལ་འདོད་ཀྱིན་ཡོད། རྒྱ་མཚན་དེའི་དབང་གིས་བོད་
ཀྱི་ཆོས་སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་དེ་སྲོང་བཅན་སྐུ་པོ་ནས་འདོགས་དགོས་
པར་འདོད་མཁན་དང་། ཁྲི་སྲོང་ལྷུ་བཅན་གྱི་སྐབས་ནས་འདོགས་དགོས་པར་
འདོད་མཁན་ཡང་ཡོད་པར་སྤང་། ཡིན་ནའང་བཅན་པོ་དེ་དག་གི་སྐབས་

ལྷ་ཚོས་སྲིད་ལྟར་འབྲེལ་ལམ་ལྟགས་དངོས་སྤྱད་བར་བཤད་ན་འཛོག་བྱེད་
 དཀའ་ཤྱ། སྲོང་བཅན་སྐམ་པོའི་སྐབས་མི་ཚོས་གཙང་མ་བཅུ་གྲག་གི་ཁྱིམ་ས་
 བཅས་པ་ཙམ་ལས་ནང་བའི་ཚོས་ལྟགས་དར་བྱལ་ཆེན་པོ་བྱར་མེད་ཅིང་། ཁྱི་
 སྲོང་སྡེའུ་བཅན་དང་མངའ་བདག་ཁྱི་རལ་གྱི་སྐབས་སྤྱན་ནང་བའི་ཚོས་ལྟགས་
 གྱི་གཞི་རྒྱུ་བཅན་པོ་ཚུགས་ཟེན་གྱིང་། བན་དེ་བཅན་ཀ་དཔལ་ཡོན་དང་མུང་
 ཉིང་འཛོན་བཟང་པོ་སོགས་གྲུ་བ་ཡིན་པའི་སྡོན་ཆེན་ཚོས་རྒྱལ་པོ་ལ་རམ་
 འདེགས་བྱས་པ་བརྒྱད་ནས་ཚོས་ལྟགས་སྤྱར་སྟོབ་བྱེད་པ་ལས། བཅན་པོ་
 རྣམས་དམིགས་བསལ་གྱིས་ཚོས་ལྟགས་དང་ཆབ་སྲིད་གཉིས་ཀ་གཅིག་
 རྩོགས་གྱིས་བདག་སྟོབ་བྱེད་མཁན་ཡིན་མིན་ལ་དབྱེད་དགོས།

གང་ལྟར་སྒྲུབ་མའི་གོ་དོན་ལྟར་བྱས་ན་འགྲོ་མགོན་ཆོས་འཕགས་
གཅིག་ཕུ་འདྲིལ་ཐུབ་ཅིང་ཡོད་ཀྱང་། དེའི་ཕྱིས་ཀྱི་ས་སྐྱའི་དཔོན་ཆེན་བཅུ་
ལྷག་ལྟག་བྱུང་བ་དག་དང་། སྤག་བྱའི་སྲིད་དབང་ལ་བྱུང་དཀའ་བར་མ་ཟད།
ཡོང་བྱུང་ས་མི་གཅིག་པའི་བྱ་བས་ཆོས་སྲིད་གཉིས་ལ་དབང་སྐྱུར་བྱས་པ་དེ་
ལ་བཀག་ས་བཀོད་རྒྱུ་འདྲིལ་གྱི་མཆོན་ཉིད་ཆང་དཀའ་ཞིང་། ཡུ་རོབ་བཀག་ས་
བཀོད་རྒྱུ་འདྲིལ་ལམ་ལུགས་ནང་ས་བྱས་སྲིད་དབང་གཅིག་ལ་གཅིག་
གཏད་བྱས་པའི་གོ་དོན་ཡང་མི་ཆང་། ཁོ་བ་ཆོས་མི་སེར་ལ་ས་ཞིང་སྤྱད་ནས་
ཞིང་བ་ལ་ཁེ་སན་རྒྱུ་ཟད་ཐོབ་ཐབས་དང་། དེའི་རྒྱབ་ལོགས་སུ་ཞིང་བ་ཆོས་
ས་བདག་གི་ཁེ་སན་རྒྱུ་རྒྱུ་བྱེད་དགོས་པའི་ལམ་ལུགས་དེ་ས་སྐྱ་དང་སྤག་
བྱས་པོད་ལ་དབང་སྐྱུར་བྱེད་སྐབས་བྱུང་མེད་ཤས་ཆེ་བ་ལྟ་བུར་མཐོང་།

ལྷག་པར་དུ་གཞུང་ས་དགའ་ལྷན་མོ་བྱང་བའི་སྤྱད་འཛིན་ལམ་
ལྷགས་དེར་བཀས་བཀོད་རྒྱུ་དེ་འཛིན་ཞིང་བྱ་ལམ་ལྷགས་ཀྱི་མཆན་ཉིད་
གཏན་ནས་མི་ཆང་སྟེ། ཡུ་རོལ་གྱི་ཆོས་སྤྱད་ལྟེ་འབྲེལ་གྱིས་རྒྱལ་ཁབ་སྤྱོད་

སྐྱེད་པ་དེ་མི་ཆང་གི་རྒྱུད་པས་སྦྱོང་བ་ཞིག་ཡིན་ཀྱང་། དགའ་ལྷན་པོ་བྲང་བས་
 རྒྱལ་ཁབ་སྦྱོང་སྐྱེད་པ་དེ་ཡང་སྲིད་ལམ་ལུགས་ཀྱིས་སྦྱོང་གིན་ཡོད་སྟབས། དེ་
 གཞིས་ལ་མི་འདྲ་བའི་བར་ཁྱད་ཏུ་ཅང་ཆེན་པོ་ཡོད། སྤྱི་ལོ་ཡང་སྲིད་ནི་
 འཁྲུངས་ཡུལ་ལ་ངེས་གཏན་གང་ཡང་མེད་པ་དཔེར་ན། རྒྱལ་དབང་སྐྱེས་པ་
 དང་བོད་དང་། གཞིས་པ། གསུམ་པ། རྩ་བ། རྩལ་པ། བརྒྱུད་པ། བརྒྱུད་པ་
 པ། བརྒྱུད་པ་སུམ་པ་བཅས་དབུས་གཙང་ཆོལ་ཁའི་ཁོངས་གཏོགས་སུ་འཁྲུངས་
 བྱིང་། བདུན་པ། དགུ་པ། བརྒྱུད་པ་ཅིག་པ་བཅས་ཁམས་ཁུལ་དུ་འཁྲུངས་པ།
 བརྒྱུད་པ་ཞི་བ་ཨ་མ་དོའི་ཡུལ་དུ་འཁྲུངས་པ་བཅས་བོད་ཡུལ་སྤྱོད་སྤྱོད་གསུམ་
 གང་ཞིག་དུ་འཁྲུངས་པ་ལ་ངེས་པ་མེད་པར་མ་ཟད། མ་ན་བོད་ཡུལ་མ་ཡིན་
 པའི་ཡུལ་ལུང་གཞན་དུ་འདྲེན་པ་ཞི། རྒྱལ་དབང་བཞི་བ་ཡོན་ཏན་
 རྒྱུ་མཆོ་སོག་ཡུལ་དུ་འཁྲུངས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་པས་ཡང་སྲིད་ལམ་ལུགས་དང་ཁྱིམ་
 རྒྱུད་ལམ་ལུགས་གཞིས་ལ་འདྲ་བའི་ཆ་གཏན་མེད་ཅིང་། སྤྱི་ལོ་ཁྲུངས་དང་
 རིགས་རྩས་ཁག་རྒྱུད་ལའང་ངེས་པ་གང་ཡང་མེད་པར། རྒྱལ་བ་སྐྱེས་པ་ཞིག་
 དགོངས་པ་རྫོགས་ཆེ་དེ་དང་འབྲེལ་བ་ཡེ་མེད་ཀྱི་ཁྱེལ་ཞིག་གསར་འཛུགས་བྱེད་
 པ་ཡིན་སྟབས། བཀས་བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་ཞེས་པའི་གོ་དོན་གཏན་ནས་མེད་
 ལ། བཅོམ་གཡོག་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་དེ་བས་ཀྱང་ཆང་མི་སྲིད་པས་ན།
 ཆོས་སྲིད་གཞིས་ཀྱི་བདག་དབང་མི་ཆང་གིས་ཆིག་བརྒྱུད་བྱེད་པའི་ཡུ་རོབ་
 ཀྱི་(Theocracy)ཞེས་པའི་གོ་དོན་ཡང་ཆང་མི་སྲིད་པ་ཡིན།

ད་ནི་ང་ཆོས་འཛིན་ཏེན་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་ཆོས་སྲིད་རྒྱུད་འབྲེལ་ཞེས་
 པའི་ལམ་ལུགས་དེའི་ངོ་བོ་རོབ་ཅམ་རྟོགས་ཟེན་སྟབས། ཡུ་རོབ་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་
 རྒྱུད་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་དང་རང་ཅག་གི་ཆོས་སྲིད་རྒྱུད་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་
 གཞིས་ལ་འགལ་འབྲེལ་གྱི་ཆ་ཅི་ཅམ་ཡོད་མེད་ཤེས་ནུས་པ་ཡིན།

གཞིས། མདོ་སྨད་ཀྱི་སྐོར་ལ་བྱེ་བྲག་ཏུ་དབྱད་པ།

ང་ཆོས་མདོ་སྨད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་ཏུ་བྱེད་སྐབས་མཐོང་ཡང་བའི་གནད་དོན་ཁག་ཅིག་ཡོད་པ་ནི། བོད་སློབ་ཡངས་ལྟར་གདོད་མའི་སློབ་ཆོག་དང་། བཅན་པོ་ཆོས་དབང་རྒྱུར་བྱེད་སྐབས་ཀྱི་བྱེད་བཀས་བཀོད་རྒྱུ་འདྲིན་གྱི་ལམ་ལུགས་ཀྱང་བྱུང་ཡོད་ངེས་དང་། ས་རྒྱུས་བོད་ལ་དབང་བརྒྱུར་སྐབས་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་བྱུང་འབྱེད་ལམ་ལུགས་བྱུང་ཡོད་ངེས་ཡིན་ཀྱང་། བག་བྱའི་རྒྱལ་རབས་མཐུག་ཅུ་ནས་མདོ་སྨད་ལ་དབང་རྒྱུར་དོན་ན་བྱེད་མཁན་སུ་ཡང་མ་བྱུང་བར། བོད་སེལ་བུའི་སྐབས་ལྟར་ཆོ་ཤོག་གི་ནུམ་པའི་ཐོག་ནས་སློབ་པ་འདྲ་བར་བསྐྱད་པ་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་ཁག་བསྟོགས་ན་གསལ་བོར་མཐོང་བ་ཡིན།

འོན་སྐབས་དེ་དག་ཏུ་རྒྱ་ནག་གི་ཁོངས་སུ་བསྐྱད་པ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན་དེ་ཡང་མ་ཡིན་ཏེ། ཆོས་ལུགས་ཐོག་གདན་ས་གསུམ་དང་ཆོས་རྒྱུད་གཞན་གྱི་དགོན་སྡེ་ཁག་དང་འབྲེལ་འདྲིས་སྤར་ལས་དམ་པ་དང་། སྲིད་ཕྱོགས་ནས་དམིགས་བསལ་གྱིས་དབང་རྒྱུར་བྱེད་མཁན་སུ་ཡང་མ་བྱུང་བར། དབུས་སུ་སློབ་གཞིར་གནང་ནས་སློབ་སྦྱངས་མཁན་གྱི་སླ་མ་དང་དགེ་བཤེས་ཆོ་རང་

གི་པ་ཡུལ་དུ་ཐེབས་ནས་དགོན་སྡེ་འདེབས་འདུགས་བྱས་པ་བརྒྱད་ནས། ས་
ཁུལ་རང་རང་གི་མི་དམངས་ནམས་ལྟ་སྟེ་དང་མི་སྡེ་ཞེས་པའི་སྟེ་ཁག་རིགས་
གཉིས་སུ་བཀར་ནས་དབང་སྐྱོར་བྱས་པ་ཡིན།

སྤྱི་མ་ནམས་ཀྱིས་དགོན་སྡེ་དང་ལྟ་སྟེ་མི་སྡེ་སྐྱོང་སྤངས་ནི། སྤྱི་བྱང་
བཀྲ་ཤིས་འབྲེལ་ལྟ་བུ་ལ་མཆོད་ན། དངུལ་རྩི་མགོ་བ་དང་། ལ་མཆོག་མགོ་
བ། ཁོ་ཆོ་མགོ་བ་སོགས་ཀྱན་མཆོད་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་ཞབས་ཞུ་
བརྒྱད་ཅུའི་ནང་ནས་ལྟ་སྟེ་ཁག་གི་མགོ་བ་བསྐོས་གཏོང་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་ཅིང་།
མགོ་བ་དེ་དག་གི་ལས་འགན་ནི་རང་གི་ས་རིས་མི་སྡེ་ནམས་ཡུལ་གྱུ་གཞན་
ཀྱི་སྤྱི་དཔོན་ཆོའི་འོག་ཏུ་མི་འབྲོ་བ་དང་། སྤྱི་བྱང་དགོན་པ་ལ་མར་ཕྱར་སོགས་
ཀྱི་ཁུལ་སྐོང་འབྲུལ། རིགས་གུ་ཆེན་མོ་དང་ཆོ་འཕུལ་སྐོན་ལམ་ཆེན་མོ་གཉིས་
ཀྱི་སོག་འབྲེད་མང་སྐོལ་བྱེད་མཁན་ཐབས་འཆོལ། དགོན་ནང་དུ་ལྟ་ཁང་
འདུ་ཁང་གསར་བཞེངས་ཉམས་གསོ་ལྟ་བུའི་ལས་གཞི་གལ་ཆེན་དག་ལ་
མཐུན་འགྱུར་རོགས་སྐྱོར་བྱེད་དགོས་པའི་ལམ་སྟོན་སོགས་རེད།

རུ་སྟེ་དེ་དག་སོག་མར་དགོན་པ་དང་སྤྱི་མའི་ལག་ཏུ་སྐོབ་ཚུལ་ནི།
དམག་སྐུལ་དང་འཛིགས་སྐུལ་དག་གཅོད་གང་བྱེད་མི་དགོས་པར་རུ་སྟེའི་
ནང་གི་དཔོན་པོ་འམ་རྒྱུ་པོ་དབང་ཤུགས་ཅན་འགའ་རེས། རྒྱ་མཆོན་སྤྱི་
ཆོགས་ལ་བཞེན་ནས་རང་གི་རུ་སྟེ་སྤྱི་མ་ལ་ཡར་འབྲུལ་ཞུས་ནས་ལྟ་སྟེར་
འགྱུར་བཞེན་ཡོད་ལ། ལྟ་སྟེ་ཆགས་ཆར་བའི་རྩིས་སུ་བྱེད་ལོགས་ཀྱི་དཔོན་མགོ་
དག་ཤུལ་ཅན་ཀྱིས་ས་རིས་མི་སྡེ་ལ་རྒྱུར་གྲོལ་བྱས་ཆོ། སྤྱི་མའི་མངའ་འོག་གི་
རུ་སྟེ་ཡོངས་རྫོགས་མཉམ་རུབ་ཀྱིས་པ་རོལ་བོར་ཁ་གཏད་བཅལ་ནས་རུ་སྟེ་
སྤྱི་བྱང་སྐོབ་ཐབས་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད།

ཡང་ལྟ་སྟེ་གཞན་པ་རིགས་གཅིག་ནི། ཐོག་མར་འབྲོག་སའི་ཐོན་

ཁྲུངས་རྒྱ་ཆེ་ཡང་དེར་བདག་ཐོབ་བྱེད་མཁན་གྱི་སྒྲ་དཔོན་གང་ཡང་མེད་
སྐབས། སྒྲ་མ་གང་ཞིག་གིས་བྱོགས་མཐའ་ཆོལ་གསོ་སྒྲ་ནས་མི་ཆང་དུ་མ་བསྐྱ་
རུབ་གིས་རང་གི་སྒྲ་ཆེད་དམིགས་གིས་བཙུགས་པ་དཔེར་ན། ཀྱན་མཁུན་
འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་སྐྱ་ཕྱེད་གཉིས་པ་དང་གསུམ་པ་གཉིས་གིས་བསང་
ཁོག་དང་ཁོ་ཆེ་སོགས་ནས་མི་ཆང་གང་འཆམ་བསྐྱ་རུབ་བྱས་ཏེ་དདུལ་རྩ་སྒྲ་
སྒྲ་བཙུགས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན།

གནས་ཚུལ་འདི་གཅིག་སྤེལ་ནས་བལྟས་ཆེ་ལམ་ལུགས་དེ་བཀས་
བཞོད་རྒྱུ་འདྲིན་ལམ་ལུགས་དང་མཐུན་ཆབས་ཆེན་ཡང་། བཀས་བཞོད་
རྒྱུ་འདྲིན་ལམ་ལུགས་དངོས་དང་བསྐྱར་ན། མི་དམངས་ལ་རང་གི་རྒྱ་
དངོས་དང་ས་ཆ་སོགས་གི་རང་དབང་ཆ་ཆང་ཡོད་པའི་ཆ་ནས་བཀས་བཞོད་
རྒྱུ་འདྲིན་ལམ་ལུགས་རང་དུ་འདྲིན་པའི་ཆ་རྒྱུ་ཆེ་ཤོས་དེ་མེད་པ་ཡིན།

ཕག་གྱའི་མཐུག་ཅམ་ནས་རྒྱ་ནག་དང་ས་འདབས་འབྱར་བའི་མདོ་
སྟོད་སྟོད་ཀྱི་ཡུལ་ལྷང་བྱེ་བྲག་པ་རེ་བྱང་པར་རྒྱ་ལོག་དུ་ཤོར་བ་དང་། ཚུར་
བོད་ལོག་དུ་འཕྱོགས་པ་ལྟ་བུ་བྱུང་ཡོད་པ་དངོས་བདེན་ཡིན་ཀྱང་། མདོ་སྟོད་
ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་བདག་དབང་རྒྱ་ལོག་དུ་ཤོར་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཅ་ནས་བྱུང་མི་
འདུག་ཀྱང་། སྤྱི་ལོ་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་མགོ་སྟོད་ཀྱི་ལོ་ངོ་བཞི་བཙུ་ཅམ་
ཀྱི་རིང་ལ་མདོ་སྟོད་མཆོ་སྟོན་བྱོགས་པལ་ཆེར་ལ་ཁ་ཆེ་མ་སྤྱ་སྤྱང་བེར་བས་
དག་པོའི་བཙན་གཞོན་ཡང་བ་བྱས་ཏེ། སྤྱི་ལོ་དུས་རབས་སྤྱུལ་དང་། བྱད་མེད་
འཕྱོག་གཡེམ། ཉ་དང་མེ་མདའི་ཁལ་བཙན་སྤྱུལ་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལུ་
ཡང་བ་ཞིག་བྱུང་ཡོད་ཀྱང་། མདོ་སྟོད་ཀྱི་བདག་དབང་ཁ་ཆེ་མ་སྤྱ་སྤྱང་ལ་
ཡོད་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་སུས་ཀྱང་གཏོང་མི་ཐུབ་པ་དཔེར་ན། དེར་སང་ཡང་
དམག་ཤེད་ཅན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་འགའ་རེས་ཡུལ་ལྷང་གཞན་ལ་བཙན་འཇུལ་

བཅན་འཕྲིན་གྱི་ཉན་ཡོད་པ་དང་འབྲམ་མཚུངས་ཡིན།

མདོར་བསྟུས་ནས་བཤད་ན། མདོ་སྨད་ལ་བསྐྱེད་པ་ཡ་ཐོག་གི་སྤྱི་
 ཆོག་ས་དང་། ཕྱི་བཀའ་བཀོད་རྒྱུ་འདྲིན་གྱི་སྤྱི་ཆོག་ས། ཆོས་སྤྱི་མཉམ་
 འབྲེལ་གྱི་སྤྱི་ཆོག་ས་ཏེ། སྤྱི་ཆོག་ས་ཀྱི་དུས་རིམ་གསུམ་ལས་བརྒྱད་ཚུང་མེད་
 པར་མཐོང་བྱུང་པ་ཡིན།

འོ་ན་དེང་སང་གི་རྒྱ་ནག་གི་རིགས་ཅན་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བ་པལ་མོ་ཆེས་ས་
 སྤྱི་འཕྲིན་བསྟུས་ནས་བོད་རྒྱལ་ཡོད་པར་འཆད་པ་ལ་ལན་འདེབས་ཅི་བྱ་སྟེ་
 བ། ཁོ་བཞོན་ནམ་རྒྱུ་སྟོག་བཞིན་པ་ནི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་མཉམ་ཞིག་ལ་དོར་སོག་དང་
 མན་རྩའི་དཔོན་པོ་ཆོས་མཆན་བསྟོད་དང་ཡི་གེ་ཡུལ་བ་དེ་བོད་ཀྱི་བདག་
 དབང་རྒྱལ་ཡོད་པའི་སྤྱི་བཤད་ཀྱི་ཉན་ཅིག་དེ་ཡིན་མོད། འོ་ན་རྒྱལ་དབང་ལྷ་
 བ་དང་བོད་གཞུང་གིས་བོད་ཡོངས་དང་མདོ་སྨད་ཀྱི་སྤྱི་དཔོན་མང་པོར་ཐོབ་
 དང་ཐམ་ག མཆན་བསྟོད་གོ་གནས་ཏེ་ཅང་མང་པོ་གནང་འདུག་པ་དེར་
 འབྲེལ་བཤད་རི་ལྟར་རྒྱུ་རྒྱུ་ཡིན་ནམ། ལྷག་པར་དུ་སོག་པོ་དང་མན་རྩས་
 རྒྱ་ནག་ལ་དབང་བསྐྱུར་བྱས་སྤྱི་བསྐྱུར་རྒྱུ་ལ་བཅན་ནམས་ལ་དབང་བྱུགས་
 དང་རྒྱས་པ་ཅི་ཡོད་ལ་བསམ་དགོས་ཤིང་། དོར་གྱིས་རྒྱ་བྱིས་བརྒྱུད་རེའི་བར་
 ལ་སོག་པོའི་དམག་མི་རེ་བཞག་ཅིང་། བྱིས་ཆང་བརྒྱུད་པོས་ཆལ་གདུབ་
 གཅིག་ལས་ཉར་མི་ཆོག་པའི་བྱིས་སྤྱི་གཞི་བཅན་དྲག་ཅན་བཅོས་པ་དང་།
 བོད་ལ་བྱིས་ཀྱི་ལྷ་བཟང་དང་གུ་ཕྱི་ལྷ་བྱ་རེ་གཉིས་ལས་སོག་པོའི་དཔོན་
 རིགས་གཅིག་ཀྱང་བསྐྱོད་བཞག་བྱས་མེད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་བསམ་ན་མཐོང་རྒྱ་
 ཅན་གྱི་ལྷ་མོ་མང་ཅམ་མཐོང་རྒྱ་ཡོད་ཅིང་། མན་རྩ་རྒྱལ་བོ་དག་སོག་པོ་
 ལ་འདྲིགས་ནས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་ལ་བཀུར་བཅོས་བྱས་པ་དེས་དོར་
 བོད་གཉིས་རྒྱ་མིའི་ཆབ་འབངས་བསྟོན་མེད་ཡིན་པར་སྤྱི་བཤད་ཀྱི་གནས་མེད།

ད་དུང་སོག་པོ་ཨལ་ཐན་རྒྱལ་བོས་དྲུ་ལའི་སླ་མ་བརྩ་རྩ་ཞེས་རྒྱལ་བ་བསོད་
ནམས་རྒྱ་མཚོ་ལ་མཆན་གནས་གཟེངས་བསྟོད་ཕུལ་བས་བོད་རྒྱལ་ལྟ་འགྲོ་
དགོས་ན། རྒྱལ་དབང་ལྷ་བས་ཉོར་རྒྱལ་གྱི་ཕྱི་དན་ལ་ཐོབ་སྟན་འཛིན་ཆོས་
ཀྱི་རྒྱལ་བོ་ཐོབ་པའི་མཆན་གནས་གནང་བས་རྒྱ་བོད་ལོག་དྲུ་ཅིས་ཕྱིར་མ་
འདུས། འདི་འདྲ་ཡང་བྱིས་པའི་རིགས་པ་ལྟ་བུ་ཅིས་ན་མི་རུང་བར་བསམ་
དགོས་པའི་གནས་ཡིན།

མན་རྩའི་རྒྱལ་བོ་ཆོས་རྒྱལ་དབང་ཡབ་སྲས་ཀྱིས་གཙོས་པའི་བོད་ཀྱི་
སླ་མ་ཚོར་མཆན་བསྟོད་གནང་བས་བོད་རྒྱལ་ལྟ་འགྲོ་འགྱུར་དགོས་ན། རྒྱལ་
བ་རིན་པོ་ཆེས་རྒྱའི་གྲུང་མ་ལ་“འཇམ་པའི་དབྱངས་”ཞེས་མཆན་བསྟོད་
གནང་བས་རྒྱ་བོད་ལོག་དྲུ་མི་འགྱུར་བའི་རྒྱ་མཆན་ཡང་དག་མི་རྟེན་ཅིང་།
རྒྱལ་དབང་བཅུ་བཞི་བ་མཆོག་ལ་འཇམ་སྒྲིང་རྒྱལ་ཁབ་བཅུ་ཕྲག་དྲུ་མས་ཁོང་
ནམས་ཀྱི་མཐོ་སློབ་ཁག་ཅིག་གི་སློབ་དཔོན་ཆེན་མོ་སོགས་ཀྱི་མཆན་བསྟོད་
གོ་གནས་ཤིན་དུ་མང་བོ་ཕུལ་འདུག་པ་དེས་ཀྱང་། རྒྱལ་དབང་མཆོག་གཙོས་
པའི་བོད་རྒྱལ་ཁབ་དེ་དང་དེའི་མངའ་འོག་ཆགས་པ་ནི་ཡིན་མི་སྲིད་སྟམ་མོ།

གནད་འགག་འདི་དག་ལ་ལན་འདེབས་བྱ་མ་ཐུབ་སྟབས་ཆེད་མངག་
གིས་ཀྱང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ཞིབ་འཇུག་ཉེ་གནས་ཟེར་བ་སོགས་བཙུགས་
ནས་ལོ་མང་རིམ་བསྟུད་ཀྱིས་འགྲོ་སོང་པངས་མེད་བཏང་ནས་ལོ་རྒྱུས་རྒྱུན་
བཟོ་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པ་དང་། ཀྱང་གོའི་བོད་རྫོངས། ཀྱང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་
རིག་ པོ་དྲུ་ལ་སོགས་དཔེ་དེབ་དང་ཆགས་ཤོག་འབོར་ཆེན་ཀྱི་ལས་འགན་དེ་
བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱུན་བཟོ་བྱེད་རྒྱུ་ཁོ་ནའི་སྟེང་བཞག་ནས་མི་ལོ་འདི་འདྲའི་མང་
བོ་སོང་ཡང་གྲུབ་འབྲས་མ་ཐོན་པ་དང་། བོད་ཀྱི་ཅ་ལག་ཐོན་རྫས་དངོས་
རིགས་ཡོད་ཆད་ལ་ཀྱང་གོའི་ག་གེ་མོ་ཞེས་ལུ་ཚུགས་མཐར་སྐྱེལ་བྱེད་བཞིན་

260 བདེ་སྤང་ལོ་རྒྱུས་སྤྱིའི་གཞུང་གིང་།

པ་དེ་དག་ནི། དངོས་ཡིད་གནས་རྒྱུ་ལ་ཐོག་ཐོད་འདི་རྒྱ་ཁོངས་ཚ་ནས་མིན་
པ་ལ་ཡིན་པར་བརྒྱུར་མ་ཐུབ་པའི་དཀའ་ངལ་ཁྱོད་གིན་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནམ།

མདོ་སྐད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་གཉའ་ཁྲི་
ནས་དར་མ་ཁྱུ་དུམ་བཅན་
བར་གྱི་མདོ་སྐད།

དང་པོ། གནས་བབ་སྤྱིར་བཤད་པ།

གནའ་ནས་ད་བར་གྱི་རང་ཅག་པོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཆོས་འབྱུང་ཁག་
ཏུ་ཡར་ལུང་དུ་བྱུང་བའི་གཉའ་ཁྲི་བཅན་པོ་ནས་གནམ་རི་སྒོང་བཅན་བར་
གྱི་རྒྱལ་རབས་གྱི་བྱུང་རིམ་གྱི་དུ་རགས་བསྐྱུས་ཅམ་དང་། དེ་ནས་རྒྱལ་
རབས་ཐ་མ་སྐང་དར་ཁྱུ་དུམ་བཅན་བར་གྱི་བྱུང་བ་ཚུང་ཞིབ་རྒྱས་སུ་འཁོད་

ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནམས་ལས་ཀྱང་ཤིན་ཏུ་སྒྲོ་ཞན་གྱི་གནས་ཏེ། རང་རང་གི་བྱས་པ་
བྱས་ལུགས་དང་སྒྲེ་རྒྱུད་རིགས་རྩས་མཐོ་རབས་གཞན་རབས་སོགས་ཅལ་དུ་
བཏོན་པ་ལས་བོད་སྤྱི་ཡོངས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འགན་ཁུར་འདུག་མེད་སྟབས། མདོ་
སྨད་སྨད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྟ་ཞོག་དབུས་གཙང་ཁུལ་གྱི་ཡུལ་མི་སྤྱི་བྱིངས་མེད་པ་
དང་བྱད་པར་མེད་པར་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ལམ་དུ་མ་ཐེབས་སྟབས། ང་ཚོས་གནའ་
རབས་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་མདོ་སྨད་མི་དམངས་ཀྱི་བྱང་རབས་གནས་སྟངས་ཞིབ་
ཆགས་འབྲི་རྒྱ་དཀར་ཆེགས་ཆེ་ཞིང་གྲུབ་འབྲས་ཆེན་པོ་ཐོན་དཀའ་བའི་
གནས་སུ་གྱུར་ཡོད།

གོང་སྐོར་རྒྱུ་རྒྱུན་དེ་དག་གི་དབང་གིས་དེ་རིང་ང་ཚོས་མདོ་སྨད་ཀྱི་
ལོ་རྒྱུས་འབྲི་སྐབས་ལོ་ངོ་གཅིག་གཞིས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཞིབ་ཆགས་ཡིན་མིན་
ལྟ་བུ་པར་ཞོག ཐ་ན་དུས་རབས་རེ་རེའི་ནང་མདོ་སྨད་དུ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་རྒྱུན་
ཅི་བྱང་ཅམ་བསྐྱིག་རྒྱ་དཀར་དཀའ་བ་ཡིན། ཡིན་ནའང་ཆ་ཆང་མིན་ལ་མ་
སྟོས་པར་ཡལ་བའི་པ་ལ་འདྲིན་ཐབས་མེད་སྟབས་འདིར་ལམ་ཁ་གཅིག་ལྟག་
པ་ནི། དེ་གསེང་གི་གསེར་ཕྱེ་རྒྱུ་པ་རི་བཞིན་བོད་སྤྱི་བྱིངས་བྱང་རབས་ལོ་རྒྱུས་
ཚོས་འབྱུང་ནམ་ཐར་དུ་གསལ་པ་དང་། དེ་འབྲེལ་གྱི་ཡིག་ཆ་ལག་དུ་གང་སོན་
ནམས་ལ་ཞིབ་འདུག་གནད་སྤྲོད་བྱས་ཏེ། སྤྱི་ཞུགས་ཁྲིམས་ཀྱི་སྟོང་བསགས་ཏེ་ཐག་
པ་འགྲུབ་པ་ལྟ་བུའི་ལས་ལ་འབད་བཅོན་བྱ་རྒྱུ་ལས་ལམ་ཁ་གཞན་མེད།

གཉིས་པ། གཞུང་གི་འཕྲི་ལར་སྡོན་མདོ་སྨད་ དུ་བོད་མི་ཡོད་དམ།

བོད་རྒྱལ་གཞུང་གི་བཅན་པོ་ཕྱོན་སྐབས་མདོ་སྨད་ཀྱི་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་བོད་
མི་ཡོད་དམ་ཞེས་པ་འདི་དྲི་བ་ཟབ་མོ་ཞིག་ཡིན་ལ། དྲི་ལན་འདེབས་ཆོག་ཆོག་
ཡོད་པའི་དྲི་བ་ཞིག་དེ་བས་ཀྱང་མིན། ཡིན་ནའང་ཁོ་བོའི་འདོད་ཚུལ་ལ་
གཞུང་གི་འཕྲི་ལར་སྡོན་ཀྱི་དུས་ཡུན་ཆེས་རིང་མོའི་སྡོན་ནས་མདོ་སྨད་དུ་བོད་
མི་གནས་སྡོད་བྱེད་པར་སྨམ་སྟེ། གོང་དུ་བཤད་པ་ལྟར་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་
བོད་ཀྱི་ཐོག་མའི་སྤྱི་མི་ནམས་ཀྱི་གྲངས་འབོར་འཕེལ་རྒྱས་སུ་སོང་བ་དང་
བསྐྱེད་ཏེ་ཡུལ་ལུང་གཅིག་ནས་ཁ་ཟས་རག་དཀའ་བའི་འཛོལ་གནས་ཀྱི་གནོད་
ཤྱགས་འོག་རང་བྱུང་གི་ཤིང་འབྲས་སོགས་ཟས་ཆུ་གང་འདོམས་ཀྱི་ཡུལ་དུ་
བཀྲམས་ཤིང་། ཕྱོགས་གཅིག་ནས་བཏྲས་ན། ལོ་ངོ་ས་ཡ་གསུམ་ཀྱི་ཡར་སྡོན་
དུ་དེ་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱབ་འགྲལ་སྡོད་དུ་གྲགས་པའི་ས་ཡོམ་ཆེན་པོ་བྱང་བ་ལ་
བརྟེན་ནས། བོད་ཡུལ་གྱི་དང་བྱང་པར་དེ་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱད་སྟེང་མགོ་
བརྩམས་ཤིང་། རིམ་གྱིས་ལོ་རེ་ནས་ལོ་རེ་རེ་མཐོར་སོང་བས་རི་རྩེ་གངས་
ཀྱིས་གཡོགས་སྐབས་གནས་གཤིས་རྟེན་གྲུབ་དང་། ལྷགས་རྒྱང་རྟེན་རྒྱུ་གི་
མ་ལ་ཡའི་ཉེ་འདབས་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁག་དུ་འགོ་བ་མི་འཛོལ་གནས་ཀྱི་ཆ་རྒྱུན་ཉམས་

ཞན་དུ་གྱུར་ཅིང་། འཛོགས་ཀྱི་ཆ་རྒྱུན་ཤིན་ཏུ་ཞན་པའི་གནས་སྟངས་འོག་
ནས་ས་བབ་དམའ་བའི་རོང་ཁུལ་དུ་བཀྲམས་པར་སྐྱམ།

མི་རྒྱུད་བཀྲམས་སྟངས་དེ་ཡང་གཙང་བོ་དང་ཚུ་རྒྱུད་དེ་དེ་བོ་དེ་
མདོ་དབུས་ཁམས་གསུམ་ཙམ་མ་ཡིན་པར། ཤར་དུ་དེང་དུས་ཀྱི་རྒྱ་ནག་རྒྱབ་
བྱང་ཉན་ཞིས་སོགས་ས་ཁུལ་མང་བོ་དང་། རྒྱབ་དུ་ཨ་རབ་ཕྱོགས། ལྷོ་རྒྱང་
ལ་ཤེ་ཤི་སོགས། ལྷོ་རྒྱབ་དུ་དེང་གི་པ་ཀི་སི་ཐན་གྱི་ཡུལ་དང་། རྒྱ་གར་རྒྱབ་
བྱང་ཕྱོགས། བལ་ཡུལ། ལྷོ་ཤར་དུ་འབར་མ་དང་། ལའི་སི། ཀམ་ལྷོ་ཤི་ཡ།
ཐའི་ལན་ཏ་སོགས་ཡུལ་ཁམས་ཤིན་ཏུ་རྒྱ་ཆེན་པོ་ལ་བཀྲམས་པར་འདོད་ཅིང་།
ལོ་ངོ་བརྒྱ་ལྷག་དུ་མའི་ནང་བཀྲམས་ཆར་བ་ཞིག་ཀྱང་མིན་པར་ལོ་ངོ་ཁྲི་ལྔ་
རིང་མའི་སྤོ་རིག་ཡར་རྒྱས་དང་ཟས་རྒྱ་འཛོལ་བའི་འབད་ཚོལ་དང་མཉམ་
དུ་ཆེས་དལ་བའི་ངང་བཀྲམས་པར་འདོད།

དེ་སྐབས་ཀྱི་མི་རྒྱུད་བཀྲམས་སྟངས་གསལ་བོར་སྟོན་པའི་ཡིག་ཆ་
ཡོད་དམ། ཡིག་ཆ་ཆད་ལྷན་གྱི་ཁྲུང་ས་ལུང་མེད་ན་ཁས་ལེན་བྱེད་མི་ཐུབ་
སྟམ་ན། ཆེས་གདོད་མའི་མི་རྒྱུད་བཀྲམས་སྟངས་དེ་འདྲ་ངག་རྒྱུན་དང་ས་
འོག་ནས་ཐོན་པའི་གནའ་རྫས་རྟོག་ཞིབ་བྱས་པའི་གྲུབ་དོན། དེ་མིན་སྐད་
ཡིག་དང་། ཆོས་ལུགས། ཆ་ལུགས་ཆས་གོས་སོགས་རྒྱ་མཚན་མང་བོ་བསམ་
གཞིགས་ཆ་འདོག་བྱེད་པ་ལས། ཁོང་ནམས་ཡུལ་ལུང་གང་སར་རྒྱ་བཞིན་
པའི་བརྟན་འཕྲིན་འཁོར་ཐག་ལྟ་བུ་ནི་སུ་ལའང་མེད་ཅིང་། དེང་རབས་ཕྱི་
སྤྱི་གི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིབ་དང་གནའ་རྫས་རྟོག་ཞིབ་པ་དག་གིས་ཀྱང་འདི་འདྲ་
ལས་གཞན་འཆད་རྒྱས་པ་མིན། རྒྱ་ནག་གི་ལོ་ངོ་ལྔ་བཅུ་ལྷའི་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་
ངོ་མ་སྟོག་བྱེད་བཞིན་པ་དེ་དག་ཀྱང་ཆེས་གནའ་དུས་ཀྱི་ངག་རྒྱུན་དུ་མ་བུ་རེ་
དང་། ལོ་རྒྱུས་སྒྲིབ་ཆོས་ཆོད་དཔག་བྱས་པའི་འཆར་སྤང་ཙམ་ལས་སྐབས་

དེ་དག་ཏུ་བྱིས་པའི་ཡིག་ཆ་དེ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནོ།

ཁོ་ཐོས་བསྟུན་ན་གཉའ་ཁྲིའི་ཡར་སྡོན་ནས་མདོ་སྐད་དུ་བོད་མི་ཡོད་
 པར་མ་ཟད། གཉའ་ཁྲི་བྱོན་སྐབས་བོད་མིས་མདོ་སྐད་སྐད་ཀྱི་ཡུལ་གྱི་ཁག་
 བཟུང་ནས་དུས་ཡུན་རིང་བོ་ཕྱིན་པར་སྟུང་སྟེ། སྤྱི་ལོ་མཚུགས་པའི་ལོ་རྒྱུ་ཆིག་
 སྟོང་གི་ཡར་སྡོན་ནས་བོད་ཡུལ་ཡོངས་རྫོགས་བོད་ཀྱི་རུས་རྒྱུད་ཆོ་ཁག་གིས་
 གྲུབ་པའི་རྒྱལ་སྤྱན་ལམ་ལུགས་རྒྱུགས་བེན་པ་དང་། གྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཆོ་ཁག་
 ཅེས་པར་སྤྱི་ལོའི་སྡོན་ཀྱི་ལོ་(༡༠༦།༡༡༠)སྐབས་མདོ་སྐད་དཔལ་རིས་སོགས་
 དེང་སང་གི་ཀན་སུའུ་དང་མཆོ་སྡོན་ཞིང་ཆེན་ཁུལ་དུ་རྒྱ་མིས་ཆང་རིགས་སུ་
 འབོད་པ་སྟེ། བོད་ཀྱི་གདོད་མའི་མི་རྒྱུད་ནམས་གནས་སྐད་བྱས་པར་བཤད་
 པ། ཐེ་ཐོན་ཀྱི་རྒྱ་རིགས་ལོ་རྒྱུས་སྤྱོད་པའི་སྡོན་ཀྱི་ཞེས་པས་དཔེ་དེབ་དུ་སྤྱི་
 ལོའི་སྡོན་ཀྱི་ལོ་(༡༩༩)སྐབས་མདོ་སྐད་མཆོ་སྡོན་ཕྱོགས་སུ་བོད་རིགས་གནས་
 བསྐྱོད་བྱས་པར་བཤད་ཡོད་པར་མ་ཟད། རེབ་གོང་རྩོམ་མཁར་གྱིས། སྤྱི་
 ལོའི་སྡོན་ཀྱི་ལོ་(༡༩༠༠)སྐབས་ནས་བོད་ཀྱི་རུས་ཆེན་བཞིའི་ནང་གི་ཨ་སྤོ་ཕྱོད་
 གི་རིགས་རྒྱུད་ཀྱིས་མདོ་སྐད་སྐད་ཀྱི་བཟུང་བར་བཤད་པ་³དག་ཕྱོགས་
 བསྐྱོམས་སོག་བསམ་ཞིབ་བྱས་ཆོ་གཉའ་ཁྲི་བྱོན་སྐབས་མདོ་སྐད་དུ་བོད་
 རིགས་གནས་སྐད་བྱེད་ཀྱི་ལོ་དཔེ་དངོས་ཡོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རེད།

བྱད་པར་ལེས་ཡོན་གྱིས་བཤད་པའི་དན་རྒྱལ་སློན་རྣམས་གྱིས་ཞོན་
 བོ་ལ་ཁ་གདང་གཅོག་ཐབས་གནས་ཚུལ་རྒྱས་ལོན་ཆེད་གསང་སྤྱལ་བ་ཞིག་
 མདོ་སྤྱད་མཆོ་སློན་དང་ཞིན་ཅང་སོགས་སུ་མངགས་ནས་ལོ་ངོ་བརུ་གསུམ་
 རིང་ས་གནས་དེ་དག་དྲུ་དངོས་སུ་བསྐྱོད་པའི་མཐོང་ལྗོང་བྱིན་གྱིས་བྱས་པ་
 ཡིན་སྟབས། ས་ཆ་དང་གནས་བབ་མིག་གིས་མ་མཐོང་བར་གོང་མའི་སོ་བྲང་
 བྱས་གྱིས་པའི་རྒྱའི་ཡིག་ཆ་དང་ཐང་རྩུ་སོགས་དང་བསྐྱར་ཐབས་མེད་པའི་

རིན་ཐང་ཡོད་པར་སྒྲུལ།

ད་དུང་གཉལ་ཁྲིའི་ཡར་སྡོན་མདོ་ཁམས་སྟོད་སྤྲུལ་དུ་བོད་རིགས་
གནས་སྟོད་བྱེད་པའི་ཤེས་བྱེད་གལ་ཆེན་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཁྲི་ཁྲི་
གསལ་བ་ནི། གཉལ་ཁྲི་བྱོན་ནས་ཐོག་མར་སྤུལ་པའི་བོན་པོ་ཨ་བོང་རྒྱལ་བ་
བཏུལ་བར་བཤད་པ་འདི་ཡིན། འདིས་ནི་གཉལ་ཁྲི་འཇིག་རྟེན་དུ་བྱོན་སྐབས་
མདོ་སྤྲུལ་དུ་བོད་མི་ཡོད་པར་མ་ཟད། བོན་ཆོས་ཉམས་ལེན་བྱེད་མཁན་གྱི་
བོན་པོ་ཡང་ཡོད་པར་བཤད་པ་དེ་རེད། དེར་བརྟེན་ང་ཚོས་གཉལ་ཁྲིའི་ཡར་
སྡོན་ནས་མདོ་སྟོད་སྤྲུལ་དུ་བོད་མི་གནས་སྟོད་བྱས་པ་ལ་གདེང་ཆོད་ཆ་ཆང་
རྟེན་པ་ཡིན།

གསུམ་པ། གཉལ་ཁྲིའི་ཡར་སྡོན་མདོ་སྤྲུལ་གྱི་ ཤེས་རིག་གནས་བབ།

གཉལ་ཁྲིའི་ཡར་སྡོན་མདོ་སྤྲུལ་དུ་ཤེས་རིག་གི་གནས་བབ་ཅི་འདྲ་
ཡིན་ནམ་སྒྲུལ་ན། ཁོ་བོས་ཆོག་ཐག་ཆོད་པོའི་ངང་ཤེས་རིག་གནས་དར་བར་
འདོད་པ་ཡིན། སྤྱིར་བཏང་རིག་གནས་ཞེས་པ་ཤེས་བྱའི་གནས་ཐམས་ཅད་
ལ་བྱལ་དུ་ཡོད་པས། མདོ་སྤྲུལ་དུ་མེད་འགོ་བ་བྱུང་བ་ནས་ངལ་ཚོལ་ལ་བརྟེན་
ནས་ཤིང་ཐོག་ཐོགས་རང་བྱུང་ཁོར་ཡུག་ལས་བཟུང་བཏུང་འཆོལ་སྐྱབ་བྱ་བ་
དང་། རྡོ་དང་ཤིང་གི་ལག་ཆ་བཅད་སྐྱུད་དེ་རི་དྲགས་ལ་རྡོ་རྒྱུག་པ་ལྟ་བུའི་
ཤེས་རིག་དར་བ་སྒྲོས་མེད་ཐོག་ རི་དྲགས་ནམས་འཇིན་བཟུང་གི་ལམ་ནས་
སྟོ་བྱུགས་སུ་ཕབ་སྟེ་བྱུགས་ལས་ཐོན་སྐྱུད་ཆད་གཞི་གང་འཆམ་ཞིག་ཀྱང་སྟོད་

བཞི་བ། བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་མདོ་སྨད་ ཀྱི་ཤེས་རིག་གནས་སྐབས།

གཉའ་ཁྲི་བཅན་པོ་ནས་གནས་རི་སྤོང་བཅན་བར་གྱི་རྒྱལ་པོ་ཁག་གིས་ལྟོ་ཁ་ཡར་ལུང་སོགས་ཀྱི་ཆོ་ཁག་ཁ་ཤས་དབང་དུ་བསྐྱུས་པ་ལས་བོད་སྤྱི་ལ་དབང་སྐྱུར་བྱས་པ་མིན་ཡང་། མཐའ་བཞི་རྒྱ་བསྐྱེད་ཀྱི་ཆར་གཞི་འདིར་མཁན་གནས་རི་སྤོང་བཅན་དང་། མཐའ་བཞིའི་རྒྱལ་ཕྱན་ཁག་དངོས་སུ་དབང་དུ་སྐྱེད་མཁན་སྤོང་བཅན་སྐུ་པོ་སོགས་གཉའ་ཁྲིའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཡིན་སྐབས་གཉའ་ཁྲི་བོད་སྤྱིའི་རྒྱལ་རབས་དང་བོ་ལ་བཟང་བར་སྤང་། གཞན་དུ་ན་སྐབས་དེའི་སྐུ་པ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱང་གཉའ་ཁྲི་ལས་མི་འཕྱེ་ཞིང་སའི་རྒྱ་ཁྲོན་དང་དབང་དུ་བསྐྱུས་པའི་མི་བྱངས་གང་ཅིའི་ཆ་ནས་གཉའ་ཁྲི་ལས་ཞན་པ་མིན་པར་སྤང་བས། གཉའ་ཁྲི་ནས་གནས་རི་སྤོང་བཅན་བར་མདོ་སྨད་སྨད་དུ་བྱུང་བའི་སྐུ་པ་དང་འཁྱེད་རྒྱལ་ཁབ་གཞིས་ཀྱང་དར་རྒྱས་ཆེ་བ་ཐོག་མའི་ཡར་ལུང་གི་རྒྱལ་སྤྱི་དང་དོ་མཉམ་པ་ལྟ་བུར་སྤང་།

འདི་དག་གིས་ཅི་ཞིག་མཆོན་བཞིན་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། གཉའ་ཁྲི་ནས་གནས་རི་སྤོང་བཅན་བར་གྱི་ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཕྱག་དུག་བདུན་གྱི་རིང་ལ་མདོ་ཁམས་སྐྱེའི་ལྷགས་དང་། རིག་གནས། རྒྱལ་ཐབས་སོགས་དར་རྒྱས་ཆེ་ཚུངས་བྱུང་བ་མཐོང་ནས་པ་ཡིན། ང་ཆོས་འདིར་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་ལས་གསལ་བའི་དཔེ་མཆོན་རེ་གཞིས་བཀོད་ན། ལྷུ་འཁྱེད་ཆོས་འབྱུང་སོགས་སུ་སྤྱི་ལོའི་དུས་

རབས་དང་བོའི་ནང་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་བརྒྱུད་པ་གི་གྲུམ་བཙན་
 བོའི་སྐབས་མདོ་སྨད་འཁོར་ནས་བོན་པོ་ཞིག་གདན་འདྲེན་ཞུས་པ་གསལ་བས་
 མདོ་སྨད་ཀྱི་ཡུལ་དུ་རྒྱལ་བོ་གི་གྲུམ་གྱི་མཆོད་གནས་སམ་མདུན་ན་འདོན་ལྟ་
 བུའི་བོན་པོ་བྱུང་བ་ལ་བལྟས་ན། སྐབས་དེར་མདོ་སྨད་དུ་བོན་སྐྱུང་ལྗེ་ཉེ་
 སོགས་རིག་གཞུང་དར་བ་རྟོགས་ནུས་པ་དང་། སྤྱི་ལོ་༡༡༩ ཡས་མས་སུ་བྱོན་
 བའི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་ཉེར་བརྒྱུད་པ་སྟག་རི་གཉན་གཟིགས་སྐབས། སྟག་
 རི་གཉན་གཟིགས་སམ་དཔུས་ལོང་དགོན་པ་བཀའ་མིག་འབྱེད་ཐུང་ཡབ་ཀྱི་
 བཀའ་བཀོད་ལྟར། མདོ་སྨད་འཁོར་ཡུལ་ནས་སྤོན་པ་སྤོན་བྱེད་པ་ཉེ་རྒྱལ་
 བོའི་སྤོན་ཕྱེ་བའི་ལོ་རྒྱུས་བྱུང་འདུག་པ་ལ་བསམ་ན། སྐབས་དེར་མདོ་སྨད་
 དུ་གསོ་རིག་སྤོན་ཀྱི་རིག་གཞུང་བོད་ཁུལ་གཞན་ལས་མཆོག་དུ་གྱུར་པར་སྟམ་
 རྟེ། གལ་སྲིད་རྒྱལ་བོ་རང་གི་ཉེ་འཁོར་ན་སྤོན་པ་ལག་ཚལ་ཅན་ཡོད་ན་ཐག་
 རིང་འཁོར་ཡུལ་ནས་སྤོན་པ་གདན་འདྲེན་ཞུ་མི་སྲིད་སྟབས། སྐབས་དེར་
 མདོ་སྨད་འཁོར་ཡུལ་དུ་གསོ་རིག་སྤོན་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་དང་ལག་ལེན་དར་
 རྒྱས་ཆེ་བ་རྟོགས་ནུས་པ་ཡིན།

སྤེ་སྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཆོས། འཁོར་ཡུལ་ནས་སྤོན་པ་བོས་ལ་མིག་
 ཕྱེ་སྤེ་རྒྱལ་ཐབས་ཀྱི་བྱ་བ་བྱེད་ཚུལ་གསུངས་པ་ལྟར། རྒྱལ་སྤོན་འཁོར་རྩེ་བྱ་
 བ་སྤོན་པ་མཁས་པ་ཞིག་སྤོན་བྱེད་སྤོན། རྒྱལ་བུའི་མིག་གསེར་གྱི་ཐུར་མས་ཕྱེ་
 བས་སྤྱིད་ཤོད་སྟག་མོ་རི་ལ་གཉན་འདུག་པ་གཟིགས་པས་སྟག་རི་གཉན་
 གཟིགས་སུ་གྲགས།¹ ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་སྤེ་སྲིད་ཀྱིས་དཔུས་ལོང་དགོན་པ་
 བཀའ་མིག་ཕྱེ་མཁན་འཁོར་རྩེ་ཁོ་རང་ཡིན་པར་བཤད་འདུག་ཀྱང་། ལོ་རྒྱུས་
 མང་ཤོས་སུ་མིག་ཕྱེ་མཁན་གྱི་འཁོར་སྤོན་པ་དང་། འཁོར་རྩེ་གཉིས་གང་ཟག་
 ཐ་དད་པ་གཉིས་སུ་བཤད་འདུག་པ་དཔེར་ན། མཁས་ལྗེ་ཉེ་སྤྱུལ་དུ་

སྒང་(སྒས)དམུས་ལོང་དེ་འཁྲུ་སྒྲན་པས་མིག་བྱིང་ང་སྒྲག་ཅེར་མིག་བྱེ་བས།
དོན་མཁར་གྱི་ཅེ་ལ་གཉན་འགོ་བ་མཐོང་བས་སྒྲག་གུ་གཉན་གཟིགས་སུ་
བཏགས་སོ། དེའི་སྐྱེ་བྱིན་ལ་འཁྲུ་རྩེ་དང་བེངས་པོ་རྩེ་ལ་སོགས་པ་རྒྱལ་བོའི་
མངའ་འོག་དུ་མ་འདུས་པ་རྣམས་བདུལ།² ཞེས་རྒྱལ་བོའི་མིག་བྱེ་མཁན་གྱི་
འཁྲུ་སྒྲན་པ་དང་འཁྲུ་རྩེ་གཉིས་གང་ཟག་ཐ་དད་པ་གཉིས་སུ་བཤད་འདུག་
པ་ཏེ་ཅང་གསལ་བ་ཡིན་ནོ།

ལྷ་བ། སྐབས་དེའི་མདོ་སྒྲུབ་ཀྱི་གནས་ཡུལ་ དང་རྒྱ་ཁྱོན།

སྐབས་དེ་དག་དུ་མདོ་སྒྲུབ་ཀྱི་མི་དམངས་གནས་ཡུལ་ནི་མ་རྒྱ་
དང་། འབྲི་རྒྱ། ཅོང་རྒྱ། ལྷ་རྒྱ། ཟུང་རྒྱ། རྒྱལ་མོ་དུལ་རྒྱའི་འབབ་རྒྱ་དུ་
གནས་སྡོད་བྱས་རྒྱལ་བོད་རང་གི་ཡིག་ཚང་ཁག་དུ་མི་གསལ་མོད། རྒྱའི་ཙོ་
ཀྱི་ཐོན་ཅན་ཞེས་པ་དང་། ཐང་ཡིག་གསར་རྟེན་སོགས་སུ་རྒྱས་ཤིང་རྒྱས་པ་
བཞོད་འདུག རྒྱའི་ཡིག་ཚང་རྣམས་གོང་བཞོད་རྒྱུ་དེ་དག་གི་རྒྱུ་དུ་འཛོ་
གནས་བྱེད་པའི་བོད་མི་སྤྱི་ལ་ཆུང་རིགས་ཟེར་བ་ལས་བོད་ཀྱི་ཐ་སྒྲུབ་བྱུང་མི་
འདུག་ཀྱང་། གོང་དུ་ཁོ་བོས་ཆུང་ལ་འདྲིན་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལྟ་སྟངས་བཤད་
ཟིན་པ་བཞིན་ཆུང་ཟེར་བ་དེ་བོད་རང་ལས་ལོགས་སུ་མེད་ཅིང་། ད་ལྟའི་རྒྱ་
རིགས་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་པ་ཆོས་ཆུང་བོད་རིགས་ལས་ལོགས་སུ་དགར་བ་
དེ་ལོ་རྒྱུས་དོན་དངོས་དང་མི་མཐུན་ཏེ། གལ་སྲིད་ཆུང་རིགས་ཞེས་པ་བོད་
རིགས་དང་འབྲེལ་མེད་ཀྱི་མི་རིགས་ཡན་གར་བ་ཞིག་ཡིན་ཆོ། སྐབས་དེའི་

ཡིག་ཆ་ཁག་ཏུ་བོད་ཡོངས་རྫོགས་ལ་སྤྲོད་ཆུང་དང་། ལྷོ་མི་ཉག་ལ་ཏང་ཞང་
 ཆུང་། སུམ་ལྷ་ལ་པེ་ལན་ཆུང་། ཞང་ཞུང་ལ་ཡུང་ཐོན་ཆུང་སོགས་བཏགས་
 འདུག་པས་དེ་དག་ཀྱང་བོད་རིགས་མ་ཡིན་པར་ཁས་ལེན་དགོས་པར་འགྱུར་
 ལ། བོད་རིགས་ཡོངས་རྫོགས་བོད་རིགས་མ་ཡིན་པར་བཤད་སྟེ་ཞིག་རིགས་
 པའི་རྗེས་འབྲང་ལ་ཡོང་མི་སྲིད་པར་སྤང་།

སྐབས་བབ་གོང་བཀོད་རྒྱུ་ཡིག་ཆ་ཁག་གི་ཆུང་རིགས་སམ་བོད་
 མི་གནས་ཡུལ་བཤད་པ་འདིས་ང་ཚོར་ཅི་ཞིག་གསལ་བཤད་བྱས་པར་སྐྱམ་
 བ། སྤྱིང་བཅན་སྐམ་པོས་བོད་ཁྱོན་ཡོངས་རྫོགས་དབང་བསྐྱུར་མ་བྱས་གོང་
 དང་དབང་སྐྱུར་བྱེད་སྐབས་ཀྱི་མདོ་སྤྱད་(མདོ་སྤྱད་ཀྱི་ཤར་སྟེའི་ཆ་ཡང་འདིའི་
 ནང་འདུས་ཡོད)བོད་མི་གནས་ཡུལ་བསྐྱར་འདུག་སྟེ། མ་ཆུང་དང་འབྲི་ཆུ།
 རྒྱལ་མོ་དཔུལ་ཆུ། ལུང་ཆུ། སྤུ་ཆུ། ཟེ་ལིང་ཙོང་ཆུ་སོགས་ཀྱི་འབབ་རྒྱུད་དུ་
 བོད་མི་གནས་སྤྱོད་བྱེད་པར་བསྐྱར་པ་དེས། སྐབས་དེའི་མདོ་སྤྱད་པ་ནམས་
 གནས་ཡུལ་གཙོ་བོ་ཁག་དང་ས་ཁྱོན་རོབ་ཙམ་གྱིས་ཐུབ་ལ། སྐབས་དེའི་མདོ་
 སྤྱད་ཀྱི་རྒྱ་ཁྱོན་དང་དེང་སྐབས་ཀྱི་མདོ་སྤྱད་ཀྱི་ས་ཁྱོན་གཉིས་ལས་སྤྲ་མ་ལྷ་བ་
 འགྱུར་གྱིས་ཆེ་བར་སྤང་། བྱད་པར་དེ་སྐབས་མདོ་སྤྱད་སྤྱོད་རིགས་རྒྱུད་
 ཚོ་ཁག་བརྒྱ་དང་ལྷ་བརྒྱུ་ཡོད་པར་བཤད་པས་ཀྱང་མདོ་སྤྱད་ཀྱི་གཞི་རྒྱ་ཏ་
 ཅང་ཆེ་བ་གྱིས་ཀྱས་ཏེ། ང་ཚོས་མི་ཆང་བརྒྱ་ཕྱག་ལྷ་བྱ་མཉམ་ཐུབ་དུ་སྤྱོད་པ་
 ལ་རིགས་རྒྱུད་ཚོ་ཁག་གི་ཐ་སྐད་མི་འདོགས་ཤིང་། རིགས་རྒྱུད་ཚོ་ཁག་ནི་
 དཔེར་ན། མགོ་ལོག་ར་བ། རེབ་གོང་། ཅོ་ནེ་ཟེར་བ་ལྷ་བྱ་ལ་གོ་བས་ན།
 རིགས་རྒྱུད་ཚོ་ཁག་བརྒྱ་དང་ལྷ་བརྒྱུས་མདོ་སྤྱད་བཟུང་བ་ལས་མདོ་སྤྱད་ཀྱི་
 མི་འབོར་མང་ཉུང་ལ་ཚོད་དཔག་རོབ་ཙམ་བྱེད་ཐུབ་པ་ཡིན།

གཞན་ཡང་སྤྱིང་བཅན་ཀྱི་སྐབས། རྒྱུ་ཅི་ཞེས་པའི་ཡུལ་དུ་རྒྱ་བོད་

གཡུལ་འགྱུར་བྱས་ཤིང་། བོད་དམག་འབྲུམ་ཕྱག་གཅིག་ལྟག་ཡོད་པ་ལས།
 གཡུལ་ཐེངས་གཅིག་ལ་གཅིག་སྤྱི་བདུན་སྟོང་བསད་པ་དང་། བ་ཕྱགས་
 འབྲུམ་ཕྱག་གཉིས་འཕྲོགས་པར་ཅི་གི་ཐོན་ཅན་དུ་བཤད་འདུག་པར་བལྟས་
 བ། ལྷ་བས་དེ་དག་དུ་མདོ་སྒྲུབ་མི་དམངས་ལ་བ་ཕྱགས་ཀྱི་གངས་འབོར་ཆེས་
 ཤིན་དུ་མང་བོ་ཡོད་པ་ཤེས་ནུས་ཏེ། ས་ཁུལ་གཅིག་དུ་འཕྲོག་རྒྱུ་བ་ཕྱགས་
 འབྲུམ་ཕྱག་གཉིས་ལྟག་ཡོད་ཆོ། མདོ་སྒྲུབ་ཡོངས་རྫོགས་ལ་ཕྱགས་རིགས་ཀྱི་
 གངས་འབོར་ད་ཅང་ཆེ་བ་ཤེས་ནུས་ཤིང་། དེའི་ཤུགས་ལས་མདོ་སྒྲུབ་ཀྱི་མི་
 འབོར་ཡང་ཆེན་པོ་ཡིན་པ་ཤེས་ནུས་ཏེ། མི་གངས་ཤིན་དུ་ཉུང་བའི་ས་ཁུལ་
 ཞིག་དུ་བ་ཕྱགས་ཀྱི་གངས་འབོར་དེ་འདྲ་ཡོད་མི་སྤྱིར་པར་སྐྱམ།

དུག་པ། ལྷ་བས་དེའི་མདོ་སྒྲུབ་པའི་ཆ་ལུགས་སྒྱུད་ ལམ་གྱི་གནས་སྤངས།

ང་ཆོས་ཐང་ཡིག་སོགས་གནའ་བོའི་རྒྱུ་ཡིག་ཆང་ཁག་བཞུག་ལྷ་བས་
 སྤྱིར་བཏང་གི་བོད་ཀྱི་སྐོར་མང་ཙམ་འབྱུང་བ་ལས་མདོ་སྒྲུབ་ཅེས་ལོགས་སུ་
 བཤད་མེད་མོད། གོང་སྐྱུས་ལྟར་ལྷ་བས་དེའི་བོད་དམ་ཆུང་རིགས་གནས་ཡུལ་
 བཤད་ལྷ་བས་ཀྱི་ས་ཁུལ་རྒྱ་རྒྱུད་ནམས་མདོ་སྒྲུབ་རང་ལ་བབ་ཡོད་སྟབས་ཡུལ་
 དེ་དག་གི་མིའི་ཆ་ལུགས་སྒྱུད་ལམ་བཤད་པ་ཕལ་ཆེར་ཀྱང་རང་བཞིན་གྱིས་
 མདོ་སྒྲུབ་པའི་གནས་སྤངས་གཙོ་བོར་ཆགས་པ་ཡིན། ལྷ་བས་དེར་མདོ་སྒྲུབ་
 བོད་མི་ནམས་ཀྱི་གྱུན་ཆས་ནི་གཙོ་བོ་བྱིང་བ་དང་། ཕགས་རིགས་ཀྱིས་བཟོས་
 པའི་སྒྲོག་པར་བཤད་པ་འདི་ཡང་གནས་ལུགས་དང་མཐུན་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་
 ལྷ་བས་རས་དང་གོས་སོགས་ཞིབ་ཆགས་ལྡན་པའི་འཐག་ལས་ཀྱི་ལག་རྩལ་

མ་དར་བས། སྒོ་ཕུགས་སེམས་ཅན་གྱི་བལ་དང་ཆེད་པ་བྲེགས་ཏེ་བྱིང་བ་དང་
རས་ལྡེ་བཟོས་པ་ཁྱོན་ཆས་དང་སྒོད་གྲར་དུ་སྦྱོད་པ་དང་། སྒོ་ཕུགས་དང་རི་
དྲགས་བསད་པའི་པགས་རིགས་ཀྱིས་གྲང་བའི་གཞོན་འཆོའམོག་ཐུབ་པ་
སོགས། འབྲོག་ལས་གཙོ་ཆེ་བའི་བོད་མིའི་ལག་དུ་སྒོན་སྤྲོ་ཞིང་། ཁོར་ཡུག་
གི་གནས་བབ་དང་འཆམ་པའི་ཁྱོན་ཆས་ཤིག་རག་པ་ནི་བྱིང་བ་དང་པགས་
རིགས་གཉིས་ལས་གཞན་ཡོད་མི་སྤྱིད་པ་དེ་རེད།

ད་དུང་སྔོང་བཅན་སྐམ་པོ་དང་ཐོག་རྒྱ་བཟའ་དང་ཐུག་སྐབས་ཁོང་
གིས་མནའ་བའི་བྱིང་ལཱ་དང་། རྒྱའི་འཁོར་གཡོག་དག་གིས་ཁྱོན་པའི་གོས་
ཆེན་གྱི་བར་བྱ་དེ་ཆེད་པས་ཁོང་རོ་ཆ་སྦྱོས་པ་དང་། དེའི་རྒྱུ་ནས་རྒྱལ་
བོ་དང་བཙུན་མོ། སྒོན་ཆེན་སོགས་རྒྱལ་བོའི་སྐྱེ་འཁོར་ནམས་ཀྱིས་གོས་ཆེན་
ལས་བྱིང་བ་དང་པགས་རིགས་ཁྱོན་མི་ཆོག་པའི་བཀའ་རྒྱ་བཏང་བས་ཀྱང་
སྐབས་དེར་རྒྱལ་བོ་ཐེ་བའི་བོད་པ་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱིས་བྱིང་བ་དང་པགས་
རིགས་ཁྱོན་བཞིན་ཡོད་པ་ཤེས་ནུས།

ལྟག་པར་དུ་སྐབས་དེར་པགས་ཅག་དང་བྱིང་ལཱ་སོགས་ཀྱང་གཡང་
ཤམས་ལྟ་བུར་ཁྱོན་པ་ལས་སྒྲེ་རགས་བཅིངས་པའི་ལུགས་སྒོལ་དར་ཞེ་ཡོད་
སྐམ་པའི་དོགས་པ་འཆར་བ་ཞིག་ནི། བཀའ་ཆེན་ཞི་བ་འཆོ་དང་བྲི་སྔོང་ལྡེ་
བཅན་གཉིས་ཐོག་མར་མཇལ་སྐབས། རྒྱལ་བོས་སྐྱེ་རགས་མ་བཅིངས་པར་
གསེར་བྱེ་བྲེ་གང་བྱེར་ནས་བསུ་བ་བྱས་སྒྲོར་གསལ་བ་ལ་བལྟས་ན། གལ་སྤྱིད་
སྐྱེ་རགས་བཅིངས་སྒོལ་སྤར་ནས་དར་བྱབ་བྱུང་ཡོད་ཆེ་མི་རྒྱ་སྒོག་གསུམ་གྱི་
འགོ་ཁྱོན་ཆེན་པོ་བཏང་ནས་མཁན་ཆེན་གདན་འདྲེན་བྱས་པ་ཡིན་པས། རང་
གི་སྤྲོ་ན་མེད་པའི་གྲུས་བཀྱར་ཆེ་བའི་སྒོ་བ་དཔོན་ཐེབས་སྐབས་སྐྱེ་རགས་
བཅིངས་ནས་གཙང་དག་དག་གི་ངང་བསུ་བ་བྱེད་འོས་པ་ལ་མ་བྱས་སྐབས།

སྐར་གས་བཅིངས་པའི་ལུགས་སྒྲོལ་དར་མེད་དམ་སྒྲུལ།

བུད་མེད་དག་གིས་སྐྱ་སྐྱས་མ་མང་བོ་བྱེད་པའི་ལུགས་སྒྲོལ་དེ་ད་
ལྟའང་མཆོ་སྒྲོན་འབྲོག་ཁུལ་དུ་མ་ཉམས་པར་ཡོད། གདོང་ལ་ཆོན་ཅི་དང་
ང་བྱུགས་པའི་ལུགས་སྒྲོལ་ལ་རྒྱ་མོ་ཀོང་ངོ་མ་དགའ་བས་སྒོང་བཅན་གྱིས་
བཀའ་བཏང་ནས་བཀག་པར་བཤད་པ་ནི་བདེན་མིན་མ་ཤེས།

ཤིང་གི་སྒྲོད་ཀོ་བས་གཡོགས་པ་ལ་ང་འཐུང་ཟེར་བའི་ཤིང་སྒྲོད་དུ་ང་
འཐུང་སྒྲོལ་ད་ལྟའང་ཡོད་ལ། དེ་ལ་ཅན་ནེ་ཟེར། ཅན་ནེ་ལ་ཀོ་བས་གཡོག་
བརྒྱབ་པ་ནི་མ་མཐོང་མོད། འོན་ཀྱང་ཤིང་རིགས་ཀྱི་སྒྲོད་ཆས་ལ་ཀོ་བས་
གཡོགས་སྒྲོལ་ད་ལྟའང་མདོ་སྒྲུབ་ཁུལ་ན་ཡོད། ཕྱིང་བ་ས་ལ་བཏིང་བའི་ཐོག་
དུ་ཟས་སྒྲ་བསྐྱིགས་པའི་ལུགས་སྒྲོལ་ཡང་ད་དུང་མདོ་སྒྲུབ་འབྲོག་ཁུལ་ན་
མཆིས་ཤིང་། ཉེ་དུས་བོད་གཞུང་གི་མཛད་སྒོ་ཆེན་པོའི་སྐབས་ལུགས་སྒྲོལ་
དེ་མ་ཉམས་པར་ཡོད་ཅེས་དེ་དགར་དུ་གསལ། ཆང་ཁྱོར་བའི་ནང་འཐུང་
ཟེར་བའང་བདེན་པར་འདུག་སྟེ། ད་ལྟའང་མདོ་སྒྲུབ་གྲོང་གསེབ་ཁག་དང་
འབྲོག་ཁུལ་དུ་རྒྱ་ཁྱོར་བའི་ནང་འཐུང་སྒྲོལ་ཡོད་པས་ཤེས་ནུས། དཀར་ཡོལ་
ཀྱི་དོད་དུ་བག་བྱེད་ལས་སྒྱུར་ར་བྱས་ནས་ནང་དུ་འོ་མ་སོགས་འཐུང་མཐར་
དཀར་ཡོལ་ཡང་ཟ་ཟེར་བའི་ལུགས་སྒྲོལ་དི་བཞིན་གནས་མིན་མ་ངེས་ཀྱང་།
ཤ་དང་ཞོ་ཞོག་སོགས་ཞིབ་དུར་གཅིབ་སྟེ་སྒྲོག་པ་སོགས་དང་མཉམ་བསྐྱེལ་
བྱས་མཐར། ཚུམ་པས་བཟོས་པའི་སྒོ་མོར་གྲགས་པའི་ནང་དུ་སྐྱུགས་ནས་
སྒྲོད་བརྒྱད་གཉིས་མཉམ་ཟ་བྱེད་པའི་ལུགས་སྒྲོལ་ཡོད་པ་དེའང་སྤྲོ་མོའི་སྒྲོལ་
རྒྱན་ལས་བྱུང་བར་སྒྲུལ།

གསེར་དངུལ་གྱི་རྒྱན་ཆའི་རིགས་ལ་གཅེས་སྤྲས་ཆེ་བའང་ཤིན་དུ་
བདེན་ཏེ། གསེར་ལ་ཆེས་ཚ་ཆེན་དུ་བཅི་སྐབས་མི་གཤིས་ཀ་ཡག་ཤོས་ཤིག་

མཆོན་པའི་དཔེར་བརྗོད་མཐར་ཐུག་གསེར་ལ་བྱེད་པ་དང་། མདོ་སྨད་ཀྱི་
སྤྱི་དང་ལ་གཞས་ཀྱི་ནང་དུའང་རང་གི་པ་མ་དང་དགའ་རོགས་སོགས་གསེར་
དང་དངུལ་གྱི་དཔེར་བྲངས་པ་ཤིན་ཏུ་མང་བོ་འབྱུང་།

འབྲུའི་རིགས་སྐོར་དང་། ཉན། སྒྲ་མ་བྲ་བོ་སོགས་འདེབས་ཤིང་། སྒོ་
ཐུགས་འབྲི་གཡག་དང་། ཏྲ་བཟང་བོ། ལུག བྱ། བག རྩ་མོང་སོགས་འཆོ་
སྦྱང་བྱེད་བ་བདེན་པར་འདུག་སྟེ། བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ལས་འབྲུ་རིགས་ཡག་
ཤོས་མདོ་སྨད་ཡིན་ལ། འབྲི་གཡག་དང་ལུག་སོགས་ཐུགས་རིགས་ཡག་ཤོས་
ཀྱང་མདོ་སྨད་ཡིན། བོད་ཀྱི་ཡུལ་ཁམས་གཞན་དུ་འབྲི་གཡག་སོགས་ཐུགས་
རིགས་མེད་པ་ག་ལ་ཡིན་ཀྱང་། སའི་ཆེ་བཅུད་སོགས་ཀྱི་དབང་གིས་མདོ་སྨད་
ཀྱི་གནག་ཐུགས་ཀྱི་བོངས་ཆོད་ཆེན་པོ་དེ་འདྲ་གཞན་དུ་མཐོང་དགོན། ཏྲ་
བཟང་བོ་ཞེས་བཤད་པའང་བདེན་ཏེ། སོག་པོའི་རྒྱལ་སློན་ཆོ་མདོ་སྨད་ཀྱི་
ཏྲ་ལ་སེམས་པ་ཤོར་སྟབས་ཆོལ་ཁ་ཞེས་པའི་ཐ་སྟད་འདོགས་སྐབས་ཀྱང་མདོ་
སྨད་ཀྱི་བྱུང་ཆོས་གཙོ་བོ་ཏྲ་དང་སྐྱར་བས་ཤེས་ནུས་པ་ཡིན།

ཡང་རྒྱའི་ཡིག་ཆ་ཁ་ཤས་སུ་བོད་དུ་སྟོན་ཐོག་གྲོ་མི་ཆོས་ཟེར་བའང་
བདེན་ཏེ། བོད་ཀྱི་ས་ཁྱོན་ཡོངས་ལས་ཤར་སྟོའི་ཕྱོགས་དང་། རུབ་བྱང་གི་
ཆེས་དམའ་བའི་རོང་ཁུལ་ལས་གཞན་པའི་ས་ཆ་རྣམས་སུ་གྲོ་མི་ཆོས་ཤིང་།
བདག་གི་ས་ཡུལ་མདོ་སྨད་ཏོར་གཙང་ཡང་ས་བབ་མཐོ་བའི་རོང་འབྲོག་གི་
མཆོམས་ན་གནས་སྟབས། གྲོ་ཡག་པོ་མི་ཆོས་ཤིང་། རྒྱ་གཞུང་གིས་གྲོ་མི་ཆོས་
ཟེར་བ་ཚོངས་དད་རེད། ས་དང་གནམ་ལ་འཐབ་ཆོད་བྱེད་དགོས་ཟེར་ནས་
རིག་གསར་སྐབས་བཅན་འདེད་ཀྱིས་གྲོ་འདེབ་དུ་བཅུག་ཀྱང་། ལོ་ལོ་ན་རྣམས་
ཀྱིས། བསྐལ་བ་སྟོགས་པའི་ཐ་མ་ན། སྤང་མའི་འདབས་ལ་གྲོ་འདེབས། ཞེས་
གཏམ་དཔེ་འདྲ་སྦྱོར་གྱིན་ཡོད་པ་ཁོ་བོས་དངོས་སུ་ཐོས་པ་ལྟ་བུའོ།

ཁྱོ་ག་ནམས་གྱིས་གར་འགྲོ་སར་མདའ་གཞུ་བྱིར་བར་བཤད་པའི་
གནའ་སྒོལ་དེ་ཡང་མདོ་སྒྲུབ་ཀྱི་ཁུལ་དུ་ཉམས་མེད། འཁོ་བ་ཡར་རྒྱས་
དང་བསྐྱུན་ཏེ་མདའ་གཞུའི་ཆབ་དུ་མེ་མདའ་ཐོགས་པ་ལས་གྱི་དང་མགོ་སྐྱོར་
སོགས་མཆོན་ཆ་ཞིག་དང་འབྲལ་མེད་བྱེད་ཅིང་། དག་དང་འཐབ་སྐབས་
སུམ་ཐོགས་སུ་གྲགས་པ་སྟེ་མདའ་གྱི་མདུང་གསུམ་མཉམ་ཐོགས་ཀྱང་བྱེད་
པ་ཡིན་ནོ།།

དཔའ་བོ་ནམས་ལ་གྱུས་བཀྱར་བྱེད་པའི་སྒོལ་ག་དེ་ཡང་རང་
འངགས་ཡིན། དཔེར་ན་ཨ་མ་རྒྱ་མོ་ཡིན་པའི་ཁྱ་ཀྱའི་སྟོང་ལྷགས་གཏོར་
མ་ཟེར་བ་སྟོན་ཆད་མི་གཤམ་དུ་མི་ཚུད་ཀྱང་། རིག་གནས་གསར་བརྟེན་སྐབས་
རྒྱ་གཞུང་གིས་ཉེས་རྒྱུང་ཆབས་ཆེན་བཏང་སྐབས་དཔའ་མ་ཁུ་ཞིང་སྐམ་མ་
ཤོར་བས། མྱོད་སྒོལ་ཐོབ་ནས་ཕྱིར་སྐྱུལ་དུ་ལོག་སྐབས་ཀྱང་པོ་ཆོས། ད་
ཐེངས་སྟོང་ལྷགས་གཏོར་མ་པག་མ་འབྲི་གཤམ་ལ་ཚུད་པ་རེད། ཅེས་བཤད་
རྒྱ་བྱུང་བ་དེ་ཆོའི་ཐོག་ནས་བལྟས་ཀྱང་མི་དཔའ་བོ་ལ་མཐོང་ཆེན་ཅི་ཅུམ་བྱེད་
ཀྱིན་ཡོད་པ་ཤེས་ནུས་པ་ཡིན།

མས་བུ་ལ་གྱུས་བྱེད་ཟེར་བ་བདེན་མིན་མ་ཤེས་ཀྱང་མས་བུ་ལ་གཅེས་
པ་ནི་འཇིག་རྟེན་སྤྱིའི་ལྷགས་སྒོལ་ཡིན། བུས་པ་ལ་གྱུས་པ་ནི་བདེན་པ་རེད།
དེང་སང་ཡང་དེ་བཞིན་ཡིན། གཡུལ་དུ་ཤི་བ་བཟང་བོར་བཅི་ཟེར་བ་བདེན་
པར་འདུག་སྟེ། དེང་སང་ཡང་མདོ་སྒྲུབ་དུ་དཔའ་བོས་དཔའ་གཏམ་བཤད་
སྐབས། ང་ཤི་ཤི་གི་ལ་ཤི། རྒྱེས་རྒྱེས་སྐྱག་ལ་རྒྱེས། ཞེས་རང་གི་སྐུ་མེས་ཡང་
མེས་ནས་བུ་རྒྱེས་ཐམས་ཅད་སྐྱག་ཞོད་ངི་བཞིན་གྱི་དཔའ་བོ་ཞི་གཅིག་ཡིན་
སྐབས། རུས་པ་མེད་པར་ཉལ་ས་ངོན་པོའི་ནང་ནས་མ་ཤི་བར། གཡུལ་འགྱུར་
གྱི་ལས་ལ་ཁྱུགས་ནས་གྱི་ཤི་ཐེབས་པ་ཡིན་ཞེས་ངོམ་སོར་བྱིར་སྒོལ་ཡོད། བྱིམ་

གཅིག་ཏུ་མི་མང་བོ་དམག་ལ་ཤི་ན་གྱིས་དེ་སྟོན་གྲགས་ཆེན་པོར་བྱེད་སྒོ་ལ་ཡོད་
འདུག་ཅིང་། དེང་སང་ཡང་པ་མེས་དཔལ་བོ་ཆོའི་ལ་རྒྱ་ལྷ་བུར་པོ་སྐྱེས་དག་
འཁོན་འགས་ཁ་མཆུའི་ནང་ཤི་དང་འཆི་བཞིན་པའི་མི་གྱིས་མང་བོ་ཡོད།

སྤར་མ་རྒྱུས་ཀྱི་མགོ་ལ་ཕ་མོའི་མཚུག་མ་བཏགས་ནས་དམའ་
འབབས་བྱས་པའང་དེང་སང་མ་ཉམས་པར་ཡོད་དེ། རུ་སྤེ་པན་ཚུན་བར་
འཁྲུག་པ་ཤོར་སྐབས་དམག་འཐབ་བྱེད་མ་རྒྱུས་པར་ཕ་སྤོས་བྱས་པའམ། རང་
གི་སྤེ་བའི་གསང་གྲོས་བྱས་པ་པ་རོལ་བོར་བཤད་པ་ཤེས་ཆོར་བྱུང་ཆེ་མགོ་ལ་
ཕ་རྩ་བཏགས། ལུས་ལ་མོ་རྩག་བསྐྱོན་ཏེ་འཕྱ་གསོད་བྱེད་ཚུལ་དེང་སང་ཡང་
མདོ་སྨད་ཏུ་ཡོད། ལུགས་སྒོལ་དེ་འདྲ་ལ་བཞེན་ནས་ནམ་རྒྱུན་པོ་ཁྱོ་ག་རྒྱུས་
ཀྱིས། ཕ་རྩ་མ་ཤ་ལེར་འབྲོས་པ་ལས། །སྤག་འདྲུམ་བྱུག་ཤ་ལེར་ཤི་ན་དགའ།
ཞེས་པའི་སྤྲིང་སྦྲུང་གི་གཏམ་དཔེ་བྲུབ་གདལ་ཆེ། བྱེད་པར་མདོ་སྨད་ཀྱི་མི་
དཔལ་བོ་ཞིག་བྱེད་དགོས་ན་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་མིན་ལ་མ་སྟོས་པར་དགས་མཆོན་
ཆ་འཕྱར་ནས་རང་སྤྲོད་ཏུ་རྒྱགས་ཀྱང་གོམ་གང་ཕྱིར་བྱུར་བྱེད་མི་ཉན་པ་དེ་
རེད། གལ་སྲིད་པ་རོལ་བའི་འཛིགས་རྩམས་མ་བཟོད་པར་བྲོས་ཆེ་རྩེས་ནས་
རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་རུང་སྟབས་ལེགས་ཚམ་ལས་དཔལ་བོར་མི་བཙེ་བ་ཡིན།

བུད་མེད་ལ་སྲིད་ཀྱི་བྱེད་སྒོ་ཁག་གི་དབང་ཆ་དཔེ་དཔར་བཤད་
པའང་བདེན་འདུག་སྟེ། དེང་སང་ཡང་མདོ་སྨད་ཏུ་སྤྱི་དོན་གལ་ཆེན་རིགས་
ཐག་གཅོད་བྱེད་སར་བུད་མེད་སྲུ་ཡང་མི་འགོ། དགོན་པའི་མགོན་ཁང་ཁག་
ཏུའང་བུད་མེད་འགོ་མི་ཆོག་ཅིང་། མདོ་སྨད་ས་ཁུལ་མང་བོ་ཞིག་ཏུ་བུད་མེད་
ཀྱིས་བསང་གཏོང་སྒོལ་མེད། ད་དུང་མདོ་སྨད་མཆོ་སྟོན་འབྲོག་ཕྱོགས་སུ་གྱིས་
ཞིག་ལ་པོ་སྐྱེས་ཤིག་ཡོད་ཕྱིན་གྱིས་ཆང་དེའི་མིང་གི་འབོད་སྐབས་སྐྱེས་དམན་
ཀྱི་མིང་གྱིས་ཆང་དེར་སྐྱར་ན་མི་བདག་གཉིས་ཀས་རྒྱུ་རྟོག་བྱེད་པ་སྟེ།

གནའ་ནས་ད་བར་བྱད་མེད་གྱི་གནས་བབ་དམའ་ཙམ་ཡིན།

མི་ཤི་ཆོ་མུ་ངན་བྱེད་སྒྲུབ་ས་འགའ་ཞིག་གསལ་བོ་ཕྱོགས་བསྐྱེམས་གྱིས་
བཤད་ཆོ། སྲོང་བཅན་གྱི་སྐབས་བོད་པ་ནམས་གྱིས་པ་མ་ཤི་ཆོ་མགོ་སྐྱབས་པ་སྐྱེམ་
ཞིང་གདོང་ལ་ཆོན་ནག་འབྱུག་ཅིང་། གོས་ནག་པོ་གྱུན། རོ་དྲར་དུ་སྐྱེས་ནས་
མུ་ངན་སངས་པ་བྱེད། མི་ཕྱུག་པོ་ཤི་ན་ཤ་ལྷགས་སོ་སོར་བུལ་ཏེ་ཤ་རུས་ནམས་
གསེར་བྱེད་དང་བསྐྱེམ་ནས་སྒོད་ཅིག་དུ་སྐྱུགས་ཏེ་ས་འོག་དུ་སྐྱེ། བགས་པའང་
ལོ་གཅིག་གི་རྗེས་ལ་ལྷགས་སྒོད་དུ་བརྟུག་ནས་ས་འོག་དུ་སྐྱེ་ཞིང་། ལོ་གསུམ་
ཙམ་ལ་མུ་ངན་བྱེད། མི་ཤི་ན་མུ་ངན་ནམ་འདུན་གྱི་བྱེད་སྒོ་ལྗོད་ཤོས་དེང་སང་
མདོ་སྒྲུབ་ལས་ལྷག་ཡོད་ཆོད་མི་འདུག་སྟེ། མདོ་སྒྲུབ་དུ་རང་གི་པ་མ་ལྟ་བུའི་
གཞིན་ཉེ་གལ་ཆེན་ཤི་ཆོན་ནང་མི་ཡོངས་རྫོགས་གྱིས་ན་རྒྱན་སྐྱབས་སྐྱབས་སྐྱབས་
ཆའི་རིགས་འདོགས་པ་པར་བྱས། ཐ་ན་གྱུན་ཆས་གསར་བ་དང་བཟླག་
མདངས་ཅན་མི་གྱུན་ཞིང་། སྐྱུ་ལེན་གར་ཅེད་དང་། ཉ་རྒྱུག་མདང་འཕེན་
སོགས་ཅེད་མོའི་རིགས་ལ་འདུག་སྟོལ་མེད། ལོ་གཅིག་གི་རྗེས་སུ་གཞི་ནས་
སྐྱར་གས་རྒྱབ་ལོགས་སུ་སྐྱར་ཞིང་། རིམ་གྱིས་ན་རྒྱན་སོགས་འདོགས་མགོ་
ཚུགས་པ་ཡིན། དགའ་རོགས་ཅིས་མདངས་ཅན་ཤི་ནས་སྐྱོ་སྐྱུ་འགའ་རེ་བྱུང་
པ་དག་ལ་བལྟས་ཆོ། ལོ་གསུམ་ལ་མི་ངོར་མི་བལྟ། །ཟླ་གསུམ་ལ་སྐྱར་གས་
མི་བཅིང་། ། ཞེས་མ་མཐར་ཡང་ལོ་གསུམ་གྱི་རིང་ལ་དགའ་རོགས་དང་སྐྱུ་
ཡ་གཞན་མི་འཆོལ་བར་མུ་ངན་གྱི་ངང་གནས་པ་དང་། ཟླ་བ་གསུམ་གྱི་རིང་
ལ་སྐྱར་གས་མི་བཅིངས་ཤིང་སྐྱར་དང་ཁ་སྐྱུ་སོགས་ཀྱང་མི་འབྲེགས་པར་རང་
བབས་སུ་འཛོག་པའི་ལྷགས་སྟོལ་བྱུང་འདུག།

མི་གཉིས་ཐོག་མར་འཕྲད་ཆོལ་ག་པ་ས་ལ་བརྟུགས་ཏེ་ཁྱི་རུག་པའི་
ལད་མོ་བྱེད་ཚུལ་ཐང་ཡིག་དུ་གསལ་བ་ནི། ལོ་རྒྱུས་འབྲི་མཁན་རྒྱ་མི་ཆོས་བོད་

ལ་མཐོང་ཆུང་བྱས་པ་ཞིག་དུ་སྤང་ཞིང་། རི་དྲགས་གནན་ལྟ་བུ་བཅི་བེར་བ་
བདེན་མིན་མ་དེས་ཀྱང་། བདེན་མེད་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་དང་ས་རྩོམ་རི་བྲག་དང་
རི་དྲགས་སེམས་ཅན་ལ་དད་མོས་བྱེད་མཁན་བྱུང་བར་མ་ཟད། དེང་སང་
ཡང་དེ་འདྲའི་ཚོངས་དད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་འཛུལ་གྱིང་གང་སར་བྱུང་གདལ་
ཆེན། གནའ་དུས་དེ་འདྲི་བྱུང་ཡོད་སྲིད་པར་སྒྲུལ། འདྲེ་དང་མོ་མ་གཅིགས་
སུ་འཛིན་པའང་བདེན་ཏེ། དེང་སྐབས་ཀྱང་བོད་པ་པལ་ཆེར་གྱིས་ལས་གཞི་
གལ་ཆེན་མགོ་འདྲུགས་ལྟ་བུ་དང་། ཐ་ན་ནད་པས་སྒྲན་པ་བསྐྱེད་ཚུགས་དང་།
ཕྱུ་གུས་སློབ་གྲུའི་ཡིག་རྒྱུགས་གཏོང་བ་ཡན་ཆོད་ལ་མོ་འདེབས་པ་པལ་གྱི་
ལུགས་སྒོལ་དར་བྱུང་བའི་ཅམ་ཡོད་མེད་རྩོད་གལ་དགོས་སྒྲུལ་མོ། །

ཅེད་མོར་ཤོད་དང་མིག་མང་ཅེ་བའི་སྒོལ་འབྱམས་གདལ་དུ་སྤང་སྟེ། ཐོ་
སྒྲིས་ནམས་ལ་ཁོམ་ལོང་རེ་བྱུང་ཆེ་མིག་མང་ཅེས་གིང་། ལུག་རྩི་དག་མིག་མང་
ལ་གཡེངས་ནས་ལུག་བྱུ་སྤྱང་གིས་དཀྱུགས་པ་དང་། ཟོག་ལུག་བོར་སྟོར་
འབྱུང་བཞིན་པ་རང་བཞིན་གྱི་འགྲོ་སྤངས་ལྟ་བུ་ཡིན་ལ། བོད་པ་ཆོ་ཤོད་དང་
མིག་མང་ཅེད་རྒྱུར་དག་འཕྲོ་མོས་གོམས་འཇགས་ཆེ་སྟབས། ཕྱིས་ཀྱི་ནང་བའི་
ཆོས་ལུགས་མཁས་པ་ཆོས། ཆང་འཕུང་སྤྱུ་ལེན་ཤོད་དང་མིག་མང་ཅེས། །ཞོ་
ཆད་མཐོང་ཆད་ཀྱན་གྱི་ལད་མོ་བྱེད། །ཅེས་སོགས་དགག་བྱ་ཡང་གནང་
འདུག

ཁྱིམ་དུ་ཀོ་ལྷམ་གྱིན་ཅིང་གཟུགས་པོ་གནན་ནས་མི་འཁྱུད་པར་གཙང་
སྒྲ་དམན་པར་བཤད་པ་བདེན་པའི་གཏམ་ཡིན་ཏེ། དེ་དུས་པར་ཟད་དེང་
སང་ཡང་མདོ་སྤྱད་ཀྱི་ཞིང་འབྲོག་མང་ཆོགས་དཀྱུས་མའི་ཁྲོད་མི་ཆེ་གཅིག་
ལ་གཟུགས་པོ་ཐེངས་གཅིག་ཀྱང་མི་འཁྱུད་མཁན་ཡོད་པ་ཡིན། འདི་ནི་ཡར་
ཐོན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མི་ཞིག་གིས་བསམ་ན་སྒྱུག་མེར་ལོག་པའི་གནས་ཡིན་མོད།

བོད་ཀྱི་གནའ་གཤེས་དང་ཁོག་ཡུག་གི་ཆ་རྒྱུན་ལ་རྒྱས་སྤྱོད་ཡོད་མཁན་ཞིག་གིས་བལྟས་ན་དེ་ལས་དགོས་དོན་གང་ཡང་མེད།

རྒྱུ་ཡིག་ཆང་ཁག་དུ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་དང་སློན་པོ་སོགས་ཀྱི་བར་ལ་མནའ་འདྲིལ་ཅིང་། ལོ་རེ་གཉིས་ཀྱི་ནང་མནའ་འདྲིལ་པའི་མཛད་སྒོ་ཚུགས་ཟེར་བའི་ལུགས་སྟོལ་ཀྱང་མདོ་སྒྲུབ་དུ་ཉམས་མེད་དེ། དེང་སང་མདོ་སྒྲུབ་ཁུལ་དུ་མནའ་བཅད་གོགས་པོ་སྒྲིག་སྟོལ་དར་ལ། མནའ་བཅད་གོགས་པོ་འཕ་མནའ་ཤག་བསྒྲིགས་ཆར་ནས་འཆི་ན་མཉམ་འཆི་བྱེད་མ་ཐུབ་ཀྱང་གསོན་ན་མཉམ་གསོན་ནི་ཅིས་ཀྱང་བྱེད་ངེས་ཡིན། མནའ་བཅད་བསྐྱས་ཏེ་གསོད་མཁན་འབྲ་བྱུང་ན་དཔེ་བོ་འཕ་ལག་དམར་ཐམས་ཅད་ལས་ཆེས་ཐ་ཆད་དུ་བཅི་བའི་ལུགས་སྟོལ་ད་ལྟ་འང་མདོ་སྒྲུབ་སྟོགས་སུ་དར་སོ་ཆེ།

སྐབས་དེ་དག་དུ་བོད་ཀྱི་ཁྱིམ་ས་ལུགས་བཅན་ཞིང་ཉེས་པ་རྒྱུང་དུ་ལའང་མིག་འདོན་པ་དང་རྒྱུ་ལག་གཅོད་འབྲེགས་བྱེད་རྒྱུ་གསལ་བ་དེ་ཡང་བདེན་པར་འདུག་ཟླ། ལུགས་སྟོལ་འདིའི་ཤན་ཤུགས་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་ནང་ཡང་ལྷག་ལུས་བྱུང་འདུག་ཟླ། རྒྱལ་དབང་སྐྱེ་ཤིང་བཅུ་གསུམ་པ་དགོངས་པ་རྒྱུགས་མ་ཐག་མགོ་བྱེད་ཁག་ཅིག་གིས་ཆེས་པ་ལུང་ཤར་བའི་མིག་འབྲས་བཏོན་པ་ལྟ་བུ་དབུས་སུ་བྱུང་བའི་གནས་ཚུལ་དང་། ང་རང་སྐྱེ་ཡུལ་དོར་གཅིང་མཚུ་གདོང་གི་སྒྲགས་པ་ཆོ་མགོན་རྒྱལ་ཞེས་པས་རང་གི་ཆོ་བའི་ནང་གི་རྒྱུ་པོ་གལ་ཆེན་ཁག་ལ་མཐུ་བྱད་བཏང་བ་ཤེས་པས་གྲུང་ཉིན་ཤོག་པ་བཅུ་གཅིག་གི་དམག་ལངས་ནས། སྒྲགས་པ་གསོན་བཟུང་གིས་ཐོག་ལ་རྩོ་བཅེགས་ནས་བསད་པ་དང་། མཆོ་ཁ་སྤེ་བའི་ལྷག་རྩོར་ཞེས་པས་ནང་བརྒྱས་བྱས་པ་ཤེས་ནས་མཚུ་གདོང་དང་གི་ཉག་ཁ་ཞེས་པར་ལག་པ་བཅད་པ་ལྟ་བུ་ཟླ། རྒྱས་རུང་བྱད་རེ་བྱས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ལག་པ་བཅད་པ་དང་།

དེའུ་ལེན་པ་སྟེ་སྤྲོ་སྤང་ནང་སྒྱུ་མ་ནག་བསྐྱོལ་ཏེ་དེའུ་དཀར་ནག་གཉིས་
འཕངས། དོགས་གནས་ཡོད་མཁན་ལ་སྒྱུ་མ་ནག་ཁོལ་མའི་ནང་ལག་པ་རྒྱག་
དུ་བརྒྱག་སྟེ་དེའུ་ཀར་ལོན་ཆེ་ནག་ཉེས་མེད་པ་དང་། དེའུ་ནག་སྤངས་ཆེ་ཉེས་
ཅན་དུ་བཅི་བ་ལྟ་བུའི་གནད་དུས་བཅན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་སྤྲོ་སྤང་ལྟགས་ཉེས་
ཆད་ཀྱི་ལྟགས་སྟོལ་རང་འཇགས་སུ་ཡོད་འདུག་གོ།

ཐང་ཡིག་དུ་སྐབས་དེའི་བོད་ཀྱི་གནམ་གཤིས་སྐོར་བཤད་པ་ནི། རྒྱན་
པར་ཐོག་ཞིར། སྟོག་ཞགས་འབྱུག་རྒྱང་གཡུག་མེར་བ་འབབ། ས་ཆ་གངས་
ཀྱིས་བཟུང་། དབྱར་གཞུང་ནི་རྒྱ་ནག་གི་དབྱིད་དུས་དང་འདྲ། རི་ལྗང་ནི་
རྒྱན་པར་འབྱུག་པས་བསྐྱམས། རྩ་ལ་དུག་ཆེ། མི་ལ་ཕོག་ཆེ་མགོ་ཡོམ་ནའང་
སྟོག་ལ་ནི་མི་ཉེན། ཞེས་བཀོད་འདུག་པ་དག་རང་ཅག་ལ་ངོ་སྟོན་ག་ལ་དགོས།

གོང་དུ་བཀོད་པའི་ཡུལ་སྟོལ་སོགས་ཐམས་ཅད་ཨ་མ་འོ་གཅིག་སྤྱི་
ལྟགས་སྟོལ་མ་ཡིན་ཀྱང་། དེའི་ནང་གི་སལ་ཆེར་མདོ་སྨད་ཀྱི་སྐོར་ཡིན་པ་རྒྱུ་
ཡིག་ཆང་དེ་དག་ཞིབ་སྟོག་བྱས་ཆོ་ཤེས་བྱས་པ་ཡིན།

བདུན་པ། ཕྱི་ལོ་(༦༠༠།༧༠༠)བར་མདོ་སྨད་དུ་ བྱུང་བའི་དོན་ཆེན་ཁག

རྒྱུ་ལྡན་ཡིག་ལས་ཀྱི་རྩོམ་སྐབས་སྤྱི་བཙན་སྐུ་པོ་
འཁོར་དང་བཅས་པ་མཆོ་ནག་གི་སར་བསུ་བར་ཕེབས་ཟེར་བ་ལ་གཞིགས་
ན། མདོ་སྨད་མགོ་ལོག་ཆ་སྟོད་ཀྱི་མཆོ་ནག་དེ་ཡིན་དགོས་ཤིང་། རྒྱ་མཚན་
དེས་སྤྱི་བཙན་སྐུ་པོས་མདོ་སྨད་ཀྱི་ས་ཐོག་ལ་ཞབས་ཀྱིས་དངོས་སུ་
བཅགས་པ་ཤེས་ཤིང་། གཞུང་གོང་དཀོན་མཆོག་ཆོ་བརྟན་གྱིས། ཀྱི་རྩོམ་
སྐབས་སྤྱི་བཙན་སྐུ་པོ་མགོ་ལོག་ཆ་སྟོད་བར་དུ་བསུ་བར་ཕེབས་པར་
བཤད་³འདུག་པའང་གོང་གི་རྒྱབ་བརྟན་དུ་འགོ་ལ། མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང་
དུ། བལ་བཟའ་ཁྱི་བརྟན་དང་། རྒྱ་བཟའ་ལུན་ཤིང་གོང་རྩོམ་གཞིས་ཁབ་དུ་
བཞེས། ཀྱི་རྩོམ་སྐབས་སྤྱི་བཙན་སྐུ་པོ་ལོག་ཆ་སྟོད་ཀྱི་ཕྱོགས་
འདིར་བྱོན།⁴ ཞེས་རྒྱ་བཟའ་བསུ་མ་ལྟ་བུར་སྤྱི་བཙན་དཔོན་གཡོག་མདོ་
སྨད་དུ་ཕེབས་པར་བཤད་པས་ཀྱང་སྤྱི་བཙན་གྱིས་མདོ་སྨད་ཞབས་ཀྱིས་
བཅགས་པ་གསལ་བོ་ཡིན། ཡིག་ཆང་ལ་ལ་ན་མདོ་སྨད་ཀྱི་མཆོ་སྐྱ་རངས་སྤྱི་
རངས་ཀྱི་བར་སྤྱི་བཙན་ཕེབས་པར་བཤད་པའང་འདུག་མོད་དོན་གྱི་བབ་
ལུགས་གཅིག

ལྷུ་འཁྱེད་ཆོས་འབྱུང་དུ་“ངས་ཡབ་རྒྱལ་བོ་དང་ཆད་བཙན་པ་དང་།
རྒྱུ་ལྡན་ཁ་བྱིར་འབུལ་བ་དང་། བོད་འབངས་ནམས་ཀྱི་ཐུགས་དམ་གཙུག་

ལག་ཁང་བཞེངས་སུ་འགོ་གསུངས་ནས། སློན་པོ་དུག་ཅུ་དང་བཅས་ཏེ་མདོ་
སྨད་ཤར་ཕྱོགས་སུ་ཕེབས། དགུང་ལོ་བཅུ་གསུམ་བཞུགས་ཏེ་ལྷ་ཁང་ནམས་
ཆར་ནས། ཡོངས་རྫོགས་རབ་དགའི་ལྷ་ཁང་བཞུགས་སུ་གསོལ་ནས། དབུས་
སུ་བྱོན་པ་དང་།¹ ཞེས་དང་། ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་ནའང་། རྒྱའི་
སོ་ཁ་ཕྱིར་འབུལ་བ་དང་རྒྱ་རྩེ་ལ་ཞལ་གྱིས་བཞེས་པ་ཆད་བཅན་པར་བྱ་བའི་
ཕྱིར་རྒྱ་ནག་རི་བོ་ཅེ་ལྷའི་བར་དུ་ལྷ་ཁང་བརྒྱ་ཙུ་བརྒྱད་དེ་ནམས་ལོ་བཅུ་
གསུམ་གྱིས་ཐེམ་སྟེ་རྒྱལ་བོ་པོ་བྲང་དུ་ཕེབས།² ཞེས་འབྱུང་བ་འདི་དག་ལ་
བལྟས་ན་སྔོང་བཅན་སྐྱེད་ངོས་སུ་མདོ་སྨད་ཤར་ཕྱོགས་སུ་ཕེབས་པར་མ་ཟད།
ལོ་ངོ་བཅུ་གསུམ་རིང་བཞུགས་འདུག་ཀྱང་། རྒྱའི་ཡིག་ཆར་ལྟར་སྤྱི་ལོ་༤༡༢
ལ་འཁྲུངས་ཤིང་། ༤༡༩ ལ་རྒྱལ་སྤྱིད་བཞེས། སྤྱི་ལོ་༤༤༡ ལོར་གོང་ངོ་བཅུན་
མོར་བསུས། སྤྱི་ལོ་༤༥༠ ལོར་སྐྱེ་གོངས་པའི་དབང་དུ་བྱས་ཆོ་གོང་ངོ་སྤེལས་
པའི་རྩེས་སུ་མདོ་སྨད་ནས་ལོ་བཅུ་གསུམ་བཞུགས་ལོང་ཡོང་མི་སྤྱིད་ཅིང་།
གལ་སྤྱིད་མདོ་སྨད་དུ་ཕེབས་པའི་དབང་དུ་བཏང་ཡང་ཟླ་ངོ་བཅུ་གསུམ་ལ་
བཞུགས་ཐུབ་ཀྱང་སྤྱིད་མོད། རྒྱལ་སྤྱིད་ཀྱི་ལས་ཀ་ཆུབས་པོ་ཆེ་མང་དུ་བསྐྱབ་
དགོས་སྟབས་ལྷ་ཁང་བཞེངས་ནས་ལོ་ངོ་བཅུ་གསུམ་བཞུགས་ཟེར་བ་དེ་ན་
བར་མི་བདེ་བས་བཟླ་པར་བྱའོ།

སྤྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱུག་བདུན་པའི་དཀྱིལ་དུ་སྔོང་བཅན་སྐམ་པོའི་སྲས་(སྔོང་
བཅན་ལ་སྲས་མེད་པར་བཤད་མཁན་ཡང་ཡོད)ཀྱང་རི་གོང་བཅན་ལ་མདོ་
སྨད་འཁྱའི་སྲས་མོ། འཁྱ་བཟའ་ཁོ་འདྲོ་མང་མོ་རྩེའམ། འཁྱ་བཟའ་ཁོ་འདྲོ་
མོང་རྩེ་ཁྱི་དཀར་ཏི་ཤགས་བྱ་བ་ཞིག་བག་མར་བསུས་ནས། སྤྱི་ལོ་༤༥༩ ལོར་
སྲས་མང་སྔོང་མང་བཅན་འཁྲུངས་³ པ་དེ་ནི། བོད་རྒྱལ་བཅན་པོ་སྔོང་བཅན་
སྐམ་པོའི་བྱིས་དུ་མདོ་སྨད་འཁྱ་ནས་མནའ་མ་སྤངས་ནས་རྒྱལ་རྒྱུད་ཀྱི་གདུང་

སྐུ་ལྔ་འཁྲུངས་པ་ཡིན་ལ། དེ་ནི་ལོ་རྒྱུས་འབྲེལ་ལམ་གྱི་གནས་བབ་མཆོན་བྱེད་གལ་ཆེན་ཞིག་ཀྱང་ཡིན།

དུན་ཉོད་གཏེར་ཡིག་ཏུ། སྐུ་ལོ་ལེ་ལེ་བབ་སྟེལ། བཅན་པོ་ཉེན་ཀར་ན་བཞུགས་ཤིང་། སློན་ཆེ་སྟོང་ཅན་གྱིས། གཡུག་རྩུ་གནག་ལིངས་བཏབ་ད་རྒྱལ་མང་བོ་རྩེ་ཞིང་གི་བྱིང་རིལ་བཞིས། ར་སང་རྩེ་འོ་སློན་རིད་སྟག་རྩལ་དང་ཞིང་གི་ཆོང་ཆེན་སྦྱར་ད། ཞང་ཞུང་ཡུལ་གྱི་མངན་དུ་སྟག་གི་མ་ཅན་མ་ཆུང་བཟུག་མདོ་སྨད་ཀམ་ཁྲི་བཟང་བྱེ་འདུལ་ཐོང་བྱིས་བཀུ་མ་སྟེ་ཤ་གཉར་ད་པར་ལོ་གཞིག་ཅེས་འབྱུང་བ་གོ་བདེར་པབ་ན། སྐུ་ལོ་ལེ་ལེ་བཅན་པོ་ཉེན་ཀར་ན་བཞུགས་ཤིང་། སློན་ཆེན་པོ་མགར་སྟོང་བཅན་གྱིས་ཕྱགས་ཐོག་ཆ་བཤོས་གྱིས་ཐབ་བཏབ་པ་དང་། སློན་ཆེན་ད་རྒྱལ་མང་བོ་རྩེ་ཡིས་ཞིང་ཐལ་བསྟུས། ར་སང་རྩེ་སློན་རིད་སྟག་རྩལ་དང་ཞིང་གི་ཆོང་ཆེན་སྦྱར། ཞང་ཞུང་ཡུལ་གྱི་དཔལ་འབྱོར་མགོ་དཔོན་དུ་སྟག་གི་མ་ཅན་མ་ཆུང་བསྟོས། མདོ་སྨད་དུ་ཀམ་ཁྲི་བཟང་བྱེ་མདུལ་མཐོང་བྱིས་དབྱ་བས་ད་དེ་དབྱ་ཤ་སྐངས། ཞེས་སོ།

འདི་སྒྱུ་ལོ་༤༥༩ ལོར་བྱུང་བའི་གནས་ཚུལ་ཡིན་ལ། རྒྱུ་ལོ་ཆོང་དང་དེང་རབས་པ་མང་བོས་བཞེད་པ་ལྟར་སྟོང་བཅན་སྒྱུ་ལོ་༤༥༠ ལ་འདས་པ་ལྟར་ན་འདི་ཉིད་སྟོང་བཅན་སྐུ་པོའི་སྐུ་གྲང་རི་གྲང་བཅན་གྱི་སྐབས་ཡིན་ནོ།

སྒྱུ་ལོ་༤༥༩ ལོར་ལོ་ངོ་བརྒྱད་ཀྱི་རིང་མགར་སྟོང་བཅན་མདོ་སྨད་ལ་ཞ་ཡུལ་ནས་བཞུགས་པ་དུན་ཉོད་གཏེར་ཡིག་ཏུ་གསལ་ཞིང་། ལོར་དེར་ད་རྒྱལ་མང་བོ་རྩེ་མདོ་སྨད་རྩོ་སྐུ་སྟོང་རི་གཡུ་མཆོ་དང་ཉེ་བར་རྒྱ་དམག་དང་གཡུལ་འབྱེད་བྱས་པས་བཤོངས། དེང་སང་ཡང་མདོ་སྨད་རྩོ་སྐུ་གྱི་

སྟོང་རིག་ཡུལ་མཆོ་ཞེས་པའི་མིང་མ་འགྱུར་བར་ཡོད་ཅིང་། རྫོང་སྤེས་ཀྱི་རྒྱུ་རྩེ་
 ལྟ་བུར་གྱུར་པའི་རི་རྒྱུད་ཤིན་ཏུ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་ལ་ད་རྒྱལ་བེར་ཞིང་། དེ་
 ལུལ་གྱི་བོད་མི་ནམས་ཀྱིས་རི་རྒྱུད་དེར་ཨ་ཁྱེས་ད་རྒྱལ་ཞེས་པའི་གཞི་བདག་
 ཅིག་གནས་པར་འདོད། སྤྱི་མཆོས་བཅམས་པའི་ཨ་ཁྱེས་ད་རྒྱལ་གྱི་བསང་
 ཡིག་ཀྱང་ཡོད་ལ། བྱིས་པ་རྒྱུད་པོ་ཆོས་བསང་བསྡོམས་སྐབས་དམག་དཔོན་ཨ་
 ཁྱེས་ད་རྒྱལ། ཞེས་འབོད་སྲོལ་ཡོད་པ་ཡིན། རྒྱུད་པོ་ཆོས་ད་རྒྱལ་ལ་དམག་
 དཔོན་གྱི་མིང་གིས་འབོད་པ་དང་། ཏུན་ཏོང་གཏེར་ཡིག་ཏུ་མདོ་སྨད་ནས་
 ཡིན་པའི་བོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་ད་རྒྱལ་མང་པོ་རྗེ་དེ་ཉིད། དེར་སང་གི་ད་རྒྱལ་
 རི་བོའི་ཉེ་འདབས་སྟོང་རི་མཆོ་ཁར་དམག་ཐོག་ཏུ་བཀོངས་པར་བཤད་པ་ལ་
 བསམ་ཆོ། ཨ་ཁྱེས་ད་རྒྱལ་ཏུ་འབོད་པ་དེ་ཡིན་རྒྱུ་ནི་ད་རྒྱལ་མང་པོ་རྗེ་ཡིན་
 པར་ཐག་བཅད་ཆོག་པ་ཡིན།

བརྒྱུད་པ། མགར་སྟོང་བཅན་བྱིས་རྒྱུད་ དང་མདོ་སྨད།

མཆོམས་འདི་ནས་གསལ་བཤད་དགོས་པའི་དོན་གནད་གཅིག་ནི་
 སྟོན་ཆེན་མགར་སྟོང་བཅན་གྱི་སྟོར་ཡིན། མགར་སྟོང་བཅན་ནི་སྤྱི་ལོ་དུས་
 རབས་བདུན་པའི་དུས་མགོ་ཙམ་ལ་བྱོན་ཅིང་། སྟོང་བཅན་སྐམ་པོའི་མེད་
 ཐབས་མེད་པའི་སྟོན་པོ་བཞིའི་ནང་ཆན་ཞིག་ཡིན་ལ། ཁོང་གིས་སྟོང་བཅན་
 ལ་རམ་འདེགས་བྱས་ཏེ་བོད་ཀྱི་སྲིད་འཛིན་ས་ལུལ་དང་། དམག་དཔུང་གི་
 སྤྱི་གཞི། བྱིས་པ་ཡིག་ཆེན་མོ་གཏན་འབེབས་སོགས་བྱས་པར་མ་ཟད། སྤྱི་
 ལོ་༡༦༩༦ ལོར་རྒྱ་ནག་ཏུ་བྱིན་ཏེ་རིག་ཆལ་དང་དྲག་པོའི་འཛིགས་སྐུལ་བྱུང་

འབྲེལ་གྱིས་ཀོང་ཇོ་བོད་དུ་བྲངས་ཏེ་ཕྱི་ལོ་༤༩༡ ལོར་སྲོང་བཙན་གྱི་བཙུན་
མོར་ཕུལ་བ་དང་། ཕྱི་ལོ་༤༩༠ ལོར་སྲོང་བཙན་འདས་རྗེས་སུ་རྒྱལ་པོ་གྲུང་
རི་གྲུང་བཙན་དང་། མང་སྲོང་མང་བཙན་གཉིས་ཀྱི་སློན་པོ་འཕམ་གཉེར་སྐྱོང་
བྱེད་མཁན་དང་ཆབ་སྲིད་སྐྱོང་ཁུར་བྱས། ཕྱི་ལོ་༤༩༢ ལོར་འདས་སོ།

མགར་འདས་སྐྱངས་ལ་ལོ་རྒྱུས་ཁ་ཤས་སུ་ཐང་དམག་དང་འཐབ་
ཐངས་ཤིག་ལ་དམག་ཐོག་དུ་འདས་པར་བཤད་ཅིང་། བྱ་གྲུང་བང་འོག་དུ་
བསྐྱས་ནས་དབུས་སུ་ལོག་སྟེ་མེ་ཡོས་ཕྱི་ལོ་༤༩༤ ལ་འདས་པར་བཤད་ཚུལ།
ཆེ་སྤྲད་དུ་འཁའི་ཡུལ་དུ་ལོ་བྱུག་དང་། བྱ་གྲུང་ཡུལ་དུ་ལོ་གཅིག་བསྐྱད་དེ་
ཕྱི་ལོ་༤༩༥ ལོར་འཁྱེད་ནས་བོད་དབུས་སུ་འགོ་བའི་ལམ་ཁར་གཉན་འབྲས་
ཀྱི་ན་ཚ་བྱང་སྟེ་འདས་པར་བཤད་པ་འདི་གསུམ་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ལམ་དུ་གསལ་
བ་ཡིན་ནོ།

ད་དུང་བོད་དམངས་སྤྱོད་དུ་སློན་པོ་མགར་དང་མཆོ་སྤྱན་པོ། སློན་
པོ་གསེར་ཆེན་གྱི་རི་སོགས་དང་འབྲེལ་བའི་བཤད་ཚུལ་གསུམ་པ་ཞིག་མི་
རབས་ནས་མི་རབས་བར་བརྒྱད་བཞིན་པ་ལའང་དབྱད་ཞིབ་ཀྱི་རིན་ཐང་
ཆེ་སྐབས་འགོད་འདོད་བྱུང་མོད་ཞོག་སྐྱོན་ལ་གཟབ་ཁུལ་གྱིས་མ་བཀོད་ཅིང་།
ཤེས་འདོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་སྤར་ཁོ་བོས་བྲིས་པའི་གཞི་བདག་གི་སྐོར་གྱི་དབྱད་
ཚོམ་དུ་རྒྱས་པར་བཀོད་ཡོད་པ་དེ་དང་། དུང་དཀར་སློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་
ཀྱི་ཆལ་བའི་དེབ་དམར་མཆན་འབྲེལ་གྱི་ཤོག་ངོས་༡༢༢།༡༢༣ བར་གསལ་བ་
དེར་བཞུ་བར་བྱའོ།

གང་ལྟར་དེང་སང་ཡང་མཆོ་སྤྱན་པོའི་ཞེ་འཁོར་གྱི་འབྲོག་སྟེ་ཁག་དུ་
སློན་པོ་གསེར་ཆེན་ཞེས་པའི་རི་མགོ་མགར་གྱི་ལབ་ཅེ་བཞོད་སྟོལ་གནའ་ནས་
ད་བར་བྱང་དང་འབྲུང་བཞིན་ཡོད་ལ། དེ་ཁུལ་གྱི་བྲིས་སྐྱགས་པ་ཆོར་ལོ་རེ་

བཞིན་གར་འཆམ་ཞིག་འཁྲབ་རྒྱུ་ཡོད་པ་དེའི་ནང་སློན་པོ་མགར་ཞ་རའི་ནམ་
 ཅན་དུ་ཡོད་པ་དང་། དགེ་ཆོས་ཀྱིས་མཆོ་སློན་སྟོངས་སུ་སློན་པོ་གསེར་ཆེན་
 བྱ་བའི་རི་ཡོད་པ་དེར་མགར་ཡུན་རིང་བཞུགས་ཚུལ་ཨ་མདོ་ནམས་ལ་ངག་
 སློས་ཀྱང་སྤང་།⁸ ཞེས་གསལ་བ་དང་། དེང་སང་མདོ་སྐྱད་ཀྱི་མགར་ཆེ་ཁག་
 གསུམ་སོགས་མགར་རྒྱད་ཅན་གྱི་རུ་སྟེ་ད་ཅང་འཕོར་ཆེན་ཡོད་ལ། དེ་ཙམ་
 ཡང་མ་ཡིན་པར་མགར་རྒྱད་དེ་དག་གིས་ཡབ་མེས་ཀྱི་ཆགས་རབས་བཤད་
 སྐབས་མགར་སྟོང་བཅན་དང་འབྲེལ་ནས་བཤད་ཀྱིན་ཡོད་པ་འདི་དག་ལ་ལོ་
 རྒྱུས་ཀྱི་རྒྱབ་སྐྱོངས་ཟབ་མོ་ཞིག་ཡོད་པར་སྤང་།

མདུག་མཐར་མགར་གྱི་ཁྱིམ་རྒྱད་འདི་བར་གོད་ཆག་མང་པོ་བྱང་བ་
 ཡིན་ཏེ། མགར་སྟོང་བཅན་འདས་པའི་རྗེས་སུ་ཁོང་ལ་བྱ་ལྷ་ཡོད་པ་ལས་ཆེ་
 བ་བཅན་སྟོན་སྟེ་སྤྱི་ལོ་༡༧༡༡ ལོ་ནས་སློན་ཆེན་གྱི་གོ་གནས་བཟུང་ཞིང་།
 སྤྱི་ལོ་༡༧༡༥ ལོར་སློན་མང་ཉེན་སྟག་ཆབ་བྱ་བ་དང་མ་མཐུན་པར་འཐབ་ནས་
 བསད་པ་དང་། འདུས་སྟོང་མང་པོ་རྗེ་ལོ་ན་རྒྱུང་བའི་སྐབས་མགར་གྱི་བྱ་
 གཞིས་པ་ཁྲི་འབྲིང་བཅན་བོད་ཀྱིས་སློན་ཆེན་བྱས་ཤིང་། མདོ་སྐྱད་དུ་རྒྱན་
 སྟོང་ལྟ་བུས་རྒྱ་དང་འཐབ་ཀྱིན་མཐའི་སོ་མཆོམས་སྤྱང་བ་སོགས་བོད་ལ་བྱས་
 རྗེས་ཆེ་བ་དང་། སློན་པོ་མགར་གྱི་བྱ་འཕམ་སྤྱན་མཆེད་མགར་བཅན་ཉེན་གྱང་
 རྟོན་བྱ་བ་འདུས་སྟོང་མང་པོ་རྗེའི་སློན་པོ་ཡིན་མོད། སྤྱིས་སུ་རྒྱལ་བོ་དངོས་
 སུ་སློ་ལོག་པའམ་རྒྱལ་བོས་ཁ་གཡར་ས་བཅའ་བ་གང་ལྟར། ལྷག་གི་ལོ་ལ།
 བཅན་པོ་དབྱར་ད་བལ་བོ་ན་བཞུགས་ཤིང་། འདུན་མ་བའི་གོ་བྱར་འདུས་
 པ་ལས། མགར་བཅན་ཉེན་གྱང་རྟོན་སློན་ནིང་སྟེ་བཅན་པོ་ལྟམ་དུ་གཤེགས།
 དགུན་བཅན་པོ་བྲག་མར་དུ་གཤེགས། ཤ་ཙལ་དུ་མགར་གྱང་རྟོན་གྱི་ཞལ་
 ཅེ་དབྱངས་ནས། ཉེན་ཀར་ལྷང་བྱར་བཅན་པོ་བཀས་བཅད། གྱང་རྟོན་

བཀུམ། སློན་ཆེན་ཁྱིའབྱིང་འཁྱུལ་དུ་མཆིས་ཤིང་། ལྷག་ལ་རྒྱ་དུར་དུ་རྒྱུ་
 དམག་དཔོན་འང་ཁང་ཤོ་དང་སྤྲེའི་རྒྱ་མང་པོ་བཀུམ་པར་ལོ་ཆེག་ ཅེས་འབྱུང་
 བ་ལྟར་ཤིང་ལུག་སྤྱི་ལོ་༤༧༥ ལོར། རྒྱལ་པོས་བཀུམ་པ་ལ་སྤྲེ་རང་གི་སློན་པོ་
 མགར་གྲུང་རྟོན་སློག་ཐོག་དུ་བཏང་ཚུལ་གོང་བཀོད་དུན་ཉོང་ཡིག་རྟེང་དུ་
 གསལ་བ་དེ་ཡིན་ལ། ས་རབས་བུ་རྒྱུད་ཀྱིས་བཅན་པོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ལ་བྱས་རྗེས་
 བཞག་པའི་མགར་རྒྱུད་འཛོན་ཐང་ཅན་དེ་དག་གིས་མཆོམས་རེར་བཅན་
 པོའི་གསུང་རི་བཞེན་མ་བཅེས་ལྟ་བུའམ། ཡང་ན་ས་རབས་བུ་རྒྱུད་དུ་མདོ་
 སྤྲེའི་ཕྱོགས་སུ་གནས་གཞི་བཟུང་སྟེ་མཐའི་སོ་སྤྲེང་སོགས་པོད་ཀྱི་དམག་
 དཔུང་རེས་ཅན་ལ་ཁ་ལོ་སྤྲེའི་ཡུན་རིང་དགས་པ་དང་། དབུས་སོ་བྱང་ནང་
 གི་བཅན་པོའི་བཀུམ་འོག་དུ་མི་འདུ་བའི་ཉེན་ཁ་མཐོང་ནས་མགར་གྱི་རྒྱུད་པ་
 ཚུ་མེད་བཅོས་པ་གང་ལྟར་ཡང་། སྤྱི་ལོ་༤༧༧ ལོར་བོད་རྒྱལ་བཅན་པོ་ཁྱི་
 འདུས་སྤོང་རང་གིས་དམག་བསྐྱེས་ཤིང་མདོ་སྨད་དུ་སླེབས་ནས། སློན་པོ་
 མགར་ཁྱིའབྱིང་ལ་ཕྱོགས་པའི་བོད་དམག་ཉིས་སྟོང་ལྷག་བསད་པས་ཁྱི་
 འབྱིང་སློ་པམ་སྤྲེའི་ཉེ་རང་སློག་བཅད་པ་དང་། བཅན་བོད་དང་སྤྲེའི་མཆོད་
 ལྷག་མ་དག་གིས་རང་རང་ལ་འཁོར་བའི་མི་ཆོགས་ཁྲིད་དེ་རྒྱ་ནག་ཐང་རྒྱལ་
 ཁབ་ལ་མགོ་བཏགས་ཞུས། རྒྱས་བསུ་བ་བྱས་ཤིང་བཅན་བོད་དང་མང་པོ་
 རྗེ་གཉིས་ལ་དམག་དཔོན་ཆེན་མོ་དང་། གཡོན་རུའི་དམག་དཔོན་གྱི་གོ་
 གནས་སྤྲེའི་པ་བཅས་མདོ་དོན། མགར་པ་བུ་ནམས་མདོ་སྨད་ནས་རྒྱ་རིང་
 བཞུགས་ཤིང་། ཁོང་ནམ་པས་སྤྲེའི་དེ་རྒྱ་དང་འཐབ་པ་དང་བོད་ནང་ཁྲལ་
 གྱི་བྱག་ལས་གནང་ཡུལ་གལ་ཆེན་ཞིག་མདོ་སྨད་ཡིན་སྟབས། ད་དུང་ཡང་
 མདོ་སྨད་སྤྱི་ཆོགས་ཁྲིད་མགར་ཡབ་སྲས་ཀྱི་བག་ཆགས་མཐུག་པས་མདོ་ཅམ་
 བྱིས་པ་ཡིན། གང་ལྟར་བཅན་པོའི་རྒྱལ་སྤྲིད་ནང་གི་མགར་གྱི་རྒྱུད་པ་ཚུ་མེད་

བཏང་བ་དེ་ནས་བོད་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་ཉམས་མགོ་ཚུགས་པར་སྒྲུང་།
སྒྲིལ་༤༤༧ ལོར་མདོ་སྐྱོད་འཁྱེད་པ་མང་བོས་བོད་ཀྱི་བཙན་པོའི་ཆབ་
འབངས་སུ་སྟོད་པའི་དམ་བཅའ་ལུལ།

དགྲ་བ། བཙན་པོའི་དཔུང་དམག་གིས་ ས་མཆམས་སྐྱུང་སྒྲོབ།

སྒྲིལ་༤༥༠ ལོར་བོད་དམག་གིས་ཐང་རྒྱལ་ཁབ་ལ་གཏོགས་པའི་གྲོན་
བཙོ་དབང་དུ་བསྐྱུས་ཤིང་། ཡང་བོད་དམག་དང་ལི་དམག་མཉམ་རུབ་ཀྱིས་
མདོ་སྐྱོད་བྱང་འདབས་སུ་གཏོགས་པའི་ཨན་ཞིའི་སྡེ་བཞི་བཙོམ། ཨན་ཞིའི་
ཞེས་པའི་ས་ཆ་དེ་དང་སང་ཡོངས་གྲགས་དུན་ཉོང་དུ་གྲགས་པའི་ཁུལ་ཡིན་
ལ། ལོ་རྒྱུས་ཐོག་འདི་ལ་ཤ་རྩ་ཡང་བཟུང་། མདོ་སྐྱོད་པ་ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཆོས་ཤ་
རྩ་ཞེས་པ་བོད་མིང་དུ་བཤད་འདུག་ཀྱང་། ཡིན་རྒྱ་ནི་ཉ་ཀུའུ་སྡེ་བྱེ་མས་ཁེངས་
པ་རྒྱ་མཆོན་དུ་བྱས་ནས་བཏགས་པའི་རྒྱ་སྐྱོད་ཅིག་དུ་སྒྲུང་།

ཡང་ལོ་དེར། རྒྱའི་དམག་སྒྲིཛེན་མོ་ཞོས་རིན་ཀོས་ཞེས་པས་རྒྱ་དམག་
འབུམ་ཕྱག་གཅིག་ཁྲིད་དེ་འཁྱེད་སྐྱུང་སྒྲོབ་ཀྱི་ཆེད་སྐྱེབས་པ་མགར་སྟོང་བཙན་
ཀྱི་བྱ་གཞིས་པ་ཁྲི་འབྲིང་གིས་སྡེ་ཁྲིད་པའི་བོད་དམག་གིས་དྲ་སྡེ་ཁྲོན་ཞེས་པའི་
ས་ཆར་རྒྱ་དམག་ལ་པམ་ཞེས་ཆེན་པོ་བཙོས་པས་རྒྱ་ནག་གོང་མ་སྟོ་པམ་སྐྱེས་
ཏེ་དམག་སྒྲིཛེན་མོ་ཞོས་ཀྱི་གོ་གནས་པའ། དེར་དུས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་ཁག་ཅིག་
དུ། འདིའི་གཡུལ་འཁྲུག་བྱེད་ས་དེ་ད་ལྟའི་མདོ་སྐྱོད་ཆབ་ཆའི་ཡུལ་གྱི་ཆོས་
རྩེ་ཁང་ཡོད་ས་དེ་ཡིན་པར་བཤད། ལོ་རྒྱུས་འགའ་ཞིག་དུ་མཆོ་སྟོན་པོའི་རྒྱུ་

རྩོགས་ཤིག་ལ་བཤད་པའང་དོན་གྱིས་འདི་ལ་བཤད་ཀྱིན་ཡོད་དམ་སྟེ།
 མདུག་མཐར་རྒྱ་དམག་ལ་པམ་ཉེས་ཆེན་པོ་ཡོག་ནས་འཁྲུང་སྐྱེ་བ་བྱེད་མ་
 ཐུབ་པར་བོད་དམག་གིས་མདོ་སྐད་ཀྱི་འཁྲུལ་ཁབ་ཀྱང་དབང་འོག་དུ་
 བསྐྱུས། ཕྱི་ལོ་༦༡༤ ལོར་འཁྲུལ་བ་གསུམ་གྱིས་ཁྲིམས་གཏུགས་བྱས་སྐོར་གསལ།
 ཕྱི་ལོ་༦༡༩ ལོར་ལོར་བཅན་མོ་ཁྲི་པངས་བྱ་བ་འཁྲུལ་རྒྱུ་བཀའ་མར་སྤྲད་དེ་
 བཅན་པོ་དང་འཁྲུལ་གཉིས་གཉིན་འབྲེལ་ཐེངས་གཉིས་པ་བཅུགས། ཕྱི་ལོ་༦༩༡
 ལོར་མདོ་སྐད་ཀྱི་རྒྱུ་ཤི་གར་ཞེས་པའི་ས་ཆར་དགུན་དུས་ཀྱི་ཆོགས་ཆེན་
 བསྐྱུས་ཏེ་སུམ་པའི་ཡུལ་དུ་ཁལ་བསྐྱུས། ཕྱི་ལོ་༦༩༩ ལོར་སློན་ཁྲི་འབྲིང་མདོ་
 སྐད་འཁྲུལ་ཡུལ་དུ་སླེབས། ཕྱི་ལོ་༦༩༥ ལོར་སློན་ཁྲི་འབྲིང་མདོ་སྐད་འཁྲུལ་
 ཡུལ་ན་བཞུགས་ཤིང་། སྟག་ལ་རྒྱ་དུར་ཐང་དུ་རྒྱ་དང་འཐབ་ནས་རྒྱ་དམག་
 པམ་ཚུལ་གསལ། སྟག་ལ་རྒྱ་དུར་ཐང་ནི་དེང་སང་གི་མདོ་སྐད་ཆབ་ཆའི་ཡུལ་
 ཡིན་པར་བཤད། ཕྱི་ལོ་༦༩༦ ལོར་སློན་ཁྲི་འབྲིང་མདོ་སྐད་འཁྲུལ་ཡུལ་དུ་
 བསྐྱུས་དེ་རྒྱ་དམག་དང་འཐབ་ནས་རྒྱ་པམ་པར་བྱས་ཤིང་། ལོ་དེར་འཁྲུལ་
 གྱི་སེལ་གྱི་ཅིན་གྱི་འོག་ལ་དུ་འཁྲུལ་ཁལ་བསྐྱུས། ཕྱི་ལོ་༦༩༧ ལོར་མགར་ཁྲི་
 འབྲིང་གིས་མདོ་སྐད་ཚོང་ཁའི་ཡུལ་དུ་དམག་དྲངས་ཤིང་རྒྱ་དང་འཐབ་ནས་
 རྒྱའི་དམག་དཔོན་ཞིག་གསོན་བཟུང་བྱས། ཕྱི་ལོ་༦༩༩ ལོར་བོད་རྒྱལ་བཅན་
 པོ་ཁྲི་འདུས་སྲོང་གིས་དམག་བསྐྱུས་ཤིང་མདོ་སྐད་དུ་སླེབས་ནས་སློན་ཁྲི་
 འབྲིང་ལ་རྩོགས་པའི་བོད་དམག་ཉིས་སྟོང་ལྷག་བསད། ཁྲི་འབྲིང་སློ་པམ་སྐྱེས་
 ཏེ་རང་སྲོག་བཅད། བཅན་པོས་མདོ་སྐད་ཀྱི་རྒྱ་དང་འཐབ།

བཅུ་བཅུ་གཅིག་གྱི་ལོ་(༡༠༠༡༥༠༠)བར་མདོ་སྨད་དུ་ བྱུང་བའི་དོན་ཆེན་ཁག་།

སྤྱི་ལོ་༡༠༠ ལོར་བཙན་པོ་ཁྱིམ་འདུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གིས་མདོ་སྨད་ཀྱི་ས་གནས་གལ་ཆེན་ཀ་ཚུ་དང་ཐེང་ཚུ་སོགས་སུ་དམག་དངས་ནས་དབང་འོག་དུ་བསྐྱུས།
སྤྱི་ལོ་༡༠༡ ལོའི་དབྱར་དགུན་གཉིས་ལ་བོད་དམག་མདོ་སྨད་བོང་ཚུ་དང་ཐེང་ཚུ་
ཚུར་དངས་ཤིང་སངས་པོ་དང་སྨད་དོ་རེ་སྤྱི་གཉིས་ཀྱིས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ཚུང་ཞེས་པའི་
ས་ཆར་ཆོགས་འདུ་བསྐྱུས།

སྤྱི་ལོ་༡༠༣ ལོར་ཁྱུ་མང་པོ་རྗེ་ལྷ་བྱུང་དང་སྤོན་མང་ཅན་སྤོང་གཉིས་
ཀྱིས་མདོ་སྨད་ཀྱི་སྤོང་ཁྱོམ་ཞེས་པའི་ས་ཆར་ཆོགས་ཆེན་བསྐྱུས་ཏེ་སུམ་པ་ལ་
ཁྲལ་བསྐྱུས།

ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་སྐུ་སྤྱིང་གསུམ་པའི་རྣམ་ཐར་
དུ། ཉེར་བདུན་གྱི་ཉིན་དེར་དབལ་མང་ཞལ་སྤྲོ་ནས་བྱུང་གེའི་གཉན་ཆེན་
སྤོང་ཁྱོམ་གྱི་ལྷ་ཞོལ་དུ་བཞུགས་ཉིན་ཁ་བ་ཆེན་པོ་བབས་པ་ལྷ་ཆེན་དགུས་པའི་
མཆན་མ་དེར་འཁོད་རྣམས་སྤྱིང་ལ། ཞེས་འབྱུང་བ་འདིའི་ཐོག་ནས། དུན་
དོར་གཏེར་ཡིག་དུ་བཙན་པོའི་སྐབས་མདོ་སྨད་ཀྱི་དབྱར་འདུན་དང་དགུན་
འདུན་སྤོང་ཁྱོམ་དུ་འཆོགས་ཞེས་ལན་ཁ་ཡར་འབྱུང་བའི་གནས་དངོས་གཞི།
ཙམ་ཅེས་བྱུང་གེའི་གཉན་ཆེན་སྤོང་ཁྱོམ་གྱི་ཡུལ་འདི་ཡིན་པ་ར་འཕྲོད་གསལ་བོ་
བྱུང་བ་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༧༠༩ ལོའི་དབྱར་ཁར་མདོ་སྨད་ཀྱི་ཡལ་གྱི་ཅི་འབོམ་ཞེས་པའི་
ས་ཆར་ཆོགས་ཆེན་འཆོགས། ལོ་དེར་བཙན་པོས་འངར་ལ་དམག་བྲངས་ཏེ་
འངར་ཕབ།

སྤྱི་ལོ་༧༠༩ ལོའི་དབྱར་ཁར་གྱི་སྤེམ་མ་ཞང་རྒྱ་སྟོ་ཞེས་པས་མདོ་སྨད་ཀྱི་ཡལ་
གྱི་རྟེན་དུ་སྤྱུས་ཞེས་པའི་ས་ཆར་དབྱར་ཁར་ཆོགས་ཆེན་བསྐྱས།

སྤྱི་ལོ་༧༠༧ ལོའི་དབྱར་ཁར་མདོ་སྨད་ཀྱི་རག་ཏིག་ཆ་རོང་ཞེས་པའི་
ས་ཆར་དབྱར་ཁར་ཆོགས་ཆེན་འཆོགས། རག་ཏིག་ཅེས་འབྱུང་བ་ནི། མདོ་
སྨད་ཡ་རྫོང་མངའ་ཁོངས་ཏན་ཏིག་དང་རྒྱུ་མདོ་གཉིས་ཡུལ་ཆན་གཅིག་ཏུ་
བསྐྱས་པའི་མིང་ཡིན་ལ། ཏན་ཏིང་ཡིག་རྫོང་ཏུ་རག་ཏིག་ཅེས་ལན་ཁ་ཡར་
འབྱུང་བའི་དབྱར་དབྱར་གྱི་ཆོགས་འདུ་ཆོགས་ས་དེ་དན་ཏིག་གི་ཚུར་ངོས་
དང་། རོ་སྤོས་ཀྱི་བྱང་། སྤོས་མདོའི་མདུན་རོལ་གྱི་ཡ་རྫོང་མཁར་ཡོད་ས་དེ་
ཁུལ་ཡིན་པ་ལ་ཐེ་ཆོམ་མི་དགོས།

སྤྱི་ལོ་༧༠༩ ལོར་མདོ་སྨད་ཀྱི་རག་ཏིག་ཉམ་ཕུ་ཞེས་པའི་ས་ཆར་དབྱར་
ཆོགས་འཆོགས་ནས་འབངས་ལ་གསེར་ཁུལ་འབོར་ཆེན་བསྐྱས་པར་བཤད་
པ་ཡང་། དན་ཏིག་དང་རྒྱུ་མདོའི་ཁོངས་གཏོགས་ཀྱི་ཡུལ་ཆ་ཞིག་ཏུ་ངོས།

སྤྱི་ལོ་༧༠༧༡༧༠ ལོ་སྤེམ་མ་འདི་གཉིས་ཀྱི་དབྱར་ཁར། ཞང་རྒྱ་སྟོ་དང་
སྤེམ་མ་འདི་ཅན་ཞེས་པ་གཉིས་ཀྱིས་མདོ་སྨད་ཀྱི་གཙུག་ལོན་ལོན་ཞེས་པའི་ས་ཆར་
ཆོགས་ཆེན་བསྐྱས།

སྤྱི་ལོ་༧༡༡ ལོར་ཅོག་རོ་ཁྱི་གཟིགས་དང་གནང་གོང་གཉིས་ཀྱིས་གོང་
གི་གཙུག་ལོན་ལོན་ཞེས་པའི་ས་ཆར་དབྱར་ཁར་འདུན་བསྐྱས།

ཞེན་ཏེ་ཆོས་འབྱུང་ལྟར་ན་ཁྱི་ཞེ་གཙུག་བཏན་ནམ་མེས་ཨག་ཆོམས་
ཀྱིས། བྲག་དམར་མགྱིན་བཟང་དང་། འཆིང་སྤུ་ནམ་རལ། ཀ་ཆུ། དཔུ་ཅུ་

མཁར་ཕུག་ བདེ་ཁམས་སྐྱད་དུ་སྤྱི་ལོ་གི་ཁྲི་ཅེ་དང་ལྔ་བཞེངས།¹⁰ ཞེས་
གསུངས་པ་ལ་གཞིགས་ན། རྒྱལ་པོ་འདིས་བདེ་སྐྱད་ཀྱི་ཡུལ་གང་ཞིག་དུ་ལྟ་
ཁང་ཞིག་བཞེངས་འདུག་པ་གསལ་བོ་ཡིན་ཀྱང་ལོ་ཚེགས་ནམ་ཡིན་དང་ས་
གནས་གང་ཡིན་ཤེས་རྒྱ་ཤིན་དུ་དཀའ་ཡང་། ཁྲི་ཅེ་ཞེས་པའི་མིང་འདི་ལ་
བཞེན་ནས་དོགས་སྒོང་ཅམ་བྱས་ན། བདེ་སྐྱད་པ་དག་གི་ངག་རྒྱན་དུ་མངའ་
བདག་ཁྲི་རལ་གྱིས་བདེ་སྐྱད་ཁྲི་ཀའམ་ཁྲི་ཁ་ཞེས་པའི་ས་ཆར་དབུ་སྐྱ་གཟུངས་
སུ་བཞུགས་པའི་ལྟ་ཁང་ཞིག་བཞེངས་པའི་གཏམ་འདུག་ཅིང་། བཅན་པོ་དེའི་
སྐྱེ་རིང་ལའང་བདེ་སྐྱད་དུ་གཙུག་ལག་ཁང་བཞེངས་པའི་ལོ་རྒྱུས་འོག་ནས་
འཆད་པར་འགྱུར་ལ། འདིར་སྤྱི་ལོ་གི་ཁྲི་ཅེ་ཞེས་པ་ལ་བསམ་ན་ཁྲི་ཀར་ཐོག་
མར་ལྟ་ཁང་བཞེངས་མཁན་དེ་ཁྲི་ལྷེ་གཙུག་བཟན་དང་། ཕྱིས་མངའ་བདག་
ཁྲི་རལ་གྱིས་དེ་ལ་ཉམས་གསོའམ་ཡར་རྒྱས་སུ་བཏང་བ་ལྟ་བུ་ལ་གོ་དགོས་པ་
ཡིན་ཡང་ནམ་རྒྱུ་ལ། ཡིག་ཆ་འགའ་ཞིག་དུ།¹¹ འོར་གོ་དན་དང་ས་པཎ་
མངལ་ས་དེ་ལ་ལེང་རྒྱུ་ཞེས་བྲིས་འདུག་པ་ལ་བསམ་ན། ལེང་རྒྱུ་ལ་བའི་རྟེ་
ཞེས་པའི་ས་གནས་དེ་ཡིན་ཤས་ཆེ། ཡུལ་དེའི་མིང་ལ་དེང་སང་ཡོངས་གྲགས་
ལེང་ཁྲོའུ་ཟེར་བ་ནི་རྒྱ་ནག་གི་སྐྱ་གདངས་རི་བཞེན་བོད་ཡིག་དུ་བྲིས་པ་ཞིག་
སྟེ། སྤུ་མོར་བོད་རང་གིས་བསིལ་ཐང་དུ་འབོད་ཅིང་། སུའུ་བཀའ་ཆོས་ཀྱི་
ཉི་མས་བསིལ་ཐང་ཞེས་བྲིས་ཡོད།

སྤྱི་ལོ་༡༡༧ ལོར་འཁྲུ་ལ་ཁལ་བསྐྱས་ཤིང་། བདེ་སྐྱད་འཁྲུ་ནས་ཡིན་
པའི་དབོན་ད་རྒྱལ་རྩེ་དང་དབའས་ཁྲི་གཟིགས་སོགས་ཀྱི་ས་དམག་ཁྲི་ཆོ་བརྒྱ་
ལྟ་བུ་བདེ་སྐྱད་ཤིང་ཀུན་དང་ལན་གཏུ་སོགས་སུ་བྲངས་ནས་ཡུལ་ཁམས་
བཅོམ་ཞིང་ཕུགས་ཐོག་འབོར་ཆེན་འཕྲོགས།

དབོན་ད་རྒྱལ་རྩེ་འདི་བ་བོད་ཁམས་རྒྱ་བསྐྱེད་ལ་ལག་རྩེས་ཆེ་སྟེ།

རྒྱན་རིང་དམག་གི་དཔུང་ཁྲིད་དེ་མཐའི་སོ་མཚམས་བརྟན་སྤང་དང་རྒྱ་
བརྒྱུད་ཀྱི་ལག་རྒྱུ་ཆེས་ཆེ་བར་མ་ཟད། ཁྲི་ལྗེ་གཙུག་བཙན་ལོ་ན་གཞོན་སྐབས་
འབྲོ་བཟའ་ཁྲི་མ་ལོད་ཀྱི་མངགས་བཀོད་ལྟར་མཐོན་སྤང་གྲགས་དང་སྒྲོ་
འདུས་སྒྲེགས་སོགས་བཙན་པོར་ངོ་ལོག་བྱེད་མཁན་གྱི་སློན་པོ་ཁག་ཆར་
གཙོད་དང་། རྒྱལ་ཐབ་བརྟན་སྤང་ལ་བྱས་རྒྱུ་ཆེན་པོ་བཞག་འདུག དེས་
ན་དཔོན་ད་རྒྱལ་རྒྱུ་ཆེ་འདི་བ་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་མདོ་སྨད་ཀྱི་ལོ་
རྒྱུས་མི་སྣ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་པ་ཤེས་ནུས།

སྒྱུ་ལོ་༡༡༤༥-༡༡༤༩ ལྷོ་ལོ་ངོ་བཅུའི་རིང་ལ་སློན་ཆེན་པོ་ཁྲི་གཟིགས་ཞེས་
པ་མདོ་སྨད་དུ་བསྐྱེད་དེ། དབྱར་དགུན་གྱི་ཆོགས་འདུ་དང་དཔུ་ཁལ་བསྐྱུས་
པར་མ་ཟད། དཔུ་ཁལ་འབུལ་མཁན་གྱི་བྱིས་ཐོ་ཆེས་བཤེར་བྱས་ཚུལ་ཀྱང་
གསལ། ཡིན་ནའང་ཆོགས་འདུ་བསྐྱུས་འཇུག་ནས་མི་འདྲ་བ་དང་ལས་རོགས་
ཀྱང་མི་འདྲ་བ་རེ་བྱུང་སྟེ་བས་འདུག

སྒྱུ་ལོ་༡༡༤༩ ལོར་སྐྱུག་སྤྲོ་ཁོང་ལོད་གཙུག་ནས་ཡོར་ཞེས་པའི་ས་ཆར་མདོ་སྨད་
ཀྱི་དབྱར་ཁའི་ཆོགས་ཆེན་བསྐྱུས།

སྒྱུ་ལོ་༡༡༥༡ ལོར་བོད་རྒྱལ་བཙན་པོ་ཁྲི་འདུས་སློང་བཙན་སྐྱེད་པོས་
སུ་མདོ་སྨད་འཁྲུའི་ཡུལ་དུ་ཕེབས་ཤིང་། ཀྱ་རྒྱུ་མཁར་དང་སིན་ཅང་ཞེས་པ་
གཞིས་པ་བ། འདིའི་ཀྱ་རྒྱུ་ཞེས་པ་རྒྱ་སྐད་ཀྱི་བཀའ་གྲོལ་སྟེ་དེང་སང་གི་ཀན་
སུའུ་ཞིང་ཆེན་ཨན་ཞེ་ཞན་ཞེས་པའི་ཁོངས་སུ་ཡོད་ཅིང་། སིན་ཅང་ནི་ཤིན་
ཅང་སྟེ་ཕྱི་སྤྱིང་བ་ཆོས་ཤར་ཐུར་གི་སི་ཐན་དུ་འབོད་པ་དེ་རེད། ལོ་དེའི་དགུན་
ཁར་དཔོན་འཁྲུ་རྒྱུ་ཆེ་དང་ཁང་འབྲིང་ཆུན་གཞིས་མཉམ་འཛོམས་བྱུང་ནས་འ་
ཞ་བ་པལ་ཆེར་ལ་བྱ་དགའ་སྟེ། མདོ་སྨད་འབྲོ་ཆེན་ལུང་ཞེས་པའི་ས་ཆར་
དགུན་ཆོགས་སློན་ཁྲི་གཟིགས་གནང་ཁོང་གིས་བསྐྱུས།

སྒར་བོད་ཐང་གཉིས་ཀྱིས་རྒྱུ་ལྷ་དང་བོད་ཀྱི་རྟ་ཆོང་བརྗེ་བྱེད་སའི་ལྷ་གནས་
ཤིག་ཡིན་ཚུལ་བཤད་འདུག་པས་སོ།།

གང་ལྟར་སྐབས་དེར་ཞང་མདོ་བཞེར་ཞེས་པ་མ་གྲོམ་གྱི་དམག་
དཔོན་དུ་བསྐོས་ཤིང་། སློན་ཁྲི་སྤྲོད་མང་ཅན། འཕན་གང་། སློན་མདོ་
བཞེར་སོགས་ཀྱིས་དབུ་ལེ་ལམ་ནག་ཅེས་པའི་ས་ཆར་མདོ་སྨད་ཀྱི་དབྱར་ཁའི་
ཆོགས་འདུ་བསྐྱུས་ཤིང་། ཞང་རྒྱལ་གཟིགས་ཞེས་པས་མདོ་སྨད་ཀྱི་རག་ཏིག་
ཁོག་ཅེས་པའི་ས་ཆར་དགུན་ཁའི་ཆོགས་ཆེན་བསྐྱུས།

འདི་སྐབས་སུ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་གནད་གལ་ཆེན་ཞིག་བྱུང་བ་ནི། ཕྱི་
ལོ་༡༡༡ ལོར་བོད་ཀྱི་བཙན་པོ་ཁྲི་ལྷ་གཙུག་རྟེན་དང་ཐང་རྒྱལ་གཉིས་གྲོས་
འཆས་བྱུང་དོན་བཞིན་ཁྲི་ལྷ་གཙུག་པའི་ས་ཆར་རྒྱ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ཆོང་རྒྱག་
ས་བྱས་ཤིང་། ཕྱི་ལོ་༡༡༩ ལོར་ས་གནས་དེར་རྒྱ་བོད་འདུམ་པའི་རྩི་རིང་
བསྐྱངས་ནས་རྒྱ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ས་མཆམས་གཏན་འབེབས་བྱས་ཚུལ་གསལ་
བ་ཡིན།

བོད་ཐང་བར་གྱི་དམག་འཁྲུག་ནི་དབྱར་དུས་ཀྱི་གནམ་གཤིས་རི་
བཞིན་ཆ་འཛོག་ཡིད་བརྟན་གང་ཡང་མེད་པར་རྒྱག་ཆོག་ཆོག་དང་། འདུམ་
ཆོག་ཆོག་ལྟ་བུ་ཞིག་འདུག་ཀྱང་། བན་ཚུན་གཉིས་མོས་ཀྱིས་རྩི་རིང་བསྐྱངས་
ཤིང་ཡིག་ཐོག་དུ་བོད་རྒྱའི་ས་མཆམས་གཏན་འཁེལ་བྱས་པ་ཐེངས་དང་བོ་
འདི་ཉིད་ཡིན། དེ་ལྟར་རྒྱ་བོད་ས་མཆམས་བཅད་དེ་རྩི་རིང་བསྐྱངས་ས་ཁྲི་
ལྷ་གཙུག་པ་དེ་དང་རབས་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བ་པལ་ཆེར་གྱིས་མདོ་སྨད་མཆོ་སྤྲོད་ཀྱི་
ཁོངས་གཏོགས་རྩི་ལྷའི་ཉག་ཁ་ཡིན་པར་བཤད་ལ། འདོད་ཚུལ་གཞན་
འཛོན་མཁན་ཡོད་ཆོད་ཀྱང་། ལྷའི་ཆོས་འབྱུང་ན། སྤྱི་ཆོ་སྤྲོད་ལ་མཐའི་
རྒྱ་དུག་མ་བདུལ་བས། ཕྱིས་སྤྲེ་གསུམ་འཐབ་པས་ས་མ་བྱིན། བསད་པས་

མ་ཟད། ཁམས་ཀྱི་དབྱར་མོ་ཐང་དུ་དགུན་གྱི་ཟླ་བ་གསུམ་ན་དབྱར་ཚི་ཐོག་
དུ་མཛད་ནས་དུམས་མཛད་དེ། རྡོ་ལ་ཉེ་ཟླའི་གཟུགས་བྲིས་ནས་ཐང་གཅིགས་
མཛད་དོ།¹² ཞེས་འབྱུང་བ་འདི་ལས་ལྷག་པའི་རྒྱབ་ཅ་མི་དགོས་སྟབས་རི་
བོ་ཉེ་ཟླའི་ཁུལ་ཡིན་ནམ་སྟུམ།

འདིའི་ས་མིང་ལ་རྒྱ་བོད་ཡིག་རིགས་གཉིས་ཆར་བྱང་བ་པལ་ཆེར་
གྱིས། ཁྱི་ལེན་བྲིས་འདུག་ཀྱང་། དགེ་ཆོས་ཀྱི་གསུང་ཚུལ་དེ་བ་གསུམ་པར་
རྒྱའི་ཡིག་ཆར་འཁོད་པ་ན། ཆེ་ལེན་དང་། ལྷག་ལྷ་ཕུན་ཆོགས་བཟླ་ཤིས་ཀྱི་
ཐང་ཡིག་བོད་བརྒྱུར་མར། ཤིང་བྱི་སྤྱི་ལོ་༡༡༤ ལོར། ཁྱི་སྤྱིང་ཞེས་པའི་ས་
ཆར་རྡོ་རིང་བཅུགས་ནས་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ས་མཆོམས་བཅད་ཅིང་། ཁྱི་སྤྱིང་ནི་གྲང་
གུ་ཟེ་རི་ཡིན་པར་བཤད། མཐའ་མ་འདིས་ཁྱི་སྤྱིང་ཞེས་པ་གྲང་གུ་ཟེ་རིར་
བཤད་པ་འགྲིག་པར་མི་སྤང་ཡང་། ཁྱི་སྤྱིང་བྲིས་པ་ལ་རྒྱ་མཆོན་ལྷན་པར་སྟུམ་
ཉི། བདེ་སྐྱད་པ་ནམས་ལ་སྤང་དང་སྤྱིང་གཉིས་ཀྱི་སྒྲ་གདངས་ལ་བྱད་པར་
ཡོ་ནས་མེད་སྟབས། རྒྱ་ཡིག་གི་(Ling)འདི་བོད་གདངས་སུ་པབ་སྐབས་ཡིན་
བྲིས་པར་སྤང་།

ཕུན་བཟླ་འདི་བ་ཨ་མདོ་བ་ཡིན་ཀྱང་ཉེ་རབས་ཤིག་ནས་སྤྱི་འབྲུམ་ཉེ་
འཁོར་གྱི་བོད་མིས་བོད་སྐད་བྱང་ཆ་ཅན་བཤད་མི་ཤེས་པར་གྱུར་པ་དང་།
ཁོང་གི་མི་ཆེ་སྤྱུལ་ས་དབུས་གཙང་དང་རྒྱ་གར་ཡིན་ལ། མི་ཆེ་སྤྱུལ་རོགས་པལ་
ཆེར་བྱང་དབུས་གཙང་བ་ཡིན་པས་དབུས་སྐད་ཀྱི་སྒྲ་གདངས་གོམས་སྟབས་
སྤང་སྤྱང་དང་བྱད་པར་ཆེ་བའི་སྤྱིང་བྲིས་པར་སྤང་། རྒྱ་མཆོན་ནི་དབུས་སྐད་
ལ་སྤྱིང་དང་ཡིན་གཉིས་སྒྲ་གདངས་ཐག་ཤིན་དུ་ཉེ་བས་ཡིན། གང་ལྟར་ཁྱི་
ཡིན་ལ་བོད་སྐད་ཀྱི་བྲོ་བ་མེད་ཅིང་། ཁྱི་སྤྱིང་ལ་བོད་སྐད་རང་གི་ས་མིང་
སོགས་ཀྱི་བྱད་ཆོས་དང་བྲོ་བ་ཡོད་པར་སྤང་།

སྐབས་དེའི་ཆིངས་འདུམ་བྱེད་སྒོའི་ནམ་པ་ནི། བྱི་དཀར་བོ་བསད་
ནས་དམར་མཚོད་བྱས་ཏེ་ཆིངས་ཡིག་བཞག་ཀྱང་། དེའི་ཕྱིར་ལོ་རང་ལ་རྒྱ་
ནག་ཆེག་ཐོག་དུ་མ་བསྐད་པར་བོད་དམག་དོགས་མེད་སོས་དལ་དུ་སྡོད་
སྐབས་དམག་དྲངས་ནས་བོད་ཀྱི་ས་ཆ་མཚོ་སྔོན་པོའི་ཁོར་ཡུག་བཅོམ་ཞིང་།
མི་མང་བོ་བསད་ཅིང་རྒྱ་ལོ་འབོར་ཆེན་འཕྲོགས། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་
དམག་གིས་བྱ་ཞའི་ཡུལ་དུ་དམག་དྲངས་པ་སོགས་པན་རྒྱ་ནག་ཡུལ་འཁྲུག་
རྒྱ་མི་ཆད་པར་ལངས་མཐར། ཕྱི་ལོ་༧༡༩ ལོར་རྒྱ་དམག་གིས་ལྷ་པོ་བཅུགས་
པའི་ས་མཚམས་ཀྱི་རྫོང་ཁྲོད་གཏོར་བཞིག་བྱས། ད་དུང་ལོ་དེར་རྒྱས་བོད་དམག་
གིས་གསར་བསྐྱུན་བྱས་པའི་མཁར་རྫོང་ལ་དམག་བརྒྱབ་ནས་སྤངས་ཤིང་།
ལོ་དེའི་ལྷ་བདུན་པའི་ནང་ཉན་གཏུ་ཞེས་པའི་བོད་ཀྱི་ས་ཆའི་མ་རྒྱའི་ཟམ་ཆེན་
ཁར་དམག་དྲངས་ཏེ་མཁར་རྫོང་བཙུགས། བོད་དམག་ཁྲི་སྤྲག་གསུམ་གྱིས་
གདོང་ལེན་བྱས་ཀྱང་རྒྱ་དམག་འགོག་མ་ཐུབ། བོད་དམག་གིས་བརྩུང་བའི་
ཨན་རོང་མཁར་བརྟན་སྤང་བྱེད་པའི་དམག་དཔོན་བསྐྱུས་ཤིང་ཐང་དམག་
དྲངས་ནས་མཁར་ནང་དུ་སྡོད་པའི་བོད་དམག་ནམས་བསད། བོད་ཀྱིས་
དམག་དཔུང་ཡང་བསྐྱུར་དྲངས་ནས་མཁར་མཐའི་རྒྱ་བཀག་ཀྱང་རྫོལ་བོང་
གས་སྤྲོབ་ནས་རྒྱ་འཕྱུར་བས་བོད་དམག་ནམ་རྟོག་ཐོས་ཏེ་དམག་ཕྱིར་འཐེན་
བྱས། ཡང་རྒྱའི་ཡིག་ཆ་བོད་བསྐྱུར་བྱས་པ་འགའ་རེ་ན་ལོ་དེའི་ལྷ་དགུ་བའི་
ནང་བོད་ཀྱི་ཉན་དམག་ཨན་རོང་མཁར་དུ་ལྷགས་ཏེ་འཐབ་འཁྲུག་ཆེན་པོ་
བརྒྱབ་ནས་རྒྱ་དམག་ཁྲི་སྤྲག་ལས་མས་ཐོག་ཟ་འབྲུ་འབོར་ཆེན་ཐོབ་
པར་བཤད།

ཕྱི་ལོ་༧༤༡ ལོར་བོད་དམག་ཁྲི་སྤྲག་བཞི་བཅུ་ཙམ་གྱིས་ཁྲིན་ཕྱིན་ཕུའུ་
ཞེས་པའི་ས་ཆར་དམག་བརྒྱབ་ནས་རྒྱ་དམག་ལྷ་རྟོང་ལྷག་གིས་འགོག་ཆོལ་

བྱས། གྱི་ལོ་༡༤༥ ལོར་དཔོན་འཁྱེད་དང་སློན་མང་པོ་རྗེ་སོགས་པོ་དང་དམག་གིས་མདོ་སྨད་དུ་རྒྱ་དང་ཐངས་དུ་མར་འཐབ་སྟེ། ཐོག་མར་རྒྱ་དམག་པལ་ཆེར་བསད་ཀྱང་། ཕྱིས་པོ་དང་དམག་སྲུང་ཁྲི་བསད་ཅིང་སློན་མང་པོ་རྗེ་པམ་ནས་པོ་དང་དམག་སྲུང་ཁྲི་བསད་པར་བཤད། ལ་ལས་འདི་གྱི་ལོ་༡༤༩ ལོར་བཤད་པའང་འདུག གང་ལྟར་ཁྲི་གཙུག་བཅན་སྐབས་ཡིན།

གྱི་ལོ་༡༥༤ ལོར་པོ་དང་དམག་གིས་རྒྱའི་རྒྱལ་བྱང་གི་ཡུལ་ཆ་བརྩ་སྟག་བཅན་འཕྲོག་བྱས།

གྱི་ལོ་༡༥༩ ལོར་མདོ་སྨད་འཁྱེད་དང་མི་ཉག་གི་དམག་བསྐྱངས་པའི་པོ་དང་དམག་ཁྲི་ཆེ་ཉི་ཤུ་ལྟག་གིས་རྒྱའི་རྒྱལ་ས་ཁྲང་ཨན་འཕྲོགས། བོང་མ་ཉན་ཀའུ་ཕྱོགས་སུ་བྲོས་ཤིང་སློན་ཆེན་ཆོས་ཀྱང་རྒྱལ་ས་བརྒྱུར་ཏེ་ཅིན་ཀའུ་དང་ཁང་དབྱང་ཕྱོགས་སུ་བྲོས་ཕྱོད་བྱས། རྒྱ་མོ་ཁྱེན་ཁྲིན་གོང་ཚོའི་གཞིན་དུ་གཏོགས་པ་ཁྲིན་དུང་བྱ་བ་གོང་མར་བསྐྱོས། རྒྱའི་ལོ་ཉག་ས་བརྗེས་ཤིང་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་དང་པོ་ན་རིགས་བསྐྱོ་འདོག་བྱས།

གྱི་ལོ་༡༦༥ ལོར་པོ་དང་གྱི་དམག་དཔོན་ཁང་རྗེ་བཅན་དང་ཁང་ཤེ་ཏོན་བཅན། ཁང་ཡེ་ཤེས་སོགས་ཀྱིས་པོ་དང་དམག་ཁྲི་སྟག་ཉི་ཤུ་ལྟག་ཁྲིད་དེ་ཐང་གི་རྒྱལ་ས་ཁྲང་ཨན་གྱི་ཉེ་འདབས་བར་དྲངས་ཀྱང་། སྐབས་དེར་པོ་དང་དམག་དང་པོ་དང་དམག་གི་ཁོངས་སུ་ཡོད་པའི་ཡུ་གྱར་གྱི་དམག་མ་འཆམ་པས་པོ་དང་དམག་རེ་ཞིག་ཕྱིར་འཐེན་བྱས།

གྱི་ལོ་༡༦༧ ལོར་ལིང་ཀའུ་ཞེས་པའི་ས་ཆར་འཐབ་སྟེ་པོ་དང་དམག་ཉིས་ཁྲི་ཙམ་གཏོར་ཅིང་ལྷ་བརྒྱ་ལྟག་གསོན་བཟུང་དང་། དམག་ཉ་ཆེག་སྟོང་ཙམ་འཕྲོག་པར་བཤད།

གྱི་ལོ་༡༧༩ ལོར་པོ་དང་དམག་ཁྲི་སྟག་ཉི་ཤུ་ས་མྱང་ཀའུ་དང་མིན་ཀའུ་

བཀའ་ཁུ་སྒྲིལ་སྒྲིལ་ཏེ་དེང་སང་གི་ཡུ་ནན་དང་སི་ཁྲོན་གྱི་ཡུལ་ཁམས་མང་བོར་
བཅན་འདྲེལ་བྱས།

སྒྱུ་ལོ་(༧༩༡༣༩༩)ལོ་གཉིས་རིང་ལ་ཕྱོགས་གཉིས་ཀས་ཕོ་ཉ་གཏོང་རེས་དང་
ཞི་འགྲིག་ཡོང་བའི་རེ་འབོད་ཞུ་རེས་བྱས་ཀྱང་རེ་འབྲས་དོན་ཐོག་དུ་འབྱོལ་
མ་སྤྱབ།

སྒྱུ་ལོ་༧༩༩ ལོར་བོད་ཀྱི་བཅན་པོ་ཁྲི་སྔོང་ལྷེ་བཅན་དང་རྒྱ་རྩེ་ཐང་
ཏི་རུང་གཉིས་ཀྱིས་མོས་མཐུན་དུས་བཅད་བྱས་པ་བཞིན་ཆེན་མོས་ཞེས་པའི་
ས་ཆར་མནའ་གན་བཞག་སྟེ་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ས་མཆོམས་ལོང་ཉན་ལ་རྒྱུད་སྒྲིལ་སྒྲིལ་
སུ་བཅད་པ་རེད། དེ་ནི་བོད་ལ་མཆོན་ན་སྒྱུ་ལོ་༧༩༩ ལོར་རི་བོ་ཉི་ཟླ་རུ་ས་
མཆོམས་བཅད་པའི་རྩེས་ཀྱི་ལོ་ངོ་ལྷ་བརྩའི་རིང་མི་རྒྱ་སྒྲིག་གསུམ་གྱི་འགོ་སྔོང་
འབོར་ཆེན་བཏང་ནས་དམག་འབྲུག་བརྒྱབ་པའི་གྲུབ་འབྲས་ཏེ་ཅང་གལ་
ཆེན་ཞིག་རེད།

ལོ་རྒྱུས་ཐོག་སྐད་གྲགས་ཡོད་པའི་ཆིངས་ཡིག་འདི་འཛོགས་སྐབས་བོད་
ཕྱོགས་ནས་སློན་ཆེན་ཞང་རྩེ་བཅན་སྒྲིལ་འཁོར་དམག་སྟོང་ཕྱག་ལྷག་དང་།
རྒྱ་ཕྱོགས་ནས་ཀྱང་སློན་ཆེན་ཀྱང་ཡིའི་སྒྲིལ་འཁོར་དམག་སྟོང་ཕྱག་ལྷག་
ཞུགས་ཡོད་ཅིང་། སློན་འཁོར་ཉིས་སྟོང་ནམས་སྤྱིངས་ཆའི་སྟོང་འཛོགས་ཤིང་
མཆོན་ཆ་གདངས་བཞིན་གོམ་པ་ཉིས་སྟོང་སར་བྱིར་བཀྱེད་སྐབས། བོད་ཀྱི་
སློན་ཆེན་ཞང་རྩེ་བཅན་དང་། སློན་ཤེས་རྒྱ་བཅན། སློན་བཅན་རས། སློན་
ལེགས་ཐོག་སེར་སྒྲིལ་སྒྱུ་ཆ་བ་སློན་ཆེན་བདུན་དང་། རྒྱའི་སློན་ཆེན་ཚུའུ་
ཡིའི་དུན། ལྷན་ཆའི། ཁང་ལུའུ་སྒྲིལ་སྒྱུ་ཆ་བ་བདུན་གྱིས་ལས་གོས་བྱོན་
བཞིན་དལ་བུས་སྤྱིངས་ཆའི་སྟོང་འཛོགས་ནས། བོད་ཕྱོགས་ནས་ཏེ་དང་རྒྱ་
ཕྱོགས་ནས་སྤང་བསད་དེ་དམར་མཆོད་དང་སྒྲིགས་གནས་དང་ཉི་ཟླ་རྒྱ་སྐར་

སོགས་དཔལ་པོར་བཞག་ནས་ཆིངས་ཡིག་དང་དེའི་དམ་ཆོག་སྒྲིག་སྐྱབས་
 བྱས་པ་རེད། ཆིངས་ཡིག་འདི་ནི་ཐང་རྒྱལ་དང་པོད་རྒྱལ་གཉིས་ཀྱིས་ས་
 མཚམས་བཅད་པ་ཐངས་གཉིས་པ་དེ་ཡིན། སྐབས་འདིར་བཅད་པའི་པོད་
 ཀྱིས་ཁོ་ཀྱི་གཞི་རྒྱ་ཏུ་ཅང་ཆེ་སྟེ། ཅིན་ཀུ་ཞེས་པའི་རྒྱལ་ནས་(ཀན་སུ་ཁྱུ་
 ཅིན་ཁོན་ཞན་དུ་བཤད་ལ། ལ་ལས་ཀན་སུ་ཁྱུ་དང་ཞིན་ཞུའི་ལུ་ཁྱུ་པན་རི་རྒྱུད་
 དུ་བཤད་པའང་འདུག)ཐན་ཀྱིན་ཞུ་(ཀན་སུ་ཁྱུ་ཐེན་ལེང་ཞན་ནས་ལེ་དབར་
 བརྒྱུའི་ས་ཆ་ལ་དང་། ཀན་སུ་ཁྱུ་དུ་ཐེན་ཞན་ལ་གཏོགས་པར་ཡང་བཤད)ཡི་
 རྒྱལ་བར་དང་། ལུང་ཀུ་(ཉན་ཞེའི་ལུང་ཀུ་ཞན་ལ་དང་། ཉན་ཞེའི་ཆན་
 རྒྱུས་བཞུར་རྒྱུད་དང་ཀན་སུ་ཁྱུ་ཐེན་ཞན་ལ་བཤད་མཁན་ཡང་ཡོད)རྒྱལ་
 རྩོགས་ནས་ཆིན་མོས་ཞན་(ཀན་སུ་ཁྱུ་ཆིན་མོས་ཞན)ཀྱི་བར་དང་། མིན་ཀུ་
 (ཉན་ཞེའི་དོང་རྒྱུ་ཉན་ཞན་དུ་བཞུད་མཁན་དང་། ཉན་ཞེའི་བའི་ཅིའི་
 གོང་ཁྱེར་ཀྱི་བྱང་རྒྱུར་ནས་མེ་དུ་རྒྱ་བོའི་བྱང་རྒྱུད་ལ་བཤད་མཁན་ཡང་
 འདུག)རྒྱལ་རྩོགས་ནས་ཐུང་ཀུ་ཞན་(ཀན་སུ་ཁྱུ་ཐུན་ཞན་རྒྱལ་བྱང་)དང་།
 བན་ཅན་རྒྱལ་རྩོགས་(སི་ཁོན་རྒྱལ་རྩོགས)རི་བོ། ཏུ་ཏུ་ཀུ་ཅང་བོ་(རྒྱལ་མོ་
 ཏུ་ལ་རྒྱུ)ཤར་བར་རྒྱ་རྩོགས་ཀྱིས་དང་།

ལན་ཀུ་དང་། ཐེ་ཀུ་(ཀན་སུ་ཁྱུ་ལུང་ཞན་ཀྱི་ལོ་རྒྱུ་ཡོན་
 ཀུ་(ཀན་སུ་ཁྱུ་ཡོན་ཞན་ འདི་ཞིན་ཞེའི་ཀོ་ལོ་ཡོན་ཞན་དུ་འདོད་མཁན་
 ཡང་ཡོད)དུའི་ཀུ་ (ཞིན་ཞེའི་ཀུང་ཐེན་ཞན་དུ་འདོད་མཁན་ཡོད་ལ། ཀན་
 སུ་ཁྱུ་ཞིན་ཞན་དུ་བཤད་མཁན་ཡང་འདུག)བཅས་ཀྱི་རྒྱལ་རྩོགས་ནས་ལིན་
 ཐའོ།(ཀན་སུ་ཁྱུ་ཁོངས་ཀྱི་ལིན་ཐའོ་ཞན། འདི་ལ་པོད་སྐད་དུ་ཤིང་ཀུ་
 ཟེར)དང་། ཤར་དུ་ཐུན་ཀུ་(ཀན་སུ་ཁྱུ་ཁོངས་ཐུན་ཞན)ནས་ཅན་ནན།(སི་
 ཁོན་རྒྱལ་རྩོགས)ཀྱི་རྒྱལ་རྩོགས་མའོ་ཞེའི་(ཡུན་ནན་སྐད་ཐང)དང་། འཇང་

གི་ས་གནས་ཁག་ལྟེ། (དེང་སང་ཡུན་ནན་ཡོངས་རྫོགས་དང་སེ་ཁྲོན་གྱི་ལྷོ་རོལ་
 ཀེའུ་ཀའུ་ཞིང་ཆེན་གྱི་རྒྱལ་ཕྱོགས་) རྒྱལ་མོ་རྩལ་རྒྱུ་ལྷོ་རྒྱལ་ས་ཡོངས་རྫོགས་
 བོ་བོད་གྱི་ས་ཡིན་ནོ།།

བཞོས་བྲིན་པའི་རང་རང་གི་ས་མཆམས་སུ་སྤྱང་དམག་བཞག་ཆོག་
 པ་དང་། ས་མཆམས་སུ་བཀྲམས་པའི་རིགས་རྒྱུད་ཆོ་ཁག་ལྟ་བུ་དུམ་བུ་གཉིས་
 སུ་ཆད་ཀྱང་ཁོངས་གང་འཁེལ་ནས་རང་སོར་འཛོག་པ་དང་། ས་མཆམས་
 བཅད་པའི་བར་གསེང་གི་ས་སྟོང་དཔེར་ན་བྱང་གི་བྱེ་ཐང་དང་། ཨ་ལ་ཤའི་
 ཉེ་འཁོར་སོགས་ས་གནས་འགའ་རེ་བྱང་བ་དག་ལ་ཕྱོགས་གང་གིས་ཀྱང་
 དམག་འཛོག་པ་དང་སྒྲེར་བདག་བྱེད་མི་ཆོག་པ་བཅས་རེད། སྐབས་དེའི་
 རྒྱ་བོད་གྱི་ས་མཆམས་ངོས་འཛིན་ཐད་ས་མིང་རྒྱ་མིང་རྒྱང་ཟད་མི་འདྲ་བ་རེ་
 འབྱུང་ཡང་དོན་གྱིས་གནད་པལ་ཆེར་གཅིག་ཏུ་འབབ་ཅིང་། གནའ་དེང་གི་
 ས་མིང་དང་རྫོང་ཁོངས་སོགས་ལ་འཕོ་འགྱུར་ཐེབས་པ་ཙམ་དུ་སྤྱང་།

ཆེན་ཉོན་ནས་ས་མཆམས་གཏན་འབེབས་གྱིས་བྱིན་ཆད་བོད་ཐང་
 གཉིས་བར་དམག་འཁྲུག་ཁོ་ནས་དུས་འདའ་མི་དགོས་པར་བདེ་སྟོང་ཞི་
 འཇམ་གྱི་འཆོ་བ་རོལ་རྒྱུར་རེ་བ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་ཡང་། སློན་པོ་ཏམ་པ་ཅན་དང་བྱས་
 རྒྱུ་དོན་གཉེར་བྱེད་མཁན་རེ་བྱང་གི་ཁ་སྐབས་གྱིས་ཁྱེར་བའམ། སན་ཚུན་
 བར་སྐྱེས་འབུལ་འཆམས་འདྲི་རྒྱུན་འཁྱོངས་མ་ཐུབ་པ་ལྟ་བུའི་དོན་དག་ཆེ་
 སྐྱེས་སྐྱོལ་ལ་ཁག་བཞག་ལྟེ་ལོ་ངོ་རེ་རེ་བཞིན་དམག་འཐབ་ནི་ནམ་ཡང་
 མཆམས་འཛོག་བྱས་ཐུང་མེད། ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཕྱག་མང་བོའི་རིང་གཡུལ་གྱི་ལས་
 ཁོ་ན་གཉེར་དགོས་བྱུང་བས་བོད་ཐང་ཕྱོགས་གཉིས་ཆ་ཐང་ཆད་པ་ལྟ་བུའི་
 རྣམ་འགྱུར་འདུག་ཀྱང་། ཕྱོགས་གཉིས་ངོས་སུ་ཞི་ཆིངས་བྱེད་པའི་འདོད་པ་
 ཡོད་མཁན་ནམ། ཡང་ན་རྒྱས་པ་དང་འཛོན་ཐང་ཆ་ཆང་ཡོད་པའི་རྒྱལ་བོ་

དང་སྒོན་པོ་ལྷན་ཅིག་ཏུ་མ་བྱུང་བའམ། ཡང་ན་ཕྱོགས་གཉིས་ཀྱིས་སྐབས་
 མོག་དེར་བདག་འདོན་བྱེད་བཞིན་པའི་ས་ཁྱོན་གཞིར་བཞག་གིས་ཞི་འདུམ་
 བྱས་ཆེ་རང་ཕྱོགས་ལ་ཁྱོད་རག་གིན་ཡོད་པའི་བསམ་ཚུལ་བྱུང་བ་བཅས་ཀྱིས་
 ཆིངས་ཡིག་བཞག་ཅིང་ཞི་འདུམ་བྱས་ཀྱང་གཡུལ་འཁྲུལ་ཐད་དེ་མཚམས་
 འདོག་བྱེད་ཐུབ་པའི་ཕན་འབྲས་ནི་མ་བྱུང་སྟེ། སྤྱི་ལོ་(༡༥༥༡།༡༩༩)བར་གྱི་ལོ་
 ༤༩ རིང་ལ་ཐང་བོད་གཡུལ་འཁྲུག་ཐངས་༡༠ ལྷག་བྱས་པས་ཕན་ཚུན་
 གཉིས་ངོས་ནས་སུན་སྒྲུང་སྟེ་བཞིན་ཡོད་པར་མ་ཟད། སྤྱི་ལོ་༡༡༧ ལོར་བོད་
 ཀྱིས་འཇང་ཡུལ་དབང་ལོག་ཏུ་བསྐྱུས་ཏེ་འཇང་མུ་དུམ་དཀར་པོ་ཞེས་པ་བོད་
 ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱལ་བོར་བསྐྱོས་ཀྱང་། ཡུན་རིང་མ་སོང་བར་སྤྱི་ལོ་༡༧༩ ལོར་
 འཇང་རྒྱལ་བོད་ལ་ངོ་ལོག་སྟེ་དམག་འཁྲུག་བསྐྱངས་ཤིང་ཤར་ཁམས་ཀྱི་ས་
 ཁུལ་སྒྲོར་ཞིག་ལ་དམག་བརྒྱབ་པ་དང་། བོད་འབངས་སུ་མངའ་བའི་ཨན་
 ཞིའི་སྟེ་བཞི་སོགས་ཞིན་ཅང་བ་ནམས་རྒྱབ་ཏེ་ཟིག་སོགས་དང་འབྲེལ་བ་བྱུང་
 བ་བརྒྱད་ནས་བོད་ལ་ངོ་ལོག་བྱས་པ་ལའང་དམག་དཔུང་ཤུགས་ཆེན་བྱངས་
 དགོས་བྱུང་བ། བོད་ཀྱི་དམག་སྟོབས་ཉམས་ཞན་དུ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད་ལ། ཐང་
 རྒྱལ་རབས་ལ་མཚོན་ནའང་རང་གི་མངའ་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པའི་ཨན་ལུའུ་
 ཉན་དང་། ཧྲི་སི་མེན་ཟེར་བ་གཉིས་ཀྱིས་ངོ་ལོག་ཟིང་འཁྲུག་བསྐྱངས་ནས་
 རྩ་ཆུའི་རྒྱབ་རྒྱུད་ཀྱི་ས་ཆ་ནམས་བོད་ལ་ཤོར་བ་དང་། ཐང་རྒྱལ་གྱི་བཀའ་ལ་
 མི་བཙུང་བའི་ས་གནས་དཔོན་རིགས་སྒྲོར་རེས་ངོ་ལོག་ཡོང་གིན་ཡོད་པ་བདེ་
 འཇགས་བྱེད་དགོས་སྟབས། ལུ་མཐུད་བོད་དམག་དང་འཐབ་པའི་རྒྱས་
 ཤུགས་ཉམས་པ་བཅས་ཕྱོགས་གཉིས་ངོས་ནས་ཞི་མོལ་ཆིངས་དོན་འདོག་རྒྱ་
 ལས་ལྷག་པའི་གདམས་གསེས་ཅི་ཡང་མེད།

བརྩ་གཅིག་པ། སྤྱི་ལོ་(༡༠༠༡༧༠༠)བར་མདོ་སྨད་དུ་ བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁག་

སྤྱི་ལོ་(༧༡༩༡༩༩)བར་ཐུ་མཐུན་དམག་རྒྱལ་རིས་དང་ཞི་འདུམ་གྱི་
རེ་འདོད་བྱེད་རིས་བརྒྱུད་མཐར། སྤྱི་ལོ་༡༡༧ ལོར་བོད་ཀྱི་སྐྱེ་ཆབ་དུ་སློབ་
ཆེན་སྐུ་བཟང་མེས་མ་ཐང་གི་རྒྱལ་སར་འབྱོར་ཏེ་ཞི་ཆེང་ས་མནའ་འཛོག་
དགོས་སྐོར་རྒྱུ་ལོང་མར་ཞུས་དོན་ལ་མོས་མཐུན་བྱུང་། ཡང་སྤྱི་ལོ་༡༡༠
ལོར་བོད་ཀྱི་སློབ་ཆེན་མང་རྗེ་ལྷ་ལོད་རྒྱ་དང་འདུམ་བྱེད་པར་བསྐྱོད། ལོ་དེའི་
ཟླ་༡༠ ཆེས་༡༠ ཉིན་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཞི་མོལ་སྐྱེ་ཆབ་ལྷན་འཛོམས་ཀྱིས་ཆེང་ས་ཡིག་
འཛོག་པའི་མཛད་སྒོ་སྤེལ། ཕྱོགས་གཉིས་ཆ་ནས་བཀའ་གཅིག་ས་མདོ་རྩོ་རིང་
ལ་བཞོས་ནས་རྒྱུ་རྒྱལ་ས་ཁྲང་ཨན་དང་། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ས་ལྷ་ས། རྒྱ་བོད་
ཀྱི་ས་མཆམས་སུ་བཅད་པའི་གུང་གུ་མེ་རུ་གསུམ་དུ་རྩོ་རིང་བསྐྱངས་པ་ཡིན།
རྩོ་རིང་གི་འབྲུ་དོན་སྐབས་དེའི་ལོ་རྒྱུས་གནད་འགག་ཅན་མང་བོ་འདུག་ཀྱང་།
མདོ་སྨད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཐད་ཀར་འབྲེལ་བ་དེ་ཙམ་མེད་ཅིང་། འདིར་སྐབས་
སུ་བབ་པ་ནི་ས་མཆམས་ཀྱི་རྩོ་རིང་འཛུགས་སའི་སྐོར་ཡིན།

ས་མཆམས་ཀྱི་རྩོ་རིང་བརྩམས་ཡུལ་གྱི་གུང་མེ་རི་ཞེས་པ་ལ་གང་དུ་
ཡོད་པའི་ཐད་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱི་འདོད་ཚུལ་ཤིན་ཏུ་ནས་མི་མཐུན་སྐབས་
འདིར་དབྱེད་པ་རྩུང་བཟད་ཅིག་བྱུང་གོས་པར་སྣང་།

ཉང་ཉི་མ་འོད་ཟེར་གྱི་ཆོས་འབྱུང་དུ། དཔོན་ཞང་འདུམ་མཛད་དོ།
 རྒྱུ་ཤོང་གུ་མ་རུར་རྒྱུ་གཙུག་ལག་ཁང་གཅིག་དང་། བོད་ཀྱི་གཙུག་ལག་
 ཁང་གཅིག་གཉིས་བཞེངས་སུ་གསོལ་ལོ།¹³ ཞེས་འབྱུང་ཞིང་། རྒྱལ་རབས་
 གསལ་བའི་ལོང་ན། རྒྱ་ཡུལ་མེ་རུ་བྱ་བའི་སོ་མཆོམས་སུ་བཅན་པོ་དཔོན་ཞང་
 གཉིས་ཀྱིས་ལྷ་ཁང་རེ་བཅེགས། བ་བོང་ལ་ཉི་ཟླ་བྱིས་ནས། གནམ་ལ་ཉི་ཟླ་
 ཟུང་གཅིག་ས་ལ་བཅན་པོ་དཔོན་ཞང་། རྒྱུ་མེ་རུ་མན་ལ་བོད་ཀྱིས་དམག་
 མི་བྲངས། དེ་ཡན་ལ་རྒྱུ་དམག་མི་བྲངས། བན་ཚུན་དུ་ས་མཆོམས་བསྐྱང་
 ཉེ། ས་ས་མལ། རྩོ་རྩོ་མལ་དུ་གནས་ནས། བོད་བོད་ཡུལ་ན་སྦྱིད། རྒྱ་རྒྱ་ཡུལ་
 ན་སྦྱིད་པའི་ཁྲིམས་མཛད་ནས་རྩོ་རིང་གཅིག་ལྷ་སར་བཅུགས། རྩོ་རིང་ཅིག་
 རྒྱ་རྩེ་པོ་བྲང་མདུན་དུ་བཅུགས། རྩོ་རིང་གཅིག་རྒྱ་བོད་ཀྱི་མཆོམས་མེ་རུ་
 རུ་བཅུགས་སོ།¹⁴ ཞེས་དང་། སྤྱོད་ཆེན་རབ་འབྱམས་པའི་ཆོས་འབྱུང་དུ།
 རྒྱུ་ཤོང་བྱ་མདའ་རུར་རྒྱུ་གཙུག་ལག་ཁང་གཅིག་དང་། བོད་ཀྱི་བཅན་
 པོའི་གཙུག་ལག་ཁང་གཅིག་བཞེངས་སུ་གསོལ་ ... བ་བོང་ལ་ཉི་ཟླ་འི་
 གཟུགས་བྱས་ ... དེ་རྒྱ་བོད་ཀྱི་སོ་མཆོམས་ཡིན།¹⁵ ཞེས་འབྱུང་། འདྲིར་
 ཤོང་བྱ་མདའ་ཞེས་བྱིས་པ་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་གཞན་དག་པལ་ཆེར་དང་འབྲི་
 ཚུལ་མི་མཐུན། ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་ན། རྒྱུ་ཤོང་གུ་མེ་རུ་
 ཞེས་བྱ་བར་བོད་རྒྱུ་ས་མཆོམས་བྱས་ཏེ་དེར་བོད་བཅན་པོའི་གཙུག་ལག་
 ཁང་ཞིག་དང་རྒྱ་རྩེ་གཙུག་ལག་ཁང་ཞིག་བཅེགས།¹⁶ ཞེས་དང་། ལྷ་བ་
 ཆེན་པོའི་དེབ་ཐེར་དུ། རྒྱུ་གྲང་གུ་མེ་རུར་ཞིག་བཅུགས་ཏེ་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ས་
 མཆོམས་སུ་བཅད་ནས།¹⁷ ཞེས་དང་། བདུད་འཛོམས་ཆོས་འབྱུང་ན། རྒྱུ་
 ཤོང་གུ་མེ་རུ་ཞེས་བྱ་བར་བོད་རྒྱུ་ས་མཆོམས་བྱས་ཏེ།¹⁸ ཞེས་སོགས་གནད་
 དེར་གི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་མང་བོ་ཞིག་དུ་རྒྱུ་མེ་རུ་ཞེས་པ་ལས་མི་གསལ་ལ།

བྲངས་མ་ཐག་པ་ནམས་ཀྱི་དག་ཆ་ཡང་ཅུང་ཟད་རེ་མི་འདྲ།

མདོ་སྐད་ཆོས་འབྱུང་དུ། མངའ་བདག་ཁྱི་རལ་གྱི་དུས་ཆུ་ནག་གི་རྒྱལ་
བོ་དང་དཔོན་ཞང་ ... རྒྱུ་མེ་རུ་བྱ་བར་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ས་མཆམས་བྱས་
ཏེ་དེར་བོད་བཙན་པོའི་གཙུག་ལག་ཁང་དང་རྒྱ་རྒྱུ་མེ་རུ་བྱ་བར་
བཞུགས་པར་བཤད་པ་མཆོད་ཉེན་དཀར་བོར་ངོས་འཛིན་པ་དང་། མངའ་
བདག་ཁྱི་རལ་ཉིད་དངོས་སུ་ཐེབས་ཤིང་རལ་བ་ནང་བཞུགས་ཀྱི་མཆོད་ཉེན་
ཁྱི་ཁར་ཡོད་པ་གྲགས་ཆེ།¹⁹ ཞེས་བཤད་པའི་ཆོག་ཟིན་ལ་བལྟས་ན་མངའ་
བདག་ཁྱི་རལ་སྐབས་རྒྱ་བོད་གཉིས་ཀྱིས་ས་མཆམས་བཙན་ནས་རྩོ་རིང་
བསྐངས་སའི་ཡུལ་གྱང་གྱུ་མེ་རུ་ཞེས་པ་ཁྱི་ཀ་ལ་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་འདྲ་ཞིང་།
དེའི་སྐབས་བྱེད་ལྟ་བུར་ཁྱི་ཀ་ས་ཆར་ཁྱི་རལ་གྱི་རལ་བ་ནང་བཞུགས་ཀྱི་མཆོད་
ཉེན་ཡོད་པ་བཀོད་འདུག

ཆན་དམུ་དགེ་བསམ་གཏན་མཆོག་གིས། གྲུང་ཐང་བཟུན་པའི་སྐྱོན་
མའི་ནམ་ཐར་དབལ་མང་པཎ་ཏི་ཏས་མཛད་པ་ལ་ཁྱུངས་བཙོལ་ནས། གྲུང་
གྱུ་མེ་རུ་ནི་ཀ་ཅིའི་མཆོད་ཉེན་དཀར་བོ་ཡོད་ས་དེ་རེད་ཟེར་ཞིང་། ཞེས་འབྱུང་
སྐབས། སྤུ་མ་དང་བྱི་མ་གཉིས་ཀྱིས་མཆོད་ཉེན་དཀར་བོ་གནས་ཡུལ་ཐང་
དེ་མི་འདྲ་བ་རེད། དབལ་མང་དཀོན་མཆོག་རྒྱལ་མཆན་དང་རྩོ་དམུ་དགེ་
བསམ་གཏན་གཉིས་ཀྱིས་རྒྱུ་མེ་རུ་ཞེས་པ་དེ་ཀ་རྒྱུའི་མཆོད་ཉེན་
དཀར་བོ་སྟེ། དེང་སང་གི་ཡོལ་ཅ་ཞུ་ཆུ་མཛོད་ཡོད་ས་དེར་ངོས་འཛིན་གནང་
འདུག

དབྱིན་ཇི་བ་(Charlrs Bill)ཞེས་པས་དཔོན་ཞང་རྩོ་རིང་རྒྱབ་ངོས་ཀྱི་
རྒྱ་བོད་ཤན་སྐྱར་ཡིག་འབྲུ་ཁ་ཤས་ཉམས་སྐྱོན་བྱུང་བ་ལ་ཆོད་དཔག་གིས་
མཆམས་སུ་བཙན་པ་ཐོའམ་ཞེས་བཟོས་ཏེ་སྐབས་དེའི་ས་མཆམས་ནི། མདོ་

སྨད་ཅོ་ནེ་དང་བ་ཅེའི་ཉེ་མཚམས་ཀྱི་རི་བོ་མེན་ཉན་(དེང་གི་ཉིན་ཁིའི་ས་ཁུལ་
 ཏུ་ཡོད)ཞེས་པ་ལ་ངོས་འཛིན་བྱས་ཤིང་། དེང་རབས་རྒྱ་རིགས་ཞིབ་འཇུག་
 པ་སྒྲོར་རེ་ཡང་དེའི་རྗེས་སུ་རྒྱུག་རྒྱུ་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་ཚུལ་སྒྲུ་ཞབས་དཀོན་
 མཆོག་ཆོ་བརྟན་གྱི་དཔོན་ཞང་རྩོ་རིང་དང་ཐང་བོད་འབྲེལ་བ་ཞེས་པར་
 བཀོད་འདུག།

སྒྲུ་ཞབས་དཀོན་མཆོག་ཆོ་བརྟན་ལགས་ཀྱིས་ཀྱང་དཔོན་ཞང་རྩོ་
 རིང་དང་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཉམས་ཞིབ་དབྱིས་བྱིན་པ་གནང་མཐར་རྒྱའི་
 མེ་རུ་ཞེས་པ་གང་ཏུ་ཡོད་ཐག་གཅོད་གནང་མི་འདུག་ཅིང་། བྱུང་པར་སྐབས་
 དེའི་བོད་རྒྱའི་ས་མཚམས་མེན་ཉན་ལ་འདོད་པ་དང་ཆེན་ཚོས་ཞན་ཏུ་འདོད་
 པ་གཉིས་ཆ་བཀག་མཐར་རང་ལུགས་གསལ་བོ་མ་བཞག་པར་ཆེན་ཚོས་ཞན་
 གྱི་ཐག་ཉེ་ས་ཞིག་ལ་ཆོད་དཔག་བྱས་འདུག། ཁོང་གིས་སྤྲོ་མ་གཉིས་མི་འཐད་
 པར་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་མང་བོ་བྲངས་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་རྩོ་བར་སྤྲང་ཡང་། ཡང་
 རྒྱུང་དུ་དབྱེ་རབས་པས་ལུ་མཐུད་གྲུང་གུ་མེ་རུ་ཞེས་པ་དོན་དངོས་སུ་གང་
 ཏུ་ཡོད་པ་བཅུ་ལ་རྒྱུར་ལྷག་འདུག་གོ།

རྒྱལ་མོ་འབྲུག་པས་ཁྱི་སྒོང་ལྷེ་བཙན་སྐབས་ཀྱི་ཆིངས་ཡིག་དང་
 མངའ་བདག་ཁྱི་རལ་སྐབས་ས་མཚམས་སུ་བཅུགས་པའི་རྩོ་རིང་གཉིས་ཡུལ་
 གཅིག་སྟེ་ཆེན་ཚོས་སུ་ངོས་འཛིན་གནང་ཞིང་། ཆ་རིས་སྐལ་བཟང་ཐོགས་
 མེད་ཀྱིས་དོགས་པ་དང་བཅས་མེན་ཉན་ལ་ངོས་བཟུང་། ལྷག་ལྷ་ཐུན་ཆོགས་
 བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་མཆོ་སྟོན་རྩོ་ཉེ་རྒྱལ་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་སོགས་ཆེས་ཤིན་ཏུ་མི་
 མཐུན་པ་མང་བོ་སྤྲང་བས་དབྱུང་གལ་ཆེ་མོད། ས་གནས་ས་ཐོག་རང་ཏུ་སོང་
 བས་བཟྱག་དབྱུང་བྱ་འོས་ཆེ་བ་ལས། བདག་ལྷ་བུས་ཉིན་རྒྱུ་སི་ཐན་གྱི་ཡུལ་
 བས་དབྱུང་སྒོ་མ་གྱིས་ཡོང་བ་ཞིག་མིན་པས་རེ་ཞིག་བཏང་སྟོམས་སུ་བཞག་

ཅིང་། གོ་སྐབས་བཟང་པོ་རེ་འཆར་རྒྱ་ཡོད་ཆེ་བཟག་དབྱང་དབྱིས་ཕྱིན་པ་
ཞིག་བྱ་འདོད་ཡོད།

སྤེལ་ཞིག་ནས་ལོ་རྒྱུས་ལ་དོ་སྣང་ཡོད་མཁན་ལ་ལས་གྲང་གྱ་ཆེ་རུ་ཞེས་
པ་དང་རྒྱ་གྲུ་མེར་ཞེས་པ་དོན་གཅིག་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་སུ་བཤད་པ་དངོས་
སུ་ཐོས་ཤིང་། གལ་སྲིད་དེ་གཞིས་དོན་གཅིག་ལ་འབབ་ཆེ། མདོ་སྐད་ཆོས་
འབྱུང་ན། རྒྱ་བ་ཏུ་ལང་རྩའི་རྒྱ་གྲུ་མེར་གྱི་ལྷ་ཆེན་བདེ་བའི་འབྱུང་གནས་ཡོད་
པས།²⁰ ཞེས་བཤད་ཚུལ་གཅིག་དང་། ལང་གྲུའི་སྡེ་བཞི་ནི། བོང་སྒོས་རྒྱ་
ཡག་དགོན་ནས་ལང་གྲུའི་ས་སྡེ་ཟིན་ཅིང་། ལེ་བར་ལྷ་ཙམ་ན་ཅང་ཡེ་ཡུའི་
མཁར་རྒྱུང་། རྒྱ་གྲུ་མེར་དུ་དྲ་ཏོ་འུ་ཟེ། དེར་བྱམས་པ་ལྷ་ཆེན་གྱི་སྐྱེ་གཞི་འདོམ་
སོ་དུག་ཅན་འབྱམ་སྒྲིང་བྱམས་སྐྱེ་དང་འབྲམ་མཚུངས།²¹ ཞེས་ཡིག་འབྲི་ཚུལ་
མི་འབྲམ་བ་གཞིས་བྱུང་འདུག་ཀྱང་། དོན་དག་ཆེ་རུ་འམ་མེར་ཡོད་ས་ལང་རྩའི་
ཕྱོགས་སུ་དོས་བཟུང་ཞིང་། ཡང་ཆོས་འབྱུང་དེའི་ཤོག་དོས་²² 9 ན། བོང་
གི་བཤད་ཚུལ་དེ་གཞིས་ལ་སྐྱེ་བཤད་བཀོད་པ་ནི། སྤར་ལུང་བ་འདི་ཐམས་
ཅད་རྒྱས་བཀང་བས་རྒྱ་གི་མེར་དུ་ཐོགས། ཞེས་བཤད་འདུག་པས་འདི་དག་
ལའང་དབྱང་གཞི་ཆེ་བར་སྤང་།

སྤང་ཆར་དུས་དེབ་ཅིག་དུ་གྲང་གྱ་ཆེ་རིའི་རྩོ་རིང་དེ་དང་གི་ཀན་སུའུ་
ཞིང་ཆེན་གྱི་ཁོངས་གོ་སྐབས་རི་བོའི་(མེ་ཅིས་ཉན)རིག་དངོས་ཁང་དུ་ཡོད་
མེད་དེས་ལན་དུ། ཡོངས་གྲགས་སུ་གྲང་གྱ་ཆེ་རུ་ཞེས་པ་དེ་ད་ལྟའི་ཀན་སུའུ་
ཞིང་ཆེན་གྱི་ཁོངས་སུ་ཡོད་པའི་ཨ་ཁྱེས་གཞན་ཆེན་གྱི་གནས་རི་དང་བཅས་
པའི་རི་རྒྱུད་འདི་ཡིན་པར་བཤད་འདུག དེ་བ་དེའི་ཞར་ནས་དེང་སང་བོད་
ནང་གི་བོད་རིགས་ལོ་རྒྱུས་ལ་དོ་སྣང་ཡོད་མཁན་ཁྲོད་གྲང་གྱ་ཆེ་རུ་ཞེས་པ་
གོ་སྐབས་རི་བོར་དོགས་པ་བྱེད་མཁན་ཡོད་པ་ཤེས་ནུས་ཤིང་། ལྷག་པར་ལན་

འདེབས་ཀྱི་སྐབས་ཡོངས་གྲགས་ཞེས་ཆིག་ཐག་རྩུང་ཆོད་པོའི་སློན་ནས་ཨ་ཁྱེས་
གཉན་ཆེན་གྱི་གནས་རི་དང་བཅས་པའི་རི་རྒྱུད་ལ་ངོས་འཛིན་བྱས་འདུག
ཨ་ཁྱེས་གཉན་ཆེན་གྱི་རི་རྒྱུད་ནི་དོར་གཙང་གི་དང་སློན་ནས་ལྷོ་ཕྱགས་སུ་
ཤོ་བ་དང་ཁང་ཐོག་རུ་སྟོད་མ། བྱ་དགོ། ཅི་ནི་ལ་ཐུག་ཅིང་། ལྷོ་རྒྱབ་མཛོད་
དགོ་དང་ཁ་གྲུ་ལ་ཐུག་རྒྱབ་ཕྱགས་སུ་ཡན་ཞང་ལ་ཁ་སོགས་དེང་སང་གི་དོས་
སྡེ་སོགས་བརྒྱུད་ནས་ཀ་རྒྱའི་མཁར་ལ་ཐུག་ཅིང་། མདུན་ཕྱགས་དོར་གཙང་
ལ་འཁོར་ཞིང་། དོར་གཙང་ཐོག་པ་བཞིའི་ནང་གསེས་ཡར་ཤུལ་གྱི་སྡེ་ཆོ་བརྩ་
ཕྲག་ལྷག་དང་། གནས་ལྷའི་ཁོངས་ཀྱི་སྡེ་ཆོ་མི་ཉུང་བ་ཞིག་རིམ་པར་ཨ་ཁྱེས་
གཉན་ཆེན་གྱི་རི་རྒྱུད་སྤྱི་ལོ་ཆགས་ཡོད།

གོང་གི་བྱི་བ་བྱིས་ལན་དེའི་ཐོག་ནས་བདག་ལ་སློ་བ་སྦྱེད་གསར་བ་
ཞིག་བསྐངས་པ་ནི། ཨ་ཁྱེས་གཉན་ཆེན་གྱི་མཐའ་འཁོར་དུ་ལོ་རྒྱུས་རྗེས་ཤུལ་
གལ་ཆེན་ཞིག་གསལ་བ་ནི། གནས་རིའི་རྒྱབ་ངོས་ནས་སའོ་བས་བསྐོས་པ་
དང་ཆིག་པས་ལྷགས་རི་བསྐོར་བ་དང་། ལྷགས་རི་དེ་ནི་ཅི་ནིའི་ལྷ་རྒྱའི་རྒྱབ་
རྒྱུད་མདའ་རྒྱུད་ཞེས་པའི་ས་ཆ་ནས་བྱ་དགོ་བརྒྱུད། ཨ་ཁྱེས་གཉན་ཆེན་གྱི་
རྒྱབ་ངོས་ནས་དོར་གཙང་གི་དང་སློ། དེ་ནས་དར་རྒྱལ་རི་པོའི་འདབས་ངོས་
ནས་དོ་སྤྱོད་བརྒྱུད་ལ་རྗེ་ལ་ཐུག་པ་སྟེ། ལྷགས་རི་དེའི་རིང་ཆད་ས་ལེ་དབར་
༡༩༠ ཡོད་འདུག་ལ། ལྷགས་རིས་སྤྱོད་པའི་ལུང་ཆེན་དག་གི་འགག་མདོ་རེར་
སློ་ཆེན་རེ་བརྩུགས་པ་དཔེར་ན།

༡། བག་རྒྱ་གི་དང་སློ། (བག་རྒྱ་འདི་ལ་དེང་སང་འབག་ཆེན་ཟེར་ཏེ་ཁ་
ཆེ་གནས་ཡུལ་ཆགས་ཟེན)

༢། དོར་གཙང་གི་དང་སློ། སློ་ཆེན་འདི་གཉིས་དོར་གཙང་རྒྱ་སྟོན་གྱི་
ས་ཁོངས་སུ་གཏོགས།

༡། ཆ་སྐམ་ཤིང་སྒོ།

༤། བྱམ་གསར་ཤིང་སྒོ། སྒོ་ཆེན་ཕྱི་མ་འདི་གཉིས་ཁ་གྲུ་སྒྲོད་མའི་ས་
ཁོངས་སུ་གཏོགས་པར་སྣང་། སྒོ་ཆད་འདིའི་སྒོར་རྒྱས་ཅུང་ཟད་ཡོད་མཁན་
ཞིག་གིས། ཆ་སྐམ་ཤིང་སྒོ་བཞིག་པའི་ཉེ་འཁོར་གྱི་ཆུ་འགམ་དུ་སྒྲིང་ན་ཡི་
གོ་ཅན་གྱི་རྩི་རིང་ཆག་འཕྲོའི་དུམ་བུ་གང་འཆོམ་ད་ལྟ་འདྲ་ཡོད་པར་བཤད་
པས། མཐོང་འདོད་གྱི་སེམས་པ་བྲག་དུ་འཕར་ཡང་། རྒྱ་གར་དུ་སྐྱབས་བཙོལ་
གཉེར་མཁན་ཞིག་གིས་རྒྱས་པ་མིན་པས་བྱ་ཐབས་མ་བུང་བས་ཤིན་དུ་ཕངས།
གང་ལྟར་གྲུང་གྲུ་ཆེ་རིའི་རྩི་རིང་བསྐྱངས་ས་ཨ་ཁྱེས་གཉན་ཆེན་གྱི་རི་རྒྱུད་ཡིན་
ན་གོང་དུ་བཤད་པ་དེ་ཡིན་སྲིད་པ་ཞིག་གོ།

འོན་ཀྱང་ཙོ་ནེའི་ལོ་རྒྱུས་སུ་¹⁹ཡོད་པའི་ཡས་མས་མིང་རྒྱལ་རབས་གྱིས་
བོད་ཀྱི་འབྲོག་པ་འགོག་ཆོལ་ཆེད་ལྷགས་རི་འདི་བཙུགས་པར་བཤད་པ་
བདེན་ན། སྒོ་མ་ཡིན་མི་སྲིད་ཀྱང་། བཟག་བྱ་ཞིག་ཅིས་ཀྱང་འདུག་གོ། ད་
དུང་འདིའི་རྒྱ་རྒྱུད་དུ་འོབས་ཁ་ཉེ་ཤུ་ཙུ་བཞི་བེར་བ་ཞིག་ཀྱང་བཟོས་འདུག་
པས། འདི་ཁྱལ་དུ་བོད་རྒྱའི་བར་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རི་མོ་བསུབ་མི་ཐུབ་པ་ཞིག་གིས་
པ་ནི་གདོན་མི་བཟོ།

མངའ་བདག་ཁྱི་རལ་སྐབས་མདོ་སྨད་དུ་གཙུག་ལག་ཁང་མང་བོ་
ཞིག་བཞེངས་ཤིང་རྒྱལ་བོ་རང་ཉིད་ཀྱང་མདོ་སྨད་དུ་དངོས་སུ་ཕེབས་པར་
བཤད་པའི་སྒོར་ནི། ཉང་ཆོས་འབྱུང་དུ། མེས་ཨག་ཆོམ་གྱི་མཛད་པ་བཤད་
སྐབས། ཀ་ལྷ། མཆིམས་ཕུ་གནམ་རལ། སྤིང་གི་ཁྱི་ཆེ་དང་ལྷ་བཞེངས། ཁྱི་
ཆེ་མདོ་ཁམས་སུ་བཞེངས།²²ཞེས་བཤད་པ་དང་། བསྟན་འགྱུར་དཀར་ཆག་
ནོར་སྤེང་དུ། མཆིམས་ཕུ་གནམ་སལ། དར་འཕུར་མཁར་ལྷག་མདོ་སྨད་
ལིང་རྒྱ་ཁྱི་ཆེ།²³ཞེས་དང་། སྤོང་ཆེན་ཆོས་འབྱུང་དུ། མཁར་བྲག་མཆིམས་

ཕུ་ནམ་ར། དར་འཕུར་མཁར་ལྟག་ བདེ་སྐྱོད་དུ་མ་ཆུ་ཁྲི་ཅེ།²⁴ ཞེས་དང་།
 ཕུ་སྟོན་ཆོས་འབྱུང་དུ། དེའི་སྐུ་ཁྲི་ལྷོ་གཙུག་བཙན་དེས་ལྷ་ས་མཁར་བྲག་
 མཆོམས་ཕུ་གནམ་སྐལ། དར་འཕུར་མཁར་ལྟག་ བདེ་སྐྱོད་དུ་ལིང་ཆུ་ཁྲི་ཅེ།²⁵
 ཞེས་དང་། མཁས་པ་ལྷུ་ཆོས་འབྱུང་ལྟར་ན་བདེ་སྐྱོད་སྤྱིང་གི་ཁྲི་ཅེ་ཞེས་པའི་
 གཙུག་ལག་ཁང་འདི་ནི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་སྤྱི་གཞི་ལྷོ་པ་ཆེན་པོ་མི་བརྒྱད་ཀྱིས་
 དམག་དཔོན་བྱས་ནས་མི་བསད་ཁྲག་སྦྱར་རྒྱུ་རྒྱུ་རིང་བྱས་པའི་སྤྱི་གཞི་བཤགས་
 སུ་ལྷ་ཁང་བརྒྱད་བཞེངས་པའི་ནང་གི་གཅིག་སྟེ། བོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་
 གཉེན་ལྟག་བཙན་སྟོང་ག་ཟེགས་ཀྱིས་རྒྱ་ལ་དམག་བྱངས་པའི་སྤྱི་གཞི་སྦྱར་དུ་
 སྤྱིང་ཁྲི་ཅེའི་ལྷ་ཁང་བཞེངས་པར་བཤད།

དེ་རིང་ང་ཚོའི་མིག་མདུན་དུ་སྟོག་གྱུར་གྱི་དོན་གནད་ཅིག་ལྟག་པ་
 བློ། དེ་སྐབས་བཞེངས་པའི་སྤྱིང་གི་ཁྲི་ཅེ་ཞེས་པའི་ལྷ་ཁང་དེ་བདེ་སྐྱོད་ཀྱི་ས་
 རྒྱུགས་གང་ཞིག་ཡིན་པ་དེ་ཡིན། གོང་དུ་དོགས་སྦྱོང་རོལ་ཙམ་བྱས་ཟིན་པ་
 ལྟར་ངག་རྒྱུན་དང་ལོ་རྒྱུས་གཉིས་ཆའི་བབ་ལ་བལྟས་ན་མེས་ཨོག་ཆོམ་སྐབས་
 བདེ་སྐྱོད་དུ་བཞེངས་པའི་མཆོད་རྟེན་དེ་ཁྲི་ཁའི་མཆོད་རྟེན་དཀར་པོ་ཡིན་
 སྤྱིང་པ་ལྷ་བྱུར་སྤང་སྟེ། སྤྱི་ལོ་༡༧༩༩ ལོར་ས་པཌ་བདེ་སྐྱོད་བརྒྱད་ལང་དུ་
 རྒྱུགས་སུ་ཕེབས་སྐབས་ལམ་བར་ནས་ཁྲི་ཁའི་མཆོད་རྟེན་དཀར་པོ་བཙན་
 གཙོད་གནང་ནས་ཕེབས་ཤིང་། མཆོད་རྟེན་ལ་གནས་མཇལ་དང་འབྲེལ་རབ་
 གནས་གནང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད་པ་ལ་བསམ་ན། མཆོད་རྟེན་འདི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་
 དོན་སྟོང་ལྟར་པ་ཞིག་ཡིན་པ་ཤེས་ཐུབ། གོང་དུ་བྱངས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་
 ཁག་དུ་འདིའི་ས་མིང་མིང་བ་དུ་མ་བྲིས་འདུག་སྟེ། འགའ་ཞིག་དུ་ཁྲི་ཅེ་རང་
 ལས་མ་བྱུང་ལ། བདེ་སྐྱོད་ལིང་ཆུ་ཁྲི་ཅེ་དང་། བདེ་སྐྱོད་མ་ཆུ་ཁྲི་ཅེ། སྤྱིང་
 གི་ཁྲི་ཅེ་ཞེས་འབྱུང་ཡང་། བདེ་དོན་ལྷ་ཁང་དེ་ཡོད་ས་ཆུ་འགམ་ཞིག་ཡིན་པ་

ཤེས་ནུས་སྐབས། ཁྱི་ཀ་འདི་མ་ཆུའི་འགམ་རང་ན་ཡོད་ཅིང་མངའ་བདག་
 ཁྱི་རལ་དེར་དངོས་སུ་ཐེབས་ནས་མཆོད་ཉེན་བཞེངས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱང་ཡོད་
 སྐབས་དེ་ཉིད་ཡིན་སྲིད་ཅིང་། བུ་སྟོན་དང་ཀུན་མཁྱེན་བར་བ་གཉིས་ཀྱིས་
 ལིང་ཆུ་ཁྱི་ཙེ་བྱིས་པ་ལ་བསམ་ན་བྱེ་ལིང་ཙོང་ཆུའི་ཉེ་འགམ་ཞིག་མིན་ནམ་
 སྐམ་པའི་དོགས་པའང་སྐྱེས་ཏེ། ལིང་ཞེས་པས་བྱེ་ལིང་གོ་ནུས་ཤིང་། ཆུ་ཞེས་
 པ་བྱེ་ལིང་མཁར་བརྒྱད་ནས་འབབ་པའི་དེང་སང་གི་བྱེ་ལིང་ཙོང་ཆུ་ལ་གོ་ནུས་
 པར་མ་ཟད། བྱེ་ལིང་འདི་གནའ་སྤྱོད་ནས་མདོ་སྐད་ཀྱིས་སྒྲོ་དྲ་ཅང་གལ་ཆེན་
 ཞིག་ཡིན་ཏེ། བསྟན་པ་བྱི་དར་གྱི་དབུ་མ་བརྟེས་གོང་ནས་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་
 མི་གསུམ་གྱི་ལྷ་ཁང་ཡང་བྱེ་ལིང་རང་ན་ཡོད་ཅིང་། དེའི་བྱིས་ཀྱི་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་
 བོའི་རྒྱལ་སྲིད་ཀྱི་ཉེ་བའང་བྱེ་ལིང་ལ་བྱས་པ་གང་ལ་བསམས་ཀྱང་། ཆེས་སྤྱོད་
 མོ་ཞིག་ནས་བྱེ་ལིང་མདོ་སྐད་ཀྱི་ས་སྒྲོ་དྲ་ཅང་གལ་ཆེན་ཞིག་རེད།

ད་དུང་སྟོན་པའི་དོགས་པ་ཞིག་ཤར་ཡོང་བ་ནི། བྱེ་ལིང་ཉེ་འཁོར་ཞིག་
 ཏུ་ཆེས་ལིས་བྱེ་ཞེས་པའི་དགོན་པ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ། མངའ་བདག་ཁྱིལ་རལ་
 སྐབས་བཞེངས་པའི་ལིང་ཆུ་ཁྱི་ཙེ་ཞེས་པའི་ལྷ་ཁང་དེ་ཡིན་མི་སྲིད་པའང་མིན་
 པར་སྐྱེས།

གང་ལྟར་ང་ཚོས་དེ་རིང་ཏུན་ཏོང་གཏེར་ཡིག་སོགས་ལ་བལྟས་ན་
 མངའ་བདག་ཁྱི་རལ་སྐབས། མདོ་སྐད་དབྱར་མོ་ཐང་དེ་ག་གཡུ་ཚལ་
 གཙོགས་ཀྱི་གཙུག་ལག་ཁང་ཞེས་པ་ཞིག་བཞེངས་པ་མཐོང་ནུས་པར་མ་ཟད།
 རྒྱ་བོད་པན་ཚུན་བར་དམག་མི་འདྲེན་པ་དང་ས་མཆམས་གཙང་བཅད་བྱས་
 པའི་འདུམ་གྲོས་མི་ཤིགས་ཡུན་བརྟན་ཡོང་བ་དང་། སྟོན་ཆེན་ལག་གིས་དེ་
 ལྷ་བུའི་མཛད་རྗེས་ཆེ་བའི་བཙན་པོའི་སྐྱེ་ཆེ་ཡུན་རིང་བརྟན་ཡོང་བའི་སྟོན་
 ལམ་བཟབ་པ་གསལ་བོར་འཁོད་འདུག

འོན་ཀྱང་ལོ་རྒྱུས་འཕོ་འཁྱར་དར་ཀླད་ཀྱི་ནམ་ཟུང་རིང་མོའི་ཁྲོད་གལ་
གནད་ཆེ་བའི་གནད་ཤུལ་དེ་དག་མིག་གི་མཐོང་ཡུལ་དུ་མེད་པར་གྱུར་པས།
ང་ཚོས་རེ་ཞིག་གཅིག་གི་གཙུག་ལག་ཁང་བཞེངས་ས་ངོས་འཛིན་གཙང་མ་
བྱེད་མི་སྤོངས་ཀྱང་། འབྱུང་འཁྱར་གནད་ཇུས་རྟོག་ཞིབ་དང་ས་རྒྱ་དང་འདྲེས་
པའི་གནད་ཤུལ། ས་འོག་གི་དུར་ཁྲོད་དང་རྩ་ཆས་རྩོམས་སོགས་བསྟོག་འདོན་
གནད་སྤྲོད་ཞིག་བྱེད་ཐུབ་ཆོ། འདི་འདྲའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གསང་བ་མང་བོ་ཞིག་
གིས་ཁ་ཚུར་གྲགས་ཡོང་ངེས་ཡིན།

མངའ་བདག་ཁྱིམ་རལ་གྱིས་ཆོས་ལུགས་པར་བཅི་མཐོང་དང་ཐོབ་
ཐང་ཆེ་བླགས་པའི་དབང་གིས་མི་དམངས་ཀྱི་འཆོ་བར་དཀའ་ངལ་འཕྲད་
ཀྱིན་ཡོད་ལྟ་བུས་ཆོས་ལ་མི་དཀའ་བའི་སྟོན་པོ་ཆོས། རྒྱལ་བོ་དང་ཆོས་ལ་
དཀའ་བའི་བཙུན་མོ་ངང་ཚུལ་མ། རྒྱལ་བོ་ལ་བཀའ་རྒྱུ་ཆེ་བའི་བན་དེ་བྲན་
ཀ་དཔལ་ཡོན་གསུམ་མེད་པ་བཟོ་ཐུབ་ན་དག་ཅོད་ཆོས་ལུགས་རྩ་མེད་བྱེད་
ཐུབ་པ་ཤིས་ཏེ། ལྷ་སྐུས་གཙང་མ་མོན་ཡུལ་དུ་སྤྱུགས་པའི་ལམ་ཁ་ནས་དུག་
གིས་བསད་ཅིང་། བྲན་ཀ་དཔལ་ཡོན་དང་བཙུན་མོ་གཉིས་ལ་ལུས་འབྲེལ་
ཡོད་པའི་སྤྱིང་སྤྱོད་སྐྱོགས་བཟོས་པས་རྒྱལ་བོས་བཀའ་པཎ་སྐྱབས་བཙུན་མོས་
རང་སྟོག་བཅད་པ་དང་། བྲན་ཀ་དཔལ་ཡོན་འཛིན་བཟུང་གིས་པགས་པ་
བཤུས་ཏེ་ངན་གསོད་བྱས་མཐར། སྤྱི་ལོ་༡༩༡༡ ལོར་རྒྱལ་བོའི་སྐྱེ་ལྷག་ཁར་
གཙུས་ཏེ་བཤོངས་ནས་དར་མར་རྒྱལ་སྤྱི་དག་ཏུ། ལོ་ངོ་རྒྱུད་གི་རྩིས་ནས་
དར་མས་ལྷ་རྟེན་ཆོས་གསུམ་བཤིག་པ་དང་། ཆོས་ལ་སྤྱིང་ཐག་པ་ནས་དད་
པའི་དགེ་འདུན་པ་ནམས་བསད། དེ་བྱིངས་ནམས་བྱིས་དུ་པབ་པ་དང་རྟར་
ཞོན་སྐྱབས་ཀྱི་སྟེགས་བུ་བྱས་པ་སོགས་ཆོས་ལུགས་དང་ཆོས་ལུགས་པར་མ་
རུང་བ་སྣ་དགུ་བྱས་པའི་ངན་འབྲས་མང་བོ་བཟང་བའི་ནང་མདོ་སྨད་དང་

འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་དོན་དག་ཅིག་བྱང་བ་ནི།

བོད་རྒྱའི་མཆམས་སྲ་བོད་ཀྱི་སྒྲ་རི་འབྲེལ། །

སྲ་རྒྱ་ཞག་གསུམ་བར་འབྲེལ་རྒྱ་ནང་ནས། །

འོད་དང་སྒྲ་བྱང་ཐོག་བབ་ས་ཡང་གཡོས། །

ཕྱོགས་ཆོགས་སྐར་མདའ་སྒྲ་ཆོགས་འབྲུག་ཅིང་ལྷུང་། །

རྒྱལ་སྤྱིམས་འཇིག་པའི་ལྷས་ངན་སྒྲ་ཆོགས་བྱང་། །²⁶ ཞེས་

ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་དུ་འབྱུང་བ་འདི་ཡིན།

ཆོག་དུམ་འདི་ལས་ང་ཆོས་མཐོང་ཐུབ་པ་ནི། སྐབས་དེར་རྒྱ་བོད་གཞིས་ཀྱི་ས་མཆམས་ན་ཡོད་པའི་བོད་ཀྱི་སྒྲ་རི་འབྲེལ་ནས་དེའི་འདབས་རྒྱུད་ན་བཞུར་བའི་སྲ་རྒྱ་བཀག་པ་དེ་ཡིན། (ཁ་ཤས་ཀྱིས་ཞག་མ་གསུམ་ལ་སྲ་རྒྱ་ཁྱེན་དུ་བཞུར་བའི་ལྷས་ངན་བསྟན་པར་ངོས་འཛིན་བྱས་འདུག)འདི་མདོ་སྒྲུང་དང་འབྲེལ་བ་ཅི་ཞིག་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། ཐོག་མར་ང་ཆོས་བོད་བཅན་པའི་སྐབས་ངོས་འཛིན་བྱས་པའི་བོད་ཀྱི་སྒྲ་རི་དེ་བོད་རྒྱའི་ས་མཆམས་མདོ་སྒྲུང་དུ་ཡོད་པ་ཤེས་ཤིང་། འདིའི་ཐོག་ནས་བལྟས་ན་བོད་རྒྱལ་བཅན་པོ་ཆོའི་སྐབས་མདོ་སྒྲུང་གི་གནས་བབ་ད་ཅང་མཐོ་བ་ཤེས་ནུས་ཏེ། བོད་ལ་མཆོན་ན་གང་ཟག་སྒྲེར་བ་ཞིག་གི་སྒྲ་རི་དང་སྒྲ་ཤིང་། སྒྲ་མཚོ། སྒྲ་གཡུ་སོགས་གང་ཟག་དེའི་སྒྲ་སྟོག་གནས་སར་བཅི་སྟབས། སྒྲུང་དང་གནའ་གཏམ་ཁག་དུ་དག་བཅན་པོ་དང་འཐབ་དགོས་ན་ཐོག་མར་དེའི་སྒྲ་གནས་སའི་ཤིང་དང་མཚོ་སོགས་མེད་པར་བཟོ་དགོས་པའི་བསྐྱབ་སྒྲ་རྒྱག་སྟོལ་ཡོད། རྒྱ་མཆན་དེ་འདྲ་ལ་བསམ་ཆོག་གང་ཟག་སྒྲེར་བ་ཞིག་ཕར་ཟད། ལུང་ཤོག་ཆེན་པོ་གཅིག་ཀྱང་མ་ཡིན་པར་བོད་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོའི་སྒྲ་སྟོག་གནས་སའི་སྒྲ་རི་མདོ་སྒྲུང་དུ་ངོས་འཛིན་གནང་བ་དེ་སྤྱིར་བཏང་གི་དོན་དག་དཔུས་མ་ཞིག་མིན་ལ། བོད་

ཀྱི་རྒྱལ་པོ་དག་གིས་ངོས་འཛིན་གནང་བའི་སྤྱི་ཚེ་དེ་འཛིན་ཏེན་གྱི་རི་བོ་མཐོ་
ཤོས་ངོ་མོ་སྤང་མ་མིན་ལ། གནས་མཆོག་ཙུ་ཆེན་དུ་བཅི་བའི་གངས་དཀར་
ཏེ་སེའང་མ་ཡིན་པར་མདོ་སྐྱོད་སྤྱི་ཚེ་འགྲམ་རྒྱུད་ཀྱི་རི་བོ་ཞིག་ཡིན་པ་དེ་རེད།

ཐང་ཡིག་དུ། སྐབས་དེར་བོད་དུ་ས་འགྲུལ་བྱུང་ནས་ས་ཡང་སེར་ག་
གས། རྒྱ་ཡང་བདོལ། རི་བོ་མིན་ཉན་ཡང་ཉིལ། ཐའོ་ཉོས་གཙང་བོ་ཡང་
ཉེན་གསུམ་ལ་གྱེན་དུ་བཞུར། འཕྱི་བས་ལོ་ཏོག་རྣམས་ཐོས། ལྟོད་ལ་ཕུ་གེ་
དང་ནད་ཡམས་བྱུང་སྟེ་མི་མང་བོ་ཤི་²⁷ ཞེས་འབྱུང་བ་དང་། དགེ་འདུན་
ཆོས་འཕེལ་གྱིས། དེ་དུས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཁམས་སུ་ས་གཡོ་བ་ཆེན་པོ་བྱུང་། ས་
གས་པའི་སྐབས་ནས་རྒྱ་ཐོན། མི་ཤིས་བྱ་བའི་རི་བོ་འབྱེལ། རྒྱ་བོ་ཐའོ་ཞུ་ཞག་
གསུམ་གྱི་བར་གྱེན་དུ་ལོག་ཞིང་རྣམས་བྱི་བས་ཐོས་ཏེ་ཕུ་གེ་བྱུང་། ནད་ཡམས་
ཀྱིས་མི་ཤི་བའི་རོ་གཅིག་ལ་གཅིག་བརྟེན་གས་ཏེ་²⁸ ཞེས་ཀྱང་འབྱུང་། དྲངས་
མ་ཐག་པའི་རྒྱུ་ཡིག་ཆང་འདི་དག་ལྟར་ན་དེ་སྐབས་འབྱེལ་བའི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་
ཚེ་དེ་རི་བོ་མིན་ཉན་ཡིན་པ་གཅིག་མཚུངས་རེད། རི་བོ་མིན་ཉན་ནི་ཅོ་ནེའི་
ཉེ་མཆོམས་ན་ཡོད་པ་དང་སྤྱི་ཚེ་བཞུར་ལམ་དུ་འང་འཁེལ་ཡོད་སྟབས་འདི་
ཉིད་ཡིན་སྲིད་པ་ཞིག་རེད།

ཡིན་ནའང་ཡུལ་ཆ་གཅིག་དུ་སྤྱི་ཚེ་དང་སྤྱི་ཚེ་གཉིས་དངོས་འཛོམས་
བྱུང་བའི་གནས་སྟངས་དམིགས་བསལ་བ་འདི་ལ་བསམ་ན་སྐབས་དེར་
འབྱེལ་བའི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚེ་དེ། དེང་སང་གི་མདོ་སྐྱོད་ཤིས་ཆང་སྤྱི་ཚེ་མགྲུལ་ཞེས་
པའི་ཡུལ་ཆ་འདི་མིན་ནམ་སྟམ་པའི་དོགས་པའང་འཆར་ཞིང་། ད་དུང་ང་
ཆོར་དེས་དྲངས་པའི་རྣམ་ཏོག་གཞན་ཞིག་ཀྱང་འཆར་འོང་བ་ནི། དེང་སང་
རྒྱས་བོད་ལ་ཤིས་ཙང་དུ་འབོད་པ་འདིའང་ཕྱི་སྤྱི་ཚེ་དང་རྒྱུ་མི་ཙང་དང་རྒྱུ་བོད་སོགས་
ཀྱི་གོ་དོན་ཡོད་པའི་རྒྱ་སྐད་ཀྱི་ཐ་སྐད་ཅིག་ཡིན་པའི་ངས་པ་མེད་པར། བོད་

གྱི་ས་སྒོ་གལ་ཆེན་སྒྲ་རི་གནས་ཡུལ་གིས་ཚང་ཞེས་པའི་ཐ་སྟད་འདིའི་སྒྲ་
གདངས་རྒྱུ་ཡིག་ཏུ་བྲིས་པ་ཞིག་ཡིན་པར་དོགས་པ་སྟེ། ད་ཡོད་རྒྱུ་ཡིག་ཚང་
ཁག་གཞི་ལ་བཞག་ཆེ་ལྟ་སྟོད་དང་ལྟ་སྟོད་ཅང་། ཞེས་ཅང་སོགས་རིམ་གྱིས་བྱུང་
བ་སྒྲ་མོ་ནས་བདག་གིས་ཤེས་ཀྱང་། ད་དུང་དོགས་པ་འདི་ལྟོག་མ་རྒྱས་སོ།།

ཚལ་བའི་དེབ་དམར་དུ། སི་ཏ་ཅེ་ལུ་ལོད་དབང་བའི་རི་བཙུགས་
ཡོད་པ་འགྲེལ།²⁹ ཞེས་འབྱུང་བར་དུང་དཀར་སྟོ་བཟང་འཕྲིན་ལས་གྱིས་
མཆན་འགྲེལ་བཀོད་པར། འདིའི་སྒྲ་རྒྱུ་ཞེས་པ་རྒྱ་ནག་གི་ཅང་ཞིང་ཆེན་གྱི་
ཐའི་རྩེ་རྒྱུ་པོ་ལ་ངོས་འཛིན་གནང་བ་ནི་སྐབས་དོན་དང་འབྲེལ་མི་རྒྱས་ཏེ།
འདིའི་ཆོག་བྲིན་དུ་བོད་རྒྱུ་མཆམས་ཞེས་འབྱུང་སྐབས་རྒྱ་ནག་གི་ཅང་ཡིན་
ཐབས་མེད།

དུང་དཀར་བ་ལོ་རྒྱུས་ལ་མཁས་པའི་སྟན་གྲགས་ཡོད་ཀྱང་དུས་
རབས་རིམ་བྱུང་གི་དབྱས་གཙང་ཕྱོགས་གྱི་མཁས་པ་ནམས་སྟོད་མཐའ་ལ་
ཐུགས་སྦྱང་དང་རྒྱས་མངའ་ཏ་ཅང་རྒྱུང་བ་ལྟར། དུང་དཀར་བ་ཡང་སྟོད་
ཕྱོགས་ལ་ཐུགས་རྒྱས་དེ་ཅུ་མེད་པས་ལན་པར་སྟང་།

སྟང་དར་གྱིས་བསྟན་པ་སྟབ་པ་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་བ་ཡིན་མིན་གང་
ལྟར་སྐབས་དེར་བོད་ཀྱི་སྒྲ་རི་འགྲེལ་བ་ནི་དངོས་ཡོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིན་ལ། དེ་
སྐབས་སྒྲ་རི་འདི་གཅིག་སུ་འགྲེལ་སོང་བ་ཞིག་མ་ཡིན་པར། མདོ་སྨད་ཁུལ་
གཙོས་པའི་བོད་ཡུལ་དུ་ས་ཡོམ་ཏ་ཅང་ཆེན་པོ་ཞིག་བརྒྱབ་འདུག་པ་གོང་
བཀོད་ཡིག་ཚང་ཁག་ལས་མཐོང་རྒྱས་ཤིང་། ད་དུང་མདོ་སྨད་བྱ་མདོ་སོགས་
ས་ཆ་འགའ་ཞིག་ཏུ་ཆེས་གནའ་དུས་ཤིག་ལ་ས་ཡོམ་བརྒྱབ་ནས་ཡུལ་ཁམས་
བསྐྱབས་པའི་ངག་རྒྱན་ཡང་ཡོད་ཅིང་། དེང་སང་ཡང་བྲེ་མའི་གསེང་ནས་
གཟི་སོགས་རིན་པོ་ཆེ་ཤིན་ཏུ་རྙིང་བའི་རིགས་རྙིང་རྒྱུ་ཡོད་པའི་བདེན་དཔང་

318 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

དང་བཅས། བྱ་ཁོག་གི་ལོ་རྒྱུས་སུ་བྲིས་འདུག་པ་འདི་དག་ལ་སྦྱི་བཞོམས་བྱས་
ན་སྐར་དར་མས་སྤྱིད་དབང་བཟུང་སྐབས་མདོ་སྨད་ཁྲུལ་གཙོས་པའི་ཕོད་
དུ་རི་ཕོ་ཡན་ཆད་འབྱེལ་བའི་ས་ཡོམ་ཤུགས་ཆེན་བརྒྱབ་པ་ཤེས་ཐུབ།

མདོ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་ལྷ་ཁང་དང་
མཆོད་རྟེན་སོགས་ལས་སྤྱིད་དོན་
དང་ཆོས་རིག་གི་གནས་
བབ་ལ་ལྷ་བ།

ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བྱུང་རབས་ལ་ཞིབ་མོར་བརྟག་ཆེ་འདིག་རྟེན་གྱི་རྒྱལ་
བོའམ་རྒྱལ་རབས་མང་བོ་ཞིག་ལ་རང་རང་གི་རྒྱལ་རབས་མཆོན་བྱེད་གྱི་
རྟགས་མཆན་གལ་ཆེན་རེ་ཡོད་པར་སྤང་ཞིང་། རྒྱ་གར་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་རྒྱལ་
བོ་སྐྱད་གཤམ་ཅན་ཆོས་རྒྱལ་མཉམ་ཅན་མེད་ལྟ་བུ་ལ་མཆོན་ནའང་སང་གི་མགོ་
གསུམ་དེ་ཁོང་གི་རྒྱལ་རབས་མཆོན་བྱེད་ལྟ་བུ་ཡིན་ལ། རང་རེའི་བཅན་སོ་
སྤོང་བཅན་སྐམ་སོས་ཀྱང་རྒྱལ་སྤྱིད་སྦྱོང་བ་ལ་མེད་དུ་མི་རུང་བའི་ཁྲིམས་ཡིག་

དེ་ཅང་མང་པོ་གཏན་འབེབས་གནང་ཡོད་རུང་། ལོ་རྒྱུས་ཐོག་ཁོང་གི་རྒྱལ་
རབས་ཀྱི་མཆོན་རྟགས་གལ་ཆེན་ཞིག་བཞག་པ་ནི། དབུས་ཁུལ་དུ་རྫོ་ཁང་
ནས་གཉིས་དང་། སོ་བྲང་མ་རུ། སོ་བྲང་པོ་དུ་ལ། ཁ་འབྲུག་ལྷ་ཁང་སོགས་
བཞེངས་སྐྱོན་བྱས་པར་མ་ཟད། བོད་ཁམས་ཡོངས་རྫོགས་གཅིག་གྱུར་གྱིས་
རྒྱལ་ཁབ་རྒྱ་བསྐྱེད་བཅོས་པའི་རྗེས་སུ་སྤྱོད་བཅན་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་མདོ་སྐྱོད་ཤར་
སྤྱོད་སུ་ཐེབས་ནས་ལྷ་ཁང་བཞེངས་ཚུལ་དང་། ཡིག་ཆ་ལ་ལ་ན་རྒྱ་ནག་
འི་པོ་ཆེ་ལྷ་ཡན་ཆོད་དུ་ལྷ་ཁང་གིས་བྱུང་པར་བྱས་ཚུལ་ཡང་བཤད་པ་སྟེ་
མདོར་ན་རྒྱལ་པོ་ཁོང་གི་དབང་ཤུགས་ཀྱིས་གར་བྱུང་སར་ལྷ་ཁང་བཅིགས་
ནས་ས་རྟགས་བཏབ་པ་དེ་ཡིན།

ལྷ་ཁང་དེ་དག་ལ་ཆོས་སྤྱོད་ནས་བོད་ཡུལ་སྤྱི་ནོ་མོ་གན་རྒྱལ་གྱི་ས་
བཟའ་མི་བཟང་བའི་ཁ་གཏོན་དུ་མཐའ་འདུལ་ཡང་འདུལ་དང་རུ་གཏོན་ལ་
སོགས་པའི་ལྷ་ཁང་དང་གཙུག་ལག་ཁང་དེ་དག་བཞེངས་སྐྱོན་བྱས་པར་
བཤད་ཡོད་ནའང་། དོན་གྱིས་དེ་ལས་གནས་རུ་སྤྱོད་བཅན་གྱི་སྐབས་ནས་
གཙུག་ལག་ཁང་པལ་ཆེར་ལྷ་ཁང་ཡང་ཡིན་ལ་མི་བྱིས་ཡང་ཡིན་པ་སྟེ། ལྷ་
མཆོད་ས་དང་མི་སྣོད་ས་གཉིས་ཀར་བེད་སྤྱོད་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པ་ཤེས་ནུས་ཏེ།
དཔེར་ན་སྤྱོད་བཅན་ཁོང་རང་ཉིད་སྐྱེས་སའང་སོ་བྲང་བྱམས་པ་མི་འགྱུར་
ལྷ་ཁང་ཡིན་པ་དེ་ཡིན།

སྤྱོད་བཅན་ཡབ་སྲས་ཀྱིས་བོད་ཁྱོན་ཡོངས་སུ་ལྷ་ཁང་དང་གཙུག་
ལག་ཁང་མང་པོ་བཅིགས་པ་དེ་སྤྱོད་ས་གཅིག་ནས་ཆོས་བྱེད་པ་དག་འདུ་
འཛོམས་བྱེད་ས་ཞིག་ཡོད་པར་གྱུར་པའི་པན་ཐོགས་བྱུང་ཡོད་ཀྱང་། རྒྱས་
པ་གཙོ་བོ་ནི་དེ་ལས་བཟུལ་ཏེ་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་གྱི་མི་ཞིག་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་བོས་
བདག་དུ་བཟུང་བའི་ས་ཐོག་དུ་སྐྱེབས་མ་ཐག་བོད་ཀྱི་ཐུན་མིན་སྐྱུ་རྩལ་གྱི་བྱང་

ཆོས་ལྷན་པའི་ལྷ་ཁང་དང་གཙུག་ལག་ཁང་དེ་དག་མཐོང་བ་དང་། ཆོས་དང་
རིག་གཞུང་གི་མ་ལག་ཡུག་གཅིག་གིས་བྱུང་བའི་རྒྱལ་ཁབ་མི་འདྲ་བ་གཞན་
ཞིག་ལ་སྤྲོས་པའི་ཆོར་བ་སྤྱོད་ངེས་ཡིན་ཞིང་། དེ་ནི་སྐབས་དེའི་ཐོད་རྒྱལ་
བཙན་པོ་དག་གི་སྤྱོད་དོན་བྱུགས་མཆོན་བྱེད་དང་། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཐུན་
མོང་མ་ཡིན་པའི་ངོ་ཐོ་མཆོན་བྱེད་དུ་བརྗོད་ན་འགྲིག་པར་སྟུམ།

ཁྱིམ་གཙུག་བཏན་ནམ་མེས་ཨག་ཆོམས་ཀྱིས་དབུས་སུ་བྲག་དམར་
མགྲིན་བཟང་དང་། འཆིང་ཕུ་ནམ་རལ། ཀ་ཚུ། དབུ་རུ་མཁར་ཕུག་བཙས་
དབུས་ཁུལ་དུ་ལྷ་ཁང་མང་པོ་བསྐྱུན་པར་མ་ཟད། མདོ་སྐད་དུ་སྤྱིང་གི་ཁྱི་ཆེ་
ཞེས་པའི་ལྷ་ཁང་བཞེངས་རབས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་ཁག་དུ་གསལ་བ་ཡིན་ལ།
ཁྱི་སྤྱོད་ལྟེ་བཙན་ཀྱིས་ཀྱང་བསམ་ཡས་མི་འགྱུར་ལྷན་ཀྱིས་བྱུང་བའི་གཙུག་
ལག་ཁང་གིས་གཙོས་གཙུག་ལག་ལྷ་ཁང་མང་པོ་བཞེངས་ཡོད།

མངའ་བདག་ཁྱི་རལ་ཀྱིས་ཀྱང་དབུས་སུ་ངན་སོང་སྤྱོད་བའི་ལྷ་ཁང་
སོགས་བཞེངས་སྐྱོན་བྱས་པར་མ་ཟད། མདོ་སྐད་དུ་གཅིགས་ཀྱི་གཙུག་ལག་
ཁང་བྱ་བ་ཞིག་བཞེངས་ཤིང་། དེ་སྐབས་ཀྱི་ཐོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་བརྒྱད་ཀྱིས་
སྤྱིག་སྤྱོད་དུ་མདོ་སྐད་ཀྱི་ཡུལ་ཆ་ཞིག་དུ་ལྷ་ཁང་བཞེངས་ནས་རྒྱལ་བོ་སྐྱེ་ཆེ་
རིང་བ་སོགས་ཀྱི་སྤྱོན་ལམ་བརྒྱབ་སྒྲོར་ཀྱང་དུན་དོང་གཏེར་ཡིག་དུ་གསལ་བ་
ཡིན།

གོང་གི་གནས་ཚུལ་དེ་དག་གི་ཐོག་ནས་ང་ཆོས་གསལ་བོར་མཐོང་
ཐུབ་པ་ཞིག་ནི། སྤྱོད་བཙན་ཡབ་སྐུ་ནས་ཁྱི་རལ་བར་ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱོད་ལམ་
ལུགས་ལ་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་མ་སོང་སྟབས། ཕྱིས་ཀྱི་རྒྱལ་བོ་ཆོས་ཀྱང་ལྷ་ཁང་
བཞེངས་སྐྱོན་བྱེད་པའི་སྤྱོད་རྒྱས་དེ་རྒྱན་འཛིན་བྱས་ཏེ་ཁོང་ཆོའི་སྤྱོད་དོན་
ལུས་བྱུགས་གར་བྱུང་སར་ལྷ་ཁང་དང་མཆོད་རྟེན་ཀྱིས་རྟགས་མཆོན་བཏབ་

སྟེ། རང་རང་གི་རྒྱལ་རབས་དང་དེའི་བདག་དབང་མཆོན་ཕྱེད་དུ་ངོས་འཛིན་གནང་འདུག་པ་དེ་ཡིན།

བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཐོར་ནས་ལོ་༥༠ ལྟེ་སྟེ་ལོ་༡༧༩ ལོར་སྤྲེལ་ཆེན་དགོངས་པ་རབ་གསལ་སྤྲེལ་ཆེན་འཁྲུངས་ཤིང་། དགྲུང་གྲངས་བཅོ་ལྔའི་ཐོག་རབ་དུ་བྱུང་བ་ལྟར་ན་བོད་སིལ་བྱར་ཐོར་ནས་ལོ་༦༥ ཐོག་མདོ་སྨད་ཏན་ཏིག་ནས་སྤྲེལ་ཆེན་རབ་དུ་བྱུང་། སྐབས་དེར་སྤར་གྱི་ཆོས་རྒྱལ་ཆོའི་སྐབས་རི་བཞིན་གཞུང་འབྲེལ་གྱིས་ལྟ་ཁང་བཞེངས་པའི་ལམ་ལུགས་དེ་རང་ལུགས་གྱིས་རྩལ་བྱེད་ཀྱང་། དམར་གཡོ་གཙང་གསུམ་དང་ལྟ་ལུང་དཔལ་རྣོ་མདོ་སྨད་དུ་བྲོས་བྱོལ་ལ་སྤེབས་ཏེ་དན་ཏིག་ཤེལ་གྱི་ཡང་དགོན་དང་། ལོ་རྩེ་བྲག་ཡན་ཆུང་གནམ་རྩེ་དང་། དམར་གཙང་བྲག་གི་དགོན་པ། ལྟ་ལུང་དཔལ་རྣོ་མདོ་གྲོ་སྤྲེལ་གནས་ཡང་ཏིག་སོགས་རི་ཁྲོད་དང་མཆོམས་ཁང་གི་རྩམ་པ་ཅན་གྱི་ལྟ་ཁང་དགོན་སྟེ་སྟོར་ཞིག་གསར་སྐྱོན་བྱུང་འདུག་པ་དེ་དག་ལ། སྤར་གྱི་བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་རི་བཞིན་རང་གི་རྒྱལ་སྤྱིད་གྱི་བྲུབ་ལུགས་མཆོན་ཕྱེད་གྱི་རྩམ་པ་མེད་ཀྱང་། བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས་གྱི་སྤྱིད་རྒྱུས་དང་རྒྱུད་གཅིག་པའི་ལོ་རྒྱུས་གྱི་སྐབས་རྒྱན་མ་ཉམས་པ་ཞིག་དང་། ཐུན་མིན་ཆོས་རིག་གི་འབབ་རྒྱན་གཅིག་གིས་བར་མེད་དུ་བཅིངས་པའི་ཡུལ་ཁམས་བྱེ་བྲག་པ་མཆོན་ཕྱེད་ཅིག་ཡིན།

ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་འགའ་ཞིག་ན་སྤྲེལ་ཆེན་གྱིས་མདོ་སྨད་མི་ཉག་སྟེ་ཡུལ་དུ་བཞུགས་པ་གོ་རོང་སེམྱེ་བྲགས་པའི་མདུན་དུ་འདུལ་བ་གསན་པ་དང་། ཤར་ཕྱོགས་ལྟ་ཆེ་ལྟ་ཏིག་དུ་སྟོན་གྱི་ལྟ་ཏིན་མང་དུ་བཞུགས་པའི་དགེ་འདུན་གྱི་གནས་ཤིག་དུ། ཀྱའོད་མཆོག་བྲགས་པ་ལས་འབྱུང་ཁྱེལ་དང་། ཐེག་ཆེན་གྱི་ཆོས་ལོ་བཟུ་གཉིས་གསན།

དེས་ན་དུས་རབས་དགུ་བ་དང་བཅུ་བའི་སྐབས་མདོ་སྐད་དུ་སྡོད་
ཆད་ནས་བཞུགས་པའི་དགོན་སྡེ་དང་སྐྱ་གསུང་ཐུགས་རྟེན་མང་བའི་ཁར།
གོང་བཀོད་མཁས་པ་མི་གསུམ་དང་སྤྲ་ཆེན་སྐྱོ་སྐྱོ་གིས་ཀྱང་དགོན་གཞིས་
འདྲིན་གྱིན་ཡོད་པ་མཐོང་ཐུབ། ང་ཆོས་འདི་ནས་གསལ་བོར་ངེས་དགོས་
པ་ཞིག་ནི། སྐབས་འདི་དག་དུ་བོད་ཁམས་ཡོངས་རྫོགས་སེལ་བོར་དུ་གནས་
སྐབས་སྤྱི་དོན་སྐྱོ་སྐྱོ་གཅིག་གྱུར་བྱུང་མེད་ཀྱང་། བོད་མིས་གར་བྱུང་གི་ཡུལ་
ཁམས་ཡོངས་ལ་བོད་མི་རང་གིས་ལྷ་ཁང་སྐྱོ་སྐྱོ་བ་ཆེགས་ཏེ་མི་རིགས་ཡན་
གར་བ་དང་དེའི་རིག་གཞུང་ཡན་གར་བས་གཅིག་མཐུན་དུ་བཅེངས་པའི་
མཆོན་ཉགས་ཤིག་ཡིན་པར་སྒྲུབ།

ཡང་སྤྱི་ལོ་༡༠༡༩ ལོར་མར་བ་ཆོས་ཀྱི་སྤྱོ་སྤྱོ་འདྲིན་རྟེན་དུ་བྱོན་ཏེ།
ཆུ་གར་དུ་ལན་གསུམ་དང་། བལ་ཡུལ་དུ་ལན་བཞིར་ཐེབས་ནས་གསང་
སྐྱོ་སྐྱོ་གི་གདམས་པ་མང་བའི་མཛོད་དུ་གྱུར་ནས་བྱིས་ཀྱི་རྩོག་སྟོན་ཆོས་སྐྱོ་
རྩོ་རྩོ་དང་། མི་ལ་རས་པ་དང་བཀའ་ཆེན་བཞི་ལ་སྐྱོ་སྐྱོ་པ་བསམ་གྱིས་མི་
བྱུང་པའི་སྤྱོ་སྤྱོ་ཆུད་མང་བོ་བྱུང་ཡང་། ཁོང་གི་བཞུགས་གནས་སྤྱོ་སྤྱོ་གོ་བོ་
ལུང་གི་དགོན་པ་ཞིས་པའང་སྤྱོ་སྤྱོ་མ་ཐག་དེད་དུས་ཀྱི་དགོན་ཆེན་ཞིག་མིག་
ལས་དུ་འཆར་ཡང་། དོན་དངོས་སུ་རང་བྱིས་དང་དགོན་སྡེ་གཞིས་ཀ་ཡིན་
པའི་བཞུགས་གནས་ཅན་ལས་གདན་ས་འདེབས་འཇུགས་ཆུ་ཆེན་པོ་ནི་མ་
བསྐྱུངས་པར་སྒྲུང་ཞིང་། མི་ལ་རས་པ་སྐྱོ་སྤྱོ་སྤྱོ་སྤྱོ་ཆེན་ཀྱི་སྤྱོ་སྤྱོ་རྩལ་
འབྱོར་བ་པལ་ཆེར་ཡང་གནས་ཡུལ་ངེས་མེད་ལས་དགོན་སྡེ་བཏབ་པའི་ལོ་
ཆུས་མང་བོ་མེད་པ་འདྲ།

སྤྱོ་སྤྱོ་འདྲིན་རྟེན་ལོ་༦༢ པ་སྤྱོ་སྤྱོ་ལོ་༡༠༩༩ ལོར་རྩོ་བོ་ཨ་ཏི་ཤ་མངའ་
རིས་སུ་བྱོན་ཅིང་འབྲོམ་གྱིས་མཇུག། སྤྱི་ལོ་༡༠༥༢ ལོར་འབྲོམ་སྟོན་པས་བྱུང་

རྩེད་དཔོན་པ་བཏབ། དེ་ནས་ལོ་༡༩ གི་རྗེས་ཏེ་སྤྱི་ལོ་༡༠༢༩ ལོར་འཁོབ་
དཔོན་མཆོག་རྒྱལ་པོས་ས་སྤྱི་གཙུག་ལག་ཁང་བཞེངས། དེ་ནས་ལོ་༤༡ གྱི་
རྗེས་སུ་དཔས་པོ་ལྟ་རྗེ་བཅོད་ནས་ས་རི་བཞེན་གྱིས་མི་ལ་རས་པའི་བཀའ་
དཔོན་ལྟར། དཔས་ལྟ་སྐྱམ་པོར་དཔོན་པ་བཏབ་ནས་དཔས་པོ་བཀའ་
བརྒྱད་གསར་བཏོད་མངོན་པ་དང་། ཡང་དེ་ནས་ལོ་༩༢ གྱི་རྗེས་སུ་ཕག་གྲ་
རྩེ་རྗེ་རྒྱལ་པོས་ཕག་གྲ་ཀུན་བཟང་ནགས་མོད་དུ་དཔོན་པ་བཏབ་ནས་ཕག་
གྲ་བཀའ་བརྒྱད་གསར་བཏོད་གནང་། དེ་ནས་ལོ་༩༡ གི་རྗེས་སུ་འབྲི་གུང་
རྩྱུབ་པ་འདིག་ཏེ་ན་མཁོན་པོས་འབྲི་གུང་ཐེལ་གྱི་དཔོན་པ་བཏབ་སྟེ་འབྲི་གུང་
བཀའ་བརྒྱད་གསར་བཏོད་མངོན་པ་ཡིན།

གྱུར་བཏང་བསྟན་པ་བྱི་དར་གྱི་མེ་རོ་སྐར་ས་ཉིད་མདོ་སྐྱད་ཡིན་
 ལྟ་བུ་མཛད་སྐྱད་ལ་དར་བའི་བྱི་དར་གྱི་ཆོས་རྒྱུད་ཐོག་མ་དེ་མཁས་པ་མི་
 གསུམ་དང་སྤྲེལ་ཆེན་གྱི་ཆོས་རྒྱུད་དེ་ཡིན་པ་སྟོན་ག་ལ་དགོས་ཀྱང་། བྱིས་ཀྱི་
 བཀའ་གདམས་པ་དང་ས་རྒྱ་བ། བཀའ་བརྒྱུད་པ་ཐོགས་ཀྱབ་མཐའི་མིང་
 བྱིས་བཏགས་པ་རྣམས་ལས་མདོ་སྐྱད་དུ་མཆེད་སྔ་ཤོས་གང་ཡིན་ཞེ་ན། ང་
 ཆོས་ད་དུང་གསལ་ཐག་ཆེད་ཅིག་ཤེས་མི་ཐུབ་ཀྱང་། རོ་བོ་བཀའ་གདམས་
 པའི་ཀྱུ་ལ་ཐོ་མངའ་བདག་ཀ་ཆ་དོན་ཆེན། བཞེངས་པའི་གཙུག་ལག་ཁང་ནི་
 ཁང་རྒྱ་ནང་སང་གེ་མདོའི་གཙུག་ལག་ཁང་། དབྱའི་མཆོད་གནས་ནི་བཀའ་
 གདམས་པའི་སྤྲེལ་མ་ལྟ་བུ། ཞེས་དོན་དམ་སྤྲེལ་བའི་སེལླའི་བཤད་མཛོད་ཡིད་
 བཞིན་ནོར་བུ་ལས་བཤད། འདིའི་ཐོག་ནས་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་པོའི་སྐབས་སུ་མདོ་
 སྐྱད་དུ་བཀའ་གདམས་པའི་བསྟན་པ་དར་བྱུང་ན་ཅང་ཆེ་བར་ངེས་ཏེ། ཙོང་
 ཁ་རྒྱལ་པོའི་མཆོད་གནས་སུ་གྱུར་པའི་བཀའ་གདམས་པའི་སྤྲེལ་མ་ལྟ་བུ།

ཡོད་པ་དེའི་ཤུགས་ལས། དེ་སྐབས་མདོ་སྤྱད་ཀྱི་ཁྱོན་ཡོངས་སུ་བཀའ་གདམས་
པའི་གྲ་བ་མང་བོ་ཡོད་པ་རྟོགས་སྟབས།

གཞན་ཡང་། བྱམས་ཆེན་ཆོས་རྒྱུ་གདན་འདྲེན་པ་ཐའི་ཀྱིས་དུ་ཕྱིན་
ཀྱིས་རང་གི་ཆ་བོ་ལ་དུ་ལུ་བི་ན་ལ་རྟོར་རྒྱས་བྱིན་ཏེ་བཞེངས་སུ་བརྟུག་པར་
གྲགས་པ་ཅོ་ནེ་ཡེར་བ་དགོན་བསམ་འགྲུབ་སྤྱི་འདུ་ཡོད་པ་ཡང་། ཆོས་ཐོག་མའི་
དགོན་པའི་མང་གཞི་ནི་རྩོ་བོ་རྒྱུ་དུས་སུ་བཞེངས་པར་བཤད་པས། བཀའ་
གདམས་པའི་ཆོས་རྒྱུ་འདྲིན་པའི་དགོན་པ་ཞིག་ཡིན་ཤས་ཆེ་བའི་རྒྱ་མཚན་
འདི་འདྲའི་ཐོག་ནས་བསམས་ཆོ། ཤར་ཅོང་ཁ་བ་སྒོ་བཟང་གྲགས་པའི་དཔལ་
ཀྱིས་རྩོ་བོ་བཀའ་གདམས་པའི་བཞེད་སྟོལ་གཅིགས་ཆེན་དུ་བཟུང་བའི་
གནད་ཀ་ལའང་རྒྱ་མཚན་བཟོ་བོ་ཡོད་པར་སྣང་།

ཡིན་ནའང་སྤྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱུག་བརྟུག་སུམ་པ་ནས་ས་སྐྱའི་ཆོས་རྒྱུ་འདི་
མདོ་སྤྱད་དུ་དར་བྱུང་ཏེ་ཆེན་པོ་བྱུང་འདུག་སྟེ། སྤྱི་ལོ་(༡༣༤༧༡༣༤༨)བར་
ཁྱིམ་འཛིན་རྩོ་ལྷ་ཁང་དང་། དཔལ་རིས་རྒྱ་བརྒྱུག་དགོན་པ། དཔལ་རིས་ཏེ་
ཐུང་བྲག་དགོན་པ་སོགས་ས་པའ་ཀྱན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་རྒྱ་དངོས་ཀྱིས་བྱག་
འདེབས་མཛད་པ་དང་། ཡང་འགོ་མགོན་འཕགས་པའི་དུས་སྤྱི་ལོ་༡༣༤༩ ལོར་
ས་སྐྱ་ཤེས་རབ་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་བྱག་འདེབས་མཛད་པ་དེང་སང་གི་ཅོ་ནེ་དགོན་
ཆེན་(རྒྱུ་དགེ་འདུན་གྲུབ་ཀྱི་དངོས་སྟོབ་ཆོས་རྒྱུ་རིན་ཆེན་ལྷན་པོས་དགེ་
ལུགས་སུ་བརྒྱུར་)ལྟ་བུ་དང་། འགོ་མགོན་དང་ཏོར་མེ་ཆེན་དུ་བི་ལི་ཐོག་མར་
མཇལ་ས་དང་དཔལ་གྱི་བ་རྩོ་རྒྱུ་དབང་བསྐྱར་གནང་སའང་མདོ་སྤྱད་ཤིང་
ཀྱན་ཀྱི་དགོན་པ་ཡིན་ལ།(འདི་ལ་བཤད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་གཞན་ཡང་ཡོད) སྤྱི་
ལོ་༡༣༤༩ ལོར་ས་སྐྱའི་འགོ་མགོན་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པ་ཏོར་གཙང་ཕྱོགས་
སུ་ཕེབས་སྐབས་(སྤྱི་ལོ་༡༤༤༤ ལོར་བསྐྱར་བཞེངས་བྱས་)ཏོར་གཙང་ཤིང་

སྒྲིལ་བྱེད་ཆུབ་མཆོད་རྟེན་བཟུངས་ཟེལ་གཞོན་དུ་གྲགས་པའི་མཆོད་རྟེན་
འདི་ཡོད་པར་བཤད་ཅིང་། མཁས་དབང་དཔུང་གེ་བསམ་གཏན་གྱི་སུམ་
རྟགས་འཆད་ཁྲིད་སྐད་འཁོར་དུ། ཏོར་གཙང་ཤོག་བཞི་སྟོན་ལམ་དུ་ཆོགས་
ས་ཏོར་གཙང་གཞུང་ཞེས་པའི་ལྷ་ཁང་དེ། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་ཐོད་ཁྱོན་
ཡོངས་ལ་དབང་བསྐྱུར་སྐབས་མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ལ་ལྷ་སྐྱོང་བྱེད་པའི་ལས་
ཁུངས་ལྟེ་བ་དེ་ཡིན་གསུངས་འདུག་ཁར། ཏོར་གཙང་གཞུང་གི་སྤྱང་མ་དཔལ་
མགོན་ལམ་བཞི་བ་ས་སྐྱུ་ནས་རི་ལྷར་གདན་དྲངས་པའི་རག་རྒྱན་ལ་གཞིགས་
ནའང་འགྲོ་མགོན་གྱིས་ཡུལ་འདིར་དབང་སྐྱུར་ལས་ཁུངས་བཙུགས་པར་
བཤད་པ་དང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༤༩ ལོར་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་ཏོར་གཙང་དུ་
ཐེབས་ལུགས་བཅས་ལ་གཞིགས་ན་དེའི་གསེང་དུ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མདུད་པ་ཞིག་
ཡོད་པ་ཤེས་ནུས་སོ།

འགྲོ་མགོན་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པའི་སྐབས། ས་སྐྱུ་བ་ཨ་བརྟན་བྱ་བ་
ཞིག་མདོ་སྨད་དུ་མཆོད་ནས་གཞིས་ཆགས་པས་བེས་མདོ་དཔོན་ཆང་བྱུང་
ཞིང་། བེས་མདོ་དཔོན་ཆོན་གྱི་ཆོས་སྤྱི་ལྷུང་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་ཀྱང་ས་སྐྱུ་
དང་མཐུན་པར་བཤད་ལ། དབུས་འདམ་ཁོག་ནས་འཁྱུངས་ཤིང་གསོ་དཔུང་
ལ་མཁས་པ། ས་སྐྱུའི་ཆོས་རྒྱུད་འདི་ལྟེང་རིག་སྐྱུགས་གྲུབ་པའི་ནལ་འབྱོར་
བ་ཞིག་ཡོད་པ་འགྲོ་མགོན་ཆོས་འཕགས་ཀྱི་བཀའ་བཞིན་མདོ་སྨད་དུ་ཐེབས་
ནས་གཞིས་ཆགས་པ་ལ། ཕྱིས་རྒྱུ་ཆོན་ལྷ་རྩེ་བྲག་སྐྱ་བ་ཟེར་བའི་གྲགས་པ་
ཅན་དེ་བྱུང་ནས་རྒྱུ་ཆོན་ལྷ་རྩེ་བྲག་གི་དཔོན་རྒྱུད་བྱུང་བ་དང་། ས་སྐྱུའི་ཆོས་
རྒྱུད་འདི་ལྟེང་པའི་གྲུབ་ཆོན་སྤྱང་དཀར་བ་སངས་རྒྱུས་བཟུངས་ཀྱང་མདོ་སྨད་
དུ་ཐེབས་ཏེ་མཆོ་སྟོན་པའི་མཆོ་སྤྱང་སོགས་ནས་སྐྱབ་པ་མཛད་ཅིང་། སྤྱི་ལོ་
༡༩༩༠ ལོར་གྲོ་ཆང་རྩེ་རྩེ་འཆང་དང་། རྩེ་ཐོས་རི་སྟོད་སོགས་བཏབ་ནས་

གནས་གཞི་བཟུང་།

སྐྱེ་འབྱུང་གི་ནང་པོ་རྒྱུད་ཀྱང་ས་པའ་ཁུ་དཔོན་དང་འབྲེལ་བ་
གཏིང་ཟབ་བྱུང་ནས་ཆོས་དང་ཟང་ཟིང་གཉིས་ཐད་ནས་སྒྲ་མ་འཕགས་པ་
མཉེས་པར་བྱས་པས་མདོ་སྨད་བྱུང་རྒྱུད་གཙོས་པའི་ཡུལ་གྱུ་མང་བོ་ས་སྐལ་
དུ་བྱིན་པ་ཉེ་མདོར་ན། ས་པའ་ཁུ་དཔོན་གྱི་སྐབས་མདོ་སྨད་ལྟོ་བྱང་པལ་ཆེར་
ས་སྐྱེ་ཆོས་རྒྱུད་ཀྱིས་བྱུང་བ་དེ་ཅང་གསལ་བོ་རེད།

ས་སྐྱེ་ཆོས་རྒྱུད་འདིས་མདོ་སྨད་ཡོངས་རྫོགས་ཉིལ་གྱིས་འཛིན་ཐུབ་
པ་ལ་རྒྱ་རྒྱུན་གཉིས་ཡོད་དེ། དང་པོ་ས་པའ་ཁུ་དཔོན་གྱི་མཁས་གྲགས་དང་
འཛིན་ཐང་ལས་བྱུང་བ་དང་། གཉིས་པ་ནི་དེ་སྐབས་བོད་ཁྱིམ་ཡོངས་རྫོགས་
མང་འཕྲིག་དུ་གནས་པའི་དོར་གྱི་རྒྱལ་བོ་ཁག་དང་མཆོད་ཡོན་དུ་སྐྱུར་སྟོབས་
ལས་རང་བཞིན་གྱིས་ས་སྐྱེ་ཆོས་ལུགས་དར་བྱུང་ཆེན་པོ་བྱུང་བར་སྤྲང་།

འདི་ནས་ང་ཆོས་གསལ་བོར་ཤེས་དགོས་པའི་དོན་གནད་གཅིག་
ཡོད་པ་ནི། མངའ་བདག་ཁྱིམ་ལ་སྐབས་བཅུ་དེ་བཅུ་གཤམ་དཔལ་ཡོན་དང་མུང་
ཏིང་འཛིན་བཟང་བོ་གཉིས་ལ་ཆོས་སྤྲོད་གཉིས་ཀྱི་དབང་ཆ་དམ་ཅེ་བོ་ཡོད་
ཀྱང་། རྒྱལ་བོ་སྐྱེ་ནར་མ་སོན་པའི་སྐབས་ཕྱོགས་འགལ་གྱི་སྒོན་པོ་ཆོའི་ཁ་
གཏད་དུ་ལངས་ཏེ། རྒྱལ་བོ་རྒྱལ་སར་བཀོད་པ་ལྟ་བུའི་གང་ཟག་སྒྲེར་གྱི་དྲིན་
ལན་བསམ་ཤེས་ལས་བྱུང་བའི་དམིགས་བསལ་གྱི་དབང་ཆ་ཞིག་ལས། སྐབས་
དེར་ཆོས་སྤྲོད་བྱུང་འབྲེལ་གྱི་ལམ་ལུགས་དངོས་སུ་བྱུང་ཅེད་པ་དང་། བན་
དེ་བཅུ་གཤམ་དཔལ་ཡོན་ལྟ་བུ་ཆོས་སྤྲོད་གཉིས་ཕྱོགས་ཀྱི་དབང་ཆ་དམིགས་
བསལ་བ་ཡོད་པ་དང་། རྒྱལ་བོ་ལ་ཆོས་དད་ཆེ་བ་བཅས་ཀྱིས། མི་སེར་གྱིས་
གྲ་བཙུན་ལ་མིག་ལོག་གིས་བལྟས་ན་མིག་འདོན་པ་དང་། མཚུབ་མོས་བལྟན་
ན་མཚུབ་ཀྱི་གཙོད་པ་སོགས་ཡང་བའི་དྲག་ལས་ཁྱིམ་གཙོད་མང་བོ་བྱས་

འདུག་པ་དེའི་ཐོག་ནས་མང་ཆོག་གིས་སེར་མོ་བར་བཙེ་བཀྱར་ཆེན་པོ་བྱེད་
དགོས་པ་ཤེས་ཐུབ་ཀྱང་། སངས་རྒྱུས་ཀྱི་ཆོས་བྱེད་པའི་རྗེས་འདུག་གི་དགོས་
འདུན་པ་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་གྲུས་བཙེ་བྱེད་དགོས་པ་ལས་སྤྱི་དོན་གྱི་ཁྱད་
དབང་གི་ཐོག་ནས་མ་ཡིན་པ་འདྲ།

བོད་སིལ་བུའི་མཇུག་ཙམ་དུ་བྱུང་བའི་ཆོས་བྱེད་པ་དག་ཏུ་ལམ་བུ་
བལ་རི་ཁྲོད་ཀྱི་རྣམ་པར་བཞུགས་པ་ལས་སྤྱི་དོན་ལ་ཐེ་གཏོགས་བྱེད་པ་དང་
དགོན་པེ་རྒྱ་བསྐྱེད་ཀྱི་ལམ་ལུགས་དེ་ཙམ་དར་བྱུང་མ་བྱུང་བར་སྒྲུབ་ཡང་། སྤྱི་
ལོ་༡༧༩༥ ནས་ས་པའ་ཁུ་དཔོན་ཏོར་མོག་དང་མཆོད་ཡོན་དུ་འབྲེལ་བ་དང་། སྤྱི་
ཁྱད་པར་སེ་ཆེན་གྱིས་བོད་ཁྱེན་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་ཆོས་སྤྱི་གཉིས་ཀྱི་བདག་
དབང་སྐྱེ་མ་འཕགས་པ་ལ་ཡར་འབྲུལ་བྱས་ཏེ། ཁོང་གི་བོད་སྤྱི་ལོ་ཆོས་སྤྱི་
ལུགས་གཉིས་ཀྱི་མངའ་བདག་དུ་གྱུར་པ་ནས་ལྷན་དུ་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་རྒྱལ་
བོད་མོ་བྱང་ནང་གི་ཆོས་སྤྱི་གཉིས་ཆ་ལ་ཐེ་གཏོགས་གང་འཆམ་རེ་བྱེད་པའི་
དབང་ཆ་ཡོད་པའི་ལམ་ལུགས་དེ་དང་གཏན་ནས་མི་འདྲ་ཞེ། དབུས་དང་
ས་གནས་ཁག་གི་ཆོས་དཔོན་དང་སྤྱི་དཔོན་གཉིས་ལོགས་སུ་མེད་ཅིང་།
ཆོས་ཀྱི་མགོ་བྱེད་ཡིན་ན་སྤྱི་བྱེད་པོའང་ཡིན་པས་བྱུང་བར་གྱུར་པ་འདི་
ཡིན།

ལམ་ལུགས་འདིའི་ཐོག་ནས་གསལ་བོར་ཤེས་ཐུབ་པའི་དོན་གནད་
ཅིག་བྱུང་བ་ནི། ས་རྒྱ་བས་བོད་ཡོངས་ལ་དབང་བསྐྱུར་བྱེད་སྐབས་བོད་སྤྱི་
ཆོས་སྤྱི་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་མངའ་བདག་ནི་འགྲོ་མགོན་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པ་
ཡིན་ལ། འགྲོ་མགོན་དང་ས་རྒྱའི་པོ་བྱང་ནས་མདོ་སྨད་སོགས་ཕྱོགས་མཐར་
མངག་གཏོང་བྱས་པའི་སྐབས་དེ་དག་ནི་བྱིས་ལུགས་ཀྱི་རྣམ་པ་ལྡན་པའི་ས་
གནས་སོ་སོའི་ཆོས་སྤྱི་གཉིས་ཐད་ལ་མངའ་དབང་རྒྱུར་མཁན་གྱི་གཙོ་

བདག་ཏུ་ཐུར་པ་དེ་ཡིན། གནད་འགག་འདི་ཤེས་ཟིན་པའི་རྗེས་སུ། བོད་ཏུ་
བཤད་པའི་ས་རྒྱའི་ཆོས་རྒྱུད་འདི་ན་མཁན་གྱི་སྒྲ་གྲ་སྒྲགས་འཆང་དེ་དག་ལས་
སྒྲ་བོའི་ངང་མདོ་སྤྱད་སྟེ་བྱང་གི་ས་གནས་ཁག་ཏུ། ཆོས་སྤྱི་དགའི་སྤྱི་དབང་
ཆད་ཆ་ཆང་ཡོད་པའི་མགོ་དཔོན་ཏུ་ཐུར་བྱས་པའི་གནས་ལུགས་ཤེས་བྱས་
པ་ཡིན།

གནས་ལུགས་འདི་དག་ཤེས་ན། ཡུལ་ལུང་གང་ཞིག་གི་དབུས་སྤྱི་དག་
གཞུང་ནས་ས་གནས་དཔོན་རིགས་བསྐོས་གཏོང་བྱེད་པ་ལ་ངེས་པར་དུ་ལག་
ན་མཆོན་ཆ་ཐོགས་པའི་དམག་དཔང་དུ་མ་བུ་རེ་རྗེས་སུ་སྤྱི་དབང་པའམ། ཡང་
ན་བཀའ་ཤོག་དང་ཐམ་ག་སྐྱོ་སྐྱོ་མཉམ་ཁྱེར་དགོས་པར་བཞེད་མཁན་ཆོས།
བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་རྒྱུས་ལྡན་པའི་ཡུལ་ལུང་བྱེད་བྱས་པའི་བྱང་གི་གནས་
སྤྱི་དབང་ཉིད་རྒྱུ་མཆན་དུ་བྱས་ཏེ་འདི་ག་རྟེན་སྤྱི་ཡོངས་ལ་སྤྱི་མཆོག་རྒྱལ་པ་
གཞར་ཡང་འོས་པ་མིན་ལ། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དངོས་གནས་འཆད་སྐབས་རྒྱ་
མཆན་དང་དཔེ་མཆོན་དུ་འང་འགོ་བ་མིན་ཏེ། འདི་ལ་གནའ་བོའི་ཡུ་རོབ་ཀྱི་
སྤྱི་དོན་བྱང་རབས་དཔེ་འགྲེལ་དང་། རྒྱ་གར་ནག་གི་སྤྱི་དོན་གནས་
སྤྱི་དབང་དང་སྤྱི་དབང་ལོ་རྒྱུས་ཡིན་པའི་གནས་ལུགས་ནམས་ཤེས་དགོས་
པ་ཡིན་ནོ།

བཤད་མ་ཐག་པའི་རྒྱ་མཆན་འདི་དག་ཐམས་ཅད་ངེས་ཟིན་པའི་
རྗེས་སུ། དཔལ་ལྷན་ས་པཎ་ཁྱེད་བོན་གྱི་སྐབས་ནས་སྤྱི་ལོ་༡༧༩༩ ལོར་རྒྱ་
དམར་གྱིས་བོད་ཏུ་བཅན་འདྲེལ་མ་བྱས་ཀྱི་བར་དུ། བོད་ཀྱི་ས་གནས་ཐམས་
ཅད་དུ་སྤྱི་དོན་སྒྲགས་མའི་ལམ་ལུགས་སམ། དགོན་པའི་སྤྱི་མ་དང་ཡུལ་
ཀྱི་དཔོན་པོ་བྱང་འབྲེལ་གྱིས་དགོན་སྡེ་དང་ལྷ་འབངས་མི་སྡེ་ནམས་སྤྱི་དབང་
བཞེན་ཡོད་པ་ཤེས་བྱས།

ད་དུང་དེ་མཆོས་ཐབས་ལམ་གཞན་ཞིག་གི་ཐོག་ནས་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོའི་
 ཡར་སྤོན་གྱི་བོད་ནང་གི་སློབ་དཔོན་སྒྲགས་མའི་ལམ་ལུགས་ཀྱི་གནས་བབ་ངོས་
 འཛིན་བྱེད་ནུས་ཏེ། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩༡༩ དང་རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་སྐབས་
 བོད་ཁྱེད་ཡོངས་ཀྱི་དབྱུང་དང་ས་གནས་སློབ་དཔོན་སྒྲགས་མར་གྱུར་པ་རྣམས་
 ལ། མངའ་བདག་ཆེན་པོ་གསུམ་དང་། བཤུ་གཞོག་གྲལ་རིམ་པ། བཀས་
 བཀོད་བརྒྱུད་འཛིན་པ་སོགས་ཀྱི་ཞེས་མིང་བཏགས་ནས་བསད་གཏུབ་མནར་
 གཙོད་སོགས་ངན་ལས་སྣ་དགུ་བརྒྱུ་མས་པ་དེ་ཡང་དོན་གྱིས་བོད་མཐའ་
 དབྱུང་གི་སློབ་དཔོན་སྒྲགས་མ་བྱེད་མཁན་རྣམས། དབྱུང་དང་ས་གནས་ཁག་
 ལ་ཆོས་སྤྱིད་ལུགས་གཞིས་ཀྱིས་མངའ་དབང་རྒྱུར་མཁན་དང་། དེ་དག་བོད་
 མཐའ་དབྱུང་གི་ཆོས་མཐོའི་བདག་པོ་ཡིན་པར་རྒྱ་གཞུང་རང་གིས་ངོས་ལེན་
 བྱས་པ་ཞིག་ཀྱང་རེད།

གོང་དུ་བཤད་པའི་གནད་འགག་ཡང་དག་པ་དེའི་རིགས་འགྲོས་ཀྱིས།
 འབྲི་གྲང་སྒྲོབ་པ་འཛིན་ཏེན་མགོན་པོ་དགུང་ལོ་དོན་གསུམ་པར་འབྲི་གྲང་
 དུ་དགེ་འདུན་ཁྲི་ཆོ་བཙེ་བརྒྱུད་འཛོམས་པ་ལས་ཆོས་རྗེ་ཡུན་ཆོགས་རྒྱ་མཆོ་
 སོགས་ཀྱི་གཙོས་པའི་སྒྲོབ་མ་མང་བོ་ཏེ་སེ་དང་། གྲུ་གེ་གྲུ་ཡ་སྒྲང་། མང་ཡུལ།
 སྤྱི་རངས་སོགས་སུ་མངགས་ནས་འབྲི་གྲང་གི་བསྟན་པ་དར་སྤེལ་བྱེད་པར་
 བཏང་བ་དང་། འབྲི་གྲང་འཛིན་ཏེན་མགོན་པོའི་དངོས་སྒྲོབ་འབྲི་གྲང་རིན་
 ཆེན་བཟང་བོ་དང་། ཆོ་བཞིའི་དགེ་བསྟན། ཙོང་ཁའི་རྟོག་བཟང་སོགས་འབྲི་
 གྲང་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་བསྟན་པ་སྤེལ་ཆེད་ཡུལ་མདོ་སྐྱོད་ཕྱོགས་སུ་བཏང་
 བས། ལྷག་ཆང་ལྷ་མོ་དང་། གཡའ་རིའི་ཆོག་ལུང་། རོང་བོ་རེ་བཞོང་ཕྱོགས་
 སུའང་ཐེབས་ནས་འབྲི་གྲང་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་བསྟན་པ་དར་བྱས་བྱས་²པ་
 དེ་ལའང་ཆོས་སྤྱིད་གཞིས་ཀྱི་དབང་ཤུགས་ཡོད་པ་ཡིན།

ཕག་གྲུ་ཆོས་རྒྱལ་ལྷ་བ་དབང་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཆོན་དང་། ནང་སོ་
 རིན་ཆེན་ལྷན་པོ། ནང་སོ་རྒྱལ་པོ་སྤྱན་མཆོད་གཉིས་སྐྱེས་ཀྱིས་རྗེ་ཙོང་ཁ་བ་
 བཀྱར་ཏེ། མལ་རྩོད་དང་རྒྱུད་ཤོད་སྐྱེས་ས་རིས་མི་སྡེ་མང་ཞིག་མཆོད་གཉིས་
 སུ་ལྷ་བ་དང་། དགའ་ལྷན་དགོན་པ་བཞེངས་སྤྱན་གྱི་མཐུན་རྒྱུར་བར་
 མ་ཟད། སྤུ་གདོང་རྗེ་དཔོན་ནམ་མཁའ་བཟང་པོས་མཐུན་རྒྱུར་རྒྱུར་ཏེ་
 འབྲས་སྤྱངས་དང་། སྤུ་གདོང་རྗེ་དཔོན་ནམ་མཁའ་བཟང་པོ་དང་དེའི་
 སུ་ནམ་མཁའ་དཔལ་འབྱོར་གཉིས་ཀྱིས་སྤྱན་བདག་བྱས་ཏེ་སེར། གཉིས་ཆེའི་
 རྗེ་དཔོན་འབྱོར་སྐྱེས་པ་དཔལ་འབྱོར་བཟང་པོས་མཐུན་རྒྱུར་རྒྱུར་ཏེ་
 བཀྱ་ཤིས་ལྷན་པོ་དགོན་པ་གསར་འདེབས་མཛད་པ་སྐྱེས། ཕག་གྲུ་ཆོས་
 རྒྱལ་འདི་དག་གིས་རི་བོ་དགེ་ལྷན་པའི་བསྟན་པ་དབྱུ་བསྐྱེས་པ་ལ་ཞབས་
 འདེགས་སྐྱབས་ཆེན་བསྐྱབས་ཤིང་། ཆོས་སྤྱི་རྒྱུད་འབྲེལ་གྱིས་བོད་ཁྱེད་
 ཡོངས་ལ་མངའ་དབང་བསྐྱར་བར་མ་ཟད། དེ་སྐྱབས་གསར་དུ་བྱུང་བའི་
 དགེ་ལུགས་པའི་ཆོས་རྒྱུད་འདི་ལ་ཕག་གྲུ་ཆོས་རྒྱལ་གྱིས་རྒྱལ་སྤྱིར་དང་འགན་
 དབང་བསྐྱར་བ་ལ་བརྟེན་ནས། རྗེ་ཙོང་ཁ་བའི་དངོས་སྤྱོད་ཆ་ཁོ་དཔོན་པོ་
 དག་དབང་གྲགས་པ་དང་། རྗེ་ཆེན་ལྷགས་ནག་པ། རྟོགས་ལྷན་འཇམ་
 དཔལ་རྒྱ་མཚོ། དེ་ཆང་ཆོས་རྗེ་བཀྱ་ཤིས་དཔལ་ལྷན། དེའུ་ཆང་ཆོས་རྗེ་ཤུག་
 བཟང་པོ། བྱམས་ཆེན་ཆོས་རྗེ་ཤུག་ཤུ། ཞང་སྤྱ་མཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་བོ། ཆོས་རྗེ་
 བསམ་གཏན་སྤོ་ཤོས། ཟིན་སྤྱ་མཆོས་འཕགས་རྒྱལ་མཆོན་སྐྱེས་མདོ་སྤྱད་
 དུ་ཕེབས་ནས་དགོན་སྡེ་མང་པོ་བཏབ་པ་ལ་བརྟེན་ནས་རྗེའི་བསྟན་པ་མདོ་
 སྤྱད་དུ་མཁྱོགས་རྒྱུར་ངང་བྱབ་གདལ་དུ་བྱིན་པ་དང་འབྲེལ་ནས་བོད་ཀྱི་ཡུལ་
 ལུང་ཁག་བདག་འཛིན་བྱས་པ་ཡིན།

ཕྱིས་ཀྱི་གཞུང་ས་དགའ་ལྷན་པོ་བྱང་བས་བོད་ལ་དབང་སྐྱར་བྱས་པ་

ནས་རྒྱལ་དབང་བདུན་པ་བསྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོའི་སྐབས་ཙམ་ནས་དེང་
རབས་སྤྱི་དོན་པ་དག་གིས་འདོད་པའི་དྲག་པོའི་སྒོ་བས་ཤུགས་སམ། ཆབ་
སྤྱི་རྒྱུ་བའི་ལམ་ནས་བོད་ཡུལ་ཡོངས་རྫོགས་གཅིག་གུར་བྱ་ཐུབ་མེད་པ་
གསལ་བོ་ཡིན་མོད། དབུས་ཀྱི་སྤྲ་ཆེན་དང་ས་གནས་ཁག་གི་སྤྲ་མ། དབུས་
ཀྱི་གདན་ས་ཁག་དང་ས་གནས་ཀྱི་དགོན་ལག་རྣམས་ཙམ་བ་དང་ཡན་ལག་
ཉིང་ལག་གི་རྣམ་པས་བོད་ཡུལ་ཡོངས་རྫོགས་ལ་མ་བྱལ་བ་མེད་པར་འཆིང་
ཡོད་པ་དཔེར་ན། ཤར་སྐལ་ལྷན་རྒྱ་མཚོ་སྤྱི་བཅའ་ན་རིམ་དང་རོང་བོ་དགོན་
པ། རོང་བོ་ནང་སོ་བྱང་འབྲེལ་གྱི་ཆབ་འོག་ཏུ་བྱི་སྡེ་གསུམ་གྱི་དགོན་གྲོང་
ཡོངས་རྫོགས་འདུ་ཞིང་། རོང་བོ་དགོན་ཆེན་གྱི་ཁྲུངས་གདུགས་སའི་དགོན་
པ་དབུས་སེ་འབྲས་དགེ་གསུམ་ཅི་རིགས་སུ་འདུ། དེ་བཞིན་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་
དབྱངས་བཞད་པ་དང་སྤྱི་བཅའ་དགོན་པ། སྤྱི་བཅའ་དཔོན་ཆང་བྱང་འབྲེལ་
གྱི་ཆབ་འོག་ཏུ་ལྷ་སྡེ་ཤོག་པ་བཞི་དང་ཡུལ་ཁའི་ཤོག་པ་བརྒྱད། དགོན་ལག་
བརྒྱ་དང་བརྒྱད་ཀྱིས་བསྐྱས་པའི་དགོན་གྲོང་ཡོངས་རྫོགས་འདུ་ཞིང་། སྤྱི་
བཅའ་དགོན་པའི་མགོ་ཁྲུངས་གདུགས་ས་མཐར་ཐུག་ནི་འབྲས་སྤྱངས་སྒོ་མང་
ཡིན་པ་རི་བཞིན། སྤྱི་འབུམ་དང་བྱ་བྱང་། སྤྱི་མཐོ་དགོན་ཆེན། གསེར་
ཁོག་དང་དགོན་ལུང་། ཅི་ནེ་དགོན་ཆེན། ལྷག་ཆང་ལྷ་མོ་དང་ར་བ་ཀི་རྟི། དེ་
བཞིན་རྒྱལ་མོ་ཆ་བ་རོང་དང་མགོ་ལོག་སོགས་མདོ་སྤྱད་ཀྱི་དགོན་པ་གང་
ཞིག་གི་མཆོད་གཞིས་ལྷ་སྡེ་མི་སྡེ་ལ་མི་གཏོགས་པའི་རུ་སྡེ་ཡན་གར་བ་ཞིག་
གདན་ནས་མེད་ཅིང་། དགོན་པ་དེ་དག་ཀྱང་ཆོས་རྒྱུད་བྱུང་མཐའ་དང་
དགོན་བདག་ཡུལ་བདག་གི་མངའ་ཁོངས་ཆེས་གང་ཞིག་ཏུ་གདུགས་ས་ཡོད་
པ་ནི་ལུས་ཀྱིས་ཉིང་ལག་དང་ཡན་ལག་གི་རྩུལ་དུ་ཡོད་པ་སྟེ། ཆོག་གཞན་ཞིག་
གི་ཐོག་ནས་བཤད་ན། མགོ་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་ནས་མཇུག་ཡུལ་མཐའི་ལུག་

རྒྱུ་ལྡན་གྱི་ཐོད་མི་ཡིན་ནོ་ཙམ་བྱ་སྲུ་གཞོན་གྱི་ཚུལ་དུ་ཡོད་པ་འདི་ཤེས་ན།
ད་གཞོན་གཞི་ནས་ཐོད་གྱི་སྒྲ་མ་པལ་ཆེར་ས་གནས་དེ་དང་དེའི་ཆེ་འདིའི་
ཆོས་སྤྱོད་གཞིས་ཆ་ལ་མངའ་དབང་སྦྱར་མཁན་གྱི་དཔོན་པོ་དང་། ཆེ་བྱི་མའི་
ལམ་སྒྲ་འདྲེན་མཁན་གྱི་མགོན་སྐྱབས་སུ་འཛིན་པའི་ཆོས་དམིགས་བསལ་གྱི་
སྒྲིག་འཇུགས་གྱི་གནས་བབ་གསལ་བོར་ཤེས་ནུས་པ་ཡིན།

ཐོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དམིགས་བསལ་བ་འདི་འདྲ་འཆད་སྐབས། ལྷ་རུ་སུ་
དང་འཇར་མི་ནིས་ལྷ་བུའི་ཡུ་རོབ་སྤྱི་ཡོངས་རྫོགས་ལའང་བྱབ་ཐུབ་མེད་
པའི་ཡུ་རོབ་དུས་རབས་བར་མའི་སྐབས་ཀྱི་ཆོས་སྤྱོད་བྱང་འབྲེལ་གྱི་གོ་དོན་
དེ། ཐོད་ཐེ་བའི་འཛིག་རྟེན་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་ཆོས་སྤྱོད་བྱང་འབྲེལ་གྱི་དཔེ་
མཆོན་དུ་ནམ་ཡང་འབྲེལ་མི་འོས་པ་འདི་ཤེས་དགོས། གནས་ཚུལ་དེའི་ཐོག་
ནས་ཐོད་གྱི་ཆོས་སྤྱོད་བྱང་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་ཆད་ལྡན་ཡིན་མིན་དང་། ལྷག་
པར་དེང་རབས་རྒྱ་ནག་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཆབ་སྲིད་པ་དག་གི་སློ་རོར་འཐད་
མིན་དེ་ཐོད་གྱི་བྱང་རབས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དགེ་སྦྱོན་གཞལ་བྱེད་དུ་བབྱང་ན་ཅད་
དེ་ནོར་འཁྲུལ་ཡིན་པའང་ཤེས་པར་བྱའོ།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་ཨ་མདོ་བས་
བསྐྱེད་ས་པའི་གསར་བརྗེའི་
གྲུབ་ལངས།

འགྲོ་བ་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་འཕེལ་རིམ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁོད་ཡུལ་གྱི་གང་སར་
གསར་བརྗེའི་གྲུབ་ལངས་ནམ་པ་མི་འདྲ་བ་ད་ཅང་མང་བོ་བྱུང་ཆུང་བ་བཞིན།
རང་ཅག་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་དུ་འདྲ་གསར་བརྗེའི་གྲུབ་ལངས་བྱུང་ཆུང་ཞིང་།
བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་གསར་བརྗེའི་གྲུབ་ལངས་དྲག་ཤུགས་ཆེ་ཤོས་དེ་
འབངས་གྲུབ་ལོག་དུ་གྲགས་པའི་གསར་བརྗེའི་གྲུབ་ལངས་དེ་ཡིན།

ང་ཚོས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་ཁག་ལ་ཞིབ་དཔྱད་བྱས་ཆོ། རང་ཅག་གི་
ལོ་རྒྱུས་སྟེང་གི་གྲུབ་ལངས་སྟོབས་ཤུགས་ཆེ་ཤོས་དེའི་མགོ་བསྐྱེད་ས་ས་མདོ་

སྨད་ཡིན་ཅིང་། མདོ་སྨད་ཞིང་འབྲོག་མི་དམངས་ཀྱིས་མགོ་བསྐངས་པའི་
གྲུབ་ལངས་ལས་མཆེད་པ་ཞིག་ཡིན་སྟབས། བོད་སེལ་བུའི་དུས་མགོར་བྱུང་
བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གནས་བབ་གཤམ་ཆེན་དང་། མདོ་སྨད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འཆད་སྐབས་
གཤམ་འགངས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་རྒྱུན་ཞིག་ཡིན་པས། འདིར་དེའི་
སྐོར་མདོར་བསྟུས་ཤིག་འཆད་ཅིས་ཡིན།

དབང་རྒྱུར་གྲལ་རིམ་གྱིས་ཁ་ལོ་རྒྱུར་བཞིན་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ལ་
མཆོན་ན། སྤྱི་གཞུང་གི་བྱེད་བབ་ལ་མི་དམངས་འདོད་སློམ་ཁེངས་ནས་
གྲུབ་ལངས་བྱས་ཏེ་དབང་རྒྱུར་གྲལ་རིམ་མགོ་ཉིང་སློག་རྒྱ་དེ་དཀའ་ཆགས་
དང་ཉེན་ཁ་མེད་པ་ཞིག་མིན་ལ། ཐ་ན་དབང་རྒྱུར་གྲལ་རིམ་གྱིས་དྲག་པོའི་
དཔུང་དམག་བཏང་ནས་མི་དམངས་སྡེ་བ་གསོད་དང་། མི་དམངས་ཀྱི་རྒྱ་
འོར་དང་། ཆོ་སློག་བདེ་འཇགས་བཅས་ཡོད་ཆད་ལ་ཕམ་ཉེས་ཆེན་པོ་ཕོག་
པའི་ཉེན་ཁ་ཡང་མེད་པ་མིན།

དེས་ན་རང་ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་འབངས་གྲུབ་ལོག་ཅིས་པ་དེ་རྒྱ་
རྒྱུན་ཅི་ཞིག་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་བ་དང་། མཇུག་འབྲས་ཅི་ཞིག་བྱུང་བ་བཅས་
ལ་དཔྱད་ཞིབ་བྱ་རྒྱུ་དེ་ཤིན་ཏུ་ནས་གཤམ་འགངས་ཆེ་བ་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༡ ལོར་། བོད་རྒྱལ་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་མཐའ་མ་སྤང་
དར་ཁུ་དུམ་བཙན་བཀོངས་པའི་བྱི་ལོ་དེར། སྤང་དར་གྱི་བཙན་མོ་རྒྱན་མ་
ཆོ་སྤང་བཟའ་བཙན་མོ་འཕན་ལ་སྲས་ཤིག་འཁྲུངས་ཤིང་། བྱིས་དེའི་མིང་ལ་
འོད་སྤང་ཟེར། འདིའི་མཆན་ལ་འོད་སྤང་ཐོགས་དོན་ཡང་། སྤང་དར་གྱི་
བཙན་མོ་ཆེན་རྒྱལ་གཉིས་ལས་ཆེན་མ་དབང་ཆེ་སྟབས། རྒྱན་མར་སྲས་བྱུང་
ན་རྒྱལ་སྤྱི་ཆེན་མའི་ལག་ཏུ་འཆོར་དོགས་ཆེ་སྟབས། ཆེན་མས་སྤྲག་དོག་
གིས་སྲས་གསད་འབྲོག་ལྟ་བུ་བྱས་མི་ཡོང་ངམ་སྟུང་པའི་འཇིགས་སྤྲག་སྤྱེས་

ཏེ། ཉིན་མོ་ཉི་མའི་ཉི་འོད་དང་། མཚན་མོར་སློན་མའི་འོད་སྤང་ལ་བརྟེན་
ནས་སྤྱང་བས་འོད་སྤྱང་བཏགས་ཟེར། དེའི་རྒྱུན་གྱིས་ཆེན་མས་གཡོ་སྤྱོད་
ཏེ་མདང་དགོང་ང་ལའང་བུ་ཞིག་སྤྱོད་སོ་ཞེས་བྱ་བ་བསྐྱུགས་བྱས་སྐབས། སློན་
པོ་ཆོས་མདང་སྤྱོད་གྱི་བྱིས་པར་སོ་ཡོད་པ་ལ་ཡ་མཚན་ཆེ་མོད། དགོས་དབང་
གིས་ཡུམ་གྱི་བཀའ་བརྟན་དུ་རྒྱུག་ཅིས་ཟེར་ནས་ཡུམ་བརྟན་ཐོགས་པར་
གྲགས།

ལོ་རྒྱུས་སྤྱོད་པ་མང་བོ་ཞིག་གིས་ཡུམ་བརྟན་སྤང་དར་གྱི་གདུང་རྒྱུད་
དངོས་གནས་མ་ཡིན་པར་བཞེད་པ་ལྟ་བུའི་དབྱུང་བྱ་ཡོད་ཀྱང་སྐབས་དོན་
དང་ཐད་ཀར་འབྲེལ་བ་མེད་པས་དེའི་སློན་ལ་དོགས་གཙོད་བྱ་རྒྱུ་མིན།

གང་ལྟར་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བཤད་ཚུལ་ཁག་དེ་གཉིས་ལ་ཞིབ་དུ་བརྟག་ཆོ། དེ་
སློན་ནས་ཕྱོགས་ཁག་གཉིས་སུ་གྱེས་པའི་སློན་པོ་ཆོས་བཅུན་མོ་ཆེན་རྒྱལ་
གཉིས་བེད་ལོག་དུ་སྤྱད་དེ་འགལ་ཆེ་བསྐྱེད་ས་པའམ། ཕྱོགས་ཁག་དེ་གཉིས་
རྒྱལ་སྤྱི་འཕྲོག་ཚོད་ཀྱི་ཀུན་སྤོང་ཁོག་བཅངས་གྱིས་སྤང་དར་གྱི་གདུང་རྒྱུད་
དུ་རྒྱར་པའི་སྤྱོད་གཉིས་དར་ཆ་བྱས་ཏེ། རྒྱལ་པོའི་ཕོ་བྲང་ནང་ཁུལ་གྱི་སྤྱི་
དབང་འཕྲོག་ཚོད་ཀྱི་ནང་འཁྲུག་བྱུང་ནས། མཇུག་མཐར་ཡུམ་བརྟན་ཕྱོགས་
ཁག་གིས་དབུ་རུ་བཟུང་ཞིང་། འོད་སྤྱང་ཕྱོགས་ཁག་གིས་གཡོ་རུ་བཟུང་ནས་
འཁྲུག་པ་བསྐྱེད་ས་པའི་སྐབས་རྒྱུན་དེ་བཅུན་མོ་གཉིས་ཀྱི་བར་དང་། དམག་
དཔུང་གི་ནང་། ཐ་ན་བོད་ཡུལ་སྟོད་སྨད་བར་གསུམ་གྱི་མང་ཆོགས་ཀྱི་ཁྲོད་
དུའང་བྱུང་ནས་ལོ་ངོ་༡༩ རིང་གཡུལ་འཁྲུག་ཤིན་དུ་ཡང་བ་བྱུང་བ་དེས་ལོ་
རྒྱུས་སྤྱོད་གི་འབངས་ཀྱི་ལོ་གི་ཆར་གཞི་བསྐྱུན་པ་ཡིན།

སྐབས་དེའི་ནང་འཁྲུག་གི་ཁྲོད་དུ་སློན་གྱི་བཅན་པོ་སྤོང་བཅན་སྐམ་
པོ་ནས་བཟུང་དམག་དཔོན་དང་དཔའ་བོ་ཆོས་གསེར་དང་གཡུ་སོགས་

གཟེངས་ཉགས་སྤྱོད་སྒྲིལ་ཡོད་པ་ལ་གཞི་བྱས་ཏེ། རང་ཆེ་རང་མཐོའི་ལྟ་ཚུལ་
བཟུང་སྟེ་གསེར་བ་དང་གཡུ་བའི་ཤོག་ཁག་དང་། འབྲོག་པ་ཤ་ཟན་གྱི་ཤོག་
ཁག་ ཞིང་བ་ཅུ་ཟན་གྱི་ཤོག་ཁག་སོགས་ཤོག་ཁག་མང་བོར་གྱུས་ཏེ་འཐབ་
འཁྲུག་བརྒྱབ་པའི་གནས་ཚུལ་ལ་བལྟས་ན། མའོ་ཙཱ་ཏུང་གིས་སྤྱོད་དབང་སྒྲེར་
བདག་སྤྱོད་ལྟན་ཡོང་ཆེད་རྒྱ་ནག་དབུས་སོ་བྱང་ནས་རིག་གནས་གསར་བརྗེ་
ཞེས་པའི་ལས་འགུལ་ཆེད་དུ་བསྐྱངས་པས། དུལ་མཐའི་མི་དམངས་རྣམས་
ལ་སྤྱོད་དོན་གྱི་ལྟ་གྲུབ་གང་མེད་པར་འབྱོར་མེད་གྲུལ་རིམ་གྱི་ལོག་ཤོག་ཁག་
སོགས་སུ་གྱུས་ཏེ་སློབ་གྲུ་ཁག་དང་། གཞུང་གི་ལས་ཁུངས་ཁག་ བཟོ་ལས་
པ། དེ་མིན་གྲོང་གསེབ་གྱི་ཞིང་བ་དང་། རི་ཁའི་འབྲོག་པ་ཚུན་ཆད་གྱིས་མའོ་
ཡི་དགོངས་དོན་དངོས་གནས་ཚོད་པའི་འཐབ་འཁྲུག་བརྒྱབ་པ་མིག་ལམ་དུ་
ཤར་འོང་བ་ཞིག་འདུག།

དེའི་རྒྱུ་གྱིས་མདོ་སྨད་ཤར་བྱང་གི་མཐའ་མཆོམས་སུ་སྤྱོད་པའི་བོད་
ཀྱི་དམག་དཔོན་རྣམས་ཀྱིས་བཅན་པོའི་གདུང་རྒྱུད་ནང་ཁུལ་དུ་སྤྱོད་དབང་
འབྲོག་ཚེད་གྱི་འགལ་ལྷེ་ལངས་བཞེན་ཡོད་པའི་གོ་སྐབས་སྤྱད་དེ། སྤྱོད་དབང་
རང་ལག་དུ་ཡོང་བའི་རེ་བ་རྒྱག་མཁན་ཡང་བྱུང་ཡོད་ལ། འགའ་ཞིག་ནི་བོད་
སྤྱོད་ལས་ལ་སྐབས་མ་ལོགས་པའི་གོད་ཆག་འབྱུང་བཞེན་པ་སེམས་གྱིས་མ་
བཟོད་ནས་རང་འགུལ་གྱིས་རྒྱ་ནག་ཐང་ལ་མགོ་འདོགས་བྱེད་མཁན་ཡང་
བྱུང་ཡོད།

དམག་དབུང་མང་ཤོས་ཀྱིས་ཡུམ་བུ་ན་དང་མངའ་བདག་འོད་སྤང་
གི་ཕྱོགས་གཉིས་ཀྱི་རྒྱབ་ཅར་ལངས་ཏེ་འཐབ་འཁྲུག་ལ་ཞུགས་པ་སོགས་བོད་
ཉམས་རྒྱུད་དུ་འགོ་བའི་སྤྱོད་ལས་མང་བོ་འཆར་བཞེན་ཡོད།

བོད་རང་གི་ཡིག་ཆང་ཁག་དུ་འདི་དག་གི་སྒྲོར་དུ་ཅང་ཞིབ་ཆགས་

ཅན་འཁོད་མེད་ཀྱང་། དགེ་འདུན་ཚོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་ཚཱ་དེབ་གསུམ་པར་
འཁོད་པའི་རྒྱའི་ཡིག་ཆ་དང་ལས་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲུ་སྐབས་དེར་མཐའི་
སོ་དམག་འབྲུག་རྒྱུ་ཙམ་³གསལ་ཡང་། འབངས་ཁྱེན་ལོག་གི་སྒྲོར་འཁོད་
མི་འདུག།

ཡེ་ཟུམ་དབྱང་ཚོམ་ཞིག་དུ། འཕངས་ཁྱེན་ལོག་ཐོག་མ་དེ་སྟེ། ཡེ་༤༤
ཡོར་མདོ་རྒྱད་བྱང་ཤར་གྱི་མཐོང་བྱལ་ཁྱི་སྟེའི་ཁོངས་ནས་བྱུང་བར་བཤད་
ཅིང་། རྒྱལ་མོ་འབྲུག་པའི་དེབ་ཐེར་དུ་འཕངས་ཁྱེན་ལོག་ཐོག་མ་དང་ཐོ་དེ་
སྟེ། ཡེ་༤༥ ཡོར་མདོ་རྒྱད་ཀ་རྩ་ཕྱེགས་ནས་ལངས་པར་བཤད་⁴འདྲུག

[illegible]

གང་ལྟར་བཤད་ཚུལ་སྐྱེ་བྱེད་གཉིས་གང་ཡིན་ཀྱང་། འབངས་ཁྱེན་
ལོག་གི་མེ་མྱེ་སོག་མར་མཆེད་ས་དེ་མདོ་སྐྱད་ཁྲལ་རང་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་རྒྱ་
མེད་ཁྱེན་བྲལ་གྱི་ངང་སློང་བྱར་དུ་བྱུང་བཞིག་ཀྱང་མ་ཡིན་པར་མདོ་སྐྱད་བྱང་
ཤར་དང་རྒྱའི་སོ་མཆོམས་སྤྱོད་པའི་དམག་དཔོན་སློན་ཁོང་བཞེས་དང་།
དབུས་ཕྱོགས་གྱི་དམག་དཔོན་ཞང་གསེས་སླ་བའི་དམག་དཔོན་གཉིས་

དེང་སང་གི་ཀན་སུའུ་ལོང་ཞིའི་རྫོང་ཁོངས་སུ་འཐབ་ཅིང་། ཡང་སྒོན་ཁོང་
བཞེར་གྱིས་སུམ་པ་དང་འཁྱེད་མོ་གས་ཀྱི་དམག་གངས་ཉེས་འབུམ་ལྟག་ཁྲིད་
དེ་མདོ་སྨད་ལྷ་ཆུའི་རྒྱུད་དུ་བྱངས་ནས། ཞང་གཡུ་ལོ་དང་འཐབ་སྟེ་གཡུ་ལོ་
བསད་ཅིང་རྒྱལ་ཁ་སྐྱངས། དེ་ནས་ཁོས་མི་སྟེ་དུ་མ་དང་གོས་བྱས་ཤིང་རྟ་
དམག་ཆིག་སྤྱོད་ཅིང་ཁྲིད་དེ། མདོ་སྨད་མཆོ་ཤར་གྱི་ཆང་ཕྱོགས་སུ་གནས་སྟོན་
བོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་ཞང་ཉི་ཉི་ས་སྒོར་ལ་འགོ་བ་བཅོམ་པའི་རྒྱུན་གྱིས། སོ་
སྤང་དམག་དཔོན་ཆེན་པོ་དེ་གཉིས་ལོ་ངོ་ཉི་ཤུ་ལྟག་ལ་དམག་འཁྲུག་གིས་དུས་
འདའ་དགོས་པ་བྱུང་བ་སྟེ། མདོ་སྨད་སྟོ་བྱང་གི་ཡུལ་ཆ་ཀུན་དུ་དམག་འཁྲུག་
ཤ་སྟག་བརྒྱབ་པས་རི་ལུང་ཐམས་ཅད་མི་རོ་དང་རྟ་རོས་ཁོངས་ཤིང་། ལུང་
གཤོང་རྒྱུ་མི་ཁྲག་དང་རྟ་ཁྲག་བཞུར་བ་སོགས་ཞིང་འབྲོག་མི་དམངས་
ཀྱི་འཆོ་གནས་ལ་ཕམ་གྱིང་ཡང་བརྟུག་གིན་ཡོད།

གོང་དུ་བྱུར་ཅིང་བསྟན་པ་ལྟར་གོ་སྐབས་དེ་དང་བསྟན་ནས་ཤ་རུ་སྟེ་
དུན་ཉོང་ས་ཁུལ་དུ་སྟོན་པའི་ཀྱང་དབྱི་ཁའོ་ཞེས་པ་ཞིག་གིས་རྒྱ་སོག་གི་མགོ་
སྤྱད་བྱས་ཏེ་བོད་ལ་ངོ་ལོག་བརྒྱབ། དེ་ཁུལ་གྱི་ཀུའུ་ཁག་བརྒྱ་གཅིག་གི་ས་ཁ་
ཁྱེར་ནས་ཐང་ལ་མགོ་འདོགས་བྱས། ཀྱང་དབྱི་ཁའོ་ཞེས་པ་དེ་རྒྱ་རིགས་ཤིག་
ཡིན་ལ། དང་ཐོག་བོད་རྒྱལ་གྱིས་དམག་དཔོན་དུ་བསྐོས་པ་ཞིག་ཡིན་འདུག་
ཀྱང་། བོད་བཅོན་པོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཁག་གི་བར་ནང་འཁྲུག་ལངས་ནས་རྒྱལ་
སྤྱོད་ལ་ཡོ་འབྲོམ་འབྱུང་བཞིན་པའི་གོ་སྐབས་དང་བསྟན་ནས། འཆོ་གནས་
ལ་དཀའ་སྤྱུག་གྱིང་བཞིན་པའི་མི་དམངས་བསྐྱལ་སྟོང་གིས་བོད་ལ་ངོ་ལོག་
བྱས་ནས་སྟོབས་ཤུགས་གང་འཚམ་རྒྱས་ཤིང་རྒྱ་ནག་ཐང་ལ་མགོ་བཏགས་
བྱས་པ་དེ་འབངས་ཁྱེན་ལོག་གི་ལྟན་ཅིག་བྱེད་རྒྱུ་ལྟར་པར་བཤད་ན་མི་
འཚམ་པ་མེད་ཅིང་། ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་བོད་མི་རྒྱུ་ལ་རྒྱ་ནག་གི་མི་

ལ་ཡིད་ཆེས་སྒོ་གཏད་བྱེད་འོས་མིན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱ་བ་ཅེས་ཞུ་བའི་ཁྱེད་ཀྱི་བཞག་པ་ཡིན།

དེ་ལྟར་བོད་རྒྱལ་གྱི་དབུས་པོ་བྱང་ནང་གི་སྤྱི་དབང་འཕྲིན་ཚད་ཀྱི་ངན་འབྲས་ཕྱོགས་མཐའ་ལ་སྤྱིན་སྟོབས་ཀྱིས་མདོ་སྨད་མི་དམངས་ཀྱི་ས་ནིང་དང་ཕྱགས་བོག་གསོ་སྦྱོང་ལ་གཞོན་འཛོལ་གྱི་ཁྱད་ཆེན་པོ་ཐེབས་པས་མི་དམངས་རྣམས་མཉམ་འབྲེད་འཛོལ་གནས་བྱེད་མ་ཐུབ་པའི་དཀའ་ངལ་མི་བཟད་པ་འཕྲད་པ་དེས། མི་དམངས་ཀྱིས་སྒོ་ཐག་ཅད་དེ་བཅད་ནས་སྤྱི་གཞུང་ལ་ངོ་ཚྭ་ལྟེན་པའི་གསར་བརྒྱུད་འོས་ལངས་ཀྱི་མགོ་ཚུགས་པ་ཡིན་ལ། ཕྱིས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སུ་མི་མེད་དཀྱིས་མས་འོས་ལངས་བྱས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཁེང་ལོག་དང་། གླུ་བས་རེར་འབངས་གྱེན་ལོག་ཅེས་པའི་ཐ་སྐད་སྤྱད་ཡོད།

སྤྱི་ལོ་༡༩༥༢ ལོར་ཞང་ཡན་ཞིན་ཟེར་བས་བོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་ཞིག་གིས་སྤྱི་ལོ་དེ་མདོ་སྨད་ཀ་ཚུ་ཕྱོགས་སུ་འབངས་གྱེན་ལོག་ཐོག་མར་བྱས་ཀྱང་། རིམ་གྱིས་གླུ་བས་དེའི་གྱེན་ལོག་སྟོབས་ཤུགས་དེ་ཁག་གཉིས་སུ་མཆེད་དེ། ཐོག་ཁག་གཅིག་མེས་ཤུགས་ཅད་དེ་ཉམས་ནས་རྒྱ་ནག་ཐང་ལ་མགོ་འདོགས་བྱས་པ་དང་། ཅིག་ཐོས་ཀྱིས་མདོ་སྨད་ལྟོ་རྒྱུད་དང་རྒྱལ་རྩེ་རྒྱལ་མོ་རྒྱལ་ཚུའི་འབབ་རྒྱུད་དུ་གྱེན་ལོག་གི་ལས་འགུལ་མཉམ་སྦྲེལ།

རིམ་གྱིས་མདོ་སྨད་ལྟོ་རྒྱུད་རྒྱལ་མོ་ཆ་བ་རྩེ་ཕྱོགས་སུ་འཕྱར་བཞིན་པའི་གྱེན་ལོག་གི་མེ་ལྷེ་དེ་དར་ཆེ་སོགས་སུ་མཆེད་ཅིང་། དེ་ནས་མདོ་སྨད་ཁུལ་དུ་འབངས་གྱེན་ལོག་གཅིག་མཉམ་སྦྲེལ་གཉིས་མཉམ་སྦྲེལ་གྱིས་ལངས་ཏེ། སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩ ལོར་ཆབ་མདོའི་ཕྱོགས་ནས་དབའས་ཁོ་བཞེར་ལེགས་སྤྱོད་གིས་སྤྱི་ལོ་དེ་འབངས་གྱེན་ལོག་གི་མགོ་ཚུགས་ཤིང་། རིང་མིན་གྱེན་ལོག་གི་རྒྱུ་རྒྱུ་དེ་མདོ་སྨད་ནས་དབའས་གཙང་ཁུལ་དུ་མཆེད་དེ། དབའས་དུ་དང་གཙང་བའི་

གྲུབ་ལོག་རིམ་གྱིས་དྲགས་ཀོང་ཕྱོགས་ཀྱི་གྲུབ་ལོག་སོགས་གཅིག་མཛུགས་
གཉིས་མཐུད་དུ་ལངས་ནས། སློན་གྱི་རྒྱལ་རྒྱུད་དང་སྐྱེད་གཞི་དག་གི་རིགས་
རྒྱུད་མཐོང་ཆོད་བསད་པ་དང་། མཐོང་རིམ་དཔོན་རིགས་གནས་སྡོད་བྱེད་
པའི་མཁར་རྫོང་རྒྱུ་མཐུན་གཏོར་བཞིག་བཏང་སྟེ། དེ་དག་གི་བང་མཛོད་དུ་
བསགས་པའི་བཟོ་འབྲུ་སོགས་བཞོ་བཤའ་བརྒྱབ་པ་དང་། ཐ་ན་བཙན་པོ་རིམ་
བྱོན་གྱི་བང་སོ་ཁག་ཀྱང་བྱས་ནས། གསེར་དངུལ་གཡུ་བྱར་སོགས་བང་སའི་
རྒྱུ་དངོས་རྒྱུ་མཐུན་མང་ཆོགས་ལ་བཞོ་འབྲུ་མཐུན་བྱས།

འདི་ནི་རང་གི་ཆབ་འབངས་མི་དམངས་ཀྱི་བདེ་སྤྱད་ལ་བསམ་ཞིབ་
བྱ་བྱས་བལ་ཞིང་། རྒྱལ་སྤྱི་དུས་མེད་ཟུངས་བད་དུ་གྱུར་ཀྱང་རང་ཆོད་མི་
ཐིག་པར་ནང་འཁྲུག་སློང་མཁན་གྱི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཁག་ཙམ་དུ་འགྲོ་བའི་དུས་
ཡུན་རིང་ཐུང་དུ་བཏང་བ་ཞིག་དང་། འབྱུང་འཁྱུར་དང་ད་ལྟོ་བོད་ཀྱི་མཐོ་
རིམ་དཔོན་རིགས་རྒྱུ་མཐུན་ལ་ནམ་ཡིན་ཡང་མི་དམངས་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་
བརྗེད་མི་རུང་བའི་བསྐྱེད་བྱ་བཟོ་མོ་བརྒྱབ་པ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན།

མཐའ་དོན་མེས་ཨོག་ཆོམ་གྱི་སྐབས་ནས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱི་དུས་མེད་གི་
སློན་ཆེན་ཆོའི་བར་ལ་ཆོས་ལུགས་གྲུབ་མཐའ་དང་། སྤྱི་དབང་འཕྲོག་ཆོད་
ཀྱི་ལྷ་གྲུ་འབྲས་ནས་ཡོད་ཐོག་སྤྱི་སྤྱོད་ལྷ་བཙན་གྱི་སྐབས་བན་བོན་འགལ་
ཟླའི་ཆེ་མོར་སོན་ཅིང་། སྤྱི་རལ་དང་སྤྱི་དབང་གི་སྐབས་དེ་དག་དུ་རྒྱལ་སྤྱི་
དུས་མེད་སློན་ཆེན་ཆོའི་བར་ཆོས་ལུགས་དང་ཆོས་ལུགས་མ་ཡིན་པའི་འགལ་
ཟླ་ཏུ་ཅང་ཆེན་པོར་གྱུར་ཏེ། ཕྱོགས་འགལ་སློན་པོ་ཆོས་བཟོས་པའི་སྤྱོད་ཕྱོགས་
སྤྱི་ཆོགས་མི་དམངས་ཀྱི་ནང་དུ་འང་བྱུང་ནས། བན་བོན་ཆོས་ལུགས་གང་
ལ་དད་མོས་ཡོད་མེད་སོགས་ཀྱི་བསམ་ཚུལ་ཤུགས་ཆེན་ཡོད་ཁར། བྱ་བའི་
འཆོ་རྟེན་དང་དགོན་པའི་མཆོད་གཞིས་སོགས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཁྲལ་ལས་ལྗེད་

གཞོན་ཅན་གྱི་དཀའ་ངལ་ཅི་ཅམ་འཕྲད་པ་དེ་ཅམ་གྱིས་རྒྱལ་པོ་དང་དེས་
 བཅུགས་པའི་སྲིད་ཁྲིམས་ལ་འདོད་མོས་རྗེ་རྒྱུ་དུ་འགོ་བཞེན་ཡོད་ཅིང་།
 ལྷག་པར་དུ་རྒྱལ་རྒྱུད་ནང་ཁུལ་གྱི་ཡུམ་བུ་དང་འོད་སྤང་གི་བར་མ་འཆམ་
 པའི་འཁྲུག་ཅོད་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་བཅས་ཀྱི་མཛུགས་འབྲས་ནི། སྤར་གྱི་ལོ་ངོ་བརྒྱ་
 ཕྲག་དུ་མའི་རིང་བོད་རྒྱལ་ཁབ་གྱིས་རྒྱ་ནག་ཐང་ལ་འདྲ་མཉམ་དོ་མཉམ་གྱིས་
 གཡུལ་འགྱུར་བྱེད་ཀྱིས་པར་མ་ཟད། ཐང་གི་རྒྱལ་ས་ཚུན་ཆད་འཕྲོག་ཀྱིས་
 པའི་སྟོབས་ཤུགས་རྩ་མེད་དུ་སོང་ཞིང་། མངའ་འབངས་སུ་བཀྲུག་ཟིན་པའི་
 མི་རིགས་གཞན་ལྟ་ཅི། བོད་རང་གི་མཐའ་མཆམས་ཁག་ལའང་བདག་པོ་
 རྒྱག་མ་ཀྱིས་པར་ཆོ་ཁག་ནམས་རང་མགོ་རང་ཐོན་དང་། ས་ཁུལ་བཅད་
 བཟུང་། ཆོས་རྒྱུད་གྲུབ་མཐའ་གསར་བ་ཁག་དང་། སླ་ཆེན་མི་དྲག་ཁག་བར་
 གྱི་འགྲན་ཅོད་འཕེལ་ཏེ། གཅིག་འོག་གཅིག་ལ་མི་འདྲ་བའི་རྒྱལ་ཕྱན་གྱི་མིང་
 གིས་འབོད་ཆོག་པ་ཉི་ཆོ་བ་མང་ཅམ་བྱུང་ཡང་། བོད་ཁྱོན་ཡོངས་རྫོགས་ལ་
 གཅིག་གྱུར་དབང་རྒྱུར་བྱེད་ཀྱིས་པའི་རྒྱལ་པོ་དང་སླ་ཆེན་སུ་ཡང་མ་བྱུང་
 བར། ལུ་མཐུད་ཆབ་སྲིད་ཐོག་ཉམས་རྒྱུད་དང་། དཔལ་འབྱོར་ཐད་ཡར་
 རྒྱས་རྒྱུ་ཡང་། ཆོན་རིག་དང་བཟོ་ལས་གསར་བ་གཏན་ནས་མེད་པ། མཐའི་
 ས་མཆམས་ཁག་ནས་ཤོག་སུ་སྤུམ་ཐོས་གྱིས་བོད་ཡུལ་རྗེ་རྒྱུ་དུ་འགོ་བཞེན་
 ལོ་ངོ་༡༩༩༩ བསྐྱུལ་བ་ཡིན་ནོ།

མཐའ་སྟོམ་འབངས་ཀྱི་ལོག་གི་མཛུགས་འབྲས་ཤིན་ཏུ་ཡང་བ་ཞིག་
 བྱུང་བ་ཡིན་ཀྱང་། མཛུགས་འབྲས་ངན་པ་དེ་རྒྱུན་མཁན་ཆབ་འབངས་མི་སེར་
 རྣམས་མ་ཡིན་པར། དབུས་སྲིད་གཞུང་ནང་གི་རྒྱལ་སྟོན་དང་། བཅུན་མོ།
 དམག་དཔོན་བཅས་ཡིན་ལྟར། འབངས་ཀྱི་ལོག་ལས་བྱུང་བའི་དགོ་སྟོན་
 དག་ཆབ་འབངས་མི་སེར་རྣམས་འགོལ་འོས་པ་མིན་ནོ།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་བསྟན་པའི་ མེ་རི་མདོ་སྨད་ནས་གསལ་པ།

བོད་རྒྱལ་མཐའ་མ་སྐང་དར་ཁུ་དུམ་བཙན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་གདེང་
འཛིག་བྱེད་སྐབས་བསྟན་པ་བསྟུབས་པ་དང་དགེ་འདུན་པ་བསད་བཀོལ་
བྱས་པ་སོགས་ངན་སྦྱོན་ཉག་ཅིག་བཟང་མཁན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིབ་མང་ཤོས་
དང་། ཡང་སྐང་དར་གྱིས་བསྟན་པ་མ་བཤིག་པར་མ་ཟད། ཁོང་སྐྱེད་ངོས་
གྱི་བཀའ་བཀོད་ལྟར་ལྟ་ཁང་བཞེངས་ཚུལ་སོགས་བཤད་ཚུལ་གཞན་ཞིག་
ཀྱང་དེང་སྐབས་དཔེ་གསར་བྱེད་བཞིན་འདུག

སྐང་དར་ནི་ལོ་ངོ་ཆིག་ལྔ་ལྷེད་ཀྱི་སྡོན་ནས་འདས་ཟིན་སྟབས་ཁོ་རང་
བཟང་ངན་ལ་ཚོད་པ་བྱས་པས་ཐོན་རྒྱ་ཅི་ཡང་མེད་མོད། ཁོང་གིས་སྤྱི་

དབང་འདྲིན་པའི་སྐབས་དེར་དབུས་གཙང་དུ་གྲ་བ་ནམས་བསད་གཏུབ་
 སུན་བཅེར་གྱི་དབང་གིས་ཚྭ་གས་མཐར་ཐོར་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། ལོ་རྒྱུས་
 ཐོག་གི་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་མི་གསུམ་ཡང་དབུས་གཙང་དུ་གནས་ཐབས་བྲལ་
 བས། འདུལ་གཞུང་སོགས་ཆོས་དཔེ་རྩ་ཆེན་དེལ་ཁལ་གཅིག་མཉམ་ཁྱེར་གྱིས་
 མངའ་རིས་དང་གར་ལོག་སོག་ཡུལ་བརྒྱད་ནས་མདོ་སྐྱོད་དན་ཏིག་ཚྭ་གས་
 སུ་བྲོས་བྱོལ་ལ་སླེབས་དགོས་བྱུང་བ་སོགས་ལ་བརྟག་ན། སྤང་དར་ཆོས་ལ་
 དགའ་མིན་གང་ལྟར་ཡང་ཁོང་གི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་མངའ་འོག་ནས་ཆོས་ལུགས་
 པ་ནམས་སྣོད་བཟོ་མི་བདེ་བའི་དཀའ་ངལ་ཆེན་པོ་ཞིག་འཕྲད་ཡོད་པ་རྟོགས་
 བྱས།

ད་དུང་སྤང་དར་རང་གིས་བྱས་པའམ་སློན་པོ་ཆོའི་དབང་ཤེད་གྱིས་
 ཁྱེར་བ་གང་ལྟར་ཁོང་གིས་རྒྱལ་སྲིད་བཟུང་བའི་རྗེས་ནས་དབུས་གཙང་ཁུལ་
 དུ་འདུལ་བའི་སྣོན་རྒྱུན་རྩ་ཆད་དུ་སོང་བ་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིན་ལ།
 གལ་སྲིད་སྐབས་དེར་དབུས་གཙང་གི་ཡུལ་དུ་འདུལ་བའི་སྣོན་རྒྱུན་མ་ཉམས་
 པར་ཡོད་ཆོ། ཕྱིས་ཀྱི་དབུས་གཙང་གི་མི་བརྒྱ་སོགས་དཀའ་ངལ་བྱུང་བས་ད་
 གྱིས་མདོ་སྐྱོད་དུ་སྣོན་རྒྱུན་ལེན་དུ་ཡོང་མི་སྲིད་ལ། མངའ་རིས་པ་ལྟ་སྐྱ་མ་
 ཡེ་ཤེས་འོད་ཀྱི་བཀའ་བཀོད་ལྟར་ལོ་ཆེན་རིན་བཟང་སོགས་རྒྱ་གར་དུ་སྣོན་
 རྒྱུན་ལེན་དུ་བརྒྱུངས་པ་དེ་ཡང་དོན་མེད་ཀྱི་ལས་ཀ་ལྟག་མ་ཞིག་ཆགས་སྲིད་
 པ་ཡིན། ཡིན་ནའང་སྤང་དར་ཆོས་ལུགས་ལ་དགའ་སྤང་ཅི་འདྲ་ཡོད་པའི་
 རྒྱུར་སྐབས་དོན་དང་མ་འབྲེལ་བས་མཐའ་དབྱེད་བྱ་རྒྱུ་མིན་ལ། བསྟན་པ་
 ཕྱིར་དར་སྐབས་མདོ་སྐྱོད་དུ་སླ་ཆེན་དགོངས་པ་རབ་གསལ་གྱིས་འདུལ་བའི་
 སྣོན་རྒྱུན་སླེལ་ནས་བསྟན་པ་ལ་ལག་རྗེས་བཞག་ཚུལ་རྒྱུར་འཆད་རྒྱུ་ཡིན།

སླ་ཆེན་འབྲུངས་འདས་ལོ་ཆོགས་ཐད་ཀྱན་མཁུན་འཇམ་དབྱངས་

བཞད་པའི་བསྟན་ཅིས་དང་། བཀ་དགོན་པའི་མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང་། ཆོ་
 ཏན་ཞབས་བྱང་གི་སྤྱི་ཆེན་ནམ་ཐར་སོགས་སུ་མེ་མཁའ་རྒྱ་མཚོ་༡༡༩ ཉེ་སྤྱི་
 ལོ་༩༥༡ ལ་འཁྲུངས་ནས་རབ་བྱུང་དང་བོའི་ཤིང་པག་ཉེ་སྤྱི་ལོ་༡༠༡༥ འདས་
 པར་བཞེད་པ་དང་། ཡང་འགོས་ལོའི་དེབ་སྟོན་དང་། སུམ་པའི་ཆོས་འབྱུང་
 དཔག་བསམ་ལྟོན་བཟང་། བདུད་འདོམས་ཆོས་འབྱུང་། རྩ་དཔལ་སྤྱུལ།
 བཀ་དགོན་པའི་ཅིས་གཞུང་སོགས་སུ་རྒྱ་བྱི་ཉེ་མེ་མཁའ་རྒྱ་མཚོ་༡༢༩ དང་
 སྤྱི་ལོ་༡༩༡ ལ་འཁྲུངས་ནས། ཤིང་པག་མེ་མཁའ་རྒྱ་མཚོ་༡༥༡ ཉེ་སྤྱི་ལོ་༩༧༥
 འདས་པར་འདོད་པའི་ལུགས་གཉིས་བྱུང་ཡོད། སྤྱི་ཆེན་འཁྲུངས་འདས་ཀྱི་
 ལོ་ཆོགས་མི་མཐུན་པ་སྤྱི་གཉིས་གང་ཡིན་ཀྱང་། སྤྱི་ཆེན་དགུང་གངས་གྲ་
 གསུམ་བཞུགས་པ་ལ་མི་མཐུན་པ་མིན་ཡང་། སྤྱིང་བཅན་གྱི་འདས་ལོ་འདོད་
 རྒྱལ་ལ་ལོ་རྒྱུ་བྱུང་བར་བྱུང་ཡོད་སྟབས། འདིར་ཡང་ལོ་ངོ་བྱུག་བྱུང་
 བར་བྱུང་བ་ཡིན།

རྒྱུའི་ཡིག་ཆ་དང་ཏུན་ཏོང་ཡིག་རྒྱུའི་གི་རྩིས་འབྲང་དེར་རབས་པ་
 དག་གིས་སྤྱིང་བཅན་སྤྱི་ལོ་༩༥༠ བར་འདས་པར་འདོད་རྒྱུང་བྱུང་གིན་ཡོད་
 ཀྱང་། ཏུན་ཏོང་ཡིག་ཆའི་ལོ་ཆོགས་ནམས་ཀྱང་བསྟན་ཆགས་སུ་ཡོད་པ་ཞིག་
 ཞེ་ཡིན་སྟམ་པའི་དོགས་པ་དང་དབྱུང་བྱ་མང་མོད། དགེ་བཤེས་དགེ་འདུན་
 སྤྱི་གོས་ཀྱི་འབྲས་སྤྱངས་ཆོས་འབྱུང་དུ་སྤྱི་ཆེན་འཁྲུངས་ལོ་༡༩༡ ལ་བཤད་
 པ་དང་། དུང་དཀར་སྤྱི་བཟང་འཕྲིན་ལས་དང་དོན་གྲུབ་རྒྱལ། རྒྱལ་མོ་འབྲུག་
 པ་སོགས་དེར་རབས་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བ་ནམས་ཀྱིས་མངའ་བདག་ཁྱིམ་ལོ་སྤྱི་
 ཏུག་ཅིས་པ་དང་བསྟན་ནས་བཤད་པའི་རྒྱ་མཚན་དུ་མ་དང་གཞིགས་ནས།
 རེ་ཞིག་སྤྱི་ཆེན་གྱི་འཁྲུངས་ལོ་༡༩༡ དང་འདས་ལོ་༩༧༥ བྱས་པ་དེ་གཞི་ལ་
 འདོག་རྒྱ་ཡིན།

སྤྱི་ཆེན་གྱི་ཡབ་སྐུ་ཡིན་སྐོར་ལ་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ་ན། “བོན་
པོའི་རྒྱ་བོའི་(པོ)བྱ་གསལ་བཟངས་བྱ་བའི་ཆ་བོ། ལུ་གཟུ་གསལ་བར་བེར་
བ་ལ་”ཞེས་སྤྱི་ཆེན་གྱི་ཡབ་ཡུམ་གང་གི་མཚན་ཡང་མ་བཤད་ཅིང་། ཡོངས་
གྲགས་སུ་སྤྱི་ཆེན་གྱི་ཡབ་དུ་བཤད་པའི་བོན་པོ་དེ་ལུ་བྱ་གསལ་བྱ་བ་སྤྱི་ཆེན་གྱི་
ཡབ་མ་ཡིན་པར། སྤྱི་ཆེན་དེའི་ཆ་བོ་ཡིན་པར་བཤད་འདུག་པ་བདེན་རྒྱུ་ན་
གང་ཡིན་གྱི་ཁྱུན་ཐག་མི་ཆོད་ཀྱང་། ལོ་རྒྱུས་ཡོངས་གྲགས་ལྟར་ན་རྒྱ་བོ་དེ་
སྤྱི་ཆེན་གྱི་ཡབ་ཡིན།

མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་ཡུལ་གྱི་གང་སར་བོན་གྱི་རྗེས་ཤུལ་ཡོད་པ་ལྟར་སྤྱི་ཆེན་
འདི་བའང་བོན་གྱི་མ་ཞེས་ནས་འཁྲུངས་ཤིང་། བོན་ཆོས་ཀྱང་གང་འཆམ་
སྦྱངས་ཐོང་བར་མ་བཟད། དབུས་གཙང་གི་མི་བརྒྱའི་ཡ་ཀྱལ་སྤྱི་མེས་ཚུལ་
ཁྲིམས་ཤེས་རབ་དབུས་སུ་ཐོན་ཁར་སྤྱི་ཆེན་ལ་རྟེན་སྐུལ་ཞུས་སྐབས། བོན་
པོའི་འོ་བ་ཞུལ་ས་སེར་བསྐྱས་པ་གསེལ་འཕྲོ་ཞེས་གནང་ནས་“འདི་གྱོན་ལ་
ང་མ་བརྟེན་པ་གྱིས་”ཞེས་གསུངས་པར་བཤད་པ་ལ་གཞིགས་ན། སྤྱི་ཆེན་
འདི་བ་སྤྱི་ཆེན་ཆོས་ལ་དད་པ་མ་བཟད་ཆོས་འདུལ་བ་ལ་རབ་དུ་བྱུང་ནས་
དགྲུང་ལོ་བཞེས་པར་ཕེབས་སྐབས་ཀྱང་སྤྱི་ཆེན་གྱི་བག་ཆགས་ཀྱི་དབང་གིས་
བོན་པོའི་ཞུ་མོ་གྱོན་ཡོད་པ་ལོ་རྒྱུས་ཁག་དུ་གསལ་ཡང་། ཕྱིས་སུ་རིམ་གྱིས་བོན་
པོ་པལ་ཆེར་ནང་བ་ལ་བསྐྱར་ཅིང་། ཆོས་འབྱུང་ཁག་དུ་བོད་ཀྱི་བོན་དགོན་
ཁག་མང་བོ་ནང་བ་ལ་བསྐྱར་བ་དེ་ལོ་རྒྱུས་རང་ཞེས་གྱི་བྱས་རྗེས་གལ་ཆེན་
དུ་བཅི་བཞེན་ཡོད་པའང་གསལ་བོར་མཐོང་ནུས།

སྤྱི་ཆེན་འཁྲུངས་ཡུལ་ཐད་འབྲུག་པ་པད་དཀར་གྱི་ཆོས་འབྱུང་དུ།
“ཙོང་ཁ་ནས་སྤྱི་ཆེན་པ། བོན་གཞོན་ནུ་ལུ་བྱ་གསལ་འབར་ཞེས་བྱ་བ་ཞེས་ཁོང་
ནམས་ལ་དད་པས་གཏུགས་ཤིང་།”ཞེས་དང་། འགོས་གྱིས་“ཙོང་ཁ་བདེ་

ཁམས་སུ་ཆུ་མོ་བྱི་བ་ལ་སྐྱེ་འབྱུངས་ཏེ།³”ཞེས་འབྱུང་བར་མ་ཟད། ཁམས་པ་
 རྟེན་འཛིན་འབྱུང་དུ། “མ་ལུང་རྩོམ་པའི་བྲག་ར། དན་ཏིག་པད་མའི་ཡང་དགོན།
 ཅེ་དུག་ལྷན་གྱི་གོང་བ། གཡུང་དྲུང་ཤེལ་གྱི་བྲག་ཕུག་ཅེས་བྱ་བའི་གནས་དེར།
 སྐྱ་ཆེན་པོ་དགོངས་པ་རབ་གསལ་སྐྱེ་འབྱུངས་ཏེ།⁴”ཞེས་གནས་ཡུལ་ལ་
 བསྟགས་བརྗོད་དང་བཅས་བཤད་པ་དང་། སྤུ་བཀྱན་ཆོས་གྱི་ཉི་མས་“ཆུ་
 མོ་བྱི་བའི་ལོར་ཙུང་ཁ་བདེ་ཁམས་སུ་བོན་པོ་བཟའ་མི་གཉིས་གྱི་བྱར་སྐྱེའི་སྐྱེ་
 བ་བཞེས་⁵”ཞེས་དང་། ཁམས་པ་མི་གསུམ་མདོ་སྨད་དན་ཏིག་ཕྱོགས་སུ་ཐོག་
 མར་སྐྱེ་བས་སྐྱབས་དགོངས་པ་རབ་གསལ་ཕུག་ཆུ་ལ་སྐྱོར་སྐྱོལ་བས་བཏགས་
 མར་གསལ་བ་ནི། “དེ་ནས་དན་ཏིག་ཤེལ་གྱི་དགོན་པར་... ལུན་རྩུ་དཔལ་
 འབར་བོན་ལོའི་བྱ་ལུན་རྩུ་དགེ་བ་འབར་ར་འཆོ་བས་མཐོང་སྟེ།⁶”ཞེས་ཀྱང་
 འབྱུང་བའི་ཐོག་ནས་འགོས་ལོ་དང་། འབྲུག་པ་པད་དཀར། རྩེ་སྤུ་བཀྱན་
 པ་སོགས་གྱི་ཙུང་ཁ་བདེ་ཁམས་སུ་འབྱུངས་པར་བཞེད་པ་དང་། སྐྱོལ་བས་
 བཏགས་མ་དང་། རྟེན་འཛིན་འབྱུང་སོགས་སུ་རི་བོ་དན་ཏིག་ཕྱོགས་སུ་
 འབྱུངས་པར་བཞེད་པའི་བྱད་པར་ཅུ་ལས། མདོ་སྨད་ནས་འབྱུངས་པར་
 བཞེད་པ་གཅིག་མཚུངས་ཡིན།

འོན་ཀྱང་རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་དུ། འཕན་ཡུལ་ཞོག་ཟེར་
 བའི་ས་ཆར། ལྷ་གསལ་གཤེན་འབར་བྱ་བའི་བོན་པོ་ཞིག་གི་བྱར་སྐྱེས་ཤིང་
 མཚན་ལ་རྩུ་བ་འཕན་དུ་བཏགས། བྱིས་པ་དེ་སྤང་གསལ་ལྟ་ཁང་བྱ་བར་བྱིན་
 ཏེ་རབ་བྱུང་གི་གཟུགས་རིས་མཐོང་བས་ཆན་མོ་ཞིག་ལ་དེའི་སྐྱོར་རིས་པ་
 བརྒྱད་ནས་མིག་ནས་མཆི་མ་འཁྲིགས་པའི་དད་པ་སྐྱེས་ཤིང་མདོ་སྨད་དུ་ཡོང་
 ནས་ཁམས་པ་མི་གསུམ་ལས་རབ་དུ་བྱུང་བར་བཤད་⁷འདུག་པ་དང་། རྩོན་
 ཏུ་ར་ན་ཐའི་ཐུང་ཆོས་འབྱུང་དུ།

[illegible]

ཡིན་ནའང་བཤད་ཚུལ་དེ་དག་ནི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྐོར་བ་སྤྱི་དང་མི་
མ་སྐྱེན་སྟབས། གཙུག་སྤེར་གིས་གསལ་མེད་པའི་བཤད་སྒྲུབ་བཀག་ནས་རང་
ལྷགས་རྗེ་རང་བྱུང་དོ་རྗེ་དང་ཀུན་མཁྱེན་བྱ་གཉིས་ལ་གཏུགས་ནས་མདོ་སྨད་
དྲུ་འབྲུངས་པར་བཤད་འདུག་པ་དེས། བོད་པ་ཆ་ཏི་ཏ་¹⁰ དང་རྗོན་ཏུ་ར་
ན་མེད་འདོད་ཚུལ་ཡང་རང་བཞིན་གྱིས་ཁེགས་པ་ཡིན།

གཞན་ཡང་དགྲ་ལོ་རྒྱུད་དུས་ནས་སྤྱི་ལོ་བཅུ་གསུམ་པ་རིམ་
 དུས་ཀྱི་གསལ་བསྐྱེད་ལ་རྒྱུས་མཐའ་ཆེ་ཁར། འདིའི་སྐོར་ལ་དམིགས་བསལ་གྱིས་
 ཞིབ་འཇུག་དཔྱིས་སྤྱོད་པ་གནང་བའི་མཁས་དབང་ཆེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་བས་
 གྲུང་གཙུག་སྤེང་གི་བཞེད་པ་འཐད་སྟོགས་སུ་བརྒྱུད་ནས། གསལ་མེད་བཤད་
 རྒྱུ་ལ་དོན་གྱིས་སྤྱོད་ཀ་གནང་འདུག་ཅིང། མདོ་དོན་སྤྱི་ལོ་འཁྲུངས་ཤུལ་
 ཡིན་ཟེར་བའི་ཁང་བ་ཞིག་ད་ལྟོར་བསྟན་དུ་ཡོད་པས་ན། སྤྱི་ལོ་འཁྲུངས་
 ཡུལ་ནི་མདོ་སྤྱོད་དུས་ཀྱི་གཞི་ལྟར་བས་ཉེ་དེད་སང་གི་ཡ་ཐུང་མ་རྒྱུད་
 འགམ་རྒྱུད་རྒྱུར་ཁོང་ཆོར་འཁྲུངས་པར་བཞེད་པ་ཡིན་ལ། ཀུན་མཁྱེན་
 སྤྱི་ལོ་འཁྲུངས་པའི་རང་རྒྱུད་ལྟར་སྤྱོད་པས་གསལ་ཆས་རྒྱས་པ་སྤྱོད་ཉེ་ཆ་
 བབས་བྱས། དེ་ནས་འོང་སྐབས་སྤྱོད་པ་འདི་དམར་ཆང་སྤྱི་ལོ་འཁྲུངས་
 ས་ཡིན་པས་དེར་བསྐོར་བ་བྱས།¹¹ ཞེས་འབྱུང་བའང་དོན་གྱིས་སྤྱི་ལོ་འཁྲུངས་

གོ་དགོས་པ་ཡིན་ནམ་སྟེ།

གསལ་མེ་དང་མུང་ཚུང་འབྱུང་སོགས་ཀྱི་འདོད་པ་ལྟར་འཕན་ཡུལ་
 གྱི་བྱིས་པ་ཞིག་གིས་གྲུ་བའི་གཟུགས་རིས་ལ་བལྟས་ནས་དད་པ་སྦྱིས་ཏེ་མདོ་
 སྐད་དུ་ཡོང་བའི་དབང་དུ་བཏང་ཆེ་རིགས་པའི་གཞོན་བྱེད་འབབ་པ་ལྟོག་
 མི་རྒྱས་ཏེ། རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ་ན། “ལོ་བཙུ་ལྷ་བ་གཅིག་ ཁོང་ནམས་
 ལ་དད་ནས།”¹² ཞེས་འབྱུང་བ་ལྟར་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་མང་ཤོས་སུ་སྤྲེལ་ཆེན་རབ་
 ཏུ་བྱུང་སྐབས་དགྲུང་ལོ་བཙུ་ལྷ་ཡིན་པ་ཞུས་མཚུངས་ཤིང་། དགྲུང་ལོ་བཙུ་
 ལྷའི་སྟེང་མདོ་སྐད་ནས་རབ་ཏུ་བྱུང་བ་ཡིན་ན་དགྲུང་ལོ་བཙུ་ལྷའི་གོང་མདོ་
 སྐད་ལ་ཡོང་སྐབས་ལམ་རིགས་ཡོད་དམ་ཅིང་། ཡོད་ན་སུ་དང་སུ་ཡིན་པ་
 འཆད་དགོས་ཤིང་། མེད་ན་མདོ་སྐད་དུ་སྤྲེལ་སྒྱུ་དཀའ་སྟེ། གནའ་དུས་
 མདོ་སྐད་ཀྱི་དབྱུང་མཇུག་པ་དར་མ་ཆོ་ལྷ་སར་སོང་ན་མ་མཐར་ཡང་ལྷ་རོ་
 དུག་ཅམ་འགོར་ཞིང་། མ་ཆུ་དང་འབྲི་ཆུ་སོགས་གཙང་བོ་ད་ཅང་ཆེན་པོ་དག་
 ལན་དུ་མར་སྒྲོལ་དགོས་སྟབས། བྱིས་པ་ཁོར་འགྲོས་ཤིག་པར་བཟད། དར་
 མ་ལྷ་སྒྲོར་རེ་སོང་ཡང་ཆོང་ཆེན་ཆོའི་རྟ་རྩལ་མཛོ་གཡག་ལ་མ་བཞེན་ན་ཆུ་
 གྲུང་དེ་དག་བཟོད་མ་རྒྱས་པར་ངང་སྒྲུག་བྱེད་དགོས་ན། དེ་འདྲའི་བྱིས་པ་
 ཞིག་དབྱུང་ནས་མདོ་སྐད་དུ་སྤྲེལ་སྒྱུ་ཆེས་ཤིན་ཏུ་དཀའ་བར་སེམས། སྤྲེལ་
 ཆེན་གྱི་གདུང་རྒྱུད་ཐད་ཆེ་ཏན་ཞབས་བྱུང་བས།

གནའ་དུས་ཚུལ་མེས་དཔོན་ནམ་གསུམ་གྱི་དུས་མདོ་སྐད་ཀྱི་
 ཆར་མཐའི་སོ་མཚམས་སྐྱུང་བའི་སྟོན་དམག་དུ་མ་མངགས་པར་
 མཛད་པའི་སྟོན་ཆེན་ཞིག་གི་འགྲོག་རུ་ཆགས་པ་ལས་མཆེད་པར་
 མདོན་ཏེ། སྤྲེལ་ཆེན་རང་གི་གསུང་དུ།

དང་བོ་བྱུང་མེད་སྟོག་འཛོང་མ། །

བར་དུ་སྐྱུ་སྒྲུང་ཁྲི་གསུམ་རྗེ། །

ད་ལྟ་སྐྱུ་གཟུང་དག་བ་གསལ། ། ཞེས་རང་གི་སྒྲིམ་སྒྲུབ་
སྐྱུ་མ་པོ་ད་ཀྱུ་ཁྲི་མ་ཐའ་སོ་སྒྲུང་སྒྲོན་འབྲོ་སྐྱུ་སྒྲུང་ཁྲི་གསུམ་རྗེ་
ཞེས་པ་དེ་ཡིན་པར་གསུངས་པས།”ཞེས་དང་།

ཤིང་བཟའ་སྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚན་གྱི་པོ་ད་སོག་ཆོས་འབྱུང་དུ། “སྒྲོན་འབྲོ་སྐྱུ་
སྒྲུང་ཁྲི་གསུམ་རྗེ་འབྲོག་རུ་ལས་”འབྲུངས་པར་བཤད་¹³ པ་འདི་གཞིས་གྱི་
འབྲུངས་བཅོལ་ས་སྤྱ་ཆེན་རང་གི་གསུང་ཆོག་དེ་ཡིན་པ་འདྲ་ཞིང་། འགོས་
གྱིས་“འབྲོ་སྐྱུ་སྒྲུང་གི་ཁྲི་གསུམ་རྗེ་ཞེས་པའི་སྒྲོན་པོ་དེས་ཆོས་དང་ལྡན་པའི་
རྒྱལ་བའི་བཀའ་སྒྲོན་མཛད་ནས། དེས་ལོ་སུམ་ཅུ་ཙུའ་བ་ལྷགས་པག་ལ་སྒྲོན་
ལམ་བཅུ་ནས་ཆོ་འཕོས་ཏེ། ཚོང་ཁ་བདེ་ཁམས་སུ་ཆུ་ཕོ་བྱི་བ་ལ་སྒྲུ་འབྲུངས་
ཏེ།¹⁴”ཞེས་བཤད་པ་འདིས་སྤྱ་ཆེན་འདི་སྒྲོན་འབྲོ་སྐྱུ་སྒྲུང་གི་སྒྲིམ་སྐྱུ་མ་ཚམ་
ལས་དེའི་འབྲོག་རུ་ལས་མཆེད་པའི་ཆོག་ཟུར་ཅམ་ཡང་བྱུང་མི་འདུག་ལ། སྤྱ་
ཆེན་གྱི་མི་རྒྱུད་བཤད་སྐབས་སྒྲིམ་སྐྱུ་མ་ཚམ་བཤད་པ་འདི་སྐབས་དོན་དང་མི་
འབྲོར། ཡིག་ཆ་འདི་དག་གི་འབྲུངས་བཅོལ་ས་གཙོ་བོ་ནི། སྤྱ་ཆེན་གྱིས་སྒྲིམ་
སྐྱུ་མ་དྲན་ནས་གསུངས་པར་གྲགས་པའི་ཆོགས་བཅད་དེ་ཡིན་མོད། ཆོགས་
བཅད་དེ་སྤྱ་ཆེན་གྱིས་རང་གི་མི་རབས་སྐྱུ་མའི་སྒྲིམ་སྐྱུ་མ་ཚམ་བཤད་པ་ལ་
ངོས་བཟུང་ན་ལེགས་གྱི་སྒྲིམ་སྐྱུ་མ་དྲན་པར་ངོས་བཟུང་ཆོ་ཆོས་ལུགས་གྱི་
རིན་ཐང་ལོས་ཡོད་ཀྱང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རིན་ཐང་ནི་དེ་ཅམ་མེད་པར་སྤྱང་།

ཡིན་ནའང་ང་ཚོར་སྐབས་ལེགས་པའི་འབྱུང་འབྲུངས་ཤིག་རག་པ་ནི།
རྒྱ་པོ་ད་ཡིག་ཆ་ཆེན་མོ་ན། “སྤྱ་ཆེན་དང་པོར་སྒྲོན་པོའི་རྒྱུད་པར་སང་བའི་
ཐུགས་ཞེན་གྱི་བརྒྱའ་མཚོན་ཡིན་ཟེར་བར་འདུག་¹⁵”ཅེས་འབྱུང་བ་འདི་ཡིན།
འདིས་ནི་སྤྱ་ཆེན་འདི་སྒྲོན་པོ་སུའི་རྒྱུད་པ་ཡིན་མིན་གསལ་ཁ་བཏོད་མི་འདུག་

ཀྱང་། བོད་ཀྱི་སློན་ཆེན་ཞིག་གི་རྒྱུད་པ་ཡིན་པར་བཤད་པ་ལ་བལྟས་ན། བོད་
 ཏུ་སློན་འབོ་སྟག་སྟང་གི་འབོག་རུ་ལས་མཆེད་པར་བཤད་པ་དོན་གྱིས་དེའི་
 རྒྱུད་པ་ཡིན་སྟེ་ཅིང་། ཆོ་ཏན་ཞབས་རྒྱུད་བས་སླ་ཆེན་འཁྲུངས་ཡུལ་གྱི་ཡུལ་
 མི་ཆོས་ཁོང་ནམས་ཆོས་རྒྱལ་སྟོང་བཅན་སྐམ་པོའི་གདུང་རྒྱུད་ཡིན་པར་
 འདོད་པའི་ངག་རྒྱུན་བྱངས་པའང་རྒྱ་མཚན་ཅན་གྱི་ངག་རྒྱུན་ཞིག་ཏུ་སྟང་།

སླ་ཆེན་གྱི་སྟོན་རྒྱུན་ནི་གཙང་རབ་གསལ་དང་། གཡོ་དགེ་འབྱུང་།
 དམར་ཤུག་ལུ་མེ་(འདི་དག་ལ་འདྲེན་ཚུལ་དང་མིང་མི་འབྲ་བ་མང་པོ་
 འདུག)གསུམ་དབུས་ནས་མདོ་སྐད་ཏུ་བྱོས་བྱོལ་ལ་ཕེབས་ཏེ། དེང་སང་གི་
 མདོ་སྐད་གཅན་ཆའི་ཨན་རྒྱུད་གནས་རྫོང་དང་། ལོ་རྩི་རྩེ་བྲག་བ་ཡན་གྱི་
 དན་ཏིག་ཤེལ་གྱི་ཡང་དགོན་བཅས་སུ་བཞུགས་སྐབས་སླ་ཆེན་རབ་ཏུ་བྱུང་
 བར་འགོས་དང་ཀྱན་མཁྱེན་བུ་སོགས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྐོར་བ་མང་ཤོས་གྱིས་
 བཞེད་དོ།

ཕྱིས་བསྟན་རྫོགས་ཀྱི་ཁ་སྐོང་རྒྱའི་དགེ་སྟོང་གཉིས་བཅའ་བར་བཤད་
 པའི་ཐོག་ནས་བལྟས་ཆོ། སྐབས་དེར་མདོ་སྐད་གཅན་ཆ་དང་། བ་ཡན། ཙོང་
 ཁ་བདེ་ཁམས་(འདིར་མཁས་པ་མི་གསུམ་གྱི་བཞུགས་གནས་མཚམས་ཁང་
 ལྟ་བུ་ད་ལྟའི་བར་ཡོད་ཅིང་། སུམ་པ་ཡེ་ཤེས་དཔལ་འབྱོར་གྱིས་མཁས་པ་མི་
 གསུམ་དགོངས་པ་རྫོགས་སའང་གནས་འདི་ཡིན་ཅིང་། ཕྱིས་སྐུ་གདུང་ལ་
 རྟོད་ཡོད་པ་དང་བདུད་ཅི་འབབ་ཚུལ་སོགས་བཤད་འདུག)ཡ་རྩི་སོགས་
 མཁས་པ་མི་གསུམ་བཞུགས་ཡུལ་གྱི་ཉེ་འཁོར་ཏུ་བོད་ཀྱི་རབ་བྱུང་བ་གཞན་
 མེད་པ་ཤེས་ནུས་ཤིང་། རྒྱ་མཚན་དེའི་རྒྱལ་ལོགས་ནས་“མདོ་ཁམས་སུ་སྟོན་
 གསུམ་རྒྱུན་དང་མདོ་སྐད་ཀྱི་བཤད་རྒྱུན་སོགས་ཀྱང་ནམ་དར་བ་ནས་ད་
 ལྟའི་བར་ཏུ་བར་མཆད་པར་ཡོད་པ་འདི་ཡིན་ནོ།”¹⁶⁾ཞེས་མཁས་པ་སྐོར་རེས་

མདོ་སྨད་དུ་བསྟན་པ་ཕྱི་དར་གྱི་ནམ་གཞག་མི་བཞེད་པ་ལ་དོགས་པ་ཆེ་རུ་
འགོ་བ་ཡིན།

ལར་ནས་སྐབས་དེར་དམར་གཡོ་གཙང་གསུམ་དབུས་ནས་འདུག་
མ་ཐུབ་པར་མདོ་སྨད་དུ་བྱོས་བྱོལ་ལ་ཕེབས་པ་འདིའི་ཐོག་ནས་བལྟས་ཆོ།
སྐབས་དེའི་བསྟན་སྐབས་ཀྱི་བྱུང་བྱུགས་མདོ་སྨད་མཐའ་མཚམས་སུ་སླེབས་མ་
ཐུབ་ལྟ་བུར་མཐོང་སྟེ། གལ་སྲིད་མདོ་སྨད་དུ་འང་དབུས་གཙང་རི་བཞེན་
གྱི་རབ་བྱུང་བ་ལྔ་ད་ཐབས་མེད་ཆོ་བྱོས་བྱོལ་དུ་སླེབས་ཀྱང་ནི་བདེ་བག་
ཕེབས་གྱི་སྟོད་ཡུལ་ཞིག་རྟེན་དཀའ་བ་དང་། ཐུའུ་བཀྱན་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མས་
མཛད་པའི་སྤྲ་ཆེན་གྱི་ནམ་ཐར་དུ།

དེ་ནས་སྤྲ་ཆེན་བྱང་ཕྱོགས་སུ་ཅང་ཨིན་ཅེ་མཁར་མི་ཉག་གླའི་ཡུལ་
དུ་བྱོན་ཏེ་གོ་རོང་སེའུ་གཤམ་ལ་འདུལ་བ་གསན་པས་ལུང་སྟེ་བཞི་
བསྟན་བཅོས་དང་བཅས་པ་གནང་ནས། ཞེས་དང་། མདོ་སྨད་
ཆོས་འབྱུང་དུ་འང་མི་ཉག་གླའི་ཡུལ་དུ་གོ་རོང་སེའུ་གཤམ་ལས་
འདུལ་བ་དང་། ཤར་ཕྱོགས་ལྷ་ཅེ་སྟེ་ཏིག་དུ་སྟོན་གྱི་ལྷ་ཏེན་མང་དུ་
བཞུགས་པའི་དགེ་འདུན་གྱི་གནས་ཤིག་དུ། ཀུ་འོད་མཆོག་གཤམ་
པ་ལས་འབུམ་ཏིག་དང་། ཐེག་ཆེན་གྱི་ཆོས་ལོ་བརྒྱ་གཉིས་གསན།¹⁷

ཞེས་སོགས་ལ་གཞིགས་ན། སྐབས་དེ་དག་དུ་མདོ་སྨད་བྱང་ཤར་གྱི་མཐར་
གཏོགས་པའི་ཡུལ་ཆ་དག་དུ་གོ་རོང་བ་ཀུ་འོད་ཆོས་གཤམ་ལྟ་བུ་ཆོས་འདུལ་
བ་དང་མདོ་སྟེའི་སྟེ་སྟོད་ཀྱི་བཀའ་སྟོལ་འཛིན་མཁན་ཡོད་འདུག་པ་བསམ་
སྟོ་མི་གཏོག་ཐབས་མེད་ཡིན།

ཤིང་བཟའ་སྐལ་བཟང་གི་བོད་སོག་ཆོས་འབྱུང་དུ། “མདོ་སྨད་དུ་
ཕེབས་ནས། ཨན་རྒྱུང་གནམ་རྫོང་དུ་ཡིབ་ནས་བཞུགས་ཤིང་། ཕྱིས་སུ་

འབངས་ཀྱི་ལོག་བྱང་ནས་གསང་རྒྱ་བྱེད་མི་དགོས་པ་ན།¹⁸ ཞེས་གསུངས་
 འདུག་པ་ལ་རུང་ཟད་ཅིག་བཟླ་ན། འབངས་ཀྱི་ལོག་ནི་བཙན་པོའི་རྒྱལ་
 རབས་ཐོར་ནས་ལོ་༡༥ བ་སྟེ་སྤྱི་ལོ་༡༥༧ ལོར་མགོ་ཚུགས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་
 འབངས་ཀྱི་ལོག་བྱང་ནས་ལོ་༡༥ བ་སྟེ་སྤྱི་ལོ་༡༥༩ ལོར་འབྲུངས་ཤིང་། དེ་
 ནས་ལོ་༡༥ རྗེས་དེ་སྤྱི་ལོ་༡༥༧ བ་ལ་རབ་དུ་བྱང་། དེ་ནས་ས་སྟག་སྟེ་དགུང་
 ལོ་༡༩ ཐོག་བསྟེན་པར་རྫོགས་པར་བཤད་པ་ལྟར་ན་སྤྱི་ལོ་༡༥༩ ལ་འཁེལ།
 སྤྱི་ལོ་ཐོག་ཐོག་ལོ་རྒྱུས་པལ་ཆེར་དུ་སྤྱི་ལོ་བསྟེན་པར་རྫོགས་ནས་ལོ་ལྔ་བ་
 ན་གྱུ་སྟེ་སྤྱི་ལོ་ཐོག་ཐོག་ལོ་རྒྱུས་པ་ལྟར་ན་སྤྱི་ལོ་༡༥༩ ལ་འཁེལ་བ་
 འདི་དག་གུང་བསྟེན་ནས་བལྟས་ཆོ། སྤྱི་ལོ་༡༥༧ ལོར་འབངས་ཀྱི་ལོག་
 བྱང་བ་ནས་ལོ་༡༥ གྱི་རྗེས་སུ་སྤྱི་ལོ་ཐོག་དེ་ན་དེ་གྱི་ལྟ་ལྟས་པ་མི་གསུམ་
 མང་ལ་བ་ཡིན་པས། འབངས་ཀྱི་ལོག་མ་བྱང་བར་མཁས་པ་མི་གསུམ་མདོ་
 སྐད་དེ་དེ་གྱི་སྟེན་སྟེ་ཡིབས་བསྟན་བཤད་པ་དེ་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་
 དང་མི་མཐུན་མོད། མཁས་པ་མི་གསུམ་མདོ་སྐད་དུ་སྟེན་སྟེ་སྟེན་པར་དུང་
 སེར་མོ་བ་རྣམས་ལ་འཛིགས་སྐད་རུང་ཟད་ཡོད་པའང་མཐོང་སྟེ། སྤྱི་ལོ་
 བཟླ་ས་མར་མཁས་པ་མི་གསུམ་དབུས་ནས་སྤང་ཆས་སུ་བརྟུན་ནས་ཡོང་
 ཞིང་། དེ་དེ་གྱི་སྟེན་སྟེ་ཡིབས་ནས་གྲུ་ཆས་ཀྱི་སྟེན་སྟེ་སྟེན་པར་དུ་
 བ་རྒྱལ་བོའི་བཀའ་བློན་གྱིས་མ་བྱུང་པའི་མི་གདའ་འོ་མཆིས་པས། བྱེད་
 ནས་ནགས་སུ་བྱིན།¹⁹ ཞེས་གསལ་བ་འདིའི་ཐོག་ནས་ལམ་ཙམ་མཐོང་ཐུབ་
 གྱུང་། གནས་ཚུལ་འདི་འབངས་ཀྱི་ལོག་བྱང་ནས་དམར་གཡོ་སོགས་ཐོག་
 མར་མདོ་སྐད་དུ་སྟེན་སྟེ་སྟེན་པར་ལོང་རྣམས་རབ་བྱང་བ་ཡིན་པ་མིས་ཤེས་མི་
 རུང་སྟབས་ཡིབ་ནས་བསྟན་ཡོད་མེད་ལོ་ཆོག་གྱིས་བསྟེན་སྟེ་བྱིན་ནས་ཡང་
 བསྟེན་སྟེ་བྱེད་དགོས་གལ་མི་ཆེ་ཡང་། རིགས་པས་ཀྱང་གཞོད་དེ། གལ་

སྲིད་སྐབས་དེར་མདོ་སྐྱོད་དྲུང་རབ་བྱུང་བ་མཐོང་ཆོ་སྒྲུ་ཆས་སུ་ཕབ་ནས་
 རི་དྭགས་རྩོན་པ་ལྟ་བུའི་ངན་ལས་ལ་འདུག་དགོས་ཆོ། ཁོང་ནམས་ཨན་ཚུང་
 གནམ་རྫོང་བར་དུ་གནམ་ནས་འཕྱར་འོང་བ་མིན་ལ། ཏོར་སོག་གི་ཡུལ་ནས་
 བདེ་སྐྱོད་བྱང་རྒྱུད་བཅད་ཅིང་ཨན་ཚུང་གནམ་རྫོང་བར་གྱི་ལམ་ཐག་རིང་
 བོར་མཚན་འགོས་བརྒྱབ་པའང་ཡིན་མི་སྲིད་དེ། ཁོང་ནམས་ཨན་ཚུང་གནམ་
 རྫོང་ལ་སྤར་ནས་ཆ་རྒྱས་ཡོད་མི་སྲིད་སྐབས། ལམ་སྐབས་ནས་ཡུལ་མི་ལ་
 དབེན་གནས་ཡག་པོ་ཞིག་འདྲི་འཆོལ་བྱེད་ཀྱིན་ཡོང་བ་ལས་མདའ་འཕངས་
 པ་ལྟར་ཐད་ཀར་ཨན་ཚུང་གནམ་རྫོང་སྟེག་མེད་པ་ཐག་བཅད་ཆོག་པའི་རྒྱ་
 མཚན་དེའི་ཐོག་ནས་སྐབས་དེར་མདོ་སྐྱོད་དྲུང་རབ་བྱུང་བར་བཀག་འགོག་
 ཚ་ནས་མེད་པའམ། ཡོད་ཀྱང་དམ་བྱ་དེ་ཚམ་མེད་པ་ཤེས་ནུས། བྱུང་པར་
 དམར་གཡོ་སོགས་གཅིག་སྤྲུམ་མི་ཆད་པར། རྒྱལ་བོ་གསོད་མཁན་གྱི་ལག་
 དམར་དུ་རྒྱར་པའི་གྲ་བ་ལྟ་བུར་དཔལ་རྣོ་ཡང་མདོ་སྐྱོད་ལ་བློས་བྱུང་
 སྟེ་བས་པ་གང་ལ་བསམས་ཀྱང་། སྐབས་དེར་མདོ་སྐྱོད་དྲུང་བསྐྱེད་སྤྱོད་ཀྱི་
 བཀག་སྒྲུབ་བྱུགས་ཆེན་པོ་མེད་པར་སྟམ།

གཅིག་བྱས་ན་སྐབས་དེར་རྒྱལ་བོ་བསད་ཅིང་རྒྱལ་རྒྱུད་ཁག་གཉིས་
 དབང་ཆའི་འཐབ་ཚོད་དུ་ཐིམ་ནས་སྒྲི་ཆོགས་ཀྱིས་བོར་ཡོ་ཁྱོམ་ཆེ་བའི་སྐབས་
 ཡིན་སྟེ། ཐ་ན་མདོ་སྐྱོད་དྲུང་སྲིད་དོན་གྱི་བྱུགས་ཀྱང་ད་ཅིང་ཆེན་པོ་
 ཡོད་དཀའ་སྟེ། གལ་སྲིད་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་བྱུགས་ཆེན་པོ་ཡོད་ཆོ། རྒྱལ་བོ་
 གསོད་མཁན་གྱི་ལག་དམར་མདོ་སྐྱོད་ནས་རང་ཡན་དུ་འཛོག་མི་སྲིད་པར་
 སྟམ་མོ།

སྤྱི་ཆེན་གྱི་སྟོབ་མ་ལ་སྤར་སྤོང་ཡེ་ཤེས་བསྐྱུང་དང་། པར་རིན་ཆེན་
 གསལ། འལ་བ་རྩོ་རྩོ་དབང་བྱུག་སྤྱོད་ཐག་གི་། རོ་བོ་ཡེ་ཤེས་སེང་གེ་ ཅོ་

རྩོམ་རབ་བྱང་ཚུབ་དྲུག་ཡིན་ལ། འདི་ནམས་ཀྱིས་སྤྱོད་ཀྱི་མདུན་ནས་
 དགེ་ཚུལ་གྱི་སྒྲིམ་པ་སྤངས་ཀྱང་། མཁན་སྒྲིབ་ཆ་མ་ཆང་བས་བསྟེན་རྒྱུ་གས་
 བསྐྱབ་མ་ཐུབ་པར་རེ་ཞིག་ལུས་པས་ཁམས་ཀྱི་ཐོག་པོ་མི་དྲུག་ཏུ་གྲགས་ཤིང་།
 དགེ་འདུན་མ་འཛོགས་ཀྱི་བར་དུ་གྲུ་ཆས་གཡོགས་ཏེ་བཅུན་པའི་གཟུགས་སུ་
 བྱས་པས་“ཐོག་པོར”ཐོགས་པར་བཤད་ཚུལ་ཡང་འདུག་མོད། “ཁམས་ཀྱི་
 ཐོག་པོ”བཏགས་ལུགས་ལ་བལྟས་ན་དོན་གྱིས་ཡིན་རྒྱུ་ནི། འདིག་ཏེན་གྱི་
 ལུགས་ལ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྒྱལ་སའམ་གྲོང་སྦྲེལ་ཆེན་པོར་འཛོལ་མི་ནམས་ཀྱིས་
 རྩོགས་མཐའ་གྲོང་གསེབ་ནས་ཡོང་མཁན་ལ་མཐོང་ཚུང་བྱེད་སྒོལ་ཡོད་པ་
 ལྟར། ཕྱིས་སུ་དབུས་པ་མི་བཅུས་སྒྲིམ་རྒྱན་སྤངས་ནས་ཁོང་ཆོ་ཁྱད་པར་དུ་
 འཕགས་པ་སྟོན་ཆེད། དུལ་མཐའི་མདོ་ཁམས་པ་དེ་དག་གི་སྒྲིམ་པ་ལ་ཆ་ལག་
 མི་ཆང་བ་སོགས་བརྟན་བཅོས་མཐོང་ཚུང་གིས་བཏགས་པའི་མིང་དུ་སྤྱང་།
 གང་ལྟར་ཐོག་པོ་མི་དྲུག་ཏུ་གྲགས་པ་འདི་དག་གྱང་མདོ་སྐད་ཀྱི་མི་ཡིན་ཏེ།
 གངས་ཅན་མཁས་དབང་རིམ་བྱོན་གྱི་མིང་མཛོད་དུ། ཐོག་པོ་མི་དྲུག་ནང་
 གི་འལ་བ་དོ་རྩེ་དབང་ཕྱག་མདོ་སྐད་ནས་འབྲུངས་ཚུལ་དང་དན་ཏིག་སོགས་
 སུ་བཞུགས་ཚུལ་སྐོར་རྒྱས་ཅམ་བཤད་²⁰འདུག་པས་ཀྱང་བདེན་དཔང་བྱེད་
 ཐུབ་པ་ཡིན།

སྐབས་དོན་ཕྱིས་རིམ་གྱིས་སྤྱོད་ཀྱི་མེས་ཤེས་རབ་ཚུལ་ཁྱིམས་སོགས་དབུས་
 གཙང་གི་མི་བཅུ་མདོ་སྐད་དུ་སྒྲིམ་རྒྱན་དང་ཆོས་ལེན་དུ་ཡོང་བ་ཡིན་ལ། ལོ་
 རྒྱས་ཡིག་ཆང་མང་པོ་ཞིག་ན་མི་བཅུས་སྤྱོད་དངོས་ལས་སྒྲིམ་རྒྱན་སྤངས་
 པར་བཤད་ཀྱང་། རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་དུ་དབུས་གཙང་གི་མི་དྲུག་ལས། རྩོམ་
 ཤེས་རབ་ཚུལ་ཁྱིམས། འབྲེ་ཡེ་ཤེས་ཡོན་ཏན། ཆོང་བཅུན་ཤེས་རབ་སང་གེ་
 ལོ་སྟོན་དོ་རྩེ་དབང་ཕྱག་བཞི་བོས་སྤྱོད་དངོས་ལས་སྒྲིམ་པ་སྤངས་ཤིང་།

སྐྱོ་བརྩམ་སྒྲིམ་དབང་ཕྱུག་དང་། རག་གི་ཚུལ་ཁྲིམས་འབྱུང་གནས། སུམ་
པ་ཡེ་ཤེས་སྒྲིམ་གསུམ་པོས་གུམ་སྐྱབས་གནིས་ལས་སྒྲིམ་པ་སྒྲུངས་པར་
བཤད།²¹ འདིས་མི་དྲུག་བཤད་ནས་དོན་གྱིས་བདུན་སྒྲིབས་འདུག་པ་ནི་སྐྱོ་
རག་གནིས་གཅིག་དུ་བཟང་བར་ཡང་བཤད་ལ། དབུས་པ་གསུམ་དང་གཙང་
བ་གསུམ། དབུས་མིན་གཙང་མིན་གཅིག་སྟེ་མི་བདུན་གྱི་བཤད་སྒྲིམ་ཀྱང་
བཀོད་འདུག

འགྲོས་ལོའི་དེབ་སྒྲིམ་ན། དབུས་གཙང་བ་དག་ལས་ཐོག་མར་སྐྱ་ཆེན་
ལས་སྒྲིམ་པ་ལེན་མཁན་ནི། སྐྱ་གོར་ཡེ་ཤེས་གཡུང་རྒྱུང་དང་། དེ་ནས་བར་
གནས་བརྟན་གྲགས་པ། དེ་ནས་ང་བ་གྲགས་པ་དང་བརྩམ་ཆེན་ཤེས་རབ་
འབྱུང་གནས་གནིས། དེ་ནས་བཞད་དཔལ་གྱི་རྡོ་རྗེ་དང་སྲགས་རྒྱ་མཆོ་
གནིས། དེ་ནས་འལ་བ་རྡོ་རྗེ་དབང་ཕྱུག་དང་བསྐྱབས་ལབ་ཤི་དཔལ་གྱི་
དབང་ཕྱུག་གནིས། དེ་ནས་ཐོང་མཆོག་ཆོས་སྦྱོང་དང་འཆུར་ཤེས་རབ་མཆོག་
གནིས་ཏེ། འདི་དག་དབུས་གཙང་གི་མི་བརྩུར་བཟངས་ཤིང་། འདི་བརྩུའི་
ནང་གི་འཆུར་ཤེས་རབ་མཆོག་གི་སྒྲིམ་པ་ལེན་སའི་མཁན་བྱ་སྐྱ་ཆེན་དགོངས་
པ་རབ་གསལ་མ་ཡིན་པར། སྐྱ་ཆེན་གྱི་དངོས་སྒྲོབ་སྐྱ་མེས་ཤེས་རབ་ཚུལ་
ཁྲིམས་སོགས་དབུས་གཙང་གི་མི་བརྩུ་ཡིན་པར་བཤད་²²འདུག ཆོས་འབྱུང་
མཁས་དགར་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོའི་གསུང་སྒྲིམ་བཀོད་པ་ན།

བརྟན་པ་བསྐྱབས་པའི་དུས་དབུས་ནས་ཞང་མངའ་འཇམ་དཔལ་
དང་ཡང་གོང་ཤེས་རབ་འབྱུང་གནས་གནིས་ཁམས་སུ་བྱོན། དེའི་
ཆོ་ཡང་གོང་གིས་བྱུངས་བརྟན་ནས་ཞང་མངའ་འཇམ་དཔལ་ལས་
སྐྱ་ཆེན་དགོངས་པ་རབ་གསལ་བསྐྱེན་པར་རྫོགས། དེའི་མཁན་
བྱ་ཚོག་རྡོ་དཔལ་གྱི་དབང་ཕྱུག་དང་གུམ་ཕྱིང་སྐྱ་ཆེན་གནིས་

ཡིན། དེ་ཆོ་གཙང་བ་ལོ་ཆོང་གཉིས་དབུས་པ་སྐྱ་མེས་དང་འབྲིང་
སྟེ་བཞིས་ཅོག་གུམ་ལ་མཁན་སྟོབ་ཞུས་ཏེ་སྒྲུངས་་་་དེ་ནས་རག་ཤི་
ཚུལ་འབྱུང་ཁམས་སུ་སྟོམ་པ་སྒྲུངས་ནས་བྱོན་ཏེ་སྤང་གསལ་སྟེ་
ཁང་བཟུང་། དེའི་འོག་ཙམ་དུ་བ་ཚུན་སྟོ་ཕོས་བྱོན་ཏེ་སྟོམ་པ་མ་
སྒྲུངས་སྟོན་གྱི་དགྲ་བཅོམ་གཙུག་ཅན་ལ་གཙུག་སྤྱད་རང་གིས་
དོར་བ་ཡིན། དེས་ན་དབུས་ཀྱི་བསྟན་པ་ཕྱི་དར་གྱི་ཕོག་མ་སྐྱ་མེས་
ཡིན་ལ།²³

ཞེས་སྒྲ་ཆེན་ལ་སྟོམ་པ་འབོག་མཁན་ཡོངས་གྲགས་ལོ་རྒྱུས་དང་མི་
མཐུན་ཅིང་། ཟུང་ཆོས་འབྱུང་དུའང་།

ཨན་ཚུང་དུ་བྱོན་ཏེ་དབུས་པ་མི་རྒྱལ་དང་ཏ་ཤང་གཉིས་ཏེ་བརྒྱད་
པོ་འཆོགས་ནས། ལྷ་ལུང་དབྱངས་རབ་འབྱོར་གྱིས་མཁན་པོ་བྱས།
རོང་སྟོན་མེད་གེ་གྲགས་ཀྱི་སྟོབ་དཔོན་དང་གཙང་རབ་གསལ་
གྱིས་ལས་སྟོབ་བྱས། གཞན་པ་ནམས་ཀྱི་དད་པའི་དགེ་འདུན་
མཛད་དེ་བསྟེན་པར་རྫོགས་པར་མཛད་དོ།²⁴”

ཞེས་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲ་བ་སུ་དང་ཡང་མི་མཐུན་པ་ཞིག་
བཤད་པ་འདྲིར་གཞི་ཁྲུངས་བཅོན་པོ་ཡོད་མེད་གང་ལྟར་ཡང་། གླུ་བས་དེར་
དབུས་གཙང་གི་དགེ་སྟོང་རྒྱལ་ཨན་ཚུང་གནམ་རྫོང་དུ་འཆོགས་ཡོད་པ་
བདེན་ན་རྒྱའི་ཏ་ཤང་གཉིས་དགོས་དོན་མེད་པ་འདྲིས་ཀྱང་ཅུང་གཞོད་པར་
སེམས་སོ།

སྟེ་ཕྱི་འདི་དག་གྱང་བསྐྱེད་ནས་དབྱུང་ན་དུང་དཀར་སྟོ་བཟང་
འབྲིན་ལས་ཀྱིས་སྐྱ་མེས་ཚུལ་བྲིམས་ཤེས་རབ་ཀྱིས་མཛད་པའི་བསྟན་པ་ཕྱིར་
དར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་པ་ལ་གཏུགས་ནས་དབུས་གཙང་གི་མི་བཙུས་སྒྲ་ཆེན་

དངོས་ལས་སྒྲིལ་བྱུང་བ་ལྟར་པར། སྐྱོད་ཀྱི་དངོས་སྒྲིལ་སྐྱོད་ཀྱི་
ཡེ་ཤེས་གཞུང་དྲུང་གི་སྒྲིལ་བ་ལ། གྲུལ་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་མཆོག་ལས་སྐྱོད་ཀྱི་
བཤད་ཅིང་། དབུས་གཙང་གི་མི་བཅུ་མདོ་སྐྱོད་དུ་སྐྱོད་ཀྱི་སྤྱི་ལོ་༡༧༩
ལོ་ཡིན་པར་བཤད་²⁵ འདྲུག

ཡིག་ཆ་གཞན་དུ་དབུས་གཙང་གི་མི་བཅུ་རབ་དྲུང་བའི་ལོ་ཆོགས་
བཀོད་པ་མ་མཐོང་ཡང་། ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་མང་པོ་ཞིག་དུ་དབུས་གཙང་དུ་
བསྐྱོད་པའི་སྐྱོད་ཀྱི་མཐོང་ཐོས་རྒྱུ་མེད་པར་ལོ་བརྒྱ་སྐོར་ཡས་མས་བྱིན་པར་
བཤད་པ་དང་། སྤྱི་ལོ་༡༧༩ ལོར་དབུས་གཙང་བ་བཅུ་རབ་དྲུང་བ་ལྟར་
ན་སྐྱོད་ཀྱི་དངོས་ལས་སྐྱོད་ཀྱི་རྒྱུ་ལ་འཁེལ་བས། ཁོང་ན་མས་ཀྱི་སྐྱོད་
རྒྱུ་སྐྱོད་དངོས་ལས་སྐྱོད་ཀྱི་པར་བཤད་པ་དེ་འགྲིག་དཀའ་ཞིང་། ལོ་རྒྱུས་
ཡིག་ཆིང་ཁུངས་བཅུ་དྲུ་བཟང་བའི་སྐྱོད་ཀྱི་མཐོང་ཐོས་མཐོང་ཐོས་མཐོང་ཐོས་
བསམ་གྱིང་དང་། གྲུལ་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་མཆོག་གཞིས་ཀྱིས་སྐྱོད་ཀྱི་ལས་སྐྱོད་རྒྱུ་
སྐྱོད་ཀྱི་པར་བཤད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཞིག་གསལ་བ་ནི།

དེ་ནས་ལོ་ལྟར་། ལྷོ་བསམ་བསམ་གྱི་དང་། གྲུལ་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་མཆོག་
རབ་དྲུང་། ... ལྷོ་བསམ་ཀྱི་རྒྱུ་ལ་མཐོག་བརྒྱུད་ཅིས་གྲགས། གྲུལ་
ཀྱི་རྒྱུ་ལ་བཅུ་དྲུ་བཟང་པོ་བཟང་པོ་གྲགས་སོ། ... དུས་དེ་ཙམ་
དབུས་ན་སྐྱོད་ཀྱི་པར་བཤད་པའི་གདམས་ངག་གི་བཀའ་འཆད་
ནས་གང་ཡང་མེད།²⁶

ཅིས་ཀྱང་གསལ་བ་འདི་དག་གི་ཐོག་ནས་བསམ་ན། དབུས་པ་མི་བཅུས་སྐྱོད་
ཆེན་ཀྱི་ཞབས་མ་ཟིན་པ་དེ་བདེན་ཤས་ཆེ་བ་ཞིག་དུ་མཐོང་ངོ་།

ད་དུང་ང་ཚོས་གསལ་བོར་ཤེས་ཐུབ་པའི་དོན་དག་ཅིག་ནི། སྐྱོད་
ལས་ཐོག་མར་སྐྱོད་པ་ལེན་མཐོག་གྲུལ་སྐྱོད་གཞིས་ནི་མདོ་སྐྱོད་རང་གི་མི་ཡིན་

པ་འདི་རེད། སྐྱེ་ཞབས་བཏགས་མ་རྟ་སའི་དཔར་མར་མཆན་ཉགས་བཅུག་
སྟེ། གུམ་དང་བབས་ཤི་གཉིས་ཁམས་པ་ཡིན་པར་བཤད་པ་དེ་དང་དུས་རྒྱ་
གར་བོད་མི་ཆོས་འདོད་པའི་ཁམས་པ་མ་ཡིན་པར། གནའ་དུས་མདོ་སྐད་
ལ་ཁམས་སུ་འབོད་སྐབས་ཀྱི་བརྗེ་ཆད་ཡིན་པ་སྐྱེ་བཞེད་རང་ལ་བལྟས་ན་
གསལ་བོ་ཡིན། ཟུང་ཆོས་འབྱུང་དུ།

རྒྱལ་རབས་ཁ་ཤས་དང་ལོ་རྒྱུས་པ་ལ་ཆེ་བ་ལས་དབྱས་གཙང་གི་མི་
བཅུ་འམ་དུག་གིས་ཁམས་ལ་བྱོན། སྤྱི་ཆེན་པོ་དགོངས་པ་རབ་
གསལ་ལ་མཁུན་པོ་ཞུས་ནས་སྟོམ་པ་སྤངས་སོ་ཞེས་པ་སོགས་དང་།
... ཁྱེད་མི་བདུབ་པའི་ངག་བརྒྱུད་གཡོམས་རྒྱགས་སུ་འཆད་པ་
དར་བ་ནི་ཤིན་ཏུ་ཞོར་ཞིང་འབྱུལ་བ་མ་དག་པ་སྟེ་...གཞོན་བན་
ཆོས་མཆོག་དང་བཅས་དང་བདུན་གྱིས་གུམ་ལྷ་རྩ་ཡེ་ཤེས་རྒྱམ་
མཆན་ལ་མཁུན་པོ་ཞུས།²⁷

ཞེས་དཔའ་ངར་གྱི་ངང་བཤད་པ་ཡང་ཉ་ལམ་བདེན་ཤས་ཆེ་བའི་གཏམ་དུ་
སྤང་། དེབ་སྟོན་དང་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་དང་གཉིས་གྱིས་དབྱས་གཙང་གི་མི་བཅུ་
ཆང་མས་སྤྱི་ཆེན་དངོས་ལས་སྟོམ་པ་སྤངས་པར་མི་བཞེད་པ་ཚུལ་ལས། དེ་
དག་མང་ཤོས་གྱིས་སྤྱི་ཆེན་དངོས་ལ་གདུགས་པ་སོགས་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་ལོ་
རྒྱུས་རྣམས་དང་འགལ་འགྲོ་བ་ཤིན་ཏུ་གསལ་བོ་ཡིན།

འོ་ན་སྐྱེ་བཞེད་དུ་དབྱས་གཙང་གི་མི་བཅུ་དང་། བཅུ་གཉིས། བདུན།
དུག་སོགས་གངས་འབྲེན་མི་འདྲ་བ་དེ་དག་ནང་འགལ་ཤ་སྟེག་ཏུ་སོང་བར་
སྟུང་ན། ཁོ་བོའི་བསམ་པར་དེ་དག་ནང་འགལ་དུ་མི་འགྲོ་སྟེ། དེབ་སྟོན་ན།
“སྐྱེ་གོར་ཡེ་ཤེས་གཡུང་རྒྱུད་ཞེས་བྱ་བ་དེ་འཁོར་མང་བོ་དང་བཅས་དན་ཉིག་
ཏུ་བྱོན་པ་དང་།”²⁸”ཞེས་གསལ་བ་འདི་ལས་ཤེས་རྒྱུ་གལ་ཆེན་ཡོད་དེ། སྐབས་

དེར་སྒྲ་ཆེན་བཞུགས་ཡུལ་རི་བོ་དན་ཏིག་ཚུགས་སུ་བྱོན་པའི་དབུས་གཙང་
བ་བརྩ་ཙམ་ཁོ་ན་མ་ཡིན་པར་མང་བོ་ཡོད་པའི་ནང་ནས། གཙོ་གས་བརྩམས་
དུག་ཙམ་གྱི་མིང་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ལམ་དུ་བཀོད་ཅིང་། འཁོར་པལ་བ་དག་གི་མིང་
དངོས་སུ་མ་བྲིས་པའམ་སྐབས་རེར་བྲིས་ཤིང་སྐབས་རེར་མ་བྲིས་པས་འདི་
དག་གི་གངས་འདྲེན་ལ་མི་མཐུན་པ་བྱུང་བར་སྟམ། ད་དུང་ཤེས་བྱེད་གཞན་
ཞིག་ནི་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་ན། “གཙང་བ་མི་ལྷ་ཟེར་བར་འདུག་པ། རིམ་པ་
བཞིན་བྱིན་པས། མང་དུ་སོང་བར་ཡིན་ནམ་བསམ།”²⁹ ཞེས་གསལ་བ་འདིའི་
ཤུགས་ལས་ཀྱང་། མི་བརྩ་ཙམ་གྱིས་མི་ཆད་པར་སྤྱིར་མདོ་སྤྲད་དུ་དབུས་
གཙང་གི་ཆོས་དང་སྟོན་རྒྱན་འཆོལ་མཁན་མང་བོ་སྟེ་བས་པ་ཤེས་ནུས།

མདོ་དོན་ཡང་སྒྲིང་དབུས་གཙང་བ་བརྩུ་ལས་གཅིག་ཀྱང་མ་ཆད་
 པར་སྐྱ་ཆེན་དངོས་ལས་སྡོམ་རྒྱན་སྒྲངས་མིན་དེ་གནད་འགག་གང་ཡང་མ་
 ཡིན་པར། དེ་དག་གང་རུང་གིས་སྐྱ་ཆེན་ལས་སྡོམ་རྒྱན་སྒྲངས་པ་ལ་སྲུས་ཀྱང་
 བསྟོན་མི་རྒྱས་ཤིང་། བོད་བརྒྱད་ནང་བའི་བསྟན་པ་རྩ་རྩལ་སྲུས་ཀྱང་ཉག་སྤ་
 བའི་སྐབས་བསྟན་པའི་མེ་རྩ་མདོ་སྤྱད་ནས་གསེས་པ་འདི་དེ་ཅང་གལ་ཆེན་
 ཡིན་ལ། བཤམས་པ་ལྟུངས་“མདོ་སྤྱད་ནས་བསྟན་པའི་མེ་རྩ་བསྒྲངས་པས་སྐྱ་
 ཆེན་ཞེས་སོ།³⁰” ཞེས་འདི་བ་སྐྱ་ཆེན་འདོགས་དཔེས་པའི་རྒྱ་མཚན་གསུངས་
 པ་ལྟར་བོད་ལྷགས་ཀྱི་ནང་བར་ཁས་འཆའ་མཁན་ཞིག་ཡིན་ཕྱིན་སྐྱ་ཆེན་འདི་
 བའི་བཀའ་ངོན་པ་ཤེས་པ་གནད་ཀྱི་དོན་པོ་ཡིན།

ཕྱི་རབས་པོད་ཀྱི་མཁས་པ་སྟོར་རེས་ལྷ་ཆེན་གྱི་སྟོན་རྒྱན་འདི་ལ་ཐེ་
 ཆོམ་སྟེས་ནས་སྟོད་ནས་བརྒྱད་པའི་པཎ་ཆེན་སྟོན་རྒྱན་ལྟར་བསྐྱར་སྐྱབ་བྱས་
 པ་ལ་ཉེ་རབས་མཁས་པའི་དབང་པོ་ཆེ་ཏན་ཞབས་བྱུང་བས་དགག་པ་གནང་
 འདུག་པ་འདིར་བྱངས་ན།

རྒྱལ་དབང་ལྷ་བའི་རང་རྣམ་དུ་ཀླ་ལར། སྤྱི་ཆེན་བསྟེན་པར་རྫོགས་
 དུས་ཀྱི་ཁ་སྐོང་གི་རྒྱ་བན་གཉིས་སྤྱུལ་བ་ཡིན་མིན་ཐེ་ཆོམ་པའི་སྐོས་
 རྟེན་དང་ཆབ་བས་སོགས་སྤྲུགས་མ་སྤྲུགས་མངོན་ཤེས་ཀྱིས་དཔྱད་
 མ་ཤེས། ཞེས་གསུངས་པའི་དོན་ནི། རྒྱལ་དབང་དགྲུང་ལོ་རེ་
 གཅིག་གི་དུས་སྤྱི་ཆེན་ནས་བརྒྱད་པ་ཐུགས་ལ་མ་བབས་པར་པཎ་
 ཆེན་བརྒྱད་ལྟར་བསྐྱར་སྐྱབ་བྱེད་པའི་སྐབས་སྤྱི་ཆེན་བརྒྱད་ལ་མི་
 འོས་པའི་ཐུགས་དོགས་འབྱུངས་པའི་གསུང་བྱུར་གཅིག་སྟེ། གསུང་
 འདིའི་བབ་ལ་གཞིགས་ན། སྤྱུལ་བ་མ་ཡིན་ན་ནི་རྒྱ་བན་གཉིས་ཀྱིས་
 བོད་ཀྱི་སྐད་བརྗེ་མོ་བར་འདུག་ཅེས་གསུངས་པ་ཨི་ཡིན། ཡིན་
 བ་འདུལ་བའི་རང་སྐད་ལ་སྤྱུལ་བས་ལས་གྲ་བྱེད་རུང་བར་འདུལ་
 གཞུང་གང་དུ་གསུངས། རྒྱ་གཏོར་མ་དང་དེར་བས་མ་ཞེས་པ་སྤྱི་
 ཆེན་བརྒྱད་ལ་ཡོད་དམ་སྟུང་པའི་ཐུགས་དོགས་འབྱུངས་པ་དེ་ལ་
 འདི་ལྟར། སྤྱིར་ཁྱུས་རྒྱས་གཏོར་མ་ཐག་དང་། དེར་བས་ཞེས་སྤྱུས་
 མ་ཐག་མཁན་པོ་གྲོངས་པའི་ངག་སྐོས་དེ་རྣམ་དག་ཨི་ཡིན། ཡིན་
 བ་དེ་འདྲ་ཨི་མིན། བརྒྱལ་མིན་པའི་དབང་དུ་བཏང་ན་ཡང་།
 བསྐྱབ་བྱའི་སྐོལ་དེ་ཅམ་ཀྱིས་སྟོམ་པ་ཐོབ་སྟོ་སྟེས་ཆར་ན་དེ་ལ་སྟོམ་
 པ་རྣམ་དག་ཐོབ་པར་འདུལ་བའི་ལུང་གིས་གྲུབ་པར་རྒྱལ་དབང་
 རིན་པོ་ཆེར་ཐུགས་དོགས་དེ་འབྱུངས་དོན་མི་གདའོ། དེར་བས་
 ཞེས་པ་ནི་དེ་ཅམ་མོ་ཞེས་པའི་བརྗེ་རྟེན་རོ། ། གཞན་ཡང་རྒྱལ་
 དབང་གི་ཐུགས་ལ་ཤིན་དུ་འབབ་པའི་ཁ་ཆེ་པཎ་ཆེན་ཤྲ་གྲུ་ཤྲིས་
 གྲུང་ལས་ཀྱི་ཆོ་ག་རྣམས་བོད་སྐད་དུ་གསུངས་པ་ག་ལ་ཡིན།
 ལེགས་སྐྱར་སྐད་དུ་གསུངས་པ་ཡིན་ན་བོད་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱ་ཡོད་ཆད་

ཀྱིས་ལེགས་སྒྱུར་སྐོར་མིན་ལ་ཡང་དོགས་པ་ཡོད་པས་ཐུགས་
དོགས་དེ་སོ་ན་གནས་སོ།³¹

ཞེས་སྐུལ་མཆོག་ལ་བ་ཆེན་མོས་སྤྲད་འདུལ་ལ་དོགས་པ་བློས་པ་མི་རིགས་པའི་
དགག་པ་གནང་འདུག་པ་དང་། མཁས་དབང་ཆ་སེ་སྟོན་པའི་(འདི་བ་སྤྱི་
ལོ་༡༩༡༧ ལོར་འབྲུངས་ཤིང་ཀུན་མཁྱེན་བྱ་དང་དུས་མཉམ་ལ། གཙང་དུ་
ཐེབས་ནས་ཀུན་མཁྱེན་བྱ་དང་བཅད་པས་བུའི་ཁས་ལེན་ཤོར་བའི་བཤད་
ཚུལ་འདུག)ནམ་ཐར་དུ་འང་།

རྒྱུར་པོད་ཡུལ་ལ་མཁན་རྒྱུད་མི་འདྲ་བ་གཞིས་ཡོད། དེ་ཡང་ཞི་བ་
 འཛོ་ནས་བརྒྱུད་པ་དེ་ལ་འདུལ་རྫིང་བ་ཟེར། སྤྱུ་ཕྱི་ནས་བརྒྱུད་
 པ་དེ་ལ་འདུལ་གསར་ཟེར། ཁ་ཅིག་འདུལ་རྫིང་བ་དེ་རྩང་མ་དག་
 རྒྱུད་ཟེར་བ་དེ་ལྟར་སྒྲུབ་དེས་རང་གི་སྟོམ་པ་ལ་རྒྱར་བ་བཏབ་པ་
 རྟེ། དགེ་སྦྱོང་གི་སྟོམ་པ་དེ་མཁན་པོ་ལས་སྐྱེའམ་དགེ་འདུན་ལས་
 རྒྱུ། སྤྱུ་ཕྱི་པོད་དུ་དགེ་སྦྱོང་གི་སྟོམ་པ་འཛོག་པའི་དུས་ཀྱི་ལས་སྟོབ་
 དང་། དད་པའི་དགེ་འདུན་རྣམས་སྤྲིས་བྱས་སོམས་ཤིག་³²

ཅེས་ཀྱང་གསུངས་འདུག་པ་འདི་དོན་གནད་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བར་སེམས་
 ཏེ། གལ་སྲིད་སྤང་འདུལ་གྱི་རྒྱུད་པ་ལ་མ་དག་པའི་སྒྲིན་མཆིས་ཆོ། དག་བསྟེན་
 འབྲོམ་སྟོན་པ་རྒྱལ་བའི་འབྱུང་གནས་དང་། དག་སྤོང་ཁྱེད་གཉིས། སྤྱི་
 མཆེད་གསུམ། སྤང་རི་ཐང་བ། ཤར་བ། སྤར་ཐང་བ་སོགས་བཀའ་གདམས་
 པའི་སྒྲིས་ཆེན་མཐའ་ཡས་པ་དང་། མཉམ་མེད་དུགས་པོ་ལྷ་རྩེ་དང་ཁམས་
 པ་མི་གསུམ་སོགས་བཀའ་བརྒྱུད་པ། ཟུར་ཆེན་འགྲོ་བའི་མགོན་པོ་དང་།
 ཀུན་དམ་པ་བདེ་གཤེགས་སོགས་རྟེན་མ་བ། བཀའ་གདམས་གསར་མའི་གཙུག་
 རྩེ་རྩེ་ཅོང་ཁ་བ་ཆེན་པོ་སོགས་སྤང་འདུལ་སྟོན་རྒྱུན་འཛིན་པའི་སྒྲིས་ཆེན་

དེ་དག་ལ་འདུལ་བའི་སྒྲིམ་རྒྱུ་མེད་པའམ་ཡང་མ་དག་ཞིག་ལས་མེད་པར་
དགོངས་ཆེ། འདུལ་བསྟན་གྱི་དབང་དུ་བྱས་ན་དེ་ལས་ལྷག་པའི་ཆག་སྒོ་
གཞན་ཡོད་མི་སྤྲོད་པར་སྤྲོད་རྒྱུ་ལྟོས་པ།

གང་ལྟར་དེང་དུས་དབུས་གཙང་གི་སྒོ་གཟུ་བོར་གནས་པའི་མཁས་
པའི་ཁྱོད་ན་བོད་ཀྱི་ཆོས་རིག་ཉམ་ང་ཉག་སྤྲེལ་གཏུགས་སྐབས་མདོ་སྤྲེལ་ནས་
གསེས་པའི་རྟེན་འབྲེལ་བྱུང་པར་ཅན་ཡོད་ཅིས་དགའ་མོས་བྱེད་མཁན་ཡོད་པ་
ལ་རྒྱ་མཚན་ཆེ་བར་སྟམ་སྟེ། རང་རེའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་ཁག་ཁ་གཅིག་གྲགས་
ཀྱིས་སྤང་དར་གྱི་སྐབས་ནས་ལོ་བརྒྱ་ལྷག་གཅིག་མ་བཟུང་བར་དབུས་གཙང་
དུ་བསྟན་པའི་སྐྱེ་ཅུང་ཡང་གོ་རྒྱུ་མེད་གསུངས་པ་ལྟར། དེ་ལྟ་བུའི་བསྟན་པ་
ཉམས་ཆག་གི་སྐབས་སུ་བསྟན་པའི་མེ་རི་མདོ་སྤྲེལ་ནས་གསེས་ཏེ་རྒྱལ་བསྟན་
ཕྱི་དར་གྱི་དབུ་བརྟེས་པ་དང་།

དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་དཀྱིལ་ནས་བོད་རྒྱ་དམར་གྱིས་བྱུར་མེད་བྱས་
ཏེ། ཆོས་རིག་ཡུལ་སྒོལ་དང་བཅས་པར་དོ་ཤོག་ཉམས་ཆག་ཅི་བས་ཆེ་སྐབས།
བོད་ནང་ནས་ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་སྐྱེ་སྒྲིག་འདྲེལ་
མེད་གྱིས་རྒྱལ་བསྟན་ཡང་དར་གྱི་སྒོལ་བྱེ་བ་དང་། ཕྱི་རྒྱལ་ཁག་དུ་རྒྱལ་དབང་
བསྟན་འདྲིན་རྒྱ་མཆོས་བོད་ཀྱི་ཆོས་རིག་སྤྱོད་མཐར་བྱུང་སྒོལ་ཅི་ཅུང་
གནང་ཡོད་མེད་ལ་འབྲེལ་བཤད་མི་དགོས་སྟབས། བོད་གངས་ཅན་གྱི་ལོ་
རྒྱུས་ཐོག་ཆོས་སྤྲོད་མི་རིགས་དང་བཅས་པ་ཆགས་འདྲིག་གི་འགག་རྩ་ལ་ཐུག་
སྐབས། མདོ་སྤྲེལ་མི་དམངས་ཀྱིས་ལག་རྒྱུས་ཅི་ཅུང་བཞག་ཡོད་པའི་དངོས་
ཡོད་གནས་ཚུལ་གསེར་གྱི་ལྷན་པོ་ལྟར་བརྗོད་པ་འདི་དག་ལ་ཡིད་སེམས་དང་
བའི་དགའ་མོས་ཡོད་མིན་ལ་མ་ལྟོས་པར་ཤེས་གཤམ་ཆེ་བར་སྤྲོད་པ།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་ཙང་ཁ་ རྒྱལ་བོའི་སྒྲུང་།

བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་མང་བོ་ཞིག་ཏུ་བོད་བཅན་བོའི་རྒྱལ་བོ་ཐ་མ་
སྒང་དར་ཏུ་མ་བཅན་གྱི་བྱ་གཉིས་ལས་གནམ་ལྗེ་འོད་སྲུང་གི་རྒྱུད་པ་བཤད་
སྐབས། གནམ་ལྗེ་འོད་སྲུང་གི་སྐུ་མངའ་བདག་དཔལ་འཁོར་བཅན། དེ་
ལ་ཁྱིམ་གྱིས་བཅེགས་པ་དང་། རྒྱུད་ལྗེ་ཉི་མ་མགོན་ཞེས་པའི་སྐུ་གཉིས་
བྱུང་ཞིང་། ཁྱིམ་གྱིས་བཅེགས་པ་ལ་དཔལ་ལྗེ། འོད་ལྗེ། རྒྱུད་ལྗེ་གསུམ་
ལས། འབྲིང་བོ་འོད་ལྗེ་ལ་པ་བ་ལྗེ། ཁྱིམ་ལྗེ། ཁྱིམ་ལྗེ། ཉག་པ་བཅས་བཞི་བྱུང་
བའི་སྐུ་གཉིས་པ་ཁྱིམ་ལྗེ་ལ་སྟོད་མངའ་རིས་ནས་མདོ་སྨད་ཏུ་སྐྱབས་པར་
བཤད་འདུག ཡིན་ནའང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁག་ཏུ་དེའི་བརྒྱུད་རིམ་ཁག་སལ་

བོར་བཀོད་པའི་ཡིག་ཆ་ཞིག་པལ་ཆེར་ཡོད་ཆོད་མི་འདུག་ཀྱང་། མདོ་སྤྲད་
ཆོས་འབྱུང་དུ།

དེ་ཡང་ཆོས་རྒྱལ་གྱི་སྤྱི་བཅན་གྱིས་མཁན་ཆེན་བོ་རྟེན་སྐུ་ལ་
འོམ་བུ་ཆལ་དུ་མངལ་སྐབས། རྒྱལ་བོས་ཞུ་དང་ལྷན་གྱིན་ཅིང་། སྐུ་
རགས་མེད་པར་བྱས་ཏེ་གསེར་གཏོར་གང་སྤུལ་བ་ལ། མཁན་
ཆེན་གྱིས། རྒྱལ་བོ་ཁྱོད་ཀྱིས་ཞུ་གྱིན་པའི་ཏེན་འབྲེལ་གྱིས་ཁྱོད་ཀྱི་
གདུང་རྒྱུད་སྟོད་མངའ་རིས་སུ་ཞུ་ཅོམ་དང་། ལྷན་གྱིན་པས་མདོ་
སྤྲད་དུ་ལྷན་ཅོམ་ཞིག་འབྱུང་། ཞེས་པ་ནས། དེའི་སྤྲམ་འོད་ལྡེལ་
སྤྲམ་བཞི་བྱུང་བའི་གཞིས་པ་གྱི་ལྡེལ་མདོ་ཁམས་སུ་བྱུང་། མཆོ་སྟོན་
འདིར་གཞི་བབྱུང་སྟེ་གྱི་དཔོན་མཛད། ཙང་ཁ་ཡུལ་ཆེན་བཙོ་
བརྒྱད་སོགས་མདོ་སྤྲད་པལ་ཆེར་ལ་མངའ་མཛད་པའི་རྒྱུད་དུ་
སྤྲམ་སྟོན་དོན་ཆེན་པ་སོགས་བྱུང་བར་བཤད་ལ། ད་དུང་ཡང་གྱི་
དཔོན་དེའི་རྒྱུད་པ་དཔའ་རེ་སྟོགས་སུ་ཡོད་པ་ལ་འཕན་ཡུལ་རང་
སྤྲད་མ་ཉམས་པས་(གྱི་དཔོན་ལ་)གྱི་དཔོན་དུ་འབོད་པ་ཡོད་
སྟེང་།¹

ཞེས་གསུངས་པ་འདི་གྱི་ལྡེལ་མཛད་ཙང་ཁ་རྒྱལ་བོའི་སྐོར་བོད་ཀྱི་ཡིག་
ཆ་དུ་བྱུང་བ་རྒྱས་ཤོས་ལྟ་བུ་ཡིན་ལ། དེ་དང་ཆ་འདྲ་བ་ཞིག་ཆོས་འབྱུང་
མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་དུ།

གཞིས་པ་གྱི་ལྡེལ་མདོ་ཁམས་སུ་བྱོན་ཏེ་ཙང་ཁ་ཡུལ་ཆེན་བཙོ་བརྒྱད་
ལ་སོགས་མདོ་སྤྲད་པལ་ཆེར་ལ་མངའ་མཛད་པས་སྤྲད་དུ་རྒྱལ་
སྤྲམས་ལྷན་ཅོམ་ཆགས་ཞེས་གྲགས་ཤིང་སྤྲམ་སྟོན་དོན་ཆེན་ལ་སོགས་
པའི་རྒྱལ་རྒྱུད་བྱུང་།²

ཞེས་འབྲུང་བ་ལྟ་བུ་སྟེ། རྒྱལ་དབང་ལ་བའི་དེབ་ཐེར་དང་། ཆལ་བའི་
དེབ་དམར། ལྷག་ཆང་རྫོང་བ་དཔལ་འབྱོར་གྱི་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་ཆེན་མོ་
སོགས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་པལ་ཆེ་བ་ཞིག་ཏུ་འདིའི་སྐོར་ཆོག་ཁ་ཤས་རེ་
འབྲུང་བ་ཡིན་ནོ།

འདིའི་སྐོར་ལ་གོ་ལོག་གི་གནས་ཚུལ་ཞིག་བྱུང་བ་ནི་རྒྱ་ནག་སྲུང་རྒྱལ་
རབས་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁག་ཅིག་ཏུ་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོའི་ལོ་རྒྱུས་ཉོག་ལ་འཛིང་བ་མང་
བོ་བྱས་ཤིང་། དེ་དག་གཞི་ཚར་བཟུང་སྟེ་དེང་རབས་རྒྱ་རིགས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
ལ་རྟོག་འདུག་བྱེད་མཁན་འགའ་རེས་བདེན་རྒྱུན་མ་ངེས་པའི་རྒྱ་ཡིག་གི་
དཔྱད་ཚུལ་དང་དཔེ་དེབ་འབྲི་བཞིན་ཡོད་ཆོད་ཀྱང་། བོད་རང་ལ་ནི། མཁས་
དབང་དཔུ་དག་བསམ་གཏན་གྱིས་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཡིག་རིགས་གཉིས་ཆར་བརྟག་
སྟེ་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོའི་སྐོར་ཚུང་རྒྱས་པ་བྱས་ཤིང་། རྒྱལ་མོ་འབྲུག་པའི་ལོ་རྒྱུས་
སྲུང་དེའི་སྐོར་གང་འཆམ་བཞོད་འདུག་པ་དང་། རྣམ་སྲས་གྱིས་ཙོང་ཁ་
རྒྱལ་བོའི་གནས་གཞི་སྤྱོད་རིམ་ལ་ཚུང་ཅམ་དཔྱད་པ་ཞེས་པའི་དཔྱད་ཚུལ་
སྤེལ་བ་ལྟ་བུ་ལས་ལོ་རྒྱུས་རང་གི་ལུགས་སྲུང་དཔྱད་གཏམ་ཕེལ་བ་པལ་ཆེར་
དཀོན་པོ་སྤང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་ཆོ་བརྟན་རྡོ་རྗེས་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་ཞེས་པའི་
བཅམས་སྐྱུང་ཞིག་དཔར་སྐྱབ་བྱས་པ་དེ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཁོངས་སུ་མི་གཏོགས་ཀྱང་།
ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་གཞི་བཞག་ནས་བསྐྱེགས་པའི་བཅོས་སྐྱུང་ཞིག་
ཡིན་སྟབས། དཔེ་དེབ་དེར་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོའི་སྐོར་ཤེས་རྟོག་འབྲུང་བའི་ཕན་
ཐོགས་ཆེན་པོ་ཡོད།

མདོ་དོན་ཁྲི་ལྗེ་འཕེལ་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་ནི། སྤྱི་ལོ་༩༩༧ ལོར་གོ་ཁྲང་མའོ་
ཡུས་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་འབྲུངས་པར་བྱའི་ཡིག་ཆ་ལས་བཤད། ལོ་ཆོགས་འདི་ལ་
ཁྲངས་ཡོད་ན་སྤྱི་ལོ་༩༩༩ ལོར་སྤང་དར་འདས་ནས་ལོ་ངོ་༡༩༩༩ ལ་འཁེལ་

ཡོད། དར་མའི་སྤྱི་ཚུལ་མེད་གནས་ལྟོང་སྤྱད་ནས་བཅིས་ན། བྱི་ལྟོང་འདི་
བཅི་རབས་ལྟ་བུ་ཡིན་ལ། གོང་གི་ལོ་ངོ་༡༥༥ དེ་བྱི་ལྟོང་མ་ཐེ་བའི་མི་རབས་
བཞི་ལ་ཆ་བཞོས་བྱས་ཆེ་མི་རབས་རེར་ལོ་༩༩ རེ་ཐེམ་པས་འདིའི་བར་ན་
འགལ་བ་ཞིག་ཡོད་དགོས་པ་ལྟ་བུར་སྤྱད་བས་དཔྱད།

རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་སྤྱི་གསལ་བའི་གོ་ཁྲང་མའོ་ཡུས་ཞེས་པའི་ཡུལ་གང་ཡིན་
ལའང་ཆེས་ཤིན་ཏུ་མི་མཐུན་ཏེ། ལ་ལ་གོ་ཁྲང་ཞེས་པ་དེར་གི་ཤིན་ཅང་ལོ་ལྟ་
ལོ་ལྟ་ཐུན་ཏེ། ལྟར་བོད་ནམས་ཀྱིས་ལི་ཡུལ་དུ་འབོད་པའི་ཡུལ་དུ་འཁྲུངས་ཤིང་།
དོ་གྲོ་ལྟ་སྟེ་ཀ་རྒྱུ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཆོང་བ་ཡུས་ཞན་བྱ་བ་ཤིན་ཅང་གོ་ཁྲང་དུ་ཆོང་
རྒྱལ་པར་སོང་ནས་རྒྱལ་སྤྱི་ལ་མཇུག་ཞིང་། རྒྱལ་སྤྱི་ཀྱི་སྤྱི་གཞུགས་དང་
གདོང་དེ་བྱི་བས་ཀྱིས་ཡིད་བཀྱག་སྟེ་མཉམ་བྱེད་ཀྱིས་ཡུས་གོང་མཁར་³སྟེ།
དེར་གི་སྤྱི་བྱང་བསང་རྒྱ་རྒྱུ་ཁོངས་སུ་སྟེ་བས་ནས་བསྟན་ཚུལ་ཡང་བཤད་
ལ། ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་མཁས་པ་ལ་ལས་བྱི་ལྟོང་འཁྲུངས་ཡུལ་ནི། ལྟར་གྱི་སྤྱི་པ་རྒྱལ་
སྤྱི་མངའ་ཁོངས་ཏེ་རྒྱ་ནམས་ཀྱིས་སྤྱི་པའི་ཞེས་འབོད་པའི་ཡུལ། དེར་
གི་ནག་རྒྱུ་ཕྱོགས་ནས་འཁྲུངས་པར་འདོད།⁴

མང་བོ་ཞིག་གིས་གོ་ཁྲང་མའོ་ཡུས་ཞེས་པ་མར་ཡུལ་ལམ་མང་ཡུལ་
གང་རུང་དུ་ཐག་བཅད་འདུག་པ་ལྟར་ན། མར་ཡུལ་ནི་དེར་གི་སྟོང་མངའ་
རིས་ཀྱི་ཁོངས་སེང་གེ་ཁ་འབབ་གཅིང་བོའི་སྤྱད་རྒྱུ་ཀྱི་ཆ་དང་། ཀ་ཤི་མེར་
འདྲེས་མཚམས་ས་ཁུལ་ལ་བཤད་ཅིང་། མང་ཡུལ་ནི་དེར་གི་གཞིས་རྩེ་ས་ཁུལ་
ཀྱི་མངའ་ཁོངས་སྤྱི་དུ་ལྷང་ལྟོ་ཕྱོགས་ཁུལ་དུ་འབོད། དེས་ན་མར་ཡུལ་དང་
མང་ཡུལ་ཞེས་པའི་ས་ཁུལ་འདི་གཉིས་གང་ཡིན་ཀྱང་། གནས་ལྟོང་སྤྱད་
དང་རྒྱུ་པ་གཅིག་པའི་རྒྱལ་རྒྱུ་ནམས་འཆོ་གནས་བྱེད་སའི་ཡུལ་ཡིན་པ་
བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཁག་ལས་རྩོད་བྱེད་བྱས་སྟབས། རྒྱ་ཡིག་གི་

མའོ་ཡུས་སོགས་བྲིས་འདུག་པ་དེ་དག་དོན་གྱིས་མངའ་རིས་མར་ཡུལ་དང་།
གཙང་མང་ཡུལ་གཉིས་ཀྱི་གཅིག་ཡིན་འོས་པ་ལྟ་བུར་སྒྲུང་ལ། བཤད་ཚུལ་
མི་འདྲ་བ་འདི་དག་འབྱུང་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་ནི། སྲུང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཡིག་
ཚང་དུ་འཁོད་པའི་ས་མིང་གི་ཡི་གེའི་སྒྲིག་དངས་གཅིག་ལ་འབྲེལ་བཤད་སྒྲ་
ཆོགས་བྱས་པའི་དབང་གིས་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་པར་སྒྲུལ་ལ། བཤམ་དབང་
དཔྱད་དག་བསམ་གཏན་གྱིས་ཆོད་སྒྲུབ་མཛད་པ་ནི།

སྒྲ་མ་ནི་ཤིན་ཅང་ཡིན་ཟེར་མོད། སྒྲོད་མངའ་རིས་དང་ཤིན་ཅང་
ཁད་ཉེ་ཞིང་། ཤིན་ཅང་ཡང་བར་སྐབས་ཤིག་དུ་བོད་ཀྱི་ཆབ་འོག་
དུ་གཏོགས་པས། མངའ་རིས་དང་ཤིན་ཅང་བྱུང་མ་བྱེ་བར་འདྲ་
སྒྲེ། ཞེས་གསུངས་འདུག

ང་ཆོས་ཞིབ་དུ་བརྟག་ན་སྒྲུང་དར་མ་བཤོངས་ནས་བཙུན་མོ་དང་
སྒོན་ཆེན་ནམས་ཕྱོགས་གཉིས་སུ་གྲུས་ནས་སྒྲུས་གཉིས་བེད་སྟོད་ལོག་པར་
བཏང་སྟེ་ལོ་ངོ་ཉེར་གསུམ་རིང་ནང་འབྲུག་བྱས་ཤིང་། དབུས་སོ་བྲང་ནང་
གི་གཡུལ་འབྲུག་དེའི་སྐབས་རྒྱ་མཐའི་སོ་དམག་གི་ནང་དུ་སླེབས་ནས་མདོ་
སྐད་ཁུལ་དུ་སྒྲོད་པའི་སོ་དམག་ཀྱང་ཕྱོགས་གཉིས་སུ་ཆད་དེ་ནང་འབྲུག་ཡ་
ང་བ་བྱས་པའི་མཐུག་འབྲས་སུ་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་འབངས་ཁྱེན་ལོག་བྱུང་བ་
སོགས་ལེ་ཆན་གཞན་དུ་བཤད་ཟིན་པ་ལྟར་ཡིན་པས། གནམ་ལྗེ་འོད་སྲུང་
གི་རྒྱལ་རྒྱུད་མངའ་རིས་ནས་གཙང་ཁུལ་དང་། བདེ་སྐྱོད་ཕྱོགས་སུ་སླེབས་
པ་ལས་ཤིན་ཅང་སོགས་ས་ཁུལ་གཞན་དུ་མཆོད་པའི་གཏམ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
ལ་མ་གྲགས།

འོ་ན་ཁྱི་ལྗེ་མདོ་སྐད་ཕྱོགས་སུ་སླེབས་དགོས་པའི་རྒྱ་རྒྱུན་ཅི་ཞིག་ཡིན་
ནམ་སྒྲུལ་ན། རྒྱའི་ཡིག་ཚང་དུ་སྐབས་དེའི་མདོ་སྐད་ཀ་ཚུ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཆོང་

དཔོན་ལེང་ཡེ་ཤན་བྱ་བ་ཞིག་གིས་མདོ་སྨད་དུ་གདན་པར་བཤད་
 འདུག་མོད། དོན་གྱིས་གནས་བབ་ལ་གཞིགས་ཏེ་བརྟག་ཆེ། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རྒྱུད་
 ཚེད་མེད་ཀྱི་རྒྱལ་སྐུས་ཤིག་ཆོང་བ་ཞིག་གིས་རང་དགར་ཁྲིད་འགྲོ་རྒྱ་དེ་རྒྱ་
 མཆན་གྱིས་འདང་བ་ཞིག་མིན། དེས་ན་ང་ཆོས་སྐབས་དེའི་བོད་སྤྱི་ཡོངས་
 ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་བསྐྱར་ཞིབ་ཅིག་བྱེད་སྐབས་མཐོང་ཡོང་བ་ནི། སྤྱི་ལོ་༡༩༡༡ ལོར་
 བོད་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཀྱིས་བོད་ཁམས་ཡོངས་ལ་མངའ་དབང་སྐྱར་བའི་
 ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མཛུགས་རྒྱུ་ནས་ནང་འཁྲུག་རྒྱུ་རིང་བྱས་པ་དང་། དེ་ནས་
 འབངས་ཀྱི་ལོག་བྱུང་སྟེ་ལོ་མང་རབས་ལ་འཁྲུག་ཟེང་ཆེན་པོ་ལངས་པ།
 སྐབས་དེ་ཤིང་ཅིག་དུ་བོད་ཁམས་ཡོངས་སུ་ས་ཡོམ་ཆེན་པོ་བྱུང་ནས་རི་བོ་དང་
 བྲག་རི་ཞིག་ཅིང་། ས་གས་པའི་བར་གསེང་ནས་བྱེ་མ་དང་ཆུ་འཕྱར་བ་སོགས་
 རང་བྱུང་གི་གནོད་འཚེ་ཤུགས་ཆེན་བྱུང་སྟེ། དབུས་གཙང་ཁུལ་དུ་སྤྱི་གེ་དང་
 བད་ཡམས་སྒྲ་ཆོགས་བྱུང་བ་སོགས་ཀྱི་དབང་གིས་ཁྲི་ལྗེ་དང་མངའ་འབངས་
 སྐོར་ཞིག་ཞེན་ཡོལ་ལྟ་བུར་མདོ་སྨད་ཕྱོགས་སུ་སྐབས་པ་ཡིན་ནམ་སྟེ། འདི་
 དང་འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་ཡིག་ཆ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཆེད་པ་ནི། བྱང་ཐང་བསྟན་པའི་
 སྟོན་མེས།

ཁྲི་སྲོང་གི་སྐུ་རྒྱུང་བ་སངས་ལེགས་མཛིང་ཡོན། དེའི་སྐུ་དར་
 མ། དེའི་སྐུ་གནམ་ལྗེ་འོད་སྤྲུང་། དེའི་སྐུ་མངའ་བདག་དཔལ་
 འཁོར་བཙན། དེའི་སྐུ་ཁྲི་བྲག་ཤིས་བཙེགས་པ་དཔལ། དེའི་སྐུ་
 འོད་ལྗེ་ལ་སྐུ་བཞི་བྱུང་བའི་གཉིས་པ་ཁྲི་ལྗེ་འབངས་ཏ་ཅང་མི་
 མང་ཙམ་དང་བཙན་མདོ་སྨད་དུ་ཐོན་ཅིང་། མཆོ་ཁྲི་ཤོག་རྒྱལ་མོའི་
 འབྲམ་བོད་ཀྱིས་བཟུང་སྟེ། ཆོས་རྒྱལ་གདུང་རྒྱུད་དེས་ཁྲི་དཔོན་
 མཛད་ཅིང་། བྲ་ཉང་བཙན་བྱ་བས་རྒྱལ་བོའི་སྟོན་གྱི་གཙོ་བོ་བྱས་

ལྟུང་། རུས་མངོད་བཟོལ་མ་ལས་བྱུང་།⁶

ཞེས་གསུངས་པ་འདྲི་ཡིན། ལོ་རྒྱུས་དྲུག་པུ་འདྲིའི་བསྟན་བྱ་གཙོ་བོ་ནི་མདོ་
 སྤྱད་དཔའ་རིས་ཕྱོགས་སུ་ཡོད་པའི་བྲ་སྤེའམ་བྲ་སྤྱིའི་རྒྱད་པ་མདོ་སྤྱད་དུ་
 སྤེབས་ཚུལ་དང་། སྤེབས་ནས་ལོ་རྒྱུས་མི་སྣ་ཅི་ཡུང་ཐོགས་ཡིན་མོད། དེའི་
 ཞར་ནས་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་མདོ་སྤྱད་དུ་སྤེབས་མདོ་སྤྱད་ཀྱི་ཁྲི་དཔོན་ལ་མངའ་
 གསེལ་མངོན་ཚུལ་དང་། བྲ་ཉང་བཙན་བྱ་བའི་བྲ་སྤྱིའི་རྒྱད་པ་ཞིག་གིས་སྟོན་
 བོ་གཙོ་བོ་བྱས་ཚུལ་ཐོགས་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོའི་གནས་སྟངས་ལྷུང་ཅན་ལྟོགས་
 སྤུབ་པ་འདྲི་ཡིན།

ཡིན་ནའང་སྤར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱུང་རྟེན་གསལ་བཤད་ཀྱི་ལྟ་མདོ་སྤྲད་དུ་
ཡོང་དོན་ལ་འབྲེལ་བཤད་བསྟེན་པ་ནི། ཁྱི་སྤོང་ལྟེ་བཙན་གྱིས་མཁན་ཆེན་
པོ་རྟི་ས་ཏཱ་འམ་བུ་ཆེན་པོ་མངའ་སྐབས། རྒྱལ་པོས་ཁྱ་དང་ལྷན་གྱིན་ཅིང་། ལྷ་
རགས་མེད་པར་བྱག་རྟེན་གསེར་ཀ་ཁོར་གང་ལུལ་བ་ལ། མཁན་ཆེན་གྱིས།
རྒྱལ་པོ་ཁྱོད་གྱིས་ཁྱ་གྱོན་པའི་རྟེན་འབྲེལ་གྱིས་ཁྱོད་ཀྱི་གདུང་རྒྱུད་སྟོད་མངའ་
རིས་སུ་ཁ་ཙམ་དང་། ལྷན་གྱིན་པས་མདོ་སྤྲད་དུ་ལྷན་ཙམ་ཞིག་འབྱུང་། ཞེས་
པའི་རྟེན་འབྲེལ་དུས་སུ་སྒྲིན་ནས། རྒྱལ་པོས་ཁྱི་ལྟེ་མདོ་སྤྲད་དུ་ཕེབས་ཏེ་རྒྱལ་
སྤྱི་དབུགས་ཤིང་མདོ་སྤྲད་པལ་ཆེར་ལ་དབང་རྒྱུར་བྱས་པར་འདོད་ཀྱིན་
ཡོད།

རྒྱུ་མི་གོ་འཁྱུ་ལོན་བྱ་བ་ས། ཐེན་པའི་ཁྱོན་གྱིས་བརྩམས་པའི་ནི་བདེ་
 བཞུམ་རྒྱུད་གི་མཛད་རྗེས་སྒྲོར་ཞེས་པའི་ལུང་ཆོག་དངས་པ་ན། རྒྱལ་སྐས་
 ལགས་ནི་བརྩུན་པ་ལི་ལིས་བརྩུན་གྱིས་མདོ་སྨད་ཙོང་ཁའི་ཡུལ་དུ་གདན་
 དངས་པར་བཤད་པ་དང་། མར་ཡུལ་ལམ་མང་ཡུལ་ཞེས་པའི་ས་ནས་ཀ་ཚུ་
 ཟུགས་ཀྱི་ཆོང་དཔོན་ལེང་ཡེ་ཤན་བྱ་བ་ཞིག་གིས་མདོ་སྨད་དུ་ཁྱིད་ཡོང་ཚུལ་

བཤད་པ་སོགས་བཤད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་ཡོད་ཅིང་། ཐེབས་ལམ་གྱི་ཐད་
ལའང་རྒྱུ་ཡིག་ཆ་འགས་རེས་རྒྱལ་སྐུ་འབངས་འཁོར་ཉུང་ཤས་ཙམ། རྒྱ་
ནམས་ཀྱིས་དོ་ཞིས་ཙོལ་ལང་དུ་འབོད་པ་སྟེ་དེང་སང་བོད་སྐད་གསར་བའི་
ནང་མ་རྟུབ་དོག་ལམ་ཟེར་ཞིང་། སྤར་ཐང་བོད་ཀྱི་འགྲུལ་ལམ་དང་། རྒྱ་དང་
རྟུབ་ཕྱོགས་ཨ་རབ་ཀྱི་ཆོང་བ་ནམས་འགྲུལ་བཞུད་བྱེད་སའི་བརྒྱུད་ལམ་གཙོ་
བོ་དེ་ཉིད་བརྒྱུད་ནས་མདོ་སྐད་ཙོང་ཁའི་ཕྱོགས་སུ་སྐྱེ་བས་ཟེར་བ་དང་། ཡང་
སྟོད་མངའ་རིས་ནས་དེང་གི་ཞིན་ཅང་བརྒྱུད་དེ་མདོ་སྐད་ཙོང་ཁར་སྐྱེ་བས་
ཟེར་བའི་བཤད་ཚུལ་དུ་མ་བྱུང་འདུག་པ་དག་ཞིབ་འདུག་པའི་དབྱེད་འབྲས་
ཙམ་ལས་སུ་ཐག་ཆོད་པའི་གཏན་འཁེལ་མིན།

ཁྱི་ལྟོ་མདོ་སྐད་དུ་ཐེབས་སྐབས་དགུང་ལོ་བརྒྱ་གཉིས་ཡིན་པར་
བཤད་པ་ལྟར་ན་སྟེ་ལོ་༡༠༠༧ ལོར་འབབ་ཅིང་། སྟེ་ལོའི་དུས་རབས་བརྒྱ་
གཅིག་པའི་མགོ་ཙམ་ལ་འཁེལ་འདུག འདི་དང་འབྲེལ་ཡོད་ཡིག་ཆ་ཁག་གི་
དོན་སྟོང་མདོར་དིལ་ན། རྒྱལ་སྐུ་ཁྱི་ལྟོ་ཐོག་མར་མདོ་སྐད་བསང་རྒྱུ་
ཕྱོགས་སུ་སྟོད་སྐབས། ཙོང་ཁའི་ཕྱོགས་ཀྱི་དཔོན་རིགས་ཀྱ་བ་ལྷ་བཙུན་བྱ་
བ་ཞིག་གིས་དག་པོའི་དབྱེད་ཤུགས་ཀྱིས་རྒྱལ་སྐུ་བ་ཡན་ཕྱོགས་སུ་བརྟུག་
ཅིང་། དེའི་དབང་གིས་རྒྱལ་སྐུ་མདོ་སྐད་སྟོ་རྒྱུད་དུ་གཞིས་སྟོད་བྱ་མ་ཐུབ་
པར་ཙོང་ཁའི་ཡུལ་དུ་སྐྱེ་བས་ཏེ། ལྷ་བཙུན་གྱིས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཀྱི་སྐུ་འདི་
ཉིད་དར་ཆ་ལྟ་བུར་བཟུང་ནས། ཁོ་རང་གི་སྲིད་དོན་སྟོབས་ཤུགས་རྒྱ་བརྒྱུད་
བྱས་པར་བཤད།

སུང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་སྟོབས་ཤུགས་ཞེས་པར།
ཆོང་དཔོན་ལིང་ཡུས་ཤན་གྱིས་རྒྱལ་སྐུ་མདོ་སྐད་དོ་ཀློང་སྟེ་དེང་གི་ཀ་རྒྱ་ཏོང་
ཤང་མཁར་དུ་བཞུགས་སུ་གསོལ་ཞིང་། དེ་ནས་མ་འགྲངས་པར་ཡུལ་དེའི་

ཆོ་དཔོན་ཆེན་པོ་ཟེང་བོ་ཁྱི་སྲིད་རྩེ་བྱ་བ་ཞིག་གིས་ཁོ་རང་གི་རྒྱལ་ས་ཡུས་གོང་མཁར་དུ་གདན་དྲངས་ཏེ་སྲིད་དབང་བཅུགས། སྐབས་དེ་ཤིང་ཅིག་ལ་ཙོང་ཁའི་ཡུལ་གྱི་ཆོ་དཔོན་སྟོབས་ཆེན་ལི་ལི་བཅུན་ནམ་ལྷ་བཅུན་དང་། མོན་ཁྲོན་གྱི་བུན་པོ་རྩེ་བྱ་བ་གཉིས་གྱིས། བོད་རྩེ་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཅིག་ཟེང་བོ་ཁྱི་སྲིད་རྩེ་ཡིས་མདོ་སྐྱད་སྟོ་རྒྱུད་དུ་བདག་ཉར་བྱེད་གྱིན་ཡོད་པ་ཆོར་ནས། ལྷ་བཅུན་གྱིས་དྲག་པོའི་དབུང་ཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས་རྒྱལ་སྐས་འཕྲོགས་ཏེ། གོ་གྲོའུ་ཞེས་པའི་སར་སྲིད་དེ་རྒྱལ་སྐས་བདག་གིར་བཟུང་བ་ལ་བརྟེན་ནས་ལྷ་བཅུན་གྱི་སྟོབས་ཤུགས་རྒྱས་ཏེ། སྤྱི་ལོ་༡༠༠༤ ལོར་ལྷ་བཅུན་གྱིས་ཙོང་ཁ་མཁར་གསར་སྐྱབ་བྱས་ཏེ་རྒྱལ་སྐས་ཙོང་ཁར་སྐོས་ཤིང་ལྷ་བཅུན་རང་ཉིད་སྟོན་པོའི་ཚུལ་དུ་བསྟན། ཁོས་རྒྱལ་སྐས་བེད་སྟུང་ནས་དཔལ་རིས་ཕྱོགས་གྱི་གོང་བ་ལུང་དྲག་གས། འཕན་པོ་ལུང་དྲག་དུ་གྲགས་པ་སོགས་ཕྱོགས་མཐའི་ཆོ་ཁག་མང་བོ་མངའ་འོག་དུ་བཅུག་ནས་རིམ་གྱིས་ཙོང་ཁ་ཡུལ་ཆེན་བརྒྱུད་དམ། མདོ་སྐྱད་སལ་ཆེར་དབང་འོག་དུ་བསྐྱུས་ཏེ། དམག་མི་གོ་དྲག་ཁྱི་སྲིད་དྲག་བདུན་བཀལ་བའི་རྒྱལ་སྐན་སྟོབས་ལྡན་ཞིག་དུ་གྱུར།

ལྷ་བཅུན་གྱིས་ལུ་མཐུད་རང་གི་སྲིད་དབང་སྐབས་བཅུན་དང་། སྟོབས་ཤུགས་འཕེལ་རྒྱས་སུ་གཏོང་ཆེད་རང་ཉིད་ཀྱི་བུ་མོ་གཉིས་པ་རྒྱལ་སྐས་ཀྱི་བཅུན་མོར་སྤུལ་འདུག འདི་ནི་གནའ་དུས་ཀྱི་སྲིད་དོན་བཅུན་སྐྱུང་བྱེད་པའི་ཐབས་རྒྱས་ཤིག་ཡིན་ལ། རང་ཅག་གི་རྒྱལ་པོ་གྲགས་ཅན་སྟོང་བཙན་སྐམ་པོས་ཀྱང་ཁང་ཁྱུང་དབང་འོག་དུ་འགྲུག་ཆེད་རང་གི་སྲིད་མོ་ཁང་ཁྱུང་རྒྱལ་པོའི་བཅུན་མོར་སྤུལ་བ་དང་འདྲ་མཚུངས་ཡིན།

ལྷ་བཅུན་གྱིས་རྒྱལ་སྐས་ཁྱི་སྲིད་འཕྱར་ཏེ་སྲིད་དབང་གསར་བ་བཅུགས་པ་ལམ་སྟོངས་བྱུང་ཡང་། བྱང་རྒྱུད་མི་ཉག་རྒྱལ་ཁབ་དང་། མདོ་སྐྱད་བྱང་

རྒྱུད་དུ་ཡོད་པའི་རྒྱལ་ཕྱོད་ཏེ་རྒྱ་རྒྱུ་མཁུ་ཏོས་ཏོར་འབོད་པ་དེ་འཕེལ་རྒྱས་
 འབྱུང་བཞིན་པའི་སྐྱང་ཡིན་པ་བཅས། ལྷ་བཅུན་གྱིས་གསར་དུ་བཅུགས་མ་
 ཐག་པའི་སྲིད་དབང་ལ་ཉེན་ཁ་ཡོང་སྲིད་པ་ཡིན། སྐབས་དེའི་ཉེ་འཁོར་རྒྱལ་
 ཁབ་ཁག་གི་གནས་སྐབས་ནི། མི་ཉག་གིས་རྒྱ་ནག་སུང་རྒྱལ་ཁབ་ལ་དཔུང་
 འདུག་ཡང་ཡང་བྱས་ཏེ་དཀའ་ངལ་སྤོད་གྱིན་ཡོད་པ་དང་། མདོ་སྤྱད་བྱང་
 རྩུགས་(དེང་ཀན་གྲོ་འུ་རྩུགས་)མཐའ་མཆམས་སུ་གནས་སྤོད་ཏོས་ཏོར་རྒྱལ་
 ཕྱོད་དར་འཕེལ་ཆེ་བའི་སྐབས་ཡིན་པས་བྱིས་མཆོ་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་ལ་ཉེན་ཁ་
 ཡོང་སྲིད་པ། མི་ཉག་གི་སྤྱོད་སྤྱུགས་གཅོག་ཐབས་མ་བྱས་ན། གསར་དུ་
 བཅུགས་མ་ཐག་པའི་ལྷ་བཅུན་གྱི་སྲིད་དབང་ལ་དོ་ཕྱོག་འབྱུང་སྲིད་པ་བཅས་
 གྱི་གནས་སྐབས་འོག ལྷ་བཅུན་གྱིས་བྱང་རྒྱུད་ཏོས་ཏོར་ཞེས་པར་འབྲེལ་ལམ་
 བཅུགས་ཏེ་མི་ཉག་རྒྱལ་ཁབ་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་རྒྱ་བསྐྱེད་ལ་འགོག་ཆོལ་བྱེད་དུ་
 བཅུག་ཅིང་། ཏོས་ཏོར་རྒྱུ་མཁུ་གྱིས་རང་རྒྱུ་འཕེར་བའི་སྤོ་ནས་མི་ཉག་ལ་འགོག་
 ཆོལ་བྱེད་མི་ཐུབ་སྐབས། རྒྱ་ནག་སུང་རྒྱལ་ཁབ་ལ་དཔལ་འབྱོར་སོགས་རྒྱབ་
 རོགས་བཅོལ་བཞིན་ཡོད།

སྐབས་དེར་ལྷ་བཅུན་ལ་སྐབས་ལེགས་པའི་དོན་དག་ཅིག་བྱུང་བ་ནི།
 མི་ཉག་གིས་ཏོས་ཏོར་རྒྱུ་མཁུ་སུང་རྒྱལ་ཁབ་ལ་འགྲོ་བའི་འགྲུལ་ལམ་བཅད་པས།
 ཏོས་ཏོར་རྒྱུ་མཁུ་སུང་རྒྱལ་ཁབ་ལ་འགྲོ་བའི་འགྲུལ་ལམ་མདོ་སྤྱད་ཙེང་ཁའི་སྤོ་
 ལམ་ལ་མི་བྱེད་མཐུ་མེད་ཆགས་པས་ལྷ་བཅུན་སྲིད་དབང་དང་། ཏོས་ཏོར་
 འབྲེལ་ལམ་རང་ཉེན་བཞིན་གྱིས་རྩི་ཐབ་དུ་གྱུར་པ་དེ་ཡིན།

ཡིན་ནའང་ལྷ་བཅུན་གྱིས་ཏོས་ཏོར་རྒྱལ་བོའི་སྲས་མོ་ཞིག་རྒྱལ་སྲས་ཁྱི་
 རྩེ་ལ་བཅུན་མོར་བསྐྱངས་ཀྱང་། བ་རོལ་བོའི་ཆེ་མཐོང་མཆོན་པའི་གཉེན་
 ཉགས་སྤོང་ཉེན་བྱུང་འཕགས་མ་བྱུང་བ་སོགས་ཀྱི་དབང་གིས། ཏོས་ཏོར་རྒྱལ་

བོས་ངོས་ལེན་མ་བྱས་པ་སོགས་ཀྱིས་སྤྱི་བཅུན་གྱིས་དོས་དོ་ནམས་སྤང་བྱུང་།
ཁབ་དུ་འགྲོ་བའི་འགྲུལ་ལམ་བཅད། ཟ࿃་ལོ་༡༠༡༡ ལོར་སྤང་བྱུང་བྱུང་ཁབ་
ཀྱི་ཕོ་ཉ་དོས་དོ་ཡུལ་ནས་ཕྱིར་ལོག་པ་ཙཱ་ཁ་ནས་བཀག་སྡེ་ལོ་ངོ་ལྷ་ཙམ་གྱི་
རིང་ཕྱིར་ལོག་བྱེད་མ་བཅུག་སྟབས། ཟ࿃་ལོ་༡༠༡༤ ལོར་དོས་དོ་ཕྱོགས་ནས་
སྤྱི་བཅུན་དང་འབྲེལ་ལམ་གསར་འཛུགས་བྱས་པས་སྤང་གི་ཕོ་ཉ་དེ་རྒྱ་ཡུལ་
དུ་ལོག་ཐུབ་པ་བྱུང་།

དེ་སྐབས་ཤིག་ལ་སྤྱི་བཅུན་དང་སྤང་ཕྱོགས་གཉིས་ཀྱིས་རང་རང་གི་
ཁེ་ཕན་ལ་དམིགས་ནས་འབྲེལ་ལམ་བཅུགས་དེ། ཟ࿃་ལོ་༡༠༡༤ ལོའི་ཟ࿃་༥ བའི་
ནང་སྤང་གིས་རྒྱལ་སྐྱེས་ཁྱིམ་ཁྱིམ་ལ་དཔོན་གནས་སྤུལ་བ་དང་། ཟ࿃་ལོ་༡༠༡༥ ལོའི་
ཟ࿃་༡ ནང་རྒྱལ་སྐྱེས་ཁྱིམ་ཁྱིམ་ལ་སྤྱི་བཅུན་། སུན་པོ་རྗེ། ཞང་ཡུམ་བརྟན་
སོགས་ཙཱ་ཁའི་ཡུལ་གྱི་སྤྱི་དབང་ཁ་ལོ་རྒྱུར་མཁན་ཆོས། སྤང་བྱུང་ཁབ་
ལ་དམག་རྟ་སོགས་སྒོར་ཁྱིམ་སྤྱི་བཅུན་བཅུ་ལྷག་གི་ལེགས་སྐྱེས་སྤུལ་ཅིང་།
སྤང་བྱུང་བོས་ཀྱང་དེའི་སྐྱེས་ལན་དུ་རྒྱལ་སྐྱེས་ཁྱིམ་ཁྱིམ་སོགས་བོད་ཀྱི་དཔོན་
རིགས་དེ་དག་ལ་ཤིང་བལ་དང་། གསེར་གྱི་སྒྲིང་ཆབ། ར། སྐྱ་རིགས། གསེར་
ནག་སྤང་བདུན་སྒོར་བཅས་དངོས་འབུལ་བཏེགས།

ཕྱིའི་ནམ་འགྱུར་ལ་བོད་ཀྱི་ཙཱ་ཁ་རྒྱལ་བོད་དང་། རྒྱ་ནག་སྤང་བྱུང་
བོ་གཉིས་ཀྱིས་ཕན་ཚུན་བར་ལེགས་སྐྱེས་འབུལ་རེས་ལུ་མཐུད་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་
ཀྱང་། དོན་གྱིས་ཕྱོགས་གཉིས་ངོས་ནས་ཕན་ཚུན་ཡིད་ཆེས་བྱེད་ཀྱིན་མེད་
ལ། ཟ࿃་ལོ་༡༠༡༥ ལོའི་དགྲུན་ཁར་སྤང་གིས་ཡུང་ཁྱིམ་ཅའེ་སོགས་འཆམས་
འདྲིའེ་ཕོ་ཉའི་རྒྱལ་དུ་བཏང་ཡང་། དོན་གྱིས་ཙཱ་ཁའི་ཡུལ་གྱི་གནས་བབ་
དང་། ཙཱ་ཁ་མཁར་རྫོང་སོགས་ལ་གསང་ཞིབ་ཀྱིས་སྤང་བྱུང་བོར་ནང་སྐྱ་
སྤུལ་འདུག

ཕྱི་ལོ་ལྷ་མོ་ལ་བས་བྲིས་པའི་ཙོང་ཁ་བླ་མ་ལས་དང་། མཁར་རྫོང་གི་གནས་སྐབས་དང་ས་ཐུབ་ན། སྐབས་དེའི་མདོ་སྐད་ཙོང་ཁ་བླ་མ་གནས་ཚུལ་ཤེས་རྒྱུ་པན་ཐོགས་གང་འཚམ་ཡོད་སྲིད་ཀྱང་། ཡིག་ཆོགས་ལ་འཛིགས་ནས་དངས་མེད་པས། རྒྱས་པར་ཤེས་འདོད་མཁན་དག་གིས་ཕྱི་ཡིག་ཆ་ལ་བལྟ་བར་བྱའོ།

སྤྱི་ལོ་༡༠༡༤ ལོར་ལྷ་བཙུན་གྱིས་རང་གི་སྲིད་དབང་སྲ་བརྟན་དང་དཔུང་ཤུགས་རྒྱ་བསྐྱེད་བྱེད་ཆེད། གསང་སྐབས་ཀྱིས་སྲུང་བོད་མཐའ་མཚམས་སུ་གནས་པའི་ཆེན་ཀྲོའུ་ཞེས་པར་གནས་སྡོད་ཞང་ཡུམ་བརྟན་(ཡུམ་བརྟན་ནི་རྒྱལ་སྐྱེས་ཁྲི་ལྗེའི་ཞང་བོ་ཡིན་ཟེར)དང་། དགོ་སུ་ཏུ་གཞིས་ལ་འབྲེལ་ལམ་བཙུགས་ཏེ། ཆེན་ཀྲོའུ་ཕྱོགས་སུ་དཔུང་འབྲུག་བྱེད་ཅིས་བྱས་ཀྱང་། མཐའ་སྲུང་དམག་དཔོན་ཆོ་མེ་ཞེས་པས་ཤེས་ཆོར་བྱུང་ནས། དགོ་སུ་ཏུ་རྒྱ་བརྟན་གྱིས་བསྐྱེས་པས། དགོ་སུ་ཏུ་བོད་ལ་ངོ་ལོག་སྡོད་ཞང་ཡུམ་བརྟན་བསད་ཅིང་། འཁོར་ནམས་ཁྲིད་ནས་སྲུང་དམག་ཆོ་མེ་ལ་མགོ་འབྲུལ་བྱས་པ་བཅས་ལྷ་བཙུན་གྱི་འཆར་གཞི་ལམ་སྟོངས་བྱུང་མེད།

ལྷ་བཙུན་གྱིས་ཆེན་མེའི་ཁུལ་གྱི་བོད་མི་དང་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་སྲུང་ལ་འཇབ་ཆོལ་གྱི་གསང་རྒྱས་ལ་པམ་ཞེས་བྱུང་སྐབས། སྲུང་སྲིད་གཞུང་གིས་ཁོ་བར་བཅན་པོའི་ཆོ་ལོ་ཐོབ་རེ་བྱས་ཀྱང་། སྲུང་རྒྱལ་ཁབ་ལ་བོད་ཀྱི་བཅན་པོའི་ཆོ་ལོ་སྤྱོད་པའི་དབང་ཆ་མེད་པས། ལྷ་བཙུན་ལ་པོ་རྩོན་ཅོན་ཅེ་ཏུ་ཏུ་ནི་ཞེས་པའི་ཆོ་ལོ་དང་། འབྲུག་བེར་དང་། གསེར་གྱི་སྐར་ལྗེ། ཉ་སྐར་ལྗེས་བྲིན་ཀྱང་། དེས་ལྷ་བཙུན་མ་མགུ་ནས་མདོ་སྐད་སྡོད་རྒྱུ་བསང་ཆུ་དང་། ལྷ་རྒྱུ་འབབ་རྒྱུ་གྱི་བོད་དམག་སུམ་ཁྲི་ལྗེས་བསྐྱེས་ནས་སྤྱི་ལོ་༡༠༡༤ ལོར་ཆེན་མེའི་ས་ཁུལ་གྱི་ཕྱོང་མཁར་དག་ཏུ་དམག་དཔུང་དངས་ནས། སྲུང་གི་

མཐའ་སྐྱོད་དམག་དཔོན་ཆོ་སྒྲུབ་མོགས་ཀྱིས་སྤྱོད་པའི་རྒྱ་དམག་དང་འཐབ་
འཁྱུག་བྱས། རྩོགས་གཉིས་ཆར་དམག་མི་འཕོར་ཆེན་གྱི་རྩིས་དང་ཕམ་ཉེས་
ཆེན་པོ་བྱུང་། རྒྱའི་དམག་དཔོན་ཆོ་སྒྲུབ་མོགས་ཆེན་པོ་ཕོག་ཡོད་ཀྱང་།
གོང་མར་རྒྱ་སྒྲུབ་ལྷན་པས་གོང་མས་དམག་འཁྱུག་གི་རྒྱལ་ཁ་ལ་དཔག་པའི་
ཆོ་ལོ་དང་རྒྱ་དངོས་གནང་། དམག་འཁྱུག་དེའི་སྐབས་རྒྱལ་མཆོམས་ཀྱི་བོད་
སྤེལ་ཤས་ཀྱིས་སྐྱོད་ལ་མགོ་བཏགས་བྱས་པར་བཤད།

ལྷ་བཙུན་གྱིས་ལུ་མཐུད་སྐྱོད་དང་འཐབ་ཀྱིན་ཆེན་མེད་ལྷ་ལྷ་ལྷ་
གཅིག་ཅུ་བཤད། སྐབས་དེ་དག་ཏུ་ལྷ་བཙུན་ལ་རྒྱལ་ཁ་ཆེན་པོ་མ་ཐོབ་ཀྱང་།
ལོ་དེའི་རྒྱ་དགྲ་བར་རྒྱལ་སྐྱུ་ཁྱིམ་སྤྱོད་སྐྱོད་ལ་གཡུལ་འབྱེད་བྱས། འོན་ཀྱང་
ནང་ལྷ་མ་མཐུན་ནས་གསང་བ་ཕྱིར་ཤོར་བ་སོགས་རྒྱ་རྒྱུན་སྤྱོད་ཆོགས་ཀྱི་
དབང་གིས་དམག་དཔུང་ཅོང་ཁའི་རྩོགས་སུ་ཕྱིར་འཐེན་བྱས།

སྤྱི་ལོ་༡༠༡༩ ལོའི་རྒྱ་༡ ནང་རྒྱལ་སྐྱུ་ཁྱིམ་སྤྱོད་དང་ལྷ་བཙུན་གཉིས་ཀྱིས་
སྐྱོད་ལ་ཕོ་ཉ་བཏང་སྟེ་གནས་སྐབས་རིང་སྐྱོད་དང་ཁྱོད་འདུམ་བྱས། སྤྱི་ལོ་
༡༠༢༢ ལོར་རྒྱལ་སྐྱུ་དང་ལྷ་བཙུན་གཉིས་ཀྱིས་སྐྱོད་ལ་འབྲེལ་བ་བསྐྱར་
འདུགས་བྱས་ཀྱང་། རྒྱ་རྩོགས་དོགས་འདྲོག་གིས་འབྲེལ་ལམ་བཟང་རྩོགས་
སུ་མ་ཕྱིན་ཁར། རྒྱལ་སྐྱུ་ལོ་ན་ཕྱ་བ་དང་། ལྷ་བཙུན་གྱིས་རྒྱལ་སྐྱུ་བེད་
སྤྱོད་ཤུགས་ཆེན་བྱས་ཏེ་སྤྱོད་དབང་བཟུང་བ་བཅས་ཀྱིས། རྒྱལ་སྐྱུ་དང་ལྷ་
བཙུན་གཉིས་ཀྱི་མཐུན་ལམ་འགལ་རྒྱའི་རྩོགས་སུ་འཕེལ་བཞིན་ཡོད་ལ། སྤྱི་
ལོ་༡༠༢༥ ལོའི་རྒྱ་༡ ནང་ལྷ་བཙུན་གྱིས་སྐྱོད་ལ་སྐྱོག་འབྲེལ་བྱས་ཏེ་ཁེ་ཕན་
ཕན་ཆོགས་ལེན་ཐབས་བྱས། རྒྱའི་ཡིག་ཆ་དུ་སྐབས་འདི་ནས་ལྷ་བཙུན་གྱི་
ལོ་རྒྱུས་གསལ་ཁ་ཅན་མེད་སྟབས། འདི་དུས་ཤིག་ནས་རྒྱལ་སྐྱུ་དང་ལྷ་
བཙུན་གཉིས་ཁ་གྲུས་པར་ཆོད་དཔག་བྱས་འདུག རྩིས་སྐྱུ་ཀྱི་དཔུང་ཚོམ་

དུ། ཆེན་པོ་ལྷ་ལ་དམག་དཔུང་བྲངས་པ་ནས་ལྷ་བཙུན་གྱི་སྟོབས་ཤུགས་དང་
མཆན་སྟན་བླ་དེ་ཉམས་ནས། རང་ལོ་༡༠ ལ་སླེབས་པའི་ཁྱི་ལྷ་སྲིད་དབང་
གི་འབབ་སྟེགས་སྟངས་སླེབས་པར་བཤད་འདུག།

སྤྱི་ལོ་༡༠༡༩༡༠༡༤ བར་ཆུལ་སྲས་དང་ལྷ་བཙུན་མ་མཐུན་ནས། བུན་
པོ་རྗེ་(འདིའི་མིང་ལ་དཔོན་སྲས་བྱ་བའང་སྤྲང)བྱ་བས་རོགས་རམ་བྱས་ཏེ་
ཆུལ་སྲས་གྲོ་ཆང་དུ་ཕེབས་ནས་སྲིད་དབང་བཙུགས། རྣམ་སྲས་ཀྱིས་ཆུལ་
སྲས་གྲོ་ཆང་དུ་འགོ་དགོས་དོན་ནི། ཙང་ཁ་མཁར་དེ་ལྷ་བཙུན་གྱི་སྟོབས་ལྷལ་
ཡིན་པས་ལྷ་བཙུན་གྱི་གཉེན་འབྲེལ་མནའ་གོགས་མང་བས་ཆུལ་སྲས་ཀྱིས་
གནས་གཞི་འཛིན་དཀའ་བ་དང་། བུན་པོ་རྗེའམ་དཔོན་སྲས་བྱ་བ་གྲོ་ཆང་
ཕྱོགས་ཀྱི་ལྷལ་དཔོན་དབང་ཤུགས་ལྷན་པ་དེའི་རྒྱབ་སྐྱོར་ཡོད་ཁར། གྲོ་ཆང་
ཕྱོགས་ཀྱི་ས་བབ་གནམ་གཤིས་ཀྱང་བཟང་བ་བཅས་ཀྱིས་ཆུལ་སྲས་གྲོ་ཆང་
དུ་སློབ་པར་བཤད།

བུན་པོ་རྗེས་ཆུལ་སྲས་གྲོ་ཆང་དུ་སློབ་པ་ལ་རྒྱབ་རོགས་བྱས་པ་དང་།
ཆུལ་སྲས་དེ་གའི་ཁྱི་དཔོན་དུ་བསྐྱོས་ཏེ་རང་ཉིད་སྟོན་པོ་བྱས་པ་ལ་བལྟས་ན།
སྤྲང་ལྷ་བཙུན་གྱིས་ཆུལ་སྲས་ཀྱི་མཆན་གནས་བེད་སྟོན་བྲང་སྟེ་སྲིད་དབང་
ཁ་ལོ་བསྐྱར་བ་ལྷ་བུ་འདྲ་བའི་ཆ་ཡོད་ཀྱང་། སྤྲང་མའི་སྐབས་ཆུལ་སྲས་ལོན་
དེ་ཅང་སྤྲ་བས་རྒྱས་ཤུགས་མེད་པ་དང་། ཕྱི་མ་འདིའི་སྐབས་ཆུལ་སྲས་དགྲང་
ལོ་ཉི་ཤུ་ལ་སླེབས་ཟིན་པས་རང་སྟོབས་ཀྱི་རྒྱས་ཤུགས་འཕེལ་བཞིན་པ་བཅས་
མི་འདྲ་བའི་ཆའང་ཡོད་པར་སྟེ།

དེ་ནས་ཆུལ་སྲས་ཀྱིས་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་གྲོ་ཆང་ཉེ་འཁོར་གྱི་སྟེ་
དཔོན་ཆོད་པོན་ཁག་དང་མཉམ་འབྲེལ་བྱས་ཏེ། སྲིད་དབང་གཅིག་སྒྲིལ་དང་
རྒྱབ་སྐྱོད་བྱས་པ་དང་། ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་ཕྱི་ཕྱོགས་ཀྱི་བཙན་འཛུལ་

ལ་འགོག་ཆོལ་དང་སྲུང་དང་འབྲེལ་ལམ་འདྲུགས་མགོ་བཅམས།

སྤྱི་ལོ་༡༠༩༡ ལོའི་ཟླ་༡༡ པར་བུན་པོ་རྩེ་ཡིས་ཕྱག་ཡིག་དང་། ཉ་སྒ།
སྒོས་དཀར་སོགས་ཀྱི་འབྲུལ་སྒྲིམ་དང་རང་གི་ཆ་པོ་སྲུང་རྒྱལ་ཁབ་ལ་འཛམས་
འདྲིར་བཏང་ཞིང་། སྲུང་གིས་ཀྱང་རྒྱལ་སྲས་དང་བུན་པོ་རྩེ་གཉིས་ལ་ཁྱོན་
ཆས་དང་གསེར་གྱི་སྒྲ་རགས། དངུལ་ཆས་སོགས་སྒྲིམ་ལན་ཕུལ། སྤྱི་ལོ་༡༠༩༡
ལོ་ནས་སྲུང་བྱང་མས་ཙོང་ཁའི་ཁྱི་དཔོན་རྒྱལ་སྲས་དང་། བུན་པོ་རྩེ་གཉིས་
ལ་ཟླ་རེར་ཁལ་ལྟ་བུའི་ལེགས་སྒྲིམ་རིགས་མང་པོ་བྲངས་བཅད་ཀྱིས་འབྲུལ་
དགོས་ཀྱིན་ཡོད་འདུག

གོ་ཆང་ཕྱོགས་སུ་རྒྱལ་སྲས་ཀྱི་སྤྱི་འཁྱོར་དང་། སྒྲན་བྲགས་གང་
ཐད་ནས་ཡར་རྒྱས་སུ་འགོ་བཞེན་ཡོད་སྟབས། བུན་པོ་རྩེ་རྒྱལ་སྲས་ཀྱི་མཆན་
སྒྲན་ལ་སྒྲག་དོག་དང་། རང་ཉིད་སྒོན་པོ་བྱེད་པ་ལས་རྒྱལ་པོ་བྱེད་འདོད་ཀྱི་
ཀུན་སྒོང་གིས་རྒྱལ་སྲས་བཙོན་དུ་བཅུག་ཅིང་། རྒྱལ་སྲས་ཀྱི་འབངས་མི་
ནམས་དམར་གསོད་བཙོན་འདུག་བྱེད་བཞེན་པའི་སྟབས་སུ། རྒྱལ་སྲས་ལ་
སྒོ་སྤྱོད་ཉེ་བའི་བཙོན་སྲུང་བཞེག་ཡོད་པས་རྒྱལ་སྲས་བཙོན་ནས་སྒོད། རྒྱལ་
སྲས་ཀྱིས་རང་ཉིད་ཀྱི་འཁོར་འབངས་དག་ཁྲིད་དེ་བྲོས་སྟབས་ཀྱིས་ཀྱི་ཐང་
ཕྱོགས་སུ་སོང་ནས། སྤྱི་ལོ་༡༠༩༤ ལོར་ཀྱི་ཐང་དུ་(དེར་གི་བེ་ལིང་གོང་
ཁྱེར)རྒྱལ་སྤྱི་བཅུགས་ཤིང་། གོ་ཆང་དུ་དམག་དཔུང་བྲངས་ནས་བུན་པོ་
རྩེ་བསད་དེ་ངོ་ལོག་ཞི་འཇགས་སུ་བཏང་བ་ནས་བཟུང་། རྒྱས་སྲས་དང་ཙོང་
ཁའི་ཡུལ་ཀྱི་པོད་རིགས་ནམས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དུས་རབས་གསར་བཞེག་དུ་བསྐྱོད་
མགོ་ཚུགས་པ་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༠༩༤ ལོར་རྒྱལ་སྲས་ཀྱིས་རྒྱལ་ས་ཀྱི་ཐང་དུ་སྒོས་པ་ནས་བཟུང་
ཁོང་གི་ཆབ་སྤྱི་ཀྱི་མང་གཞི་སྲ་བཏན་དུ་གྱུར་ཏེ། ཙོང་ཁའི་པོད་ཆོ་ནམས་

མངའ་འབངས་སུ་འདུས་ཤིང་། ཆབ་འབངས་ནང་ཁྲལ་དུ་འབྱུག་ཟིང་མེད་
 པར་དུས་བདེ་ཞི་འཇམ་ངང་འབངས་ནམས་རང་དབང་བདེ་སྦྱིད་ཀྱི་འཛོ་བ་
 རོལ་བཞིན་ཡོད་མོད། རྒྱ་ནག་སྲུང་རྒྱལ་ཁབ་དང་། མི་ཉག་རྒྱལ་ཁབ་སོགས་
 གྱིས་བོད་མཐའ་མཆོམས་ས་ཁྲལ་དུ་འཛིགས་བསྐྱལ་གཏོང་བཞིན་ཡོད་ལ། མི་
 ཉག་གིས་དམག་དཔུང་བྱངས་ཏེ་དཔའ་རིས་ལུང་དུག་ཆོ་བར་ཚུལ་ཚོལ་
 གཏོར་པམ་བཏང་ཡང་། རྒྱལ་སྲས་ཀྱིས་སྤྱི་ལོ་༡༠༩༠ ལོ་ནས་བཟུང་རིམ་
 བཞིན་བཀའ་གྲོལ་(དེང་ཀན་སུའུ་ཨན་ཞིས་ཁྲལ)དང་། ཉ་གྲོལ་(ཤ་ཁུ) ཀན་
 གྲོལ། ལེང་གྲོལ་སོགས་ཀྱི་ས་ཁྲལ་མང་བོ་མངའ་འབངས་སུ་བསྐྱུས་པས་དཔལ་
 འབྱོར་དང་དམག་ཤུགས་གང་ཐད་ནས་སྟོབས་འབྱོར་ཆེ་རུ་བྱིན། སྤྱི་ལོ་༡༠༩༥
 ལོར་མི་ཉག་གིས་དམག་གུངས་ཉིས་ཁྲི་ལྷ་སྟོང་ཙོང་ཁའི་ཡུལ་དུ་བྱངས་ནས་
 རྒྱལ་སྲས་ཀྱི་དཔུང་དང་འཐབ་ཅིང་། རྒྱལ་སྲས་ཀྱིས་དམག་དཔུང་གི་ཐང་
 བྱང་སྟོགས་གཡག་མཁར་(གཡག་མགོ་མཁར་ཟེར་བའང་སྣང)དུ་འཐབ་
 པས་མི་ཉག་པམ། སྐབས་དེའི་གཡུལ་འབྱུག་ལ་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་པ་དེས་རྒྱལ་སྲས་
 ཀྱི་མཆོན་སྟན་ལྟག་པར་རྒྱས་སྟབས། མཐའ་བཞིའི་ཆོ་ཁག་མང་བོ་རྒྱལ་སྲས་
 ལ་སྐྱབས་བཅོལ་དུ་འདུས་པས་རྒྱལ་སྲས་ཀྱི་སྤྱིད་དབང་སྤར་ལས་ངེ་བཏན་
 དུ་གུར་ནས་སྟོབས་འབྱོར་མངའ་འབངས་རྒྱས། དེ་ནས་མི་ཉག་གིས་ཐངས་
 དུ་མར་ཙོང་ཁར་དཔུང་འབྱུག་བྱས་ཀྱང་པམ་ཉིས་སུ་བཏང་།

རྒྱལ་སྲས་ཀྱི་སྤྱིད་དབང་དར་རྒྱས་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་དེས། རྒྱ་ནག་སྲུང་
 དང་། ལེའོ། མི་ཉག་བཅས་རྒྱལ་ཁབ་གསུམ་ནུབ་བྱང་ཙོང་ཁའི་ཡུལ་རྒྱལ་
 བོའི་སྟོབས་འབྱོར་མངའ་ཐང་ལ་ཕྲག་དོག་འགན་སྤང་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པར་མ་
 ཟད། འཛིགས་སྤང་ཡང་སྦྱོར་བཞིན་ཡོད་སྟབས། རྒྱལ་ཁབ་དེ་གསུམ་གྱིས་ཙོང་
 ཁ་རྒྱལ་བོའི་མངའ་ཁོངས་སུ་དཔུང་འབྱུག་ག་སྒྲིག་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་ཀྱང་། ཕྱི་

ཚུལ་དུ་ཚོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་བསྐྱེད་འགྲུག་བྱ་ཅིས་ཀྱིས་ལེགས་སྐྱེས་འབྲ་མིན་འབྲུལ་གཏོང་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད།

སྤྱི་ལོ་༡༠༩༥ ལོ་འཁོར་༡༩ ནང་སྲུང་གིས་ཚོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་བཅུ་ལྔ་ལྟེན་གྱིས་མི་ཉག་གི་སྟོབས་ལྷགས་འགོག་ཆེད། ཚོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་ལ་ཆོ་ལོ་དང་དངོས་འབྲུལ་རྒྱ་ཆེན་ལྷ་རྩེ་རེ་རེ་ཡར་འབྲུལ་ཞུས། སྤྱི་ལོ་༡༠༩༩ ལོར་སྲུང་གིས་མི་ཉག་འགོག་ཆེད་སྲར་གྱི་ལེགས་སྐྱེས་ལ་རྒྱབ་སྟོན་གྱི་ཚུལ་དུ་གོས་ཆེན་ཡུག་ཆིག་སྟོང་། ར་འགྲུག་རྒྱ་མ་ཆིག་སྟོང་། ར་སིལ་མ་རྒྱ་མ་ཆིག་སྟོང་ལྔ་བརྒྱ་བཅས་ཕུལ།

སྤྱི་ལོ་༡༠༩༩ ལོ་འཁོར་༡ ནང་སྲུང་གིས་ཕོ་ཉ་བ་ལོ་འཁོར་ཅིན་ཞེས་པ་ཚོང་ཁ་རྒྱལ་ཁབ་དུ་མངགས་ནས། ཚོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་ལ་སྲུང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཡི་གེ་དང་། དར་གོས་ཡུག་ཁྲི་ཕྱག་སོགས་ལེགས་སྐྱེས་བྱ་ཞོམ་པ་ཕུལ། ཕོ་ཉ་ཕྱིར་ལོག་སྟེ་རང་ཉིད་ཚོང་ཁ་རྒྱལ་ཁབ་དུ་བསྐྱོད་པའི་མཐོང་ཐོས་དང་། ཚོང་ཁ་རྒྱལ་བོས་སྲུང་གི་རེ་བ་ལྟར་བོད་དམག་༤༠༠༠ ལྷག་ལེང་རྒྱབ་མར་དཔུང་འདུག་བྱེད་དུ་གཏོང་འཆར་གྱི་གཏམ་སྟན་སྲུང་རྒྱལ་བོར་ཞུས།

སྲུང་རྒྱལ་བོ་དགའ་སྟེ་ཚོང་ཁའི་རྒྱལ་བོ་ལ་བསྐྱེད་པ་བཞུགས་བརྗོད་ཆད་མེད་ཤོར་བས་སྲུང་གི་སྟོན་ཆེན་འགས་མ་འདོད་ནས་ཚོད་གཞི་མང་བོ་ཤོར། སྲུང་རྒྱལ་ཁབ་ཚོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་ལ་སྤྱིང་ཁོངས་ནས་དགའ་བ་མ་ཡིན་ཀྱང་། མི་ཉག་འགོག་ཆེད་ཚོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་ལ་གོ་མིང་དང་རྒྱ་ལོ་འབྲུལ་རྒྱ་མཆོམས་ཆད་མེད།

སྤྱི་ལོ་༡༠༩༩ ལོ་འཁོར་༦ ནང་སྲུང་དང་མི་ཉག་བར་དམག་འབྲུག་བྱུང་ནས། མི་ཉག་གིས་སྲུང་དམག་པམ་ཉེས་སུ་བཏང་ཞིང་། སྲུང་གི་མི་སེར་ནམས་བསད་བཟུང་དུང་གསུམ་བྱས། སྤྱི་ལོ་༡༠༩༠ ལོ་འཁོར་༡ ནང་སྲུང་རྒྱལ་ཁབ་འཁྱེད་ཕྱག་ནས་ལོ་འཁོར་ཅིན་བྱ་བ་ཚོང་ཁ་རྒྱལ་བོར་སྲུང་ལ་རོགས་སྐྱོར་གྱིས་མི་

ཉག་འགོག་ཚེ་ཆེད་བསྐྱོ་མངག་བྱས་ཀྱང་། ལཱ་ཅིན་རང་ཉིད་ན་ཆོད་མཐོ་
བ་དང་། བོད་དུ་ལམ་ཐག་རིང་བ། བོད་ཡུལ་དུ་ས་རྒྱ་མི་འཕྲོད་པ་སོགས་
ཀྱི་རྒྱ་མཚན་ཞུས་ཏེ་མ་སོང་སྟབས། སུང་རྒྱལ་གྱིས་ལཱ་ཅིན་གྱི་གོ་གནས་ཕབ་
པའི་གནས་རྒྱལ་ཡང་བྱང་འདུག མདོ་དོན་སུང་གིས་ཙོང་ཁ་ཀྱལ་བོར་སྐྱེས་
བརྒྱན་འབུལ་བའི་མཚམས་ཆད་མ་ཕྱོང་ལ། ཙོང་ཁ་ཀྱལ་བོས་ཀྱང་སུང་ལ་
རྒྱབ་རོགས་བྱས་ཏེ་མི་ཉག་དང་དམག་འཁྲུག་ཐེངས་མང་བྱས་ཕྱོང་།

ཕྱི་ལོ་༡༠༩༠ ལོའི་ལྷ་པ་པར་སུང་གིས་པོ་ཉ་བ་ལའི་དན་བྱ་བ་གྱི་ཐང་
དུ་སྐྱེ་བས་ནས། སུང་གི་རེ་འདུན་ཞུས་པ་ལྟར་སུ་མཐུད་མི་ཉག་འགོག་ཚེ་ཆེད་
བྱེད་རྒྱུའི་ཁས་ལེན་དང་། ཞིའི་གྲོའུ་ཞེས་པའི་ས་ཆ་ཞིག་སུང་ལ་སྤོད་རྒྱ་བྱས།
ལའི་དན་ཕྱིར་སྐྱེ་བས་རྗེས་སུང་རྒྱལ་བོ་དག་འན་ལའི་དན་གྱི་གོ་གནས་སྤར་
བར་བཤད། གནས་རྒྱལ་འདི་དག་གིས་སྐབས་དེའི་མདོ་སྤྲད་ཙོང་ཁ་ཀྱལ་བོའི་
སྟོབས་ཤུགས་ཅི་ཙམ་ཡོད་མེད་ཤེས་ཐུབ་པ་ཡིན།

ཙོང་ཁ་ཀྱལ་བོའི་སྟོབས་ཤུགས་ད་ཅང་ཆེ་སྟབས་ཕྱི་ལོ་༡༠༩༡ ལོར་
ལའོ་(ཏི་ཆེན)རྒྱལ་བོ་ཤིན་ཙུང་གི་སྲས་མོ་ཞི་ལྷའི་ལྷམ་བྱ་བ་ཙོང་ཁ་ཀྱལ་བོའི་
སྲས་དོན་བཙན་གྱི་བཙུན་མོར་སུལ་ནས་གཞན་འབྲེལ་བཙུགས། སྲས་མོ་ཞི་
ལྷའི་ལྷམ་ནི་ཕྱི་ལོ་༡༠༩༥ ལོར་སྐྱེས་ཞིང་། རང་ལོ་ཉེར་གསུམ་སྟེང་བོད་ཙོང་
ཁ་ཀྱལ་བོའི་སྲས་དོན་བཙན་གྱི་བཙུན་མོར་བཞེས། སྲས་དོན་བཙན་ནི་ཕྱི་
ལོ་༡༠༩༩ ལོར་འཁྲུངས་ཏེ་སྐབས་དེར་རང་ལོ་ཉེར་དྲུག་ཡིན། ལའོ་རྒྱལ་ཁབ་
ཀྱིས་གཞན་འབྲེལ་གྱི་བརྒྱད་ལམ་བེད་སྤྱད་ནས་ཙོང་ཁ་ཀྱལ་བོར་རྒྱབ་བརྟེན་
བཙོལ་ཏེ་མི་ཉག་གི་བཙན་འདྲུལ་ལ་འགོག་ཚེ་ཆེད་བྱེད་གྱིན་ཡོད།

ཟི་ལིང་དུ་ཙོང་ཁ་ཀྱལ་བོས་རྒྱལ་སྤྲོད་བཙུགས་པ་ནས་དར་རྒྱས་ཆེན་
པོ་བྱུང་། ཙོང་ཁ་ཀྱལ་བོས་སྤྱིར་བཙུན་མོ་གཞིས་ཁབ་དུ་བཞེས་ཏེ་སྲས་

གསུམ་འཁུངས་ཤིང་། ཅོང་ཁ་ཡུལ་ཆེན་བཙོ་བརྒྱད་དམ་མདོ་སྨད་ལྷོ་བྱང་
ཕལ་ཆེར་ལ་མངའ་དབང་བསྐྱར་བ་ཡིན་ལ། སུང་དང་ལེའོ་རྒྱལ་ཁབ་སོགས་
ལའང་འབྲེལ་ལམ་ལེགས་པས་བྱིའི་དགའ་ལ་འགོག་ཆོལ་དང་། ཉང་གི་རྒྱལ་
ཐབ་དར་རྒྱས་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༠༩༤ ཅམ་ལ་རྒྱལ་བོའི་བཅུན་མོ་ཆེན་ཚུན་གཉིས་མ་འཆམ་
ནས་ནང་འཁོར་འགའ་ཞིག་བྱིར་གྱར་བ་སོགས་གྱིས་སྲིད་དབང་ལ་དོ་སྟོན་
ཅུང་ཟད་བཏང་ཡང་། འཕོར་གྱར་དུ་སོང་བའི་ནང་འཁོར་ནམས་སྤར་བསྐྱུས།
ཅོང་ཁ་རྒྱལ་བོའི་སྲིད་དབང་ལ་རྒྱད་ཉགས་ཅུང་ཟད་ཤར་བ་དེས་སུང་རྒྱལ་
ཁབ་མི་ཉག་ལ་འཛིགས་པའི་དངངས་སྒྲག་བྱུང་སྟེ། རྒྱལ་བོའི་སྲས་ཆེ་བ་ཞུ་
བཙན་དང་། འབྲིང་བ་དམར་བཙན་གཉིས་སོ་སོར་ཡི་གེ་སྐུལ་ནས་ཅོང་ཁ་
རྒྱལ་བོའི་སྟོབས་ཤུགས་སྤྲོ་སོར་གནས་ཐབས་སུ་ནང་མི་མཐུན་ལམ་ཡོང་
དགོས་པའི་རེ་འབོད་ཞུས། སྤྱི་ལོ་༡༠༩༥ ལོའི་ཟླ་༡༠ ཆོས་༩ ཉིན་ཅོང་ཁ་
རྒྱལ་བོ་དགུང་ལོ་༤༩ ལྷོང་འདས་ཤིང་། བྱི་ལོའི་ཟླ་༥ ཆོས་༩ ཉིན་བང་སོ་
བཅིགས་པར་བཤད།

རྒྱལ་བོ་འདས་རྗེས་བུ་གསུམ་པ་དོན་བཙན་གྱིས་རྒྱལ་སྲིད་བཟུང་།
སུང་དང་ལེའོ་(ཆི་ཏིན་)སོགས་ལ་བྱི་འབྲེལ་སྤར་བཞིན་བཟུང་ཞིང་། མི་ཉག་
འགོག་པའི་འཐབ་འཁུག་ཀྱང་མཆམས་འཛོག་བྱས་མེད་ལ། སུང་གིས་སྤར་
ལྟར་མི་ཉག་འགོག་ཆེད་རྒྱ་བརྒྱུད་སྤོང་པའི་བྱེད་ཐབས་ཀྱང་སོར་གནས་བྱུང་།

སྤྱི་ལོ་༡༠༩༦ ལོའི་ཟླ་༩ པར་སུང་གིས་རྒྱལ་བོ་དོན་བཙན་ལ་དར་ཆོས་
ཆེན་ཡུག་བརྒྱུད་དང་། བཅུན་མོར་དངུལ་ཆས་སྤང་སྤྲོ་བཅུ་དང་། དར་ཡུག་
བརྒྱ་སོགས་སྤྲོས་བརྒྱུད་སྐུལ་ཅིང་། རྒྱལ་བོས་ཀྱང་སུང་ལ་འཆམས་སྤྲོས་སུལ།

སྤྱི་ལོ་༡༠༩༠ ལོར་མི་ཉག་གིས་སུང་ལ་དམག་ཆེན་དངས་ཏེ་སུང་གི་

མཁའ་མཁའ་མང་པོ་བཅོམ་པ་སོགས་པམ་ཞེས་ཆེན་པོ་བཅོས། རྣམས་དེར་
 ཙོང་ཁའི་རྒྱལ་པོ་དོན་བཅན་གྱིས་བོད་དམག་དང་ས་ནས་མི་ཉག་གི་ས་
 མཆམས་གྱི་ས་ཁུལ་མང་པོ་བཅན་བཟུང་བྱས་པས། མི་ཉག་ཙོང་ཁའི་རྒྱལ་པོའི་
 དམག་ཤུགས་ལ་འཛིགས་ཏེ་དམག་དཔུང་སུང་གི་ཡུལ་ནས་ཕྱིར་འཐེན་བྱས།
 སུང་དགའ་ནས་དོན་བཅན་ལ་རྒྱ་ཁོར་མང་པོ་སྤྲུལ།

སྤྱི་ལོ་༡༠༡༡ ལོའི་ཟླ་༩ བར་སུང་གིས་དོན་བཅན་ལ་རྒྱ་ཁོར་མང་པོ་
 སྤྲུལ་ཅིང་། རྒྱགས་གཞིས་ངོས་ནས་པན་ཚུན་འཆམས་སྐྱེས་འབུལ་རེས་དང་།
 ཆོང་འབྲེལ་ཡར་རྒྱས་གཏོང་བཞིན་ཡོད་ཀྱང་། མཐའ་མཆམས་ཁག་ཏུ་འབྲུག་
 ཟེང་ཆུང་རིགས་ཀྱང་འབྱུང་བཞིན་ཡོད། སྤྱི་ལོ་༡༠༡༡ ལོ་ནས་སུང་གིས་ཆེད་
 མངག་ཙོང་ཁའི་རྒྱལ་པོའི་མཐའ་མཆམས་སུ་སུང་བོད་བར་གྱི་འགལ་བ་ཆེ་རུ་
 གཏོང་བཞིན་ཡོད་ལ། གོ་རྒྱལ་ལ་སྤྱུག་ནས་ཙོང་ཁའི་རྒྱལ་པོ་མངའ་ཁོངས་
 སུ་བསྐྱུ་རྒྱུའི་དུམ་སེམས་འཆང་བཞིན་ཡོད།

སྤྱི་ལོ་༡༠༡༡ ལོར་སུང་གིས་དཔའ་རིས་ལུང་རྟུག་དང་། ཀ་རྒྱ་སོགས་
 མཐའ་ཁུལ་གྱི་བོད་སྤེམ་མང་པོར་དཔའ་པོའི་དཔུང་འབྲུག་བྱས། ཇིན་ལན་ལོག་
 འཇལ་བྱེད་པའི་སུང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་བྱེད་བབ་དེར་ཙོང་ཁའི་རྒྱལ་པོ་དོན་བཅན་
 ཁྱོས་ཏེ། མཐའ་མཆམས་ཀྱི་བོད་དམག་ཞིས་ཁྲི་ལྷག་བསྐྱུས་ནས་སུང་དང་
 གཡུལ་འཐབ་སྤྲད། བོད་དམག་གིས་དཔའ་ངར་ལྡན་པའི་ངང་སུང་གི་དམག་
 ལ་པམ་ཞེས་ཆེན་པོ་བཅོས་པས། སུང་དམག་གིས་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་མང་དག་
 བཟུང་བ་སྒོས་བཏང་བྱས་ཏེ་ཕྱིར་རྒྱ་ཡུལ་དུ་བོས། དམག་འབྲུག་གི་ཁྲོད་སུང་
 དམག་ལ་པམ་ཞེས་དེ་ཅང་ཆེན་པོ་སོགས་པ་ནས། ཙོང་ཁའི་རྒྱལ་པོ་དོན་བཅན་
 དང་། ཨ་ལི་གོ་(ཨ་ལི་གོ་དོན་བཅན་གྱི་སྐུ་ཡིན་མིན་དཔྱད་དགོས)གཞིས་
 ཀྱིས་ལོ་མང་རིང་ཙོང་ཁའི་རྒྱལ་པོའི་མངའ་ཁོངས་སུ་སུང་དམག་གི་རྣང་རྩེས་

ཅམ་ཡང་འདྲི་ཏུ་བཅུག་མེད།

སྤྱི་ལོ་༡༠༥༡ ལོ་ནས་བོད་སྐད་གཡུལ་འཁྲུག་ཐེངས་མང་བྱུང་ནས།
རེས་རྒྱལ་རེས་པམ་འབྱུང་བཞིན། སྤྱི་ལོ་༡༠༥༢ ལོར་སྐད་གིས་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་
བོ་དོན་བཅན་ལ་འབྲེལ་ལམ་བཅུགས་ནས། རྩོགས་གཉིས་ཆ་ཞི་འགྲིག་མཐུན་
གནས་ཡོང་ཐབས་བྱས།

སྤྱི་ལོ་༡༠༥༣ ལོར་མི་ཉག་གིས་བོད་སྐད་འགལ་ལྷོ་འགྲོ་བཞིན་པའི་
གོ་སྐབས་བཟུང་སྟེ། ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་དོན་བཅན་ལ་མི་ཉག་དང་འབྲེལ་ལམ་
འདྲུགས་རྒྱུ་རེ་བ་བཏོན་ཞིང་། མི་ཉག་རྒྱལ་བོ་དེ་སྐད་མོ་ཞིག་དོན་བཅན་
ཀྱི་སྐད་ལེན་པོ་ཏུ་ཁྱེད་པར་བཅུན་མོར་སྐད་ནས་གཉེན་འབྲེལ་བཅུགས།
ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་དོན་བཅན་དང་མི་ཉག་གི་འབྲེལ་ལམ་འགོག་ཆེད། སྐད་དམག་
གི་མཐའ་སྐད་དམག་དཔོན་མང་གོ་སྐད་སྐད་ཀྱིས་སྐད་གོང་མར་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་
བོ་དོན་བཅན་དང་མི་ཉག་གི་གཉེན་འབྲེལ་འགོག་རྒྱུ་རེ་འདུན་བཏོན་མོད།
སྐད་གོང་མ་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་དོན་བཅན་རྩོགས་ཀྱི་བོད་སྐད་དཔུང་ཤུགས་ལ་
འདྲིགས་ཏེ་བཀའ་ལན་འཕྲལ་དུ་གནང་མ་ཐུབ། མི་ཉག་གིས་སྐད་མོ་བསྐྱལ་
ནས་ཙོང་ཁའི་གོ་ཆ་བརྒྱད་བཏེ་འདྲུགས་ངང་གི་ཐང་དུ་སླེབས་རྗེས། སྐད་
གོང་མས་བོད་དང་མི་ཉག་གི་གཉེན་འབྲེལ་འགོག་པའི་བཀའ་ཡིག་སླེབས་
མོད། སྐད་གོང་མའི་བཀའ་ཡིག་དེར་བྱུང་འབྲས་ཅི་ཡང་མ་བྱུང་།

བོད་སྐད་འགལ་ལྷོ་འགྲོ་བུ་ནས་རྩོགས་གཉིས་ཆ་ལ་བཏེ་འདྲུགས་མེད་
པའི་དཀའ་ངལ་འོག་སྐད་གིས་བོད་དང་ཞི་འགྲིག་ཡོང་བའི་རེ་བ་ཡང་ཡང་
ཞུས་པ་བཞིན། སྤྱི་ལོ་༡༠༥༣ ལོའི་ལྷོ་ལོ་༡༠ ནང་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་དོན་བཅན་གྱིས་
ཀྱང་སྐད་གི་རེ་བ་ལྟར་སྐད་ཀྱི་བོད་སྐད་འབྲེལ་ལམ་བསྐྱར་གསོ་བྱེད་རྒྱུ་མོས་
མཐུན་བྱས། བོད་རྩོགས་ནས་ཞི་འགྲིག་གི་གཏམ་བསྐྱད་པ་དེ་སྐད་རྒྱལ་བོས་

ད་ཅང་ཐོས་དཀའ་བའི་ཆད་དུ་བཅིས་ཏེ། ཙང་ཁ་རྒྱལ་གྱི་དོན་བཅན་ལ་
 དགའ་གུས་བཀའ་རིན་མཆོན་ཆེད། དོན་བཅན་ལ་ཁྲི་དཔོན་ཆེན་མོ་དང་།
 དོན་བཅན་གྱི་མཐའ་སྤྱང་སློན་ཆེན་ཀའེ་ཀང་ཁའོ་གིག་ཆེ་ནི། ཨ་ལི་གོ་ལ་སྤྱང་
 གིག་ཆེ་ནི་བཅས་ཀྱི་གོ་ཐོབ་སྤུལ་བ་མ་ཟད། བོད་སྤེའི་ཆོ་དཔོན་གཞན་དག་
 ལའང་དེ་མཚུངས་ཀྱི་རྒྱ་ནོར་སོགས་སྤུལ་ཏེ། བོད་སྤྱང་འབྲེལ་ལམ་ལ་བྱས་
 རྒྱུ་ཆེ་བའི་སྤྱང་གི་མཐའ་སྤྱང་དམག་དཔོན་ཆོར་ཡང་སྤྱང་གོང་མའི་ཐོབ་
 དང་རྒྱ་དངོས་བཅས་གནང་།

སྤྱི་ལོ་༡༠༡༡ ལོའི་ཟླ་༡༡ ནང་དོན་བཅན་གྱིས་སྤྱང་ལ་ཕུ་ཉིག་དང་
 སྤྱང་ཆེན་གྱི་མཆེ་བ། དམག་ཏྲ་སོགས་ཀྱི་སྤྱིས་སྤུལ་ཞིང་། སྤྱང་གིས་ཀྱང་དེ་
 བཞིན་གོས་ཆེན་དང་དདུལ་ཆས། ར་སོགས་སྤྱིས་ལན་དུ་སྤུལ་བ་མ་ཟད། དོན་
 བཅན་ལ་གོ་མིང་ཆོལ་སྟོང་བ་མང་བོ་སྤུལ་ཅིང་། བོད་ཀྱི་སློན་པོ་དག་ལའང་
 གསེར་དང་། གསེར་གྱི་སྒྲ་རགས། གོས་ཆེན། དདུལ་ཆས། ར་ནག་སོགས་
 ལེགས་སྤྱིས་སྤུལ་།

སྤྱི་ལོ་༡༠༡༤ ལོ་དང་༡༠༡༥ ལོ་གཉིས་ལའང་པན་ཚུན་འཆམས་སྤྱིས་
 མང་བོ་འབྲེལ་རེས་དང་། ཐོ་ཉ་བ་གཏོང་རེས་བཅས་བྱས་ནས་འབྲེལ་ལམ་
 སོར་གནས་བྱུང་།

སྤྱི་ལོ་༡༠༡༧ ལོར་ཙང་ཁ་རྒྱལ་གྱི་དོན་བཅན་གྱིས་སྤྱང་གི་རེ་འབོད་ལྟར།
 བོད་སྤྱང་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་མི་ཉག་དང་དམག་འཐབ་ཐངས་འགར་བྱས་
 པས་མི་ཉག་ལ་པམ་ཉེས་ཆེན་པོ་ཕོག་ གནས་ཚུལ་དེར་སྤྱང་དགའ་ནས་རྒྱལ་
 བོ་དོན་བཅན་དང་ཨ་ལི་གོ་སོགས་ལ་སྤྱིས་ཆེན་སྤུལ་།

ཙང་ཁ་རྒྱལ་གྱི་དོན་བཅན་དང་སྤྱང་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་མི་ཉག་གི་
 སྟོབས་ཤུགས་ལ་དོ་ཕོག་གཏོང་བཞིན་ཡོད་སྟབས། མི་ཉག་ལ་གདམས་གསེས་

ཞིག་ལྷག་པ་ནི་བོད་སྲུང་གི་འབྲེལ་ལམ་གཙོད་རྒྱ་དེ་ཡིན། དེར་བརྟེན་སྤྱི་ལོ་
 ༡༠༥༩ ལོར་མི་ཉག་གི་སློབ་ཆེན་ཞིག་གི་ཐང་དུ་ཕོ་ཉར་མངགས་ནས། རྒྱལ་
 བོ་དོན་བཅན་དང་འབྲེལ་ལམ་འཇུགས་ཐབས་བྱས། དོན་བཅན་གྱིས་མི་ཉག་
 ལ། འབྲེལ་ལམ་བརྒྱར་འཇུགས་བྱེད་དགོས་ཆེ་མི་ཉག་ཕྱོགས་ནས་གོ་ལུང་རྒྱབ་
 རྒྱུད་གྱི་ས་ཁུལ་དོན་བཅན་ལ་སློང་དགོས་པའི་ཆ་རྒྱུན་བཏོན། མི་ཉག་ཕྱོགས་
 ནས་ཆ་རྒྱུན་དེ་ཁས་ལེན་བྱེད་ཐུབ་ཀྱིན་ཡོད་ནའང་། སྲུང་གིས་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་
 བོའི་བར་གྱི་འབྲེལ་ལམ་ལ་གཡོ་འགུལ་བྱུང་དོགས་ཀྱིས་གྱི་ཐང་དུ་ཕོ་ཉ་བ་ཆེད་
 གཏོང་གིས། དོན་བཅན་ལ་མི་ཉག་དང་ལའོ་གཞིས་ལ་འབྲེལ་ལམ་མི་འཇུགས་
 པའི་རེ་བ་འདོན་བཞིན་ཡོད་ལ། ལའོ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཕོ་ཉས་ཀྱང་གྱི་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་
 བོར་འབྲེལ་ལམ་འཇུགས་ཐབས་ལ་འབད་བཞིན་ཡོད། རྒྱལ་བོ་དོན་བཅན་
 གྱིས་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་གོང་འཕེལ་གཏོང་བའི་དམིགས་ཡུལ་
 བརྒྱུད་ནི། སྲུང་དང་མཉམ་དུ་རྩ་རྟེན་ཆོང་བརྩིས་གས་ཆོང་འབྲེལ་གྱི་སློ་མོ་ཕྱེ་
 དགོས་པ་གལ་ཆེར་བརྩིས་ཏེ་མི་ཉག་གི་རེ་བར་ཁས་ལེན་མ་བྱས།

ཡིན་ནའང་མི་ཉག་དང་། ལེའོ། སུང་བཅས་རྒྱལ་ཁབ་གསུམ་གྱིས་
ལུ་མཐུད་ཅོང་ཁ་རྒྱལ་བོར་འབྲེལ་ལམ་འཛུགས་རྒྱུ་ལྟ་བུ་གསལ་སོ་སོ་ནས་
རྒྱས་པ་འདོན་བཞིན་ཡོད། སྤྱི་ལོ་༡༠༡༩ ལོའི་ལྷོ་དུས་ལ་ཕར་མི་ཉག་གིས་ཡང་
བརྒྱུར་སོ་ཉ་མངགས་ཏེ་ཅོང་ཁ་དང་འབྲེལ་བ་འཛུགས་ཐབས་བྱེད་བཞིན་
ཡོད་ལ། དེ་བཞིན་སུང་དང་ལེའོ་གཉིས་ཀྱིས་ཀྱང་རེ་བ་གཅིག་མཚུངས་འདོན་
བཞིན་ཡོད།

གྱུ་ལོ་ ༡༠༩༩ ལོར་ཙོང་ཁ་ཀྱལ་བོ་དོན་བཅན་འདས་པས་བྱེད་ཨ་
 ལི་གོ་ཡིས་ཀྱལ་ས་བབྱང་། སྤང་གིས་མི་ཉག་འགོག་ཆོལ་ལ་དམིགས་ནས་ཙོང་
 ཁ་ཀྱལ་རབས་གསུམ་པ་ཨ་ལི་གོ་ལ་ཕྱུ་མཐུད་འབྲེལ་བ་བྱས། དོན་བཅན་

འདས་ལོ་དང་བྱ་དོད་ཨ་ལི་གོ་རྒྱལ་སར་བཞུགས་ལོ་ལ་མི་མཐུན་པ་ཡོད་ཀྱང་།
 རྒྱུ་ལོ་མ་ཆ་ཁག་ཅིག་ཏུ་སྤྱི་ལོ་༡༠༡༤ ལོར་དོན་བཅན་འདས་པར་བཤད་ཅིང་།
 ལ་ལར་སྤྱི་ལོ་༡༠༡༩ ལོར་འདས་པར་བཤད། འདི་གཞིས་མི་འགལ་ཏེ་དོན་
 བཅན་འདས་ལོ་སྤྱི་ལོ་༡༠༡༩ ལོ་ཡིན་ཀྱང་། ཨ་ལི་གོ་ཡིས་སྤང་དང་སྡོན་མའི་
 འབྲེལ་ལམ་ཡུན་གནས་ཐུབ་ཐབས་དང་། རང་ཉིད་ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱི་སྤྱོད་བཟུང་
 ཡོང་ཆེད་ལོ་གསུམ་གྱི་བར་རྒྱལ་བོ་དོན་བཅན་འདས་པ་གསང་རྒྱ་བྱས་ཤིང་།
 རང་ཉིད་ཀྱི་སྤྱི་དབང་རྒྱུང་བའི་གདེང་ཆོད་ལོན་སྐབས་ཏེ། སྤྱི་ལོ་༡༠༡༤
 ལོར་གཞི་ནས་སྤང་ལ་ཡི་གེ་བཏང་སྟེ་དོན་བཅན་འདས་པ་དང་། རང་ཉིད་
 ཀྱིས་སྤྱི་དབང་འཛིན་བཞེན་པའི་གནས་ཚུལ་མཆོམས་སྒྱུར་བྱས་པ་ཡིན་
 སྐབས། རྒྱུ་ལོ་མ་ཆ་ཁག་ཅིག་ཏུ་གསང་རྒྱ་གྲོལ་ལོ་དང་འདས་ལོ་ངོ་མ་གཞིས་
 རོར་བ་ཡིན་འདུག་གོ།

རྒྱུ་ལོ་བཤད་སྒྲོས་འདི་དང་མི་མཐུན་པ་གཞན་ཡང་ཡོད་དེ། རྗེ་དཔུ་
 དགེ་བསམ་གཏན་གྱིས་སྤྱི་ལོ་༡༠༡༧ ལོ་རབ་བྱུང་གཞིས་པའི་མགོ་མེ་ཡོས་ལོར་
 ཏུང་ཀན་འདས། བྱ་དོད་ཨ་ལི་གོ་ཟེར་བས་ཏུང་ཀན་གྱི་བྱ་དམག་དཔོན་ཆེ་
 རིང་བཅན་པོ་བསད་ནས་ཁོས་རྒྱལ་ས་བཟུང་། སྤང་གིས་དེ་ལའང་རྒྱབ་སྒྱུར་
 བྱས། ཞེས་གསུངས་འདུག་པ་ལྟ་བུ་ཡིན།

སྤང་གི་ལོ་རྒྱུས་ལས་ཐུ་སྟོད་ཀྱི་བྱུང་བ་ཞེས་པར། དོན་བཅན་སྤྱི་ལོ་
 ༡༠༡༤ ལོར་འདས་ཞེས་བཀོད་འདུག དོན་བཅན་གྱི་འདས་ལོ་དང་བྱ་དོད་
 ཨ་ལི་གོ་སྤྱི་བཞུགས་ཀྱི་ལོ་ཚུགས་ནི། སྤྱི་ལོ་༡༠༡༩ ལོར་འདོད་པ་འདི་བྱུངས་
 དག་ཤོས་ཡིན་པར་སྤང་སྟེ། རྒྱ་ནག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཚུལ་པ་བོ་ལའི་ཐའོ་
 (༡༡༡༥|༡༡༡༤)ཞེས་པས་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་རབས་སོགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་མང་
 བོ་ཞིབ་བཟུར་བཞིས་ཏེ་བྲིས་པ་ཞིག་ཡིན་འདུག་ལ། ཁོང་གིས་སྐབས་དེར་

སྲུང་གི་རྩུང་དང་། ཀའོ་ཡོན་ཉན་སོགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་གཞིར་བཞག་བྱས་
 པ་སྟེ། ཀའོ་ཡོན་ཉན་ནི་ཡུན་རྫོང་གི་ལོ་དང་པོ་སྟེ་སྤྱི་ལོ་༡༠༧༩ ལོའི་སྐབས་
 སྲུང་ཚོང་ཁར་དཔུང་འདུག་བྱེད་མཁན་སྲུང་གི་དམག་དཔུང་ཞིག་ཡིན་ལ། ཁོང་
 བོ་སྐབས་དེའི་རྒྱལ་སྲས་ཀྱི་སྲིད་དབང་ནང་ཁུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སོགས་ལ་དངོས་
 སྲུང་སྲུང་མཉམ་ཡོད་མཁན་ཞིག་ཡིན་པས་ཁོང་གི་འབྲི་ཉར་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་
 ཆ་དག་ནི་ཁྲུངས་བཅན་གོས་ཡིན་པར་སེམས། ཁོང་གིས་ཡན་ཐུན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་
 པ་སྟེ་སྤྱི་ལོ་༡༠༩༩ ལོའི་ཟླ་༡༠ བར་ཆོག་ཐོར་བཀོད་པའི་ནང་། ཟླ་འདིར་
 དོན་བཅན་འདས། ཨ་ལི་གོ་ཡིས་སྲིད་དབང་བཟུང་། ཨ་ལི་གོ་ནི་ཡེ་ཐན་གྱི་
 མི་ཡིན་ལ་རྒྱལ་སྲས་ལགས་ཀྱི་གདུང་རྒྱུད་མིན། ཞེས་སོགས་བཀོད་ཡོད་འདུག
 ཨ་ལི་གོ་ཡིས་སྲིད་དབང་བཟུང་རྗེས། ཁོང་གི་སྲིད་དབང་ལ་རུས་རྒྱུད་
 རྩོགས་ཁག་གཞན་དག་གིས་གཞོན་གྲགས་ཅུང་སྤྲད་ཀྱང་། ལུ་མཐུད་སྲིད་
 འཛིན་དབང་གྲགས་ལ་འགྱུར་བ་བྱུང་ཐུབ་མེད། ཁོང་གིས་རང་ཉིད་ཀྱི་སྲིད་
 དབང་སྲ་བརྟན་ཆེད། ཐོག་མར་སྲུང་དང་། མི་ཉག་བཅས་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་
 གི་བར་གྱི་ཕྱི་འབྲེལ་ཐག་གཅོད་བྱེད་རྒྱལ་ས། ནང་ཁུལ་གྱི་རྒྱལ་སྲས་ཀྱི་རིགས་
 རྒྱུད་གནད་དོན་གྱི་འགལ་བ་ཐག་གཅོད་བྱེད་དགོས་བྱུང་། སྐབས་དེར་ཚོང་
 ཁའི་ཆོ་ཆེན་ཁ་ཤས་ཀྱི་ཆོ་དཔོན་ཁག་ཅིག་གིས། ཨ་ལི་གོ་རྒྱལ་སྲས་ཀྱི་རིགས་
 རྒྱུད་མིན་པར་བསྟན་ནས་ནང་ཁུལ་གྱི་འགལ་ཟླ་ཆེ་རུ་བཏང་སྟབས། ཁོང་
 གིས་སྲར་ལུགས་བཞེན་སྲུང་དང་འབྲེལ་ནས་མི་ཉག་ལ་འགོག་གྲོལ་བྱེད་པའི་
 ལམ་ལུགས་ལ་འགྱུར་བ་བཏང་སྟེ། རང་ཉིད་མི་ཉག་དང་འབྲེལ་ནས་སྟོན་ཆད་
 སྲུང་གིས་བཅན་བཟུང་བྱས་པའི་ཞིའི་དོ་ཁུལ་གྱི་གོ་འཕྲུག་པོ་ཕྱིར་ལེན་གྱིས་
 རང་གི་སྲིད་འཛིན་མངའ་ཁོངས་རྒྱ་བསྐྱེད་བྱས་པ་དང་བསྟན། ཕྱི་རྩོགས་
 ཀྱི་དམག་འཁྲུག་གི་གོ་སྐབས་བཟུང་ནས་ནང་ཁུལ་གྱི་འགལ་ཟླའི་ཁ་ཕྱོགས་

སུང་ཆུལ་རབས་སྟེང་སྐྱུར་ཐབས་བྱས་ཏེ། མི་རིགས་ཀྱི་འགལ་ཁྲ་བོད་སྟོང་གིས་ནང་ཁུལ་གྱི་ཚོད་རྒྱུ་ཞི་ཐབས་བྱས་ཏེ་ཙང་ཁ་ཆུལ་ཆེན་བཙོ་བུ་བྱས་པ་གཙོ་བོར་མཛད་སྟེ། མཛོད་སྟོང་བོད་རིགས་ནམས་གཅིག་སྟེང་མཉམ་འབྲེལ་སྒྲིལ་རང་མིང་དབང་སྐྱུར་བཙོན་ཡོང་ཐབས་བྱས་འདུག། (ཨ་ལི་གོ་ཡིས་མི་ཉག་དང་འབྲེལ་ལམ་བཙུགས་ནས། སུང་ལ་འགོག་ཚོལ་བྱས་པ་ནི་སྤྱིར་མི་ཉག་བོད་རིགས་ཡིན་པ་དང་། མི་ཉག་དང་མཉམ་དུ་རྒྱ་ནག་སུང་ལ་འཐབ་ཚོལ་བྱས་ཆེ་མི་ཉག་གི་རྒྱུ་རྐྱེད་ཡོད་པ་མ་ཟད། ནང་ཁུལ་བོད་སྟེང་ཆོད་པོན་དག་གིས་ཀྱང་མི་རིགས་ཀྱི་ངོ་བོའི་ཆ་ནས་ཁོང་ལ་རྒྱུ་རྐྱེད་ཐོབ་པའི་ཐབས་ལམ་བཙོན་པར་སྤང་།)

སྤྱི་ལོ་༡༠༡༥ ལོར་ཨ་ལི་གོ་དང་མི་ཉག་གཉིས་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་སུང་ལ་ཚོལ་རྒྱུའི་ཆེད་སྟེན་ཡིག་བཞག་ཅིང་། ཆེད་སྟེན་ཡིག་དེའི་ནང་། གལ་ཏེ་དམག་འཁྲུག་ལ་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་ཆེ་ཞིས་དང་དེ་མེན་བྱ་བའི་གྲོའུ་གསུམ་ཨ་ལི་གོ་ལ་དབང་རྒྱ་དང་། ལན་གྲོའུ་དང་དེན་ཞིས་བཅས་མཁར་གྲོང་གཉིས་མི་ཉག་ལ་དབང་རྒྱ་བྱས།

ལོ་དེའི་ཟླ་བཞི་བར་ཨ་ལི་གོ་ཡིས་ཐོན་ཀའེ་ཀྱང་བྱ་བ་དམག་སྤྱི་ཁྲུབ་དམག་དཔོན་དུ་བསྐོས་ཏེ། སུང་ལ་ཚོལ་བའི་དམག་འཐབ་བསྐྱིགས། ཀའེ་ཀྱང་གིས་བོད་རྒྱུའི་ས་མཆམས་སུ་སུང་ཚོལ་དམག་སྤྱི་གི་ལས་ཀ་བྱེད་སྐབས་སུང་གིས་དམག་འཁྲུག་མི་ཡོང་བའི་རེ་འདུན་བྱས་མོད། ཨ་ལི་གོ་དང་ཀའེ་ཀྱང་གཉིས་ཀྱིས་སུང་གི་རེ་འདུན་ལ་ངོས་ལེན་མ་བྱས་པ་མ་ཟད། སུང་དམག་གི་རྒྱུ་རྐྱེད་ཡོང་གོ་སྐབས་དང་བསྐྱེད་ནས་མཐའ་མཆམས་ཀྱི་བོད་སྟེང་ཆོད་པོན་རྒྱུ་རྐྱེད་དང་། སྐབས་དེར་སུང་གི་མངའ་འོག་དུ་གནས་པའི་ཞིས་ཏོ་ས་ཁུལ་གྱི་བོད་སྟེང་ཆོར་གསང་བའི་ཡིག་འབྲེལ་གྱིས་སུང་དང་ཚོལ་བའི་དམག་

དུས་བཤམས། ཨ་ལི་གོ་ཡིས་མི་ཉག་དང་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་སུང་དང་དམག་
འཐབ་བྱས་ཏེ་སུང་གི་དབང་བསྐྱར་ས་ཁུལ་མང་པོ་རང་གི་མངའ་འོག་དུ་
འདུག་ཆུང་མོ་ཐག་བཅད་པ་དེ། ཨ་ལི་གོ་ཡིས་སྲིད་དབང་བཟུང་སྐབས་ཀྱི་
བོད་སུང་དམག་འཁྲུག་ཆེ་ཤོས་དེ་ཡིན་ལ། ཨ་ལི་གོ་དུས་སྐབས་ཀྱི་བཙན་
འཛུལ་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ཀྱང་ཡིན་པར་མ་ཟད། བདེ་སྐྱོད་ཚོང་ཁ་རྒྱལ་བོད་རྒྱལ་
སྲིད་འཕེལ་རྒྱས་སམ་ཉམས་རྒྱུ་དུ་གྱུགས་མཆམས་ཤིག་ཀྱང་ཡིན།

ཨ་ལི་གོ་ཡིས་དོ་རྒྱུ་དང་ཐའོ་རྒྱུ་ཕྱོགས་ཀྱི་དམག་འཐབ་ལ་ཕམ་
ཉེས་བྱུང་བས། ཨ་ལི་གོ་ཡི་བསམ་སྒྲོལ་འགྱུར་བ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཐེབས་པ་ནི།
ཁོང་གིས་སུང་དང་མི་ཉག་སྟེ་རྒྱལ་ཁབ་སྟོབས་ཆེན་དེ་གཉིས་ཀྱི་བར་ནས་རང་
ཉིད་བར་གནས་ལྟ་སུང་འདུག་མི་བྱུང་ལ། སུང་དང་འབྲེལ་དེ་སུང་གི་རྒྱབ་
བརྟེན་འོག་མི་ཉག་གི་བཙན་འཛུལ་ལ་འགོག་ཆོལ་བྱས་ཆེ་གཞི་ནས་རང་ཉིད་
ཀྱི་སྲིད་དབང་སྲ་བརྟན་ཡོང་བ་དོས་འདོན་བྱས་ཏེ། སྤྱི་ལོ་༡༠༡༥ ལོར་ཕོ་ཏ་
བ་བཏང་སྟེ་སུང་ལ་ལེགས་སྐྱེས་བསྐྱར་ཏེ་སྤར་བྱས་ཀྱི་ལས་ལ་འགྱུར་བཤགས་
དང་། ཕྱིས་སུ་སུང་དང་འབྲེལ་བ་བརྟན་པོ་ཡོང་ཆེད་དམག་དཔོན་ཀའེ་ཀྱང་
སློད་ཁོལ་ཡོང་བ་སོགས་ཞུས། སུང་གིས་ཀྱང་སྤར་ལུགས་བཞེན་ལེའོ་དང་
མི་ཉག་གི་དམག་ཤྱགས་བཙན་འཛུལ་འགོག་ཆེད་ཨ་ལི་གོ་ཡི་འབོད་བསྐྱལ་ལ་
མོས་མཐུན་ཡོད་པའི་རྣམ་པ་བསྟན་ནས། གནས་སྐབས་བོད་རྒྱུ་མཐའ་
མཆམས་ཀྱི་དམག་དཔུང་ཕྱིར་འཐེན་སྒྲོས་རང་ས་བརྟན་སུང་ཡོང་བའི་
དཀའ་རྒྱ་བཏང་། ལོ་དེའི་རྒྱ་པར་ཨ་ལི་གོ་ཡིས་སུང་ལ་ལེགས་སྐྱེས་ཕུལ་
བས། སུང་གིས་ཀྱང་ཨ་ལི་གོ་ལ་ཆེ་ལོ་སྤྲད་པ་དང་། སྤྱི་ལོ་༡༠༡༩ ལོར་སུང་
གིས་ཨ་ལི་གོ་ཡི་བཙན་མོ་དང་། མངའ་འོག་གི་དམག་དཔོན་རྣམ་པར་ཆེ་ལོ་
དང་གོ་མིང་འབྲེལ་མིན་སྤྲད།

དེར་བཏེན་མི་ཉག་གིས་ཨ་ལི་གོ་དང་སྲུང་གི་འབྲེལ་ལམ་སྐྱར་གསོ་
བྱས་པ་འཁོན་ལན་སློག་ཆེད་ཅོང་ཁའི་མངའ་ཁོངས་སུ་དཔུང་འདྲེག་བྱེད་
རྒྱུ་ལྟ་བུ་གྱས་པ་དང་མཉམ་དུ། གྱི་ཐང་དུ་ཕོ་ཉ་བཏང་ནས་ཨ་ལི་གོ་དང་
གྲོ་ཆང་ཆོ་ཁག་བར་འགལ་ལྷ་བཟོས་པས། ཨ་ལི་གོ་དང་གྲོ་ཆང་ཕྱགས་གྱི་
འགལ་ལྷ་ཆེ་རུ་བྱིན་ཏེ་ཆོ་ཁག་མང་བོ་སྲུང་དང་། མི་ཉག་སོགས་སུ་བྲོས་བྱེད་
དུ་བྱིན་པ་དང་། ཡང་ན་སྐྱེར་ཚུགས་གྱི་སྲིད་དབང་འདྲེགས་པ་སོགས་གྱིས་
ཨ་ལི་གོ་ཡི་སྲིད་དབང་ལ་བྱི་ནང་གཉིས་ཆ་ནས་གཞོན་ཤུགས་ཐེབས། གྲོ་ཆང་
ཕྱགས་གྱི་བོད་རིགས་ཆོ་ཁག་གིས་སྲུང་དང་མི་ཉག་ལ་མགོ་བཏགས་ཞུས་པ་
དང་། མཆོ་སྡོན་ཁུལ་གྱི་རྒྱལ་སྐྱེས་དོན་བཅན་རིགས་རྒྱུད་ཆོ་ཁག་རྣམས་གྱིས་
དོས་ཏེ་མི་རིགས་དང་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས། གྱི་ཐང་དང་བར་ཐག་ལེ་དབར་
བརྒྱུ་ཤུག་གཅིག་གཉིས་གྱི་སར་སྡོད་སྐྱར་བཏབ་སྟེ། ཨ་ལི་གོ་ཡི་སྲིད་དབང་
འཕྲོག་ནས་དོན་བཅན་རིགས་རྒྱུད་གྱིས་སྲིད་དབང་འཛིན་རྒྱུ་དམིགས་ཡུལ་
བཟུང་ཡོད།

སྤྱི་ལོ་༡༠༩༡ ལོར་ཨ་ལི་གོ་ཡིས་སྲུང་ལ་ཟངས་མ་རྒྱུ་མ་ལྷ་སྟོང་སྡོད་རྒྱུ་
རེ་འདོད་ཞུས་ཀྱང་། སྲུང་གིས་ཨ་ལི་གོ་ལ་ཟངས་མ་རྒྱུ་མ་ཆེག་སྟོང་སྡོད་པ་
ལས་ཉུང་ཤས་གྱིས་ལྷ་སྐྱ་སོགས་བཞེངས་ཤིང་། མང་ཆེ་ཤོས་གྱིས་དམག་ཆས་
བཟོ་སྐྱོན་བྱས། ལོ་དེར་སྲུང་གིས་ཨ་ལི་གོ་སོགས་བོད་ཀྱི་ཆོ་དཔོན་ཁག་ལ་ཆོ་
ལོ་འདྲ་མིན་སྤྲད་ཅིང་། ལྷ་༥ ནང་ཨ་ལི་གོ་ཡིས་སྲུང་ལ་དམག་ཏུ་བརྒྱ་དང་
བདུན་ཅུ་དོན་དགུ་སྟུལ། སྲུང་གིས་ཏུ་རིན་བྱེད་ཀའི་དདུལ་འབབ་བྱིར་སྡོད་
བྱས། ལྷ་༩ ནང་སྲུང་གིས་ཨ་ལི་གོ་ལ་དམག་སྤྱི་ཆེན་མོའི་ཆོ་ལོ་དང་མངའ་
འོག་གི་མི་སུམ་རྩུར་དམག་སྤྱི་གཞོན་པའི་ཆོ་ལོ་སྤྲད། སྤྱི་ལོ་༡༠༩༩ ལོར་ཡང་
སྲུང་གིས་ཡང་བསྐྱར་ཨ་ལི་གོ་ལ་ཆོ་ལོ་འདྲ་མིན་སྤྲད།

ཨ་ལི་གོ་ཡིས་མངའ་འོག་གི་སྡེ་ཆོ་རྣམས་ཀྱིས་སུང་ལ་མགོ་འདྲེན་སྒྲུབ་བཞིན་པ་དེས། རང་ཉིད་ཀྱི་སྲིད་དབང་ལ་གཡོ་འགུལ་ཐེབས་བཞིན་ཡོད་པ་འགོག་ཆེད། སུང་ལ་ཐག་རིང་གི་རྒྱ་ནག་ཆོས་བོད་ས་བཅན་བཟུང་མ་བྱེད་ཅེས་འབོད་སྒྲུལ་བྱེད་བཞིན་ཡོད་ཅིང་། སུང་གིས་ཀྱང་དེ་དོན་ལ་ཁས་ལེན་ཡོད་པའི་རྣམ་འགྱུར་སྟོན་གྱིན་ཡོད་མོད། དོན་དངོས་སུ་སུང་གིས་ཨ་ལི་གོ་ཡི་མངའ་འོག་གི་ཆོ་དཔོན་ཆོར་ཁ་ཡག་རོ་བསྟོད་དང་། ཐོབ་དང་གོ་མིང་སྣ་ཆོགས་ཀྱིས་བསྐྱེད་བྱེད་གྱིན་ཡོད་པ་དེས་ཨ་ལི་གོ་སྲིད་དབང་གི་ཅིག་མང་ལ་གས་ཆག་བཟོ་བཞིན་ཡོད།

སྤྱི་ལོ་༡༠༩༩ ལོར་ཨ་ལི་གོ་ཡིས་ཡང་བསྐྱར་སུང་ལ་ཡི་གེ་བཏང་སྟེ་སུང་གིས་བོད་ས་བཅན་བཟུང་མི་བྱེད་པའི་འབོད་བསྒྲུལ་ཞུས་ཀྱང་། སུང་གིས་བོད་དམག་གིས་དུས་ནམ་ཡང་རྒྱའི་མཐའ་མཆམས་ས་ཁུལ་དུ་བཅན་འཇུག་མི་བྱེད་པའི་ཁས་ལེན་དམ་བཅའ་འཛིན་ཐུབ་ཆོ། རྒྱས་བོད་ཀྱི་མཐའ་ཁུལ་བཅན་བཟུང་བྱེད་མི་སྲིད་ཅེས་བཤད་པས། ཨ་ལི་གོ་དང་སུང་རྒྱལ་རབས་བར་གྱི་འགལ་བ་ཆེ་ཏུ་གྱུར་པ་དང་། ཞིས་ཏོ་མཐའ་སྐྱང་རྒྱ་ནག་དམག་དཔོན་གྱིས་སུང་ལ་ཨ་ལི་གོ་ཡི་མངའ་འོག་གི་སྡེ་ཆོ་ཁག་འཐོར་ཞིག་ཉམས་ཞན་དུ་འགྱུར་བཞིན་པའི་སྐབས་འདི་དང་བསྟུན་ནས། སུང་ལ་སློ་སྤྱོད་དཀར་བའི་གོ་ཁྲོན་གྱང་བྱ་བ་ཅོང་ཁའི་སྲིད་ཆབ་དུ་བསྐྱོས་ཆེ་ཅོང་ཁའི་ཡུལ་འདི་ལེན་ཐུབ་ལ། མི་ཉག་ལའང་འགོག་ཆོལ་བྱེད་ཐུབ་ཅེས་ཡར་ཞུ་བྱས།

ཨ་ལི་གོ་ཡིས་གནས་ཚུལ་དེ་རྟོགས་ནས་ཡུས་ཀྱང་མཁར་དུ་བོད་དམག་བསྐྱུས། སུང་གིས་གྱི་ཐང་ལ་དབུང་འཇུག་བྱེད་རྒྱུར་གྲོལ་ལན་སྟོན་པའི་སྟོན་གྱིས་པ་སོགས་མདོར་ན། བོད་སུང་གི་འགལ་ཟླ་ཉིན་རེ་བཞིན་ཆེ་ཏུ་འགྱོ་བཞིན་ཡོད། ཅོང་ཁའི་ཡུལ་གྱི་ཆབ་སྲིད་གནས་སྐབས་ཟང་བེང་བེང་

དུ་འགྱུར་བཞིན་ཡོད་པས་མི་ཉག་གིས་ཙང་ཁའི་ཤར་སྒོ་གྲོ་ཆང་བྱང་ཕྱོགས་
 སུ་རུ་དབྱང་སྒྲིག་བཞིན་ཡོད་ལ། སུང་གིས་གྲོ་ཆང་མི་ཉག་ལ་ཤོར་ཆོ་ཞིས་ཏི་
 ཆོང་ལམ་ལ་གནོད་སྐྱོན་སྤེབས་རྒྱ་ཉོགས་ཏེ། མི་ཉག་འགོག་ཚོལ་ཆེད་སྐར་
 ཡང་ཨ་ལི་གོ་ལ་འབྲེལ་ལམ་བསྐྱར་འདྲུགས་ཀྱིས་ལེགས་སྐྱེས་དང་ཆོ་ལོ་སྟེར་
 མགོ་ཚུགས། ཨ་ལི་གོ་ཙང་ཁའི་སྲིད་ཁྲིར་བཞུགས་ནས་མངའ་འབངས་ཁྲུལ་
 བོད་སྡེ་རྣམས་གཅིག་སྒྲིལ་བྱེད་མ་ཐུབ་པ་དང་། ཕྱི་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ལ་ཆབ་
 སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར་གཉིས་ཐད་ནས་རེས་འགལ་རེས་མཐུན་གྱི་དང་ལོ་ངོ་
 ༡༠ འདས་ཏེ། རང་ལོ་༥༥ པ་སྤྱི་ལོ་༡༠༧༤ ལོའི་ལྷ་༧ ཆོས་༡༩ ཉིན་འདས་
 བྱོངས་སུ་གྱུར།

ཨ་ལི་གོ་འདས་ནས་དེའི་བུ་ཞ་ཀན་ཟེར་བ་ཞིག་གིས་རྒྱལ་སྲིད་བཟུང་།
 སུང་གིས་ཨ་ལི་གོ་ཡི་འདས་མཆོད་མུ་ངན་མཆོན་བྱེད་དར་གོས་ཡུག་ལྡ་བརྒྱ་
 དང་། ཡུག་བརྒྱ་ ཆང་རྩ་ལྡ་བརྒྱ། བོད་ཡིག་དུ་གས་འདུན་ཞུ་ཆོག་དང་སྐྱེས་
 འབུལ་སྒོན་ཆོན་ཞིག་གི་ཐང་དུ་བརྒྱུངས།

ཞ་ཀན་གྱིས་ཙང་ཁའི་རྒྱལ་སྲིད་བཟུང་རྗེས་རྒྱལ་སྐྱེས་ཁྲི་ལྗེའི་སྲིད་
 དབང་ཉམས་རྒྱུ་དུ་སོང་ཡོད། ཨ་ལི་གོ་ཡི་དུས་སུ། ཆོ་ཁག་འགའ་ཞིག་སུང་
 དང་མི་ཉག་ལ་མགོ་བཏགས་ཞུས་པ་དང་། ཁ་ཤས་རང་སར་རང་བཅན་ལྟ་
 བུར་གནས་མོད། སྡེ་ཆོ་ཁག་མང་ཆེ་བ་ཙང་ཁ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྲིད་དབང་ལྟེ་བ་
 དང་བར་ཐག་རིང་བའི་མཐའ་ཁྲུལ་གྱི་སྡེ་ཆོ་རྣམས་ཡིན་པས་ཙང་ཁའི་སྲིད་
 དབང་ལ་ཆེས་ངོ་ཏུག་གི་དོ་ཕྱོག་བྱང་མེད་མོད། ཞ་ཀན་གྱི་སྐྱབས་སུ་ཙང་ཁ་
 དབུས་ཁྲུལ་གྱི་སྡེ་ཆོ་རྣམས་རིམ་བཞིན་འཐོར་ཞིག་དུ་འགོ་བཞུགས་ཡོད་པ་དེས་
 ཞ་ཀན་གྱི་རྒྱལ་སྲིད་ལ་གཡོ་འགལ་ཐེབས་པ་དང་། ཁོ་ཆོས་སུང་དང་མི་ཉག་
 ལ་མགོ་བཏགས་པ་ཚམ་མིན་པར། ཕྱིར་ཞ་ཀན་ལ་ངོ་ཚོལ་དམག་འཐབ་བྱེད་

རྒྱུ་འབྱུང་གི་ལུ་ལ་ཡང་ཡོད་པ་ལྟར་ཞུ་བ་ཀྱི་ཚེ་ཁར་དབང་བསྐྱུར་བྱེད་རྒྱུ་
 ལྷན་པ་ཉམས་ཡོད་པ་མཆོག་ཡོད། ཞུ་བ་ཀྱི་སྤྱི་དབང་བཟུང་མ་ཐག་སྤང་
 གིས་རྒྱལ་སྤྱིར་ཀྱི་རྣམ་པ་ཅུ་ལྟོ་ཀྱི་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་
 དབང་ཉམས་རྒྱུ་དུ་འགྲོ་བཞིན་པ་མ་ཟད། ཁོང་ལ་མདོ་སྐྱོད་དུ་དབང་སྐྱུར་
 བྱེད་པའི་ལྷན་པ་མེད་པ་ཆོར་ནས། སྤྱི་ལོ་༡༠༩༩ ལོའི་ཉ ལྷན་རྒྱལ་བསྐྱུར་
 ཀྱི་རྣམ་པ་བསྐྱུར་ནས་དུག་པའི་དབང་ལྷན་པ་དང་ས་ཏེ་མོ་ཆང་དང་། ཚོང་
 ལ་མ་ལར། ཀྱི་ཐང་སོགས་སྤང་ལོག་དུ་ཤོར་ཏེ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྷན་པའི་
 ཞུ་བ་ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱི་མཐུག་བསྐྱུས་པར་གྲགས།

ད་དུང་རྒྱུ་འབྱུང་ཡིག་ཆ་དུ། སྤྱི་ལོ་༡༡༠༠ ལོའི་ཟླ་༩ པར་ཞུ་བ་ལུང་
 བཅོན་བྱ་བ་ཞིག་དང་མཉམ་དུ་རྒྱ་ནག་པེ་ཅིན་ལ་སོང་ནས་སྤང་རྒྱལ་དང་
 མངལ་ཞིང་། སྤང་གིས་ཏའེ་ཡན་ཅོན་ཅེ་དུ་འུ་མི་ཞེས་བའི་ཆོ་ལོ་སྐྱུར་ཏེ་བྱིར་
 ཚོང་ཁའི་ཕྱོགས་སུ་སྤྱོད་པས་ཀྱང་། ལུང་བཅོན་ཚུང་བ་ཟེར་བ་ཞིག་གིས་གཞོན་
 ལྷན་སྤྱད་དེ་ཚོང་ཁར་འདུག་བཅོམ་བའི་བར། སྤྱི་ལོ་༡༡༠༡ ལོར་ཏོ་ལོ་ཏོ་
 (དེང་ཏི་ནན་ཞིང་ཆེན་ཏིན་ཇོང་)ཞེས་པར་སོང་ནས་སྤྱི་ལོ་༡༡༠༣ ལོར་ས་ཏེ་
 རུ་འདས་པར་བཤད།

གང་ལྟར་སྤང་དམག་གིས་ཚོང་ཆུའི་བཞུར་རྒྱུ་ས་ཁུལ་བཅོན་བཟུང་
 བྱས་པ་ནས། བོད་རིགས་སྤྱི་ཆོ་རྣམས་ཀྱིས་སྤང་ལ་ཁྱེན་ལོག་དོ་རྒྱལ་ཀྱི་དམག་
 འཁྲུག་བར་མེད་དུ་བྱས་ཤིང་། ལུང་བཅོན་ཟེར་བ་ཞིག་གིས་ཀྱི་ཐང་གི་རྒྱལ་
 ས་བཟུང་མོད། དུས་ཟིང་གི་དབང་གིས་ལུན་རིང་མ་བཟན་པས། བོད་སྤྱི་
 ཆོ་ལོ་རྣམས་འཕྱོར་ཏེ་མི་ཉག་རྒྱལ་ཁབ་དང་། སྤང་དམག་ལ་སྐྱབས་བཅོལ་
 མགོ་འདོགས་བྱེད་མཁན་གང་འཆམ་བུང་འདུག་ཀྱང་། བོད་སྤྱི་པལ་ཆེར་
 ཀྱིས་རང་ས་རང་སྤང་བྱས་པས་སྤང་དམག་དང་གཡུལ་འཁྲུག་རྒྱུ་ཆད་མེད་

པར་བྱས།

སྤྱི་ལོ་༡༡༠༩ ལོར་སྤང་གིས་ཡང་བསྐྱར་ཙོང་ཁར་དཔུང་འབྲུག་གིས་
ཙོང་ཁའི་ལྷོ་བ་ཀྱི་ཐང་དང་། གོ་ཚང་། ཙོང་ཁ་མཁར་སོགས་སྤང་དམག་
སླེབས་པ་ནས་བཟུང་ཙོང་ཁ་ཆུལ་བོའི་སྲིད་འབྱོར་མངའ་ཐང་འཕོར་ཞིག་དུ་
ཕྱིན་ཅིང་། ཆུལ་སྲས་ཁྱི་ལྷོ་ཚ་རྒྱུད་ཀྱིས་མདོ་སྤང་དུ་དབང་སྐྱོར་བྱེད་པའི་ལུ་
མཐུག་རྫོགས་པ་ཡིན།

ཙོང་ཁ་ཆུལ་བོའི་ཚ་རྒྱུད་དུ་གདོགས་པ་ཉི་མ་བསྟན་འཛིན་ཟེར་བ་
ཞིག་ལ་གོ་དན་ཞེན་ལུང་དེ་ཕྱི་ཅིན་མང་གི་ཚེ་ལོ་ཐོབ་སྟེ་ཁྱི་དུ་ཞེས་པའི་ས་
ནས་བསྐྱད་ཅིང་། (རྗེ་དཔུང་གའི་གསུང་ཚཱ་ལས་) ཀྱི་ཐང་དུ་ཆུལ་སྲས་ཀྱི་བུ་
རྒྱུད་ཁ་འཕོར་རྒྱ་མི་དང་འདྲེས་པ་རྒྱ་མིང་གི་རྩས་གོ་ཅན་དུ་གྱུར་པ་མང་བོ་
བྱུང་བར་བཤད།

མདོ་སྤང་ཙོང་ཁ་ཆུལ་བོའི་སྲིད་དབང་བཅུགས་ནས་མདོ་སྤང་ལྷོ་བུང་
(མཚོ་སྟོན་དང་ཀན་སུལ། སི་ཁྲོན་) སལ་ཆེར་མངའ་འོག་བསྐྱས་ཏེ་ལོ་ངོ་བརྒྱ་
ཕྲག་ལྷག་གི་རིང་སྲིད་དབང་བཟུང་མཐར། སྤྱི་ལོ་༡༡༠༩ ལོར་རྒྱ་ནག་སྤང་
གིས་པམ་སྟེ་ཆུལ་སྲིད་མཐུག་བསྐྱེད་ཅིང་། ཆུལ་སྲས་ཀྱི་སྲིད་དབང་མཐུག་
བསྐྱེད་ནས་ཆེན་པོ་དོར་གྱིས་དབང་སྐྱོར་མ་བྱས་བར་གྱི་ལོ་ངོ་༡༥༠ ཡས་མས་
རིང་ཡུལ་མདོ་སྤང་གི་སྤྱོད་ས་སྤང་བྱང་མ་དང་། ཅིན་ཆུལ་རབས། མི་ཉག་
བཅས་ཀྱིས་བཅན་འདྲེས་ཡང་ཡང་བྱས་མོད། མདོ་སྤང་ལ་ཁྱོན་ཡོངས་ནས་
གཅིག་བསྐྱས་དབང་སྐྱོར་བྱེད་མཁན་གྱི་སྲིད་དོན་སྟོབས་ཤུགས་གང་ཡང་མ་
བྱུང་བར། མདོ་སྤང་སྟེ་ཆོ་སལ་ཆེར་དུ་ལུང་ཕན་ནང་གི་དཔོན་ཕན་དང་། ལྷ་
གྲ་དགེ་བཤེས་དབང་ཐང་ཅན་དག་གིས་ས་ཁོངས་ངེས་ཅན་རེ་བཅད་བཟུང་
གིས་རང་ས་རང་བཅན་གྱི་རྣམ་པར་གནས་ཡོད་ལ། ཆེན་པོ་དོར་གྱིས་རྒྱ་ནག་

396 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་ཤིང་།

དང་བཅས་པའི་ས་ཁྱོན་གྱི་ཆེན་པོ་ལ་དབང་སྐྱུར་བྱེད་སྐབས། མདོ་སྨད་
དང་བཅས་པའི་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་འགོ་མགོན་ཆོས་འཕགས་ལ་ཕུལ་ཏེ། བོད་
སོག་མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་ལམ་བརྩུགས་པ་ནས། སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩ ལོར་རྒྱ་ནག་
དམར་ཤོག་པས་བོད་ཡུལ་དུ་དྲག་པོའི་དམག་དཔུང་མ་དྲངས་པར། མདོ་
སྨད་བོད་སྤེའི་ཆོ་ཤོག་གི་རང་སྦྱོང་སྤྱིག་འཛུགས་ལ་འགྱུར་བ་ནམ་ཡང་བྱུང་
མེད།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་སྒྲིང་ གེ་སར་དང་མདོ་སྨད།

དང་པོ། སྒྲིང་བྱང་བའི་དུས།

སྒྲིང་གི་དུས་རྒྱུད་འདི་སྤྱད་པོ་ལྟོང་ལས་མཆེད་པར་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིང་བ་པལ་
ཆེར་གྱི་བཞེད་པ་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་ན་ཡང་། སྒྲིང་ཞེས་པའི་མིང་འདི་བྱང་
སྨད་དང་། དུས་རབས། ལོ་ཆོག་སོགས་ལ་མཁས་པ་ཁག་གི་བཞེད་ཚུལ་
མི་མཚུངས་ཤིང་། དེ་དག་གི་རྒྱ་རྒྱུན་ཡང་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིང་བ་ཁག་ཅིག་གིས་ཡིག་ཐོག་
གི་ལོ་རྒྱུས་དང་། འགའ་རེས་ངག་རྒྱན་ལ་གཞི་བཙུག་པ་ཡིན་སྟབས་བཤད་
སྒྲིལ་མི་འདྲ་བ་མང་ཅས་བྱུང་ཡོད། དཔེར་ན། རྩི་ལྷུ་དགེ་བསམ་གཏན་

གྲིས།

དེ་ཡང་སྤྱི་ལོ་གྱི་རྒྱུད་པ་ནི། བོད་མིའི་སྤྱི་ལོ་རྒྱུད་ཀྱི་ནང་ཆོན་ལས།
 རྒྱུག་པོ་སྤྱི་ལོ་གྱི་རིགས་རྒྱུད་རེད། སྤྱི་ལོ་རྒྱུད་ཀྱི་པོ་ལ་བྱ་གསུམ་
 བྱང་བ་ནམས་གྲིས་མ་ཆུང་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་བར་གསུམ་དུ་གཞི་བཟུང་
 བས་བསྐྱེད་པ་ལ་མི་རྒྱུད་མང་དུ་འཕེལ་ཏེ་སྤྱི་ལོ་ཆོན་པོར་ཆགས། དེ་
 བས་བཟུང་བྱ་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་གྱི་པོ་ལ་བྱ་གསུམ་བྱང་བ་ལས། སྤྱི་ལོ་
 འཕེན་བསྐྱེད་པོ་ལ་མ་མི་གཅིག་པའི་བྱ་གསུམ་བྱང་བ་ལས། སྤྱི་ལོ་
 རྒྱུད། འབྲིང་རྒྱུད། རྒྱུད་རྒྱུད་གསུམ་བྱང་བས་མི་རྒྱུད་རབ་དུ་འཕེལ་
 ཏེ། སྤྱི་ལོ་ཆོན་པོ་ལོ་བཅོད་ཕྱག་འདོམས་པས་སྤྱི་ལོ་གྲགས་ཤིན་དུ་
 ཆེ་བ་བྱུང་། རྒྱུག་པོ་སྤྱི་ལོ་གྱི་མི་རྒྱུད་འབྲོག་སྤྱི་ལོ་ཆོན་པོ་འདི་ལ་སྤྱི་
 རུ་ཐོགས་པའི་རྒྱུ་མཆོན། བཅོད་ཕྱག་འདོམས་པས་ཡུལ་ཁམས་
 བསྐྱེད་སྤྱི་ལོ་གྲགས་དང་ལའ་སྤྱི་ལོ་ཆོན་པོ་ལོ་བཅོད་ཕྱག་སྤྱི་ལོ་
 ལ་སྤྱི་ལོ་རུ་ཞེས་ཐོགས་ནའང་ཕྱིས་སྤྱི་ལོ་འཁྱུར་བས་སྤྱི་ལོ་རུ་ཞེས་
 གྲགས་པ་བྱུང་།¹

ཞེས་གསུངས་འདུག

ཡང་རེ་བཤོད་རྩིས་མཁར་གྲིས་ཤོད་གྱི་སྤྱི་ལོ་རུ་ཞེས་པའི་མིང་ཐོག་
 རྒྱུང་སྤྱི་ལོ་ཆོན་པོ་ལོ་བཅོད་ཕྱག་དུ་བཞག་ནས། ཁོང་གི་རང་ལུགས་ལ། རྒྱ་
 བོད་ཡིག་ཆང་ཆོན་པོར་(འདྲམ་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་བོད་ཀྱི་རུས་རྒྱུད་སྤྱི་ལོ་)པོ་པོ་
 སྤྱི་ལོ་རུས་རྒྱུད་གྲིས་ཆུང་བཤད་སྤྱི་ལོ་

ད་པོ་པོ་སྤྱི་ལོ་ལ་མཆོད་དུག་ཡོད། །

སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་ཆོན་པོ་ལོ་བཅོད་ཕྱག་ཤིས། །

བར་ན་རོ་འདྲེ་རག་ཤི་གཞིས། །

སྒྲུབ་ན་མི་ཉག་གི་ཐན་གཉིས། །

ཆེ་བྱུག་མཆན་ན་བཅུན་བྱུག་དེ། །

ཐེ་རི་འ་མདོ་དང་མིང་པ་གཉིས། །

རོ་མཛོ་ལ་སྤུ་པ་དང་མདའ་པ་གཉིས། །

གི་ཐན་ལ་རྒྱས་བསྐྱུས་ཆེ་ཆུང་གཉིས། །

དེ་ཆེ་བཅུན་སྤེལ་མ་བཅུ་གཉིས་ཡིན། ། ཞེས་འབྱུང་བ་བྲངས་
ནས་མིང་ཞེས་པ་གནའ་མ་མོའི་དུས་ཀྱི་ཕྱོད་གི་བཅུན་བྱུག་ཅེས་པའི་ནང་གི་
མིང་པ་ལ་ཁུངས་གདུགས་ཅི་ཐུབ་བྱས་ཡོད་ཀྱང་། རྣམས་དེའི་མིང་པ་ཞེས་
པ་དེ་མིང་གེ་སར་གི་ཆོ་བའམ་མིང་རུ་ལ་གདུགས་ཐུབ་མིན་དཔྱད།

མིང་གི་ཆེ་བྱུག་དང་བཅུན་བྱུག་གི་རྫོང་ལེ་ཆན་གཞན་དུ་བཤད་ཟིན་
པར་རྒྱས་པར་དེར་གཟིགས་པར་ཞུ།

གོང་གི་ལུང་ཆོག་དེར་གསལ་བའི་མིང་པ་ཞེས་པའི་རུས་རྒྱད་ཆོ་ཁག་
དང་། མིང་གེ་སར་རྣམས་ཀྱི་མིང་རུ་གཉིས་གཞི་གཅིག་ལ་གདུགས་དགོས་
ན། རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་དུ་བཤད་པ་དེ་རྣམས་གང་ལ་འཁེལ་བ་དོས་འདྲིན་བྱ་
རྒྱུ་དེ་གནད་ཀྱི་དོན་པོ་ཡིན་ནམ་སྟེ།

མིང་གེ་སར་གི་ཆོ་བ་མིང་ངམ་མིང་རུ་ཞེས་པའི་མིང་དེ་དུས་ནམ་ཞིག་
ནས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱིང་བྱུང་ཞེ་ན། རྗེ་དཔུ་དགེ་བསམ་གཏན་གྱིས། མིང་
གི་རུས་རྒྱད་སྒྲུག་པོ་ཕྱོད་ཡིན་པ་དང་། རུས་རྒྱད་འདིའི་མེས་པོའམ་ལོ་རྒྱུས་
སྤྱི་འཁོད་པའི་ཐོག་མ་ནི་ཕྱོད་ར་ཁྲ་ཆན་པོ་ཡིན་པས། ཕྱོད་ར་ཆན་པོ་ནས་གེ་
སར་བར་མི་རབས་བདུན་གྱི་བྱུང་བ་འདེད་རྒྱུ་ཡོད་པ་དང་། གེ་སར་རབ་བྱུང་
མ་ཚུགས་པའི་ཕྱོད་ཀྱི་བྱུག་ཕྱོད་རྫོང་དེའི་ས་སྟག་སྤྱི་ལོ་༡༧༥༩ ལོར་འབྱུངས་པ་
གཞི་བྱས་ཏེ་དཔྱད་ན། ཕྱོད་ར་ཁྲ་ཆན་པོ་རབ་བྱུང་མ་ཚུགས་པའི་ཡར་ཕྱོད་

དེ་ཕྱི་ལོ་དཔལ་ལམ་མཁས་ཀྱི་འབྲུང་ས་པ་དང་། སྐལ་ལཱ་དེར་ཁོང་གི་ཆོ་བའི་མིང་
ལ་ཡང་སྒྲིང་རྩ་ཞེས་སོགས་མེད་ལ། གནས་ཡུལ་ཡང་ས་ཆ་འདི་ཡིན་ཞེས་ཁ་
ཆོན་གཙོད་དགའ་མོད། སྒྲིང་སྒྲུང་ནང་གི་གེ་སར་འབྲུང་ས་ཡུལ་དང་ཞེས་
འབྲུག་པ་ཆོས་སྒྲིང་ཡུལ་ངོས་འདྲིན་བྱེད་སྐྱངས་ལ་གཞིགས་ན། ཏ་ལམ་བར་
ཁམས་ཕྱི་དཔེ་ཕྱོགས་མིག་ཡིན་ནམ་སྟམ།

ཡིན་ན་ཡང་དུས་སྐབས་དེར་བོད་སིལ་བུར་འཁོར་ནས་གཅིག་གྱུར་
 གི་སྲིད་དབང་སྐྱོང་མཁན་མེད་པའི་སྐབས་དང་འཁེལ་ཡོད་པས། རྒྱུ་རྒྱུ་
 ཁ་ཆུན་པོའི་མི་རྒྱུད་ཀྱིས་ཀྱང་རང་གི་མངའ་ཁོངས་རྒྱ་བསྐྱེད་ཀྱིས་གཡུལ་ལས་
 རྒྱ་ལྷགས་ཏེ། ཆོ་བ་རྒྱུང་ཁག་དུ་མ་མངའ་འོག་དུ་བརྒྱལ་སྡེ་སྐྱབས་འབྱོར་མངའ་
 བང་རྒྱ་བསྐྱེད་བྱེད་བཞིན་པ་དང་། རིམ་གྱིས་ཆོ་བ་འདིའི་སྒྲན་གྲགས་ཀྱང་
 མདོ་དབུས་ཁམས་གསུམ་དུ་བྱལ་པ་ན། ཆོ་བ་འདིའི་མིང་ལ་ཡང་སླེང་རུ་ཞེས་
 རྗེས་ཀྱབ་ཀྱི་མིང་དེ་བྱུང་བ་དང་། སླེང་དང་སླིང་གཞིས་སློག་སྣངས་སྒྲ་
 གདངས་ཐག་ཉེ་སྐབས། རིམ་གྱིས་སླིང་རུ་ཞེས་ཡི་གེ་འགྱུར་བ་ཡིན་ནམ་
 དཔྱད། གང་སྟར་སླེང་རུ་འཕམ་སླིང་རུ་ཞེས་པའི་མིང་འདི་སློབ་འདི་དུས་རབས་
 བརྒྱ་བའི་ནང་ཙམ་ལ་བྱུང་བ་ཡིན་ནམ་སྐམ་པས་དཔྱད།

གནེས་པ། སྒྲིང་གི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རིམ།

མྱིང་རྒྱུད་འདི་ཐོད་ཀྱི་ཆ་བའི་རྩས་ཆེན་བཞི་ལས་རྩས་ཀྱི་ཕྱི་མ་བཞིར་
ཡགས་པ་ལས་ལྗོང་གི་རྩས་རྒྱུད་ལས་ཆད་པ་དང་། ལྗོང་ལ་ཡང་དགར་པོ་ལྗོང་།

དང་། བླ་པོ་ལྟོང་། ལྟོང་པོ་ལྟོང་། ལྟོང་པོ་ལྟོང་སོགས་ཡོད་པ་ལས། མིང་
འདི་ལྟོང་པོ་ལྟོང་གི་རྒྱ་རྒྱ་ཡིན་འདུག

མིང་གི་རྒྱ་རྒྱ་ལྟོང་པོ་ལྟོང་ལ་གཏུགས་ནས་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རིམ་
རྒྱུ་ཚུ་མིང་ན། མི་རྒྱུ་འདིའི་ཐོག་མ་ཡང་ལྟོང་ར་ལྟོང་པོ་ནས་བཅིས་
ན་འོས་པར་སྒྲུབ་ཞིང་། ལྟོང་ར་ལྟོང་པོ་ནས་མིང་གི་མི་རྒྱུ་ལ་གཅིག་ལས་
གཅིག་ལྟོང་གི་དཔལ་པོ་ལྟོང་པོ་བྱུང་བས་མིང་རྒྱུ་སྒྲུབ་གྲགས་ཀྱང་མདོ་
དབུས་ཁམས་གསུམ་གྱི་ཁྱོད་ལས་བཀལ་བ་བྱུང་།

ལྟོང་ར་ལྟོང་པོ་ལ་བྱུ་ཆེ་བ་རྒྱ་ལྟོང་པོ་དང་། འབྲིང་བ་དུ་རྒྱ་
ལྟོང་པོ་རྒྱ་ལྟོང་པོ་ལྟོང་པོ་ལྟོང་པོ་ལྟོང་པོ་ལྟོང་པོ་ལྟོང་པོ་ལྟོང་པོ་ལྟོང་པོ་
ལ་བྱུ་ཆེ་བ་ཆོས་ལི་འཕེན་དང་། འབྲིང་བ་སྒྲུ་མ་འཕེན། ལྟོང་བ་ཆོས་འཕེན་
ནས་པོ་གསུམ་བྱུང་། ཆོས་འཕེན་ནས་པོ་སྐུ་ལས་པ་བཟུང་དང་། འོས་བཟུང་།
སྐུ་བཟུང་གསུམ་བསུས་པ་ལས། གསེར་བཟུང་ལ་བྱུ་ལྟོང་ལྟོང་པོ་དང་། འོས་
བཟུང་ལ་ཁྱི་སྐུ་ལྟོང་པོ་སྐུ་བཟུང་ལ་དཔལ་འབྱུང་ལྟོང་པོ་ལྟོང་པོ་ལྟོང་པོ་
གཅིག་པའི་སྐུ་མཆོད་གསུམ་བྱུང་བ་དང་། དེ་གསུམ་གྱི་རིང་ནས་བཟུང་
མི་རྒྱུ་འདིའི་སྐུ་ལས་འབྱུང་མངའ་ཐང་རྒྱུ་མགོ་ཚུགས་ཏེ། གསེར་བཟུང་
བྱུ་ལྟོང་ལྟོང་པོ་ལས་སྐུ་ལྟོང་པོ་ལྟོང་པོ་ལྟོང་པོ་ལྟོང་པོ་ལྟོང་པོ་ལྟོང་པོ་
འབྲིང་བ་འོས་བཟུང་བྱུ་ཁྱི་སྐུ་ལྟོང་པོ་ལས་བར་མིང་འོས་བྱུ་ཆོ་བྱུ་སྐུ་ལྟོང་
འབྲིང་རྒྱུ་ཆད། སྐུ་བཟུང་བྱུ་དཔལ་འབྱུང་ལྟོང་པོ་ལས་སྐུ་ལྟོང་པོ་ལྟོང་པོ་
བཞི་སྐུ་ལྟོང་པོ་རྒྱུ་ཆད་པ་ཡིན།

དེ་གསུམ་གྱི་རིང་ནས་མིང་ཆེ་རྒྱུ་དང་། འབྲིང་རྒྱུ་། ལྟོང་རྒྱུ་ཅེས་
པའི་ཆོ་བ་དེ་དག་བྱུང་བ་དང་། མིང་རྒྱུ་རྒྱུ་ལྟོང་པོ་དཔལ་ལྟོང་པོ་ལྟོང་པོ་
བྱུ་ཐོག་ལྟོང་པོ་ཅེས་པ་དང་། ཐོག་ལྟོང་པོ་ལྟོང་པོ་ལྟོང་པོ་ལྟོང་པོ་ལྟོང་པོ་

ཆོས་ལྷ་འབྲུམ་གྱིས་རོང་བཟའ་དང་། ཆ་བཟའ། ཟུ་བཟའ་བཅས་སྐྱེས་པའི་
རོང་བཟའ་ལ་བྱ་སྤྱི་དཔོན་རོང་ཆ་ཁྲ་ཆན་དང་། ཟུ་བཟའ་ལ་ཁྲ་ཐུང་། ཆ་
བཟའ་ལ་གེ་སར་གྱི་ཡབ་སེང་སློན་བཅས་བྱུང་།

སེང་སློན་གྱིས་ཟུ་བཟའ་དང་། རོང་བཟའ། འགོག་བཟའ་གསུམ་
སྐྱེས་པ་ལས་ཟུ་བཟའ་ལ་བྱ་རྒྱུ་ཆ་ཞལ་དཀར་དང་། རོང་བཟའ་ལ་ནོར་བྱ་
ལྷ་དར། འགོག་བཟའ་ལ་གེ་སར་རྒྱལ་པོ་བཅས་བྱུང་ཞིང་། གེ་སར་བྱོན་ལོ་
ནི་རབ་མ་ཚུགས་པའི་སློན་དྲུག་ཅུ་སྟོར་དེའི་ས་སྟག་སྟེ་སྤྱི་ལོ་༧༧༡ ལོར་
འབྲུངས་པར་བཞེད།

གེ་སར་འབྲུངས་སྐབས་སྤྱི་ལོ་ལྷ་ལྷ་ནང་ཁུལ་དུ་དཔོན་ས་འཕྲོག་
ཚོད་ཀྱི་འཁོན་རྟོག་ཆབས་ཆེན་བྱུང་སྟེ། གེ་སར་མ་བྱ་གཉིས་རྒྱུ་དུ་མ་
ཚུའི་མགོ་ཁུངས་མཆོ་རྒྱ་རེངས་དང་དྲུག་མཆོར་ཉེ་བའི་སུམ་མདོར་བསྐྱེད་
པས་དེར་གཞི་བཟུང་ནས་བསྐྱེད་པ་དང་། ཡུལ་དེར་མཛོ་ཁྲ་སྟོང་ཟེར་བའི་
གེ་སར་གྱི་མཛོ་འདོགས་ས(ད་ལྷ་སྟོང་གི་མཛོ་ཆ་ཟེར།)དེ་ཡིན་སྟེ།

གེ་སར་ནར་སོན་པ་དང་ཁོ་རང་གི་འཛོན་ཐང་དང་སྤྱི་ལོ་ལྷ་ལྷ་
ཀྱི་སྤྱ་རྒྱས་རམ་འདེགས་འོག་ན་རྒྱལ་རྒྱལ་འཛོག་གི་རྒྱལ་ཁ་ལ་བཞེན་ནས།
ཁོང་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་དཔོན་དུ་གྱུར་པ་ནས་ཁོང་གི་སྟོན་གྲགས་རྒྱས་མགོ་ཚུགས།

དེ་དྲུས་ནས་སྤྱི་ལོ་ས་ཁོངས་བར་ཁམས་ནས་བཀལ་ཏེ་མདོ་སྨད་
མགོ་ལོག་ཕྱོགས་སུ་བྱུང་གིན་པ་སྤྱི་ལོ་ལྷ་ལྷ་ལས་གསལ་པོར་ཤེས་ཐུབ་
པ་ཡིན།

གེ་སར་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་དཔོན་དུ་གྱུར་པ་དང་མངའ་འོག་གི་ཆོ་བ་དག་ལ་
ཡང་གཅིག་གྱུར་གྱི་མིང་དང་། ཆོ་དཔོན་བསྟོ་འཛོག་བྱས་པ། དཔེར་ན། སྟོད་
སྤྱི་ལོ་གསེར་བ་ཆ་བཟུད་ཀྱི་དཔོན་པོ་ཉི་འབྲུམ་དར་ལི་དང་། བར་སྤྱི་ལོ་མ་

བྱུ་ཆོ་དྲུག་ལ་དཔོན་པོ་ཨ་ཁུ་དཔལ་མེད་། སྤྲེད་སྤྲེད་མི་སྤྲེད་ལྟེ་བཞི་ལ་དཔོན་
 པོ་རིན་ཆེན་དར་ལི། གཡས་རུ་ཀྱི་ལྟེ་བལ་དཔོན་པོ་ཆོས་སྦྱོར་བེར་ནག
 གཡོན་རུ་འབྲི་ལྟེ་བལ་དཔོན་པོ་ཨ་འབར་བན་དེ། རྟག་རིང་ཤོག་ཆེན་བཙེ་
 བརྒྱད་ལ་དཔོན་པོ་ལྷན་གྲུབ་གྲགས་པ་དང་ཡང་དཔོན་ཨ་ཁུ་ཁྱོ་མུང་། ཁྱོ་ལྟེ་
 ཤོག་ཆེན་བཙེ་བརྒྱད་ལ་དཔོན་པོ་སྤྱི་དཔོན་ཁྱ་ཀན། དཀར་རུ་ཤོག་ཆེན་བཙེ་
 བརྒྱད་ལ་དཔོན་པོ་ཉི་མ་རྒྱལ་མཆན། བྱ་རུ་ཆོ་ཆེན་བརྒྱ་གསུམ་ལ་དཔོན་
 པོ་ཐར་བརྒྱལ་མཆན། འདམ་མ་རྒྱལ་ཉིན་གྲིབ་ལ་དཔོན་པོ་ཆ་ཁང་འདན་
 མ། རུ་ཤོག་ཆོ་ཆེན་ཉིར་ལྟེ་བལ་དཔོན་པོ་ཆོས་ལི་དར་འཕེན། འགྲུ་བྲི་ཨ་ལྷགས་
 ཤོག་དྲུག་ལ་དཔོན་པོ་ཤེས་རབ་གྲགས་པ། སྤྱི་ལྟེ་ལྷག་གི་ལྟེ་བལ་དཔོན་པོ་ལྟོན་
 པ་རྒྱལ་མཆན་སོགས་ནང་དཔོན་ཆེན་པོ་བརྒྱ་གསུམ་ལ་དབང་ཆ་དང་ལྟེ་ཤོག་
 ཁག་བཞོས་བྱས་ནས་མངའ་ཁོངས་རྒྱ་བསྐྱེད་དང་བརྟན་ལྷིང་གི་སྤྱིག་
 འཛུགས་བཟོས།

དཔལ་བརྒྱལ་ཞེ་གཅིག་གིས་གྲུབ་པའི་སྤྱིག་ལྟེ་འདིས། བཙན་པོའི་
 གཞུང་ནས་མནན་ཅིང་། གཞོམ་རྒྱུ་མཐའ་ནས་སྦྱོར་བའི་ལས་ལ་ཞུགས་
 པས། བོད་ནང་ཁུལ་གྱི་དག་ཇག་ཆོམ་རྒྱན་ནམས་ཆམ་ལ་ཕབ་པ་དང་། ཕྱིའི་
 བཙན་འཛུལ་བྱེད་མཁན་གྱི་དོར་སོག་དང་། འཇང་། རྟག་གཟིག་སོགས་ཀྱང་
 ཆམ་ལ་ཕབ་པས་སྟོབས་འབྱོར་མངའ་ཐང་འགན་ལྷེ་མེད་པ་བྱུང་བ་དང་།
 མདོ་ཁམས་ཡོངས་ལ་དབང་བསྐྱུར་བྱས་ཏེ། དུས་རབས་བརྒྱ་གཅིག་མགོ་ལྟོད་
 ཅིག་ལ་འདས།

གེ་སར་གྱི་འཁྲུངས་འདས་སྟོར་ལ་མཁས་པ་སྤྲེལ་དག་ཞལ་མི་མཐུན་
 ཅིང་། དེང་དུས་ཀྱི་དབྱེད་བརྗོད་པ་ཆོར་ཡང་གེ་སར་འཁྲུངས་འདས་ཐད་
 ད་དུང་གཅིག་མཐུན་གྱི་བཞེད་པ་ཞིག་བྱུང་མེད་པ་འདྲ།

འབྲི་ཚུའི་བར་ཁམས་ས། མདོ་ཁམས་ས་ཡི་ལྟེ་བ། ཞེས་དང་། ཡང་མ་ལུང་
བདག་ཏུ་མ་བཟུང་ན། མྱིང་རང་ཡུལ་བཟུང་བའི་ཕན་པ་མེད། །དེ་ཕྱིར་རྩ་
འབྲིའི་བར་ཁམས་ས། །སྟོབས་ཤུགས་སྒྲུང་ཆེན་རྒྱུ་ལམ་དོག་ ཅེས་དང་། ས་
བཟང་བོ་མ་ལུལ་རྩ་ཐང་ལ། །ང་མི་འདུག་མ་ལུལ་མཐེལ་དུ་འགོ། ། ཞེས་ཐོག་
མའི་གནས་ཡུལ་མདོ་ཁམས་ཀྱི་ཁོངས་རྩ་རྒྱུ་དང་འབྲི་ཚུའི་བར་གྱི་ས་ཆ་ཡིན་
པར་བསྟན་ཅིང་། དེ་ནས་རིམ་གྱིས་ས་ཚུའི་གནས་བབ་དང་མངའ་ཁོངས་
རྒྱ་བསྐྱེད་ཀྱིས་མགོ་ལོག་ཕྱོགས་སུ་གནས་སྟོན་པ་ཡིན་ནམ་སྟུམ་སྟེ། ང་མི་
འདུག་མ་ལུལ་མཐེལ་དུ་འགོ་ཞེས་པ་སོགས་ཀྱི་ཤུགས་ལས་རྟོགས་ཐུབ་བམ་
སྟུམ།

གཞན་ཡང་གི་སར་འཁྱུངས་ཡུལ་ཡང་དེང་གི་དཀར་མངོས་ཕྱོགས་
ཨ་ཕུགས་སྟེ་བ་གནས་ཡུལ་ཏེ། ས་སྐྱིད་གསོས་ཡག་གི་ཁ་མདོ་ཞེས་པ་དེ་ཡིན་
པར་བཤད་པའང་སྟུང་ཞིང་།

མྱིང་གི་དཔོན་ས་སུས་འདྲིན་རྟ་རྒྱུག་གི་རྒྱལ་ཁའི་ཐོག་ནས་ཐག་
གཙོད་བྱེད་སྐབས་ཀྱི་གནས་སྟངས་ལ་གཞིགས་ན། སྐབས་དེར་མྱིང་གི་ས་
ཁོངས་མགོ་ལོག་ཕྱོགས་སུ་བྱུང་ཡོད་པ་ཤེས་ཐུབ་སྟེ། རྟ་རྒྱུག་མགོ་ཨ་བཞི་དེལ་
ལ་བྱེད། །རྒྱུག་གཏིང་ཀྱར་རྩ་ནས་འདྲིན་ །བསང་མཆོད་ལྟ་དེལ་མགོ་ནས་
བྱེད། །ལྟ་མོ་སྐྱེད་དེལ་འགོ་ནས་བལྟ། ། ཞེས་སོགས་འབྱུང་བའི་ས་མིང་རི་
མིང་དེ་དག་ད་ལྟའི་རྩ་སྟོད་མགོ་ལོག་ཕྱོགས་སུ་ཡོད་པར་སྟུང་།

དཔེར་ན། ཨ་བཞི་དེལ་ཞེས་པ་དེ་ལ་གོང་ལོག་བར་གསུམ་ཡོད་པ་
ལས། དེང་གི་རེ་མཆོའི་སྟེན་མའམ་མཆོ་དེའི་འདབས་ན་ཨ་བཞི་དེལ་མགོ་
གོང་མ་ཡོད་པ་དང་། རེ་གཞུང་གི་རྒྱ་དང་རྒྱུང་གི་རྒྱ་གཉིས་འབྲེས་
མཆོམས་སུ་ཨ་བཞི་དེལ་མགོ་བར་མ་ཡོད། རྒྱ་དེ་གཉིས་མ་རྒྱ་དང་འབྲེས་

མཆེན་པོ་ལྟ་བུ་དེ་ལ་མགོ་འོག་མ་ཡོད་པ་ཡིན་ནོ།།

ཀྱུ་ར་རྩ་ཞེས་པ་ནི་མཆོ་སྐྱོ་སྤྱོད་ཀྱི་མཆོ་མགོ་འབག་རྒྱ་ཆེན་གྱི་ཡར་ནང་བྱང་ཨ་ཆེན་རྩེ་རྒྱུད་ནས་ཆད་པའི་རི་ཁེར་ཆད་ཅིག་ཡིན་པ་དང་། བྱང་ཨ་ཆེན་རྩེ་རྩེ་ལྟ་བུ་ཀྱུ་རའི་རྩེ་སྐྱོ་མཐོན་པོ་སོགས་ཟེར། ད་དུང་ནམ་རྒྱུན་གྱི་འབྲུག་མོའི་སྤྱོད་ནང་དུ། བྱང་ཉ་ཆགས་སུ་དུག་མདའ་དང་བདུན། སྐྱོ་རེངས་གད་པའི་རྩམ་དང་བརྒྱད། དུག་མཆོ་དཀར་མོའི་རྒྱབས་དང་དགུ། རྩོ་བྱང་སྤྱོད་ཅེའི་ཟེལ་དང་བརྒྱ། དཔལ་བརྒྱ་འདྲིམས་གཡང་གི་ར་བ་ནས། སྐྱོ་ལའི་སེང་ལྷམ་འབྲུག་མོ་ཡིན། ། ཞེས་ཡང་ཡང་འབྱུང་བ་ཡང་། མཆོ་སྐྱོ་རེངས་གྱི་མཆོ་སྤྱོད་དེ་ལྟ་བུ་ཡོད་ཅིང་ན། ཉ་ཆགས་ཞེས་པའི་ལུང་བའི་མདའ་ན་འབྲུག་མོའི་གསེས་མཁར་གྱི་ལྷུ་ཡིན་ཟེར་བའི་མཁར་ལྷུ་ལ་དེང་སང་ཡང་མཐོང་རྒྱུ་ཡོད་པར་བཤད།

བཤད་སྐོས་སུ་སྤྱོད་སྐྱོ་ལོ་སྤྱོད་ཀྱི་ལོ་སོགས་བཤད་པའི་མཆོ་སྐྱོ་རེངས་དང་མཆོ་སྐྱོ་རེངས་མཆོ་སྤྱོད་རེངས་སམ་དུང་མཆོ་དཀར་མོ་སོགས་མིང་མ་འབྱུར་བར་ཡོད་ལ། མཆོ་གསུམ་གྱི་མིང་ཡང་སྐྱོ་ལོ་སྤྱོད་ཀྱི་ལོ་གསུམ་གྱིས་མིང་སོགས་པ་རེད་ཅེས་བཤད་རྒྱུ་ཡོད་འདུག

ད་དུང་དེར་མཆོ་སྐྱོ་སྤྱོད་ཀྱི་ཡོད་ཅིང་། འཁོར་གྱི་རྩེ་རྒྱུད་ཀྱི་ཚུར་ནང་དུག་གི་ཐང་ནག་མ་ཟེར་བ་དེ་ཡིན་ལ། དུག་གཞུང་གི་ཐང་ཡིན་པའི་ཀྱན་གྱིས་དུག་ཐང་དུ་འབོད་པ་དང་། དེའི་ཐང་མགོ་ནི་འཁོར་གྱི་རྩེ་ཟེར་སའི་ཨ་ཆེན་ལུང་དམར་འགབ་མའི་ཆིག་སྐྱང་ལ་རྒྱག་ཡོད།

ཐང་རྩེ་དུག་གི་རྒྱ་སྐོ་ཞེས་པ་ལ་རྒྱག་ནས་དུག་རྒྱ་མགོ་འཁོར་གྱི་འཕྲེད་དུ་བཅད་ཡོད། དེ་ཡང་འཁོར་གྱི་རྩེ་རྒྱུད་ཅེས་པ་ནི་རྩེ་སྐྱོ་འཐབ་པའི་གཡང་རི་ཡར་སྤེལ་ཆེན་ལུང་དམར་ལ་རྒྱག་ཡོད་པ་དང་། མར་སྤེལ་སྤྱོད་གི་

རི་སྒྲོང་ནས་བཟུང་སྟེ་ཁ་མདོ་ལ་བྱུག་ཡོད།

སྐར་ཏོར་སྤིང་གི་སྐྱབས་སུ་དེའི་ཚུར་ནང་སྤིང་ཡུལ་དང་པར་ནང་
ཏོར་ཡུལ་ཡིན་ཟེར་སྟེ་ལོད་འདུག་ཅིང་། འཁོར་གྱི་རྩ་རྒྱུད་དེར་ད་ལྟ་དེབ་
བསང་ཞེས་པའི་རྩ་ཉག་གིས་ཡོད་པའི་ཚུར་ནང་དུག་ཐང་གི་མགོ་དང་། མཚོ་
རྒྱ་སྟོ་ཐམས་ཅད་མཐོང་ལ། པར་ནང་ཡག་འོས་ཞིག་གམ་འབྱུང་ཐང་གཞུང་
ཡིན།

སྐར་ཏོར་སྤིང་གི་སྐྱབས་སུ་ཡག་ལ་སེར་པོ་ཟེར་བ་ཡང་དེ་ཡིན་ཟེར་
སྟེ་ལོད་འདུག་ལ། ཡུལ་མིའི་ངག་རྒྱུན་དུ། ཏོར་ཡག་ལ་སེ་པོའི་ལ་ཁ་ནས།
པར་འཁོར་ན་ཏོར་ཡུལ་སྟེ་བ་རིག། ཚུར་འཁོར་ན་སྤིང་དཀར་སྟོད་པ་རིག།
ཅེས་བཤད་སྟེ་ལོད་འདུག།

གང་ལྟར་མདོ་སྟོད་སྒྲུབ་གཉིས་ཀྱི་ཁོངས་སུ་སྤིང་གི་མཁར་ཤུལ་དང་
མི་རྒྱུད་ཡོད་པའི་བཤད་སྟོན་ནི། སྟེ་དགའི་ཕུང་ར་ན་ཁོ་རྒྱའི་དཔུལ་རྫོང་གི་
ཤུལ་ཡོད་པ་དང་། འདན་ཞིག་གི་ས་རྒྱུད་གསེས་ཡག་གི་མདོ་ན། སྐར་གེ་སར་
གྱི་ལྟ་ཁང་ཡོད་ཀྱང་དེང་སང་མཁར་ཤུལ་ལས་ལྟག་མེད་ཟེར། སྐར་ཡུལ་དེར་
གེ་སར་གྱི་ཁྲབ་ཚོག་གོ་མཚོན་སྐྱ་སྒྲུབ་དང་བ་སེའི་ཐམ་ཁ་སོགས་ཡོད་པར་
གྲགས།

མགོ་ལོག་གི་སྤིང་སྐྱ་མཚོས་དོར་ཡང་སྤིང་གི་རྒྱུད་པ་ཡིན་གཉིས་སྤིང་
སྐྱ་མ་ཞེས་འབོད་ཅིང་། དེ་གའི་སྤིང་སྐྱར་ཞེས་པའི་རུ་སྟེ་དེ་ཡང་སྤིང་གི་སྟེ་
ལྟག་ཡིན་འདུག། རྩ་ཞིག་གི་ཆབ་བཅའ་དགོན་པའི་གཡོན་བྱར་དུ་ཨ་ཁྱེས་ཁྲ་
གན་གྱི་སྐྱ་ཤུལ་ཡོད། རྩ་དཀར་ནག་གི་ཕྱོགས་སུ་སྤིང་གི་མདའ་རྩལ་སྒྱུངས་
སའི་པ་བོང་གྲུ་བཞི་མ་པ་རི་རྩུ་རི་གཉིས་ཀ་ན་ཡོད། ཁྲ་སྤིང་དགོན་པའི་ཐག་
ཉེས་རྒྱུ་དར་ཞེས་པའི་ས་ནག་ལུང་མདོ་ན། གེ་སར་གྱི་མཁར་ཤུལ་ཡོད། མ་

སྨད་གཡུ་ལུང་སུམ་མདོ་ཟེར་བའི་ས་དེ་ཡིན་ཟེར། མགོ་ལོག་ཕྱོགས་སྦྱང་ས་
 ཆ་ན་སྤྱིང་བྱ་ཡི་རི་བཤོལ་ཟེར་བའི་རི་ངོས་ནས། སྤྱིང་གི་དུས་ཀྱི་ལྷགས་ཀྱི་
 མདེའུ་མཐོ་གང་རེ་ཡོད་པ་རྟེན་རྒྱ་ཡོད་ཟེར།

མགོ་ལོག་དར་ལག་རྫོང་གི་ཁ་སྤྱིང་དགོན་པའི་ཉེ་འདབས་ཀྱི་ཆ་རྒྱ་
 དང་དར་རྒྱུ་འདྲེས་མཚམས་ཀྱི་ས་ཆར་སྤྱིང་གི་སར་རྒྱ་བོའི་ཕོ་བྲང་མེང་འབྲུག་
 སྟག་ཅེའི་མཁར་ཤུལ་ཡོད་ཟེར།

དེང་གི་མགུ་ལོག་ཆ་ཆེན་རྫོང་རྒྱུ་མར་བུག་ཟེར་བའི་སར་མཁར་
 ཤུལ་ཞིག་རལ་དུ་གྱུར་པ་དུས་ཕྱིས་བར་དུ་ཡོད་ལ། མཁར་དེ་གི་སར་གྱིས་སྤྱིང་
 གི་རྒྱལ་སྤྱིད་མ་བཟུང་ཡར་སྤོན་ཏེ། ཡབ་སང་སྤོན་གྱིས་བསྐྱུན་པའི་ཕུན་ཚོགས་
 འོར་བུའི་ཕོ་བྲང་ཞེས་པ་དེ་ཡིན་པར་གྲགས།

མགོ་ལོག་དར་ལག་རྫོང་བདེ་ནང་ཕུ་མང་གོང་མ་ཟེར་བའི་ལུང་
 མདའ་དང་ཐག་མི་རིང་བའི་རྟེན་ན་རྫོང་རིང་ཞིག་ཡོད་པ་གི་སར་གྱི་རྟ་རྒྱང་
 རྟོད་འདོགས་ས་ཡིན་ཞེས་ཡུལ་མིས་ཆ་ཆེའི་རྟེན་དུ་བཅི།

མགོ་ལོག་དགའ་བདེ་རྫོང་ཁོངས་ཁོ་རྒྱ་བྱུ་བ་མའི་རྒྱ་བོ་བྱང་ནས་སྟོར་
 བབ་སྟེ། ཆ་རྒྱུ་དང་འདྲེས་མཚམས་ལ་ཁོབ་མདོ་ཞེས་ཟེར་ཞིང་ལུང་བ་དེའི་
 མདོ་ན་རྫོ་མཁར་གྱུ་བཞེས་ཞིག་རལ་དུ་གྱུར་པ་ཞིག་ཡོད་པ། དག་རྒྱན་ལ་ཨ་
 ལུ་ཁྲོ་ཐུང་གི་མཁར་ཤུལ་ཡིན་ཟེར་ཞིང་། ད་ལྟ་ཁོབ་མདོའི་རྫོ་མཁར་དུ་འབོད།

ཡང་དགའ་བདེ་རྫོང་སྟོང་སྐྱབས་རྫོ་ཁའི་སྤོན་ལུང་དུ་གྲགས་པའི་ལུང་
 བ་དེ་ནི། སྤྱིང་གི་སར་རྒྱལ་བོའི་སྤོན་རིགས་སྤྲེལ་གྱི་བང་མདོད་ཡིན་པའི་
 ཆ་ནས་སྤོན་ལུང་བཏགས་ཟེར།

ར་སྟོད་ཅི་མདའི་མན་ན་གི་སར་གྱི་རྟ་འདོགས་ས་ཡིན་ཟེར་བའི་བྲག་
 རྫོང་དང་། ར་བའི་མེ་སྟོར་གྱི་ས་ཆ་ནི། སྟོད་ན་ཤུལ་འཁོར་ས། བར་ན་ཕུགས་

རིགས་སྒྲིང་ས། སྒྲིང་ན་འབྲུ་རིགས་འབྲུངས་ས་ཟེར་བའི་ས་དེ་ཨ་ཁྱེས་ཁ་ཆན་
གྱིས་བབྲང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད།

སྐྱུ་རྒྱུ་ལྟོད་དུ་སྒྲིང་མཁར་སྒྲིག་ཅེའི་མཁར་ཤུལ་ཡོད་པ་དང་། དེ་མན་
གྱི་ཨ་ཁྱེས་ཁོ་ལྟོད་འབྲུག་མེའི་རྟ་ར་ཡིན་ཟེར་བའི་བྲག་ར་རྒྱུ་པོ་ཞིག་ཀྱང་ཡོད།

དེང་སང་དོང་ཡོན་རྫོང་དང་མ་སྐོ་ཁོག་རྫོང་བཀལ་མཆོམས་སུ། ཟུང་
རྒྱུ་ལྟོད་ས་ཞེ་ཟེན་མཆོམས་སུ་སྟོན་མོ་ཡུང་ཟེར་བའི་ས་ཆ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ། རྟ་
སྒྲིང་གཡུལ་འབྲེད་སྐབས་སྒྲིང་གིས་རྒྱལ་ཁ་ཆེན་པོ་ཞིག་ལོན་ནས། ས་དེར་
དགའ་སྟོན་བྱས་པས། སྟོན་མོ་ཡུང་ཞེས་མིང་སྟགས་ཟེར། དེ་དང་ཞེ་བའི་
སར་མདའ་སྐྱུངས་རྫོད་ཡུལ་ཟེར་ས་དེར་སྒྲིང་གི་དཔའ་བོ་རྣམས་གྱིས་མདའ་
ཅལ་སྐྱུངས་ཏེ། བྱ་རྫོད་ལ་མདའ་འཕངས་པས་ས་དེའི་མིང་ལ་དེ་ལྟར་སྟགས་
པར་བཤད།

དམུ་དགེ་དགོན་པའི་རྒྱལ་རིའི་ཁ་ན་འོབས་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོད་པའི་
མིང་ལ་དོར་སྐྱུང་ས་ཟེར། དམུ་དགེ་དགོན་པའི་དཀྱིལ་དུ་འོབས་ཆེན་པོ་མི་
རྟ་བརྒྱུ་སྒྲིག་རྒྱུ་ས་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། རྟ་སྒྲིང་གཡུལ་འབྲེད་སྐབས་ཀྱི་འཐབ་
ར་ཡིན་སྐད་དང་། དམུ་དགེའི་མཆོད་རྟེན་སྐར་འབྲུག་མེའི་སྐུ་ཤུལ་ཡོད་ཟེར།

མདོ་སྐད་རྒྱལ་རོང་བ་དག་གིས་དོར་སྐྱུ་ཡ། པའི་ཆེས་ཡུལ་ ཞིན་དུས་
སྟོན་གལ་ཆེན་ཞིག་སྐྱུང་བཅི་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པ་དེ་ནི། སྐར་དོར་སྒྲིང་འབྲུག་
སྐབས་རྒྱལ་རོང་ནས་དོར་པམ་ཞིང་བོད་རྒྱལ་བའི་དགའ་སྟོན་དུ་བཤད་པ་
སྟགས་ཀྱང་ཡོད་འདུག་ལ།

མདོ་སྟོད་སྐད་ཀྱི་ཡུལ་གྱི་ཁག་དུ་སྒྲིང་ཤུལ་དུ་གྲགས་པ་དག་ནི་སྐབས་
རེར་བྱིས་སྐྱུང་ལྟ་བུ་དང་། སྐབས་རེར་དངོས་བྱུང་ལོ་རྒྱུས་ལྟ་བུ་སྟེ། བདེན་
རྒྱུན་དེ་བུ་མི་རྣམས་པའི་རུ་མིང་དང་ས་མིང་། མཁར་ཤུལ་སྟགས་ཤིན་དུ་མང་

བོ་ཡུལ་གྱི་གང་སར་ཡོད་པ་མཐའ་དག་སྒྲིང་ཤུལ་ཡིན་པའི་ངེས་པ་ཡོད་དཀའ་
ནའང་། དེ་དག་གི་ཤུགས་ལས་སྤར་སྒྲིང་སྒྲེ་ཞེས་པའི་བྱུང་ཤུགས་ད་ཅང་ཆེ་
བའི་སྒྲེ་ཆོ་ཡོད་པ་དང་། གེ་སར་སོགས་དེ་དག་ལ་དབང་སྒྱུར་བྱེད་མཁན་གྱི་
དཔའ་བརྒྱལ་མགོ་དཔོན་ཁག་གྱུར་གྱི་བའི་བདེན་དཔང་ཅམ་ལ་ནི་འགྲོ་
བར་སྤང་ངོ་།།

མདོད་དགའི་ས་སྐྱ་རྒྱ་དང་མ་རྒྱ་ཆེ་རྒྱ་འདྲེས་པའི་རྒྱ་རྒྱུད་དུ། ཉོར་
སྒྲིང་གཡུལ་འབྱེད་ཆེན་པོ་བྱས་ནས། ཉོར་དམག་ཁྲི་ཕྲག་བཟལ་བ་བསད་
དེ། སྒྲིང་གིས་རྒྱལ་ཁ་ཆེན་པོ་ཐོབ་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད་ལ། པཎ་ཆེན་དཔལ་ལྷན་
ཡེ་ཤེས་གྱིས་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པར། ཡུལ་འདི་སྤར་སྒྲིང་གི་
ས་ཆ་ཡིན་ཞིང་ད་ལྟ་དར་རྒྱས་སུ་ཡོད་མོད། ཕྱིས་ཅི་ཡང་མི་ཤེས་པས་ས་ཡག་
ས་ཞིག་ཏུ་དགོན་སྒྲེ་འདེབས་དགོས་པའི་གསུང་བཀོད་གནང་བ་ལོ་རྒྱུས་ཁག་
ཅིག་ཏུ་གསལ་བ་ཡིན།

ཡུལ་འདི་སྒྲིང་རྒྱུད་དག་གིས་མ་བཟུང་ཡར་སྡོན་མངའ་བདག་ཁྲི་
རལ་གྱི་དུས་སུ། རྒྱུན་པོ་དགའ་ཡེ་ཤེས་དར་རྒྱས་ཟེར་བས་གཞིས་བཟུང་ནས་
འབྲོག་སྒྲེ་ཆགས་ཤིང་། ཕྱིས་ཉོར་སྒྲིང་འབྲུགས་ནས་སྒྲིང་གིས་དབང་བསྒྱུར་
བྱས་པ་ནས་མདོད་དགའི་སྒྲིང་དཀར་སྟོད་ཅེས་པའི་མིང་དེ་ཆགས་པ་ཡིན།

ད་ལྟ་འདྲེས་སྒྲིང་གི་སྒྲེ་ལྟག་སྒྲིང་ཞིག་ཡོད་པ་ལ་མདོད་དགའི་སྒྲིང་
བ་ཞེས་མིང་མ་འགྱུར་བར་ཡོད། མདོད་དགའི་བཞག་སྟོན་གྱི་སར་སྒྲིང་དཔོན་
འདུག་སའི་ས་དང་། མདོད་དགའི་ཆོས་རྒྱུ་སྒྲིང་གི་འབྲུག་སྒྲེ་ཟེར་བ་ལ། སྤར་
མ་བཞོས་སྒྲིང་ཉོར་ཁོ་རྒྱུ་ལེ་གསེར་དོ། འབྲུག་མོའི་ར་སོགས་ཡོད་ཟེར།

སྟོད་ཕྱོགས་མ་རྒྱུ་འབྲུག་རྒྱུད་གཡས་གཡོན་དུ། རྒྱུ་ཏུ་ཁྲུང་ས་རིང་
མོ། གསའི་གི་ཉལ་རིང་མོ། གཤིའི་ར་མཁར་རིང་མོ་སོགས་སུ་གྲགས་པ་དག་

ནི་མྱིང་གེ་སར་སྔོན་གནས་ཡིན་ཟེར་བ་དང་།

ཁྲོ་ཁྲོ་སྨྲ་དམའ་བེའུ་དང་དང་། དངུལ་རྩེ་བེའུ་དང་ཞེས་པའི་ས་ཆ་
ཡང་འབྲུག་མའི་བེའུ་འདོགས་སྣ་སུ་བཤད།

མདོ་དང་གེ་ཉིན་མའི་གཞི་བདག་སྐུ་ལྷ་ཞེས་པ་ནི་མྱིང་གི་ལྷ་གཉན་སྐུ་
ལ་མདོ་དམའ་ཞེས་པ་དེ་ཡིན་ཟེར་ཞིང་། དངུལ་རྩེ་རྩུ་དཀར་གསལ་རི་ཡང་།
མྱིང་གེ་སར་གྱིས་དག་ལ་སོ་བྱེད་ས་ཡིན་པས། རི་རྩེ་དེར་རྩོམ་བོང་མདའ་
ཁེས་མ་ཞིག་ད་ལྟ་འདུག་ཡོད། གསལ་རིའི་མདུན་རྩུ་དཀར་ཁའི་གཞུང་ལམ་ཁ་
ན། རྩོམ་བོང་ཞིག་གི་སྟེང་ན་མི་རྟ་བྱི་གསུམ་གྱི་རྩིས་ཡོད་པ་དེ་ལ། ལམ་འགོ་
ནམས་གྱིས་ཞོན་རྟའི་རྩོག་ནང་གི་སྐུ་ཉག་འགའ་རེ་བལ་དེ། མྱིང་སེང་ཆེན་
གྱི་སྐལ་དང་། རྟ་རྒྱུང་ལའི་སྐལ། བྱི་དྲུང་དུའི་སྐལ་ཞེས་འཕེན་སྟོལ་ད་དྲུང་
ཡང་མ་ཉམས་པར་ཡོད།

དབལ་པའ་ཆང་གི་གཞི་བདག་པོ་ཉི་ཡང་མྱིང་གི་དཔེ་ཆའི་སྐྱེགས་
བམ་མང་པོ་བཅུགས་ས་ཡིན་པས་པོད་ཉི་ཐོགས་པར་བཤད། མདོ་སྨྲ་དམའ་
འབྲུང་དུ་གསལ་བ་ལྟར་དེ་ཕྱོགས་སུ་མ་ཁོག་པོ་ཉིའི་མདོ་ཞེས་པའི་ས་ཆ་ཡང་
ཡོད་པ་ཡིན་ནོ།

མདོ་སྐུའི་དོར་མགོ་ཞེས་པ་ནི་དོར་མྱིང་གཡུལ་འགྱེད་གྱི་དུས་དོར་པ་
ཐུར་གྱི་མགོ་སྐྱེངས་ས་ཡིན་པས་དོར་མགོ་དང་། ཁྲོ་ཁྲོ་མཆོ་རུ་མའི་བྱེད་ཀར་
ཞེས་པའི་ས་ན་རོང་བཟའི་ཀེ་འཕན་དམར་ལེབ་གྱི་རྩོང་ཤུལ་ཡོད་སྟེ།

ད་ལྟའི་སྐབས་བསང་ཁོག་དུ་འབོད་པའི་ཡུལ་དེར་མྱིང་དམག་གིས་
ལྷ་བསང་ཆེན་པོ་ཞིག་བཏང་བས། བསང་གཞུང་ཐོགས་ཞེས་གདན་རབས་
ལྟའི་རྩོང་ཆེན་ཐོགས་སུ་གསལ།

སྐབས་བསང་ཁོག་འབྱེད་ཀྱི་གདན་རབས་བཅུ་བ། མྱིང་དཔོན་སྟོབ་

དོན་གྲུབ་ཀྱི་མཆོ་ནི་སྤྱི་དུང་གི་དོན་ཀྱི་ཡིན་གཤམ་སྤྱི་དུང་གི་སར་གྱི་གི་རིང་
དང་། ཉ་རྒྱུང་ཆོད་ཀྱི་ཡོད་ཆེན་སོགས་ད་ལྟོ་སྤྱི་དུང་སྤྱི་དུང་ཡོད་པ་ཡིན་
ནོ།

དེ་བཞིན་མ་སྨད་དན་ཏིག་ཕྱོགས་དང་། ཟ་ལར་ཁོག་གི་མ་ཆུའི་འགམ་
རྒྱུ་དུང་སྤྱི་དུང་ཡོད་ཀྱི་གཤམ་པ་དུང་ཡོད་འདུག་ལ།

མིས་མདོའི་ཕྱོགས་གི་སར་གྱི་དོའི་གདུང་མར་གཤམ་པ་དང་། དག་
རོང་ཁོག་དུ་གི་སར་གྱིས་མིག་མང་ཆེད་ཡོད་པ་ཡིན་ཟེར་བ།

མ་འགམ་གཅན་ཆའི་ཁོངས་ཆོ་དུག་ཅེས་པའི་སྤྱི་དུང་ཡོད་པ་ཡིན་པའི་
དུག་གི་ཡ་གྲུལ་ཞིག་ཡིན་ཟེར་ཞིང་། དེའི་མདུན་ཕྱོགས་ཀྱི་པ་ཐོང་ནག་རྩེ་
ཐོག་དུ་ཉ་རྒྱུང་ཆེན་དང་། ཆེན་ཆེན་གྱི་ནང་དུ་བྱིས་པའི་རྒྱུང་ཆེན་གྱི་གྲུང་
ཡོད་པ་དེ་ནི་ཉ་རྒྱུང་ཆོད་དང་། གི་སར་སྤྱི་དུང་ཡོད་ཀྱི་ཞབས་ཆེན་ཡིན་ཟེར།
གཅན་ཆའི་ལྟ་སྤྱི་དུང་ཡོད་ཀྱི་པ་ཐོང་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོད་པའི་སྤྱི་དུང་། གི་
སར་གྱི་ཉ་རྒྱུང་ཆེན་ཡོད་ཟེར།

ཨ་མ་ཐོ་དགུའི་ཤར་ཕྱོགས་གོང་ཁ་དང་ཉེ་ས་ཞིག་དུ་ས་དེའི་ཕྱི་ཕྱོགས་པའི་
དུ་བྱིས་དང་མཆོངས་པ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་ཡང་གི་སར་རྒྱུ་ཐོའི་ཉ་རྒྱུང་ཡིན་
ཟེར།

རེབ་གོང་བཅན་མོ་ཡར་སྤྱི་དུང་སྤྱི་དུང་ཡོད་པའི་གི་སར་རྒྱུ་ཐོས་
ཕྱི་ཕྱོགས་པ་ས་ལ་བཅུགས་ཏེ་ལྟ་མདའ་འཕངས་ཡོད་དང་། གི་སར་རྒྱུ་
ཐོས་དམག་བརྒྱུད་པའི་བཀའ་ཡིག་རང་བྱོན། མཆོན་ཆ་སྤྱི་དུང་ཡོད་
པའི་མཆོན་རིས་སོགས་བྲག་རོལ་སྤྱི་དུང་ཡོད་པའི་ཡོད་ཟེར། རེབ་གོང་དེའི་
ཡོད་དུ་གི་སར་གྱི་མདའ་ཐོག་ཡོད།

རེབ་གོང་སྤྱི་དུང་ཡོད་ཀྱི་ཞབས་ཆེན་ཡོད་པའི་ཡོད་པའི་གི་སར་རྒྱུ་ཐོའི་ཞབས་

རྒྱུ་རྒྱུ་དང་། ཕྱག་རྒྱུ་ ཉ་སྒྱ། ས་པོང་མགོན་ཁང་སོགས་ཡོད།

རེ་བ་གོང་སྒྱིང་རྒྱུ་གོང་མ་སྒྱེ་བའི་གཡས་འགྲམ་ན་འཛམ་སྒྱིང་སྒྱི་
བསང་ལུལ་ལུལ་ཡིན་ཟེར་བའི་བསང་སྒྱིའི་དབྱིབས་ཅན་དེའུ་འབྱར་ཞིག་
ཡོད། སྒྱིང་རྒྱུའི་གསེར་ཁའི་ལུང་བར་སྒྱིང་གི་རྒྱུ་མགོ་དཀར་མོ་ཡིན་ཟེར་བའི་
མདོག་དཀར་ལ་དངས་པའི་རྒྱུ་མིག་ཅིག་ཡོད།

སྒྱི་ཀའི་སྒྱིགས་ན་གེ་སར་རྒྱལ་བའི་འཆམ་རྒྱལ་ལུལ་དང་། སྒྱི་ཀའི་
འཕྲང་དམར་རྒྱང་ཆ་དགོན་པའི་གཡས་ངོས་ཀྱི་རྩོག་ཤགས་གོང་ཁའི་ཤར་
བྱང་གི་མཆམས་སུ་གེ་སར་རྒྱལ་བའི་རྩེའུ་ཐང་དང་། རྩོད་མའི་ཐང་། ཉ་རྒྱུག་
ཐང་ཡིན་ཟེར་བའི་ཐང་ཆེན་པོ་གསུམ་ཡོད།

སོག་པོ་ལུལ་ཁན་རྩོང་གི་མདུན་སྒྱིགས་ཀྱི་ལུང་བ་ཞིག་ཏུ་ལག་པས་
བཟུང་ལུལ་དང་སྒྱུ་མ་ཞག་ཆགས་པའི་རྩོག་པོ་ལུག་རྩོ་ཅམ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་ནི། གེ་
སར་ཀྱི་འགྲོག་རྩོ་ཡིན་ཟེར་བ་དང་། ཡང་དེར་གེ་སར་ཀྱི་རྩེ་འཕྲ་བརྒྱབ་
ནས་འཕངས་པའི་བྲག་རྩོ།

མཆོ་སྒྲོན་པོའི་རྒྱང་ཆའི་གསེར་ལ་ལུང་བའི་གཡོན་སྒྱིགས་ཀྱི་རི་ཅེར་
ས་སྒྱང་གྲུ་བཞི་ཅོག་ཅེའི་དབྱིབས་ཅན་ཡོད་པ་དེ་ནི་གེ་སར་ཀྱི་བཞུགས་སྒྱི་དང་
མདུན་ཅོག་ཡིན་ཟེར། མཆོ་སྒྲོན་པོའི་རྒྱང་ཆའི་སྒྱང་ཆང་ལུང་དུ་འབྱུག་མའི་
འཁར་བཅངས་ཡིན་ཞེས་པའི་རྒྱུ་མིག་གོར་མོ་ཞིག་ཡོད།

ཆབ་ཆའི་འབྲིལ་ཁྲག་དུང་དཀར་གཡས་འབྲིལ་ཀྱི་ཤར་སྒྲོའི་མཆམས་
ཀྱི་དུང་རིའི་སྒྲོ་ངོས་སྒྲགས་དགོན་ཏིང་ཀྱ་ཞེས་པར་ཤིང་བཞོས་ཀྱི་གེ་སར་རྒྱལ་
བའི་སྒྱུ་བརྒྱན་བཞུགས།

ཆབ་ཆའི་ཏིང་ཀྱ་དགོན་པའི་ནུབ་སྒྱིགས་གཡུལ་ཁའི་ཐང་གེ་སར་ཀྱི་
ཞབས་རྒྱུ་དང་། མདུང་རྒྱུ་ སྒྱི་རྒྱུ་ བདུད་ཀྱི་མ་མོ་གོ་མོ་བདུལ་ལུལ་

སོགས་ཡོད།

མཆོ་སྒྲོན་འབལ་གཞུང་གི་པ་གཡང་ར་ཞེས་པ་དེ་རྒྱ་ཆ་ཞལ་དཀར་
བཞུང་སྤྱུལ་ཡིན་ཟེར། འབལ་གཞུང་ཐང་གི་རྩ་མའི་མ་རྒྱུ་པར་འབྲུམ་
ན་བྲག་རི་དམར་པོ་གི་ཏུ་མཐོ་བ་ཞེས་ཡོད་ཅིང་། དེའི་སྐྱེད་དུ་གིང་སྐུ་ཞེས་
ཡོད་པའི་ནང་དུ་རྒྱ་ཆ་ཞལ་དཀར་གྱི་ཚོག་དང་ཁབ་བཅུག་ཡོད་ཟེར་བས་
བྲག་རི་དེའི་མིང་ལ་རྒྱ་ཆ་ཚོག་ཐོགས།

མཆོ་རྒྱལ་ཐེམ་ཆེན་མཛོ་མོ་སྐྱེད་ལུང་དང་། ཏོར་ཆོགས། མཁར་
དམར། ཏོར་གྱི་སོ་ལྷའི་རི་སོགས་ཏོར་སྤྱིང་གཡུལ་འཁྱེད་གྱི་སྐྱེད་དཔེའི་ནང་
གི་ས་མིང་དེང་སང་ཡང་མ་འགྱུར་བར་ཡོད་ཅིང་། ཡུལ་དེ་ནི་སེར་པོ་ཏོར་གྱི་
ས་ཆ་ཡིན་ཟེར་སྟེ་ཡོད།

ཡང་ཐེམ་ཆེན་མཁར་དམར་ཞེས་པའི་རང་བྱུང་གི་བྲག་དམར་པོའི་
མཁར་ཞེས་ཡོད་པ་ནི་ཏོར་གྱི་རྫོང་ཡ་ཙེ་མཁར་དམར་དང་། རྫོང་མཁར་དེའི་
སྐྱེད་དུ་བྱ་ཁྲ་ཏ་དང་འབྲུ་བའི་ས་པོང་ཞེས་ཡོད་པ་དེ་ནི་གྲུར་དཀར་རྒྱལ་
པོའི་སྐྱེད་བྱ་ཁྲ་ཏ་ནག་ཅོག་ཡིན་ཟེར།

མཆོ་སྒྲོན་པོའི་ལྷོ་འབྲུམ་གྱི་སྐྱེད་པོ་གསེར་ཆེན་གྱི་རི་ཙེ་ན་ཤན་པའི་
རྩོ་སྐྱེད་གསུམ་ཡོད། མཆོ་སྒྲོན་པོའི་རྒྱལ་འབྲུམ་གྱི་སྐྱེད་ནག་ཏུ་ཤན་པའི་རྩོ་
མཁར་ཡོད་ཟེར།

མདོ་སྐྱེད་དཔལ་རིས་བྱང་འདབས་ཀན་གྲོ་ཕ་ཐིས་དགོན་པ་ཞེས་
པའི་མིང་ཐོགས་སྐྱེད་སྤྱུལ་བཤད་ཚུལ་དུ་མ་འདུག་ཀྱང་། འབྲེལ་ཡོད་ལོ་རྒྱུས་
ཡིག་ཆ་མང་པོ་ཞེས་དུ་སྤྱིང་གེ་སར་གྱི་ཏའི་མིག་རྩིས་ཡོད་པས་ཏའི་མིག་དགོན་
དུ་ཐོགས་གིང་། ཕྱིས་དེ་ནི་རྒྱ་སྐྱེད་དུ་གྱུར་པར་བཤད་པ་ཡོད།

ད་དུང་དེའི་ཉེ་སར་ལྷན་ཏའི་ཏོར་གྱི་སྐྱེད་གྲུ་ཡོད་ཅིང་། ཁྱི་སྐྱེད་ལྷུ་

བཅན་སྐབས་པེ་ཏར་རྒྱལ་པོ་བསམ་ཡས་ཀྱི་སྤྱང་མར་གདན་འདྲེན་ཞུ་ས་དེ་
ཡིན་ལ། པེ་ཏར་ལ་བཤད་ཚུལ་མང་ཡང་ཉོར་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་མཁན་ཞིག་
ཡིན་པ་རྒྱུ་མཛན་མང་བོས་ར་སྒྲོད་བྱེད་ཐུབ་པ་འདུག དེར་ཉོར་གྱུར་དཀར་
ཀྱི་མཁར་ཤུལ་ཡང་ཡོད་ལ། དེའི་མར་འདབས་སུ་ཉོར་ཡ་ཙེ་མཁར་དམར་
ཏེ་ཉོར་ཤན་པའི་མཁར་ཤུལ་ཡོད་པ་ཡིན་ལ། རྩུགས་འདི་ཉོར་གྱིས་བཟུང་བའི་
ས་ཆ་དངོས་ཡིན་པར་སྤྲང་།

དབུས་གཙང་རྩུགས་སུ་འང་མིང་དུས་ཀྱི་གནའ་རྩམ་མང་ཚུལ་ཡོད་
པར་སྤྲང་སྟེ། སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩ ལོར་ཁོ་བོ་སློབ་ཐོན་དངོས་སྤྱིང་དུ་དབུས་གཙང་
རྩུགས་ཀྱི་གནས་ཆེན་ཁག་ལ་ཕྱིན་སྐབས། ཐོ་བྲང་པོ་ཏེ་ལའི་ཁང་མིག་ཅིག་
དུ་འཁར་རྩེ་ཞིག་ཡོད་པ་མིང་གེ་སར་གྱི་འཁར་རྩེ་ཡིན་ཞེས་དཀོན་གཤེར་གྱིས་
འབྲེལ་བཤད་གནང་བ་ལྟ་བུ་དང་།

འཇམ་དབྱངས་ཆོས་རྗེས་འབྲས་སྤྱངས་བྱམས་ཆེན་གྱི་ནང་ཉེན་དུ།
གེ་སར་རྒྱལ་པོའི་འཁོར་གསུམ་དང་སག་ཐག་བཞུགས་པ་དཀར་ཆག་གསལ་
ཞེས་གཡེར་གཤོང་སྐྱེ་གོང་མའི་དུས་སུ་བྲིས་པའི་ཉོར་མིང་གཡུལ་འབྱེད་དཔེ་
རྩིང་ཞིག་ཡོད་པའི་མཐུག་དུ་གསུངས་འདུག་པར་བཤད་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། མདོ་
དབུས་ཁམས་གསུམ་དུ་མིང་ཤུལ་དང་མི་རྒྱུད། དངོས་རྩམ་སོགས་ཡོད་པའི་
བཤད་རྒྱུན་འབྲམས་སུ་ཁྲིམ་པ་ཡོད་ཀྱང་། ཐམས་ཅད་འགོད་མ་ལང་ཞིང་
དགོས་པ་ལྟག་པོ་འང་མེད་པར་སྒྲམ་ནས་ས་རྩུགས་མི་འབྲ་བའི་བཤད་ཚུལ་
སྤྲ་ཆོགས་ཀྱི་དཔེ་མཆོན་སྒྲོར་ཞིག་བཀོད་པ་ཡིན་ནོ།།

མདོ་དོན་རང་ཅག་གིས་གསལ་བོར་ངས་དགོས་པ་ནི། ད་ལྟ་བོད་ཡུལ་
ཀུན་དུ་མིང་ཤུལ་ཡིན་ཟེར་བའི་ས་རྩི་བྲག་དང་དངོས་རྩམ་ཡོད་ཆད་མིང་
ཤུལ་དང་མིང་རྩམ་ཡིན་མི་སྤྲིད་ཅིང་། དེ་དག་ཐམས་ཅད་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དངོས་

ཤུལ་དུ་ཆེ་འོས་མིན་སྒྲུ་ཆོག་པ་ཡོད་པ་ཡིན་མོད། དེ་དག་གིས་བོད་ཁམས་སྤྱི་
དང་བྱུང་པར་མདོ་སྨད་སྨད་ཀྱི་ཁོངས་སུ་སྤྱི་ལོ་བཟུང་ཆགས་བཀུས་ན་མི་
དག་པ་བཞག་ཡོད་པ་འདིས། སྤྱི་ལོ་བྱུང་བ་འདི་གཞི་མེད་ཀྱི་བཅོས་སྦྱང་
དང་། རྟོག་བཏགས་ཀྱི་ལྷ་སྦྱང་ལྟ་བུ་ནི་མ་ཡིན་པར་སྤྱི་ལོ་སར་སོགས་བོད་
དུ་དངོས་སུ་བྱོན་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མི་སྒྲུ་ཡིན་པ་ང་ཚོས་བརྗོད་མི་ཉན།

བཞི་བ། མདོ་སྨད་དང་སྤྱི་ལོ་འབྲེལ་བ།

རང་ཅག་ལ་སྤྱི་ལོ་ཞིག་ནས་སྟོད་མངའ་རིས་སྒྲོར་གསུམ། བར་དབུས་
གཙང་རི་བཞི། སྨད་མདོ་ཁམས་སྨད་དུག་ཅེས་རི་རྒྱུད་ཀྱིས་ཡུལ་ཁམས་ཁག་
བཞོས་རགས་པ་བྱས་ཏེ་ཡུལ་ཁམས་ངོས་འདྲིན་བྱེད་སྤངས་གཅིག་བྱང་བ་
དང་། བཤད་སྤངས་དེ་དུས་ནས་ཞིག་ནས་བྱང་བ་ལ་ཞིབ་འདུག་བྱ་རྒྱུ་མ་བྱང་
རུང་། རུང་སྤྱི་ལོ་ཞིག་ནས་བྱང་བ་ཡིན་ནས་སྤྱི་ལོ་

སྤྱི་ལོ་དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པའི་དཀྱིལ་ཙམ་ནས་ས་སྤྱི་ལོ་བོད་ལ་
མངའ་དབང་བསྐྱུར་སྐབས་ནས་བཟུང་ཡུལ་ཁམས་དེ་དག་ལ་ཆོལ་ཁ་གསུམ་
ཀྱི་ཐ་སྟོད་བྱས། ཆོལ་ཁ་ཞེས་པའི་ཐ་སྟོད་འདི་བྱང་ནས་ལོ་ངོ་བདུན་བརྒྱ་ལྷག་
འགོ་བཞིན་ཡོད།

བསྟན་པ་བྱི་དར་ཀྱི་མགོ་ཙམ་ལ་བྱང་བར་བཤད་པའི་སྤྱི་ལོ་ཐོག་
མའི་གནས་ཡུལ་ནི་བར་ཁམས་ཕྱོགས་ཡིན་ཟེར་ལ། གེ་སར་འཁྲུངས་ཡུལ་
ཡང་སྟེ་དགའི་སའི་ཆར་གཏོགས་ས་སྤྱི་ལོ་གསེས་ཡག་གི་ཁ་མདོ་ཞེས་པ་དེ་ཡིན་

པར་དེང་རབས་ཞིབ་འཇུག་པ་མང་བོས་ཚོད་དཔག་བྱེད་ཀྱིན་སྒྲུབ་། གེ་སར་
 མིང་རུའི་སྒྱིད་པོན་དུ་གྱུར་པ་དང་སྤྱིད་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་རྒྱ་བསྐྱེད་ཀྱིས་བར་
 ཁམས་ནས་མགོ་ལོག་ཕྱོགས་སུ་གནས་གཞིས་སྒྲིམ་དེ། མ་ཚུའི་སྟོད་སྒྲུབ་བར་
 གསུམ་དུ་དབང་བསྐྱུར་བྱས།

སྒྱི་ལོའི་དུས་རབས་བརྒྱ་བཞི་བའི་མཇུག་དུ་ལམ་སྒྱི་ལོ་༡༩༤༠ ཅུམ་
 ལ། ཁམས་ནང་ཆེན་གྱི་སྟོ་རྒྱུད་འབྲི་ལུང་ཞེས་པའི་སར་འབྲི་རིགས་ཀྱི་ཆོ་ཤོག་
 ཅིག་ཡོད་པའི་ནང་འབྲི་ལྷ་རྒྱལ་འབུམ་བྱ་བ། གསང་སྐྱགས་རྟིང་མ་ཀུ་ཐོག་
 པའི་ཆོས་རྒྱུད་དང་། ལྷ་བོན་གཡུང་རྒྱུད་འོད་བྱ་བ་ལས་བོན་ཆོས་ཀྱང་ཉན་
 དེ། ཆོས་བོན་རིས་མེད་དུ་བྱེད་པའི་བྱིམ་སྐྱགས་པ་རྒྱས་ལྷན་ཞིག་བྱུང་། སྐབས་
 ཤིག་དེས་བྲན་ཁོལ་དུད་བྱིམ་བརྒྱ་གཅིག་ཅུམ་བྲིད་ནས། དཔལ་ལུལ་ཁོངས་
 འགྲུ་ཁོ་ལུང་བར་གནས་གཞིས་བབྱུང་། འབྲུང་ཁྲུངས་ཀྱི་ཆ་ནས་བྱིས་དེ་དག་
 གི་རྒྱུད་པ་ལ་འགྲུ་ལོག་ཐོགས།

ལྷ་རྒྱལ་འབུམ་འགྲུ་ཁོ་ལུང་བར་སྟོད་སྐབས། མགོ་ལོག་གཉན་ཅེའི་
 བུ་མོ་གནས་མངལ་དུ་འགྲོ་བ་ཞིག་འཕྲད་ནས་བྱིམ་ཐབ་བབྱུང་། དེ་ལ་བུ་ཨ་
 འབུམ་རྒྱལ་བྱུང་ཞིང་། ཨ་འབུམ་གྱིས་མིང་བཟའ་མ་ཞིག་སྒྲངས་པ་ལ་བུ་
 འབུམ་སྐྱབས་དང་། འབུམ་དགེ འབུམ་ཡག་གསུམ་བྱུང་ཞིང་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་
 མགོ་ཚུགས་ནས་ཡོད་སྐབས། མིང་རྩེས་སྤང་བྱུག་གི་རྒྱུན་གྱིས་སྟོད་མ་འདོད་
 ནས་རྩོ་རོལ་ཕྱོགས་སུ་ཡོང་ཞེས་མགོ་ལོག་གི་ལོ་རྒྱས་རྒྱས་བསྐྱུས་པལ་ཆེར་དུ་
 གསལ་བ་ཡིན་ལ། འདིར་ང་ཚོར་དགོས་པ་ནི། ཨ་འབུམ་གྱིས་སྒྲངས་པའི་
 མིང་བཟའ་མ་དེ་འདིར་བསྟན་གྱི་མིང་གི་རྒྱུད་པ་ཡིན་མིན་དང་། འགྲུ་ལོག་
 ཆོ་བ་ལ་སྤང་བྱུག་སྟོན་མཁན་མིང་རྩེ་ཞེས་པ་དེ་གང་ཡིན་ལ་དཔྱད་རྒྱུ་མང་།

སྐབས་དེའི་མིང་རྩེ་ཞེས་པ་དེ་མིང་གེ་སར་ཡིན་ན་བྱིས་བྲགས་ཤིང་།

གཞན་སྒྲིང་གེ་སར་གྱིས་དབང་རྒྱུར་བྱས་སྐབས་སྒྲིང་རྒྱུད་ནི་ལྷག་ཅིག་གམ།
དེར་སང་བར་ཁམས་ཀྱི་སྒྲིང་ཆང་ཞེས་པའི་སྡེ་ཆོ་དེ་ཡིན་ནམ། སྒྲིང་རྩེ་དེ་སྲུ་
ཡིན་བརྟག་རྒྱ་དྲ་ཅང་གལ་ཆེན་ཡིན་ཡང་དབྱུད་གཞི་འདར་ངེས་མ་བྱུང་བ་
དང་། ས་གནས་སྲུ་མོང་སྟེ་ཡུལ་ཡུང་ལ་འདྲིས་པར་བྱས་ཏེ། དངོས་ཤུལ་དང་
ལོ་རྒྱུས། ས་བབ་གསུམ་གཞལ་བསྐྱར་གྱིས་ཞིབ་འདུག་བྱེད་པའི་ཆ་རྒྱུན་མ་
འདར་ནས་རེ་ཞིག་བྱ་ཐབས་མ་བྱུང་ཡང་། སྐབས་དེའི་སྒྲིང་སྡེ་དེ་དང་། དེ་
ལ་དབང་རྒྱུར་བྱེད་མཁན་གྱི་སྒྲིང་རྩེ་ཞེས་པ་དེ་སྒྲིང་ལྷ་སྡེ་དཀར་པོ་མགོ་ལོག་
ཚྭ་གས་སྲུ་གནས་སྡེ་བྱེད་སྐབས་ཡིན་ནམ་བརྟག་དགོས་སོ།།

དག་བའི་བཤེས་གཞིན་ཆེན་པོ་དམུ་དག་བསམ་གཏན་གྱིས། (སྤིང་
 མེད་ཆེན་གྱི་བྱུང་བ་མདོར་བསྟུས་)ལས། “དེ་ལ་ཕྱིས་སུ་སྤིང་གིས་ས་ཆ་བཤོས་
 བས་སྤང་དམག་འཛོག་ཡུལ་ནི། མཛོད་དག་སྟོད་ཡན་ཆད་མ་སྟོད་དུ་བཅི་
 བ་ཡིན་ཏེ། སྤིང་དཀར་སྟོད་ཟེར་བ་ནི་སྤིང་གིས་བཟུང་བའི་ས་ཡིན་ཞིང་། སྤིང་
 དཀར་སྟོད་དང་མ་སྟོད་དུ་བཅིས་པས། སྟོད་ཟེར་བ་ཡིན་འདུག རྩ་རྒྱ་དཔོན་
 ཡར་མར་ལ་མ་སྟོད་དམ་མ་བར་དུ་བཅི། ཟ་ལར་(མར་ནང་ཆོ་ལྷ་ཟེར་)ཡར་
 མར་ལ་མ་སྟོད་དུ་བཅི།”ཞེས་གསུངས་ཤིང་། རེབ་གོང་དོ་རྩེ་མཁར་གྱིས། དེ་
 ལ་ཞིབ་ཆ་རུང་ཟད་བྱས་ཏེ། “མ་སྟོད་སྟོད་བར་གསུམ་ཞེས་པ་པལ་ཆེར་དེ་
 འབྲེལ་གྱི་ཡིན་པར་སྟངས་ཡང་། སྐབས་འདིར་མ་སྟོད་སྟོད་བར་གསུམ་ནི་མ་
 རྩའི་འགལ་རྒྱུ་དུ་ཆགས་པའི་མི་ཕྱེ་དང་ས་ཆ་གཅིག་སུ་ལ་གོ་ན་ཅང་ཁྲབ་
 རྒྱུ་ཡིན་པས། དེའི་སྟོད་སྟོད་བར་གསུམ་གྱི་ཐད་ཆོད་གྱི་ས་ཆ་དང་མི་ཕྱེ་གྱི་ལ་
 གོ་ན་ཅང་དོན་ལ་གནས་པར་སེམས། དེ་ལ་རེ་ཞིག་བསམ་ན་བར་ཁམས་
 ཕྱེ་དགའི་ཕྱོགས་ཀྱང་མ་སྟོད་གྱི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་ཤིང་། དེ་ལྟར་གཏོགས་
 པ་(མདོ་སྟོད་ཆོས་འབྱུང་)སོགས་ལ་བལྟས་ན་ཤེས་བྱུང་།”ཅེས་བཤད་འདུག་

པ་གལ་གནད་ཆེ་ཞིང་། མིང་སྒྲུང་དང་མིང་གི་གནའ་ཤུལ་སོགས་གང་ལ་
གཞིགས་ཀྱང་། གེ་སར་གྱིས་མིང་གི་སྤྲོད་དབང་བཟུང་བ་མདོ་སྒྲུབ་ལས་མདོ་
སྒྲུབ་ཕྱོགས་སུ་དར་བྱུང་ཆེ་བ་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ཡིན་ལ། རྟེན་གེ་ཕྱོགས་
མདོ་སྒྲུབ་སྒྲུབ་གང་གི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་མིན་ལ་དབྱེ་རྒྱ་ཤིན་ཏུ་ཟབ་པ་ཡིན།

མིང་རུའི་མི་རྒྱུད་འདིའི་ཐོག་མའི་འབྱུང་ཁུངས་བར་ཁམས་ཕྱོགས་
ཡིན་པ་ལ་ཚུད་གཞི་མེད་པ་འདྲ་ཡང་། མིང་གེ་སར་གྱི་སྐབས་ནས་བཟུང་མི་
རྒྱུད་འདི་མདོ་སྒྲུབ་ཕྱོགས་སུ་ས་བྱུང་རྒྱུ་སྤྲོད་པ་དང་། དུས་རབས་བརྒྱ་
གཅིག་པའི་མགོ་སྒྲུབ་བར་དུ་མིང་གིས་མདོ་སྒྲུབ་ཡོངས་ལ་དབང་བཟུང་བྱས།
གེ་སར་འདས་ནས་མིང་གི་མི་རྒྱུད་ནམས་ཡུལ་གཅིག་ཏུ་སྤོང་མ་ཐུབ་པར་སྡེ་
འཐོར་གྱི་ནམ་པས་མདོ་སྒྲུབ་གྱི་ཕྱོགས་གང་སར་འཐོར་ཞིང་། དེར་སང་ཟུང་
ཚུའི་སྒྲུབ་རྒྱུད་པའི་རྒྱ་ཆེ་བའི་སྡེ་བ་དེ་རྒྱ་ཆ་ཞལ་དཀར་གྱི་སྡེ་ཐོར་
ཞིག་ཡིན་ཟེར་བ་དང་། མ་ཚུའི་འགམ་གཅན་ཆའི་ཁོངས་སུ་ཆོ་དྲུག་ཅེས་པའི་
སྡེ་བ་དེ་ཡང་བར་མིང་འོམ་བུ་ཆོ་དྲུག་གི་ཡ་གྲུལ་ཞིག་ཡིན་ཟེར་བ། མདོ་ད་
དགེ་མིང་བ་ཞེས་པའི་སྡེ་ཆོ་ནི་མིང་གི་སྡེ་ལྟག་ཡིན་ཞིང་མིང་ཡང་མ་ཉམས་
པར་ཡོད།

མདོ་ད་དགེ་ཆོས་རྗེའི་སྡེ་ཁོང་ན་འབྱུང་གཤམ་བདེའི་སྡེ་ལྟག་ཡོད་པར་
བཤད་པ་སོགས་ཕྱོགས་གང་སར་མིང་སྡེ་སེལ་འཐོར་དུ་སོང་བ་དང་། མིང་
རྒྱུད་མི་ཉུང་བ་ཡོད་པར་སྒྲུབ་།

སྤྱིར་བཏང་ཆོན་རིག་གི་ལམ་ནས་ཀྱང་མདོ་སྒྲུབ་སྡེ་ཁོང་དུ་མིང་རྒྱུད་
མང་བོ་ཡོད་པ་ཤེས་ནས་ཏེ། རྩེ་མདོ་སྒྲུབ་ཕྱོགས་སུ་མིང་སྡེ་དར་སྐབས་ཆེན་
པོ་ཏོར་དང་འཐབ་ནས་ཏོར་དམག་པམ་པའི་དམག་སྟོབས་ཡོད་པའི་ཤུགས་
ལས་སྡེ་ཆོ་རི་ཙམ་རྒྱས་ཡོད་མེད་ཆོད་དཔག་རོབ་ཙམ་བྱེད་ཐུབ་པ་ཡིན་ལ།

ཕྱིས་གེ་སར་སོགས་དཔལ་བརྒྱལ་སྒྲན་གྲགས་ཅན་སལ་ཆེར་འདས་ནས་སྤིང་
 རྟེན་འཛོམས་བཞུགས་ཀྱང་། དེ་འདྲའི་མི་རྟེན་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡུལ་གཞན་ལ་གནས་སྡོད་
 བྱེད་རྒྱུ་ཤིན་ཏུ་དཀའ་བཞིན་པས། ཕྱིས་སྤིང་གི་བུ་རྒྱུད་ནམས་མདོ་སྐྱད་ཀྱི་
 རྟེན་ཁོད་དུ་ཐིམ་པར་ངེས།

ད་དུང་ང་ཚོས་སྤིང་རྟེན་དར་ཡུལ་སྟེ་བ་མདོ་སྐྱད་ཕྱོགས་ཡིན་པའི་རྒྱ་
 མཚན་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེན་ནི། བཀོ་ལོག་གཙོས་མདོ་སྐྱད་དུ་བོད་མིའི་ངོ་བོར་
 གནས་བཞུགས་པའི་ཡུལ་ལྷང་སལ་ཆེར་སྤིང་དང་སྤིང་སྐྱུང་གི་ཤན་ཤུགས་ཅི་
 བས་ཆེ་བཞིན་སྟབས། སྤྱི་དང་། སྤྱི་ཤུགས། ལ་གཞན་དང་། ལ་ཤུགས། རོགས་
 འཐེན། རྒྱུ་སྤྱི། སྤྱི་སྤྱི་སོགས་སྤིང་སྐྱུང་དང་། སྤིང་གི་རིག་གཞུང་གིས་ཤུགས་
 རྒྱུན་ཐེབས་པའི་སྤྱི་རིགས་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་བྱུང་ནས་བྱང་བར་མ་ཟད། སྐྱུང་ས་
 སྟོབས་ལ་དེ་ཙམ་མ་སྟོས་པར་མདོ་སྐྱད་ཁྲུལ་དུ་སྒྲན་ངག་པ་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་
 བྱུང་དང་འབྱུང་བཞུགས་པ་ལའང་སྤིང་སྐྱུང་གི་ཤུགས་རྒྱུན་ཆེ་སྟབས་ཀྱིས་ཡིན་
 པ་འདྲ་ཞིང་། ཁྱོད་སྒྲ་ཁ་མཆུ་དང་། བག་མ་གཏོང་ལེན། རྟགས་སྟོན་མོ་སོགས་
 ཀྱི་སྐབས་སུའང་སྤིང་སྐྱུང་གི་ཤན་ཤུགས་ཐེབས་པའི་གཏམ་དཔེ་ཤིན་ཏུ་མང་
 བོ་བེད་སྟོན་གཏོང་བཞུགས་ཡོད་པ་དེ་འདྲ་ཡུལ་གཞན་ལ་དཀོན་པའི་ཆོད་ཡིན་
 ལ། རྟེན་རྒྱུན་གྱི་ངོ་ཤེས་པན་ཚུན་བར་གྱི་ཆེད་མཚར་ཉམས་ཅན་བཤད་རེས་
 བྱེད་པ་དག་ལའང་སྤིང་སྐྱུང་དང་། སྤིང་གི་རིག་གཞུང་གི་ཤན་ཤུགས་ཆེན་
 པོ་ཐེབས་ནས་ཡོད་པ་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ཡིན།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་བོད་སྐད་
འབྲེལ་ལམ་ཇི་ལྟར་བྱང་བ་དང་
དེའི་རྒྱབ་ལྗོངས།

དང་བོ། ཇིང་གི་ཁྲུན་གྱིས་སྐད་ཡུལ་
གཅིག་གྱུར་རྒྱ་བསྐྱེད།

གནའ་དེང་གི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་མཁན་དག་གིས་
སྐབས་རེར་ཉོར་དང་། སྐབས་རེར་སྐད་པོ་ཞེས་སོ་སོར་བཤད་པ་དང་། སྐབས་
རེར་ཉོར་སྐད་ཅེས་གཅིག་དུ་བསྐྱེམས་ནས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཐ་སྐད་དེ་གཉིས་འདུག་
ཡུལ་གཅིག་གི་སྟེང་དུ་བཞག་འདུག་ཀྱང་། བཟླ་དཔྱད་ཐ་ཞིང་ཞིབ་པ་བྱས་
ན་ཉོར་དང་སྐད་པོ་གཉིས་དོན་གཅིག་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ཡིན་པའི་ངེས་པ་

མེད་དེ། སྒོ་མང་མཁན་བྱུང་ངག་དབང་ཉི་མས་ཏོར་ནི་གྱུར་ནང་དུ་སྡོད་པའི་
 འོན་དུ་བཤད་པ་ཅུ་ལས། ད་བར་ཏོར་གྱི་གོ་འོན་བཤད་པའི་ཡིག་ཆ་ཞིག་
 མ་མཐོང་བས་འདོད་རྒྱལ་གྱི་མིང་ཞིག་ཡིན་ཆོད་ཀྱང་། སོག་པོ་ནི་དེ་བ་དཀར་
 མཁན་པོས་གསོག་པོར་བཀལ་ཅིང་། ངག་དབང་སློ་བྱོས་སུ་ཡོངས་གྲགས་
 གུ་རུ་བཀའ་ཤིས་ཀྱིས། “མགར་བའི་མིང་ལ་སྡོན་དུས་སོག་པོར་འབོད་དེ།”
 ཞེས་བཤད་འདུག་ཅིང་། བདུད་འཛོམས་ཆོས་འབྱུང་དུ། སོག་པོ་དཔལ་གྱི་
 ཡེ་ཤེས་གྱི་རྣམ་ཐར་བཤད་སྐབས། སློབ་དཔོན་ཆེན་པོའི་དུས་ནས་དངོས་
 གུ་བ་བརྟེས་ཆར་བ་གཅིག་ཐུབ་མོང་གི་སྣང་ངོར་མགར་བའི་ཚུལ་དུ་བཞུགས།²
 ཞེས་གསལ་བ་འདིས། འདི་བའི་མཆན་བྱུང་ལ་སོག་པོ་ཐོགས་འོན་ཏོར་སོག་
 གི་དོན་མིན་པར། ཁོང་མགར་བ་བྱས་པས་སོག་པོར་ཐོགས་པ་ཤེས་རྒྱས་པ་
 ཡིན། དེས་ན་དེང་སང་གྱི་རྒྱལ་གྱི་བོད་རིག་པའི་མཁས་པ་ལ་ལས་བོད་ཆོས་
 རྒྱལ་ཆོའི་སྐབས་ནས་བོད་དུ་སོག་པོ་གནས་སྡོད་བྱས་པའི་ལྟ་ཚུལ་འཛིན་པ་
 བྱི། གནའ་དུས་བོད་དུ་མགར་བ་ལྟ་བུའི་རིགས་དམའ་བར་བཅི་བ་དག་ལ་
 གོ་དགོས་པ་ལས་ཏོར་སོག་གི་དོན་མིན་པར་སྣང་།

སོག་པོ་སློབ་བཟང་ཏེ་དབྱངས་ཀྱིས། “ཤར་ཕྱོགས་རྒྱ་ནག་དང་མི་ཉག་
 གི་ཡུལ་ནས་བཟོ་དང་ཅིས་ཀྱི་དཔེ་སྤངས། ལྟོ་ཕྱོགས་རྒྱ་གར་གྱི་ཡུལ་ནས་དམ་
 པའི་ཆོས་ཀྱི་སྒྲ་བསྒྱུར། རྒྱ་བ་ཕྱོགས་སོག་པོ་དང་བལ་བོའི་ཡུལ་ནས་བསྐྱོར་
 ལོངས་སྦྱོད་ཀྱི་གཏེར་མཛད། བྱང་ཕྱོགས་ཏོར་དང་ཡུ་གར་གྱི་ཡུལ་ནས་ལས་
 ཀྱི་དཔེ་སྤངས། འཛམ་གླིང་བྱེད་ཀྱི་ཁ་ལོ་སྒྱུར་བའི་རྒྱལ་བོ་མཛད་དོ།”³ ཞེས་
 ཏོར་དང་སོག་པོ་གཉིས་ཐ་དད་དུ་བཤད་ཡོད་ལ། ཤིང་བཟང་སྐལ་བཟང་
 གིས་སོག་པོ་ཞེས་པ་མདོ་སྨད་ཡ་ཇི་ཁུལ་དུ་ཡོད་པའི་བཟང་ལུ་གྲགས་པའི་
 རིགས་རྒྱུད་ཅན་ཏེ། བྱང་རྒྱལ་ཁུར་གྱིས་ཀྱི་རིགས་ཡིན་པར་བཤད་པ་དེ་ཡང་།

སྒྲོ་བཟང་རྟ་དབྱངས་ཀྱིས་སྒྲོད་སྐད་ཏུ་འབོད་པའི་ཏུར་གིས་སེ་ཐན་གྱི་རྩལ་
བྱང་ཏུ་གནས་སྒྲོད་བྱེད་པའི་ཁ་ཆེའི་རིགས་ཅན་དག་ལ་བཤད།

སྒྱིར་བཏང་ཡོངས་གྲགས་ཀྱང་ཏོར་ཞེས་པའི་མིང་ཆོག་འདིར་གོ་དོན་
མི་འདྲ་བ་དུ་མ་ཡོད་དེ། ཡང་ལ་ལས་རྒྱའི་བཤད་སྒྲོས་ཚད་མར་བཟུང་སྟེ་
གནའ་སྤྱོད་མོར་ཞོན་ཞོན་འཕམ་རྒྱ་ནག་རྩལ་བྱང་ཕྱོགས་སུ་གནས་སྒྲོད་བྱེད་པའི་
མི་རིགས་གཏུམ་སྒྲོད་ཅན་དག་ལ་ཏོར་མིར་འབོད་པ་ལས་ཏོར་གྱི་ཐ་སྒྲོད་བྱང་
བར་བཤད་ཀྱང་བརྟག་བཟོད་པར་མ་མཐོང་། ཡང་ལ་ལས་སྒྲོད་ཏོར་ཞེས་
པ་དེར་སང་གི་ཨ་རབ་གྱི་རིགས་ལ་གོ་བ་དང་། སྐབས་རེར་ཡུ་གུར་གྱི་རིགས་
ལ་གོ་སྐབས་རེར་ཏོར་བ་རང་ལ་གོ་བ་ལྟ་བུ་ཡིན་ལ། འདམ་གཞུང་དང་ནག་
ཚུ་ཁུལ་གྱི་མི་ལ་ཨ་པ་ཏོར་ཟེར་བ་དང་། མདོ་སྒྲོད་ཏོར་དཀར་མཛེས་པ་དག་
ལ་ཉེས་ཏོར་དང་། མདོ་སྒྲོད་དཔའ་རིས་ཁུལ་དུ་གནས་སྒྲོད་བྱེད་མཁན་གྱི་
ཏོར་རིགས་སུ་གྲགས་པ་སོགས་བོད་ཀྱི་ཡུལ་སྡེ་ཁག་མང་བོ་ནའང་ཏོར་གྱི་ཐ་
སྒྲོད་གནས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་པས། འདི་དང་འདིའོ་ཞེས་མ་འདྲེས་པར་འབྱེད་
པའི་གནས་ནི་ཤིན་ཏུ་དཀའ་བར་སྤང་ཞིང་། ལར་ནས་ཏོར་སྐད་གི་སྒྲོར་ལ་
ཆེས་སྤྲོ་ཞིང་སྤྲོ་བའི་ལུགས་ཀྱིས་ཉམས་ཞིབ་བྱ་རྒྱུ་བདག་གི་སྐབས་དོན་ཡང་
མིན་པས་ཏོར་སྐད་གི་གོ་དོན་རོབ་ཙམ་བསྟན་པ་འདིས་འཇུག་པར་བྱས་ཏེ་
སྐབས་དོན་ཏོར་གྱི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གངས་ཙམ་དང་། དང་ཐོག་ཏོར་བོད་དག་
གཤེད་དུ་ལངས་པ་ནས་ཕྱིས་མཆོད་ཡོན་དུ་འབྲེལ་བའི་གནས་སྤངས་རོབ་
ཙམ་ཞིག་འཆད་པའི་འབད་བཙོན་བྱ་རྒྱུ་ཡིན།

ཏོར་གྱི་རྒྱལ་རྒྱུད་སྒྲོར་ཚལ་བའི་དེབ་དམར་སོགས་སུ་བསྟུས་ཙམ་
འབྱུང་བ་ནི། དང་ཐོར་གནམ་གྱི་བྱ་སྒྲོར་ཏེ། དེའི་བྱ་བྲ་དྲ་ཆེ་གན། དེའི་
བྱ་ཐམ་ཆག དེའི་བྱ་ཁྱི་རི་མེར་ཁན། དེའི་བྱ་ཁུར་བྱང་སྒྲོའོལ། དེའི་བྱ་པས་

ཀ་ནི་དུན། དེའི་བྱ་སྐྱེས་ཟུང་། དེའི་བྱ་ཁ་ཆུ། དེའི་བྱ་དོ་བྱ་མེར་ཁན་
འདས་རྒྱུ། ཉག་མོ་ཨ་ལན་ཁོ་ལས་ཉི་མ་དང་ལྷ་བའི་ཟེར་ལས་སྒྲིམ་པར་
གཤམ་པ་ཐོ་དོན་ཆར་ཐུང་ཁན། དེའི་བྱ་གའི་ཆེ། དེའི་བྱ་སྤེལ་ཁྲི། དེའི་བྱ་
མ་ནན་ཐོ་དོན། དེའི་བྱ་གའི་ཐུག་ན། དེའི་བྱ་བའི་ཤིང་། དེའི་བྱ་ཁོར་དོག་
ཤིང་། དེའི་བྱ་དུམ་ཁི་ནའི་ཁན། དེའི་བྱ་ག་བྱ་ལ་ཁན། དེའི་བྱ་བར་ཐན་བ་
དུར། དེའི་བྱ་ཡེ་སྲུང་ག་བ་དུར། དེ་དང་བྱ་མོ་དོ་ལུན་གཉིས་ཀྱི་སྲས་ཐའི་རྩ་
རིང་གི་ཁྲུ་ཆུ་མོ་སྒྲིག་ལ་འཁུངས། སྒྲིན་ལྷ་ཡོད། རིང་གི་རྒྱལ་པོ་ལོ་མོ་བརྒྱད་
ལོན་དུས་རྒྱལ་ཁམས་དབང་དུ་བསྐྱུས་ནས་ལོ་ཉི་ཤུ་ཙམ་གསུམ་རིང་རྒྱལ་པོ་
མཛད། སྒོན་ལྷ་དང་པོའི་ཆོས་བརྒྱ་གཉིས་ལ་དགྲུང་ལོ་དུག་ཙམ་གཅིག་ལ་
མི་ཉག་ལྷ་རུ་གཤེགས་ཞེས་འཁོད་འདུག

སོག་པོ་སྤོ་བཟང་རྟ་དབྱངས་ཀྱི་ཆེན་པོ་དོར་ཀྱི་རྟོགས་བརྗོད་སོགས་
གནའ་དུས་ཀྱི་དོར་སོག་གི་མཁས་པས་བཅམས་པའི་ཡིག་ཆ་དུ་མ་ཞིག་ན།
དོར་རིང་གི་ཁྲུ་ཀྱི་རྒྱུད་པ་ནི། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་བརྒྱད་པ་གི་གུམ་ཀྱི་སྲས་
ཐ་ཆུང་ཉ་ཁྲིས་(འདི་ལ་སོག་སྐད་དུ་པོར་ཏ་ཆེ་ནོ་ཟེར་བར་བཤད)ཀོང་ཡུལ་
ནས་བརྩམས་མོ་གོ་མ་རལ་བྱ་བ་བྲིད་དེ་སོག་ཡུལ་དུ་སོང་ནས། རིམ་གྱིས་གཉའ་
ཁྲིའི་གདུང་རྒྱུད་ཡིན་ཚུལ་བཤད་པས། དེ་ཁྲུལ་གྱི་མི་སྣེ་དག་གིས་ཁོས་བྱས་
ཏེ་རིགས་རུས་བཟང་བས་ཡུལ་དཔོན་དུ་བཀྲུར་བའི་རྒྱུད་པ་མ་ཉམས་པ་ལ་
རབ་བྱུང་གསུམ་པའི་རྒྱ་ཏ་སྟེ། སྤྱི་ལོ་༡༡༥༡ ལོར་འཁུངས་ནས་མིང་ལ་ཐེ་ཐུ་
ཆེན་བཏགས་པར་བཤད། བཤད་ལུགས་འདིའི་དམིགས་ཡུལ་ནི། བོད་ཀྱི་
རྒྱལ་རྒྱུད་རྒྱ་གར་ལ་གདུགས་པའི་ལུགས་ཏེ་སྤར་བྱུང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སུ་རྒྱ་གར་
བ་དག་འོད་གསལ་སྤེའི་རྒྱུད་དུ་བཤད་སྟབས། ཕྱིས་ཀྱི་དོར་སོག་གི་ལོ་རྒྱུས་
སྤྱི་བཙོས་ཀྱང་རང་གི་རྒྱལ་རྒྱུད་རིགས་རུས་སུ་སྤམ་ཆོགས་པར་བསྐྱབ་

འདྲོད་ནས་དེ་ལྟར་བཤད་པ་ནི་ཏ་ཅང་གསལ་པོ་ཡིན། ཡིན་ནའང་སོག་པོའི་
 རྒྱལ་པོ་གཤམ་ཅན་དེ་དག་གི་རྒྱད་པ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རྒྱད་ལ་གཏུགས་པ་ནི་བོད་
 ལ་མཆོན་ན་གཟི་བརྩིད་ཅིག་ཡིན།

དེབ་སྒྲིག་དུ་འདེད་ཅིང་གི་རྒྱལ་རབས་དེབ་དམར་དང་གཅིག་མཚུངས་
བཀོད་འདུག་ཀྱང་། ཡིག་རེ་བྱང་མི་འདྲ་བའི་བྱང་པར་ཡོད་ཅིང་། སོག་པོ་
སློ་བཟང་རྟ་དབྱངས་ཀྱིས་འདིའི་རྒྱལ་རྒྱུད་བཀོད་པའི་མིང་བརྟེན་འབྲི་སྟངས་
ལ་མི་འདྲ་བའི་བར་བྱང་ཆེན་པོ་འདུག ཚལ་བ་ཀྱན་རྟོག་དང་འགོས་སོགས་
ཀྱི་ལུགས་ལ། རིང་གིར་རྒྱལ་པོ་རབ་བྱུང་གསུམ་པའི་རྒྱལ་སྟོན་སྟེ་སྟེ་ལོ་༡༡དེ་
ལ་འབྲུངས་ཤིང་། རབ་བྱུང་བཞི་བའི་རྒྱལ་སྟོན་སྟེ་ལོ་༡༡༩དེ་འདས་པར་བཞེད།
རྒྱའི་ཡིག་ཚང་དང་། སོག་པོ་སློ་བཟང་རྟ་དབྱངས་སོགས་ཀྱིས། རབ་བྱུང་
གསུམ་པའི་རྒྱ་རྟ་༡༡༩དེ་ལོར་འབྲུངས་ནས་རབ་བྱུང་བཞི་བའི་མེ་ཕག་༡༡༩༥
ལོར་འདས་པར་བཞེད། རྒྱ་སྟེ་འདི་གཞིས་ཀྱི་འབྲུངས་ལོ་ལ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་དེ་ལོ་
འདས་ལོ་ལ་ལོ་རྒྱུ་བར་བྱང་ཡོད། བཞེད་ལུགས་སྟེ་མ་ལྟར་ན་རིང་གིར་
ལོ་༩༠ སོག་འདས་ཤིང་། བྱི་མ་ལྟར་ན་༩༥ ལ་འདས།

བཤད་ཚུལ་གཞན་ཞིག་ལ་ཐེ་མུ་ཆེན་ནམ་ངིང་གིར་རང་ལོ་༡༩ གོག་
 ཉེ་འཁོར་གྱི་ཚོ་ཁག་ཅིག་གིས་ས་བསད་པས་དགྲ་ཤ་ལེན་པའི་དམ་བཅའ་
 བཞག་ཅིང་། གྱི་ལོ་༡༩༧༧ ལོར་ཁོས་ཚོ་ཁག་གཞན་དང་འབྲེལ་བ་བྱས་ཏེ་ས་
 གསོད་མཁན་གྱི་ལག་དམར་དག་ལ་དགྲ་ཤ་སྒྲངས་ནས་ཚོ་ཁག་དེ་དག་
 དབང་ལོག་ཏུ་བསྐྱས་པའི་ཁྱད་གཞིའི་ལྷོང་ཆེན་པོ་ནོར་གྱི་རྒྱལ་སྲིད་གསར་
 བཏོད་བྱས་པར་གྲགས་ཀྱང་། གློ་བཟང་རྟ་དབྱངས་གྱིས་ངིང་གིར་འདི་
 སངས་རྒྱས་གྱི་རྣམ་འཁྱུལ་ཡིན་པར་བསྒྲུབ་རྒྱུ་གཙོར་འདོན་གནང་བ་ཙམ་
 ལས། གཞན་གྱིས་ངིང་གིར་གྱི་ས་བསད་ནས་ཁོང་རི་ལ་བྱད་དེ་རྒྱག་པའི་རྣམ་

པ་ལྟ་བུར་རྒྱན་རིང་བསྐད་པའི་བྱར་ཙམ་ཡང་བཤད་མི་འདུག།

གང་ལྟར་རིང་གིར་ལོ་ཞེར་བརྒྱད་དེ་སྤྱི་ལོ་༡༡༠༥ ལོར་ཏེར་ལེན་ཞེས་
པའི་ཚུ་སྤྱང་གི་འགམ་དུ་ཆོགས་ཆེན་འཆོགས་ནས་མི་སྡེ་ཁྲི་ཕྲག་བཞི་བརྒྱའི་
མངའ་བདག་དུ་གྱུར་ཅིང་པོག་ཏེ་ཆིང་གེ་སི་ཞེས་པའི་མིང་གསར་དུ་བཏགས་
པ་ནས་རྒྱལ་སྤྱི་ཤིང་མིང་ལ་ཆེན་པོ་ཏེར་ཞེས་བཏགས་པར་བཤད། སོག་པོ་
སློ་བཟང་རྟ་དབྱངས་ཀྱིས། ཞེ་ལའི་སྟེང་རབ་བྱུང་བཞི་བའི་མེ་ལོས་ལོར་བོད་
དབུས་སུ་བྱོན་པའི་ཆེ་སྡེ་སྤྱི་ལོ་རྒྱུ་ལོ་དང་ཆལ་བ་ཀུན་དགའ་རྩོམ་སོགས་
ཀྱིས་བསུ་བ་བྱས་ཚུལ་བཞེད་པ་ནི་མི་བདེན་ཏེ། རིང་གིར་རབ་བྱུང་གསུམ་
པའི་ཚུ་རྟ་༡༡༥༡ ལོར་འཁྲུངས་ནས་རབ་བྱུང་བཞི་བའི་མེ་ལག་༡༡༧༧ ལོར་
འདས་པར་རྟ་དབྱངས་རང་གིས་ཀྱང་བཞེད་ལ། ཆལ་བ་ཀུན་རྩོམ་ནི་རབ་
བྱུང་ལྔ་བའི་ས་བྱ་༡༡༠༩ ལ་འཁྲུངས་ཤིང་རབ་བྱུང་དྲུག་པའི་ཤིང་འབྲུག་༡༡༥༤
ལ་འདས་པས། དེ་བསྟོན་སོགས་ཀྱི་ལོ་ཆོགས་ལྟར་ན། རིང་གིར་འདས་ནས་
ལོ་༥༧ གྱི་རྩིས་སུ་ཆལ་བ་ཀུན་རྩོམ་འཁྲུངས་ཤིང་། སློ་བཟང་རྟ་དབྱངས་དང་
རྒྱ་སོག་གི་ཡིག་ཆ་ལྟར་ན་རིང་གིར་འདས་ནས་ལོ་༥༡ གྱི་རྩིས་སུ་ཆལ་བ་
ཀུན་རྩོམ་འཁྲུངས་པས་ཆལ་བས་རིང་གིར་བསུ་ཐབས་ག་ལ་མཆིས།

ཏེར་རིང་གིར་གྱི་དྲག་པོའི་སྟོབས་ཤུགས་ཀྱིས་སྤྱི་ལོ་༡༡༠༩༡༡༡༠ བར་
རྒྱ་ནག་ཅིན་རྒྱལ་ཁབ་དབང་དུ་བསྐྱུས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་༡༡༡༤ ལོར་ལོ་ལྷ་ཀའི་སྟེ་
ཀོ་རི་ཡ་དང་། ལའོ་ལུ་པ་མ་གཞིས་སྤངས། སྤྱི་ལོ་༡༡༡༧ ལོར་སློ་ཁའར་
(Bukhara)ཞེས་པ་དང་། ས་མར་ཁན་ཏུ་(Samarcand)ཞེས་པའི་ཁ་ཆེའི་རྒྱལ་
ཕན་ཁག་ཅིག་བཅོམ་ཞིང་། སྤྱི་ལོ་༡༡༡༧ ལོ་ནས་ཡུ་རུ་སུའི་རྒྱལ་ཕན་མང་
བོ་དང་འཐབ་ནས་དབང་དུ་བསྐྱུས། དེ་ནས་པར་ཞི་ཡ་དང་། ཏུར་ཁིས་
(Turgai)ཡུ་རོབ་ཤར་མའི་རྒྱལ་ཁབ་མང་བོ་དབང་དུ་བསྐྱུས་ནས་རང་གི་བུ་

བཞི་བོར་ས་ཁྱོན་བཞོ་འགྲེམས་བྱས་ཏེ་མངའ་དབང་བསྐྱར་བ་སྐོས་སྟོབས་
 བྱུགས་འགྲན་ཆེ་བའི་བ་དངོས་བདེན་ཡིན་ཀྱང་། ཡིག་ཚང་ཁག་ཏུ་རིང་གིར་
 གྱིས་དངོས་སུ་དབང་དུ་བསྐྱུས་པའི་ཡུལ་ཁམས་བཤད་པའི་ནང་དུ་བོད་ཡུལ་
 ཐེ་མེད་ལ། རིང་གིར་བོད་དབུས་སུ་ཡོང་བེར་བ་དེ་ཁྱེད་ལུང་རྒྱ་མཚན་ཡོད་
 པ་ཞིག་མིན་པར་སྒྲུལ་པས་དབྱད་པར་མཛོད།

གཉིས་པ། རིང་གི་ཁྲོན་གྱི་སྟོབས་བྱུགས་ བོད་ཡུལ་དུ་སྐྱེལ་བ་པ།

རིང་གི་ཁྲོན་གྱི་སྟོབས་ལྟར་ཉེ་འཁོར་ཚོ་ཁག་ནམས་ལ་དམག་བྱངས་ཏེ་
 དབང་འོག་དུ་བསྐྱུས་ཏེ་ཁོའི་སྟོབས་བྱུགས་འཕེལ་རྒྱས་སུ་བྱིན་ཅིང་། ཚོ་ཁག་
 རེ་བྱུང་གི་མགོ་དཔོན་བློས་པ་མི་ཉག་གིས་སྐྱབས་པས་སྤྱི་ལོ་༡༣༠༥ ལོར་མི་
 ཉག་ཏུ་དམག་དབུང་ཐོག་མར་བྱངས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་(༡༣༠༧།༡༣༠༩)བར་ཡང་
 བསྐྱར་མི་ཉག་ཏུ་དམག་བྱངས་ཏེ་ཧོར་གྱི་མངའ་ཁོངས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ལྟ་བུར་
 བྱུང་། ཡིན་ནའང་རིམ་གྱིས་མི་ཉག་ནམས་ཧོར་གྱི་དབང་འོག་དུ་སྡོད་འདོད་
 མེད་པར་ངོ་ལོག་བྱས་སྟབས། སྤྱི་ལོ་༡༣༡༤ ལོར་རིང་གི་ཁྲོན་རང་ཉིད་གྱིས་
 མི་ཉག་གི་སྡོད་དུ་དམག་དབུང་བྱངས་ཤིང་། དེའི་སྤྱི་ལོ་༡༣༡༧ ལོར་མི་ཉག་
 རྒྱལ་བོས་མགོ་འབུལ་བྱས་པ་དེ་ནས་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་ཙུ་
 ཐོར་དུ་བྱིན་ཅིང་། རིང་གིར་ཡང་ལོ་དེའི་ལྷ་ས་ཚོས་༡༩ ལ་མདོ་སྐད་མི་ཉག་
 ལྟའི་ཡུལ་དུ་འདས།

རྒྱུ་ལོ་ཧོར་ལོ་འདས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་སྤྱི་ལོ་༡༡༩༩ ལོར་ཧོར་གྱི་རྒྱལ་པོ་
ཨོ་གོ་ཏའི་བུ་རྒྱུང་བ་(ཡིག་ཆ་ལ་ལར་བུ་འབྲིང་བ)གོ་ཏན་གྱིས་མི་ཉག་ལ་
དབང་རྒྱུར་བྱས་པ་དང་བསྟན་ནས། ལང་གོ་འུ་ལྷེ་བཞི་སྟགས་མདོ་སྨད་བྱང་
འདབས་ལའང་རྒྱུར་རྒྱུ་ལོ་གྱིས་འཕྲོག་བཅོམ་གསོད་གཏུབ་བྱས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་
༡༡༩༩ ལོར་ཧོར་གོ་ཏན་གྱིས་དམག་དཔོན་ལི་ཅི་དང་ཏོར་ཏ་བྱ་བ་གཉིས་
གྱིས་མགོ་བཟུང་པའི་དམག་དཔུང་བོད་དུ་བཏང་ནས་མདོ་ཁམས་ཀྱི་ཡུལ་མི་
མཐོང་ཆད་བསད་ཅིང་རྒྱ་ལོར་འཕྲོག་བཅོམ་ཆད་མེད་བྱས།

སྤྱི་ལོ་༡༡༩༠ ལོར་ཧོར་དམག་དཔུས་སུ་སླེབས་ནས་འཕན་པོ་རྒྱལ་
གྱི་ལྷ་ཁང་དང་བྱང་རྩ་སྤྲོད་དགོན་པ་གཉིས་མེར་བསྟེགས་བཏང་ཞིང་གྲ་བ་
༥༠༠ ལྷག་བསད། ད་དུང་ང་ཚོས་གསལ་བོར་ངེས་དགོས་པ་ཞིག་ནི། ཏོར་
ཏའི་དམག་བོད་དཔུས་མ་སླེབས་གོང་སྤྱི་ལོ་༡༡༩༩ ལོར་འབྲི་གྲང་སྟོན་པ་ཤུ་གྲ་
རིན་ཆེན་སྦྱོབ་ཆེད། དཔུས་ཁུལ་གྱི་སྤྲ་དཔོན་སྟོབས་འབྱོར་ཆེ་ཤོས་སུ་གྱུར་
པ་ཕག་གྲ་གདན་རབས་གསུམ་པ་འབྲི་གྲང་སྟུན་སྟུན་གྲགས་པ་འབྱུང་གནས་
གྱིས། ཏོར་ཏ་ལ་མགོ་བཏགས་ནས་འདབས་ལོ་རྩོད་རྒྱ་བྱས་པས་སྟེ་ངངས་
ཏེ། ས་སྦྱ་བ་དང་ལྷ་ལྷེ་གཞུང་བ་གཉིས་གྱིས་གོ་ཏན་ལ་མགོ་བཏགས་པ་དང་།
འབྲི་གྲང་བ་དང་གཙང་མགྱར་མོ་གཉིས་གྱིས་མོང་གོལ་ཁྲན་ལ་མགོ་བཏགས།
ཆལ་བས་སེ་ཆེན་གྲུབ་ལེ་ཁྲན་ལ་མགོ་བཏགས། ཕག་གྲ་དང་གཡའ་བཟང་།
ཐང་བོ་ཆེ་བ་བཅས་གྱིས་དུ་ལའི་དུ་ལ་མགོ་བཏགས། ལྷག་ལུང་བས་ཨ་རི་བོ་
ག་ལ་མགོ་བཏགས་པ་བཅས་ཁོང་རྣམས་ཀྱི་མགོ་འདོགས་ཡུལ་ཏོར་ཁོངས་
ཡིན་པ་འདྲ་ཡང་མགོ་འདོགས་ཡུལ་གྱི་མི་སྣ་གཅིག་པ་མིན།

ང་ཚོས་སྐབས་དེའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གནས་བབ་ལ་ཞིབ་དུ་བལྟས་ཆོ། ཕྱིས་
གྱི་ཡིག་ཆ་ཁག་དུ་ཏོར་ཏ་དཔུང་ཁག་ཕྱིར་སྟོན་ཡུལ་དུ་སླེབས་ནས་རྒྱལ་བོས་

དབུས་གཙང་གི་ཚོས་རྒྱ་ཁག་གི་སྤྱོད་པོ་མཆོའི་གནས་བབ་སྐྱོར་རིས་སྐབས།
 “བོད་ན་དགེ་འདུན་གྱི་སྤྱོད་བཀའ་གདམས་པ་ཆེ། རོ་བསྐྱེད་ནི་སྤྱོད་ལུང་ཆོས་
 རྩེ་མཁའ་། གཟི་བརྩེད་འབྲི་གྲུ་སྤྱོད་སྤྱོད་ཆེ། ཆོས་ནི་ས་སྤྱོད་པ་ཏེ་ཏེ་མཁའ་སྤྱོད་”
 ཞེས་དོར་ཏེ་འཛིན་གྱི་ལྟ་ལ་གནས་ལུགས་ཡར་ཁྱུ་བྱས་པ་ལ་བརྟེན་ནས། ས་
 སྤྱོད་པའི་ཆོས་ཀྱི་སྤྱོད་པ་ཐོས་ནས་སྤྱོད་ལོ་༡༧༩༩ ལོར་ས་པའ་གདན་འདྲེན་ཁྱུ་
 བར་མངགས་པ་ལྟར་དོར་ཡུལ་དུ་ཐེབས་ཟེར་བ་དེ་ཡང་དོན་གྱིས་དོར་གྱི་
 འཛིགས་བསྐྱེད་དང་། ས་སྤྱོད་པའི་འཛིགས་སྤྱོད་པ་ལས་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་
 པ་ས་པའ་གདན་ཁྱུ་ལོ་ལོ་གེ་ལ་བསྐྱེད་པ་ཙམ་གྱིས་ཤེས་ནས་ཤིང་། དེ་སྐབས་
 དབུས་གཙང་དུ་དགེ་འདུན་གྱི་སྤྱོད་ཆེ་བའི་བཀའ་གདམས་པས་དོར་ལ་མགོ་
 འདྲེགས་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་མེད་པ་ཙམ་ལས། ས་སྤྱོད་དང་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་
 སྤྱོད་པོ་མཆོའི་སྤྱོད་པ་ཏེ་དང་འཛུལ་ཆའི་དང་དོར་ལ་མགོ་འདྲེགས་དང་
 འདབ་ཅོར་དབུ་ཁལ་འབུལ་བའི་ལོ་གེ་དང་མི་སྤྱོད་མངག་གཏོང་བྱས་འདུག་
 པས་ཀྱང་སྐབས་དེའི་ཆོས་རྒྱ་ཁག་གི་སྤྱོད་པོ་མཆོའི་སེམས་ཁོང་གི་འཛིགས་
 སྤྱོད་དང་། འཛིགས་སྤྱོད་དེ་ལས་སྤྱོད་ཕྱིར་རང་མགོ་གར་ཐོན་གྱིས་སྤྱོད་ཐག་
 སྤྱོད་པའི་སྤྱོད་ལྟ་ལོ་ཆེ་བ་འཛིན་གྱིན་ཡོད་པའང་ཤེས་ནས་པ་ཡིན་ནོ།

དོར་དམག་གིས་མདོ་སྤྱོད་སྤྱོད་དུ་བརྒྱུད་གསེག་རི་སྤྱོད་ཅིག་བཏང་
 བའི་གནས་ཚུལ་དེའི་དབང་གིས། དོར་དམག་དབུས་གཙང་དུ་མ་སྤྱོད་པའི་གོང་
 སྤྱོད་ལོ་༡༧༩༩ ཙམ་ནས་བོད་ཀྱི་དཔོན་མགོ་སྐྱོར་ཞིག་གིས་དོར་ལ་འདབ་ཅོར་
 འབུལ་གྱིན་ཡོད་ཚུལ་ཀྱང་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་འགའ་རེ་ན་འདུག་ཅིང་། ས་པའ་
 དོར་ཡུལ་དུ་འགོ་དགོས་པ་ཁྱུ་ཐོས་ལུང་བསྐྱེད་བབ་ཚུལ་བཤད་པ་དེ་ཡང་ཁྱུ་
 ཐོས་དུས་ནས་དོར་དང་ཡིག་འབྲེལ་ལྟ་སྤྱོད་འབྲེལ་བ་ཕན་སྤྱོད་བྱུང་བའི་མཛོན་
 ཏགས་ཤིག་ཡིན་སྤྱོད་པར་སྤྱོད།

ང་ཚོས་འབྲེལ་ཡོད་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་ཁག་དེས་པར་བྱས་ཏེ། སྐབས་
 དེའི་གཟུགས་གཙང་གི་ཚོས་རྒྱུད་ཁག་གི་གནས་བབ་ལ་བསམས་ཆོ། བོད་ཀྱི་
 སྤྱི་དོན་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་བཀའ་གདམས་པའི་ཚོས་རྒྱུད་འདི་ལ་གཟི་བརྗེད་ཤིན་
 ཏུ་ཆེ་སྟེ། ཏོར་དམག་གིས་གདུག་རྒྱབ་ཆེ་བའི་བསད་གདུབ་ཀྱི་འཁོར་ལོ་ཡ་
 ང་བ་བསྐོར་སྐབས་བཀའ་གདམས་པས་མགོ་འདོགས་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་མེད་
 ལ། དེའི་ཉེར་ལེན་གྱིས་༡༩༤༠ ལོར་ཏོར་ཏའི་དམག་དཔུང་གིས་བཀའ་
 གདམས་པའི་གདན་ས་གཙོ་བོ་རྩེ་ཆེད་དམིགས་གྱིས་གཏོར་བཤིག་མེར་
 བསྐྱེགས་བཏང་བ་ཤིས་ཤིང་། ས་པའ་ཀྱི་སྤྱི་ངས་ཡིག་ཏུ། “འོ་སྐལ་མི་སྡེ་ངན་
 ལ་ཁྱོད་བས་ཐབས་སྒྲ་ཚོགས་ཀྱི་སྒོ་ནས་བྲོས་པས་ཐར་དུ་རེ། ཐག་རིང་བས་
 མི་ཡོང་དུ་རེ། འཐབ་པས་ཐུབ་དུ་རེ་ནས། གཡོ་སྒྱུ་བོལ་གསུམ་བྱས་པས་བཞག་
 གྱུང་བཞག་” ཅས་འབྱུང་བ་འདིའང་བོད་ཡོངས་ལ་བཤད་པ་ཞིག་མ་ཡིན་
 པར་བཀའ་གདམས་པ་ལ་བྱུར་བ་གནང་བ་ཡིན་ཤས་ཆེ་སྟེ། ཚོས་རྒྱུད་གཞན་
 བལ་ཆེར་གྱིས་འབྲལ་དུ་ཏོར་ལ་མགོ་འདོགས་བྱས་ཟིན་པས་ཡང་བསྐྱར་མགོ་
 འདོགས་བྱེད་དགོས་པའི་བསྐྱལ་མ་གནང་དོན་མེད་ཅིང་། ཏོར་དམག་དཔུས་
 སུ་སྤེབས་ནས་འབྲི་གྱུང་ཕྱོགས་འདིག་ཉེན་ལ་ཐུག་སྐབས། འབྲི་གྱུང་སྒྱུན་སྒྲ་
 བས་རྗེ་བཙུན་སྒོལ་མར་གསོལ་བ་བཏབ་པས་རྗེ་ཆར་བབ་པ་ལ་ཏོར་དམག་
 འདིགས་ཏེ་བཤགས་པ་ཐུལ་ཚུལ་བཤད་⁴པ་དང་། ཡིག་ཚང་འགའ་ཞིག་ཏུ་
 སྐག་ལུང་དགོན་པ་བཞག་ཉེན་སྐབས་སྐྱག་པས་བདུམས་ནས་ཏོར་དམག་
 གིས་མ་མཐོང་བེར་བ་སོགས་ཕྱིས་ཚོས་རྒྱུད་རང་རང་གི་ཆེ་བ་འདོན་བྱིར་སྒྲན་
 བོ་བཟོས་པ་ཅུ་ལས། དོན་གྱིས་སྐྱག་སྤྱིན་དང་རྗེ་ཆར་དེ་དག་ནི་མགོ་
 འདོགས་དང་ལུས་འབྲལ་གྱི་གནས་ཚུལ་ཁག་ཁ་ཤོ་ལ་བཀྲ་ཤིས་སུ་བཏགས་
 པར་སྤང་ངོ་།།

ཆུ་མཚན་འདི་དག་གི་ཐོག་ནས་བལྟས་ཆོས་པའི་སྤྲོད་སྟངས་ཡིག་ཏུ་“གཡོ་
 ཆུ་ཐོལ་གསུམ་བྱས་པས་བསྐྱེད་ཀྱང་བསྐྱེད་”ཅེས་པའི་ཆོག་དུམ་འདི་ལས་གོ་
 ཆུ་ལྟག་པོ་རྟེན་ཐུབ་སྟེ། རྩོགས་གཅིག་ནས་ཤོར་དམག་གི་འཛིགས་རུ་མ་
 བཟོད་པ་དང་། གཉིས་ནས་རང་རང་གི་ཆོས་རྒྱུད་ལ་རྒྱབ་ཅ་བརྟན་པོ་ཡོང་
 བྱིང་མགོ་འདོགས་བྱས་སྟབས། དེ་སྐབས་བྱང་རྩ་སྤྱོད་དང་རྒྱལ་ལྟ་ཁང་ལྟ་
 བུའི་དགོན་སྡེ་གཏོར་བཞིག་དང་དགེ་འདུན་པ་བསད་བཅོམ་མི་བཟད་པ་
 བྱས་པ་དེ་འདྲ་ནི་བཀའ་གདམས་པ་གཅིག་པུ་ལས་ཆོས་རྒྱུད་གཞན་ལ་བྱས་
 མེད་པས་ཀྱང་། “བསྐྱེད་ཀྱང་བསྐྱེད་”ཅེས་པའི་ཆོག་འདི་བཀའ་གདམས་པ་
 ལས་གཞན་ལ་འཇུག་དཀའ་བ་ཡིན། ཡང་“ངོ་བལྟས་པ་འདི་ཡིན། མ་བལྟས་
 པ་འདི་ཡིན་ཟེར་བའི་ས་རིས་ལེགས་པོ་གིས། ཤན་མ་བྱེན་ངོ་མ་བལྟས་པའི་
 ཞོར་ལ་བལྟས་པ་ཆོ་ཡང་བསྐྱེད་དོགས་ཡོད་”ཅེས་དང་། “བྱིས་ས་རྒྱ་བ་ཤོར་
 གསེབ་ཏུ་སོང་བ་ཡིན་ཏེ་ངེད་ལ་མ་ཐན་ཟེར་བ་དེ་མི་གསུང་བར་ཞུ་”ཞེས་པའི་
 ཆོག་དུམ་འདི་དག་དང་དེ་སྐབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གནས་བབ་གཉིས་བསྟར་ཏེ་
 དཔྱད་ན། ལྷ་ཉལ་མའི་ནང་གི་དུག་ལངས་མ་ཟེར་བ་ལྟར་སྐབས་དེར་ཤོར་
 ལ་མགོ་འདོགས་མ་བྱས་པའི་ཆོས་རྒྱུད་གཅིག་གོང་ངེར་ལྟག་པ་ནི་བཀའ་
 གདམས་པ་རང་དུ་སྤྱང་།

ད་དུང་ས་པའི་ཀྱི་སྤྲོད་སྟངས་ཡིག་འདི་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་ཆེད་དུ་
 བཏང་བ་ཡིན་མིན་ཐད་བསམ་གཞིགས་བྱེད་དགོས་པ་འདྲ་སྟེ། ཡི་གེ་དེའི་
 མགོར་“དབུས་གཙང་མངའ་རིས་དང་བཅས་པའི་མཆོད་ཡོན་རྣམས་ལ་
 སྤྲོད་སྟངས་པ་”ཞེས་གང་གི་ཆེད་དུ་སྤྲོད་སྟངས་པའི་ཡུལ་གསལ་བོར་བསྟན་ཡོད་པ་
 ལས་མདོ་སྟོད་སྟངས་གཉིས་ཆོག་གི་དངོས་ཟིན་དུ་བཀོད་མི་འདུག་མོད། འོན་
 ཀྱང་སྤྱད་དོན་རྒྱལ་རབས་སུ་“དབུས་གཙང་། མདོ་ཁམས་དང་བཅས་པའི་

དགེ་བའི་བཤེས་གཞིན་དང་། ཡོན་མཛོད་ནམས་ལ་སྤྲིངས་པ་”ཞེས་བཀོད་
 འདུག་པ་ཁོ་བོས་མཐོང་སྤྱོད་བའི་ས་པཎ་སྤྲིངས་ཡིག་བཀོད་པ་དག་ཏུ། “མདོ་
 ཁམས་དང་བཅས་པ་”ཞེས་པའི་ཆོག་འདི་མི་སྣང་བས། ལོ་རྒྱུས་ཆོད་ལྷན་
 ཞིག་འཆད་སྐབས་ཡིག་ཆ་ཁག་དཔང་བོར་བཞག་སྟེ་དྲང་བདེན་གཙོ་རྒྱུ་
 བཟུང་བྱེད་དགོས་པ་ལས་རང་གི་སྣང་བར་གང་འགྲོ་འོས་པ་མིན་སྟབས་
 དབྱེད་པའི་གནས་ཡིན་ལ། ལར་ནས་སྤྲིངས་ཡིག་ཏུ་“བོད་སྐད་སྐད་ཐམས་
 ཅད་ལ་”ཞེས་འབྱུང་བས་མདོ་སྨད་སྐད་གཞིས་ཀྱང་བོད་སྐད་སྐད་ཐམས་
 སུ་འདུ་སྟབས་སྤྲིངས་ཡིག་གི་ཤུགས་བསྟན་ཅམ་ཡིན་སྟེ།

མདོ་དོན་དོར་གྱིས་དབང་སྒྱུར་བྱས་སྐབས་ས་བབ་སྟབས་འབྲེལ་གྱི་
 ཐོག་ནས་བལྟས་ན། དོར་གྱི་བཅན་འདྲེལ་སྟེབས་མ་ཐག་མདོ་སྨད་ནམས་
 མགོ་འདོགས་མི་བྱེད་མཐུ་མེད་ཀྱི་གནས་སུ་སྣང་ཡང་། ཅོ་ནེ་དང་ཐེ་བོའི་
 དཔོན་ཁག་གཞིས་ཀྱིས་མི་ཉག་དོར་དམག་གིས་བཅོམ་པའི་འདིགས་སྣང་མ་
 བཟོད་ནས་འདབ་ལོ་སྟོད་རྒྱ་བྱས་པ་ཅམ་ལས་མདོ་སྨད་སྤྱི་བྱེད་ཀྱིས་དོར་
 ལ་མགོ་འདོགས་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་མི་འདུག་པ་འདི་ཡ་མཚན་པའི་གནས་ཡིན།

གསུམ་པ། སེལ་བྱའི་ནམ་ཟླ་བད་དེ་སྤར་ ཡང་གཅིག་སྒྲིལ།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་བོད་རྒྱལ་མཐའ་མ་འཁུ་དུམ་བཅན་བཀོད་སྤྱོད་པ་ནས།
སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་དོར་སེ་ཆེན་གྲུབ་ལེ་ཁྲན་མདོ་སྤྱད་ཤིང་ཀུན་དུ་སྤེལ་སྤྱོད་ནས་
སྤེལ་འཕགས་པ་དང་མཇུག་ཞིང་། དགུང་གྲངས་༡༩ ཡིན་པའི་འཕགས་
པའི་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་མཁུན་ཡོན་དང་ཀུན་སྤྱོད་སྐད་སྐད་ཀྱིས་སེ་ཆེན་མགུ་སྤྱོད་
དབུ་སྤར་བཀུར། རྒྱལ་བོ་ཡབ་ཡུམ་གཙོས་ནང་འཁོར་བཅུ་ཕྱག་གཉིས་ལྟ་
གིས་སྤེལ་འཕགས་པ་ལ་གསང་སྤྱུགས་ཀྱི་དབང་ཞུས་ཏེ་བོད་ཁམས་ཡོངས་
ཚོགས་ཀྱི་བདག་པོར་བསྐོས་པས་ལོ་ངོ་༢༠༠༠ ལྟག་ལ་སེལ་ཐོར་དུ་གནས་པའི་
ནམ་ཟླ་རིང་མོ་མཇུག་ཚོགས་པ་ཡིན།

ང་ཚོས་ས་པའ་ཁུ་དབོན་ཀྱི་སྤྱི་དོན་ལོ་རྒྱུས་ལ་སྤེལ་ཆོག་འདོག་
སྤེལ་མཐོང་བའི་དོན་གནད་འགའ་ཞིག་ནི།

༡། སྤེལ་སྤེལ་དེའི་དོར་སེ་གི་དྲག་པོའི་སྤེལ་སྤེལ་གྱིས་རྒྱ་ནག་དང་།
འངར་ཡུལ། ཀོ་རི་ཡ། སེ་ཏེ་ནམ་ཀྱི་ཆ་ཤས། ཨ་རབ་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་པལ་ཆེར།
རང་རེའི་དུ་རུ་རྒྱུ་འབོད་པའི་རྒྱུ་ཁིས། ལྷ་རུ་སྤེལ་སྤེལ་ཡུ་རོབ་ཤར་མའི་
རྒྱལ་ཁབ་ཁག་མང་བོ་བཅས་དབང་འོག་དུ་བསྐྱུས་ཏེ་དོར་དམག་གི་སྤེལ་
སྤེལ་འཕེལ་བཞིན་ཡོད་པ།

༢། ལོ་ངོ་༢༠༠༠ ལྟག་གི་རིང་ལ་བོད་ཁམས་སེལ་བྱར་ཐོར་ཏེ་ས་ཁུལ་

རང་རང་གི་སྒྲུ་མ་དང་ཡུལ་དཔོན་ཁག་གིས་ས་ཁུལ་ངེས་ཅན་རེ་བཅད་
བཟུང་བདག་ཐོབ་བྱེད་པ་ཅུ་ལས། བོད་ཁམས་ཡོངས་རྫོགས་གཅིག་གྱུར་
གྱིས་ཕྱི་དྲུལ་འགོག་ཆོལ་དང་། རང་གི་ཡུལ་ཁམས་གཅིག་གྱུར་གྱིས་སྦྱོར་
བའི་སྟོབས་ཤུགས་མེད་པ།

༡། ཆོ་འདི་ལས་ཕྱི་མ་གཙོ་ཞིང་། མི་བསད་ཁྲག་སྦྱར་གྱིས་ཡུལ་ཁམས་
རང་བཅན་ཅུ་འཛིན་པ་ལས་ཞི་བདེ་ལྷིང་འཇགས་ཀྱི་མི་ཆེ་སྦྱེལ་རྒྱ་དང་བོར་
བརྩེ་བའི་ནང་ཆོས་ཀྱི་བསམ་སྟོན་གཞི་རྒྱ་བརྟན་པོར་རྒྱགས་པས། མངའ་
འབངས་ལ་རྟ་ཁུལ་དམག་ཁུལ་སོགས་བསྐྱེད་ཏེ་དྲག་པོའི་གཡུལ་འབྱེད་ཀྱི་
བརྒྱུ་གསུམ་གཏོང་བའི་བསམ་སྟོན་ཤུགས་ཆེན་མེད་པ་བཅས་ཕྱོགས་ཡོངས་
ནས་བལྟ་རྒྱུ་གལ་ཆེན་ཡིན།

གོང་སྟོས་རྒྱུ་མཆན་དེ་དག་གི་འོག་ནས་ས་པའ་ཁུ་དཔོན་གྱིས་བོད་
ལ་འཛིན་པའི་སྲིད་དོན་གྱི་ཁ་ཕྱོགས་མཐོང་ཐུབ་ལ། བྱེད་ཐབས་དེ་ལག་ལེན་
དུ་བསྟར་སྐབས་ཀྱི་ས་སྐྱེ་བའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་བརྒྱུད་རིམ་ཞིག་མཐོང་ཐུབ་པ་ནི།

༡། རྟོར་དམག་གིས་མདོ་སྨད་སྨད་དུ་དཔོན་སྡེ་གཏོར་བཤིག་དང་མི་
མེར་བསད་གཏུབ་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་ཐོས་ནས་འཇིགས་སྐྱག་མི་བཟད་པ་
སྦྱོར་བཞིན་ཡོད་སྟབས། རྟོར་དམག་དབུས་གཙང་དུ་སྡེབས་མ་སྡེབས་གོང་
ནས་འགོག་ཆོལ་གཏན་སྤངས་ཀྱིས་མགོ་འདོགས་བྱེད་རྒྱུ་གདམས་པའི་སྐབས་
དང་།

༡། མགོ་འདོགས་ཀྱི་བྱེད་ཐབས་ལམ་སྟོངས་བྱུང་ནས། རྟོར་གྱི་ངོ་
སོ་དང་བོད་འབངས་ཀྱི་བདེ་ཐབས་ལ་བསམ་ནས་བོད་སྐད་སྒྲ་བ་ཐམས་ཅད་
ཀྱང་མགོ་འདོགས་བྱས་ན་དགེ་མཆན་ཆེ་སྟོར་གྱི་བསྐྱབ་བྱ་དང་ལམ་སྟོན་
གནང་བའི་སྐབས།

༡། ཆོས་ཀྱི་བྱེད་ཐབས་སྤྱད་དེ་དོར་རྒྱལ་གྱི་ཕོ་བྲང་ནང་དུ་དབང་
ཤུགས་ཀྱི་ཕྱུ་གུ་འབྱས་པའི་སྐབས་ཏེ། འཕེལ་རིམ་འདི་གསུམ་ནི་ས་པཌ་གྱི་
སྐབས་ཡིན།

༢། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་གཞི་རྒྱ་བརྟན་པོ་བཙུགས་ནས་དོར་གྱི་སྤྱད་དོན་
ལ་ཐེ་ངུས་བྱེད་པའི་གོ་སྐབས་ཤར་བའི་སྐབས།

༣། རང་གི་སྒོ་གསུམ་བསྐྱེད་ནས་རྒྱལ་བོའི་ཡིད་དབང་བཀྲག་ཅིང་།
གསང་སྤྲུགས་ཀྱི་དམ་ཆོག་ལ་བཀར་ནས་སྤྱད་མངའ་རིས་སྒོར་གསུམ། བར་
དབྱས་གཙང་རུ་བཞི། སྤྱད་མདོ་ཁམས་ཀྱི་ཡུལ་དང་བཅས་བོད་ཁྱོན་ཡོངས་
ཀྱི་ཆོས་སྤྱད་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་བདག་དབང་སྤངས་ཏེ་བོད་ཆོས་ཁ་གསུམ་ལ་
ཆོས་སྤྱད་བྱེད་འབྲེལ་གྱིས་དབང་སྤྱར་བྱས་པའི་སྐབས།

༤། བོད་ཀྱི་བདག་དབང་བརྟན་གནས་ཡོང་ཆེད་ས་སྐྱའི་ཁོངས་ནས་
བོད་ཡོངས་ལ་དབང་སྤྱར་བྱེད་པའི་དཔོན་ཆེན་ལམ་ལུགས་བཙུགས་པའི་
སྐབས་ཏེ། སྤྱ་མ་འཕགས་པའི་ཐབས་མཁས་ཀྱི་བྱེད་ཐབས་འདི་དག་ནི་
བསྐྲུགས་བརྗོད་འོས་པ་ཞིག་ཡིན།

རྒྱ་མཆན་འདི་འདྲ་ལ་བརྟན་ནས་དོར་བོད་མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་
དེ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འབྲེལ་ལམ་གཅིག་སྤྲིན་པར། སྤྱ་མ་འཕགས་པ་ལ་བོད་
ཆོས་ཁ་གསུམ་གྱི་ཆོས་སྤྱད་ལུགས་ཀྱི་དབང་ཆ་ཆ་ཆ་ཡོད་པར་མ་ཟད།
དོར་གྱི་སྤྱད་དོན་གྱི་གནས་བབ་གལ་ཆེན་ཐག་གཅོད་བྱེད་པའི་དབང་ཆ་
ཀྱང་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་དཔེར་ན། དོར་སེ་ཆེན་རྒྱལ་བོས་“ད་ལྟ་ནི་ཀྱི་བཤེ་མོང་
ཞན་པས། བཤེ་མོང་མཐོན་པའི་ཐབས་དང་། འཆོས་ཕྱོགས་རི་ལྟར་བྱས་ན་
འཐད་གསུངས་པས། སྤྱ་མའི་ཞལ་ལྟས། བྱེད་རང་ལ་ཡོད་པའི་མཛོད་ཀྱི་
ཆ་རྒྱུན་དང་། དམག་མི་རིས་པའི་གྲངས་ལོང་ལས་ལོ་འགའི་བར་ལ་གཞི་

བཅས་ཀྱི་སྟོ་གོས་འཆོ་བའི་གནང་སྒྲིབ་བྱེད་པར་འོང་གསུངས་པ་བྱུང་ནས།
 དེ་བཞིན་བྱས་པས།⁶”ཞེས་འབྱུང་བ་འདིའི་ཐོག་ནས་བལྟས་ན། རྒྱལ་བོས་
 དམག་ལ་སྤངས་འཛིན་བྱེད་ཐབས་ཀྱང་སླ་མ་ལ་བཀའ་འདྲི་བྱ་བཞིན་ཡོད་
 པ་དང་། སླ་མས་བཀའ་གནང་བ་དེ་ག་རང་ཐག་གཅོད་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པ་ཤེས་
 ཤིང་། བྱེད་པར་དུ་རྒྱ་ནག་སུང་སྟོ་མ་ལ་དམག་འདྲེན་པའི་ཐབས་ལམ་སྟོན་
 མཁན་ཀྱང་སླ་མ་འཕགས་པ་ཡིན་ཏེ། “ཡང་རྒྱལ་བོའི་གསུངས་ནས། ད་ལྟ་
 ཆ་རྒྱུན་གྱིས་མ་བཅོགས་(སྟོགས)པས། འོར་ལུལ་གྱི་སྟོ་སྟོགས་ན་སྤྲོ་ཆེ་བྱ་
 བའི་རྒྱལ་བོ་དང་། དེའི་མངའ་འོག་མི་སྟོ་སྟོགས་པོ་ཡོད་འདུག དེ་རང་དེའི་
 དམག་གིས་སྤངས་ན། སུ་རྟའི་བཤེ་མོང་བཅོས་ན་ཨི་འཐད་གསུངས་པས།
 སླ་མས་གསུངས་ནས། ད་ལྟ་བྱེད་ལ་དོན་འདི་བསྐྱབ་པའི་མི་སྤང་བས། མི་
 རིང་དེད་གྱིས་བརྟགས་པ་བྱེད་གསུངས།⁷”ཞེས་གསལ་བ་དང་། “སོ་བྲང་
 དུ་སྟོན་མོ་བྱེད་པ་ལ་སླ་མ་དམ་པའང་གདན་དྲངས། བ་ཡན་མཇལ་བའི་སྟེང་
 པ་དང་། འགོ་ལུགས། ལྷ་བའི་གཏམ་བརྗོད་མཁས་པ། ཡོན་ཏན་ཆེ་བར་
 འདུག་པས། སླ་མས་མཁྱེན་ནས་རྒྱལ་བོ་ལ། མི་བཟང་བོ་ལ། མི་བཟང་བོ་
 ཁོ་བ་ལ་འདུག་གསུངས་པས། རྒྱལ་བོས་དགོངས་ནས། སླ་མ་ལ། ད་བ་
 ཡན་འདི་སྤྲོ་ཆེའི་སྟོགས་སུ་བཏང་ན་གསུངས་པ་ལ། དེས་མེར་བར་འདུག་
 དེད་གྱིས་དོན་འབྱུབ་པའི་ཐབས་དང་རྟེན་འབྲེལ་བྱེད་གསུངས་ནས།”ཞེས་
 འབྱུང་བ་སོགས་གོང་འོག་གི་གནས་ཚུལ་འདི་དག་གི་ཐོག་ནས། འོར་རྒྱལ་
 བོས་རྒྱ་ནག་ལ་དམག་རྒྱག་པའི་ལས་དོན་ཏ་ཅང་གལ་ཆེན་དེ་འདྲ་ཙམ་སྐབས་
 ཀྱང་ཐོག་མར་སླ་མ་འཕགས་པ་ལ་སྟོ་འདྲི་ཞིང་། སླ་མས་འདོད་མོས་མ་བྱུང་
 ན་རྒྱལ་བོ་རང་གི་འདོད་ཚུལ་ཕྱིར་འཐེན་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པ་ཏ་ཅང་གསལ་བོ་
 རེད། གནས་ཚུལ་དེའི་ཐོག་ནས་འགོ་མགོན་འཕགས་པ་འདི་བ་འོར་རྒྱལ་བོར་

ཆོས་བཤད་མཁན་ཙམ་གྱི་དབུ་སྒྲ་དུས་མ་ཞིག་མ་ཡིན་པར། རྒྱལ་བོས་ལས་
དོན་གལ་ཆེན་ཚོམ་སྐབས་སྒྲོབ་སྒྲོན་ཞུ་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་བོ་ཕུགས་འདུག་ཅིག་ཡིན་
པ་ཤིན་ཏུ་གསལ།

ཕྱིགས་གཞན་ཞིག་ནས་བལྟས་ན། རོར་རྒྱལ་པོ་བྱང་ནང་དུ་སྒྲ་མ་
འཕགས་པ་ལ་དབང་ཆད་དེ་ལྟ་བུ་སྒྲེབས་པ་ནི་སྒྲ་མའི་ཆོས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་
གཅིག་ཕུས་བྱང་བ་ཞིག་ཀྱང་མིན་པར། གཅིག་ནས་སེ་ཆེན་རྒྱལ་བོ་ཐུ་མཐུད་
ནས་བོད་ལ་འདིགས་སྤང་དང་སེམས་ཁུལ་ཆེ་བ་དང་། གཉིས་ནས་སྒྲ་མ་
འཕགས་པའི་སྒྲོག་སུམ་གྱི་སྒྲོད་ལམ་གཙང་ཞིང་ཆོས་སྤྱི་དུགས་གཉིས་ལ་
ཤེས་རྒྱ་འགན་ལྷ་བུ་སྤྲུལ། སྒྲ་མ་འཕགས་པའི་ཡོན་ཏན་དང་གཟི་བརྟེན་
ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ལ་མིང་ཙམ་གྱི་དབང་རྒྱུར་བྱེད་ཐབས་སུ་སྒྲ་མ་ལ་བརྟེན་
མཁས་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པ་ཤེས་ནུས་ཏེ། དང་ཐོག་ཆོས་འབྲེལ་མ་ཞུས་སྒྲོན་ལ་
རྒྱལ་བོས་མ་ཉན་པར་སྒྲ་མས་རྩ་དགོངས་ཞུས་ཏེ་བོད་དུ་ལོག་ཅིས་གནང་བ་
ལ་བརྟེན་མོས་ཐབས་མཁས་ཀྱིས། རྒྱལ་བོ་དང་སྒྲ་མ་གཉིས་འདུམ་འགྲིག་
བྱས་པ་དེ་གཅིག་ཕུ་ལས་ཕྱིས་སུ་རྒྱལ་བོས་སྒྲ་མའི་གསུང་མ་བཅིས་པ་ཞིག་ལོ་
རྒྱུས་ཡིག་ཆང་ཁག་དུ་མཐོང་རྒྱ་མེད་པ། དཔེར་ན། སེ་ཆེན་ཁུན་གྱིས་“སྒྲ་
མ་འཕགས་པ་ཁྱེད་པོ་ནི་འདི་བ་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་བོ་ཡིན་ན་རང་རེས་མི་ཐུབ།”
ཅས་རྒྱལ་བོའི་སེམས་ཁོང་གི་འདིགས་སྤང་ཤེས་ཤིང་། “དེས་སྒྲོན་ཁྱོད་ཉོན་
ཅིག་ བོད་འདིར་མི་ཐུ་མོ་ཡིན་པར་འདུག་ སྒྲོན་བོད་རྒྱལ་བོ་ཡོད་དུས་ཐང་
ཐའི་དྲུང་རྒྱལ་བོའི་རིང་ལ། རི་བོ་ཆེ་ལྷ་བར་བོད་དམག་མང་བོ་ཡོང་།”ཞེས་
སྒྲ་མ་འཕགས་པ་གཅིག་ཕུའང་མ་ཡིན་པར་བོད་མི་བྱིངས་ཀྱི་དཔའ་རྩལ་དང་
འདོན་ཐང་ངོས་ལེན་བྱས་པའང་ཤེས་ཐུབ་པོ། །

ཡང་སེ་ཆེན་གྱིས་སྒྲ་མ་འཕགས་པ་བོད་དུ་ཕེབས་སྐབས་འབྱོན་ལམ་

སྐབས་བདེ་ཡོང་གི་ཕྱིར་འདྲའ་མོ་འཇམ་དལ་ག་སེའི་འབབ་ཚུགས་འདྲུགས་ཕྱིར།
 མོ་མཆོད་དེས་སྒྲན་བྱ་བ་བོད་དུ་བཏང་སྐབས་རྒྱལ་བོ་ལ་རེ་བ་ཞིག་ཡོད་པ་
 བློ། བོད་ལ་དོན་གྱིས་དབང་སྐྱུར་བྱ་རྒྱུ་དེ་མ་ཡིན་པར། བོད་ཆེན་པོ་དོར་སེ་
 ཆེན་གྱི་དབང་འོག་དུ་སྒྲེབས་འདུག་ཅེས་པ་ཙམ་གྱི་སྒྲན་གྲགས་རྒྱུར་རྒྱུར་ལ་
 རེ་བ་རྒྱག་གིན་ཡོད་དེ། “དེས་དམན་ཁྱོད་སྟོན་པ་བཟང་བོ་ཡོད་པས་ས་སྐྱར་
 ཐངས་གཅིག་སོང་ཤོག བོད་བྱིངས་པོ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་བོའི་འོག་དུ་རྒྱག་ནས། མི་
 ཆེན་དེས་སྒྲན་ཡང་ས་སྐྱར་སྒྲེབས་ཡོད་པར་འདུག་ཟེར་(ན་)གཏམ་སྒྲན་པོ་
 ཐོས་པ་ཡིན་གསུངས།”ཞེས་གསུངས་པའི་ལན་དུ་དེས་སྒྲན་གྱིས་“དེ་ལྟ་
 བཤད་། བོད་བྱ་བ་མི་སྐྱེ་མོར་འདུག་པ་དང་། ཁོང་རང་གི་རྒྱལ་ཁྲིམས་ཞིག་
 ཏོར་གྱི་རྒྱལ་ཁྲིམས་ངི་བཞིན་མ་འདགས། སོ་ཁ་ནམས་ཀྱང་མ་ཚུགས་པར་
 ཡོད་འདུག་པས། བར་ཕྱིར་གྱི་མཐུན་རྐྱེན་སྟོར་བ་དང་། བྱ་བ་ཆེན་པོ་གྲུབ་
 པ་ངེ་ལྟར་ཡོང་ཡིན་ཟེར།”ཞེས་དེས་སྒྲན་གྱིས་ཡར་ལྷོ་བྱས་པ་དེའི་ཤུགས་ལས་
 སྐྱིར་བཏང་བོད་ཀྱི་མིའི་འཛོན་ཐང་ལ་ཞེད་སྣང་ཡོད་པ་སོགས་གྱི་དབང་གིས་
 ལས་དོན་གལ་ཆེན་བསྐྱབ་དཀའ་བར་བཤད་པར་མ་ཟད། “ལར་ཕྱིར་གྱི་
 མཐུན་རྐྱེན་སྟོར་བ་”ཞེས་བོད་དུ་ཡར་འགྲོ་མར་འོང་སྐབས་ཁ་ཟས་སྟོན་
 མཁན་དང་ཞག་མལ་འཕེན་ཡུལ་འགྱོར་མིན་ལ་སེམས་ཁུལ་བྱས་པ་དེའི་ཐོག་
 བས་དོན་གྱིས་བོད་ནང་དུ་དོར་གྱི་དབང་ཤུགས་ཆེ་རྒྱུར་ཅི་ཡོད་གསལ་བོར་
 ཉོགས་སྐབ་པ་བཅས། ཡང་སྒྲིང་དེས་སྒྲན་གྱི་བྱི་བ་དེའི་ལན་དུ་“ཡང་རྒྱལ་
 བོའི་ལུང་གིས། རང་ལ་བོད་བྱིངས་པོ་འོག་དུ་རྒྱག་ཡོད་པར་འདུག་ཟེར་བའི་
 གཏམ་སྒྲན་པ་ཐོས་པ་དེས་ཆོག” ཅེས་རྒྱལ་བོས་དེས་སྒྲན་བོད་དུ་གཏོང་ཁར་
 རྒྱལ་བོ་རང་གི་སེམས་གཏོང་གི་རེ་བ་བཤད་པ་འདིའི་ཐོག་ནས་དོར་གྱིས་བོད་
 ལ་དབང་སྐྱུར་བྱས་པའི་གནས་སྐབས་ཅི་ཙམ་ཡིན་པ་གསལ་བོར་ཤེས་ནས་

པ་ཡིན།

དེས་སྒྲན་བོད་དུ་སོང་ནས་འཇམ་མོ་བཅུགས་པ་ལ་སྲིད་དོན་གྱི་ངོ་བོ་
མེད་པར། སེ་ཆེན་རང་གི་སྒྲ་མ་བོད་དུ་ཡར་ཐེབས་མར་བསུ་སྟབས་བདེ་ཡོང་
བ་ལ་ཆེད་དུ་དམིགས་ནས་བཅུགས་པ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། “སྒྲ་མ་ཡར་བོད་ལ་
ཐེབས་དུས་འབྱོན་ལམ་བདེ་དགོས།”ཞེས་རྒྱལ་བོས་འཇམ་མོའི་དམིགས་ཡུལ་
བཤད་ཡོད་ལ། ཡང་“བོད་འཇམ་ཉི་ཤུ་ཙུ་བདུན་པོ་བདེ་མོར་འཇགས་པས།
སྒྲ་མ་དཔོན་ཆེན། ཉོར་བོད་ཀྱི་གསེར་ཡིག་པ་རྣམས་འབྱོན་ལམ་བདེ་ཞིང་།
བོད་འབངས་སྦྱིད་པོ་བྱུང་སྐད།”ཅེས་འབྱུང་བ་འདིས་ཀྱང་འཇམ་མོའི་ངོ་བོ་
ལ་གསལ་བཤད་བྱས་ཡོད།

ད་དུང་དེས་སྒྲན་འཇམ་མོ་འཇུགས་སུ་འགོ་བའི་ཆ་རྒྱུན་གལ་ཆེ་ཤོས་
ནི་སྒྲ་མ་འཕགས་པའི་བཀའ་ཤོག་ཡིན། ལོ་རྒྱུས་སུ་“སྒྲ་མའི་བཀའ་ཤོག་དང་།
རྒྱལ་བོའི་འཇམ་ས་གནང་།”ཞེས་གསལ་ལ། ང་ཚོས་སྒྲ་མའི་བཀའ་ཤོག་གལ་
ཆེན་ཡིན་པའི་རྒྱ་མཚན་གང་ནས་ཤེས་སྟུང་ན། གལ་སྲིད་སྐབས་དེར་བོད་
སེ་ཆེན་ལྷན་གྱི་མངའ་འབངས་བསྟོན་མེད་ཡིན་ན། སྒྲ་མའི་བཀའ་ཤོག་དགོས་
དོན་མེད་པར་རྒྱལ་བོའི་འཇམ་ས་གཅིག་ཤུས་མི་འཐུས་པ་ཡོང་མི་སྲིད་པ་
དང་། སེ་ཆེན་རང་གིས་བོད་བྱིངས་པོ་སེ་ཆེན་གྱི་འོག་དུ་ཡོད་པའི་མིང་ཅམ་
གྱིས་ཆོག་པར་བཤད་པ་འདི་གཉིས་ཀྱི་ཐོག་ནས་བོད་དེ་ཉོར་འོག་གི་མངའ་
འབངས་རྣམས་མར་མ་གྱུར་པ་རྗེ་གསལ་དུ་སོང་བ་ཡིན།

མདོ་དོན་དེས་སྒྲན་བསྟན་པ་གྱི་དར་གྱི་མེ་རྩ་གསེས་མདོ་སྒྲན་དན་
ཏིག་ཤེལ་གྱི་ལྷ་ཁང་དུ་མཇུག་ཞིང་། མདོ་སྟོད་གཙོ་མདོ་བསམ་འགྲུབ་ཅེས་
པ་སོགས་བརྒྱད་དེ་དབུས་གཙང་དུ་བྱོན་ཅིང་། བོད་ཀྱི་བན་སྐྱ་ཆན་མགོ་དྲག་
རིམ་ལ་རྒྱལ་བོའི་བང་མདོད་ནས་བཏོན་པའི་ལེགས་སྦྱེས་བཟང་བོ་ཤུལ་ཏེ།

རྒྱ་བོད་ཀྱི་མཆོམས་ནས་ས་སྐྱ་མན་ལ་འཇམ་ཆེན་ཉི་ཤུ་ཙུ་བདུན་ཏེ། དབུས་གཙང་ལ་འཇམ་མོ་བཅུ་གཅིག་དང་། བདེ་སྐྱོད་ལ་འཇམ་མོ་དགུ། བདེ་སྐྱོད་ལ་འཇམ་མོ་བདུན་བཅུ་གས་པར་བཤད། བདེ་སྐྱོད་ཀྱི་ཕྱོངས་འདི་ས་ཁྱོན་ཆེ་ཞིང་མི་འབོར་ཆེ་བས་འཇམ་མོ་བདུན་ཙམ་ལས་མ་བྱུང་བ་ཅི་ཡིན་སྐྱེ་ན། ཆ་ཁོའི་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱལ་རྒྱུ་རྒྱལ་ཁབ་བཙོ་བརྒྱད་དུ་གྲགས་པའི་བཙན་ས་དེ་ལ། རྟོར་དམག་དང་རྟོར་གྱི་དབང་ཤུགས་ཙུ་ནས་སྤོངས་ཕྱོང་མེད་པས་རྟོར་གྱི་འཇམ་མོའི་ཁོངས་སུ་ཐེ་ཡོད་ཆོད་མི་འདུག་སྟེ། ཨ་ལགས་ཙུ་ཡུས་དཔེ་དཔ་དུ་རྒྱལ་རྒྱུ་རྒྱུ་གི་གནས་སྤངས་བཤད་སྐབས། “རྒྱ་ནག་དང་ས་འབྲེལ་ཡིན་ཡང་སྤར་ཆོས་རྒྱལ་མེས་དཔོན་གྱི་དུས་ནས་བཟུང་། ཕྱི་ལོ་༡༧༥༩ ལོའི་བར་ཕྱིའི་མི་རིགས་གང་ཞིག་ལ་འཇམ་མོ་བཙུག་ནས་མེད་པར་རང་ས་རང་གིས་སྦྱོང་བའི་ཡུལ་ལུང་རྒྱུ་རྒྱུ་ཞིག་ཡིན།” ཞེས་གསུངས་འདུག་ཅིང་། ལྷང་སྤྱིའི་རྣམ་ཐར་དུ། རྒྱལ་མོ་རྒྱུ་རྒྱུ་འདི་ས་ཆ་ཤིན་དུ་བཙན་པས་སྤོན་གྱི་དུས་སུ་རྟོར་དང་རྒྱུ་རྒྱལ་བོ་འགའ་ཞིག་གིས་དམག་དངས་ཀྱང་ལེན་མ་ཐུབ་ཞིག་ཡིན་པ་ལ། ཞེས་ཀྱང་གསུངས་ཡོད་སྐབས། བདེ་སྐྱོད་ཀྱི་འཇམ་མོ་བདུན་གྱི་སྤྱོད་ལ་རྒྱལ་རྒྱུ་རྒྱུ་ཁབ་བཙོ་བརྒྱད་བསྐྱོན་པས་འཇམ་མོ་རེ་གཉིས་ཇེ་མང་དུ་འགོ་རྒྱ་ཡིན་པ་གསལ་བོ་རེད།

མདོར་ན་ས་སྐྱ་དང་རྟོར་མཆོད་ཡོན་འབྲེལ་བའི་སྐབས་བོད་དུ་འཇམ་མོ་བཅུ་གས་པ་དང་། མི་གངས་དང་དུད་ཁྱིམ་རྩིས་གཤེར་བྱས་པ། བོད་ཁྱོན་ཡོངས་རྫོགས་ཆོལ་ཁ་གསུམ་དུ་བཞོས་པ་བཙས་ལ་བསྐྱས་ཆོད་ཀྱིས། བོད་དུ་རྟོར་གྱིས་དབང་རྒྱུ་ཞིབ་ཆགས་བྱས་མེད་དམ་སྐྱེ་པའི་སྤང་བ་སྤེར་སྤྱིད་ཀྱང་། རོན་གྱི་གནས་བབ་དངོས་ནི་རྟོར་བོད་མཆོད་ཡོན་དུ་མ་འབྲེལ་བའི་གོང་ཙམ་ལ་མདོ་སྐྱོད་སྐྱོད་དང་། ཁྱད་པར་མི་ཉག་ཐེ་བའི་མདོ་སྐྱོད་བྱང་ཤར་

ཀྱི་རྒྱ་དུ་དོར་དམག་གིས་མི་མེར་གསོད་འདེད་དང་། རྒྱ་དངོས་འཕྲོག་
 བཅོམ་དང་གཏོར་བཤིག་མི་བཟད་པ་བྱས་པས་འདབ་ནོར་སྤྲོད་མཁན་ཁ་
 ཤས་བྱང་འདུག་པ་ལས། ཕྱིས་སུ་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་ས་རིས་མི་སྡེ་དང་
 བཅས་པའི་བདག་དབང་འགོ་མགོན་འཕགས་པ་ལ་སྤུལ་བ་ནས། བོད་ཀྱིས་
 རྟོར་ལ་ཁྲལ་ཁུ་ལག་གང་ཡང་བསྐྱབ་མི་དགོས་ལ། བོད་ཀྱི་ཐོག་དུ་དོར་རང་
 གི་རྒྱལ་འབངས་ལ་སྤྲོད་པའི་སྤྲོས་ལག་བསྟར་བྱས་མེད་པ་དཔེར་ན།
 རིང་གིར་ཁྲལ་ལ་བྱ་བཞི་ཡོད་པ་ལས། ཆེ་བ་ཐོག་མག་གི་རྒྱལ་བོར་བསྐྱོས་པ་
 དང་། གཉིས་པ་ཆ་ག་ཏུ་ལ་ཆེན་མང་གི་གོ་ས་ཨོ་རྩུའི་རྒྱལ་བོར་བསྐྱོས།
 གསུམ་པ་རང་གི་རྒྱལ་ཆ་བ་དུ་བསྐྱོས། ལྷ་གཉིས་པ་ཐའི་ཅི་ཆ་ག་ཏའི་ལ་བྱ་ལྷ་
 ཡོད་པའི་ཆེ་བ། ཨ་ལྷོ་ལ་ཐའི་རྒྱལ་ཆ་བ་དང་། གཉིས་པ་ཁ་ཆེའི་རྒྱལ་བོར་
 བསྐྱོས། གསུམ་པ་རྒྱ་གར་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱལ་བོར་བསྐྱོས། བཞི་བ་རོམ་ཡུལ་གྱི་
 རྒྱལ་བོར་བསྐྱོས། ལྷ་བ་ཨོ་རྩུ་ཁོའི་རྒྱལ་བོར་བསྐྱོས་འདུག་པ་དེའི་ཐོག་ནས།
 རྟོར་གྱི་མངའ་འབངས་ལ་དངོས་སུ་གཏོགས་པ་ནམས་ཀྱི་དཔོན་རིགས་ཁག་
 ལས། རྒྱལ་བོའམ་དབང་རྒྱུར་བྱེད་མཁན་གྱི་མགོ་གཙོ་ཁག་རྒྱལ་བོ་རང་གི་
 རྒྱལ་རྒྱུད་དང་མག་པ་སོགས་ཉེ་འབྲེལ་ཡིན་དགོས་པ་དང་། དེ་མིན་གྱི་འབྲིང་
 རིམ་དཔོན་རིགས་པལ་ཆེར་ཀྱང་དོར་གྱི་རིགས་རྒྱུད་ཅན་བསྐྱོ་བཞིན་ཡོད་
 ཀྱང་། བོད་དུ་འཇའ་མོ་སྤང་མཁན་གྱི་མི་ཆེན་གཅིག་ཙམ་བཏང་བ་ལས་དོར་
 རིགས་ཀྱི་མཐོ་རིམ་དཔོན་རིགས་གཅིག་ཀྱང་བསྐྱོ་འདོག་བྱས་མེད།

འགོ་མགོན་འཕགས་པ་དགྲང་ལོ་ཉི་ཤུ་བ་རབ་བྱུང་བཞི་བའི་ཤིང་སྟག་
 རྟེན་གྱི་ལོ་༡༣༥༩ ལོར་གྱུ་ཕྱེའམ་ཀའོ་མི་(ཡིག་ཆ་ལ་ལར་གྱི་ལོ་༡༣༦༠ ལོ་ཡིན་
 པར་བཤད)ཞེ་རྒྱལ་བོའི་དབུ་སྤྲད་དང་། དགྲང་ལོ་སོ་དྲུག་པ་རབ་བྱུང་ལྔ་བའི་
 རྩུགས་ཏེ་རྟེན་གྱི་ལོ་༡༣༧༠ ལོར་དུ་ཕྱེ་རྟེན་གོང་མའི་དབུ་སྤྲད་མངའ་གསོལ་ཏེ་ཆེ་

བསྟོད་པུལ་ཅིང་། བེ་ཅིན་གྱི་གོང་མའི་ཕོ་བྲང་དུ་ཚུང་གི་ཡོན་ནམ་ཕྱིས་ཤོན་གྱི་ཡོན་ཞེས་པའི་ལས་ཁུངས་ཆེད་འདུགས་གྱིས་དེའི་མགོ་བྱེད་དུ་བསྐྱོས་པ་སྟེ། ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ངོ་མཆར་བང་མཛོད་དུ་སྤྲུལ་འཕགས་པ་ལ་མ་ཞུས་པར་བོད་གྱི་ལས་དོན་གང་ཡང་རྒྱལ་བོས་ཐག་གཅོད་མི་བྱེད་པའི་གནས་ཚུལ་གསལ་¹⁰བ་ལྟར། སྤྲུལ་འཕགས་པ་ལ་བོད་གྱི་ཆོས་སྤྱི་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་བདག་དབང་ཆ་ཆང་ཡོད་པ་ཏེ་ཅང་གསལ་བོ་རེད། ད་དུང་སྤྲུལ་འཕགས་པ་ལ་དམིགས་བསལ་གྱི་སྐྱེད་བང་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ཡོད་པ་ནི་དོར་གྱིས་དབང་སྐྱེར་བྱེད་པའི་བྱུང་ཁོངས་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་སྤྱི་ལོ་དབུ་ཁྲིད་མཐོ་ཤོས་དེ་ཡིན།

ཁོང་གིས་ཕུགས་རྒྱུང་རིང་བོའི་སྤྱི་ལུགས་ཤིག་གཏན་འབེབས་གནང་བ་ནི། དོར་བོད་མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་ལམ་ལས་བྱུང་བའི་བོད་གྱི་ཆོས་སྤྱི་ལུགས་ཀྱི་ལམ་ལུགས་དེ། མི་རབས་ནས་མི་རབས་བར་རྒྱུན་མཐུད་བཏན་གནས་ཡོང་ཆེད་ས་སྐྱེལ་དཔོན་ཆེན་ལམ་ལུགས་གསར་འདུགས་ཐོག་དཔོན་ཆེན་ཤུ་གུ་བཟང་བོ་ཞེས་པ་དཔོན་ཆེན་ཐོག་མར་བསྐྱོས་པ་ནས། བསྐྱེད་དུ་བསྐྱོས་པ་སོགས་བསྐྱོས་པས་དཔོན་རབས་¹⁰ ལྷག་བྱུང་བ་ནམས་གྱིས་ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཡས་མས་ལ་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ལ་ཆོས་སྤྱི་ལུགས་ཀྱི་སྐོན་ནས་མངའ་དབང་བསྐྱེད་བ་ཡིན་ནོ། །

བཞི་བ། ཏོར་སྐྱོད་དང་མདོ་སྦྱང་གི་ འགའ་འབྲེལ།

བོད་སྐད་མཆོད་ཡོན་དུ་འབྲེལ་སྒྲུབ་སེ་ཆེན་ལྟན་དང་སྐྱ་མ་
འཕགས་པའི་ལོ་ཙྰ་བ་བྱས་ཏེ་རིམ་གྱིས་སྒྲུབ་སེ་ཆེན་དེའི་དབྱུང་སྤྱོད་གཞུང་ནང་གི་
སྐོན་ཆེན་མཐོ་ཤོས་སུ་གྱུར་པ་སྤྱི་བྱ་བ་དང་། སྐྱེ་འབྱུང་བྱེ་བ་མཁན་པོ་སྤྱི་
སྐྱ་མ་འཕགས་པ་དང་སེ་ཆེན་ལྟན་གཉིས་ལ་ཞབས་འདེགས་སྒྲུབ་སེ་ཆེན་
བསྐྱུབ་སེ་ཆེན་ཡོན་གཉིས་ཀྱིས་འཇའ་ས་ལུ་ཏིག་མ་རེ་རེ་གནང་ཞིང་།
མདོ་སྦྱང་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་ཡུལ་གྱུ་ཕལ་ཆེར་ས་སྒྲུབ་དུ་སྦྱང་པ་དེ་དང་། ཡང་གཏམ་
སྦྱོང་དང་ཡོན་ཏན་གྱིས་སྐྱ་མ་འཕགས་པ་དང་སེ་ཆེན་ལྟན་གཉིས་ཀྱི་ཐུགས་
ཡིད་འཕྲོགས་ཏེ་སྐོན་ཆེན་དུ་བསྒྲོས་ཤིང་། རྒྱ་ནག་སུང་ལྷོ་མ་(དེང་སང་གི་
རྒྱ་ནག་གི་ཅང་ཕྱོགས)ལ་དམག་བརྒྱབ་ནས་དབང་འོག་དུ་བསྐྱུ་མཁན་བ་
ཡན་ཞེས་བྱ་བ། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པས་བོད་ཀྱི་ཆོས་སྤྱོད་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་
བདག་དབང་རྒྱུན་གནས་ཡོང་ཆེད་ས་སྐྱར་དཔོན་ཆེན་ལམ་ལུགས་ཐོག་མར་
བསྒྲོས་སྒྲུབ་ཀྱི་དཔོན་ཆེན་དང་བོ་ཤུག་བཟང་བོ་བྱ་བ་དེ་ཡང་མདོ་སྦྱང་གི་
ལོ་རྒྱུས་མི་སྣ་གལ་ཆེན་གས་ཡིན་¹¹ཞིང་། ཏོར་བོད་མཆོད་ཡོན་འབྲེལ་བའི་
ཁྲོད་སྤྱོད་དོན་དང་འབྲེལ་བའི་མདོ་སྦྱང་གི་གནད་ཡོད་མི་སྣ་སྒྲོར་ཞིག་བྱང་
འདུག་པ་དང་། ས་པཎ་ཁྲུ་དཔོན་མདོ་སྦྱང་ལེང་རྩུ་མེད་ས་ལམ་དུ། མདོ་
སྦྱང་གི་སྐོན་པ་སྤྱོད་པ་རབ་གསལ་གྱིས་ངེ་བ་ཞུས་ལན་ས་པཎ་བཀའ་འབྲུམ་

དུ་བཞུགས་པ་དང་། ཡང་བཀའ་གདམས་པ་ནས་མཁའ་འབྱུང་གིས་སྤྱི་ལོ་
མངོན་རྟོགས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ཅི་མངའ་བ་མི་འཆབ་པར་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ཚུལ་དུ་
གསུངས་པའི་སྐབས་འདྲུག་ཞུས་¹²པ་སོགས་ལས། དེ་སྐབས་མདོ་སྐྱོད་ཕྱོགས་
ཀྱི་ཆོས་ཀྱི་ཉམས་རྟོགས་ལྡན་པའི་མཁས་པ་དང་རྣལ་འབྱོར་བ་མང་ཙམ་
བཞུགས་པ་སོགས་ཀྱང་འཆད་པ་སྐབས་སུ་བབ་པ་ཡིན་མོད། སྐབས་དོན་
སྤྱི་ལོ་པར་དོགས་ནས་ལེའུ་གཞན་དུ་འཆད་པར་བྱའོ། །

རང་ཅག་བོད་ཀྱི་དེང་རབས་ལོ་རྒྱུས་ཉམས་ཞིབ་པ་ལ་ལས་མདོ་སྐྱོད་
ཙོང་ཁ་བྱུལ་བོའི་བྱུལ་རབས་ཐོར་བའི་མཛུགས་ཅན་ལ་དོར་དམག་གིས་གོ་
སྐབས་བཅའ་ཏེ་ཐོག་མར་བོད་ཡུལ་མདོ་ཁམས་སྟོད་སྐྱོད་ལ་དམག་སྤྱོད་
ནས་གསད་གཏུབ་འཕྲོག་བཅོམ་བྱེད་སྐབས་སྤིང་གེ་སར་བྱུལ་བོ་བྱོན་ཏེ། དོར་
ལ་འགོག་ཆོལ་བྱས་ཏེ་དོར་དམག་བོད་ཡུལ་ནས་མཐར་སྟོད་བཏང་བ་ལ་
བརྟེན་ནས་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་དོར་སྤིང་གཡུལ་འགྱུར་བྱུང་ཞིང་། དེ་ནས་སྤྱི་ལོ་
དུས་རབས་བརྒྱ་གསུམ་པའི་བར་དོར་དམག་བོད་དུ་སྤྱོད་སྐབས་ཐུབ་མེད་པར་
བཤད།

སྤྱི་ལོ་དུས་རབས་བརྒྱ་གསུམ་པར་དོར་དམག་བོད་དུ་སྤྱོད་སྐབས་མེད་
པ་དེ་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ཡིན་ཀྱང་། སོག་པོ་སློབ་མཚན་ཏེ་དབྱངས་ཀྱིས་
“གུར་དཀར་བྱུལ་བོ་ནི་སོག་རིགས་དང་། རོ་ཐོན་ཀྱི་རིགས་གྱར་མེད། བོད་
འབྲོག་པའི་རིགས་གྱར་ནག་བྱུལ་བོ་ཡིན་པར་བཤད།”¹³ཅེས་སོགས་དོར་སོག་
གི་མཁས་པས་བཅུམས་པའི་ལོ་རྒྱུས་སུ་སྤྱི་ལོ་དུས་རབས་བརྒྱ་གསུམ་པའི་
ཡར་མེན་ལ་དོར་བོད་འབྲུགས་ཚུལ་བཤད་པ་ལ་ཞིབ་བརྟག་དགོས་པར་སྐྱེ།

སྤྱི་ལོ་༡༩༠༥ ལོར་ངིང་གི་ཁུན་གྱིས་མདོ་སྐྱོད་ཀྱི་འདབས་སུ་གདོགས་
པའི་མི་ཉག་གླའི་བྱུལ་ཁབ་དུ་དམག་དཔུང་ཐོག་མར་བྱངས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༠༩

ཡོར་ཡང་བསྐྱར་མི་ཉག་ཏུ་དམག་བྱངས་ཏེ་དོར་ལོག་གི་རྒྱལ་ཕྱོད་ལྟ་བུ་ཞིག་
 ཏུ་གྱུར་གྱང་རིམ་གྱིས་མི་ཉག་པས་དོར་ལ་མ་ཆེས་པས་སྤྱི་ལོ་༡༩༣༤ ཡོར་བྱིང་
 གི་ཁྲོན་རང་ཉིད་གྱིས་མི་ཉག་ཏུ་དམག་དཔུང་བྱངས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༣༧ ཡོར་
 མི་ཉག་གི་རྒྱལ་པོས་མགོ་འདོགས་བྱས་པས་ནས་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་མི་ཉག་རྒྱལ་
 རབས་རྩ་ཐོར་དུ་ཕྱིན།

དོར་གྱིས་མདོ་སྨད་བྱང་མཐའི་མི་ཉག་རྒྱལ་ཁབ་ཅུ་གཏོར་བཏང་བ་
 དེས། མདོ་སྨད་ཀྱི་མཐའི་ལྷགས་རི་བཞིག་པ་དང་མཚུངས་པར་དོར་དམག་
 གིས་བཅན་འདྲེ་ཕྱེད་སྟབས་རེ་བདེར་སྐྱབ་ཅིང་། གོ་ཏན་ཁྲུང་གིས་མི་ཉག་
 ལ་ཉེ་གནས་བྱས་ཏེ་ལང་གྲོའུ་སོགས་མདོ་སྨད་བྱང་འདབས་ཀྱི་བཅན་འདྲེ་ལ་
 གྱིས་དབང་རྒྱུར་གང་འཛིན་བྱས་ནས་སྟོབས་བྲུགས་རྒྱས་པས། མདོ་སྨད་མཆོ་
 རྒྱལ་དང་དཔལ་རིས་སོགས་ས་འབྲེལ་ཡུལ་ཡུང་ཁག་ལ་བརྟུང་བ་གསལ་བཏང་
 རྒྱུར་ནི། “དེ་ལྟར་དོར་ངིང་གིར་རྒྱལ་བོས་སྐྱེ་ལོ་༡༩༩༧ ལ་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་
 བངས་རྗེས་མ་ཚུ་བཟལ་ཏེ་སྤྱུ་རྒྱུ་ལྷོ་སྨད་རྒྱུད་དང་གིང་ཀྱུན་དང་ཀ་ཅུ་མ་རྒྱུ་ལྷོ་
 རྒྱུད་ཀྱི་སོག་རྒྱུ་དང་ཅོང་རྒྱུ་ལྷོ་སྨད་ཀྱི་ལིང་སོགས་ལ་དཔུང་འདུག་བྱས་ཏེ་
 བོད་ཀྱི་ས་ཆར་སོག་དམག་བསྐྱོད་རྒྱལ་རྒྱུར་རྒྱ་ཡིག་གི་ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་
 པར་བཀོད་ཡོད་ཅིང་།¹⁴” ཞེས་བཤད་འདུག་པ་ལྟར། དོར་དམག་གིས་མདོ་
 སྨད་ཀྱི་ཡུལ་ཡུང་མང་བོར་དམག་དཔུང་བྲངས་པ་དངོས་འབྲེལ་ཡིན་ཀྱང་།
 སོག་བོས་མདོ་སྨད་ཀྱི་བོད་ལྗེ་དེ་དག་ལ་སྤྱི་དོན་གྱིས་དབང་རྒྱུར་ཅི་བྱས་
 རྒྱུར་གསལ་བའི་ཡིག་ཆ་ཞིག་ད་ལྟ་མ་མཐོང་།

སྐབས་དེར་མདོ་སྨད་ལྟོ་བྱང་གི་ཡུལ་ལ་ཁ་ལོ་སྐྱུར་མཁན་ནི་མདོ་སྨད་
དཔའ་རིས་པ་དག་ཡིན་མོད། ཕྱིས་སུ་དཔའ་རིས་པའི་ཁྱིད་དབང་གི་རྟ་
དམར་ཅན་དུ་གྲགས་པ་བོད་ཨ་ཆི་བྱ་བའི་དབྱང་གིས་འཕྲོགས་ཏེ་མཆོ་སྟོན་

ཕྱོགས་ལ་དབང་སྐྱུར་བྱས། བོད་ཨ་ཆེ་བྱ་བས་མཆོ་སྡོན་ལ་དབང་སྐྱུར་བྱེད་
སྐབས་ཏེ། སྤྱི་ལོ་༡༥༡༠ ལོར་སོག་པོ་ཐུ་མེད་ཀྱི་མགོ་བ་ཡུམ་ཆེ་ཞེས་པས་བོད་
ཨ་ཆེ་འི་སྤྱི་དབང་འཕྲོགས་ནས་མཆོ་སྡོན་པོའི་མཐའ་འཁོར་སོགས་སུ་དབང་
སྐྱུར་བྱས་ཀྱང་། ཕྱིས་སུ་ཐུ་མེད་ཨ་ལ་ཐན་རྒྱལ་བོའི་བྱ་བཅོ་ཐོ་བྱ་བས་བཟུང་
ནས་མདོ་སྨད་བྱང་འདབས་ཀྱི་ཡུལ་གྱ་དུ་མ་སོག་པོ་ཐུ་མེད་རུ་སྤེས་བཟུང་སྟེ་
སོག་རིགས་བོད་ཡུལ་དུ་གཞིས་ཆགས་ཐབས་བྱས།

བོད་རབ་བྱུང་བརྒྱ་བའི་ས་སྟག་སྤྱི་ལོ་༡༥༢༤ ལོར་སོག་པོ་ཨ་ལ་ཐན་
རྒྱལ་བོས་རྒྱལ་དབང་སྐྱུ་ཕྱིར་གསུམ་པ་བསོད་ནམས་རྒྱ་མཆོ་མདོ་སྨད་ཆབ་
ཆའི་ཡུལ་དུ་གདན་འདྲེན་གྱིས་བཀྱར་བཅོས་ཆད་མེད་ཞུས་ཞིང་ཏོར་བོད་
མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་ལམ་བཅུགས་པར་མ་ཟད། བོད་སོགས་མཆོད་ཡོན་གྱི་
འབྲེལ་བ་སྦྱི་དང་བྱུང་པར་རི་བོ་དགེ་ལུན་པའི་བསྟན་པ་རྒྱན་གནས་ཡོང་ཆེད།
མཆོད་ཡོན་བྱུང་གོས་མོལ་གྱིས་སོག་པོའི་ཕྱོགས་ནས་ཁྲོ་ལྷ་ཆེད་པ་ཐུར་བྱ་བ་
དང་། བོད་ཕྱོགས་ནས་སྟོང་སྟོར་ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཆོ་མགོ་དཔོན་སྐྱུ་ཆབ་དུ་བསྐྱོ་
བཞག་གནང་བ་དེ་ནས་བོད་སོག་བར་གྱི་འབྲེལ་ལམ་ལ་འགྱུར་བ་གལ་ཆེན་
ཞིག་ཐེབས་པ་ནི། མདོ་སྨད་མཆོ་སྡོན་གྱི་སོག་པོའི་དཔོན་ཁག་གིས་སྐབས་
དེའི་བོད་ཀྱི་དབང་སྐྱུར་བ་ཕག་གྱ་སྤྱི་དབང་གཞུང་ལ་ལོ་རེ་བཞིན་ཏེ་ཁྲལ་འཇལ་
རྒྱུའི་ཁྲིམས་གཞི་གཏན་འབེབས་བྱས་པ་དེ་ཡིན།

བོད་རབ་བྱུང་བརྒྱ་བའི་མེ་ཁྱི་སྤྱི་ལོ་༡༥༤༤ ལོར་ཨ་ལ་ཐན་གྱི་སྐས་དུ་
རིང་བྱ་བས་རྒྱལ་དབང་མཆོག་མཆོ་སྡོན་བརྒྱུད་ཨ་ལ་ཐན་རྒྱལ་རྒྱུད་ཀྱི་རྒྱལ་
ས་སོག་ཡུལ་མཁར་སྡོན་དུ་གདན་འདྲེན་ཞུས་པ་དང་། རབ་བྱུང་བརྒྱ་བའི་
ས་སྐང་སྤྱི་ལོ་༡༥༤༩ ལོར་རྒྱལ་དབང་བཞི་བ་ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཆོ་སོག་ཡུལ་དུ་
སྐྱུ་འཁྲུངས་པ་འདི་དག་བོད་སོག་མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་ལམ་རྒྱན་གནས་ཡོང་

བ་ལ་པན་པ་ཡིན་མོད། མདོ་སྨད་ཕྱོགས་སུ་དེའི་བཟང་ཞོར་ལ་ངན་འབྲས་
ཞིག་སྒྲིན་པ་ནི། འབྲེལ་ལམ་དེ་བརྒྱད་ནས་སོག་པོའི་རུ་སྒྲེ་འབོར་ཆེན་མདོ་
སྨད་མཆོ་སྒྲོན་ཕྱོགས་སུ་གནས་སྒྲོས་གཞིས་ཆགས་ཀྱི་གོ་སྐབས་བྱུང་བ་དེ་ཡིན།

བོད་བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཐོར་ཞིག་དུ་སོང་བ་ནས་དུས་རབས་རིམ་
བཞུད་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་མཐའ་མཆམས་ཁག་དུ་བྱི་མི་ནང་འཛུལ་གྱིས་ས་ཁྱོན་རྗེ་
ཚུང་དུ་སོང་བ་དག་ནི། བྱིའི་བཅན་འཛུལ་ལ་ཁ་གཏད་གཞལ་བའི་སྟོབས་
ཤུགས་མ་འདང་བས་བྱུང་བ་གཅིག་ཤུ་མ་ཡིན་པར། དཔེར་ན་རབ་བྱུང་
བརྒྱད་པའི་ལྷགས་སྤང་སྤྱི་ལོ་༡༤༡༡ ལོར་ཀམ་ཞུ་དམར་བ་ཆོས་གཤགས་ཡེ་ཤེས་
ཀྱིས་རིན་སྤྱངས་ཀྱན་བཟང་བ་སོགས་བསྐྱལ་ནས་གཙང་དམག་ཆེག་ཁྲི་ལྷག་
དབུས་སུ་བྱངས་ཏེ། དགེ་ལུགས་པའི་སྤྱིན་བདག་སྒྲེ་ལུ་གདོང་ངག་དབང་
བསོད་ནམས་ལྷན་པོ་ས་བུ་གནས་དབྱུང་བཏང་ཞིང་། རབ་བྱུང་བརྒྱད་པའི་
ས་ཏྲ་སྤྱི་ལོ་༡༤༧༡ ནས་ལོ་ངོ་ཉི་ཤུའི་རིང་དགེ་ལུགས་པ་ལྷ་ལྷན་སྒྲོན་ལམ་ཆེན་
མོར་ཞུགས་མི་ཆོག་པ་བཟོས་པ། རབ་བྱུང་བརྒྱབ་པའི་ཤིང་རྒྱལ་སྤྱི་ལོ་༡༥༠༥
ལོར་སྒྲེ་བ་ཞིང་ཤག་པ་ཆེ་བ་ཏན་རྩོམ་རྩོམ་དང་འབྲི་གྲང་བ་གཉིས་མཉམ་འབྲེལ་
གྱིས། གཙང་དམག་བྱངས་ནས་སྐབས་དེའི་དགེ་ལུགས་པའི་སྤྱིན་བདག་གཙོ་
བོ་སྒྲེ་བ་སྤྱིད་ཤོད་པ་བཅོམ་ཞིང་། རབ་བྱུང་བརྒྱབ་པའི་ཚུ་བྱི་སྤྱི་ལོ་༡༥༡༩ དང་།
རབ་བྱུང་བརྒྱབ་པའི་ཚུ་སྤང་སྤྱི་ལོ་༡༥༡༩ ལོ་སྤྱི་བྱིར་གཙང་རྒྱལ་སྤྱན་ཆོགས་རྣམ་
རྒྱལ་གྱིས་རྒྱལ་དབང་སྐྱེ་ཤིང་བཞི་བའི་ཡང་སྤྱིད་རོས་འཛིན་བྱེད་མི་ཆོག་པ་
བཟོས་པ་བཅས་གྱིས། སྤྱིད་ཤོད་སྒྲེ་བས་སོག་པོ་ཁལ་ཁ་ཆོ་ཁྲར་དཔོན་པོར་
ཆེ་པོ་དུ་ལའི་ནང་ཉེན་བྱིན་ཅན་འཕགས་པ་ལོ་གཤམ་ར་ལག་ཏུ་གས་སུ་བུལ་ཏེ་
དགེ་ལུགས་པའི་དོན་དུ་དམག་སྐྱལ་ཞུས་པ་བཞིན། རབ་བྱུང་བརྒྱབ་པའི་མེ་
རྒྱལ་སྤྱི་ལོ་༡༥༡༩ ལོར་ཁལ་ཁའི་སོག་དམག་དབུས་སུ་འབྱོར་ནས་དབུས་

དམག་དང་མཉམ་དུ་གཙང་བར་དམག་དང་ས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

རབ་བྱུང་བཅུ་བའི་ས་ན་སྤྱི་ལོ་༡༤༡༩ ལོར་གཙང་བ་ཡུན་ཆོག་ས་ནས་
 རྒྱལ་གྱིས་དམག་གངས་ཆེན་ཁྲི་ལྷག་དབུས་སུ་དང་ས་ནས་སེ་འབྲས་གཉིས་
 གཏོར་སྐྱོན་དང་ཉེ་འཁོར་གྱི་སེར་སྐྱ་མི་གངས་ལྗོངས་ལྷག་བསད་པ་སོགས་
 གྱི་ཁྱེན་པས། པཌ་ཆེན་སློ་བཟང་ཆོས་རྒྱན་མངའ་རིས་སུ་བྲོས་བྱོལ་ལ་ཕེབས་
 དགོས་བྱུང་ཞིང་། སེ་འབྲས་གྱི་གྲ་བ་ཡོངས་རྫོགས་གནས་ཐབས་བྲལ་ཏེ་མདོ་
 སྐད་མཆོ་སྐྱོན་དུ་བྲོས་བྱོལ་བྱ་ཅིས་གྱིས་སྐྱག་ལུང་དུ་འབྱོར་སྐབས། སྐྱག་ལུང་
 ཞབས་བྱུང་དག་དབང་ནས་རྒྱལ་གྱིས་ཕེབས་བཞོལ་དང་འབྲེལ་སེ་འབྲས་
 གཉིས་གྱིས་གཙང་བར་དུལ་འབོར་ཆེན་སྒོ་ད་རྒྱ་བྱས་པས་སེ་འབྲས་གྱི་གྲ་
 བ་ནམས་རང་དགོན་སེ་སེ་ནས་སྒོ་ད་འབྲས་ཆོག་པ་ཅམ་བཟོས་ཀྱང་། ད་དུང་
 ལུ་མཐུད་ནས་དགེ་ལུགས་པ་འཆོ་གནས་ཐུབ་མིན་གྱི་ཉེན་ཁ་ཆེ་སྐབས། ལྷག་
 མདོད་བསོད་ནམས་རབ་བརྟན་གྱིས་མདོ་སྐད་གྱི་བོད་སོག་ནམས་བསྐྱལ་
 བས་སོག་དཔོན་གྱ་རུ་ཉོན་ཐའེ་ངེ་དང་སློ་བཟང་བརྟན་འདོན་སོགས་ལ་དགེ་
 ལུགས་པར་རྒྱུ་རྒྱུ་དམག་བསྐྱལ་ཞུས་པ་ལྟ་བུ།

ཡང་གཙང་བ་རྒྱལ་བོ་སོགས་གྱིས་དབུས་གཙང་གི་དགེ་ལུགས་པའི་
 དགོན་སྡེ་མང་བོར་བརྟན་གཙུག་དང་གྲུབ་མཐའ་གཞན་ལ་བསྐྱུར་བས། རབ་
 བྱུང་བཅུ་གཅིག་པའི་རྒྱ་བྱ་སྤྱི་ལོ་༡༤༩༩ ལོར་ལྷག་མདོད་བསོད་ནམས་ཆོས་
 འཕེལ་དང་སོག་པོ་སློ་བཟང་བརྟན་འདོན་གཉིས་གྱིས་སོག་དམག་ཉིས་སྟོང་
 ལྷག་དབུས་སུ་དང་ས་ནས་སྡེ་བ་སྐྱེད་ཤོད་པའི་དམག་དང་མཉམ་སྡེ་བ་གྱིས་
 གཙང་དམག་སྟོང་ལྷག་དུ་མ་བསད་ཅིང་། གཙང་དམག་ཅ་མེད་བཟོ་ཉེར་
 ཐུག་སྐབས་པཌ་ཆེན་སློ་བཟང་ཆོས་རྒྱན་དང་སྐྱག་ལུང་ཞབས་བྱུང་སོགས་
 གྱིས་ཆིངས་འགྲིག་ཅམ་གནང་ཐུབ་པ་བྱུང་ཡང་། འབྲས་སྐྱུངས་དགའ་ལྷན་

སོ་བྲང་བ་དར་རྒྱས་སུ་བྱིན་ན་གཙང་རྒྱལ་དང་དེའི་རྒྱབ་ཏུ་ཉེན་གྱི་ཆོས་རྒྱུད་ལ་
གནོད་དོགས་ཀྱིས་སྤུ་མཐུད་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱི་དང་འཛིན་བྱས་མི་ཆོག་པ་
བྱས་པ།

སྤུ་མཐུད་ཀྱི་མ་བུ་སྤྱོད་དབང་བོས་སོག་པོ་ཆ་དར་ལེན་ཏན་རྒྱལ་
བོ་དང་། ཁམས་བེ་རི་དཔོན་པོ་གཉིས་ལ་འབྲེལ་བ་བྱས་ཏེ་དགེ་ལུགས་པ་རྩ་
མེད་བཟོ་ཆེད་སོག་དམག་འབོར་ཆེན་མདོ་སྤྱད་མཆོ་སྡོན་དུ་བྲངས་ཀྱང་།
ལེན་ཏན་རྒྱལ་བོ་འདས་གོངས་སུ་བྱིན་ནས་སོགས་དམག་རྒྱུ་མས་རང་བཞིན་
ཀྱིས་མཆོ་སྡོན་དུ་གནས་སྡོད་བྱས་པ་ལྟ་བུ།

རབ་བྱུང་བརྒྱ་གཅིག་པའི་ཤིང་གི་སྟེ་སྟེ་ལོ་༡༦༩༧ ལོར་སོག་པོའི་
དཔོན་ཁག་རྣམས་ལ་ནང་འཁྲུག་བྱུང་ནས་དལ་དུ་ཆོག་ཐུ་སོག་ཡུལ་ནས་
གནས་དབྱུང་བྱུང་བས། ཁོས་སོག་དམག་བཞི་ཁྲི་ལྷག་ཁྲིད་དེ་མཆོ་སྡོན་
པོའི་མཐའ་འཁོར་གྱི་ཐུ་མེད་རུ་སྤྱེ་རྒྱུ་མས་བཅོམ་ནས་མདོ་སྤྱད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁག་
ཅིག་དབང་སྒྱུར་བྱས་སྟབས། དེ་ཁུལ་གྱི་བོད་སྤྱེ་རྒྱུ་མས་ཆོག་ཐུའི་གདུག་རྩུབ་
ཀྱིས་གདུངས་ཏེ་མཆོ་སྡོན་པོའི་ཉེ་འཁོར་ནས་སྟོ་ཕྱོགས་སུ་གནས་སྡོད་བྱས་པས་
སོག་པོ་རྣམས་མཆོ་སྡོན་དུ་གནས་སྡོད་བྱས་པ།

ཆོག་ཐུས་མདོ་སྤྱད་བྱུང་རྒྱུ་ཀྱི་དགོན་སྡེ་མང་བོ་གཏོར་བཅོམ་དང་།
དགེ་ལུགས་པའི་སྤྱ་གྲ་མང་བོ་བསད་གདུབ་དང་བཅོན་འཁྲུག་བྱས་པར་མ་
ཟད། ཁམས་ཀྱི་བེ་རི་དོན་ཡོད་ས་དགེ་བཀའ་རྟེན་ཐམས་ཅད་ལ་མི་དགའ་
བས་བྱུང་མཐའ་དེ་དག་གི་དགོན་སྡེ་གཏོར་བཞིག་དང་། དགེ་འདུན་པ་
རྣམས་གསོད་མས་བཅོན་འཁྲུག་ཡང་བྱས་ཁར། ཀྱི་མ་བུ་སྤྱོད་དང་བེ་
རི་དོན་ཡོད། སོག་པོ་ཆོག་ཐུ་གསུམ་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་དགེ་ལུགས་པའི་གདན་
ས་གཙོ་བོ་མེ་འབྲས་དགེ་གསུམ་རྩ་མེད་བཟོ་རྒྱུ་དང་། རྒྱལ་བ་པཌ་ཆེན་རྣམ་

གཞིས་ཀོང་པོ་ནས་བཅོན་འདུག་བྱ་རྒྱུ་མཁུ་བསྐྱུལ་དམ་བཞག་བྱས་
 ལྟ་བུ། རྟེན་མེད་བསོད་ནམས་རབ་བརྟན་དང་རྒྱལ་དབང་ལྡ་བ་ཆེན་མོ་
 སོགས་དགེ་ལུགས་པའི་དབུ་ཁྲིད་དག་ཏུ་ཐུག་ཐབས་ཟད་ཀྱི་སྐབས་དེར། བདེ་
 སྐྱོད་དགོན་ལུང་གི་གྲ་བ་འགའ་རུ་ལོ་ཙྰ་བ་སྣ་ཆེ་དང་། སེམས་ཉིད་ཁ་ཆེ་བྱ་
 བ་གཞིས་ཡོང་ནས་ཞེ་བ་མཆོ་སྦྱོར་རྩོམ་རྩོམ་ཆེ་དང་གོས་མོལ་དང་། ལ་མོ་ཆོས་སྦྱོར་
 ལ་ལུང་བསྟན་ཞུས་པས། “བྱང་སྟོགས་དཔོན་གྱིས་དག་མགོ་གཞོན་ཐུབ་
 ”ཅེས་ལུང་བབ་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཨ་མདོ་སྐྱོད་དགོན་ལུང་བ་འགའ་རུ་ལོ་ཙྰ་
 བ་སྣ་ཆེ་གཙང་ཁུལ་དུ་ཀམ་བསྟན་སྦྱོར་སོགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ལ་སོ་ཉུལ་བྱེད་
 དུ་སོང་ཞིང་། ཐུག་མཛོད་བསོད་ནམས་ཆོས་འཕེལ་དབུས་ཁུལ་དུ་ཉུལ་ནས་
 གནས་ཚུལ་རྒྱས་ལོན་བྱས་མཐར། འགའ་རུ་ལོ་ཙྰ་བ་སྣ་ཆེ་དང་སེམས་ཉིད་
 ཁ་ཆེ་གཞིས་གསང་སྟབས་ཀྱིས་མདོ་སྐྱོད་དུ་སོང་ནས། ཨ་མདོ་དཔལ་རིས་
 སོགས་མཆོ་སྟོན་སྟོགས་ཀྱི་དམག་བསྟུས་ཏེ་སོག་ཡུལ་རྩན་གར་དུ་སོང་ནས་
 གུ་མི་དན་ལ་རི་བོ་དགེ་ལུགས་པའི་བསྟན་པ་བསྟན་འདྲིན་དང་བཅས་པ་ཆག་
 འདྲིག་གི་མཆོམས་ལ་སྟེབས་པར་རྒྱབ་རོགས་བྱེད་དགོས་པའི་བསྐྱུལ་མ་ཞུས་
 ལྟ་བུ། སྤྱི་ལོ་༡༦༩༥ ལོར་དལ་དུ་ཆོག་ཐུས་བུ་ཨར་ས་ལང་ཐའི་རི་ཞེས་པ་
 གཙང་རྒྱལ་ཀམ་བསྟན་སྦྱོར་ལ་དམག་རོགས་བྱེད་དུ་བཏང་བ་གུ་མི་དན་གྱིས་
 ཐོས་ནས། ཆོང་བར་བརྟུས་ཤིང་ཉུག་དམག་ཉུང་ཤས་ཁྲིད་དེ་བོད་དུ་ཕྱིན་
 སྐབས་འབྲི་རྒྱུ་ལྟོད་རྒྱུ་དུ་ཨར་ས་ལང་ཐུག་ཅིང་། མི་མདོན་པའི་རྒྱལ་གྱིས་
 དབུས་སུ་མཉམ་བཤོད་བྱེད་ཞོར་ལ་ཨར་ས་ལང་གི་བསམ་ཚུལ་ཆ་ཆང་སྤངས་
 མཐར། ཉེན་མང་པོའི་རིང་གནས་ལུགས་རྒྱ་མཆོན་བགྲང་སྟེ་དགེ་ལུགས་པར་
 དམག་བརྒྱབ་ན་མི་ལེགས་ཚུལ་བཤད་པས། ཨར་ས་ལང་གི་བསམ་སྟོན་
 འཇུག་བ་ཐེབས་ནས་དགེ་ལུགས་པར་བརྟུས་གཙུག་གང་ཡང་མ་བྱས་ཁར།

ཡར་འབྲོག་རྒྱ་དང་ལྷ་དཀར་ཅེ། རྒྱལ་ཅེ། གཞིས་ཅེ་སོགས་ཀྱི་གཙང་བ་
རྒྱལ་བོའི་དབྱང་དམག་ལ་དག་ཚེས་བྱས་པ་དང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་དབུས་
སུ་སྤྲེལ་ས་ནས་འབྲས་སྤྲེལ་སུ་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་པོ་ལས་དབང་ཞུས་པ་
སོགས་བྱས་པས། ཆོག་མཁན་པོ་འཇམ་དཔལ་འཕྱིན་པ་དང་གཙང་རྒྱལ་གྱི་མདོན་
འདོད་འགྲུབ་ཐུབ་ཅིང་།

དེར་བརྟེན། ཀམ་ལྷ་དམར་བས་མཆོ་སྤྱོད་དུ་གནས་སྤོད་སོག་པོ་ཨར་
ས་ལང་གི་ས་ལ་ཁོ་བའི་བྱས་དགེ་ལུགས་པར་དག་དབྱང་མ་བཤམས་ཁར།
རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ལས་དབང་ཞུས་པ་སོགས་དགེ་ལུགས་ལ་མཐུན་ལམ་
བཅུགས་སྒྲོར་གྱི་ཡི་གེ་བཏང་བས། ས་ཆུན་ཁྲོས་ཏེ་ཁོ་རང་གི་བུ་ཨར་ས་ལང་
སྒྲོག་གསོད་བྱེད་ཐབས་གྱིས་ཞེས་བརྗེད་ལན་འབྱོར་བ་ལྟར། ཨར་ས་ལང་གི་
སྤོན་པོ་ཐའི་ཆིང་གིས་ཨར་ས་ལང་སྒྲོག་གསོད་བྱས་ཀྱང་གཙང་བ་རྒྱལ་བོར་
དགེ་ལུགས་བཅོམ་རོགས་སུ་བཏང་བའི་དོན་འབྲས་མ་སྤྲོད།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༧ ལོར་གྱུ་མེན་ཆོང་བར་བརྒྱས་ཏེ་ནང་འཁོར་ཉུང་བསྐྱས་
དང་བཅས་དབུས་སུ་སྤྲེལ་ས་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་དང་པཎ་ཆེན་སྒོ་བཟང་
ཆོས་རྒྱལ་ལྷ་གཞིས་ལ་མཇུག་ལ་ཞུས་ནས་མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་བཅུགས་
པས། རྒྱལ་མཆོག་ལྷ་བ་ཆེན་པོས་གྱུ་མེན་ལ་“བསྐྱར་འདོན་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་
བོ་”ཞེས་པའི་གོ་གནས་དང་ཆོ་ལོ་གནང་།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༨ ལོར་གྱུ་མེན་ལྷན་གྱི་དམག་དབྱང་ཆེན་ཁྲོས་མཆོ་སྤྱོད་
དུ་གནས་སྤོད་སོག་པོ་ཆོག་མཁན་པོའི་དམག་དབྱང་སུ་ཁྲི་དང་འཐབ་པས། ཆོག་
མཁན་པོའི་དབྱང་དམག་རྩ་མེད་དུ་བཏང་བ་དང་ཆབས་ཅིག་གྱུ་མེན་གྱིས་མཆོ་
སྤྱོད་གཙོས་པའི་མདོ་སྤྲེལ་དབང་བསྐྱར་བྱས་པ་དེའི་ཞར་ནས། གཙང་བ་
རྒྱལ་བོར་སོག་ཡུལ་དུ་རྒྱལ་ཆེན་བཅོམ་ཡུལ་ཅིང་པར་གྱུར་ཅིང་། ཐེངས་དེའི་

དམག་འཐབ་གྱི་ཞར་ལ་སྤྱི་ལོ་༡༩༡༧ ལོར་གྲུ་མེ་དཔག་གིས་ཨོ་རྩོ་ཆོ་བཞི་ལི་
 བ་ནས་རང་གི་རུ་སྤྱེ་ལ་གཏོགས་པ་ནམས་མཆོ་སྤྱོད་དུ་གནས་སྤོ་བྱས་པ་སྤྱི་
 གྲུ་མེ་དཔག་ལ་བུ་བརྩུ་ཡོད་པའི་ཆེ་བ་ཆེ་རིང་ཨེ་ལ་ཆུ་དུ་ཆེ་ཆུད་པ་དང་བཅས་
 པ་མཆོ་སྤྱོད་གཡས་རུ་དང་། བདེ་ལ་བཞི། ཆེ་ལེན། རྒྱང་ཆ་སོགས་སུ་གཞིས་
 ཆགས་ཤིང་། བུ་གཞན་པ་ཆོ་གཡོན་རུ་ཆགས། ཆེ་རིང་ཨེ་ལ་ཆུ་དུ་ཆེ་ལི་བུ་
 ཆེ་བ་མཁའ་འགོ་སྤོ་བཟང་བསྟན་སྤྱོད་དང་ཆུང་བ་དར་རྒྱལ་བོ་ཤོག་མུ་གཞིས་
 གིས་མདོ་སྤྱོད་ཁམས་ཁུལ་པལ་ཆེར་དབང་འོག་དུ་བསྟན་ཤིང་། ཕྱིས་སུ་དར་
 རྒྱལ་བོ་ཤོག་མུ་ལི་རུ་སྤྱེ་ནམས་མཆོ་སྤྱོད་གྱི་དར་གེ་རུ་གཞིས་ཆགས་ཏེ། འབལ་
 གཞུང་དང་། ཆེ་ཁོག་སོགས་ཀྱང་བདག་བཟུང་བྱས། དེ་ནས་ཅོ་ནེ་དང་ཐེ་
 བོ། རེ་བ་གོང་། ར་བ། ར་མདོ། རྒྱང་ཆ་སོགས་མངའ་འབངས་སུ་བསྟན་ཏེ་
 རིམ་གྱིས་དུམ་བུ་གཞིས་སུ་གྱེས་པ་ནི་དེང་སང་གི་མ་ལོ་སོག་རྫོང་སྤྱི་ལུ་ཀླན་
 གྱི་སོག་པོ་ནམས་ཡིན་ལ། དུམ་བུ་གཞན་པ་ནི་དེང་སང་གི་མཆོ་སྤྱོད་ཁུལ་དུ་
 གནས་པའི་སོག་པོ་ནམས་ཡིན། མཆོ་སྤྱོད་པའི་གཡས་རུ་གཡོན་རུ་གཞིས་
 བདེ་ལ་ཆོན་པ་བརྒྱ་ལྷག་དང་། ལུལ་ཀན་ཉིན་གྱི་སོག་པོ་ནམས་མདའ་ཆོན་
 པ་བརྩུ་གཅིག་དུ་བཞོས། མཆོ་ཁའི་སོག་ཁྲོད་དུ་དཔོན་ཁག་སུམ་ཅུ་ལྷག་ཡོད་
 པ་ལས་དར་རྒྱལ་བོ་ཤོག་མུ་བྱ་བ་གཡས་རུ་ལི་སྤྱི་དཔོན་དུ་བསྐྱོས།

རབ་བྱུང་བརྩུ་གཅིག་པའི་ས་ཡོས་སྤྱི་ལོ་༡༩༡༧ ལོའི་བོད་རྒྱ་ལུ་བའི་
 བ་དུ་མེ་དཔག་གིས་རང་གི་མངའ་འོག་དུ་གཏོགས་པའི་སོག་དམག་དང་།
 དཔལ་རིས་སོགས་མདོ་སྤྱོད་གྱི་བོད་དམག་གཏོས་ཆེ་བ་ཉམས་འབྲེལ་གྱིས་
 མདོ་སྤྱོད་བེ་རི་ཕྱོགས་སུ་བྲངས་ནས་བེ་རི་དོན་ཡོད་ཕྱོགས་ཁག་ཅུ་གཏོར་
 བཏང་ནས་དར་ཆེ་མདོ་ཡན་གྱི་ཁམས་ཁུལ་ཡོངས་རྫོགས་དབང་འོག་དུ་
 བསྟན་ཤིང་། སྤྱོད་ཆད་བེ་རི་དོན་ཡོད་གྱིས་བཙོན་འཇུག་བྱས་པའི་ས་དག་

བཀའ་རྒྱུ་གི་ཐུགས་སྒྲུབ་༡༠༠ ལྷག་བཅོམ་གྱིས་བཏང་།

ཁམས་ཁྲལ་ནས་ཤེད་དོན་ཡོད་ཆར་གཅོད་བྱས་སྐོར་སྟོན་གསལ་བྱ་
 ཆེད་དགེ་བསྟེན་དོན་གྱལ་དང་སེཆེན་ཨོ་པ་ཤི་གཉིས་དབྱས་སུ་བཏང་སྐབས།
 སོག་དམག་ཁམས་ཁྲལ་ནས་མཆོ་སྟོན་ཕྱགས་སུ་ཡོག་རྒྱ་ལས་གཙང་བ་ཀླ་
 བསྟན་རྒྱུད་གི་སོག་ཏུ་འདེན་རྒྱར་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བས་ཐུགས་མོས་མ་གནང་
 ཡང་། ཐུག་མཛོད་བསོད་ནམས་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་ཀྱི་ཁྲོན་ལ་སྟོག་འབེལ་
 བྱས་པས། སོག་དམག་གསང་སྟབས་གྱིས་དབྱས་སུ་བཏང་སྟེ་གཙང་རྒྱལ་པམ་
 རྟེ་བཙོན་འདུག་བྱས།

ཐོག་མར་གཙང་རྒྱལ་ལ་ཐོག་ཆད་མི་གཙོ་བོ་ལ་ཉོ་སྤྲོད་ཐུག་པས་
 འདོག་ཅིས་ཡིན་པ་ལ། བཟུང་དམག་གི་ཁྲོད་ནས་ཀམ་ཞུ་དམར་བའི་སྒྲ་བྲང་
 གི་རྩ་མཆོས་དབྱིངས་ཀྱི་ཨམ་སྤྱག་ནས་ཡི་གེ་ཞིག་ཐོན་པའི་ནང་དུ། གཙང་
 རྒྱལ་ཀམ་བསྟན་སྐྱོང་དང་ཞུ་དམར་བ་གཉིས་མཉམ་རུབ་ཀྱིས་སེའབྲས་ཀྱིས་
 མཆོན་པའི་དགེ་ལྷགས་པ་མིང་མེད་བཟོ་རྒྱུ་དང་། རྒྱལ་བ་པཎ་ཆེན་གཉིས་
 ཀོང་པོར་བཅོན་འདུག་བྱ་རྒྱ་སོགས་ཀྱི་ཡི་གེའི་སྟེང་ཀམ་འི་ཐམ་ག་བརྒྱབ་པ་
 ཞིག་ཐོན་སྟབས། གཙང་རྒྱལ་ལ་ཀོ་འབྲས་བརྒྱབ་སྟེ་གཙང་པོར་བསྐྱར་ཅིང་།
 རབ་བྱུང་བརྒྱ་གཅིག་པའི་ཚུ་རྟ་སྟེ་ལོ་༡༧༤༡ ལོར་གྲུ་མི་ཁྲོན་གྱིས་རྒྱལ་དབང་
 ལུ་བ་གཙང་དུ་གདན་ཞུས་དང་འབྲེལ་གཙང་བ་རྒྱལ་བོའི་གཞིས་ཀ་དང་
 བཅས་པོད་ཁྱོན་ཡོངས་ཀྱི་བདག་དབང་སྤུལ་བ་ལ་བརྟེན་ནས་གཞུང་ས་
 དགའ་ལྷན་མོ་བྲང་བ་དབུ་བརྟེས་པ་ཡིན་ནོ། །

རྒྱལ་བ་པཌ་ཆེན་ནམས་གཙོས་དེ་བོ་དག་ལྷགས་པའི་ཆོས་རྒྱུད་འདི་
 ཉིད་རྒྱུ་བ་ཆེད་མདོ་རྒྱད་པ་འགའ་རུ་ལོ་རྒྱ་བ་རྣམས་ཆེད་ཅེས་མས་ཉིད་ཁ་ཆེ། དེ་
 བཞིན་དཔལ་རིས་པོད་དཔག་གིས་གཞུང་ས་དགའ་ལྷན་པོ་བྱང་བཅུགས་

པའི་བྱས་རྒྱུ་ཅི་བས་ཆེ་བ་བཞག་སྐྱོར་གྱི་དོན་རྒྱལ་རབས་སོགས་ལོ་རྒྱུས་
 ཡིག་ཆ་ཁག་ཏུ་གསལ་ཚུལ་གོང་འོག་གི་སྐབས་དུ་མར་བཤད་ཟིན་པ་ལྟར་
 ལགས་ཤིང་། ཡང་གྲིང་དོན་རྒྱལ་རབས་“དེ་ནས་གྱུར་ཕྱིར་ཁྱེད་། ཅོ་ཞེ་ཆོས་
 རྗེ། ས་སྐྱོང་ཐོག་ཆོད་ནམ་རྒྱལ་ཁྱེད་ཐོན་སོགས་འགྲུལ་བ་ལྟོས་ཆེ་བ་ལྟ་སར་
 འབྱོར། དགའ་ལྷན་ཁང་གསར་དུ་ཡར་རྒྱལ་དབང་རིན་པོ་ཆེ་དང་མཇལ་ཞིང་།
 དབང་དང་རྗེས་གནང་སོགས་ཞུས། གཙུག་ལག་ཁང་གི་རྩོམ་པ་པོ་པའ་གཙལ་
 ལྟེང་གྱུ་ཕྱིར་ཁྱེད་ལ་དགེ་ལྷན་བསྟན་པའི་སྤྱི་བདག་ཏུ་གཟེངས་བསྟོད།
 བསྟན་འཛིན་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོའི་ཆོལ་དང་། ཐམ་ག་སྦྱལ་ཞིང་། ... གྱུ་ཕྱིར་
 ཁྱེད་གི་སྐྱུ་དང་། མི་བཟང་ནམས་ལའང་རི་ལྟར་འོས་པའི་ཆོལ་སྦྱལ།”¹⁵
 ཞེས་གསལ་བའི་ཅོ་ཞེ་ཆོས་རྗེ་ཁྱེད་ཐོན་སོགས་སྐབས་དེའི་ཨ་མ་དོའི་སྐྱུ་མགོན་
 དེ་དག་གྱུང་གཞུང་དང་དགེ་ལྷན་བསྟན་པའི་ལ་རྒྱུ་དམིགས་ནས་དབུས་
 སུ་ཡོང་བ་ཞིག་ལས་རང་བཞིན་གྱི་འགྲུལ་བ་དཀྱིས་མ་ཞིག་མ་ཡིན་པ་ཤེས་
 རྟེན་པ་བཅས། ཕྱིགས་གང་ནས་བསྟན་ཀྱང་མདོ་སྐྱོད་འདི་གཞུང་ས་དགའ་
 ལྷན་པོ་བྱང་འཛུགས་མཁན་གྱི་སྟོབས་ཤུགས་གཙོ་བོ་ཡིན་པ་ཤེས་རྟེན་སོ། །

དེ་ལྟར་གྱུ་ཕྱི་ཏན་གྱིས་ཐོག་མར་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་དབང་འོག་དུ་
 བཅུག་ཀྱང་། ཁོ་རང་ལུ་མཐུད་ནས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་མ་བྱས་པར་བོད་ཆོལ་ཁ་
 གསུམ་གྱི་བདག་དབང་རྒྱལ་མཆོག་ལྷ་བ་ཆེན་པོར་སྤུལ་ཅིང་། བཅུགས་མ་
 ཐག་པའི་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་པོའི་གྲིང་གཞུང་སྐྱུ་བཏན་ཡོང་བའི་ཞབས་
 འདེབས་ལ་དམིགས་ནས། གྱུ་ཕྱི་ཏན་ཁོ་རང་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བའི་འོག་གི་དྲག་
 པོའི་དམག་དཔོན་གྱི་ནམ་པ་ལྟ་བུས་དགྲ་ལྟ་ས་དང་དབྱར་དུས་འདས་
 གཞུང་དུ་གནས་གཞི་བཟུང་སྟེ། འདས་པ་ནམས་ལ་འདས་བརྒྱུ་ཤོག་བརྒྱད་
 ཅེས་པའི་དམག་གི་ཤོག་ཆེན་བརྒྱད་བཟོས་པས། ད་ལྟོ་འདས་གཞུང་བ་

དག་གིས་རང་རང་སྐད་པོ་རྒྱུད་པ་ཡིན་པར་འདོད་ཅིང་། སྐད་པོ་ལྷགས་
སྐད་ལྷན་ཆོད་མ་བཞེས་ཏེ་འོ་མ་འཁྱུང་སྐད་ཡང་དར། ལྷ་སའི་སྐད་ལམ་གཏོར་
རྒྱལ་སྐབས་འདམ་གྱི་ཕོ་གསར་དར་མ་བརྒྱ་ཕྱག་ལྷ་སར་སོང་ནས་ཉེན་ཐུག་
འགྲོགས་དགོས་ཤིང་། ལྷ་ལྷན་སྐད་ལམ་ཆེན་མོའི་གཏོར་རྒྱལ་མ་གྲོལ་བར་
གྱི་འདམ་པ་ཡ་སོར་བ་དག་གི་བཟུང་དང་སྤོང་གནས་ཆ་ཆང་ལྷ་ས་ཆོ་བ་
དང་རྒྱན་པོ་བརྒྱུད་ཅུ་ཞེས་པས་ནར་གཏོར་བྱེད་དགོས་པའང་། སྐད་དུས་
གྱི་མེ་ལྷན་གྱི་དཔུང་དམག་འདམ་གཞུང་དུ་བསྐྱེད་པ་ལས་མཆེད་པའི་རྒྱུད་
པ་ལ་མཐོང་བཅོས་སྤྱད་པར་བཤད།

གནས་ཚུལ་དེའི་དབང་གིས་གྱི་མེ་ལྷན་གྱི་སྐས་ད་ཡན་དན་དང་ད་ལི་
དན་སྐགས་གྱིས་ཀྱང་གཞུང་ས་དགའ་ལྷན་ཕོ་བྲང་བའི་མངའ་འོག་གི་དམག་
དཔོན་གྱི་ལས་འགན་བསྐྱབས་ཤིང་། ལྷ་བཟང་དན་གྱིས་ལོ་ངོ་དུ་མའི་རིང་
བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་བྱས། སྐས་རྒྱུད་གཞན་འགའ་ཞིག་མདོ་སྤྱད་མཆོ་སྤོང་སྤྱགས་
གྱི་མགོ་དཔོན་དུ་བསྐྱོས་པའི་ནང་ནས། གྱི་མེ་ལྷན་གྱི་ཆ་བོ་དར་རྒྱལ་པོ་ཤོག་
ཐུ་མཆོ་སྤོང་གཡས་རུའི་སྤྱི་དཔོན་དུ་གྱུར་པ་རོང་བོ་ཤར་སྐལ་ལྷན་རྒྱལ་ཆོ་དང་
མཆོད་ཡོན་དུ་འབྲེལ། དེའི་སྐས་རྒྱུད་ནང་གིས་མགོ་ལོག་དང་འཛམ་ཐང་། ར་
བ། ར་མདོ། མེ་བོའི་སྤྱགས་ལ་དབང་བསྐྱུར་བྱས་ནས་མངའ་ཐང་རྒྱས་ཤིང་།
ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་དབུས་ནས་གདན་འདྲེན་གྱིས་སྤྱོད་བྱང་
བཀྲ་ཤིས་འབྲིལ་གྱི་དགོན་པ་གསར་འདེབས་གྱི་སྤྱིན་བདག་གཙོ་བོ་ཞུས་པས།
དཔོན་རྒྱུན་དང་ངམ་རྒྱལ་པོ་རྒྱུན་དང་ཞེས་བསྐྱེད་ཤིང་། ཉེ་རབས་ནས་སྤྱོད་བྱང་
རྒྱལ་པོ་ལྷང་ཟེར་ཞིང་ད་ལྟའང་དེའི་རྒྱུད་འཛིན་བོད་སྐད་འདྲེས་མར་གྱུར་
པ་རྣམས་སྤྱོད་བྱང་བཀྲ་ཤིས་འབྲིལ་གྱི་སྤྱིན་བདག་གི་གཙོ་བོ་ལྷ་བུར་ཡོད་པ་
ཡིན་ནོ། །

ལ་འབྲེལ་བཞིན་ཡོད། གལ་སྲིད་བདེན་པ་དཔང་བཅུགས་ཀྱིས་ཚུད་དགོས་ན་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་བོད་སྐད་གཞིས་ཀྱི་འབྲེལ་ལམ་དེ་བོད་སྐད་གཞིས་ཁོ་རང་གི་འབྲེལ་ལམ་ཞིག་ལས་མི་རིགས་གཞན་གང་གི་འབྲེལ་ལམ་མ་ཡིན་མོད། ཇུག་པས་སྒྱིན་བདག་གི་དཔྱལ་བ་ལ་མེ་མདའ་བཅུགས་ཏེ་རྒྱ་དངོས་འདི་དག་ཐམས་ཅད་ཇུག་པ་དང་རང་གི་ཡིན་པར་སྒྲིམ་ན་ཇུག་པའི་འདོད་པ་ལྟར་བྱེད་པ་ལས་སྒྱིན་བདག་ལ་རྣམས་པ་གང་མེད་པ་བཞིན་ཡིན་པས། ད་ལྟའི་ཆ་ལ་བོད་ནང་གི་བོད་པ་ནམས་ཆེ་སྟོག་གི་ཉག་ཐག་ལ་འདིགས་ནས་བོད་སྐད་གི་འབྲེལ་ལམ་དེ་རྒྱ་བོད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཡིན་པར་འཆད་དགོས་པའི་དྲུས་ཡིན་ནོ།

ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་ང་ཚོས་སྐབས་དེའི་བོད་སྐད་གི་ལོ་རྒྱུས་ལས་གསལ་བོར་མཐོང་བྱུང་བ་ཞིག་ནི། གཞུང་ས་དགའ་ལྷན་པོ་བྱང་བ་དབུ་བརྟེན་པ་ནས། དབུས་ཀྱི་འདམ་གཞུང་དང་ནག་ཏུ། མདོ་སྨད་མཆོ་སྟོན་སྐད་སྲ་གནས་གཞི་ཆགས་པའི་གྲུ་མི་ལྟན་ཀྱི་རིགས་རྒྱུད་སྐད་པོ་ནམས་བོད་གཞུང་གི་ཆབ་འབངས་ལ་གཏོགས་སྟབས། གཞུང་སྐད་རྒྱལ་བོ་ཡབ་སྐུས་ཞེས་པའི་ཐ་སྟོན་ཆགས་ཤིང་། བོད་འབངས་སྲ་གཏོགས་པའི་སྐད་པོའི་དཔོན་རིགས་ཁག་ཅིག་གིས་མཐུད་ནས་བོད་ཀྱི་ས་གནས་མགོ་དཔོན་གྱི་ལས་འགན་ཁུར་སྤྱོད་ཡང་། ཁོང་ནམས་ཀྱིས་བོད་གཞུང་ལ་ཏུ་ཕྱགས་སྐད་སྐད་དུ་ཁྲལ་སྒྱུབ་འབུལ་བྱས་ཏེ་བོད་ཀྱི་ཡུལ་མིའི་ལས་འགན་ལྷོ་ཁག་ཚུལ་བཞིན་དུ་བསྒྱུབས་པ་ལས། བོད་ཀྱི་ཡུལ་ཚུ་འབྱུང་ནས་ཡུལ་ཁྲིམས་སྲུང་བ་ཅི་ཞུ་མི་དགོས་པའི་དམིགས་བསལ་གྱི་བྱེད་དབང་ལོངས་སྲ་སྒྱུད་མེད་པ་འདི་ཡིན།

སེཾ་ལྟན་ཀྱི་དྲུས་བོད་ཀྱི་དྲུད་བྱིས་དང་མི་གངས་ཅིས་བཤེར་བྱས་ཚུལ་ནི། “མི་ཅིས་དྲུད་གངས་བྱང་བའི་དྲུས། མདོ་སྨད་ནས་པར་ཅིས་ཅིས་པར་འདུག་པས། ག་ཚུ་རབ་ཁ་ན་ནང་སོ་ལ་གཏོགས་པའི་གཞིས་དང་། བྱང་

458 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུ་སྒྲིའི་གཞུང་ཤིང་།

གའི་རྩ་ན་སྒྲ་བ་མཁར་དང་། དེའི་འོག་ན་དེམ་ཁང་གཞིས་སྒྲ་བ་ཡོད་པ་དེ་
ནམས། སྒྲ་མ་འཕགས་པ་ལ་ས་ཡུད་དང་ལུང་གིས་ཡུལ་བས། གན་འཇམ་
(རྟོར་འཇམ་ཡིན་ནམ་སྒྲམ)ལ་སོགས་ཆུ་བོད་ཀྱི་ཁལ་དུད་གང་ཡང་མི་འབྲི་
བར་གང་མར་ཡོད་པ་ལ་རྟོར་སོན་ལྷ་བརྒྱའི་ས་ཡིན་ཟེར་བར་འདུག་གོ།”ཞེས་
སྟག་ཚང་བའི་ཡིག་ཚང་དུ་འབྱུང་།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་སྡེ་སྤྱི་དཔག་
བྱས་བོད་ལ་དབང་བསྐྱར་སྐབས་
ཀྱི་མདོ་སྨད།

དང་བོ། སྐབས་དེའི་བོད་སྤྱིའི་གནས་བབ།

ཐོག་མར་རང་ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་རིག་པ་ལ་དོ་སྣང་ཡོད་མཁན་དག་གིས་
ངོས་འཛིན་གསལ་བོར་གནང་དགོས་པ་ཞིག་ནི། སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩ ལོའི་ཡར་ཕྱིན་
ཀྱི་རང་རེའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་ཁག་སྟོས་མེད་ཐོག་ དེང་སང་རྒྱ་འོག་ཏུ་འཛིགས་
སྒྲུབ་གི་ངང་ལ་བྱིས་པའི་ཕུན་ཚོགས་ཆེ་རིང་གི་དེབ་ཐེར་ཀྱན་གསལ་མེ་ལོང་
དང་། ཐུབ་བསྟན་ཕུན་ཚོས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་པར་རྒྱ་གཞི་ལྟེ་མིག་ རྒྱལ་མོ་
འབྲུག་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིང་བའི་གཏམ་སོགས་དཔེ་དེབ་ཏུ་བསྐྱུན་པ་དང་།
ཆགས་པར་དང་དུས་དེབ་ཁག་ཏུ་ལོ་རྒྱུས་དབྱེ་སྒྲིང་ལས་འཕྲོས་པའི་རྩམ་

ཡིག་འབྲེལ་ཆེན་མོ་ནི་པ་སལ་ཆེར་གྱིས་ཀྱང་ས་སྐྱ་བས་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ཉིལ་
བོར་དབང་བསྐྱར་བྱས་པར་མ་ཟད། ལྷོ་སྤྱི་པག་མོ་གྲུ་བའི་སྐབས་དང་། རྒྱལ་
དབང་ལྷ་བའི་སྐབས་ནམས་སུའང་བོད་ཡོངས་ལ་དབང་སྐྱར་བྱས་པའི་
དངོས་དོན་དེ་ཁས་ལེན་གཙང་མ་བྱས་འདུག་པ་འདི་ཡིན།

ས་པཎ་ཁུ་དཔོན་གྱི་སྤྱི་དོན་གཟིགས་རྒྱུ་ཏེ་ཅང་རིང་བོ་ཡོད་
སྟབས། ཐབས་མཁས་ཀྱི་དོར་འོག་ནས་བོད་ཁྱོན་ཡོངས་ཀྱི་བདག་དབང་
སྐྱེད་ཏེ་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ལ་ཆོས་སྤྱི་ལུགས་གཉིས་ཀྱིས་མངའ་དབང་
སྐྱར་གནང་བར་མ་ཟད། ས་སྐྱའི་དཔོན་ཆེན་ལམ་ལུགས་བརྟགས་པའི་དཔོན་
ཆེན་ནི་རིམ་གྱིས་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ལ་མངའ་དབང་བསྐྱར་བའི་སྐབས་ཆེན་
ཀྱི་ལེའུ་ཞིག་བསྐྱེད་ཟིན་ན་ཡང་། ཕྱིས་ས་སྐྱའི་བདག་ཆེན་བཟང་བོ་དཔལ་
ཀྱི་བརྟན་མོ་བདུན་ལས། རྒྱ་ནག་གི་ཅང་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱ་མོ་ཞིག་བཞེས་པ་ལ་སྲས་
གཅིག་བྱང་བ་རྒྱུད་དུ་ཤི་ཞིང་། གཉིས་པ་དོར་མོ་ལྷ་ད་གན་ལ་སྲས་གཅིག་
དང་སྲས་མོ་གཅིག་གསུམ་པ་མང་མཁར་སོག་སྟེ་མ་ངང་མོ་ལ་དེ་ཕྱི་ཀུན་
དགའ་སྟོ་གོས་བཅས་པ་བཅས་བརྟན་མོ་དེ་གསུམ་གྱི་རིགས་སྲས་དག་ལ་སྟོ་
བྱང་ལོགས་སུ་མ་བྱུང་ཡང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༡༤ ལོར་བདག་ཆེན་བཟང་བོ་དཔལ་
འདས་ནས་བརྟན་མོ་ཕྱི་མ་བཞིའི་སྲས་དག་གི་བར་ལ་མཐུན་ལམ་མ་བྱུང་བས་
སྟོ་བྱང་ཁག་བཞིར་གྱེས་ཤིང་། རིམ་གྱིས་སྟོ་བྱང་ཁག་གིས་ས་རིས་མི་སྟེ་དང་
དབང་ཐང་གོ་ས་བཅད་ནས་ནང་ཁུལ་རྟོག་འདྲིའི་དུ་གྱུར་པ་དང་། ལྷག་པར་
བརྟན་མོ་དག་གི་རིགས་སྲས་མང་བོ་འཕེལ་བས་དཔོན་པོ་ཕྱན་ཡང་རྗེ་མང་དུ་
སོང་ཞིང་། དཔོན་པོ་ཕྱན་ཁག་ནང་ཁུལ་གྱི་རྟོག་འདྲིའི་གསལ་ཐེམ་ནས་བོད་
སྤྱི་དོན་འཕུས་ཤོར་ཉམས་ཞན་དུ་འགོ་བཞིན་ཡོད་ཁར། ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་
ནས་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་ནང་ཁུལ་ནས་ཕག་གྲུ་དང་གཡའ་བཟང་བ་གཉིས་ས་

རིས་མི་རྟེན་ཚུད་པའི་ཁ་མཆུ་ལ་ཐུག་སྐབས། ས་སྐྱའི་དཔོན་པོ་ཁག་གིས་བཀའ་
བརྒྱུད་པའི་ཤོག་ཁག་མི་འབྲ་བ་རེ་རེའི་རྒྱལ་ཆ་བྱས་པའི་མཁུག་འབྲས་སུ་ས་
ཕག་གཉིས་འབྲུག་ཅིང་། རབ་བྱུང་དྲུག་པའི་ས་སྤང་རྟེ་མེ་ལོ་༡༩༤༩ ལོར་
ཕག་གྲུ་བྱང་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་ས་སྐྱའི་སྤྱི་དབང་འཕྲོགས། རབ་བྱུང་
དྲུག་པའི་ཤིང་རྟ་རྟེ་མེ་ལོ་༡༩༥༩ ལོར་ཕག་གྲུ་བྱང་རྒྱལ་ཕུང་ཆེན་གྱིས་
རབ་བཀའ་གིས་ལ་སྟེར་མོ་བཞི་ལྟན་གྱི་སེང་ལྷགས་ཀྱི་ཐོག་དངས་ཏེ་དེས་
འབུལ་སྤྲོ་མང་དང་བཅས་ཏོར་རྒྱལ་པོ་ཐོག་ན་ཐེ་མུར་ལ་འཆམས་འདྲི་བྱེད་
དུ་པེ་ཅིང་ལ་བཏང་ཞིང་། ཏོར་རྒྱལ་གྱིས་ས་སྐྱ་བས་ཐོད་ལ་དབང་བསྐྱར་བྱེད་
སྐབས་ཀྱི་སྤྱི་དབང་ཕུར་ཕུས་སེར་བཞག་ཐོག་ཕག་གྲུ་བ་ཐོད་ཀྱི་དབང་བསྐྱར་
བྱེད་པོར་མངའ་གསོལ་བྱས་པ་ཡིན་ནོ།

ཕག་གྲུའི་རྒྱལ་རབས་འདིའི་སྐབས་ཐོད་ཡུལ་དུ་དུས་བདེ་ཞོལ་
འཇགས་བྱང་ནས་མངའ་འབངས་ལ་བདེ་སྤྱིད་ཆེ་བས་ཀན་མོ་གསེར་ཁུར་གྱི་
དུས་ཞེས་ལོ་རྒྱུས་ནམས་སུ་བསྟགས་བརྗོད་མཛད་ཡོད། འདི་ལ་རྒྱལ་རབས་
བརྒྱུད་བ་དག་གི་ཁྲི་རབས་ནི།

༡ ཏཱ་ལི་སི་དུ་བྱང་རྒྱལ་མཆོན།	༡༩༤༩།༡༩༥༩
༢ ཏཱ་ལི་སི་དུ་འཇམ་དབྱངས་ཤྲུག་རྒྱལ་མཆོན།	༡༩༥༩།༡༩༦༩
༣ སྤུན་ཕུ་གཤས་པ་བྱང་རྒྱལ།	༡༩༦༩།༡༩༧༩
༤ ཆོས་རྩེ་བསོད་ནམས་གཤས་པ།	༡༩༧༩།༡༩༨༩
༥ མི་དབང་གཤས་པ་རྒྱལ་མཆོན།	༡༩༨༩།༡༩༩༩
༦ དབང་གཤས་པ་འབྱུང་གནས།	༡༩༩༩།༡༩༩༩
༧ དབང་ཀུན་དགའ་ལེགས་པ།	༡༩༩༩།༡༩༩༩
༨ ཆོས་རྩེ་དག་གི་དབང་པོ།	༡༩༩༩།༡༩༩༩

༧ སྤྱན་ཐུ་ཆོས་ཀྱི་གྲགས་པ།

༡༤༧༠།༡༤༧༧

༡༠ ངག་དབང་བཀྲ་ཤིས་གྲགས་པ།

༡༤༧༧།༡༤༧༥ བཅས་ཡིན་

ལ། ཕྱི་མ་འདིའི་སྐབས་སུ་མིང་ཙམ་མ་གཏོགས་གཙང་ཁུལ་གྱི་ས་རིས་མི་སྡེ་
པལ་ཆེར་རིན་སྤངས་པའི་མངའ་འོག་ཏུ་ཤོར་བེན་པར་གྲགས། གང་ལྟར་རྒྱལ་
རབས་འདི་བཅུས་རབ་བྱུང་དྲུག་པའི་ས་སྤངས་སྤྱི་ལོ་༡༩༤༧ ལོ་ནས་རབ་བྱུང་
དགུ་བའི་མཇུག་གི་ཤིང་སྤངས་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༥ ལོའི་བར་གྱི་ལོ་ངོ་༡༡༥ རིང་བོད་
ཀྱི་རྒྱལ་སྲིད་ལ་མངའ་དབང་བསྐྱར་བ་ཡིན།

རབ་བྱུང་དྲུག་པའི་ས་སྤངས་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༥ ལོར་རྒྱ་མི་ཐེ་ཅུ་ཏུ་ཀུའུ་ཡོན་
ཀྱང་བྱ་བས་ཞིང་བའི་ཁྱེན་ལངས་སྟོབས་ཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས་ཆེན་པོ་ཏོར་
ཀྱི་རྒྱལ་རབས་མཇུག་སྤྱི་ལོ་ཏེ་རྒྱ་ནག་མིང་རྒྱལ་རབས་བཅུགས་ཤིང་། མིང་
རྒྱལ་རབས་ལ་ཐད་ཀར་བོད་ཀྱི་ནང་སྲིད་ལ་ཐེ་ཅུས་བྱེད་པའི་རྒྱས་པ་ཆེན་
པོ་མ་བྱུང་བར། སྤར་ཆེན་པོ་ཏོར་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་བོད་ལ་འཛིན་པའི་སྲིད་
དྲུས་སོར་གནས་ལྟ་བུས། སྐབས་དེའི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཆེན་སྟོབས་ཤུགས་ཆེ་ཤོས་
པག་གྲུ་རིམ་བྱོན་ལ་ཏའི་སི་ཏུ་སོགས་གོ་མིང་ཙམ་ཕུལ་ཏེ་དོན་གྱིས་པག་གྲུའི་
སྲིད་འཛིན་རིམ་བྱོན་གྱིས་བོད་ཡོངས་ལ་དབང་བསྐྱར་བྱས་པ་ཡིན་ལ། རིམ་
གྱིས་མིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་ཀམ་སྤྱི་ཕྱིང་ལའང་ཏའི་སི་ཏུ་སོགས་ཀྱི་ཆེ་བསྟོད་
ཙམ་ཕུལ་བ་ལས་མིང་རྒྱལ་རབས་རང་གིས་ཐད་ཀར་བོད་ལ་དབང་བསྐྱར་བྱས་
པའི་ལོ་རྒྱུས་ནི་མི་སྤྱང་།

སྤར་ཏོར་སོག་དང་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་པོ་ཆོས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་མར་མཆན་
གནས་དང་ཐམ་ག་ཡི་གེ་སོགས་ཕུལ་བ་ལ། དེང་སང་སྲིད་ཕྱོགས་ཀྱི་གོ་དོན་
དང་འགྲེལ་བཤད་རྒྱག་རྒྱང་བྱས་ན་མི་འཆོམ་སྟེ། དཔེར་ན། འབྲི་གྲང་གདན་
ས་བཅུ་བདུན་པ་རིན་ཆེན་རྣམ་རྒྱལ་ཆོས་ཀྱི་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཆན་ལ། རྒྱ་ནག་

བརྒྱུད་ནས་ས་གནས་ཁག་གི་སྤར་ཡོད་དཔོན་རིགས་ནམས་ཀྱི་དཔོན་མིང་
མ་ཉམས་ཀྱང་། མང་ཆོགས་ཀྱིས་དད་པ་བྱེད་ཡུལ་དགོན་སྡེ་དང་སྤྱི་ལོ་ཁག་
དང་མཉམ་འབྲེལ་བྱེད་དགོས་སྟབས། རྩོགས་གཅིག་ནས་ས་གནས་དཔོན་
རིགས་ཆོའི་དབང་ཤུགས་རྩེ་བརྟན་དུ་སོང་བ་ཡིན་མོད། རྩོགས་གཞན་ཞིག་
ནས་མང་ཆོགས་ཁྲོད་དོན་རྒྱུ་བྱུང་ཆད་རང་འདོད་ལྟར་ཐག་གཅོད་བྱེད་
སྟབས་མི་བདེ་བར་གྱུར་པའང་ཡིན།

སྐད་ཆ་གཞན་ཞིག་གི་ཐོག་ནས་བཤད་ན། འདི་ནི་ས་སྐྱ་བས་ཆོས་
སྤྱི་དུང་འབྲེལ་གྱི་ལམ་ལུགས་དངོས་སུ་ལག་ལེན་བསྟར་བའི་སྐབས་རྒྱུ་
བོད་ཁྱོན་ཡོངས་ལ་བྱུང་གདུལ་དུ་སོང་བའི་མཆོན་ཉགས་ཤིག་དང་། བདེ་
ལམས་སྟོད་སྐྱད་དང་མངའ་རིས་སོགས་རྩོགས་མཐའི་སྤྱི་གུ་མང་བོ་ཡུལ་
དབུས་སུ་སོང་ནས། སྤྱི་དཔོན་སྒྲགས་མ་གང་ཞིག་ལས་ཆོས་གཞུང་ལ་སྦྱངས་
ཤིང་ཆོའོ་དང་ཐམ་ག་སོགས་བསྐྱམ་ནས་རང་རང་གི་སྤྱི་ལོ་ལ་བྱིར་ཕེབས་
ཏེ། དགོན་སྡེ་འདུགས་སྐྱབ་བརྒྱུད་ནས་ཡུལ་ལུང་རང་རང་གི་སྤྱི་དཔོན་
སྒྲགས་མར་འགྱུར་གྱིན་ཡོད་པའི་དུས་སྐབས་ཤིག་ཀྱང་ཡིན།

སྤྱིར་བོད་ལ་མི་མེད་དུ་སྤྱི་ལོ་མངའ་དང་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་བསྟར་ཆགས་
སུ་བྱིས་པ་ཞིག་ཏེ་ལམ་མེད་པ་ལྟར། བདེ་སྐྱད་ལའང་སྤྱི་ཡོངས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཤིག་
ཙམ་ནས་མེད་སྟབས། ཕྱི་སྤྱི་པག་མོ་གྲུ་བས་བོད་ལ་མངའ་དབང་བསྐྱུར་
སྐབས་ཀྱི་བདེ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་ཆགས་ཤིག་སུས་ཀྱང་མི་རྣམས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་
མོད། ཡིག་ཆ་འགའ་རེའི་ཟུར་ན་འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་ཆོག་འབྲུག་ལ་ཆེན་རེ་རྟེན་
རྒྱ་མེད་པའང་མིན་ཏེ། དཔེར་ན། འབྲི་གུང་སྒྲོབ་པ་འཛིག་རྟེན་མགོན་པོ་
དགུང་ལོ་དོན་གསུམ་པ་རབ་བྱུང་བཞི་བའི་མེ་བྱི་སྟེ་སྟེ་ལོ་༡༡༥ ལོར། འབྲི་
གུང་དུ་དགེ་འདུན་ཁྲི་ཆོ་བཙེན་བརྒྱུད་འདོམས་པ་ལས་ཆོས་རྩེ་སུན་ཆོགས་རྒྱ་

མཆོག་ཅོས་པའི་སློབ་མ་མང་པོ་ཉེ་མེ་དང་། གྲུ་གེ་ གྲུ་ཡ་སྐང་། མང་ཡུལ། སྤྱ་
རངས་སོགས་སུ་འབྲི་གྲང་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་བསྟན་པ་དར་སྤེལ་བྱེད་པར་
བཏང་། འདྲུག་པ་དང་།

ཡང་འབྲི་གྲང་འཇིག་རྟེན་མགོན་པོའི་དངོས་སློབ་འབྲི་གྲང་རིན་ཆེན་
བཟང་པོ་དང་། ཆོ་བཞིའི་དགེ་བསྟན། ཅོང་ཁའི་རྟོག་བཟང་སོགས་གྲུབ་པ་
ཐོབ་པའི་རྣལ་འབྱོར་བ་གཙོ་འཁོར་འགའ། འབྲི་གྲང་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་
བསྟན་པ་སྤེལ་ཆེད་ཡུལ་མདོ་སྣང་ཕྱོགས་སུ་བཏང་ཐེབས་སྐབས། སྐག་ཆང་
ལྷ་མོ་བརྒྱུད་གཡའ་རིའི་ཚོག་ལུང་དུ་ཐེབས་ནས་སྐྱབ་པ་མཛད་ཅིང་སྤྱ་བདུད་
བཅན་གསུམ་དམ་ལ་བཏགས། དེ་དག་གི་ཁ་གཏོན་དུ་མགར་བའི་སོལ་ཁུང་
དུ་གྲགས་པའི་གནས་སུ་(ད་ལྟ་ཉི་ཉགས་རི་བཅོམ་)མགར་ཉི་ཆར་གྲགས་པའི་
མཆོད་རྟེན་མགོ་མཚུག་བསྐྱོག་པར་བཅུགས། རི་མཐོན་པོའི་མདོར་དུང་
གཡས་འབྲིལ་གྱི་མཆན་མ་ཡོད་སར་(ད་ལྟ་གཉེར་ལུང་དགོན་པའི་རྒྱབ་
རི)གཉེར་མང་པོ་སྤྲས། བྲག་ལྷ་མགོན་པོའི་རྩ་མགོན་པོ་ཞལ་བཞི་བའི་ཞལ་
གཟིགས་ཉེ་སྤར་བྲག་དེ་ལ་ཐེམ་པ་དང་། གཞན་ཡང་། ས་འདུལ་གྱི་རྩོམ་འབྲུམ་
དང་ལབ་ཅེ་འགའ་རེ་ཡང་བཅུགས་པར་གྲགས་སོ།

མཁས་པ་འབྲི་གྲང་མི་གསུམ་དུ་གྲགས་པ་གནས་འདིར་བཞུགས་
སྐབས། ཡུལ་འདིར་ཕུར་སྐྱོར་བཅོམ་པའི་སྤེལ་དེར་བཞུགས་པའི་གསང་སྤྲུལ་
འཆང་བའི་རྣལ་འབྱོར་བ་ཉན་པོ་ལྷ་རྒྱལ་དུ་གྲགས་པ་དེ་འབྲི་གྲང་རིན་བཟང་
བའི་སློབ་མར་གྱུར་ཉེ་འབྲི་གྲང་མཁས་པ་རྣམ་གསུམ་གྱིས་སྐྱབ་པ་མཛད་པའི་
ཤུལ་དུ། ལྷ་མའི་བཀའ་བཞིན་རབ་བྱུང་བཞི་བའི་ཆུ་ཉ་སྤྱི་ལོ་༡༡༡༡ ལོར་
ཕྱོགས་དེའི་གྲུ་རྒྱན་འགའ་བསྐྱུས་ཉེ་དགོན་རྒྱུང་ཞིག་གསར་འདེབས་མཛད་
ཅིང་འདྲུ་ཁང་ཞིག་ཀྱང་བཞེངས། དེ་ནས་བཟུང་གཉེར་ལུང་དགོན་དུ་གྲགས།

དེ་དུས་དགོན་པའི་ཡི་དམ་གཙོ་བོ་རྟ་མགིན་ཡང་གསང་དང་རྡོ་རྗེ་སྤར་བ་ལ་
བྱེད་པས། བཀའ་རྒྱུ་འདྲེས་མའི་གྲུབ་མཐའ་འཛིན་པའི་སྡེ་ཞིག་དུ་སྤང་།²
ཞེས་གསུངས།

མདོ་སྐྱད་ཆོས་འབྱུང་དུ་“འབྲི་གྲང་འཛིན་རྟ་མགོན་པོའི་དངོས་
སྟོབ་འབྲི་གྲང་སྐུ་མ་རིན་ཆེན་བཟང་བོ་དཔོན་གཡོག་ས་བྱི་ལོར་འདི་ཕྱགས་
སུ་ཐེབས་པའི་ལོ་རྒྱུས་སྤང་ལ།”³ ཞེས་དང་། “དེ་ལྟར་ན་རབ་བྱུང་གཉིས་
པའི་ཚུ་ཕག་ལ་འབྲི་གྲང་འཛིན་རྟ་མགོན་པོ་འབྱུངས་པའི་ཉེར་ལྷ་བ་མེ་ཕག་
ལ་ཕག་མོ་གྲུ་བའི་མདུན་དུ་ཐེབས་པའི་བྱི་ལོའི་ས་བྱི་དེ་ཡིན་དགོས་ཤིང་།”
ཞེས་གསུངས་པ་ལ་བརྟག་ན་ས་བྱི་དེ་ནི་རབ་བྱུང་གསུམ་པའི་ས་བྱི་སྟེ་སྟེ་ལོ་
༡༡༥༩ ལ་འཁེལ་སྟབས། མདོ་སྐྱད་དུ་འབྲི་བསྟན་ཐོག་མར་བྱུང་དུས་ངོས་
འཛིན་བྱེད་ཐུབ་ཅིང་། འབྲི་གྲང་མཁས་པ་མི་གསུམ་མདོ་སྐྱད་རེབ་གོང་
སོགས་སུ་བཞུགས་ནས། ཆོ་བཞིའི་དགེ་བསྟན་གྱི་རྒྱུད་པ་ལས་རེབ་གོང་ཆོ་
བཞི་དང་། ཨ་གོང་། ཡི་ངགས་གསུམ་ལ་སྟགས་རྒྱུད་ནུས་མཐུ་ཅན་མང་བོ་
བྱུང་བ་སོགས་རེབ་གོང་གི་སྐྱབས་སུ་འཆད་པར་འགྱུར་རོ།

གང་ལྟར་རབ་བྱུང་གསུམ་པའི་ས་བྱི་སྟེ་ལོ་༡༡༥༩ ལོ་ནས་རབ་བྱུང་
བཅུ་བདུན་པའི་ཚུ་རྟ་སྟེ་སྟེ་ལོ་༡༠༠༩ བར་ལོ་ངོ་༤༩༤ སོང་ཡོད་པ་འདིས།
འབྲི་བསྟན་མདོ་སྐྱད་དུ་དར་བའི་དུས་ཡུན་ཅི་སྟོན་པ་མ་ཡིན་པར། ཆོས་
ལུགས་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ཀྱི་མཐའ་དབུས་ལ་ཆོས་སྤྱང་བྱུང་
འབྲེལ་གྱིས་དབང་བསྐྱར་བྱས་པའམ། ཆོས་སྤྱང་བྱུང་འབྲེལ་གྱི་མང་གཞི་ལྟན་
པའི་སྐད་པོན་སྟགས་མའི་མ་ལག་གིས་བོད་ཁྱིམ་ཡོངས་ལ་དབང་བསྐྱར་བྱས་
པ་མཆོན་བཞིན་ཡོད། བཀའ་བརྒྱུད་གསེར་མེད་དུ་འབྱུངས་ཡུལ་མདོ་སྐྱད་
ཁང་གསར་ནས་ཡིན་པ་ནས་མཁའ་རྒྱལ་མཆོན་ནས། མཆོན་གཞན་ལ་བྱི་

བ་ཆེན་པོར་གྲགས་པ་འབྲི་གྲང་དུ་བྱོན་ནས་སྐྱབ་པ་འདིག་ཉེན་མགོན་པོ་སླ་
མར་བསྟེན་ནས་གྲུ་བ་པ་བརྟེན་གྱིང་། སྐྱ་ཆེན་མཐར་འཇཉ་ལུས་བརྟེན་པར་
བཤད་པ་ལྟ་བུ་དང་། གོང་དུ་བྲངས་པ་མདོ་སྨད་དུ་ཕེབས་པའི་འབྲི་གྲང་
མཁས་པ་མི་གསུམ་གྱི་ནང་ཆན་ཚོང་ཁའི་རྡོར་བཟང་དང་ཆོ་བཞུའི་དགེ་
བསྟེན་གཉིས་ཀྱང་། མདོ་སྨད་ནས་འབྲུངས་པར་སྤང་སྟེ། རྡོར་བཟང་གི་
མཆན་ཟུར་དུ་ཚོང་ཁ་གསལ་པོར་ཡོད་པས་ཤེས་སྟེ་ཞིང་། ཆོ་བཞུའི་དགེ་
བསྟེན་ཡང་རེབ་གོང་ཆོ་བཞུའི་ནས་ཡིན་ཤས་ད་ཅང་ཆེ་སྟེ། ཁོང་ནམས་དང་
ཐོག་མདོ་སྨད་དུ་ཕེབས་སྐབས་སྟག་ཆང་ལྟ་མོ་དང་གནམ་ལྟ་ཤོར་གཙང་
བརྒྱད་རེབ་གོང་དུ་ཕེབས་ནས་རྒྱན་བཞུགས་གནང་བ་དེ་ཡང་། ཆོ་བཞུའི་
དགེ་བསྟེན་རེབ་གོང་ནས་ཡིན་སྟབས་མཁས་པ་གཞན་པ་གཉིས་རང་གི་སྐྱེ་
ཡུལ་ལ་གདན་འདྲེན་བྱས་པར་སྤང་བས་དབྱུད་པར་མཛོད།

གསུམ་པ། རྩི་ཚོང་ཁ་བས་རིག་གཞུང་ གསར་བརྩོན་དང་བོད།

རབ་བྱུང་གསུམ་པའི་ས་པག་སྟེ་སྤྱི་ལོ་༡༡༧༩ ལོར་འབྲི་གྲང་སྐྱོབ་པ་
འདིག་རྟེན་མགོན་པོས་འབྲི་གྲང་ཐེལ་བྱང་རྒྱུ་སྤྱི་ལོ་༡༡༩༩ ལོར་ཆོས་
རྩི་ཚོང་གྲུབ་རིག་ཆེན་མདོ་སྨད་དུ་སྐྱུ་འབྱུངས་ཤིང་། ཕྱིས་དབུས་སུ་བྱོན་ནས་
སྟེ་ཐང་བཀྲ་ཤིས་སེང་གེ་སོགས་ལས་པར་བྱིན་དང་། བཙོམ་ལྟན་རིག་རལ་
ཁྱི་བྱ་ཆེན་སྟོང་སྟོན་རིགས་པའི་སེམས་ལས་ནམ་འགྲེལ། སྐབས་དེར་ཀུན་མཁྱེན་
དུ་འབོད་པ་བྱ་སྟོན་རིག་གྲུབ་དང་ལྟན་དུ་ཆོགས་དབུས་སུ་གཞུང་ལུགས་བཟོ་
སྟངས་མཛད་ནས་དམ་བཅའ་ལེགས་པར་བཟོ་སྟབས། ཤར་ཕྱོགས་རིགས་པའི་
དཔལ་བོ་ཞེས་པའི་སྟན་པ་འབར། སྤྱི་ལོ་ལྟེ་ཤེས་དཔལ་བཞེས་པ་ལས་
འདིགས་བྱེད་སོགས་སྟབས་ཕྱོགས་ལ་སྦྱངས་ཤིང་། མཆིམས་སྟོང་བཟང་གྲགས་
པའི་མདུན་དུ་མདོ་སྨད་ཀྱི་ཆོས་མང་པོ་གསན་སྐབས་ཤིག་ལ། རྩི་ཚོང་གི་
གནས་དང་གདུལ་བྱ་མདོ་སྨད་དུ་ཡོད་ཅེས་པའི་ལུང་བསྟན་ཐེབས་པ་ལ་
བརྟེན་ནས་ཕྱིར་མདོ་སྨད་དུ་ཐེབས་ནས་ཤིང་ཀུན་སྟེ་གསར་དགོན་གྱི་མཁན་
པོ་མཛད་སྐབས། དབུས་ནས་སྟེ་ཐང་བཟོ་བའི་ཅན་གྱི་མཁན་པོར་ཐེབས་
དགོས་པའི་གསོལ་བ་བཏབ་པ་ལྟར་སྤྱི་ལོ་ལྟེ་ཤེས་དཔལ་བཞེས་དབུས་སུ་

ཕྱོག་། དངོས་ཆས་འཕོར་ཆེན་བསྐྱམས་པ་ལས་སྟེ་ཐང་བདེ་བ་ཅན་དང་སྤར་
ཐང་སོགས་ཀྱི་དགེ་འདུན་གྱི་ཆོགས་ལ་བསྟེན་བཀུར་བྱ་ཆེན་པོ་དང་གཙུག་
ལག་ཁང་བཞེངས། ཡབ་ཆོས་སྤངས་སུ་རྟོགས་ལྡན་བསམ་གཏན་དཔལ་བ་
ཞེས་པ་ལས་ཞི་བྱེད་གཅོད་ཀྱི་སྒྲོར་གསན་ཅིང་། སྐབས་པ་ལ་ཅེ་གཅིག་དུ་བསྐྱེལ་
བས་ཞི་ལྷག་ལ་དབང་ཐོབ་སྟེ་བྱག་རྩ་ཆེན་པོའི་རྟོགས་པ་འཁྱུངས་པར་གྲགས།

རིམ་གྱིས་མདོ་སྨད་དུ་ཕེབས་ནས་ཤ་སྤང་དུ་(རེབ་གོང་ཤ་སྤང་ཡིན་
ནམ)དགོན་པ་ཞིག་བཏབ་སྟེ་དཔོན་པོ་ཤུག་བཟང་པོ་གདན་སར་བསྐྱོས།
རབ་བྱུང་དྲུག་པའི་ས་མོ་སྤང་སྟེ་སྟེ་ལོ་༡༩༤༤ ལོར་ཞུ་སེར་བསྟན་པའི་ཚུ་
མགོར་གྲགས་པ་བྱ་བྱུང་ཐེག་ཆེན་ཡོན་ཏན་དར་རྒྱས་སྤང་བཏབ། རྩོམ་
ཁ་བ་ཆེན་པོའི་ཡབ་ཡུམ་གཉིས་ཀྱིས་གདན་འདྲེན་ཞུས་པ་བཞིན་སྐྱེ་འབྱུང་
ཚུ་དཀར་རི་ཁྲོད་དུ་ཕེབས་སྐབས་འཁྱུངས་ནས་རིང་པོར་མ་སོང་བའི་རྩོམ་
ཁ་བ་དེ་ཉིད་ཡབ་ཡུམ་གཉིས་ལ་བསྐྱུངས་པ་ལྟར་འབྱུང་བར་ཁས་སྤངས་པ་
བཞིན། རྩོམ་དཀར་ལོ་བཞི་བར་ཕེབས་སྐབས་སྤར་གྱི་ཁས་ལེན་ལྟར་ཆོས་རྩོམ་
དོན་རིན་པར་སྤུལ་བ་ནས་བཅུ་དྲུག་པར་དབྱུས་སུ་མ་བྱོན་བར་ཡིན་དམ་གྱི་
རྩོམ་གནང་སོགས་ཆོས་སྒྲོར་ཆ་ཆང་བསྐྱབས་ཤིང་། དབྱུས་སུ་ཕེབས་ཁར་
རྩོང་བརྒྱུད་དང་འགོ་འདྲུག་སྟོད་ལམ། སྟོབ་གཉེར་གནང་ལུགས་སོགས་ཞལ་
གདམས་གནང་བས་རྩོམ་པོ་ཆེས་བཀའ་རིན་ཆེ་བའི་སྤེལ་མར་བཟུང་བ་ཡིན།

འདི་བ་འཁྱུངས་ཡུལ་སྒྲོར་མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང་དུ། “མདོ་སྨད་
བསྟན་པའི་མེས་པོ་ཆོས་རྩོམ་པ་རིན་ཆེན་ཡུལ་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་རྩུད་
འདིར་སྐྱེ་འཁྱུངས། འཁྱུངས་ཡུལ་ཡི་གེ་རྣམས་སུ་མི་གསལ་ཡང་རེབ་གོང་དོན་
རིན་ཉིན་ཡིན་ཟེར་མཁན་སྤང་།”⁴ཞེས་པ་ཙམ་ལས་མ་བྱུང་ཞིང་། ཉེ་རབས་
ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྐོར་བཞེད་ཏན་ཞབས་བྱུང་བས་རེབ་གོང་ཤ་སྤང་ཡིན་པར་གསུངས་

པ་དང་། གཞོན་སྐྱེས་ལ་ལས་རིལ་གོང་དོན་རིན་ཞིན། ཡང་ལ་ལས་གཅན་
 ཆའི་སྒྲིང་ར་ཡིན་པར་འདོད་པ་བཅས་ཆོག་ཐག་གཅོད་དཀའ་ཡང་། བདེ་
 སྐྱོད་ཆོས་འབྱུང་དུ་“ཐོན་བྱ་ཆང་”དུ་གཞིན་ཆོན་བྱུང་མེད་ཅིག་ཡོད་པས་
 གསོལ་ཆོག་སྤངས་པར་གསུངས་པ་ལ་བརྟགས་ན་སྒྲིང་ར་ཡིན་ཤས་ཆེ་
 ཅས་ཡོད་པས་བརྟག་པར་བྱའོ།

བྱ་ཁྱུང་དགོན་པ་བཏབ་ནས་ལོ་བདུན་པ་རབ་བྱུང་དྲུག་པའི་མེ་བྱ་སྤྱི་ལོ་
 ༡༡༥༦ ལོར་རྟོགས་ལྡན་འཇམ་དཔལ་རྒྱ་མཚོ་མདོ་སྐྱོད་ཅོང་ཁ་ནས་
 རྒྱ་འབྲུངས་ཤིང་། དགུང་ལོ་བཅོ་བརྒྱད་པར་དབུས་སུ་ཕེབས། ལྷ་མ་ཞོ་ཡུང་
 ཆོ་ཁ་བ་དང་། རྟག་ཡུང་ལོ་ཙྰ་བ། སློབ་དཔོན་དགོན་མཚོག་སེལ་སྤྱོད་སྤྱོད་
 བསྟེན་ཏེ་མདོ་སྤྱོད་ཀྱི་གཞུང་ལ་སྦྱངས་པར་མ་བཟད། རྗེ་ཅོང་ཁ་བ་སློབ་བཟད་
 གྲགས་པའི་དཔལ་སྤྱོད་མའི་གཙོ་བོར་བཟུང་སྟེ་གཞུང་ལུགས་སྤྱི་དང་། རྒྱ་
 པར་མདོ་སྤྱོད་ཀྱི་གཞི་སྤྱོད་ཀྱི་གནད་བསྟུས་པའི་དགེ་ལྡན་སྟན་བརྒྱུད་ཀྱི་
 གདམས་པ་ཡོངས་སུ་རྒྱུགས་པ་གསན་བཞེས་ཆོག་བརྒྱུད་མཛད་དེ། རྒྱ་
 བསྟེན་སྤྱི་དང་ཁྱུང་པར་རི་ཐོ་དགེ་ལྡན་པའི་བསྟེན་པ་རྒྱས་པ་ལ་འཕྲིན་ལས་
 ཆེ་བའི་སྐྱེས་ཆོན་དམ་པ་ཞིག་ཡིན་ནོ།

རྟོགས་ལྡན་པ་འབྲུངས་པའི་ཕྱི་ལོ་སྟེ་རབ་བྱུང་དྲུག་པའི་མེ་བྱ་སྤྱི་ལོ་
 ༡༡༥༧ ལོར་རྗེ་ཅོང་ཁ་བ་སློབ་བཟད་གྲགས་པའི་དཔལ་མདོ་སྐྱོད་ཅོང་ཁ་འཕྲུལ་
 ཆ་རྒྱ་འབྲུལ་དུ་འབྲུངས་ཤིང་། དགུང་ལོ་གསུམ་པ་སྤྱི་ལོ་༡༡༥༠ ལོར་ནགས་
 ཡོན་ཤ་བ་རྗེ་ཞེས་པར་ཀམ་སྐྱེས་ཕྱིར་བཞི་བ་རོལ་བའི་རྗེ་རྟོག་གོང་མ་ཐོ་
 གན་ཐེ་ཐུར་གྱིས་གདན་དྲངས་པ་ལྟར་ཕོ་བྲང་དུ་ཕེབས་ལམ་ནས་དགེ་བསྟེན་
 གྱི་རྟོམ་པ་འབྲུལ་བཞེས་ཀྱིས། ཀུན་དགའ་སྦྱང་བོ་ཞེས་པའི་མཚན་གསོལ་དང་
 འབྲེལ་སྐྱེས་བྱུང་མ་པ་ཡིན་པར་ཡུང་བསྟན། དགུང་ལོ་བཞི་བར་ཡབ་ཡུམ་

གཞིས་ཀྱིས་སྤར་གྱི་ཁས་ལེན་ལྟར་ཆོས་རྩོམ་གྱི་རིན་ཆེན་ལ་ཕུལ། བདེ་
མཆོག་དང་གྱི་རྩོམ་སོགས་རྒྱུད་སྤྲེགོང་འོག་དུ་མའི་དབང་གནང་ནས་གསང་
མཆན་དོན་ཡོན་རྩོམ་གསལ། དགྲུང་ལོ་བདུན་པར་ཆོས་རྩོམ་གྱི་རིན་
ཆེན་གྱིས་མཁན་པོ་དང་། ཀུན་བཞུགས་ལྷན་པུང་རྒྱུ་གྱིས་སློབ་དཔོན་མཛད་
དེ་དག་ཚུལ་གྱི་སྒྲིམ་པ་འབྲུལ་བཞེས་དང་། མཆིམས་སློབ་བཟང་གྲགས་པའི་
ལུང་བསྟན་ལྟར་མཆན་ལ་སློབ་བཟང་གྲགས་པ་གསལ། དགྲུང་ལོ་བཅུ་དྲུག་
པར་དབུས་སུ་བྱོན་སྐབས་ཆབ་མདོ་ནས་འབྲི་གྲང་བའི་འབྲུལ་དཔོན་ལྷན་མ་
རིན་ཆེན་དཔལ་བྱ་བས་གདན་དངས་ཏེ་དགྲུང་ལོ་བཅུ་བདུན་སྟེང་འབྲི་གྲང་
ཐེལ་དུ་ཕེབས། (ནམ་ཐར་ལ་ལར་བཅུ་བདུན་སྟེང་དབུས་སུ་ཕེབས་པར་
བཤད་པ་ནི་ལམ་བར་ནས་ལོ་སར་བར་སྟམ་)སྟུན་སྤྲེལ་གྱི་རྒྱལ་བོ་དང་
མཛལ་ནས་ཐེག་ཆེན་སེམས་བསྐྱེད་མཆོད་པ་དང་ཕྱག་ཆེན་ལྷ་ལྷན་སོགས་
གསན་རིམ་བཞིན་ཆོལ་གྲང་ཐང་དུ་སྟུན་པ་དཀོན་མཆོག་སྐྱབས་ལས་གསོ་
དབྱེད་དང་། སྟེ་ཐང་བདེ་བ་ཅན་དུ་སྟེ་ཐང་བ་བཀྲ་ཤིས་སེམས་། གདན་ས་
བ་དགེ་བསྐྱོངས་པ། སློབ་དཔོན་ལྷ་རྒྱུ་པ། བདེ་བ་འཇམ་རིན་པ་སོགས་
ལས་མདོན་ཉོགས་རྒྱུ་ཅ་འགྲེལ་དང་བྱམས་ཆོས་ཕྱི་མ་ནམས་ལ་གསན་
བསམ་མཛད། ཞ་ལུར་མཁན་ཆེན་རིན་ཆེན་ནམ་རྒྱལ། ས་བཟང་དུ་ས་བཟང་
པཎ་ཆེན་མ་ཏི། རོ་མོ་ནང་དུ་ཆོས་རྩོམ་སྤྲེགས་ལས་ནམ་རྒྱལ་སོགས་ལས་ཆོས་
བཀའ་མང་དུ་གསན་ཅིང་། ཆེ་ཆེན་དུ་རྩོམ་གྱི་མཁས་དབང་ཉ་དཔོན་ཀུན་
དགའ་དཔལ་བ་ལས་པར་བྱིན་དང་། རྩོམ་ལྷན་པུང་གི་མཁན་ལ་ལས་ཆོས་
ལྷན་ལས་མཛོད། རྒྱུར་མོ་ལུང་བའི་མཁན་པོ་སློབ་གསལ་ལས་འབྲུལ་མཛོད།
ཡང་རྩོམ་ལྷན་པུང་ལ་དང་ལོ་ཚུ་བ་དོན་བཟང་སོགས་ལས་ཆོད་མའི་
སྟོན། རེད་མདའ་བ་དང་འཇམ་རིན་པ་སོགས་ལས་དབུ་མ། ལུང་བོ་ལྷས་

བ་ལས་ཡོག་སོགས་རྒྱུད་སྡེ་འོག་མ་དང་། རེད་མདའ་བ་དང་གོང་གསུམ་བདེ་
 ཆེན་པ་སོགས་ལས་གསང་འདུས་སོགས་སྒྲ་མེད་ཀྱི་རྒྱུད། སྒྲ་མ་ཆོས་ཀྱི་དཔལ་
 བ་ལས་དུས་ཀྱི་འཁོར་ཡེད་སྒྲོར། ཡོ་ཆེན་ནམ་བཟང་བ་དང་ས་བཟང་མ་ཏི་
 པཎ་ཆེན་སོགས་ལས་སྟོན་ངག་དང་སྡེ་བ་སྦྱར་སོགས། རྟོགས་ལྡན་ཡེ་ཤེས་
 རྒྱལ་མཆོད་ལས་རྩིས་ཀྱི་སྒྲོར་གསན་བཞེས་མཛད་པ་སོགས། དང་པོར་དམན་
 པའི་བརྟུལ་ཞུགས་ཁོ་ན་སྦྱར་སྒྲུང་ས་ཏེ་མཁས་པའི་བཤེས་གཞན་ཤིན་ཏུ་མང་
 བོ་བསྟེན་ནས་གཞུང་ལུགས་ལ་ཐོས་པ་གཤིས་ཕྱིན་པ་བཅའ་བ་དང་། བར་
 དུ་ཐོས་པའི་དོན་ལ་སྦྱོར་འདོགས་དང་ཐེ་ཆོམ་ཡོངས་སུ་བསལ་ནས་མདོ་དང་
 བསྟན་བཅས་ནས་རི་ལྟར་བསྟན་པའི་དོན་རྣམས་གདམས་ངག་དུ་ཤར་བ་
 དང་། མཐའ་མར་རང་གི་རྒྱུད་སྡེ་དང་དུ་སྦྱར་ནས་ཉམས་སུ་སྒྲུངས་སྟོབས་ཀྱིས་
 ས་ལམ་གྱི་མངོན་རྟོགས་སུགས་རྒྱུད་ལ་འཁྲུངས་པ་ན། རང་གིས་རི་ལྟར་
 ཉམས་སུ་སྦྱངས་པའི་ཉམས་རྟོགས་རྣམས་ཕྱི་རབས་གདུལ་བྱའི་ཆེད་དུ་
 གཞག་ཕྱིར་ཆོམ་པ་ལེགས་བཤད་ཀྱི་དགའ་སྟོན་བསྟུལ་བ་སྟེ་མདོར་ན། སྐབས་
 དེའི་དབུས་གཙང་གི་ཆོས་རྒྱུད་བྱུང་མཐའ་ཁག་གི་མཁས་པའི་དབང་བོ་ཡིད་
 ཆད་བསྟེན་ཏེ་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་བཤད་སྟོལ་མི་འདྲ་བ་རྣམས་ལ་ཕུ་ཐག་ཆོད་
 པའི་ཐོས་པ་བཅའ་ཀྱང་། ཐོས་ཆད་ཐམས་ཅད་ཆད་མར་བཟུང་བའང་མ་
 ཡིན་པར་མདོ་དང་ཤིང་རྟ་ཆེན་པོ་དག་གི་བཀའ་སྟོལ་དང་མཐུན་མིན། རང་
 གི་རྒྱུད་སྡེ་དང་དུ་སྦྱར་ནས་ཉམས་བཞེས་མཛད་ཆེ་མངོན་པར་རྟོགས་པའི་ཡོན་
 ཏན་རང་རྒྱུད་ལ་སྦྱེ་བའི་རྣམ་པ་ཆང་མིན་སོགས་ཕུ་ཐག་ཆོད་པའི་དབུ་
 ཐབས་ལ་བརྟེན་ནས། རྩིས་མའི་ལུགས་མདའ་ལུགས་གཞུང་གསུལ་པ་རྒྱལ་
 པའི་གསུང་རབ་ལ་དང་ངེས་འབྱེད་པའི་བསྟན་བཅས་ལེགས་བཤད་སྡེ་བོ་
 དང་། ས་རོལ་དུ་ཕྱིན་པའི་ལམ་གྱི་རྣམ་གཞག་ཆང་ལ་མ་ནོར་སྟོན་པ་ལེགས་

བཤད་གསུང་གི་མཛུགས་ལ། གསུང་རབ་དགོངས་འབྲེལ་དང་བཅས་པ་གདན་
 ཐོག་གཅིག་ནས་གང་ཟག་གཅིག་གིས་ཉམས་སྲུ་ལེན་པའི་རིམ་པར་བསྐྱས་
 པ་བྱང་ཆུབ་ལམ་གྱི་རིམ་པའི་སྒོར། གསང་སྤྲུགས་ཀྱི་རྒྱུད་སྡེ་བཞིའི་ལམ་གྱི་
 ལུས་ཡོངས་སུ་འཆང་རྒྱ་བའི་ཆ་རྒྱུན་དུ་བྱིར་གཏོང་བའི་བསྐྱན་བཅོས་སྤྲུགས་
 རིམ་ཆེན་མོ་སོགས་མཛད་ཅིང་། བོད་སྐད་རབས་པ་དག་གིས་མདོ་སྤྲུགས་བྱང་
 འབྲེལ་བྱང་མེད་པར་འདོད་པ་ལ། ཕྱི་རུ་ཉན་ཐོས་སྦྱོང་བསྐྱངས་ཤིང་། །ནང་
 དུ་འདུས་པ་ལ་རབ་དགའ། །གསུངས་པ་ལྟར་ཕྱི་འདུལ་བའི་ཀྱན་སྦྱོང་གཙང་
 མར་གནས་བཞུགས་དུ་ནང་བདེ་སྟོང་གི་ཡེ་ཤེས་ལ་རོལ་རྒྱས་པའི་ལམ་སྒོལ་སྒྲ་
 ན་མེད་པ་གངས་རིའི་ཁྲོད་འདིར་གསར་བཏོད་གནང་བ་ཡིན་ལ། འཕགས་
 པ་སྐུ་སྐྱབ་ཡབ་སྐུས་ཀྱི་དགོངས་པ་མཐར་ཐུག་པ་ཟབ་མོ་དཔུ་མའི་ལྟ་བ་ཐུན་
 མོང་མ་ཡིན་པ་གཏན་ལ་འབབས་པ་ལ་རྩ་ཤེས་ཀྱི་ཆེན་དང་རྣམ་བཤད་
 དགོངས་པ་རབ་གསལ། རྒྱུད་སྡེ་སྦྱི་དང་དེའི་ནང་ནས་ཀྱང་སྒྲ་མེད་ཀྱི་རྒྱུད།
 སྒྲ་མེད་ཀྱི་ནང་ནས་ཀྱང་དཔལ་གསང་བ་འདུས་པའི་རིམ་ལྟ་དང་། དེའི་ནང་
 ཀྱང་རིམ་པ་གསུམ་པ་སྐུ་ལུས་སྐྱབ་ཆུ་ལ་སྤྲོད་པ་བསྐྱོན་ཆད་སྐྱས་ཀྱང་མ་
 རྒྱས་པ་གསར་བཏོད་མཛད་དེ། དཔལ་གསང་བ་འདུས་པའི་རྩོགས་རིམ་རིམ་
 པ་ལྟའི་སྒོར་སོགས་གསང་འདུས་ཀྱི་ཆོས་སྒོར་རྒྱས་ཤིང་རྒྱས་པ་གསར་ཆོམ་
 མཛད་པ་ཡིན་ནོ།

འོ་ན་རྩོམ་ཁ་བ་ཆེན་པོས་སྒོལ་བཏོད་པ་འདི་ལ་རི་བོ་དགེ་ལུགས་
 པའི་བསྐྱན་པའམ་གྱུ་བ་མཐའ་ཞེས་ངེ་ལྟར་བྱང་ངམ་སྒྲུལ་ན། མང་བོ་ཞིག་
 གིས་རྒྱལ་བའི་བསྐྱན་པ་ལ་བྱི་དོར་ཆེན་པོ་བྱས་པ་ཉིད་རྩོམ་པའི་མཛད་རྩལ་
 མཐར་ཐུག་དུ་བཤད་མོད། དེ་ཙམ་གྱིས་གྱུ་བ་མཐའ་གསར་བ་ཞིག་དུ་འདོག་
 ཐབས་གལ་ཡོད་ཀྱང་། ལྷང་སྐྱུ་རོལ་བའི་དོ་རྩེའི་ཞལ་ནས། “ལྟ་བའི་རྣམ་

གཞན་པ་ལ་ཆེར་རེད་མཉམ་པ་དང་རྩེ་སྒྲ་མཉམ་པ་ཞེད་པ་གཅིག་ཀྱང་། སྒྲ་
བས་ཡོད་མཐའ་དང་། སྒྲ་བས་མེད་མཐའ་སེལ་ཞིང་སྒྲ་བ་ཉིད་རྒྱ་འབྲས་
སུ་འཆར་ཚུལ་རྩེ་སྒྲ་མཉམ་པ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་ཡིན།” ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་
ཡིན་པས། རྩེ་སྒྲ་མཉམ་པ་སྒྲ་མཉམ་པ་ལྟོགས་པ་ལེགས་བཤད་གསེར་ཕྱིར་དུ་འདྲ་
བོད་སྒྲ་རབས་པའི་ལྟ་བའི་འདོད་ཚུལ་རྒྱུ་ཅད་རེ་ལུས་སྟབས། ཁོང་གི་པ་
རོལ་དུ་བྱིན་པའི་སྒྲ་རྒྱ་རང་ལུགས་མཐར་ཐུག་ལ་བྱིས་མདོ་དང་བསྟན་
བཅས་ཡོངས་རྫོགས་ལ་དབྱེད་པ་རྫོགས་ནས་བཀའ་བྲིད་གནང་བ་རྒྱལ་ཆ་བ་
ཆོས་རྩེས་བྱིན་བྱིས་སུ་བཏབ་པ་ནས་བཤད་སྒྲིང་བོའི་རྒྱན་ཉིད་འདོག་པ་
སོགས་ལྟ་ཤེས་པ་ཞིག་གིས་བལྟས་ན་གོ་རྒྱུ་ཏེ་ཅང་ཟབ་པར་སྒྲ་དེ།

དེར་བརྟེན་བོད་སྒྲ་རབས་མང་བོ་ཞིག་གིས་སྒྲིང་ཉིད་ཀྱི་དོན་ཅི་ཡང་
མེད་པ་ཞིག་དུ་བབྱུང་བ་ནི། དགེ་མི་དགེ་དང་ལས་འབྲས་སོགས་ཀྱང་གཏན་
མེད་དུ་འདོད་དགོས་པས་ཡང་དག་པའི་ལས་ལས་གོལ་བ་ཡིན་ལ། ཡང་ལ་
ལ་ཞིག་གིས། སྒྲིང་ཉིད་བདེན་གྱུ་བ་དང་། དེ་ཀྱན་རྫོབ་པའི་ཆོས་གཞན་གྱིས་
སྒྲིང་བ་སྒྲིང་ཉིད་དུ་འདོད་ཀྱང་། དེ་ནི་རྟག་ལྟར་འགྱུར་བས་མ་དག་པ་ཡིན།
ལ་ལས་ཡོད་ཅན་བབྱུང་ན་མཆན་འདོན་དུ་འགྱུར་བས་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཡོད་
པའང་མིན། མེད་པའང་མིན་པས་འདོག་སྒྲིང་གི་སྒྲིང་སུ་བདག་ཡོད་མེད་
དང་སྒྲིང་མི་སྒྲིང་སོགས་གང་ཡང་ཡིད་ལ་མི་བྱེད་པ་ཅན་སྒྲིང་དུ་འདོད་མོད།
ཅི་ཡང་ཡིད་ལ་མི་བྱེད་སྒྲིང་པ་དེ་ག་རང་ཡིད་ལ་བྱེད་པར་འགྱུར་བ་སོགས་
ཀྱི་སྒྲིན་འབྱུང་བས་དེ་ཡང་མ་དག་པ་དང་། ཡང་ལ་ལས་རིགས་པའི་རྩེས་སུ་
འབྲངས་པའི་དབྱེད་པ་དང་རྟོག་དབྱེད་གང་ཡང་མི་དགོས་པར། སེམས་
འདས་པའི་རྩེས་མི་གཅོད། མ་འོངས་པ་སྒྲིན་མི་བསུ། ད་ལྟ་མདོན་དུ་གྱུར་
པའི་ཤེས་པ་སོམ་ལ་བཅས་མི་བྱེད་པར་ནས་རྟོག་གི་སྒྲིང་པ་མཐའ་དག་དོར་

ནས། སེམས་བདེ་འབོལ་ལ། ལྷོད་ཤིག་གེར་བཞག་པས་སེམས་ཉིད་ཆོས་སྐྱའི་
རང་ངོ་བོ་གཅིར་རྩོད་དུ་མཐོང་བར་བཤད་ཀྱང་། གང་ཡང་ཡིད་ལ་མ་བྱས་
པར་བཤད་པ་ལ་ཅི་ཡང་མཐུན་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་ཚེལ་མེད་དུ་འོང་
ན། མི་མཐུན་པའི་རྒྱལ་ས་མི་མཐུན་པའི་འབྲས་བུ་འབྱུང་བར་འགྱུར་བས་
རྒྱལ་འབྲས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་མཐའ་དག་འཆོལ་བས་དེ་ཡང་མ་དག་པ་སྟེ་མདོར་
ན། གོང་སློམ་དེ་དག་གིས་དོན་དམ་དཔྱད་བྱེད་ཀྱི་རིགས་པས་དབྱད་པ་ན་
དགག་བྱ་མ་ལུས་པ་ཞིགས་ཀྱང་། དགག་བྱ་དེ་བཀག་པའི་ཤུལ་དུ་ལས་འབྲས་
བྱ་བྱེད་སོགས་སྤང་སྟོང་ཉིས་ཆོགས་འཛོག་མ་ཤེས་པས་ནོང་ས་པ་ཡིན་ནོ།།

འོ་ན་རྩོམ་མ་ཚོང་ཁ་ཆེན་པོས་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ལས་བྱེད་དུ་
འཕགས་པའི་ལེགས་བཤད་ཅི་ཞིག་གསར་བཏོད་གནང་ཡོད་དམ་ཞེ་ན།
འཁོར་འདས་ཀྱི་ཆོས་ཐམས་ཅད་རང་རང་གི་གདགས་གཞིའི་ངོས་ནས་དོན་
དམ་པར་བྱུབ་པ་གཏན་མེད་ཀྱང་། གདགས་གཞི་དེ་དག་གི་སྟེང་དུ་མིང་དང་
རྟོག་པས་ཕར་བཞག་ཅམ་དེ་ཐ་སྟོད་དུ་ཆད་མས་བྱུབ་པར་འདོད་པའི་ལྟ་བ་
འདི་གསར་བཏོད་གནང་བ་ཡིན་ལ། ལུགས་འདིར་མིང་བརྟན་ཕར་བཞག་
ཅམ་ཀྱི་རྟེན་འབྲེལ་ལ་ངེས་པ་ཅི་ཅམ་རྟེན་པ་དེ་ཅམ་གྱིས། ཆོས་ཐམས་ཅད་
རང་བཞིན་དུ་མེད་པ་ལ་ངེས་པ་སྤྲུག་དུ་བསྐྱེད་པས། སྟོང་བ་རྟེན་འབྱུང་
དང་རྟེན་འབྱུང་སྟོང་བར་གཅིག་པན་གཅིག་གོགས་སུ་བྱེད་ཤེས་པའི་ལྟ་བ་
ལུལ་དུ་བྱུང་བ་འདི་ཉིད་གསར་བཏོད་མཛད་པ་ལགས་སོ།།

རྩོམ་མ་མ་བྱོན་པའི་ཡར་སྟོན་དུ་བོད་འདིར་ཆད་མ་ནི་རིགས་ལམ་
བྱང་བའི་ཐབས་ཅམ་ལས། སངས་རྒྱས་ཀྱི་སར་བཞོད་པའི་ལམ་ཀྱི་ཉམས་ལེན་
ལ་ཕན་པའི་ཆ་རྒྱུད་ཟད་ཀྱང་མེད་པར་འདོད་པ་ལ། རྩོམ་མས་གང་ཟག་
གཅིག་འཆང་རྒྱ་བའི་ལམ་ཀྱི་ཉམས་ལེན་ལ་དཀྱི་བའི་གདམས་ངག་གསར་

བཏོད་ཅི་ལྟར་གནང་ཚུལ་རྗེ་རང་གི་རྟོགས་བརྗོད་འདུན་ལེགས་མར་གསལ་
བ་ལྟར་ཡིན་པས། ལྟ་ཤེས་ན་འདི་ཙམ་ཡང་རིགས་ལམ་གྱི་སྒོ་མོ་ཆེ་གསར་དུ་
བཏོད་པ་ཡིན་ནོ།

ད་ནི་རང་ཅག་གི་ན་མཉམ་སྒོ་གྲོས་ཅན་འགའ་རེས། གཞུང་ལུགས་
གྱི་གསར་བཏོད་ཅེས་པ་རིམ་འབྲེལ་ལ་འཛོག་གམ་ཞེས་འདྲི་ན། སྐབས་འདིའི་
གཞུང་ལུགས་གྱི་གསར་བཏོད་ཅེས་པ་ནི། སྐབས་དང་སྐབས་གཉིས་གསར་
བ་ཐན་ཐུན་རེ་བྱིས་པ་ལྟ་བུ་ལ་གོ་རྒྱུ་མིན་ལ། ཆོག་འཁྲིའི་རིགས་པ་ནི་ཆོ་བ་
ཐན་ཐུན་ཤར་བ་ཙམ་དང་སྟོང་སང་སང་གི་རྣམ་པ་འཆར་བའི་སྒོ་མོ་ཆེ་བ་
དེ་འབྲེལ་གོ་རྒྱུ་འདྲ་མ་ཡིན་པར། གཞུང་ཆེན་མོའི་དཀའ་གནད་ལ་བག་
འབྱིན་ནུས་པའི་ལྟ་བ་གསར་བ་བཏོད་བྱས་པ་ལ་བཟུང་དགོས་ཏེ། དཔེར་ན།
རྒྱ་གར་ཆོད་མའི་ཤིང་རྟ་བ་ཆེན་པོ་ཕྱོགས་གྱི་སྤང་བོ་ལ་དབྱིག་གཉེན་གྱིས་
རང་ལས་མཁས་པའི་སྒོ་བ་མའི་མཆན་བསྟོད་གནང་བའི་རང་ལས་མཁས་
ཚུལ་ཡང་། རྒན་པ་ལས་ཀྱང་བདག་རིག་གྲུབ། །ཅེས་པའི་ཆོག་རྒྱུ་འདིས་
ཁ་ནང་ཁོ་ནར་ཕྱོགས་པའི་ཤེས་པ་རང་རིག་ཏུ་གྲགས་པ་ཞིག་གསར་རྟོག་བྱང་
བ་ཙམ་གྱིས་ཡིན་ལ། སྒོ་བ་དཔོན་དབྱིག་གཉེན་ལ་ཀུན་མཁྱེན་ཞེས་པའི་སྐབས་
གྲགས་བྱབ་དགོས་པའང་། ཉི་ཤུ་བ་ན་རྩལ་སྤྲ་རབ་ཆ་བཅས་ཆ་མེད་གང་ཡིན་
གྱི་རིགས་པ་སྤྲོ་མོ་ཞིག་གསར་བཏོད་གནང་བ་ཙམ་གྱིས་ཡིན་པའི་གནད་ཤེས་
ན། ཤར་ཅོང་ཁ་བ་ཆེན་པོའི་མདོ་སྐྱེགས་གྱི་ལྟ་བ་མང་པོ་ཞིག་སྟོན་ཆད་སྐྱས་
ཀྱང་བྱ་མ་ནུས་པའི་གསར་བཏོད་ཡིན་པ་ཤེས་པར་འགྱུར་རོ།

ད་ནི་རྗེ་ཅོང་ཁ་བའི་གཞུང་ལུགས་གྱི་དཀའ་གནད་ཁག་ཅིག་གསར་
བཏོད་མཛད་པ་ལ་རིས་མེད་མཁས་དབང་མང་པོས་ཆད་མཐོའི་གདེང་
འཛོག་གནང་སྟོར་གྱི་དཔེ་མཆོན་འགའ་ཞིག་བྲངས་ན། མཁས་གྲུབ་དགོ་

ལེགས་དཔལ་བཟང་གིས།

ཕྱགས་འདིར་སྟོན་ཆད་གཞན་གྱིས་མ་སྟོང་བའི། །

ལམ་གྱི་མཐར་ཐུག་རིམ་གཞིས་ཟབ་མོའི་གནད། །

དི་བཞིན་གཟིགས་ནས། ཞེས་དང་།

སྒྲག་ཚང་ལོ་ཙྰ་བ་ཆེན་པོས།

མདོ་སྒྲགས་མཐའ་དག་བྱད་པར་དོ་རྩེ་ཐེག། །

རྒྱད་ཕྱེ་མཐའ་དག་བྱད་པར་སྒྲ་མེད་དོན། །

རིམ་གཞིས་མཐའ་དག་བྱད་པར་སྒྱུ་ལུས་ལ། །

སྟོན་མེད་ལེགས་བཤད་གཏེར་ཆེན་བྱོད་ལ་འདུད། ། ཅས་

དང་། ཡོངས་འཛིན་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་མཁོན་གྱིས།

དེས་ན་གངས་རིའི་ཁྲོད་འདིར་རྩེ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་དང་མཛད་

པ་མཚུངས་པ་སུ་ཡང་མ་བྱོན་ཏེ་ ... ཆོས་རྒྱལ་སྲོང་བཙན་སྐམ་

པོ་སོགས་སྤྱལ་བའི་ཆོས་རྒྱལ་མེས་དཔོན་ནམ་གསུམ་དང་། སད་

མི་མི་བདུན་སོགས་བསྟན་པ་སྤྲ་དར་ལ་བྱོན་པ་དེ་ནམས་དང་།

བསྟན་པ་ཕྱི་དར་ལ་སྟོ་བྲག་མར་བ་ལོ་ཙྰ་དང་། འབྲོག་མི་ལོ་ཙྰ་དང་།

རྩེ་འགོས་དང་། རྩེ་ལོ་ཆེན་པོ་སོགས་ལོ་ཙྰ་བ་བཀའ་དྲིན་ཅན་མང་

པོ་དང་། རྒྱལ་འབྱོར་གྱི་དབང་ཕྱུག་མི་ལ་རས་པ་སོགས་གྲུབ་པའི་

གོ་འཕང་མཐོན་པོར་བྱོན་པའི་སྒྲིམ་བུ་དམ་པ་མང་དུ་བྱོན་མོད་

ཀྱང་རྒྱལ་བས་གསུངས་པའི་མདོ་སྒྲགས་ཀྱི་བསྟན་པ་ཡོངས་རྫོགས་

སྤེལ་བ་ལ་རྩེ་སྒྲ་མ་འདི་དང་མཚུངས་པ་སུ་ཡང་མེད་དེ།

ཅས་དང་། ཐུའུ་བཀའ་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མས་ཀྱང་རྩེ་དྲང་ངེས་ལེགས་
བཤད་སྟོང་པོའི་དཔུང་ཆོགས་བཅད།

གཞུང་ལུགས་མང་ཐོས་རིགས་པའི་ལམ་དུ་ཡང་། །

ངལ་བ་མང་བསྟེན་མངོན་པར་རྟོགས་པ་ཡི། །

ཡོན་ཏན་ཆོགས་ཀྱིས་མི་དཔན་དུ་མས་ཀྱང་། །

འབད་ཀྱང་རྟོགས་པར་མ་གྱུར་གནས་དེ་ནི། །

འཇམ་མགོན་ལྷ་མའི་བྱིན་ཀྱིས་ལེགས་མཐོང་ནས། ། ཞེས་

པ་འདི་བྲངས་ནས་ཆོགས་བཅད་འདིའི་བསྟེན་དོན་གྱི་གཞུང་ལུགས་མང་
ཐོས་ལ། རྟོག་ལོ་སློ་ལྡན་ཤེས་རབ་དང་། ས་སྐྱ་པའ་ཆེན། སུ་སྟོན་རིན་ཆེན་
གྲུབ་པ་སོགས་དང་། རིགས་ལམ་ལ་ངལ་བ་མང་དུ་བསྟེན་མཁན་ལ། ཕྱ་བ་
ཆོས་སེང་སོགས་རིགས་པའི་སེང་ཆེན་བརྒྱད་དུ་གྲགས་པ་དང་། མངོན་
རྟོགས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་མི་དཔན་པ་ལ། ཀུན་མཁྱེན་དོལ་བུ་བ་དང་ཉ་དཔོན་ཀུན་
དགའ་དཔལ་བ་སོགས་བཞག་ནས། དེ་དག་གིས་ངལ་བ་བརྒྱ་ཕྱག་བསྟེན་
ཀྱང་མ་རྟོན་པའི་ལྟ་གྲུབ་གསར་བ་རྗེ་འདི་ཉིད་ཀྱིས་རྟོན་པར་བཤད་འདུག་
པ་སོགས་བསམ་ཤེས་ན་བསམ་རྒྱ་ཟབ་པར་སྒྲུང་།

རྗེ་རང་གིས་ཀྱང་གསར་བཏོད་མང་པོ་གནང་བ་ཞལ་བཞེས་མཛད་
པ་ནི། སྟོན་གསལ་གྱི་མཆན་བུར། སྟོན་ཆད་ཕྱོགས་འདིར་མངོན་དུ་མ་གྱུར་
པའི། ཆོག་དོན་བདུད་ཅིས་གང་བའི་བུམ་པ་རྟོན། ། ཅེས་དང་། བདེ་མཆོག་
གི་རྟོགས་རིམ་དངོས་གྲུབ་སྟེ་མར་ཡང་། སྟོན་ཆད་ཕྱོགས་འདིར་རྩ་བཤད་
གྱི། རྒྱུད་སྟེ་ལེགས་པར་མ་བཤམ་བ། །བདག་གིས་བཙོན་པ་ཆེན་པོ་ཡིས། །རིང་
དུ་འབད་ལས་རྟོན་གྱུར་པ། ། ཞེས་སོགས་གསུངས་འདུག་པ་ལྟར་ཡིན་ལ།
རྒྱས་པར་ནི་རིས་མེད་རྟེན་ཆེན་ལྷམས་ཀྱིས་མཛད་པའི་རྗེའི་རྣམ་ཐར་ཁག་
དང་། རྗེ་རང་གི་ལེགས་བཤད་དག་ལས་ཤེས་པར་བྱའོ།

རྒྱ་མཆན་དེ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ལ་སྟོན་ཆད་ས་བྱུང་དོ་བྱུང་དུ་

དར་བའི་རྟིང་མ་དང་ས་སྒྱ། བཀའ་བརྒྱད། རྫོག་ནང་བ་དང་བྱ་ལུགས་
སོགས་ཆོས་རྒྱུད་གྲུབ་མཐའ་རི་སྟོན་ཅིག་ཡིད་བཞིན་དུ་རྗེ་འདིའི་རང་ལུགས་
དེ་ཉིད་སྦྱུ་མ་མཛོད་དང་འཕྲད་པའི་མེ་ཆུབས་རི་བཞིན་མདོ་དབྱས་ཁམས་
གསུམ་སོག་ཡུལ་དང་བཅས་པར་བྱབ་པར་གྱུར་པ་ཡིན་ནོ།

ང་ཆོས་ཤར་ཙོང་ཁ་བ་ཆེན་པོའི་སྤྱི་ཆོ་ཡོངས་རྗེ་གས་ཀྱི་མཛད་པ་དང་
དེས་བོད་ཆོལ་ག་གསུམ་ཅན་དུ་མ་བྱད། བྱང་ཕྱོགས་དོར་གྱི་ཡུལ་དང་། ཆེན་
པོ་རྒྱ་ཡི་ཡུལ། དེང་དུས་ས་སྒྲང་རྩིལ་བོར་ཕྱོགས་མེད་དུ་བྱབ་པའི་སྟོབས་
ཤུགས་ལ་བསམ་སྒྲུབས། རྗེ་ཙོང་ཁ་བ་ཞལ་བཞུགས་པའི་སྐབས་དེ་ལ་ལོ་རྒྱུས་
སོག་གི་གསེར་བཟང་གི་དུས་རབས་ཞེས་བཏགས་ཀྱང་མི་རུང་བ་མེད་པར་
སྤང་སྟེ། འདི་བས་བོད་གངས་ཅན་པའི་ཆོས་སྲིད་རིག་གནས་དང་བཅས་
པར་བསུབ་དུ་མེད་པའི་བྱས་རྗེས་ཆུབས་པོ་བཞག་པ་ལྟ་བུ་ནི་ལོ་རྒྱུས་སྟོང་ཤིན་
དུ་མཐོང་དགོན་པའི་བྱིར་རོ།

ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་བལྟས་ན་ལོ་ན་བརྒྱ་དྲུག་སོན་པའི་ཨ་མདོ་བ་
སྤྱོད་ཆེད་ཉིད་རྟོག་ཁྲིས་ཀྱིས་གནོན་བཞིན་དབྱས་ཕྱོགས་རྒྱང་འགྲོས་བརྒྱབ་
ཅིང་། གཞིས་ཀ་དང་གདུང་རྒྱུད་ཀྱིས་མི་མེར་གནོན་པའི་རྒྱབ་ལྗོངས་ནི་མེད།
རྒྱ་དོར་གྱི་ཐོབ་དང་ཐམ་ག་འཕྱར་ཏེ་མི་དམངས་ཉམ་ཆུང་ལ་འཛིགས་སྤང་
སྒྲུལ་བྱེད་ཀྱི་ལུང་ལས་ནི་བྲལ། ཟས་གོས་དང་ལོངས་སྟོང་ཀྱིས་འཁོར་ཆོགས་
བསྐྱེད་ལུག་བྱེད་པའི་འབྱོར་བ་ནི་མེད། དྲག་པོའི་དབྱང་ཤུགས་བསྐྱེད་དེ་ཡུལ་
ཁམས་ལ་བཅན་འདྲུལ་བྱེད་པའི་སྟོབས་ཤུགས་སོགས་ཅི་ཡང་མེད་པར། རྒྱེ་
བོ་སུས་མཐོང་ན་མི་མཐུན་པ་མེད་པའི་རང་གི་སྟོགས་མ་གྱི་སྟོང་པ་ཚུལ་
བཞིན་བསྐྱམས་ནས་མི་ཆོགས་ཀྱི་སེམས་པ་རང་དབང་མེད་པར་བཀྱག་ཅིང་།
རིས་མེད་རྒྱུས་ཆེན་ནམས་པར་བྱད་རང་དང་ལྟ་བུ་མི་གཅིག་པའི་མཁས་

པར་གྲགས་པ་དག་ལའང་མིང་དངོས་དམར་རྩོམ་དུ་བཏོན་ནས་དགག་པ་
 རྒྱལ་མོ་ནམ་ཡང་མ་མཛད་པར། ལུང་རིགས་རྒྱ་མཚན་ཉག་ཅིག་ངངས་ཏེ་
 བ་རོལ་བོའི་ལྟ་བུ་བྱ་བ་ཕྱུངས་པ་དང་། ལྷག་པར་དུ་བ་རོལ་དགག་ཡུལ་གྱིས་
 གཞུང་དོན་རི་བཞིན་མ་རྟོགས་པ་ལ་སྤྱིང་རྩོམ་དང་། མོངས་པའི་གཡང་ས་དེ་
 ལས་སྒྱུ་འདོད་ཀྱི་བཙེ་བས་ཀྱན་ནས་བསྐྱངས་ཏེ་གཞན་ལ་གྱས་བཀྱར་ཁོ་
 བ་གཉེར་བས། སྐབས་དེའི་མཁས་པའི་གདན་སྤྱི་ལ་དབང་བའི་ཚྭ་གས་ལྡ་
 འགའ་ཞིག་གིས་ཀྱང་“རྩོམ་ཁ་བ་ལ་བྱང་རྒྱལ་གྱི་སེམས་མངའ་བས་ཚྭ་
 རྒྱ་མིན་”ཞེས་སོགས་གསུངས་ནས་ཁོང་གི་སྒྱུ་ཆེ་ཕྱི་ལ་བོར་ཐུག་ཀྱིས་མཁན་
 སུ་ཡང་མ་བྱུང་བ་ཉེ་མདོར་ན། ལྟ་སྒྲིམ་སྒྱུ་དག་སུ་མ་བཅུམས་ཆོས་དང་བཅས་
 པས་བོད་ཁམས་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་མི་དམངས་པལ་མོ་ཆེའི་སེམས་ཁམས་ལ་
 སྤང་ཆང་གི་མངར་ཁ་དང་མཚུངས་པའི་རིག་གཞུང་གསར་བ་དེས་དབང་
 བོ་རྣམས་བྱུང་བར་བྱས་པ་ཡིན་ནོ།།

བཞི། རྩོམ་ཁ་བ་དང་བོད་ཀྱི་སྤྱི་དོན་གནས་བབ།

ཤར་རྩོམ་ཁ་བ་སྤོ་བཟང་གྲགས་པ་དུས་གཏན་དུ་བོད་མི་ཡོངས་ཀྱིས་
 དམིགས་དཔེར་ལྟ་འོས་པའི་ཆོས་སུལ་བྱུང་གི་ནང་བ་སངས་རྒྱུས་པའི་ཆོས་
 ལྷགས་པ་ཞིག་དང་། རྩོམ་རིག་པ། མཚན་ཉིད་པ། ལྟ་བུ་སྤྱི་བཞིག་ཡིན་
 པར་མ་ཟད། སྤྱི་དོན་ཐོག་སྤྱུགས་རྒྱུང་རིང་བོར་གཟིགས་སུ་བསྐྱུས་
 ཆེན་དམ་པའི་ཞལ་འབག་གི་པག་ནས་ལོ་རྒྱུས་ནག་རྩོམ་གཏོང་མཁན་ཉུང་
 ཤས་དེ་དག་དང་ཡང་འདྲ་བ་མ་ཡིན་ཏེ། སྐབས་དེའི་རྒྱ་ནག་མིང་རྒྱལ་རབས་
 ཀྱི་གོང་མ་ཡུང་ལོ་བྱ་བས་རྩོམ་ཁ་བའི་སྤྱི་བཞིག་ཐོས་ཏེ། མི་དྲག་བཞིས་

མ་དྲོངས་པར་གསེར་ཡིག་པ་ནམས་ཕྱིར་ལ་ཐེགས།⁷”ཞེས་གསལ་ཞིང་། སྤྱིད་
 འོན་ཀྱང་རབས་སུའང་“རྗེ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་སློབ་བཟང་གྲགས་པ་རྒྱུ་ལོ་
 བྱང་དུ་གདན་ཞུ་འདི་མི་སྣ་གསེར་ཡིག་པ་སྤྲུལ་ཐེགས་བཏང་ཡང་། རྗེ་རིན་པོ་ཆེ་
 དཔེན་པ་ཁོ་ན་ལས་བསྐྱེད་བཀུར་སྣན་གྲགས་ལ་མི་དགེས་ཤིང་། ལྷག་པར་
 ཆེན་འོ་འཛིན་མཛད་རྒྱུར་གཏོང་ནས་མི་དགེས་པས་ཐོག་མར་མི་སྣ་ནམས་
 ལ་མཇལ་ཁ་མ་གནང་ཡང་།⁸”ཞེས་གསལ་བའི་དཔེ་མཚན་འདིའི་ཐོག་ནས་
 གསལ་བོར་མཐོང་ཐུབ་པ་ནི། སྐབས་དེ་དག་དུ་བོད་ལ་རྒྱུས་ཀྱིས་ཤུགས་ཅི་
 ཅམ་ཐེབས་ཀྱིན་ཡོད་མེད་དེ་ཡིན། གལ་སྲིད་དེ་སྐབས་བོད་ལ་རྒྱུས་སྤངས་
 འཛིན་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་ན། རྒྱ་ནག་མིང་རྒྱལ་སློན་དམག་དཔུང་དང་བཅས་
 པས་བོད་ཀྱི་སླ་ཆུན་ཞིག་ལ་བཀའ་རྒྱ་གཏོང་མི་ཐུབ་པ་གལ་སྲིད་སླམ་མོ།

མཐའ་དོན་གདན་ཞུ་བ་ཐའི་ཀྱན་དང་དོན་ཁྱེད་སོགས་ཀྱིས་རྗེ་སླ་མ་
 ཉིད་མ་ཐེབས་ཀྱང་ཆོས་གསུང་མཁན་གྱི་སླ་མ་གཞན་ཞིག་མངག་གཏོང་
 གནང་བའི་རེ་བ་ཡང་ཡང་ཞུས་པས། སྤྱིར་རྗེ་སླ་མ་འདི་ལ་བྱམས་སྤྱིང་རྗེ་དང་
 བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་བཅོས་མིན་དུ་མངའ་སྟབས། སེམས་ཅན་གྱི་དོན་ཕྲ་མོ་
 ཅམ་ཡང་བྱད་དུ་མི་གསོད་པས་ན་རང་གི་དངོས་སློབ་བྱམས་ཆེན་ཆོས་རྗེ་ཤུག་
 ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་དུ་ཆོས་གསུང་མཁན་ལ་མངག་གཏོང་གནང་བ་ཡིན། རྒྱ་
 མཚན་འདིའི་ཐོག་ནས་ཤར་ཅོང་ཁ་བ་ཆེན་པོའི་སྤྱིད་དོན་གྱི་གཟིགས་རྒྱུ་
 ཅི་ཅམ་རིང་མིན་ཤེས་ཐུབ་ཅིང་། སྐབས་དེར་ཁོང་གིས་རྒྱུ་མོང་མ་ལ་གནང་
 བའི་ཡིག་དེར་བཞུས་པས་ཀྱང་ཆོས་ཕྱོགས་ཀྱི་བསམ་འདུན་གཅིག་པུ་ལ་ཞལ་
 འཕང་མཛད་པ་ལས་སྤྱིད་དོན་གྱི་མདོ་ཅི་ཡང་ཤོར་དུ་བཅུག་མེད་པ་ཤིན་ཏུ་
 གསལ་བ་ཡིན་ནོ།

ལྷ་བ། གསོན་བྱ་གས་ལྷན་པའི་རྩེ་ཙོང་
ཁ་བའི་བསྟན་པ།

གཅིག་དབྱུང་གཙང་བྱ་རྩེ་དང་ཁོང་གི་དངོས་སྟོན་བྱ་ཆེན་དག་གིས་
བཏབ་པའི་དཀོན་མེ་ཐག

༡ རབ་བྱུང་བདུན་པའི་ས་གླང་ཉེ་ཕྱི་ལོ་༡༩༠༩ ལོར་རྩི་ཚོང་ཁ་བ་ཆེན་
པོས་ཞུ་སེར་བསྟན་པའི་འབྱུང་ཁུངས་འཕྲོག་རིམ་དག་ལྟན་ནས་པར་སྐུལ་
བའི་སྤྱིང་ཕྱག་འདེབས་མང་དུ།

༡། རབ་བྱུང་བདུན་པའི་མེ་ཁྲིལ་ཉེ་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༡༧ ལོར་རྒྱའི་དཔལ་ལྷན་གྱི་
འཛམ་དབྱངས་ཆོས་རྒྱལ་གྱིས་དཔལ་ལྷན་པས་འབྲས་སྤྲུངས་བཟུང་།

༡། རབ་བྱུང་བདུན་པའི་ས་གྲི་རྩེ་རྩི་ལོ་༡༧༡༩ ལོར་རྗེའི་དེད་ས་སྟོབ་
མཁས་གྲུབ་དགེ་ལེགས་དཔལ་བཟང་གིས་རྒྱལ་ཆེ་དཔལ་འཁོར་ཆོས་
རྩེ་བཏབ།

༩། རབ་བྱུང་བདུན་པའི་ས་པག་ཉེ་ཁྱིམ་ལོ་༡༧༡༧ ལོར་རྒྱའི་དཛུག་ལྷོ་བ་

- བྱམས་ཆེན་ཆོས་རྒྱུ་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་སེར་ཐེག་ཆེན་སྤྱིང་བཏབ།
- ༥། རབ་བྱུང་བདུན་པའི་མེ་ལོ་ཉེ་སྤྱི་ལོ་༡༤༤༥ ལོར་རྗེ་འཇོ་མཇུག་སྒོ་བ་
དགེ་འདུན་གྲུབ་པས་བཀྲ་ཤིས་ལྷན་པོ་བཏབ།
- ༦། རྗེ་སྤྱི་དངོས་ཀྱིས་ཕྱག་འདེབས་མཛད་པ་གསང་སྤྲུགས་མཁར།
- ༧། གསང་སྤྱི་ར་བ་སྟོན་པ། ཐོག་མར་ས་ལུགས་ཀྱི་བཤད་བྱ་ཞིག་ཡིན་
ཀྱང་། རོང་སྟོན་གྱི་སྒོ་བ་མ་མཐུན་རབ་དབང་ཕྱག་གསུམ་པ་སེང་གེ་བྱ་བ་རྗེ་འཇོ་
སྒོ་བ་མར་འདུས་ཤིང་། ཕྱིས་རིམ་གྱིས་དགེ་ལུགས་སུ་གྱུར།
- ༨། ལྷས་བྱ་དགོན། སངས་རྒྱུ་དཔོན་གྱི་བུ་ཆེན་སངས་རྒྱུ་ར་བ་སྟོན་པས་
བཏབ་ཀྱང་། རྗེས་ཞབས་ཀྱིས་བཅགས་ཤིང་ཆད་མ་ནམ་འབྲེལ་གྱི་ཆོས་འཁོར་
སྟོར་བའི་རྒྱུ་གྱིས་རང་ཕྱགས་ཀྱིས་དགེ་ལུགས་སུ་གྱུར།
- ༩། སྒྱུར་མོ་ལུང་། དང་ཐོག་སྤྱི་ལོ་དྲུག་བཅུ་པ་དབང་ཕྱག་ཚུལ་ཁྲིམས་
ཀྱིས་བཏབ་ཀྱང་། སྤྱི་ལོ་དྲུག་བཅུ་པའི་བཤད་རྒྱུན་འཛིན་པ་བཀའ་བཞེ་
སྟོ་གསལ་ལས་རྗེ་སྤྱི་ལོ་འདུལ་བའི་བཤད་སྟོན་གསན་ཅིང་། བཀའ་བཞེ་
སྟོ་གསལ་བའི་དཔོན་པོ་མཁན་ཆེན་ཆོས་རྒྱལ་བྱ་བ་རྗེ་འཇོ་མཇུག་སྒོ་བ་ཏུ་གྱུར་
ནས་དགེ་ལུགས་སུ་འགྱུར་བ་ཡིན་ནོ།
- ༡༠། དགའ་བ་གདོང་། ཞིག་པོ་ཤེས་རབ་པ་བྱ་བས་བཏབ་ཀྱང་། རྗེ་ཙོང་
ཁ་བ་ཆེན་པོ་དང་སྤྱི་ལོ་དྲུག་མ་གཉིས་རྒྱུན་རིང་བཞུགས་པའི་གདན་ས་ཞིག་
ཡིན།
- ༡༡། སྟོན་ལུང་ཚུ་བཟང་། རྗེ་འཇོ་མཇུག་སྒོ་བ་ཤེས་འབྱུང་སྟོ་གསལ་གྱིས་བཏབ།
- ༡༢། སྒྱུས་རྒྱལ་བ་ལྷ་ནང་བས་དཔོན་རྒྱུ་ལྷ་བ་དབང་གི་རྒྱལ་བོས་སྤྱི་དྲུག་
སྟོན་གེ་རེར་གཙུག་ལག་ཁང་བཞེངས། དེའི་རྒྱུ་ལྷ་འཛིན་ཕྱི་མ་སངས་རྒྱུས་
དབང་ཕྱག་བྱ་བ་རྗེ་འཇོ་མཇུག་སྒོ་བ་ཏུ་གྱུར་ནས་གྲུབ་མཐའ་དགེ་ལུགས་སུ་གྱུར།

༡༩། རྒྱུད་ཤོད་གེ་རེ་དགོན། རྩེ་དངོས་སློབ་བཀའ་བཞི་བ་ཀྱན་དགའ་
མགོན་པོས་བཏབ།

༢༠། རྒྱུ་མ་རིན་ཆེན་སྒྲུང་། དགེ་བཤེས་སྡེ་བུར་བའི་སློབ་མ་གྱུར་སློབ་གཞོན་
ཏུ་གྲགས་པས་བཏབ། ཕྱིས་གདན་ས་བ་སློབ་སློབ་རྒྱལ་མཆན་བྱ་བ་རྩེ་དངོས་
སློབ་དུ་གྱུར་ནས་གྲུབ་མཐའ་དགེ་ལུགས་སུ་གྱུར།

༢༡། བཅུན་མོ་ཆལ་གྱི་ཆོས་སྡེ། རྩེ་དངོས་སློབ་འདུལ་འཛིན་པ་གྲགས་
པ་རྒྱལ་མཆན་གྱིས་བཏབ། བེ་མེར་བེ་ཅིན་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༥༥ བ། རྩེ་
སློབ་ཡོན་རྒྱལ་པ་དེའི་སྤྱལ་སྤྱར་བཤད། འདི་བས་གདན་ས་མང་དུ་ཡོད་ཆོད།

༢༢། ཉི་མེད་ས་ཆོས་སྡེ། རྩེ་དངོས་སློབ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོས་བཏབ།

༢༣། མས་རྩོམ་དཀར་དགོན། རྩེ་དངོས་སློབ་ལྷ་གཟིགས་གྲགས་པ་རྒྱ་
མཆོས་བཏབ།

༢༤། རྒྱུ་མ་རིན་ཆེན་བྲག་དགོན་པ། རྩེ་དངོས་སློབ་ཉན་པོ་ཤུ་རྒྱ་རྒྱལ་
མཆན་པས་བཏབ། ཉན་པོ་བ་འདི་གཏོར་ལུང་ནས་འབྱུངས་པའི་ཉན་པོ་ཤུ་རྒྱ་
རྒྱལ་མཆན་ཡིན་ནམ་བཏག ཉན་པོ་ཤུ་རྒྱ་རྒྱལ་མཆན་པ་ཉན་པོ་དགོན་པའི་
གདན་རབས་སུ་འང་འབྱུང་།

༢༥། འབྲོང་སྡེ། བེ་མེར་དུ་ཉན་པོ་ཤུ་རྒྱ་རྒྱལ་མཆན་གྱིས་བཏབ་པར་
བཤད།

༢༦། འབྲི་གུང་གི་ཆོས་སྡེ་ལྷན་པོ། རྩེ་དངོས་སློབ་ལྷ་གཟིགས་གྲགས་པ་
རྒྱ་མཆོས་བཏབ། ཕྱིས་གྲུབ་མཐའི་ཕྱགས་རིས་ཀྱིས་གཏོར་ནས་གུང་རྒྱལ་ཙམ་
ལས་མེད་ཅེས་སྡེ་སྤྱད་སངས་རྒྱལ་པས་གསུངས།

༢༧། ཡང་དགོན་རི་ཁྲོད། གནས་འདིར་རྩོམ་ཁ་བས་སྐྱབ་པ་ཡུན་རིང་
གནང་ཞིང་། བྱང་ཆུབ་ལམ་གྱི་རིམ་པ་སོགས་ལེགས་བཤད་མང་པོ་བཙུམས་

ས་བྲག་སེང་གའི་ཞོལ་ཞེས་པ་དེ་ཡིན་པར་སྟེ་སྤྱི་དག་སྤྱངས།

༡༡། སྤྱངས་ཤོད་འབའ་ཚག་ཚས་སྟེ། རྗེའི་དངོས་སྟོབ་སེམས་དཔའ་ཆེན་
པོ་རྒྱལ་མཆོན་གྲགས་བཟང་བས་བཏབ། གནད་རབས་སུ། ཅོ་ནེ་བཤེས་
གཉེན་གྲགས་པ་བྱ་བ་ཞིག་འབྱུང་།

༡༢། སྤྱངས་ཤོད་དཔལ་འབར་སྐང་། རྗེའི་དངོས་སྟོབ་མངའ་རིས་པ་
བསོད་ནམས་རིན་ཆེན་གྱིས་བཏབ།

༡༣། སྟག་ཕུ་ཚོས་སྟེ། རོ་བོ་རྗེའི་སྟོབ་མ་རིན་ཆེན་སྟོང་པོ་བྱ་བས་བཏབ།
ལོ་མང་པོ་སོང་བའི་རྗེས་སུ་ཀུན་དགའ་དོན་གྲུབ་བྱ་བ་རྗེའི་དངོས་སྟོབ་ཏུ་གྱུར་
ནས་དགེ་ལུགས་པ་ཆགས།

༡༤། རྗེང་ཕྱི་ལྷ་ཁང་། སྤྱི་ཆེན་དཔོངས་པ་རབ་གསལ་གྱི་སྟོབ་མ་གར་མི་
ཡོན་ཏན་གཡུང་རྒྱུད་གིས་བཏབ། རྗེ་ཅོང་ཁ་བས་ཞིག་གསོ་མཛད་དེ་མཁན་
པོ་བསྟོན། མདོ་སྨད་པ་སྟོ་གོས་སེང་གེ་བྱ་བ་ཞིག་འདིའི་གདན་ས་བ་མཛད་
འདུག

༡༥། འོལ་དགའ་བསམ་སྤྱིང་། སྤྱི་མ་པོ་བས་སྟོབ་པ་མཛད་ཅིང་འབྲི་གུང་
གདན་ས་ཐེལ་རྟོགས་ལྷན་མི་བརྒྱུད་གྱིས་མཆོད་ཁང་བཞེངས།
རྗེ་ཅོང་བ་བཞུགས་ནས་ཚོས་གསུངས་ཤིང་། གསང་འདུས་སྟོར་གྱི་བསྟན་
བཅོས་མཛད་ནས་དགེ་ལུགས་པར་གྱུར།

༡༦། རྒྱ་བཟང་དཔོན། རྗེ་སྤྱི་མས་ཞབས་གྱིས་བཅགས་ཤིང་། རྗེའི་དངོས་
སྟོབ་གྲུབ་ཆེན་ནམ་མཁའ་རྒྱལ་མཆོན་དང་། རྒྱུད་ཆེན་བསོད་ནམས་སྟོ་གོས་
གྱིས་བཏབ།

༡༧། ཞེ་མ་སྤྱིང་། རྗེའི་དངོས་སྟོབ་འཁོར་དག་པ་ནམ་བརྒྱུད་གྱི་ནང་ཚན་
རྣལ་འབྱོར་བ་བྱང་རྒྱུ་སེང་གེས་བཏབ།

༡༧། རི་པོ་གསེར་སྤྲིང་། རྩེ་སྤྲོ་མའི་གསེལ་ང་བ་ཡོན་ཏན་སྟོ་གྲོས་ཀྱིས་
བཏབ།

༡༨། གྲུ་འོར་དགོན། པོ་ཏོ་བའི་སྟོ་བ་མ་སྟོས་ཆོས་འབར་གྱིས་བྱ་བས་བཏབ།
རྩེ་ཚོང་ཁ་བ་འདིར་བཞུགས་ནས་འདུལ་བ་གསན་ཅིང་། བསྟན་བཅོས་ཀྱང་
མཛད།

༡༩། ཏེའུ་ར། པོ་ཏོ་བའི་སྟོ་བ་མ་སྟོར་འདུལ་བ་ཆེན་པོས་དགོན་པ་བཏབ།
ཕྱིས་ཡེ་ཤེས་དཔལ་བྱ་བ་ཞིག་རྩེའི་དངོས་སྟོ་བ་ཏུ་གྱུར་ནས་དགེ་ལུགས་སུ་གྱུར་
ཅིང་། སྤྲོ་མ་འདི་རྩེའི་དངོས་སྟོ་བ་ཁྲི་ལ་འཛེགས་པའི་སྤྲོ་མེད་བཞིའི་ནང་གི་
གཅིག་ཡིན་པར་བཤད།

༢༠། གྱང་ཐང་ཆོས་སྡེ། རྩེའི་དངོས་སྟོ་བ་ཆོས་རྩེ་བཞིའི་ཡ་གྲུལ་གྱང་ཐང་
ཆོས་རྩེ་མཛེས་པ་དཔལ་གྱིས་བཏབ།

༢༡། ལྷོ་བྲག་བཀོ་བ་དགོན། བྱུང་བུ་མཁན་ཆེན་ལྷ་བ་རྒྱལ་མཆན་གྱིས་
བཏབ། ཕྱིས་ལྷོ་བྲག་གྲུབ་ཆེན་ནམ་མཁན་རྒྱལ་མཆན་དགྲང་ལོ་བདུན་ཅུ་
བ་སྟེ། རྩེ་སྤྲོ་མ་དགྲང་ལོ་སོ་དགུ་བཞེས་དུས་མཇལ་ནས་བཀའ་གདམས་དང་
བྱག་རྡོར་གྱི་ཆོས་སྟོར་གསན་ནས་བཀོ་བ་མཛད་པས་ཆོས་སྡེའི་མིང་ལ་བཀོ་
བ་དགོན་ཐོགས་ཤིང་དགེ་ལུགས་སུ་གྱུར།

༢༢། གཏམ་ཤུལ་བཀྲ་ཤིས་སྤྲིང་། རྩེའི་དངོས་སྟོ་བ་འཕྱོང་རྒྱས་པ་མགོན་
པོ་བྱང་རྒྱལ་གྱིས་བཏབ་པར་གྲགས།

༢༣། ཆོས་གྲུ་ཆེན་པོ་རྩེས་དང་། ལྷ་མེས་ཀྱི་གདན་སར་ཏའེ་སི་བྱང་རྒྱལ་རྒྱལ་
མཆན་པས་གཙུག་ལག་ཁང་བཞེངས་ནས་འབྲི་གྱང་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་
གདན་ས་གཙོ་བོ་ཞིག་ཡིན་ཀྱང་། རྩེ་ཚོང་ཁ་བས་རྩེ་ཐང་ནས་མདོ་སྤྲུགས་ཀྱི་
ཆོས་འཁོར་སྟོར་སྐབས། དགེ་འདུན་པ་སྤྱི་ཡོངས་ཀྱིས་སྤྲུལ་བ་བཞིན། བྱང་

མ་བ་བྱ་བ་རྗེ་ལ་ཚུད་པ་བྱེད་དུ་བྱིན་སྐབས་ནམ་འགེལ་ཚད་མ་གྲུབ་པའི་
ལེའུའི་ལུགས་འབྱུང་ལྷོག་གི་སྒོར་འཆད་པ་གསན་ནས་ལྷོག་མེད་གྱི་དད་པ་
སྦྱེས་ཏེ་དངོས་སློབ་དུ་གྱུར།

༡༤། འཕྱོས་བདེ་བྱམས། རྗེའི་དངོས་སློབ་བསོད་ནམས་རིན་ཆེན་གྱིས་
བཏབ།

༡༥། རི་བོ་ཆོས་སྤྱིང་། རྗེའི་དངོས་སློབ་སྤྱན་གཡས་པ་ཆོས་རྗེ་དོན་གྲུབ་
དཔལ་བས་བཏབ།

༡༦། ལམ་རིམ་ཐེག་ཆེན་སྤྱིང་། ཚུལ་བཟང་བས་བཏབ་ཀྱང་། རྗེའི་དངོས་
སློབ་གཞོན་ནུ་སངས་རྒྱས་གྱིས་ལམ་རིམ་གསུངས་པས་དགོན་མིང་དུ་ཆགས་
ཤིང་དགེ་ལུགས་པར་གྱུར།

༡༧། མོན་མཁར་ཕྱུགས་དགོན། རྗེའི་དངོས་སློབ་སྤྱན་སྲ་བསོད་ནམས་
རྒྱལ་མཆན་གྱིས་བཏབ། འདི་བའི་མཆན་ལ། སྤྱན་སྲ་བསོད་ནམས་རྒྱལ་
མཆན་དང་། ལྷ་གཟེགས་རས་པ། ཉེར་གཉེས་པ་རིན་པོ་ཆེ་ཞེས་གྲགས་པར་
བཤད།

༡༨། མོན་མཁར་དགའ་ལྡན་ལྷ་སྤྲིངས། རྗེ་ཙོང་ཁ་བ་བཀྲ་ཤིས་གདོང་དུ་
ཐེབས་སྐབས་ཆགས་པར་གྲགས།

༡༩། ག་རི་བོ་ནམ་རྒྱལ། རྗེའི་དངོས་སློབ་གནས་བཏན་དགེ་འདུན་རྒྱལ་
བོས་བཏབ།

༢༠། གཙང་བོ་བྱང་ཁ་མདོ་སྤྲགས་སྤྱིང་། རྗེའི་དངོས་སློབ་བྱང་ལེམས་ཀྱན་
དགའ་བཟང་བོས་བཏབ།

༢༡། འོན་དགའ་ལྡན་ཆོས་འཁོར་སྤྲིངས། རྗེའི་དངོས་སློབ་འོན་པ་རྒྱུ་
ཕྱག་གྲགས་པ་འབྱུང་གནས་གྱིས་བཏབ།

༤༤། རོང་བྱམས་སྤིང་ངམ་བྱམས་ཆེན་ཆོས་སྡེ། རྩེ་དངོས་སློབ་སེམས་
དཔལ་ཆེན་པོ་གཞོན་ནུ་རྒྱལ་མཆོག་གིས་བཏབ།

༤༥། རོང་གི་ལྷན་བསྐྱོད་སྡེ། རྩེ་དངོས་མཁས་གྲུབ་རྩེ་གཙུང་པོ་བ་
སྐྱོད་ཀྱི་རྒྱལ་མཆོན་བཞུགས་གནས་ལ་དགོན་པ་ཆགས།

༤༦། བཞད་གྲུ་ཚང་ཆེན་མོ། རྩེ་དངོས་སློབ་ཀྱན་མཁྱེན་གྲགས་པ་བཟང་
བོས་བཏབ།

༤༧། བཞད་སྟེང་ཁ་དགོན། རྩེ་དངོས་སློབ་རྩེ་བཙུན་ཤེས་རབ་སེང་གིས་
བཏབ།

༤༨། ཉ་ནག་ཁ་ལ་དགོན་པ། རྩེ་དངོས་སློབ་ཏུ་གྲགས་པ་མགར་སྟོན་བྱང་
ཚུབ་དཔལ་བས་བཏབ།

༤༩། རི་ཁྲད་དགོན། བཟླ་པ་སྤྲུལ་རྒྱལ་མཆོན་ལེ་རོས་བཏབ་པར་
གྲགས་ཤིང་། ཕྱིས་རྩེ་དངོས་སློབ་དགེ་འདུན་གྲུབ་པ་སོགས་ཀྱིས་སྟོན་ལམ་
ཆེན་མོ་སོགས་བཙུགས་ནས་དགེ་ལུགས་སུ་གྱུར།

༥༠། ཀ་ལིང་བ་ངག་དབང་གྲགས་པའམ་གྱུ་གེ་ངག་དབང་གྲགས་པ་
དབུས་སུ་ཕེབས་ནས་རྩོམ་ཁ་བའི་དངོས་སུ་གྱུར་ནས་དམ་ཆོས་དཔག་མེད་
གསན་ཅིང་། སྤར་མངའ་རིས་སུ་བྱོན་ནས་གྱུ་གེ་ཆོས་རྒྱལ་གྱི་གདུང་རྒྱུད་བཟླ་
ཤིས་འོད་སྟེང་། བློ་རྒྱལ་འོད་སོགས་སློབ་མར་འདུས་ནས་དགེ་ལུགས་
སུ་གྱུར་ཅིང་། གྱུ་གེ་ངག་དབང་གྲགས་པ་ཁོང་མཐོ་སྤྱིང་གསེར་གྱི་ལྷ་ཁང་གི་
གདན་སར་བསྐྱོས་ཤིང་། སྟེ་སྤྱིང་སངས་རྒྱལ་པས་འདི་ལ་མཐོ་ལིང་ཟེར་བ་
མ་དག་པར་གསུངས།

༥༡། རྒྱ་བོ་སི་ཏཱེ་རྒྱུད་ཀྱི་མངའ་རིས་མང་ཡུལ་གྱི་བློ་སེམས་སྡེ། རྩོམ་
ཁ་བའི་དངོས་སློབ་སྟོན་ཤེས་བཟང་གི་དཔོན་པོ་དཔལ་ལྷན་ཤེས་རབ་ཀྱིས་

བཏབ།

༥༩། ཉང་པོ་རི་ཁ་ཆོས་སྒྲེ། དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་རི་ཁ་བ་ཆེན་པོས་བཏབ་
ཀྱང་། ཕྱིས་རྗེའི་དངོས་སློབ་གྲགས་པ་འོད་ཟེར་གྱིས་དགེ་ལུགས་སུ་བསྐྱུར།

༦༠། ཉང་པོ་སངས་སྐར་ཐེག་ཆེན་ཆོས་འཁོར་གྲིང་། རྗེའི་དངོས་སློབ་སེམས་
དཔའ་ཆེན་པོ་ཆོས་འཕགས་པས་བཏབ།

༦༡། ཉང་སྟོད་འབྲས་དགེ་འདུན་སྐར་། རྗེའི་དངོས་སློབ་སེམས་དཔའ་
ཆེན་པོ་ཆོས་འཕགས་པས་བཏབ།

༦༢། ལྷ་རུ་བ། རྗེའི་དངོས་སློབ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་ཆོས་འཕགས་པས་
བཏབ་ཅིང་།

༦༣། བཀྲ་ཤིས་ཆོས་འཁོར་གྲིང་། རྗེའི་དངོས་སློབ་རྟོགས་ལྡན་སངས་རྒྱས་
དཔལ་བཟང་གི་སྐུ་འཕགས་པ་ལྟས་བཏབ།

༦༤། འབྲུ་ཤལ་དཔོན། རྗེའི་དངོས་སློབ་རྫོག་དན་པའི་མི་ངོ་སློབ་བཟང་
པོས་བཏབ།

༦༥། ཡོང་ཡུལ་ཆབ་ནག་རི་པོ་དགལ་ལྡན་གྲིང་། རྗེའི་དངོས་སློབ་ཀོང་པོ་
རྫོག་ལྡན་པ་དར་རྒྱས་གྱིས་བཏབ།

གཉིས། ཁམས་ཁུལ་དུ་རྗེའི་དངོས་སློབ་ནམས་གྱིས་
བཏབ་བའི་དཔོན་པ་ཁག

༧། སྟོ་འཕོར་འགྱིར་ཏི་སྐར་། རྗེའི་དངོས་སློབ་སངས་རྒྱས་དཔལ་བཟང་
གིས་བཏབ།

༨། བྱང་བར་ལ་སྟོད་དཔོན། ཀམ་པ་ཤིས་སྐྱབ་སྟེ་ཆུང་དུ་ཞིག་བཅུགས་

པ་རྫོང་དངོས་སྒོ་བ་གསེར་གོང་དཔོན་པས་དགེ་ལུགས་སུ་བསྐྱར་ནས་
བསྐྱངས།

༩། རྒྱུད་འཛོལ་བཤད་སྐྱབ་དར་རྒྱས་བདེ་ཆེན། རྫོང་དངོས་སྒོ་བ་གཙང་
བ་སངས་རྒྱས་རྒྱས་དཔལ་བཟང་གིས་བཏབ།

༡༠། ལྷ་བ་ཡང་ལྷོང་དགོན། རྫོང་དངོས་སྒོ་བ་སློ་གྲོས་ནམ་རྒྱལ་གྱིས་དགེ་
ལུགས་སུ་བསྐྱར་ནས་བསྐྱངས།

༡༡། ལྷུང་ཆང་དགོན། རྫོང་མའི་བསྐྱབ་སྟོན་ལྷ་ལྷ་གཟེར་ཆེན་པོས་སློ་
བཟང་རྒྱལ་བྱ་བ་བསྐྱོས་ཏེ་བསྐྱངས།

༡༢། འཛོམ་དགོན། རྫོང་དངོས་སྒོ་བ་ཏུ་གྲགས་པ་གྲུང་དམར་སྟང་ཆེམས་
རིན་པོ་ཆེས་བཏབ།

༡༣། རྫོང་ལྷ་དགོན། རྫོང་དངོས་སྒོ་བ་དཀའ་བཞི་བ་རིན་ཆེན་པས་བཏབ།
དར་རྒྱས་དེ་ཙམ་མ་བྱུང་བས་རྫོང་མའི་བཀའ་བཞིན་སྐྱེས་པ་དཔལ་འབྱོར་སྟོན་
ཆོགས་བྱ་བ་ཐོ་བཅུན་གསར་སྐྱད་པར་བསྐྱོས་ཏེ་བསྐྱངས།

༡༤། དབུ་ནགས་དགོན། རྫོང་དངོས་སྒོ་བ་ཆ་ལས་པ་དགོན་དར་བས་ཆང་
བཏིང་།

༡༥། ལྷུང་འབུམ་སྐྱར་དགོན། རྫོང་དངོས་སྒོ་བ་དབུ་ནམ་བཟང་བྱ་བས་
སྟོང་མོ་གཏེ་འདམ་ཟེར་བ་བཏབ།

༡༦། འཕར་བ་རིན་ཆེན་སྒང་། རྫོང་བུ་ཆེན་སྒོ་བ་དཔོན་དཀའ་བཅུ་མཁའ་
བཟང་པོས་བཏབ།

༡༧། སྐ་རོང་མཆན་ཉིད་གྲ་ཆང་། རྫོང་དངོས་སྒོ་བ་འགབ་དགོན་མཆོག་
སངས་གས་བཏབ།

༡༨། རྒྱག་ཆང་དགོན། རྫོང་དངོས་སྒོ་བ་ཀ་གོ་རེ་ཤུ་བཙོན་འགྲུས་གྱིས་

༡༩། ཀར་ཤོད་དགོན། རྩེ་དངོས་སློབ་ཏུ་གྲགས་པ་བཟླ་ཤིས་རྒྱ་མཚོས་
བཏབ།

༢༠། ཁྱི་རྩོད་དགོན། རྩེ་དངོས་སློབ་ཞང་ཞུང་ཚོས་དབང་གྲགས་པས་
བཏབ།

༢༡། ལྷམ་མདའ་དགོན། རྩེ་དངོས་སློབ་མཁན་ཆེན་བཟླ་ཤིས་རྒྱ་མཚོས་
བཏབ།

༢༢། བྱང་ལྷ་རི་འགོ་བདེ་ཆེན་སྤྱིང་། རྩེ་དངོས་སློབ་ཀྱི་ནང་ནས་ཁྱི་སྤྱིང་
མཛེས་པའི་སྤྲ་ཆེན་བཞུགས་ཡོད་ཀྱིས་ཀྱི་དཔལ་ལྷན་དོན་གྲུབ་ཀྱིས་བཏབ།

ད་དུང་ཏ་ཅང་ཞིབ་ཆགས་པའི་ལུགས་སུ་བྱས་ན། འཇམ་དབྱངས་
ཚོས་རྩེ་བཟླ་ཤིས་དཔལ་ལྷན་པ་དང་། རྒྱལ་བ་དགེ་འདུན་གྲུབ། བྱང་རི་རྒྱལ་
མཚན་བཟང་བོ་སོགས་རྩེ་དངོས་སློབ་སྤྲ་ཆེན་དག་གི་སློབ་མར་གྱུར་པ་
འགའ་ཞིག་གིས་བཏབ་པའི་དགོན་སྡེ་སྐོར་རེ་འདུག་མོད། དེ་དག་གིས་རྩེ་
ཞབས་ཟིན་ཡོད་མེད་དང་རྩེ་དངོས་སློབ་ཏུ་གྱུར་ཡོད་མེད་གསལ་བོར་མ་
ཤེས་པས་འདིར་བྲངས་མེད།

གང་ལྟར་སྡེ་སྤྱིད་ཀྱི་བེ་མེར་ལྟར་ན། ཁམས་ཕྱོགས་སུ་དགེ་ལུགས་པའི་
དགོན་པ་ཆེ་ཆུང་གངས་ཀྱི་ཡོད་འདུག་ཅིང་། ཕྱིས་དེ་ལས་ཀྱང་མང་དུ་
ཕྱིན་ཡོད་པ་སྤྲོས་མ་དགོས་མོད། ད་ནི་རྒྱ་དམར་གྱི་ཁྱི་སྤྱིད་དགོན་སྡེ་དེ་
དག་ཙམ་གཏོར་བཏང་སྟེ། བྱལ་མེད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་དེ་དག་གི་དཀར་ཆག་སྤྱིག་
བཞུགས་པའི་སྐབས་སོ།

གསུམ། རྗེ་འཇམ་དཔལ་སྐྱོད་མདོ་སྐྱད་ཀྱི་སྤྱི་ལོ་ཆེན་ལག་ཅིག

༡། རྗེ་འཇམ་དཔལ་སྐྱོད་མཆོག་ལ་ཡུལ་མཆོག་གིས་སྐྱེ་འབྲུམ་ས་ཆར་བྱི་
བ་བསམ་འབྲུབ་སྤྱི་ལོ་བཏབ།

༢། རྗེ་འཇམ་དཔལ་སྐྱོད་མཆོག་རྗེ་དཔལ་ལྷན་བཀྲ་ཤིས་གིས་རབ་བྱུང་
བདུན་པའི་མེ་བྱ་སྤྱི་ལོ་༡༤༡༢ ལོར་མཆོག་རྒྱ་ལྷན་གྱིས་བདེ་ཆེན་སྤྱི་ལོ་བཏབ།

༣། རྗེ་འཇམ་དཔལ་སྐྱོད་མཆོག་ལོ་ངག་དབང་གྲགས་པ། རབ་བྱུང་བདུན་
པའི་ལྷགས་སྟག་སྤྱི་ལོ་༡༤༡༠ ལོར་མདོ་སྐྱད་དུ་ཕེབས།

༤། རྗེ་འཇམ་དཔལ་སྐྱོད་རོང་ཆེན་ལྷགས་ནག་པས་རབ་བྱུང་བདུན་པའི་རྒྱ་
འབྲུག་སྤྱི་ལོ་༡༤༡༡ ཆོ་ཁོ་ག་ལ་རིའི་རི་སྤྱོད་བཏབ།

༥། རྗེ་འཇམ་དཔལ་སྐྱོད་ཞལ་བཀྲར་སྐྱེ་མ་ཏོག་རུ་གྱུ་ལ། འདི་བ་བྱམས་ཆེན་
ཆོས་རྗེ་སྐྱེ་འཁོར་དུ་རྒྱ་ནག་ལ་ཕེབས་ཤིང་། ཕྱིས་ནོར་གཙང་གི་སྤྱི་ལོ་ཆང་
སྐྱོམ་གྱི་བཟུང་ནས་བཞུགས་ཚུལ་ཨ་ལགས་ཞལ་བཀྲར་ཆང་གིས་གསུངས་པ་
དངོས་སུ་ཐོས་ཤིང་། བདེན་ཉགས་ཤིག་ཡོད་པ་ནི། དེ་ཕྱིན་དམག་གིས་ཕེ་
ཅིན་རྒྱ་ནག་གོང་མའི་ཕོ་བྲང་མེ་སྤྱོད་མ་བཏང་གོང་ཞལ་བཀྲར་སྐྱེ་མའི་འདྲ་
སྤྱི་ལོ་ཐང་ག་དེ་དབུ་སྤྱི་ལོ་ཐང་གའི་གས་སུ་ཡོད་པར་གསུངས།

ད་དུང་ཉོགས་ལྷན་འཇམ་དཔལ་རྒྱ་མཆོད་དང་། དགེ་བཤེས་ཤེས་རབ་
གྲགས་པ། དགེ་བཤེས་འཇམ་དཔལ་བཀྲ་ཤིས། དགེ་བཤེས་དཔལ་སྐྱོད་། ཉི་
ཕྱི་ལོགས་བཟང་པོ། བདེ་སྐྱད་པ་བསོད་ནམས་ཤེས་རབ། བདེ་སྐྱད་པ་འོད་
ཟེར་ལོགས་རྗེ་ཆོང་ཁ་བའི་དངོས་སྐྱོད་དུ་གྱུར་པ་མང་དག་ཅིག་བྱུང་འདུག་
ཀྱང་། དེ་དག་གིས་མདོ་སྐྱད་དུ་དཔོན་གཞིས་བཟུང་མིན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་མ་རྟོག་
པས་ལོ་རྒྱུས་རིག་པ་ལ་འཇུག་པ་ཡང་ས་པ་དག་གིས་དཔྱད་པར་བྱའོ།

དུག་པ། རྩོམ་ཁ་བའི་ལྷ་གྲུབ་ཀྱིས་བོད་ཡོངས་ལ་ བཞག་པའི་བྱགས་རྒྱུན།

སྤྱིར་བཏང་རྩོམ་ཁ་བས་ཆོས་ཀྱི་གསལ་བསམ་མཐར་ཕྱིན་ནས་
མཛད་འཕྲིན་རྒྱས་ས་དབུས་གཙང་རང་ཡིན་སྟབས་རྒྱལ་ཚབ་དར་མ་རིན་
ཆེན་དང་། མཁས་གྲུབ་དགེ་ལེགས་དཔལ་བཟང་སོགས་དབུས་གཙང་མངའ་
རིས་དྲགས་ཀོང་དང་བཅས་པ་ནས་བྱོན་པའི་རྩོམ་སློབ་སྦྱོར་ཆེན་ཆེས་
ཤིན་ཏུ་མང་བ་དང་། ས་བབ་སྟབས་འབྲེལ་གྱི་དབང་གིས་གྲུང་རི་རྒྱལ་མཆན་
བཟང་བོ་དང་། འདན་མ་བ་ཡོན་ཏན་དཔལ་སོགས་མདོ་སྟོད་པའང་མང་
བོ་བྱོན་པ་དང་བསྐྱར་ན། དབུས་གཙང་དང་ས་ཁད་ཏ་ཅང་འགྲང་ཞིང་།
དབུས་གཙང་དུ་འགོ་བལ་ལྷ་འོ་མང་བོའི་རིང་རྒྱང་འགོས་རྒྱལ་དགོས་པར་
མ་ཟད། གཙན་གཟན་གཏུམ་པོ་དང་། རྒྱན་ཇག་མ་རྒྱུད་འབྲི་རྒྱ་སོགས་
རྒྱ་ཁྱུང་ཤིན་ཏུ་ཆེན་པོ་མང་དག་ཅིག་ཀྱང་གཙོད་དགོས་པས་འགྲིམས་འབྲུལ་
གྱི་དཀའ་ངལ་འོག དབུས་གཙང་དུ་འབྱོར་བའི་མདོ་སྟོད་པ་རང་བཞིན་གྱིས་
ཉུངས་སྟབས། རྩོམ་སློབ་ཏུ་གྱུར་པའི་མདོ་སྟོད་པ་དེ་ཙམ་མང་བོ་བྱུང་
མ་ཐུབ་པ་གསལ་བོ་ཡིན་མོད། ང་ཚོས་ལོ་རྒྱུས་ལ་གདེང་འདོག་བྱེད་སྐབས་

ངེས་དགོས་པའི་དོན་གནད་འགངས་ཆེན་ཞིག་ཡིད་པ་ནི། རྗེ་ཙོང་ཁ་བའི་
བསྟན་པ་འཛིན་ཏེན་དུ་བྱུང་བ་དེས། བོད་བྱོན་ཡོངས་ལ་ལོ་རྒྱུས་རང་བཞིན་
ཀྱི་ཤུགས་ཀྱིན་དང་སྐུ་ལ་ཤུགས་རི་ཙམ་ཐེབས་ཡོད་ཅེད་བཟླ་གྱི་འདི་ཡིན་
པར་སྣང་།

རྗེ་ཙོང་ཁ་བ་དང་སྐུ་ཐོག་པལ་ཆེར་མཉམ་པའི་དབྱས་གཙང་ཕྱོགས་
ཡོངས་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་འཛིན་པའི་སྐྱེས་ཆེན་འགའ་རེ་དཔེ་མཆོན་དུ་བྲངས་ན།
རྗེ་འདོན་སློབ་མཁས་གྲུབ་དགེ་ལེགས་དཔལ་བཟང་དང་། རྒྱལ་ཆབ་དར་
མ་རིན་ཆེན། རྗེ་འཇམ་སློབ་གཉིས་ཀར་གྱུར་པ་རྗེ་བཙུན་རེད་མདའ་བ་ཆེན་
པོ། རྗེ་བཙུན་མཁྱེན་རབ་དབང་ཕུག་གམ་སྐར་ཁམས་པ་གྲགས་པ་བཟང་
བོ་སོགས་ས་ལུགས་འཛིན་པའི་སྐྱེས་ཆེན་གསེར་གྱི་རི་རབ་ལྟ་བུ་དེ་དག་དང་།
འབྲི་གྲང་རིན་པོ་ཆེ་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་བོ་དང་། འབྲི་གྲང་ཆོས་སློབ་བཟླ་ཤིས་རིན་
ཆེན། བག་གྲུ་སྐྱ་སྐྱ་བསོད་ནམས་གྲགས་པ། བག་གྲུ་ཆོས་སློབ་འཇམ་དབྱངས་
ཁ་ཆེ། དཔག་པོ་བཟླ་ཤིས་རྣམ་རྒྱལ། (འགོས་ལོ་ཙ་བ་གཞོན་ནུ་དཔལ་བ།
)འདུལ་འཛིན་ཆོས་རྗེ་ངག་གི་དབང་བོ་སོགས་བཀའ་བརྒྱུད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་
འཛིན་པ་སོགས་མདོར་ན། ས་རྒྱུང་ཀར་འབྱུག་ རྗེ་ནང་། བོ་དོང་བ་སོགས་
གྲུབ་མཐའ་རིས་སུ་མ་ཆད་པའི་མཁས་གྲུབ་ཆད་ལྡན་ཀྱན་ཀྱང་གང་གི་གསང་
བ་གསུམ་གྱི་རྣམ་ཐར་ལ་སློང་ནས་དད་པ་འཁྱུངས་པས།⁹ ཞེས་གསུངས་པ་
ལྟར། སྐབས་དེའི་དབྱས་གཙང་ཡོངས་རྫོགས་སྤིལ་གྱིས་བཟུང་བའི་ས་རྒྱ་བ་
དང་བཀའ་བརྒྱུད་པ། རྒྱུང་མ་བ། རྗེ་ནང་བ། བོ་དོང་བ་སོགས་བསམ་གྱིས་
མི་བྱབ་པའི་མཁས་གྲུབ་ཀྱི་སྐྱེས་ཆེན་དེ་དག་པལ་ཆེར་གྱིས་རྗེ་འདི་བའི་ཞབས་
ལ་གདུགས་ནས་གཞུང་ལུགས་གསན་པ་སྟེ། རང་རང་ཐར་བའི་གོ་འཕང་དུ་
བཞོད་བྱེད་ལ་ཡིད་ཆེས་བྱེད་པའི་སྐར་ཡོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའི་ལམ་པོ་ཆེ་དེ་དག་

གཏན་དུ་བསྐྱར་བའམ། དེས་མ་ཆོམས་པར་གསར་དུ་བྱང་མ་ཐག་པའི་དགེ་
ལུགས་པའི་གྲུབ་མཐའ་ངོས་ལེན་ཉམས་བཞེས་གནང་བ་དེས་ཅི་ཞིག་མཆོན་
གིན་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། རྩོམ་ཁ་བའི་ཆོས་ལུགས་འདིས་གྲུབ་མཐའ་དང་སྐྱ་
མེར་མཐོ་དམན་གྱི་དབྱེ་བ་མེད་པར་དབུས་གཙང་མངའ་རིས་དྲགས་གོང་
དང་བཅས་པ་བསམ་སྒྲུབ་སྒྲིལ་སྒྲུབ་ཀྱི་ལུགས་གསར་བ་ཞིག་གིས་སྤྱི་ལྟོ་ལྟོ་ལྟོ་
བསྐྱར་བ་དེ་མཆོན་གྲུབ་པ་ཡིན།

ལྷག་པར་དུ་གཤམ་གསལ་བ་ལྟར་རྩོམ་ཁ་བ་ཞེས་དང་རྩོམ་ཁ་བ་སྐྱོ་བ་
ཁོ་ནས་བྱུང་འདེབས་མཛད་པའི་དགོན་སྡེ་༥༠ ཙུང་ལྷན་ཤིག་པོ་དེ་ཞིག་
ཡོངས་ལ་བྱུང་བ་དེ་དོན་དག་ཚུང་ཞིག་མ་ཡིན་པར། རྩོམ་ཁ་བ་མི་བསྐྱོད་དོ་
རྩོམ་ཁ་བ་ཞིག་ལོ་ཤས་ཚུང་ཟད་ཅོམ་ཞིག་ལ། །རྩོམ་ཁ་བ་བསྐྱོད་ཀྱི་གར་
ཁ་ཆེའི་བར། །རྩོམ་ཁ་བ་འཆང་བས་བྱུང་མཛད་ཅོང་ཁ་བ། །རི་བོ་དགའ་ལྷན་
པ་ལ་བསྐྱོད་པར་བཅུ། །¹⁰ཞེས་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ལ་ཉལ་སྤྱོད་བསྐྱོད་པ་
བཞིན་གནང་བ་ལྟར། དུས་ཡུན་ཉལ་མུང་ལྷན་དེ་ལྟ་བུ་ཞིག་གི་ནང་། སྐད་
རྩོམ་ཁ་བ་སྐྱོད་ལ་དྲགས་ཀྱི་བར་རི་བོ་དགེ་ལུགས་པའི་དགོན་སྡེས་མ་བྱུང་
པ་མེད་པར་བྱས་པ་འདི་སྒྲིལ་ལ་ཤོང་དགའ་བ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། དེང་སང་
དམག་ཤྱགས་དང་ཁྲིམས་ལུགས་བཙན་པོ་བྱང་འབྲེལ་གྱིས་འཛུགས་སྐྱོན་
ཤྱགས་ཆེན་བྱས་ཀྱང་འགན་ཁུངས་ལྷན་པའི་ཆོད་དུ་སྤངས་ལ། དེ་དག་བཟོ་སྐྱོན་
བྱེད་པོ་དག་གི་རྒྱུ་ལོགས་ན་སྐྱུ་གསོད་གཙང་འདེད་མེད་པར་དང་སྤངས་
ཤྱགས་ཆེ་བ་དང་། ཁང་བ་སྐྱོང་བ་ཅོམ་ཞིག་བསྐྱངས་པའང་མ་ཡིན་པར་སྐྱ་
གསུང་ཤྱགས་སོགས་ནང་ཉེན་ཉལ་འཕོར་ཆེན་མཉམ་བཞེངས་བྱེད་
དགོས་པ་དང་། ད་དུང་འདི་ལ་བྱད་ཆོས་གལ་ཆེན་གཞན་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། ལྷ་
ཁང་བཙུག་རྒྱུ་དེ་མ་ཡིན་པར། བཙུག་སྐྱོད་པའི་ལྷ་ཁང་དེ་དག་དུ་དགེ་

འདུན་པ་མ་བསྐྱུས་རང་ཤུགས་ཀྱིས་འདུས་པ་དང་། ལྷ་ཁང་བཅིག་མཁན་
མི་དམངས་ཀྱི་བསམ་བློ་ཤིལ་གྱིས་བཀྲུག་ཐུབ་པ་དེ་ཡིན།

ང་ཚོས་ཕྱོགས་དུ་མ་ནས་བལྟས་ཆེ་རྒྱུ་ཅོང་ཁ་བས་རིག་གཞུང་གསར་
བརྗེ་བྱས་པའི་དབྱེ་མཆིམས་གསལ་བོ་ཞིག་ནི། སྤར་བོད་ཀྱི་ལུང་ཕན་ཁག་
ན་ལུགས་སོལ་དང་མན་ངག་ཆིག་བརྒྱད་ཤུགས་ཆེན་གནང་བཞིན་པ་དེ།
གཞུང་ལུགས་ཅན་དང་ལྷ་བྱབ་ཅན་དུ་བསྒྱུར་བ་དང་། དག་སྤང་བྱབ་སྦྱོད་
ཀྱིས་གྲུ་ཡངས་བག་མེད་ཤས་ཆེར་སྦྱོད་པའི་བྱིས་ཐབ་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྦྱོད་ལམ་
དེ། འདུལ་ཁྲིམས་རིང་ལུགས་ཅན་དུ་བསྒྱུར་བ་འདི་ཡིན་ལ། འདིས་ཡུལ་
དབུས་ཅམ་མ་ཡིན་པར་བོད་ཁྱོན་ཡོངས་ལ་བྱབ་ཐུབ་པ་དེས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
ཐོག་གི་མཁས་གྲུབ་ཏུ་ཅང་མང་བོ་བསྐྱེད་བསྐྱེད་བྱེད་པའི་མཐུན་ཆེན་སྤྱི་ལོ་
དུ་བསྐྱུན་པར་མ་ཟད། གཞུང་ས་དགའ་ལྷན་པོ་བྱང་ཕྱོགས་ལས་རྣམ་རྒྱལ་
འཛིག་རྟེན་དུ་འབྱུང་བའི་རྒྱ་ཚོགས་གངས་ཆང་བསགས་པ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན།

གོང་དུ་བཀོད་པ་དེ་དག་ལྷ་ཤེས་མཁན་ཞིག་གིས་བལྟས་ན་བརྗོད་
གཞི་ཏུ་ཅང་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཡིན་པས། ཤོག་ངོས་གཉིས་གསུམ་ཅམ་སྦྱོད་པས་ཡོང་
བཞིག་མ་ཡིན་པར་ཆེད་ལས་ཉམས་ཞིབ་པ་ཞིག་གིས་ཞིབ་ཅིང་ཕྲ་བའི་ལུགས་
སུ་དབྱེ་སྟེ། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་། ཆབ་སྲིད། དམག་དོན། དཔལ་འབྱོར།
རིག་གནས། མི་དམངས་ཀྱི་བསམ་བློ་འཕྲོ་སོ་ཚུན་ཆད་ལ་འཇུག་བ་དང་
ཤུགས་ཆེན་ཅི་འདྲ་ཐེབས་ཡོད་མེད་ཀྱི་ཆད་གཞལ་ཐུབ་ཆེ། གོ་བ་ཅན་ལ་གོ་
རྒྱ་ཡོད་པའི་ལེ་ཆན་ཏུ་ལས་པ་སྟོར་ཞིག་འབྱུང་རྒྱ་གདོན་མི་བྱ་ཡང་། ཁོ་བོར་
ནི་དེང་རབས་ཕྱི་སྤྱི་ལོ་རྒྱུས་ཆད་ལྷན་སྤྱོད་མཁན་དེ་དག་ལ་མངའ་བའི་སྤྱི་
ཚོགས་དབྱེ་ཞིབ་ཕྲ་མོ་འབྱེད་པའི་སྤྱང་གྲུང་མ་འདྲོམས་ཤིང་། གནའ་ལུགས་
རྒྱང་འདྲེད་ཁོ་ན་གཉིས་པའི་སྟོག་མེད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དེ་འདྲས་ཀྱང་མ་ཆོམས་པས་

རང་སྒོར་འཆར་ཚུལ་རྒྱུ་ཟད་ཅིག་སྒྲིལ་ན།

གཅིག་རྒྱུ་རྩོམ་ཁ་བས་རིག་གཞུང་གསར་བརྒྱུ་ལྟ་བུ་མཐའ་
གསར་བ་སྒྲིལ་བ་དེས་ཐོད་ཀྱི་ཡུལ་ཁམས་པལ་མོ་ཆེར་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་
མཐའ་གཅིག་མཐུན་བྱུང་བ།

གཉིས། ཐོད་མི་མང་ཤོས་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་གྲུབ་མཐའ་གཅིག་གྱུར་བྱུང་
བ་དེས་མི་དམངས་ཀྱི་བསམ་སྒྲོག་གཅིག་གྱུར་བྱུང་བ།

གསུམ། མི་དམངས་ཀྱི་བསམ་སྒྲོག་གཅིག་གྱུར་བྱུང་བ་དེས་ཐོད་ཀྱི་སྤྱི་
ཆོགས་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་གཅིག་གྱུར་གྱི་མང་གཞི་བསྐྱུན་པ།

བཞི། དགེ་ལུགས་ཀྱི་དགོན་སྡེ་ཁག་གི་སྤྱི་བསྐྱུར་ལམ་ལུགས་འཐུས་
ཚང་ཅན་དང་། སྤྱི་གཞི་ཅན། འདུལ་བྱེད་སྤྱི་ཅན། ཆོས་བྱེད་སྤྱི་གས་
སྤྱི་ཡོངས་ནས་གཞུང་ལུགས་ཅན། སྤྱི་མེད་བར་བྱེད་གསལ་པོ་ཅན་བཅས་
ཆོས་བྱེད་དགེ་འདུན་པའི་སྤྱི་ཁྱེད་ཀྱི་ཐོད་མཐོར་བྱུང་བ་བཅས་ཀྱིས། མི་
དམངས་ཀྱིས་རང་རང་གི་དད་ཡུལ་ལ་ཡིད་ཆེས་སྤྱི་པོ་བྱུང་ནས་རྒྱུ་རྒྱུ་
ཐོབ་པ་བཅས་ཡིན་པར་སྒྲིལ།

རྩོམ་ཁ་བས་དགེ་འདུན་པ་ནམས་ཀྱིས་ཆོས་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་དང་།
སྤྱོད་སྤྱོད་ཉམས་ལེན་ལ་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་ཡོངས་ནས་གཞུང་ལུགས་
ཅན་དུ་བསྒྱུར་བ་དེས། རྒྱལ་ཚབ་མཁས་གྲུབ་ནམ་གཉིས་དང་། རྩོམ་ཁ་བ་དུན་
གྲུབ་པ་སྤྱི་གས་གཞུང་ལུགས་འཆད་ཚོད་ཚོམ་གསུམ་ལ་འགྲན་ཆེ་བའི་
སྤྱི་ཆེན་མང་པོ་བྱུང་ནས། མདོ་སྤྱི་གས་གཉིས་དང་། ཐུན་མོང་རིག་གནས་
སྤྱི་གས་བསྐྱུར་བཅོས་སྤྱི་ཆད་ལྡན་པ་འཕྲོད་ཆེན་སྤྱི་གས་ཚོམ་གནད་ཡོད།

འོ་ན་དེའི་ཡར་སྤྱོད་དུ་ཐོད་ལ་བསྐྱུར་བཅོས་སྤྱི་ཆད་ཅན་བྱུང་མེད་
དམ་ཞེན་ལོས་ཀྱང་ཡོད་དེ། རྩོམ་ཁ་བ་སྤྱི་གས་དང་། ས་པཎ་ཡབ་སྤྱི་གས་ ཀུན་

མཆོད་པུ་སོགས་རིག་པའི་གནས་དུ་མ་ལ་ཚོད་མེད་ཀྱི་མཁས་གྲུབ་མང་པོ་བྱང་
ཡོད་ཅིང་། ཁོང་ནམས་ཀྱིས་མཛད་པའི་བསྟན་བཅོས་ཡ་མཚན་པ་མང་པོ་
བྱང་ཡང་། རྗེ་ཙོང་ཁ་བ་ཡབ་སྲས་ཀྱིས་མཛད་པའི་མདོ་སྨད་རིག་གནས་
དང་བཅས་པའི་གཞུང་ལུགས་མ་ཆང་བ་མེད་པ་འདི་འདྲ་ནི་མ་བྱང་བ་ཏ་
ཅང་གསལ་བོ་ཡིན།

རྗེ་ཙོང་ཁ་བ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་དང་སྨྲ་སྒྲུབ་ཀྱི་བཅུ་མས་
ཆོས་གཅིག་པུ་མ་ཡིན་པར། རྗེ་རང་གིས་མཛད་པའི་བསྟན་ཆེན་བཞི་དང་།
སྟན་སྨྲ་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་ཀྱི་རྟོགས་བརྗོད་སྟན་ངག་ལྟན་པོ་དང་། རྟག་
དུ་བྱུང་རྟོགས་བརྗོད་སོགས་མ་ཟད། གསུང་ཐོར་བྱུང་གསལ་བའི་རིན་པོ་ཆེ་
གསུམ་ཀྱི་གཏམ་ཀྱི་སྒྱུར་བ་སོགས་སྟན་ངག་སྟན་སུམ་ཆོག་པའི་ལམ་ནས་
བཅུ་མས་པའི་བཅུ་མས་ཆོས་མང་པོ་དང་། གཤམ་རྗེའི་བསྟན་པ་རྒྱུ་མཁར་
གྲགས་པ་སོགས་ཚོམ་ཚལ་གིན་དུ་ངོ་མཚར་བའི་བསྟན་བཅོས་མང་པོ་སྨྲས་
ཚོམ་གནང་བའི་སྟན་ལྟོས་ལྟ་བུས། མཁས་གྲུབ་དགེ་ལེགས་དཔལ་བཟང་གི་
རྗེའི་བསྟན་པ་ས་གསུམ་མར་གྲགས་པ་དང་། རྒྱལ་ཆབ་ཆོས་རྗེ་ལ་བསྟན་པ་
དཔལ་ལྷན་ཡོན་ཆོག་མ་སོགས་མ་ཟད། རྣམ་འབྲེལ་ཤིག་ཆེན་རིགས་པའི་
རྒྱ་མཚོའི་མཚོད་བརྗོད་སོགས་སྨྲ་བས་མཁས་པས་དཔེ་མཚོན་དུ་བྱེད་པའི་
སྟན་ངག་གི་རོ་ཉམས་ཟད་དུ་མེད་པ་དང་། ཞང་ཞུང་བ་ཆོས་དབང་གྲགས་
པའི་ར་མ་ཎའི་རྟོགས་བརྗོད་ལས་བཅུ་མས་པའི་སྟན་ངག་དེ་ཟེའི་བྱམ་རྒྱུད་
མང་གི་སྦྲ་དབྱངས། རྒྱལ་བ་དགེ་འདུན་གྲུབ་ཀྱིས་མཛད་པའི་སེང་ལྷེང་
ནགས་ཀྱི་སྒྲོལ་མའི་བསྟན་པ་ལེགས་བྲིས་མར་གྲགས་པ་དང་། རྗེ་ཙོང་ཁ་བ་
བློན་པའི་མགྱུར་དབྱངས་ཤར་གངས་རི་མ་སོགས་གྲུབ་མཐའ་གསར་བ་འདི་
འདྲིན་མཁན་ཡབ་སྲས་ནམས་ཀྱིས་བཅུ་མས་ཆོས་རྒྱལ་ཆེན་གིན་དུ་མང་པོ་

མཛད་པ་ལ་བརྟེན་ནས། བོད་གངས་ཅན་གྱི་ཚྭ་ས་སྤྱོད་རིག་དབྱར་མཆོ་
ལྷར་འཕེལ་རྒྱས་སྤྱོད་པ་ཡིན་ལ། གོང་སྒྲོས་བསྟན་བཅས་དེ་དག་གི་བརྗོད་
བྱ་བ་བསྐྱོད་ལྟར་པ་གཅིག་ཡུལ་མ་ཡིན་པར་ཡིག་སྤྱོད་ཆེས་ཤིན་ཏུ་དག་
ཅིང་། རྩོམ་ཁ་བའི་སྐབས་ཙམ་ནས་བོད་དུ་ཤིང་དཔར་གྱི་ལག་རྩལ་ཡང་
དར་བྱུང་བྱུང་ནས་མཁས་པའི་བརྒྱམས་ཆོས་ཁག་ཤིང་དཔར་དུ་བཏབ་པ་
དེས། བོད་གྱི་རིག་གཞུང་དང་དེའི་རྒྱན་ཐག་ཡིག་ལ་ཆད་ལྟག་གི་རྒྱུན་མི་
འབྱུང་བར་བརྟེན་པོར་གནས་པ་དང་། དཔེ་རྒྱན་འཕོར་ཆེན་སྤེལ་བ་ལ་
དཀའ་ངལ་རྒྱུང་བ་སོགས་རིག་གནས་ཀྱི་ཕྱོགས་སྒྲོར་མོ་ནས་ཡར་རྒྱས་གྱི་ལམ་
དུ་རྒྱུད་པ་དེ་དངོས་ཡོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རང་ཡིན།

ད་དུང་རྩོམ་ཁ་བ་ཡབ་སྐུས་གྱིས་བྱས་རྩིས་གལ་ཆེན་ཞིག་བཞག་
པ་ནི། གདན་ས་གསུམ་དང་བཟླ་ཤིས་ལྷན་པོ་བཅས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཆབ་
མཆོན་གྱི་དགོན་སྡེ་ཆད་ལྟར་དེ་དག་འཇུགས་སྒྱུན་བྱས་པ་འདི་ཡིན་ཏེ། དེའི་
ཡར་རྒྱུན་བོད་དུ་གངས་ཅན་རིག་པའི་འབྱུང་གནས་སྤྱོད་ཐགས་པའི་གསང་སྤྱོད་
དང་སྟེ་ཐང་བདེ་བ་ཅན་སོགས་སྟོབ་གཉེར་བྱེད་སའི་ཆོ་སྡེ་མང་ཙམ་ཡོད་
ཀྱང་། བོད་ཁྱོན་ཡོངས་ཀྱིས་གཅིག་མཐུན་དུ་ཁས་ལེན་བྱེད་པའི་དགོན་སྡེ་
འདི་འདྲ་མ་བྱུང་བས་དགོན་སྡེ་ཁག་ཐོར་སེལ་གྱི་རྣམ་པར་ཡོད་སྟབས། མདོ་
སྟོད་སྟོད་དང་། མངའ་རིས་དྲགས་གོང་སོགས་བོད་ཀྱི་ཡུལ་མཐའི་གྲ་བཅུན་
ཁ་ཐོར་ཉུང་ཤས་ཤིག་ལས། གྲ་བཅུན་འཕོར་ཏེ་ཅང་ཆེན་པོ་དབུས་གཙང་དུ་
འཛོམས་ནས་སྟོབ་གཉེར་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་མེད་ཀྱང་། གོང་དུ་སྒྲོས་པའི་
གདན་ས་ཆེན་པོ་དེ་དག་ཚུགས་ཕྱིན་ནས་ཕྱོགས་མཐའི་སྟོབ་གཉེར་བ་ཅི་ཙམ་
དབུས་སྤྱོད་ཕྱོན་ཡོད་མེད་དང་། དེ་དག་གི་ནང་ནས་དགའ་ལྡན་ཁྲི་བར་བྱོན་
པ་སོགས་གཞུང་ལུགས་སྤྱོད་པའི་རྒྱུས་སུ་ཅི་ཙམ་ཞིག་བསྐྱེད་བསྐྱོང་བྱས་ཡོད་

པ་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་ལ་བཞུགས་ན་ཏེ་ཅང་གསལ་བོ་ཡིན།

ད་དུང་རྗེ་ཙོང་ཁ་བ་སྐྱུ་དངོས་ཀྱིས་དགའ་ལྡན་དུ་སྤྱུ་འབྲུམ་ཁམས་
ཚན་བཅུགས་ནས། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་ཁམས་ཚན་ལམ་ལུགས་གསར་
བཏོད་གནང་བ་དེས། རྩོགས་གཅིག་ནས་བོད་མཐའ་དབུས་ཀྱི་སློབ་གཉེར་
བ་ནམས་སྟོད་གནས་མགོ་འདྲེན་སོགས་སྐབས་བདེར་གྱུར་ཅིང་། རྩོགས་
གཞན་ཞིག་ནས་བོད་ཁྱོན་ཡོངས་ཀྱི་མི་དམངས་ཀྱིས་དབུས་ཀྱི་གདན་ས་ཁག་
ལ་སེམས་ཐག་ཉེ་བོ་དང་། བཅི་སྤྱང་མཐུན་སྤྱོད་སྤྱོད་པའི་ཐབས་ལམ་ཞིག་
སྟེ་འདི་ལ་སྤྱི་དོན་ཀྱི་རྒྱས་པའང་ཐོན་བཞིན་ཡོད་པ་དེ་ཡིན།

མདོར་བསྟུན་ནས་བཤད་ན། རྗེ་ཙོང་ཁ་བ་མེད་ན་བོད་ཀྱི་ཆབ་མཆོན་
ཆོས་རྒྱུད་གྲུབ་མཐའ་ཆེ་ཤོས་རི་བོ་དགེ་ལུགས་པ་མེད་ཅིང་། རི་བོ་དགེ་ལུགས་
པ་མེད་པ་ཡིན་ན། རང་ཅག་གི་གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་སོ་བྲང་བ་འདི་ཡང་ཡོད་
མི་སྤྱི་དཔེ་ཡིན།

བོད་ཁམས་སེལ་བྱུང་ཐོར་བའི་རྗེས་ནས་ཆོས་ལུགས་གྲུབ་མཐའ་ཁག་
གིས་བོད་ལ་དབང་བསྐྱུར་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་བྱི་མིག་བཞུགས་ན། ས་རྒྱ་བ་
སྤྱི་ལོ་(༡༣༥༩།༡༣༧༩) ལོ་ངོ་༩༥།

ཞེ་སྤྱི་པག་མོ་གྲུབ་སྤྱི་ལོ་(༡༣༥༩།༡༤༠༩) ལོ་ངོ་༡༥༠།

གཙང་བ་ཞེ་སྤྱི་སྤྱི་ལོ་(༡༤༡༩།༡༤༩༩) བར་ལོ་ངོ་༣༩།

གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་སོ་བྲང་བས་སྤྱི་ལོ་(༡༤༩༩།༡༥༠༩)བར་ལོ་ངོ་
༡༥༡ སོང་ཞིང་། ད་དུང་ཐུ་མཐུད་ནས་སྤྱི་དབང་འདིའི་འཁོར་རྒྱུན་གནས་
བཞིན་པའི་ཐོག་ནས་བསམ་སྟོབས་ཅན་ཆེ། ཆོས་རྒྱུད་གྲུབ་མཐའ་ཁག་གིས་བོད་
ལ་དབང་སྐྱུར་བྱས་པའི་ལོ་གངས་རིང་ཤོས་དང་བཅུན་ཤོས་ཤིག་བྱུང་བ་ནི།
རྗེ་ཙོང་ཁ་བ་ས་གསར་བཏོད་བྱས་པའི་དགེ་ལུགས་པ་གཙོ་བོར་གྱུར་པའི་

གཞུང་འདི་ཉིད་ལས་གཞན་མ་བྱུང་ཁར། རྩོམ་ཁ་བའི་གྲུབ་མཐའ་གསར་
བཏོད་བྱས་པ་ནས་ད་ལྟ་བར་འདིའི་ཁ་གཏད་དུ་ལངས་ནས་པམ་ཉེས་བྱེད་
པའི་གྲུབ་མཐའ་སྟོབས་ཤུགས་གཞན་གཅིག་ཀྱང་བྱུང་ཕྱིར་མེད་ལ། འདི་དང་
འབྲེལ་བའི་སྲིད་དབང་འདིའི་ཁ་གཏད་དུ་ལངས་ནས། སྲིད་དབང་འདིའི་
འཁོར་རྒྱན་གཏོར་བྱས་པའི་ནང་ཁུལ་གྱི་སྲིད་དོན་སྟོབས་ཤུགས་གཞན་གང་
ཡང་བྱུང་མ་སྟུབ་པ་འདི་དག་ཐམས་ཅད་ཕྱོགས་གཅིག་དུ་བསྡེམས་ཏེ་
བསམས་ན། རྩོམ་ཁ་བ་ལྟ་བུ་འདིས་རྒྱ་ཆེའི་མང་ཆོགས་ཀྱི་བསམ་སློའི་མང་གཞི་
བརྟན་པོ་ཅི་ཅམ་བསྐྱུན་ཡོད་པ་ཤེས་སྟུབ་པ་ཡིན་ནོ།

བདུན་པ། བག་གྲུའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་བྱོན་པའི་ མདོ་སྨྲད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་མི་སྣ་གལ་ཆེན་སྐོར་ཞིག

བག་གྲུའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་མདོ་སྨྲད་ནས་བྱོན་པའི་མཁས་དབང་
གྲགས་ཅན་ཁག་ཅིག་དཔེ་མཆོན་དུ་བཀོད་ནས་སྐབས་དེའི་མདོ་སྨྲད་ཀྱི་
གནས་སྐབས་རྟོགས་ཐབས་བྱ་བ་ལ།

༡། བསྟན་པའི་མེས་པོ་འཕེལ་ཤར་ཕྱོགས་རིགས་པའི་དཔའ་བོར་གྲགས་པ་
ཆོས་རྩོད་ཀྱི་རིན་ཆེན་(༡༩༠༧།༡༩༡༥)པ་དང་།

༢། བློ་ཀའི་ཨར་རྟོག་ཀོའུ་བ་ཆང་ལ་འཁྲུངས་པ་ཀོའུ་གཞོན་ནུ་བྱང་ཆུབ།
(སྤྱི་ལོ་༡༩༠༠ ཡས་མས)

༡། བདེ་སྐྱད་ཤར་རྒྱལ་མོ་རོང་དུ་འཁྱུངས་པ་གཡུང་རྒྱུང་བོན་གྱི་སྤྲེལ་ཆེན་
ཤེས་རབ་རྒྱལ་མཆན། (སྤྱི་ལོ་༡༩༥༤།༡༤༡༥)

༢། བདེ་སྐྱད་ཚོང་ཁར་འཁྱུངས་པ་རྗེ་ཚོང་ཁ་བ་སློབ་བཟང་གཤམ་པའི་
དཔལ། (སྤྱི་ལོ་༡༩༥༥།༡༤༡༩)

༣། བདེ་སྐྱད་ཚོང་ཁར་འཁྱུངས་པ་རྟོགས་ལྡན་འཇམ་དཔལ་རྒྱ་མཚོ།
(སྤྱི་ལོ་༡༩༥༤།༡༤༡༩)

༤། ཤར་རྒྱལ་མོ་རོང་དུ་འཁྱུངས་པ་རོང་སྟོན་ཤུག་རྒྱལ་མཆན། (སྤྱི་ལོ་
༡༩༥༥།༡༤༤༥)

༥། རྗེ་འོ་དངོས་སློབ་ཆ་ཁོ་དཔོན་པོ་དག་དབང་གཤམ་པ། (སྤྱི་ལོ་
༡༩༥༤།༡༤༠༠) འདི་བས་སྤྱི་ལོ་༡༤༡༠ ལོར་བདེ་སྐྱད་དུ་ཐེབས།

༡༠། བདེ་སྐྱད་རྒྱལ་རོང་ནས་འཁྱུངས་པ་རོང་སྟོན་ཤེས་བྱ་ཀུན་རིག་ཤུག་
རྒྱལ་མཆན། (སྤྱི་ལོ་༡༩༥༤།༡༤༤༩)

༡༡། བདེ་སྐྱད་བཞག་ཤོད་ནས་འཁྱུངས་པ་རོང་ཆེན་ལྷགས་ནག་པ། (སྤྱི་
ལོ་༡༤༩༩།༡༤༥༠) འདི་བས་སྤྱི་ལོ་༡༤༡༡ ཆ་ཁོ་ཀ་ལ་རིའི་རི་ཁྲོད་བཏབ།

༡༢། བདེ་སྐྱད་མེན་རྩ་ནས་འཁྱུངས་པ་མེན་རི་ཆོས་རྗེ་དཔལ་ལྡན་བཀྲ་ཤིས།
(སྤྱི་ལོ་༡༤༩༩།༡༤༩༩) འདི་བས་སྤྱི་ལོ་༡༤༡༢ ལོར་མེན་རྩ་ལྷན་གྲུབ་བདེ་ཆེན་
སྤྲིང་བཏབ།

༡༣། བདེ་སྐྱད་ཚོང་ཁ་སྤྱི་འབྲམ་ནས་འཁྱུངས་པ་རྗེ་དཔོན་སློབ་བཟང་ཉི་མ།
(སྤྱི་ལོ་༡༤༩༩།༡༤༩༩) འདི་བ་རྗེ་ཚོང་ཁ་བའི་དཔོན་པོ་ཡིན།

༡༤། བདེ་སྐྱད་ཚོང་ཁ་ནས་འཁྱུངས་པ་གྲུབ་ཆེན་ཆོས་གྱི་རོ་རྗེ། (སྤྱི་ལོ་
༡༤༥༥) ཁོང་བས་ཆོས་གྱི་རྒྱལ་མཆན་གྱི་དངོས་སློབ་དང་དཔེན་ས་སློབ་བཟང་
དོན་གྲུབ་གྱི་སྤྲེལ་ཆེན་ཡིན།

༡༥། ཅོ་ནེ་དཔོན་ཆང་ལ་འཁྱུངས་པ་ཅོ་ནེ་རིན་ཆེན་ལྷན་པོ། (སྤྱི་ལོ་༡༩༥༤)

༡༦། ལྷོང་འཁོར་རོང་བུ་ལུང་དུ་འཁྱུངས་པ་ལྷོང་འཁོར་ཟླ་བ་རྒྱལ་མཆན།
(སྤྱི་ལོ་༡༩༩༡༡༥༥)

༡༧། བཏོ་སྤྲད་ནས་འཁྱུངས་པ་སྐྱ་མ་དབུ་མ་བ་བཙུན་འབྲས་མེད། རྩོམ་རིན་
པོ་ཆེས་དང་དུས་མཉམ། འདི་བའི་མཆན་གཞན་ལ་དཔལ་བོ་དོ་རྩོམ་ཡང་བཟུང་།

༡༨། རྩོམ་དངོས་སྤོབ་མདོ་སྤྲད་པ་དག་བཤེས་ཤེས་རབ་གྲགས་པ།

༡༩། རྩོམ་དངོས་སྤོབ་མདོ་སྤྲད་པ་དག་བཤེས་འཇམ་དཔལ་བཟུང་ཤེས།

༢༠། རྩོམ་དངོས་སྤོབ་མདོ་སྤྲད་པ་དག་བཤེས་དཔལ་སྦྱང་།

༢༡། རྩོམ་དངོས་སྤོབ་མདོ་སྤྲད་པ་ཉི་ཤེས་ལེགས་བཟང་པོ།

༢༢། རྩོམ་དངོས་སྤོབ་མདོ་སྤྲད་པ་བསོད་ནམས་ཤེས་རབ།

༢༣། རྩོམ་དངོས་སྤོབ་མདོ་སྤྲད་པ་འོད་ཟེར། སོགས་མཁས་གྲུབ་སྦྱེས་རི་རྩེད་
ཅིག་བྱོན་འདུག་ཀྱང་དེ་དག་རེ་རེ་འཁྱུངས་འདས་ལོ་ཆོགས་དང་ཅི་མཛད་
ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ཞིབ་ནི་རྩེད་པའི་གནས་མེད་དོ།

ཡིན་ནའང་རྩོམ་ཁ་བ་དང་དུས་མཉམ་པའི་མདོ་སྤྲད་ཀྱི་མཁས་གྲུབ་
དེ་དག་ཡུལ་དབུས་སུ་ཐེབས་ནས་མཁས་པའི་རྒྱལ་ཐབས་ལ་མངའ་བརྩིས་པ་
ཤ་སྟག་ཡིན་ལ། མཁས་གྲུབ་དེ་དག་ལས་མང་བོ་ཞིག་ཕྱིར་མདོ་སྤྲད་དུ་ཐེབས་
ནས་དགོན་སྡེ་འདེབས་འཇུགས་དང་། འཆད་ཉན་དར་སྤེལ་གྱི་ཁྱུང་འགན་
བཞེས་ཏེ། མདོ་སྤྲད་ཀྱི་སྐྱ་ཆེན་དུ་གྱུར་པ་ཡིན་ལ། སྐྱ་ཆེན་དེ་དག་ལ་བྱུང་
ཆོས་དམིགས་བསལ་བ་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། གཅིག་ཕུར་བྲག་ཕུག་ནས་ཉམས་
ལེན་བསྐྱུངས་ཏེ་དགོངས་པ་རྩོགས་སོང་བའང་མ་ཡིན་པར། ཆོས་དང་རྩོམ་
བ་ལྟ་བུའི་མདོ་སྤྲད་ཀྱི་ཡུལ་ལུང་ངེས་ཅན་རེའི་སྤྱི་དཔོན་དུ་གྱུར་ཡོད།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་རིན་སྤངས་
དང་། གཙང་བ་སྡེ་སྤྱི་ཁྱེད་ཀྱི་སྐབས།

གཅིག རིན་སྤངས་པའི་སྐབས།

འཇིག་རྟེན་གྱི་སྤྱི་གཞུང་པལ་མོ་ཆེ་ཞིག་ནི་དཀའ་སྤྱད་དང་གཉའ་
གཞོན། འགལ་ཁྲ་དང་འཕྲོག་ཚྩོད། འཐབ་ཚྩོད་དང་རྟོག་འདྲི་གི་ལོ་རྒྱུས་
འཕེལ་རིམ་ལས་སྐྱེ་བཞིན་ཡོད་པ་རྒྱུ་ཡིན། གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་
བ་འདི་ཉིད་ཀྱང་དག་ལྷའི་གཉའ་གཞོན་དང་ཚུར་ཆོལ་གྱི་སྟོབས་ཤུགས་འོག་
ནས་རང་ཉིད་ཀྱི་གསོན་ལམ་བཅའ་བ་སྟེ། འགལ་ཁྲའི་སྟོབས་ཤུགས་ལ་ཁ་

གཏད་བཅལ་བ་ལས་སྐྱེས་པ་ཞིག་ཡིན་པ་ལས། དགའ་ལྡན་གྱི་ཐོ་རྒྱུ་བཞིན་
ཞི་བདེ་བག་ཡངས་ངང་རང་ཤུགས་ཀྱིས་དབུ་བརྟེན་པ་ཞིག་མིན།

མ་གཞི་སྲིད་གཞུང་ཞེས་པའི་གོ་དོན་ནི། དུལ་ལུང་གང་ཞིག་ལ་དབང་
སྐྱུར་བྱེད་མཁན་གྱི་གཅིག་སྤྱད་སྟོབས་ཤུགས་ལ་གོ་དགོས་པ་ཡིན་སྟབས། ཆབ་
འབངས་མི་དམངས་ནམས་སྲིད་གཞུང་སྤྱི་མཐུན་གྱི་སྲིད་ལམ་ལྟགས་ལ་མོས་
མཐུན་མེད་པར་གྱུར་ནས་སྲིད་དབང་དེ་ལྟ་མཐུན་གནས་པའི་གཞི་རྩ་མེད་
པར་གྱུར་པའམ། ཡང་ན་སྲིད་དབང་ཁ་ལོ་སྐྱུར་མཁན་གྱི་ནང་ཁྲལ་དབང་
ཆའི་འཐབ་ཚེད་ལ་ཕྱོགས་ནས་ཕྱོགས་ཁག་གཅིག་གིས་འགལ་ལྗོངས་ཕྱོགས་
ཁག་གཞན་དག་པམ་ཉེས་སུ་བཏང་ནས་སྲིད་གཞུང་གསར་བ་མགོ་ཚུགས་
གིན་ཡོད་སྟབས། དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་བའི་སྲིད་གཞུང་གསར་བ་ཚུགས་
པའང་། འཛུགས་སྲིད་པའི་སྲིད་གཞུང་གསར་བ་སྐྱེ་བ་ལ་དགའ་མོས་མེད་
པའི་འགལ་ལྗོངས་ཁག་དང་། སྲིད་གཞུང་འཛུགས་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན།
སྲིད་གཞུང་འཛུགས་མཁན་གྱི་གང་ཟག་སྲིད་གཞུང་འཛུགས་པ་ལ་རྒྱུ་རྐྱེན་
བྱེད་མཁན་གྱི་སྟོབས་ཤུགས་བཅས་དོན་ཚན་འདི་དག་ངེས་པར་དུ་ཆང་ཡོད་
པ་ཡིན། དེར་བརྟེན། ང་ཚོས་ཐོག་མར་གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་བ་འདི་
ཉིད་འཛུགས་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་ལ་ལྟ་སྐྱབས་གསལ་བོར་མཐོང་བའི་དོན་
གནད་གཅིག་ཡོད་པ་ནི། གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་འཛུགས་དགོས་མིན་
དེ། རྒྱལ་བ་པཎ་ཆེན་ཅན་གཉིས་ཀྱིས་གཙོས་པའི་རི་བོ་དགེ་ལུགས་པའི་
བསྟན་པ་བསྟན་འཛིན་དང་བཅས་པ་འཆིགས་མཉམ་གྱི་ཁྲུན་ཐག་གཙོད་རྒྱ་དེ་
ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༩༥༧ ལོར་རྗེ་ཙོང་ཁ་བ་འབྲངས་ཤིང་། དགུང་ལོ་བཅུ་དྲུག་
ཐོག་དབུས་གཙང་དུ་ཐེབས་པ་ནས་རིས་མེད་སྐྱེས་ཆེན་མང་བོ་བསྟན་ཏེ་མདོ་

ཐུགས་གཉིས་ཀྱིས་བསྐྱུས་པའི་གཞུང་ཆེན་ཡོངས་རྫོགས་ལ་ཐོས་བསམ་སྒྲིམ་གསུམ་མཐར་ཕྱིན་གནང་བའི་བྱ་བ་དོན་དུ། རྒྱལ་བའི་བསྐྱོན་པ་སྤར་གནས་ལ་དག་ཐེར་དང་། སྤར་མེད་གསར་བཏོད། མི་གསལ་བ་གསལ་བར་བཀྲལ་བ་དང་འབྲེལ་ནས་རི་བོ་དགེ་ལུགས་པའི་བྱ་བ་མཐའ་བྱང་ཞིང་། བག་ཀྱ་དབང་ཀྲགས་པ་རྒྱལ་མཆན་དང་། བང་སོ་རིན་ཆེན་ལྷན་པོ་སོགས་ཀྱིས་རྗེ་ཙོང་ཁ་བ་བཀུར་ཏེ། རབ་བྱང་བདུན་པའི་ས་སྐང་སྟེ་སྟེ་ལོ་༡༤༠༥ ལོར་དགའ་ལྷན་དཔོན་པ་གསར་འདེབས་མཛད་པ་དང་། སྟེ་ལྷན་གྲོལ་རྗེ་དཔོན་ནམ་མཁའ་བཟང་བོས་མཐུན་ཆེན་སྐྱར་ཏེ་རབ་བྱང་བདུན་པའི་མི་སྟོན་སྟེ་ལོ་༡༤༡༦ ལོར་རྗེའི་དངོས་སྟོབ་འཇམ་དབྱངས་ཆོས་རྗེས་འབྲས་སྤྱངས་དང་། རབ་བྱང་བདུན་པའི་ས་མག་སྟེ་ལོ་༡༤༡༧ ལོར་རྗེའི་དངོས་སྟོབ་བྱམས་ཆེན་ཆོས་རྗེས་སེར། གཞིས་རྩེའི་རྗེ་དཔོན་འཕྱོངས་རྒྱས་པ་ཏོར་དཔལ་འབྱོར་བཟང་བོས་མཐུན་ཆེན་སྐྱར་ཏེ། རབ་བྱང་བརྒྱད་པའི་ནག་མ་དང་བོ་མེ་ཡོས་ཏེ་སྟེ་ལོ་༡༤༤༥ ལོར་རྗེའི་དངོས་སྟོབ་རྒྱལ་བ་དགེ་འདུན་བྱ་བ་ཀྱིས་བཀྲ་ཤིས་ལྷན་པོ་བྱག་འདེབས་མཛད་པ་བཅས་དགེ་ལུགས་ཀྱི་དཔོན་ཆེན་དེ་དག་གསར་འདེབས་མཛད་པ་ནས་བོད་ཡུལ་དུ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྟོབས་བྱུགས་གསར་བ་ཞིག་བྱང་བ་ཡིན།

སྐབས་དེར་རྗེ་ཙོང་ཁ་བའི་ཕྱི་རྒྱུད་ལམ་དང་ནང་གི་ཉམས་རྟོགས།
གསར་ཆོམ་མཛད་པའི་བསྟན་བཅས་ཁག་ལ་བོད་བྱོན་ཡོངས་སུ་དད་གུས་
ཚད་མེད་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་ཁར། དེ་སྐབས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་རྒྱུད་ཕག་གྲ་དབང་
འཕེལ་བྱོན་གྱིས་ཀྱང་རྒྱུ་རྐྱེད་ཀྱིས་ཆེན་གནང་ནས་དགེ་ལུགས་པའི་བརྟེན་
གནས་དགོན་སྡེ་དེ་ཅང་ཆེན་པོ་དེ་དག་གསར་བསྟན་གནང་བྱུང་བ་དེ། ཆོས་
རྒྱུད་འདིར་དད་མཁན་ནམས་ལ་མཆོན་ན་བཙད་ཀྱིས་གདུངས་པའི་ལྷང་

ལྷག་ལ་ཆར་བས་རེག་པ་ལྟར་གྱུར་མོད། གྲུབ་མཐའ་གཞན་ལ་འདོད་མོས་
མི་བྱེད་ཅིང་། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས་སྲིད་དབང་བསྐྱར་
འདོད་ཆེ་བའི་སྲིད་དོན་པ་ནམས་ལ་མཆོན་ན་ཆེས་སྟབས་མ་ལེགས་པའི་དོན་
རྒྱུན་ཞིག་བྱང་བའང་ཡིན་སྟབས། སྤྱི་ལོ་༡༤༩༤ ལོར་ཕག་གྲུ་དབང་གྲགས་
པ་འབྱུང་གནས་པ་བྱ་གཞིས་སྲིད་དབང་འཕྲོག་ཚོད་ལ་ཞུགས་ནས་མ་འཆམ་
པས་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་སྟག་ལོའི་སྡེ་གཟར་ཆེན་མོ་བྱ་བ་བྱང་ཞིང་། ཕག་གྲུའི་སྟོན་
པོར་གྱུར་པ་རིན་སྲུངས་ཞོར་བྱ་བཟང་པོ་བྱ་བས་གོ་སྐབས་དེ་སྤྱད་ནས་
གཞིས་ཀ་བསམ་འབྱུང་ཆེ་སོགས་གཙང་ཁྲལ་གྱི་རྫོང་གཞིས་མང་པོ་འཕྲོགས་
བཅོམ་བྱས་པ་སོགས་ཀྱིས་རྒྱུན་བྱས་ཏེ། སྡེ་སྲིད་ཕག་གྲུའི་སྲིད་དབང་ཉམས་
མགོ་ཚུགས་པ་དེ་དགེ་ལུགས་པའི་གྲུབ་མཐའི་ཆེག་མང་ལ་སྒྲོགས་རྟོ་ཕོག་པ་
ཞིག་ཀྱང་ཡིན།

དེར་བརྟེན་རིན་སྲུངས་ཞོར་བཟང་པོ་བྱ་དང་ཕག་གྲུའི་བར་འཁོན་
འཁྲུག་ཡང་ཡང་འབྱུང་གིན་ཡོད་པ་དང་བསྐྱུན་ནས། སྤྱི་ལོ་༡༤༩༧ ལོར་ཀམ་
ཞུ་དམར་བཅོས་གྲགས་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་རིན་སྲུངས་ཞོར་བཟང་གི་བྱ་ཀྱན་བཟང་
བསོགས་བསྐྱལ་ནས་གཙང་དམག་ཆེག་ཁྲི་ལྷག་དབུས་སུ་བྱངས་ནས། དགེ་
ལུགས་པའི་རྒྱབ་ཚད་དང་སྦྱོར་བདག་གཙོ་གས་སྡེ་ལྷན་གདོང་ངག་དབང་བསོད་
ནམས་ལྷན་པོ་པ་བྱ་གནས་དབྱུང་བཅའ་བར་མ་ཟད། སྤྱི་ལོ་༡༤༩༩ ལོར་ལོ་
ངོ་ཉི་ཤུའི་རིང་དགེ་ལུགས་པ་ལྟ་ལྟན་སྟོན་ལམ་ཆེན་མོར་ཞུགས་མི་ཆོག་པར།
ལྷ་སའི་ཉེ་འཁོར་གྱི་བཀའ་བརྒྱུད་དང་ས་རྒྱའི་གྲ་བཅུན་དག་ལྟ་ལྟན་སྟོན་ལམ་
ཆེན་མོར་འཛོགས་པ་སོགས་དགེ་ལུགས་པའི་དགེ་འདུན་པ་དང་དགོན་སྡེ་
ཁག་ལ་དཀའ་ངལ་ཆེན་པོ་སྤྲད།

རིན་སྲུངས་པས་བོད་ཀྱི་སྲིད་དབང་ལ་ཁ་ལོ་བསྐྱར་སྐབས་རྒྱལ་

སྤྱི་ལོ་༡༥༧༤ ལོར་འབྲི་གྲང་སྒོམ་པ་ཀུན་རིན་པས་འབྲི་གྲང་ཕྱོགས་
ཀྱི་དགེ་ལུགས་པའི་མཆོད་གཞིས་འཕྲོགས་པ་དང་། སྤྱི་ལོ་༡༥༩༧ ལོར་འབྲི་
གྲང་བས་འོལ་ཁ་དང་མལ་རྩོ་སོགས་ཀྱི་དགེ་ལུགས་པའི་མཆོད་གཞིས་
འཕྲོགས་པར་མ་ཟད། དགེ་ལུགས་པའི་བྱབ་མཐའ་འཛིན་པའི་བྲ་བ་ནམས་
ཀྱི་ཞུ་མོའི་ཁ་མདོག་བརྩེ་བསྐྱར་བྱེད་དུ་བཅུག་པ་སོགས་བརྟན་གཙོ་ནར་མར་
བྱས།

གཞིས། སྡེ་སྲིད་གཙང་བའི་སྐབས།

སྡེ་སྲིད་གཙང་བའམ་གཙང་བ་སྡེ་སྲིད་དུ་གྲགས་པ་འདི་ལ་སྡེ་བ་ཞིང་
ཤག་པ་ཆེ་བ་ཉན་རྡོ་རྗེ་དང་། སྡེ་སྲིད་སྲུན་ཆོགས་ནམ་རྒྱལ། ཀམ་བསྟན་
དབང་པོ་བཅས་རྒྱལ་རབས་གསུམ་ཙམ་བྱུང་ཞིང་། དེ་དག་གིས་རབ་བྱུང་
དགུ་བའི་བཟང་བྱང་བརྒྱད་པ་སྤྱི་ལོ་༡༥༤༥ ལོ་ནས་རབ་བྱུང་བཅུ་གཅིག་པའི་
རྒྱ་ཉ་སྤྱི་ལོ་༡༥༩༧ ལོ་བར་གྱི་ལོ་ཙམ་རིང་པོ་དུ་གྱུར་སྲིད་ལ་མངའ་དབང་
བསྐྱར་བ་ཡིན། སྐབས་དེ་ནི་པོ་དུ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་རི་པོ་དགེ་ལུགས་པའི་ཆོས་
རྒྱུད་འཛིན་མཁན་ནམས་ལ་དཀའ་སྤྱུག་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བའི་དུས་རབས་ཤིག་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༦༠༥ ལོར་སྡེ་བ་ཞིང་ཤག་པ་ཆེ་བ་ཉན་རྡོ་རྗེ་དང་འབྲི་གྲང་བ་
གཞིས་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་གཙང་དམག་དབུས་སུ་བྲངས་ནས་སྐབས་དེའི་དགེ་
ལུགས་པའི་སྤྱན་བདག་གཙོ་བོ་སྡེ་བ་སྤྱི་དཔོན་པ་པམ་ཞེས་སུ་བྟང་ཞིང་། སྤྱི་
ལོ་༡༦༡༠ ལོར་དགེ་ལུགས་པའི་སྤྱན་བདག་སྡེ་བ་ཡར་རྒྱབ་པའང་པམ་པར་
བྱས། སྤྱི་ལོ་(༡༦༡༡|༡༦༡༩)ལོར་གཙང་རྒྱལ་སྲུན་ཆོགས་ནམ་རྒྱལ་གྱིས་རྒྱལ་
དབང་སྐྱེ་བྱེད་བཞི་བ་ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཆོའི་ཡང་སྲིད་ངོས་འཛིན་བྱེད་མི་ཆོག་

པ་བརྗོད་པ་ལ་བྱི་ཐྱང་ལྟེ་གཟར་དུ་བྲགས་པ་སོགས་ལུལ་ཁམས་མི་བདེ་བའི་
 རྒྱུ་རྒྱུ་ལྟོགས་བསྐྱངས།

དེ་ལྟར་འབྲི་གཙང་གཤིས་ཀྱིས་བརྒྱས་གཙོས་མི་བཟང་པ་བྱས་པས་
དགེ་ལུགས་པ་སྦྱིན་བདག་ལྟོས་བཅས་གསོན་གནས་བྱེད་དཀའ་བའི་གནས་
སྲ་ལྷུང་སྟབས། སྐབས་དེའི་དགེ་ལུགས་པའི་སྦྱིན་བདག་སྦྱིད་ཤོད་ཟླ་བས་སོག་
པོ་ཁལ་ཁ་ཆོ་ཁུར་དཔོན་པོར་ཆེ་པོ་དྲུ་ལའི་ནང་རྟེན་བྱིན་ཅན་འཕགས་པ་ལོ་
གྲི་ཤུ་རའི་སྐྱེ་བརྒྱན་ལག་རྟགས་སུ་སྤུལ་ཏེ་དགེ་ལུགས་པའི་དོན་དུ་དམག་
བསྐྱལ་ཁྱས་དོན་བཞིན། སྤྱི་ལོ་༡༩༡༢ ལོར་ཁལ་ཁའི་དམག་དཔུང་དབུས་
སུ་འཁྱོར་ནས་དབུས་དམག་དང་མཉམ་དུ་གཙང་བར་དམག་བྲངས། སྤྱི་ལོ་
༡༩༡༤ ལོར་གཙང་བ་སུན་ཆོགས་རྣམ་ཚུལ་གྱིས་དམག་བྲངས་ཆེག་ཁྲི་ལྷག་
དབུས་སུ་བྲངས་ནས་མེ་འབྲས་གཤིས་གཏོར་ཅིང་། མེ་ར་དང་འབྲས་སྤྱངས་
ཀྱི་རྒྱབ་རིའི་ངོས་སུ་དགེ་ལུགས་པར་སྦྱོགས་པའི་སྐྱེ་མེར་མི་བྲངས་ལྟ་སྟོང་
(༥༠༠༠)ལྷག་བསད། པཎ་ཆེན་ལྟོ་བཟང་ཆོས་རྒྱན་ཡང་བཞུགས་བཟོ་མ་
བདེ་བར་མངའ་རིས་སྦྱོགས་སུ་བྲོས་བྱོལ་ལ་ཐེབས་དགོས་བྱུང་ཞིང་། ཟླ་བ་
སྦྱིད་ཤོད་པའང་མདོ་སྨད་དུ་བྲོས་བྱོལ་ལ་ཐེབས། མེ་འབྲས་ཀྱི་གྲ་བ་ཡོངས་
རྫོགས་གནས་ཐབས་བལ་ཏེ་མདོ་སྨད་མཆོ་སྟོན་དུ་བྲོས་བྱོལ་བྱ་ཆེས་གྱིས་ལྷག་
ཡུང་དང་འཕན་ཡུལ་དུ་འཁྱོར་སྐབས། ལྷག་ཡུང་ཞབས་བྲུང་ངག་དབང་རྣམ་
ཚུལ་གྱིས་ཐེབས་བཞོལ་བྱས་ཏེ་ཁྱོ་དོ་དུ་མར་འཆོ་བའི་མཐུན་ཁྲིན་སྦྱར་ཅིང་།
ལྷག་ཡུང་བས་བར་ཆིངས་བསྐྱམས་ནས་འབྲས་སྤྱངས་ཀྱིས་གསེར་ཞོ་ནིས་
བརྒྱ་དང་། མེ་རས་གསེར་ཞོ་བརྒྱ་རེ་གཙང་བར་སྦྱོད་རྒྱ་ཁས་ལེན་བྱས་ཏེ་མེ་
འབྲས་ཀྱི་གྲ་བ་རྣམས་གདན་སར་སྦྱོད་ཆོག་པ་ཅམ་བཟོས་གྱུང་། ད་དུང་སྲ་
མཐུད་ནས་དགེ་ལུགས་པ་གསོན་གནས་སུ་བ་མིན་གྱི་རྟེན་ཁ་སོ་ན་གནས་

སྟབས། ཕྱག་མཛོད་བསོད་ནམས་རབ་བརྟན་གསང་སྟབས་ཀྱིས་གོང་ཡུལ་
བརྒྱད་མདོ་སྨྲ་མཆོ་སྡེ་དུ་སོང་ནས་སོག་དཔོན་གྱི་རྩ་ཉོན་ཐའི་ངོ་དང་སྟོ་
བཟང་བསྟན་འཛིན་སོགས་ལ་དགེ་ལུགས་པར་རྒྱབ་རོགས་བཅོལ།

སྤྱི་ལོ་༡༤༩༡ ལོར་གཙང་བ་རྒྱལ་བོ་ཕུན་ཚོགས་རྣམ་རྒྱལ་གྲོངས་ནས་
དེའི་བྱ་ཀྲ་བསྟན་སྦྱོང་དབང་བོས་སྤྲོད་དབང་བཟུང་ཞིང་། སྤྱི་ལོ་༡༤༩༩
ལོར་ཕྱག་མཛོད་བསོད་ནམས་ཆོས་འཕེལ་དང་སོག་པོ་སྟོ་བཟང་བསྟན་
འཛིན་གཉིས་ཀྱིས་སོག་དམག་ཉིས་སྟོང་ཤངས་པ་སྡེ་བ་སྦྱིད་ཤོད་པའི་དཔུང་
དམག་དང་བསྟོངས་ནས་གཙང་དམག་སྟོང་ཕྲག་དུ་མ་བསད། ལྷགས་པོ་རིའི་
ཚུ་འགག་དུ་བརྟུག་སྟེ་གཙང་དམག་ལྷག་མ་རྣམས་ཅ་མེད་བཟོ་ཞེས་གདུགས་
སྐབས་པཎ་ཆེན་སྟོ་བཟང་ཆོས་རྒྱན་དང་དགའ་ལྗན་ཁྲི་བ་ཚུལ་ཁྲིམས་ཆོས་
འཕེལ། སྟག་ལུང་ཞབས་བྲུང་སོགས་ཀྱིས་འདུམ་ཆེངས་མཛད་དེ། དགའ་
ལྗན་པོ་བྲང་ལ་ཆོས་འཁོར་ལྷ་ས་གཙོས་པའི་ས་རིས་མི་སྡེ་གསར་དུ་བཅད་པ་
དང་། སེ་འབྲས་ཀྱི་མཆོད་གཞིས་འཕྲོགས་པ་རྣམས་ཕྱིར་སྦྱོད་བྱ་རྒྱ། དབུས་
གཙང་གི་དགེ་ལུགས་ཆོས་སྡེ་གྲུབ་མཐའ་གཞན་དུ་བསྐྱར་བ་རྣམས་དང་། ས་
རིས་འཕྲོགས་པ་རྣམས་ཕྱིར་སྦྱོག་བྱ་རྒྱ་སོགས་འཕྲལ་སེལ་གྱི་ཆེངས་འབྲིག་
དོན་ཆོན་ཁ་ཤས་བཞག་ཀྱང་། འབྲས་སྤངས་དགའ་ལྗན་པོ་བྲང་བ་དར་རྒྱས་
སུ་ཕྱིན་ན་གཙང་རྒྱལ་དང་དེའི་རྒྱབ་ཉེན་གྱི་ཆོས་རྒྱུད་གྲུབ་མཐའ་ཁག་གི་
དབང་ལྷན་ལ་འབྲེལ་བ་ཡོད་སྟབས། གཙང་བ་དང་ཀམ་འེ་ཕྱོགས་ནས་རྒྱལ་
བའི་ཡང་སྤྲོད་ངོས་འཛིན་བྱས་མི་ཆོག་པའི་སྤྲོད་རྒྱས་ལ་འགྱུར་བ་བཏང་མེད།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་རྒྱལ་དབང་
ལུ་བ་ཆེན་པོའི་སྐབས།

དང་པོ། གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་པོ་བྲང་དབུ་བརྟེས་པ།

ཐུ་མཐུད་ཀྱི་འཕྲུལ་རྒྱུ་དབང་པོས་སོག་པོ་ཆ་དར་ལེན་ཏན་རྒྱལ་
པོ་དང་། ཁམས་པེ་རི་དོན་ཡོན་གཉིས་དགེ་ལུགས་པར་གཏོང་ནས་མི་དགའ་
བའི་གོ་སྐབས་བརྒྱུད་ནས་དེ་དག་ལ་འབྲེལ་བ་བྱས་ཏེ། དགེ་ལུགས་པའི་
གདན་ས་གཙོ་བོ་སེའུ་མ་དགའ་དགེ་གསུམ་རྩ་མེད་བཟོ་རྒྱུའི་མནའ་བསྐྱལ་དམ་

བཞག་བྱས་སྟབས། དགེ་ལྷགས་པའི་ཆོས་རྒྱུད་འདི་ཉིད་འཇིག་རྟེན་དུ་གནས་
མིན་གྱི་འགག་ཙམ་ཐར་ཐུག་ལ་སླེབས་པའི་གཏམ་ཐོས་ནས། མདོ་སྨྲད་པ་
དག་གིས་མ་བཟོད་ནས་སྐྱེ་ཆབ་དབུས་སུ་བཏང་ཚུལ་གསལ་བ་ནི།

ཨ་མདོ་བ་སྟོང་སྟོབས་ཅན་འགའ་ཆུ་གཞུང་བཟོད། དར་ཅེ་མདོ་
ནས་བར་ཁམས་བརྒྱུད་དབུས་སུ་སོང་།¹

ཞེས་གསལ་བ་དང་། སྤྱི་དོན་རྒྱལ་རབས་སུ། ཨ་མདོ་དགོན་ལུང་
གི་གྲ་བ་འགའ་རུ་ལོ་ཙྰ་བ་སྣ་ཆེ་དང་། སེམས་ཉིད་ཁ་ཆེ་བེར་བའི་སྟོ་ཁྲོད་པ་
གཉིས་དབུས་སུ་ཡོང་སྟེ་སྤྱི་དོན་ལྟེ་བ་མཆོ་སྟེས་རྡོ་རྗེ་དང་གོས་མོལ་དང་
འབྲེལ། ལྷ་ལྷར་ལུང་བསྟན་ཞུས་པས་སོག་པོ་གྲུ་ཤར་དན་ལ་དགེ་ལྷགས་པའི་
རྒྱལ་རྟེན་བཅོལ་རྒྱུ་དང་། དབུས་ཁུལ་དུ་བསོད་ནམས་ཆོས་འཕེལ་དང་།
གཙང་ཁུལ་དུ་ཨ་མདོ་འགའ་རུ་ལོ་ཙྰ་བས་སོ་ཉུལ་གྱིས་གཙང་བའི་གནས་རྒྱལ་
རྒྱས་ལོན་བྱས་ཏེ་མདོ་སྨྲད་མཆོ་སྟེན་དུ་སོང་ཞིང་། འགའ་རུ་ལོ་ཙྰ་བས་ཨ་མདོ་
དཔལ་རིས་ཚྭ་གས་ཀྱི་དམག་རྒྱུས་བསྟུས་ཏེ་རྩན་གར་དུ་སོང་སྟེ་གྲུ་ཕྱི་དན་
ལ་དགེ་ལྷགས་པ་སྟོབ་པའི་དམག་རྒྱུས་བཅོལ་བར་བཤད།²

དུང་དཀར་སྟོ་བཟང་འཕྲིན་ལས་གྱིས། བྱག་མདོད་བསོད་ནམས་
ཆོས་འཕེལ་དང་སྟེ་བ་སྤྱི་དོན་པ་མཆོ་སྟེས་རྡོ་རྗེ་གཉིས་ཀྱིས་འབྲས་སྤྲངས་
དགོན་པའི་བསམ་སྟོ་ཁམས་ཆོན་གྱི་གྲ་བ་འགའ་རུ་ལོ་ཙྰ་བ་སྣ་ཆེ་དང་སེམས་
ཉིད་ཁ་ཆེ་བེར་བ་གཉིས་ལ་གསང་བའི་ཡི་གེ་བསྐྱར་ཏེ་བརྟན་ཆས་སྤྲས་ནས་
མཆོ་སྟེན་བརྒྱུད་རྩན་གར་དུ་གྲུ་ཕྱི་དན་གྱི་སར་དམག་རྒྱུས་བཅོལ་བར་
བཏང་།³ ཞེས་གསལ་བའི་བཤད་སྟོས་དེ་གསུམ་གང་ཡིན་ཀྱང་། དགེ་ལྷགས་
པ་དང་རྒྱལ་བ་ཡབ་སྲས་ཆག་འཇིག་གི་མཐའ་སྟེར་གདུགས་པ་མ་བཟོད་ནས།
སྟེ་བ་མཆོ་སྟེས་རྡོ་རྗེ་དང་ཨ་མདོ་བ་འགའ་ཞིག་གིས་བྱས་རྗེས་བཞག་པར་

བཤད་པའི་ནང་དོན་འདྲ་ཡང་། ཨ་མདོའི་དཔལ་པོ་དེ་དག་དང་ཐོག་མདོ་
སྐད་ནས་ཡར་ཡོང་བ་དང་། དབུས་ནས་མར་བཏང་བ་གང་ཡིན་ཐད་མི་འདྲ་
བའི་བྱད་པར་ཅམ་ཡོད་པ་ཡིན།

དུང་དཀར་བ་ལྟར་ན། སྤྱི་ལོ་༡༦༩༦ ལོར་གུ་མི་ཏན་སྐྱེད་བརྒྱུས་ཀྱིས་
དབུས་ཕྱོགས་སུ་སྤེལ་བ་པའི་ཆེན་མོ་མཁའ་ལྷན་ལ་མཇུག་པའི་ལྷན་གྱི་ཡིག་
ཀྱི་དབང་ལྷ་བས་གུ་མི་ཏན་ལ་“བསྐྱོད་འདོན་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་”ཞེས་པའི་གོ་
གནས་གནང་བར་བཤད་པ་དང་། བདེ་སྐྱོད་ཆོས་འབྱུང་ལྟར་ན།

གུ་མི་ཏན་མཆོ་སྤྱན་དུ་བྱོས་བྱོལ་ལ་ཕེབས་པའི་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ཡིག་

ཡིད་བཞིན་སོགས་མཉམ་དུ་དབུས་སུ་ཕེབས། གཞུང་ནས་རྩོམ་གྲག་

གི་མདུན་དུ་རྒྱལ་པོ་ལ་གུ་མི་ཏན་འདོན་ཆོས་རྒྱལ་གྱི་ཆོ་ལོ་སྤུལ།⁴

ཞེས་གསལ་བ་ལྷ་མི་ཏན་གྱི་ཆོག་ཟིན་ཅམ་ལ་བྱད་པར་ཅུང་ཟད་ཡོད་ཀྱང་།
བརྗོད་བབ་ལ་བྱད་པར་ཆེན་པོ་མི་འདུག གང་ལྟར་སྤྱི་ལོ་༡༦༩༧ ལོར་གུ་མི་
ཏན་གྱི་སོག་དམག་དང་ཨ་མདོ་དཔལ་རིས་སོགས་མདོ་སྐད་ཕྱོགས་ཀྱི་པོད་
དམག་གཅིག་ཁྲི་ཅམ་གྱིས་ཆོག་ཐུའི་དམག་དཔུང་སུམ་ཁྲི་ལྷག་ཅ་མེད་བཙོས་
ཤིང་། སྤྱི་ལོ་༡༦༩༨ ལོར་མདོ་སྐད་པོད་སོག་དམག་དཔུང་ཁམས་སུ་བྱངས་
ཏེ་བེ་རི་དོན་ཡོད་བཙོས་ནས། དེས་བཙོན་འཇུག་བྱས་པའི་ས་དགེ་རྩིང་གསུམ་
ཀྱི་ཁྲ་གྲ་རྒྱུ་མཉམ་སྦྲེད་གྲོལ་བཏང་།

དེ་ནི་དགེ་ལུགས་པ་རྒྱུ་ལ་མཆོན་ན་བདེ་འཇགས་ཀྱི་འཆོ་བར་
རོལ་བའི་རེ་བ་གསར་བ་ཞིག་ཤར་བ་ཡིན་མོད། ལུ་མཐུད་གཙང་རྒྱལ་གྱི་ཐོག་
དུ་དམག་དཔུང་འདེན་རྒྱུར་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བས་འདོད་མོས་མ་གནང་སྟབས།
བྱག་མདོད་བསོད་ཆོས་ཀྱིས་ལུ་མཐུད་དགེ་ལུགས་པར་དཀའ་ངལ་སྤོང་
མཁན་དག་ཅ་མེད་བཙོ་ཆེད་གུ་མི་ཏན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱིས་སོག་དམག་དབུས་སུ་

འདྲེན་དགོས་པའི་རེ་སྐྱེལ་ཞུས་དོན་བཞིན། མོག་དམག་མཆོ་སྡོན་དུ་འགོ་ཁུལ་
བྱས་མཐར་སློབ་བྱེད་དུ་གཙང་ལ་དངས་ཤིང་གཙང་རྒྱལ་ཀྱི་བསྟན་སྡོད་
བཅོན་འདུག་བྱས། མོག་མར་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་པོས་གྱུ་ཐིམ་ལ།

ཚུར་ཆོལ་གྱི་ཞབས་འདྲེན་མ་བྱུང་བྱིན་གྱུ་མཐའ་མཐའ་དག་རང་
འཇགས་སུ་བཞག་ན་རང་གཞན་ཆང་མར་སླེབས་ཆེ་ཚུལ་ཆོས་
རྒྱལ་འཕགས་པའི་རྣམ་ཐར་དཔེར་དངས་ནས་གསུངས་པས་རྒྱལ་
པོ་ཐུགས་དད་ཤིན་དུ་འཕེལ།⁵

ཞེས་མདོ་སྨྲ་དེ་ཆོས་འབྱུང་དུ་གསལ་བ་དང་། སྤྱི་དོན་རྒྱལ་རབས་
སུ། རྒྱལ་དབང་མཆོག་གིས།

རང་སྟོགས་དགོན་པ་དང་། ས་རིས་པར་ཤོར་བ་རྣམས་ནི་ཚུར་ལེན་
དགོས་པ་གཞིར་བཅས། དེ་བྱིན་བསྟན་དོན་ལར་རྒྱར་མི་བདུབ་
པ་དང་། ཚུར་ཆོལ་ཞབས་འདྲེན་མ་བྱུང་བྱིན། གྱུ་མཐའ་མཐའ་
དག་རང་འཇགས་སུ་བཞག་ན་རང་གཞན་ཆང་མར་སླེབས་ཆེ་
ཚུལ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་འཕགས་པའི་རྣམ་ཐར་ལ་དཔེར་དངས་ནས་
མཆོད་ཡོན་གཉིས་ཀར་ཞུས་པས། རྒྱལ་པོ་ནི་ཐུགས་ཀར་ཐལ་མོ་
སྐྱར་ཏེ་དབུ་ཁྲུག་ཁྲུག་མཛད།⁶

ཅེས་འབྱུང་། རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་མོའི་རང་རྣམ་དུ།
རང་སྟོགས་ཀྱི་དགོན་པ་ས་རིས་པར་ཤོར་བ་རྣམས་ནི་ཚུར་ལེན་
དགོས་པ་གཞིར་བཅས་དེ་བྱིན་བསྟན་དོན་ལར་རྒྱར་མི་བདུབ་པ་
དང་ཚུར་ཆོལ་གྱི་ཞབས་འདྲེན་མ་བྱུང་བྱིན་གྱུ་མཐའ་མཐའ་དག་
རང་འཇགས་སུ་བཞག་ན་རང་གཞན་ཆང་མར་སླེབས་ཆེ་ཚུལ་
ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་འཕགས་པའི་རྣམ་ཐར་དཔེར་དངས་ནས་མཆོད་

ཡོན་གཉིས་ཀར་ཞུས་པས་རྒྱལ་པོ་ནི་ཐུགས་ཀར་ཐལ་མོ་སྒྱར་དེ་
དབུ་ཁྲག་ཁྲག་མཛད་འདུག ལྷེ་པའི་དགོངས་པར་བབས་མ་
བབས་ནི་མ་ཤེས།⁷

ཞེས་འབྲུང་བ་ལྟར་གཙང་རྒྱལ་ལ་ལྷོ་སྐལ་སྤྲད་ནས་གསོན་པོར་
འཛིག་ཅིས་མཛད་ཁར། དུལ་ཁམས་དང་ཆོས་རྒྱུད་གྲུབ་མཐའ་གཞན་པ་ལ་
ཆག་འཛིག་སྤྱོད་ཅིས་གནང་མི་འདུག་ཀྱང་། ལོ་དེའི་སྟོན་མཁུག་དུ་གཙང་དང་
གོང་པོའི་ཕྱོགས་ཀྱི་ཀམ་ལི་ཤོག་ཁག་བསྒྱར་ལངས་ཀྱིས་གཞུང་ལ་ངོ་ཚྏ་ལ་བྱས་
པས། དུང་དཀར་ལྟར་ན། “བཟུང་དམག་གི་ཁྲོད་ནས་ཀམ་བ359འི་སྤྱོད་
གི་ང་མ་ཆོས་དབྱིངས་ཟེར་བའི་ཨ་མ་ཕྱག་ནས་ཡི་གེ་ཞིག་ཐོན་⁷”པ་དང་།
མདོ་སྨད་ཆོས་འབྲུང་ལྟར་ན། “ང་མ་ཆོས་དབྱིངས་ཀྱི་གཞུང་ནང་ནས་ཡི་གེ་
དེ་ཐོན་⁸”པ་སྟེ་གཙང་རྒྱལ་ཀམ་བསྟན་སྐྱོང་དང་ཀམ་ལྷ་དམར་ནག་གཉིས་
བཅས་མཉམ་རུབ་ཀྱིས་སེ་འབྲས་ཀྱིས་མཆོན་པའི་དགེ་ལུགས་པ་མིང་མེད་
བཟོ་རྒྱུ་དང་། རྒྱལ་བ་པཎ་ཆེན་གཉིས་གོང་པོར་བཅོན་འདུག་བྱ་རྒྱ་སོགས་
ཀྱི་ཡི་གེའི་སྟེང་ཀམ་ལི་ཐམ་ག་བརྒྱབ་པ་ཞིག་ཐོན་སྟབས། གཙང་རྒྱལ་ལ་གོ་
འཐུམ་བརྒྱབ་སྟེ་གཙང་པོར་བསྒྱར་བ་སོགས་ནི། ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་ཀམ་ལི་གྲུབ་
མཐའ་ལ་དབུགས་གསུམ་ཆེན་པོའི་པའི་རྒྱུ་ཆ་ཉག་ཅིག་དུ་སྒྱུར་པར་སྣང་།

མདོ་དོན་སྤྱི་ལོ་1749 ལོར་གུ་ཕྱི་ལྷན་གྱིས་བོད་ཁྱོན་ཡོངས་ལ་མངའ་
དབང་བསྒྱུར་དེ་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་མོ་གཙང་དུ་གདན་འདྲེན་གྱིས་གཙང་
བ་ལྷེ་སྤྱོད་ཀྱི་གཞིས་འཁོར་ས་རིས་དང་བཅས་པའི་ཐོག་དྲངས། འཕགས་པ་
རིན་པོ་ཆེའི་མ་ཎ་ཏེའི་བྱག་རིལ་དང་། མཁན་གྱི་པོར་བ་ཆ་ཆེན་བོད་ཡུལ་ཁྱི་
སྒོར་བརྒྱ་གསུམ་གཡས་བཞག་གཡོན་བཞག་ཡིན་སྟེ་སོགས་དངོས་རྒྱུ་
འགངས་ཆེན་སྣ་ཆོགས་ཀྱི་འབྲུལ་བ་དང་སྒྲགས་དེ། བོད་ཁྱོན་ཡོངས་རྒྱུགས་

ཀྱི་སྲིད་དབང་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་པོར་ཅིས་འབྲུལ་ཞུས་པ་ནས་གཞུང་སྐད་ཀྱི་ལྷན་པོ་བློ་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ།།

གོང་དུ་བཞག་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བརྒྱུད་རིམ་སྤངས་ཏེ་དེའི་ཐོག་ནས་མཐོང་སྤྱད་པའི་དོན་གནད་འགའ་ཞིག་ཡོད་པ་ནི།

༡། རིན་སྤྱངས་པ་དང་གཙང་བ་ཞེ་སྲིད་སོགས་ཀྱིས་དགེ་ལུགས་པ་བསད་གདུབ་གཏོར་བཅོམ་གྱིས་གཉའ་གཞོན་བརྟམས་གཅིས་ཡང་ཡང་བྱས་པ་ནི་གཞུང་སྐད་ཀྱི་ལྷན་པོ་བློ་བྱེད་ཀྱི་འཇུགས་མཐུ་མེད་བཟོ་མཁན་གྱི་ཚུར་ཆོལ་སྟོབས་ཤུགས་ཡིན་པ་དང་།

༢། ཕྱག་མཛོད་བསོད་ནམས་ཆོས་འཕེལ་སོགས་དགེ་ལུགས་པའི་སྤྱིན་བདག་རྒྱལ་སྤྱོད་བཟོ་གིས་རང་ཉིད་དང་པའི་ཆོས་རྒྱུད་སྤྱོད་ཕྱིར་སོག་པོ་ཁྱ་མི་ཉན་ལ་རྒྱབ་ཉེན་བཅོལ་བ་ནི་སྲིད་གཞུང་འཇུགས་རྒྱ་དོན་གཉེར་བྱེད་མཁན་གྱི་གང་ཟག་ཡིན་པ།

༣། ཨ་མ་དོ་མཆོ་སྤྱོད་གྱི་སོག་པོ་དང་དཔའ་རིས་སོགས་མདོ་སྨྲད་སྟོ་བྱང་གི་བོད་སོག་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་ཆོག་སྤྱད་དང་བེ་རི། གཙང་རྒྱལ་བཅས་པམ་ཉེས་སུ་བཏང་སྟེ་གཞུང་སྐད་ཀྱི་ལྷན་པོ་བློ་བྱེད་ཀྱིས་པ་མ་ཟད། བཅུགས་མ་ཐག་པའི་སྲིད་གཞུང་དང་འབྲེལ་བོད་ཁྱོན་ཡོངས་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་བདག་དབང་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་པོར་ཅིས་འབྲུལ་ཞུས་པ་དེ་སྲིད་གཞུང་འཇུགས་པ་ལ་མེད་ཐབས་བྲལ་བའི་རྒྱབ་སྤྱོད་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་ཡིན་པ།

༤། རྒྱ་ཆོགས་དེ་དག་ལ་བཞེན་ནས་དགེ་ལུགས་པ་གསོན་གནས་སྤྱད་པ་དེ་སྲིད་གཞུང་འཇུགས་དགོས་པའི་དམིགས་ཡུལ་ཡིན་པ་བཅས་རེད།

རབ་བྱུང་བཅུ་གཅིག་པའི་ཆུ་ཏྲ་ལྟེ་སྤྱི་ལོ་༡༧༤༡ ལོར་མདོ་སྨྲད་བོད་སོག་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་ཆོ་སོག་དང་ཟུངས་ཁྲག་གིས་འགོ་བཙུན་བཏང་ནས་

བོད་ཁྱེད་ཡོངས་ཀྱི་བདག་དབང་རྒྱལ་མཆོག་ལྷ་བར་ཕུལ་བ་ནས་བཟུང་། ད་
ལོ་སྟེ་སྤྱི་ལོ་༡༠༠༧ བར་ལོ་ངོ་༡༩༥ འཁོར་བའི་རིང་། གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་
ཕོ་བྲང་བས་བོད་ཁྱེད་ཡོངས་རྫོགས་ལ་ཆབ་སྲིད་ཐོག་གཅིག་གྱུར་གྱིས་མངའ་
དབང་ཆ་ཆང་བསྐྱར་ཐུབ་ཅིང་ཉུང་། བོད་རང་གི་སྲིད་གཞུང་དེའི་འཁོར་
རྒྱུན་མ་ཆད་པར་གནས་ཐུབ་ཅིང་ཉུང་བ་དེ་ཡང་ཁྱེད་ཕུག་པའི་གཟི་བརྒྱུད་ཅིག་
ཏུ་བརྩི་དགོས་པ་ཡིན།

གཞིས་པ། གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་གི་སློམ་གཞི།

གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་བའི་སློམ་གཞི་གྲུབ་སྐྱངས་ཅི་འདྲ་ཞིག་
ཡིན་ནམ་སྟུང་ན། སྤྱི་ལོ་༡༩༤༩ ལོར་གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་བ་དབུ་
བརྟེས་པ་ནས་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩ ལོ་བར་གྱི་ལོ་ངོ་༡༡༧ རིང་རྩ་བའི་ཆ་ནས་འགྱུར་
བ་ཆེན་པོ་གང་ཡང་མ་བྱུང་བར་སྤྱི་གསོལ་ལམ་ལུགས་གཅིག་རང་གི་སྟེང་
ནས་བསྐྱངས་པ་སྟེ། རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་གཙོ་བྱས་པའི་དགེ་ལུགས་པའི་ཆས་
མཐོའི་མི་སྣ་དང་། སྐྱེད་གཟུང་ལྷན་ལྷན་གྱིས་མངའ་དབང་བསྐྱར་བའི་ཆོས་
སྲིད་ལྷན་ལྷན་གྱི་གཞུང་ཞིག་ཡིན།

སྲིད་དབང་དེའི་གྲུབ་ཆ་གཙོ་བོ་ནི། རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་བོད་ཆོས་སྲིད་
ལུགས་གཞིས་ཀྱི་ཆོས་མཐོའི་དབུ་བྲིད་ཡིན་པ་སློམ་མེད་ཐོག་ བཀའ་སློན་
མདའ་དཔོན། བློ་མཁས་དཔོན། བཟོ་རིག་དོ་དམ་པ། ཆོས་དཔོན། གཞིས་
ཆང་། མི་དཔོན། ལྷ་གཞིས། ཤིང་གཞིས། ཆོང་དཔོན། གསེར་ཡིག་པ། ཡོང་།

སྤྱད་པ། བཀར་འདུག་པ། རྫོང་དཔོན། གཞིས་སྤྱད་བཅས་ལས་ཚན་མི་འདྲ་
 བ་མང་པོ་གསར་བཙུགས་གཏན་འབེབས་དང་། ཏའི་སི་ཏུ་བྱང་རྒྱལ་རྒྱལ་
 མཚན་གྱིས་གཏན་འབེབས་མཛད་པའི། ༡། དཔའ་བོ་སྟག་གི་ཞལ་ལྷེ། ༢།
 ལྷ་མ་མ་ཡི་ཞལ་ལྷེ། ༣། ལྷ་མོ་ལས་འཛིན་གྱི་ཞལ་ལྷེ། ༤། ལྷ་བཞེས་བདེན་
 རྒྱུན་གྱི་ཞལ་ལྷེ། ༥། བཟུང་བཀྱིགས་ཁྲིམས་རའི་ཞལ་ལྷེ། ༦། རྟག་ཅན་ཁྲག་
 སྦྱར་གྱི་ཞལ་ལྷེ། ༧། དྲན་འཛིན་ཆད་ལས་གྱི་ཞལ་ལྷེ། ༨། ཏོར་འདྲ་ཟ་རྒྱུ་
 གི་ཞལ་ལྷེ། ༩། བསད་པ་སྟོང་གི་ཞལ་ལྷེ། ༡༠། ལྷ་མ་པ་ཁྲག་གི་ཞལ་ལྷེ། ༡༡།
 སྦྱོང་མ་མནའ་དག་གི་ཞལ་ལྷེ། ༡༢། བརྒྱས་པ་འཇལ་གྱི་ཞལ་ལྷེ། ༡༣། ཉེ་འབྲེལ་
 འབྲལ་འདུམ་གྱི་ཞལ་ལྷེ། ༡༤། བྱི་བྱས་བྱི་རིན་གྱི་ཞལ་ལྷེ། ༡༥། རྟམ་བར་
 རྒྱུར་གྱི་ཞལ་ལྷེ་བཅས་ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྷེ་བཅོ་ལྷར་གྲགས་པ་དང་། གཙང་
 རྒྱལ་ཀམ་བསྟན་སྦྱོང་གིས་དེ་དག་གི་སྟེང་དུ། ལྷ་མོ་མཐའ་འཁོབ་གྱི་ཞལ་ལྷེ་
 ཞེས་པ་བསྟན་ཏེ་ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྷེ་བཙུ་བྱས་གཏན་ལ་ཕབ་པ་ལས། ལྷ་མོ་
 བསོད་ནམས་ཆོས་འཕེལ་གྱིས། གཙང་བའི་ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྷེ་བཙུ་བྱས་ལས་
 ལྷ་མོ་མཐའ་འཁོབ་གྱི་ཞལ་ལྷེ་དང་། དཔའ་བོ་སྟག་གི་ཞལ་ལྷེ། ལྷ་མ་མ་ཡི་
 ཞལ་ལྷེ་གསུམ་དོར་ནས། ཏའི་འཕྲོས་ལྷག་ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྷེ་བཙུ་གསུམ་
 ཞེས་པ་གཏན་འབེབས་བྱས་ནས་སྤྱད་དབང་བཟུང་བར་གྲགས།

མདོ་དོན་གཞུང་ས་དགའ་ལྷན་པོ་བྲང་བས་གོང་བཀོད་ཁྲིམས་ཡིག་
 དེ་དག་གི་ནང་དོན་རི་བཞིན་བེད་སྤྱོད་བྱས་ཡོད་མེད་དེ་གནད་འགག་གང་
 ཡང་མ་ཡིན་པར། རི་བོ་དགེ་ལུགས་པའི་ཆོས་རྒྱུད་མི་སྣ་དག་གིས་མགོ་ཁྲིད་
 བྱེད་པའི་ཆོས་སྤྱད་བྱང་འབྲེལ་གྱི་གཞུང་ཞིག་གིས་མི་དམངས་ལ་ཁ་ལོ་བརྒྱུར་
 བ་གསལ་བོ་རེད།

གསུམ་པ། གཞུང་ས་དགའ་ལྗན་པོ་བྲང་དང་མདོ་སྨད།

ཕག་གྲུའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་མཁུག་ཙམ་ནས་གཞུང་ས་དགའ་ལྗན་པོ་
བྲང་བ་དབུ་མ་བརྟེས་ཀྱི་བར་ཆོས་རྒྱུད་ཁག་དང་དཔོན་རིགས་ཁག་གི་བར་
སྤྱིད་དབང་འཕྲོག་ཚེད་ཀྱི་ལྷགས་རྒྱུད་བྱགས་དག་འཆུབ་ནས། ལྷོད་ལ་དྲགས་
ནས་སྨད་མདོ་ཁམས་ཀྱི་ཡུལ་གྱུ་པལ་མོ་ཆེར་སྤྱིད་དོན་ཐོག་གཅིག་གྱུར་གྱིས་
མངའ་དབང་བསྐྱར་བའི་རྣམ་པ་མ་བྱང་ཡང་། གཞུང་ས་དགའ་ལྗན་པོ་བྲང་
བཅུགས་པ་ནས་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་པོའི་ཐབས་མཁས་ཀྱི་མཛད་སྤྱོད་ལ་
བརྟེན་ནས་མདོ་སྨད་ལ་དབང་བསྐྱར་གང་འཆམ་བྱས་པ་ནི་དངོས་ཡིད་ཀྱི་
ལོ་རྒྱུས་ཡིན་ལ། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བའི་གྲགས་པ་ཅན་དྲུང་དཀར་སློབ་བཟང་
འཕྲིན་ལས་ཀྱིས། “སྤྱི་ལོ་༡༥༩༩ ལོར་གྲུ་མི་དྲན་གྱིས་བོད་ཡོངས་ལ་དབང་
རྒྱུར་བྱས་ཏེ་དྲུ་ལའི་སླ་མ་སྤྱི་མེད་ལྷ་བ་གཞིས་ཀ་ཆེར་གདན་དངས། བོད་ས་
གནས་ཀྱི་སྤྱིད་དབང་ཡོངས་རྫོགས་དང་། གཙང་བ་རྒྱལ་བོའི་པོ་བྲང་གཞིས་
ཀ་ཆེ་ནས་སྐངས་པའི་རྒྱ་ཁོར་རིན་ཐང་ཅན་མང་བོ་སྤུལ་ཏེ།”ཞེས་བཤད་
འདུག་པ་དང་། “རྒྱ་ཏ་ལྷ་བ་གསུམ་པའི་ཆོས་མགོར་བསྟན་འཛིན་ཆོས་ཀྱི་
རྒྱལ་བོའི་མངའ་འོག་དུ་བོད་ཤིང་སློབ་ཅན་ཐམས་ཅད་རྒྱུད་པས་ཆོས་བཅུ་
གཅིག་ལ་རྒྱལ་བོས་གདན་འདྲེན་བྱས་ཏེ་ལྷ་བ་ཆེན་པོ་གཙང་དུ་ཕེབས།”
ཞེས་གྲང་གསལ་བ་འདི་དག་གིས་གྲུ་མི་དྲན་གྱིས་ཐོག་མར་གཞན་གྱི་ལག་

ནས་པོད་ཡུལ་སྤྱི་ལོ་དབང་ཆ་འཕྲོགས་པ་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་པོར་ཡར་
འབུལ་ཞུས་སྐོར་སྟོན་གྱིན་ཡོད་པ་དེ་རེད།

རབ་བྱུང་བརྒྱ་བའི་ས་སྟག་སྟེ་ལོ་༡༥༧༩ ལོར་སོག་པོ་ཨལ་ཐན་རྒྱལ་
བོས་རྒྱལ་དབང་སྐྱེས་ཤིང་གསུམ་པ་བསོད་ནམས་རྒྱ་མཚོ་མདོ་སྨྲད་ཆབ་ཆའི་
ཡུལ་དུ་གདན་འདྲེན་ཞུས་སྐབས། མཚོད་ཡོན་བྱུང་གོས་མོལ་གྱིས་སོག་པོའི་
ཕྱོགས་ནས་ལོ་ལྷ་ཆེང་པ་ཐུར་བྱ་བ་དང་། པོད་ཕྱོགས་ནས་སྟོང་སྐར་ཡོན་ཏན་
རྒྱ་མཚོ་མགོ་དཔོན་སྐྱེ་ཆབ་དུ་བསྐོས་འཇག་གནང་བར་མ་ཟད། མདོ་སྨྲད་མཚོ་
སྟོན་གྱི་སོག་པོའི་དཔོན་ཁག་གིས་སྐབས་དེའི་པོད་ཀྱི་དབང་རྒྱུར་བ་ཕག་གྱ་
སྤྱིད་གཞུང་ལ་ལོ་རེ་བཞིན་ཏེ་ཁྲལ་འཇལ་རྒྱུའི་ཁྲིམས་གཞི་གཏན་འབེབས་
བྱས།

རབ་བྱུང་དགུ་བའི་ས་ལུག་སྟེ་ལོ་༡༥༥༩ ལོར་སྟེ་གདོང་དབང་བཟླ་
ཤིས་གཤམ་པས་རྒྱལ་བ་བསོད་ནམས་རྒྱ་མཚོ་ལ་ཀུན་དྲིང་དྲིའི་གྱ་ཕྱི་དྲོང་དང་
གི་མཚན་གནས་ཡུལ་ཅིང་། རབ་བྱུང་བརྒྱ་བའི་ས་སྟག་སྟེ་ལོ་༡༥༧༩ ལོར་
སོག་པོ་ཐུ་མེད་ཨལ་ཐན་རྒྱལ་བོས་རྒྱལ་བ་བསོད་རྒྱ་མཚོ་མདོ་སྨྲད་དུ་གདན་
འདྲེན་ཞུས་སྐབས། བསུ་བ་དང་བོར་ཨ་རིག་གི་སར་ཏེ་བ་བརྒྱད་བརྒྱ་དང་།
གཞིས་པར་ཏེ་བ་སུམ་སྟོང་། གསུམ་པར་ངོ་རིགས་ཐུ་མེད་ཇི་དང་ཆེང་བ་པ་
ཐུར་སོགས་མི་སྣ་དྲག་གས་ཀྱིས་བསུས་ཏེ་མཚོ་སྟོན་ཆབ་ཆར་གདན་འདྲེན་
ཞུས་ཏེ་མཇལ་འཕྲད་གནང་། རྒྱལ་དབང་གི་བཀའ་དན་ནས་བཟུང་སོག་པོ་
མགོ་དཔོན་ཡོངས་ཀྱིས་དགེ་ལུགས་པའི་ཆོས་རྒྱུད་ལ་བཀུར་དགོས་པ་དང་།
སོག་པོ་ཆོས་ཁྲིམ་བདག་ཤིན་ཏུ་མ་སོགས་མི་ཕུགས་ཀྱི་སྟོག་གཅོད་དང་།
ཨོད་ཀོང་དུ་གཤམ་པའི་ལྷ་དུས་ཀྱི་ཁྲག་མཚོད་དང་སྟོག་མཚོད་སོགས་ཀྱི་རྒྱན་
གཅོད་དགོས་པའི་བཀའ་བྲལ་གནང་། མི་ཁྲིམ་རེར་མགོན་པོ་ཕྱག་དྲག་པའི་

སྐྱུ་བརྟན་རེ་བཞག་ཅིང་། རྒྱལ་པོ་གཙོས་པའི་དཔོན་འབངས་ཡོངས་ཀྱི་སྐུར་
 ཀྱི་སྐུ་རྟེན་མ་དག་པ་རྣམས་ཆོགས་ཆེན་གྱི་སྟེང་ནས་མེར་བསྟེགས་བྱས་པ་
 སོགས་གཟི་བརྗིད་ཀྱི་ལུ་དེའི་རྗེས་འབྲས་སུ། “དྲུ་ལའི་ཟླ་མ་བཟར་རྟ་ར་”སྟེ་
 འགྱུར་མེད་དོ་རྗེ་འཆང་རྒྱ་མཆོའི་ཟླ་མ་ཞེས་པའི་གཟེངས་བསྟོད་ཀྱི་མཆན་
 གནས་སུལ། འདི་ལ་དོན་སྟོང་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། རྒྱབས་དེའི་མདོ་
 སྟེང་མཆོ་སྟོན་སྟོགས་ཀྱི་བོད་སོག་རྩ་སྟེ་དང་བཅས་པའི་ཟླ་དཔོན་གཉིས་ཆ་
 རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་ཡིན་པར་གྱུར་པ་དེ་ཡིན།

རབ་བྱུང་བརྒྱ་བའི་མེ་བྱི་ཉེ་ཁྱིམ་ ༡༥༤༦ ལོར་ཨལ་ཐན་གྱི་སྐས་དུ་རེང་
བྱ་བས་རྒྱལ་དབང་མཆོག་སོག་ཡུལ་མཁར་སྟོན་དུ་གདན་འདྲེན་བྱས་སྐབས།
ཨོ་རེ་ཤོས་ཉེར་བཞིའི་པོ་དང་སོག་ཁྱིམ་གྱི་མགྱིན་ནས་རྒྱལ་དབང་རང་ཉིད་དང་
ཉོགས་པ་མཉམ་པའི་སྐྱེ་ཆབ་ཅིག་བྱས་འབྲས་སུ། རྒྱལ་དབང་བསོད་ནམས་
རྒྱ་མཆོའི་བཀའ་ལླ་མོ་སྐྱེ་སྲུང་དང་པོ་ཆོགས་གཉེས་རྒྱ་མཆོ་མཆོ་སྟོན་གྱི་བླ་
དཔོན་དུ་བསྐོས།

ཡང་ལྷ་མོ་སྐུ་སྤང་གཉིས་པ་སྒོ་གྲས་རྒྱ་མཚོའི་(༡༩༡༠|༡༩༥༩)སྐབས་
ཁྲལ་ཁ་དང་ཨོ་རོད་གཉིས་ནང་འབྲུག་བྱང་བར། རྒྱལ་མཚོག་ལྷ་བ་ཆེན་མོས་
ལྷ་མོ་སྐུ་གྲས་རྒྱ་མཚོ་ལ་བཀའ་ཕབ་པ་བཞིན་བར་འདུམ་གནང་ཐུབ་པ་བྱང་
བས། བོད་གཞུང་གིས་“ཆ་གན་རོ་མོ་དྭན་”ཞེས་པའི་མཚན་གནས་དང་
འབྲེལ་ཕྱིས་སུ་ལྷ་སྤེལ་ནང་མཚོ་བདུན་དུ་བྲགས་པའི་རོང་འབྲོག་གི་མི་སྤེལ་
བོ་གཟེངས་རྟགས་སུ་གནང་བ།

རབ་བྱུང་བརྒྱ་གཉིས་པའི་མེ་ལྷག་སྟེ་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༣༧ ལོར་མཆོ་སྟོན་
དཔོན་ཁག་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱིས་སྤྱི་བསྐྱལ་བྱས་པ་བཞིན་ལྷ་མོ་བ་རྒྱལ་མཆོག་
བསྐྱལ་བཟང་རྒྱ་མཆོའི་རབ་བྱུང་གི་མཁའ་པོ་མཛད་ཅིང་། རྒྱལ་དབང་

བསྐྱལ་བཟང་བ་གསེར་ཁྱིམ་ང་གསོལ་ཞུ་བའི་གཙོ་འགན་བཞེས་པ་སོགས་
 གྱིས། བོད་གཞུང་དགའ་ལྷན་གྱི་བྱང་བས་“ཨ་ཆི་ནོ་མོན་ཏུན་”ཀྱི་མཚན་
 བརྟེན་གནང་།

ཆོས་དཔལ་ཏ་སག་བྱ་བ་ནང་འབྱུག་ལ་བྱུག་པ་དང་རྒྱད་འཛིན་
 རིགས་རྒྱད་མ་བྱུང་བ་སོགས་གྱིས་འཆི་ཁའི་ཁ་ཆེན་ས་བཞག་པ་ལྟར། ཁོའི་
 ར་སག་གི་ཐམ་ག་དང་རྩ་ཕྱེ། འབལ་གཞོང་སྟོད་སྟོད་ཐམས་ཅད་ལྷ་མོ་རྒྱ་ཕྱེང་
 བཞི་བ་སྟོ་བཟང་སྐབ་བཞུན་དགེ་ལེགས་རྒྱལ་མཆོན་ལ་སྐུལ་བ་དང་། དེ་
 སྐབས་མདོ་སྟོད་མཆོ་སྟོན་ར་སག་ཉེར་དགུ་ཡོད་པ་ལས། ལྷ་མོ་ཆང་གཡས་
 རུའི་ཕང་ར་སག་ལྷའི་ནང་ཆོན་ལྷ་དཔོན་རྒྱགས་མའི་གོ་གནས་སྟོད།

རབ་བྱུང་བཙེ་ལུ་པའི་ས་བྱ་སྟེ་སྤྱི་ལོ་༡༩༠༩ ལོར་རྒྱལ་དབང་བཙུ་
གསུམ་པ་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་ལཱ་མོའི་སྐར་ཚོག་དྲུག་དཔལ་བུ་ལས། སྐར་
ལཱ་མོ་སྤྱི་ཕྱིང་ན་རིམ་ལ་རྒྱལ་དབང་པཎ་ཆེན་སྤྱི་ཕྱིང་རིམ་ཕྱོག་གིས་བཀའ་ཤོག་
ཉགས་ཐམ་གཟེངས་བསྟོན་ཅི་གནང་དང་། དེ་བཞིན་རྒྱལ་དབང་ཡབ་སྐུ་
ཀྱི་གཟིམ་གྱར་དང་དབུས་ནས་གདན་འདྲེན་ཞུས་པའི་རྗེ་ང་འབྲུམ་མོགས་
ཉེན་འགངས་ཅན་རྣམས་སྤྱོད་འབེབས་ཞུས་སྐབས། རྒྱལ་དབང་རིན་པོ་ཆེས་
པོད་ལུང་བ་ན་འདི་ལས་ལྷག་པའི་ཉེན་འགངས་ཆེན་དང་། པོད་སྟེ་བ་གཞུང་
ལ་འདི་ལས་ལྷག་པའི་ལོ་གནས་སྐར་རྒྱ་མེད་ཅེས་གསུངས་ཤིང་། སྐར་ཡོད་
བཀའ་ཤོག་དག་ལ་རྒྱབ་གནོན་གྱི་ཚུལ་དྲུག་ཀའ་ཤོག་སྟོན་སྟོལ་དང་། ལཱ་མོའི་
སྐར་གཞུང་ལ་“ཁམས་གསུམ་རྣམ་རྒྱལ་སྤིང་”ཞེས་པའི་མཆན་གསལ་
གནང་བ་བཅས། ལཱ་མོ་སྤྱི་ཕྱིང་རིམ་ཕྱོག་གི་མངོན་རྣམ་ལས་སྤིང་དོན་དང་
འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་གནད་དོན་འདི་དག་བང་བསྐྱེགས་ནས་བསྟན་ན། ལཱ་མོ་
ཞབས་བྱུང་འདི་བར་རྒྱལ་དབང་ཡབ་སྐུ་དང་པོད་གཞུང་གིས་བཀའ་ལུང་

སྒྲིག་དཔོན་ཁག་ལ་བཀའ་མངགས་གནང་བ་སོགས། མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང་
སྒྲིག་ཆ་ན་རྒྱས་ཤིང་རྒྱས་པ་བཀོད་འདུག་པས་འདོད་པ་མི་ཆེ་མས་པ་བྱུང་ན་
དེར་བལྟ་བར་བྱའོ།།

མདོ་དོན་ཡང་སྒྲིག་རྒྱུ་དབང་ལྡན་བའི་སྐབས་མདོ་སྨད་མཆོ་སྒྲིག་
འདི་བོད་ཀྱི་སྐོ་གཤམ་ཆེན་དུ་བཅིས་ཤིང་། མཆོ་སྒྲིག་གི་བོད་སོག་དཔོན་ཁག་
ནམས་ལ་སྒྲོབ་སྒྲིག་བཀའ་བཀོད་རྒྱུ་གནང་མཛད་པར་མ་ཟད། སྤྱི་ཕྱིར་
ལཱ་མོ་ཆོགས་གཉིས་རྒྱ་མཆོ་དང་། སྒྲིང་སྒྲོར་མདོ་སྤྱི་རྒྱ་མཆོ་སོགས་མདོ་སྨད་
ཀྱི་སྤྱི་ཆེན་ཁག་ཅིག་མདོ་སྨད་བོད་སོགས་མི་དམངས་ལ་མངའ་དབང་བསྐྱར་
བའི་སྐྱེ་ཆ་བ་དུ་བསྐྱོས་པའི་ལོ་རྒྱུས་གསལ་ཞིང་གསལ་བ་ཡོད་པ་ཡིན་ནོ།།

མཆོ་སྨད་འདི་ནས་ང་ཆོས་མདོ་སྨད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ལྟ་སྟངས་གསལ་བ་
ཞིག་འདི་ན་དགོས་པ་ནི། རྩེ་ཚོང་ཁ་བའི་སྐབས་ནས་མདོ་སྨད་ཀྱི་སྤྱི་གྲུ་མང་
བོ་དབུས་སུ་སྒྲོབ་གཉེར་ལ་ཕེབས་ནས། དགའ་ལྷན་གསེར་ཁྲི་དང་གདན་
ས་ཁག་གི་མཁན་པོ་སོགས་ཀྱི་མཆན་གནས་སྤངས་ཏེ། སྤྱིར་རང་ཡུལ་དུ་
ཕེབས་སྐབས་ཏུ་སྤྱི་ལ་སྤྱོད་དང་། ཞུ་མགོ་ལ་ཏོག་བཞག་ཆོག་པའི་ཐོབ་ཐང་
ཡོད་ཅིས་ཡོངས་བཀག་གིས་ཁས་ལེན་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་ལ། མདོ་སྨད་ཀྱི་དགོན་
སྤྱི་ཞིག་ནས་དགེ་བཤེས་ཀྱི་དམ་བཅའ་ཆེ་ཤོས་དེ་བཞག་ཀྱང་། དགོན་པ་དེའི་
དགེ་བཤེས་སུ་བཅི་བ་ལས། དབུས་ནས་ལྷ་རམས་པ་སོགས་ཀྱི་མཆན་
བཏགས་སྤངས་པ་དང་གདན་ནས་མི་འདྲ་ཞིང་། དབུས་ནས་ལྷ་རམས་པ་
སོགས་ཀྱི་མཆན་བཏགས་སྤངས་ཆེ་སྤྱི་ལ་ཆེན་པོ་ཆོ་དང་མཉམ་པའི་བཅི་
མཐོང་ཆེན་པོ་ཡོད་པར་མ་ཟད། ད་ལྟའི་མདོ་སྨད་ཀྱི་སྤྱི་ཆེན་པལ་ཆེར་དབུས་
སུ་ལྷ་རམས་དང་དགའ་ལྷན་གསེར་ཁྲི་སོགས་ཀྱི་མཆན་བཏགས་སྤངས་
མཁན་ཞིག་ཅིག་ཡིན་པ་འདི་ཡིན།

༡༤༣༣༡༤༤

- ༥ ཨ་ཀྱ་ཤེས་རབ་བཟང་བོ། ༡༤༣༤༡༢༠༢
- ༦ ལ་མོ་གསེར་ཁྱི་དག་དབང་སློ་བྱོས་རྒྱ་མཚོ། ༡༤༣༡༡༤༤༤
- ༧ ལྷ་འབྲུམ་དག་དབང་སློ་བྱོས་རྒྱ་མཚོ། ༡༤༣༤༡༤༤༤
- ༨ བཀའ་འགྱུར་བ་སློ་བཟང་ཉི་མ། ༡༤༣༤༡༢༡༤
- ༩ ཞིང་སྤྱོད་གཤམ་པ་བཀྱ་ཤེས། ༡༤༣༤༡༤༤༠
- ༡༠ སྤྱོད་སྤྱོད་མདོ་རྒྱ་མཚོ། ༡༤༤༠༡༤༤༤
- ༡༡ ལྷ་འགྱུར་དབང་ཆོས་ལྷན། ༡༤༤༤༡༢༡༤
- ༡༢ བྱང་རྒྱུ་མེ་ལ་དག་དབང་བསྐྱོད་ནམས། ༡༤༤༤༡༢༡༤
- ༡༣ ཉིས་ཆང་མ་ཉི་བ་ཤེས་རབ་བཀྱ་ཤེས། ༡༤༤༤༡༢༡༤
- ༡༤ ཀུན་མཁྱེན་དག་དབང་བཙུན་འགྱུས། ༡༤༤༤༡༢༡༤
- ༡༥ ཁྱི་ཆེན་དག་འདུན་ལྷན་ཆོས། ༡༤༤༤༡༢༡༤
- ༡༦ ལ་མོ་གཤམ་ཆུ་སློ་བཟང་བཀྱ་ཤེས། ༡༤༤༤༡༢༡༤
- ༡༧ གཡེར་གཤོང་འཇམ་དབྱངས་སློ་བྱོས། ༡༤༤༤༡༢༡༤
- ༡༨ རྒྱ་བཟང་སློ་བཟང་བསྐྱོད་པའི་རྒྱལ་མཚན། ༡༤༤༤༡༢༡༤
- ༡༩ བདེ་ཐང་མཁན་ཆེན་སློ་བཟང་ཆངས་དབྱངས། ༡༤༤༤༡༢༡༤
- ༢༠ དགའ་ལྷན་ཁྱི་ཐོག་ཞེ་དག་བ་སློ་བཟང་དར་རྒྱས། ༡༤༤༤༡༢༡༤
- ༢༡ ལྷན་མཆོར་སློ་བཟང་དར་རྒྱས། ༡༤༤༤༡༢༡༤
- ༢༢ དག་དབང་སློ་བཟང་བསྐྱོད་པའི་རྒྱལ་མཚན། ༡༤༤༤༡༢༡༤
- ༢༣ ལ་མོ་དག་དབང་སློ་བཟང་བསྐྱོད་པའི་རྒྱལ་མཚན། ༡༤༤༤༡༢༡༤
- ༢༤ ཅོ་ཉེ་སློ་བཟང་དར་རྒྱས། ༡༤༤༤༡༢༡༤
- ༢༥ ལ་མོ་ཞུ་དམར་དག་དབང་འཕྱིན་ལས། ༡༤༤༤༡༢༡༤

530 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིལ་གཞུང་གི་ཡིང་།

- ༡༥ ལྷ་ཁང་ལུང་བ་དག་འདུན་རྒྱ་མཚོ། ༡༩༩༩།༡༧༡༧
- ༡༦ ཟླ་ན་ཞབས་རྒྱུ་ཆེ་བ་དག་དབང་ཕུན་ཚོགས། ༡༩༩༩།
- ༡༧ ལྷ་དག་སྒོ་ཤོས་རྒྱ་མཚོ། ༡༩༩༩།༡༧༩༠
- ༡༨ དགའ་ལྷན་ཁྲི་ཐོག་ལྷ་བརྒྱུ་བ་དག་འདུན་ཕུན་ཚོགས། ༡༩༩༩།༡༧༡༥
- ༡༩ རོང་ཁམས་ཞབས་རྒྱུ་ཆེ་བ་རྒྱ་མཚོ། ༡༩༩༩།༡༧༡༧
- ༢༠ འདན་མ་དག་དབང་བསྟན་འཛིན་འཕྲིན་ལས། ༡༩༩༩།༡༧༡༧
- ༢༡ དགའ་བརྒྱུ་འཕྲིན་ལས་རབ་བརྟན། ༡༩༩༩།༡༧༩༩
- ༢༢ ལྷ་བ་སྒོ་བཟང་དོན་གྲུབ། ༡༩༩༩།༡༧༩༩
- ༢༣ ར་ཁོ་ཤེས་རབ་ཚོས་འབྱོར། ༡༩༩༩།
- ༢༤ ཆོ་འདུ་སྒོ་བཟང་འཕྲིན་ལས། ༡༩༩༩།
- ༢༥ ལ་མོ་སྒོ་བཟང་སྒོན་ལས། ༡༩༩༩།༡༧༡༩
- ༢༦ ཆོ་ཤེས་གསལ་བ་བཤད་སྒྲུབ། ༡༩༩༩།༡༧༩༩
- ༢༧ མི་ཉག་སྒོ་ཤོས་དར་རྒྱུ། ༡༩༩༩།༡༧༡༩
- ༢༨ ལ་རིན་དག་དབང་དཔལ་ལྷན། ༡༩༩༩།༡༧༡༩
- ༢༩ ལྷག་ཆང་སྒོ་བཟང་རབ་བརྟན། ༡༩༩༩།༡༧༩༩
- ༣༠ དགའ་ལྷན་ཁྲི་ཐོག་ད་བཞི་བ་ཁྲི་ཆེན་དག་དབང་མཚོག་ལྷན།
༡༩༩༩།༡༧༩༩
- ༣༡ བསེ་དག་དབང་བཟུ་ཤིས། ༡༩༩༩།༡༧༡༩
- ༣༢ མགོ་རྒྱ་སྒོ་བཟང་མཁས་མཚོག་ ༡༩༩༩།༡༧༩༩
- ༣༣ དགའ་ལྷན་ཁྲི་ཐོག་ད་གསུམ་པ་གཙོས་རྒྱལ་མཚན་སེམས།
༡༩༩༩།༡༧༩༩
- ༣༤ ཤར་སྐལ་ལྷན་གཉིས་པ་དག་དབང་འཕྲིན་ལས། ༡༩༩༩།༡༧༩༩

༤༤ རྒྱལ་མཁན་ཆེན་སློ་བཟང་ཉི་མ། ༡༤༧༧༡༧༥༧

༤༥ མཁན་ཆེན་དགེ་འདུན་རྒྱ་མཚོ། ༡༤༩༠༡༧༤༥

༤༦ ཐུའུ་བཀྟན་དག་དབང་ཚོས་ཀྱི་རྒྱ་མཚོ། ༡༧༩༤

༤༧ རོང་བོ་ཁྲི་ཆེན་སློ་བཟང་བསྟན་པ་དར་རྒྱས། ༡༤༩༩༡༧༩༩

༤༨ བྲ་ཉི་དགེ་བཤེས་རིན་ཆེན་དོན་གྲུབ། འདི་བའི་འཁྲུངས་འདས་ཀྱི་ལོ་
ཚིགས་མ་རྟེན་ཀྱང་། བསྟན་ཅིས་འགའ་ཞིག་དུ་རབ་བྱུང་བཅུ་གཉིས་པའི་མེ་
བྱ་ལྷུ་སྤྱི་ལོ་༡༧༡༧ ལོར་སྐུ་ཉགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་བཅུ་མས་པར་གཞིགས་ན་རྒྱལ་
དབང་ལྷ་བའི་ཞབས་ཟིན་ཡོད་པར་ཐག་བཅད་ཆོག་པ་ཡིན།

མདོ་སྨད་ནས་དབུས་ཀྱི་གདན་སར་ཕེབས་ནས་ཚོད་མེད་ཡོངས་
གཤམ་ཀྱི་མཁས་པའི་རྒྱལ་སར་དབང་བར་གྱུར་པ་དྲ་ཅང་མང་བོ་བྱུང་འདུག་
པ་དེ་དག་ལ་བསམ་སློ་ཞིབ་དུ་བཏང་ན། ཁོང་པལ་ཆེར་ཞིག་གདན་ས་ཁག་
དུ་སློབ་གཉེར་ཐོན་པས་མི་ཆེའི་ལུ་མཐུག་རྫོགས་སོང་བ་ཞིག་མ་ཡིན་པར།
སློབ་གཉེར་མཐར་ཕྱིན་པའི་རྗེས་སུ་ཕྱིར་མདོ་སྨད་དུ་ཕེབས་ནས་དགོན་
གཞིས་བབྱུང་སྟེ་ས་ཁུལ་ངས་ཅན་རེའི་ཆོས་སྤྱི་གཉིས་ཀྱི་ཁ་ལོ་སྦྱར་མཁན་
དུ་གྱུར་ཡོད་པ་དཔེར་ན།

རབ་བྱུང་བཅུ་བའི་ས་སྟག་སྤྱི་ལོ་༡༥༧༩ ལོར་རྒྱལ་དབང་གསུམ་པ་
བསོད་ནམས་རྒྱ་མཚོ་མདོ་སྨད་དུ་བྱོན་ཏེ་སྦྱ་འབུམ་དགོན་པ་བཏབ་པ་ནས།
ཕྱིས་སྦྱ་འབུམ་དགོན་བདག་ཉ་བྱུར་གྱུར་པ་ཨ་ཀྱ་སྦྱ་ཐེང་རིམ་བྱོན་དང་། ཟླ་
ན་ནང་སོ་སོགས་བྱུང་འབྲེལ་ལྟ་བུས་ལྟ་སྟེ་ནང་མ་ཆོ་བྱུག་གིས་གཙོས་པའི་ཅོང་
ལ་རིང་མོའི་ལྟོ་བྱང་གི་ཡུལ་ཆ་མང་བོར་ཆོས་སྤྱི་ལུགས་གཉིས་ཀྱིས་མངའ་
དབང་བསྦྱར་བ་ལྟ་བུ་དང་།

མདོ་སྨད་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་འགངས་ཆེན་དགོན་ལུང་བྱམས་པ་

མིང་ནི་རབ་བྱུང་བཅུ་བའི་ཤིང་འབྲུག་སྤྱི་ལོ་༡༦༠༩ ལོར་རྒྱལ་ཁྲིམ་དོན་ཡོད་
ཆོས་ཀྱི་རྒྱ་མཆོས་བདེ་པ་པ་ནས། བོད་ཀྱི་ཐ་ཆེན་མཆོང་རྒྱ་དང་ཐུབ་པ་ལྟ་བུ་སྤྱི་
མེད་ན་རིམ་གྱིས་རྒྱུང་ཞིང་། འཛོགས་སྡེ་ཆོ་བརྒྱད་དང་། མོང་བ་ལྷུང་བྱུག་ལུ་
གྲུང་ཆོ་བདུན། མདུང་ནག་ཁག་གསུམ་སོགས་དཔལ་རིམ་ཕྱོགས་པལ་ཆེར་
སྤྱི་ཆོས་མིང་གཉིས་ཀྱི་སྡེ་གནས་སུ་གྲུང་པ་སྟེ་བྱ།

རབ་བྱུང་བརྒྱ་གཅིག་པའི་མེ་བྱི་ཁྱིལ་༡༤༤༤ ལོར་སྟོང་སྟོར་སྐྱུ་ཕྱེད་
བཞི་བ་མདོ་རྒྱད་རྒྱ་མཆོས་བཏབ་པ་མདོ་སྟོང་སྟོར་དགོན་པ་འདར་། སྟོང་
སྟོར་སྐྱུ་ཕྱེད་དང་པོར་རྒྱལ་དབང་གསུམ་པ་བསོད་ནམས་རྒྱ་མཆོས་མདོ་སྟོང་
པོད་མོག་སྐྱི་ཡོངས་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཀྱི་སྐྱེའོ་བ་ཏུ་བསྐྱོ་བཞག་གནང་བ་ནས།
སྐྱུ་ཕྱེད་རིམ་ཁྱོད་ཀྱིས་སྟོང་སྟོར་གཅོས་པའི་པོད་མོག་གི་རུ་སྟེ་ད་ཅང་མང་པོའི་
མངའ་བདག་ཏུ་གྱུར་པ་ལྟ་བུ།

རབ་བྱུང་བརྒྱ་གཅིག་པའི་ལྷགས་གྱི་༡༥༤༠ ལོར་ལ་མོ་སྤྱི་ཕྱིར་གསུམ་
པ་རག་དབང་སློ་བཟང་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་ལ་མོ་བདེ་ཆེན་དགོན་
ལྷག་འདེབས་མཛད་པ་ནས། རྒྱལ་དབང་ཡབ་སྲས་ཀྱི་བཀའ་བཀོད་དང་
རྒྱུང་འབྲེལ་གྱིས་གཅན་ཆ་ནིན་སྲིབ་གནིས་དང་། མང་འབལ་བྱ་གསུམ། མཆོ་
སྟོན་གཡས་རུ་གཡོན་རུ་སོགས་མཆོ་སྟོན་ཕྱོགས་ཀྱི་པོད་སོག་གི་ཡུལ་སྡེ་དྲ་ཅང་
རྒྱ་ཆེན་པོ་ལ་ཆོས་སྲིད་ལྷགས་གནིས་ཀྱིས་མངའ་དབང་བསྐྱར་བ་ལྟ་བུ།

རིང་པོ་གྲུབ་ཆེན་རྒྱལ་ལྡན་རྒྱ་མཚོ་ཡང་སྤྱི་ལོ་༡༩༡༣ ལོར་ཆོས་པ་རིན་
པོ་ཆེ་དང་མཉམ་དུ་དབུས་སུ་ཐེབས་ཤིང་། དགའ་ལྡན་བྱང་ཆེ་གྲུ་ཆར་ལ་
ཞུགས། སྤྱི་ལོ་༡༩༡༩ ལོར་གསར་ལུང་དགའ་བརྒྱའི་གྲུ་རྒྱུར་མང་དུ། སྤྱི་ལོ་
༡༩༢༣ ལོར་མདོ་རྫོང་དུ་ཐེབས་ནས། སྤྱི་ལོ་༡༩༣༠ ལོར་རིང་པོ་དཔོན་ཆེན་
ལ་མཆན་ཉིད་བརྒྱགས། དགྲང་ལོ་ཉེར་གཅིག་ནས་རེ་གསུམ་བར། རྩོམ་ཅོད་

དགོན་པ་ཁྱེད་ཀྱི་འཕུལ་དང་དགོན་པ་ཚུན་ཆད་ཀྱི་རིང་འབྲེག་གི་སྡེ་ཀྱན་
ལ་ཐེབས་ནས་འགྲོ་དོན་བསྐྱེད་པ། རྒྱ་ཁྱིམ་མཆོ་སྦྱོར་པའི་མཆོ་སྦྱོར་དང་དན་
ཏིག་ཡང་ཏིག་ཨན་ཚུང་གནས་རྒྱུ་ཡི། ཆན་གྱི་གནའ་གོང་བྲག་དཀར། ཏིང་
གཙང་ཞོ་ཡུག་དང་། ཏིང་གཙང་ཞོག་གི་ཁ་བར་སྒོམ་གྱ་དང་སྒྲག་ཆང་སྒོམ་
གྱ་སོགས་སྲུ་བཞུགས་ནས་སྐྱབ་པ་མང་ད། ལྷ་བྱང་རི་ཁྲོད་གོང་དང་། རྒྱ་མོ་
ཤག་རལ། རྟག་ཆང་ལྷ་མོ་སོགས་མདོ་སྨད་སྡེ་བྱང་དུ་སྦྱགས་མེད་རི་ཁྲོད་
འགྲིམས་ནས་སྐྱབ་པའི་རྒྱལ་མཆོན་བཅུགས་པས། གྲུབ་ཆེན་ཤར་སྐལ་ལྷན་
རྒྱ་མཆོ་ཞེས་པོད་ཡུལ་གྱི་དང་བྱང་པར་ཡུལ་མདོ་སྨད་ཀྱི་ལྗོངས་སྲུ་སྟན་པའི་
ཤགས་པ་ད་ལྟའི་བར་མ་ཉམས་པ་ཡིན་ལ། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱ་སྤེང་ཕྱི་མ་
ནམས་ཀྱང་རིང་པོ་དགོན་ཆེན་གཙོས་པའི་རེབ་གོང་ཤོག་པ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་
དགོན་གོང་ཡོངས་རྒྱགས་ཀྱི་སྤྱི་ལྷན་གྱི་པ་མ་བཟད། རིང་པོ་ནང་སོ་དང་
མཉམ་འབྲེལ་ཀྱི་སྒོ་ནས་ཆོས་སྤྱི་དགཉིས་ཀྱིས་ཁ་ལོ་བསྐྱུར་དང་སྐྱུར་བཞིན་
པ་ཡིན་ནོ།།

གར་སྐལ་ལྷན་པ་མདོ་སྨད་དུ་ཐེབས་སྐབས་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་དགུང་
ལོ་བརྒྱ་བ་ཡིན་སྟབས། ཁོང་དབུས་སུ་བཞུགས་སྐབས་གཞུང་ས་དགའ་ལྷན་
པོ་བྲང་བ་དངོས་སུ་དབུ་བརྟེན་མེད་ཀྱང་། ཁོང་དང་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་གཉིས་
རགས་ཅིས་ཀྱི་སྐྱུ་ཐོགས་མཉམ་པ་ཡིན་ལ། རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་རྒྱ་ཐེབས་སྐབས་
མདོ་སྨད་ཆབ་ཆར་བཞུགས་རིང་གར་སྐལ་ལྷན་པ་ཆེད་བཅར་གྱིས་མངལ་
ཁ་ཞུས་པའང་ནམ་ཐར་དུ་གསལ་བ་ཡིན་ནོ།།

ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་སྐྱེ་ཤིང་དབང་པོ་རག་དབང་
 བཙུན་འགྲུས་པ་དགྲུང་ལོ་ཞེས་གཅིག་པ་རབ་བྱུང་བཅུ་གཅིག་པའི་ས་སྤྱིལ་
 གྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་དབྱུས་སྐྱེ་བས་ཤིང་། འབྲས་སྤངས་སློ་མང་གྲ་ཚང་དུ་

ཞུགས་ནས་སློབ་གཉེར་ཟླ་མེད་བྱང་བས་གྲགས་སྟན་བྱུང་། རབ་བྱང་བརྒྱ་
གཅིག་པའི་ཤིང་སྟག་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩ ལོར་རྒྱལ་དབང་ལུ་བ་ཆེན་པོ་ལས་བསྟན་
རྒྱུ་གི་སྒྲུབ་པ་བཞེས། རིམ་གྱིས་སློ་མང་མཁན་པོ་(སྤྱི་ལོ་༡༩༠༠ ལོར་)དང་།
པ་བོང་ཁའི་གདན་ས་(སྤྱི་ལོ་༡༩༠༥)སོགས་རིམ་པར་གནང་སྟེ། བདེ་སྐྱོད་སྟག་
གི་བཤད་ཁྱིད་སྟོན་རྒྱས་སུ་བསྟུལ་བར་མ་བཟད། རོ་མཆར་བའི་ལེགས་བཤད་
ཆང་ལ་མ་ཞོར་བ་ལྷགས་ཚེ་མ་གནང་སྟེ་རྒྱལ་བའི་བསྟན་པ་བྱས་རྗེས་བཞག་
ཅིང་། སློ་མང་གྲུ་ཆང་ལ་མཆོད་གཞིས་བསྒྲིགས་པ། སློ་མང་སྤྱོད་བྱང་ཞིག་གསོ་
མཛད་པ་སོགས་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་འདི་ལྟ་བུའི་མཁན་པོ་མ་བྱང་བར་གྲགས་ཤིང་།
ལྷང་རྩ་ནང་གིས་གདན་འདྲེན་ཞུས་པ་བཞིན་མདོ་སྐྱོད་དུ་ཕེབས་ཏེ་སྤྱི་ལོ་
༡༩༠༩ ལོར་ས་འདུལ་དང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༡༠ ལོར་རྒྱང་ཆའི་དཀའ་བརྒྱབ་སྟེ་དགོན་
ས་ཕུལ་བ་བཞིན་སྤྱོད་བྱང་བཟུ་གིས་འབྲེལ་གྱི་དགོན་པ་བཏབ།

བཟུ་གིས་འབྲེལ་བཏབ་པ་ནས་རིམ་གྱིས་སྤྱོད་བྱང་གི་རྒྱུ་མ་རྒྱུ་མས་ལ་མདོ་
སྐྱོད་སྟོན་བྱང་གི་སྤྱོད་པོན་དག་གིས་དགོན་མགོ་དང་ཆོ་མགོ་ཕུལ་ནས། ཀུན་
མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་ཡབ་སྲས་གྱིས་མངའ་དབང་སྦྱར་བའི་ཡུལ་
ཁམས་དེ་ཅང་རྒྱ་ཆེན་པོ་སྟེ། ལྷ་སྟེ་ཤོག་པ་བཞི་དང་། ཡུལ་ཁའི་ཤོག་པ་བརྒྱད་
སོགས་མ་བཟད། དགོན་མ་ལག་བརྒྱ་དང་བརྒྱད་གྱིས་བྱས་པའི་ཡུལ་ཁམས་
ལ་གནས་པའི་རོང་འབྲོག་གི་ས་རིས་མི་སྟེ་དེ་ཅང་འབོར་ཆེན་ལ་དབང་སྦྱར་
བྱས་པ་ཡིན་ནོ།

ཅི་ནི་དགོན་ཆེན་ཏིང་འཛིན་དར་རྒྱས་སྤྱི་ལོ་ནི་རབ་བྱང་ལུ་བའི་ཤིང་
ལྷག་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༥ ལོར་འགོ་མགོན་འཕགས་པའི་དངོས་སློབ་དགེ་བཤེས་ཤིག་
གིས་བཏབ་པ་ཡིན་སྟབས་གྲུབ་མཐའ་ས་ལྷགས་ཡིན་མོད། རབ་བྱང་བརྒྱད་
པའི་ས་ཡོས་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩ ལོར་ཆོས་རྒྱུ་རིན་ཆེན་ལྷན་པོ་བས་དགེ་ལྷགས་སུ་

བསྐྱར་ཅིང་། དགོན་པ་འདི་དང་ཅོ་ནེ་ཡོངས་འདུའི་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་སྤྱི་ལོ་
 ༡༧༥༩ བར་མི་ཚང་གཅིག་གིས་ཁ་ལོ་བསྐྱར་བ་ཡིན་ལ། སྤྱི་དཔོན་འདི་གཉིས་
 གྱིས་མངའ་དབང་སྐྱར་བའི་ཡུལ་ཁམས་ནི། དེང་སང་གི་དབང་དུ་བཏང་ན།
 ཅོ་ནེ་རྫོང་ཡོངས་རྫོང་དང་། བ་ཅོའམ་སྤྱི་ཚོང་རྫོང་། འབྲུག་རྒྱུ་རྫོང་གི་ས་ཁུལ་
 གང་འཛམ། ཐེ་བོ་རྫོང་། བསང་རྒྱུ་རྫོང་གི་ཁོངས་གཏོགས་ཀྱི་ཡུལ་སྤེ་གང་
 འཛམ་བཅས་ཡིན་ནོ།

རབ་བྱུང་བདུན་པའི་རྒྱུ་འབྲུག་སྤྱི་ལོ་༡༧༡༩ ལོར་རྫོང་ཁ་བའི་དངོས་
 སྤྱི་གཉིས་སྤྱི་ལོ་དང་བོ་རོང་ཆེན་ལྷགས་ནག་པ་དགེ་འདུན་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་
 གཉིས་མ་དགོན་ཀ་ལ་རིའི་རི་ཁྲོད་བཏབ་ཅིང་། རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་
 ས་འབྲུག་སྤྱི་ལོ་༡༧༤༩ ལོར་གཉིས་སྤྱི་ལོ་ལྷ་བ་བསྐྱར་བའི་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་སྤྱི་
 ཚང་ལྷ་མོའི་གཉིས་དགོན་ཕྱག་འདེབས་མཛད། རབ་བྱུང་བཅོ་ལྔ་པའི་ལྷགས་
 ཏེ་སྤྱི་ལོ་༡༨༥༠ ལོར་སྤྱི་གཉིས་སྤྱི་ལོ་བརྒྱད་པ་སྤྱི་བཟང་འཕྲིན་ལས་བསྐྱར་
 པ་རྒྱལ་མཆོན་རྩ་བ་གཉིས་དགོན་གསར་འདེབས་མཛད་པ་བཅས། མདོར་ན་
 གཉིས་སྤྱི་ལོ་དེ་མ་ཕྱོག་གིས། ལྷག་ཚང་ལྷ་མོའི་ཕྱོགས་ཀྱི་ཡུལ་སྤེ་དེས་ཅན་དང་།
 རྩ་བ་གཉིས་ལ། དམེ་རྒྱལ་བོའི་འོག་གི་རུ་སྤེ་ཡོངས་རྫོགས་བཅས་ལ་ཆོས་སྤྱི་
 ལྷགས་གཉིས་ཀྱིས་མངའ་དབང་བསྐྱར་བ་ཡིན།

མདོ་སྤྱི་ལོ་བྱུང་གི་དགོན་སྤེ་གསུམ་ཅན་སྤྱི་ལོ་དེ་མ་ཆོན་དུ་
 བཀོད་པ་དེའི་ཐོག་ནས། གཞུང་སྐད་ཀྱི་ལྷན་པོ་བློ་བྱེད་བས་བོད་ལ་དབང་
 སྐྱར་བྱེད་སྐབས་ཀྱི་མདོ་སྤྱི་ལོ་གནས་བབ་པལ་ཆེར་རྟོགས་ནུས་པ་ཡིན་ཏེ།
 ང་ཆོས་ཙུང་བ་དང་ཡན་ལག་ཉིང་ལག་གི་རྒྱལ་གྱིས་དེད་སོང་ན། གོང་བཀོད་
 དགོན་ཆེན་རེ་རེ་དགོན་ལག་མང་བོ་ཡོད་ཅིང་། དགོན་མ་ལག་དེ་དག་གི་
 མངའ་འོག་ལ་མ་འདུས་པའི་རུ་སྤེ་ཞིག་ཡོད་མི་སྤྱི་ལོ་དེ་མ་ལོ་གནས་ལྷགས་འདིས།

536 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིམ་པ་གཞུང་གིས་

བརྒྱ་བཤད་ཆོག་གི་ཚ་བ་སྒྲིམ་ལོ་༡༧༥༩ བར་ཆོ་ཤོག་གི་ནམ་པར་ཡོད་པའི་མདོ་
སྨད་ཀྱི་མི་སྡེ་ནམས་སྲུང་མངའ་ཁོངས་སུ་ཡོད་པ་དང་། དབང་སྐྱུར་བྱེད་
མཁན་སྐུ་དཔོན་དེ་དག་གི་སྟོབས་ཤུགས་གཙོ་བོ་ཆོས་ལུགས་ལས་བྱུང་བ། སྐུ་
དཔོན་སྐྱུགས་མཁའ་མ། སྐུ་དཔོན་བླ་མ་འབྲེལ་གྱིས་རོང་འབྲོག་མི་སྡེ་ཡོངས་
རྫོགས་ལ་ཁ་ལོ་བསྐྱུར་བའི་དངོས་དོན་དེ་དག་གསལ་བོར་རྟོགས་བྱས་པ་ཡིན་
ནོ།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་སྡེ་སྤྱི་དུ་
སངས་རྒྱལ་རྒྱ་མཚོའི་སྐབས།

དང་པོ། སྤྱི་ཚེས་བསྟན་པ།

ཐོག་མར་སྐབས་དེའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མི་སྣ་གཙོ་བོ་གསུམ་པོ་དག་གི་བར་གྱི་
འགལ་འབྲེལ་སྣ་ཚོགས་བྱུང་བའི་ལོ་རྒྱུས་རིམ་པོ་གསུམ་པོ་ཁོང་ནམས་ཀྱི་གནས་
བབ་ཤིས་རྒྱ་དུ་ཅང་གལ་ཆེན་ཡིན་སྐབས། དེ་དག་རེ་རེའི་ལོ་རྒྱུས་རྩིས་
མདོར་བསྟུན་ཤིག་འཆད་གལ་ཆེ་བ་ཡིན།

ཕྱི་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མཆོ་མི། རྒྱལ་མཆོག་ལྷ་བ་ཆེན་པོས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ལོ་
 དབང་བཟུང་བ་ནས་བསྐྱོས་པའི་ཆེས་མཐོའི་དབྱ་ཁྱིད་ཡང་རིམ་ལྷ་བ་དེ་ཡིན་
 ལ། སྤྱི་ལོ་༡༧༥༩ ལོར་འབྲུངས། དགྲུང་ལོ་བརྒྱད་པ་ནས་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བས་
 མདུན་ཞབས་སུ་སྤངས་ནས་གཏམ་ཡིག་ཅིས་གསུམ་བསྐྱབས་ཏེ་སྤྱན་
 བརྒྱུངས་ལྷ་མེད་གནང་། རང་ལོ་ཉེར་བདུན་པར་ཕྱི་སྤྱི་ལོ་བསྐྱོས་ཏེ་ལོ་ངོ་
 ༡༧ རིང་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ལོ་དབང་བཟུང་། རྒྱལ་མཆོག་ལྷ་བ་འདུལ་ཁའི་ཞལ་ཆེས་ས་
 ལྷ་ར་ལོ་ངོ་༡༩ རིང་གསང་བརྒྱུད་དང་། སོ་བྲང་པོ་ཏྲུ་ལའི་སོ་བྲང་དམར་པོ་
 འདུགས་སྤྱན་བྱས། རྒྱལ་མཆོག་ལྷ་བའི་ཡང་སྤྱི་ལོ་བཅུད་འཛོལ་དང་། གསེར་
 གདུང་འཛམ་སྤྱི་ལོ་རྒྱན་གཅིག་བཞེངས་བསྐྱབ། ཆབ་སྤྱི་ལོ་བཅུ་བ་དེ་དག་
 གི་ཞར་ལ་ལོ་རྒྱུས་དང་། སྤྱན་ཅིས་སོགས་གཙོ་བོར་གྱུར་པའི་བཅུ་མས་ཆོས་
 བོད་ཆེན་༡༧ བཞུགས། སྤྱི་ལོ་མེ་འབྲས་དགེ་གསུམ་ལ་མཆོད་གཞིས་མང་
 བོ་བསྟེན་པས་སོགས་ཁོང་ལ་གདན་ས་ཁག་གིས་རྒྱབ་སྐྱོར་ཐོབ་ཐབས་ལ་
 འབད་བཅོན་ཆེན་པོ་གནང་ཡང་། རྒྱུགས་གཞན་ཞིག་ནས་དགེ་ལུགས་པའི་
 ཆོས་རྒྱུད་ལ་དོན་གྱིས་མི་དགེས་པ་སོགས་ཀྱི་མཛད་པ་གནང་། སྤྱི་ལོ་༡༧༠༥
 ལོར་ལྷ་བཟང་གི་གཡོ་རྒྱུས་འོག་བཀོངས། སྤྱི་ལོ་དང་སྤྱི་ལོ་མོ་ནམས་ཆིང་སྤྱི་
 གཞུང་གིས་རྒྱ་ནག་ཏུ་ཁྱིད། གཞིས་ཀ་དང་རྒྱ་ལོ་ལོངས་རྒྱུ་གས་ལྷ་བཟང་
 གིས་སེར་དགོན་པར་སྐྱོར་འདུགས་བྱས།

རྒྱལ་དབང་དུག་པ་རིན་ཆེན་ཆངས་དབྱངས་རྒྱལ་མཆོ་མི། སྤྱི་ལོ་༡༧༤༩
 ལོར་མོན་ཡུལ་ལ་འོག་ཏུ་འབྲུངས། ཕྱི་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་མོན་པོ་ཡང་སྤྱི་ལོ་དུ་
 རོས་འཛིན་མཛད། གསང་སྟབས་ཀྱིས་མཆོ་སྤྱི་ལོ་གདན་འདྲན་ཞུས་ཏེ་ཡིག་
 གེ་སོགས་བསྐྱབ་མགོ་ཚུགས། དགྲུང་ལོ་བཅོ་ལྷ་བར་གསེར་ཁྱིམ་མངའ་གསོལ་

མཛད། སྤྱི་ལོ་༡༧༠༡ ལོར་པཎ་ཆེན་སློ་བཟང་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་རབ་བྱུང་གི་ཕྱི་མ་
པ་ལྟུང་། རིན་ཆེན་ཆངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོ་ཞེས་པའི་མཆན་གསལ་མཛད།
པཎ་ཆེན་རིན་པོ་དང་། ཕྱི་ཕྱིད་། རྒྱལ་ཁྲིམས་དར་རྒྱས་། དགེ་ལེགས་རྒྱ་མཚོ་
སོགས་ཡོངས་འཛིན་དུ་མ་ལས་ཐ་སྟོད་རིག་གནས་དང་མདོ་སྟགས་ཀྱི་ཆོས་
མང་དུ་གསན། འབྲས་སྦྱངས་དང་རྩ་བ་སྟོད་པ་སོགས་ཀྱི་ཆོས་གྲར་ཐེབས་
ནས་རིགས་ལམ་སྦྱངས་པའང་སྟངས་། བཀའ་འགྱུར་དཔར་བཞེངས་གནང་
མགོ་ཚུགས་ནས་པོད་གྲངས་༡༠ ལྷག་གྲུབ་པ་མཛད། ལྷ་ལྷན་གཙུག་ལག་
ཁང་གི་མདའ་ཡབ་ཉམས་གསོ་མཛད་པ་སོགས་འཕྲིན་ལས་རྒྱས་མགོ་
བཙུགས་ཀྱང་། ལྷ་བཟང་ཁང་གིས་གཡོ་ཐབས་སྒྲ་ཆོགས་སྦྱང་དེ་བར་ཆད་
ཀྱི་དབང་དུ་སོང་བ་ནི་ཤིན་ཏུ་ཕངས་པའི་གནས་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༧༠༧ ལོར་ལྷ་བཟང་གི་དབྱེན་སྦྱོར་ལ་བཞེན་མན་ཆེང་སྤྱི་
གཞུང་གིས་རྒྱ་ནག་དུ་གདན་དྲངས། མཆོམས་འདི་ནས་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བ་རྣམས་
ལ་བཞེད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་གཉིས་བྱུང་ཡོད་པས་དེའི་སྐོར་འོག་དུ་འཆད་པར་
འགྱུར།

ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་ནི། སྤྱི་ལོ་༡༧༤༩ ལོར་མདོ་སྟོད་
དུ་འཁྲུངས། དགྲུང་ལོ་ཉེར་གཅིག་སྟོང་དབྱུས་སུ་ཐེབས་ཏེ་འབྲས་སྟོ་མང་གྲ་
ཆང་དུ་ཐུགས་གཉེར་གནང་སྟེ་མཁས་པའི་གྲགས་པ་རྒྱས། དགྲུང་ལོ་ཉེར་ལྔ་
བར་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་མོ་ལས་བསྟེན་པར་རྫོགས། ཉེར་དགུ་ནས་ལོ་ངོ་
བཞིའི་རིང་རྒྱུད་སྦྱང་དུ་སྟགས་ལ་སྦྱངས། སྤྱི་ལོ་ཕྱི་ཕྱིད་ཀྱིས་དགའ་ལྷན་
གསེར་ཁྲིར་ཐེབས་དགོས་པའི་ཞལ་བཀོད་གནང་བ་ཡང་ཆོ་འདིའི་འཁྲི་བ་
བཙན་ཆོད་ཀྱིས་དབེན་པར་སྦྱབ་པ་ཉམས་ལེན་ལ་གཞོལ་འདུན་ཀྱིས་ཞལ་

བཞེས་མ་གནང་། དགྲུང་གྲངས་སོ་གཉིས་ནས་ད་གསུམ་བར་ལོ་ངོ་༡༡ རིང་
 དགོ་འཕེལ་རི་ཁྲོད་དུ་ཉམས་ལེན་དང་འཆད་ཉན། ལྷགས་ཚོམ་བཅས་ཀྱིས་
 དུས་འདའ་བར་མཛད། དགྲུང་གྲངས་ད་གསུམ་པ་སྤྱི་ལོ་༡༧༠༠ ལོར་སློ་མང་
 གྲ་སྤྱི་མགྲིན་ནས་གཞུང་ལ་ནན་ཞུས་བཅུས་ཏེ་སློ་མང་མཁན་པོར་བསྐོས་ཏེ་
 ལོ་ངོ་བདུན་རིང་བསྐྱུངས། སྤེལ་ཕྱིར་རྒྱ་ནང་གིས་མདོ་སྐྱོད་དུ་དགོན་པ་
 འདེབས་ཆེད་གདན་འདྲེན་ཞུས་པ་ལྟར་སྤྱི་ལོ་༡༧༠༩ ལོར་མདོ་སྐྱོད་དུ་ཕེབས་
 ཏེ་སྤྱི་བྱང་བཀྲ་ཤིས་འབྲིལ་གསར་འདེབས་མཛད། སྤྱི་ལོ་༡༧༡༡ ལོར་དགོངས་
 པ་རྫོགས། འདས་ལོ་༡༧༡༡ ལ་བཞེད་མཁན་ཡང་ཡོད། བཅུ་མས་ཆོས་གཞུང་
 ཆེན་མཆོད་མཐའ་དཔྱད་སོགས་པོད་གྲངས་༡༥ བཞུགས།

ལྷ་བཟང་ཁང་། འདི་ལ་ལྷ་བཟང་སྤྱད་པ་ལ་དང་། རྒྱལ་པོ་ལྷ་བཟང་དུ་འང་
 འབོད། གྲ་ཕྱི་ལྷན་གྱི་ཆ་བོ་ཡིན། ལོ་ངོ་གཉིས་རིང་ཕྱི་སྤྱི་སངས་རྒྱལ་རྒྱ་མཆོ་
 དང་མཉམ་འབྲེལ་ལྷ་བྱས་བོད་གཞུང་བསྐྱུངས། ཁོང་ནམ་གཉིས་བར་མཐུན་
 ལམ་མ་བྱུང་བས་རྒྱུ་ཕྱིར་མང་པོ་ལངས། སྤྱི་ལོ་༡༧༠༥ ལོའི་ལྷ་ལྷན་སྤྱི་ལམ་
 ཆེན་མོའི་སྐབས་ལྷ་བཟང་གིས་ཕྱི་སྤྱི་ལྷ་བྱུང་འཁོར་དྲག་གས་དུ་མ་དམར་
 གསོད་བཏང་། ཕྱི་སྤྱི་དང་གདན་སའི་སྤྱི་ཆེན་ཁག་གིས་ལྷ་བཟང་གི་དབང་
 ཆ་སྤངས་ཏེ་ནག་ཏུ་ཕྱུང་། ལྷ་བཟང་གིས་འདམ་གཞུང་དང་མཆོ་སྤྱོད་ནས་
 དམག་ཕྱི་གསར་བསྐྱེད་ཀྱིས་ཕྱི་སྤྱི་དང་གཡུལ་འབྱེད་འཆར་གཞི་བཟོས།
 ཕྱི་སྤྱི་ལྷ་བྱུང་བོད་དམག་གི་སྤྱི་དུ་རྒྱན་གར་དགའ་ལྷན་བསྐྱོད་འདྲིན་ལ་རྒྱལ་
 རོགས་བཅོལ་ཏེ་ལྷ་བཟང་གི་སྤྱི་བས་བྱུགས་ཅ་མེད་གཏོང་འཆར་བཤམས་
 ་ཀྱང་། རྒྱན་གར་དགའ་ལྷན་བསྐྱོད་འདྲིན་དང་། ཁལ་ཁ་རྩེ་བཙུན་དམ་པའི་
 བར་འགལ་སྤྱི་བྱུང་སྤྱི་ཕྱི་སྤྱི་ལ་རྒྱལ་རོགས་མ་སྤུབ་ནས་ཕྱི་སྤྱི་ལྷ་བྱུང་འཆར་

གཞི་ལམ་སྤྱངས་མ་བྱུང་།

སྤྱི་ལོ་༡༧༠༥ ལོའི་དོར་རྒྱ་ལ ནང་ལྷ་བཟང་གིས་སྤྱི་སྤྱི་ཉི་ཧུ་
དཔུང་དམག་དངས་པར་གདན་ས་གསུམ་གྱི་མཁན་ལས་སྡེ་ནམས་བར་
འདུམ་དུ་ཐེབས་ཏེ། ཕྱི་སྤྱི་ཆེན་མོ་སྤྱི་ཁྲི་ལས་ཟུར་བཞུགས་གནང་རྒྱ་དང་།
ལྷ་བཟང་གིས་བོད་ཉི་ཧུ་དབང་སྤྱི་ཉི་ཧུ་འདུམ་ཆེངས་བསྐྱེད་སྤྱི་ ལོ་དེའི་
སྤྱི་ལོ་ལྷ་བཟང་གིས་དམག་དཔུང་ཁག་གཞིས་སུ་བཞགས་ཏེ་སྤྱི་སྤྱི་ལ་
དཔུང་འདུག་བྱས་ཏེ། ལྷ་བཟང་གི་ཆུལ་མོ་ཆེ་རིང་བཟུ་གིས་ཉི་ཧུ་དམག་གིས་
གོང་དཀར་དུ་སྤྱི་སྤྱི་བཞོངས། ལྷ་བཟང་རང་ཉིད་གྱིས་ལོ་རྒྱུ་རིང་བོད་
ཉི་ཧུ་ཁྲིར་དབང་སྤྱི་བྱས།

སྤྱི་ལོ་༡༧༠༦ ལོར་ལྷ་བཟང་གིས་ཆུལ་དབང་ཚངས་དབྱངས་རྒྱ་མཆོ་
ཆུལ་དབང་ལྷ་བའི་ཡང་སྤྱི་འཁྲུལ་མེད་མེན་པ་སོགས་ཉི་ཧུ་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་བཞོངས་
ཏེ་མན་རྒྱུའི་གོང་མ་ཁྲུ་ཞི་ལ་རྒྱ་སྤྱི་ལུ་ཅིང་། ཁྲུ་ཞིས་ཉི་ཧུ་པ་ཐོ་ཅི་ཆེ་
སོགས་དཔོན་རིགས་ཁག་ཅིག་ལ་བཀའ་བཏང་སྤྱི་ལྷ་སར་མངགས། ལྷ་བཟང་
གིས་ཆུལ་བ་ཚངས་དབྱངས་པ་ཆུལ་བའི་གསེར་ཁྲི་ལས་པ་བ་སྤྱི་བཞོངས་འདུག་
བྱས། སྤྱི་ལོ་དེར་སེ་འབྲས་ཉི་ཧུ་མང་གིས་ཆུལ་དབང་རིན་པོ་ཆེ་ལྷ་བཟང་
གི་ལག་ནས་བཞོན་འཕྲོགས་བྱས་ཏེ་འབྲས་སྤྱི་ལྷ་ས་སུ་གདན་འདྲེན་བྱས། དེའི་
རྒྱུ་ཉི་ཧུ་ལྷ་བཟང་གིས་སོག་དམག་འབྲས་སྤྱི་ལྷ་ས་སུ་དངས་ཏེ་འབྲས་སྤྱི་ལྷ་ས་
སྤྱི་མང་དང་། བདེ་ཡངས་ལྷ་ཆང་གི་རྒྱ་གཙུ་དུ་ལྷ་མང་བསད་པའི་བཅའ་རྒྱ་
ཁེངས། ལྷ་སའི་ལྷ་སྤྱི་སྤྱི་ཁང་སོགས་སྤྱི་ལྷ་ས་སུ་འབྲས་ཉི་ཧུ་ལྷ་མང་བསད་པའི་
བཅའ་རྒྱ་མང་མར་བརྒྱུ། སྤྱི་ལོ་དེའི་ལྷ་མང་གིས་རང་སོག་སྤྱི་ལྷ་ས་བཏང་གནང་
བའི་གཡུལ་འཁྲུག་དེས། གདན་ས་ཁག་གཙོས་པའི་བོད་མི་ནམས་ཆུལ་དབང་
ཚངས་དབྱངས་པ་གོང་ས་ལྷ་བའི་ཡང་སྤྱི་འཁྲུལ་བྲལ་ཡིན་པའི་ནམས་འཁྲུ་

ཚད་མཐོ་ཤོས་དེ་བསྟན་པ་ཡིན་ཀྱང་། ལྷ་བཟང་དང་། ཆིང་དམག་ལྷ་སར་
བཏང་བ་ནམས་ཀྱིས་ཁོ་བ་ཆོར་གོང་མའི་བཀའ་གསུང་བསྒྲོག་པའི་ནུས་པ་
མེད་ལུགས་འབྲེལ་བཤད་བརྒྱབ་སྟེ། རྒྱལ་དབང་མཆོག་མན་རྟུ་གོང་མ་ཁྲུང་
ཞེས་ཀྱིས་བཏང་བའི་དཔུང་དམག་གིས་བཅན་ཁྲིད་བྱས། ལོ་དེར་ཁམས་ཆ་
བ་དཔལ་ཤོད་ཀྱི་གྲ་རིགས་ཡེ་ཤེས་རྒྱ་མཚོ་ཟེར་བ་རྒྱལ་བའི་སྤྱིར་བཏག

སྤྱི་ལོ་༡༧༡༧ ལོར་ལྷ་བཟང་ཁང་གི་བྱ་དགའ་ལྷན་བསྟན་འཛིན་ལ་རྟུན་
གར་རྒྱལ་བོ་ཆེ་དབང་གི་བྱ་མོ་མན་འམར་སྤངས། གོ་སྐབས་དེ་དང་བསྟུན་
ནས་རྟུན་གར་བས་དམག་དཔུང་༦༠༠༠ ལྷག་དངས་པའི་མཐའ་མར་ལྷ་
བཟང་ལ་སོག་དམག་གིས་གི་རུབ་བརྒྱབ་སྟེ་དམར་གསོད་བཏང་ཞིང་། བྱ་
གཉིས་གསང་སྟབས་ཀྱིས་མཚོ་སྟོན་སྟོགས་སུ་བཏང་བའང་ལམ་བར་ནས་
རྟུན་གར་བས་བཟུང་སྟེ། རྒྱུང་བ་རྒྱས་འབྱེད་ནས་གི་བ་དང་། ཆེ་བ་རྟུན་གར་
དུ་ཁྲིད་དེ་ཟངས་སྟོན་ནང་བརྟུག་སྟེ་གསོན་ཐོག་བཏང་།

ལྷ་བཟང་ཁང་གིས་སྟེ་སྟེད་བཀོངས་པའི་སྟེག་བཤགས་སུ་སེར་
ཆོགས་ཆེན་འདུ་ཁང་གསར་རྒྱག་བྱས་པ་དང་། ལྷ་བཟང་བྱམས་པར་གྲགས་
པའི་བྱམས་སྐྱ་བཞེངས་སྐྱན་བྱས་པ་སོགས་སྐྱ་གསུང་བྲགས་ཉེན་མང་པོ་
བཞེངས་པ་དང་། འདམ་གྱི་ཁྱེ་གྲ་ཆང་སེར་སྟོན་ཉེ་སེར་འདུ་ཁང་རྫིང་
བར་སེར་སྟགས་གྲ་ཆང་བཙུགས་པ་སོགས་བྱས་པར་བཤད།

རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་སྟོ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་ནི། གཅིག་ནས་ཆོས་སྟེད་གཉིས་
ཐད་ལ་མཁྱེན་རྒྱ་ཡངས་པ་དང་། གཉིས་ནས་གྲུ་ཕྱི་ལྷན་གྱི་དམག་དཔུང་དང་
བཅས་པའི་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་སྤྱང་སྐྱོབས་ཡོད་པ། གསུམ་ནས་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་
ཆའི་མཚན་གནས་རྗེས་འབྲེལ་གྱིས་གདན་ས་ཁག་གི་སྐྱ་སྐྱལ་དགེ་བཤེས་
མཁས་དབང་མང་པོའི་རམ་འདེགས་ཡོད་པ། བཞིན་ས་དགེ་ལུགས་ཚམ་མ་

ཟད་ཆེད་མ་སོགས་ཆོས་རྒྱུད་རིས་མེད་ལ་གསུམ་བཞེས་མཛད་པའི་ཆ་ནས།
སྐབས་དེའི་ཆོས་ལུགས་བྱུང་མཐའ་རིས་མེད་ཀྱིས་བཙུག་ཆེན་པོ་ཞུ་ཡུལ་
དུ་བྱུར་སྟབས། ཆོས་སྤྱི་གཉིས་ཐད་ལ་གཟེ་བརྟེན་དུ་ཆེ་བ་སྟོས་མེད་
ཡིན་ཀྱང་། ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་བོད་ཀྱི་ཆོས་སྤྱི་གཉིས་ཀྱི་དབུ་ཁྲིད་ཟླ་
ན་མེད་པ་དང་། ལྷག་པར་རི་བོ་དགེ་ལུགས་པའི་བྱུང་མཐའ་ཁོངས་ནས་བྱོན་
པའི་ཟླ་སྟུལ་མཐོ་ཤོས་དེ་ཡིན་པའི་ཆ་ནས། ཁོང་གིས་རྟེན་མའི་ཆོས་ལུགས་
ལ་གཅིག་ཆེན་ཅི་ཅུ་གནང་བ་དེ་ཅུ་ཀྱིས། ཕྱི་སྤྱི་མཐུན་ཆུ་ལྷན་ཁྲིམས་ཀྱི་འཕྲོ་
སོགས་གཞུང་གི་ཀྱི་ཆེས་མཐོའི་དབུ་ཁྲིད་སྟོར་ཞིག་གིས་རྟེན་མའི་ཆོས་རྒྱུད་
ལ་རྒྱུ་རྒྱུ་གནང་བྱུགས་ཆེ་ཐལ་དུགས་པ་དང་། དགེ་ལུགས་ལ་དེ་ཅུ་མི་
མོས་པའི་མཛད་སྟོན་བསྐྱེད་པའི་དབང་གིས། པཎ་ཆེན་སྟོ་བཟང་ཆོས་
རྒྱུ་ཀྱིས་ཀྱང་དགེ་ལུགས་པའི་གདན་ས་ཁག་རྟེན་མར་བསྐྱེད་ཞེན་ཆེ་བར་
དགོངས་ནས་དགྲུང་ལོ་དུ་ཅང་མཐོན་པོའི་བར་བཞུགས་པར་གྲགས་པ་དང་།
ལྷ་བཙུན་མའི་ཆ་རྒྱུད་དུ་གྲགས་པ་བྲག་སྟོར་བ་འབྱུངས་པས་ཀྱང་རྒྱལ་དབང་
ལྷ་བས་རྟེན་མ་གནང་དུགས་པ་ལ་བྱུར་བཟང་བོ་ཞུས་པ་དུང་སྤྱི་ཆོགས་
ཁོད་ཡོངས་གྲགས་ཡིན་ལ། གནས་ཚུལ་དེ་འདྲའི་དབང་གིས་སྐབས་དེའི་དགེ་
ལུགས་པའི་བྱུང་མཐའ་གཅིག་སྟུལ་གཅིགས་འདྲིན་གནང་མཁན་གདན་སའི་
ཟླ་སྟུལ་དགེ་བཤེས་མང་བོ་ཞིག་གི་སེམས་ལ་དགེ་ལུགས་པའི་བྱུང་མཐའ་དེ་
ཉིད་གཞན་དུ་བསྐྱེད་ཞེན་ཆེ་བའི་དོགས་ཚུལ་ཡོང་གིན་ཡོད་འདུག འོན་ཀྱང་
དོན་དངོས་སོག་རྒྱལ་མཆོག་ལྷ་བཙུན་པོ་ནི་ཆོས་ལུགས་རིས་སྤྱི་གཉིས་མཁན་
ཀྱི་ཕྱོགས་རིས་རིང་ལུགས་པ་ཞིག་མ་ཡིན་ཁར། ཆོས་རྒྱུད་བྱུང་མཐའ་དུ་མས་
རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྟོན་ཆ་བཟུང་བའི་བོད་ཡུལ་དུ་དེ་ལྟ་བུའི་ཆོས་ལུགས་རིས་མེད་
ཀྱི་ཐབས་མཁས་མཛད་པ་བསྐྱེད་པ་ནི་བསྟུགས་པར་འོས་པ་ཞིག་ཡིན་ལ།

ཁོང་སྐུ་སྐེད་ཀྱི་ལྷ་བྱུང་མཐར་ཐུག་གང་ཡིན་གསང་བ་བསམ་གྱིས་མི་བྱུང་པའི་
གནས་ཡིན་པས་སྐུས་ཀྱང་ཁ་ཆོན་གཅིད་རྣམ་པ་མིན།

ཐུགས་གཞན་ཞིག་ནས་སྐབས་དེའི་དགེ་ལུགས་པའི་ཚོས་རྒྱད་འདི་ན་
 པ་རྣམས་ཀྱིས་རང་བསྟན་གྱི་ཆེད་དུ་ཐུགས་ཁུར་གནང་བ་དེར་རྒྱ་མཚན་མེད་
 པ་ཞིག་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་སྐབས་གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་པོ་བྲང་བ་དབུ་བརྟེས་ནས་
 རྒྱ་རིང་སོང་མེད་པ་དང་། རྩར་གྱི་ཀར་གཙང་མཉམ་རུབ་ཀྱིས་དགེ་ལུགས་
 པར་བརྟན་གཙུག་རིང་བྱས་པའི་སེམས་ནང་གི་ཆ་ཁ་སོས་ཁོམ་མ་བྱང་
 པའི་སྐབས་ཡིན་ལྟ་བུ། ཡང་བསྐྱར་ཚོས་རྒྱད་ཀྱི་སྟོབས་ཐུགས་གཞན་ཞིག་
 གིས་དགེ་ལུགས་པར་བརྟན་གཙུག་བསྐྱར་མ་འབྱུང་གིད་པའི་སེམས་ཁྲལ་
 བྱས་པ་དེའང་མི་འོས་པ་ཞིག་དུ་བཙི་རུང་བ་མིན།

གང་ལྟར་རབ་བྱུང་བཅུ་གཅིག་པའི་ཚུ་བྱི་བྱི་ལོ་ ༡༥༤༩ ལོར་རྒྱལ་
དབང་ལུ་བ་ཆེན་པོ་ཞིང་ཁམས་གཞན་དུ་གཤེགས་ཟིན་པའི་རྗེས་སུ། གླུ་བས་
དེར་གདན་ས་ཁག་གི་དགེ་བཤེས་ཆེ་ཤོས་སུ་གྱུར་པ་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་
དབྱངས་བཞད་པ་སོགས་དགེ་ལུགས་ཀྱི་དགེ་བཤེས་དང་མཁས་པ་ཁག་ཅིག་
གིས་གླུ་བས་དེའི་གཞུང་ས་དང་། ལྷག་པར་རྟེ་སྟོན་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོའི་
གནང་སྟངས་མང་པོ་ཞིག་ལ་སྟགས་མོས་བྱང་མི་འདུག་ཅིང་། དེ་འདྲའི་
དབང་གིས་རྟེ་སྟོན་ཆེན་མོ་དང་ཁོང་ནམ་གཤིས་སྟགས་རྣམས་དེ་ཙམ་མི་གཤིན་
པའི་གནས་ཚུལ་བྱང་བ་འབྲེལ་ཡོད་ཡིག་ཆ་ཁག་དུ་གསལ་ཞིང་གསལ་བར་
ཡོད་པ་ཡིན་ནོ།།

གནད་དོན་འདི་དང་འབྲེལ་ནས་དེང་རབས་ཡོ་རྒྱས་ཉམས་ཞིབ་པ་
འགའ་རེ་དང་། བོད་ཁྱིམ་ཡོན་ཅན་རྒྱུ་རེས་ཆོར་བ་དང་། སྲིད་དོན་གྱི་
ལྷ་ཡུལ་གཅིག་ཤུས་ཆད་གཞལ་ཏེ་མཐའ་གཅིག་འདྲིན་གྱི་དབྱུང་པ་དང་།

དགག་པ་ཆ་ནན་རྒྱལ་གིན་ཡོད་འདུག་ཀྱང་། ང་ཚོས་རྒྱལ་འཛིང་གི་ལོ་རྒྱུས་
འདི་འདྲ་ལ་སྒྲིམ་ཆོག་འཛིག་སྐབས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཕྱོགས་ཡོངས་ལ་བལྟ་དགོས་
པ་ལས། ཚོར་བ་དང་། དད་མོས། ལོ་རྒྱུས་མི་སྣ་གང་ཞིག་ལ་དགའ་མོས་ཡོད་
མེད་སོགས་ཆད་མར་བཟུང་སྟེ་བལྟ་མི་རུང་བ་གནད་ཀྱི་དོན་པོ་ཡིན།

རྒྱུ་མཆན་འཆོལ་དགོས་པའི་གནད་འགག་གལ་ཆེན་ཞིག་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་
ཚང་ཁག་ཏུ་གསལ་བ་ནི། ཕྱི་སྤྱི་སངས་རྒྱལ་རྒྱུ་མཆོས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་དབང་
བསྐྱེད་སྐབས་འབྲས་སྤྱངས་སོགས་དགེ་ལུགས་ཀྱི་གདན་ས་ཁག་ལ་ཉམས་
ཆག་ཏུ་ཅང་ཆེན་པོ་བྱུང་ནས། སྒྲོ་མང་གྲ་ཚང་ལྟ་བུ་ཐོར་ཞིག་ཏུ་འགྲོ་ཞེན་ཆེ་
བ་ལྟ་བུའི་གནས་ཚུལ་བྱུང་འདུག་སྟེ། “སྒྲོ་མང་གི་ཁམས་ཆན་ནམས་དང་གྲ་
བ་རྒྱ་གཞོན་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ད་རེས་སྐུ་མ་དགེ་འཕེལ་བ་འདི་མིན་སྲུ་ཡང་
མི་འདོད། འདི་མ་བྱུང་ཕྱིན་སྒྲོ་མང་བ་འཐོར་བ་ལས་ཐབས་མེད་ཅེས་གཞུང་
ལ་ཞུས།” ཞེས་གསལ་བ་ལྟ་བུ་དང་། ཕྱི་སྤྱི་ཀྱིས་མཛད་པའི་དུ་ཀླ་ལའི་གོས་
བཟང་གི་འཕྲོས་མཐུད་རབ་གསལ་གསེར་གྱི་སྟེ་མར་ཡང་འདིའི་སྒྲོར་རྒྱུར་
ཅམ་གསལ་བ་ཡིན།

ང་ཚོ་ཡ་མཆན་སྟེ་དགོས་པ་ཞིག་ནི་སྐབས་དེ་འདྲ་ལ་མཁས་མང་གྱེ་
བའི་འབྱུང་གནས་སུ་བསྐྱེད་པའི་དཔལ་ལྷན་འབྲས་སྤྱངས་སུ་གྲ་ཚང་
འཐོར་ཞིག་ཏུ་འགྲོ་བྱེད་བྱས་པ་དེ་སྟོ་ཡུལ་ལས་འདས་དགོས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་
ལ། ཕྱི་སྤྱི་སངས་རྒྱལ་རྒྱུ་མཆོས་དགེ་ལྷན་ཆོས་འབྱུང་བེ་སེར་བཙུམས་ཏེ་
འཇམ་མགོན་སྐུ་མ་ཙོང་ཁ་བ་ཆེན་པོའི་བསྟན་པ་ལ་“རང་བསྟན་”ཞེས་ནང་
ཆགས་ཀྱི་མིང་ཆོག་བེད་སྟོན་ཡང་ཡང་བཏང་ཡོད་ཀྱང་། ཁོང་གི་ཞལ་གསུང་
དང་གནད་ཕྱོགས་གཉིས་འགལ་སྒྲུར་བྱུར་བ་ཡིན་ནམ། ཡང་ན་དེང་སང་
གི་འཛམ་གླིང་ཤར་ནུབ་ཀྱི་སྤྱི་དོན་པ་རྩེད་པོ་དག་གིས་འདེམ་ཤོག་ཐོབ་

ཀུན་མཁྱེན་འཇིགས་མེད་དབང་བོས་ཀྱང་། རྟེན་གྱི་ཁྱོད་སྦྱང་པ་འདི་
 བྱལ་མཐའི་ཆགས་སྣང་དང་གྲོགས་ངན་པས་བསྦྱང་ད།⁴ ཞེས་སོགས་མི་
 དབང་སྟེ་སྲིད་ཆེན་མོ་ཆོས་སྲིད་ལྷགས་གཉིས་ལ་མཁྱེན་སྐྱེ་ཡངས་པའི་གྲགས་
 པ་ཤིན་དུ་ཆེན་ཡང་། རྟེན་མའི་ཆོས་སྐྱེད་ཁོ་ན་ལ་ཞེན་ཐལ་དྲགས་པའི་དབང་
 དུ་སོང་ནས་བྱལ་མཐའི་ཕྱོགས་རིས་ཀྱིས་བསྦྱང་པས་སྐྱེ་ཆོ་མཐའ་མ་འཁྱོལ་
 པ་གསལ་བ་ཡིན་ནོ།།

ད་དུང་ང་ཚོས་སྐབས་དེར་སྡེ་སྲིད་ཆེན་མོས་གཙོས་གཞུང་གི་མང་ད-
 ུགས་ཀྱི་བྱུང་ཚམ་མཐོང་བྱུང་པ་ནི། རྣམ་ཐར་བཅན་པོ་མར། “མི་ཚོ་ལ་
 མགོ་སྐྱོར་ཞིག་ཡིན་འགྲོ་གསུངས། རྩ་བུས་པ་མཐེན་འདུག་ཀྱང་གཞུང་ལ་
 བོག་དོགས་ནས་གཞན་ལ་གསུངས་པར་མི་མང་ད།”ཅེས་ཀྱང་གསལ་བ་
 འདིའི་གོ་དོན་ནི། བ་ཐོང་ཁའི་སྐབས་ཀྱི་ཞིག་ཤི་བའི་རོ་གཙང་པོ་བསྐྱར་
 བས། རྟོང་ཆོས་ཉམས་ལེན་བྱས་ནས་འཇའ་ལུས་བརྟེན་པར་ཁུད་བསྐྱགས་
 བྱས་པ་ཀུན་མཐེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་སོགས་གདན་སའི་མཁས་པ་
 དག་གིས་མཐེན་ཀྱིན་ཡོད་ནའང་། སྐབས་དེར་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་མངོན་
 བསྐྱགས་ཆེན་གཞུང་གི་མང་ད-ུགས་ལ་དོ་སྐྱོབ་འབྱུང་གིན་ཡོད་པ་སྟེ། དགེ་
 ལུགས་པའི་གདན་ས་ཁག་དུའང་རྟོང་མའི་སྐྱོར་འཇོམ་ཟེན་མ་བྱས་ན་གཞུང་
 གི་མང་ད-ུགས་དང་འགལ་བའི་ཉེན་ཁ་ཡོད་པའི་གནས་སྟངས་ཀྱང་ཤེས་
 རྒྱས་པ་ཡིན།

ཀུན་མཁྱེན་འཛིགས་མེད་དབང་པོས། ས་པོར་ཁའི་སྐྱལ་ས་ཆུ་མེ་
 བ་རྒྱལ་བརྒྱབ་པ་བྱ་བ་ཤི་བའི་རོ་མཆོན་འགྲེལ་ས་ཀྱིས་གཙང་པོར་འཕངས་
 ཤིང་། དེ་ནི་ད་འདྲའ་ལུས་བརྟེན་ཚུལ་ཏུ་བརྒྱལ་ས་བྱས་ཚུལ་མོགས་སྐབས་
 དེའི་གཞུང་གི་ཆེས་མཐོའི་དབུ་བྱིད་འགྲའ་ཞིག་གིས་འོས་བབ་མེད་པའི་བྱ་བ་

མཐའི་སྤྱོད་ཀྱི་རིས་གནང་གིན་ཡོད་པའི་གནས་བབ་མཐོང་ནུས་པ་ཡིན།
 རབ་བྱུང་བཅུ་གཉིས་པའི་ལྷགས་འབྲུག་སྤྱི་ལོ་༡༧༠༠ ལོར་སྡེ་སྤྱི་ད་
 སངས་རྒྱུ་རྒྱ་མཆོས་ཀྱི་མཁུན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་ལ།
 མཁས་གྲུབ་ཀྱི་ཡིག་ཆ་འདི་ཆོས་མཆོག་གི་ཡིག་ཆ་དང་ཆེར་མི་
 མཐུན་འདུག་པས། བྱེད་ཀྱིས་འཐད་ལྷན་གཞིར་བཞག་གིས་ལ་
 རྩེ་མཁས་ཞེས་བསྐྱེད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་རྣམ་འགྲེལ་ལེན་དང་པོའི་
 མཐའ་དབྱེད་རྩེ་མ་པ་མཛད་ཅིང་། དེ་ཡང་མཁས་གྲུབ་རིན་པོ་ཆེའི་
 རིག་ཆེན་གཞིར་བཞག་བྱས། སྡེ་བདུན་རྒྱན་སོགས་ཀྱི་ལུང་ཡང་
 མང་པོ་དྲངས་ནས་བཅུ་མཁས་པས་སྡེ་བ་ལ་གཟུགས་པ་ལུལ་བས་ཅི་
 ཡང་མི་གསུངས། འཕྲོ་རྩེ་མ་ཞེས་དགོངས་ཀྱང་མི་བེད། ཡིན་
 པ་སྡེ་བའི་བསམ་པ་ལ་ཆོས་མཆོག་གི་ཡིག་ཆ་ལྟར་བྱས་ནས་མཁས་
 གྲུབ་རིན་པོ་ཆེ་ལ་དགག་པ་བཏང་ཞེ་ཡོང་རེ་བ་ཡིན་འདུག་ཀྱང་།
 ཅི་ལས་མཁས་གྲུབ་ཀྱི་ཡིག་ཆ་ལྟར་བྱས་པ་ལ་མ་དགའ་འདུག་ཅེས་
 གསལ་བ་མ་ཟད།

ཀྱན་མཁུན་འཇིགས་མེད་དབང་པོས་ཀྱང་གོང་མཚུངས་གསུངས་
 འདུག་⁸པ་འདི་དག་ལ་བལྟས་ན། སྡེ་སྤྱི་འདི་བ་རྗེ་ཡབ་སྐུ་དང་། ལྷག་
 པར་རྗེའི་བསྟན་པ་ས་བྱུང་དོན་བྱུང་མཛད་མཁན་མཁས་གྲུབ་ཆོས་རྗེའི་
 འཕྲིན་ལས་ལ་ཐུགས་མི་དབྱེས་པའི་གནས་ཚུལ་ཀྱང་ཤེས་ནུས་པ་ཡིན་ནོ།།
 གཞན་ཡང་སྤྱི་བྱང་ཨ་ཁུ་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཆོའི་གསུང་འབུམ་ཁ་བ། སྤྱི་
 ལོ་༡༧༧༩ ལོར་ཡོངས་འཛིན་གླིང་རིན་པོ་ཆེས་ལྷ་སའི་ཤིང་དཔར་མ་གཞིར་
 བཟུང་ནས་ལྷ་ལིར་དཔར་སྐྱོན་མཛད་པ། འཇམ་དཔལ་དུས་དབྱེད་དབང་

པོ་མ་ཉེའི་གདོང་ཅན་བརྩུ་གསུམ་ལྟའི་འཁོར་ལོའི་རིམ་པ་དང་པོའི་བྱིན་གྱིས་
འཇིགས་མཛད་དོ་རྗེའི་ཞལ་ལུང་དུ།

ཀུན་མཁྱེན་སྐ་མའི་འཇིགས་བྱེད་བསྐྱེད་རིམ་ལ་ལྷང་སྐྱུང་ག་
དབང་རོལ་རྩོམ་གྱིས་དགག་པ་བྱས་ཀྱང་། ལྷང་སྐྱུང་རོལ་རྩོམ་ཀུན་
མཁྱེན་འཇིགས་མཛད་དབང་པོས་སྐ་མར་བསྟེན་བྱིར། ལྷང་སྐྱུང་རིན་
པོ་ཆེར་ཚུམ་པའི་ཐུགས་བཞེད་མཛད་ཀྱང་སྡེ་སྲིད་རྒྱུད་སྟོད་སྟེང་ལ་
མི་དགའ་བ་དང་། ལྷང་སྐྱུང་སྐ་མ་ཡང་ཡིན་པས་བཅན་ཚུགས་
གྱིས་ཚུམ་བརྩུག་པས་ན། འབྲུལ་སྟོང་དུ། ཁྱོད་ལ་གཞན་གྱིས་
དབང་ཆེན་བྱས་སམ། ཞེས་པ་དེ་གོ་ཆེད་ཡིན་ཡང་བཟུང་།⁹

ཞེས་གསུངས་ཡོད། འདིའི་ཐོག་ནས་ཀྱང་སྡེ་སྲིད་ཆེན་མོ་རི་པོ་དགེ་
ལུགས་པའི་གསང་སྟགས་ཀྱི་བསྟན་པ་འདྲིན་པའི་འདུས་སྡེ་ཆེན་པོ་དག་ལ་
ཐུགས་མི་མཉེས་པའི་གནས་ཚུལ་ཡང་ཤེས་ཐུབ་པ་ཡིན། ཉེ་རབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
སྐོར་དུང་དཀར་སྟོང་བཟང་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས།

དུ་ལའི་སྐ་མ་སྐྱུ་ཕྱེད་ལྷ་བ་སྐྱུ་འདས་རྗེས་སྡེ་སྲིད་སངས་རྒྱལ་རྒྱ་
མཚོས་སེའབྲས་དགེ་གསུམ་ལ་མཚོད་གཞིས་མི་སེར་མང་པོ་སྟེང་
པ་སོགས་དཔལ་འབྱོར་ཐོག་ནས་དགེ་ལུགས་པར་རྒྱབ་སྐྱོར་ཤུགས་
ཆེན་བྱེད་གྱི་ཡོད་ཀྱང་། ཁོ་རང་རྟོང་མའི་ཆོས་ལུགས་ལ་དད་པ་ཆེ་
བ་ཡོད་པའི་རྒྱུན་གྱིས་སེའབྲས་དགེ་གསུམ་གྱི་ནང་ནས་ཆོས་
ལུགས་ཕྱོགས་ཞེན་མཛད་པའི་མི་ཁག་གཅིག་གིས་སྡེ་སྲིད་སངས་རྒྱལ་
རྒྱ་མཚོར་དགའ་ཞེན་བྱེད་གྱི་ཡོད་ཀྱང་། དགེ་ལུགས་པའི་ཕྱོགས་
ཞེན་ཆེན་པོ་ཡོད་མཁན་ཆོས་སྡེ་སྲིད་སངས་རྒྱལ་རྒྱ་མཚོར་
འཇིགས་སྐྱང་བྱེད་པ་ལས་དགའ་ཞེན་བྱེད་གྱི་མཛད་ཅིང་།¹⁰

ཞེས་གསལ་བར་བཤད་པ་འདྲུག་པ་སོགས་འབྲེལ་ཡོད་ཡིག་ཆ་ཁག་གི་གསུང་
སྒྲོས་ལ་ཞིབ་བཟླ་བ་ལྟག་བྱས་ཆོ། རྟེན་སྤྱི་ཆེན་མོའི་གནང་ལམ་མང་པོ་ཞིག་ར་སྤྱོད་
བྱེད་ཐུབ་པ་ཡིན་ནམ་སྟེ།

རྟེན་སྤྱི་ཀྱིས་དབང་ཆ་ལ་བརྟེན་ནས་ཆོས་རྒྱུད་ཕྱོགས་ཞེན་གྱིས། དགེ་
ལུགས་པར་བྱི་ཚུལ་དུ་དང་ཁྲུལ་བྱས་པ་ཙམ་ལས་དོན་གྱིས་རྒྱབ་སྐྱོར་མེད་
པར་མ་ཟད། ཐ་ན་ཉམས་ཆག་དུ་འགོ་བའི་བཀོད་རྒྱས་ཀྱང་བྱེད་གྱིན་ཡོད་
པའི་ཆ་ནས། སྐབས་དེའི་དགེ་ལུགས་པའི་མཁས་དབང་གྲགས་ཅན་ཀུན་
མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་སོགས་རྟེན་སྤྱི་ཁ་གཏད་དུ་ལངས་པ་
གསལ་བོ་རེད།

རང་ཅག་གིས་སྐབས་དེར་རྟེན་སྤྱི་དང་དགེ་ལུགས་གཉིས་བར་གྱི་
(ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཤད་པའང་འདྲ།)དངོས་བྱུང་ལོ་རྒྱུས་སྒྲོས་
ཤེས་འདོད་ན། ཆོས་ཕྱོགས་ནས་བལྟ་དགོས་ཏེ། ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་
བཞད་པ་འདི་བ་དགྲང་ལོ་རྒྱུད་དུས་ནས་བྱིས་ནས་བྱིས་མེད་པར་རབ་དུ་བྱུང་
ཞིང་། རི་བོ་དགེ་ལུགས་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་ཉག་ཅིག་ལ་བྱིར་མི་ལྟོག་པའི་གདེང་
སླབས་ཡོད་མཁན་ཞིག་ཡིན་སྟབས། རང་ཉིད་ཐར་བ་དང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་
པའི་སར་བཞོད་པའི་ལམ་པོ་ལ་ཆེ་ལ་གནོད་པ་བྱེད་མཁན་བྱུང་ན་ངོས་ལེན་
བྱེད་མི་ཐུབ་པ་ཤེས་སྟེ་ཞིང་། རང་གི་བསྟན་པའི་ཆེད་དུ་གཅེས་པའི་ཆོ་སྟོན་
ཀྱང་གཏོང་འོས་པའི་ལྟ་གྲུབ་བཟན་པོ་སུས་ཀྱང་བསྐྱུལ་དུ་མེད་པ་རྒྱུད་ལྟན་
གྱི་གང་ཟག་ཅིག་གི་ངོས་ནས་བཤད་ན། འཁོར་བའི་སྤྱན་ཆོགས་སམ་སྤྱོད་
དོན་གྱི་ཡོངས་ལས་རང་གི་ཆོས་རྒྱུད་ལ་གཅེས་པ་དེ་ཆོས་ལུགས་པ་ཞིག་ལ་
ངེས་པར་ཡོད་འོས་པ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་ནོ།

སྤྱིར་རྟེན་སྤྱི་སྐྱོད་ཀྱི་དངོས་ནས་ཆོས་རྒྱུད་གང་ལ་དད་མིན་དེ་གལ་ཆེན་

པོ་གང་ཡང་མིན་ཀྱང་། ཁོང་གི་ཐུགས་རྒྱུད་བྱུང་མཐའི་ཕྱོགས་ཞེན་གྱི་དབང་
དུ་སོང་བ་དང་། གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་པོ་བྱང་བ་ཆེན་པོའི་སྤྱི་དོན་གྱི་དབང་
ཆ་ལ་བཞེན་ནས་དགེ་ལུགས་པའི་ཆོས་རྒྱུད་དང་། རྗེ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་ལྟ་བྱུང་ལ་
སྟོལ་བའི་མཛད་སྤྱོད་གནང་བ་དེས་དགེ་ལུགས་པའི་ཆོས་རྒྱུད་འཛིན་མཁན་
རྣམས་ཀྱི་སེམས་ནང་ལ་རྣ་ཁ་བཟོ་བ་དེ་རང་བཞིན་གྱི་ཆོས་ཉིད་ཅིག་ཡིན།

དེང་སང་བོད་ནང་དུ་སྤྱི་སྤྱི་དང་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་
བཞད་པ་གཉིས་ཀྱི་བར་ལ་འགལ་ལྷ་ཙུང་ནས་བྱང་ཕྱོང་མེད་པའི་སྐྱབ་བྱེད་
གཏོང་མཁན་སྟོར་ཞིག་དང་། ཡང་ཁོང་རྣམ་པ་གཉིས་ཀྱི་བར་ལ་འགལ་ལྷ་
བྱང་བར་མ་ཟད། ཁོང་གཉིས་བར་གྱི་འགལ་ལྷ་དེ་སྤྱི་དབང་འཕྲོག་ཅོད་
ཀྱི་འཐབ་ཅོད་ཡིན་པར་སྐྱབ་བྱེད་གཏོང་མཁན་སྟོར་ཞིག་ཀྱང་ཡོད་གིན་ཡོད་
མོད། ཁོ་བོས་ནི་ཆོག་ཐག་ཆོད་པོས་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་
དང་སྤྱི་སྤྱི་སངས་རྒྱལ་རྒྱུ་མཆོག་གཉིས་ཀྱི་བར་འགལ་ལྷ་བྱང་བར་མ་ཟད། སྤྱི་
སྤྱི་ཆེན་མོའི་གནང་བ་ལ་འགལ་ཞིག་གི་དབང་གིས་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་
དབྱངས་བཞད་པ་སྤྱི་སྤྱི་ཀྱི་ཁ་གཏད་དུ་ལངས་པ་དེ་དངོས་ཡོད་ཀྱི་ལྟ་རྒྱས་
ཡིན་པར་འདོད། ཡིན་ནའང་ང་ཆོས་ངོས་འཛིན་གསལ་བོར་བྱེད་དགོས་པ་
ཞིག་ནི། སྤྱི་གཞུང་ཞིག་གི་ལས་ཀྱི་སྒྲུ་མོ་བ་བྱེད་བྱུང་བའི་བྱེད་བཟུང་ལ་ངོས་
ལེན་མ་བྱས་པས་གཞུང་གི་སྤྱི་འཇུགས་ལ་ངོས་ལེན་མེད་པའམ། རྒྱལ་
དབང་རིན་པོ་ཆེས་དབང་སྐྱུར་གནང་བའི་ཆོས་སྤྱི་བྱང་འབྲེལ་གྱི་ལམ་
ལུགས་ལ་བྱུང་གསོད་བྱས་པར་ཅིས་ན་ཐད་དེ་ནོར་བ་ཡིན།

ཡིན་ནའང་ཁོང་རྣམ་གཉིས་ཀྱི་བར་ལ་བྱང་བའི་འགལ་ལྷ་དེ་སྤྱི་
དོན་འཕྲོག་ཅོད་ཀྱི་འགལ་ལྷ་ཞིག་ཙུང་ནས་མ་ཡིན་པར། ཆོས་ལུགས་ལ་གཞུང་
གཞོན་གཏོང་མཁན་དང་གཞུང་གཞོན་གཞོན་གྱི་མཁན་གཉིས་བར་གྱི་འགལ་ལྷ་

རེད། གལ་སྲིད་ཀྱི་མཁུན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པས་སྲིད་དབང་འཕྲོག་
 ཚོད་ཀྱི་འཐབ་ཚོད་བྱས་པ་ཡིན་ན། རབ་བྱུང་༡༡ པའི་ཆུ་ལུག་སྟེ་ལོ་༡༧༠༩
 ལོར་བོད་ཀྱི་སྲིད་དབང་ཀྱི་མཁུན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་སྟེན་བདག་
 ལྟ་བུ་འཇམ་མེད་ཀྱིས་བཟུང་བ་ནས། ཀྱི་མཁུན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་ལྟ་
 བཟང་གི་སྟོབ་སྟོན་པའམ་ནང་སྟོན་ཆེན་པོ་ལྟ་བུ་བྱུང་ཡོད་པ་ལ་དེ་ལྟར་མ་
 གནང་བར་རབ་བྱུང་༡༡ ས་སྤངས་སྟེ་ལོ་༡༧༠༩ ལོར་མདོ་སྨད་དུ་ཐེབས་ནས་
 སྤངས་བཀྲ་ཤིས་འབྲེལ་དགོན་པ་གསར་འདེབས་མཛད་ནས་སྐྱོ་ཆེ་འཇམ་མེད་
 བསྐྱེད་གནང་བ་དེའི་ཐོག་ནས། ཀྱི་མཁུན་གྱིས་སྲིད་དབང་འཕྲོག་ཚོད་
 གནང་བ་མ་ཡིན་པ་གསལ་བོར་གྱུར་པ་ཡིན།

ལ་ལས་རྩན་གར་སྤེབས་ནས་ཀྱི་མཁུན་མདོ་སྨད་ལ་བྲོས་བྱེད་དུ་
 ཐེབས་པར་བཤད་པ་དེ་ཡང་ཆུ་མཚན་གྱིས་འདར་བ་ཞིག་མ་ཡིན་ཏེ། རབ་
 བྱུང་༡༡ མེ་བྱ་སྟེ་ལོ་༡༧༡༧ ལོ་སྟེ། ཀྱི་མཁུན་མདོ་སྨད་དུ་ཐེབས་ནས་ལོ་ངོ་
 དགའི་རྗེས་སུ་རྩན་གར་བས་རང་གི་བུ་མོ་ལྟ་བུ་འཇམ་མེད་ཀྱི་བུ་ལོ་མཉམ་མར་སྟེལ་
 བའི་ཐོལ་གྱིས་དབྱུས་སུ་དམག་རངས་ནས་ལྟ་བུ་འཇམ་མེད་དེ་སྲིད་དབང་
 འཕྲོགས་པ་ཡིན་སྟབས། ཀྱི་མཁུན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་མདོ་སྨད་དུ་
 ཐེབས་པ་དང་རྩན་གར་གྱི་དམག་དབྱང་དབྱུས་སུ་སྤེབས་པ་གཉིས་ལ་འབྲེལ་
 བ་མེད། རྗེ་སྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོའི་སྐྱོ་ཆེ་སྨད་ཀྱི་གནང་བ་མང་བོ་ཞིག་
 ལ་དགེ་ལུགས་ཕྱོགས་པར་ཟད། རྗེ་མཉམ་ཕྱོགས་ནས་ཀྱང་མཐོང་ཚུལ་ཤུགས་
 ཆེན་བྱུང་འདུག་པ་ནི། ཆེ་མཚོག་འདུས་པ་རྩལ་གྱི་རྣམ་ཐར་འཕྲོ་མཐུད་ནང་།

ལྟེ་སྲིད་མཚོག་སྐྱོ་དབང་བཅན་ཞིང་། བདེ་ཡངས་གསུམ་སྐྱས་
 འགོའི་བཀའ་ཤོག་དུ། རྩན་དུ་བག་མེད་ཀྱི་རྩོ་མོ་བཞེས་པ་སོགས་
 མཛད་མེད་པ་ལ། དུས་ཕྱིས་འཆི་མེད་དགའ་ཚལ་དང་། དཔལ་

རབ་ཁང་གསར་ཁྱེ་བདག་མོ་གནིས་བཞེས་ཏེ་ཆེ་འདོན་བདག་ཁྱེན་
ཡོངས་གྲགས་མཛད་པ་དང་། དེ་དུས་ལྷ་ས་དང་། སྤྱགས་ནས་ཡོང་
བའི་སྐྱེས་དམན་ཁ་སྟབས་དྲག་ཚད་སྟེ་སྤྱི་རང་ནས་མ་བཞེས་པ་
གཅིག་ཀྱང་མེད། སར་ཕེབས་ཚུར་ཕེབས་དུས་ལམ་འགག་ལ་མི་
ཆོ་ཡང་མངོན་ཆོན་ཆེན་པོར་བལྟས་མི་ཆོག་པའི་ཆ་ཉམས་དང་།
སྒྲ་བྲང་ཁག་རྫོང་གཞིས། ཕྱི་ནང་གི་ལས་ཆོན་སོགས་གང་ལ་ཡང་
བདག་མོ་གནིས་ཀྱི་བྱ་དབང་བཅན་པ་བཅས་དེ་ཆོའི་གནས་ཚུལ་
གཏེར་སྟོན་རིན་པོ་ཆེས་གསན་ནས་ཤིན་ཏུ་སྤྲུགས་ཁྲིལ་བའི་རྣམ་
པ་དང་། སྤྲུགས་ཞེན་བཞེངས་ནས། ད་མི་བྱེད་དགུ་བྱེད་དེ་ཁ་གྱིས།
མཁྱེགས་པོར་རང་སྒྲ་མ་དེའི་རྒྱང་འདྲེན་ཡོང་ཞེས་སྤྲུགས་འཕར་
འཕར་གནང་། ལྷ་ཡིག་ཆ་བོ་རྒྱང་བ་འབྱུལ་གནང་མཛད་ནས། སྟེ་
སྤྱི་རང་ཡང་གཏེར་སྟོན་རིན་པོ་ཆེར་སྤྲུགས་དད་རྒྱུད་དུ་སོང་།
རྒྱལ་བོས་སྟོད་ལུང་སྟང་ཆེར་སྟེ་སྤྱི་ཀྱི་མགུལ་བཅད་པ་གསན་
དུས་སྐྱོན་ཆབ་དང་སྒྲགས། ད་ལྷས་པ་ལ་རྒྱང་ནས་གསན་མ་བྱུང་
ཞེས་སྤྲུགས་དབྱུང་བའི་གསུང་གཅོང་ཆེན་པོ་གནང་འདྲུག་¹¹

ཅེས་བཤེད་འདུག་པ་དང་། སྡེ་ཡུང་(རིག་པ་འཛིན་པ་སྡོ་བ་བཟང་།
འཕྲིན་ལས་ཀྱི་རྟོགས་བརྗོད་པ་སྐལ་བཟང་དགའ་སྟོན་)དབུས་དཔར་མ་ཤོག་
ལྟེན་ལྟ་རྒྱུ་རྩལ་ལྟ་རྒྱུ་ “སྡེ་སྡེ་དེ་ཀྱི་བདག་མོ་རྣམས་ལ་སྐྱ་རིགས་པ་ལ་ཆེར་
བྱུང་འཆལ་དགོས་པས་དེ་དེ་ནས་ཀྱང་བྱུང་ཡུལ།”ཞེས་ཀྱང་འབྱུང་བ་སོགས་
ལ་གཟུགས་ན་བསམ་རྒྱུ་མང་པོ་ཞིག་རྟེན་སྐྱེ་བ་པར་སྤང་ཞིང་། ཡུང་ཆོག་དེ་
དག་གི་སོག་ནས་ང་ཆོས་སྡེ་སྡེ་དེ་ཀྱི་སྐྱ་ཆེ་སྤྱད་ཀྱི་གནང་སྟེན་རགས་ཙམ་
མཐོང་ནས་པ་ཡིན།

གཉིས་པ། སྐབས་དེའི་ལོ་རྒྱུས་མི་སྣ་དེ་དག་གི་
འགལ་འབྲེལ་དང་། དེས་བསྐྱེད་
པའི་མཚུགས་འབྲས།

ང་ཚོས་ངོས་འཛིན་གསལ་བོར་བྱེད་དགོས་པའི་དོན་གནད་གསལ་ཆེན་
ཞིག་ཡིད་པ་ནི། རྩེ་སྲིད་དང་ལྷ་བཟང་གཉིས་ཀྱི་འགལ་ལྷན་དེ་ཡང་སྐབས་དེའི་
མན་ཆེང་སྲིད་གཞུང་གི་བོད་ལ་འཛིན་པའི་སྲིད་རྒྱུས་དང་ཐད་ཀར་འབྲེལ་
བ་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་སོགས་ལྷ་
བཟང་ཁང་དགེ་ལུགས་པར་ཤིན་ཏུ་གཅིས་པའི་ཚོས་རྒྱལ་དུ་གཟིགས་ནས་
དེའི་ཕྱོགས་འཛིན་གནད་བ་ནི། གཅིག་ནས་ཀུན་མཁྱེན་སླ་མའི་འབྲུངས་ཡུལ་
ཐེ་བའི་མདོ་སྐྱོད་པ་ནམས་སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པ་ནས་བཟུང་ལོ་
ངོ་བརྒྱ་ཕྱག་དུ་མའི་རིང་ཉོར་སོག་གི་དྲག་པོའི་དཔུང་དམག་གིས་ཡང་ཡང་
བཅོམ་པའི་དཀའ་སྤྱུག་ལ་རྒྱུས་མངའ་ཆེ་ཁར། ད་དུང་ལུ་མཐུད་ནས་ཉོར་
སོག་གི་དཔོན་དམག་གཏུམ་པོ་ནམས་ཀྱི་མངའ་འོག་ནས་ཐར་ཐབས་མེད་པ་

གསལ་བོར་ཤེས་ཏེ་དེ་དག་ལ་སོག་ཐིག་གཏོང་རྒྱུར་འདིགས་སྐྱེ་བཞིན་
ཡོད་པ་དང་། གཉིས་ནས་རི་བོ་དགེ་ལུགས་པ་ནམས་གཙང་བ་སྡེ་སྤྲེལ་སོགས་
ཀྱི་དྲག་གཞོན་མནར་གཅོད་ལོག་དཀའ་ཉེན་མང་བོ་བརྒྱད་མཐར། སོག་
རིགས་གྲུ་མི་ཁྲན་གྱི་སྟོབས་ཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས་བསྐྱར་ལངས་རྒྱལ་ཐུབ་པ་
བྱུང་སྟབས། རྒྱལ་མཆོག་ལྷ་བ་ཆེན་པོས་ཀྱང་དེ་ཉིད་ལ་བསྟན་འདོན་ཆོས་
རྒྱལ་ཞེས་པའི་གཟེངས་བསྟོད་མཛད་པ་སོགས་དགེ་ལུགས་ཚུགས་ཀྱི་སྐྱེ་བཞིན་
ནས་གྲུ་རྒྱུ་གི་བར་དབྱེ་བྱུང་མེད་པར་བཀའ་དྲིན་རྗེས་དྲན་ཞུ་བཞིན་ཡོད་
པ་དང་། ལྷ་བཟང་འདི་ཡང་གྲུ་མི་བསྟན་འདོན་ཆོས་རྒྱལ་གྱི་ཆ་བོ་དངོས་
གནས་པ་ཡིན་པས་རང་བཞིན་གྱིས་སེམས་ཐག་ཉེ་བོ་ཡོད་པ། གསུམ་ནས་
ཀུན་མཁྱེན་སྐུ་མས་སྐྱེ་ཆོག་པོར་སྐྱུངས་བཙོན་གནང་བའི་ཤེས་ཡོན་ནི་དམ་
པའི་ལྷ་ཆོས་ཡིན་པ་དང་། ལྷ་བཟང་ཁང་གི་སྤྱགས་འདུན་རོ་མ་ནི་གོ་
སྐབས་བཅའ་ཏེ་བོད་ཀྱི་སྤྲེལ་དབང་ལ་ཁ་ལོ་བསྐྱར་རྒྱ་ཉག་ཅིག་ཡིན་པ་བཅས།
ཁོང་ནམ་པའི་སེམས་སྤྱགས་ཀྱི་འདོན་སྟངས་ལ་ཏེ་བག་ཆེན་ཤོར་བ་ལས་བྱུང་
བའི་གོ་འཛོལ་གྱི་ཆག་སྟོ་ཞིག་ཡིན་པར་བཤད་ན་འཇུག་པ་ཡིན་ནམ་སྟེ།

སྐབས་དེར་ཤིན་ཏུ་ཕངས་པའི་ཆག་སྟོ་གལ་ཆེན་ཞིག་བྱུང་བ་ནི། སྡེ་
སྤྲེལ་ཆེན་མོ་གྲུ་མ་ཐའི་ཆགས་སྣང་གི་དབང་དུ་སོང་དགས་པ་དང་། ཀུན་
མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་སོགས་ཀྱིས་དེ་ཉིད་ལ་བཟོད་སྟོམ་མ་ཐུབ་
ནས་དེ་མཚུངས་ཀྱི་ཁ་གཏད་བཅའ་བ་དེ་ནི། ལྷ་བཟང་ཁང་དང་། མན་རྩ་
གོང་མ་ཁྲང་ཞི་གཉིས་བོད་ཀྱི་སྤྲེལ་དོན་འཁྲབ་སྟེགས་སྟེང་འདྲེལ་ཞུགས་བྱེད་
པའི་གོ་སྐབས་ཡག་ཤོས་སུ་གྱུར་པ་དེ་ཡིན།

དེ་དག་ཐམས་ཅད་མདོར་བསྟུས་ནས་བཤད་ན། དེ་ལྟ་བུའི་ཆོས་སྤྲེལ་
མནམ་བསྟེས་ཀྱི་དཀའ་རྟོག་བསྟོལ་བཅེགས་སུ་འདོངས་པའི་གནས་ཚུལ་ལ་

ཡིད་ཐང་ཆད་དེ། རྒྱལ་དབང་ཚངས་དབྱངས་པས་བསྐྱབ་པའི་རྒྱལ་སྤྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་གཟིགས་རྒྱུ་ཡང་ས་
པ་དག་གིས་དབྱུང་པར་མཛོད།

ང་ཚོས་རྒྱལ་དབང་རྒྱལ་པ་ཚངས་དབྱངས་པའི་མཛད་སྤྱི་དེ་དག་
ལས་གསལ་བོར་མཐོང་ཐུབ་པ་ནི་ཞིག་ནི། ཁོང་ཉིད་རང་བཞིན་གྱི་མི་གཤིས་
ཤིན་ཏུ་བརྟན་ཅིང་སློབ་གཞི་ཆོད་པོ། རྒྱལ་མིན་མེད་མིན་གྱི་བར་མདོ་རྒྱ་གནས་
སྤྱི་ཕྱི་འདུན་མེད་ཅིང་། ཚོས་སྤྱི་མཉམ་བསྐྱེད་ཀྱི་སྤྱི་དོན་ལམ་ལུགས་
ལ་འདོད་མོས་མེད་པ། ཐུགས་གཏིང་གི་མདོན་འདོད་གང་ཡིན་སློབ་གཞི་
པོས་ལག་ལེན་དུ་བསྟར་བྱས་པའི་སྤྱི་ཕྱི་སྤྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྟན་པ་ཞིག་ཡིན་པ་དེ་
དག་ཡིན།

ལྷག་པར་དུ་ཁོང་ཉིད་དེ་ལྟ་བུའི་ཆབ་སྤྱི་ཀྱི་རྒྱུང་འཕྱབ་ཁྲོད་ལྷུངས་
ནས་ཐུགས་བདེ་བག་ཐེབས་ངང་སློབ་གཞིར་གནད་སྤྱི་གནད་བའི་ལྷུངས་
འཇགས་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་དེ་ཙམ་མ་བྱུང་ཡང་། ཐུབ་དབང་སྤྱི་བདེ་ལ་སླ་མ་ངག་
དབང་སློབ་བཟང་གི་གསུང་འབུམ་སྤྱི་གསུང་བམ་གཞིས་པ་ལས་ཚོས་ཚན་(ར)བ།
ལས་འབྱུང་བའི་རྒྱལ་དབང་སྤྱི་ཕྱི་དབྱུང་པ་ཚངས་དབྱངས་རྒྱལ་མཚོའི་གསུང་
ཚོམ་ཁག་ཅིག་ཐོ་འགོད་གནང་འདུག་པ་ནི།

༡། སེ་ར་ཚོགས་ཆེན་ལ་འདོན་པ་ཇ་མཚོད་པད་དཀར་ལྟར་བསྐྱེད་མ་ཙུང་འགྲེལ།

༢། སེ་ར་རྟ་མགིན་གཏོར་སྐྱབ།

༣། ལྟོ་བ་བོད་པ་ཨ་ཁོན་གྱིས་ཞུས་པའི་རྟ་མགིན་གཏོར་འབུལ།

༤། མི་ཚོས་སྤྱི་སྤྱི་མེད་མ་ཆབ་ཤོག་མགྱར་མ་དབྱངས་སོགས་དང་།

༥། རྒྱལ་ཐར་ན་བའི་བརྟུང་ལེན་བཅས་ཚོས་ཚན་ལྟ་ཙམ་གྱི་ཁ་བྱང་གསལ་ཞིང་།

སླ་བྱང་ཨ་ཁུ་ཤེས་རབ་རྒྱལ་མཚོའི་གསུང་འབུམ་པོད་(༤)ལས། ཚོས་ཚན་ཨང་༩ བ། དེ་
རྒྱལ་དཀོན་པ་འགའ་ཞིག་གི་ཐོ་ཡིག་དོན་གཞིར་ཡིད་ཀྱི་ཀླ་བཞད་པའི་ལྷ་ལོད་འབུམ་
ཀྱི་སྤྱི་ལོ་རྒྱུས་བྱ་བ་ལས་འབྱུང་བའི་རྒྱལ་དབང་སྤྱི་ཕྱི་དབྱུང་པ་ཚངས་དབྱངས་རྒྱལ་མཚོའི་

གསུང་ཚཱ་ཁག་ཅིག་གི་ཐོ་བྱང་གསལ་བ་ནི།
༡། རྒྱལ་བ་ཚངས་དབྱངས་རྒྱལ་མཆོའི་ནུམ་རྒྱལ་གྱ་ཚང་གིས་ཞུས་པའི་རྒྱལ་བ་རང་དང་
སྡེ་སྤྲེལ་ཞབས་བརྟན་གངས་ཅན་པན་བདེ་མ།
༢། འཁྲུངས་རབས་གསོལ་འདེབས་བྱིན་རྒྱབས་ལྷུང་འདྲུག
༣། འབྲས་སྤངས་སྤྱིས་ཞུས་པའི་གསོལ་འདེབས།
༤། ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་ཞབས་བརྟན་གསོལ་འདེབས་ཤོ་ལོ་ཀ་ག་ཅིག
༥། ཡང་སྒོ་མང་གྱ་ཚང་སྤྱིས་ཞུས་པའི་ཤེས་རབ་སྟོང་ཉིད་མ།
༦། ང་མཆོད།
༧། སྒོལ་མའི་བསྟོད་པ།
༨། ཏ་མགིན་གྱི་སྒྲུབ་ཐབས།
༩། འཇམ་དབྱངས་ཨ་ར་པ་ཅ་ནའི་སྒྲུབ་ཐབས་མ་རིག་ཐུན་སེལ།
༡༠། མཆོ་སྤེའི་ལྷ་མོ་ཅ་ཏེ་ཀའི་གདོར་ཆོག་ལས་བཞེ་ལྷན་གྲུབ་མ།
༡༡། འདོད་གསོལ་མི་བཟད་འདིགས་རུང་མ།
༡༢། ར་རྩ་ལའི་འཕྲིན་ལས་དྲུག་མདའ་ནག་པོ་དག་སྟོག་གཅོད་པའི་སྤྱི་གྱི་གནམ་ལྷགས་
མེ་ཡིས་ཐེག་མདའ།
༡༣། ལྷ་མོ་སྟན་ཤལ་འདོད་གསོལ།
༡༤། དར་ལྷོག་ཞལ་བྱང་ཁ་ཤས།
༡༥། གནས་ཆུང་གིས་བསྐྱལ་བའི་སྟན་དར་ཞལ་བྱང་བདེ་སྦྱིད་ཉི་མ་འབར་བའི་དགའ་
སྟན་དབྱིད་གྱི་རྒྱལ་མའི་སྤྱུ་དབྱངས།

ཡང་ཉེ་ཆར་སོག་ཡུལ་ནས་རྟེན་པའི་རྒྱལ་བ་ཚངས་དབྱངས་པའི་
གསུང་། ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་ལ་གསོལ་བ་འདེབས་པའི་
ཆོགས་སུ་བཅད་པ་ཤོ་ལོ་ཀ་བདུན་ཅན། འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་རྩོ་རྩེའི་
བསྟོད་པ་འདི་ཉིད་སྒོ་མང་གྱ་ཚང་གིས་བསྐྱལ་བའི་རོར་ཤུགས་བཅུན་པ་སྒོ་
བཟང་རིན་ཆེན་ཚངས་དབྱངས་རྒྱལ་མཆོས་སྤྱུར་བའོ། ། ཞེས་པའི་མཛད་བྱང་
ཅན།

ཡང་ཀུན་མཁྱེན་འདིགས་མེད་དབང་པོས་མཛད་པའི་ཀུན་མཁྱེན་

འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་དོ་རྩེའི་ནམ་ཐར་སྐལ་བཟང་འདུག་དོགས་སྒྲ་
བྲང་གིང་དཔར་མ་ཤོག་གངས་༥༩ དུ།

དུས་མཐའི་སྒྲུ་བཙུན་གསུམ་ལྷན་ཚུལ་འདྲིན་པ། །

རང་གཞན་དོན་གཉིས་སྤུན་ཆོགས་ལ་རོལ་ཞིང་། །

གནས་ལྗེའི་མཁས་མཆོག་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་ཁྱོད། །

སེམས་ཅན་འགྲོ་ལ་པན་ཕྱིར་རྟག་བརྟན་ཤོག ། ཅེས་པ་

ནམས་འདུག་ཅིང་། ཕྱི་མ་འདི་ཀུན་མཁྱེན་སྒྲ་མ་སྐྱབས་བསྐྱུན་བཞེས་སྐབས་སྒྲོ་
མང་གྲ་ཆང་གིས་རྒྱལ་དབང་ཆངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོར་ཞུས་པ་བཞིན་ཆེད་
དུ་ལྷགས་ཚོམ་གནང་བ་ཞིག་ཡིན་འདུག

བཀོད་མ་ཐག་པའི་རྒྱལ་དབང་ཆངས་དབྱངས་པའི་གསུང་ཚོམ་ཁག་
ལ་བཞུས་ན། དེག་འདྲིན་ཆངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོའི་མཛའ་སྤྱོད་གྲགས་པའི་
སྤྱན་མཁུར་ཤོ་ལོ་ཀ་༥༩ བཞུགས་པ་ཅམ་མ་ཡིན་པར་བརྩམས་ཆོས་མང་པོ་
ཡོད་པ་ཤེས་ནུས་ཤིང་། མཁས་དབང་དུང་དཀར་སྒོ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས།
རྒྱལ་དབང་འདི་བའི་བྱག་བྲིས་ཀྱི་བཅད་དག་དང་། བཀའ་ཚོམ་ཁག་སྐྱོ་གོང་
མའི་བག་ཆགས་བྱད་པར་དུ་སད་པས་ཤིན་དུ་ངོ་མཚར་དང་དད་པ་འཕེལ་
བ་ཞིག་དུ་སྤང་ཞེས་བསྒྲགས་པ་མཛད་ཡོད།

གཞན་ཡང་སྤྱི་ལོ་རིན་པོ་ཆེས་རྒྱལ་བ་ཆངས་དབྱངས་པ་མཛའ་
སྐབས་ཀྱི་མཐོང་སྤང་བྲིས་མཛད་པ་ནི།

དེ་ནས་མཛའ་ཁར་ཕྱིན་པར་གོང་ས་རིན་པོ་ཆེ་གོས་ལིང་སྤྱི་སྤྱི་

ལ་པ་ཤག་སྤྱོད་མོ་ཞིག་བཞེས། དབུ་སྒྲ་སྤྱན་གཤམ་དུ་སྤྱོད་ཅམ་

དང་། བྱག་སོར་ཐམས་ཅད་ལ་བྱག་རྒྱན་སོགས་བཞེས་པའི་ ...

གོང་ཞབས་རིན་པོ་ཆེ་ནི་གཟི་བུ་དེ་མཚུངས་པ་མེད་ཅིང་མཛའ་

ཅམ་ནས་དད་པ་ཤུགས་འབྱུང་གིས་སྐྱེ་ཞིང་ཡིད་འཕྲོག་པ། སྐྱེ་བེལ་
ཆེ་བས་ཅར་རྒྱག་དུ་བལྟ་མི་བྱས་པ་སོགས་དམ་པའི་ཡོན་ཏན་
འགོག་མེད་དུ་བཞུགས་འདུག་པས་བཙུགས་མིན་གྱི་དད་པ་ཐོབ།

ཅེས་སོགས་འབྱུང་(རིག་པ་འདྲིན་པ་སློབ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་རྟོགས་
པ་བརྗོད་པ་སྐལ་བཟང་དགའ་སྟོན་དབུས་དཔར་མ་ཤོག་ལྷུ་བ་༩༩ རྒྱལ་པོས་
སྤྲུགས་ལ)བ་ལྟར། སྐྱེ་གསུང་ཐུགས་གསུམ་གྱི་ཡོན་ཏན་རྣམས་ཐ་མལ་བའི་
སྐྱེ་པོ་གཞན་གྱིས་སྐྱབ་དུ་མེད་པའི་ང་མཆར་ཅན་ཞིག་ཡིན་པ་ཤིན་ཏུ་གསལ།
དེ་ལྟ་བུའི་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱི་རིན་པོ་ཆེ་འདི་བ་བར་ཆད་ཀྱི་དབང་དུ་འགོ་
དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་དུ་མ་མཐོང་བ་ལས།

༡། ཕྱི་སྤྱི་ཀྱིས་སྤྱི་ཁྱི་བསྐྱུངས་སྐབས་རྟིང་མའི་གྲུབ་མཐའ་ལ་ཕྱོགས་
ཞེན་ཆེ་ཐལ་དགས་ནས། དགོ་ལུགས་ཁམས་གཙང་ལས་གཞན་ལ་འདོད་མོས་
མེད་པའི་དགོ་བཤེས་མགོ་མཁྱེགས་དག་གི་ཐུགས་ལ་འབབ་ཀྱིན་མེད་ཁར།
རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱི་རིན་པོ་ཆེ་ཡང་མོན་ཡུལ་གྱི་སྒྲིམ་རིགས་གཏེར་སྟོན་པ་ཆེ་
སྤྱི་བའི་གདུང་རྒྱུད་དུ་འབྱུངས་སྐབས། གལ་ཏེ་ཕྱི་སྤྱི་ཆེན་མོ་དང་རྒྱལ་
བའི་ཡང་སྤྱི་རྣམ་གཞིས་ཀྱིས་རྟིང་མའི་ཕྱོགས་འདྲིན་མཛད་པ་ཡིན་ན། དགོ་
ལུགས་ཀྱི་ཆོས་རྒྱུད་ལ་གོད་ཆག་ཡོང་རྒྱུའི་སེམས་ཁུལ་རྗེ་ཆེར་འགོ་བཞུགས་ཡོད་
པ་དང་།

༡། ཕྱི་སྤྱི་ཀྱིས་ལྷ་བ་ཆེན་མོ་གཤེགས་པའི་གནས་རྒྱལ་གསང་རྒྱ་བྱེད་
དགོས་པ་སོགས་རྒྱ་མཚན་དུ་མའི་ཆ་ནས། རྒྱལ་མཆོག་ལྷ་བའི་ཡང་སྤྱི་པོས་
འདྲིན་བྱེད་སྐབས་སློབ་དཔོན་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་གཙོས་པའི་དགོ་ལུགས་
ཀྱི་ཆེས་མཐོའི་སྤྱུལ་དགོ་བཤེས་སུ་ལའང་གོ་བསྐྱུར་ཅམ་ཡང་མ་གནང་བར་
སྐར་གཙོད་བྱས་པ་འདི་གཞིས་ནི། སྐབས་དེའི་དགོ་ལུགས་ཀྱི་སྤྱུལ་སྐོར་

ཞིག་ལ་དོགས་ཚར་སྟེ་དགོས་པའི་རྒྱ་རྒྱུན་ཅ་བ་དེ་ཡིན་པར་མཐོང་།

སྟེ་སྤྱི་དུས་རྒྱལ་མཆོག་ལྷ་བའི་ཡང་སྤྱི་དུས་སྐོར་དགེ་ལུགས་ཀྱི་སྒྲ་ཆེན་
སུ་ལའང་གོ་བསྟུར་བྲགས་བརྟག་མ་ཞུས་པར་ངོས་འཛིན་མཛད་པ་ལ་སྟེ་སྤྱི་དུས་
རང་ཉིད་ཀྱང་སྟོབ་དེ་བག་ཐེབས་ཤིག་བྱང་མི་འདུག་སྟེ།

དེང་སང་རང་སྟོགས་ཀྱི་བསྟན་པའི་བདག་པོ་བཟུང་གིས་ལྷན་པོའི་
པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་སྟོབ་བཟང་ཡེ་ཤེས་ལ་ཐུགས་དམ་བརྟག་པ་
སོགས་གང་ཅིའི་བསྐྱབ་སྟོན་ཞུ་འདོད་ཆེ་ནའང་སྤྱི་ལོ་འབྲུམ་
འཛེམས་སོགས་ཀྱི་སྐབས་པོ་ཏ་ལར་སྟུན་འདྲེན་མ་ཐུབ་ཅིང་།
གདན་སའི་གཙོ་བོ་འབྲོག་རི་བོ་དགའ་ལྷན་གྱི་ཁྱི་རིན་པོ་ཆེ་ལའང་
ཞུ་འདོད་ཀྱང་ཆོ་གོང་དང་མཚུངས། སེ་འབྲས་དགེ་གསུམ་གྱི་སྟོབ་
དཔོན་ལས་ཆེན་རྣམས་ལའང་གཅིག་གཉིས་ལས་ངེས་པས་གོ་མི་
ཆོད་ཅིང་ཆང་མར་སྟེང་ན་རྒྱ་ཆེ་ཕུ་མེད་ལ་མ་འདས་པ་བཅས་བྱ་
ཐབས་མ་བྱུང་།¹²

ཞེས་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བའི་ཡང་སྤྱི་དུས་འཛིན་ཞུ་སྐབས་ཞུ་སེར་གྱི་
བསྟན་པའི་བདག་པོར་གྱུར་པ་སྟོབ་དཔོན་པའ་ཆེན་རིན་པོ་དང་། འཇམ་
མགོན་མཆོག་ལོ་རྒྱུས་ཆོས་དགའ་ལྷན་གསེར་གྱི། སེ་འབྲས་དགེ་གསུམ་གྱི་མཁན་
ཁྱི་བ་སུ་ལའང་དགོངས་སྐོར་མ་ཞུས་པའི་རྒྱ་མཆོན་བཟང་འདུག་པ་ཁག་རྒྱ་
མཆོན་གྱིས་འདང་མིན་ནི་མ་ཤེས།

ད་དུང་སྟེ་སྤྱི་དུས་ཆེན་མོས་དེའི་སྐོར་མང་ཆོགས་ཀྱི་སྟེང་སྟོང་ལ་ལན་
འདེབས་ཤིག་མཛད་པ་ནི།

དུས་སྟོགས་མ་ལྷ་བའི་དབང་གིས་བསམ་གཞིགས་ཆེར་མེད་
པ་རྣམས་ཀྱིས་བཞུགས་ཆོད་བྱུང་པ་མེད་པར་ཐག་བཅད་པ་ལྟ་བུར་

མཐོང་དོགས་འདུག་པ།¹³ ཞེས་གསུངས་ཡོད་ལ།
 དེ་དག་ཡོད་ཆད་ཁོང་གི་མཛད་ཚུགས་དང་འབྲེལ་བ་མེད་པར། ཏུས་སྒྲིགས་
 མའི་མི་རྣམས་ཀྱི་བསམ་སྒྲུབ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་མ་འགྲིག་པའི་ཁག་དཀྱི་གནང་
 འདུག་རུང་། ལོ་རྒྱུས་དང་སྤྱི་མཐུན་ལུགས་སོགས་འདི་ག་རྟེན་གྱི་གཞུང་ལུགས་
 མང་བོ་ཞིག་ལ་དོན་གྱི་གནས་བབ་དངོས་བརྗོད་རྒྱ་ལས། ཏུས་སྒྲིགས་མ་ཡིན་
 མིན་སོགས་ཆོས་ཚུགས་ཀྱི་བསྐྱབས་བྱས་ལྟས་པ་དེ་ཙམ་མི་ཐོན་པར་སྤང་ངོ་།།
 རྗེ་འདི་གསལ་མེད་དཔང་བོས།

སྟོན་ཀྱི་སྒྲིལ་བའི་ཆོས་དབྱེད་ཀྱི་མཆོད་པ་ལྟེན་པ་འབྲུལ་དུ་
 ཐེབས་པའི་ཞབས་ཞུར་གཞུང་ནས་རྗེ་འདི་ཐེབས་དགོས་གསུངས་
 པ་ལྟར་གཙང་དུ་བྱོན། ཁམས་གསུམ་འགྲོ་བའི་མགོན་པོ་པཎ་ཆེན་
 ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་དང་མཛེས། སྒྲིལ་བའི་ནས་པཎ་ཆེན་རིན་
 པོ་ཆེའི་དྲུང་དུ་བསྐྱེད་པ་འབྲུལ་གྲུབས་མཛད་པ་ན། རྗེ་འདིས་ཐུག་
 གསུམ་འཛུལ་ཏེ་བྱིད་བོད་གངས་ཅན་གྱི་སྒྲིབས་གནས་གཅིག་པུ་
 ཡིན་པས་བསྟན་འགྲོ་ཀྱན་ལ་བཙུང་བས་དགོངས་ཏེ་དེ་ལྟར་མི་
 གནང་བར་བྱ་ཞེས་གདུང་བྱུགས་དྲག་པོས་གསེལ་བ་བཏབ་ཀྱང་
 གདུལ་བྱ་རྣམས་བསོད་ནམས་དམན་པའི་དབང་གིས་གསན་དུ་
 དགོངས་མ་གནང་བར་བསྐྱེད་པ་ལྟེན་ཏེ་དུར་སྤྱི་གཤིས་ཀྱི་ཆུལ་མཆོན་
 ཐོར་ནས་བྱིས་པའི་བརྒྱལ་ཞུགས་མཛད་པས་དཀར་པོའི་ཕྱོགས་
 ལ་མངོན་པར་དགའ་བའི་འབྲུང་བོ་རྣམས་ཡིད་མུང་ན་གྱི་ཁོང་
 དུར་ཆུད་ཅིང་།¹⁴

ཞེས་སོགས་འབྱུང་བ་ལས། རྒྱལ་དབང་རིན་པོ་ཆེས་བསྐྱབ་སྟོན་
བཞེས་མཆམས་འདྲིལ་རྒྱུར་ཀུན་མཁྱེན་ལྷ་མ་ཐུགས་ཤིན་ཏུ་འཆབ་པའི་

གནས་ཚུལ་ཤེས་ཐུབ་པ་ཡིན།

གནས་ཚུལ་མང་དག་གི་སྐྱོན་གྱིས་རྒྱལ་བ་ཚངས་དབྱངས་པས་
བརྟུལ་ཞུགས་ཀྱི་མཛད་སྟོན་བསྐྱེད་སྤྲུངས་པ་དེར། སེའབྲས་དགེ་གསུམ་དུ་སྒྲིབ་
རྟོག་བྱང་སྟབས། རྩེ་སྤྱོད་གྱིས་གདན་སའི་ལས་སྒྲེ་སོགས་ལ་བརྟུན་བསྐྱེད་
གྱིས་རྒྱལ་བའི་མཛད་སྟོན་ལ་ལོག་མཐོང་བྱེད་མི་རིགས་པའི་བསྐྱབ་བྱ་གནང་
དུ་བརྟུག་ཚུལ་ནི། ཀུན་མཁྱེན་འཛིགས་མེད་དབང་བོས།

བར་སྐབས་ཤིག་རྩེ་སྤྱོད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོས་རྗེ་འདི་ལ་ཕྱག་བྲིས་
བསྐྱར་ནས། སྐྱེ་ཞབས་ཀྱི་མཛད་པ་ལ་མི་མང་གིས་ལོག་ལྟ་བུ་བྱེད་ཀྱིན་
འདུག་པས། དེར་དུས་ཁྱེད་བསྟན་པའི་སྟོག་ཤིང་ཆེན་པོ་ཡིན་
གཤིས་གསུང་ཆོས་ཀྱི་ཞུ་ལ་དམིགས་བསལ་གྱི་ཞུལ་བཀོད་གནང་
དགོས་ཞེས་ཞུས་པར་བརྟེན། དབྱར་གྱི་སྤྱིང་བསྐྱེད་ལ། རྗེ་འདིས་
ཐོག་མར་སྤྱི་བཤད་ཀྱི་སྐབས། བོད་གངས་ཅན་འཕགས་པ་སྤྱན་
རས་གཟིགས་ཀྱི་གདུལ་ཞིང་ཡིན་ཡིན་པ་དང་། སྤྱན་རས་གཟིགས་
ཀྱི་སྐུལ་བ་རིམ་བྱོན་ནས་བོད་ནམས་བཀའ་ངོན་གྱིས་བསྐྱེད་སྤྲུངས་ཚུལ་
དང་། ད་ལྟ་སྐྱེ་ཞབས་རིན་པོ་ཆེའི་མཛད་པ་འདི་འདྲ་ཡིན་ཀྱང་།
ཕལ་ཆེར་དུས་དང་སེམས་ཅན་གྱི་བསོད་ནམས་ཀྱི་གཤིས་ཡིན་པས་
དད་ལོག་བྱས་ན་མི་རུང་བའི་གཏན་ཆོགས་དང་བཅས་ཆོགས་
གཏམ་གནང་ཞིང་།¹⁵

ཞེས་གསལ་བ་ལྟ་བུ་ཡིན་ལ། དེ་སྐབས་ནས་རྒྱལ་བ་ཚངས་དབྱངས་པས་ཉིན་
མོ་མདའ་ཅེད་སྐུ་ལེན་སྟོ་འཁྲབ་དང་། མཚན་མོ་ལྟ་ས་དང་ཞོལ་གྱི་བུད་མེད་
དག་གི་བྱིས་ནས་ཞག་བཞུགས་གནང་བ་སོགས་མཛད་སྟོན་ཕལ་བའི་སྟོས་
མི་འཆུན་པ་གནང་བ་དེ་དག་རྒྱང་འཁོར་མཐར་རྒྱས་སོགས་ཀྱིས་ལྟ་དེ་པར་

བསྐྱད་དེ། ཕྱི་སྤྱི་སོགས་གྲོས་མོལ་བརྒྱུད་དེ་མཐར་ཐུག་པ་གསོད་ཅིས་བྱས་
པ་དང་། མཐའ་མཐུག་ཨ་པོ་ལྷ་འདྲིམས་ཞེས་པ་བྱངས་རྟ་མེ་འབར་ལ་བརྒྱུན་
ནས་ཁྲིམ་ཁྲིད་བྱས་མཐར་དམར་གསོད་བྱས་འདུག་པ་སོགས་མཐུག་འབྲས་
ཡིད་དུ་མི་འོང་བ་སྣ་ཆོགས་བྱང་འདུག།

ཡང་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བ་ལ་ལས་རྒྱལ་བ་ཚངས་དབྱངས་པའི་མཛད་སྤྱོད་དེ་
ལྟར་གནང་བ་ཕྱི་སྤྱི་གྲིས་བསྐྱབ་བྱ་མཐའ་ནན་གནང་དགས་པས་ཁོང་ཉིད་
ཕྱི་སྤྱི་ལ་མི་མཉེས་པར་གྱུར་ཚུལ་ཡང་བཤད་འདུག། གང་ལྟར་ཕྱི་སྤྱི་རང་
ཉིད་དང་རྒྱལ་བ་ཚངས་དབྱངས་པ་རྣམ་གཉིས་མཛེས་མའི་གྲོང་ཁྱིམ་དུ་
འདུག་སྟོང་གཅིག་མཚུངས་ལྟ་བུ་ཡིན་པོད། རྒྱ་མཚན་ཅི་ཞིག་གི་དབང་གིས་
མཐའ་མཐུག་ཁོང་རྣམ་གཉིས་ཀྱི་བར་ལ་མཐུན་ལམ་དེ་ཅིམ་ཡག་པོ་མ་བྱང་
བར་སྤང་།

ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་རྣམ་ཐར་བཅན་པོ་མར་
གྲགས་པའི་ནང་། རྒྱལ་བ་ཚངས་དབྱངས་པ་པོ་ཏཱ་ལའ་གདན་འདྲེན་ཞུས་
ཉིན་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་ཡང་ཐེབས་བསྐྱར་བཅར་བའི་
གནས་སྤངས་སྒྲོར་གསལ་བ་ནི། “དེ་དུས་གཟིགས་སྤང་གང་ལགས་ཞུས་པས།
སྐྱེས་དེ་ལ་དབྱ་མི་འདུག་པ་སྤྲུལ་པ་ཡུན་རིང་གཟིགས་པས་མ་མཐོང་། ཞིབ་
དུ་ཡང་ཡང་གཟིགས་པས་རེ་ཞིག་ལ་མ་ཤར་གསུངས།¹⁶⁾”ཞེས་འབྱུང་བ་འདི་
ཡིན་ལ། ཞིབ་དུ་བརྟག་ཆེ་དེ་སྐབས་གཟིགས་ཚུལ་ཅི་བྱང་འདི་མཁན་ཡང་
བསེ་ངག་དབང་བཟུ་ཤིས་པ་ཡིན་ལ། ཡང་བསེ་ངག་དབང་བཟུ་ཤིས་པས་
ཀུན་མཁྱེན་གྱི་གསུང་དུ་བགྲངས་པ་དེར་དོན་འགྲེལ་ཞིག་གནང་བ་ནི། “དོན་
ལ་རྒྱན་མ་གཅིག་ཡིན་པའི་བརྗེ་དེ།¹⁷⁾”ཅེས་བཤད་འདུག། གལ་སྤྱི་ཆོག་
དུམ་དེ་ཀུན་མཁྱེན་སྐུ་མའི་གསུང་ཡིན་དབང་དུ་བཏང་ཡང་། “སྐྱེས་དེ་

ལ་དབུ་མི་འདུག་པ་སྐྱམ་པ་ཡུན་རིང་གཟིགས་པས་མ་མཐོང་། ཞིབ་དུ་ཡང་
ཡང་གཟིགས་པས་རེ་ཞིག་ལ་མ་ཤར་གསུངས།”ཞེས་པ་འདི་ཙམ་ལས་མ་བྱུང་
ལ། ཆོག་དུམ་དེ་ནི་སྐྱབས་དེར་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པས་རང་
གི་མཐོང་སྣང་ཙམ་གསུངས་པ་ལས་སྐྱུ་བདེན་རྒྱན་གང་ཡིན་སྟོན་པའི་
སྐྱབ་བྱེད་དུ་འགྲེལ་བྱུང་བ་མིན།

ཀུན་མཁྱེན་བར་མས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་དུ་རྒྱལ་དབང་ཚངས་
དབྱངས་པ་ཐེབས་བསུའི་སྐྱོར་གསལ་བ་ནི།

ལ་དེའི་སྟོན་ཀ་སྐྱུ་ཞབས་ཚངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོ་མོན་ནས་གདན་
བྱངས་པ་ལ། རྗེ་འདི་རི་ཁྲོད་པ་ཡིན་པས་ཐེབས་དགོས་པའི་བར་
སྐྱབས་མ་མཆིས་ཀྱང་། ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ལྷ་བ་ཆེན་པོ་རྗེ་འདི་
ཉིད་ཀྱི་རིགས་ཀྱི་ཚོད་པན་ཡིན་པ་དང་། གཞུང་གི་ཡང་མཁྱེན་གིན་
ཡོད་པ་བཅས། ཆེབས་བསུར་ཐེབས་ནས་བསམ་འགྲུབ་སྐྱང་དུ་
བཞུགས་ཞག་མཛད། དེའི་སང་ཉིན་སྟེ་ཐང་དུ་ཕྱེ་བྱིད་སངས་རྒྱས་
རྒྱ་མཚོའི་གཙོ་བོ་བྱས་མི་ཆེན་ལས་སྟེ་ཁྱི་ཕྱག་བཀལ་བ་རྣམས་
དང་ལྷན་དུ། རྗེ་འདིས་ཀྱང་ཆེབས་བསུ་མཛད། ལེགས་ཆོགས་
མཚོན་བྱེད་དངོས་པོ་གྲ་ཞོམ་པ་སུལ། གཞུང་ནས་གསུང་བ་ལྟར་
བཞུགས་གཤམ་དུ་བྱོན། ཕྱི་ཉིན་ལམ་བར་དུ་སྟོ་བྱར་དུ་བྱུགས་འཇུག་
པ་ལྟར་མཛད་ནས་ཕྱག་གཡོག་ཀུན་ལ་བཀའ་བཀྱོན་གནང་ཞིང་།
ངག་དབང་རྩོ་རྗེ་ལ་ཁྲོད་ཀྱིས་དེ་རིང་ངའི་ཆོས་གོས་བོར་ཡོང་
གསུངས་པས། ངག་དབང་རྩོ་རྗེས་མ་རངས་པ་ལྟར་བྱས་ནས།
ཁྲོད་ཀྱིས་གཤམ་ཆེ་དུས་འདི་ལྟར་བཀའ་བཀྱོན་རང་མཛད་པས་ང་
རང་ཆོ་འཆབ་ནས་བྱ་བ་ཐམས་ཅད་བརྗེད་འགོ་བ་གཅིག་འདུག་

རས་གཟིགས་དབང་ཕྱག་མིའི་སྒྲིམ་གར་མཛད་པ་པད་དཀར་
འཛིན་པ་དག་དབང་ཡི་ཤེས་རྒྱ་མཚོ་དཔལ་བཟང་པོ་འདི་འབྲུངས་
ཏེ། དེ་དུས་ཉགས་མཚན་ཤིན་ཏུ་ཡ་མཚན་པ་མང་པོ་བྱུང་། གསང་
བ་ཤིན་ཏུ་དམ་ཡང་སྤེད་མ་ཐུབ་པས་སྤྲེ་སྤྲིད་ཀྱིས་སྒྲོག་ནས་གདན་
བྲངས། ལྷགས་པོ་རི་ལ་སྐྱེ་སྐྱེས་ཡིན་ཟེར་མཁན་འགའ་ཞིག་དང་
ལྟན་ཏུ་བཞག་ནས་མིན་གྱི་བ་བྱས་ཀྱང་། སྤྲེ་སྤྲིད་གཤེགས་རྗེས་སུ་
མེ་མོ་པག་ལ་པོ་ཏ་ལའི་ཁྲིར་བཏོན་ཅིང་། ད་ལྟ་སྐྱེ་བའི་ཞིང་
ཐུགས་གཉེར་དང་གསུང་ཆོས་རྣམས་འཕེལ་བར་བཞུགས་པ་འདི་
ལགས་སོ།།¹⁹

ཞེས་གསལ་བ་འདི་ལས་གཞན་རྒྱལ་དབང་ཚངས་དབྱངས་པའི་སྐོར་ལ་
དགོངས་རྒྱལ་བཞུགས་པའི་ཡིག་ཆ་གང་ཡང་ཆེད་སོན་མ་བྱུང་།

འདིའི་ནང་དུ་རྒྱལ་དབང་ལྟ་བུ་ཆེན་མོའི་མཛད་རྣམས་བཞུགས་པ་
ཐག་སྐྱུ་ལོ་ངོ་གཉིས་མ་ལོན་པ་ཞིག་འཕར་ཞེས་འབྱུང་བ་དེའི་གོ་དོན་
གང་ཡིན་མ་ཤེས་ཤིང་། དེ་ནས་ལྟ་བུ་མང་ཁང་དང་མན་རྩའི་གོང་མ་ཁྲུང་ཞི་
གཉིས་ཀྱིས་རྒྱལ་བའི་སྤྲེ་སྤྲིད་ཁྲིར་བཞག་པའི་པད་དཀར་འཛིན་པ་ཡི་ཤེས་རྒྱ་
མཚོ་བྱ་བ་དེར་ཆེ་བཞུགས་དང་བཅས་བཀོད་འདུག འདི་ལ་དགག་དགོས་རྒྱ་
མཚན་ཅི་ཡོད་པུན་ལྟ་བུས་ཁ་ཚོན་གཅོད་མ་ཐུབ་རུང་། གོང་ས་རྒྱལ་དབང་
བཅུ་བཞི་བ་མཚོག་གིས་དེའི་སྐོར་ལ་གཟིགས་རྒྱལ་གསུངས་པ་ནི།

རྒྱལ་དབང་ལྟ་བུ་པའི་སྐྱབས་ལ་འཆར་གཞི་ཞིག་བཏིང་བཞག རིན་
ཆེན་ཚངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོ་སྐྱེ་འབྲུངས་ནས་གཞོན་ནུའི་སྐབས་
ལ་རྒྱལ་དབང་ལྟ་བུས་བཏིང་བཞག་པའི་འཆར་གཞི་དེ་ནང་བཞིན་
བྱས་ནས་ཕྱིན་ཡོད་ས་རེད། དེ་ནས་འཆར་གཞི་དེ་རི་བཞིན་ལག་

ལེན་ཐོག་ལ་འཁེལ་ཐུབ་ཡོད་པ་མ་རེད། དེའི་སྐབས་ལ་གྲུབ་མཐའི་
 འཐེན་འབྱེད་བྱས་པའི་ཐོག་ནས་སྒྲིན་མང་པོ་ཞིག་ཏན་ཏན་བྱུང་
 འདྲུག་ དེ་བྱུང་བའི་རྒྱ་མཚན་ག་རེ་ཡོད་པ་རེད་ཟེར་ན། སྐབས་
 དེའི་སྒྲིན་མང་སྒྲོབ་དཔོན་ཀྱན་མཁུན་སྒྲིན་མ་འཇམ་དབྱངས་བཞད་
 པ། འཇམ་བཞད་ངག་དབང་བཙུན་འགྲུས་དངོས་གནས་བསམ་
 གྱིས་མི་བྱབ་པའི་སྒྲིན་མ་རེད། དངོས་གནས་ངོ་མཚར་སྒྲིལ་པ། རྩེ་
 རིན་པོ་ཆེའི་སྒྲིན་ཕྱེད་ཡིན། ཡང་སྤྱི་ཡོད་ཞེས་ཞུ་ཡང་ཞུ་གི་ཡོད་
 པ་རེད་ལ། ཞུ་དོན་གཞིར་བཟུང་དངོས་གནས་ངང་གནས་ཆ་
 མཚུངས་པའི་སྒྲིན་བྱ་ཡིན་པ་རེད། ཁོང་གི་མཛད་རྩེས་ལ་ཆ་བཞག་
 པ་ཡིན་ནའང་ཡིག་ཆ་མང་པོ་མཛད་ཡོད། ད་ལྟ་སྤྱི་བྱང་བཟུང་གིས་
 འབྲེལ་གྱིས་མཚོན་པའི་བསྟན་པ་འདྲིན་སྒྲིལ་གསུམ་གནང་
 མཁན་གྱི་བསྟན་པའི་གཞི་མ་དེ་འབྲེལ་བཅུགས། སྒྲིན་བྱ་དམ་པ་
 བསམ་གྱིས་མི་བྱབ་པ་རེད། ཡིན་ནའང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་
 ཐོག་ནས་རྒྱལ་བོ་ལྷ་བཟང་དང་། ཀྱན་མཁུན་སྒྲིན་མ་འཇམ་དབྱངས་
 བཞད་པ་ཆོས་རྒྱུད་ཐོག་ནས་དམིགས་བསམ་ཐུགས་འདྲིས་ཡོད་
 པ་བྱས། ཕྱི་སྤྱི་ཀྱི་ཐོག་ནས་འགལ་ལྷ་ཞིག་སྤྱི་བས། དེ་འབྲེལ་
 གནས་ཚུལ་ཐོག་ནས་རིན་ཆེན་ཆོས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོ་དངོས་
 གནས་གོང་ས་ལྷ་བཙུན་པོའི་ཡང་སྤྱི་ལ་ཐེ་ཆོམ་བྱེད་མི་དགོས་
 པའི་སྒྲིལ་སྒྲིལ་དེ་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེའི་ཡང་སྤྱི་ལ་ངོས་འདྲིན་ཞུས་
 ཡོད་པ་མ་རེད། དཔེར་ན། ཀྱན་མཁུན་སྒྲིན་མ་འཇམ་དབྱངས་
 བཞད་པས་མཛད་པའི་ལེགས་བཤད་ཀྱི་གསུང་འདིགས་བྱེད་ཆོས་
 འབྱུང་ནང་ལ་ལོ་རྒྱུས་གསུངས་ཡོད། གོང་ས་ལྷ་བཙུན་པོའི་རྩེས་

དེ་ནས་མར་སླེབས་ཡོང་དུས་ད་ལྟ་པད་དཀར་འཛིན་པ་ངག་
 དབང་ཡེ་ཤེས་རྒྱ་མཚོ་འཆོ་ཞིང་བཞེས་པ་འདིའོ་ཞེས་འཁོད་ཡོད་
 པ་རེད། དེར་བརྟེན་རིན་ཆེན་ཆངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོ་རྒྱལ་བའི་
 ཡང་སྤྱི་ཡིན་པ་ངོས་འཛིན་གནང་ཡོད་པ་མ་རེད། ཞེས་མ་ཞུས་
 བ་ངོས་འཛིན་གནང་ཡོད་པ་མ་རེད། ལྟ་བུར་ཁང་དང་། དེ་འབྲེལ་
 ཐོག་ནས་བརྩམས་བཞག་པའི་པད་དཀར་འཛིན་པ་ངག་དབང་ཡེ་
 ཤེས་རྒྱ་མཚོ་ཟེར་བ་དེ་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱི་ཡ་ངོས་འཛིན་གནང་
 ཡོད་པ་རེད། དེ་ཆོས་རྟེན་འབྲེལ་ཞེས་སྟངས་དེ་ལྟར་ཞེས་རྒྱུ་ཡོད་
 པ་རེད། ཡིན་གཅིག་མིན་གཞིས་མཐའ་ནས་དག་པོའི་དམག་ཡོང་
 དགོས་པ་མི་འདུག་གམ་(ཨང)། ལྟག་བསམ་མ་དག་པ་ཡིན་དགོས་
 གྱིན་མི་འདུག་གམ་(ཨང)། དེ་འབྲེལ་ཐོག་ནས་གང་ལྟར་རིན་ཆེན་
 ཆངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོ་རྒྱལ་བ་ལྟ་བུར་འཆར་གཞི་བཏིང་བའི་སྐད་
 ལ་ངེ་བཞིན་མ་བྱིན་པ་བྱས་ནས་མཐའ་མ་རྒྱལ་བའི་མཆན་ནང་
 ལའང་ཞུགས་མ་ཐུབ་པའི་གནས་ཚུལ་དེ་བྱུང་བ་ཡིན་ས་རེད། དེ་
 བུ་རྟེན་འབྲེལ་ཞེས་པའི་ལག་རྒྱུས་ལ། ཁ་སང་ཞུས་པ་བཞིན་རྒྱལ་
 བ་སྐྱེས་པའི་ཕྱོད་སྐྱེ་ཆེ་མཐའ་མ་འབྱོངས་པར། མཐའ་མ་སྐྱེས་པའི་
 བརྩམས་པའི་སྐབས་ལ་གཞི་ནས་གནས་ཚུལ་སྟུག་པ་ཞིག་གི་
 འོག་ནས་འཆར་གཞི་ཞིག་བཏིང་བ་རེད།²⁰ ཅེས་གསུངས་ཡོད།

ང་ཆོས་ཀྱན་མཁྱེན་སླ་མའི་འཛིགས་བྱེད་ཆོས་འབྱུང་གི་གསུང་བབ་
 དེར་དོགས་ཆོར་དུ་མ་འཆར་བ་ནི། འཛིགས་བྱེད་ཆོས་འབྱུང་དེ་ཉིད་སྤྱི་ལོ་
 ༡༧༠༩ ལོར་ཀྱན་མཁྱེན་སླ་མ་མདོ་སྨད་དུ་མ་བྱོན་སྤོན་ལ་དབུ་བཅམས་ཤིང་།
 རབ་བྱུང་བརྩམས་པའི་ཤིང་རྟ་སྤྱི་ལོ་༡༧༡༩ ལོར་ཚོམ་མཚུག་གྲུབ་པ་ཡིན་

ལ། ལོ་དེ་ནི་ལྷ་བཟང་ཁང་གིས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱི་བཟུང་བའི་ལོ་དགུ་བར་ཁེལ་
ཡོད། དེས་ན་སྐབས་དེར་ད་དུང་ལྷ་བཟང་ཁང་གིས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཁྲིམ་དབང་
རྒྱུར་བྱེད་བཞིན་པའི་སྤྱང་ཡིན་པ་དང་། ཁོ་བས་པད་དཀར་འཛིན་པ་ཡེ་ཤེས་
རྒྱ་མཚོ་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱི་ཡིན་ཚུལ་བསྐྱགས་ཏེ་ཁྲིམ་འཁོད་བཞིན་པའི་
སྐབས་ཡིན་སྟབས། གལ་སྤྱི་ཀུན་མཁྱེན་སྐུ་མས་རྒྱལ་བ་ཚངས་དབྱངས་
པ་རྒྱལ་མཚོག་ལྷ་བ་ཆེན་པོའི་ཡང་སྤྱི་འབྲུལ་བྲལ་ཡིན་པ་དང་། པད་དཀར་
འཛིན་པ་ཡེ་རྒྱལ་ཡང་སྤྱི་དངོས་གནས་པ་མ་ཡིན་པར་བྱིས་ཆོ་སྐབས་དེའི་
སྤྱི་སྤྱོད་ལྷ་བཟང་ཁང་དང་། དེའི་རྒྱལ་ཚ་མན་རྩའི་སྤྱི་གཞུང་གཞིས་ཀྱིས་
གཞུང་འབྲེལ་ཐོག་ངོས་ལེན་ཡོད་པའི་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱི་སྤྱོད་སྤྱི་རྩལ་
དོ་ཐོག་འབྱུང་རྒྱ་སྤྱོད་མེད་ཡིན་སྟབས། སྤྱོད་དང་བསྐྱུན་ནས་བྱིས་པའང་
ཡིན་སྤྱི་པས་ལོ་རྒྱུས་རིག་པ་ལ་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་པ་དག་གིས་དབྱུང་བའི་
གནས་ཡིན་ནོ།

གསུམ་པ། རྒྱལ་དབང་ལྷ་བའི་ཕུགས་རྒྱུ་
བོད་འཆར་འགོ་དཔེ་དང་རྒྱལ་བ་
ཆངས་དབྱངས་པ།

གོང་ས་རྒྱལ་དབང་བཙུ་བའི་བཀའ་གསུང་དུ་མ་ཞིག་དུ། རྒྱལ་
དབང་ལྷ་བ་ཆེན་པོས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ལོ་གཞུང་སྐྱོང་སྐྱོང་སྐྱོང་འཆར་གཞི་ཞིག་
བཏིང་བའི་གནས་ཚུལ་ཡང་ཡང་འབྱུང་གིན་ཡོད་ཀྱང་། ད་བར་ང་ཚོའི་སྤྱི་
ཚོགས་ཁྲོད་འཆར་གཞི་དེ་ཅི་ཡིན་གང་ཡིན་སྐོར་དོགས་སྐྱོང་བྱེད་མཁན་ཞིག་
ཏེ་ལམ་མ་བྱུང་བ་འདྲ། ཡང་སྤྱི་ལོ་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བས་བཏིང་བའི་འཆར་གཞི་
དེ་གང་ཡིན་ནམ། ད་དུང་རྒྱལ་དབང་བཙུ་བའི་བ་བསྐྱེད་འཛིན་རྒྱ་མཚོ་
མཚོག་གིས་སྐབས་རེ་རྒྱལ་མཚོག་ལྷ་བ་ཆེན་པོས་བཏིང་བའི་འཆར་གཞི་
གཞི་དེ་འཕགས་པ་སྤྱོད་རས་གཟིགས་ཀྱིས་བོད་ཡུལ་རྩིས་སུ་འཛིན་པའི་
ཕུགས་བསྐྱེད་སྤྱོད་ལམ་དང་ཡང་ཐད་ཀར་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་དགོངས་ཚུལ་
ཡང་གསུངས་འདུག།

རྒྱལ་དབང་ལྷ་བའི་རང་ནམ་དུ་ཀླ་ལའི་གོས་བཟང་སྤྲེགས་བམ་དང་
བོར་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་གཞུང་མཁན་ལགས་ཤོས་ཅི་ཡིན་སྐོར་གྱི་དགོངས་ཚུལ་ཞིག་
གསལ་བ་དེ་ཡིན།

རྒྱ་གར་དང་མི་འདྲ་བའི་བོད་ཡུལ་འདིར་སྤྱི་ལོ་གཞུང་རྒྱུ་དང་
སྤྱི་བས་འཛིན་པ་གཞིས་སུ་འདུག་པའི་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ཕུགས་གཞིས་ཀའི་

ཡོན་ཏན་ནམས་པ་ཤུལ་བྱ་འཇགས་ལྟ་བུའི་བར་གསེང་མེད་ཅིང་
 བྱ་སྒྲོབ་འཁོར་འབངས་ནམས་ཀྱང་བག་པེབས་པར་སྒྲུང་ལ། ཕྱི་
 མ་ནི་གོང་མ་ལས་གོ་ལྟོག་ཅིང་ཤི་གསོན་དགོར་ནག་སོགས་ཟང་
 ཟེང་གི་འབྲུལ་བ་མ་ཁི་བའི་རྟེན་སྒྲུབ་ལྟར་ལེན་རྒྱ་ནམས་རྒྱན་ཆད་
 པའི་དབང་གིས་རྗེས་འབྲུག་ཆོ་སྒྲ་མ་གྲོངས་པ་ལས་སྐྱེ་བ་མ་བྱུང་
 བ་སེམས་ལས་ཆེ་ཞིང་། དེ་གའི་རྩ་ཆད་ཀྱི་ཡུལ་གྱི་ཆེ་གོ་མོ་ན་བྱིས་
 པ་པ་མ་སོགས་ཀྱིས་གཡོ་སྐྱུས་བཟོས་པ་འདྲ་ལ་ཆོམ་ཆོམ་མེད་པར་
 བདག་ཏུ་བཟུང་བའི་བཞུགས་གཤམ་ལ་རྒྱུད་ངེས་ཀྱི་ཐག་ཁྲ་ལ་སྐྱུལ་
 ཏུ་མཐོང་བ་ལྟར་སྐྱེ་བོ་ཏུ་མའི་རི་བོང་ཅལ་འཛོགས་ལ་བརྟེན་མ་
 སྐྱེས་སེང་གེར་བརྒྱ་བའི་སྒྲུང་ཚུལ་ཁོ་ན་སྟེ།²¹ ཞེས་སོགས་གསུངས་
 ཡོད།

ལུང་ཆོག་འདིས་བསྟན་དོན་གཙོ་བོ་ནི། བོད་ལ་གདུང་རྒྱུད་ཀྱིས་སྲིད་
 དབང་འཛིན་པ་དང་། ཡང་སྲིད་ཀྱིས་འཛིན་པའི་ལམ་ལུགས་གཉིས་བྱུང་བ་
 ལས། ཡང་སྲིད་ལམ་ལུགས་ཀྱིས་འཛིན་པ་འདིའི་དབང་དུ་བྱས་ན། སྐྱེ་སྐྱེ་
 མ་འདས་ནས་ཕྱི་མ་བཅད་གཙོད་སོགས་དཀའ་ལྷོག་ཆེ་བ་དང་། རྒྱ་དང་སྟན་
 གཤམ་དབང་ཐང་སོགས་ལ་རྩམ་པའི་པ་མ་གཡོ་འབྲུལ་ཅན་དག་གིས་རང་
 རང་གིས་བྱིས་པ་བྱུང་དུ་འཕགས་པའི་རྒྱན་སྐྱུང་བཟོས་ནས་སྐྱུལ་སྐྱེ་འབྲུལ་
 མེད་འཆོལ་རྒྱ་སྟབས་བདེ་མེད་པ། སྐྱེ་ཐེང་སྐྱེ་བྱི་དེ་གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་ཆབ་སྲིད་
 པ་གཞན་ཀྱིས་སྲིད་དབང་གཡོ་འཛོག་དང་ལོག་སྒྱུད་བྱེད་པའི་ཁོ་ཉེན་ཆེ་བ་
 བཅས་ལམ་ལུགས་དེ་ཉིད་ཐིགས་ལ་མི་འཐད་པའི་སྐྱབ་བྱེད་དང་། སྐར་ཀྱི་
 ས་སྐྱེའི་ལམ་ལུགས་ལྟར་གདུང་རྒྱུད་ཀྱིས་འཛིན་པ་དེ་པ་ཤུལ་བྱ་འཇགས་ལྟ་
 བུ་ཡོན་པས་སྲིད་ལུགས་སྐྱུང་བའི་ཉམས་ཁྱོད་གིས་མི་འདང་བ་དང་། སྐྱེ་བྱིའི་

བར་སྟོང་མེད་པས་སྲིད་དབང་བཏན་པོ་རྒྱན་གཅིག་ཏུ་གནས་སྐབས་པས་མི་
དམངས་ལ་དབ་གསེག་རྒྱུ་བ་སོགས་ཀྱི་དགོ་མཆན་ཆེ་བའི་རྒྱ་མཆན་ནན་
བརྗོད་མཛད་ཡོད། དེ་ལྟར་ནན་བརྗོད་མཛད་པ་ལ་རྒྱ་མཆན་གལ་ཆེན་ཞིག་
ཡོད་པ་ལས། དེ་གཞི་སྟོང་བ་དུ་མ་བྲིས་ནས་འཕུས་པ་ཞིག་ལ་ཡིན།

སྐད་ཆ་འདི་འདྲ་ཕྱན་ལྟ་བུའི་ཁ་སྐབས་མེད་པའི་ཤེས་ལྡན་ཁེར་སྐྱེས་
ཤིག་གིས་ཐོག་མར་བཤད་པ་ཡིན་སྐབས། ཆོས་པར་རྒྱུ་པ་མང་བོ་ཞིག་གིས་
རྒྱ་མཆན་ཆེན་ལྡན་ཅི་ཡང་བཟང་རྒྱ་མེད་པར་མི་དགའ་བའི་རྒྱན་དུ་འགྱུར་
མི་སྲིད་པ་མིན་ཡང་། རྒྱལ་དབང་ལྡན་བཅོམ་པོས་པོད་གངས་ཅན་པ་རྣམས་
ལ་ཤིན་ཏུ་བརྩེ་བའི་ཐུགས་སྟོབས་བསྐྱེད་དེ། དགོ་སྟོང་གི་ཉེན་ཅན་ཡང་སྲིད་
ལས་ལུགས་ཀྱིས་ཆབས་འབངས་སྟོང་བ་ལ་ཉེས་སྟོན་ཆེ་བ་གཟིགས་ནས།
རྒྱལ་དབང་སྐྱེས་སྐྱེད་ཀྱི་པ་ནས་རྒྱལ་པོའི་རྣམ་པས་པོད་འབངས་སྟོང་འོས་
པའི་དགོངས་གཞི་ཡོད་འདུག་པ་གསལ་བོ་ཡིན། འོན་ཀྱང་རབ་བྱུང་བ་
རྣམས་ལ་དབང་ཤུགས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་ཞིང་། བྱིས་པ་རྣམས་ལ་མི་ནག་པ་ཅེས་ཤིན་
ཏུ་དམན་པར་ལྟ་བའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གནས་བབ་དེ་འདྲ་ཞིག་གི་སྐབས་ལ་རྒྱལ་
དབང་ལྡན་བཅོམ་པོའི་འཆར་གཞི་དེ་ཉིད་ལག་ལེན་དུ་འཁེལ་སྐབས་རྒྱ་དགའ་
བ་ནི་ཏ་ཅང་གསལ་བོ་ཡིན།

དེ་ལྟ་བུའི་རྒྱལ་དབང་ལྡན་བའི་འཆར་གཞི་དེའི་སྐོར་ལ་ཡགོང་ས་རྒྱལ་
དབང་བརྩུ་བཞི་བཅོམ་པོས་གསལ་བཤད་མཛད་པ་ནི།

རྒྱལ་དབང་ལྡན་བའི་སྐབས་ལ་འཆར་གཞི་ཞིག་བཏོང་བཞག་ རིན་
ཆེན་ཆངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོ་སྐྱེ་འབྱུངས་ནས་གཞོན་ནུའི་སྐབས་ལ་
རྒྱལ་དབང་ལྡན་བའི་བཏོང་བཞག་པའི་འཆར་གཞི་དེ་ནང་བཞིན་
བྱས་ནས་ཕྱིན་ཡོད་ས་རེད། དེ་ནས་འཆར་གཞི་དེ་རི་བཞིན་ལག་

ལེན་ཐོག་ལ་འཁེལ་བྱས་ཡོད་པ་མ་རེད།²² ཅེས་གསུངས་ཡོད།

ང་ཚོས་རྒྱལ་དབང་ལྔ་པའི་འཆར་གཞི་དེ་ཡང་ཇི་ལྟར་ཡིན་སྐོར་ཞེས་
དགོས་ན། ཨ་རི་བ་ཐོ་མི་སི་ལེ་རེ་ཏེ་ཞེས་པས་ཚུ་ཚོད་ལྔ་བརྒྱ་ཙམ་གྱི་རིང་ཡགོང་
ས་རྒྱལ་དབང་མཆོག་ལ་བོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སྐོར་བཅར་འདྲི་ཞུས་ནས་བཅམས་
པའི་བོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སམ་གཏམ་རྒྱུད་(The Story of Tibet, Conversations with
the Dalai Lama)ཅེས་པ། སྤྱི་ལོ་༡༩༠༦ ལོར་(Grove Press, an imprint of Grove/
Atlantic inc.)ཞེས་པས་དཔར་སྐྱུན་བྱས་པའི་དཔེ་དེབ་དེའི་ལོ་ཚན་བརྒྱད་པ་
རྒྱལ་དབང་ལྔ་པ་དང་མན་རྒྱ་སླེབས་པ་(the fifth Dalai Lama and the rise of
the Manchu, 1617-1720)ཞེས་པའི་ཤོག་ངོས་༡༩༠༡༧༧ བར་ཤིན་ཏུ་གསལ་
བོར་གསུངས་ཡོད་པས་དེར་གཟིགས་རྒྱ་གལ་ཆེན་ཡིན། དཔེ་དེབ་དེར་རྒྱལ་
བ་རིན་པོ་ཆེས་བཀའ་ལན་གནང་བའི་ནང་དོན་གཙོ་བོ་ཁག་བསྟོམས་ན་
གཤམ་གསལ་ལྟར།

༡། རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་པོས་བོད་ཀྱི་མིང་སྤྱོད་ལམ་ལུགས་སྒྲུལ་སྐྱུ་
ནས་རྒྱལ་རྒྱུད་ལམ་ལུགས་སུ་བསྒྱུར་རྒྱུའི་དགོངས་གཞི་ཡོད་སྟབས། ཁོང་གིས་
འདས་ཁར་དྲུག་པའི་སྤྱོད་སྡེ་མིང་ལ་ཞལ་ཆེམས་བཞག་པ།

༡། རྩེ་སྲིད་ཀྱིས་ལྷ་བ་ཆེན་པོའི་དགོངས་གཞི་དེ་ནི་ད་འགྲུབ་ཐབས་
སྲུང་བདག་ཀྱང་མཐའ་མཚུག་ཁོང་ནས་གཉིས་ཀྱང་ཐུགས་སྣང་དེ་ཙམ་མི་
གཞིན་པར་གྱུར་པ་སོགས་ཀྱི་བར་ཆད་བྱུང་བ།

༡། མཐར་ཐུལ་དབང་རྒྱལ་པས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་མདུན་དུ་
བསྐབ་ཕྱིན་ཡུལ་བ་དེ་གདན་ས་ཁག་གི་ཆོས་ལུགས་མཁྲགས་འཛིན་རིང་
ལུགས་པ་ཁག་ཅིག་གི་སློ་འོར་མ་ཤོང་བའི་དཀའ་སྤྱོད་འཕྲད་པ།

༩། ལྷ་བབྱང་ཁྲུན་གྱིས་ལོ་སྐབས་དེ་བབྱང་ནས་རྒྱལ་དབང་མཆོག་

གི་མཆན་གནས་མེད་པར་བཟོས་ཏེ་ཁོ་རང་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་བོར་འདུག་ཐུབ་
ཐབས་ལ་འབད་བཅོན་བྱས་པ།

༥། མན་བྱ་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གིས་ཆབ་སྤྱི་དམིགས་ཡུལ་བཟུང་སྟེ་ལྷ་
བཟང་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་ཤུགས་ཆེན་བྱས་པ་བཅས་ཀྱིས་རྒྱལ་དབང་དྲུག་པ་མཆོག་
རྒྱལ་མཆོག་ལྷ་བས་བཏིང་བའི་འཆར་གཞིའི་ཐོག་ཐེབས་མ་ཐུབ་པ་བཅས་སུ་
འདུ་བ་འདྲ།

མདོ་དོན་རང་ཅག་གངས་ཅན་པ་རྒྱལ་དབང་སྐྱེ་སྤྱི་ལོ་རིམ་བྱོན་
འཕགས་མཆོག་སྤྱན་རས་གཟིགས་ཀྱི་སྐྱེ་འབྱུང་དུ་ཁས་འཆའ་བ་ནམས་ཀྱིས།
སྤྱི་ཇེའི་ལྷ་མཆོག་དེ་ཉིད་ཀྱིས་གཟིགས་པའི་ཤུགས་རྒྱང་རིང་བོའི་ཁེ་ཕན་
ལ་གཟིགས་མ་ཐུབ་པར། རྒྱལ་དབང་ཆངས་དབྱངས་པ་རྒྱལ་བོའི་ནམ་པས་
བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཁྱིམ་འཁོད་མ་ཐུབ་པར་རྒྱུན་དབང་དུ་བཏང་བ་ནི་བསམ་རིན་
ཡོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱ་བ་ཐོ་ཞིག་ཡིན་པར་སྣང་།

བཞི་བ། རྒྱལ་བ་ཆངས་དབྱངས་པའི་འདས་ལོ་ དང་འབྲེལ་བའི་དབྱུང་པ།

རྒྱལ་དབང་དྲུག་པ་རིན་ཆེན་ཆངས་དབྱངས་རྒྱ་མཆོ་ནི། རབ་བྱུང་
བརྒྱ་གཅིག་པའི་ཆུ་ཕག་སྟེ་སྤྱི་ལོ་༡༧༡༩ ལོར་འཁྲུངས་ཤིང་། འདས་ལོ་ལ་མི་
མཐུན་པ་གཉིས་བྱུང་བའི་དང་པོ་ལྷ་ར་ན་རབ་བྱུང་བརྒྱ་གཉིས་པའི་མེ་ཕག་

སྒྲི་ལོ་༡༧༠༧ ལ་འདས་པ་ཡིན་ལ། དེ་དུས་དབྱང་བྱངས་༡༩ ཡིན། ཕྱི་མ་
ལྷ་ར་ན་རབ་བྱུང་བརྒྱ་གཉིས་པའི་མེ་ལྷག་སྒྲི་ལོ་༡༧༩༩ ལོར་འདས་པ་ཡིན་ལ།
དེ་དུས་དབྱང་ལོ་༩༩ ཡིན།

ཁོང་གི་འདས་ལོ་ལ་མི་མཐུན་པ་གཉིས་འབྱུང་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་
ནི། རབ་བྱུང་བརྒྱ་གཉིས་པའི་མེ་ལྷག་སྒྲི་ལོ་༡༧༠༩ ལོར་ལྷ་བཟང་ཁང་གི་གཡོ་
རྒྱས་ལམ་ལྷོངས་བྱུང་ནས་རྒྱལ་དབང་ཚངས་དབྱངས་པ་མན་རྒྱས་དམག་
གིས་རྒྱ་ནག་དུ་བཅན་ཁྲིད་ཞུས་ཤིང་། དེ་ཕྱིས་ཀྱི་ནམ་ཐར་གཅིག་མཐུན་མ་
བྱུང་བའི་དབང་གིས་ལོ་རྒྱུས་སྣ་བ་ནམས་ཀྱིས་འདས་ལོ་མི་འདྲ་བ་གཉིས་བྲིས་
པ་ཡིན།

བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་མཁན་མང་པོ་ཞིག་གིས་རྒྱལ་
དབང་ཚངས་དབྱངས་པ་རྒྱ་ནག་དུ་ཁྲིད་སྐབས་མདོ་སྐད་མཆོ་སྡོན་ཕྱོགས་
སུ་འདས་པར་བཤད་ཅིང་། དེའི་བདེན་རྒྱུ་ལྟ་བུར་ཕྱིས་ཁོང་གི་སྐུ་གདུང་
མདོ་སྐད་གསེར་ཁོག་བཅན་པོ་དགོན་དུ་བཞུགས་ཚུལ་བཤད་འདུག འོན་
ཀྱང་ཕྱོགས་དེ་འཛིན་པ་ནམས་ལའང་དེ་ལྟར་ཡིན་ལུགས་ཀྱི་གདེང་ཆོད་ཅི་
ཡང་མེད་པར་ཆོད་དཔག་བྱས་པ་མང་ཤོས་ཡིན་ལ། ལ་ལས་མཆོ་སྡོན་དུ་ཆིང་
དམག་གིས་སྐུ་སྟོག་བཀོངས་པར་ཆོད་དཔག་བྱས་པའང་སྤང་།

ད་དུང་ང་ཚོས་ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ལའང་བསམ་དགོས་པ་ཞིག་ནི། ཨ་
ལ་ཤ་མཁན་པོ་སྐུ་ཕྱེང་དང་པོ་ལྷ་བཙུན་པཎ་ཉི་ཏང་ག་དབང་རྡོ་རྗེས་
(༡༧༡༥།༡༧༡༠)མཛད་པའི་རྒྱལ་དབང་ཚངས་དབྱངས་པའི་ནམ་ཐར་(ཐམས་
ཅད་མཁྱེན་པ་ངག་དབང་ཚོས་གྲགས་དཔལ་བཟང་བོའི་ནམ་པར་ཐར་བ་
གཏམ་སྟན་ལྷའི་ཏམ་བུ་རའི་རྒྱུད་ཀྱི་སྐུ་དབྱངས་ཞེས་བྱ་བ་)ཏི་རྒྱལ་དབང་
ཚངས་དབྱངས་པའི་གསང་ནམ་དུ་གྲགས་པ་དེ་ཡིན།

ནམ་ཐར་དེར་(༥༥༡།༥༥༢)ཞེ་སྤྱི་དང་ལྷ་བཟང་གཉིས་མ་འཆམ་
 བས་འབྲུག་གཞི་ཆེན་པོ་བྱུང་ཞིང་། ལྷ་བཟང་གིས་རྒྱལ་དབང་ཆངས་
 དབྱངས་པ་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱི་འབྲུལ་མེད་ཡིན་མིན་དོགས་གཞི་ཡོད་སྐོར་
 གྱི་ཡི་གེ་བཏང་ཞིང་། མན་རྩ་གོང་མས་ལྷ་བཟང་དང་ཞེ་སྤྱི་གཉིས་ལ་བར་
 ཆིངས་བྱེད་པར་བྱས་ན་སྒྲ་མ་དང་། ལྷ་ནུ་ཁ་བྱ་བ་གཉིས་བོད་དུ་བཏང་
 ཡང་། ཁོང་གཉིས་དབྱས་སུ་མ་སྤྲོད་པའི་ལྷ་བཟང་གིས་ཞེ་སྤྱི་བཏོངས་
 པ་དང་། མན་རྩ་གོང་མའི་ངོ་ཆ་བ་གཉིས་ལྷ་སར་འབྱོར་སྐབས་ལྷ་བཟང་གིས་
 དེ་ཙམ་མ་ཆེས་པའི་སྤྱི་པ་སྤྲོད་པ་སྤྲོད་པ་མེད་པས་ཆིང་དམག་གིས་རྒྱལ་དབང་
 ཆངས་དབྱངས་པ་རྒྱ་ནག་དུ་ཁྲིད་རྒྱ་བྱས། ཁོང་ནམས་བྱང་ལམ་བརྒྱད་ནས་
 མདོ་སྐྱོད་སྤྱི་པ་མཆོད་ནས་དུ་སྤྲོད་སྐབས་སྐབས། མན་རྩ་གོང་མས་སྤྲོད་ཆ་བ་གཉིས་
 ལ་ཁྲིད་ཆོས་རྒྱལ་དབང་རིན་པོ་ཆེ་ཁྲིད་འོངས་ནས་བཞུགས་ས་དང་བསྐྱོན་
 བཀྲར་བྱེད་རྒྱ་སྤྱོད་དཀའ་བས་བོད་དུ་སོང་བ་གོ་མཆོད་ཚུལ་བཀའ་བཏུན་
 གྲག་པོ་པལ་པས། ཁོ་ཆོ་བྱིར་རྒྱ་ནག་དུ་སོང་ན་སྤྱོད་ཆད་ཡོང་བའི་འཇིགས་
 རྒྱུ་ཆེན་པོ་སྤྲོད་ཏེ། རྒྱལ་དབང་རིན་པོ་ཆེར་ཁྲིད་ཀྱིས་སྤྲོད་གཤེགས་པ་ལྷ་བྱ་
 ཞིག་མ་མཛད་ཆོ། ང་ཆོའི་སྤྱི་པ་ཐུག་རྒྱལ་མེད་ཅེས་ཞུ་བ་ཡང་ཡང་ཐུལ།
 དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཁོང་ནམས་མཆོ་སྤྱི་པ་ཀྱུན་དཀའ་འོར་ཞེས་པའི་ས་ཆར་
 བཞུགས་སྐབས་རྒྱལ་དབང་རིན་པོ་ཆེས་བརྟག་པ་མཛད། དཔལ་ལྷན་ལྷ་མོའི་
 ལུང་བསྐྱོད་དང་། རྟེན་འབྲེལ་བཟང་བ་བྱུང་བས་གསོལ་དཔོན་གཉིས་དང་
 མན་རྩ་གོང་མའི་ངོ་ཆ་བ་གཉིས་ལས་གཞན་སུ་གང་གིས་ཀྱང་མི་ཤེས་པར་བྱས་
 ཏེ་མཆོད་མོར་སྤྱོད་ཏེ་ལྷ་ས་སྤྱི་པ་ལ་གཤེགས་པར་བཤད་ཡོད།
 རྒྱུ་ཐར་འདི་ལ་བྱི་བ་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། བདེན་རྒྱུན་གང་ཡིན་པ་དེ་རེད། དེས་
 བ་ང་ཆོས་གནས་ཚུལ་དེའི་སྐོར་ཤེས་ཐབས་སུ་ཕྱོགས་འདྲ་མིན་ནས་བརྟག་

སྐབས་བསམ་དགོས་པའི་དོན་དག་འགའ་ཞིག་ཡོད་པ་དག་ནི། འདི་ནི་དུ་རྒྱ་
པ་པོ་ལྟ་བུ་དག་དབང་རྒྱ་རྒྱ་བྱེད་པའི་ཕྱི་སྤྱི་ལོ་
༡༩༡༥ ལོར་འབྲུངས་ཤིང་། དགྲུང་ལོ་གཉིས་པར་རྒྱ་དབང་ཆོངས་དབྱངས་
པ་དེ་ཕྱོགས་སུ་བྱོན་སྐབས་ཕྱི་སྤྱི་ལོ་ལྟར་གྲྭ་རྒྱ་ཆུ་བུ་ལྟར་བྱེད་པའི་
མཛད་། རྒྱ་དབང་ཆོངས་དབྱངས་པས་སྐྱོན་བསྐྱེད་པའི་ཆུ་
མཛད་པ་མཛད་དེ་མདོ་སྐྱོན་གྱི་གཞུང་ལ་སྐྱེད་། དགྲུང་གྲངས་ཉི་ཤུ་བར་
རྒྱ་བའི་བཀའ་དགོངས་བཞིན་དབྱས་སུ་སྐྱོན་གཉིས་ལ་བྱོན། པཎ་ཆེན་སྐྱོ་
བཟང་ཡེ་ཤེས་ལས་བསྐྱོན་པར་རྒྱ་གས། ལོ་ངོ་གསུམ་ལ་སྐྱོན་གཉིས་གནང་
སྐྱོ་བྱེད་པའི་སྐྱོ་ལོ་༡༩༤༤ ལོར་རྒྱ་དབང་ཆོངས་དབྱངས་པ་འདྲའ་ཁའི་
ཞལ་ཆེམས་ལྟར་དཔའ་རིས་ཡར་ལུང་དགོན་པའི་ཁྱིམ་བཞུགས། རྒྱ་སྐྱོ་ཡང་
བསྐྱེད་དབྱས་སུ་ཕེབས་ཏེ་ཕུར་སྐྱོན་བྱམས་པ་རིན་པོ་ཆེ་སྐྱོན་བཞུགས་གཉིན་
མང་བོར་གདུགས་ཏེ་གསལ་བསམ་མཛད་དེ་ལྟ་བུ་སྐྱོན་ལམ་ཆེན་མོའི་ལྟ་
རམས་གྲྭ་སྐྱོར་དམ་བཅའ་མཛད་པས་མཁས་གྲགས་རྒྱ་རྒྱ་དབང་བསྐྱེད་
བཟང་བས་ཨ་རི་ལྷག་སན་ཨེ་ཏི་ཏི་ལོ་ལྟར་གྲྭ་རྒྱ་ཆུ་བུ་ལྟར་བྱེད་པའི་
གྲྭ་ཆོང་གི་མཁས་ཁྱིམ་ཕེབས། ཕྱིར་རང་ལུ་ལྟ་བུ་བྱོན་ཏེ་སྐྱོ་ལོ་༡༩༤༤ ལོར་པུ་
རིང་ཁེ་དགོན་པ་པན་བདེ་རྒྱ་ཆོངས་སྤྱི་ལོ་ལྟར་པའི་དགོན་པ་བཏབ། མུའུ་
བཀྲ་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མས་ལྟ་བུ་པཎ་ཏི་ཏི་ལོ་ལྟར་བསྐྱེད་པ་ཆེ། རྒྱ་དབང་
ཆོངས་དབྱངས་པའི་སྐྱོ་སྐྱོ་བཅའ་ཏེ་གདན་སར་བཀོད། སྐྱོ་ཆེའི་མཛུགས་ཏུ་
ཨ་ལ་ཤ་མང་དང་མ་འཆམ་པ་བྱུང་ནས་བཅོན་དུ་བཅུག་ཅིང་། རབ་བྱུང་བཅུ་
གསུམ་པའི་ལྷགས་བྱི་སྐྱོ་ལོ་༡༩༥༠ ལོར་འདས།

འོ་ན་གསང་ནས་དེ་དུས་ནས་ཞིག་ལ་བཅམས་པ་ཡིན་ནམ་སྐྱོན་ན།
རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་མེ་སྐྱོ་ལོ་༡༩༥༢ ལོར་བཅམས་གྲུབ་པ་ཡིན་ལ།

ལྷན་སྐྱེས་ཡིག་ཚང་གིས་དཔར་སྐྱབ་བཀྲིས་པའི་རྒྱལ་བ་སྐྱེས་པའི་རིམ་བྱོན་
གི་མཛད་ནམ་ཕྱིགས་བསྐྱེགས་ཏེ། འཕགས་པ་འཇིག་རྟེན་དབང་ཕྱག་གི་ནམ་
རྒྱལ་རིམ་བྱོན་གི་འཁྲུངས་རབས་དེབ་ཐེར་ནོར་བུའི་འཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་
སྐྱེགས་བཅ་གཉིས་པར་བཀོད་པའི་རྒྱལ་དབང་དྲུག་པ་རིན་ཆེན་ཚངས་
དབྱངས་རྒྱ་མཚོའི་ནམ་ཐར་ལས་དགྲུང་ལོ་ཉེར་བཞི་མན་གི་ནམ་ཐར་ཁག་
ལྷ་བཅུན་ངག་དབང་རྡོ་རྗེས་མཛད་པ་གཞི་ལ་བཞག་ཡོད་ཅིང་། དེབ་ཐེང་
དེའི་སྐྱེགས་བཅ་དང་བོའི་སྡོན་སྒྲིང་ཤོག་ངོས་༤།༦ བར་སྒྱིར་བཏང་འཇིག་
རྟེན་རང་དགའ་བའི་ལྷགས་སུ་བྱས་ན། རྒྱལ་དབང་དྲུག་པ་སྐྱེ་འཆོ་བཞུགས་
གནང་བཞིན་དུ་སྒྱི་ལོ་༡༧༠༩ ལོར་རྒྱལ་དབང་བདུན་པ་བསྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་
འཁྲུངས་པ་ནི་ནང་འགལ་ལྷ་བུར་མཐོང་ཡང་། འཕགས་ཆེན་དམ་པའི་བསམ་
གིས་མི་བྱབ་མཛད་པ་ལ་འདི་འདྲ་འབྱུང་རུང་བ་དང་། ལྷག་པར་དུ་རྒྱལ་
དབང་རིན་ཆེན་ཚངས་ཚངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོ་རང་གི་གསུང་གཞི་ལ་བཞག་
ནས་བྲིས་པའི་ལྷ་བཅུན་གི་མཛད་ནམ་དང་། མདོ་སྨད་དུ་འདི་བས་ཕྱག་
འདེབས་མཛད་པའི་དགོན་སྡེ་དང་། དངོས་སློབ་མང་བོ་བྱུང་བྱུང་འདུག་
པ་དང་། སྒྱི་ལོ་༡༧༥༩ ལོར་རྒྱས་ཆ་གཏོར་མ་བཏང་བར་མདོ་སྨད་དཔལ་རིས་
གི་སྐྱེ་གདུང་བཞུགས་སར་ལོ་རེ་བཞིན་བོད་སོག་གི་མཛལ་འགྲུལ་བ་ཤིན་དུ་
མང་བོ་འཆོགས་པ་སོགས་ཡུལ་ཁམས་འདི་དག་དུ་རྒྱལ་དབང་དྲུག་པའི་སྐོར་
ཚོད་མེད་ཡོངས་གྲགས་ཡིན་པའི་མདོན་སུམ་གི་གནས་རྩལ་ལ་བསྐྱོན་དུ་མེད་
པ་སོགས་རྒྱ་མཚན་མང་བོ་བཟངས་ཏེ། རྒྱལ་དབང་དྲུག་པ་དགྲུང་གངས་
རེ་གསུམ་བར་མདོ་སྨད་དུ་བཞུགས་པ་ཚད་མར་མཛད་འདུག་པ་བཅས་གི་
ཆ་ནས་གྲགས་ཆེ་ཆུང་ལ་མ་ལྟོས་པར་འདི་བ་དགྲུང་གངས་ཉེར་བཞིའི་སྡེང་
མཚོ་སྡོན་ཀུན་དགའ་ནོར་དུ་འདས་པ་མ་ཡིན་པ་གསལ་བོར་སྤང་།

འོ་ན་ཡོངས་གྲགས་དགྲུང་གངས་ཉེར་བཞི་བར་མཆོ་སྡོན་ཀྱན་དགའ་
 བོར་དུ་འདས་པར་བཤད་པའི་རྒྱ་མཚན་ཅི་ཡིན་སྟུམ་ན། དེ་ནི་གོང་དུ་བྱུར་
 ཅིམ་བཤད་ཟིན་པ་ལྟར། ལྟ་བུའང་སོག་མ་རུང་བ་ནམས་རྒྱལ་དབང་རྒྱ་
 གཤེགས་པར་བརྒྱས་པའི་གནས་ཚུལ་ལ་ཡིད་ཆེས་སྐྱེ་བ་དང་། རྒྱལ་དབང་
 བདུན་པས་བོད་ཁམས་རྒྱུང་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་དེ་གཉིས་ལ་བརྟེན་ནས།
 སྤྱི་ལོ་༡༧༠༧ ལོར་མཆོ་སྡོན་དུ་འདས་པའི་བྱུང་བ་སྐྱེགས་ཤུགས་ཆེན་བྱས་
 ལྟབས། ཕྱིས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིམ་བ་པལ་མོ་ཆེས་སྐབས་དེའི་བྱུང་བ་སྐྱེགས་དེ་ཉིད་
 གཞི་ལ་བཞག་ནས་བྲིས་པ་ཤེས་པར་བྱའོ།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་ཁྱུ་དབང་
བསྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོའི་སྐབས་
ཀྱི་མདོ་སྨད།

དང་པོ། སྤྱི་ལོ་གནས་བབ།

རང་ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་སུ་གྲགས་ཆེ་བའི་རྒྱ་མཚོ་དུས་འཁུགས་ཆེན་མོ་ནི།
སྐབས་དེའི་མཛད་གཞི་འགའ་ཞིག་གི་བྱས་ཤིང་ཀྱིས་རྒྱུན་བྱས་ཏེ་མདོ་སྨད་པ་
ཁྱི་སྟོང་མང་བོའི་ཆེ་སྟོག་ཤོར་བའི་དམར་བོ་ཁྲག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལེའུ་ཞིག་ཡིན།
སྤྱི་ལོ་༡༧༠༩ ལོའི་ཟླ་༧ ཚེས་༡༩ ཉིན་ཁམས་ལི་ཐང་ནས་ཁྱུ་དབང་
བསྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་འཁུངས་ཤིང་། གནས་རྒྱུད་གིས་ཁྱུ་དབང་པ་ཚངས་
དབྱངས་པའི་ཡང་སྤྱི་དུ་ངོས་འཛིན་བྱས་པར་གྲགས་ལ། ལོ་གཉིས་ཀྱི་རྗེས་

སུ་ལྟ་བུ་བཟང་ལྟ་བུ་གིས་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱི་ལོ་ཐང་ཕྱོགས་སུ་འཁྲུངས་པའི་
 གཏམ་ཡན་ཐོས་ནས་ལྷུ་ཞིབ་པ་གཏོང་གིན་ཡོད་པའི་སྤྱི་ལོ་བཟང་ལྟ་བུ་གིས་རྒྱལ་བའི་
 ཡང་སྤྱི་ལོ་ཉེན་གཡོལ་ལྟ་བུར་སྡོད་པའི་ཕྱོགས་སུ་གདན་འདྲེན་བྱས། གནས་
 ཚུལ་དེ་མདོ་སྨད་མཆོ་སྤྱོད་ལྷུ་གི་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་དང་ཐོད་གཞུང་གི་སྤྱི་ན་
 བདག་གཙོ་གསལ་སྤྱད་གཞུང་སོག་དུ་འབོད་པ་ལས་ཆེང་མང་ཐའི་རི་དང་།
 རྩ་ནང་། སྤོ་བཟང་བསྟན་སྤྱོད་སོགས་ཀྱིས་ཆོར་ཏེ། ལྟ་བུ་བཟང་གིས་སྤྱད་རྒྱལ་
 བ་ཆངས་དབྱངས་པ་རྒྱལ་དབང་ལྟ་བུ་ཡང་སྤྱི་ལོ་མིན་སྟོར་བྱས་བསྟན་གསལ་
 བྱས་ཏེ་དོས་ལེན་མ་བྱས་པ་དང་། ད་ལས་ཡང་རྒྱལ་དབང་བསྟན་པ་བཟང་བ་
 སྤྱོད་ཀྱིས་ཡང་སྤྱི་ལོ་དུ་ཆེ་མིན་དང་། ཐོད་ཀྱི་སྤྱི་ལོ་ཐོད་པ་ཐོད་ཀྱིས་
 ཕྱིར་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱི་ལོ་ལྟོག་སྤྱོད་གཏོང་འཆོ་བཟོ་དོགས་ཆེ་སྟབས་མི་སྟོ་
 ཆེད་གཏོང་གིས། སྤྱི་ལོ་༡༧༡༤ ལོར་དབྱང་ལོ་བདུན་ལ་ཐེབས་པའི་རྒྱལ་དབང་
 བསྟན་པ་བཟང་རྒྱལ་མཆོ་སྤྱོད་ཀྱིས་མཆོ་སྤྱོད་རྩ་ནང་སྤྱད་ཀྱིས་གདན་འདྲེན་
 བྱས་ཤིང་། དབུས་ཕྱོགས་ནས་ཀྱང་སྟག་ཆེ་ཞབས་དུང་སོགས་གསང་སྟབས་
 ཀྱིས་མངགས་ཏེ་འདི་བ་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱི་ལོ་དོས་འཛིན་ཞུ་རྒྱུར་གཏན་ཁུལ་
 བྱང་། ཐོད་སོག་སྤྱོད་པོན་ནས་སུ་མས་པལ་ཆེར་གཅིག་མཐུན་གྱིས་ལི་ཐང་
 དུ་འཁྲུངས་པའི་འོས་སྤྱོད་དེ་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གི་ཡང་སྤྱི་ལོ་དོས་འཛིན་
 བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་མན་རྩེ་གོང་མ་ལྟར་གིས་ཆོར་ཏེ་མི་སྟོ་ཆེད་གཏོང་
 གིས། སྤྱད་རྒྱལ་དབང་ལྟ་བུ་དང་མན་རྩེ་གོང་མ་གཉིས་མཆོད་ཡོན་དུ་འབྲེལ་
 བའི་རྒྱུ་རྩལ་དང་འབྲེལ། གནས་སྟབས་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱི་ལོ་རིན་པོ་ཆེ་སྤྱོད་
 འབུམ་དུ་གདན་ཞུ་བྱས་ན་ལེགས་ཚུལ་དང་། གུ་ཕྱི་ལྟར་གི་གདུང་རྒྱུ་མཆོ་
 སྤྱོད་པོན་ལག་གིས་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱི་ལོ་གུས་འདུད་ཞུ་དགོས་སྟོར། རྒྱལ་
 དབང་མཆོག་གི་མཛད་འཕྲིན་དང་སངས་རྒྱལ་གྱི་བསྟན་པ་རྒྱས་ཐབས་ལ་

འབད་དགོས་པ་སོགས་བོད་ཀྱི་སླ་དཔོན་ཆོའི་སྒྲོ་འགྲོ་ངེས་ཀྱི་རེ་འདུན་
བསྐལ་བསྐལ་བྱས་པ་སོགས་ཀྱིས། མཆོ་སྒྲོན་དཔོན་ཁག་གིས་གཙོ་འགན་ཁྲར་
ཏེ་ཀླུ་བའི་ཡང་སྲིད་སྒྱུ་འབྲུམ་དུ་གདན་འདྲེན་ཞུས་པར་མ་ཟད། ཀླུ་བའི་
ཡང་སྲིད་སྒྲོར་ཚོད་རྟོག་སྤེང་རྫོང་མི་ཡོང་བར་དམིགས་ནས་དགའ་ལྷན་རྒྱ་
ནང་གིས་མན་རྒྱའི་གོང་མར་ཡར་ཞུས་བྱས་པ་སོགས་སྐབས་དེའི་གནས་ཚུལ་
ལ་དཔག་པའི་ཐབས་མཁས་དོན་གན་གང་ཡོང་བྱས་འདུག།

ཀླུ་བའི་ཡང་སྲིད་འདི་ཉིད་སྤར་གནས་རྒྱུ་སྤྲོད་གིས་ངོས་འདིན་
བྱས་པ་ལ་སྤེང་རྟོག་གང་ཡང་བྱུང་མ་བྱུང་མོད། མན་རྒྱ་གོང་མའི་ངོས་ནས་
ཀླུ་དབང་བསྐལ་བཟང་བ་ཀླུ་དབང་སྒྱུ་སྤེང་སྤེང་དུག་པར་ཆ་འཛོག་གིས་
མངའ་ས་དང་། གསེར་གྱི་སྤྲེགས་བུ། ཐམ་ག་བཅས་ཕུལ་བའི་བྱུང་རིམ་མུང་
རྒྱུ་འདིའི་ཐོག་ནས་དོན་གནད་འགའ་མཐོང་བ་ཐུབ་པ་ནི།

གཅིག ལྟ་བཟང་གིས་བོད་ཀྱི་ཀླུ་སྲིད་བཟུང་སྐབས་བོད་གཞུང་
དམངས་གཉིས་ལ་ཀླུ་དབང་དུག་པའི་ཡང་སྲིད་ཐད་ཀར་ངོས་འདིན་
གདན་ཞུ་བྱེད་པའི་ནུས་པ་མ་འདང་བ་དང་།

གཉིས། སྐབས་དེའི་སོག་པོའི་དཔོན་ཁག་གིས་ཀླུ་བ་རིན་པོ་ཆའི་
སྒྲུལ་བདག་ཉར་བྱེད་ཐུབ་ན་བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་ཐོག་ཐེ་རྒྱས་བྱེད་ཐུབ་ཀྱིན་ཡོད་
སྐབས་མཆོ་སྒྲོན་དཔོན་ཁག་གིས་གོ་སྐབས་བཟུང་སྟེ་ཀླུ་དབང་མཆོག་མཆོ་
སྒྲོན་དུ་གདན་འདྲེན་ཞུས་པ།

གསུམ། སོག་པོའི་མགོ་གནོན་ལ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འབྲེལ་ལམ་དང་ཀླུ་
བ་རིན་པོའི་མཆོན་གནས་བཅུ་སྟོད་ངེས་པར་དུ་བྱེད་དགོས་པ་དང་། མན་
རྒྱའི་སྟོབས་ཤུགས་བོད་ནང་དུ་འཕྱེལ་ཞུགས་བྱེད་དགོས་ན་ངེས་པར་དུ་ཀླུ་
བ་རིན་པོ་ཆའི་མཆོན་གནས་ལ་མི་ལ་བརྟེན་མཐུ་མེད་ཡིན་པ་བཅས་ཀྱིས།

མན་རྩ་གོང་མ་ཁང་ཞིས་ཀྱིས་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱིད་ཀྱི་མཛད་འཕྲིན་དང་།
སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་རིན་པོ་ཆེ་དར་གནས་དགོས་སྐོར་ཀྱི་དར་ཆ་འཕྱར་
བ་བརྒྱད་ནས་ཐོད་ནང་དུ་ཐེ་རྩས་བྱེད་པའི་གོ་སྐབས་བཟུང་བ་བཅས་ཡིན།
དེ་འདྲའི་འགལ་རྒྱུན་སྣ་ཆོགས་ཀྱི་དབང་གིས་རྒྱལ་དབང་བསྐལ་བཟང་བ་
ཡར་སྐྱེས་མར་བསུ་བྱས་ཏེ་ལོ་ངོ་བརུ་གཅིག་རིང་དབུས་སུ་གདན་འདྲེན་ཞུ་
ཐུབ་ཅིང། རབ་བྱུང་བརུ་གཉིས་པའི་ས་ཕག་སྤྱི་ལོ་༡༧༡༩ ལོར་མཆོ་སྤོན་སོག་
པོའི་དཔོན་ཁག་བསྟན་འཛིན་ཆིང་མང་དང་། དགའ་ལྡན་རྩ་བ་གིས་གཙོས་
ཐོད་སོག་དྲག་ལྷས་མཉམ་མཐུན་གྱིས་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱིད་དབུས་སུ་གདན་
འདྲེན་ཞུ་རྒྱུའི་གོས་འཆམ་བྱུང་ཞིང་། རབ་བྱུང་བརུ་གཉིས་པའི་ལྷགས་བྱི་
སྤྱི་ལོ་༡༧༣༠ ལོའི་ཟླ་༩ ཆོས་༣༡ ཉིན་མདོ་སྤྱད་མཆོ་སྤོན་གྱི་སོག་པོའི་དཔོན་
རིགས་བསྟན་འཛིན་ཆིང་མང་དང་། དགའ་ལྡན་ཨེ་ཉི་ནི་རྩ་བ་དང་། ཨེ་ཉི་ནི་
དུ་ལེ་པོ་སོག་སྤྱ། མེ་ཆདྱི་ཆིང་སོགས་དང་། ཐོད་སྤྱོགས་ནས་ཐུའུ་བཀྱན་ཆོས་
རྒྱ་མཆོ་དང་། གསེར་ཁོག་པ་དུ་སྤྱ་མ་བཀའ་འཁྱུར་བ་སྟོ་བཟང་འཕྲིན་ལས་
སོགས་སྤྱད་ཐོན་དང་། མན་རྩ་སྤྱོགས་ནས་གོང་མའི་བུ་བརུ་བདུན་པ་རྩ་བ་
མང་བྱ་བས་འབྲི་རྒྱུའི་བར་དུ་ཐེབས་སྐྱེལ་དང་། ལྷོ་བྱང་གི་དམག་དཔོན་
གཉིས། ལྷོ་ཆེན་ཨ་ཏ་ཏ་ཏ། ཁོང་སས་ཨེ་ཙོན་སོགས་ཐོད་སོག་མན་གསུམ་
གྱི་སྤྱད་ཐོན་ཉག་དམག་གི་དཔུང་ཆོགས་དང་བཅས་ཐེབས་ཐོན་མཛད་ཅིང་།
སྤྱི་ལོ་༡༧༣༠ ལོའི་ཟླ་༩ ཆོས་༡༩ ཉིན་ལྷ་སར་འབྱོར།¹ སྤྱིད་དོན་རྒྱལ་རབས་
སྤྱ། རྩ་བ་རྩ་གོང་མ་ཁང་གི་ལྷ་རྒྱལ་པོའི་སྤྱས་བརུ་བཞི་བ་ཙང་རྩ་བ་ལུན་
ཏི་²ཞེས་བྲིས་འདུག

གཉིས་པ། ཀླུ་ཡོས་དུས་འབྲུག་ཆེན་མོའི་སྐྱུར་ཅི།

མདོ་སྨྲད་པོད་སོག་ལྷ་དཔོན་དག་གས་ཀྱིས་ཐོག་དངས་ཏེ་མི་
དམངས་ཀྱིས་དཀའ་ངལ་བྱད་བསད་བྱས་འབྲས་སུ། ཀླུ་དབང་བསྐལ་
བཟང་བ་དབུས་སུ་གདན་འདྲེན་གྱིས་ཕོ་བྲང་པོ་དྲུ་ལར་ཞབས་སོར་འཁོད་
ཐུབ་བྱུང་ཡང་། གསེར་ཁྱི་མངའ་གསོལ་གྱིས་མཛད་སྒོ་ཁག་ལ་མན་རྩའི་གོང་
མས་བཏང་བའི་ཀླུ་མའི་དཔོན་རིགས་ནམས་དང་། པོད་དབུས་ཀྱི་དཔོན་
རིགས་ནམས་མདུན་གལ་དུ་བསྐྱད་ཅིང་། མདོ་སྨྲད་མཆོ་སྒོན་པོད་སོག་
དཔོན་རིགས་བྱས་རྗེས་ཅན་ནམས་ལ་རི་མི་སྟུང་པར་རྒྱབ་གལ་དུ་བཞག་པར་
མ་ཟད། མདོ་སྨྲད་པོད་སོག་མི་སྣ་དག་གིས་སྐབས་དེའི་རྩུབ་གར་ཕྱོགས་
གཏོགས་སུ་བཅད་པའི་སྡེ་བ་སྟག་ཅེ་བ་དགུང་ལོ་བདུན་བརྒྱ་བཟལ་བ་དང་།
བཀའ་སློན་བཀྲ་གིས་ཅེ་བ། ཨ་ཆོས་སོགས་ལ་སོག་ཁྱིམས་ཕོག་པ་དག་ལ་སོག་
སྒྲའི་ངོ་ཆེན་ཞུས་ཀྱང་དོན་སྤྲོད་མ་བྱུང་བ། སྤར་པོད་གཞུང་དུ་གྱུ་ཕྱི་ཁྲུང་གི་
རྒྱུད་འཛིན་རེ་བསྐོས་སྒོལ་ཡོད་ཀྱང་དེ་སྐབས་མེད་པར་བཅོས་ནས་མན་རྩའི་
རྒྱ་རིགས་ལ་མཐོང་བཅོས་ཆེན་པོ་བྱས་པ་བཅས་ཀྱིས་མདོ་སྨྲད་པོད་སོག་
དཔོན་དམག་དཔུང་དང་བཅས་པ་འདོད་སྒོ་མ་ཁེངས་སྟབས། འཆིག་པ་
གཡག་ལ་ཟོས། མགོ་ལྷག་རྟ་ལ་གཞུས། ཟེར་སྒོལ་ཡོད་པ་ལྟར། ཁོང་ཆོ་འཆིག་
པ་ཟ་ས་གཙོ་བོ་དེ་སྐབས་དེའི་གཞུང་གི་མཛད་གཙོ་ཁག་ཅིག་གི་གནང་བ་

རང་ཡིན་མོད། གཅིག་ནས་ཁོང་ནམ་པས་དཀའ་ངལ་བྱུང་བས་ད་ཀྱིས་རྒྱལ་
བའི་ཡང་སྲིད་གསེར་ཁྱིམ་འཁོད་ཐུབ་པ་བྱུང་བའི་འབྲས་བུ་རྒྱུད་ཚོས་སུ་མི་
འགོ་བ་དང་། གཉིས་ནས་བོད་གཞུང་གི་ལོ་རྒྱུས་བསམ་ནས་སེམས་ནས་
འཛིག་པ་ཟ་སའི་བོད་གཞུང་ལ་དོ་སྐོལ་བྱེད་རྒྱུ་ཆ་བཟུང་། ཕྱིར་མདོ་སྨད་དུ་
སླེབས་ནས་རྒྱ་ནག་མན་རྒྱུའི་གཞུང་ལ་དོ་སྐོལ་བྱེད་རྒྱུ་ཐག་བཅད་ནས། རྒྱལ་
དབང་ལྷ་བའི་གདུང་རྟེན་གསེར་གདུང་འཛམ་སྤྱི་རྒྱུ་གཅིག་གི་མདུན་དུ་
མནའ་བསྐྱལ་དམ་བཅག་བྱས་འདུག།

ཁོང་ཚོས་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བའི་སྐུ་གདུང་མཆོད་རྟེན་དཔང་བོར་བཅག་
སྟེ་རྒྱ་གཞུང་ལ་དོ་སྐོལ་བྱེད་རྒྱུའི་མནའ་བསྐྱལ་དམ་བཅག་བྱས་པ་དེ་ནི། རང་
ཅག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་ཡང་བའི་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བའི་སྐུ་གདུང་མཆོད་རྟེན་མོ་ལངས་པའི་སྐུ་
ཅི་དོ་མ་དེ་ཡིན་ལ། མི་ལོ་སྤངས་ཕྱག་སྤྱོད་གི་རིང་ལ་བོད་མཐའ་མཆོམས་ནས་
ལྷགས་རིའི་རྒྱལ་དུ་གནས་པའི་མདོ་སྨད་མི་དམངས་ཁྱིམ་འཁོད་ཐོག་ཐོར་
བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བསྐྱེད་བྱ་སྐྱུར་མོ་གཉེར་བཅེགས་སུ་ཡོད་པའི་ནང་གི་གཅིག་
ཀྱང་ཡིན་མོད། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་རྒྱུན་སྐྱུར་མོ་འདི་མདོ་སྨད་ཚོས་འབྱུང་དང་
ལྷང་སྐྱུང་རོལ་དོར་གྱི་ནམ་ཐར་སོགས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་ཉུང་ཤོས་ཤིག་དུ་རྒྱུང་
ནན་བཤད་བྱས་པ་ཅིམ་ལས། གཞན་ལོ་རྒྱུས་སྐྱུར་བར་གྲགས་པ་མང་ཤོས་ཀྱིས་
དངོས་སུ་མ་མཐོང་བའོ། མཐོང་ཡང་མ་མཐོང་བའི་རྒྱལ་མཛད་པ་གང་
ཡིན་ཆ་མ་འཆལ་གྱང་། ལོ་རྒྱུས་མང་ཤོས་སུ་གཏན་ནས་མ་བཤད་པའམ་ཞར་
འཕྲོས་ཅིམ་ལས་གཅིགས་འདོན་ནན་བཤད་བྱས་པ་མཐོང་དགོན་པོ་ཡིན།

གསུམ་པ། ཀླུ་ཡོས་དྲུས་འབྲུག་ཆེན་མོའི་ མཇུག་འབྲས།

ཀླུ་དབང་བསྐལ་བཟང་བ་ལྟ་སར་གདན་ཞུ་བྱེད་མཁན་མདོ་སྨྲ་
བོད་སོག་དཔོན་འབངས་ནམས་ཕྱིར་མདོ་སྨྲ་དུ་ལོག་སྟེ། སྤྱི་ལོ་༡༧༩༩ ལོར་
བསྟན་འཛིན་ཆིང་ཕང་སོགས་མཆོ་སྟོན་དཔོན་ཁག་གིས་མགོ་ཁྲིད་པའི་མདོ་
སྨྲ་བོད་སོག་མི་དམངས་ཀྱིས་མན་རྩ་གོང་མའི་སྲིད་གཞུང་ལ་ངོ་ཚྭ་བྱས་
ཤིང་། རིམ་གྱིས་ངོ་ཚྭ་གཞི་རྒྱ་ཆེ་རུ་སོང་སྟེ་མཆོ་སྟོན་གཙོས་མདོ་སྨྲ་བྱང་
རྒྱུད་པལ་ཆེར་གཅིག་མཐུན་ལྟ་བུས་ཆེན་སྲིད་གཞུང་གིས་བེ་ལིང་མཁར་དུ་
བཅུགས་པའི་རྒྱ་དཔོན་ཁག་ཅིག་བསད་ཆས་དང་། རྒྱ་མཁར་སྒྲོར་ཞིག་གཏོར་
བཤིག་བེ་ལིང་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱ་གོང་མང་བོ་བཙོམ་བསྐྱེད་ཀྱིས་བྱས་པ་སོགས་གཞི་
རྒྱ་ཆེ་བའི་རྒྱ་ཚོལ་འཐབ་འབྲུག་དྲག་ཤུལ་ལྟ་བུ་པ་ཞིག་བྱས་འདུག་ཀྱང་། རིང་
བོར་མ་སོང་བར་མན་རྩའི་དམག་དཔོན་ཡོའི་རང་རྩན་དང་། ཉན་གོང་ཡེ་
གཉིས་ཀྱིས་སྟེ་དངས་པའི་རྒྱ་དམག་གྲོག་ཆང་བརྗོད་བ་ལྟར་འཕྱར་ཡོང་ནས།
ཀླུ་བ་བསྐལ་བཟང་ཀླུ་མཆོའི་ཡོངས་འཛིན་རྒྱ་བཟང་རིན་པོ་སོགས་མདོ་
སྨྲ་ཀྱི་སྐྱ་ཆེན་མང་བོ་གསོན་བསྐྱེད་དང་། དཔའ་རིས་འདན་མ་གྲུབ་ཆེན་
སོགས་སྐྱ་གྲུ་མང་བོའི་སྐྱེ་བཅད་པ་སོགས་མདོར་ན། བོད་སོག་གི་མི་འབྲུམ་
ཕྱག་མང་བོ་བརྒྱགས།¹ ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར། སྤྱི་འབྲུམ་དང་གསེར་ཁོག་
དགོན་ལུང་། འབྲུ་ལག་སོགས་མདོ་སྨྲ་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་པལ་ཆེར་མེར་

བསྐྱེད་པ་བྱེད་ཞིང་། སྒྲ་གྲ་མི་མེར་ནམས་གསོད་འདེད་རྒྱུ་གསུམ་བྱས་
པར་མ་ཟད། མི་ལོ་སྙོར་ཕྱག་རིང་བཞེངས་སྐྱེད་གཅེས་ཉར་བྱས་པའི་ཆོས་
རིག་གསུང་རྟེན་ཅ་ཆེན་ནམས་ཅ་མེད་རི་ལྟར་བྱས་ཚུལ་ནི། གཏུག་ལག་ཁང་
ཐྱིལ་པོ་ནམས་དང་བཀའ་བསྟན་བཅུ་བཞི་སྐུ་གསུང་རྟེན་ནམས་མེར་བསྐྱེད་པ་
ཉེ་རྒྱུ་ཡུལ་མེད་པར་བྱེད་ཀྱི་ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་ཡིན་ལ། ལུང་རྒྱ་རོལ་བའི་
རྩོམ་དང་ཐུའུ་བཀའ་རིན་པོ་ཆེ་ནམས་གཉིས་སྐྱབས་དེའི་མན་རྒྱ་གོང་མའི་དབུ་
སྒྲའི་རོལ་གྱིས་གོང་མའི་ཉེ་འཁྲིས་སུ་བཞུགས་ལུས་ཡིན་མོད། གོང་མ་ལ་
ཐབས་མཁས་ཞུ་བསྐྱུལ་ཅི་ཙམ་བྱས་ཀྱང་མེར་བསྐྱེད་པ་བྱེད་བའི་དགོན་པ་
ཁག་གི་གྲ་བ་ནམས་བྱང་ཚུབ་སྒྲིང་དང་། ཆོས་བཟང་། མང་འདུས་རི་ཁྲོད་
སྐུ་གསུང་གནས་སྟོན་ཆོག་ཙམ་གྱིས་རྣམ་པ་ལས་བྱང་མི་འདུག

མུ་ཡོས་དུས་འབྲུགས་སྐབས་དཔའ་རིས་མུ་རྟོག་དགོན་གྱི་སྐུ་མ་
གསེར་ཁོག་པ་སྒྲིང་ཏེ་ལེ་ཆོས་རྗེས་དམག་དཔོན་བྱས། མུ་རྟོག་གི་
པོད་དམག་ཁ་ཤས་མུ་མཁར་དུ་བརྒྱགས་པ་དང་། བཙན་པོ་སེ་ཆེན་
རབ་འབྱམས་པས་རིགས་གཏོགས་མང་པོ་ཁྲིད་ནས་སན་ཡན་ཅིང་
གི་བཙོན་རྗེས་སྒྲུངས་པ་མུ་དམག་གིས་བཟུང་། སྐུ་ཉེས་པའི་སྒྲིབ་
དུ་མས་མུ་དམག་གིས་གསེར་ཁོག་དགོན་པ་འདི་གཏོར་། བཙན་
པ་ཉེས་མེད་བརྒྱ་ཕྲག་ཁ་ཤས་ཤིག་བཏོར་ས། འདུ་ཁང་གཙུག་ལག་
ཁང་སོགས་མེར་བསྐེགས། ལྷ་ཁོག་གི་དགོན་པ་གསུམ། འདུ་ལག་
གི་མུ་རྟོག་དང་སེམས་ཉིད། པོ་རྟོད་ཀྱི་ཕ་སྤྱི་དགོན་རྣམས་ལ་ཉམས་
ཉེས་ཆེན་པོ་བྱུང་། མུ་བཟང་རིན་པོ་མཛད་སྤྱོད་ཉེས་པ་བྱུང་ཅིང་
ཙམ་ཡང་མེད་ཀྱང་གསེར་དགོན་སྐུ་མ་ལས་སོག་པ་ཡིན་པའི་ཉེས་
པས་ཁོང་གིས་གཙོ་པའི་རྩིས་པའི་གྲ་རྒྱ་བརྒྱ་བདུན་ཙམ་གཡོ་སྤྱོས་

ཡུ་མིན་གྱི་ཚེ་མེ་ཞུགས་པུལ།³

ཞེས་གསལ་བ་དང་། ཡང་ཆོས་འབྱུང་དེར།

སེར་མོ་པལ་ཆེར་ཚུ་བྲག་ནགས་གསུམ་ལ་གབ། ཀྱི་མེ་ཆོས་གོས་

ཀྱོན་ཆད་ལ་འབྲོས་དགོས་པ་དང་། གྱིང་ཡུལ་དུ་བྱིས་པའི་ཆོས་ཀྱིས་

སྟོ་འཆོལ་བ། གཟན་ཤམ་སྟེང་དུ་གོས་དཀར་ནག་ཀྱོན་དགོས་པའི་

དུས་ཡིན།⁴

ཞེས་སོགས་གསལ་བ་དང་། པཎ་ཆེན་སྟོ་བཟང་ཆོས་རྒྱལ་གྱི་དངོས་
སྟོན་དང་། ཤར་སྐལ་ལྷན་ཀྱི་མཆོད་དང་ཆོས་པ་རིན་པོ་ཆེའི་སྐུ་མ་བསམ་སྟོ་
བ་འདན་མ་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་མཆོད་བའི་བཤེས་གཞིན་གྲགས་པ་ཅན་དེ་ཉིད་
བྱིས་དགོན་ལུང་གི་ཁྲི་བར་བསྐྱོས་སྐབས་མཆོད་སྟོན་དུས་འཁྲུགས་བྱུང་བས་
དཔའ་རིན་ཆེན་ཆོས་རྗེ་དང་། སུམ་པ་ཆོས་རྗེ། བདུང་ནག་ཆོས་རྗེ་སོགས་
དང་ལྷན་དུ་སྐྱེ་སྟོག་ལ་སྟོས་པ་མེད་པར་བྱེད་ལ་ཐེབས་ནས་དགོན་སྡེ་གྱ་
ཆང་ཁག་ལ་དམག་འཁྲུག་གི་ཞེས་པ་མེད་པའི་གནས་ཚུལ་ཞུས་སྐབས་སྟོག་
སྟོན་མ་བྱུང་ཡང་། ཕྱིར་ལམ་སེའེ་ཆེན་རབ་འབྱམས་པ་བྱུང་བའི་སྟོག་སྟོབས་ལ་
འབད་པས་གཞིས་ཀ་དམར་གསོད་བཏང་བ་སོགས་མདོར་ན། སྤྱི་ལོའི་དུས་
རབས་བཅོ་བརྒྱད་པའི་དུས་སྟོད་ཀྱི་མདོ་སྨད་མི་དམངས་ཀྱི་གནས་སྐབས་
གཟུགས་བརྟན་དུ་པབ་པ་ཡིན་ན། གསོན་བསེགས་དང་། དམར་གསོད་
མེར་བསེགས། བཅོན་འདུག་ཞེས་རྒྱུ་སོགས་སྟེ་སྟེ་སེ་གསར་འཁྱུར་གྱི་བརྗོད་
སྟོང་གཙོ་བོ་ཆགས་ངེས་ཀྱི་ཡང་བའི་གནས་ཚུལ་ཞེ་མ་རེ་རེ་བཞིན་བྱུང་འདུག་
པ་དེ་ཡིན།

ད་དུང་དེ་ཡས་མས་སུ་ཆུ་ཡོས་དུས་འཁྲུགས་ཅམ་མ་ཡིན་པར་མདོ་
སྨད་བོད་སོག་མི་དམངས་ཀྱི་དང་འཁོན་འཁྲུག་ཀྱི་མི་ཆད་དུ་ཡོང་གིན་ཡོད་

ཚུལ་མང་བོ་མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང་དུ་གསལ་བ་ནི།

མཆོད་གཞིས་བླ་ཟའི་དག་པས་རྒྱའི་དམག་དངུལ་བཙོམ་པས་
 དགོན་ཕུང་གི་སྟེང་དུ་དམག་སྡེབས། ཉིད་ཀྱི་དཔོན་པོ་དམ་ཆོས་
 སྐུ་ལ་མཆོད་པོ་རྣམས་བཟུང་ནས་བཙོན་ལ་བཅུག འགའ་ཞིག་རྒྱ་
 དང་འཕྲིན་ནས་མི་ཆབ་སྟེར་རྒྱས་བྱས་པར། འབུལ་དཔོན་པས་
 རེད་ཀྱི་ཆ་བོ་མཁོ་བར་མ་ཟད། ང་རང་ཀས་འཁོགས་པས་བྱི་རྒྱ་
 ཁའི་སེའུ་ཡིན་ཀྱང་མི་སྟོག་ལ་རབ་འབྲིང་མེད། སྟོག་ཐམས་ཅད་
 ལ་དགོས་པས་མི་ཆབ་མི་སྟེར།⁵

ཞེས་སོགས་གསལ་བ་ལྟར། གནམ་ས་བར་སྤང་གང་དྲུང་མགོ་
 འདྲེན་དཔུང་གཞེན་མེད་པའི་མདོ་སྨྲད་མི་དཔངས་ཀྱིས་ཁྱིམ་མཆོ་རྒྱ་དཔག་
 གི་དྲག་ཤུགས་མ་ཞོགས་པར་རི་བོང་བཅལ་འདྲོགས་བྱས་པ་ག་ལ་ཡིན་ཀྱང་།
 ལོ་རྒྱུས་ཀྱིས་བཟོས་པའི་ཆ་ཁ་ཟབ་མོར་ན་རྒྱག་ལངས་ཐེངས་རེར་མིག་ཅན་
 གཡང་མཆོང་ལྟ་བུས་ཐེ་ཆོམ་མེད་པར་རྒྱ་དཔག་ལ་ཞོལ་འདྲིང་བྱས་པའི་
 མཐུག་འབྲས་ཁག་མཐོང་ནས་པར་མ་ཟད།

དཔོན་སློབ་ཉིད་དང་ཡུལ་མིའི་གཙོ་བོ་སལ་ཆེར་སྐྱེས་ཁར་དུ་
བཟང་བཅོན་ལ་བརྟུག་པ་སོགས་ཉེན་ཆེན་སོ་བྱུང་ཡང་རྗེ་འདིས་
དག་སྟེ་མཛོད་སྟེད་ཁོ་ནས་སྐྱེད་པོ་ན་མས་ཆར་བཅད་པས་
བདེ་འཛེགས་བྱུང་།⁶

ཞེས་ཆུ་དམག་གིས་ཐོད་རིགས་དཔོན་འབངས་དྲག་ཞན་མཐའ་དག་
 གསོད་གཙོད་བྱེད་བཞིན་པའི་རྒྱལ་བསྐྱལ་ཐེག་ཕྱིར་གསེམས་གསོ་བྱས་པའི་
 གནས་ཚུལ་ཡང་གེས་ཐུབ།

ལྷགས་ལྷག་ལོར་གྱི་ལིང་དམག་ཆེན་སྟེབས། མི་དང་དྲུང་འགྲོའི་

མགོ་རྒྱུ་ལག་གཅོད་པ་དང་། རང་ཁྱོལ་འབྱེན་པ། མགོ་དང་ཡན་
ལག་སྔ་ཤད་ཕྱི་ཤད་བྱས་པ། ལག་པར་སྐྱེས་པ། མདུང་ཅེ་འཛིན་
པ་མང་བོ། མཆོན་ཆ་རིགས་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་ཡོད་པ་དང་། བཀྱིག་
བརྒྱུང་བྱེད་པའི་སྤྲིམས་ཀྱི་ཡོད་བྱེད་སྒྲ་ཆོགས་བཟུང་བའི་དམག་
དབུང་གངས་མེད་པས་འོ་རིང་འོ་ཐུང་། ཏ་ཏ་སོགས་ཀྱི་སྒྲས་སྒྲིང་
འགས་པ། ཆོའི་འདུ་བྱེད་པ་མ་བཏང་བར་གཤིན་རྗེའི་གྲོང་ཁྱིམ་
དུ་སྤྲོལ་བ་ལྟ་བུའི་ནང་དུ་ཐུགས་ཆོམ་མེད་པར་ཞུགས།

ཞེས་སོགས་སྐབས་དེ་དག་དུ་མདོ་སྨད་མི་དམངས་ལ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གོད་
ཆག་ཅི་ཙམ་བྱུང་བའི་གནས་སྟངས་ཁག་གསལ་བ་ཡིན།

སྔར་དཀར་ཏགས་བྱེན་ཡོད་པ་མཁྱེར་བས་བཞེག་བརྒྱུང་སྐྱོག་ལ་
གློ་བ་བྱས། ཉིད་ནས་སྒྲག་རྒྱ་ཅི་ཡོད། སྤྲོས་མཐར་འཆི་དགོས་པ་
རེད། ཤི་ན་ཡང་དགའ་ལྡན་དུ་སྤྲོ་བའི་སྒྲོན་ལམ་འདེབས་ཞེས་
བྱམས་པའི་དམ་གཟུངས་དབུ་བསྐྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་འུར་གྱིས་
གསུངས་པས་རྒྱ་ནམས་ཏ་ལས། ཤིང་འབྲུག་ནག་ཁྲུང་ཡོ་གྲུང་ཡེ།
བྱི་གྲུང་ཡེ། ཟླ་ལིང་དང་ལང་རྩའི་ཅོ་ང་ཡེ་དམག་འབུམ་ཕྲག་བཀལ་
བ་བཅས་སྤྲོལ་བ། ཉིད་དགོན་པར་བཞུགས་མ་ཚུགས་པར་ཤིང་
ལུང་མེར་ལྡིང་དུ་བྱོན་པ་དམག་སྒྲར་དུ་ཆ་དག་གིས་གདན་དངས།
ཉེན་གྲུང་ཡེ་ནས་དགོན་པ་ལ་ཞུགས་སྐྱར་རྒྱུའི་ཡི་གེ་བབས་སོང་
བས་ལྟ་ཁང་གཉིས་ཙམ་མ་བསྐྱེད་ན་སྤྲིམས་སྒོལ་ལ་མི་རུང་།
གཞན་ལ་སྒྲོན་མི་བྱེད། ཉིད་དགེ་འདུན་བཅས་ས་བཟང་ཞིག་ལ་
བསྐྱལ་ཆོག་ཅེས་དདུལ་སྲང་སུམ་བརྒྱའི་བདག་རྒྱེན་གནང་། སྔ་
བའི་ཆོས་བཞིའི་ཉེན་ལྟ་ཁང་གཉིས་དང་། བཙོ་ལྟ་བའི་ཆོས་བཞིའི་

ཉེན་ལྷ་ཁང་གཉིས་དང་། བཙེ་ལྷའི་ཉེན་དགོན་པ་ཡོངས་རྫོགས་
མེར་བསྐྱེད་གས།⁸

ཞེས་ཀྱང་གསལ་བའི་གནས་ཚུལ་འདི་གཅིག་ཤུའི་ཐོག་ནས་བསམས་
 ཀྱང་། ཐོག་མར་རྒྱ་དམག་གིས་བོད་ཡུལ་གྱི་ཞི་བདེའི་བསྐྱེད་གནས་དགོན་སྡེའི་
 རྒྱ་གུ་ནམས་ལ་ལྷ་ཁང་རེ་བྱང་ལས་མེར་བསྐྱེགས་མི་གཏོང་བ་དང་། དེའི་དོད་
 གྱི་དངུལ་འཁོར་ཆེས་ཉུང་ཤས་ཀྱང་སྤྲད་ནས། མཐའ་མཆུག་དགོན་པ་ཡོངས་
 རྫོགས་མེར་བསྐྱེགས་ཐལ་བར་བརྒྱགས་ཏེ་དགེ་འདུན་གྱི་སྡེ་ནམས་ཚང་སྟོར་
 བའི་བྱེའུ་ལྷ་བུ་བཅོས་པར་མ་བཟད། ཡུལ་མིས་དངུལ་དངོས་དང་རྩིས་སྤྲོ་བ་
 གྱིས་བསྐྱོན་པའི་རིག་གནས་གྱི་ལྷོ་བ་ཁག་ཙུ་མེད་བཅོས་པ་དང་། བོད་མི་
 དམངས་ཤི་གསོན་གཉིས་ཀྱིས་རེ་བ་བཙུག་སའི་བསམ་སྟོའི་གཞི་རྟེན་གལ་
 ཆེན་ཁག་ཙུ་གཏོར་བྱས་པ་ཡིན།

རྒྱུ་ལ་མ་བཅས་དཔོན་གཡོག་ཚུ་བཟང་དུ་བྱོན། རྒྱུ་ལ་རྣམས་
 ཕྱིར་ཐོན་ཁར་རྒྱ་མི་ཞིག་གིས། གསེར་ཁོག་དགོན་པ་མེར་བསྐྱེགས།
 བྲ་བ་ཡོད་ཚད་བསད། ལུས་པ་རྣམས་ལྷན་པ་སེར་བོ་ཅམ་ཡང་
 རྒྱུ་ས་མེད་པ་བད་ལྷ་ཀན་ལོ་དུག་ཚུ་བདུན་ཚུ་ཅན་ཆོས་རལ་བ་
 འཛོག་དགོས་འདུག་ཟེར།⁹

ཞེས་ཀྱང་གསལ་བ་ལ་གཟིགས་ན། སྐབས་དེ་ཤེད་ནས་རྒྱ་མི་རྣམས་
 གྱིས་བོད་ལ་གཟས་ས་གཙོ་བོ་དེ། ཆོས་རིག་གི་ལྟེ་གནས་དགོན་སྡེ་ཁག་མེད་
 བ་བཟོ་རྒྱུ་འདི་རང་ཡིན་ཏེ། ཁོ་ཆོ་བོད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་ཁག་གཏོར་བཅོམ་བྱས་
 བ་ཅོམ་གྱིས་མ་ཆོམས་པར། ཆོས་བྱེད་དགེ་འདུན་རྣམས་ཀྱི་མགོ་ལ་རལ་བ་
 འཛོག་དུ་བརྒྱག་ནས་སྐྱེ་ཆས་སུ་བབས་ཀྱིན་ཡོད་པ་དེ་ཡིན།

ཡིན་ནའང་སྔོན་ཕྱོན་སྒྲེས་བུ་དམ་པ་དེ་རྣམས་ཀྱིས་གཅིས་ཤིང་།

པངས་པའི་སངས་པའི་སངས་ཀྱི་བསྟན་པའི་དོན་དུ་ཅི་ཡང་གཏོང་པོད་
 ཅིང་། ཀླུ་དཔོན་དག་རྩལ་ཅན་དག་ལ་ངོ་སྤྲོད་བསྟན་མཁས་ཀྱིས་ཐུན་པའི་
 སྤྲོད་རུམ་ནས་འོད་སྣང་མེ་སྟག་ཙམ་ལའང་རེ་བའི་གནས་སྤངས་སྟོང་ལྟ་
 བ་ཡང་ཡང་གསལ་བ་དཔེར་ན། རྩལ་དུས་འཁྲུག་སྐབས་གྲ་ཆང་སྤྱི་གཉེར་
 གནང་། དམག་ཆེན་དཔོན་པར་བབས་པ་ཐབས་མཁས་ཀྱི་མཛད་སྟོའི་གས་
 པས་བྱེད་སྟོག་¹⁰ ཅས་འབྱུང་བ་ལྟ་བུ་དང་། ཡང་འདི་སྐབས་དམག་སྐར་དུ་
 སེར་མོ་བ་ཞིག་སོང་བྱིན་མགོ་འབྲེག་ངེས་ལྟ་བུར་ཡོད་ཅིང་། ལྟག་པར་དཔོན་
 ལུང་ནག་ཡིག་དུ་ཐེབས་པ་བཅས་སྤངས་སྤྲོ་བྱང་བ་ནམས་འགོ་མ་བྱས་པར།
 རྩེ་འདིས་མཆོག་སྤྱུལ་ཉིད་རྒྱུ་དུ་ཁྱུར། རྩེ་ཁོ་གཟུངས་ཀླུ་བྱམས་དང་དཔོན་
 གཡོག་གསུམ་དམག་ཐོག་དུ་འབྱོར།¹¹ ཞེས་སོགས་གསལ་བ་ལྟ་བུ་དང་།
 སེམས་ཉིད་སྤྱུལ་སྤྱི་རྩལ་དུས་འཁྲུག་སྐབས་ཀྱི་གསུང་མགྲུར་དུ།

ཐུན་བདག་གིས་མཆོག་གསུམ་གཙུག་དུ་བཀྱར། །

མགོན་དག་ལྟ་ནམས་ལ་ཉེར་གཏད་དང་། །

མི་ཆེན་པོ་ནམས་ལ་མཐུན་འདུག་བྱས། ། ཞེས་འབྱུང་བ་དང་། དཔོན་
 ལ་ཞུ་མཁས་ཀྱིས་རང་སྤྱོད་གས་གཏོགས་དང་བཅས་པ་དཀར་ཐོན། བདག་
 རྒྱུན་བཀྱར་བཅོས་ཆེ་བ་བྱང་རུང་།¹² ཞེས་དང་། སྤྱིར་སེར་མོ་བ་ཐམས་ཅད་
 གྲ་ཆས་བྱས་ཆོག་པའི་བདག་རྒྱུན་དཔོན་རྩལ་ནན་ཆེར་ཞུས་པར། སེར་ཆས་
 བྱས་ནས་ཆོས་དང་མི་མཐུན་པའི་ལས་བྱེད་མཁན་ཆོ་ཆར་གཙོད་བྱས་པ་ཡིན།
 ཐམས་ཅད་ཀྱིས་དུར་སྤྱི་གྲོན་མི་ཆོག་པ་མིན་ཞེས་བཀའ་ཕེབས་བཟང་པོ་
 བྱང་།¹³ ཞེས་སོགས་གསལ་བ་ལྟར། ཁོང་ནམ་པས་འཆོལ་བ་ཞིན་པ་ནི་སྐབས་
 འཕྲལ་དཔོན་སྤྱོད་ཁག་གནས་ཐབས་སུ་ཀླུ་དཔོན་ཁག་ལ་བསྟན་མཁས་ངོ་སྤྲོད་
 ཞི་ཐབས་ཁོ་ནར་འབད་བྱིན་ཡོད་པ་དེ་ཡིན་ལ། ཀླུ་དཔོན་ནམས་ཀྱི་དམིགས་

ཡུལ་ནི་དགོན་སྡེ་ཁག་གཙོ་བོ་བྱས་པའི་བོད་མི་ཡོངས་རྫོགས་གཏན་མེད་བཟོ་
 རྒྱའི་ཡུགས་རྒྱུ་རིང་བོའི་ངན་འཆར་གཤོམ་གྱིན་ཡོད་པ་དེ་གཉིས་ཀྱི་བར་
 ཉེ་བལ་འགྲུངས་བྱུང་གིན་ཏུ་ཆེན་པོ་ཡོད་ཀྱང་། རྒྱལ་སྐྱོར་རོགས་འདེགས་
 གཉེར་མཁན་གྱི་དགའ་ཉེ་སྤྱོད་གོགས་དང་། ཆོ་སློག་གི་རེ་བ་བཅོལ་སའི་སྤྱོད་
 པ་ཚད་ལྡན། གཤམ་གས་བཅོས་བྱེད་པའི་ཡོན་དངུལ་རྩ་བལ་གྱི་ནད་པ་ཉམ་
 ཐག་ལ་ནད་བཅོས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་གཅིག་ཡོད་པ་ནི། ནད་ཀྱི་རྩ་བ་འདྲེམས་
 ཐབས་ལ་འབད་རྒྱ་དེ་མ་ཡིན་པར། གནས་སྐབས་བྱུག་གཟེར་གྱི་མགོ་གོན་
 ཐབས་ཀྱི་བྱུག་གཙོག་གི་སྤྱོད་ཐུན་འགའ་རེ་བསྟེན་རྒྱ་དེ་རང་ལས་གདམས་
 གསེས་མེད་པ་ལྟར། མགོ་ན་ཡུལ་ལུང་སྤྱང་སྐྱོབ་བྱེད་མཁན་གྱི་སྤྱི་གཞུང་
 མེད། སྟོབས་ལྡན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་དང་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་རང་ཡུལ་སྤྱང་
 སྐྱོབ་སྟོབས་ལྡན་བཟོ་ཐབས་ཀྱི་འཆར་གཞི་མེད། གཤམ་འོག་མི་སེར་དཀྱུས་
 མའི་ཆོ་སློག་དང་། རྒྱ་དངོས། བདེ་འཇགས་སོགས་ལ་ཁག་ཐེག་དང་འགན་
 ལེན་ཅི་ཡང་མེད་པར། དགོན་སྡེ་ཁག་གི་སྤྱོད་ཀྱང་མཆོད་རྟེན་གང་ཆེ་གང་
 མཐོ་འགྲན་ཅིང་། ལྷ་སྤྱུལ་ཁག་གི་བང་མཛོད་གང་ལྷུག་གང་རྒྱས་ཀྱི་འདྲ་
 འགོད་ཅན་ལས་མེད་པའི་ཡུལ་ལུང་དག་གི་མི་སེར་གྱི་ལས་དབང་ནི། མི་
 རབས་རེ་རེ་བཞིན་རྒྱ་དང་ཆོ་སློག་གི་འགོ་གོན་པངས་མེད་བཏང་སྟེ་བཙན་
 བོའི་རོ་སྤྱང་མི་གཉེར་མཐུ་མེད་ཡིན་པ་ང་ཚོས་ཁས་ལེན་ལོས་བྱེད། དེས་ན་
 བྱེད་བབ་དེ་དག་ནི་དཀའ་སྤྱུག་གི་སྤྱོད་ཀྱིས་ཁོས་ལམ་བཙལ་བ་ལོ་རྒྱུས་
 ཀྱི་ནག་ཉེས་སུ་བགྲང་ག་ལ་འོས་ཀྱང་། སྤྱོད་གནས་སུ་ངེས་པར་བགྲང་འོས་པར་
 ལྟམ།

བཞི་བ། ཁྱུ་དབང་བསྐལ་བཟང་ཁྱེ་མཆོའི་སྐབས་ བྱོན་པའི་མདོ་སྨད་ཀྱི་མཁས་པ།

རང་ཅག་གི་སྐྱེ་རབས་ལོ་རྒྱུས་འབྲི་སྤངས་ཀྱི་དབང་གིས་ང་ཚོས་ད་
དུང་ཁྱུ་དབང་བསྐལ་བཟང་བའི་སྐབས་ཀྱི་མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་ཅིང་སྤྲ་
བ་ལ་སྒྲི་སྒྲིམ་རྒྱལ་སྐབས་བདེ་བོ་མེད་ཀྱང་། ཁྱུ་དབང་བསྐལ་བཟང་བ་དང་
སྒྲི་སྒྲིམ་མཉམ་པའི་མདོ་སྨད་ཀྱི་མཁས་གྲུབ་སྒྲེས་ཆེན་དག་བང་བསྒྲིགས་ཏེ་
བལྟས་ན། སྐབས་དེར་མདོ་སྨད་ཀྱི་ལྗོངས་སུ་ཆོས་རིག་གི་གནས་བབ་འདི་
འདྲ་ཞིག་ཡིན་འདུག་ཨང་སྐམ་པ་འཆར་བྱ་བ་ཅིང་། དེའི་བྱུགས་ལས་མཁས་
གྲུབ་སྒྲེས་ཆེན་དེ་དག་པལ་ཆེར་ལ་རང་རང་གི་གདན་ས་དཔོན་སྡེ་དང་། དེར་
བསྐྱེན་བཀུར་བྱ་མཁན་ཀྱི་མཆོད་གཞིས་སྒྲིབ་བདག་ལྷ་སྡེ་དང་མི་སྡེར་གྲགས་
པ་རྒྱ་གང་ཆེ་རེ་ཡོད་སྐབས། སྤྱི་འགན་བབ་ཀྱི་སྐྱེ་སྤངས་བ་བཅ་བཅ་ཞིག་
ཅིང་ཀྱང་སྤྱོར་ངེས་སྐམ་ནས། གཤམ་དུ་སྐབས་དེའི་ཚོད་མེད་ཀྱི་མཁས་གྲུབ་
སྒྲིབ་ཆེན་མཆོད་པོ་དང་།

༡། ཅོ་ནེ་སྒོ་བཟང་བསྐྱེན་པའི་ཁྱུ་མཆོན།	༡༧༠༩།
༢། ཨ་ཀྱེ་སྒོ་བཟང་བསྐྱེན་པའི་ཁྱུ་མཆོན།	༡༧༡༠།༡༧༤༩
༣། ཅེ་དབྱུས་གྲགས་པ་བཟང་བོ།	༡༧༡༡།༡༧༤༥
༤། བྲག་ལྷང་ངག་དབང་མཁས་གྲུབ་ཁྱེ་མཆོ།	༡༧༡༡།༡༧༥༣
༥། ཆར་ཆ་ཤེས་རབ་དོ་རྩེ།	༡༧༡༣།༡༧༩༤

༤། ར་ཚོད་ནམ་མཁའ་སེང་གེ	༡༢༡༣།༡༢༤༠
༥། དགའ་ཁྱི་༥༩ པ་ངག་དབང་ཚེས་གཤམས།	༡༢༤༠
༦། སྒོ་མེ་གཤམས་པ་རྒྱ་མཚོ། ཁོང་གི་འབྲུངས་འདས་ལོ་ཚེ་གསལ་རྟེན་གྲང་། སྒྱི་ལོ་༡༢༠༩ ལོར་སྒོ་མེ་མཚོད་རྟེན་སྐས་དགོན་པ་བཏབ་པ་ལས་ཁོང་འཚོ་ བཞུགས་གནང་སྐབས་རོབ་ཅམ་རྟོགས་བྱུང།	
༧། ཐར་ཤུལ་ཚེས་སྒྲིང་རྒྱ་མཚོ།	༡༢༡༤།
༨༠། སྤང་ལུང་དགེ་འདུན་བསྟན་འཛིན།	༡༢༡༥།༡༢༩༠
༨༡། ལུང་སྒྱུ་རོལ་བའི་རྡོ་རྗེ།	༡༢༡༥།༡༢༤༤
༨༢། གཙུག་ཅིང་དབང་འཕྲིན་ལས།	༡༢༡༥།༡༢༩༠
༨༣། ཚེ་ཤོས་ངག་དབང་བསྟན་པ།	༡༢༡༦།
༨༤། སྤང་མོད་སྒོ་བཟང་བདེ་ཆེན།	༡༢༡༩།༡༢༩༣
༨༥། ཨ་རིག་སྒོ་བཟང་སྟན་གཤམས།	༡༢༡༩།༡༢༠༠
༨༦། དགོན་མཚོག་དམ་ཚེས་ཡར་འཕེལ།	༡༢༡༩།
༨༧། འཇམ་དབྱངས་དགོན་མཚོག་ཉི་མ།	༡༢༡༩།༡༢༤༤
༨༨། མི་ཁི་བ་སྒོ་བཟང་མཁས་མཚོག	༡༢༢༠།༡༢༩༡
༨༩། སེར་ལི་སྒོ་བཟང་མཚོག་གྲུབ།	༡༢༢༡།༡༢༢༢
༩༠། ར་ཚོད་ནམ་མཁའ་སེང་གེ	༡༢༢༡།༡༢༩༡
༩༡། དགའ་ཁྱི་༥༡ པ་ཚ་རྡོར་ངག་དབང་ཚུལ་ཁྲིམས།	༡༢༢༡།༡༢༩༡
༩༢། དགའ་ཁྱི་༥༢ པ་དཔལ་ལྷན་གཤམས་པ།	༡༢༢༣།
༩༣། གཡི་བ་རབ་བཏན་རྒྱ་མཚོ།	༡༢༢༣།༡༢༩༠
༩༤། བསོད་ནམས་གཤམས་པ།	༡༢༢༤།༡༢༤༩
༩༥། བྱང་ཆེ་སྒོ་བཟང་བསྟན་པ།	༡༢༢༤།༡༢༤༣

༡༥།	ཁྱེ་བཟང་ངག་དབང་ཐུབ་བསྟན་དབང་ཕྱག་	ཀྲ་༡༥།ཀྲ་༩༤
༡༦།	ཨ་རིག་དགེ་བཤེས་ཁྱུ་མཆོན་འོད་ཟེར།	ཀྲ་༡༥།ཀྲ་༡༠༩
༡༧།	རྩ་བམཐོད་ནམས་དབང་ཁྱུ།	ཀྲ་༡༦།ཀྲ་༩༩
༡༨།	ནི་གྲུ་དོན་ཡོད་ཁྱུ་ཁྱིམས།	ཀྲ་༡༧།
༡༩།	ཨ་རིག་སློབ་བཟང་སྦྱོན་པ།	ཀྲ་༡༧།
༢༠།	ཀུན་མཁྱེན་འཇིགས་མེད་དབང་བོ།	ཀྲ་༡༧།ཀྲ་༩༩
༢༡།	བྱང་ཆེ་སློབ་བཟང་འཕྲིན་ལས།	ཀྲ་༩༩།
༢༢།	དཔའ་རིས་ཁྱེ་ཏིག་འབས་བྱང་།	ཀྲ་༡༩།
༢༣།	སློབ་བཟང་ཐུབ་བསྟན་དགེ་ལེགས་ཁྱུ་མཆོན།	ཀྲ་༡༩།ཀྲ་༩༧
༢༤།	སློབ་བཟང་སློབ་བཟང་སློབ་ལས།	ཀྲ་༢༠།ཀྲ་༩༧
༢༥།	ཁ་དྲོན་ནང་བ་སློབ་བཟང་བསྟན་འཛིན།	ཀྲ་༢༠།ཀྲ་༩༥
༢༦།	མགོན་ཀྲུ་གྲགས་པ་ཁྱུ་མཆོན།	ཀྲ་༢༠།
༢༧།	སློབ་བཟང་བསྟན་འཛིན།	ཀྲ་༢༡།ཀྲ་༩༠
༢༨།	ཅ་ཡུས་ནམ་མཁའ་ཁྱུ་མཆོན།	ཀྲ་༢༡།ཀྲ་༩༠
༢༩།	མཛོད་དགེ་དགེ་འདུན་བཟང་བོ།	ཀྲ་༢༡།ཀྲ་༡༠༩
༣༠།	མ་ཁ་ངག་དབང་དོན་གྲུབ།	ཀྲ་༢༢།
༣༡།	ཟེ་ན་ངག་དབང་ཁྱུ་ཁྱིམས་དར་ཁྱུ།	ཀྲ་༢༢།ཀྲ་༤༧
༣༢།	གཡེར་གཤོང་དགེ་འདུན་ལྷ་གྲགས།	ཀྲ་༢༢།ཀྲ་༡༡༡
༣༣།	ཐུབ་བསྟན་སློབ་བཟང་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ།	ཀྲ་༢༢།ཀྲ་༡༠༧
༣༤།	ཨ་མཆོག་འཇམ་དབྱངས་ཐུན་ཆོགས།	ཀྲ་༢༢།ཀྲ་༡༩
༣༥།	དཔའ་རིས་དཀོན་མཆོག་བདེ་ཆེན།	ཀྲ་༢༣།ཀྲ་༤༠
༣༦།	བསེ་ངག་དབང་འཇམ་དབྱངས་བཀྲ་ཤིས།	ཀྲ་༢༣།ཀྲ་༡༡༡

598 བདེ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དུང་།

- ༤༩། ཨ་ཀྱ་ཡོངས་འཛིན་སློབ་བཟང་དོན་གྱུ་བ། ༡༧༩༧།
- ༤༩། རྫོང་དཀར་ལུང་རྟོགས་བསྟན་པའི་ཉི་མ། ༡༩༠༩།
- ༥༠། བསོད་ནམས་སྒྲུབ་བསྟན་འཛིན་ནམ་རྒྱལ། ༡༩༡༩།
- ༥༡། རྒྱ་སྤྱུག་སློབ་བཟང་དོན་གྱུ་བ། ༡༧༩༠། ༡༩༡༧།
- ༥༢། གཙང་པ་ཏ་ཏི་ཏ། ༡༧༩༠།
- ༥༣། ཤར་སྐལ་ལུན་དགེ་འདུན་འཕྲིན་ལས་རབ་རྒྱས། ༡༧༩༠། ༡༧༩༩།
- ༥༤། ཨ་རོལ་གྲགས་པ་རྒྱ་མཚོ། ༡༩༠༩།
- ༥༥། ཨ་ཀྱ་ཡོངས་འཛིན་དབྱངས་ཅན་དགའ་སློ། ༡༧༩༡།
- ༥༦། རྒྱ་དགེ་སློབ་བཟང་བཟླ་ཤིས། ༡༧༩༡། ༡༧༩༩།
- ༥༧། རྒྱལ་སྐུ་སྐལ་བཟང་ཐུབ་བསྟན། ༡༧༩༩།
- ༥༨། མཚམས་པ་སློབ་བཟང་དཀོན་མཆོག། ༡༧༩༩།
- ༥༩། དཀར་བུ་སྐལ་བཟང་ཆོས་གྲགས། ༡༧༩༩།
- ༦༠། རྩོམ་པ་སློབ་བཟང་བསྟན་པའི་ཉི་མ། ༡༧༩༩།
- ༦༡། སྐུ་ལུང་སློབ་བཟང་རྒྱལ་མཚན། ༡༧༩༩།
- ༦༢། ཆོ་འདུ་སློབ་བཟང་རྒྱ་མཚོ། ༡༧༩༩། ༡༧༩༩།
- ༦༣། རིགས་གྲ་རིགས་པའི་རལ་གྱི།
- ༦༤། གཞེས་ཏོག་དག་དབང་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཚན། འདི་བ་སྤྱི་ལོ་༡༧༩༩།
- ལོར་སྐྱེ་འབྱུང་ཁྱིམ་བཞུགས། འབྱུངས་འདས་ལོ་ཆོགས་གསལ་བའི་ཡིག་ཆ་
- མ་རྟོག་།
- ༦༥། རྒྱལ་སྐུ་དག་དབང་སྟན་གྲགས། ༡༧༩༩། ༡༩༡༩།
- ༦༦། རྒྱལ་འཁོར་དག་དབང་སྟན་ཆོགས། ༡༧༩༩།
- ༦༧། ཏོར་གཙང་འཛིན་མེད་རིགས་པའི་སེམས། ༡༧༩༩། ༡༩༡༩།

༤༥།	སྡེ་བ་འཛིགས་མེད་ལུང་རིགས་རྒྱ་མཚོ།	༡༢༤༥།༡༢༢༥༥
༤༧།	ངག་དབང་སློབ་བཟང་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཚོ།	༡༢༥༠།༡༢༧༥
༥༠།	མགོ་ན་འཛིགས་མེད་མཁས་མཚོག	༡༢༥༣།
༥༡།	ཐུར་མ་འཇམ་དབྱངས་དོན་གྲུབ།	༡༢༥༣།༡༥༧༥
༥༣།	སྟོང་སྟོར་ངག་དབང་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཚོ།	༡༢༥༥།༡༢༧༥
༥༣།	མི་ཉག་ཚུལ་ཁྲིམས་བསྟན་པའི་ཉི་མ།	༡༥༡༡༥
༥༤།	དགའ་ཁྲི་༤༤ པ་ངག་དབང་སྟན་གྲགས།	༡༢༤༤།༡༥༣༥
༥༥།	དགའ་ཁྲི་༥༣ པ་རྒྱལ་མཆོན་སེའྲེ།	༡༤༥༥།༡༢༥༤
༥༦།	ཕྱང་ལུང་གྲུབ་ཆེན།	༡༢༥༥།

དཔེ་མཆོན་དུ་བཀོད་པའི་མདོ་སྨྲད་ཀྱི་མཁས་པ་འདི་དག་ཀྱལ་
མཆོག་བསྐལ་བཟང་རྒྱ་མཐོ་དང་དུས་མཉམ་པ་ཡིན་ལ། འདི་དག་པལ་ཆེར་
ཐོག་མར་དབུས་སུ་ཕེབས་ཏེ་གདན་ས་ཆེན་པོ་ཁག་དུ་སློབ་གཉེར་མཐར་ཕྱིན་
ཏེ། ཕྱིར་མདོ་སྨྲད་ཀྱི་ལྡངས་སུ་ཕེབས་ནས་བརྟན་འགྲེལ་དོན་ཆེན་མང་དཔ་
དང་། ལྷག་པར་དགོན་ཤེ་ཆེ་ཕྱན་གྱི་བདག་པོར་གྱུར་ཏེ་ཡུལ་ལུང་ངེས་ཅན་
རེར་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་ཁ་ལོ་བསྐྱར་མཁན་གྱི་སླ་དཔོན་སྐྱེལ་ས་ལྟ་བུར་གྱུར་པ་
ཡིན་པས། མདོ་སྨྲད་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གནས་བབ་གལ་ཆེན་བརྒྱུད་ཡོད་པ་ཡིན།

མདོ་སྐད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་རྒྱལ་དབང་
བརྒྱད་པ་ནས་བཅུ་གཉིས་པའི་
སྐབས་ཀྱི་མདོ་སྐད།

དང་པོ། སྤྱི་གནས་བབ།

ལེ་ཆན་གཞན་དུ་བཤད་ཟིན་པ་ལྟར་གཞུང་ས་དཀའ་ལྷན་པོ་བྲང་
བས་རྒྱལ་བ་ཙོང་ཁ་བའི་ཆོས་རྒྱུད་ལ་བརྟེན་ནས་ཡུལ་ཁམས་ལ་མངའ་དབང་
རྒྱུར་གྱིན་ཡོད་སྐབས་གཞུང་འདི་ཉིད་བསྐྱེད་པའི་ས་བོན་གྱི་འབྲུང་ཁུངས་
མདོ་སྐད་ལ་ཐུག་ཡོད་ལ། གཞུང་ས་དཀའ་ལྷན་པོ་བྲང་འཇུགས་མཁན་གྱི་
སྟོབས་ཤུགས་ཆེ་ཤོས་ཀྱང་མདོ་སྐད་བོད་སོག་མཉམ་རྩལ་གྱིས་བཏོན་པར་མ་
ཟད། དུས་ནས་དུས་སུ་གཞུང་ལ་དཀའ་ངལ་གོད་ཆག་བྱུང་སྐབས་མདོ་སྐད་
གྱི་ཁྲ་དཔོན་དག་གིས་བྱས་རྗེས་ངེ་ལྟར་བཞག་པའི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་

ནམས། ལོ་རྒྱུས་སྤྱོད་པ་ཆོས་བཤད་དགོས་པར་སྤངས་ཡང་། བཅན་བྱུང་ནང་
གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་སོ་བྲང་བ་བརྒྱུགས་ནས་ལོ་ངོ་སྤུམ་བརྒྱ་དྲུག་ཅུ་འཁོར་
བའི་མཛད་སྒོ་དང་འབྲེལ་མཁས་པར་བཏགས་པ་མང་བོ་ཞིག་གིས་འདིའི་
སྒོར་གྱི་ཆེད་ཚཱ་བཏོན་འདུག་ཀྱང་། མདོ་སྨད་མི་དམངས་ཀྱིས་བཞག་པའི་
བྱས་རྒྱུས་སྤྱ་གཅིག་ཀྱང་བཟང་མི་འདུག་པ་དེ་བྲང་བོ་དང་བདེན་པར་བཅི་
ཐུབ་པ་མིན།

ང་ཆོས་ཐུལ་དབང་བསྐལ་བཟང་བའི་སྐབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་ཏུ་
བྱས་ན། ལེའུ་གོང་མར་གསལ་བ་ལྟར་སྐབས་དེའི་བོད་གཞུང་གིས་ཐུལ་
དབང་བསྐལ་བཟང་བ་དབྱུས་སུ་གདན་འདྲེན་བྱུ་མ་ཐུབ་པར་ལུས་ནས་ཡོད་
པ་མ་བཟོད་ནས། མདོ་སྨད་བོད་སོག་མི་དམངས་ཀྱིས་དཀའ་ངལ་བྱུང་
བསད་ཀྱིས་དབྱུས་སུ་གདན་འདྲེན་བྱས་ཀྱང་། གསེར་ཁྲི་མངའ་གསོལ་གྱི་
མཛད་སྒོའི་སྐབས་ཁོང་ནམས་ལ་མཐོང་རྒྱུ་བྱས་པའི་སྤྱིང་ནད་རྒྱ་ཐོག་ལ་
བསྐྱོར་ནས། མན་རྩའི་གོང་མ་ཡུང་གྲང་ཁྲི་ལོ་དང་བོ་སྟེ་སྟེ་ལོ་༡༧༡༩ ལོར་
མདོ་སྨད་མཆོ་སྟོན་གྱི་དཔོན་རིགས་ཆེང་མང་སྟོ་བཟང་བཏུན་འཛིན་གྱིས་
མགོ་ཁྲིད་པའི་མདོ་སྨད་བོད་སོག་མི་དམངས་ཀྱིས་མན་ཆེང་སྤྱིད་གཞུང་ལ་
ངོ་རྒྱལ་གཡུལ་འཁྲུག་བསྐྱངས་པས། རྒྱ་དམག་ཏ་ཅང་འབོར་ཆེན་བཏང་ནས་
མདོ་སྨད་བྱང་རྒྱུད་དགོན་སྟེ་གཏོར་བསྐྱེད་དང་། མི་སེར་གསོད་གཏུབ། རྒྱ་
དངོས་འཕྲོག་བཅོམ་ལ་ང་བ་བྱས་ཏེ་བོད་སོག་གི་དམག་དཔུང་པམ་ཉེས་སུ་
བཏང་མཐར། ཡུང་གྲང་ཁྲི་ལོ་གསུམ་པ་སྟེ་སྟེ་ལོ་༡༧༡༩ ལོར་མདོ་སྨད་ཟི་ལིང་
དུ་གོང་མའི་རྒྱ་ཆ་བཞུགས་བན་བཏང་བ་ནས། རིམ་གྱིས་མདོ་སྨད་བྱང་རྒྱུད་
ཀྱི་ཁོ་ཆང་དང་དམར་གཅོང་། བཀའ་མ་ལོག་སོགས་སུ་རྒྱ་མི་གནས་སྟོབྱེ་བྱེད་
མགོ་བཅུམས། ཡུང་གྲང་ཁྲི་ལོ་ལྔ་བ་སྟེ་སྟེ་ལོ་༡༧༡༧ ལོར་བོད་གཞུང་གི་བཀའ་

སྒོན་དཔོན་པ་དང་། ལུམ་པ་བ། སྐར་ར་བ་གསུམ་གྱིས་བཀའ་སྒོན་དཔོན་ཆེ་
སྐར་དཔོན་པ་གསེད་བཏང་ནས་ཟིང་འབྲུག་ལངས་པས། སོ་ལྷ་བ་བསོད་
ནམས་སྟོབས་རྒྱལ་གྱིས་དཔལ་སྐར་གསུམ་ལ་ཁ་གཏད་བྱས་པས་དབུས་
གཙང་ལ་ནང་འབྲུག་ལངས་ཤིང་། རྒྱལ་བ་པཎ་ཆེན་རྣམ་གཉིས་གྱིས་གཙོས་
དགའ་ལྷན་གྱི་བ་སོགས་གདན་སའི་མཁན་འབྲས་མཉམ་རུབ་གྱིས་བར་
ཆིངས་འདུམ་སྒྲིག་བཞུགས་ཀྱང་། སོ་ལྷ་བསོད་སྟོབས་གྱིས་མན་རྩའི་གཞུང་
ལ་དཔུང་རོགས་བཅོལ་ཏེ་རྒྱལ་བ་ཡབ་སྐུ་གྱི་གཟུ་ཆིངས་ཁས་ལེན་མ་བྱས་
པར་མ་ཟད། རྒྱལ་དབང་མཆོག་དང་དབུས་ཕྱོགས་ནས་བྱང་བདེན་གནང་
མེད་ཚུལ་བསྟན་དེ་པོ་དུ་ལའི་མཐའ་བཞི་གཙང་དམག་གིས་བསྐྱོར་ཏེ་རྒྱལ་
བའི་སྐུ་ཕྱུ་ལའང་ཉེན་ཁ་ཆེན་པོ་བཟོས། དེའི་མཇུག་འབྲས་ལ་མན་རྩའི་གཞུང་
གིས་གོ་སྐབས་དམ་འཛིན་གྱིས་དམག་དཔུང་དང་དཔོན་རིགས་བཏང་སྟེ། སྤྱི་
ལོ་༡༡༣༧ ལོར་ལྷ་སར་སྟོད་པའི་མན་རྩའི་མཇུག་ཆབ་ཨམ་བན་བཅུགས་
འདུག་པ་སྟེ། མདོ་དོན་མདོ་སྨད་ཟིང་ལིང་དུ་བཅུགས་པའི་ཨན་རྟན་དང་
ལྷ་སའི་ཨམ་བན་གཉིས་ལོ་སྤྱི་རྒྱུ་ལ་བཅུགས་པ་ཡིན་ནོ།

གནས་ཚུལ་འདི་དག་གི་ཐོག་ནས་དེ་སྐབས་ནས་བོད་འདི་ཅད་དེ་རྒྱ་
འོག་ཡིན་པའི་སྐབས་བྱེད་སྲུང་གྱི་གཏོང་མི་ཐུབ་ཀྱང་། སྐབས་དེ་ཤིང་ནས་
མདོ་སྨད་ཅམ་མ་ཟད། བོད་དབུས་གཞུང་གི་སྤྱི་དོན་གྱི་ལས་ཀ་ཆེ་གས་དང་།
རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱི་དོན་འཛིན་ཁྲི་གསལ་སོགས་གང་ཅིར་བོད་རང་གིས་ཐག་
གཙོད་གཙང་མ་ཞིག་བྱེད་མི་ཐུབ་པར། ཨན་རྟན་སོགས་མན་རྩའི་གྲིབ་
གཟུགས་ཤིག་ལུས་དང་གྲིབ་མ་བཞིན་འགྲོགས་འདུག་པ་སྐབས་དེའི་བོད་ཀྱི་
ལོ་རྒྱུས་དང་སྤྱི་མཁའ་གི་རྣམ་ཐར་སོགས་ལ་བལྟས་ན་གསལ་བོ་ཡིན།

ང་ཚོས་དེ་སྐབས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་གསལ་བོར་རྟོགས་ཆེད་རྒྱལ་དབང་

བསྐལ་བཟང་བའི་མཛའ་བཤེས་གཅིག་པུར་ལྟར་པ་མདོ་སྨད་ཀྱི་སྤྲུལ་ལྷ་ལྟར་
སྐྱེ་ཡབ་སྐུས་ཀྱི་མཛའ་རབས་དང་བསྐྱར་ནས་བལྟས་ཆོ། རྟེན་སྤྲུལ་སངས་རྒྱུས་
རྒྱ་མཚོས།

འདི་ཉིན་མཚོ་ཁ་ནས་དཔོན་སྤྱིས་བཏང་བའི་རྟ་ལམ་མི་དཔོན་པ་
འབྱོར་བ་དུར་ཐའི་ངི་དང་ཨེར་ཏེ་ན་ཏོང་ངི་སོགས་རྒྱར་ཐེབས་
དགོས་པ་གོང་མའི་བཀའ་ནན་ཆེ་ཞིང་། ལྷ་སྐྱེ་སྐྱེས་ཀྱང་མ་
ཐེབས་ན་གཞུང་བསྟན་ལར་རྒྱར་ལེགས་པོ་མི་ཡོང་ཚུལ་བྱུང་བས།
ཞེས་གསལ་བ་ལྟར།

ཐོད་གཞུང་བསྟན་ལ་རྒྱུ་ཆེད་ལྷ་སྐྱེ་སྐྱེས་ཀྱི་གཞིས་པ་རྒྱ་དབང་
ཚོས་ལྟན་དང་། སྤུ་བཀའ་སྐྱེ་སྐྱེས་ཀྱི་གཞིས་པ་རྒྱ་དབང་ཚོས་ཀྱི་རྒྱ་མཚོ་རྣམ་
གཞིས་གོང་མས་གདན་འདྲེན་བྱས་ཏེ་ཐེ་ཅིན་དུ་ཐེབས་ནས་དབུ་སྤྲུལ་གནང་
ཞིང་། ཁོང་རྣམ་གཞིས་རྒྱ་ཡུལ་དུ་ཐེབས་ལུགས་ཀྱང་ཐོད་གཞུང་གིས་མན་
རྩའི་གོང་མའི་བཀའ་ལྱང་སྒྲིག་མ་སྤུངས་ནས་མངགས་གཏོང་གནང་བ་ཞིག་
ལས། ཁོང་རྣམ་པ་རྒྱ་ལ་སྤྲུགས་སྤང་གཤེན་དྲགས་ནས། མཛོ་ཙྴ་ཁང་ནང་
འཛངས་པ་ལྟ་བུ་ནི་མིན་ཞིང་། མན་རྩའི་གོང་མས་དངོས་གནས་ཚོས་ཉམས་
ལེན་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པའམ་སྤྲིད་དོན་ལ་དམིགས་པ་གང་ཡིན་མི་ཤེས་ཀྱང་། ཁོ་
རང་ལ་དགོས་པའི་ཐོད་ཀྱི་སྤྲུལ་ལ་ཞིག་གི་ཐོག་ལ་མཛུ་གུ་བཙུགས་ཟིན་ནས་
སྤྲུལ་ཀྱང་བསྒྲིག་མི་བྱས་པའི་གནས་སྤངས་ཤིག་མངོན་པ་དེ་ནི་སྐབས་དེའི་
ཐོད་རང་གི་སྤྲིད་དོན་ལ་འཁོས་ཏེ་ཅང་ཞན་པའི་རྟགས་མཚན་ཡིན་ལ། ཕྱིས་
ཀྱི་ལྷ་སྐྱེ་སྐྱེས་ཀྱི་གསུམ་པ་རོལ་བའི་རྩི་རྟ་བུ་ལ་མཚོན་ནའང་། རྒྱ་ཡོས་
དུས་འཁྲུག་སྐབས་དགོན་པ་རྒྱ་དམག་གིས་བསྐྱོད་ཀྱི་རྒྱས་པས། དགོན་
པའི་སྤྲུལ་ལ་ཞིག་དང་མཉམ་དུ་གྲོག་རོང་དང་ནགས་གསེང་དུ་གཤེན་

ནས་སང་འཆི་གནང་ས་འཆི་རི་སྐབས་གོང་མས་འབོད་པ་མངགས་ཏེ་རང་ལོ་
 བརྩ་གསུམ་སོན་ཅིང་གི་བྱིས་པའི་དུས་སུ་རྒྱ་གཞིར་ལ་ཁྱིད་ཅིང་། སྐྱེ་ཆེ་ཤིལ་
 བོ་རྒྱ་ཡུལ་ནས་རྫོགས་པ་ཡིན་ཀྱང་། དུས་ནས་དུས་སུ་སྐྱེ་སོག་ལ་ལྟོས་པ་མེད་
 པར་བོད་བསྟན་སྲིད་ལ་སྤྲོད་པའི་བྱག་ལས་རྒྱབས་པོ་ཆེ་ཞེ་ཅིག་ལས། བོད་
 བསྟན་སྲིད་ཀྱི་མཆན་ཤས་སུ་འགོ་བཞེག་གནང་མེད་པ་ལོ་རྒྱུས་དང་རྣམ་ཐར་
 དག་ལ་བལྟས་ན་གསལ་བོ་ཡིན་པ་དཔེར་ན། བོ་ལྷ་ཐེ་ངེས་རྒྱལ་དབང་བསྐལ་
 བཟང་རྒྱ་མཚོ་མཚོག་ལ་ལོག་མཐོང་བྱུང་གསོད་དང་སུན་གཙོར་བྱས་ནས།
 རྒྱལ་ས་ལྷ་སར་བཞུགས་བཟོ་མ་བདེ་བས་ལོ་ངོ་དུ་མའི་རིང་ཁམས་མགར་
 ཐར་སོགས་སུ་འབྱམས་དགོས་བྱུང་སྐབས། ལྷང་སྐྱེ་རོལ་ངོར་དབུས་ཐེབས་
 དང་བོའི་སྐབས་དབུས་སུ་གདན་ཞུས་ཀྱི་གསེར་ཁྲིར་བསྐྱར་འགོད་བྱས་པ་
 དང་། བོ་ལྷ་ཐེ་བྱུ་ལེ་པ་ཐུར་འཁྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱིས་རྒྱལ་དབང་རིན་པོ་
 ཆེ་དང་། ཐུར་སྤྱོད་བྱམས་པ་རིན་པོ་ཆེ་སོགས་ལ་བརྟམས་བཙོར་དང་། ལྷ་སྤྱོད་
 མན་རྩའི་དཔོན་རིགས་འགའ་ཞིག་ལ་ངོ་སྤོས་བྱས་འབྲས་སུ། གོང་མས་དཔུང་
 དམག་བཏང་ནས་བོད་ཡུལ་མན་ན་ཏེ་ལྷ་སར་རྒྱ་མཁར་ཆེན་པོ་ཞིག་བཙུགས་
 བས། བོད་འབངས་ཀྱི་མགོ་ཤེས་པའི་ཙོང་དུ་ཞིག་དང་། དམག་དཔོན་ཐེས་
 ཏུ་དམག་མི་ཁྲི་ཕྱག་དང་བཅས་པ་བཞག དཔུ་ཁལ་སྤྱད་པ་དང་ཁྲིམས་
 གཙོད་པའི་དཔོན་པོ་ཏོན་བཀྱན། གི་ཤུ། གི་ཞན་སོགས་བསྐོས་ནས་བོད་ཀྱི་
 བྱ་བ་ཆེ་ཆུང་གང་ཡོད་རྒྱ་དཔོན་ཁོ་ནས་ཤེས་པ་ཞིག་བྱེད་རྒྱུའི་བཀའ་གཏམ་
 བསྐྱགས་སྐབས། ལྷང་སྐྱེ་རིན་པོ་ཆེས་ཤུས་ལོ་ས་ལ་བརྩམས་ཏེ། བོད་གངས་
 ཅན་གྱི་ལྗོངས་བསྟན་པའི་འབྱུང་ཁུངས་ཡིན་པ་དང་། གོང་མ་ཁྱིད་ཀྱི་རྒྱད་
 པ་བསྟན་པ་དད་གྱས་ཆེ་ཆུལ། རྒྱ་དམག་གིས་བོད་ལ་དབང་བསྐྱར་ན་བསྟན་
 པ་ཉམས་དམས་སུ་འགོ་རྒྱ་ཉག་ཅིག་ཡིན་པ་སོགས་ཞུ་བསྐལ་མཐའ་ནན་

གནང་བས་བཀག་འགོག་བྱེད་ཐུབ་པ་སོགས་ལ་གཞིགས་ན།² རང་ཅག་གི་
ལོ་རྒྱུས་སྤྱོད་ཆོས་བསྟུགས་བརྗོད་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བའི་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་
མཛད་རྗེས་ཀྱང་འདི་འདྲ་ལས་ལྷག་པ་ཅི་ཡོད་ང་ཚོས་ཤེས་གསལ་མ་ཡིན་ནམ།

ཕྱིས་ཀྱལ་དབང་བསྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་དགོངས་པ་རྒྱགས་ནས་གོང་
མའི་བཀའ་མངགས་ལྟར་ལྷང་སྐྱུ་རོལ་བའི་དོན་རྒྱུས་ཐེབས་གཉིས་པའི་
སྐབས། མན་ཆེན་གོང་མས་ལྷང་སྐྱུ་རིན་པོ་ཆེ་ལ་གོང་མའི་ཆེ་མཐོང་བསྐྱེད་
ཕྱིར་བོད་ཀྱི་སྤྱོད་ཆོས་ལའང་གྲས་ཕྱག་འཆལ་མི་ཆོག་པ་དང་། ཀྱལ་བའི་ཡང་
སྤྱོད་ལྷང་སྐྱུ་རིན་པོ་ཆེ་གཅིག་པུས་ངོས་འཛིན་བྱེད་རྒྱ་བཅས་ཁྲིམས་བཅད་
གཉིས་བཞག་ཀྱང་། ལྷང་སྐྱུ་རིན་པོ་དབྱུས་སུ་ཐེབས་ནས་བོད་གཞུང་གིས་
ཐེབས་བསུའི་གསོལ་སྟོན་བཞུགས་གཤམ་སྐབས། ཨམ་བན་གཉིས་གཤམ་མགོ་
ལ་བཞག་ཅིང་། ཀྱལ་ཆབ་དེ་མོ་རིན་པོ་ཆེ་ཨམ་བན་གཉིས་ཀྱི་འཕྲོ་ལ་ཁྲི་རྒྱུང་
དམའ་མོ་ཞིག་ཏུ་བཞུགས་སོལ་ཡོད་པ་ལ། ལྷང་སྐྱུ་རིན་པོ་ཆེས་ཀྱལ་ཆབ་ལ་
རྒྱ་བོད་ཀྱི་དཔོན་རིགས་ཚོས་མཐོང་བཟོས་མི་ཆེ་བ་མ་བཟོད་ནས། ཀྱལ་
དབང་མཚོག་གི་སྐྱེད་ལ་ཅི་བྱུང་ན་ཡང་སྐྱོན་མི་འདུག་དགོངས་ནས་ཐོག་
མར་ཀྱལ་ཆབ་དང་མཇལ་སྐབས། ལམ་སང་ཆེབས་བཤོལ་ཏེ་ཕྱག་སྐུལ་བས།
ཀྱལ་ཆབ་ཀྱིས་ཀྱང་སྐབས་འཕར་ལ་ཚུར་ཕྱག་སྐུལ་བས་མཉམ་ཕྱག་
དང་མཇལ་དར་ཅེ་སྤྱོད་བྱུང་། དེ་ནས་བཟུང་ཀྱལ་ཆབ་ཀྱི་དབྱུ་འཕར་མཐོ་
རུ་ཕྱིན་པ་ཡིན། འདི་ལ་ཐུབ་བཀའ་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མས་སྟོན་ཆོག་གནང་བ་ནི།
“མཛད་པའི་ཆ་སྤྱོད་འདི་ཅམ་ཡང་གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་པོ་བྲང་བའི་བསྟན་
སྤྱོད་ཀྱི་གསོས་སྟན་དམ་པར་གྱུར་ཏོ།”³ ཞེས་གསུངས་པ་ཤིན་ཏུ་མད་པའི་
གཏམ་ཡིན། འོན་ཀྱང་ལྷང་སྐྱུ་རིན་པོ་ཆེ་ཁོང་སྒྲེར་ངོས་ནས་གོང་མའི་བཀའ་
དང་བོད་འགལ་ཞིང་། ཀྱལ་བའི་ཡང་སྤྱོད་ངོས་འཛིན་ཞུ་རྒྱུ་གཙང་དུ་

ཐེབས་ནས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེར་སྤུལ་ཅིང་། ཕྱིས་ཡང་གྲིད་དོགས་གནས་གསུམ་བྱུང་བ་ལ་སྐྱེ་ཉེན་ཁག་དང་བྲམ་སྤུལ་འགའ་ཞིག་གིས་ཕྱོགས་འཐེན་བྱས་ཏེ་གཞི་གཅིག་ཏུ་འབབ་མ་ཐུབ་པའི་རྟོག་བྱུང་སྐབས་ཀྱང་། འོས་སྤུལ་དེ་གསུམ་ལས་གང་ལེགས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེར་དང་གིས་ཐུགས་བརྟག་གནང་བ་རང་གཞི་ལ་འདོག་རྒྱུའི་སྤུལ་མ་ཞུ་མཁན་ཡང་ལྷང་སྐྱེ་རིན་པོ་ཆེ་ཉིད་ཡིན་པས། དེ་ལྟགས་ལམ་སྟོངས་བྱུང་བ་ཡིན་ཡང་། ཁོང་སྒྲེར་ངོས་ནས་གོང་མའི་བཀའ་བཅད་གཉིས་པ་དང་ཡང་འགལ་བས། ཕྱིར་ཤེ་ཅིན་དུ་ཐེབས་ནས་གོང་མས་བཀའ་ཆད་ཕོག་སྟེ། སྤྱིར་བྱོད་གྱི་ཉེས་པ་འདི་སྟོག་ཆད་ཡིན་ཀྱང་། ངས་བྱོད་གྱི་ཙ་ནས་མདོ་སྟགས་གྱི་ཆོས་མང་བོ་ཞུས་པས་སྤྲ་མར་གྱུར་པ་ཡིན་སྟབས་སྟོག་ཕོག་དུ་མི་གཏོང་བར། གནམ་བདེ་སྐྱོ་མོ་ཆེའི་མདུན། མི་ཆོགས་བརྒྱ་འབྲུལ་སྟོང་འབྲུལ་གྱི་མཐོང་སར། དུག་ཐལ་མོ་སྒྱུར་ཅིང་། དུས་མོ་ས་ལ་བརྩུགས་ནས་ཉིན་གསུམ་ལ་སྟོན་བརྩུག་འདུག འདིའི་སྐོར་དཔྱད་གེ་བསམ་གཏན་གྱི་བོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱན་དགའི་མེ་ལོང་མཆོ་སྟོན་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༡༤༤ དུ་གསལ་ཞིང་། བདེ་སྐྱད་ཆོས་འབྱུང་ལྗེ་ལི་དཔར་མ་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༩༧ དུ་འང་གསལ་བ་ཡིན་ནོ།།

ཡང་གོང་མས་བོད་ཡུལ་ཙམ་མ་བཟད་སོག་ཡུལ་དང་བཅས་པ་དགེ་ལུགས་པར་བསྒྱུར་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་བཤད་པ་ལ། ལྷང་སྐྱེ་རིན་པོ་ཆེས་ཐབས་མཁས་གྱིས་བོད་གྱི་ཆོས་རྒྱུད་རེ་རེར་རང་གི་ལྟ་སྟོན་སྟོན་གསུམ་གྱི་ནམ་གཞག་ཡོད་པ་དང་། བཞེད་སྟོལ་འགའ་རེ་ལས་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་པས། ཐམས་ཅད་གཅིག་བཟོས་ན་འགལ་མིན་རྒྱ་མཚན་དང་སྟགས་ནས་ཞུས་པས། སྤར་སྤུས་རང་འཇགས་སུ་གནས་ཐུབ་པ་བྱུང་བའང་རྗེ་འདི་བའི་བཀའ་དྲིན་ཡིན་ལ། རྒྱ་མཚན་དེའི་ཕྱིར་མཁས་དབང་ཆེ་ཏན་ཞབས་བྱུང་བའི་སྟོན་ངག་སྤྱི་

དོན་དུ། དོན་རྒྱུ་སོ་ལྟེ་བཅུ་དགུ་བ་རྒྱུ་ཆེ་བའི་རྒྱུ་གྱི་ནང་གསེས་བསམ་
 པ་རྒྱུ་ཆེ་བའི་དཔེར་བཞིན་དུ། ཞོང་མ་ཆན་ལུང་ལ་བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་ཡོངས་
 རྒྱུ་ཆེ་བའི་ལུགས་པར་བསྐྱར་རྒྱུ་ཆེ་བསམ་སྟེ་ཡོད་པ་ལ། ལྷང་སྐྱ་རིན་པོ་ཆེས་
 རང་འདུགས་སུ་གནས་ཐབས་གནང་བའི་ལོ་རྒྱུས་དང་སྐྱར་བ་ཡིན་ལ། འདི་
 བསམ་པ་རྒྱུ་ཆེ་བ་ལ་འགོ་ཚུལ་ཡང་། རྒྱ་ནག་གོང་མས་རྒྱབ་སྐྱོར་ལྟ་བུ་པར་
 ཟད། དེང་སང་གཅིག་འོག་ལ་གཅིག་འདུག་ཐབས་ལ་ག་ཐང་དུ་འབད་པའི་
 གནས་ཚུལ་ཏུ་ཅག་གི་མིག་མདུན་ན་གསལ་སྟབས། ལྷང་སྐྱ་ཁོང་གི་དགོ་
 ལུགས་པ་བཀུས་ན་མི་དག་པའི་ཆད་ལྟ་བུ་ཡིན་མོད། ཆོས་རྒྱུད་ཡོད་ཆད་དགོ་
 ལུགས་པར་བསྐྱར་རྒྱུ་ཆེ་བའི་ལོ་རྒྱུས་མ་གནང་བས་སོ།།

དེས་ན་ལྷང་སྐྱ་རོལ་བའི་རྩོམ་མི་ཆེ་རྒྱུ་ལུ་ནས་བསྐྱལ་བ་དང་པོ་
 ལྟ་བུ་ལོ་ན་མས་སྟོབས་རྒྱུ་ཆེ་བའི་མི་ཆེ་ལྟ་སའི་པོ་བྱང་པོ་དུ་ལའི་ནང་ནས་
 བསྐྱལ་བ་གཉིས་ལས། གང་གིས་བོད་བཟན་སྲིད་ལ་རྒྱུ་ཆེ་བའི་ཐབས་བཀུགས་
 ཡོད་མེད་ལ་བཟགས་ནས་ཆད་གཞལ་ན་ལེགས་པར་སྤང་། སྤུ་བཀུན་ཆོས་
 ཀྱི་ཉི་མ་ཡང་གོང་མའི་བཀའ་ལྟོག་པའི་ནུས་པ་མ་བྱུང་ནས་རྒྱུ་ཆེ་བའི་པོ་བྱང་དུ་
 ཐེབས་དགོས་བྱུང་ཡང་། ལྷང་སྐྱ་རིན་པོ་ཆེ་དབུས་ཐེབས་གཉིས་པའི་སྐབས་
 རྒྱབས་འདུག་ཞུ་སྟེ་གཙོ་བོ་ནི། རྒྱ་སྤང་གོང་མ་མན་རྒྱ་གོང་མའི་དབུ་མ་
 གནང་བའི་སྟབས་བྱས་ནས། རྒྱ་ལུ་དུ་ཡོད་དགོས་སྟོར་སྤང་སྟོང་བྱུང་ན་
 དེ་བསྐྱོག་ཐབས་ལ་འབད་རྒྱ་གཅིག་གི་ཡིན་ལ། ཕྱིས་པེ་ཅིན་དུ་མི་ཐེབས་
 མཐུ་མེད་བྱུང་ནས་ཀྱང་། ལྷང་སྐྱ་རིན་པོ་ཆེས་མགོ་འདྲེན་རེ་གནང་ནས་
 བཞོལ་ཐབས་ཞི་འགྲིག་དགོངས་ཏེ་ཐོག་མར་གསང་སྟབས་ཀྱིས་ལྷང་སྐྱ་རིན་
 པོ་ཆེར་མཇལ་བཅར་དང་འབྲེལ། སྤར་རྒྱ་ཐེབས་མི་དགོས་པའི་རྒྱབས་འདུག་
 ཞུས་སྟོར་གྱི་ལུས་བགྲངས་འདུག་པ་དང་།

བོད་ཡུལ་རྗེང་རྒྱང་གཙང་ཞིང་ཉམས་དགའ་བར། །

རང་འདོད་བཀ་ཡངས་སྐྱབ་པའི་ཉེའུ་ཆུང་བདག །

ལས་ཀྱི་ལྷགས་ཀྱས་དངས་ཏེ་རྒྱ་ཐང་གི།

གཞན་དབང་གི་ཚན་ནང་དུ་འབྱེད་པར་གྱུར། ། ཅེས་གསུངས་
འདུག་པ་ལ་གཟེགས་ན་རྒྱ་ཁོག་ལ་ཕེབས་རྒྱའི་ཐུགས་བཞེད་ཡོད་ཅིང་གསལ་
བོར་ཤེས་ཤིང་། ལྷང་རྒྱ་རོལ་རྟོར་གྱིས་ཀྱང་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེར། “ད་རེས་
ཀྱི་མི་ཆོ་འདི་གོང་མའི་སྲིད་རྒྱུང་དང་འབྲེལ་བའི་བྱ་བཞག་སྣ་ཆོགས་འདིས་
གཏིང་ནས་ཡིད་སྲུབ་ཡོད་པ་ལ།⁴” ཞེས་གསུངས་འདུག་པ་དང་། ཐུའུ་བཀའ་
རིན་པོ་ཆེར་སྐུན་གཞི་ཞིག་སོགས་པ་དང་བསྐུན་ནས་གོང་མའི་སོ་བྱང་དུ་སྡོད་
མི་དགོས་པར་པ་ཡུལ་མདོ་སྤང་དུ་ཕེབས་ཐུབ་པ་བྱུང་བ་ལ་ལྷང་རྒྱ་རིན་པོ་
ཆེ་སྐྱོན་པ་ཤོར་བ། ལྷང་རྒྱ་རིན་པོ་ཆེས་དབུ་མ་ནས་ཅ་དགོངས་ཞུ་དགོས་
དགོངས་ནས་འབད་བཅོམ་བྱས་ཀྱང་། ལོ་ངོ་བཞི་ལྷག་ལ་སྡོད་ཞུའི་གོ་སྐབས་
མ་རག་པ་སོགས་ལ་བལྟས་ན་ཤེས་རྒྱུ་མང་བོ་ཡོད་ལ། ལྷང་རྒྱ་ཐུའུ་བཀའ་རྩམ་
གཞིས་རྒྱ་ནས་བཞུགས་པས་མ་འགྲིག་པ་དང་། རྒྱ་ཐོབ་བྱུང་བས་མ་འགྲིག་
པར་བསྐྱད་མཁན་བྱུང་ན། དུས་རབས་བརྒྱ་གསུམ་པ་ནས་བོད་ཀྱི་སྤྲ་ཆེན་
པལ་ཆེར་གྱིས་རྒྱ་སོག་གི་རྒྱལ་བོ་དག་ལས་ཐོབ་དང་ཐམ་ག་ཅི་སྤངས་དང་།
ལས་གནས་དེ་དག་ལ་འདུག་སྡོད་མི་ཅི་འདྲ་ཡིན་པ། དེས་བོད་བསྐུན་སྲིད་
ལ་ཕན་གཞིན་ཅི་བྱས་སོགས་ཤིན་ཏུ་ནས་གསལ་ཞིང་རྒྱས་པ་འཆད་ཆོག་ཆོག་
དུ་ཡོད་པ་ཡིན་ནོ།

ལྷག་པར་དུ་གལ་མེད་མཆོད་རྒྱུ་རྣམས་པའི་རྟོ་རྩེ་འདི་བ་པེ་ཅིན་མན་རྩའི་
གོང་མའི་ཕོ་བྲང་དུ་མེད་པ་ཡིན་ན། ཕོ་ལྷ་བས་མན་རྩའི་དཔོན་རན་འགའ་
རེ་རྒྱབ་དུ་བྱེད་ཏེ། རྒྱལ་དབང་མཆོག་གི་སྐྱོ་ཆེ་མཐའ་འཁྱོལ་རྒྱ་ཤིན་དུ་དཀའ་

བའི་གནས་ཡིན་ཀྱང་། གཅིག་ནས་ཀྱལ་དབང་མཆོག་དང་ལྷང་སྐྱུ་རིན་པོ་
ཆེ་ནས་པ་གཉིས་རིགས་པའི་ལམ་ནས་པན་ཚུན་ཡིད་ཆེས་བརྟེས་པའི་མངའ་
བཤེས་སུ་གྱུར་པ་དང་། གཉིས་ནས་ལྷང་སྐྱུ་རིན་པོ་ཆེའི་མཁས་བཙུན་བཟང་
གསུམ་གྱི་མཁུན་ཡོན་དང་། ཆོས་འདིག་རྟེན་གཉིས་ལ་གཟིགས་ཀྱི་ཡངས་
པའི་གཟི་བརྗིད་ཀྱིས་མན་རྩའི་གོང་མར་དོན་གྱིས་སྤངས་འདྲིན་གང་འཆམ་
གནང་ཐུབ་ཀྱིན་ཡོད་པའི་གནས་སྤངས་འོག པོ་ལྟ་འདིགས་ནས་ཀྱལ་དབང་
མཆོག་གི་སྤྱི་དོན་གྱི་དབང་ཆ་པལ་ཆེར་འཕྲོགས་པ་ཅམ་ལས། སྐྱུ་སྟོག་ལ་
གནོད་སྐྱོན་བཟོ་བའི་སློ་སློབས་མ་འདང་བ་བཅས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་འག་ཏུ་
གསལ་བ་ཡིན་ནོ།།

ཀྱལ་དབང་བསྐལ་བཟང་བ་དགོངས་པ་རྫོགས་ནས་བཀའ་སློན་
ནམས་དང་། སྐྱུ་བཅར་ཁག གདན་ས་གསུམ་གྱི་མཁན་ལས། རྩང་ཡིག་སེར་
སྐྱུ་སྟོགས་ཤོས་བསྐྱར་བྱས་ཏེ་སྤྱི་མོས་བྱུང་དོན་ལྟར། དེ་མོ་སྐྱུ་སྐྱུ་དབང་
འདམ་དཔལ་བདེ་ལེགས་ཀྱི་མཆོ་ལ། རོ་མོན་ཏན་གྱི་ཆོ་ལོ་དང་བཅས་ཀྱལ་
ཆ་བ་ཏུ་བསྐྱོས་ཀྱང་། གོང་འཁོད་ལྟར་དེ་མོ་བ་ནི་སྐྱུ་ལ་དཀྱུས་མ་ཀྱལ་བའི་
ཀྱལ་ཆ་བ་ཏུ་བཞུགས་པ་ཐེངས་དང་བོ་ཡིན་སྟབས་ལྷང་སྐྱུ་རིན་པོ་ཆེ་དབུས་
སུ་མ་ཐེབས་བར། མན་རྩའི་ཨམ་བན་གཉིས་དང་བོད་ཀྱི་བཀའ་སློན་ཆོས་
མཐོང་བཟོས་རྒྱུ་ཡང་། ཁོང་ཐུགས་གཤིས་འདམ་པས་མི་དྲག་ནམས་ལ་
སྤངས་འདྲིན་ནན་མོ་མ་གནང་བར་གང་འདོད་ཏུ་བཞག་པས། ཀྱལ་ཆ་བ་
ཀྱི་ལས་གནས་ལ་བར་ཆད་མ་བྱུང་བར། ཀྱལ་བོའི་མཆན་གནས་བཞེས་
བཞེན་ལོ་༡༡ ཕྱིན་ཏེ་སྤྱི་ལོ་༡༢༢༢ ལོའི་ལྷ་༡ ཆོས་༡༩ ཉིན་དགོངས་པ་རྫོགས།

གཉིས་པ། བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚུང་ཨ་མ་དོ་
ཆ་དོར་བའི་སྐབས།

[illegible]

དོར་ངག་དབང་ཚུལ་ཁྲིམས་འདི་བ་རྒྱལ་ཚབ་དུ་བསྐྱོས་པ་བཞིན། མན་རྩའི་
གོང་མས་ཞལ་བཞེས་ཐོབ་སྟེ་སྟེ་ལོ་༡༧༧༧ ལོའི་ཟླ་༧ ཞེས་པའི་ཉིན་ལྷ་ལྷན་དུ་
ཕེབས་འབྱོར་གྱིས་བོད་གཞུང་གིས་ནོ་མོན་ཏན་གྱི་ཆོ་ལོ་དང་བཅས་བོད་ཀྱི་
སྲིད་སྐྱོང་གི་འགན་བཞེས། དེའི་ཕྱི་ལོ་སྟེ་ལོ་༡༧༧༩ ལོར་དགའ་ལྷན་ཁྲིར་
བཞུགས་ནས་ལོ་ངོ་བདུན་རིང་བསྐྱུངས། ཁོང་གིས་ལོ་ངོ་བཅུའི་རིང་བོད་
ཀྱི་རྒྱལ་སྲིད་བསྐྱུངས་སྐབས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས་སོགས་སུ་
བཀོད་པ་ནི།

སྲིད་སྐྱོང་ཆེ་སྟོན་སྤྱིར་བཏོན་ཆེན་མོ་མཉན་འདི་ཆོས་སྲིད་ཡོངས་ལ་
མཁུན་པ་རྒྱས་ཤིང་། ལས་དོན་ཆེ་ཆུང་གང་ལའང་ཐེ་ཆོམ་མེད་པར་
འཕྲལ་འཕྲལ་ཐག་གཅོད་དང་། རང་བཞིན་དང་བོར་སྲོང་བ་དང་།
བཀའ་ཤག་གིས་མཆོན་གཞུང་གི་ཞབས་འབྲིང་ནམས་ལ་བྱས་བྱུང་
ནམ་དུ་བྱེ་ཐོན་ཞིང་། རྒྱན་དུ་བཀའ་བཀྱོན་སོགས་དྲག་ཤུལ་ཆེ་བ།
ལྷག་པར་ཁོང་པེ་ཅིན་དུ་བཞུགས་སྐྱོང་ཐོག་གོང་མས་ཀྱང་
གཟིགས་བསྐྱུངས་ཆེ་ལ། ལྷང་སྐྱོད་ཐོག་ཐུས་གཅོས། ནང་གི་དཔོན་
རིགས་ཆེ་ཁག་ནམས་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་སྐབས་ཀྱིས་བོད་ནང་
སྟོད་པའི་མན་རྩའི་ཨམ་བན་གྱིས་གཙོས་ཞི་དྲག་དཔོན་རིགས་
ནམས་ལ་སྦྱིར་སྐྱུངས་མཛད་སྟོན་དང་། གཟིགས་མོ། སྟོན་སྲིད་སོགས་
ལ་མཐུན་ལམ་མཁོན་འབོད་ཅམ་ལས། ཆབ་སྲིད་ལ་ཐེ་བྱས་བྱེད་
རྒྱ་པར་བཞག་ མི་མེར་རྒྱབ་གསུམ་དང་། རྒྱས་སྟོས་སོགས་གཏན་
ནས་བྱེད་ས་མེད་པའི་མཐོང་ཆུང་གཉའ་གཞོན་གནང་།^༡

ཞེས་བོད་གཞུང་སྲིད་ཀྱི་ཆེད་བོད་སྟོད་མན་རྩའི་དཔོན་རིགས་ལ་
བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་ཐོག་ཐེ་བྱས་བྱེད་མ་བཅུག་པ་དང་། དང་བདེན་གཙོར་

བཟུང་གིས་རྒྱ་བོད་དཔོན་རིགས་སྲུང་གྲང་མི་མེར་ལ་བྲལ་ལས་བཙོར་གཞོན་
རབ་གསེག་བྱས་མི་ཚོག་པར་བྱས་པ་ཐོགས་ཀྱིས་སྐབས་དེའི་བོད་ཀྱི་དཔལ་
འབྱོར་ཡར་རྒྱས་སུ་བྱིན་ཅིང་། དུལ་ཁམས་ལ་འཁོན་འབྲུག་ཟུ་གེ་ཐོགས་མེད་
པས་སྲིད་སྤྱོད་ལེགས་པའི་ཆད་དུ་བྱེད་པ་ཡིན་སྐབས། སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས།
ཆུང་སྐྱའི་ནུམ་ཐར་ཐོགས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ང་མང་པོར་སྲིད་སྤྱོད་འདི་
བའི་མཛད་རྗེས་ལ་བསྐྱགས་བརྗོད་ཡང་ཡང་གནང་འདུག

[illegible]

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོ་ནས་མདོ་དབྱས་ཁམས་གསུམ་གྱི་སྐྱབ་པ་མཁས་པ་
 ༩༥ བརྟུ་བརློང་གིས། རིན་ཆེན་ཆོ་ལྷོར་ཆེན་མོ་དང་། གང་ལྷོར་ཆེན་མོ། མང་
 ལྷོར། ཏུག་འཛོམས་དབང་རིལ་མེགས་བཟོ་ལྷོར་གཏན་ཁེལ་མངོད་པ། ལྷར་
 བལ་ཏམ་བེད་ལྷོད་བྱེད་པ་ལ་ཏམ་ཀ་གསར་རྟིང་གི་རྟོག་རྫོབ་ཆེ་བས་སྟབས་
 བདེ་མེད་སྟབས། བོད་གཞུང་གིས་ཏམ་ཀ་གསར་བཟོའི་ལས་འཆར་བཏིང་།

བ་སོགས་གཞུང་སྲིད་ལ་སྒྲན་པའི་ཕྱག་ལས་ཞིབ་ཚགས་ནམ་མང་བསྐབས་
པ་བཅས་ཀྱི་ཆ་ནས་ཡིན།

ཡིན་ནའང་ཁོང་གིས་སྐབས་ཁྱེད་དེ་དག་གི་བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་པ་ནུས་
མེད་དག་གི་བྱེད་བབ་ལྟར། རང་ལ་ཉེན་ཁ་མི་འཕྲད་པ་གཙོ་བོར་བཟུང་སྟེ།
རང་དོན་ལ་མ་གཞོན་ན་སྲིད་དོན་ཉམ་ཁྱད་ཐ་ཞན་དུ་ཅི་ཅམ་བྱིན་ཀྱང་མ་
མཐོང་བའི་བརྟུལ་ཞུགས་འཛིན་པ་སྐམ་པོ་དང་། ཟབ་བརྒྱུང་ལུག་པར་བཅི་
བའི་ལུགས་སྲོལ་དེ་ལས་སྟོག་སྟེ། བོད་སྲིད་དོན་ཀྱི་ཆེད་དུ་རང་ཉིད་ཀྱི་མདུན་
ལམ་ལ་བསམ་གཞིགས་མ་གནང་བར་ཕྱག་ལས་ངང་ཚུགས་ནུས་སྟོབས་ཅན་
གནང་བ་ལ་བརྟེན་ནས། བོད་སྲིད་མན་རྩའི་དཔོན་རིགས་དང་། སྐབས་
དེའི་བོད་གཞུང་ནང་གི་མན་རྩའི་ཕྱོགས་ཁྱེད་བ་ཆོས་གང་འདོད་བྱེད་ས་མེད་
པ་ལ་མ་དགའ་ནས། སྤྱི་ལོ་༡༧༤༤ ལོར་ཕྱང་སྐྱོ་རོལ་བའི་དོ་རྩེ་སྐྱོ་གཤེགས་
པའི་སླ་ཆབ་ཆད་ལུན་ཞིག་དགོས་སྐོར་གོང་མས་རེ་འདུན་བཏོན་པའི་གོ་
སྐབས་བཟུང་སྟེ། བོད་སྲིད་མན་རྩའི་ཨམ་བན་སོགས་ཀྱིས་ཆ་དོར་བ་འདི་
ཉིད་ལྷག་མེད་ཚུལ་ཀྱི་སྒྲན་ཞུ་དང་སྒྲགས་འདི་བ་བསྐྱར་དུ་གོང་མའི་དབུ་མར་
ཕེབས་དགོས་བྱུང་།

འདི་བས་སྲིད་སྐྱོང་རྒྱལ་ཆབ་ཀྱི་ལས་འགན་མཆམས་འཛོག་གནང་
ཁར། ཁོང་གིས་སྲིད་སྐྱོང་ལོ་ངོ་བཅུ་གཉིས་གནང་བའི་རིང་བོད་གཞུང་དམངས་
ལ་ཕན་པའི་ཕྱག་ལས་ཅི་མཛད་དང་། གཞུང་གི་དཔལ་འབྱོར་ལ་སྒྲན་པའི་
འདུ་འགོད་ཅི་བཀྱིས་སོགས་རྩིས་འབུལ་ཁམས་གཙང་དུ་ལས་པ་གནང་སྟེ། སྤྱི་
ལོ་༡༧༤༤ ལོའི་ཟླ་༥ ཆོས་༡༩ ཉིན་ལྷ་ལུན་ནས་ཕེབས་ཕོན་གནང་།

ཁོང་སྲིད་སྐྱོང་ནས་དགོངས་པ་ཞུས་པའི་སྤྱི་ལོ་སྟེ་སྤྱི་ལོ་༡༧༤༧ ལོའི་
ཟླ་༦ པ་ནས་ཞུ་དམར་བས་གོར་དམག་བོད་དུ་ངངས་ཏེ་གོར་བོད་དམག་

འབྲུག་ལངས་པ་དང་། དབུས་གཙང་མདོ་ཁམས་དང་བཅས་པའི་མངའ་སྡུལ་
 གྱི་རྒྱ་དམག་འགོ་ལམ་དུ་ཁེལ་བའི་བོད་སྡེ་ཁག་ཡུལ་འཕོར་བྱུང་བ་སོགས། ལོ་
 རོ་དུ་མའི་རིང་བོད་གྱི་ཆོས་སྤྱི་དཔལ་འབྱོར་རིག་གནས་དང་བཅས་པར་
 འཐུས་ཤོར་ཉམ་རྒྱུད་ཏེ་ཅང་ཆབས་ཆེན་བྱུང་ནས། སྐབས་དེའི་བོད་གཞུང་
 གིས་བྱ་ཐབས་མ་རྟེན་སྐབས་མན་རྩའི་གོང་མ་ཆན་ལུང་ལ་སྤྱི་ཟུར་ཆ་རྟོག་
 རག་དབང་ཚུལ་ཁྲིམས་བོད་གྱི་སྤྱི་སྤྱོད་དུ་བསྐྱར་ཐེབས་དགོས་སྒོར་སྒྲན་
 གསན་ཞུས་པ་ལྟར། སྤྱི་ལོ་༡༧༩༠ ལོའི་ཟླ་༡༠ ཆོས་༩ ཉིན་དགུང་གྲངས་
 བདུན་རྒྱུ་ལ་ཐེབས་པའི་ཆ་རྟོག་རིན་པོ་ཆེ་བོད་དབུས་སུ་ཐེབས་ནས་སྤྱི་སྤྱོད་
 གི་ལས་འགན་བསྐྱར་བཞེས་མཛད་ཀྱང་། ཟླ་བ་ལྔའི་རྗེས་ཏེ་སྤྱི་ལོ་༡༧༩༡ ལོའི་
 ཟླ་༩ པའི་ནང་དགུང་གྲངས་༡༡ ལ་ཐེབས་པའི་སྤྱི་སྤྱོད་ཆ་རྟོག་རིན་པོ་ཆེ་
 ཟུང་ན་ལས་འདས་སོ།།

འདི་བ་ནི་ཨ་མདོ་བས་བོད་གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་སོ་བྲང་གི་སྤྱི་སྤྱོད་
 རྒྱལ་བོ་གནང་བ་དང་བོ་ཡིན་ལ། སྤྱི་ལོ་༡༧༩༩ ལོར་སེ་རའི་ཉེ་འདབས་སུ་
 ཆེ་སྒོན་སྤྱི་བདེ་བ་པ་ལ་བཞེན་ནས་སྐྱེ་རབས་རྗེས་མ་ནམས་ལ་ཆེ་སྒོན་སྤྱི་བ་
 ཐོགས་པ་ཡིན་ནོ།།

སྤྱི་ལོ་༡༧༩༡ ལོར་ཆ་རྟོག་རིན་པོ་ཆེ་དབང་ཚུལ་ཁྲིམས་འདས་ནས་ལོ་༡༩
 གྱི་རྗེས་ཏེ་སྤྱི་ལོ་༡༨༠༤ ལོར་རྒྱལ་བ་འཇམ་དཔལ་རྒྱ་མཚོ་ཡང་ཟུང་ན་ལས་
 འདས།

འདི་སྐབས་སུ་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་སྤུལ་སྐྱེ་དགོན་
 མཚོག་འཛིགས་མེད་དབང་བོ་དང་ཐུ་བཀུན་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ། གྲུང་ཐང་སྐྱེ་
 བྱེད་གསུམ་པ་དགོན་མཚོག་བསྐྱེད་པའི་སྤྱི་བ་མེ་སོགས་མདོ་སྐྱོད་ཐོགས་ནས་
 དབུས་སུ་སྤོབ་གཉེར་ལ་ཐེབས་ནས་གདན་ས་གསུམ་སོགས་བོད་ཡུལ་དུ་ཚོད་

མེད་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་མཁས་པའི་གྲགས་པ་ཅན་མང་པོ་བྱོན་ཡོད་ལ། ཀུན་
 མཁྱེན་འཛིགས་མེད་དབང་པོ་དབུས་ཕེབས་གཉིས་པའི་སྐབས། དབུས་
 གཙང་ཁུལ་གྱི་དགོན་སྡེ་རིས་སུ་མ་ཆད་པའི་དཔེ་རྒྱན་བཙུག་ཏེ། གསེར་སྒྲང་
 ཁྱིའི་མང་པོ་བཏང་ནས་བུ་ཡིག་བཅད་པ་སོགས་ཀྱི་དཔེ་ཆ་ཕལ་ཆེར། ད་
 ལྟ་སྤྱད་བཟུངས་ཤིས་འབྲིལ་གྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་ཆེན་མོར་བཞུགས་པ་ཡིན་ལ།
 སྤྱི་ལོ་༡༧༩༠ གྲུག་དང་སྐབས། ལྷ་ས་སྤྱན་རྟེན་ཁང་གིས་སྤྱིན་པ་ཆོ་དབང་
 གིས་མཛད་པའི་རྒྱུད་བཞིའི་འགྲེལ་ཆེན་དཔར་འདེབས་འཆར་གཞི་བསྐྱེད་སྐབས་
 ལྷ་སར་ཡོད་པའི་མ་ཡིག་ཤོག་སྟེ་དྲུག་ཙམ་ཆད་ནས། པོ་ཏྲུ་ལའི་དཔེ་
 མཛོད་དང་། རྟོག་སྤྱོད་དཔེ་མཛོད། པེ་ཅིན་མི་རིགས་རིག་གནས་པོ་བྱང་
 གི་དཔེ་མཛོད་སོགས་ཆད་གཅོད་བྱས་འདུག་ཀྱང་རག་སོན་མ་བྱུང་ནས། ད་
 བོ་གཞུང་ཆེན་འདིའི་དཔེ་རྒྱན་ཆ་ཆང་བའི་སྐབས་མི་འདུག་སྟེ་དུ་ཤེས་ལྷན་
 འགའ་ཞིག་སེམས་ཁོང་དུ་རྒྱུད་ནས་ཡོད་ཀྱང་། མཛོད་དག་སྤྱན་རམས་པ་
 མཁས་དབང་བསྟན་འཕྱོངས་ལོ་བརྒྱུད་ནས་སྤྱད་བཟུངས་ཤིས་འབྲིལ་དུ་བཅད་གཅོད་
 བྱས་སྐབས། སྤྱད་བཟུངས་འཁོར་དཔེ་མཛོད་དུ་སྤྱིན་པའི་འགྲེལ་ཆེན་ཆ་ཆང་
 བཞུགས་པ་ལས་བུ་ཡིག་བཅད་དེ། ཕྱིས་ལྷ་ས་ནས་དབུ་མེད་ཀྱི་ཐོག་དཔེ་རིང་
 དཔར་སྒྲོལ་བརྒྱབ་ཅིང་། སྤྱི་ལོ་༡༧༩༦ ཙམ་ནས་རྣ་ས་སྤྱན་རྟེན་ཁང་གིས་
 ཀྱང་དེབ་གཞུགས་སུ་བཏབ་པ་སྟེ་གསེར་བཅུ་ཅན་དཔར་འདེབས་བྱས་
 འདུག་པ་འདི་ཙམ་ཡང་། ཀུན་མཁྱེན་འཛིན་དབང་སྐུ་བཞུགས་པ་ཡེ་ལ་སྐུ་
 ཀྱིས་བོད་བསྟན་སྤྱི་དུ་ལ་གཅེས་པའི་མཛད་རྗེས་ཁོ་ན་ཡིན་ནོ།

གསུམ་པ། རྒྱལ་དབང་དགུ་བ་ནས་བཅུ་གཉིས་ སྐབས་ཀྱི་མདོ་སྨད།

རྒྱལ་དབང་སྐྱེ་ཐོང་དགུ་བ་(༡༩༠༥།༡༩༡༥)དགུང་ལོ་༡༠ ཐོག་དགོངས་
པ་རྫོགས་པ་དང་། རྒྱལ་དབང་སྐྱེ་ཐོང་བཅུ་བ་ཡང་(༡༩༡༥།༡༩༡༥)དགུང་
གངས་༡༡ ཐོག་དགོངས་པ་རྫོགས་། རྒྱལ་བ་སྐྱེ་ཐོང་བཅུ་གཅིག་པ་
(༡༩༡༥།༡༩༤༤)དགུང་གངས་༡༢ ཐོག་དགོངས་པ་རྫོགས་། རྒྱལ་བ་སྐྱེ་ཐོང་
བཅུ་གཉིས་པ་(༡༩༤༤།༡༩༥༤)དགུང་ལོ་༡༩ དགོངས་པ་རྫོགས་འདུག

རྒྱལ་དབང་སྐྱེ་ཐོང་འདི་བཞི་ལོ་ནང་གི་དགུང་ལོ་བཞེས་ཤོས་དགུང་
གངས་༡༡ ཅོ་མ་ལས་མ་ཟེན་པ་འདི་རང་བཞིན་གྱི་གནས་ཚུལ་དུས་མ་ཞིག་
མིན་པར་སྐྱེས་སྤྱུང་། སྤྱིར་བཏང་མི་སུ་ཡིན་ཀྱང་ལོ་ན་རྒྱུ་དུས་འདས་ཤོངས་
སུ་འཇུག་སྲིད་པ་ཡིན་ལ། དེ་བཞིན་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེའི་ཡང་སྲིད་ལའང་དེ་
འདྲ་རེ་གཉིས་འབྱུང་མི་སྲིད་པ་ག་ལ་ཡིན་ཀྱང་། སྐྱེ་ཐོང་བཅུད་པ་དགུང་
གངས་༤༤ ལས་མ་བཞུགས་པས་ད་ཅང་གཞོན་ཁར། སྐྱེ་ཐོང་ཕྱི་མ་འདི་བཞི་
དགོངས་པ་རི་ལྟར་རྫོགས་པ་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱ་གལ་ཆེ་ཡང་། སྐབས་དོན་མདོ་
སྨད་ལོ་རྒྱུས་འཆད་དགོས་པས་འདི་ནས་དུས་གཅིག་དུ་འཆད་འོས་མི་ཆེ་
སྐབས། ཕྱིས་འདི་ལོ་སྐོར་ལ་ཞིབ་འཇུག་ནན་དན་ཅིག་བྱ་ཅི་ཐུབ་བཞུ་འདོད་
ཡོད།

ཀྱལ་བ་བསྐལ་བཟང་བའི་སྐབས་ནས་མན་ཆེན་སྲིད་གཞུང་གིས་
བོད་ནང་ལ་ཐེ་རུས་བྱེད་མགོ་བཙམས་ཤིང་། ཆེན་སྲིད་གཞུང་གི་བྱེད་ཐབས་
ནི་ཀྱལ་བ་པཎ་ཆེན་ཅམ་གཉིས་གཙོས་པའི་བོད་ཀྱི་ཆོས་རྒྱུད་ཁག་གི་ཐ་ཆེན་
ཅམས་ལ་གཟེངས་བསྟོད་བརྟན་པ་སྟུན་ཏེ་བསྐྱེད་འགྲུག་དང་། བློགས་གཞན་
ཞིག་ནས་མདོ་སྨད་མཆོ་སྟོན་དང་། ཀྱལ་རོང་སོགས་ལ་དྲག་དམག་བཏང་
ནས་དགོན་སྡེ་བསྐྱོགས་གཏོར་བྱེད་པ་སོགས་ཞི་དྲག་ངེས་མེད་ཀྱི་སྲིད་རུས་
ལག་ལེན་བསྟར་བྱས་འདུག་ཀྱང་། སྐབས་རེར་ཀྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་ལ་བསྟེན་
བསྟུན་བྱེད་དགོས་སྐབས་ཁོ་ཆོའི་དམིགས་ཡུལ་ཐད་ཀར་བསྐྱབ་མི་ཐུབ་
པའང་ཡོང་གིན་ཡོད་པས་སྲིད་དོན་གྱི་འཕྲུལ་ཞིག་སྤྱད་པ་ཡིན་ནམ། ཀྱལ་
དབང་བརྒྱད་པ་དགོངས་པ་རྒླགས་མ་ཉིད་ནས་མན་རྩ་གོང་མས་བོད་སྟོད་
ཨམ་བན་གྱི་གོ་གནས་སྤར་ཏེ་བེ་ཁྲོན་ཅུང་ཏུ་དང་འབྲ་བར་བྱས། སྤར་ལམ་
བོད་གཞུང་བཀའ་ཤག་སོགས་ཀྱིས་གོང་མར་འབུལ་རྒྱུའི་ཡི་གེ་ཐད་ཀར་
བཏང་ཆོག་པ་ལ། དེ་ནས་བརྒྱུད་ཨམ་བན་གྱིས་ཞིབ་འདུག་བརྒྱད་ནས་མ་
གཏོགས་བཏང་མི་ཆོག་པར་བཅོས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། གནས་ཚུལ་འདི་དག་གི་ཐོག་
ནས་བསམ་ཆེ་འདིའི་བར་སྐབས་ཀྱང་བསྟོག་མ་ཚུང་བའི་སྲིད་དོན་གྱི་རྒྱུ་རྐྱེན་
ཞིག་འབྱུ་རྒྱུ་ཡོད་པར་སྟམ་མོ།

བཞི་བ། བོད་ཀྱི་སྲིད་སྐྱོང་ཨ་མདོ་བ་རག་དབང་
འཇམ་དཔལ་ཚུལ་ཁྲིམས།

འདི་བ་ནི་ཆོ་སྒོ་ན་སྤྲིང་སྒྱུ་སྤྲིང་གཞིས་པ་ཡིན་ལ། རབ་བྱུང་བརྒྱ་བཞི་
བའི་༡༡༩༩ ལོར་ཨ་མདོ་ཙོ་ནེ་མདོ་གྲང་ཤར་ཞེས་པའི་ཡུལ་དུ་སྒྱུ་འབྱུངས། སྤྱི་
ལོ་༡༡༩༥ ལོར་སྤྲི་ཆེན་ཆོ་སྒོ་ན་སྤྲིང་རག་དབང་ཚུལ་སྤྲིམས་ཀྱི་ཡང་སྤྲིང་དུ་
ངོས་འཛིན་བྱས། སྤྱི་ལོ་༡༥༠༦ ལོར་དབུས་སུ་གདན་དྲངས་ཏེ་སེར་སྒྲིང་ཆོ་
རྒྱུ་རྒྱལ་མས་ཆོན་དུ་ཆོས་ཁྱེད་ཀྱི་གནང་ནས་གཞུང་ཆེན་ལ་སྤྲིངས་པས། ལྷ་
རམས་དགེ་བཤེས་ཨང་དང་པོའི་མཆན་ཅན་གསུམ་སྤྲིངས། དེ་ནས་རྒྱུད་སྤྲིང་དུ་
གསར་སྤྲིངས་སྤྲིངས་པས་རིམ་གྱིས་སྤྲིང་མ་དབུ་མང་དེ་སྤྲིངས་གནང་། དགྲུང་
ལོ་༡༥ པ་སྤྱི་ལོ་༡༥༡༩ ལོར་བོད་ཀྱི་སྤྲིང་སྤྲིང་དུ་བསྒྲིམ། སྤྱི་ལོ་༡༥༣༥ ལོར་
སྤྲིང་བཞི་གྲུ་ཆང་གི་ནི་འདབས་སུ་ཐུབ་བསྐྱེད་ཆོས་འཁོར་སྤྲིང་ཞེས་པའི་དཔོན་
པ་བཏབ། སྤྱི་ལོ་༡༥༣༦ ལོར་མན་རྒྱུ་ཤོང་མ་ཏེ་ཀྱང་གིས་རྣམ་རྒྱལ་ཆོ་སྒོ་ན་
སྤྲིང་ཞེས་པའི་མིང་བྱང་གནང་བ་ནས་སྤྲིང་རབས་དང་དཔོན་པ་གཞིས་ཀར་
ཆོ་སྒོ་ན་སྤྲིང་ཐོགས། སྤྱི་ལོ་༡༥༣༧ ལོར་དགའ་ལྷན་ཁྲིར་ཐེབས་ནས་ལོ་ངོ་
བདུན་གྱི་རིང་བསྐྱུངས།

འདི་བ་མིད་མྱོང་གནང་སྐབས་དཔོན་འབངས་མཐོ་དམན་སྲུང་
 ཁྲིམས་འགལ་བྱས་ཀྱང་ནག་ཉེས་ཆེ་ཆུང་ལ་གཞིགས་པའི་ཁྲིམས་ཆད་ཡན་

ཡོར་མི་གཏོང་བས། གཟི་བརྗེད་ཆེ་ཞིང་ཁོང་གི་སྐྱོང་གནང་རྒྱུ་རིང་ཨམ་
 བན་བརྒྱད་ཙམ་བོད་དུ་སླེབས་པ་དག་ལའང་བབ་ལུགས་ཀྱི་མཐུན་ལམ་
 གནང་བས་ཡུལ་ཁམས་བདེ་འཇགས་ཆེ་ཡང་། ཟ࿃་ལོ་༡༥༩༩ ཡོར་ཨམ་བན་
 ཆེས་ཉན་ཞེས་པ་སླེབས་ནས། བོད་ཀྱི་ལས་དོན་ནམས་སྒྲེར་གཙོད་ཀྱིས་སྤྱོད་
 སྐྱོང་ལ་ཆེས་མེད་དོག་རོལ་བྱས་པས། ཁོང་དང་ཨམ་བན་བར་འགལ་ཟླ་བུང་
 ཞིང་། གོ་སྐབས་དེ་དང་བསྐྱུན་ནས་གཙང་བཟླ་ཤིས་ལྷན་པོའི་སླ་བང་གི་
 སྐབས་དབྱིངས་སྐྱོན་རི་བ་སློབ་བཟང་གྱིན་པ་ཞེས་པ་དང་། པཌ་ཆེན་རིན་པོ་
 ཆའི་མ་ཡུམ་སོགས་གཙང་ཁུལ་ཀྱི་མཐོ་རིམ་མི་སྣ་ཁག་ཅིག་དང་། བོད་གཞུང་
 གི་དཔོན་རིགས་མཐོ་འབྲིང་སྒྲོར་ཞིག་ངན་རུབ་ཀྱིས་ཆེས་ཉན་ཨམ་བན་
 བརྒྱད་ནས། སྤྱོད་སྐྱོང་ནོ་མོན་ཏན་ཀྱི་ནག་ཁྲ་ཞེས་པའི་མ་ཞེས་ཁག་གཡོག་
 གི་ཞུ་སྐྱུན་རྒྱུ་མ་ཕུལ་བ་ལ་བརྟེན་ནས། གོང་མས་བཀའ་བདེ་ལྟོ་ཟ࿃་ལོ་༡༥༩༩
 ཡོར་དགུང་ལོ་༥༩ ཏུ་ཕེབས་པའི་སྤྱོད་སྐྱོང་འདི་བ་ཁྲི་ལས་ཕབ་ཅིང་། རྒྱ་ནག་
 ཏེ་ལུང་ཅང་ཞིང་ཆེན་དུ་རྒྱུང་ཕུད་བཅོན་འདུག་བྱས་པར་མ་ཟད། ཡང་སྤྱོད་
 བརྒྱད་གཙོད་བྱས་མི་ཆོག་པའི་བཀའ་ཅ་བསྒྲགས། དེ་ནས་ལོ་ཤས་ཀྱི་རྗེས་
 སུ་ཅོ་ནེ་དགོན་ཆེན་ཀྱི་ལས་སྒྲེ་དང་། བྲ་མང་། ཡུལ་སྤེ་བཅས་ཀྱིས་གོང་མ་
 ལ་སྐྱུན་ཞུ་ཡང་ཡང་ཕུལ་བ་ལ་བརྟེན་ནས། ཁོང་གི་འཁྲུངས་ཡུལ་ཅོ་ནེ་ས་ཆར་
 བཞུགས་ཆོག་པའི་བཀའ་ཁྲིལ་ཐོབ་པ་བཞིན། མདོ་སྨྲ་དཔྱད་ཀྱི་དགོན་སྤེ་
 མང་བོར་ཕེབས་ཏེ་མདོ་སྨྲས་ཀྱི་འཆད་ཉན་སྤེལ། ཟ࿃་ལོ་༡༥༩༩ ཡོར་སོག་
 ཡུལ་ཐོར་གོད་ནས་གདན་ཞུ་བ་འབྱོར་བ་ལྷར་སོག་ཡུལ་དུ་ཕེབས་ནས་
 དགོངས་པ་རྫོགས། སྤྱོད་སྐྱོང་འདི་བའི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྐྱུས་འདི་དུང་དཀར་
 བའི་ཆོག་མདོད་དུ་བཀོད་པ་ལས་བདུས་ཤིང་། དུང་དཀར་བས་ཁྲུངས་
 གཏུགས་སའང་དགའ་ལྷན་ཁྲི་ཐོག་ཟུ་བདུན་པ་ཆེ་སྒོན་སྤིང་སྐྱེ་ཕྱིང་གསུམ་

པའི་ནམ་ཐར་ཡིན་འདུག་ལ། ཕྱིས་སུ་བྱིས་པ་རེ་བྱུང་ཡོད་ཀྱང་སྐོ་བདག་ས་
འཁྱོག་བཤད་མང་སྟབས་དཔུང་གཞིར་བྱ་འོས་མ་མཆིས་ཞེས་མཐའ་སྟོམ་
གནང་འདུག་པ་བཀའ་ངེན་གྱི་ཆེ།

སྤྱི་ལོ་༡༩༠༩ ལོར་མདོ་སྨད་མགོ་ལོག་ཁང་གསར་དང་། ཁང་ཆུན་
གཞིས་ཀྱིས་བོད་གཞུང་གི་བཀའ་བཅེ་དང་ལེན་མ་བྱས་པས། བཤད་སྐོ་དོན་
གྲུབ་རྗེ་རྗེ་དང་། ལས་བྱ་ལོགས་དཔོན་ཡེ་ཤེས་རྒྱ་མཚོ། ཞོལ་གཞིར་བདེ་མཁར་
བ། བཀའ་རྩེ་བོད་གསར་བ། བཀའ་མགོན་ལ་མོ་བ་བཅས་ཀྱི་ཐོག་དབུས་
མདའ་དཔོན་པ་ལྟ་བུ་དཔུང་དམག་གིས་སྡེ་དགེ་རྒྱ་ཤར་ནུབ་ཀྱི་དམག་བསྐྱས་
ཏེ་མགོ་ལོག་ལ་དཔུང་འདུག་བྱས་པས། མགོ་བྱེད་ནམས་བྱང་རྒྱུད་སྡེ་དགེ་
ཆེ་དང་། ཡར་མཁུན་ཕྱོགས་སུ་བྱོས་བྱོལ་དུ་སོང་བ་རྗེས་འདྲེད་ཀྱིས་མཐའ་
བསྐྱོད་བྱས་ཤིང་། དེ་བྱིངས་མགོ་སྐྱར་བྱེད་མཁན་ཀྱི་དཔོན་འབངས་མི་
དམངས་ནམས་ཀྱིས། སྐར་གཞུང་སའི་བཀའ་བཅེ་དང་ལེན་བྱེད་རྒྱུ་ལེན་འདོད་
གན་ཐུ་མོ་ཆེ་བཞག་ཚུལ་གསལ་བ་ཡིན།

ད་དུང་སྐབས་དེ་དག་དུ་ཨ་མདོ་སྨད་ནག་ཁག་གསུམ་དང་། མཚོ་ལོ་
མ། པའ་ཆེན་ཞིང་སྡེ། གོར་མོ་སོགས་མདོ་སྨད་དུ་དཔུང་ཁལ་བསྐྱེད་མཁན་བསྐོ་
གཏོང་དང་། སྡོང་སྐོར་དང་། ཟླ་ལིང་སོགས་ཆོང་འདུས་ཀྱི་བོད་ཁྱེད་ཁག་
དུ་གཞུང་མཁོ་ཏུ་སྡེ་བསྐྱེད་མཁན། དེ་བཞིན་ཡ་རྗེ་སོགས་སུ་རྫོང་དང་ཁ་
བདགས་མཁོ་སྐྱབ་བྱེད་མཁན་སོགས་ཀྱང་བསྐོ་འདུགས་ཀྱིས། བོད་གཞུང་
གི་ལས་ཀ་བྱེད་མཁན་དང་ཆོང་བ་ནམས་སྐྱེལ་བསུ་བྱེད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུད་སྐོར་སོགས་
ཀྱང་། ས་འབྲུག་ལོ་དང་ས་སྐྱེལ་ལོའི་བཀའ་ཤག་གི་ཐོ་དེབ་ལས་བཤུས་པ་སྤྱི་
དོན་རྒྱལ་རབས་(༢༧༡༢༧༩)སུ་བཀོད་འདུག་པ་ཡིན།

རྒྱལ་དབང་གོང་མ་དེ་དག་གི་སྐབས་སུ་མདོ་སྨད་དང་འབྲེལ་ལམ་

ཤིན་ཏུ་ཆེ་བར་མ་ཟད། ཨ་མདོ་དཔལ་རིས་ཕྱོགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་དཔེ་མཆོན་
 དུ་བཀོད་དེ་ཐུལ་དབང་ཡབ་སྲས་དང་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་འབྲེལ་ལམ་ཅི་ཅམ་ཡོད་
 པ་གཞུང་ན། ལྷ་ལྷན་གཙུག་ལག་ཁང་དུ་ཐུལ་དབང་ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཆོད་དང་།
 བཅའ་ཆེན་སློབ་བཟང་ཆོས་རྒྱན་ལྷན་ཅིག་འདྲིམས་པའི་དྲུང་དུ།
 དཔལ་རིས་མི་སྣ་དག་གིས་དགོན་གནས་མདོ་སྨད་དགོན་ལུང་དང་སོག་ཡུལ་
 མཁར་སྡོན་གང་ལེགས་དང་། དེ་འདེབས་འཛུགས་སྦྱོང་བྱུང་གནང་མཁན་
 ཀྱི་སླ་མ་སུ་ཕེབས་ཀྱི་ལུང་བརྟག་ཞུས་པར་ཐུལ་དབང་མཆོག་གིས། དགོན་
 གནས་མདོ་སྨད་དཔལ་རིས་དང་སླ་མ་ཐུལ་སྲས་རིན་པོ་ཆེ་ལ་བབ་པའི་ལུང་
 བརྟག་ཕེབས། རྒྱས་སྲས་འདི་བ་དྲགས་པོ་ནས་འཁྲུངས་ཤིང་དྲགས་པོ་གྲ་ཆང་
 དུ་སློབ་གཉེར་གནང་། ཐུལ་དབང་གི་བཀའ་མདོ་སྨད་དགོན་ལུང་དུ་ཕེབས་
 བས་ཕྱིས་དགོན་ལུང་གི་སྦྱེ་རྒྱུད་ཡོད་པའི་སླ་ཆེན་ཀྱི་གས་ཡིན་ལ། སྦྱོང་བའི་
 བོད་དགོན་སྡེ་བཅུ་གསུམ་བཏབ་པར་བཤད།

གོང་གི་གནས་ཚུལ་དུ་མ་བྱ་དེའི་ཐོག་ནས་དང་ཆོས་མཐོང་ཐུབ་པ་ཞིག་
 བློ་དེ་སྐབས་གཞུང་ས་དགའ་ལྷན་པོ་བྲང་བ་བཅུ་གསུམ་མེད་ལ། ཀར་གཙང་
 གིས་དབུས་གཙང་ཁུལ་ཅམ་ལ་དབང་རྒྱུར་ཉི་ཆེ་བ་བྱེད་བཞིན་པ་ལས་མདོ་
 སྨད་སྨད་ལ་སྲིད་དོན་གྱི་སྒྲིག་འཛུགས་ཅི་ཡང་འཛུགས་ཐུབ་མེད་ནའང་།
 ཐུལ་དབང་བཅའ་ཆེན་ཡབ་སྲས་རྣམ་གཉིས་ཀྱིས་མདོ་སྨད་ཕྱོགས་སུ་དགོན་
 སྡེ་འདེབས་འཛུགས་ཀྱི་ལམ་ནས་བདག་པོ་ཅི་ཅམ་གནང་གིན་ཡོད་པ་ཤེས་
 བྱས་པ་ཡིན་ལ། འདི་ལ་ཆོས་ཕྱོགས་ལས་སྲིད་དོན་གྱི་བྱས་པ་སླ་ལྷག་དུ་ལྷན་
 པ་ཞིག་དུ་ངོས་འཛིན་བྱས་ཆོག་པ་ཡིན།

ལྷག་པར་དུ་དགོན་ལུང་ཕྱོགས་འདི་གཅིག་སུ་ལའང་“འབུལ་དཔོན་
 ”ཀྱི་མཆོན་གནས་ཅན་མང་པོ་ཡོད་པ་དེ་དག་ནི། དབུས་ནས་མདོ་སྨད་མང་

ཆོག་པ་གྱི་ས་ནས་ཞལ་འདེབས་སྤྱད་མཁན་དུ་མངགས་པ་དག་ཡིན་པའི་སྐྱེ་སྤྱུང་གི་ཞིང་། བདེ་སྐྱོད་ཆོས་འབྱུང་དུ་གཞུང་ནས་མལ་མཁན་པོ་འབུལ་སྤྱད་ལ་མངགས་དུས་རྟེན་མཇལ་གཏོང་ཆེད་བྱིན་པ་ཞེས་གྲང་གསལ་བས། འབུལ་སྤྱད་པ་དེ་དག་སྒྲེར་ངོས་དང་དགོན་སྡེ་རི་ཁྲོད་གསར་འཛུགས་ཉམས་གསོ་ལྟ་བུའི་ཆེད་ཞལ་འདེབས་སྤྱོད་བ་ལྟ་བུ་མ་ཡིན་པར། གཞུང་ས་དགའ་ལྗན་པོ་བྲང་བས་གཞུང་འབྲེལ་རང་གི་ཐོག་ནས་མངགས་གཏོང་བྱས་པ་ཏ་ཅང་གསལ་པོ་ཡིན། ཆོས་ཕྱོགས་དང་འབྲེལ་བའི་ལས་དོན་འདི་རིགས་ལ་“དཔུ་ཁལ་”ཞེས་པའི་ཆོག་འདི་བེད་སྤྱོད་བཏང་མེད་ཀྱང་། དེ་སྐབས་ཀྱི་“འབུལ་སྤྱད་”ཅེས་པ་ལ་དོན་གྱིས་དཔུ་ཁལ་གྱི་གོ་དོན་དང་བྱས་པ་ལྗན་པ་ཡིན་ཉམས། རྒྱུ་ཡིག་ཆ་ཏ་ཅང་མང་བོ་ན་མདོ་སྤྱད་དཔའ་རིས་ཕྱོགས་འདི་སྤང་བྱལ་རབས་ཀྱི་སྐབས་ནས་རྒྱ་ལོག་ཡིན་ཚུལ་མང་དག་ཅིག་བཤད་འདུག་པ་ལ་དངོས་ཡོད་ཀྱི་ཁྲུངས་ལུང་ཡོད་མེད་ཤེས་བྱས་པ་ཡིན།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་རྒྱལ་དབང་ བརྒྱ་གསུམ་པའི་སྐབས་ཀྱི་མདོ་སྨད།

དང་པོ། སྤྱི་ལོ་གནས་བབ།

རྒྱལ་དབང་སྐུ་ཕྱེད་བརྒྱ་གསུམ་པ་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་ནི། རབ་བྱུང་
བཙོ་ལྔ་བའི་མེ་བྱི་སྤྱི་ལོ་༡༥༧༩ ལོར་དཀའ་པོ་སྤངས་མདུན་དུ་འབྱུངས་ཤིང་།
སྐབས་དེ་ནི་དབྱིན་གཞུང་གིས་བོད་ལ་ཚོང་འབྲེལ་བརྒྱ་གསུམ་པ་བརྒྱད་ནས་
ཅན་རྩ་རྒྱ་མི་སོགས་སོ་རྒྱལ་བ་བཏང་ནས་གནས་ཚུལ་རྒྱུ་ལོན་བྱས་མཐར་
དཀ་པོའི་གཡུལ་འབྲུག་བསྐངས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༠༩ ལོར་དབྱིན་ཇིའི་དམག་
ལྷ་སར་འབྱོར་ཞེས་སྐབས་རྒྱལ་དབང་བརྒྱ་གསུམ་པ་མན་རྩའི་རྒྱལ་ཁབ་ལ་
རོགས་སྐྱོར་བཅོལ་བར་ཕེབས་ནས། སྐོམ་པ་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་དང་། ཁལ་ཁ་རྩེ་
བརྒྱན་དམ་པའི་གསོལ་དཔོན་གཉིས་པེ་ཅིན་ལ་བཏང་ནས་བོད་ནང་དབྱིན་

གཞུང་གིས་བཟོ་བཞིན་པའི་ཉེན་ཁ་ལ་རོགས་སྐྱོར་ཡོང་བའི་རེ་བ་ཞུས་ཀྱང་།
མན་རྩའི་གཞུང་གིས་ཡ་ལན་མ་བྱས་པ་མ་ཟད། བོད་སྡོད་ཨམ་བན་ཡུའི་ཐས་
ཞེས་པའི་བསམ་འཆར་ལ་ཉན་ཏེ། རྒྱལ་དབང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོའི་མཆན་
གནས་མེད་པར་བཟོས་ཐོག རྒྱ་ལའི་སྤྱི་མ་གསར་བ་བསྐོ་བཞག་བྱེད་དགོས་
པའི་བྱུང་བ་སྐྱེས་ཀྱིས།

སོག་ཡུལ་ནས་མན་རྩའི་གཞུང་ལ་འབྲེལ་བ་བཅུ་གསུམ་པ་ལམ་སྐོང་ས་
མ་བུང་སྟབས། ཁོང་གི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་སར་ཕེབས་འདུན་ཆེན་འང་དབྱིན་
རི་གཞུང་དང་ལྷ་སྡོད་མན་རྩའི་ཨམ་བན་གཉིས་དན་གྲོས་བྱས་ཏེ་རྒྱལ་བ་རིན་
པོ་ཆེ་ལྷ་སར་ཕེབས་རྒྱུར་བཀག་འགོག་བྱས་པས། སྐབས་དེའི་ལུ་རུ་སུའི་གོང་
མར་བོད་ལ་རོགས་སྐྱོར་ཡོང་བའི་རེ་བ་བོད་ཞུས་ཀྱང་། ལུ་རུ་སུ་དང་ཉི་དོང་
གཉིས་དམག་འཁྲུག་བརྒྱབ་ནས་ལུ་རུ་སུ་ཕམ་ཉེས་བུང་བས་བོད་ལ་རྒྱབ་
རོགས་བྱེད་པའི་རྒྱལ་པ་མ་འདང་བ་བཅས་ཀྱིས། སྤྱི་ལོ་༡༩༠༤ ལོར་སོག་ཡུལ་
ནས་ལང་གུ་ལྷ་སྡོད་པའི་དང་ཟེ་ལིང་བརྒྱད་ཨ་མདོ་སྐྱོ་འབུམ་དུ་ཕེབས་ནས་
བཞུགས།

མན་རྩའི་གཞུང་གིས་སྤྱི་ལོ་བཅུ་གསུམ་པར་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེའི་
མཆན་གནས་མེད་པར་བཟོས་པ་དེར། བོད་མི་ནམས་ཀྱིས་མཐའ་གཅིག་དུ་
ངོ་སྤྲོད་བྱས་ཆེན་བྱས་པས་མན་རྩའི་གཞུང་བྱ་ཐབས་ཟད་དེ། མན་རྩའི་གོང་
མ་བཀའ་ཞུས་ཀྱིས་སྤོན་ཆེན་ཞིག་མངགས་ཏེ་མན་རྩའི་གཞུང་གིས་རྒྱལ་བ་རིན་
པོ་ཆེ་དང་མཇུག་འཕྲད་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་པའི་ཆོག་མཆན་བཀོད་པ་ལྟར། སྤྱི་ལོ་
༡༩༠༥ ལོར་རི་བོ་ཆེ་ལྷ་སོགས་བརྒྱད་ནས་ལྷ་ས་ནང་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་ས་ཕེ་
ཅིན་དུ་ཕེབས་འབྱོར་གྱིས། མན་རྩའི་གོང་མ་ཀའ་ཞུས་དང་ཡུམ་ཆེ་ཤིས་ཐའི་
དུ་སོགས་ལ་མཇུག་འཕྲད་གནང་ནས་བོད་དང་མན་རྩའི་མཆོད་ཡོན་གྱི་

འབྲེལ་བ་བརྟན་གནས་ཡོང་ཐབས་དང་། མན་རྩའི་ཀླུ་སྒོན་ནམས་ཀྱིས་
 བོད་དང་བོད་ཆེན་པོའི་ཡུལ་གྱུར་གནས་པའི་དགོན་སྡེ་དགེ་འདུན་གྱི་སྡེ་གཙོ་
 བོར་གྱུར་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་ཡུན་གནས་ཡོང་ཐབས་ལ་འབད་
 དགོས་པའི་བསྐྱལ་མ་གནང་ཡང་དོན་དངོས་ལ་ཕན་པའི་གྲུབ་འབྲས་གང་
 ཡང་མ་སྒྲིན།

མན་རྩའི་གཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་གནས་སྐངས་ཉག་སྤུལ་ཐུག་པ་མཐོང་
 བས་སྐབས་དེར་གཞུང་གི་མངའ་ཁོངས་སུ་ཡོད་པའི་ཁམས་ཉག་རྫོང་གི་ས་
 སྡེ་ནམས་འཕྲོག་ལེན་དང་། འབའ་ཐང་དང་ཆ་སྤེང་སོགས་སུ་ཡོད་པའི་བོད་
 གཞུང་གི་དཔོན་རིགས་ནམས་ཕུད་ནས་ཆབ་གསར་བསྐྱོས་ཤིང་། དགོན་སྡེ་
 ཁག་གི་ཆོས་ཀྱི་བྱེད་སྒོ་ལ་བསྐྱུར་བཅོས་བཏང་བ་བཅས་ཀྱིས་མི་དམངས་ཀྱིས་
 རོ་རྒྱལ་བྱས་ཀྱང་། རོ་རྒྱལ་བྱེད་མཁན་གྱི་བོད་མི་ཏ་ཅང་མང་བོ་དམར་གསོད་
 བཏང་བ་དང་། གཏེ་ཨེར་རྒྱུང་ཞེས་པ་དབུས་གཙང་དང་། ཡུན་ནན། སི་
 ཁོན་བཅས་ཀྱི་སྤྱི་བྱུང་གཅིག་སྟོགས་སུ་བསྐྱོས་པ། བོད་སྡོད་ཨམ་བན་ལིས་
 ཞེས་པས་བོད་གཞུང་གི་སྤྱི་དཔོན་ལམ་ལུགས་མང་དག་ལ་བསྐྱུར་བཅོས་
 བཏང་བ། སི་ཁོན་ནས་རྒྱ་དམག་སྟོང་ཕྲག་གཉིས་བོད་དབུས་སུ་བཏང་བ་
 ལྷ་སར་འབྱོར་ཉིན་ཅེ་མགོན་འཇམ་དབྱངས་རྒྱལ་མཆན་སོགས་ལམ་ཁར་
 ཐུག་ཆད་ལ་མེ་མདའ་བརྒྱབ་ནས་བསད་ཆས་དང་། ལྷ་ལྷན་གཙུག་ལག་ཁང་
 དང་སོ་བྲང་སོ་དྲུ་ལ་བཅས་ལ་ཁ་གཏད་ནས་མེ་མདའ་ཚོད་མེད་བརྒྱབ་པ་
 བཅས་ཀྱིས། དེའི་མཆན་མོར་རྒྱལ་དབང་སྟོན་འཁོར་ཐུག་བསྐྱུས་སུ་མ་ཅུ་ལྷག་
 མཆན་འགོ་བ་ཀྱིས་རྒྱ་གར་དབྱིན་གཞུང་ལ་རྒྱབ་རོགས་བཅོལ་དུ་ཕེབས།

རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེས་སྤྱིར་ལྷ་རུ་སུ་དང་། མན་རྩའི་གཞུང་ལ་ཐུགས་
 རེ་གནང་བ་དོན་ཐོག་དུ་མ་འཁྲོལ་སྐབས། སྤྱི་ལོ་༡༩༡༠ ལོར་རྒྱལ་དབང་མཆོག་

ཆུ་གར་ད་བྱིན་གཞུང་ལ་འབྲེལ་ལམ་འདྲུགས་ཆེད་ཐེབས་པ་དེར་མན་རྩའི་
 སྤྱི་དགཞུང་མ་དགའ་ནས། སྤྱི་ཡང་ཆུ་དབང་བཅུ་གསུམ་པར་ཏཱ་ལའི་ལྷ་
 མའི་མཆོན་གནས་མེད་པར་བྱས་ཚུལ་གྱི་བྱུང་བ་བསྒྲགས་ཐེངས་གཉིས་པ་བྱས།
 མན་རྩའི་སྤྱི་དགཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་དབུ་ཁྲིད་ཆུ་ལ་བ་རིན་པོ་ཆེའི་
 མཆོན་གནས་མེད་པར་བྱས་སྐོར་གྱི་བྱུང་བ་བསྒྲགས་བྱས་པ་ནི། བྱིས་པ་དུང་ག་
 ཤོར་བ་དང་མཚུངས་པར་བྱས་པ་ཅི་ཡང་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་ནའང་། དེ་ནི་ཆུ་
 དང་མན་རྩའི་གས་ཀྱི་སེམས་ཁམས་རྟོགས་བྱེད་ཀྱི་དཔེ་མཆོན་ཡག་ཤོས་ཤིག་
 རྟེ། ད་ལྟོ་ཡང་ཆུ་དབང་བཅུ་བཞི་བར་ཆུ་དམར་གྱུང་ཁུན་གྱིས་མན་ཆེན་
 སྤྱི་དགཞུང་གི་བྱེད་བབ་དགོད་བྲོ་བོ་དེ་འདྲ་མང་བོ་བེད་སྤྱོད་གཏོང་བཞིན་
 པ་མཐོང་གསལ་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༩༡༡ ལོའི་ཟླ་༡ ཆོས་ལ ཉིན་ལྷ་སར་སྤྱོད་པའི་ཆུ་དམག་གིས་
 སེ་ར་དགོན་པར་དབུང་འདྲུག་བྱས་ཏེ། སེ་ར་ཆེའི་རི་ཁྲོད་དང་། ཆོས་སྤེངས་
 རི་ཁྲོད་སོགས་མེར་བསྐྱེད་བཏང་ཞིང་། སེ་ར་དགོན་པའི་ཐོག་རྩ་ཆོད་༩༦
 རིང་མེ་སྒྲིགས་བརྒྱབ། ཆོས་༥ ཉིན་བོད་གཞུང་གིས་ཆུ་དང་དམག་འཁྲུག་
 ཆུག་རྩའི་བར་སྤྱོད་བཏང་སྟེ། ཆུ་བོད་གཉིས་ཀྱིས་ལྷ་ལྷན་སྤྱུལ་བའི་གཙུག་ལག་
 ཁང་གཡུལ་ས་བྱས་ཏེ་དམག་འཁྲུག་བརྒྱབ།

སྤྱི་དོན་ཆུ་རབས་སོགས་སུ་གསལ་བའི་དམག་འཁྲུག་དེའི་གནས་
 ལྟངས་ལ་བལྟས་ན། ཆུ་ཁབ་ཅིག་གི་ཆུ་སའི་ཁ་སྐབས་དེ་འདྲ་ཞིག་རེད་
 ཡང་སྐྱམ་ནས་སྤྱི་ལོ་ཁམས་གཞོན་མི་ཐུབ་པ་ལྷ་བུ་ཡིན་ཡང་། ད་དུང་ཡང་རང་
 ལྷ་མཆོག་འཛིན་གྱིས་བཟེ་སྟེ་ཕྱོགས་དང་རིས་སུ་བཅད་ནས། ཕྱོགས་མཐའི་
 མི་དམངས་ཀྱི་བྱས་པ་ལ་ངོ་སོ་སྤྱོད་ཅེ་ཅེ་ཡང་མི་སྟེར་བའི་རྒྱད་ལྷས་ངན་པ་
 འདྲེན་བཞིན་པའི་གནས་ཚུལ་ཡང་བ་ལུ་ཅག་གི་མིག་མདུན་ན་གསལ་ལམ་

ལམ་དུ་ཡོད་པ་འདི་ཡིན་ལ། སྐབས་དེ་དང་བསྟུན་ནས་ལྷ་སར་སྡོད་པའི་རྒྱ་
མི་ཡོངས་རྫོགས་མཐར་སྐྱོད་བཏང་བ་ནས་ལོ་ངོ་༡༠ ཅམ་ལ་བོད་གཞུང་དང་
རྒྱ་ནག་གཞུང་གཞིས་ལ་འབྲེལ་ལམ་ཅི་ཡང་བྱུང་མེད།

ཀླུ་དབང་མཆོག་སོ་བྲང་སོ་དྲ་ལའི་སྐས་ཐེམ་བཀལ་ཏེ་ལོ་ངོ་ལྷ་ལྷག་
གི་རིང་ལ་སོག་ཡུལ་དང་། རྒྱ་ནག་ རྒྱ་གར་བཅས་ཕྱི་རོལ་གྱི་ཡུལ་གྱ་དུ་མར་
ཐེབས་བཞུད་གནང་བ་དེས་ཁོང་གི་སྐྱེ་ཆའི་ནང་གི་དོན་གྱི་ཉམས་ཚུང་
སྐབས་ཆེན་གསེག་པའི་གོ་སྐབས་ཤར་ཞིང་། ཁོང་གིས་སྤྱིར་ཡུ་རུ་སུ་སོགས་
ཕྱི་ཀླུ་ཁག་གི་མི་སྣ་སྐོར་ཞིག་ལ་མངལ་འཕྲད་གནང་བ་བཅས་བརྒྱད་ནས་
ཕྱིའི་གནས་ཚུལ་རྒྱས་ལོན་བྱུང་བས། བོད་འདི་ལུ་མཐུད་གངས་ལྷགས་ཀྱི་
སྡོང་རུམ་ནས་མགོ་བདུམ་ངང་གནས་ཐབས་མེད་པར། གསར་བརྗེ་མི་བྱེད་
མཐུ་མེད་ཀྱི་དགོངས་འདུན་འཁུངས་ནས། སྤྱི་ལོ་༡༩༡༩ ལོའི་ལོ་མཇུག་རྒྱ་
གར་ནས་ཕྱིར་ཐེབས་མཆོམས་གདན་ས་ཁག་གི་སྤྱིག་ལམ་ཀུན་སྦྱོད་ལ་དག་
ཐེར་དང་། བོད་གཞུང་དམངས་ཀྱིས་ལས་དོན་བྱེད་སྟུགས་ཡར་རྒྱས་གཏོང་
ཆེད་རྫོང་གཞིས་ཁག་གི་འཐུས་མིའི་ཆོགས་འདུ་བསྟུ་བསྐོར་གནང་ཏེ། བྱིམ་
མཆོས་རྒྱལ་ཁབ་རྒྱ་གར་ལ་ཕྱི་འབྲེལ་འདུགས་རྒྱ་དང་། གདན་ས་གསུམ་མུད་
པའི་དགོན་ཁག་དང་། གཞུང་གི་དཔོན་རིགས་ཆང་མས་གཞིས་ཀ་རྒྱ་ཆེ་ཆུང་
ལ་གཞིགས་པས་དཔུ་ཁལ་འངལ་དགོས་རྒྱ། རྗེས་སོར་གཞུང་གི་དཔོན་རིགས་
ནམས་ལ་གཞུང་ཁལ་ལ་རྒྱགས་མི་དགོས་པའི་གཞིས་ཁག་སྡོད་རྒྱ་མཆོམས་
འདོག་གིས་ཕོགས་ཕོབ་སྡོད་རྒྱ། དམག་ཕོགས་སུ་དངུལ་སྡོད་རྒྱ། དམག་མིའི་
བྱིམ་ཆང་ལ་འཆོ་རྟེན་ས་ཞིང་སྡོད་རྒྱ་སོགས་སྐབས་དེའི་གནས་སྟངས་ལ་
དཔག་པའི་བསྒྱུར་བཅོས་གནང་འཆར་མཛད་ཀྱང་། གཞུང་གི་མཐོ་རིམ་
དཔོན་རིགས་ཁག་ཅིག་དང་། དགོན་པ་ཁག་གིས་ངོས་ལེན་མ་བྱས་པས་ལམ་

ཞེས་བཤད་ཡོད་ལ། མཁས་དབང་དཔུ་དགེ་བསམ་གཏན་གྱིས་ཀྱང་། “གསར་བརྗེ་མི་བྱེད་ཐབས་མེད་ཀྱི་ཐུགས་དགོངས་ཤར་ན་ཡང་། དཔོན་རིགས་འགའ་ཞིག་ནས་ཆོས་ཚུགས་ལ་གནོད་ཟེར་བ་སོགས་ཀྱིས་བཀག་འགོག་གིས་ཐུགས་དགོངས་ངེ་བཞིན་མ་གྲུབ།” ཅས་གསུངས་ཡོད།

གཉིས་པ། རྒྱལ་དབང་བཅུ་གསུམ་པ་དང་མདོ་སྨྲ།

སྤྱི་ལོ་༡༩༠༤ ལོར་དབྱིན་ཇིའི་དམག་ལྷ་སར་འབྱོར་ཞེའི་སྐབས་རྒྱལ་དབང་བཅུ་གསུམ་པ་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་མཚོག་ཞེན་ཡོལ་ལྷ་བུར་མདོ་སྨྲ་ན་གོར་མོ་སོགས་བརྒྱད་ནས་སོག་ཡུལ་དུ་ཕེབས་ཤིང་། རིམ་གྱིས་ལང་གུའུ་སྡེ་བཞི་དང་དཔའ་རིས། ཟླ་ལིང་སོགས་བརྒྱད་ནས་སྤྱི་ལོ་༡༩༠༤ ལོའི་ཟླ་༥ ནང་སྐྱེའབུམ་དུ་ཕེབས་འབྱོར་བྱུང་། སྐྱེའབུམ་དུ་ལོ་ངོ་གཉིས་ལྷག་བཞུགས་རིང་མདོ་སྨྲ་སྡེ་ཆ་དགོན་གྱི་སྐུ་མ་ཞུ་དམར་པའི་ཏེ་ཡོངས་འཛིན་དུ་བསྟན་ཏེ། ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་སོགས་མདོ་སྨྲ་གྱི་མཁས་གྲུབ་དག་གིས་མཛད་པའི་ཐུགས་ཚུགས་གཙོ་བོར་བྱས་པའི་བཅུ་མས་ཆོས་ཁག་གི་དབང་ལུང་གི་རྒྱན་གསན་བཞེས་མཛད་ཅིང་། དེ་ལྟར་དགོན་གྱི་ངོ་རྗེ་འཛིན་པ་བདེ་ཡངས་སྟན་གསུམ་རྒྱ་མཚོ་ལས་སྟོ་བྲག་བཀའ་འབུམ་སོགས་ཀྱི་ལུང་དང་། སྐྱེའབུམ་དུ་བཞུགས་པའི་སྐབས་བཀའ་ཤིས་འབྲིལ་གྱི་མཁས་དབང་དཔའ་རིས་རབ་གསལ་བསྟན་ཏེ། སྟན་ངག་ལེའུ་གསུམ་དང་དབྱངས་ཅན་སྐུ་མདོ་སོགས་ཐུན་མོང་རིག་གནས་ལའང་གསན་བསམ་མཛད་དེ། སྟན་

ངག་གི་ཟིན་ཟིན་དང་དཔེར་བཞིན་དང་བཅས་པ་བཅུ་མས་པར་མ་ཟད།
སྟན་ངག་སྤྲུངས་པའི་ཐུབ་འབྲས་ལྟ་བུར་སྒྲ་བྲང་བཀྲ་ཤིས་འབྲིལ་དུས་འཁོར་
གྲུ་ཆང་ལ་སྟན་ངག་གི་ལམ་ནས་བྲངས་པའི་ཆབ་ཤོག་ཀྱང་བསྐྱེལ་འདུག།

སྐབས་དེ་དག་དུ་གཅན་ཆའི་ཆ་གན་ནོ་མོན་དན་ལཱ་མོ་ཞབས་བྲུང་
དཀར་བོ་དང་། རོང་བོ་ཆོས་རྗེ་སྐལ་ལྷན་རྒྱ་མཚོ། ཀུན་མཁྱེན་བསྐལ་བཟང་
ཐུབ་བསྟན་དབང་ཐུག་ ལྷང་སྐྱ་རིན་པོ་ཆེ། སྐྱ་འབུམ་ཆེ་ཤོས་སྐྱུ་སྐྱ། རྒྱ་
བཟང་རིན་པོ་ཆེ། ལུམ་པ་མཁན་པོ། རྟོང་སྟོར་རིན་པོ་ཆེ། བྱང་ཐང་འཇམ་
པའི་དབྱངས། ཀེ་རིན་པོ་ཆེ། སྟག་ཆང་ལྟ་མོའི་གསེར་ཁྲི་སོགས་མདོ་སྨད་
ལྟོ་བྱང་གི་སྐྱ་ཆེན་ཡོད་དགུ་ཆེད་བཅར་གྱིས་གྲུས་བཙེ་སྐྱ་མེ་འབྱུང་པ་ཞུས་
པར་མ་ཟད། སྐྱ་བྲང་བཀྲ་ཤིས་འབྲིལ་གྱི་སྐྱ་སྐྱིད་དང་། སྐྱ་འབུམ་སྐྱ་སྐྱ། ལྷང་
སྐྱ་སྐྱ་བྲང་དང་། ཐུའུ་བཀྲན་སྐྱ་བྲང་། རྟོང་སྟོར་སྐྱ་བྲང་། བྱ་ལྷང་སྐྱ་སྐྱ། ལཱ་
མོ་ཞབས་བྲུང་བའི་སྐྱ་བྲང་། རེབ་གོང་རོང་བོ་དགོན་ཆེན། ལཱ་མོ་བདེ་ཆེན་
དགོན་པ། སྐྱ་མེ་སོགས་མདོ་སྨད་ཀྱི་སྐྱ་ཆེན་དགོན་ཆེན་དག་གི་ལས་སྟེ་འབུས་
མི་རྣམས་གཅིག་རྗེས་གཉིས་མཐུད་དུ་བཅར་ནས། འབུལ་ཆེན་དང་། བཟན་
བཞུགས་བསྟར་འབུལ། བོད་གངས་ཅན་གྱི་བསྟན་འགྲོའི་བདེ་སྐྱིད་རྒྱས་
དགོས་པའི་གསོལ་འདེབས་སོགས་བོད་ཀྱི་སྐྱ་ན་མེད་པའི་དབུ་ཁྲིད་ཀྱི་མཆན་
མཐོང་གི་ཐོག་ནས་གྲུས་བཙེ་སྐྱ་ན་མེད་པ་ཞུས་འདུག།

ང་ཆོས་ལས་སྐྱ་བོའི་ངང་ཤེས་ཐུབ་པའི་སྐབས་དེའི་གནས་ཚུལ་གལ་
ཆེན་འགའ་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། རྒྱལ་དབང་བཙུ་གསུམ་པ་མཆོག་དེ་བྱིན་རྗེའི་
བྲག་སྐྱོད་ལ་གཡོལ་ཕྱིར་མདོ་སྨད་སྐྱ་འབུམ་དུ་བཞུགས་བཞིན་པ་ཡིན་ཀྱང་།
གོང་འཁོད་མདོ་སྨད་ཀྱི་རིས་སུ་མ་ཆད་པའི་སྐྱ་ཆེན་དཔོན་ཆེན་ཁག་ཆེད་
ཐེབས་གྱིས་རྒྱལ་དབང་མཆོག་ལ་མཇལ་བཅར་གྲུས་བཙེ་དཔེ་ལྷན་མེད་པ་ཞུས་

པ་དེ་ལ། ཆོས་ཕྱོགས་ཀྱི་དོན་སྤྱོད་ཡོད་པར་མ་ཟད། སྤྱི་ཕྱོགས་ཀྱི་དོན་སྤྱོད་
 དེ་བས་ཀྱང་ཆེན་པོ་ཡོད་དེ། སྤྱི་དཔོན་དེ་དག་ནི་སྐྱེ་འབྲུམ་ཕྱོགས་དང་།
 དཔལ་རིམ། གཅན་ཆ་ཉིན་སྤྱི་བ། མཆོ་སྤྱོད་གཡས་རུ་གཡོན་རུ། རེབ་གོང་
 ཤོག་པ་བརྩུག་ཉིན། སྤྱི་བྱང་བཟླ་ཤིས་འབྲིལ་ལྟ་སྤྱི་དགོན་ལག་དང་བཅས་
 པ། ར་བ་དང་སྟག་ཆང་ལྟ་མོ་སོགས་མདོར་ན་ཡུལ་ཕྱོགས་དེ་དག་གི་ཆོས་སྤྱི་
 གཉིས་ཆ་དབང་བསྐྱར་བྱེད་མཁན་ཡུལ་གྱི་ཐུལ་པོན་ལྟ་བུ་ཤ་སྟག་ཡིན་སྟབས།
 དོན་དངོས་ཐོག་བོད་ཀྱི་ཆོས་མཐོའི་དབུ་བྲིད་ཀྱིས་དབང་ནུས་བཀོལ་ཡུལ་
 ཡིན་པར་ངོས་ལེན་བྱས་པ་འདི་ཡིན།

ལྟག་པར་དུ་དེ་སྐབས་སྐྱེ་འབྲུམ་དགོན་གྱི་ལས་སྡེ་རེ་བྱང་གི་སྤྱོད་པ་
 ཆོས་སྤྱི་ལུགས་གཉིས་ལ་གཞོན་པ་གཟིགས་ནས། ཆོགས་ཆེན་ཁྲི་བ་དང་
 ཞལ་ངོ་སོགས་ཆོས་མཐོའི་ལས་སྡེ་སྟོར་ཞིག་གནས་དབྱུང་དང་འབྲེལ། གསེར་
 ཏོག་རིན་པོ་ཆེ་སྐྱེ་འབྲུམ་ཁྲི་བར་བསྐྱོས་ཏེ། ཆོགས་ཆེན་ཁྲི་བ་དང་དགེ་བསྐྱོས་
 གཉིས་ཀྱིས་སྤྱི་གྲིམས་གཞོན་སྟོན་ཚུལ་བཞིན་དགོས་པའི་བཀའ་བྲུབ་
 བསྐྱུགས་པར་མ་ཟད། ཆོས་སྤྱི་ཀྱི་བཟླ་བ་རི་ལྟར་བྱེད་པའི་བཅའ་ཡིག་
 གསར་ཚུལ་གནང་སྟེ་ལག་ལེན་དུ་བསྟར་བརྩུག་འདུག་པ་དེ་དག་དེང་སང་
 གི་ཚ་བྲིམས་དང་བཅའ་བྲིམས་སུ་འབོད་པའི་བྲིམས་ལུགས་འདི་འདྲས་བོད་
 རྒྱུ་ཡོངས་རྫོགས་གཅིག་གྱུར་བྱས་པ་མིན་ཡང་། དམིགས་བསལ་གྱི་བརྒྱུད་
 ལམ་གཞན་ཞིག་གི་ཐོག་ནས་ཡུལ་དབུས་ཅམ་མ་ཡིན་པར། མདོ་སྟོད་སྨྲ་
 ཀྱི་ཡུལ་གྱུ་གང་དུ་འང་བོད་ཀྱི་ཆོས་མཐོའི་དབུ་བྲིད་ཀྱི་དབང་ཤུགས་སྤྱོད་ཀྱིན་
 ཡོད་པའི་བདེན་དཔང་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༩༠༩ ལོའི་ཟླ་༡༠ ཆོས་༡༩ ཉིན་པེ་ཅིན་ནས་ཕེབས་ཐོན་དང་
 ཟླ་༡༩ ནང་མདོ་སྨྲ་དགོན་ལུང་དང་། རྒྱ་བཟང་སོགས་དགོན་སྡེ་མང་པོར་

ཆིབས་བསྒྱུར་གྱིས་ཆོས་༡༧ སྐར་སྐྱེ་འབྲུམ་དུ་ཕེབས་འབྱོར་བྱུང་། དེ་སྐབས་
ཀྱང་མདོ་སྐྱོད་ལྟེ་བྱང་གི་དགོན་སྡེ་དཔོན་ཁག་མི་སེར་ད་ཅང་མང་པོ་མངལ་
བཅར་ཞུས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༠༧ ལོའི་ཟླ་༩ ཆོས་༡༩ ཉིན་བྱ་བྱང་དགོན་དུ་
ཆིབས་བསྒྱུར་བསྐྱུངས་ནས་དེ་ཁུལ་གྱི་ཆོས་སྤྱི་དགནས་སྐྱེད་ས་ལ་གཟིགས་
རྟོག་མཛད།

དེ་ནས་སྟོང་སྟོར་དང་གསེར་ཁོག་སོགས་བརྒྱད་ནས་ལཱ་མོའི་སྐར་
ཐོག་ཁམས་གསུམ་ནམ་རྒྱལ་སྤྱི་དུ་ཕེབས་ནས། རྒྱལ་མཆོག་ལྷ་བ་ཆེན་པོ་
དང་། རྒྱལ་དབང་བདུན་པ་ནམ་གཉིས་ཀྱི་བཞུགས་ཁྲིལ་ཕེབས་ཤིང་། ལཱ་
མོ་ཞབས་བྱུང་ལ་སྐར་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་པོས་གནང་བའི་གོ་མིང་ས་རིས་
ཀྱི་འཛིན་དབང་བདག་ཐོབ་ལ་རྒྱལ་མཆོག་ན་རིམ་གྱིས་ཤེ་བམ་བསྐྱེད་འདུག་
པ་ལ་རྒྱབ་སྟོན་གྱི་བཀའ་ཤོག་བསྐྱེད།

རིམ་བཞིན་མཆོ་སྟོན་བྱུགས་ཀྱི་དགོན་ཁག་མང་པོ་བརྒྱད་ཀྱང་ཆར་
ཕེབས་ཏེ། ཀྱང་ཆ་དཔོན་པོ་སྡེ་ཤོག་དང་བཅས་པ་དང་། ཞབས་དཀར་ཆོགས་
བྱུག་རང་གོལ་གྱི་སྤྱུལ་སྐྱེ་དང་། འདུལ་བ་སྤྱུལ་སྐྱེ། ཡ་ལག་སྐལ་ལྷན་སྤྱུལ་སྐྱེ།
མདོ་སྤྱུལ། རོང་པོ་སྐལ་ལྷན་རྒྱ་མཆོའི་སྤྱུལ་སྐྱེ་སོགས་ལ་ཡུལ་དེར་སྤྱོད་རས་
གཟིགས་ཀྱི་ལྷ་ཁང་བཞེངས་དགོས་པའི་བཀའ་བཀོད་དང་། ཞབས་དཀར་
བ་དང་འདུལ་བ་སྤྱུལ་སྐྱེ་གཉིས་དོ་དམ་པར་བསྐྱོས་ཏེ། བྱེད་སྐྱོའི་ལག་བྱེར་
དང་དདུལ་དེས་ཀྱི་མཐུན་སྦྲེན་གནང་།

རྒྱལ་དབང་བརྒྱ་གསུམ་པ་མཆོག་མདོ་སྐྱོད་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་
དང་ཡུལ་ཁམས་མང་ཤོས་ལ་ཆིབས་བསྒྱུར་བསྐྱུངས་ཤིང་། དགོན་སྡེ་དང་
ཡུལ་དཔོན་སོགས་ཀྱི་བྱས་རྒྱུས་འཛོན་ཐང་། བོད་གཞུང་གི་ལས་དོན་ལ་སྤྱུག་
བསམ་ཡོད་མེད་བཅས་ལ་གཞིགས་ཏེ་གཟིགས་བཞོས་གོ་གནས་གནང་གིན་

ཡོད་པའི་དཔེ་མཆོན་ཞིག་བཀོད་ན།

ཀར་ཆ་སྟོད་པ་དཔོན་པ་མེས་བརྩུད་བཅས་ནས་གཞུང་སར་ལྷག་
བསམ་བྱས་རྩེས་མདོན་པར་མཐོ་བའི་གཟིགས་བཅོས་དང་། ད་
ལས་ཡང་འཁོས་བརྩུན་སྲི་ཞུ་ལེགས་པར་བསྐྱབས་པའི་བདག་ཆེན་
དྲུག་སྟེ་གོ་མིང་དང་། བྱར་ཏོག་ཆོ་ལོའི་བཀའ་ཤོག་དམ་རྩས་
སྤང་བྱིན་ཟབ་མོ་བཅས་དཔྱེས་བཞིན་སྟེ།¹⁰ ཅེས་འབྱུང་བ་ལྟ་
བུ་ཡིན་ལ།

ང་ཆོས་ཀླུ་དབང་བརྩ་གསུམ་པ་མདོ་སྨྲ་དྲུ་ཆེ་བས་བསྐྱར་
བསྐྱངས་སྐབས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ལ་བསམ་གཞིགས་བྱེད་སྐབས་དོན་གནད་
འགའ་ཞིག་མཐོང་བ་ནི།

༡། སྐྱེ་འབྱུང་དགོན་གྱི་ཆོགས་ཆེན་ཁྲི་བ་གནས་དབྱུང་དང་གསར་
བསྐྱོས་མཛད་པ།

༢། དགོན་པའི་ཆོས་སྤྱིད་ཀྱི་བྱེད་སློལ་གི་གཞི་འཛིན་སའི་སྤྱིག་
ཁྲིམས་གཏན་འབེབས་མཛད་པ།

༣། རྟེ་ཆའི་སླ་མ་ཞུ་དམར་རིན་པོ་ཆེར་ཆོ་ལོ་དང་བཀའ་ཤོག་ཐམ་
ག་བཅས་གནང་བ།

༤། མཆོ་སྟོན་ཀར་ཆའི་དཔོན་པོ་ལ་ནང་སྟེ་གོ་གནས་དང་། ཆོ་ལོ་
ལས་ཐམ་གནང་འདུག་པ་འདི་དག་གི་ཐོག་ནས་བལྟས་ཆོ། སྤྱི་ལོའི་དུས་
རབས་༡༠ བའི་མགོ་སྟོད་དེ་ཀླུ་དབང་སྐྱེ་བྱེད་བརྩ་གསུམ་པས་བོད་ལ་
དབང་བསྐྱར་སྐབས། མདོ་སྨྲ་ཤར་བྱང་གི་ཡུལ་གྱི་མང་པོ་ཞིག་ལ་མན་རྩ་
སྤྱིད་གཞུང་གི་གནོན་ཤུགས་ཆེན་པོ་ཡོད་བཞིན་པ་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་
ཡིན་ཀྱང་། བརྩ་ཆ་བརྩ་ཐམ་པ་བརྩ་འོག་དྲུ་ཡོད་པའང་མིན་པར། བོད་རང་

གི་ཆོས་མེད་གཞིས་ཀྱི་སྒྲ་ན་མེད་པའི་དབུ་ཁྲིད་ལས་ལྷག་པའི་བཙེ་བཀྱར་ཞུ་
ཡུལ་གཞན་མེད་ཅིང་། གོང་དུ་བཀོད་པའི་སྒྲ་དཔོན་དེ་དག་ལ་རྒྱལ་དབང་
མཆོག་གིས་བསྐྱེད་པའི་ཆོ་ལོ་དང་ཐམ་ག་ གོ་གནས་དེ་ལས་ལྷག་ཅི་ཡང་མི་
དགོས་པར། གོ་མིང་དེ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་རང་རང་གི་མངའ་ཁོངས་ལ་
དབང་བསྐྱུར་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པ་དེ་ཡིན།

གསུམ་པ། རྒྱལ་དབང་བཅུ་གསུམ་པ་དང་ཆ་རྩོམ་ ངག་དབང་སློ་བཟང་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཆན།

ཆ་རྩོམ་ངག་དབང་སློ་བཟང་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཆན་ནི། རབ་བྱུང་
བཅུ་བཞི་བའི་ཆུ་མག་སྤྱི་ལོ་༡༥༩༩ ལོར་མདོ་སྨད་ཙོ་ནེ་ཐང་སྐང་ག་ཞེས་པའི་
སར་འབྱུངས་གིང་། སྤྱི་ལོ་ཆ་རྩོམ་འཇམ་དཔལ་ཚུལ་ཁྲིམས་རྒྱ་མཆོའི་སྤུལ་
སྤྱོད་དང་། ཆོ་སྟོན་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་གསུམ་པ་ཡིན། སྤྱོད་མར་མན་བོད་མཉམ་
འབྲེལ་གྱིས་མ་ཞེས་ཁག་གཡོག་ཕོག་སྟབས་དགྲུང་ལོ་བཅུ་དྲུག་བར་དབུས་
སུ་ཕེབས་མ་ཐུབ་པར་ཙོ་ནེ་དགོན་ཆེན་དུ་གྲུ་རྒྱུ་མའི་རོ་བོར་བཞུགས་
དགོས་བྱུང་། ཆོས་དཔལ་ཞིང་སྒྲ་མ་དཀར་བོས་སོག་ཡུལ་དུ་འབད་བཙོན་
བྱས་པ་བརྒྱད་དགྲུང་ལོ་ཞེར་གཅིག་པར་ཆ་རྩོམ་གོང་མའི་ཡང་སྤྱི་དུ་བྱུང་
བསྐྱེད་དང་འབྲེལ་དབུས་སུ་ཕེབས། སེར་སྨད་ཆ་རྩོམ་ཁམས་ཆན་དུ་
ཐུགས་གཞེར་གནང་སྟེ་ལྷ་རམས་དགེ་བཤེས་ཐོན། རྒྱུད་སྟོན་དུ་སྟགས་ལ་

སྦྱངས། སྐྱམ་དབུ་མཛད་དང་། མཁན་པོ། ཤར་ཚེ་ཆོས་རྒྱུ་བཅས་ཀྱི་ཁྲིར་
ཕེབས། དགྲའ་ལོ་ཞེ་ལུ་བ་རབ་བྱང་བཙུ་བའི་མེ་ལུག་སྤྱི་ལོ་༡༩༠༥ ལོར་
དགའ་ལྡན་ཁྲི་རབས་ཀྱི་བདུན་པར་བྱོན། སྤྱི་ལོ་༡༩༡༠ ལོར་ལུ་ཚུ་ཚུན་ཞེས་
པའི་སི་ཁྲོན་གྱི་རྒྱ་དམག་གིས་ལྷ་སར་འབྱོར་དེ་དགོན་སྡེ་མང་པོ་གཏོར་
བསྐྱེད་པ་དང་། བོད་མི་འབོར་ཆེན་དམར་གསོད་བཏང་བ་སོགས་ཀྱི་དབང་
གིས་ཐུལ་དབང་བཅུ་གསུམ་པ་རྒྱ་གར་དུ་ཉེ་གཡོལ་ལ་ཕེབས་དགོས་བྱུང་བས་
འདི་བ་ཐུལ་ཆབ་དུ་བསྐྱོ་བཞག་གནང་ནས་ལོ་ངོ་བཞི་འེ་རིང་གི་དུ་ཁྲི་བསྦྱངས།
སྤྱི་ལོ་༡༩༡༩ ལོར་འབྲུག་ཟིང་ཞེ་ནས་ཐུལ་དབང་རིན་པོ་ཆེ་ཕྱིར་བོད་དུ་ཕེབས་
ཐུབ་པ་བྱུང་སྐབས། བོད་ལ་དགའ་ངལ་ཤིན་དུ་ཆེ་སྐབས་འདི་བས་ཐུལ་
དབང་མཆོག་གི་བཀའ་དགོངས་བཞིན་ཐུལ་སྤྱི་བསྦྱངས་པའི་སྤྱིང་སྟོབས་
དང་མཛད་རྒྱུ་ལ་གཞིགས་དེ་ཐུལ་དབང་རིན་པོ་ཆེས་དུ་ཐོག་ཕྱི་ཆོལ་དང་
གཟེངས་བསྟོད་རྒྱ་ཆེར་མཛད་པ་སོགས། སྐབས་དེའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་མི་སྣ་དང་
སྐབས་ཆེན་ཞིག་ཡིན།

བཞི་བ། ཅན་སྟོ་བཟང་རྒྱ་མཆོ་དང་སྐབས་དེའི་ གཞུང་སླའི་གནས་སྤངས།

སྤྱི་ལོ་༡༩༢༥ ལོར་ཀམ་ཞུ་དམར་བའི་གཡོག་ཀམ་མཆོག་སྤྱིན་ཞེས་
པས་སྟོ་བཟང་ས་པའི་གོར་བལ་ཡུལ་དམག་གིས་གཞུང་ནང་དང་། རོང་ཤར།

སོག་པོ་དགེ་བཤེས་བསམ་འཕེལ་བཅས་གཙང་ཕྱོགས་སུ་ཕེབས་
ཐུར་ཆག་འདྲུགས་གནང་།¹¹

ཞེས་གསལ་བ་ལྟར། ཁོང་ནམས་བཀྲ་ཤིས་ལྷན་པོར་འབྱོར་ནས་པཌ་
ཆེན་རིན་པོ་ཆེར་མངལ་བཅར་ཞུས་སྐབས། བྱེད་ནམས་ལས་རིག་གནས་
དང་། མཆན་ཉིད། བཀའ་ཆོས་གནང་མཁན་སུ་དང་སུ་ཡིན་བཀའ་འདྲི་
གནང་བར། ང་ཆོར་དེ་འདྲའི་ཆགས་འདྲུགས་དམིགས་བསལ་བ་མེད་ཅེས་
ཞུས། པཌ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་འོ་ན་ཅོ་ནེ་སྟོ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་བཀའ་ཆོས་གནང་
མཁན་དང་། གོ་ཆང་ཡོན་ཏན་མགོན་པོ་རིག་གནས་དགེ་ཆུ། དུམ་དགེ་
ཐུབ་བལྟན་མཆན་ཉིད་ཀྱི་དགེ་ཆུན་བཅས་སུ་བསྐོས་བཞག་མཛད་པ་ཡིན་
གསུངས།

ཁོང་ནམས་ལས་ཅོ་ནེ་སྟོ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་དགུང་ལོ་༡༩ ལས་སོན་མེད་
པས་ལོ་ན་གཞོན་ཞིང་། བཀྲ་ཤིས་འབྲིལ་དུ་དགེ་བཤེས་དྲ་ཅང་ཆེ་ལག་གི་སྟན་
གསུང་དེ་ཙམ་མེད་སྟབས་ཕེབས་རོགས་དགེ་བཤེས་གཞན་པ་ཆོས་བཙུ་
མཐོང་རྒྱུ་ལར། དབུས་ལམ་དུ་ང་མ་ལྟ་བུ་གཉེར་ནས་ཕེབས་པ་ཡིན་པས།
པཌ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་སྟོ་བུར་བཀྲ་ཤིས་ལྷན་པོར་བཀའ་ཆོས་གནང་མཁན་
དུ་བསྐོས་བཞག་མཛད་པ་ལ་དགེ་བཤེས་གཞན་གཉིས་དང་ངས་འཆབ་སྦྲེས། རྒྱ་
མཆན་ནི་མཁས་མང་འདྲོམས་པའི་གདན་ས་ཆེན་པོ་དེ་ལྟ་བུར། མདོ་སྨྲ་ད་
སླ་བྲང་བཀྲ་ཤིས་འབྲིལ་དུ་སྟོབ་གཉེར་གནང་མཁན་ཞིག་གིས་ཆོས་འཆད་
རྒྱ་སླ་བོ་མིན་ཕྱིར། སླ་བྲང་བཀྲ་ཤིས་འབྲིལ་གྱི་མཆན་མཐོང་ལ་རྒྱ་ལ་དོ་ཕོག་
འབྱུང་གིད་པའི་ནམ་ཉིད་འཆར་གྱིན་ཡོད་པ་དེ་རེད།

ཡིན་ནའང་ཅོ་ནེ་སྟོ་བཟང་རྒྱ་མཚོས་གསུང་ཆོས་གནང་སྐབས། ཁྱི་
དྲ་ཅང་མཐོན་པོ་ཞིག་དུ་བཞུགས་སུ་བརྩུག་པ་ལ་འཆར་སྣང་དང་འཆབ་

ཉམས་གང་ཡང་མེད་པར། གཟི་བཞིན་སྐར་ལས་ཆེ་རུ་གྱུར་ཅིང་། པཌ་ཆེན་
 རིན་པོ་ཆེས་ཉེན་འབྲེལ་གྱི་གནད་ལ་དགོངས་ནས་གསུང་ཆོས་ཀྱི་ཐོག་མ་ལ་
 ཡོན་ཏན་གཞིར་གྱུར་མ་གནང་དགོས་གསུངས་པ་བཞིན། ཡོན་ཏན་ཀྱན་གྱི་
 གཞིར་གྱུར་ངེན་ཅན་རྗེ། །ཞེས་པའི་ཆོག་རྒྱུ་གཅིག་དུ་ལ་འཕགས་བོད་ཀྱི་
 མཁས་པའི་ལུང་རིགས་རྒྱ་མཚན་དཔེ་མཚོན་དང་བཅས་བཀོད་ནས། སྐར་
 མཁས་པར་གྲགས་པ་མང་བོས་ཐོས་ཚུང་མེད་པའི་ལེགས་བཤད་རོ་མཚར་
 བ་ཆགས་ཐོགས་མེད་པར་གསུངས་པས། དཔུ་དགེ་ཐུབ་བསྟན་དང་གྲོ་ཆང་
 ཡོན་ཏན་གཉིས་ཏེ་ལས་ཤིང་། སྐར་དབུས་ལམ་དུ་ར་མ་བྱེད་བརྒྱུག་པ་དང་།
 བཀྲས་ལྷན་བཞུགས་ཤག་དུ་སྒྲོ་འགམ་གྱི་ཉལ་ས་སྒྲོ་ཤོས་སྤྲད་པ་ལ་རོ་ཆ་སྒྲེས་
 བས་དགུང་མོ་ཉལ་ས་སྤྲུགས་མ་སྤུལ་གྱང་། ང་ལ་འདིས་མ་ཆོག་པ་མི་དགོས་
 ཞེས་ཁེངས་སྒྱུངས་མཛད་ནས་མ་བཞེས་པར་གྲགས།

དེ་ལྟར་ལོ་རོ་མང་བོར་མདོ་སྤགས་རིག་གནས་དང་བཅས་པ་འཆད་
 བློད་བསྐྱུངས་ཤིང་། བར་སྐབས་ཤིག་ནས་དབུས་ཀྱི་སྐྱེ་བྱུང་གཅིག་ཏུ་པར་
 གསུང་ཆོས་ཀྱི་གལ་དུ་སྤྲོད་པ་སྐྱེ་བྱུང་དུ་བཅར་ནས། ཟན་རིན་པོ་ཆེ་ལྟ་སར་
 ཐེབས་འདོད་དམ་ཞུས་པར། འདོད་ཀྱང་སྤྲོད་གནས་དང་འགྲོ་སོང་ལྷོགས་
 དཀའ་གསུངས་པས། སྐྱེ་བྱུང་དེས་བཞུགས་གནས་དང་འགྲོ་སོང་ཁོ་བོས་སྤུལ་
 ཆོག་ཅེས་ཁས་ལེན་དང་འབྲེལ་ལྷ་སར་ཐེབས་གཏན་འཁེལ། གཙང་ནས་
 ཐེབས་ཐོན་ཁར་སླ་ཆེན་ཆོར་ལོས་པའི་སྐྱེལ་མ་དམིགས་བསལ་བ་མ་བྱུང་
 ཡང་། སྟེ་ཐང་དུ་འབྱོར་སྐབས་སེ་འབྲས་དང་སྟེ་བ་གཞུང་གི་ཆེབས་བསུ་
 གཟབ་རྒྱས་ཞུས་ཤིང་། ལྷ་སར་འབྱོར་ཉིན་སྐྱེ་བྱུང་དེའི་གཞིས་ཀར་འགྲོ་ཤག་
 བྱས་ཀྱང་། ཐད་ཀར་པོ་དྲུ་ལར་གདན་ཞུས་ཀྱིས་རྒྱལ་དབང་བརྒྱུག་སུམ་པ་
 ཆེན་པོ་དང་མཇུག། སྐྱེ་བྱུང་བཀྲ་ཤིས་འབྲེལ་སོགས་སུ་ཅོ་ནེ་སྟོ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་

འདི་བ་ཆུལ་དབང་བཅུ་གསུམ་པས་ཡོངས་འཛིན་དུ་བསྟེན་པར་བཤད་ཀྱང་།
 དེང་སང་ཁོང་གི་ལོ་རྒྱུས་ནམ་ཐར་བསྟུས་པ་ངོ་སྟོན་བྱེད་མཁན་ཆོས་ཆུལ་པའི་
 ཡོངས་འཛིན་དུ་བཞུགས་ཚུལ་བཤད་མི་འདུག་པ་གཞུང་བསྐྱོས་ཀྱི་ཡོངས་
 འཛིན་གཉིས་ལས་གཞན་དབང་ལུང་བཀའ་ཆོས་གསན་ཡུལ་ཡོངས་རྫོགས་
 ལ་ཡོངས་འཛིན་གྱི་མཆན་གནས་འབུལ་སྒོལ་མེད་པས་ཡིན་པར་སྤང་།

སྤྱི་ལོ་༡༩༡༦ ལོར་དབུས་སུ་ཕེབས་པ་ནས་ཆུལ་དབང་མཆོག་དང་
 འབྲེལ་ལམ་ཟབ་ཅིང་། སེར་རར་རིག་གནས་ཁྲིད་སྐབས། དྲ་སྟེ་རིན་ཆེན་
 འོན་གྱུབ་ཀྱི་སྐུ་ཉག་དེ་ཉིད་མཁས་པ་པཎ་ཉི་ཏའི་ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་
 སུ་གཟེགས་ནས་ཆད་མར་མཛད་ཅིང་། ན་ཡིག་གི་འདུག་པ་འཆད་སྐབས།
 སྟོབ་དཔོན་དབྱིག་གཉེན་གྱི་མཛོད་རྩ་བར། བསམ་གཏན་དང་བོན་ཐམས་
 ཅད། ཁི་ཚྭ་གས་མེད་ན་དགའ་མ་གཏོགས། ཁེས་འབྱུང་བའི་ཆོག་རྒྱུ་འདི་
 གཉིས་ཀྱི་ཕྱད་ན་ཡིག་དེ་ཉིད་ཡིན་པར་བཤད་པས། དགེ་བཤེས་མང་བོས་
 དེ་རིང་ཙེ་ཞེ་སྒྲ་མས་འབྲེལ་ལོག་བརྒྱབ་སོང་ཞེས་ཐུགས་ལ་མ་འཆར་བ་ལྟ་བུ་
 བྱུང་ཡང་། ཁོང་གིས། བསམ་གཏན་དང་བོན་ཐམས་ཅད་ཅེས་པའི་གོ་དོན་
 བོད་བསམ་གཏན་དང་བོད་གནས་ན་སངས་རྒྱུ་ཀྱི་ཡོན་ཏན་བྱང་ཆུབ་སྟོགས་
 ཀྱི་ཆོས་སོ་བདུན་ཡོད་པར་བཤད་པ་མིན་ཏེ། རང་ཅག་གིས་སངས་རྒྱུ་མེད་
 པའི་སྟོགས་མེད་པར་ཁས་ལེན་བཞིན་དུ་བསམ་གཏན་དང་བོད་གནས་ན་
 སངས་རྒྱུ་ཀྱི་ཡོན་ཏན་དུ་གྱུར་པའི་བྱང་སྟོགས་སོ་བདུན་ཡོད་མེད་རྩེད་པའི་
 འོས་གལ་ཡོད་ཀྱང་། བསམ་གཏན་དང་བོད་དངོས་གཞིའི་ངོ་བོར་གྱུར་པའི་
 བྱང་སྟོགས་སོ་བདུན་པོ་ཡོད་ཅིང་། ཁི་ཚྭ་གས་མེད་ཀྱི་དངོས་གཞིའི་ངོ་བོར་
 གྱུར་པ་ཆད་མེད་བཞིའི་ནང་གི་དགའ་མ་གཏོགས་པ་གཞན་སོ་དུག་པོ་ཡོད་
 ཅེས་པའི་དོན་ཡིན་ཞེས་གསུངས་སྐབས། གདན་སའི་དགེ་བཤེས་ཆོ་དང་

བཟུང་གིས་འབྱུང་དུ་ཕེབས་ནས་མདོ་སྨྲ་གས་རིག་གནས་ལ་སྦྱངས་བཅོན་
 མཛད། དགྲུང་གངས་ཉེར་གཅིག་པ་སྟེ་ལོ་༡༩༠༥ ལོར་དབུས་སུ་ཕེབས་ནས་
 འབྲས་སྒོ་མང་གྲ་ཆང་དུ་ཆོས་ཞུགས་མཛད། རྣམ་དཔྱད་ལ་འགན་པའི་ལྷ་
 དང་བུལ་བས་མཁས་པའི་གྲགས་སྟན་ཏུ་ཅང་ཆེ་སྟབས། དགྲུང་ལོ་སོ་གསུམ་
 པ་སྟེ་ལོ་༡༩༡༢ ལོར་གདུགས་དཀར་བོའི་འོག་དུ་དམིགས་བསལ་ལྟ་རམས་
 པ་འཕར་མའི་མཆན་བཏགས་བཞེས་ཤིང་། རོར་སྤིང་པོ་བྲང་དུ་ཚུད་རྒྱགས་
 སྐབས་ཨང་དང་བོ་ཐོབ། དགྲུང་ལོ་སོ་བཞི་པ་སྟེ་ལོ་༡༩༡༥ ལོར་ཀླུ་དབང་
 བཙུགས་པའི་བཀའ་མངགས་ལྟར་ལོ་ངོ་དྲུག་གི་རིང་ལ་བུ་སྟན་རིན་པོ་ཆེའི་
 གསུང་འབུམ་དཔར་གཞི་གསར་བཞེངས་ཀྱི་ཞུས་ཆེན་པ་མཛད་ཅིང་། དགྲུང་
 ལོ་བཞི་བཙུར་ཕེབས་པ་སྟེ་ལོ་༡༩༡༩ ལོར་ཀླུ་དབང་རིན་པོ་ཆེས་བཀའ་
 གནང་བ་ལྟར་ལོ་ངོ་བདུན་ཀྱི་རིང་ལྟ་སའི་བཀའ་འཇུག་དཔར་གཞི་གསར་
 བཞེངས་ཀྱི་ཞུས་ཆེན་པ་མཛད། དགེ་བཤེས་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོ་འདི་བ་མཆེན་
 རབ་ཀྱི་ཁྲོད་བརྗོད་བ་ལྟ་བུ་སྟེ་སྐབས་དེའི་གདན་ས་གསུམ་སོགས་མདོ་དབུས་
 ཁམས་གསུམ་ན་འགན་པའི་ལྷ་དང་བུལ་བའི་མཁས་པའི་བཤེས་གཞིན་ཉག་
 ཅིག་ལྟ་བུ་ཡིན་སྟབས། ཀླུ་བའི་ཡོངས་འཛིན་རྣམ་གཞིས་སོགས་གདན་སའི་
 དགེ་བཤེས་གྲགས་སྟན་ཅན་མང་བོས་ཁོང་གི་ཞབས་ལ་གདུགས་པ་ཡིན་མོད།
 ཁོང་གི་ལྟན་སྦྱོར་ཀྱི་གཤིས་ཀ་བྲང་ཞིང་། འཕགས་བོད་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་རྒྱ་
 མཚོ་ལྟ་བུ་ལ་ནང་བྱ་རྒྱུད་པར་མ་ཟད། ཚུམ་པ་ལེགས་བཤད་ཀྱི་ཆལ་ལྷབས་
 འགན་ལྷ་བུལ་བ་སོགས་ཀྱིས་ཐུགས་སྦྱོབས་ཏུ་ཅང་མཐོ་བ་དང་། བོད་ཆོས་
 སྤྱི་དུགས་ཀྱི་མངའ་བདག་ཀླུ་དབང་རིན་པོ་ཆེས་གཟིགས་བཟོས་ཀྱང་ཆེ་
 བ་བཅས་ཀྱིས། སྐབས་དེའི་གཞུང་གི་སྤྱི་དོན་པ་མང་བོ་ཞིག་ལ་ཕོག་ཐུག་
 ཤོར་བ་དང་། དཔལ་སྤང་ལོ་ཙ་བ་དང་། ཞ་ལུ་བ་ཆོས་སྦྱོང་བཟང་བོ་སོགས་

ཀྱི་དགོངས་དོན་བཞིན། བདག་སྐྱེ་མ་ཡིན་པའི་མིང་མཐའི་པ་དང་བའི་ཐོབ་
 ཐང་སྐྱབས། ག་ད་བ་ས་ན་མ་པ། །ང་འ་ར་ལ་མཐའ་མེད་བ། ། ཞེས་པ་ལྟར་
 བཀའ་འགྱུར་བ་ལ་ཞུས་དག་གནང་བས། གཞུང་ལ་གཏིང་ཟབ་མ་སྦྱངས་པར་
 གོ་ཐོས་ཅིང་དང་། འདོད་ཚུལ་ཅིང་གཙོ་བོར་མཛད་མཁན་མཐོ་རིམ་པ་ཁག་
 ཅིག་གི་ཐུགས་ལ་མ་བབ་ནས། རྒྱལ་བའི་བཀའ་འགྱུར་རིན་པོ་ཆེར་བསྐྱེས་
 ལྟར་བཅུག་ཚུལ་གྱི་སྒྲིབ་རྒྱུ་ཆེད་བཅོས་དང་། ཙོ་ཞེ་སྒོ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་
 དགོངས་པ་རྒྱུགས་སྤངས་ལ་འབྲེལ་བ་ཡོད་ཚུལ་སོགས་གཞི་མེད་བསྐྱེད་
 འདོགས་སྒྲུ་ཚོགས་ཀྱིས་ཐུགས་སུ་ན་མི་བཟད་པ་བཅོས་པས་མུ་མཐུད་དབུས་
 བསྐྱེས་བཞུགས་འདུན་ཡལ་ཞིང་། དགྲུང་གྲངས་ང་ལྟ་བཞིས་པ་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩
 ལོར་རྒྱ་ནག་གོ་མིན་ཏང་གི་དགྲུང་གིས་གདན་ཞུས་ལྟར་ནན་ཅིན་དུ་ཕེབས་
 བསྐྱེས་བཞུགས་དགོས་བྱུང་། དེའི་སྐོར་མི་དོན་རྒྱལ་རབས་སུ།

འབྲས་སྤངས་སྒོ་མང་དགེ་བཤེས་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོ་ཞུ་བ་ཁོང་མདོ་
 ཐུགས་རིག་གནས་སོགས་ལ་མཁས་པ་འབྲན་ལྟ་བུའི་བཞུགས་པའི་བཀའ་དགོངས་
 རྒྱལ་བའི་བཀའ་འགྱུར་རིན་པོ་ཆེའི་ཞུས་དག་སོགས་ལ་དགོངས་
 ལྟར་ཞིག་རང་མ་བྱུང་བས་རྒྱ་ནག་ཕྱོགས་བཞུགས་མུས། སྤར་ཡང་
 གདན་སར་བསྐྱུར་ཕེབས་གནང་རྒྱུའི་ཅིས་ཀྱིས་ཤིང་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོ་
 ༥ ནང་ནག་ཏུ་ཁར་ཕེབས་འབྱོར་གྲུབ་ཀྱང་། ཁོང་གོ་མིང་ཏང་
 བོད་སོག་ལས་ཁྲུངས་ཟེར་བའི་ཕྱག་ལས་ཁོངས་སུ་ཡོད་མུས་སོག་
 ད་ལམ་གོ་མིང་ཏང་གཞུང་ནས་དམིགས་བསལ་རྒྱ་ཆེའི་ཕྱག་སྒྲེ་
 དང་བཅས་བཏང་བར་བརྟེན་གདན་སའི་ནང་རྒྱུད་བསྐྱེད་ཐུང་
 དགོལ་འབྱུང་འབྱུང་དོགས་ལྟ་ས་ཁྲུང་ཡོང་མི་ཚོག་པའི་དགག་བྱ་

གནང་སྟེ་ཕྱིར་ལོག་གནང་དགོས་བྱུང་བས། ལོ་ཤས་རྗེས་རྒྱ་ནག་
 ཡོངས་རྫོགས་རྒྱ་དམར་གྱི་བློ་ཏང་གིས་དབང་བསྐྱུར་སྐབས་ཁོང་
 གྱུང་བཅུ་གི་སྤྱི་དོན་གྱི་ལག་ཆ་ལྟ་བུ་ཞིག་ལ་གྱུར་ཏེ་སྐབས་ཤིག་
 མཆོ་སྟོན་སྟོགས་ཀྱི་གྲུ་ཞི་གནང་ཞིང་། རྒྱུ་འཕྲིན་ཐོག་བོད་སྐད་
 བས་རྒྱུད་བསྐྱེད་བྱུང་བསྐྱེད་ཀྱི་ཆེ་གནང་། ཞེས་བཤད་
 འདུག¹²

ཕྱིར་དགེ་བཤེས་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཆོ་རྒྱ་ནག་དུ་ཕེབས་ནས་བཞུགས་པ་
 དངོས་བདེན་ཡིན་ཀྱང་། ཡིན་ནའང་བོད་རྒྱལ་ཁབ་བཙོང་མཁན་གྱི་བྱེད་
 གཏེ། རྒྱ་བོད་གཞུང་གི་བཀའ་སློན་སོགས་སྤྱི་ཁྱེད་ལོ་ལ་བཟང་བོའི་སློ་ཁ་
 རྒྱ་ལ་སྟོགས་ནས། བོད་ཡུལ་རྒྱ་དམར་གྱིས་དབང་བསྐྱུར་བྱེད་པ་ལ་མཐུན་
 རྒྱུ་སྤྱོད་ཀྱི་སྒྲུབ་མཁན་མང་ཐག་ཆོད་བྱུང་བ་དེ་དག་གི་བྱས་ཞེས་སྒྲ་གཅིག་
 ཀྱང་མ་བཟངས་པར། སྤྱི་ཆུ་འདི་བའི་སྒྲུབ་ཆུ་དུ་བཏོན་ནས་བཤད་པ་
 ཡ་མཆན་པའི་གནས་ཡིན་ལ། འཛིགས་མེད་ཐེག་མཆོག་གིས།

རྒྱལ་ཁབ་ཕྱི་ནང་ཀུན་དུ་སློབ་དཔོན་ཆེན་པོར་གྲགས་པའི་བ་དན་
 ཅི་ཡང་སྟན་པ་མཁས་པའི་དབང་བོ་རྗེ་བཙུན་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཆོ་
 དཔལ་བཟང་བོ་ནི། ... འུ་སྟོན་བཀའ་འདུམ་པར་གཞི་གསར་
 བསྐྱུན་གྱི་ཞུ་དག་སོགས་ཀྱི་འགན་བཞེས་ཤིང་། ཅེ་ཤོད་བཀའ་
 འཁྱུར་གྱི་པར་གཞི་གསར་བཞེངས་ཀྱི་ཐད་ལ་ཞུ་དག་མཐར་ཕྱིན་
 གནང་། ཅེ་སྟོན་གྲུ་ཆེན་མོར་མཁས་པའི་དབང་བོ་སྟེ་སྤྱི་དམངས་
 རྒྱས་རྒྱ་མཆོ་སོགས་ཀྱིས་སྟེ་བསྟོར་བསྐྱེད་པ་ལ་ཞུ་དག་བསྐྱུར་
 བསྐྱེད་དང་། རྟོག་སྤྱི་ཆོད་རྒྱགས་ཀྱི་དཔང་བོ་མཛད། འདི་
 འདྲའི་མཛད་བཟང་རྒྱབས་ཆེན་ཡིན་ཀྱང་རྒྱལ་དབང་བཅུ་གསུམ་

པ་ཆེན་མོ་འཇིགས་མེད་ཀྱི་ཁྱེད་དུ་བྱུང་ཅམ་ཡང་མ་གསུངས་པ་
ཕངས་ཆེ་བར་སེམས་སོ།¹³ ཞེས་བཤད་འདུག་པ་ནི་ཤིན་ཏུ་མད་
པའི་གཏམ་ཡིན་ནོ།

ང་ཆོས་སྐབས་སུ་ཕྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱས་ན་མཁས་དབང་
འདི་བ་མེ་བའི་རྒྱལ་ཁབ་དང་མི་རིགས་ལ་ཞབས་འདེགས་སྐབས་ཆེན་བསྐྱབ་
པའི་ནུས་པ་ཡོད་མཁན་གྱི་མི་རིན་ཐང་ཅན་མང་བོར་སོས་མེད་ཀྱི་ཆ་ལ་
བཟོས་དང་བཟོ་བཞིན་པ་ད་ཅང་ཕངས་པའི་གནས་ཡིན།

གོང་གསལ་གནས་སྟངས་དེར་བཀའ་བྱུང་ཙམ་ལ་ལྟ་མོ་ཆེ་རིང་གིས་
སྒྲིམ་ཆོག་བརྒྱབ་པ་ནི།

ཕྱི་ལོ་༡༩༥༧ ལོར་ཡང་བོད་གཞུང་གི་མཐོ་རིམ་དབང་འཛིན་པ་
ཉུང་ཤས་ཤིག་ནས་བོད་གཞུང་དཀའ་ལྷན་སོ་བྲང་བ་ཆེན་པོའི་སྐུ་
དབང་སྐུར་སྒྲིམ་བྱས་ཏེ་ཨ་མདོ་རྫོང་གི་སྐུ་དཀའ་བཤེས་ཤེས་རབ་རྒྱ་
མཆོ་མཆོག་དང་རྒྱ་ནག་གོ་མིན་ཏང་གཉིས་འབྲེལ་བ་ཡོད་ལུགས་
བརྗོད་དེ་རྒྱ་ནག་དུ་ཕྱིར་འབུད་བཏང་བ་དང་། རྒྱལ་ཞིན་ལྷག་
བསམ་ཆེ་ལ་ཆོས་སྤྱི་དུ་ལུགས་གཉིས་ལ་མཁས་ཤིང་སྐྱོན་བྲགས་
ཅན་གྱི་རྒྱལ་གཅེས་པ་ཨ་མདོ་བ་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་
སོ་ཉུལ་ཡིན་ཚུལ་ཉེས་མེད་བསྟན་འདོགས་ཀྱིས་འཛིན་བཟུང་
བཅོན་འཇུག་དང་ཆ་འཇམ་གཉིས་ཐོག་སྐུ་སྐྱོང་མནར་གཅོད་རི་
སྟེད་ཅིག་བཏང་བ་སོགས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནང་བྱུང་རྒྱལ་གཅེས་
ལྷག་བསམ་ཅན་གྱི་མི་སྣ་དང་། མཁས་དབང་སླ་དཔོན་རྣམས་ལ་
མཇུག་འབྲས་ནི་སོ་ཉུལ་དང་རོ་ལོག་པ་སོགས་བསྟན་དེ་མཐར་
འབུད་མནར་གཅོད་ཐོག་པ།¹⁴ ཞེས་གསུངས་ཡོད།

དྲུག་པ། མཁས་དབང་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་ དང་སྐབས་དེའི་བོད་གཞུང་།

ཨ་མདོ་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་ནི་སྤྱི་ལོ་༡༧༠༩ ལོར་རེབ་གོང་ཞོ་
འཕོང་དུ་འཁྲུངས་ཤིང་། རྒྱུ་དུས་ནས་ཡ་མ་བཟ་ཤིས་འབྲིལ་དང་སྡེ་ཆ་
དགོན་པ་སོགས་སུ་ཆོས་ཞུགས་བྱས། སྤྱི་ལོ་༡༧༡༡ ལོར་སྤང་བྱང་བཟ་ཤིས་
འབྲིལ་དུ་བསྐྱུས་ཟླ་དང་ནམ་འབྲེལ་ལ་སྦྱངས་པས་སྟན་གཤམ་རྒྱས་མགོ་
བཙམས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་༡༧༡༥ ལོར་དབུས་སུ་ཕེབས་ནས་འབྲས་སྤངས་སྡོ་མང་
ཟླ་ཆང་དུ་དགེ་བཤེས་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོ་དགེ་ཆན་དུ་བསྟེན་ནས་གཞུང་ལུགས་
ལ་སྦྱངས་ནས་མཁས་པའི་གཤམ་པ་འབར། རིག་གནས་ཀྱི་སྟན་གཤམ་དང་
རི་མོའི་ལག་ཚལ་ལ་བཞེན་ནས་སྤྱི་བཟ་སྟོར་ཞིག་དང་འབྲེལ་ལམ་བྱང་མགོ་
ཚུགས།

སྤྱི་ལོ་༡༧༡༩ ལོར་རྒྱ་གར་དུ་ཕེབས་འབྱོར་གྱིས་ལོ་ངོ་བཅུ་གསུམ་ལྟག་
ལ་རིག་གནས་སྟོ་ཆོགས་ལ་སྦྱངས་ནས་སྤར་བས་མཁས་པར་རྒྱུར་ཏེ་གཏམ་
རྒྱུད་གསེར་ཐང་སོགས་རྒྱ་གར་གྱི་གནས་ཚུལ་གསལ་བོར་བཀོད་པའི་བསྟན་
བཅོས་མཛད། རྒྱ་ཕྱིར་ཁྲི་བྱང་རིན་པོ་ཆེ་དང་བཀའ་སློན་བཀའ་ཤོད་པ་
གཉིས་ཀྱིས་ཡི་གེ་བཏང་ནས་ལྷ་སར་གདན་ཞུ་བྱས་པ་ལྟར་སྤྱི་ལོ་༡༧༤༤ ལོའི་
ལོ་མཇུག་ཙམ་ལ་ལྷ་སར་འབྱོར།

ལྷ་སར་འབྱོར་ནས་དུས་ཡུན་རིང་པོ་མ་སོང་བར་འཛིན་བཟུང་
བཅོན་འདུག་བྱས་ཤིང་། ལོ་ངོ་གསུམ་ལྷག་རིང་བཅོན་ཁང་དུ་བཅུག་པས་
སློ་པམ་ཚད་མེད་བྱུང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༥༠ ལོར་རྒྱལ་དབང་བཅུ་བཞི་བ་བསྐྱོན་
འཛིན་རྒྱ་མཚོ་གསེར་སྤྱི་མངའ་གསོལ་ཁུས་སྐབས་བཅོན་པ་ཡོངས་རྫོགས་
སློད་གྲོལ་བཏང་བའི་ནང་ཕྱི་ལོ་གསུམ་སྤྱི་མངའ་སྐབས་བྱུང་། ལུས་པོ་ནད་གཙོ་
དུ་གྱུར་སྐབས་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༡ ལོར་འདས་གོངས་སུ་གྱུར་པ་ཡིན།

ཟམ་གདོང་སྤྱལ་སྐྱེས་བདེན་དཔང་གནང་བ་ལྷ་ས་མཁས་དབང་དགེ་
ཚུལ་འདི་བ་དང་། རྒྱལ་བའི་ཡོངས་འཛིན་སྤྱི་བྱང་རིན་པོ་ཆེ་ཆུ་གཉིས་
རིགས་པའི་མཛའ་བཤེས་སུ་གྱུར་པ་ཞིག་ཡིན་འདུག་ཀྱང་། སྤྱི་བྱང་རིན་པོ་
ཆེའི་རང་ཆུ་དུ་དགེ་ཚུལ་དང་ཐུག་སྐྱོར་གྱི་ཟུར་ཚམ་ཡང་གསུངས་མེད། ད་
ཚེས་ཚོད་དཔག་བྱས་ན། ཁོང་གིས་དངོས་སུ་བྱིས་པའམ། ཉག་རོང་སྤྱི་བཟང་
གིས་ཟིན་བྱིས་བཏབ་པ་གང་ཡིན་ཆ་མ་འཚལ་གྱང་། རྗེ་ཚོང་ཁ་བའི་ལྷ་བའི་
བཞེད་ཕྱོགས་མཐར་ཐུག་ཐ་སྐྱོད་ཚད་བྱུང་ལ་དགག་པ་བསྐྱོན་ཡོད་སྐབས།
དགེ་ལུགས་པའི་ཁོངས་ཀྱི་ཚུལ་ལུགས་ཐལ་སྤྱོད་རིང་ལུགས་པ་དག་གིས་མེད་
པར་བྱས་པ་ཡིན་ནམ་སྟེ།

ད་ལྟ་མཐོང་ཡུལ་དུ་ཡོད་པའི་དགེ་ཚུལ་གྱི་ཆུ་ཐར་ལོ་རྒྱུས་ཁག་དུ་
ཁོང་བཅོན་འདུག་རྒྱས་འགོད་བྱེད་མཁན་ངོ་མ་སུ་ཡིན་དང་། བཅོན་དུ་བཅུག་
དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་ཅི་ཡིན་མི་གསལ་ལ། ར་ཀ་ར་རིན་པོ་ཆེ་དང་། ཉོར་ཁང་
བསོད་ནམས་དཔལ་འབར། ཨ་པོ་སྤྱི་བྱང་མི་ཆུ་ཤེར་རྒྱལ་སོགས་ཁོང་གི་
མི་ཆེ་ལ་རྒྱུས་ལྗོངས་ཡོད་མཁན་དག་གིས། གཞུང་སའི་མི་སྣ་ཁ་ཤས་ཀྱིས་ཞེས་
པ་ལྷ་བུ་ལས་ཁ་ཤས་དེ་དག་སུ་དང་སུ་ཡིན་གསལ་བོར་བཤད་ཐུབ་མེད་ལ།
ད་དུང་ཡང་སྐབས་དེའི་བོད་གཞུང་གིས་དགེ་ཚུལ་ལ་ནག་མེད་ཞེས་འགའ་

གྱིས་མནར་གཅོད་བཅོན་འདུག་བྱས་པ་ནོར་འཁྲུལ་ཡིན་པར་ངོས་ལེན་གྱིས་
གཞུང་འབྲེལ་དཀར་འདོན་བྱས་མེད་ཀྱང་། མཁས་པ་དང་ཚུམ་པ་པོ་མང་
བོ་ཞིག་གིས་བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་པ་ཚོས་ཁོང་མེད་བསྐྱག་དུ་བཏང་བ་ལ་པངས་
སེམས་དང་གདུང་ཡུས། རྗེས་ངན་བཅས་མཚོན་པའི་དཔེ་དེབ་དང་སྟན་ངག་
མང་བོ་འབྲི་བཞིན་ཡོད། དགེ་ཚོས་འདི་བའི་སྐོར་ལ་ཀླུ་དབང་བཙུག་པའི་
བ་བསྟན་འདོན་ཀྱི་མཚོ་མཚོག་གིས། མདོ་སྨད་པ་དགེ་འདུན་ཚོས་འཕེལ་ནི།
དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བ་འདིའི་ནང་། བོད་མི་རིགས་ཀྱི་ཁྲོད་ནས་གཞན་རིང་མི་
འདོག་པའི་ཤེས་དཔྱད་ཀྱི་སྒོའི་ཆལ་དང་། སྤྱི་བྱའི་གནས་ཚུལ་ཐོག་ཕྱགས་
རྒྱུ་རིང་བོའི་མནོ་བསམ་ཐོངས་པའི་ནུས་པ་བཅས་ཀྱི་ཆ་ནས་ཡར་ཐོན་པར་
བགྱང་འོས་པའི་སྒྲིམ་བུ་ཞིག་ཡིན། ཞེས་དོན་ལ་གནས་པའི་བསྟན་པ་བཅོད་
མཛད་པ་ལྟར། མཚན་ཉིད་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་དང་། སྟན་ངག་ ལོ་
རྒྱུས། རི་མོ། ཡུལ་སྐོར་སོགས་ཤེས་བྱའི་གནས་མང་བོར་གསར་བཏོད་ཀྱི་སྒོ་
མོ་འབྱེད་མཁན་སྒྲིམ་མཚོག་གཞན་འགྲན་མ་མཆིས་པ་ཞིག་ཡིན་ཀྱང་།
སྐབས་དེའི་གཞུང་སའི་ཁ་དབང་ཅན་འགའ་ཞིག་གིས་ཉེས་མེད་ཉེས་འགའ་
གྱིས་ལྷ་ལམ་དུ་བརྒྱུད་པ་ནི་བདེན་པ་དང་ཡང་དག་པ་ཡིན་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་
ནམ་ཡང་འགོད་དུ་མེད་པར་སྤང་ངོ་།

བདུན་པ། ལྷ་མ་དཀར་བོ་དང་སྐབས་དེའི་ བོད་གཞུང་།

ཀླུ་དབང་སྐྱེ་ཐོང་བཙུགས་པའི་སྐབས་སུ་མདོ་སྨད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་མི་

སྒྲ་གལ་ཆེན་བྱུང་བའི་ནང་གི་གཅིག་ནི། རྗེ་བཙུན་བྱམས་པ་མཐུ་སྟོབས་སམ་
 བླ་མ་དཀར་བོར་གྲགས་པ་འདི་བ་ཡིན་ན་ཡང་། དེ་སྔ་བླ་མ་དཀར་བོ་འདི་
 བའི་རྣམ་ཐར་ལག་གིས་མ་གཅིག་ལས་མེད་སྟབས་བོད་ཁྱོན་ཡོངས་ཀྱིས་ཤེས་
 རྟོགས་མེད་པ་སྟེ། སྤྱི་ལོ་༡༧༩༠།༡༧༩༡ ལོར་ཁོ་བོ་སྤྱང་བཀྲ་ཤིས་འབྲིལ་
 གྱི་དཔེ་མཛོད་དུ་སྟོན་སྟབས་འདི་བའི་རྣམ་ཐར་ལག་གིས་མར་མཇལ་སྤྱིང་
 ཞིང་། སྤྱི་ལོ་༡༧༩༤ ལོར་ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་སྤྱང་བཀྲ་
 ཤིས་འབྲིལ་གྱི་མ་དཔེ་ལག་གིས་མ་དེ་ཉིད་དེ་བ་གཟུགས་སུ་དཔར་སྐྱུན་བྱས་
 འདུག་པས་ད་ལྟ་དཔེ་རྒྱན་འབེལ་གྱིང་། ད་དུང་འདི་བའི་སྟོར་ཤེས་མཁན་
 ཉ་ལམ་མེད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་པས། བོད་ཀྱི་ཉེ་རབས་ལོ་རྒྱུས་མི་སྒྲ་གལ་ཆེན་སྤྱང་
 མ་དཀར་བོ་དོ་སྟོན་དང་སྟབས་ཅིག་སྟབས་དེའི་བོད་གཞུང་དང་འབྲེལ་ལམ་
 རི་ལྟར་བྱུང་སྟོར་སོགས་འཆད་པ་སྟབས་སུ་བབ་པ་ཡིན།

བླ་མ་དཀར་བོ་ནི་རབ་བྱུང་བཙུ་བཞི་བའི་ཤིང་ལུག་སྤྱི་ལོ་༡༩༡༥ ལོར་
 མདོ་སྨད་ཆོས་དཔལ་ཞིང་དུ་སྟོང་རིགས་སུ་གཏོགས་པའི་བོན་བྱིམ་ཞིག་དུ་
 འཁྲུངས་ཤིང་། རྒྱུ་དུས་ནས་རབ་དུ་བྱུང་ཞིང་ཨ་འཁོར་བྲག་དཀར་གྱི་ཨ་
 ལུ་རིག་འཛིན་ཞེས་པའི་རྩུང་ནས་དག་ཡིག་སྦྱངས། ཁྱོད་ཀྱིས་དག་ཡིག་
 སྦྱངས་ནས་ཅི་བྱེད་དྲིས་པས། ང་སྨད་ཕྱོགས་སུ་འགོ་བསམ་ནས་བྲིད་པ་ཡིན་
 ཞེས་བཤད།

དགྲང་ལོ་བཙོ་བརྒྱད་ཐོག་སོག་ཡུལ་དུ་ཐེབས། སྟབས་དེར་སོག་ཡུལ་
 དུ་ཨུ་རུ་སུ་དང་། ཉ་སག་ཅེས་པའི་ཁ་ཆེའི་རྒྱ་དམག་གཏོས་ཆེ་སྟེབས་ཏེ་ཡུལ་
 ཁམས་ལ་ནད་ཡམས་འཐབ་འཁྲུག་མི་བཟད་པ་འབྱུང་གིན་ཡོད་ཀྱིང་། མི་
 དམངས་ལ་སྒྲིམ་སྤྱོད་མཁན་ཆད་ལྡན་ཞིག་མེད་པ་གཟིགས་ནས། དགྲང་ལོ་
 སོག་ཉིས་པ་སྤྱི་ལོ་༡༩༤༤ ལོར་ཞི་ཞི་ཨང་གི་འོ་དཀོན་པའི་ཉེན་གཙོ་བྱམས་སྤྱི་

དུང་དུ་བསྐྱབ་པ་ཡུལ་ཅིང་། ཁོང་ལ་ཡིད་ཆེས་བྱེད་པའི་མི་དམངས་བསྐྱུས་
 ཏེ་དག་ལྟའི་གསོལ་མཆོད་དང་། བསངས་དང་གསེར་སྒྲིམས་སོགས་ཀྱིས་ཡུལ་
 ལྟ་དག་ལྟ་སོགས་མཆོད་དེ། ཡུལ་དེའི་མི་དམངས་འཐབ་འབྲུག་དང་ཕྱ་གེ་
 ལས་སྒྲིབ་ཆེད་“ངས་དམག་སྣ་འདྲེན་རྒྱ་ཡིན་”གསུངས་ནས་དམག་མི་རྣམས་
 ལ་དམག་འཐབ་སྣ་ཆོགས་བསྐྱབས། དམག་མི་རྣམས་ལ་དམག་གི་ལྷགས་སྒོལ་
 ལྟར་གྱི་བྲིམས་བཅས་ཏེ། དམག་བྲིམས་ལས་རྩུང་ཟད་ཀྱང་འདའ་མི་ཆོག་པའི་
 བཀའ་བྲུབ་བསྐྱགས།

ལྷ་དེའི་ཟླ་༩ ཆེས་༡༧ ལ་ཁ་ཆེའི་དམག་ཆེན་ཡོང་གིན་ཡོད་པ་ཐོས་
 ཏེ། ཆེས་༡༩ ཉིན་ཀྱག་དམག་སུམ་རུ་ཅམ་ཁྲིད་ནས་དག་དམག་གི་གདོང་
 ལ་སོང་སྟེ། “ང་ཡོད་ན་སྐྱག་མི་དགོས། དག་ངན་འདི་ཆོད་དང་འཐབ་དགོས་
 ”གསུངས་ནས་ཁ་ཆེའི་དམག་ནང་དུ་རྒྱགས་པས་དམག་མི་སྟོང་ཕྱག་དུ་མ་
 བསད་ཅིང་། ར་མོང་བརྒྱད་རུ། མི་སྒྲིགས་ཆེན་པོ་བརྒྱད། ཏྲ་སྒྲ་ཅན་སྟོང་
 ཕྱག་དུ་མ་སོགས་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་ཐོབ་ཅིང་། ཡུལ་ཁམས་བདེ་འཇགས་སུ་
 བཏང་བས་ཕྱོགས་དེའི་མི་རྣམས་ཏེ་ལས་ཏེ་འཁོར་ཆོགས་རྒྱ་ཆེན་པོ་རྒྱས་མགོ་
 བརྩམས།

དེ་ནས་ཐར་པ་ལྷ་མོ་ཐའི་མཁར་ཆེན་པོར་གནས་པའི་མན་རྩའི་ཨམ་
 བན་གྱིས་གཙོས་པའི་མི་བྲི་ཕྱག་མང་པོ་ཁ་ཆེའི་དམག་གིས་བསྐྱོར་ནས་ཕྱ་གེའི་
 འཆི་བ་ལ་གཏུགས་སྐབས། ཟླ་མ་དཀར་པོས་དམག་གངས་སྟོང་ཕྱག་གཅིག་
 དངས་ནས་ཁ་ཆེའི་དམག་དཔུང་བཅོམ་པས་མཆན་སྟན་དེ་བས་རྒྱས། ཟླ་
 ༤ ཆེས་༥ ཉིན་དམག་གི་དཔུང་ཆེན་བསྐྱོངས་ཏེ་“སང་ཉིན་ངས་དག་ངན་
 ལྷག་ལྟ་ཅན་འདི་རྣམས་གཞོམ་མ་ཐུབ་ན། བྱེད་ཆོ་བྱིན་ཆད་ངའི་རྩེས་ལ་
 འབྲང་མི་དགོས། ཏོས་དུ་ཨོ་ལུ་མེ་མདའ་ཆེན་པོའི་ཁ་ནས་འཛིན་བྱས་པའི་

དཔལ་བོ་ཡོད་ན་ཚུར་ཤོག་”གསུངས་པས། དཔལ་བོ་བཞི་བརྒྱ་བྱུང་། འདིའི་
ནང་ན་དམག་དང་གཡུལ་བསྐྱེས་སྐྱབས་ང་དང་མཉམ་དུ་ཐོག་མར་འཐབ་
ཅིང་འཇུག་པར་བྱེད་པའི་དཔལ་བོ་སྤྱི་ལོ་སྤྱོད་པས་ཅན་དུ་ཡོད་གསུངས་པས།
འཇིགས་སྐྱག་དང་ཆོམ་ཆོམ་མེད་པར་ཐོགས་མེད་དུ་འཇུག་ནུས་པའི་དཔལ་
བོ་ལྔ་བརྒྱ་ཐམ་པ་བྱུང་། དེ་ནས་དམག་སྐར་དང་དམག་གི་སྤྱི་ལོ་འཇུགས་
བཞེད་སྤྱི་ལོ་བྱས།

ཟླ་༥ ཆོས་༡༡ ཉིན་ཁ་ཆེའི་དམག་དཔུང་དང་ཐུག་སྐབས། རྒྱལ་
མཆན་ཆེ་མོའི་དཔུང་རྒྱ་ཆར་གཅིག་གསུངས་ཏེ། ས་སྤར་བ་གང་དག་ཕྱོགས་
སུ་གཏོར་ནས་གཡུལ་བསྐྱེས་པས། ས་རོལ་དགའི་དཔུང་ཆོགས་སའི་རྒྱལ་
གངས་ལ་འགན་པ་པམ་པར་མཛད། བུ་ཀླ་ཐའི་མཁར་ནང་གི་ཨམ་བན་གྱིས་
སྐྱ་མའི་རྟ་ཁ་ནས་བྲིད་ཅིང་མི་ཆོགས་བྲི་ཕྱག་གིས་མཁར་ནང་དུ་གདན་འདྲེན་
ཞུས། སྐྱ་མ་དཀར་བོ་ཞབས་སྟེགས་སྟེང་བཞུགས་སུ་གསོལ་ནས། བོང་མའི་
ཨམ་བན་གྱིས་གཙོས་པའི་མི་དམངས་ཀྱིས་ཤུས་མོ་ས་ལ་བཅུགས་ཏེ་ཕྱག་དང་
གསོལ་འདེབས་ཞུས་དོན། ཆེན་པོ་ཤོར་གྱི་ཡུལ་འདིར་ནད་ཐུག་འཐབ་ཆོད་
འཇུག་སྤོང་མཆོ་བཞེན་དུ་རྡོལ་བའི་སྐབས་སུ་སྤྱི་ལོ་སྤྱོད་པ་ཆེན་པོ་བྱེད་གང་ནས་
བྱོན་སོགས་ངེས་པས། “ང་ཨ་མ་དོ་ཙྏ་ཞེ་དཔོན་པོའི་མངའ་འོག་གི་མི་ཡིན།
སྐྱ་མ་མིང་ཆེན་པོ་དང་ཡོན་ཏན་རྒྱ་འཕུལ་སྟོན་ནུས་པའང་མ་ཡིན་པར། སྤོང་
མོ་གཉེར་ཏེ་ཡུལ་ཕྱོགས་འདིར་འོངས་པ་ཡིན་”གསུངས།

མན་རྒྱ་གོང་མས་བཏང་བའི་ཡུལ་དེའི་ཨམ་བན་ཟེར་བ་དང་། ཡུ་ལྷའི་
ཅང་རྒྱ་ན་སོགས་ཀྱི་སྐྱ་མ་འདི་བའི་གནས་ཚུལ་གོང་མ་ལ་སྟན་གསན་ཤུལ།
རང་གི་མངའ་ཁོངས་ཡིན་ཟེར་བའི་ཡུལ་མཐའ་ལ་བདག་པོ་བྱེད་པའི་ནུས་
པ་ཅི་ཡང་མེད་པའི་མན་རྒྱའི་གོང་མ་དགའ་སྟེ། “ཨ་ཆེ་དོ་ཐོག་ཐུ”ཞེས་པའི་

ཆོ་ལོ་གནང་ཡང་། སྤྲེའུ་མ་སྐྱོད་པ་ལྟར་ལྟོད་པ་
 ངན་པ། སེར་སྐྱུ་གཉིས་ཀྱི་བར་མ། སྤྲེའུ་མ་ལྟན་ཞིག་ལ་སྤྲེའུ་མ་སྐྱོད་པ་
 དམ་པ་ཆོར་གནང་རྒྱུ་ལྟེང་ས་བསྟོད་མཆན་གནས་དེ་འདྲ་མི་དགོས།”
 ཞེས་གསུངས་ཏེ་ཆོ་ལོ་དེ་ཐབས་མཁས་ཀྱིས་ཕྱིར་འབུལ་མཛད།

དེ་ནས་བྱ་རྒྱུ་ཏུ་བན་ཟེར་བའི་ས་ཆར་གཡུལ་གྱིས་པས་མི་སྟོང་ཕྱག་
 ཏུ་མ་བསད་ཅིང་། ལུག་ཁྲི་ཕྱག་མང་པོ། ཏུ་སྟོང་ཕྱག་ཏུག་རྩ་མོང་བརྒྱ་ལྷག་
 སྤྲེའུ་མ་སྐྱོད་པ་དུན་སོགས་སྤངས།

དེ་ནས་ཏུ་མར་ཏུ་བན་ཞེས་པའི་ས་ཆར་གཡུལ་གྱིས་པས་ཁྲིམ་ཆར་ལྟ་
 བརྒྱ་བཅོམ་ཞིང་མི་མང་པོ་བསད། ལུག་ཁྲི་ཕྱག་གཅིག་ཏུ་སུམ་བརྒྱ། རྩ་
 མོང་བརྒྱ། སྤྲེའུ་མ་སྐྱོད་པ་ཅས་སྟོང་། དེ་ནས་ཐོ་བོ་ཞེས་པའི་ས་ཆར་གཡུལ་
 བསྐྱེད་པས་དག་ལས་རྣམ་པར་རྒྱལ་ཞིང་། ཏུ་དང་རྩ་མོང་ལུག་སོགས་གངས་
 ཀྱིས་མི་ལངས་པ་སྟོང་།

ཉིན་ཞིག་དག་དམག་ཁྲི་ཕྱག་མང་པོ་སྐྱེད་པས་ནས་མེ་མདའི་སྐྱོད་སྐྱོད་
 ཐོས་པས་སྐྱོ་བྱར་དམག་སྒར་བཏབ། དམག་ཆོགས་ཀྱིས་གཤེན་རྩེའི་ཁ་སྐྱོད་དང་
 མཚུངས་པའི་དག་དམག་གི་མདུན་ནས་འབྱོལ་ཐབས་མ་བྱས་པར་སྟོད་པ་
 འོས་མ་ཡིན་པའི་རྩ་དག་བཟངས་ཀྱང་། ཁོང་བཞད་མོ་མཛད་ནས་སྐྱོད་མི་
 དགོས། ས་རྒྱལ་སྤྲེའུ་མ་གང་གནང་ནས་འདི་དག་དམག་གི་ཕྱོགས་སུ་གཏོར་
 གསུངས་པ་བཞིན། ས་རྒྱལ་གཏོར་མ་ཐག་ཏུ་རྒྱུང་ནག་འཚུབ་མ་འཁྲུགས་ཏེ་
 དག་དམག་པམ་སྟེ་གཡུལ་ལས་རྒྱལ།

སྟེ་ལོ་༡༥༥༥ ལོའི་ལྷ་༡ ནང་ཐོག་མར་ཁོང་གི་སྟོད་ཡུལ་ཐར་བུ་ཀླ་
 ཐ་ཞེས་པའི་ཉེ་འཁོར་གྱི་ཏ་སག་རྣམས་པམ་པར་བྱས་ཏེ། རང་གི་མངའ་
 ཁོངས་ཀྱི་མི་དམངས་རྣམས་ཆོས་འབྱོར་བདེ་སྦྱིད་ཀྱི་འཆོ་བ་བསྐྱེད། དེ་ནས་

ཐན་པས་གདུངས་ཏེ་མུ་གེས་མནར་བའི་ཡུལ་ཁམས་ལ་ཆར་པབ་ནས་
 དབུགས་དབྱུང་བ་དང་། བདེ་གིས་མནར་བའི་སྐྱེ་བོ་ནམས་ལ་སྐྱགས་དང་
 བྱིན་ཐབས་སོགས་གིས་ནད་ལས་གྲོལ་བར་བྱས་པ་སོགས་སྐྱེ་བོ་འབྲུམ་ཕྱག་
 མང་བའི་དོན་བསྐྱབས་པས་ཆེན་པོ་དོར་གྱི་ཡུལ་དུ་གྲགས་སྟན་རྒྱས་པར་མ་
 ཟད། ཁོང་གིས་ལྷ་སྤྱང་ཐད་བསྐྱལ་གྱིས་ལྷ་རུ་སྤྱང་དང་ཏ་སག་སོགས་ཆམ་ལ་
 པབ་པས། ལྷ་རུ་སྤྱི་ཡུལ་དུ་སླ་མ་འདི་བར་འདིགས་སྤང་དང་འབྲེལ་བའི་
 སྟན་གྲགས་ཏ་ཅང་ཆེ་སྟབས་ཡང་བསྐྱར་“དོ་ཐོག་ཐུའི་ཆོ་ལོ་”ཕུལ་བར་མ་
 ཟད། དོ་ཐོག་ཐུ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་གོང་མ་ལ་ཐད་ཀར་ཡི་གེ་ཕུལ་
 ཆོག་པའི་ཐོབ་ཐང་སྤྲད།

ད་ལྟ་ང་ཆོས་བལྟས་ན་གོང་མ་ལ་ཐད་ཀར་ཡི་གེ་ཕུལ་ཆོག་པའི་ཐོབ་
 ཐང་དེ་ལ་ཆོར་བ་ཅི་ཡང་ཡོང་མི་སྲིད་ཀྱང་། རྒྱལ་དབང་བཙུགས་པ་ཆེན་
 པོ་པེ་ཅིན་དུ་ཐེབས་ནས་མནར་རྩའི་གོང་མ་དང་མཇུག་འབྲུད་གནང་སྐབས།
 རྗེས་སོར་བོད་ཀྱི་གནད་དོན་ཁག་བོད་སྟོན་ཨམ་བན་དང་གཤམ་འོག་དཔོན་
 རིགས་དག་བརྒྱུད་མི་དགོས་པར། རྒྱལ་དབང་མཆོག་རང་ཉིད་གྱིས་ཐད་ཀར་
 གོང་མར་ཕུལ་ཆོག་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོང་རེ་ཞུས་ཀྱང་། དོན་དག་དེ་ཙམ་ལའང་
 གྲུབ་འབྲས་མ་སོན་པའི་ལོ་རྒྱུས་དང་བསྐྱར་ནས་བལྟས་ཆོ། སླ་མ་དཀར་པོ་
 འདི་བས་ཡར་ཞུ་ཙམ་ཡང་བྱེད་མ་དགོས་པར་གོང་མས་དང་སྤངས་གིས་ཐོབ་
 ཐང་དེ་འདྲ་སྤྲད་པ་ནི། སྐབས་དེའི་གནས་སྤངས་ལ་གཞིགས་ན་གནད་འགག་
 ཆེན་པོ་ཞིག་ཏུ་ཅིས་ཆོག་པ་ཡིན།

ཡང་ཐོ་མར་བོ་ཀླ་ཞེས་པའི་ཡུལ་དུ་དབྱ་དམག་དང་གཡུལ་གྱིས་པས།
 བྱིམ་ཆང་ཁྱི་༡༠༠༠ ལྷག་དང་། ལུག་༡༠༠༠༠༠ ལྷག ཏྟ་༡༠༠༠ ། རྩ་མོང་
 ༤༠༠༠ སྤང་༤༠༠༠༠ བཅས་ཐོབ།

སྤྱི་ལོ་༡༤༥༩ ལོའི་ཏོར་ལྷ་པ་ནང་ཁོང་གིས་ཕྱག་འདེབས་མཛད་པའི་
ཨལ་ཐུ་ཞེས་པའི་ཡུལ་དུ་དགོན་པ་བཏབ་པའི་མཐའ་ལ་རྒྱ་དམག་སླེབས་པས།
འདི་བས་རྒྱ་དམག་སྟོང་ཕྱག་མང་བོ་དང་གཡུལ་གྱིས་ཏེ་རྒྱ་དམག་ནམས་
གཡུལ་པམ་ནས་བྱོས། ཏོར་ལྷ་པ་ནང་རྒྱ་དམག་སྤར་བས་མང་བ་བྱུང་ལ་
འཐབ་པས་རྒྱ་དམག་ཆམ་ལ་པབ་ཀྱང་། རྒྱ་དམག་བསད་ལྷག་བྱོས་པ་ནམས་
མཉམ་རུབ་གྱིས་ཡུལ་གྱི་མང་བོར་མི་བསད་འཕྲིག་བཅོམ་བྱེད་གྱིན་ཡོད་
སྟབས། འདི་བས་དམག་སྟོང་ཕྱག་དུ་མ་ཁྲིད་དེ་ཏོ་བློག་རི་ཞེས་པའི་ས་ཆར་
རྒྱ་དམག་མཆོ་ལྟར་བརྩོལ་འོངས་སྐབས། ཐུལ་མཆན་ཅེ་མའི་དབྱང་རྒྱན་ཆར་
གཅིག་གསུངས་ཤིང་ས་སྤར་བ་གང་གཏོར་ནས་གཡུལ་འཐབ། རྒྱ་དམག་
ནམས་མཁར་ནང་དུ་བརྒྱུག་པས་འཆི་ལམ་ལས་འོས་མེད་པ་ཤེས་ནས་དམག་
དཔོན་གྲུང་གིང་དང་གྲུང་ལྷ་སོགས་སླེབས་ནས་མགོ་བཏགས་ཞུས་ཏེ་གཡུལ་
ལས་ནམ་པར་རྒྱལ།

དེ་ནས་རིམ་གྱིས་ཏ་སག་གི་མི་བྱིམ་ཁྲི་ཕྱག་མང་བོ་མངའ་འོག་དུ་
བརྒྱུག་ནས་དབྱ་ཁལ་སླ་མ་དཀར་བོ་ཆང་ལ་འབུལ་བའི་ལམ་ལུགས་བཅོས།
འདི་བས་དམག་བརྒྱབ་ནས་པམ་པའི་ལོ་རྒྱུས་མ་བྱུང་ལ། ཏོར་སོག་གི་ཡུལ་
ཁམས་མང་བོ་བདེ་འཇགས་སུ་མཛད་པའི་གནས་ཚུལ་ནམས། ཡུལ་ཕྱོགས་
དེ་དག་དུ་ཨམ་བན་གྱི་མིང་ཅམ་ཁུར་ནས་སྟོང་མཁན་ཆོས་མན་རྩ་གོང་མར་
སྟན་གསན་ཡང་ཡང་ཞུས་པས། “ཅང་རྩན་ཏོ་ཐོག་ཐུ་ཆེན་པོ་ཀུན་དགའ་
རྒྱལ་མཆན་”ཞེས་པའི་ཆོ་ལོ་སྨྲ།

དེ་སྐབས་ཆེན་པོ་ཏོར་གྱི་ཡུལ་དུ་ཐོར་གོད་དཔོན་པོ་དང་འདི་བ་ལས་
ལྷག་པའི་དབང་ཆེན་གྱི་མི་མེད་སྟབས། རྫོང་ཞིག་གིས་སླ་མ་འདི་ལ་ལྷན་སྦྲེས་
གྱི་དབང་ཐང་ཆེ་བའི་ཐོག་གོ་གནས་དེ་འདྲ་ཆེན་པོ་ཡོད་ན། རིམ་གྱིས་ཏོར་

མཆོག་གིས་མགོན་གཉིས་རྒྱ་མཆོ་སོགས་མི་སྣ་འཆམས་ཞུར་བཏང་འབྱོར་
 ལྟར། གསེར་གྱི་བཀའ་ལུང་དང་། བཀའ་ཤོག་ཐམ་ཀ་རྟགས་ཐེལ། གསེར་
 གྱི་རྩི་རྩེ་ཏོག་ཕྱག་མདུད། སྤང་འཁོར་བཀའ་རྒྱ་མཆོ་སོགས་གནང་། ཕྱིས་
 སུ་གོང་མའི་པོ་བྲང་དུ་འགྲོ་སྐབས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་གནང་བའི་གསེར་
 གྱི་རྩི་རྩེ་ཞུ་མགོ་ལ་བཏགས་ནས་ཐེབས་པས། གོང་མའི་སློན་འཁོར་རྣམས་
 ཏེ་ལས་ཏེ་གོང་མའི་སློན་མདུན་དུ་འདི་འདྲ་མནའ་ནས་འགྲོ་སློལ་མེད་ཚུལ་
 སོགས་བཤད་སྐབས། ཁོང་གིས་“འདི་གྱོན་མི་ཆོག་ཟེར་དོན་ཅི་ཡིན། འདི་
 ང་ལ་བོད་ཀྱི་པཎ་ཆེན་སྤྲུལ་མས་གནང་བ་ཡིན་”ཞེས་སོགས་གསུངས་འདིགས་
 ཞུ་མེད་པར་ཁ་འཛིངས་གནང་བའི་གནས་ཚུལ་བྱང་འདུག

སྐབས་དེ་མེད་ཅིག་ལ་གོང་མའི་སློན་འབྲུར་ཏེ་སྤར་ཅང་རྒྱན་གྱི་གོ་
 གནས་ཕྱིར་བསྐྱུ་བྱས་པ་བསྐྱར་སློལ་གནང་སྟེ། བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་ཡུལ་ཐམས་
 ཅད་གྱིན་ཅང་རྒྱན་དང་བྱེད་གཉིས་ཀྱིས་བདག་སྦྱོང་བྱེད་དགོས་ཞེས་བཀོད་
 བྱས་གནང་། ཡིན་ནའང་ཁོང་གོ་གནས་ཆེན་པོ་དེ་འདྲ་རག་པ་ལ་དགའ་སྤང་
 ཅི་ཡང་མེད་པར། ཅང་རྒྱན་དང་ཨམ་བན་གཉིས་བརྒྱད་ནས་ཕྱིར་འབུལ་
 མཛད། རྒྱ་མཆོན་དེ་ལ་བཞེན་ནས་ཕྱིས་སུའང་སྤྲུལ་མ་འདི་བར་སོག་ཡུལ་དུ་
 “ཡི་ལྷ་ཅང་རྒྱན་”ཞེས་འབོད་པ་ཡིན།

འདི་སྐབས་ཤིག་ལ་སྤྲུལ་མ་དཀར་པོ་མཆོག་གིས་སྤུ་མོ་ནས་དབུས་
 གཙང་དུ་སོང་ནས་ཀླུ་དབང་པཎ་ཆེན་རྣམ་གཉིས་ལ་མཇལ་མདུན་ཡོད་
 གྱང་། ད་བར་གོང་མ་ཆེན་པོའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཞབས་འདེགས་བསྐྱབས་ནས་
 འགྲོ་ལོང་མ་བྱུང་ཡང་། གྱིན་ཅང་རྒྱན་དང་ཨམ་བན་བྱེད་རྣམ་པ་གཉིས་ཀྱིས་
 གོང་མར་དགོངས་པ་ཞུ་རོགས་ཞེས་བསྐྱུལ་བ་བཞིན། གོང་མས་པཎ་ཆེན་
 རིན་པོ་ཆེའི་སློན་ཅི་ཡང་མ་གསུངས་ཀྱང་“ཀླུ་བ་རིན་པོ་ཆེར་ཕྱག་འཆལ་

དུ་སྤྱོད་ཆོག་”ཅེས་བཀའ་འཁྲུག་ཐོབ་སྟེ། ཤིང་རྩ་ཉི་ཤུ་ཙུང་བཞི་དང་། རྩ་ལ་
བཅུ་ཐམ་པ། རྩ་ལོ་དཔག་མེད་བཅས་དབུས་རྫོང་ཡུལ།

སྤྱི་ལོ་༡༤༤༡ ལོར་སོག་ཡུལ་ནས་ཐོན་ཏེ་ལན་གཉིས་པ་ལྟ་སོགས་བརྒྱད་ཁྲུག་
དུར་ཐེབས། ཁྲུག་དུའུ་ནས་ལྷ་ལྷན་སྤོན་ལམ་ཆེན་མོའི་དམིགས་སྤོར་རྩ་ལན་
ཆེན་བརྒྱད་ཅུ་ལྟ་དང་། ཁྲུག་དུའུ་ཡུགས་ཀྱི་ཁ་བཏགས་ཡོངས་རྫོགས་ཉེས་
ཏེ་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་ཁྲུག་དུའུ་ཁ་བཏགས་ཆོང་བའི་རྩ་ལྷན་ཆད་པ་སོགས་དངོས་
ཐོག་སྤོར་མི་ཤོང་བ་བསྒྲིགས་ཏེ་དར་ཅེ་མདོ། ལི་ཐང་སོགས་བརྒྱད་དེ་ཆབ་
མདོར་འབྱོར་སྐབས། རྩ་ལ་དབང་མཆོག་དང་ཐོད་ཀྱི་སྤྱི་རྒྱུང་རྩ་ལ་ཐོག་ཉེས་
ཀྱི་མཐོན་གཉེར་གཉེས་ཐེབས་བསུར་འབྱོར། ཐོད་སྤེལ་གཞུང་གིས་སོག་ཡུལ་
དུ་སྤྱོད་པའི་ཨ་མདོའི་སྤོར་ཐོབ་དང་ཐམ་གས་མཐོབ་ཞིག་སྤེལ་བའི་ཀྱིན་ཡོད་
པ་ཐོད་བསྟན་སྤྱི་ལ་ཐན་གཞོད་གང་ཡོད་ཀྱི་རྩ་ལ་རྟོག་ཤར་ཏེ། གནས་རྒྱུང་
སོགས་ལ་ལྷ་ཐབ་ནས་བཀའ་ལུང་ལྟས་པ་སོགས་ཀྱི་གནས་རྒྱུང་དགོད་བྱོ་བོ་
ཡང་བྱུང་འདུག་ཅིང་། ཀོང་པོའི་རྩ་མདར་སྤེལ་སྐབས་ཐོད་ཀྱི་བཀའ་སྤོན་
དང་། སྤྱི་རྒྱུང་བྱུར་བ་ཆེ་སྤོན་སྤྱིང་། སེར་སྤྱོད་གྲ་ཆོང་སོགས་ཀྱིས་ཆེབས་
བསུ་དང་། བདེ་ཆེན་རྫོང་དུ་བཀའ་སྤོན་བཞི། རྩང་ཡིག་བཞི། ཐོད་རྩ་ལ་
པོའི་རྩ་སྟེ་རྩང་མང་པོ་བཅས་མཐའ་མེད་པས་བསུས་ཏེ། སྤྱི་ལོ་༡༤༤༡
ལོའི་ཉོར་ལྷ་ཉ ཆོས་ཉ ཉེན་ལྷ་སར་འབྱོར། ལྷ་སའི་གཙང་པོའི་ཁར་ཐོད་ཀྱི་
སྤྱི་རྒྱུང་རྩ་ལ་ཐོན་ཆོགས་ལོ་མོན་དུན་དང་། སྤེལ་གཞུང་། སྤྱིང་བ་བཞི།
བཀའ་སྤོན་བཞི། རྩང་ཡིག་བཞི། རྩུབས་མགོན་རིན་པོ་ཆེའི་ཅེད་ཤོད་གཉེས་
ཀྱི་རྩང་འཁོར། ལྷ་སྤུལ་མང་པོ། སེར་འབྲས་སོགས་ཀྱི་སྤྱི་རྒྱུང་གྲ་མང་
བཅས་སྤྱི་བོ་དེ་ཅང་མང་པོའི་ཆོགས་ཀྱིས་བསུ་སྤོན་སྤོས་མི་བྱུང་པ་བྱས།

ལྷ་ལྷན་དུ་སུར་ལྷོག་བྱམས་པ་རིན་པོ་ཆེ་བསྟེན་ཏེ་འདོད་ཆོས་མང་པོ་

གསན་པ་དང་། དངུལ་སྤང་ཁྲི་འབུམ་མང་བོས་ཀླུ་དབང་རིན་པོ་དང་
གདན་ས་གསུམ་། རྒྱུད་གྲུ་སྟོང་སྟོང་སོགས་སུ་སོགས་འགྲེད་ཅི་གནང་དང་།
རྩོ་བོ་ནམ་གཉིས་ལ་དབུ་རྒྱ་བྱུང་འཕགས་ཅན་རིན་ཐང་གཞལ་དུ་མེད་པ་
སུལ་བ། ས་བོང་ཁར་གྲུབ་ཆེན་བརྒྱུད་རྩེ་ལྷ་ཁང་བཞེངས་པ་སོགས་ཟང་
ཟིང་གི་མཆོད་སྤྱོད་སྟོས་པ་ནམས་སྟོ་བཏགས་ཅམ་མིན་པར་སྟོ་ཡུལ་ལ་རྒྱན་
དཀའ་བ་ཡིན་ལ། སེ་འབྲས་ཀྱི་གྲ་མང་གིས་བལ་བོའི་ཆོང་བ་བཙམ་པའི་རྒྱན་
ཀྱིས་བལ་དམག་ལྷ་སར་སླེབས་ནས་བོད་ཀྱི་གནད་ཡོད་མི་སྣ་སྟོར་ཞིག་འདྲིན་
བཟུང་བྱས་པའི་ཁྱོད་རྩ་རྒྱུམ་མ་ཐུབ་པས། སྤམ་དཀར་བོ་འདི་བར་སྐྱབས་
འདུག་ཞུས་སྐབས། སེ་འབྲས་དང་བལ་བོ་ཐུག་སྐབས་བཏག་དཔུང་མི་གཏོང་
བའི་རྒྱ་མཆོན་ཅི་ཡིན་སོགས་དྲིས་ཏེ་ལྷ་སྟོང་ཨམ་བན་ལ་བཏང་བས། ཨམ་
བན་གཉིས་སྐག་ནས་མཇལ་བཅར་དུ་ཡོང་ཡང་། “རེད་ཉི་མ་ཁ་ཤས་ལ་ཁྱོད་
ཆོར་ཐུག་ཁོམ་མེད་”གསུངས་ནས་ཐུག་འཕྲད་དུ་ཡོང་མ་བརྟག་པ་དང་། དེ་
ནས་ཉི་མ་༡༩ རྗེས་སུ་ཨམ་བན་གཉིས་ཀྱིས་མཇལ་བཅར་ཆོག་པའི་ལྷ་རྩུགས་
མཐའ་ནན་ཕུལ་བས་ཡོང་འཐུས་ཆོག་མཆན་གནང་ཡང་། དོན་ཀྱིས་སྤོ་
དུ་མ་ལ་མཇལ་བཅར་ཞུ་མ་བརྟག་པ་དང་། ཀླུ་དབང་མཆོག་དང་གནས་
རྒྱུང་ཆོས་སྟོང་གཉིས་ཀྱི་བཀའ་ལླང་གིས་བལ་བོད་ཀྱི་ཁྱོད་སྣ་རྒྱུམ་མཁན་ཁྱོད་
ལས་མེད་ཅེས་ལླང་བསྟན་སོག་པ་ལྟར། དངུལ་རྩོ་ཆད་ལྷ་སྟོང་སྟོང་དགོས་
པ་ལས་ཨམ་བན་གཉིས་རེ་རེའི་མགོ་ལ་རྩོ་ཆད་ཆེག་སྟོང་རེ་དང་། ལྷེ་བ་གཞུང་
གི་མགོ་ལ་རྩོ་ཆད་ཆེག་སྟོང་། བོད་ཡུལ་ཁྲི་སྟོར་བརྟུགས་ཀྱི་མགོ་ལ་རྩོ་ཆད་
ཆེག་སྟོང་། ལྷེ་བ་གཞུང་དང་ཨམ་བན་གཉིས་མཉམ་རུབ་ཀྱི་མགོ་ལ་རྩོ་ཆད་
ཆེག་སྟོང་བཞག་ཀྱང་། ལྷེ་བ་གཞུང་ལ་དངུལ་གྱིས་མ་འདང་བས་སྤམ་དཀར་
བོ་ཁོང་རང་གིས་ལྷེ་བ་གཞུང་ལ་དངུལ་རྩོ་ཆད་ལྷ་བརྒྱུད་དེ་སེ་འབྲས་ཀྱི་

གྲ་མང་གི་ས་ནས་དངུལ་ཆ་བ་སྒྲིལ་མི་དགོས་པ་བྱས་ཏེ་བལ་བོད་ཀྱི་གྲོད་སྒྲ་
ལྷན་པ་བོད་སྤྱི་ཡོངས་ལ་བཀའ་རྒྱ་ཆེ་བ་ཡིན།

གོང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བྱུང་དེའི་ཐོག་ནས་སྒྲ་མ་དཀར་བོ་འདི་བའི་བསོད་
ནམས་དང་གཟི་བརྒྱུད་ཀྱིས་བོད་སྤྱི་ཡོངས་ལ་སྒྲ་མ་མེད་བྱུང་གསོད་བྱེད་
བཞིན་པའི་མན་རྒྱུད་ཨམ་བན་དག་ས་འོག་ལ་ཐིམ་འགོ་བ་ལྟ་བུའི་དངངས་
སྒྲག་གི་གནས་སུ་བཀོད་དེ་སྤྱི་བཀོད་བར་བྱས་པའི་གནས་སྒྲ་མ་མེད་ཐུབ་
པར་མ་ཟད། ཐོག་མར་དབུས་སུ་ཐེབས་སྐབས་བོད་གཞུང་དང་རྒྱལ་དབང་
མཆོག་གི་སྤྱི་ཆ་བ་ཆ་བ་མདོ་བར་ཐེབས་བསུར་བཅར་བ་དང་། ཕྱིས་ལྟ་ས་ནས་
ཐེབས་ཐོན་སྐབས་རྒྱལ་དབང་མཆོག་དང་བོད་ཀྱི་སྤྱི་སྤྱོད་རྒྱལ་བོ་སོགས་
ཆེད་དུ་དག་གིས་ཆེད་ཐང་བར་ཆེབས་སྤྱི་ལ་གནང་བ་དང་། དེ་མིན་བོད་
གཞུང་གི་དཔོན་རིགས་ཆེ་གས་མང་བོས་ཆ་བ་མདོ་བར་གཞུང་འབྲེལ་གྱིས་
ཐེབས་སྤྱི་ལ་ཞུས་པ་ལྟ་བུའི་ཆེ་མཐོང་གནང་བ་འདི་འདྲ་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་མཐོང་
དགོན་པོ་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༩༥༡ ལོའི་འོར་ཁྲ་ལྷ་ལྷ་ཆེས་༡༠ ཉིན་རྒྱལ་དབང་རིན་པོ་ཆེས་
བཀའ་འབོད་གནང་བ་བཞིན་པའི་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་གཟིམ་ཁང་བདེ་བ་ཅན་
དུ་ཞག་བཞུགས་དང་། ཆེས་༡༩ ཉིན་རྒྱལ་དབང་མཆོག་དང་ལྷན་དུ་བདེ་
མོ་དགུ་འཆམ་ལ་གཟིགས། སྤྱི་ལོ་༡༩༥༢ ལོའི་ལྷ་ལྷ་ཆེས་༡ ཉིན་རྒྱལ་དབང་
མཆོག་དང་། བོད་ཀྱི་སྤྱི་སྤྱོད་རྒྱལ་བོ་རྟ་ཆག་ནོ་མོན་དན། ཨམ་བན་གཉིས་
བཅས་ལྷན་དུ་སྤྱི་དགས་མ་བདག་མོའི་གཏོར་ཆོག་སྤྱི་བསྐྱེད་སྤྱི་བསྐྱེད་
འཁོར་འགའ་ཞིག་གིས་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེའི་སྤྱི་པ་དུ་ཁ་བཞུགས་འཕངས་པ་
ལ། སྒྲ་མ་དཀར་བོ་ཐུགས་སྤྱོད་ཏེ། “གཡོག་པོ་ཁྱོད་ཆོ་ལྟ་བུས་རྒྱལ་དབང་
རིན་པོ་ཆེའི་སྤྱི་ལོ་ཕྱིགས་སུ་ཁ་བཞུགས་འཕངས་ཆོག་པའི་ཐོབ་ཐང་སུས་

གནང་།”ཞེས་དང་། “ཁྱོད་ཆོ་གཡོག་པོས་ཐུལ་དབང་རིན་པོ་ཆེའི་སྐྱུ་པང་
 དུ་ཁ་བཏགས་འཕེན་པ་པར་ཞོག་སྐྱུ་མདུན་དུ་ཡོང་མི་ཆོག་པས། ཁྱོད་ཆོ་
 ལ་དབང་ཆེན་པོ་དེ་ལྟ་བུ་སྐྱུ་བྱིན་ཡོད།”ཅེས་བཀའ་བཏུན་གྱིས་ཆར་བཅད་
 པས། ཨམ་བན་འཁོར་བཅས་འཇིགས་ཤིང་སྐྱག་པ་དང་འདར་ཞིང་ཁྱུ་ཁྱུ་
 པོར་འདུག་པའི་བརྒྱལ་ཁྱུ་གས་བདག་གིར་བྱེད་པ་ལ་བཀོད། ཅེས་སོགས་
 གསལ་བ་འདི་ཙམ་ལ་བཞུགས་ཀྱང་། བོད་རང་གི་ཐུལ་ས་ན་ཆོས་སྤྱིད་གཉིས་
 ཀྱི་བདག་པོ་ལ་ཐུའི་གཡོག་འཁོར་ཆོས་མཐོང་རྒྱུད་བཞིན་པ་མ་མཐོང་
 བའི་ཚུལ་གྱིས་ཉེ་མ་འབྲེལ་ཐབས་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་འདུག་ཀྱང་། འདི་བས་བོད་
 བཟླ་སྤྱིད་ཀྱི་ལ་ཐུལ་བསམ་ནས་རང་ཉིད་སྒྲོས་བཏང་གནང་བ་མཐོང་ཐུབ་
 པ་ཡིན།

སྤྱིར་ཐུལ་བ་པཎ་ཆེན་ནམ་གཉིས་མ་གཏོགས་ལྷ་ལྷན་གཙུག་ལག་
 ཁང་གི་ངོ་མདུན་ནས་བསྐྱེན་རྫོགས་བསྐྱབ་མི་ཆོག་པ་ལ། འདི་བར་ཐུལ་
 དབང་མཆོག་གིས་བཀའ་འབྲེལ་ཐོབ་པ་ལྟར་ལྷ་པོ་ཆོས་ཀྱི་ཉེན་ཡོངས་འཛིན་
 སུར་སྒྲོག་རིན་པོ་ཆེས་བསྐྱེན་རྫོགས་ཀྱི་སྒྲོམ་པ་བཟུལ་བ་སོགས་དབུས་སུ་
 བཞུགས་རྒྱུ་རིང་ཐུལ་དབང་མཆོག་དང་སྤྱིད་སྦྱོང་རིན་པོ་ཆེ། ཡོངས་འཛིན་
 སུར་སྒྲོག་རིན་པོ་ཆེ་སོགས་ཀྱིས་གཟིགས་བཟོས་སྒྲོར་མི་ཤོང་བ་མཛད་འདུག་

དེ་ནས་ལྷ་ལྷན་སྦྱོན་ལམ་ཆེན་མོའི་སྤྱིན་བདག་ཁྱུ་ཏེ་ཐུལ་དབང་
 རིན་པོ་ཆེ་ཆོགས་དབུར་སྐྱུན་འབྲེན་གྱིས་སྤྱིད་ན་དཀོན་པའི་རིན་པོ་ཆེ་སྐྱ་
 ཆོགས་ཀྱིས་ཐོགས་ངངས་ཏེ་འབུལ་ཆེན་བཏེགས་པས། བོད་ལུང་བའི་ངག་
 ཞན་ཐམས་ཅད་ཀྱིས། “ཀྱུ་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་ཕེབས་ན་བོད་
 ལུང་བ་ཆོས་ཀྱིས་ཆོམས་འོངས། ཅོ་ནེ་ནོ་མོན་དན་ཕེབས་ན་བོད་ལུང་བ་སྤྱིད་
 ཀྱིས་ཆོམ་འོངས། སྐབས་རྗེ་ཆ་གན་དོ་ཐོག་སྤྱིད་རང་ཕེབས་ན་བོད་ལུང་

བ་ཚེས་ནོར་ཁྲིམས་གསུམ་གྱིས་ཚེས་འོངས་”ཞེས་སྤྱིང་བར་བྲགས།

ད་དུང་ཁོང་དབུས་སུ་བཞུགས་རིང་ཕྱག་ལས་སྒྲུབས་ཆེན་ཞིག་
མཛད་པ་ནི། དགའ་ལྡན་ཁྲི་ཐོག་གྱུ་བདུན་པ་ཚེ་དོར་རིན་པོ་ཆེ་སྤྱིང་གཞིས་
པ་དེ་བོད་ཀྱི་སྤྱི་སྤྱོད་རྒྱལ་བོ་གནང་སྐབས། གཙང་དང་ལྷ་སའི་སྤྱི་དག་སྤྱོད་
ཞིག་དང་། ལྷ་སྤྱོད་ཨ་མ་བན་བཅས་མཉམ་རུབ་གྱིས་ནག་ཡིག་སྒྲ་ཚོགས་རྒྱན་
བཅོས་བྱས་ཏེ་མན་རྩ་གོང་མ་ལ་ཞུ་གཏུགས་བྱས་པས་སྤྱི་སྤྱོད་གི་ཁྲི་ལས་ཐབ་
ཅིང་རྒྱ་ནག་ཏེ་ལུང་ཅང་དུ་རྒྱུད་པའོན་འདུག་དང་། གཞིས་ཀ་དང་རྒྱ་
ནོར་སྤྱོད་བཅས་བོད་སྤེ་བ་གཞུང་གིས་གཞུང་བཞེས་བྱས་པར་མ་ཟད། མན་
རྩ་གོང་མས་བཀའ་བྲུབ་བསྐྱགས་ཏེ་ཡང་སྤྱི་དོན་འཛིན་བྱེད་མི་ཚོགས་པ་དང་།
དགེ་ཚུལ་སྤྱོད་གི་སྤོམ་པ་བཞེས་མི་ཚོགས་པ། སྤོམ་གཞེར་གནང་མི་ཚོགས་པ།
བོད་དབུས་སུ་ཐེབས་མི་ཚོགས་པ་སོགས་ཁྲིམས་བཅད་བྱས་ཡོད་སྐབས། འདི་
བས་སྤར་སོག་ཡུལ་དུ་བཞུགས་སྐབས་ཐབས་མཁས་གྱིས་ཀྱིན་ཅང་རྒྱན་
སོགས་བརྒྱུད་གོང་མར་སྤྲོན་གསན་པུལ་བས། གོང་མས་ཆེ་སྤོམ་སྤྱིང་གི་ཡང་
སྤྱི་དབུས་སུ་སྤོམ་གཞེར་ལ་སོང་ཚོགས་པའི་བཀའ་འཁྲོལ་ཐོབ་པ་ལྟར་མཐུན་
ཁྱེན་སྤྱོད་ཏེ་དབུས་སུ་བརྒྱུད་སྤྱོད་པ་དང་། ལྷ་ས་ནས་ཐབས་ལམ་སྒྲ་ཚོགས་
བཅའ་ཏེ་ཆེ་སྤོམ་སྤྱིང་གི་ཁར་དབང་ཚུར་སྤྱོད་ཏེ་སྤྱི་སྤྱོད་ཕྱག་དུ་གཏད་
པ་དེ་ཡིན།

སྤྱི་སྤྱོད་ཏེ་ཚོགས་རིན་པོ་ཆེ་དང་ཚོས་སྤྱོད་ནམ་གཞིས་གྱིས་སྤོམ་
དཀར་བོ་འདི་བ་བོད་ཀྱི་སྤྱི་སྤྱོད་རྒྱལ་བོར་བཞུགས་ན་བོད་བསྐྱེད་སྤྱི་ལ་
ཐན་པའི་ལུང་བསྐྱེད་ཐེབས་པ་ལ་ཁོང་གིས། “ང་རང་གི་བསམ་པར་སོག་
གན་(སོག་ཡུལ་དུ་རྒྱན་རིང་བསྐྱེད་པའི་དོན)བོད་ཀྱི་རྒྱལ་བོར་བཞུགས། རྩེ་
བ་གཞུང་གི་དོན་བྱས། དེ་ནས་སྤྲོན་བཞེས་ཏེ་ལྷ་ས་ངན་ཚང་མ་མགོ་ལ་ལེན་

ཆུ་རེད་སྟེ། ཆུལ་བོར་མ་བསྐྱད་ཀྱང་སྐྱོན་བཞེས་ཡོད་ཆོད་ཡིན་གསུངས།”

¹⁵ཞེས་གསལ་བ་དེ་དག་ལ་བསམ་ན་དེ་སྐབས་ཀྱི་བོད་གཞུང་གི་གནས་སྟངས་
ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་སྤང་བརྟན་གསེན་པོ་ཞིག་མིག་ལམ་དུ་འཆར་མི་ཡོང་ངམ།

མདོ་དོན་སོག་ཡུལ་ཨལ་ཐའི་དགོན་པ་དང་། སོག་ཡུལ་རྣམ་རི་ལྟ་
ཞོལ་གྱི་དགོན་པ། དབུས་པ་བོང་ཁའི་ལྟ་ཁང་། ཁོང་གི་འབྲུངས་ཡུལ་ཆོས་
དཔལ་ཞིང་གི་དགོན་ཆེན་བཅས་ཕྱག་འདེབས་མཛད་པར་མ་ཟད། སྤྱང་
བཀྲ་ཤིས་འབྲེལ་གྱི་གསེར་ཁང་ཆེན་མོར་རྒྱ་ཕིབས་བཞེངས་པ་སོགས། ཁོང་
གི་སྐྱེ་ཆེ་ཡོངས་རྫོགས་བོད་ཀྱི་བསྟན་འགྲོའི་བདེ་ཐབས་ཁོ་ནའི་ཆེད་བཏང་
བ་ནི་དམ་པ་འདི་བའི་རྣམ་ཐར་གྱི་གནད་འགངས་ཡིན་ནོ།

གོང་འཁོད་སྤྱི་མ་དཀར་བོའི་ལོ་རྒྱུས་རགས་བསྟུས་དེ། སྐལ་བཟང་
ལེགས་བཤད་ཅེས་པ་སྤྱི་མ་དཀར་བོའི་སྐྱེ་བཅར་མཁས་པ་ཞིག་གིས་བཅུ་མས་
པའི་རྒྱལ་ཀུན་གསང་བའི་མངའ་བདག་རྩེ་བཅུན་བྱམས་པ་མཐུ་སྟོབས་ཀུན་
དགའ་རྒྱལ་མཆན་དཔལ་བཟང་བོའི་རྣམ་པར་ཐར་བ་ངོ་མཆར་ནོར་བུའི་
འཁྲིཤིང་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། ཞེས་པ་སྤྱང་བཀྲ་ཤིས་འབྲེལ་དུ་ལག་བྲིས་
མ་གཞིར་བཟུང་སྟེ། སྤྱི་ལོ་༡༧༧༩ ལོར་ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་གིས་
དཔར་སྐྱོན་བྱས་པ་ལས་རྩང་ཅད་བསྟུས་པ་ཡིན་ལ། འདི་བའི་སྐོར་རྒྱུས་པ་
ཤེས་འདོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་གོང་གི་རྣམ་ཐར་ལ་གཟིགས་པར་བྱའོ།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་རྒྱལ་དབང་
སྐྱེས་པ་བུ་བཞི་བའི་སྐབས།

དང་པོ། སྤྱི་ལོ་གནས་བབ།

རབ་བྱུང་བཅུ་དྲུག་པའི་ཆུ་བྱ་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོའི་ཟླ་༡༠ ཚེས་༩༠ ཉིན་
རྒྱལ་དབང་སྐྱེས་པ་བུ་གསུམ་པ་མཆོག་དགོངས་པ་རྒྱུགས། ཁོང་འདས་ནས་
ཉིན་༩ པ་ཉེ་ཟླ་༡༡ པའི་ཚེས་༩ ཉིན་སྤྱན་གསལ་ཐུབ་བསྟན་ཀྱན་འཕེལ་
གྱིས་ཆེད་འདྲུགས་གནང་བའི་གོང་དྲག་དམག་ཁོངས་ཀྱི་དམག་མི་པལ་ཆེ་

བས་དམག་ཞབས་ནས་ཙ་དགོངས་ཞུ་བྱ་བཀའ་ཤག་ལ་སྟན་གསན་ཞུས་པ་
 དང་། དེ་ནས་ཉིན་༡༡ པ་སྟེ་ཟླ་༡༡ ཆོས་༡༥ ཉིན་སྐྱུན་གསལ་ཐུབ་བསྟན་
 ཀྱན་འཕེལ་དང་། སྐྱུན་ཞབས་པ་བྱམས་པ་ཡེ་ཤེས། གནས་ཚུང་སྐྱེ་ཉིན་སོགས་
 རོར་སྒྲིང་གཟུང་ཚུང་འགག་དུ་བསྐྱོང་འགྲུག་དང་། ཅེ་ཤར་ཆེན་ལྷོག་དུ་བཀག་
 བསྐྱེལ་དོ་དམ་བྱས། ཀྱན་འཕེལ་གྱིས་ཀླུ་དབང་རིན་པོ་ཆེའི་སྐྱེ་ཕྱེད་སྐྱོར་
 འཕལ་དུ་སྟན་གསན་མ་ཞུས་པའི་ནག་ཉེས་བཀའ་ཉེ་བྱུང་དོས་མཁར་དབང་
 ཡོངས་རྒྱུགས་གཞུང་བཞེས་ཐོག་ནང་མི་དང་བཅས་གོང་པོ་ཅེ་སྐྱོང་དེ་མོ་ཆབ་
 དགོན་དུ་བྱུང་ཐུང་དང་། སྐྱེ་བཅར་བཀྲ་ཤིས་ཀྱི་བྱུང་དོས་མཁར་དབང་
 གཞུང་བཞེས་ཀྱིས་དོན་གྲུབ་དུགས་པོ་སྐྱེ་ནམ་ཕྱོགས་སུ་བྱུང་ཐུང་། སྐྱུན་
 ཞབས་པ་བྱམས་པ་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་བྱུང་དོས་མཁར་དབང་གཞུང་བཞེས་ཐོག་སྟེ་
 ལ་དོལ་ཁུལ་དུ་བྱུང་ཐུང་བཏང་བ་དང་། གནས་ཚུང་སྐྱེ་ཉིན་སོགས་འབྲེལ་
 ཡོད་མི་སྟེ་ཚུང་གས་ཁག་ལ་བབ་བསྟན་གྱི་ཉེས་ཆད་སོག་ཡོད།

མདོ་དོན་ཀླུ་དབང་མཆོག་དགོངས་པ་རྒྱུགས་ནས་ཟླ་དོ་གཅིག་
 ཅུམ་གྱི་ནང་དུ་སྤར་གྱི་ཀླུ་དབང་མཆོག་གི་སྐྱུན་གསལ་དག་འདི་ལྟར་གཅིག་
 མཐུག་གཉིས་མཐུད་དུ་ཙ་མེད་བཟོས་པ་ནི། སྐྱོ་བྱར་དུ་ལྷགས་པའི་དོན་ཁྱེན་
 ཞིག་ཡིན་ཀྱང་ཙ་བ་རྟེང་བ་ལ་ལོ་མ་གསར་བ་འབྲས་པ་ཞིག་ལས། ཙ་བ་གསར་
 བ་ལ་ལོ་མ་སྐྱོ་བྱར་དུ་འབྲས་པ་ཞིག་མིན།

ཀླུ་དབང་བརྒྱུ་གསུམ་པ་ཐུབ་བསྟན་བྱ་མཆོ་མཆོག་ནི། སྐྱོ་སྟོབས་
 ཆེ་ཞིང་དཔའ་ངར་ལྡན་པ། སྐྱེ་བའི་དང་ཐུགས་དཀྱེལ་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན་པས་
 ཁོང་དང་རིགས་མཐུན་གྱི་མི་ཆོད་འཛོན་ཐང་ཅན་ལ་མཐོང་ཆེན་གནང་གིན་
 ཡོད་སྟབས། སྐྱུན་གསལ་ཀྱན་འཕེལ་ལྟ་བུ་གཙང་ཐུག་གཡོག་ཞབས་པ་ཞིག་
 བྱིན་བྱུང་རིང་ལུགས་ལ་གཅིགས་མཐོང་ཆེ་བའི་སྐྱེ་དོ་ས་དབང་ཞབས་པད་

ཆོའི་གྲལ་མགོར་བཞག་པ་ཡིན་མོད། རྒྱལ་དབང་མཆོག་ཞལ་བཞུགས་རིང་
 ཐུགས་ཟེལ་དང་གཟི་བརླིང་མ་བཟོད་ནས་སྐྱོད་དག་གི་ནང་མདངས་ཕྱི་ལ་
 འཕྲོས་མ་ཐུབ་ཀྱང་། རྒྱལ་དབང་བཙུགས་པ་དགོངས་པ་རྫོགས་པའི་ཞིན་
 གསུམ་པ་ནས་ཁོང་གི་སྤྱན་གསལ་དག་ཐེར་འདོན་བཅོན་འདུག་རྒྱུ་ཡིན་
 ལས་འགྲུལ་བཙུགས་པ་དེ་ལེགས་ཕྱོགས་སུ་འགྲེལ་མཁན་དག་ལ་འདང་ངེས་
 གི་སྐྱབ་བྱེད་ནམ་ཡང་མེད་ངེས་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༧༩༩ ལོར་ཕྱིས་པ་ལུང་ཤར་བ་དོན་ཆེ་རྒྱལ་སོགས་ཆེ་བྱང་༡༠
 ལྷག་དང་། ཤོད་སྐྱོར་མི་གངས་༡༩ ཡོད་པའི་གསང་བའི་སྤྱི་ལོ་འདུགས་སྤྱིད་
 ཕྱོགས་ཀྱན་མཐུན་ཟེར་བ་བཙུགས་ཤིང་། སྐབས་དེའི་བཀའ་ལློན་བསྐྱོལ་ཕྱོགས་
 དང་། ལྷག་པར་བློ་སྤྲོད་ལོ་དབང་བ་བྱང་མིན་སྐྱོར་གི་སྐད་ཆ་བྱང་བ་ནམས།
 སྤྱིད་ཕྱོགས་ཀྱན་མཐུན་གི་ཆོགས་མི་ཡིན་པ་ཀ་ཤོད་ཆོས་རྒྱལ་ཞི་མས་གསང་
 གནས་བློ་སྤྲོད་པར་བསྐྱལ་བས། ཕྱིས་པ་ལུང་ཤར་བས་དམར་ཤོག་ཆོགས་
 པ་བཙུགས་ཚུལ་བསྟན་དེ་ཁོང་གི་རྒྱ་དངོས་དང་མཁར་དབང་ཡོངས་རྫོགས་
 གཞུང་བཞེས་ཐོག་མིག་འབྲས་བཏོན་ཏེ་ཆེ་བཅོན་དང་། ཁོང་གི་ཕྱོགས་
 གཏོགས་སྐྱོར་ཞིག་ཀྱང་རྒྱུད་དང་འགའ་ཞིག་ལ་དངུལ་ཆད་བཅད་པ་
 སོགས་ལས་འགྲུལ་བསྐྱངས།

རྒྱལ་དབང་བཙུགས་པའི་སྤྱི་ལོ་སྨད་དུ་མན་རྩའི་ཨམ་བན་ལྟོས་
 བཅས་སོགས་རྒྱ་མི་ཡོད་ཆད་བོད་དབུས་ནས་ཕྱིར་བསྐྱོད་བྱས་པ་དང་།
 ལམས་ཕྱོགས་སུ་དམག་དབུང་དང་གོ་ལག་རྒྱག་བསྐྱོགས་ཀྱིས་གཡུལ་འཐབ་
 ལ་རྒྱལ་ཁ་མང་ཅམ་ཐོབ་ནས་རྒྱ་དམག་མང་བོ་མཐར་བསྐྱོད་བཏང་བ། ལྷ་
 ཕྱིར་ས་མཆམས་སོགས་གནས་ཚུལ་མང་དག་ལ་ཆིངས་ཡིག་སོགས་ཀྱི་ལམ་
 ནས་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་གི་བར་འཕྲད་པའི་དཀའ་རྒྱུ་སངས་ཐབས་མཛད་པ།

ཅེ་ཤོད་སོགས་གཞུང་ཞབས་སོགས་སྐོབ་དང་། ཞིང་འབྲོག་མི་སེར་གྱིས་དབྱ་
ཁལ་བསྐྱབ་སྟོགས་བྱང་བདེན་འཇུག་ཆང་བཅོས་པ། ཚན་རིག་པ་དང་། ལག་
རྩལ་མི་སྣ་རེ་བྱང་བསྐྱེད་བསྐྱིད་གནང་བ་སོགས་བོད་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་ལམ་བྱར་
འགོ་མགོ་ཚུགས་ཀྱིན་ཡོད་ཀྱང་། གཞུང་སའི་གནད་ཡོད་མི་སྣ་མང་དག་
གངས་ལྗོངས་སྤྱི་བདེ་སྤྱད་ལ་སྤྱོད་པའི་ཕྱག་ལས་གནང་བའི་རྣམས་པ་དང་
བསམ་འདུན་མ་འདང་ཞིང་། བྱང་ཁལ་རྩོགས་རེས་ཁོ་ན་གཞིར་བས་བོད་
གཞུང་གི་ཆབ་སྲིད་དང་། དམག་དོན། དཔལ་འབྱོར། གཞུང་གི་དྲི་མཁོ་ག་
འདུགས་སོགས་སྟོགས་ཡོངས་ལ་ཉམས་ལྷན་འཆར་བཞིན་པའི་སྐབས་ཏེ། སྤྱི་
ལོ་༡༩༩༥ ལོར་རྒྱལ་དབང་བཅུ་བཞི་བ་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཚོ་མཆོག་མདོ་སྨད་
རྒྱ་འབུམ་ཚོ་དྲུག་གི་ཁོངས་ཆེ་ཀླུ་ཚོ་བའི་ནང་ཚན་སྟག་མཆེར་དུ་རྩྭ་ཆ་སྤེལ་བྱས་
རྒྱུ་དུ་རྒྱ་འབྲུངས་ཤིང་། ལྷ་སྤེལ་ལུང་ཏྲགས་ཅེ་མཐུན་བྱུང་དོན་བཞིན་རྒྱལ་
དབང་བཅུ་གསུམ་པའི་ཡང་སྤྱི་དུ་རྩོམ་འཛིན་ཐུགས་ཐག་བཅད་དེ། སྤྱི་
ལོ་ལོ་༡༩༩༩ ལོའི་ལྷ་མ་ པར་འབྲུངས་གཞིས་སྟག་མཆེར་དང་ཞལ་གྱིས་ཏེ་
དབུས་སུ་གདན་འདྲེན་བྱས། ལོ་དེར་རྒྱལ་ཁབ་རྒྱ་སྤེང་ལས་གཙུག་ཕྱད་
བཞེས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༠ ལོའི་ལྷ་མ་ ༩ ཚེས་ ༡༡ ཉིན་སོ་བྱང་པོ་དྲུ་ལར་གསེར་
ཁྲི་མང་འགས་ལ་མཛད།

རྒྱལ་ཚབ་རྩ་སྐྱོང་འདི་བས་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༧ ལོའི་ཟླ་༡ ཚེས་༡༠ ཉིན་རྒྱལ་
 ཚབ་ཏུ་འཁོད་པ་ནས་རྒྱལ་དབང་བཅུག་ཡུམ་པའི་ཡང་སྤྱི་དོན་འཛིན་དང་།
 དབུས་སུ་གདན་འདྲེན་ཞུ་རྒྱུ་སོགས་ཆེན་མོ་ལས་འགན་ཁང་ལོ་
 བསྐྱབས་པ་ཡིན་ལ། སྤྱི་ལོ་རྩ་ལྔ་པའི་ཉིན་རྒྱུ་མཉམ་སྦྲེལ་རྒྱལ་པོ་ལས་འགན་
 སྐབས་དེའི་གོ་མིན་ཏང་སྤྱི་དགའ་ལ་རྒྱལ་དོན་ཁུལ་གྱི་ལས་འགན་པའི་ཡིག་
 ཆ་སྟོ་ཆོགས་སྤྲང་ཡང་། རྒྱལ་དབང་འདི་བ་རྒྱལ་པའི་ཡང་སྤྱི་དོན་འཛིན་

ཞུ་འདོད་མེད་མཁན་སྒྲུང་མདུན་ཀྱན་དཔལ་སོགས་ལ་ཁ་གཏད་བཅུལ། རྒྱལ་
དབང་རིན་པོ་ཆེའི་འཁྲུངས་ཡུལ་སོགས་བེ་ལིང་ཁ་ཆེའི་མ་ཇག་གི་དབང་ལོག་
དུ་ཤོར་ཆུན་དབུས་སུ་གདན་ཞུ་སྟབས་བདེ་མེད་པ་སོགས་ལ་ཐབས་ལམ་
བཅུལ་ཏེ། དེང་དུས་ཡངས་པའི་ས་ཆེན་པོ་འདིའི་སྤྱིང་ན་འཛམ་སྤྱིང་ཞི་བདེའི་
དེད་དཔོན་དུ་བསྐྱུགས་པའི་རྒྱལ་དབང་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཚོ་རྒྱལ་བའི་ཁྱིམ་
འཁོད་པ་སོགས་ཀྱི་མཛད་རྗེས་ནི་ཤིན་དུ་སྤྲོ་བས་ཆེན་ཡིན་པར་སྤྲད་།

སྤྱི་ལོ་༡༧༡༤ ཡས་མས་ནས་རྒྱ་ནག་གོ་མིན་ཏང་གིས་ས་གནས་དཔོན་
རིགས་སུ་བསྐོས་པའི་ཁ་ཆེ་མ་ཕུ་སྤྱང་གིས་མདོ་སྨད་མཚོ་སྤོན་གྱི་ཡུལ་སྤེ་པལ་
མོ་ཆེར་དབང་བསྐྱུར་བྱེད་བཞིན་པའི་དུས་སྐབས་ཤིག་ཡིན་སྟབས། རྒྱལ་
དབང་མཚོག་གི་ཡང་སྤྱིད་དབུས་སུ་གདན་འདྲེན་ཞུ་རྒྱུར་འགལ་ཆུན་བཟོས་
སྟོར་སོགས་རྒྱལ་བའི་མཛད་རྗེས་སོགས་གཞན་དུ་ཤེས་པར་བྱ་ཞིང་། ཁ་ཆེའི་
ཇག་ཚོགས་དེས་མཚོ་སྤོན་ཕྱགས་སུ་ལོ་ངོ་༤༠ རིང་བསད་མས་འཕྲོག་བཅོམ་
གཏོར་བཤིག་ཅི་བྱས་སྟོར་གཤམ་གྱི་ལེ་ཆན་གཞན་དུ་འཆད་ཅིས་ཡིན།

གང་ལྟར་སྤྱི་ལོ་༡༧༤༠ ལོའི་ཟླ་༡༡ པར་སྟག་བྲག་གི་འབྲུལ་ལ་བརྟེན་
ནས་གནས་རྒྱུད་ཐོག་ཐེབས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་ཡོང་སྟེ་རྒྱལ་ཆབ་རྩ་སྤྱིང་ལ་བར་ཆད་
ཆེན་པོ་ཡོད་ཚུལ་ཞུས་པས། རྩ་སྤྱིང་རིན་པོ་ཆེས་སློ་སྤྱིང་བྲང་གསུམ་རྟོན་ས་
རང་གི་སྤྱོད་སྟུག་བྲག་རིན་པོ་ཆེར་ལུང་བརྟག་ཞུས་ཀྱང་གནས་རྒྱུད་གི་ལུང་
བསྟན་དང་གཅིག་མཚུངས་བཤད་པས། གནས་སྐབས་རིང་རྒྱལ་ཆབ་ཀྱི་ལས་
འགན་སྟག་བྲག་ལ་བཅོལ་ཏེ་རེ་ཞིག་རྒྱལ་ཆབ་དགོངས་པ་ཞུས།

སྤྱི་ལོ་༡༧༤༡ ལོའི་ཟླ་༡ ཆེས་༡ ཞེན་སྟག་བྲག་གིས་རྒྱལ་ཆབ་ཀྱི་ཁུར་
འགན་སྤངས་ཤིང་། རྩ་སྤྱིང་བ་སྟག་བྲག་གི་བཀའ་བཀོད་ལྟར་བྱང་རྩ་སྤྱིང་
དུ་ཐེབས་ནས་ལོ་ངོ་བཞིའི་རིང་སྐྱུ་མཚམས་བསྐྱུལ་སྟེ་བར་ཆད་བསྐྱོག་

ཐབས་སུ་ཞབས་རིམ་ལ་འབད། ཞབས་རིམ་གྱི་ཕྱི་ལོ་སྟག་བྱ་གི་
མདུན་དུ་བཅར་ཀྱང་ཀླུ་ཚབ་ཀྱི་གོ་གནས་ཕྱིར་སློང་མ་གནང་བ་སོགས་ཀྱིས་
དམ་ཆོག་མི་མཐུན་པའི་མགོ་ཚུགས་པ་ཡིན་ནམ་སྟེ།

སྤྱི་ལོ་༡༧༩༥ ལོའི་ཟླ་༡ ཆོས་༡༠ ཉིན་སྟག་བྱ་གསལ་ཆོགས་
གནང་ནས་ཀླུ་ཟུར་རྒྱུང་བ་འཛིན་བཟུང་བྱེད་རྒྱ་ཐག་བཅད་ཅིང་། མི་
དམངས་ཀྱི་བསམ་སྒྲོར་འཁྱུར་བ་འགོ་ཆེད་རྒྱུང་བས་ཀླུ་ཚབ་སྟག་བྱ་
གསལ་འཆར་ཡོད་སྟེ་ཀྱི་སྤོང་ཕྱོགས་བཅོས་ཏེ་འཛིན་བཟུང་བཅོན་འདུག་
བྱས། སེར་བྱས་གྲ་ཚང་གིས་ཀླུ་ཟུར་རྒྱུང་བའི་རྒྱ་ཚ་བྱས་ཏེ་སེར་དམག་
ལངས་ཤིང་། སེར་ཐེག་ཆེན་སྤིང་ལ་གཞུང་དམག་འདྲེན་མཁན་དཀའ་བའི་
གནས་སུ་གྱུར་སྐབས། ཀའོད་ཆོས་ཀླུ་ཉི་མས་སྤར་རང་ཉིད་རྒྱུང་བའི་
ཤོགས་པོ་ཡིན་སྟབས། སྟག་བྱ་ཕྱོགས་ཀྱིས་དོགས་འཆར་ཡོང་སྲིད་པར་
མཐོང་ནས་སྟག་བྱ་ཡིད་ཆེས་སྤེལ་སྤེལ་ཆེད་སེར་ཉིང་དམག་སྤེལ་རྒྱུའི་
ཁས་ལེན་བྱས། གཞུང་དམག་དང་སེར་ཉིང་དམག་གཉིས་ཉིན་གསུམ་རིང་
དམག་འཐབ་བྱས་ཏེ་སེར་ཉིང་གྲ་བ་༧༠ ལྟག་བསད།

སྤྱི་ལོ་༡༧༩༥ ལོའི་ཟླ་༡ ཆོས་༡༥ ཉིན་ཀླུ་ཚབ་རྒྱུང་ལ་བཅོན་ཁང་
དུ་བསྐྱོན་གཞི་བཞེས་པ་ལ་སྤྲོད་མཁུན་རབ་ཞོར་བུས་ཕྱག་རྩེ་བཟླ་སྟེ་
བསམ་འཕེལ་ཞོར་བུ་ཞེས་པའི་གསལ་སྤྲོད་འབུལ་རྒྱ་ཆོགས་འདུལ་སྟོན་
གསན་དང་། ཆོས་༡༦ ཉིན་གྱི་མཆན་མའི་རྒྱ་ཆོད་༡ པར་བཅོན་ཁང་དུ་སྤྱོད་
གཤེགས། དེ་དུས་ཀླུ་ཟུར་རྒྱུང་བ་དགུང་ལོ་༡༥ ཅམ་ཡིན།

ཁོང་བཅོན་ཁང་དུ་ཁྱེད་གཤེགས་རྒྱུ་སྟེ་ལ་ལོ་རྒྱས་སྤྱོད་པ་ནམ་ཁ་
མི་མཐུན་པར་མ་ཟད། སྐབས་དེའི་བཅོན་སྤྱང་བ་དག་ཀྱང་ཁ་མི་མཐུན་པ་
འདིར་དཔེ་མཆོན་རེ་བྱང་བྱངས་ན། སྲིད་དོན་ཀླུ་རབས་སུ།

ཆོས་ཀྱི་སྤྱོད་ཅུ་ཆོད་གཉིས་པར་དགོངས་པ་གཞན་དོན་དུ་
གཤེགས་ཚུལ་ཅེ་ཕྱག་ཐུབ་བསྟན་ཚུལ་པོ་དང་། སྤྱང་བྱའི་འགོ་
འཛིན་ཅེ་མགོན་སྐལ་བཟང་དག་དབང་གཉིས་ནས་ཞིབ་གཙོད་
ཆོགས་འདུར་སྟན་གསེང་གནང་བར་ངོ་སུ་ཆ་རོང་བ་དང་།
མཁན་ཆེ་སློ་བཟང་བཟུ་ཤིས་སོགས་ཆོགས་འཐུས་དང་། མཁན་
འཐུས་འགའ་ཤས། རྒྱ་སྤྱོད་ལྟེ་གཉིས་སོགས་མཉམ་བསྐྱེད་ཀྱིས་སྐྱེ་
པུར་ལ་བརྟག་དབྱེད་གནང་བར་ཞབས་སྤོངས་སྟེང་སྐྱེ་ཐེག་ནར་
མོ་ཞིག་ལས། དེ་མིན་མ་ཤུལ་དང་། བརྟུང་ཤུལ་སོགས་གང་ཡང་
མི་འདུག་ཅེས་སྐྱེ་ཆ་བ་ནམས་ནས་གསུངས་སོང་།¹⁶ ཞེས་གསལ་
བ་དང་།

སྐབས་དེའི་བཙོན་སྤྱང་དོ་དམ་པ་ཅེ་བྱང་ཤར་ཅེ་ཡེ་ཤེས་ཐུབ་བསྟན་
དང་། ཤོད་མགོན་སྐལ་བཟང་དག་དབང་སོགས་ཀྱིས།

ཨར་གར་སོ་ལྷ་ཡིན་ཟེར་བའི་སྟན་བཙོན་ན་ཉར་ཉོར་བྱེད་པ། ཤོག་
ཐུམ་ལ་ཆོས་སེར་པོ་འགོས་པ་ཞིག་དུས་གསུམ་ལ་སྟོད་དགོས་ཞེས་
བཀའ་མངགས་གནང་བ་བཞིན་རིམ་གྱིས་སྤྱད་པས། སྐྱེ་མཉམ་
ཡོད་ཀྱང་སྐྱེ་མི་ཐུབ་པ། ལྷགས་དབྱུགས་ཏལ་ཞིང་སྐྱེ་ལུས་སྟོད་
མི་ཚུགས་པ་ཆགས་མཐར་ཁྱོངས།¹⁷

ཞེས་བཤད་འདུག གདོང་ཐོག་བསྟན་པའི་ཚུལ་མཆན་གྱིས།
གཞུང་ནས་ལྷ་སའི་གྲོང་ཁྱེར་ནང་གང་སར་རྒྱེད་རིན་པོ་ཆེ་རང་
བཞིན་གྱིས་འདས་པར་དེ་མིན་སྤྱོད་ཕྱགས་བྱས་ན་མི་དེ་ལ་ཁྲིམས་
གཙོད་དག་པོ་བྱེད་ངེས་ཡིན་ཅེས་ཡིག་སྐྱུར། དངོས་འབྲེལ་ནི་ཚུལ་
ཟུར་རྒྱེད་རིན་པོ་ཆེ་སྤྱོད་འབྲས་བཙོན་ནས་བཀྲོངས་པར་ཡོངས་

གཤམ་ཡིན། ... རྒྱུ་དགོན་པའི་རྟེན་གསུམ། མཆོད་ཆས། རྒྱུ་
 རྒྱུ་རིན་པོ་ཆའི་ན་བཟའ་སྐྱེ་ཆས། གྲུ་རྒྱུ་གི་པོར་བ་ཚུན་ཆད་
 འཕྲུགས་ཏེ་ལྟ་སའི་གཙུག་ལག་ཁང་གི་ཐོག་ཁར་ཁྲོམ་བསྟན་ནས་
 བཅོངས། རྒྱུ་རྒྱུ་སྒོ་ཁང་བཞེགས། དམག་མི་ཆོས་བཀའ་བསྟན་
 དཔེ་རས་བཟུས་ཏེ་ས་ལ་གཏོར། དཔེ་ཐོག་ལ་གཅིན་བཏང་། དཔེ་
 རས་རྒྱམས་འབྱེར། ཆོས་གཞིས་མངའ་འབངས་གཞུང་བཞེས་
 བཏང་། རྒྱུ་རྒྱུ་དུ་ཐོག་ཐུའི་ཤོ་གནས་པ་བ་སྟེ་སྟེ་ཕྱིན་ཡང་གིད་
 དཀྱུས་མའི་ཐོབ་ཐང་ལས་མེད་ཅེས་བྱུ་བ་བསྐྱུགས་བྱས་སོ།¹⁸ ཞེས་
 བཤད་འདུག་པ་ཡིན་ལ། སུན་ཆོགས་ཆེ་རིང་གིས།
 ཞིན་དེའི་དགོང་དྲོའི་ཚུ་ཆོད་བཞི་བ་ཙམ་ལ་ཤོད་མགོན་སྐལ་བཟང་
 ངག་དབང་གིས་ཨ་གར་སོ་ལྷ་ཡིན་ཞེས་སྟེན་རིལ་བུ་གསུམ་ཤོག་
 བུར་བསྐྱེལ་ནས་བཅོན་སྐྱུང་བ་གཞིས་ལ་སྟེད་ཐོག་སྟེན་འདི་ཨ་
 གར་སོ་ལྷ་ཡིན་པས་ཤ་ཁུའི་ཐང་གིས་སྟེན་ཏེ་བྱས་ཏེ་ཐངས་རེར་
 རིལ་བུ་རེ་བྱས་ཏེ་འབུལ་དགོས་ཞེས་བཀོད་མངགས་བྱས་པ་ལྟར་
 བཅོན་སྐྱུང་བ་གཞིས་ཀྱིས་དགོང་དྲོའི་ཚུ་ཆོད་ལྷ་བ་ཙམ་ལ་པག་ཤ་
 བཅོས་པའི་ཁུ་བས་སྟེན་ཏེ་བྱས་ཏེ་ཐངས་གཞིས་སུལ་བས་ཀླུ་བུར་
 རྒྱུ་རྒྱུ་གི་སྐྱུང་གཞི་རྩེ་ལོད་དུ་སོང་། ... ཨོ་རྒྱན་རྣམ་གྲོལ་དང་
 ཤར་ཆེ་ཡེ་ཤེས་ཐུབ་བསྟན་གཞིས་ཀྱིས་སྟེན་པག་ཤའི་ཁུ་བས་ཏེ་
 བྱས་ཏེ་སུལ་ཟེན་ཚུལ་དང་། ཀླུ་བུར་རྒྱུ་རྒྱུ་གི་སྐྱུང་གཞི་རྩེ་ལོད་
 དུ་ཕྱིན་པའི་སྐྱོར་སྟན་སང་ཞུས། དེ་རྗེས་ཁོ་བས་སྟེན་ལྟག་མ་རིལ་
 བུ་གཅིག་ཕུ་དེའང་འབུལ་དགོས་ཞེས་བཅོད་པ་ལྟར་ཤོད་གསལ་
 བཅོན་སྐྱུང་བ་གཞིས་ཀྱིས་རིལ་བུ་ལྟག་མ་དེ་སུལ་འབུལ་སྐྱུང་གཞི་

རི་རྒྱུག་དུ་སོང་སྟེ་རྒྱུག་ལྷང་གནང་བ་ལས་རྒྱུག་མི་ཐུབ་པ་དང་།
 ལྷགས་དབུགས་དལ་ཞིང་སྐྱེ་གཟུགས་བཞུགས་མི་ཚུགས་པར་གྱུར་
 ལྟབས། ... དེ་ནས་ནམ་ཕྱིད་ཡུལ་ཙམ་གྱི་ཚུ་ཆོད་དང་བོ་ཙམ་ལ་
 རྩ་སྒྲིང་རིན་པོ་ཆེ་དགོངས་པ་རྒྱུགས།¹⁹ ཞེས་གསལ་བ་དང་།

ཡང་ཕུན་ཚོགས་ཆེ་རིང་གིས།

རྒྱལ་བུར་རྩ་སྒྲིང་བཀོད་ཚུལ་སྒྲོར་བཤད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་མང་ཙམ་
 བྱུང་བ་སྟེ། ལ་ལས་མགུལ་དུ་དར་བཅུངས་བརྒྱབ་སྟེ་བཀོད་ས་པ་
 རེད་ཟེར་བ་དང་། ལ་ལས་ཤོ་མཆན་གྱི་འབྲས་བུ་བཅོར་ཏེ་བཀོད་ས་
 པ་རེད་ཟེར་བ། ལ་ལས་དུག་སྤུལ་ཏེ་བཀོད་ས་པ་རེད་ཟེར། དོན་
 དུ་ཤོད་ཚུལ་དེ་རིགས་འགལ་བ་མེད་ཅིང་། སྐབས་དེར་བཙན་
 དགའ་ཤོག་ཁས་ཐབས་སྒྲ་ཚོགས་སྤྱད་ནས་བཀོད་ས་པ་ནི་སྒྲོས་མེད་
 རེད། ཕྱིས་རྒྱལ་བུར་རྩ་སྒྲིང་བཀོད་སྐབས་གསུང་ངན་ཆེན་པོ་ཤོར་
 བ་སྤྱང་བྱ་བོད་དམག་ལ་ལས་ཐོས་བྱུང་ཟེར་བ་དང་། སྐྱེ་གཟུང་
 ལ་བཟླས་སྐབས་ཞལ་དང་ཤངས་ནས་ཁྲག་མང་བོ་དོན་པའང་མི་
 མང་བོས་མཐོང་བ་རེད།²⁰

ཅེས་སོགས་ཤིན་དུ་སྒྲིག་ཡའ་བའི་བཤད་ཚུལ་མང་བོ་བཀོད་འདུག རྒྱལ་བུར་
 རྩ་སྒྲིང་བ་བཙོན་ཁང་དུ་སྟེན་དབང་གིས་གཤེགས་པ་ཞིག་ཨེ་ཡིན་སྟམ་པའི་
 གནས་སྟངས་མང་བོ་མཐོང་ནས་ཏེ། ཁོང་འདས་ནས་སྟག་བྲག་སོགས་ཚོགས་
 འདུར་འཛོམས་ཏེ། རྒྱལ་བུར་བའི་སྐྱེ་ཐུང་རགས་རྒྱབ་ཨ་པར་སྒྲོད་རྒྱ་བྱས་
 པ་དང་། གཞུང་དམག་བཏང་སྟེ་རྩ་སྒྲིང་དགོན་པ་དང་རྩ་སྒྲིང་སྐྱ་བྲང་ལ་
 གཏོར་བཙོན་ཆད་མེད་བཙོན་པ་མ་བཟད། རྩ་སྒྲིང་རྫོ་བོ་འཇམ་དཔལ་རྫོ་རྩེའི་
 སྐྱ་མདུན་གྱི་གསེར་གོང་ཡན་ཆད་བརྒྱུངས་ནས་ལེབ་ལེབ་བཙོན་ཏེ་རྒྱ་བྱེར་

བྱས་པ་སོགས་ལས། རྟག་བྲག་རིན་པོ་ཆེའི་ཐུགས་སུ་ཀླུ་བྱར་རྩ་སྐྱེང་ལ་
བཅངས་པའི་འཁོན་འཛིན་ཅི་ཙམ་ཡོད་མེད་ཤེས་ཐུབ་ཅིང་། རྩ་སྐྱེང་འཛིན་
བཟུང་བྱ་དགོས་སྐོར་བྱར་ཁང་དབང་ཆེན་དགེ་ལེགས་ཀྱིས་གོས་མགོ་བཏོན་
པར། རྟག་བྲག་གི་ཞལ་རས་དམར་པོར་གྱུར་ཅིང་། སྐྱུན་གཉིས་ཀ་མཆི་མས་
ཁེངས། གསུང་སྐད་འདར་བཞིན་དཔུགས་དལ་བའི་ངང་ཐུར་དུ་ལྷ་སར་ཁྲིད་
ཡོང་རོགས།²¹ ཞེས་གསུང་སྐོར་སོགས་སུ་ཆོགས་ཆེ་རིང་གིས་བརྩམས་པའི་
རྩ་རྟག་དོན་རྒྱུན་ཞེས་པའི་དཔེ་དབུ་རྩ་རྒྱུ་ཤིང་རྩ་པར་བཤད་འདུག་པས་
རྩ་པར་ཤེས་འདོད་པ་ནམས་ཀྱིས་དེར་གཟིགས་པར་ཞུ།

བར་འདིར་རྩ་སྐྱེང་དང་འབྲེལ་བའི་གནས་ཚུལ་གཞན་ཞིག་ཀྱང་བྱང་
བ་ནི། སྤྱི་ལོ་༡༧༩༩ ལོར་ཀླུ་ཡབ་མཆོག་སྐྱེང་ཆེ་རིང་མཆོག་རྒྱུན་འདས་སུ་
གྱུར་པ་དེ་ཡིན། ཀླུ་ཡབ་མཆོག་ཀླུ་དབང་གི་བརྩ་བཞི་བའི་སྐྱེད་ཡབ་དུ་
གྱུར་པ་ཙམ་ལས་གཞུང་གི་སྲིད་དོན་གྱི་ཁུར་འགན་གང་ཡང་མེད་སྟབས།
སྲིད་དོན་པ་གནག་ཤོས་དག་གི་ཁྱོད་ཤིང་གསོན་གྱི་གར་སྟེགས་སོག་སྟེབས་
དགོས་དོན་མེད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་མོད། ཁོང་གི་མདོ་སྨྲད་གོང་གསེབ་པའི་གཤིས་
ཀ་ཡོ་རྒྱུག་མེད་པ་དེས། རྟག་བྲག་སོགས་མཐོ་རིམ་སྲིད་དོན་པ་དག་གི་སྐྱུལ་
མདོག་འཁྱུར་གྱི་བྱ་སྒྲིབ་ལ་རྩེས་སྟེག་བྱེད་མ་ཐུབ་པས་བརྟུང་གསིག་རེ་རེ་སོག་
སྐབས། ལྷེ་བ་རོ་རྒྱལ་གི་ནམ་ཐར་བཟུང་བས་དེ་དག་ལ་དོན་གྱིས་སོག་ཐུག་
ཤོར་བ་དང་། སྐྱེ་སོག་གོང་མ་ཆོ་དང་སྟབས་འབྲེལ་གྱིས་མདོ་སྨྲད་པ་ནམས་
རྩ་སྐྱེང་དང་སྟོ་ཐག་ཉེ་ཁར། ཡབ་གཞིས་དང་རྩ་སྐྱེང་རིན་པོ་ཆེ་གཉིས་ལ་ནང་
མའི་འབྲེལ་ལམ་ཟབ་པའི་རྒྱ་རྒྱུན་དེ་དག་གིས། ཀླུ་ཡབ་སྟོ་བྱར་དུ་འདས་
པ་དེ་ཀླུ་ཆབ་རྩ་སྐྱེང་པམ་ཉེས་སུ་གཏོང་རྒྱུའི་འཆར་འཁོད་དང་འབྲེལ་བ་
གཏོང་བཅས་ཡོད་པར་སྤང་། གཏོང་སོག་བསྟན་རྒྱུ་པས།

ཀྱལ་ཚབ་སྟག་བྲག་གིས་དེས་མ་ཚད་རྩལ་ངན་གཞན་ཡང་རིམ་
 བར་བྱས་ཡོད་དེ། ཀྱལ་བའི་ཡང་སྲིད་ནོར་ཚུལ་གྱི་སྲིང་ཕྱོགས་
 བཅོས་ཏེ་འབྲི་སྒྱལ་དང་ཀྱལ་དབང་འདི་བའི་མཚན་ཟན་བརྟག་
 ལན་གསུམ་བསྒྲིལ་ཀྱང་ཀྱལ་དབང་འདིའི་མཚན་ཐོན་པས་སྲིད་
 བཀས་གང་ཡང་བྱེད་མ་ཐུབ།²⁴

ཅེས་གསལ་བ་འདི་དག་ཡིན་ལ། དཔེ་ཁྲུངས་དེ་གཉིས་ཀྱི་ཆོག་ཟིན་ཅུང་ཟད་
 རེ་མི་འདྲ་ཡང་། སྟག་བྲག་རིན་པོ་ཆེས་འོས་བབ་མི་ཆེ་བའི་གནང་བབ་མང་
 བོ་ཞིག་སྟོན་པ་བྱ་དེ་གཅིག་མཚུངས་ཡིན།

ད་དུང་ཨ་མ་དོའི་སོ་ནམ་པའི་བྱིམ་གཞིས་ནས་འཁྲུངས་པའི་ཀྱལ་
 དབང་བཅུ་བཞི་བ་འདི་བའི་སྐྱེའི་འཆར་ལོངས་སྐབས་ཀྱི་དཀའ་སྟུག་གི་
 གནས་ཚུལ་མང་བོ་འབྲེལ་ཡོད་ལོ་རྒྱུས་ཁག་ཏུ་གསལ་བ་དག་འདིར་འགོད་
 གལ་ཆེ་བ་ཡིན་མོད། དེང་དུས་ནི་རྟོན་བཞི་གོ་སྟོན་ཏུ་སྒྱུད་པའི་དུས་ཡིན་པས།
 དེ་དག་རེ་རེ་བཞིན་ཞིབ་འབྲི་བྱ་འདུན་མ་མཆིས་ཀྱང་། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བྲག་ངོས་
 ལ་བཞོས་པའི་རི་མོ་རྣམས་དབང་ཅན་ཏམ་ཤེད་ཅན་དག་གི་མངོན་འདོད་
 ཀྱི་ཆར་བས་ནམ་ཡང་བསུབ་ཐབས་མེད་པར། འབྱུང་འབྱུར་མི་རབས་རིམ་
 བསྐྱེད་ཀྱིས་ངེ་གསལ་དང་ངེ་ཞིབ་ཏུ་བཏང་ནས་སྤར་བྱུང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བྱས་ཉེས་
 ཁག་བསྟོག་འདོན་བྱ་རྒྱུར་སོམ་ཉི་མ་མཆིས་སྐབས་རེ་ཞིག་བཞག་གོ།

སྐབས་དེའི་གནས་ཚུལ་དེ་དག་ཀྱལ་དབང་བཅུ་བཞི་བ་མཚོག་གིས་
 ཕྱིར་བྲན་གནང་བ་ནི།

ཕན་ལོན་རྒྱུ་སྐབས་ང་ཚོའི་གཞུང་ནང་མི་མཐུན་པའི་གནས་
 ཚུལ་བྱུང་ཞིང་། ཆབ་སྲིད་སྦྱོང་སྤངས་ཀྱང་ཉམས་སྦྱང་གུར་ཏེ་མི་
 བལ་ཆེ་བས་འགན་དབང་ལ་གཡོལ་ཐབས་བྱེད་པའི་དུས་ཤིག་ཏུ་

སྒྲིབས་ཡོད།²⁵ ཅེས་དང་།

མིད་ཀྱི་ཐད་ལ་ནོར་འཁྲུལ་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད། ལྷག་པར་རྒྱལ་བ་སྐྱུ་
གོང་མ་དགོངས་པ་གཞན་དོན་དུ་གཤེགས་རྗེས་ནས་བོད་རྒྱལ་
ཁབ་གཞུང་དང་། བོད་མི་མང་སྤྱི་དོན་གྱི་ལས་ཀ་ཆགས་ཚུད་པོ་
ཞིག་ཙམ་ནས་བྱུང་མི་འདུག²⁶ ཅེས་གསུངས་འདུག་པ་ལྟ་བུ་ཡིན།

རྒྱལ་དབང་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཚོ་འཇིག་རྟེན་དུ་བྱོན་དུས་ནི། སྤྱི་ལོ་
༡༩༡༡ ལོར་འཛམ་གླིང་དམག་ཆེན་དང་བོ་ལངས་ནས་ཅང་མ་འགོར་བ་དང་།
དམག་ཆེན་གཉིས་པ་ལངས་བཞིན་པའི་སྐབས་ཏེ། དམག་འཁྲུག་དེ་དག་གི་
རྒྱུ་ལྡན་སྤྱི་ལོ་བཅན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པ་དག་གིས་འཛམ་གླིང་ཤར་བྱུང་
དུ་མི་སེར་སྤེལ་ཡུལ་གྱི་བྱས་པ་རྒྱུ་འབྱུངས་བྱེད་མི་ཐུབ་པའི་ཉམས་མཚན་
འཆར་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། རྒྱ་གར་ནག་གཉིས་སུ་འང་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་སྤྱི་
ལོ་བཅན་འཛུལ་བ་འགོག་ཆོལ་གྱི་ལས་འགུལ་སྤེལ་བཞིན་པ་དང་། ཕྱོགས་
གཞན་ཞིག་ནས་ནང་ཁུལ་གྱི་བཀས་བཀོད་བརྒྱུད་འཛིན་ལམ་ལུགས་ཙམ་
གཏོར་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་བཅས། འཛམ་གླིང་རང་བཞིན་གྱི་ཡོ་འབྱོར་ཆེན་པོ་
དེ་དག་གི་བསྐྱལ་ཤུགས་ཀྱིས། རྒྱལ་ཁབ་མང་དག་བསྐྱར་བཀོ་བྱེད་པའི་དུས་
རིམ་འཁྲུག་ཆ་དོད་པོ་ཞིག་ལ་ཁེལ་ཡོད།

འཛམ་གླིང་དམག་ཆེན་གཉིས་པ་མཐུག་བསྐྱལ་ནས་ལོ་ངོ་གཉིས་པ་
ལྟེ་སྤྱི་ལོ་༡༩༤༧ ལོའི་ཟླ་༡ ཆོས་༡༥ ཉིན་རྒྱ་གར་ལ་རང་བཅན་ཐོབ་པ་དང་།
དེ་ནས་ལོ་གཉིས་པ་སྤྱི་ལོ་༡༩༤༩ ལོའི་ཟླ་༡༠ ཆོས་༡ ཉིན་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་
པས་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་དངོས་སུ་བཙུགས་པའི་ཁྱབ་
བསྐྱེགས་བྱས།

སྐབས་དེའི་རྒྱ་གར་ནག་གཉིས་ལ་ཐུན་མོང་གི་དཀའ་ངལ་དང་

མངོན་འདོད་མང་དག་ཡོད་པ་ལས་གཙོ་བོ་གཉིས་ནི། རང་དབང་རང་བཙན་
 ཐོབ་མ་ཐག་པའི་སྐབས་ཡིན་པས་ཀླུ་ཁབ་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་དང་། དམག་
 འོད་ཀྱི་ཀླུ་སྤྱང་སོགས་ཡོད་ཆད་ཆད་ནས་གསོ་དགོས་པ་དང་། ཕྱི་རོལ་བཙན་
 འཇུལ་བའི་གཉའ་གཞོན་མནར་གཅོད་བསྐྱར་དུ་མི་འབྱུང་ཆེད། མཁྱེགས་
 ལྷ་ར་རང་ཀླུ་མཆོམས་གཏན་འབེབས་དང་སྤྱང་སྦྱོབ་བྱེད་རྒྱ་དེ་གཉིས་ཇ་
 རྒྱག་གི་ལས་ཀ་ཞིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད།

སྐབས་དེར་རྒྱ་གར་ནག་གཉིས་ངོས་ནས་བོད་ནི་དམག་དོན་གྱི་
 སྟོབས་ཤུགས་ཙུ་ནས་མེད་ཅིང་། འབྱུང་འབྱུར་ལ་ལངས་ཕྱོགས་དང་དམིགས་
 ཡུལ་ངེས་གཏན་གང་ཡང་མེད་པའི་གནས་སྟངས་ཀྱང་ཤེས་ཀྱིན་ཡོད་སྐབས།
 ཀླུ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་ལུགས་རང་བཞིན་གྱི་ས་མཆོམས་ཐག་གཅོད་གཏན་འབེབས་
 གང་ཡང་མེད་པའི་གོ་སྐབས་དང་བསྟུན་ནས། དམག་དོན་དང་ཀླུ་སྤྱང་
 གི་དགོས་མཁོ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བའི་བོད་ཡུལ་མཐོ་སྒང་མངའ་འོག་ཏུ་འཇུག་ཐབས་
 ཀྱི་ཆེ་ལམ་མང་པོ་འབྲུག་བཞིན་ཡོད།

དེར་བཞེན་རྒྱ་ནག་ཕྱོགས་ནས་ཀླུ་ཁབ་བརྩུགས་མ་ཐག་བོད་ཡུལ་
 བཅིངས་འགོལ་བྱེད་རྒྱ་བྱབ་བསྐྱགས་ཀྱང་བྱས་ཡོད་ལ། དེ་མཚུངས་ཀྱི་གོ་
 སྤྱིའི་འཇུག་ཆང་ཡང་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད།

རྒྱ་གར་ནི་ལོ་ངོ་སྟོང་ཕྲག་དུ་མའི་རིང་ཆོས་ལུགས་དང་། ལྷ་གྲུབ། སྦྱོ་
 རྒྱལ་སོགས་ཉིན་རེའི་མི་ཆེའི་ནང་ཐུན་ནས་ཡོད་པའི་ཡུལ་ཁམས་དམིགས་
 བསལ་བ་ཞིག་ཡིན་སྐབས། དམག་དོན་སྟོབས་ཤུགས་དེ་ཅུང་འཇུག་སྟོ་ཆང་
 བཅིང་ཅིང་། སྤྱི་སྤྱིར་གྱི་ལས་ཀ་ཡོངས་རྫོགས་ལ་ཕྱི་བཤོལ་དང་ལྟོད་ཉམས་
 ཤིན་ཏུ་དོད་པོ་ཡིན་ཁར། རྒྱ་ནག་ངི་བཞིན་ཏུ་མ་པ་དང་སྟོ་སྟོབས་ཀྱང་ཆེན་
 པོ་མེད་པ་དེ་རྒྱ་ནག་གིས་བོད་ཡུལ་བདེ་སྐྱབས་དང་བཙན་འཛིན་བྱེད་ཐུབ་པའི་

མདའ་དཔོན་ཡན་གྱི་ཞི་བླ་དཔོན་རིགས་ཀྱི་གསོན་འཛིན་དང་། རྒྱ་མེར་
མི་གངས་པ་ལྟ་བུ་ཆ་མེད་དུ་བཏང་། མདའ་དཔོན་གྱི་དགེ་སྐྱེད་བཟང་དབང་
འདུས་གཙོས་དམག་གངས་ཀྱི་ཅམ་གྱིས་རྒྱ་དམག་ལ་མགོ་འདོགས་བྱས།

ཆབ་མདོར་ཡོད་པའི་བོད་ཀྱི་གཙོ་གནད་དམག་དཔུང་པམ་ཉེས་སུ་
བཏང་བ་ཤེས་འཕྲུལ། སྲིད་སྦྱོང་དང་། བཀའ་ཤག་དུང་ཅིས། གནས་སའི་
མཁན་པོ་རྣམས་འཛོགས་ཀྱང་གྲོས་མགོ་འདོན་མཁན་མ་བྱུང་སྐབས། གནས་
ཚུང་དང་། དགའ་གདོང་སྐྱེ་ཉེན་གཉིས་ལ་ལུང་བཟླ་བྱས། གནས་ཚུང་
གིས་ལུང་བཟླ་ན་གསལ་ཁ་མ་བཏོན་པར་སྐྱེ་ཡལ་ཞིང་། དགའ་གདོང་ལ་ནན་
ཞུ་བྱས་པས་ཡགོང་ས་མཆོག་སྲིད་ཁྲིར་འཁོད་དགོས་པའི་ལུང་བཟླ་ན་གནད་
དེ་ལ་བཞེན་ནས་སྤྱི་ལོ་༡༧༥༠ ལོའི་ཟླ་༡༠ ཚེས་༡༢ ཉིན་དགུང་གངས་ཀྱི་ལ་
ཐེབས་པའི་ཀླུ་བ་རིན་པོ་ཆེ་སྲིད་ཁྲིར་འཁོད།

ཤིན་ཏུ་ཐབས་རྒྱགས་ཀྱི་གནས་སྐྱེད་སྤངས་དེ་འདྲ་ཞིག་གི་འོག་ཡགོང་ས་
སྐྱེད་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་སྲིད་ཁྲིར་འཁོད་པ་ཡིན་སྐབས། ལྷ་ས་མི་
དམངས་ཀྱིས་སྐབས་དེའི་ཀླུ་ཆབ་གཙོས་ཆེས་མཐོའི་དཔོན་རིགས་དག་གི་
གནས་སྐྱེད་མཆོན་པའི་སྐྱོ་གཞས་ཤིག་གསར་བཏོད་བྱས་པ་ནི།

ཏག་ཏག་ཀླུ་བོས་བཅོས་སོང་། །

སྐྱེད་ལུང་བྲག་གིས་བཅོས་སོང་། །

ཕུལ་སོང་ལ་དང་ཕུལ་སོང་། །

ཆབ་རལ་བྱག་ལ་ཕུལ་སོང་། ། ཞེས་སོགས་ཡགོང་ས་མཆོག་
གི་བྱག་ལ་འབུལ་སྐྱེད་གཞུང་སྲིད་ཅི་འདྲར་ཡོད་པ་གསལ་བཤད་བྱས་ཡོད།

སྤྱི་ལོ་༡༧༥༠ ལོའི་ཟླ་༡༡ ཚེས་༡༢ ཉིན་ཆབ་མདོ་བཅིང་འགོལ་ས་
ཁུལ་སྐབས་དང་བོའི་མི་དམངས་འཕུས་ཆོགས་བསྐྱོངས། འཕུས་ཆོགས་དེར་

ཕྱོགས་ནས་ཁས་ལེན་མ་བྱས་ཁར། ང་མོད་ཀྱིས་གྲོས་མོལ་ལ་ཟང་གཞི་མེད་
པར་བཤད་ནས་གྲོས་མོལ་བྱེད་མ་ཐུབ། དེར་བརྟེན་སྒྲ་དེའི་ཆེས་༡༥ ཉིན་
ཡང་བསྐྱར་ཐུལ་བ་རིན་པོ་ཆེའི་མཆན་ཐོག་ནས་སྐྱ་ཆབ་ལྷ་ཐུ་ནག་པེ་ཅིང་དུ་
གཏོང་རྒྱུའི་འཕྲིན་ཡིག་བཏང་།

ལོ་དེའི་ཟླ་༩ ཆེས་༤ ཉིན་གྲོ་མོ་ནས་ང་སག་ཁེ་སྐྱོད་བསོད་ནམས་
དབྱང་འདུས་དང་། ལྷུ་རྟ་ར་ཐུབ་བསྟན་བསྟན་དར་གཉིས་ཆེད་གཏོང་གིས་
སྐྱག་དམ་སྐྱར་མའི་ལག་བྱེད་ཕྱི་ནང་གཉིས་སྤྱད་ཅིང་། ཕྱི་མའི་སྤྱོད་པོད་ཀྱི་
འཐུས་མི་ལཱའི་མིང་གཞུང་དང་ཐོབ་ཐང་སྐྱོར་འཁོད་ཡོད་ཅིང་། བང་མའི་
སྤྱོད་པོད་ཐུ་ནག་གི་མངའ་ཁོངས་སུ་སྤྱོད་རྒྱུ་ཁས་ལེན་གྱིས་ལོ་རེ་བཞིན་ཉིན་
འབུལ་ཞུ་འཐུས་ལས་གཞན་ཁས་ལེན་བྱེད་ཐལ་མི་ཆོག་པ་དང་། གྲོ་མོར་རྒྱང་
འཕྲིན་མཐུད་ཐབས་ཀྱིས་དོན་གནད་གལ་ཆེན་རིགས་སྐབས་འཕྲལ་དགོངས་
སྐྱོར་ཞུ་དགོས་པའི་མངགས་ཆ་དང་བཅས། ལོ་དེའི་ཟླ་༥ ཆེས་༡༥ ཉིན་པེ་
ཅིང་དུ་སྐྱེའི་འཕྲོར་བྱུང་།

སྤྱི་ལོ་༡༩༥༡ ལོའི་ཟླ་༥ ཆེས་༡༩ ཉིན་པོད་རྒྱུའི་ངོ་ཆབ་དག་འཆོགས་
ནས་གྲོས་མོལ་བྱེད་ཕྱོགས་སྐྱོར་གོ་བསྐྱར་བྱེད་སྐབས། ཐུ་ཕྱོགས་ནས་དོན་
ཆན་བཅུ་ཅན་གྱི་གྲོས་འཆར་ཟིན་བྲིས་ཤིག་བཏོན་པ་དང་། པོད་ཕྱོགས་ནས་
དོན་ཆན་ལྷ་ཅན་གྱི་གྲོས་འཆར་ཟིན་བྲིས་ཤིག་བཏོན་འདུག

གང་ལྟར་གནས་ཚུལ་གསལ་ལ་མ་གསལ་བ་ཞིག་གི་འོག་ལོ་དེའི་ཟླ་༥
ཆེས་༡༩ ཉིན་པོད་ཞི་བས་བཅིང་འགྲོལ་འབྱུང་ཐབས་སྐྱོར་གྱི་གྲོས་མཐུན་
དོན་ཆན་བཅུ་བདུན་ལ་མིང་རྟགས་བཀོད། ཐོག་མར་བཀའ་ཤག་གིས་
མངགས་ཆ་གནང་བ་ལྟར་གྱི་གནས་ཚུལ་ཁག་སྐབས་འཕྲལ་སྟན་གསན་ཞུ་
མཁན་སུ་ཡང་མ་བྱུང་བ་འདྲ་ཞིང་། ང་མོད་སོགས་པོད་གཞུང་བཀའ་ཞག་

གི་སྐྱེ་ཆ་བ་དེ་དག་དོན་གྱིས་བཀའ་ཤག་གི་བཀོད་རྒྱུས་ཀྱིས་ཁ་ལོ་སྦྱར་མི་སྤྱོད་
པའི་གནས་སྤངས་ཀྱང་གསལ་བོ་མཐོང་སྤྱོད་པ་ཡིན།

མདོ་དོན་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་དང་བཀའ་ཤག་གིས་སྤྱང་འཕྲིན་ལས་
བོད་ཀྱི་སྐྱེ་ཆ་བ་དག་གིས་གོས་ཆོད་དོན་ཆོན་བཅུ་བདུན་ལ་མིང་ཉགས་བཀོད་
པ་གསན་སྐབས་སློ་ཡུལ་ལས་འདས་པའི་དོན་དག་ཅིག་ཏུ་གྱུར་ཅིང་། གོས་
ཆོད་ལ་མིང་ཉགས་འགོད་ཐལ་ཤོར་བེན་ནའང་གོས་ཆོད་དང་ཟུར་ཐོ་གཉིས་
གོ་མོར་ཡོད་པའི་བཀའ་ཤག་དང་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་ལ་སྦྱར་འབེབས་སྒྲན་
གསན་ཞུ་དགོས་པ་དང་། གནས་ཚུལ་དེ་ཞིབ་ཐག་མ་ཆོད་བར་སྐྱེ་ཆ་བ་ནམས་
པ་ཅིང་དུ་ངང་སྐྱུག་བྱེད་དགོས་པའི་ཉར་ཕྱིན་བཏང་འདུག་ཀྱང་། བོད་ཀྱི་
སྐྱེ་ཆ་བ་དག་གིས་བཀའ་ཤག་ལ་ལན་འདེབས་ཤིག་བྱས་པ་ནི། བེ་ཅིང་ནས་
གོ་མོར་ཉར་ལམ་ནས་དགོངས་སྒྲོར་ཞུ་སྐབས་བདེ་མེད་པ་དང་། ཟུར་ཐོ་
དེ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གསང་བ་དང་འབྲེལ་བས་ངོ་ཁྱུར་ཞུ་སྐྱུག་བཀའ་ཤག་གོས་དོན་
ལ་ངོས་ལེན་མེད་ཆེ་སྐྱེ་ཆ་བ་འཇུག་མི་གཞན་བསྐྱོད་ཀྱི་དགོས་པ་ལས་ཁོ་བ་
ཆོ་ཕྱིར་ལོག་བྱ་རྒྱུ་བཅས་ཡིན།

ལྷག་པར་དུ་གོས་ཆོད་མ་བཞག་པའི་ཉིན་༤ སྤོན་ང་ཐོད་ཉིང་ཞའོ་
ཕེན་དང་སྤྱགས་འཕྲད་བྱས་ཏེ། ཏཱ་ལའི་སྐུ་མ་ཕྱིར་ལོག་ལ་བཙོན་ལེན་བྱེད་
རྒྱུ་དེ་རྒྱུས་རབ་དང་། རྒྱ་གར་བརྒྱུད་ནས་ཡོང་མཁན་ཇ་དུང་གཉིས་ལ་གོ་
བསྐྱོན་གྱིས་བོད་དམག་ཕྱིར་འཐེན་བྱས་ཏེ་ཞི་བའི་སྐོན་ནས་བོད་དུ་དཔུང་
འདུག་བྱེད་རྒྱུ་དེ་རྒྱུས་འབྲིང་རེད། ཅས་བོད་གཞུང་གི་སྐྱེ་ཆ་བ་ཀྱིས་རྒྱ་གཞུང་
ལ་སློ་འདོན་བྱས་པ་དེ་ལ་བཟང་ཕྱོགས་ཀྱི་འབྲེལ་བཤད་ཆོད་ལྷན་རྒྱལ་སྤྱོད་
མཁན་ནམ་ཡང་མེད་ངེས་ཡིན།

དེར་བརྟེན་བོད་ཀྱི་བདག་དབང་འཕྲོག་པའི་ཚུ་འདྲིན་ལྷོ་བ་ཆིངས་

ཡིག་དོན་ཚན་བཅུ་བདུན་དུ་གྲགས་པ་དེ་རྒྱ་ཕྱོགས་ཀྱི་གནོན་ཤུགས་གཅིག་
 དུས་ལན་པ་ཞིག་ཡིན་པའི་སྐབ་བྱེད་ཚད་ལྡན་རྟེན་ཐུབ་པ་མིན་ལ། གོ་མོའི་
 རི་སྐལ་དུ་སྐྱས་པའི་ཀླུ་དབང་རྒྱུ་མེད་རིན་པོ་ཆེར་ལེ་ཁག་དེ་བས་ཀྱང་
 མེད་ངེས་ཡིན།

དེ་ལྟ་བུའི་གནས་ཚུལ་ཐབས་རྒྱགས་ཤིག་གི་འོག་ཀླུ་དབང་རིན་པོ་
 ཆེ་གྱིར་ལྟ་ལྡན་དུ་ཐེབས་ནས། བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་གནས་སྐབས་ལ་བསྐྱར་
 བཅོས་གཏོང་རྒྱུའི་བཀའ་བཏོད་དང་འབྲེལ། སྐབ་བཅར་མཁན་པོ་དང་བྱང་
 ཅིས་སོགས་གོ་བསྐྱར་བརྒྱད་བསྐྱར་བཅོས་བྱེད་ཕྱོགས་དོན་ཚན་བདུན་ཅན་
 སྟན་གསན་ཞུས་ཏེ་གསལ་བསྒྲགས་དང་། བཀའ་ཁྲོན་ང་པོ་དང་བྱར་ཁང་
 གཉིས་གཅོས་དྲུང་ཅིས་མི་གངས་༡༩ ལས་གྲུབ་པའི་ཚོགས་ཚུང་གསར་
 འདུགས་བྱས། དྲུང་ཆེ་ཆོས་འཕེལ་ཐུབ་བསྟན་སོགས་རྒྱན་ལས་པ་མི་གངས་
 ༡༥ ཅམ་བསྐོས་བཞག་གནང་སྟེ། སྤྱི་ཚོགས་ལེགས་བཅོས་ལས་ཁུངས་གསར་
 འདུགས་གནང་བ་ལྟར། རྫོང་གཞིས་ཁག་ལ་སྤྱི་མཐུན་དྲང་བདེན་དང་། མི་
 དམངས་ལ་དོན་མེད་རྩལ་གསེག་སྟན་བཅོར་མི་འོས་པའི་རྩ་ཆོག་དོན་ཚན་
 ལྟ་ཅན་འབྲེམས་སྤེལ་གནང་བའི་དགོངས་གཞི་སྐབས་ཆེན་ཡིན་ཀྱང་། ངན་
 གོམས་རུལ་སུངས་སུ་གྱུར་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་ལ་མང་ནས་འགྱུར་བ་གཏོང་
 རྒྱ་དེ་དཀའ་ཁག་མེད་པ་ཞིག་ག་ལ་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩ ལོར་རྒྱ་དམར་གྱིས་གདན་ཞུས་ལྟར་རྒྱ་ནག་ཀླུ་ས་པེ་
 ཅིང་དུ་ཐེབས་ནས་མའོ་སོགས་མགོ་ཁྲིད་དག་ལ་ཐུགས་འཕམ་གནང་ཞིང་།
 སྐབས་དེར་ཀླུ་བ་རིན་པོ་ཆེར་རྒྱ་ནག་དཔོན་རིགས་དག་གི་བསམ་ཚུལ་ལ་
 རྒྱས་ལོན་གནང་རྒྱུའི་གོ་སྐབས་ཡག་ཤོས་ཤར་ཞིང་། མའོ་ཡིས་ཀླུ་བ་རིན་
 པོ་ཆེའི་ན་རྩལ་སྐད་གདངས་དམའ་བུའི་ངང་ཆོས་ནི་དུག་རེད་ཅེས་སོགས་

བཤད་པ་དེས། རྒྱ་དམར་གྲུང་ཁྲན་གྱི་མངའ་ཞབས་སུ་བོད་མི་རིགས་ལ་བདེ་
སྦྱིད་དང་རང་དབང་ཅི་ཙམ་ཐོབ་མིན་གྱི་འཆར་སློ་བཞེས་ཀྱང་ཡིན།

སྐབས་དེར་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེར་ཐུགས་འཆབ་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ཡོད་པ་ནི།
རྒྱ་ནག་དབུས་གཞུང་གིས་ཆབ་མདོའི་གནས་སྐོང་ས་ལ་དཔེ་འགྲེལ་གྱིས་ལྷ་
ས་རྒྱ་ནག་དབུས་གཞུང་དམག་སྲིད་ལྷ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གིས་ཐད་ཀར་འཛིན་
སྐྱོང་བྱ་རྒྱུ་གཏན་འབེབས་བྱས་པ་དེ་ཡིན་སྟབས། སྐབས་དང་བོའི་རྒྱལ་ཡོངས་
མི་དམངས་འཐུས་མི་ཆོགས་ཆེན་གྱི་སྐུ་ཏུ་བཞུགས་ཏེ་ལོ་༡༩༥༤ ཟླ་༩ ཚེས་༡༤ ཉིན་
གྱི་དགོང་དོར་ཆེད་མངག་མའོ་དང་མངའ་འཕྲད་གནང་སྟེ། ལྷ་ས་རྒྱ་ནག་
དབུས་དམག་སྲིད་གྱིས་ཐད་ཀར་འཛིན་སྐྱོང་བྱ་རྒྱུ་དེ་ཤིན་ཏུ་མི་འཆམ་པའི་
དགོངས་ཚུལ་བཏོན་ཏེ་ཕྱིར་འཐེན་གནང་ཐུབ་པ་བྱུང་ཞིང་། དེའི་ཆབ་ཏུ་བོད་
རང་སྐྱོང་ལྗོངས་འཕྲུགས་རྒྱུའི་གོས་ཐག་ཆོད་པ་དེ་གནས་དུས་ལ་དཔག་པའི་
རྒྱལ་ཁུལ་གྱི་ཕྱི་ཆོག་པ་ཡིན། དེར་བརྟེན་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༥ ལོའི་ཟླ་༩ ནང་
འཐུས་མི་༥༡ ལས་ཐུབ་པའི་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་གྲ་སྒྲིག་ལྷ་ཡོན་ལྷན་ཁང་
བཙུགས་ཏེ། རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་འགན་འཛིན་དང་། པཌ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་འགན་
འཛིན་གཞིན་པ། ང་མོད་དྲུང་ཡིག་ཆེན་མོར་བསྐོས་བཞག་བྱས། ལྷན་ཁང་
དེའི་འཐུས་མི་༥༡ ནང་རྒྱ་རིགས་ལྷ་མ་གཏོགས་མེད་ནའང་། ཆབ་མདོ་དམག་
ལྷན་གྱི་འཐུས་མི་༡༠ དང་། པཌ་ཆེན་ནང་སྐོང་གི་འཐུས་མི་༡༠ ཡོད་པའི་
སྟེང་རྒྱ་རིགས་མི་འཐུས་༥ བསྐྱུར་ན་༣༥ ཡོད་ནམས་རྒྱ་གཞུང་དང་ལངས་
ཕྱོགས་གཅིག་ཅིང་། དེ་དག་གི་ནང་མ་འདྲུས་པའི་ང་མོད་སོགས་བོད་གཞུང་
དམངས་ཀྱི་ངོ་ཆབ་ཏུ་འདོད་པ་ལག་ཅིག་ཀྱང་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ངོ་ཆབ་གང་བྱེད་ཆ་
མ་འཆལ་བ་ཡིན་སྟབས། བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་གྲ་སྒྲིག་ལྷ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གིས་
བོད་ཀྱི་ལས་དབང་ལ་ཕན་ཏུ་སྤྱོད་ཐུབ་མིན་གསལ་བོ་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༧༥༧ ལོའི་ལྷ་ལྟན་སྟོན་ལམ་ཆེན་མོའི་སྐབས་དགྲུང་གྲངས་ཉེར་
བཞིར་ཕེབས་པའི་ཀླུ་དབང་མཆོག་གིས་གཞུང་ཆེན་ལྷའི་ཐུགས་གཉེར་
མཐར་མེན་བྱུང་བའི་འབྲས་ཏྲགས་ལྷ་རམས་དམ་བཅའི་གྲ་སྟོར་ལ་མཛད་
བྲེལ་གྱིན་ཏུ་ཆེ་ཞིང་། ཐུགས་གཞན་ཞིག་ནས་ལྷ་ལྟན་སྟོན་ལམ་ཆེན་མོ་ཚུགས་
ལ་ཉེ་སྐབས་ལྷ་སྟོན་རྒྱ་དམག་མགོ་དཔོན་ཐན་ཀའོ་སན་ཞེས་པས་ཀླུ་བ་རིན་
པོ་ཆེ་ལོ་གསར་དམིགས་བསལ་ཅེད་རིགས་གཟིགས་མོར་དམག་སྐར་དུ་
ཕེབས་རྒྱུའི་སྟན་གསན་ཞུས་ཀྱང་། གྲ་སྟོར་དམ་བཅའི་མཛད་བྲེལ་གྱིས་མི་
སྟོགས་པའི་བཀའ་ལན་གནང་། ལྷ་ལྟན་སྟོན་ལམ་ཆེན་མོ་མ་གྲོལ་གོང་ཙམ་
ལ་རྒྱ་མི་ཐན་ཀའོ་སན་གྱིས་མངགས་རབས་ཟེར་བའི་རྒྱ་མི་གཉིས་སྐྱེ་མདུན་
དུ་བཅར་ཏེ་ཅེད་གཟིགས་ལ་ལྷ་ཚུགས་གྱིས་གདན་འདྲེན་ཞུས་པས། རྒྱ་བོད་
འབྲེལ་ལམ་ལ་དགོངས་ནས་ཕེབས་རྒྱུ་ཞུས་པའི་མཛད་ཀྱི་འོན་ཀྱང་རྒྱ་ཐུགས་
ནས་ཆ་རྒྱུན་ཞིག་བཏོན་པ་ནི། ཀླུ་བ་རིན་པོ་ཆེ་གཟིགས་མོར་ཕེབས་སྐབས་
ནམ་རྒྱུན་གྱི་སྐྱེ་སྲུང་ཐུག་དམག་ཉི་ཤུ་ཙམ་ཡོད་པ་ལས་རེ་བྱུང་མ་གཏོགས་
མཉམ་ཁྲིད་མི་ཆོག་པ་དང་། དེ་དག་གིས་གོ་མཆོན་ཐོགས་མི་ཆོག་ཁར། རྒྱ་
མིའི་དམག་སྐར་གྱི་ཉེ་འཁྲིལ་རྩོ་ཟམ་བཀལ་ཏེ་བོད་མི་སུ་ཡང་ཉིན་དེར་ཡོང་
མི་ཆོག་པ་བཅས་ཀྱི་ཆ་རྒྱུན་བཏོན་པ་དེ་དག་ལ་བོད་མི་ནམས་སྟོ་འཆབ་གྱིན་
ཏུ་ཆེན་པོ་སྐྱེ་བཞིན་ཡོད་ཅིང་། རྒྱ་དམག་གིས་ཀླུ་བ་རིན་པོ་ཆེ་རྒྱ་གཏིང་དུ་
བཅན་ཁྲིད་བྱ་འཆར་ཡོད་སྟོར་གྱི་གཏམ་ཡན་གང་སར་བྱལ།

དེ་ལ་བརྟེན་ནས་སྤྱི་ལོ་༡༧༥༧ ལོའི་ཟླ་༩ ཆེས་༡༠ ཉིན་བོད་ཁྱོན་ཡོངས་
ནས་ལྷགས་པའི་བོད་མི་ཁྲི་ཕྲག་མང་པོ་རང་བཞིན་གྱིས་འདུས་ཏེ། མི་
དམངས་ཀྱི་འཐུས་ཚབ་མི་གྲངས་༦༠ ཙམ་བཀའ་ཤག་ཏུ་ཆེད་བཅར་གྱིས་
ཀླུ་བ་རིན་པོ་ཆེ་དམག་སྐར་དུ་ཕེབས་རྒྱུ་སྟོས་འགན་མི་བཟོད་པས་ཕེབས་

བཤོལ་བྱ་དགོས་སྐོར་གྱི་བསམ་ཚུལ་ཤུགས་ཆེན་ཞུས། དེ་སྐབས་གོ་ཐུག་ཐོག་
པའི་རྒྱ་དམག་དང་། ཞེ་སྤང་འབར་བཞིན་པའི་བོད་མི་གཉིས་ཀྱི་བར་དཀྱིལ་
དུ་མཛད་དཀའ་འཕྲད་པའི་གནས་ཚུལ་མཛད་ནམ་དུ་གསལ་བ་ལྟར་ཡིན།

ད་དུང་རྒྱ་མིས་སྤྲེགས་ར་ཐུ་མཐུད་བསྐྱལ་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། བོད་
མི་ནམས་ཁོང་ཁྱོད་ཆེན་ཆེ་རུ་འགོ་བཞིན་ཡོད་སྟབས། རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་དང་
བཀའ་ཤག་གིས་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་དམག་སྐོར་དུ་ཕེབས་རྒྱ་ཕྱི་བཤོལ་དང་
འབྲེལ་རྒྱ་ཕྱོགས་ལ་རྒྱ་མཆན་གསེད་བཀྲོལ། བོད་མི་ནམས་ལ་བསྐྱབ་བྱ་རི་
ཙམ་བརྒྱབ་ཀྱང་ཉིན་མཆན་སྒྲེལ་ཏེ་ཕོ་བྲང་གི་མཐའ་བསྐོར་ནས་སྤྲོད་པ་ལས་
ཕྱིར་ལོག་བྱེད་མཁན་མ་བྱུང་། ཉི་མ་རེ་རེ་བཞིན་རྒྱ་དམག་གིས་སྤྲེགས་ར་
བསྐྱལ་ཤུགས་རི་ཆེར་འགོ་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། ལྷག་པར་ཆེས་ཀྱི་ཉིན་རྒྱ་
དམག་གིས་ནོར་སྤིང་ཕོ་བྲང་གི་བྱང་ངོས་སུ་མེ་སྒྲོགས་བརྒྱབ་པ་དེ་ནི། བོད་
མི་ས་ཡ་དུག་འཆོག་གནས་ཀྱི་སྲོག་གིང་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་དང་བོད་མི་ས་ཡ་དུག་
གི་འབྱུང་འབྱུར་ལ་སྤྲད་པའི་གདམ་ག་མཐའ་མ་དེ་ཡིན་སྟབས། མཆན་མོ་
དེར་དམག་ཆས་དཀྱུས་མ་མན་བས་གིང་སྐྱེ་འཁོར་ཐུག་བསྐྱུས་དང་བཅས་
གཙང་བོ་བཟུལ་བསྐྱོལ་གྱིས་སྐྱབས་བཙོལ་གྱི་ཕེབས་ལམ་བསྐྱེགས།

ཆེས་༡༠ ཉིན་ནས་ཉིན་མཆན་གསུམ་གྱི་རིང་རྒྱ་དམག་གིས་བོད་མི་
ཁྲི་སྟག་མང་བོའི་ནང་མེ་མདའ་སྟག་སྟག་འཁོར་ལོ་སོགས་བསྐོར་ཏེ་སྤེལ་
གསོད་དང་། རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེའི་བཞུགས་གནས་ནོར་སྤིང་མི་འབྱུར་ཏུག་
བཏུག་ཕོ་བྲང་མེ་སྒྲོགས་ཀྱིས་གཏོར་བཤིག་བཏང་། བོད་མི་ཁྲི་སྟག་མང་བོ་
བསད་པའི་ཕེམ་རོ་ནམས་ཕྱོགས་གཅིག་དུ་སྤྲངས་ཏེ་མེར་སྲེག་བཏང་བའི་དུད་
སྤྲོད་ནག་པོས་ནམ་མཐའ་བསྐྱིབས་གིང་། ཤ་ཁྲག་གི་འཆིག་རིས་ལྟ་ལྟན་ཞིང་
ཁམས་བྱབ་པར་གྲགས།

གཉིས་པ། སྐབས་དེའི་མདོ་སྨད་ཀྱི་སྐོར་ བྱེ་བྲག་ཏུ་བཤད་པ།

སྤྱི་ལོ་༡༧༩༧ ལོར་རྒྱ་དམར་དངོས་སུ་བོད་ཡུལ་དུ་མ་སྐབས་ཡར་ཕྱིན་
ཀྱི་མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཆོག་གཅིག་གིས་སྒྲུབ་ཆོག་འགོད་མི་ཐུབ་ཅིང་། རྒྱ་བྱོན་
ཆེ་ཞིང་ས་སྡེ་མང་བའི་མདོ་སྨད་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་གནས་བབ་གཅིག་
མཚུངས་ཀྱང་མིན་ཏེ། དཔེར་ན་སྤྱི་ལོ་༡༧༩༧ སྤྱི་ལོ་འོ་ལོ་༤༠ ཅམ་གྱི་རིང་
ལ་མདོ་སྨད་བྱང་རྒྱུད་མཆོ་སྤྱོད་ཕྱོགས་པལ་ཆེར་རྒྱ་ནག་གོ་མིན་སྲིད་གཞུང་
གིས་བསྐྱོས་པའི་ས་གནས་དཔོན་རིགས་ཁ་ཆེ་དྲག་སྤྱོད་པ་ལྷ་བྱིམ་རྒྱུད་ཀྱིས་
བཅན་བཟུང་བྱས་ཡོད་ཅིང་། རྒྱལ་རོང་གི་ཡུལ་ཁམས་མང་དག་ཅིག་སྤྱི་ལོ་
༡༧༩༧ ལོར་མན་རྒྱུས་དཔུང་དམག་གིས་པམ་ཉེས་སུ་བཏང་བ་ནས་ས་གནས་
དཔོན་རིགས་འབྲམ་མིན་བསྐྱོས་པའི་མིང་འོག་ཏུ་གནས་དགོས་བྱུང་ཡོད།

དེ་མིན་མདོ་སྨད་ཀྱི་ས་ཁུལ་པལ་མོ་ཆེས་མན་རྒྱུའི་སྲིད་གཞུང་དང་།
གོ་མིན་ཏང་སྲིད་གཞུང་ལ་བསྐྱོན་མཁས་ལྷ་བྱུའི་ངང་གནས་ཤིང་། སྐབས་
རེར་རྒྱ་དམག་གིས་དྲག་གཞོན་འཕྲོག་བཅོམ་གྱི་དཀའ་སྤྱུག་ཕྱོད་གིན་ཡོད་
ཀྱང་། སྐབས་རེར་བདག་གཞོན་གང་ཡང་མེད་པར་ལུང་ཆན་རེ་རེའི་སྒྲ་

དཔོན་དག་ས་གནས་རྒྱལ་པོ་ཕྱི་ནམ་པ་ལྟ་བུར་གནས་ཡོད།

སྤྱི་ལོ་༡༧༩༧ ལོའི་ཟླ་༡༠ ཚེས་༡ ཉིན་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་སྲིད་དབང་
བཅུག་ས་པ་ནས་མདོ་སྨད་ཀྱི་ཡུལ་གྱུ་ཀུན་ལ་རྒྱ་དང་རྒྱའི་ངོ་ཚབ་མང་པོ་
སླེབས་ནས། ཞི་འཇམ་བསྐྱེད་འགྲུག་གི་སྲིད་རྒྱུས་ལག་བརྟམས་བྱས་པ་བོད་ཁྱེད་
ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་གནས་སྟངས་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་ལ། དེ་འདྲའི་བསྐྱེད་ཉིའི་
སྲིད་རྒྱུས་ཀྱི་ནང་དོན་གཙོ་བོ་ནི། ས་གནས་ཁག་ཏུ་དབང་ཅུས་ལྡན་པའི་སྤྱི་
དཔོན་ཁག་དངུལ་དངོས་ཀྱི་བསྐྱེད་བྱིད་དང་། འུལ་དང་རྫོང་གི་ལས་ཁུངས་ག་
གེ་མོའི་མགོ་གཙོ་གཞོན་པ་སོགས་ཀྱི་གོ་གནས་སྤྱད་ཅིང་། བོད་ནང་ལ་སྟོན་
པས་བཟོ་ཞིང་དམག་གསུམ་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་ལས་དུ་སྒྲིལ་བཞིན་པའི་རྒྱ་ནག་གི་
ཁོང་ཁྱེད་ཁག་ཏུ་ལྟ་སྟོར་ལ་བྱིད་པ་སོགས། དོན་དངོས་སུ་འཛིགས་བསྐྱེད་
དང་། འཇམ་བྱིད་བྱུང་འབྱེད་དུ་ཡོད་པའི་སྲིད་རྒྱུས་ལོ་ངོ་དུ་མའི་རིང་སྤེལ་
བ་དེས། སྐབས་དེའི་སྤྱི་དཔོན་མང་ཚུལ་དང་། མི་དམངས་བྱངས་འཕོར་
ངས་ཅན་ཀྱི་བསམ་སྒྲོལ་མང་ནས་འགྱུར་བ་གཏོང་བྱུང་ཡོད།

སྤྱི་ལོ་༡༧༩༩ ལོའི་ལོ་མགོར་དམངས་གཙོ་བཙུན་བསྐྱེད་ཞེས་པའི་ཁ་
གཡང་འོག་ས་གནས་སོ་སོའི་སྤྱི་དཔོན་རིགས་མང་དག་འཛིན་བཟུང་
བཅོན་འཇུག་དང་། དཔོན་སྡེ་ཁག་གི་ཆོས་སྟོན་བརྒྱུ་པ་སོགས་བོད་རྒྱལ་
མི་དམངས་ཀྱི་བསམ་ངོར་འཇུག་ཐབས་མེད་པའི་གྲུང་ཁྱེད་ཀྱི་ཕུགས་འདུན་ངོ་
མ་གསལ་སྟོན་བྱས་པ་དེ་མདོ་སྨད་རྒྱལ་མེད་མི་དམངས་ཀྱིས་ངོས་ལེན་དང་
བཟོད་སྟོན་བྱེད་ཐབས་བྲལ་ནས། གཅིག་གྱུར་ཀྱི་མགོ་བྱིད་དང་སྤྱི་ལོ་འཇུགས་
ཅི་ཡང་མེད་པར། ཡུལ་སྡེ་སོ་སོས་མ་བསྐྱེད་དང་སྤྱི་ལོ་ཁྱེད་ཀྱི་གཞུང་ལ་ངོ་སྟོན་
གཡུལ་འཐབ་གཉེར་བ་དེར་ཇག་འཛོམས་ཀྱི་མིང་གིས་བཏགས་ནས་དམར་
གསོད་བཙུན་འཕྲོག་སྤར་བྱུང་ལོ་རྒྱུས་སུ་མ་གྲགས་པ་ཅི་བྱས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་

དག་བཀའ་བྱུང་ཨ་ལགས་ཅ་ཡུས་བསྟན་འདྲིན་དཔལ་འབར་ལགས་ཀྱིས་
ཆེད་ཚུལ་དཔེ་དེ་བ་ངའི་པ་ཡུལ་གྱི་ཡང་བའི་ལོ་རྒྱུས་སུ་གསལ་འཁོད་མཛད་
འདུག་པ་ལྟར་ཡིན་པས་འདིར་བསྐྱར་སྒྲོས་བྱ་རྒྱུ་མིན།

སྐབས་དེའི་རྒྱ་མོ་དམར་མོའི་དམར་གསོད་ཆེན་མོ་དང་། ཁིས་སིན་
དམར་གསོད་ཆེན་མོ། མགོ་ལོག་གི་དམར་གསོད་ཆེན་མོ། ཐེ་བོ་དང་རྒྱལ་
རོང་གི་གྲང་ཁྲོལ་གཡུལ་འཁྲུག་མང་བོ། སྤང་རའི་དཔོན་པོས་སྡེ་བྱིད་པའི་
གྲང་ཁྲོལ་གཡུལ་འཁྲུག་ སྤང་བྱང་ཨ་མཆོག་སོགས་ཀྱི་གྲང་ཁྲོལ་གཡུལ་འཁྲུག་
ཆེན་མོ་སོགས་མདོ་སྤྲོད་སྟེ་བྱང་གི་ཡུལ་སྡེ་སོ་སོར་བྱང་བའི་སྐབས་དེའི་གྲང་
ཁྲོལ་གཡུལ་འཁྲུག་རེ་རེ་ཞིབ་འབྲི་བྱེད་དགོས་ན། དེ་དག་རེ་རེ་ལའང་སྐོགས་
བཅས་ལོངས་པ་ཡོད་པས་འདི་འདྲའི་ཞར་བཤད་ཀྱིས་ནུས་པ་ཞིག་མིན།

རྒྱ་དམར་བཅིང་འགོལ་དམག་རྐང་དམག་གི་ཉི་ཉེ་པའི་དམག་འཐབ་
དངོས་བཀོད་ལོ་རྒྱུས་སུ། སྤྱི་ལོ་༡༩༥༤ ལོ་གཅིག་ཤུར་ད་ལྟའི་ཀན་སྟོ་བོད་
རིགས་རང་ཁྲུལ་དུ་འབོད་པ་འདིའི་ཁོངས་སུ་རྒྱ་བོད་གཉིས་བར་གཡུལ་
འཁྲུག་ཐངས་༩༩༥ བརྒྱབ་ནས་བོད་མི་ཉིས་ཁྲི་(༡༠༠༠༠)ལྷག་ཙམ་དེ་བཅོས་
སྒྲོར་གསལ་བོར་འཁོད་འདུག་པ་སོགས་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༤ ལོའི་མདོ་སྤྲོད་མི་
དམངས་ཀྱི་རྒྱ་ཁྲོལ་གཡུལ་འཁྲུག་བྱས་པའི་གནས་གནས་ཚུལ་དང་བསྐྱར་བ་
ཡིན་ན། ཁོང་དུ་བཤད་ཟིན་པའི་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩ ལོའི་ཟླ་༩ པའི་ནང་ལྷ་སར་
རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེའི་སྐུ་ལྷ་དང་འབྲེལ་བའི་གཡུལ་འཐབ་ཉིན་གསུམ་རིང་བྱས་
པ་དེ་འདྲའི་དངངས་སྐྱག་སྒྲེ་དགོས་པ་ཞིག་མིན་ཀྱང་། སྐབས་མ་ལེགས་པ་
ཞིག་ལ་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༠ ལོར་གངས་སུ་བཅུམས་པའི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་དོན་རྒྱལ་རབས་
སུ་གཤམ་པ་སོགས་སུ་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༤ ལོའི་མདོ་སྤྲོད་སྟེ་རྒྱ་ཁྲོལ་གཡུལ་འཐབ་
དེ་དག་གི་བྱུང་ཚུལ་ཡང་མ་གསུངས་པ་དེ་ཡིན།

688 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིལ་གཞུང་ཤིང་།

ལྷག་པར་དུ་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩ ལོར་རྒྱ་དམག་ལྷ་སར་འབྱོར་ཞེས་གཏུགས་
ནས་གཞུང་དམངས་གཉིས་ཆ་ལ་དངངས་སྐྱག་མི་བཟད་པ་ལངས་པའི་
གནས་ཚུལ་སྤྱི་སྤྱོད་གྱིས་བྲིས་པ་ཁག་ཏུ་འདྲ་། སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩ ལོར་མདོ་སྐྱོད་སྐྱོད་
གཉིས་རྒྱ་དམར་གྱིས་དྲག་འཛོམས་ཐབས་རྒྱགས་ཅི་བྱས་མ་གསན་པ་ལྷ་བུས་
གཏུང་སེམས་མཉམ་བསྐྱེད་ཅིན་ཡང་མ་གནང་བར། ཆབ་མདོ་ནས་རྒྱ་དམག་
འགོག་རེའི་སྒྲོང་སེམས་བཅངས་པ་དེ་མཁར་གྲང་འབྲེལ་བྱེན་པ་མ་ཆོར་ནས།
སྤྱི་ལོ་ལྷག་གིས་མདེལ་ཆར་འགོག་རེ་བྱས་པ་དང་མཚུངས་པ་ཡིན་ནོ།།

གསུམ་པ། སྒྲི་སྒྲུང་མི་སྟེར་བའི་བདེན་པ།

ད་ནི་སྐབས་སྔ་ཕྱི་དེ་དག་གི་གནས་ཚུལ་ལ་སྒྲི་ཡོངས་ལ་ཉམས་ཞིབ་
བྱས་སྐབས་ནང་ཁྲལ་གྱི་སྒྲི་གནས་སྒྲོར་ཞིག་མཐོང་བ་ནི། སྒྲི་ལོ་༡༩༩༥ ལོར་
ཀླུ་དབང་བཅུ་བཞི་བ་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཚོ་མདོ་སྨད་དུ་འཁྲུངས་པ་དང་།
དེ་ནས་ལོ་ངོ་གཉིས་པ་སྟེ་སྒྲི་ལོ་༡༩༩༧ ལོར་པཌ་ཆེན་བཅུ་བ་མཆོག་ཀྱང་མདོ་
སྨད་དུ་འཁྲུངས་པ་འདི་ནི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་བྱུང་ཆུང་མེད་པའི་དོན་དག་
དམིགས་བསལ་བ་ཞིག་ཡིན།

1 བོད་སྒྲི་ཡོངས་ཀྱི་བསམ་འབྲེར་ལ་ཀླུ་དབང་པཌ་ཆེན་རྣམ་གཉིས་
དུས་ཚོད་མ་སྔ་མ་འཕྱི་བའི་སྐབས་རྒྱའི་ས་མཆོམས་དང་ཁད་ཉེ་བའི་ཨ་མདོའི་
ཡུལ་དུ་འཁྲུངས་པ་ལ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་སྟོང་ད་ཅང་ཆེན་པོ་ལྟན་པ་ཞིག་ཡིན་
ཁར། ཁོང་རྣམ་གཉིས་ཀྱི་འཁྲུངས་ཡུལ་ཨ་མདོའི་ནང་ནས་ཀྱང་རྒྱ་དང་སོ་
མཆོམས་ན་གནས་པའི་བྱང་ཤར་གྱི་མཐའ་སྡེ་ཡིན་པ་དེ་སྐྱེའང་གོང་མ་དག་
གི་ཐུགས་བསྐྱེད་སྟོན་ལམ་རྒྱབས་ཆེན་ལས་བྱུང་བར་འདོད་ཀྱིན་ཡོད་ནའང་།
ཐོགས་གཞན་ཞིག་ནས་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་ཀླུ་བ་པཌ་ཆེན་གྱི་ཡང་སྲིད་ཡུལ་འདི་
ཁྲལ་དུ་འཁྲུངས་པ་ཐེངས་དང་བོ་ཡིན་པར་མ་ཟད། ཁོང་རྣམ་པ་གཉིས་ལ་

ལོ་ངོ་གཉིས་ཅམ་གྱི་བར་ཁྱད་ལས་མེད་པས་བཤེས་གཞོན་གྱང་མཉམ་པ་དེ་
འདི་སྤྱི་དོན་པ་ནམས་ལ་མཆོན་ན་འདིགས་སྒྲུང་ཆེན་པོ་སྐྱེད་གོས་པ་ཞིག་
ཡིན་ཏེ། སྤྱི་དབང་ཞིག་གམ་གནས་སྒྲུང་ས་ཡ་མཆོན་པོ་ཞིག་གི་འོག་སོད་
ཡུལ་སྤྱི་ཆེས་མཐོའི་དབུ་ཁྲིད་ནམ་པ་གཉིས་ཡུལ་ལྷང་གཅིག་དུ་འཁྱུངས་པ་
འདིས། གཅིག་བྱས་ན་བྱིས་རྒྱུད་ཀྱིས་གཞུང་སྤྱི་དབུ་འདྲིན་བྱེད་པའི་ལམ་
ལུགས་ལ་དོ་སྟོན་གཏོང་སྤྱི་དབང་མ་ཟད། རྒྱ་བོད་ས་མཆོམས་ཀྱི་མི་ཆང་
དུས་མར་འཁྱུངས་པའི་སྤྱ་གྲུ་འདི་གཉིས་སྤྱི་དབུ་དུ་ས་དབང་ཞབས་པད་
ཆོས་ལྷ་སྤྱག་འབུལ་བའི་ཡུལ་དུ་གྱུར་པ་ཅམ་མ་ཡིན་པར། ཆོས་སྤྱི་དབུ་བ་
ཡོད་ཆད་སྤྱ་གྲུ་དེ་གཉིས་ཀྱི་དབུ་ནས་བཀའ་འཁྲོལ་ཞུ་དགོས་པ་དེར་ཆོས་
སྤྱི་གས་ནས་འགྲེལ་བཤད་ཅི་ཅམ་བརྒྱབ་གྱང་། ཆབ་སྤྱི་དབུ་དག་གི་སྤྱི་གས་
ལ་དངངས་སྤྱག་ལངས་པ་དེ་རང་བཞིན་གྱི་ཆོས་ཉིད་ཅིག་ཡིན།

སྤྱི་དབང་དེའི་ཆབ་སྤྱི་དབུ་པ་ཆོའི་སྤྱི་གས་རྒྱུད་ཀྱི་དངངས་སྤྱག་དེ་སྤྱི་གས་
ནས་ཡལ་འགོ་བའི་དངངས་སྤྱག་སྤྱི་དབུ་བ་ཞིག་གྱང་མ་ཡིན་པར། གཞི་རྒྱ་
ཆེ་ཞིང་སྤྱག་རྒྱུང་རིང་བའི་འཐབ་ཚེད་དམིགས་བསལ་བ་ཞིག་གི་མང་གཞིར་
གྱུར་པར་སྒྲུང་སྤྱི་དབུ་དེ་སྤྱི་གས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་སྤྱི་གས་མོ་ནས་བཏག་ཆེ་འདི་ལྟར་
མཐོང་སྤྱི་དབུ་

གཅིག་གཤམ་ས་གསུམ་གྱི་མཁས་པའི་ཡང་ཆེ་སྤྱི་འབུམ་དགེ་བཤེས་
ཤེས་རབ་རྒྱ་མཆོའི་མཁུན་ཡོན་སྤྱི་གས་སྤྱི་གས་ལ་འགན་ལྷན་བཞུགས་ཞིང་། རྒྱལ་
བའི་བཀའ་འཁྱུར་དང་བུ་སྟོན་གསུང་འབུམ་ཞུས་ཆེན་གྱི་ཞབས་ཞུ་ལོ་ངོ་བཅུ་
སྤྱི་གས་ལྷག་ཞུས་པ། རྒྱལ་དབང་བཅུ་བཞི་བའི་ཡོངས་འདྲིན་ནམ་གཉིས་སོགས་
མཁས་པའི་དབང་བོ་མང་ཞིག་གི་དགེ་རྒྱུ་དུ་གྱུར་པ་ཞིག་ཡིན་འདུག་གྱང་།
ཁག་འདོགས་སྤྱི་གས་རྒྱལ་བའི་ཡོངས་འདྲིན་གྱི་འོས་ཁོངས་ནས་བཏོན་

པ་དང་། ཆུལ་བའི་བཀའ་འགྱུར་ལ་བསྟེན་པ་བརྩུག་ཚུལ་གྱི་སྟངས་འདྲིམས་
འོག་ཆོ་མཚུག་ཆུ་ཡུལ་དུ་སྐྱེལ་དགོས་བྱུང་བ་ལྟ་བུ་དང་།

གཉིས། དུས་རབས་ཉི་བའི་བོད་ཀྱི་ཚུལ་པ་བོ་དང་མཚན་ཉིད་པ། ལོ་
རྒྱུས་སྒྲིབ། ཡུལ་སྒྲོར་བ་གྲགས་ཆེན་ཨ་མ་དོ་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་ཆུ་
གར་ནས་བོད་དུ་ཞི་འགྱུག་དང་། བོད་དུ་སྐྱེའང་འཕྲུལ་གསང་ཉུལ་དང་སོ་
བ་སོགས་ཉེས་མིང་སྒྲ་ཆོགས་བཅན་འགེལ་གྱིས་བཅོན་འདུག་མནར་གཅིད་
བཏང་སྟེ་སྟོ་པམ་ངང་འདས་གོངས་སུ་གྱུར་པ།

གསུམ། ཆུལ་དབང་བརྩུ་གསུམ་པས་གཙང་ནས་འགྱུག་ཐབས་
གནང་བའི་ཅོ་ནེ་སྐྱ་མ་སྟོ་བཟང་རྒྱ་མཚོས་ནོར་སྒྲིང་དུ་བཀའ་འགྱུར་དཀར་
ཆག་སྒྲིག་སྐབས་སྟོ་བུར་འདས་གོངས་སུ་བྱིན་པའི་འགན་ཁག་དགེ་བཤེས་
ཤེས་རབ་ལ་བཀའ་བ་སོགས་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་དཀྱིལ་སྟོད་དུ་མདོ་སྟོང་
ནས་བྱོན་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཆབ་མཚན་མི་སྒྲ་གཅིག་ལས་གཅིག་ལྟག་འཁྲུངས་པ་
དེ་དག་ལྟ་ལྟན་ཞིང་ཁམས་སུ་ལྟན་འཛིན་བྱུང་ཞིང་། ཁོང་ནམ་པ་ནི་ཆོས་
ལྷགས་པ་དང་། ཚུལ་རིག་པ། ལྟ་གྲུབ་སྒྲིབ་སོགས་རིག་གཞུང་གི་ཆེས་མཐོའི་
མི་སྒྲ་ཉག་ཅིག་ལས་སྟོན་དོན་གྱི་འཆར་འགོད་དཔྱད་པས་བསལ་བ་ཅི་ཡང་མེད་
ངེས་ཀྱང་། སྐབས་དེའི་ཆབ་སྟོན་པ་དག་གིས་ཆབ་སྟོན་གྱི་ལྟ་སྟངས་སྟུང་དེ་
བལྟས་ན་འདིགས་སྟངས་སྟོན་མི་སྟོན་པའང་མ་ཡིན་ཏེ། གལ་སྟེ་ཁོང་ནམས་
གྱི་སྟོབས་ཤུགས་ཆབ་སྟོན་ཐོག་བསྐྱར་ཏེ་མཉམ་རུབ་བྱུང་བ་ཡིན་ན། ལས་
སྒྲ་བོའི་ངང་འགོག་ཆོལ་བྱ་བུ་པ་ཞིག་མ་ཡིན་པའང་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་
ཡིན།

གང་ལྟར་སྟུར་གྱི་གཞུང་སྐོའི་རྟོག་བྱེད་ལ་བསྟུན་ནས་ཆུལ་དབང་པཎ་
ཆེན་ཚུང་སྟོན་ནམ་གཉིས་མཇུག་འཕྲད་ལ་བཀག་འགོག་དང་། དགེ་བཤེས་

རབ་རྒྱ་མཆོ་དང་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་ནམ་གཉིས་ཀྱི་སྒྲ་སྒྲོབ་དམ་ཆོག་གི་
 འབྲེལ་ཐག་གཅོད་ཆེད། དགེ་བཤེས་ཤེས་རབ་ལ་གསང་བསྐྱུལ་ཞུས་ཏེ་དགེ་
 ཆོས་དགག་ཏུ་བརྩམས་ནས་འགལ་ལྷ་བཟོས་པ་སོགས་ཁོང་ནམས་མཉམ་
 གནས་འབྲེལ་འདྲིས་བྱེད་པ་ལ་བར་ཆད་ཀྱིས་གཏོར་ཕམ་བཏང་བ་དེ། སྤྱིད་
 གོན་པ་དག་གི་སྒྲེར་རོས་ནས་ལས་ཀ་ལམ་སྟོངས་བྱུང་བ་ཞིག་ཏུ་བཅི་སྤྱིད་པ་
 ཡིན་མོད། འདི་ནི་ཡུལ་ལྷང་ནི་ཆོ་བར་སོག་པའི་སྤྱིང་གུན་ཅམ་མ་ཡིན་པར།
 བོད་སྤྱི་དོན་ལ་བསུབ་ཐབས་དཀའ་བའི་གས་ཆག་ཤོར་བ་ཞིག་ཡིན།

བཞི་བ། མཇུག་སྒྲིམ་གྱི་ཚུལ་དུ་བསམ་ ཚུལ་འགའ་རེ།

དེང་དུས་རང་རེའི་སྤྱི་ཚོགས་ཁྲོད་རང་དབང་དམངས་གཙོ་སྐབས་
གྱི་མིང་འོག་དུ་རང་ཅག་བོད་གངས་ཅན་པ་རྣམས་ལ་བཀའ་ངིན་ཟུངས་ལྟ་
ཆེ་བའི་ཀླུ་དབང་རིན་པོ་ཆེ་སྐྱེས་དང་། ཁོང་གི་སྲིད་དོན་གྱི་དགོངས་གཞི་
བཅས་ལ་རིན་ཐང་འགོད་མཁན་དང་། སྒྲིམ་ཚིག་རྒྱུ་མཁན། ཐེན་དུ་མི་
འོས་པའི་བྱུང་བ་དང་སྤྱི་འབེབས་བྱེད་མཁན་རེ་བྱུང་ཡོང་བཞིན་ཡོད་པ་དག་
ལ་ཁོས་འདེབས་རེ་བྱུང་ཞུ་འདོད་པ་ནི།

༡། སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་དགུ་བའི་དུས་དཀྱིལ་དུ་བོད་བཅན་པོའི་ཀླུ་
ཁབ་སེལ་འཕྱོར་དུ་སོང་བ་ནས། ས་སྐྱེའི་སྐབས་སྤྱི་ཡང་གཅིག་གྱུར་གྱི་གོ་
སྐབས་ཅུ་བྱུང་བ་ལས་གཞན། ལོ་ངོ་ཆིག་སྟོང་ལྷག་གི་རང་བོད་ས་ཡོངས་
རྫོགས་ཀྱི་ལ་གྱིས་གཅིག་སྤྱི་ལ་བྱེད་མཁན་སྤྱི་ཡང་མ་བྱུང་བར་སེལ་འཕྱོར་དུ་
གནས་པའི་ལོ་རྒྱུས་རང་བཞིན་གྱི་མཇུག་འབྲས་ངན་པ་རྣམས། སྤྱི་ལོའི་དུས་

རབས་ཉི་ཤུ་བར་བྱོན་པའི་ལ་རྒྱལ་དབང་བཅུ་བཞི་བའི་སྟེང་དུ་བཀལ་བ་ཡིན་ན་བདེན་པ་དང་དང་བོ་མིན་ལ། ལོ་རྒྱུས་རིག་པའི་ཚ་དོན་དང་ཡང་འགལ་བ་ཡིན།

༡། བོད་མི་བརྒྱ་ཆའི་གོ་བདུན་ཙམ་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་པའི་སྐད་ས་འཛིན་དམ་དྲག་འོག་གནས་བཞིན་པའི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ལས་བརྒྱལ་དེ། རྒྱལ་དབང་འདི་བ་རྒྱ་གར་གྱི་རང་བཅན་ཚོད་ལེན་པ་ལྟན་ཉིད་དང་། རང་དབང་རང་བཅན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཡོད་པའི་མགོ་ཁྲིད་ཅིག་གི་གོ་སར་བཞག་སྟེ། བོད་དོན་བདེན་མཐའ་སེལ་ཐུབ་མིན་སོགས་ཀྱི་འགན་ཁུར་དང་གོང་ཆད་བསྐྱོན་པ་ཡིན་ན་ནོར་འཁྲལ་ཆབས་ཆེ་ཤོས་དེ་ཡིན།

༡། རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེས་མཛད་པ་ཐམས་ཅད་ལས་ཆེས་མཆོག་དུ་གྱུར་པ་ནི། ལོ་རྒྱུས་ལྟེན་གཅིག་ལྟག་གི་སེལ་འཛོམས་དུ་གནས་པའི་བོད་མི་ཡོངས་རྒྱུགས་ཀྱི་བསམ་སྒྲོ་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་བྱུང་མ་ཕྱིར་བའི་གཅིག་སྒྲིལ་བཅོས་པ་འདི་ཡིན་ལ། འདི་ནི་དངུལ་དངོས་དང་། དམག་ཤུགས་གང་གིས་ཀྱང་བསྐྱབ་མི་ལུས་པའི་དོན་དག་ཉག་ཅིག་དེ་ཡིན།

༢། རྒྱལ་དབང་འདི་བས་བོད་མི་ས་ཡ་དྲུག་ལ་ཐུལ་བའི་ལོགས་སྒྲིལ་ཆེ་ཤོས་ནི། བོད་དོན་འདི་ཉིད་རྒྱལ་སྤྱི་ཅན་དུ་བསྐྱུར་བ་འདི་ཡིན་ལ། མི་གཅིག་གི་སྟོབས་ཤུགས་ཀྱིས་གངས་རིའི་ར་བའི་ནང་ཚུད་པའི་བོད་མིའི་ཚ་དོན་གྱི་གནས་བབ་འདི་འདྲ་ཞིག་དུ་སྒྲིལ་ཐུབ་པའི་ལུས་སྟོབས་ལ་ལོ་རྒྱུས་ལྟེན་མཁས་དབང་སྐུ་ཀྱང་ཆོད་དཔག་བྱེད་ཐུབ་མེད།

༣། རྒྱལ་དབང་འདི་བས་བོད་མི་ས་ཡ་དྲུག་ལ་བཞག་པའི་མ་ཚུ་ཆེ་ཤོས་ནི། བོད་མི་རིགས་འདིའི་ཆ་མཐོང་ཆད་གཞི་མཐོ་ཤོས་སུ་བསྐྱལ་བ་འདི་ཡིན། འདི་ལ་བརྟེན་ནས་དེ་རིང་ང་ཚོ་འཛམ་གླིང་ཤར་ལུབ་གང་དུ་བསྐྱོད་ཀྱང་། ང་

བོད་པ་ཡིན་ཞེས་ཐེ་ཚོམ་མེད་པར་ཁ་ནས་ཐོན་ཐུབ་པའི་མི་རིགས་སྤྱི་འབྲེལ་
པ་འདི་ཉིད་བསྐྱུན་པ་ཡིན།

༦། བོད་དོན་བདེན་མཐའ་གསལ་མིན་ནི་བོད་རྒྱ་ཆེའི་མི་དམངས་
ཀྱི་སྤྱི་འབྲེལ་དང་འདྲོན་ཐང་ཉག་ཅིག་ལ་རག་ལས་པ་ཞིག་ཡིན་པ་ལས།
ཀྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་མི་གཅིག་ཁོ་ན་ལ་འགན་འཁུལ་ཡོད་པ་དང་། ཁོང་གཅིག་ཕུས་
སྒྲེར་ངོས་ནས་གཙང་སེལ་བཟོ་དགོས་པའི་ལྷ་ཚུལ་ནི་ཁྱེད་ཀྱི་ལུང་དང་གཞི་
འདྲིན་ས་མེད་པའི་ལྷ་ཚུལ་ཞིག་ཡིན།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་ཁམས་ཆན་
གྱི་ཐོག་ནས་བོད་གཞུང་དམངས་
གྱི་འབྲེལ་བར་ལྟ་བ།

འདི་ལ་ཁམས་ཆན་དང་། ཁམས་ཆན། ཁམས་ཆན་ཏེ་འབྲི་ཚུལ་མི་
འདྲ་བ་དུ་མ་ཞིག་བྱུང་ཡོད་ཀྱང་། མཐའ་གཅིག་དུ་འབྲི་ཚུལ་གང་ཞིག་ཆད་ལྡན་
ཡིན་མིན་གྱི་ཁུངས་སྒྲིལ་ཡང་བྱར་མེད་པར་ཡིག་དོན་དང་སྒྲ་བཤད་ཚམ་ལ་
བརྟེན་ནས་རང་རང་གི་ཞེ་འདོད་སྒྲུབ་གྱིན་ཡོད་པ་ལ་ཡིག་དོན་གྱི་ཐོབ་ཆོད་
ལྟར་གྱི་སྒྲ་བཤད་རེ་འགོད་དགོས་གལ་ཆེ་བར་མཐོང་།

༡། ཁམས་ཆན་ཞེས་པའི་གོ་དོན་ནི་སྡེ་ཆན་མི་འདྲ་བ་ཁག་ལ་ཁང་བ་
ཁག་བགོས་གྱིས་ཆན་པར་བྱེ་བ་ལ་གོ་དགོས་པ་འདྲ་སྟབས། གཙོ་བོ་སྡོད་ཡུལ་
གནས་གྱི་ཆ་ནས་བཏགས་པ་ཞིག་དུ་སྤང་།

༡། ཁམས་ཚན་ནི་འབྲུང་ཁྲུང་ས་རིགས་རྒྱལ་སྐྱེས་གཤེས་ཀའི་ཚན་ས་
བཏགས་པ་ཞིག་སྟེ། ཡུལ་ལྗང་གཅིག་ཏུ་མཉམ་སྡོད་མཉམ་གནས་བྱེད་མཁན་
ནམས་རིགས་རྒྱལ་གཅིག་ཏུ་བཅེ་སློལ་ཡོད་པ་དཔེར་ན། ཁམས་ཁྲུལ་ནས་
ཡོང་མཁན་ལ་ཁམས་རིགས་ཟེར་བ་ལྟར། བ་ཡུལ་གང་ཞིག་ཏུ་རྒྱ་སྡོད་འདུས་
སྡོད་བྱེད་པའི་རིགས་རྒྱུད་གཅིག་མཚུངས་མཉམ་རུབ་གྱིས་ཚན་པ་ཚན་པར་
བགོས་པས་ཁམས་ཚན་ནམ། ཡང་ན་གནས་ཡུལ་བྱེ་བྲག་གཅིག་ནས་མཉམ་
སྡོད་བྱེད་མཁན་དག་གི་ཁམས་སྐྱེས་ཀ་བྱེད་སྡོད་འགོ་ལུགས་ལ་མཐུན་
ཚབས་ཆེ་བས། གཤེས་ཀའམ་ཁམས་འདྲ་མཚུངས་ཁྱེར་མཁན་དག་ཚན་པར་
བསྡེབས་པས་ཁམས་ཚན་བཏགས་པར་སྟེ།

༡། ཁམ་ཚན་འདི་གྲིས་པ་རེ་བྱང་མཐོང་རྒྱ་འདུག་ཅིང་། འདི་ཉིད་
ཡིག་ནོར་དུ་ཅི་མཁན་ཡང་ཡོད་ཆོད་སྣང་མོད། རོན་གྱིས་ནི་གངས་འབོར་
མི་མང་བའི་གྲ་བ་བྱ་སྟོར་རེ་གཏན་འཇགས་ཀྱི་ཁང་བ་ཞིག་ཏུ་མཉམ་སྡོད་བྱེད་
པ་ལ་གོ་དགོས་པ་འདྲ་སྟེ། ཟས་ཁམ་གང་ཞེས་པ་ཁ་ནང་ལ་ཤོང་ཅམ་གྱི་ཟས་
ལ་གོ་ཞིང་ཉུང་བའི་ཆད་དུ་འཛིན་པ་དང་། སྤུ་གྲུ་རྒྱུ་རྒྱུ་དག་ཉུང་ཅམ་ཉུང་
ཅམ་རེ་རྒྱགས་པ་ཁམ་རྒྱགས་ཟེར་སློལ་ཡོད་པ་དེ་འདྲ་དང་དཔེར་སྦྱར་ནས་།
གངས་འབོར་མི་མང་བའི་སྟོར་ཆོགས་ཉུང་དུ་དག་སྡོད་དུ་བྱེ་བ་མཚོན་བྱེད་
དུ་བཀོད་པ་ཞིག་ལ་བཤད་གྱིན་ཡོད་པར་སྟེ།

བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ་ལྟར་ན་སེ་ར་དགོན་པར་ཁམས་ཚན་༡༠
དང་། འབྲས་སྤྱངས་ལ་༡༠། དགའ་ལྡན་ལ་༡༥ བཅས་དེ་གསུམ་བསྟོམས་
པས་ཁམས་ཚན་༡༩ ཡོད་པར་བཤད་ཀྱང་། དུས་རབས་ཀྱི་འཕོ་འགྱུར་སྣ་
ཆོགས་ཀྱི་དབང་གིས་སྤར་དགོས་མཁོ་བྱུང་བ་ལ་བརྟེན་ནས་བཙུགས་པའི་
ཁམས་ཚན་དང་མི་ཚན་འགའ་ཞིག་གྱིས་གྲུ་ལྟར་ཡོང་མཁན་མེད་པས་ཐོར་

རིགས་རྒྱུད་དམ་ཡབ་སྲུ་འབྲུམ་ཏཱ་ར་ཁ་ཆེའི་མཆན་བྱུང་རམ། ཡང་ན་ཁོང་གི་ཡབ་སྲུ་འབྲུམ་ཚོ་བྱུག་གི་ནང་ཆན་སྲུ་འབྲུམ་ཚོ་བ་ནས་ཡིན་སྟབས་པ་ཡུལ་གྱི་ཚོ་བའི་མིང་ཁམས་ཚན་ལ་བཏགས་པ་སྟེ་ཡབ་དང་པ་ཡུལ་རྗེས་བྲན་གྱི་ནང་དོན་ཡང་ཡོད་པར་སྤང་བ་སྟེ། གང་ཟག་གམ་ཡུལ་མིང་ཁམས་ཚན་ལ་ཐོགས་འདུག ཡང་ཆ་བ་དང་ཉེ་དོར་དང་། རྒྱལ་རོང་། ཀོང་པོ་ཁམས་ཚན་སོགས་ཡུལ་ལུང་གི་མིང་བཏགས་པ་དང་། ཏཱ་དཔོན་དང་བསམ་སྟོན་ལྟ་བུ་འཇུགས་མཁན་གང་ཟག་གི་མིང་ཁམས་ཚན་ལ་ཐོགས་པ་ལྟ་བུ་མི་འདྲ་བ་སྟེ་ཆོགས་ཤིག་ཡོད་པར་སྤང་།

གོང་སྒྲིས་ལྟར་དགེ་ལུགས་པའི་ཁམས་ཚན་དེ་དག་འཇུགས་མཁན་གང་ཟག་དང་། འཇུགས་བྱའི་ཁམས་ཚན་གྱི་མིང་། ཁམས་ཚན་དེ་དག་འཇུགས་དུས་སོགས་གཅིག་མཚུངས་གཏན་ནས་མ་ཡིན་ཀྱང་། བཅུགས་ཟིན་པའི་ཁམས་ཚན་དེ་དག་གིས་དགེ་ལུགས་པའི་ཆོས་རྒྱུད་དར་བྱབ་བྱང་བའི་ས་ཁྱོན་ཡོངས་ལ་བྱབ་པའི་རྣམ་པ་གཅིག་མཚུངས་པ་ཞིག་ཐོན་གྱིན་ཡོད་པ་ནི། བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་དགེ་ལུགས་དར་བའི་ས་ཁྱོན་ཡོངས་རྫོགས་གདན་ས་གསུམ་དང་བཟླ་ཤིས་ལྷན་པོ་བཅས་དབུས་ཀྱི་དཔོན་སྡེ་ཆེན་པོ་གང་ཞིག་གི་ཁོངས་སུ་མ་འདུས་པ་མེད་པ་དེ་ཡིན།

མཐའི་ཡུལ་མི་རྣམས་དབུས་ཀྱི་དཔོན་སྡེ་དེ་དག་གང་གི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་མིན་བཞོ་སྤངས་དེ་ཡང་རུ་སྟེ་དང་ཡུལ་ལུང་གཙོ་བོར་བྱས་ཡོད་ཀྱང་། དཔེར་ན་སྤྱི་བྱང་བཟླ་ཤིས་འབྲིལ་གྱི་གོས་སྒྱུ་ཟམ་པའི་ཡན་འདབས་ནས་བྱ་བལ་ཁམས་ཚན་གྱི་ཁོངས་གཏོགས་དང་། ཟམ་པ་དེའི་མན་ཆད་པ་ཉེ་ཁམས་ཚན་གྱི་ཁོངས་གཏོགས་ཡིན་པ་ལྟ་བུ་དང་། ཏོར་གཙང་ཤོག་པ་བཞིའི་ནང་ནས་རྒྱ་བྱུག་ཤོག་པའི་ཁོངས་གཏོགས་སྤྱི་ནག་སྟེ་བ་ཕུད་པའི་ཏོར་གཙང་བྱིངས་ཏཱ་

དཔོན་ཁམས་ཚན་ལ་ཐོབ་ཀྱང་། སྒ་ནག་སྒེ་བ་པལ་ཆེར་བྲ་ཉེ་ཁམས་ཚན་ལ་
ཐོབ་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། དབུས་ནས་སུ་ཞིག་གིས་ཕྱོགས་མཐའི་ཡུལ་མི་ནམས་མ་
འདྲེས་ཞིབ་ཆགས་སུ་བཞོས་པ་རི་བཞིན། ཕྱོགས་མཐའི་མི་དམངས་ཀྱིས་བཙེ་
སྲུང་ཚུལ་བཞིན་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པ་འདི་དེ་ཅང་ཡ་མཚན་ཡིན།

ད་དྲུང་འདི་ལ་དོན་གནད་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། གཞུང་ས་དགའ་
ལྷན་པོ་བྱང་བའི་སྐབས་སུ་མདོ་དབུས་ཁམས་གསུམ་གྱི་དགོན་སྡེ་མི་སེར་
ཡོངས་རྫོགས་གདན་སའི་ཁམས་ཚན་གང་ལ་གདོགས་མིན་ཐད་ཁམས་ཚན་
གཞིས་བར་ཚོད་པ་བྱུང་ནས་ཐག་མ་ཆོད་ཆོ། ཁམས་ཚན་མགོ་བྱེད་ཀྱིས་ཅེ་
ཡིག་ཆང་དུ་བྲིད་ཅིང་། ཅེ་ཡིག་ཆང་དུ་འང་ཁམས་ཚན་གྱི་གནད་དོན་སྐོར་
ལ་ལྟ་རྟོག་བྱེད་མཁན་གྱི་ལས་བྱེད་ཅིག་ཡོད་པའི་ལག་དྲུ། ཚོད་གཞི་ཅན་གྱི་
མི་དེ་ཡོང་ཁུངས་ཡུལ་ལྷང་གི་དབང་གིས་གདན་སའི་ཁམས་ཚན་གང་དུ་ཐོབ་
མིན་གཞུང་གིས་ཐག་གཅོད་གདན་འབེབས་མཛད་པའི་ཡིག་ཆ་ཡོད་པ་ལྟར་
ཐག་གཅོད་བྱེད་པར་གྲགས། ཁམས་ཚན་གྱི་མགོ་བྱེད་དུ་སྟོན་མཁན་
གྲ་ཤུག་འགའ་ཞིག་གིས་བཤད་པ་ལྟར་ན། ཚོད་པ་ལ་ཐུག་ཆེ་གཞུང་གིས་ཅ་
འཛིན་གྱི་ཡིག་ཆ་ཆང་མ་མི་སྟོན་པར། ཚོད་གཞི་ལ་ཐུག་པའི་ཁམས་ཚན་དེ་
དང་དེའི་ཐད་ཅུ་སྟོན་པར་བཤད་སྟོན་ཡོད། འོན་ཀྱང་གཞུང་གི་མགོ་བྱེད་
དག་གིས་དངུལ་དངོས་སྟོག་ལེན་དང་། ཅ་འཛིན་ཡིག་ཆར་གསལ་ཁ་མེད་
ཞེན་གྱིས་དཀའ་རྟོག་བསང་མ་ཐུབ་པ་རེ་བྱུང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱང་ཡོད་
འདྲུག

མདོ་དོན་ཡང་སྟོང་ང་ཆོས་ཁམས་ཚན་གྱི་ལམ་སྟོན་འདིའི་ཐོག་ནས་
ཤེས་ཐུབ་པ་ནི། ཁམས་ཚན་གྱི་སྒྲིག་འཛུགས་འདི་ཆོས་ཕྱོགས་ནས་བོད་ཀྱི་
མཐའ་དབུས་ཡུལ་གྱི་ནས་སྟོབ་གཞིར་ལ་འབྱོར་བའི་གྲ་བ་དག་གི་རང་རང་

གི་ཐོབ་ཁོངས་སྟེག་སའི་རྟེན་གཞི་ཡིན་ལ། སྲིད་དོན་གྱི་ཕྱོགས་ནས་བལྟས་ན་གཞུང་གི་དབང་ཚད་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་དྲུག་ཅུ་ལྟ་ཆོས་ལུགས་པས་འཛིན་པའི་བོད་ཆོས་སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་གྱི་གཞུང་གིས། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འབྲེལ་ལམ་བཅད་སྲོད་བཏང་སྟེ་ཕྱོགས་མ་ཐའི་བོད་ཀྱི་རུ་སྟེ་ནམས་སྤངས་འཛིན་བྱེད་པའི་ཐབས་ལམ་འཕར་མ་ཞིག་སྟེ། ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཀྱི་ངོ་བོ་ལྟན་པའི་སྒྲིག་འཇུགས་ད་ཅང་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་པ་དེ་རེད།

རྒྱ་མཚན་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཁམས་ཚན་དགོས་པ་དང་ཁམས་ཚན་གྱི་སྒྲིག་འཇུགས་ཆགས་ཚུད་དགོས་སྐོར་རྒྱལ་དབང་ལུ་བ་ཆེན་མོས་བསྟན་པ་ནི། “རྒྱ་གར་དང་། བལ་པོ་ལྷ་བུ་ལ་མི་ཚན། ཁམས་ཚན་གྱི་ཐ་སྟངས་མ་མཆིས་ཀྱང་། གཞན་རྒྱ་ནག་དང་། ཏོར་སོག་གིས་མཚོན་ཆང་མར་ངོ་མི་ཤེས་པ་དང་། གཅིག་ལ་གཉིས་བརྟེན་ཡོང་བ་གཞིར་བཅས་པར་ངན་རྒྱབ་བྱས་ཏེ། བཅུན་པའི་རྟགས་ཆ་ལུགས་ཅན་ཆང་བ་རྟགས་སུ་བཀོད་ནས། ཐམས་ཅད་ཆོགས་འདུལ་ཁང་གི་ཕྱི་ནང་མདོ་སྐྱེགས་ཐམས་ཅད་ཁོངས་ཀྱིན་ཡོད་འདུག་པ།²⁷” ཞེས་ཁམས་ཚན་དགོས་པ་དང་། ཁམས་ཚན་གྱི་སྒྲིག་འཇུགས་ཆགས་ཚུད་མ་བྱུང་ཆོ། རྒྱ་ནག་དང་ཏོར་སོག་གི་མི་ཡན་མགོ་མཇུག་མེད་པར་སྤངས་གསོག་གིས་གཅིག་གི་ངན་རྒྱབ་ལ་གཅིག་ལངས་ནས་གདན་ས་དང་གཞུང་གི་ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཐད་ལ་དོ་ཕོག་འབྱུང་གཞིར་འགོ་སྲིད་པར་བསྟན་པ་དང་།

རྗེ་ཆེ་བྱམས་པ་ཐུབ་བསྟན་གྱིས་རྒྱལ་དབང་ལུ་བའི་ལམ་སྟོན་དེ་ལ། “དགག་དགོས་དུ་མའི་སྤྲད་དུ་དབུས་གཙང་གིས་མཚོན་པའི་བོད་ཆོས་ཁ་གསུམ་གྱི་གདན་ས་ཆེ་འབྲིང་པལ་མོ་ཆེར། རང་རང་ཐོག་མའི་སྒྲིམ་ཡུལ་ལུང་བའི་ཕྱོགས་དེད་དམ། གཞིས་དགོན་གྱི་འབྱུང་ཁུངས་ནས་ཆེས་པའི་གྲ་རྒྱན་སོ་སོའི་འབབ་ཁུངས་ཁམས་ཚན་གྱི་ནམ་གངས་དབྱེ།²⁸ ཞེས་བཤད་ཡོད།

འོ་ན་ཁམས་ཚན་ཞེས་པ་དེར་མི་མངོན་གྱིན་དོན་གྱི་ནུས་པ་དེ་འདྲ་
 ཞིག་ཡོད་ན། སོག་པོ་ནམས་ལ་ཁམས་ཚན་དང་མི་ཚན་ཡོད་པས་མི་གཞོན་
 དམ་ཞེ་ན། སྤྱིར་བཏང་ས་པཎ་ཁྲུ་དཔོན་ནས་བོད་སོག་འབྲེལ་བ་ཟབ་མོ་ཡོད་
 ཟུང་བ་དང་། དེ་ཡང་རབ་བྱུང་བརྒྱད་པའི་ལྷགས་སྤང་སྟེ་སྤྱི་ལོ་༡༤༡༡ ལོར་
 ཀམ་ཞུ་དམར་བ་ཆོས་གཤམ་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་རིན་སྤྲངས་པ་བྱ་བ་སྐྱུལ་ཏེ། གཙང་
 དམག་ཆིག་ཁྲི་ལྷག་དབུས་སུ་བྲངས་ནས་དགེ་ལུགས་པའི་སྤྱིན་བདག་གཙོ་
 བོ་སྟེ་ཏུ་གདོང་རྫོང་དཔོན་པ་བྱ་གནས་དབྱུང་བཏང་ཞིང་། རབ་བྱུང་བརྒྱད་
 པའི་ས་རྟ་སྤྱི་ལོ་༡༤༤༡ ལོ་ནས་མི་ལོ་༡༠ལྷག་རིང་སེ་འབྲས་དགེ་གསུམ་ལྟ་ལྟན་
 སློན་ལམ་ཆེན་མོར་ཡོང་མི་ཆོག་པ་བྱས་པ་དང་། སོག་པོ་དལ་ཏ་ཆོ་བདུན་གྱི་
 དཔོན་པོ་ཆོག་མཁུ་ཟེར་བ་དང་། གཙང་བ་སྟེ་སྤྱི་ལོ་ཀམ་བསྟན་སྟོང་དབང་བོ།
 ཁམས་ཀྱི་བེ་རི་རྒྱལ་བོ་དོན་ཡོད་སོགས་ཕྱིར་མངོན་མི་མངོན་ཅི་རིགས་ཀྱི་སྒྲ་
 དཔོན་མང་བོས་དགེ་ལུགས་པའི་ཆོས་རྒྱུད་འཛིན་མཁན་ནམས་རྩ་གཏོར་
 བྱས་དང་བྱེད་བཞིན་པའི་སྐབས་སུ། སོག་ཡུལ་ཨོ་རོད་རྩན་གར་གྱི་དཔོན་
 པོ་གུ་ཕྱི་ཏན་གྱིས་གོང་གི་མི་སྣ་དེ་དག་མེད་པར་བཟོས་ཏེ། གཞུང་ས་དགའ་
 ལྟན་པོ་བྲང་བཅུགས་ནས་རྒྱལ་མཆོག་ལྟ་བུ་ཆེན་མོར་ཡར་འབྲུལ་ཞུས་པ་ཡིན་
 སྟབས། སོག་པོ་དང་དགེ་ལུགས་པའི་བསྟེན་གནས་གདན་ས་གསུམ་བར་གྱི་
 འབྲལ་ལམ་ཤིན་ཏུ་ཟབ་ཁར། གཞུང་ས་དགའ་ལྟན་པོ་བྲང་བ་བཅུགས་ནས་
 གནས་ཐུབ་པའང་སོག་པོར་གྱུར་པ་གུ་ཕྱི་ཏན་གྱི་བཀའ་རིན་ཡིན་སྟབས།
 གཞུང་དང་གདན་ས་གཉིས་ངོས་ནས་ཆོས་ཞུགས་བྱེད་མཁན་གྱི་སོག་པོ་
 སྤེལ་ས་ན་གཞན་ལས་ལྷག་པའི་དགའ་བསུ་ཞུ་བ་ལས་འོས་མེད་པའི་ལོ་རྒྱུས་
 ཀྱི་རྒྱུ་རྐྱེད་ས་མཐུག་པོ་དེའི་དབང་གིས་སོག་པོ་ཆོ་ལ་གདན་སར་ཁམས་ཚན་
 གྱི་ཐོབ་ཐང་སྤྱད་པར་སྟུང་ཞིང་། སོག་པོའི་གནས་སྤངས་དེ་གཞན་ལ་དཔེ་

གདན་སའི་ཁམས་ཚན་དང་གཞུང་དམངས་བར་གྱི་འབྲེལ་བ། 703

འགེབ་ལད་སྒྲོས་བྱ་མི་རིགས་པའི་ཆེས་དམིགས་བསལ་གྱི་འབྲེལ་ལམ་ལས་
བྱུང་བ་ནིག་ཡིན་པ་ཤེས་དགོས།

མདོ་སྐད་ལོ་རྒྱུ་སྐྱེ་ཆེན་མོ་ལས་
བྱེ་ལིང་མཁར།

དང་བོ། བྱེ་ལིང་མཁར་ཞེས་པ་དེ་སྐྱེ་
བཅེགས་པ་ཡིན་ནམ།

མདོ་སྐད་དུ་གནའ་མཁར་ད་ལྟ་ཡང་ཡོད་པ་དང་། ཞེག་ཤུལ་ཙམ་ལས་
མེད་པ་སོགས་མཁར་དང་མཁར་ཤུལ་མང་བོ་ཡོད་ཀྱང་། དེ་དག་ལས་སྐད་
གྲགས་ཆེ་ཤོས་ནི་བྱེ་ལིང་མཁར་ཡིན། ད་ལྟ་ཡང་བོད་མི་སེལ་ཆར་གྱིས་བྱེ་ལིང་
གྲོང་ཁྱིམ་ལ་བྱེ་ལིང་མཁར་ཞེས་འབོད་ཀྱིན་ཡོད་ནའང་། འོན་ཀྱང་ནི་ད་ལྟའི་
བྱེ་ལིང་ནི་མཁར་ཙམ་གྱི་གནས་ཆད་ལས་ཐད་དེ་བཟུལ་ནས། རྒྱ་རིགས་མི་
གྲངས་༥༩༩༩༩ དང་། བོད་རིགས་མི་གྲངས་༦༦༦༦༦ དེ་བཞིན་ཉོར་དང་

ཁ་ཆེ། ཟ་ལར་སོགས་མི་རིགས་སྡེ་འདུས་གནས་སྡོད་བྱེད་པའི་ཁྲོད་སྤྱི་ཆེན་
 བོ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད། ཡིན་ནའང་མདོ་སྡེ་ལོ་རྒྱུས་སྤེལ་གྱི་གནའ་མཁར་
 གྲགས་ཅན་འདིའི་བྱང་འཕེལ་གནས་སྤངས་ལ་དབྱེད་ཞིབ་བྱ་རྒྱུ་དེ་མདོ་སྡེ་
 ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རིམ་ཁྲོད་ཀྱི་དོན་དག་ཚུང་ཚུང་ཞིག་མིན།

བེ་ལིང་མཁར་ནི་བོད་སིལ་བྱུར་གནས་སྐབས་མདོ་སྡེ་དུ་བྱུང་བའི་
 རྒྱལ་བོ་གྲགས་ཅན་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་ཁྲི་ལྷེ་བྱ་བས་རྒྱལ་སྤྱི་དབུལ་སྐབས། སྤྱི་
 དོན་གྱི་དགོས་མཁོ་དང་བསྐྱུན་ནས་བཅེགས་པའི་རྒྱལ་མཁར་ཞིག་ཡིན་ལ།
 ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་ཁྲི་ལྷེ་ནི་བོད་བཅན་པོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཚོད་མེད་ཅིག་ཡིན། སྤྱི་ལོ་
 ༧༧༥ ལོར་སྡོད་མངའ་རིས་སྐྱོར་གསུམ་གྱི་སའི་ཆར་གཏོགས་མང་ཡུལ་ཏེ།
 དེར་གི་སྤྱི་ཉེང་རྫོང་ཁོངས་སུ་འཁྱུངས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་༡༠༠༩ ལོར་མདོ་སྡེ་
 ལྷོ་རྒྱུད་བསང་ཚུའི་འབབ་རྒྱུད་ས་ཁུལ་དུ་(དེར་ཀན་སུའུ་ལིན་ཁ་དང་ཀན་
 ལྷོ་ཁུལ་གྱི་རྒྱུད་དུ་མཆིས་)སྤྱི་བས་ནས་ཡིས་གོང་མཁར་ཞེས་པར་བཞུགས་
 སྐབས་རྒྱལ་སྤྱི་སྤྱི་ལྷེ་ཞེས་འབོད་མགོ་ཚུགས་ཤིང་། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འཕོ་འགྱུར་
 ནང་སྤྱི་ལོ་༡༠༡༤ ཅུས་ལ་བྱང་རྒྱུད་དུ་ཕེབས་དགོས་བྱུང་ནས་ཙོང་ཁ་བདེ་
 ཁམས་སུ་རེ་ཞིག་བཞུགས་ཀྱང་། རབ་བྱུང་དང་བོའི་ཐོག་མ་མེ་ཡོས་སྤྱི་ལོ་
 ༡༠༡༥ ལོར་གྱི་ཐང་སྡེ་དེར་གི་བེ་ལིང་དུ་སྤོས་ཏེ་བཞུགས་མཁར་པོ་བྱང་དང་།
 རྒྱལ་སྤྱི་གྱི་ཕྱག་ལས་གནང་སའི་མཁར་རྫོང་བཅེགས་པ་ལ་བེ་ལིང་མཁར་
 དུ་ཐོགས་པ་ཡིན།

དེས་ན་སྤྱི་ལོ་༡༠༡༥ ལོར་བེ་ལིང་མཁར་བཅེགས་པ་ནས་དེ་ལོ་སྤྱི་ལོ་
 ༡༠༠༥ བར་ལོ་ངོ་༧༩༠ སོང་ཡོད། ཡང་ལ་ལས་རབ་བྱུང་དང་བོའི་ཤིང་གྱི་
 སྤྱི་ལོ་༡༠༡༤ ལོར་བེ་ལིང་མཁར་བཅེགས་པར་འདོད་པ་སོགས་ལོ་ཆེགས་མི་
 མཐུན་པ་དུ་མ་སྤང་བས་དབྱེད།

གཞིས་པ། ཟླ་ལོང་མཁར་གྱི་བཀོད་པ་ དང་རྒྱ་ཁྱོན་གྱི་སྒྲིག་པ།

ཚོང་ཁ་རྒྱལ་པོའི་སྐབས་ཀྱི་ཟླ་ལོང་མཁར་གྱི་ནུས་པ་རྒྱུ་ཡིག་ཆ་
འགར་གསལ་བ་ནི། ཆེན་ཐང་མཁར་ལ་ཤར་བྱུང་གྱི་མཁར་གཞིས་ཡོད་ཅིང་།
ཤར་མཁར་དུ་དུད་ཁྱིམ་བརྒྱ་ཕྱག་འདུས་ནས་ཆོང་ལས་གཞིར་གྱུ་ཡོད་པས་
འདུ་འཁོད་ཀྱི་ཟང་ཟླ་འཁྲིགས་ཤིང་། ལྷུང་མཁར་དུ་རྒྱལ་པོ་དང་བཅུ་
མོ། གློན་འཁོར་དང་བཅས་པ་མི་བྱིམ་སྟོང་ཕྱག་འདུས་པར་བཤད།

ཨ་ལགས་ཚ་ཡུས་བསྐྱེད་འཛིན་དཔལ་འབར་གྱིས་བཅུ་མས་པའི།
ངའི་ས་ཡུལ་གྱི་ཡང་བའི་ལོ་རྒྱུས་(རྟ་ས་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༧ དུ་གསལ)སྟ།
རྒྱལ་སྐས་ཀྱི་ཕོ་བྲང་གི་མདུན་དུ་མཁར་སྒོ་ཡོད་ལ། སྟག་དུ་ཕོ་བྲང་ཡོད།
མཁར་གྱི་ལྷུང་སྒོའི་འགམ་དུ་རྒྱལ་སྐས་ཀྱི་སྒྲུང་དམག་ནུས་སྟོར་འཁོར་ནས་
བསྐྱེད་ཡོད། དབུས་སྒོ་བརྒྱུད་དེ་བྱང་ཕྱོགས་སུ་བྱིན་ན་མགོན་བསུའི་སྒོ་ཡོད།
སྒོ་དེ་ལས་བྱང་ལ་སོང་ན་ཤར་བྱུང་གཞིས་སུ་རྒྱལ་སྐས་ཀྱི་བཅུ་མོ་བཟའ་མི་
ནུས་འདུག་སྟེ་ཡོད། མགོན་བསུའི་སྒོའི་བྱང་ངོས་ནི་སྤྱི་དོན་ཁང་ཆེན་ཡིན་
ལ། དེའི་ཕྱོགས་རྒྱ་ཕྱི་བས་དང་ཀ་གདུང་ལ་ཆོན་ཁྲས་སྐྱས། དེའི་ནང་རྒྱལ་
པོའི་ཁྱི་དཔང་ཆེ་ཞིང་མཐོ་ཆད་ལ་སྤྱི་ཅོ་བཅུ་ལྟག་ཡོད་པ་ལ། ཁྱིའི་མཐའ་ནི་
གཡུ་མདོག་ཅན་གྱི་སོ་ཕག་གི་ར་བ་དམའ་མོས་བསྒྲིག། འཁོར་གློན་ནུས་

ཀྱིས་ར་བ་དེའི་བྱེ་ལིང་ནས་ཞུ་བ་འབུལ་དགོས། ཁང་ཆེན་དེའི་འགྲམ་དུ་
གསེར་གྱི་སྒྲིལ་འབྲེལ་ཅི་དགུ་བཅུ་ཅན། ལུ་ཏིག་གི་རྒྱན་དང་། མ་བྱའི་གདུགས་
དང་ལྷན་པ་ཞིག་ཡིད། དེའི་མདུན་ནི་སྒྲིལ་པོ་ནམས་ཀྱི་གཞུང་དོན་སྒྲུབ་ས་
རེད། ཅེས་གསུངས་པ་སོགས་ལས་སྐབས་དེའི་བྱེ་ལིང་མཁའ་མཁའ་བྱེ་ནང་གི་བཀོད་
པ་རགས་ཅན་གྱིས་སྐབས་པ་ཡིན་ལ། ལྷག་པར་དུ་མདོ་སྨད་ཅོང་ཁ་རྒྱལ་བོའི་
མངའ་ཐང་གི་གནས་སྐབས་ལ་ཆོད་དཔག་རགས་པ་ཅན་ཡང་བྱེད་སྐབས་པ་
ཡིན།

གསུམ། བྱེ་ལིང་ཞེས་པའི་མིང་ལ་དབྱད་པ།

བྱེ་ལིང་ཞེས་པ་རྒྱའི་གནའ་དེང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་མི་ཉུང་བ་ཞིག་དུ་
ཆེན་ཐང་ཞེས་བྲིས་ཡོད་ཅིང་། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཁག་ཅིག་དུ་བྱང་ཐང་
འཁོད། མདོ་སྨད་ཀྱི་སྐོར་དང་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱུང་རྟེན་གསལ་ཆེར་
དུ། ལུ་མདོ་སྨད་སྨད་གཞིས་ཁམས་གསུམ་དུ་བགོས་པ་ལས། “མདོ་ཁམས་
ལ་སྐོར་ཁམས་བཏགས་པ་ཁམས་གཅིག་ མདོ་སྨད་ལ་གཡར་མོ་ཐང་བཏགས་
པ་ཁམས་གཅིག་ ཅོང་ཁ་ལ་གྱི་ཐང་བཏགས་པ་ཁམས་གཅིག་” ཅེས་གསལ་
བའི་ཡ་གྲུལ་བྱེ་ལིང་དང་བཅས་པའི་ཅོང་ཁ་བདེ་ཁམས་ཀྱི་ཡུལ་ལ་གྱི་ཐང་དུ་
འབོད་པར་བཤད་པའང་ཡོད་ལ། དེང་རབས་རྒྱ་རིགས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་
དབྱད་མཁན་སྐོར་ཞིག་གིས་བྱེ་ལིང་ཞེས་པ་ནི། རྒྱའི་སྐྱ་གདངས་“ཤིས་ཉིན་
”ཞེས་པ་ཚུར་བོད་སྐད་དུ་བརྒྱུ་ནས་བྱེ་ལིང་ཐོགས་པར་བཤད་པ་

སྐྱེས་པ་བཤད་ཚུལ་སྣ་ཆོག་གསལ་གྱིས་འདུག་ཅིང་། རྒྱ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིབ་མང་
པོ་ཞིག་གིས་འདི་ནི་ད་ཆ་དམར་འཛིན་བཞིན་པ་ཡིན། ཡིན་ནའང་ང་ཆོས་
བསམ་དགོས་པའི་དོན་དག་རེ་གཞིས་གྱིས་ཡོད་པ་ནི། ཟེ་ཡིང་དང་བཅས་
པའི་ཙོང་ཁ་བདེ་ཁམས་ཀྱི་ཡུལ་ཆ་འདི་སྤར་བོད་མི་གནས་སྡོད་བྱེད་ས་བསྟོན་
མེད་ཡིན་ཅིང་། རྒྱ་ནམས་ཀྱིས་ཆུང་དུ་འབོད་པ་སྟེ་གདོད་མའི་བོད་ཀྱི་རུས་
ཆེན་སྡོད་རིགས་ཀྱིས་འབྲོག་ལས་གཞིར་ས་ཡིན་པས། ཆོས་སྤྱད་འབྲོག་ཐང་
འདིར་ཉལ་རིགས་རྒྱུད་ཀྱི་བྱེ་བྲག་གྱི་ཡིང་ངམ་རྒྱུད་རིགས་གནས་སྡོད་ཤིས་
ཆེར་བྱས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཀྱི་ཐང་ཐོགས་སྤྱིད་པའང་ཡིན་ལ། རབ་བྱུང་བཞི་
བའི་ཆུ་སྐང་སྟེ་ལོ་༡༧༤༤ ལོ་ནས་འགོ་མགོན་འཕགས་པ་ཡབ་སྐུ་མཛད་སྡོད་
བྱང་རྒྱུད་དང་རྒྱ་སོག་གི་ཡུལ་དུ་བཞུགས་སྐབས། རྒྱ་འབྲུམ་ཟེ་ན་མཁན་པོ་
ཤེས་རབ་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་འགོ་མགོན་འཕགས་པ་དང་དོར་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོ་མཆོད་
ཡོན་ལ་བྱག་རྟགས་ཐུགས་ཟིན་ངེས་བསྐྱབས་པས་ཙོང་ཁ་བདེ་ཁམས་སོགས་
ས་སྐལ་དུ་གནང་ནས། མདོ་སྐྱོད་བྱང་རྒྱུད་དུ་ཁྱིེད་པོན་མཛད་སྟོར་མདོ་སྐྱོད་
ཆོས་འབྱུང་དུ་གསལ་27བ་ལྟར། ཟེ་ན་དཔོན་རྒྱུད་ཀྱིས་བཟུང་བའི་ཡུལ་ལ་
ཟེ་ཡིང་ཐོགས་པར་འདོད་མཁན་ཀྱང་ཡོད་ཆོད་དེ། དེ་ལ་ཟེ་ནའི་ཟེ་ཡིག་གི་
རྒྱུར་གཅིག་དུ་ལས་ཡིང་སྒྲ་གཞི་འཛིན་ས་མེད་པས་མི་འགྱུར་བར་འདོད།

ཐུན་གྱིས་མེས་པོ་རྣམས་ཆེར་འབབ་པ་ནི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་འབས་ལོ་རྒྱུས་
 ལུ། བོད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་ལྡོང་རིགས་ལ་གནས་ལྡོང་དཀར་པོ་ས་སྒྲ། ཉི་ལྡོང་མེར་
 པོ་མི་ན། ས་ལྡོང་ཁྲོ་པོ་གོན་ལིང་ཞེས་གྲགས་ཤིང་། ཡང་མི་ཐུང་ལྡོང་དང་།
 ལྡོང་ཐུང་མི་ན་ཞེས་ཀྱང་འབྱུང་བ་ལྟར། བདེ་སྐྱེད་ཀྱི་རྩས་རྒྱུད་ལ་ལྡོང་ཤས་
 ཆེ་བ་དང་། གུང་རྒྱུད་སྒྲུ་འབྲུམ་དང་ཅོང་ཁ་བདེ་ཁམས་སྤྱུགས་སུ་ཉི་ལྡོང་མེར་
 པོ་མི་ན་དང་། ས་ལྡོང་ཁྲོ་པོ་གོན་ལིང་གི་རྒྱུད་པ་ཤས་ཆེར་གནས་པའི་ཡུལ་

ཡིན་པའི་ཆ་ནས། ཟེ་ནའི་ཟེ་དང་། གོན་ལིང་གི་ལིང་ཆོག་སྤྱད་བྱས་ཏེ་ཟེ་ལིང་
ཐོགས་པ་ཡིན་ནམ་སྟེ།

གང་ལྟར་ཟེ་ལིང་གི་ཡུལ་མིང་ལ་བཤད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་མང་བོ་བྱང་
བ་དང་མཉམ་དུ། ཟེ་ལིང་མཁར་ལའང་ཆེན་ཐང་མཁར་དང་། བྱང་ཐང་
མཁར། གྱི་ཐང་མཁར། ཟེ་ལིང་མཁར་བཅས་སྣ་ཆོགས་ཤིག་རང་བཞིན་གྱིས་
བྱང་བ་ཡིན་ནོ། ། ཉེ་ཆར་མཆོ་སྡོན་ཅེར་སྟེགས་ཚུལ་སྟེགས་པ་ཆོ་བཏན་དོ་རྩེ་
ལ་བཏན་འཕྲིན་བཅར་འདྲི་བྱས་སྐབས། ཁོང་གིས་འདི་ལ་སྤར་ཚུ་ཕང་མཁར་
ཟེར་ཚུལ་བཤད་སོང་བ་སོགས་བཤད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་མང་ཡང་། གནའ་དུས་
རྒྱའི་ཡིག་ཆར་ཆེན་ཐང་བྲིས་པ་ནི། བོད་ཀྱི་བརྗོད་དུག་གང་རུང་ཞིག་གི་སྐྱོ་
གདངས་བྲིས་པའི་བྱར་རུང་བཅད་ཉམས་པར་སྤང་ཞིང་། དེང་སང་ཤིས་ཉིན་
ཟེར་བ་ནི། རྒྱ་ནམས་གྱིས་ཟེ་ལིང་གི་སྐྱོ་རི་བཞིན་མ་འཁྱོངས་པར་སྤང་།

བཞི་བ། ཟེ་ལིང་མཁར་དུ་དབང་སྐྱར་ བྱེད་མཁན་སུ་བྱང་།

གོང་དུ་བཤད་ཟིན་པ་ལྟར་ཐོག་མར་ཟེ་ལིང་འཕྱགས་སྐྱོན་བྱེད་
མཁན་ནི་མདོ་སྤྱད་ཚོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་ཁྱི་ལྷེ་ཡིན་ལ། རབ་བྱང་དང་བོད་ཤིང་གི་
སྤྱི་ལོ་༡༠༩༩ ལོར་རྒྱལ་སྤྱོད་ཁྱི་ལྷེས་ཟེ་ལིང་མཁར་བཙུགས་ནས་ལོ་ངོ་༡༠༠
ཡས་མས་སུ་ཚོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་བྱ་རབས་ཆ་རྒྱད་ཀྱིས་མདོ་སྤྱད་ལ་དབང་སྐྱར་
བྱེད་སའི་ལྷེ་གནས་སུ་གྱུར་པ་ཡིན་ནོ།

ད་དུང་དེ་མཆོས་སྐབས་འདིར་བསམ་དགོས་པ་ཞིག་ནི། བདེ་སྐྱོད་ཆོས་
འབྱུང་(ཞི་ལི་དཔར་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་ངོས་༥༩)དུ། ཟླ་ལིང་མཁར་དུ་མཁས་པ་
མི་གསུམ་གྱི་སྐུ་གདུང་། ²⁹ཞེས་འབྱུང་བ་འདི་ཡིན། འདིའི་ཐོག་ལ་དྲི་བ་གཉིས་
ཡོད་པ་ནི། སྐྱ་ཆེན་དགོངས་པ་རབ་གསལ་གྱི་སྟོབ་དཔོན་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་
མི་གསུམ་དུ་གྲགས་པ་དག་ཟླ་ལིང་གི་ཡུལ་འདིར་བཞུགས་ནས་དགོངས་པ་
རྫོགས་པ་ཡིན་ནམ། དགོངས་པ་རྫོགས་ཟིན་པའི་རྗེས་ཤིག་ལ་སྐུ་གདུང་རྣམས་
ཟླ་ལིང་དུ་གདན་འདྲེན་ཞུས་པ་ཡིན་ནམ་ཞེས་པ་འདི་དག་ཡིན་ལ། ཟླ་ལིང་
དང་ཐག་མི་རིང་བའི་དམར་གཙང་ལྷ་ཆེན་གྱི་བྲག་ངོས་སུ་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་
མི་གསུམ་གྱི་ལྷ་ཁང་ཞིག་རོ་ད་ལྷ་ཁང་ཡོད་པས། གཅིག་བྱས་ན་མཁས་པ་མི་
གསུམ་དམར་གཙང་དང་ཟླ་ལིང་གི་ཡུལ་འཁོར་འདིར་བཞུགས་ཏེ་དགོངས་
པ་རྫོགས་པས་ལྷ་ཁང་བཞེངས་ཤིང་། སྐུ་གདུང་བཞུགས་སུ་གསོལ་བ་ཡིན་
ནམ་ཡང་སྟམ་ལ། རྒྱུ་ལིག་ཆ་དུ་མ་ཞིག་དུ་དེང་གི་མཆོ་སྟོན་ཞིང་ཆེན་སྲིད་
གཞུང་དང་སྟོར་གཅིག་དུ་ཁེལ་བའི་དུ་སྟོ་ཟླ་ལིང་ཞེས་པ་དེར་མཁས་པ་མི་གསུམ་
ལས་གཡོ་དགེ་འཇུག་འདས་ཚུལ་བྲིས་འདུག་ཀྱང་། དམར་གཙང་གཉིས་གང་
དུ་འདས་མིན་མིན་མི་གསལ།

གལ་སྲིད་ཁོང་རྣམས་གྱི་སྐུ་གདུང་ལྷ་ཁང་དེ་དུས་བཞེངས་པ་ཡིན་ན།
སྐྱ་ཆེན་དགོངས་པ་རབ་གསལ་ནི་མེ་མཁའ་རྒྱ་མཆོ་༡༩༩ རྒྱ་བྱི་སྟེ་སྟེ་ལོ་༡༩༡
ལ་འཁྲུངས་ཤིང་། མེ་མཁའ་རྒྱ་མཆོ་༡༩༡ ཤིང་པག་སྟེ་ལོ་༡༩༢༥ ལོར་འདས་
(སྐྱ་ཆེན་སྟེ་ལོ་༡༩༡ ལ་འཁྲུངས་ཤིང་། སྟེ་ལོ་༡༩༡༥ ལ་འདས་པར་བཞེད་
མཁན་ཡང་མང་།)པ་ཡིན་སྟབས། སྐྱ་ཆེན་དགོངས་པ་རྫོགས་ནས་ལོ་༡༩ གྱི་
རྗེས་སུ་ཙོང་ཁ་བྱུལ་བོས་ཟླ་ལིང་མཁར་བཅེགས་པ་ཡིན་པས། སྐྱ་ཆེན་
དགོངས་པ་རབ་གསལ་ལས་ལྷ་བ་འཇུག་གིས་སྐུ་ན་བཞེས་པའི་མཁས་པ་མི་

གསུམ་ཟིལ་དུ་བཞུགས་སྐབས་སམ། སྐྱ་གདུང་ལྟ་ཁང་བཞེངས་སྐབས་ཡིན་
ལ། ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོས་སྐྱ་མཁའ་མ་བཞེགས་པའི་ཡར་ཐོན་ཟིལ་དུ་མཁའ་
ཞིག་ཡོད་པ་ཡིན་ནམ་སྐྱུ་མཁའ་པའི་དོགས་པ་བ་བ་གཞན་ཞིག་ནི། ཕྱི་ལོ་༡༠༩༤
ལོ་སྟེ་རབ་བྱུང་དང་པོའི་ཤིང་ཨོ་བྱི་ལོར་ཆེན་ཐང་སྟེ་ད་ལྟོ་ཟིལ་མཁའ་དུ་
རྒྱལ་ས་སྟོན། (ཨ་ལགས་ཙུལ་རིན་པོ་ཆེའི་ངའི་པ་ཡུལ་གྱི་ཡ་ང་བའི་ལོ་རྒྱུས།
རྟ་ས་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༩༤) ཞེས་འབྱུང་བ་ལ་གཞིགས་ན། ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོས་
གནས་གཞི་མ་སྟོན་པའི་ཡར་ཐོན་ནས་ཟིལ་མཁའ་ཡོད་པ་ལྟ་བུའི་ཉམས་
ཤིག་མི་འདུག་གམ།

དེ་ལྟར་ཡིན་ན་རྒྱལ་བོའི་ཕོ་བྲང་ཡིན་མིན་ལ་མ་ལྟོས་པར་ཤོག་མར་
ཟིལ་དུ་མཁའ་པ་མི་གསུམ་གྱི་སྐྱ་གདུང་ལྟ་ཁང་བཞེགས་ཤིང་། ཕྱི་ལོ་ངོ་
༡༩ གྱི་མཚམས་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོས་ཕོ་བྲང་བཞེགས་པ་ཡིན་དགོས།

ད་དུང་བོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ང་མང་བོ་བསྟོགས་ཆོ་མཁས་པ་མི་
གསུམ་དང་། ཟིལ་མཁའ་གཞིས་ལ་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་མང་
ཙམ་རྒྱ་བསྟེན། དགུ་རོང་རྒྱལ་སྐྱུ་གྱི་ནམ་ཐར་དུ།

དགུང་ལོ་ཞེ་བཞི་བ་རབ་ཆེས་ས་ཏྲ་སྤྱི་ལོ་༡༧༡༩ ལོའི་ལྷ་ཡ་ ཆེས་༡༡
ཉིན་ལྷང་སྐྱ་མཚོག་སྤྱུལ་རིན་པོ་ཆེ་སོགས་གྱིས་ཁོང་པེ་ཅིན་ན་
བཞུགས་དུས་བོད་གྱི་མཁས་པ་མི་གསུམ་གྱི་ལྟ་ཁང་ཐུགས་ལ་
འདོགས་དགོས་ཞེས་པ་སོགས་གྱི་དགོངས་འདུན་གྱིས་ཀུན་ནས་
བསྐྱངས་ཏེ། ཟིལ་མཁའ་དུ་ཆེབས་གྱི་ཁ་ལོ་བསྐྱར། མཁས་པ་
མི་གསུམ་གྱི་ལྟ་ཁང་ངམ་ད་ལྟ་ཏྲ་སྤྱི་སི་(da fo si)ཞེས་འབོད་པ་འདི་
ནི། གཡོ་དགེ་འབྱུང་དང་དམར་ཤུག་ལྟ་ནི། གཙང་རབ་གསལ་
ཏེ་བོད་གྱི་མཁས་པ་མི་གསུམ་དབེན་འབྱུང་ནམ་མཁའ་རྫོང་ངམ་

མདོ་སྨད་ཨ་ཁུང་གནས་རྫོང་གི་ཡང་ཅེ་ཉམས་དགའ་རིག་པ་
 དངས་པའི་སྐྱབ་གནས་དཔེན་པའི་མཆན་ཉིད་གསུམ་ག་ལྟན་
 རྫོགས་སུ་ཆང་བ། རྒྱུ་ལམ་ཕྱོ་མོ་སྐྱེ་བོ་པལ་གྱིས་བཟོད་པར་མི་
 སློབས་པའི་བཅན་རྫོང་(ད་ལྟ་མཆོ་སྤྱན་ཞིང་ཆེན་གཅན་ཆ་རྫོང་
 ཁམས་ར་ཞང་གི་མངའ་ཁོངས་)དེ་ནས་སྤྱི་ལོ་༡༥༩༩ རིམ་གྱིས་
 མཁས་པ་མི་གསུམ་གསང་རྒྱལ་ས་བཞེངས་ཚུལ་ནི། དགུ་རོང་
 མཆོག་སྤྱུལ་གྱིས་“དམར་གཡོ་གཅང་གི་རུར་སྐྱུག་འཛིན་གསུམ་
 དང་། །བདུད་རྒྱལ་གཤེད་མ་དཔལ་གྱི་རྩི་རྩེ་ནམས། །རིམ་བཞིན་
 གནས་འདིར་བྱོན་ནས་གངས་ལྗོངས་ཀྱི། །བསྟན་པའི་ཆགས་ཆེ་
 ཉམས་ང་ཡོངས་ཞི་ཆོ། །རིགས་བཟང་ལུ་བྱི་གསལ་འབར་ཐོགས་
 བྱངས་ཏེ། །བསྟན་པའི་མེ་རོ་མདོ་ཁམས་སྨད་ནས་གསོས། །”ཞེས་
 གསུངས་པ་ལྟར། མ་འགུམ་རྩི་རྩེ་བྲག་(ད་ལྟ་མཆོ་སྤྱན་ཞིང་ཆེན་
 གཅན་ཆ་རྫོང་མར་ཁུ་ཐང་གོང་བརྒྱལ་གྱི་མངའ་ཁོངས་)དང་།
 དན་ཏིག་ཤེལ་གྱི་ཡང་རྫོང་(མཆོ་སྤྱན་ཞིང་ཆེན་དུ་ལུང་རྫོང་
 ཁོངས་)། དམར་གཅང་བྲག་(ད་ལྟ་མཆོ་སྤྱན་ཞིང་ཆེན་ཕིན་ཨན་
 རྫོང་ཁོངས་)སོགས་བརྒྱད་དེ་ཙོང་ཁ་བདེ་ཁམས་ཀྱི་ཡུལ་ལྗོངས་བྱི་
 བ་རྒྱལ་བོའི་ལིང་མཁར་ཆགས་པ་ནས་བྱི་ལིང་ཞེས་འབོད་པར་
 གགས་པའི་གོང་བྱེར་གྱི་ཡང་དབུས་(ད་ལྟ་མཆོ་སྤྱན་ཞིང་ཆེན་
 མི་དམངས་སྲིད་གཞུང་གི་གཡས་རུར་)འདི་མཁས་པ་མི་གསུམ་གྱི་
 དམ་ཆོས་བདུད་ཅི་འཆད་སྤེལ་ཉམས་ལེན་མཛད་པའི་གནས་
 མཆོག་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ལ། མཐར་མཁས་པ་མི་གསུམ་སྐྱུ་ལྷ་དན་ལས་
 འདས་པའི་གནས་ཀྱང་འདི་ཉིད་ཡིན་པར་གགས་པས། སྐབས་དེ་

དག་ཏུ་ཁོང་ཅག་གི་སློབ་རྒྱུ་རྣམས་ཀྱིས་“དང་པོ་དུས་གསུམ་
 སངས་རྒྱུ་ཀྱི་སློབ་རྣམས་པར་བཞེངས་པ་རིམ་གྱིས་ཉམས།” ཞེས་
 ཚད་ལྡན་གྱི་དམ་པ་དག་གིས་གསུངས་པ་ལྟར། ཁོང་གསུམ་གྱི་སློབ་
 དུས་གསུམ་སངས་རྒྱུ་རྣམས་པ་ལྟར་བཞེངས་པར་ངེས་ཀྱང་། ཕྱིས་
 རྒྱུ་མཁའ་དུ་གྱུར་པས་ས་འབྲུང་ཙམ་ལས་མི་འདུག་པ་ལས་ཐུག་སེ་
 ཞེས་པའི་རྒྱ་བྱིས་ཞིག་གིས་བདག་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པའི་ལག་ནས་
 རི་ལྗོངས་ཉེ་སྤྱོད་ཉམས་གསོ་བྱས་ཚུལ་ནི། སློབ་བཟང་འཕྲིན་ལས་
 རྣམས་པར་རྒྱལ་བས་བསྐྱུས་པའི་རྣམས་ཐར་ས་པོ་ཆེན་མོའི་ཤོག་ལྗོངས་
 ༤༥ བ་ན་མཆོན་ཙམ་བཞུགས་པ་འདིར་བཀོད་ན། “དང་པོ་དུས་
 གསུམ་སངས་རྒྱུ་ཀྱི་སློབ་རྣམས་པར་བཞེངས་པ་རིམ་གྱིས་ཉམས་
 བས་ལས་ཐུག་སེ་དང་ཞིན་ཏན་ཅ་སོགས་རྒྱ་བྱིས་འགའི་ལག་ཏུ་ཤོར་
 འདུག་པ་ཐབས་མཁས་སྣ་ཆོགས་ཀྱིས་མཐར་དདུལ་སྤང་དུག་བརྒྱ་
 དང་དངོས་ཏྲ་མང་པོ་དང་བཅས་བྱིན་ནས་སྤྱི་ཅིའི་ཁང་བ་ཀྱན་
 བདུན་གྱི་ས་གོ་ཏན་ཚུན་ཆད་ཕྱིར་ཉོས། ཆོས་ཉེར་ལྡེའི་ཉོན་ཆང་
 མ་ཐག་བཅད་ཡི་གེ་བྲིས། ས་ཉོས་པའི་ཡིག་ཏན་ནས་ཐམ་ག་དང་
 ཞན་གོ་བྱི་སྤྱོད་བར་དདུལ་སྤང་བཅུ་བདུན་གནང་། དེ་ནས་རྩ་རྒྱའི་
 སྤྱི་ཞབས་རྒྱལ་བ་ཆང་དང་སྤྱི་འབྲུམ་པེ་ཀྱེ་ཆང་། ཨ་ལགས་སྐལ་
 ལྡན་ཆང་། ཀྱང་ཆའི་ཆེན་དུ་གནས་བཏན། བཀའ་བརྒྱུད་ཆེན་
 དུ་བྱམས་པ། བོད་སྐད་ཆེན་དུ་དཔལ་བཟང་། ལས་ཆེན་དུ་ལྡེའི་
 ཆའི་ནང་སོ། དཔལ་རིས་རྒྱ་ཉིག་ཆང་། སྤྱི་སྤྱོད་དགོན་པ། སེམས་
 ཉིད་ཨ་ཆུང་ཆང་། རྒྱལ་ཡུམ་འདྲོམ་སྤྱིད་སོགས་སྤྱོད་པོ་ཆེ་དགུ་
 རྣམས་ཀྱི་དཀར་ཐིགས་དང་། གསེར་ཁོག་དགོན་པ་དང་། མཛོ་

སྒྲ། ལྟ་དབང་ཐང་བཅས་ཀྱི་རོགས་སྐྱོར་མང་གཞིའི་སྤྱོད་ཁོང་གིས་
ལག་ཡོན་ཁོན་དངུལ་སྲང་ཉིས་སྟོང་སྐུམ་བརྒྱ་དང་བདུན་དང་ཞོ་
བདུན་ཕུན་ཏྲུག་དང་གོས་དར་རྒྱ་ནག་འབྲུ་རིགས་བཅས་དངོས་
རྒྱས་པོན་ཆེ་བ་བཏང་སྟེ་ལྟ་ཁང་གི་ཕྱི་ནང་ཐམས་ཅད་གསར་དུ་
བཞེངས། གླ་བརྒྱ་གཅིག་པའི་ཆོས་ཉི་ཤུར་རང་ཡུལ་མ་དུ་ཉི་སྐུར་
དུ་ཕེབས་ཏེ་ཉི་ལྟ་དང་འབྲེལ་བར་རྟ་ཁྲི་ཆེ་སྐྱབ་
བརྒྱ་གས།³⁰ཞེས་དང་།

བདུན་པའི་ཆོས་མགོར་ཟླ་ལྷིང་དུ་ཕེབས་ཏེ་དུས་གསུམ་སངས་རྒྱས་
ཀྱི་སྟོག་གིང་གཟུངས་བཞུགས་སོགས་བྱེད་སྐྱབ་རྒྱ་ཆེར་བྱས།
དངུལ་སྲང་ཉིས་བརྒྱས་གསེར་དོག་ཞིག་ཉོས་ནས་གླ་བདུན་པའི་
ཆོས་བཙོ་ལྟ་ཉིན་གཤིན་རྗེའི་ལྟ་ཁང་གི་ཡང་ཐོག་དུ་ཕུལ། ཟླ་ལྷིང་
རྒྱབ་སྟོགས་ཟམ་པའི་དཀར་ཐེག་ལ་དངུལ་སྲང་ཉིས་བརྒྱ་དང་ལྟ་
བརྒྱ་ནན་ཉམ་སེའི་ཞོར་བདག་ལྟ་ཁང་གི་དཀར་ཐེགས་ལ་རྟ་བརྒྱ་
བཅས་གནང་། བདུན་པའི་ཉི་ཤུ་ཉིན་ཁོང་གིས་མཁས་པ་མི་གསུམ་
ལྟ་ཁང་གི་ཕྱི་རའི་ལས་ཀ་སོགས་ཀྱི་འགན་མཐའ་དག་བཀའ་བརྒྱུད་
སྟོང་དཔོན་ལྟ་འབྲུག་སོགས་ལ་བཞག་ཅིང་། གསེར་ཁོག་དཔོན་
པའི་གིང་རིན་ལ་དངུལ་ཁམ་སྟོང་ཏྲུག་བཞི་བརྒྱ་བཙོ་བརྒྱད་ཆད་
པ་དང་། མདོ་སྨད་ལྟ་དབང་ཐང་ལ་བྱ་དགའི་རྟ་སྐྱ་སྐབ་འཕྲོད་མ་
གསུམ་རེ་བཅས་ཟླ་ལྷིང་མ་ཆེ་ལ་སྤྱད་ཅེས་ཁོང་གི་དབུས་ལྟ་ལྟ་
དུ་ཕེབས་པའི་ཉིན་ཐོར་བཀོད་པ་ལྟར་ལགས།³¹

ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་། ལྷང་སྐྱ་རིན་པོ་ཆེའི་བཀའ་བཞིན་དགྲ་རོང་རྒྱས་
སྐུ་འདི་བས། ཟླ་ལྷིང་མཁས་ནང་དུ་ཡོད་པའི་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་མི་གསུམ་

ཀྱི་ལྷ་ཁང་དང་རྟེན་གསུམ་ཉམས་གསོ་ཇི་ལྷ་མཛད་སྒྲོར་འདིར་གསལ་བ་
ལྷ་ལགས་ཤིང་།

དེར་དུས་བསྐྱེད་པའི་མཆོ་སྡོན་དགོན་ཁག་ལོ་རྒྱུས་རྒྱ་ཡིག་མར།
རབ་བྱུང་བདུན་པའི་ལྷགས་ཏུ་སྤྱི་ལོ་༡༩༤༠ ལོར་ཡུལ་འདིའི་དཔོན་པོ་(tu gun
li nan ge)ཞིག་གིས་མཐུན་ཆེན་སྒྱུར་ཏེ་དགོན་པ་བསྐྱུར་འདེབས་བྱས། སྤྱི་ལོ་
༡༩༤༤ ལོར་ཉེན་པོ་དེས་པའི་དགོན་མིང་བཏགས། སྤྱི་ལོ་༡༩༥༡ ལོར་ལྷ་
མོ་ཞབས་བྱུང་དཀར་བོ་སྐྱེས་བྱུང་བདུན་པ་དགེ་འདུན་བཟུན་འདྲིན་ལོ་རྒྱུས་
དགོན་པ་ཉམས་གསོ་དང་རྒྱ་བསྐྱེད་མཛད། ལྷ་མོ་ཞབས་བྱུང་དཀར་བོ་སྐྱེས་
སྤང་དང་བོ་མཆོ་སྡོན་གྱི་སྤྱི་དཔོན་སྐྱེད་མཛད་ཀྱིས་ལྷ་མོ་ཞབས་བྱུང་དཀར་བོ་
དགོན་བདག་ཏུ་གྱུར་ནས་སྐྱེས་ལོ་ལྷ་མོ་ཞབས་བྱུང་ལྷ་མོ་ཞབས་བྱུང་ལྷ་མོ་ཞབས་བྱུང་
ཅིང་། ལྷ་ཁང་དང་དགོན་པ་འདིའི་དོན་དུ། ལྷ་མོ་ཞབས་བྱུང་དཀར་བོ་དང་།
དགེ་འདུན་མཛད་མ་འཆམ་ནས་ཚེད་པ་ཡུན་རིང་བྱས་ཤིང་། ཕྱིས་ཀྱང་ཁོང་ནས་
གཉིས་ཐུགས་སྤང་དེ་ཅམ་མི་གཤེན་པ་འདིའི་ཆེན་གྱིས་ཡིན་པར་སྤྱིང་། ད་
ལྷ་མོ་ཞབས་བྱུང་འདིག་རྟེན་པ་རོལ་ཏུ་འདས་ཟིན་པས་ཚེད་སྤང་ཡོད་དགོས་
མ་མཐོང་།

སྤྱི་ལོ་༡༩༥༡ ལོར་ཞབས་བྱུང་དཀར་བོ་སྐྱེས་བྱུང་བཟུན་པས་དགོན་པ་
པའ་ཆེན་སྐྱེས་བྱུང་བཟུན་བར་སྤྱུལ་ནས། སྐབས་དེའི་པའ་ནང་མ་སྐང་གི་ཟིལ་
བཅའ་སྤྱོད་དོན་གཅོད་ཁང་བཙུགས། དེ་ནས་བཟུང་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་
ཟིལ་བཟུགས་ཤག་ལས་ཁང་དུ་གྱུར། སྤྱི་ལོ་༡༩༥༥ ལོར་རྒྱ་གཞུང་གིས་ཆོས་
སྒོ་བཟུབ། སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩ ལོར་མཆོ་སྡོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་དགེ་འདུན་གིས་སྐྱེས་རྒྱ་
བསྐྱེད་དང་། ཁང་བ་གསར་རྒྱ་གི་འཆར་གཞི་བསྐྱེད་ཏེ། ཏུ་སྤྱོད་ཟིག་ཏོར་
ལ་ཉེ་སྐབས། པའ་ཆེན་སྐྱེས་བྱུང་མཛད་ནང་སྐྱེན་སྤྱུལ་ཏེ་བཟུགས་ཡུལ་པོ་བྱང་

གསར་རྒྱལ་གནང་འདུག ད་ལྟ་ལྷ་མོ་ཞབས་རྒྱང་གིས་བདག་གཉེར་བྱེད་ཀྱིན་
ཡོད་ཚུལ་ཐོས།

ཞུ་དམར་སྐྱེ་ཕྱིང་བཞི་བ་དག་འདུན་བསྟན་འཛིན་གྱི་ནུམ་ཐང་དུ། ཞུ་
དམར་བ་ཟྱེ་ལིང་དུ་ཕེབས་སྐབས་ཤིག་ལ་མཁས་པ་མི་གསུམ་གྱི་ལྟ་ཁང་ལུལ་
བ་ལྟར་བདག་གིར་བཞེས་ཚུལ་དང་། སྤར་དགུ་རྩིང་ཆང་གིས་བདག་སྦྱོང་
གནང་སྐབས་ཤིང་རིན་སོགས་ཆད་དེལ་ནུམ་ལྟག་མེད་དུ་སྤང་ཚུལ་
སོགས་གསལ་ཡང་། ཞུ་དམར་དག་འདུན་བསྟན་འཛིན་ནི་སྤྱི་ལོ་༡༤༥༡ ལོར་
འབྲངས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་༡༤༧༡ ལོར་འདས་པ་ཡིན་ལ། དགུ་རྩིང་ཨོ་རྒྱལ་འཛིགས་
བལ་ཆོས་དབྱིངས་རྡོ་རྗེ་ནི། རབ་བྱུང་བཙོ་ལྷ་བའི་ཤིང་པག་སྤྱི་༡༤༥༥ ལོར་
འབྲངས་ཤིང་། དགུང་གངས་བརྩུ་བྱག་པ་སྤྱི་ལོ་༡༤༩༠ ལོར་བྱ་བྲུང་དུ་རྗེ་
ཞུ་དམར་པཎ་ཁྱིེ་ད་ལྷ་མར་བསྟེན་ཏེ། སྤང་ཆད་དང་སྟན་ངག་གྲུབ་མཐའ་
དང་ལམ་རིམ་སོགས་སྤངས་པ་ཡུན་རིང་མཛད། དགུང་ལོ་དང་བརྒྱད་བཞེས་
པ་སྤྱི་ལོ་༡༤༩༡ ལོའི་ཨོར་ལྷ་པ་ཆོས་ལ་ཉིན་འདས་པ་སྟེ། ཞོང་དུ་བཤད་ཟིན་
པ་ལྟར་དགུ་རྩིང་འདི་བས་ཟྱེ་ལིང་གི་ཤོད་གྱི་མཁས་པ་མི་གསུམ་གྱི་བཞུགས་
ལུལ་དུས་གསུམ་སངས་རྒྱས་གྱི་ལྟ་ཁང་ཞིག་པའི་ས་རྒྱ་བྱིས་དུ་མའི་ལག་ནས་
ཉོས་སྐབས་ནི། སྤྱི་ལོ་༡༤༧༡ ལོ་ཡིན་པས། དེ་དུས་ཞུ་དམར་དག་འདུན་བསྟན་
འཛིན་འདས་ནས་ལོ་དྲུག་པ་ལ་ཁེལ། དུས་ན་སྤར་ཞུ་དམར་བས་བདག་པོ་
རྒྱག་སྐབས་དགུ་རྩིང་ཆང་གིས་ཤིང་རིན་ཆད་པ་སོགས་གྱི་གནས་ཚུལ་ནི་དགུ་
རྩིང་གོང་མ་ཡིན་དགོས་ཤིང་། དགུང་རྩིང་ཆང་དང་ལྷ་མོ་ཞབས་བྱུང་སྐྱེ་ཕྱིང་
བརྒྱད་པ་གཉིས་གྱིས་ལྟ་ཁང་དེ་འཕྲོག་ཚོད་བྱས་པའི་དགུ་རྩིང་ནི་དགུ་རྩིང་
ལྟ་རྒྱལ་ཆོས་དབྱིངས་འཛིགས་བལ་གྱི་སྤྱུལ་སྤྱུ་དགུ་རྩིང་རྒྱལ་གསལ་ཡིན་དགོས་
པར་སྤང་བས་དབྱུང།

དེ། ཟ࿳་ལོ་༡༧༡༤ ལོར་བེ་ལིང་མཁར་དུ་མན་རྩའི་ཨམ་བན་བཅུགས་ཤིང་། དེ་
ནས་ཟ࿳་ལོ་༡༧༡༡ ལོར་རྒྱ་ནག་པ་སུང་ཀྱང་ཉན་སོགས་ཀྱིས་ལྷགས་པག་ལོའི་
གསར་བརྗེའི་ལས་འགུལ་བསྐྱངས་ཏེ་མན་ཆེན་རྒྱལ་རབས་མཐུག་རྫོགས་པ་
དང་མན་དུ་བེ་ལིང་ཨམ་བན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱང་མཐུག་བསྐྱེད་བའི་ཡིན།

མན་རྩའི་ཨམ་བན་དག་གིས་མདོ་སྨད་ཡོངས་ལ་གཅིག་གྱུར་གྱི་
དབང་རྒྱུར་བྱས་པ་ཐོན་པ་བྱས་མ་ཆོང་ཡང་། མན་རྩའི་གོང་མ་སོག་པོ་ལ་
འཛིགས་ཏེ་བོད་ཀྱི་སྐྱམ་མཁའ་ཅིག་ལ་ནོ་མོན་ཏན་དང་། ཏོ་ཐོག་ཐུ་སོགས་ཀྱི་
གོ་མིང་ཕུལ་བ་བརྒྱད་ནས་བོད་ནང་དུ་ཐེ་རྩས་གང་འཆམ་རེ་བྱུང་བ་ཅམ་
ལས། དོན་གྱིས་མདོ་སྨད་ཀྱི་ཡུལ་གྱི་བདག་དབང་ལ་གཡོ་འགུལ་ཐེབས་མེད་
ཀྱང་། ཨམ་བན་དག་གིས་པོ་བྱང་ནང་གི་གོང་མས་བོད་ཡུལ་གྱི་གནས་ཚུལ་
མི་ཤེས་པ་དང་། རང་གི་གོ་གནས་འཕར་ཆེད་མདོ་སྨད་སོགས་བོད་ཡུལ་ལ་
མངའ་དབང་བྱགས་ཆེན་རྒྱུར་གྱིན་ཡོད་པའི་རྒྱན་སྐྱོན་འཕོར་ཆེན་ཕུལ་བ་ལ་
གཞིགས་ཏེ། གོང་མའི་པོ་བྱང་ནང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཚོམ་སྒྲིག་བྱེད་མཁན་ཆོས་ལུ་
སྐྱོན་དེ་དག་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་དུ་བརྩམས་ནས་མ་དག་རྒྱན་འབྲམས་པའི་
ལོ་རྒྱུས་ཕྱོགས་བསྐྱེགས་སྒྲིགས་བཅའ་བཅུ་པུག་གཅིག་ཡོད་པ་དེ་དག་བྱུང་བ་
ཡིན་མོད། དོན་གྱིས་ནི་ཨམ་བན་དེ་དག་བེ་ལིང་མཁར་དུ་གནས་སྡོད་བྱས་
པ་ཅམ་ལས་མདོ་སྨད་ཡོངས་རྫོགས་ལ་མངའ་དབང་ཆ་ཆང་བརྒྱུར་བའི་ལོ་
རྒྱུས་བྱུང་མེད།

ཟ࿳་ལོ་༡༧༡༡ ལོར་རྒྱ་ནག་གོ་མིན་ཏང་གིས་རྒྱ་ནག་ལ་དབང་རྒྱུར་བྱེད་
སྐབས། བོད་ཡུལ་དུ་དབང་རྒྱུར་བྱེད་པའི་སྟོབས་བྱགས་མ་འདང་ཡང་། མདོ་
སྨད་ཀ་ཆུ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཁ་ཆེ་དག་སྟོད་པ་དག་གིས་ཉེ་འཁོར་གྱི་རྒྱ་རིགས་དང་།
བོད་རིགས་མི་སྡེ་དག་ལ་སུན་བཅོར་བྱེད་བཞིན་པ་ཤེས་ཆོར་བྱུང་སྟེ། གོ་མིན་

དང་སྤྱི་དུང་གིས་ཁ་ཆེའི་དག་དཔོན་ལྷ་ཆེས་ཞེས་པར་ས་གནས་དཔོན་
རིགས་ཀྱི་གོ་མིང་སྤྱད་ཅིང་། སྤྱི་ལོ་༡༧༩༠ ལོའི་ཟླ་༡ ནང་གོ་མིན་སྤྱི་དུང་
གིས་ལྷ་ཆེས་ལ་བེ་ལིང་གུའུ་ཞེའི་མིང་ཐོབ་སྤྱད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་བེ་ལིང་གུའུ་
ཞེ་ཞེས་གྲགས་ཤིང་། དག་ཆོགས་དག་གིས་ལོ་ངོ་༤༠ ཡས་མས་རིང་སྤྱོད་
གནས་གཙོ་བོ་བེ་ལིང་ལ་བྱས་ཏེ་མདོ་སྤྱད་བྱང་རྒྱུད་གཙོ་བོར་བྱས་པའི་བོད་
སོག་མི་སེར་ལ་གསོད་རྒྱུ་འཕྲོག་གསུམ་མི་བཟད་པ་བྱས།

སྤྱི་ལོ་༡༧༩༩ ལོའི་རྗེས་སུ་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་པས་བོད་ཡུལ་ལ་དབང་
སྒྱུར་བྱས་ཏེ། གནའ་བོའི་བོད་ཀྱི་མཁར་གྲོང་གྲགས་ཅན་བེ་ལིང་ལ་མཆོ་སྤྱོད་
ཞིང་ཆེན་གྱི་ཉེ་གནས་བྱས་པ་ནས། ད་ལྟ་ནི་བོད་མི་༦༠༠༠ ལྷག་ལས་མེད་
པའི་རྒྱ་རིགས་དང་ཁ་ཆེའི་གྲོང་ཁྱིམ་ཤིན་ཏུ་ཆེན་པོ་གྱུར་ནས་ཡོད་པ་བཅས་
ནི། བོད་གནའ་མཁར་གྲགས་ཅན་བེ་ལིང་མཁར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་རགས་བསྟུས་
ཅུ་ཡིན་ནོ།

ལྷ་ཁང་། བེ་ལིང་དུ་ཡོད་པའི་བོད་ཀྱི་ལྷ་ཁང་ཁག

མཁས་པ་མི་གསུམ་གྱི་ལྷ་ཁང་།

ལྷ་ཁང་འདི་བོད་རྒྱལ་སྤང་དར་གྱིས་བསྟན་པ་བསྟུབས་པས། དབུས་
ནས་མཁས་པ་མི་གསུམ་མདོ་སྤྱད་དུ་ཕེབས་སྐབས་གནས་འདིར་བཞུགས་
པའི་བྱལ་དུ་ལྷ་ཁང་བཙུགས་པར་བཤད་ལ། ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་གསུང་རྒྱུར་
འགའ་རེར་གཞིགས་ན། མཁས་པ་མི་གསུམ་གྱི་སྐབས་ནས་ལྷ་ཁང་ཞིག་ཡོད་

པ་ལྷ་བྱའི་ཉམས་ཤིག་ཀྱང་འདྲག་པས་དབྱད།

རྒྱའི་བཤད་སྒྲོས་སྲ་རབ་བྱུང་བདུན་པའི་ལྷགས་ན་སྤྱི་ལོ་༡༩༧༠ ལོར་
ཡུལ་འདིའི་དཔོན་པོ་ཞིག་གིས་མཐུན་ཆེན་སྐྱར་ཏེ་དགོན་པ་བསྐྱར་འདེབས་
བྱས། སྤྱི་ལོ་༡༩༧༤ ལོར་ཉན་པོ་ད་ཅེས་པའི་དགོན་མིང་བཏགས། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩
ལོར་ལྷ་མོ་ཞབས་རྒྱུང་དཀར་བོ་སྐྱ་ཕྱེང་བདུན་པ་དགེ་འདུན་བསྟན་འཛིན་
མོ་རྩལ་དགོན་པ་ཉམས་གསོ་དང་རྒྱ་བསྐྱེད་མཛད། ལྷ་མོ་ཞབས་རྒྱུང་
དཀར་བོ་སྐྱ་ཕྱེང་དང་བོ་མཚོ་སྤོན་གྱི་སྐ་དཔོན་སྐྱགས་མར་གྱུར་པ་ནས།
དགོན་པ་འདིའི་དགོན་བདག་ཏུ་གྱུར་ནས་སྐྱ་ཕྱེང་རིམ་བྱོན་གྱིས་སྐྱོང་ཁུར་
གནང་།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༡ ལོར་ཞབས་རྒྱུང་དཀར་བོ་སྐྱ་ཕྱེང་བརྒྱུད་པས་དགོན་པ་
པཌ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་སྐྱ་ཕྱེང་བཅུ་བར་སྤུལ། དེ་ནས་བཟུང་པཌ་ཆེན་རིན་པོ་
ཆེས་ཟི་ལིང་བཞུགས་ཤག་ལས་ཁང་དུ་གྱུར། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༥ ལོར་ཆོས་སྒོ་བརྒྱབ།
སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་སྐར་གསོ་མཛད། དེ་དང་སང་ལྷ་མོ་ཞབས་རྒྱུང་གིས་ལྷ་མོ་
བདེ་ཆེན་དང་ཐར་ཤུལ་ནས་བྱ་རྒྱུན་བཏང་སྟེ་འཛིན་སྐྱོང་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པར་
བཤད།

ནོང་རྫོང་གི།

འདི་ནི་སྐར་མིན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐབས་ཅམ་ལ་བཞེངས་པ་ཞིག་ཡིན་
འདྲག་ཀྱང་། མན་ཆེན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐབས་ཅམ་ནས་སྐྱ་འབུམ་གྱི་དགོན་
ལག་ཏུ་གྱུར་པས། སྐྱ་འབུམ་དགོན་པས་འདིར་གཞུང་ལས་ཁང་ལྷ་བྱ་བཅུགས་
ཤིང་། སྐྱ་འབུམ་ལ་མཆོད་འབུལ་བྱེད་དུ་ཡོང་མཁན་གྱི་སྤྱིན་བདག་ཁག་ལ་
ལྷ་མོ་བྱ་ཡུལ་བྱས།

སྐྱེ་འབྲུམ་དགོན་ནས་སྤྱི་གཉེར་ལྟ་བུའི་མི་གཅིག་ནས་གཉིས་གཏོང་
 སྒོལ་ཡོད། སྤྱི་ལོ་༡༩༥༤ ལོར་ཆོས་སྒོ་བརྒྱབ་ནས་བེ་ལིང་གི་རྒྱ་ནག་ལས་ཁུངས་
 ཤིག་བཅུགས། སྤྱི་ལོ་༡༩༥༥ ལོར་ཆོས་སྒོ་བརྒྱུར་འབྲེད་ཀྱིས་སྐྱེ་འབྲུམ་དགོན་
 པར་དབང་བར་བྱས་ཟེར། ད་ལྟ་སྐྱེ་འབྲུམ་དགོན་པའི་སྤྱི་ལོ་ཁང་ལྟ་བུ་བྱས་
 བྱས་ཡོད་པར་སྤྲོད།

ཆང་ཅིང་གི།

འདི་ཕྱག་འདེབས་མཛད་པོ་ནི་བོད་ཀྱི་སྐྱ་མ་གྲགས་པ་བསོད་ནམས་
 བྱ་བ་ཡིན་འདུག་ལ། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༠ ལོར་བཏབ། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༡ ལོར་ཏོར་ཇོ་
 ཞེས་པའི་དགོན་མིང་བཏགས་ཟེར།

དགེ་བཤེས་གྲགས་པ་བསོད་ནམས་བྱ་བ་འདི། རྒྱ་ནག་མིན་རྒྱལ་
 རབས་ཀྱི་གོང་མ་ཡུང་ལོས་དབུ་སྐྱར་བཀུར་བར་ཡང་བཤད། འདི་བ་ལན་
 དུ་མར་རྒྱ་ནག་པེ་ཅིང་དུ་བསྐྱོད་ནས་སྐུ་འཕྲུལ་དེའི་རྒྱ་ནག་གོང་མ་དག་གིས་
 དཔལ་འབྱོར་ཐོག་རྒྱུ་སྤྱོད་བྱས་ནས་དགོན་པ་བརྒྱུངས་པར་བཤད།

ཕྱིས་པཎ་ཆེན་སྐྱེ་བྲུག་པས་སྐྱ་བྲང་བཀུ་ཤིས་འབྲིལ་ལ་གནང་བ་
 བཞིན་སྐྱ་བྲང་དགོན་གཞུང་གིས་འཛིན་བདག་མཛད། ཕྱིས་སྐྱ་བྲང་དགོན་
 ཀྱི་བེ་ལིང་གཟིམ་ཤག་བྱས། སྐྱ་བྲང་དགོན་པ་ནས་སྤྱི་གཉེར་གཏོང་སྒོལ་ཡོད།
 སྤྱི་ལོ་༡༩༥༤ ལོར་རྒྱ་གཞུང་གིས་འཕྲོགས། བེ་ལིང་རྒྱ་མིས་ལྷན་བཟོ་ཁང་
 སོགས་ཀྱི་ལས་ཁང་བཅུགས།

ཉི་དུས་ཤིག་ནས་སྐྱ་བྲང་དགོན་པས་དགོན་པ་དེ་ཉིད་ཕྱིར་སྐྱ་བྲང་
 ལ་སྐྱོད་རྒྱུའི་རེ་འདུན་ཞུས་པ་ལ་དོན་འབྲས་ཅི་ཡང་མ་སོན་པར། ཟུ་མཐུད་
 རྒྱ་མིའི་ལྷན་བཟོ་ཁང་སོགས་སྤར་ཟུས་སུ་གནས་ཞེས། མཆོ་སྤྱོད་དགོན་གྱི་

722 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིམ་གཞུང་གིང་།

ལོ་རྒྱུས་རྒྱ་ཡིག་མར་བཤད།

ད་དྲུང་ཞུ་དམར་དགེ་འདུན་བསྟན་འཛིན་གྱི་ནམ་ཐར་དུ་གསལ་བ་
ལྟར་སྒྲིམ་ལེ་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་མགོ་ལྷོད་དུ་ཟི་ལིང་གོང་ཁྱེར་མཐའ་འཁོར་
དུ་ཡོད་པའི་དགོན་སྡེ་མང་ཚུལ་གསུངས་འདུག་ཀྱང་། ད་ལྟོ་ཤུལ་ཚུལ་ཡང་
ཆེད་ཐབས་མེད་པ་ཡིན་སྟབས་འདིར་འགོད་པའི་ངལ་བ་བསྟན་མེད།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་ཁ་ཆེ་
མ་བྲིམ་རྒྱུད།

དང་པོ། ཁ་ཆེ་མ་བྲིམ་རྒྱུད་ལ་དྲག་པོའི་སྟོབས་ཤུགས་
རི་ལྟར་བྱང་བ་ཡིན་ནམ།

སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩ ལོ་ནས་ཀན་སུའུ་རྟོ་གྲོའུ་(དེང་ལེན་ཞུ་ཁ་ཆེ་རིགས་རང་
སྦྱོང་ཁུལ།)ཞེས་པའི་ས་ཆར་གནས་པའི་ཁ་ཆེའི་ཆོས་དཔོན་མ་གྲན་ཨའོ་གཙོ་
བོར་གྱུར་པའི་ཆོས་ལུགས་མི་སྣ་རྣམས་ཀྱིས། ཁ་ཆེ་འདུས་སྡོད་ཆེ་བའི་ས་ཁུལ་
ཡོངས་སུ་མན་ཆེན་གོང་མའི་བཅན་གནོན་ལ་དྲག་པོའི་རོ་སྐྱལ་བྱེད་མགོ་
རྒྱགས་ཤིང་། རོ་སྐྱལ་གྱི་ལས་འགལ་དེ་རིམ་གྱིས་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཁ་ཆེའི་དྲག་

ཏེ་དབང་དུ་སྤྱད་བཞིན་ཡོད།

ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་དུས་སྐབས་དེར། མདོ་སྤྱད་ཀྱི་བོད་སྡེ་ཁག་
དུ་སྤྱར་བཞིན་སྡེ་དཔོན་ཆོ་དཔོན་དང་། དགོན་སྡེ་ཁག་གི་ཐུལ་སྦྲེལ་སྡེ་
སྡེ་དང་མི་སྡེ་མིང་གིས་བཏགས་པའི་ཡུལ་ཁམས་གང་འཆམ་རེར་དབང་
བསྐྱར་ཅན་བྱེད་པ་ལས། རྟོན་དངོས་ཐོག་བོད་རིགས་ནམས་གཅིག་སྤྱད་བྱེད་
མཁན་གྱི་མགོ་ཁྲིད་དང་། གཅིག་གྱུར་གྱི་སྲིད་དབང་སྟོབས་ཤུགས་ལྡན་པ་
གང་ཡང་འདྲུགས་སྟབས་མེད།

གནས་བབ་དེ་འདྲའི་འོག་ཁ་ཆེ་མ་ཆེས་ཀྱིས་གོ་སྐབས་སྤྱད་དེ། སྐག་
པོའི་དམག་དཔུང་གི་ཡིང་དུ་བསྐྱུས་ནས་གི་ཡིང་གཙོས་མདོ་སྤྱད་མཆོ་སྡོན་
ཕྱོགས་ཀྱི་ཡུལ་ལུང་ངེས་ཅན་ལ་དག་པོས་དབང་བསྐྱར་དང་། མདོ་སྤྱད་སྡེ་
རྒྱུད་ལ་རྒྱ་འཛོམས་ནར་མར་བྱེད་པའི་གོ་སྐབས་བྱུང་བ་ཡིན།

ཁ་ཆེའི་དམག་ཤེད་ཅན་དེའི་དམག་དཔུང་གི་དབང་བསྐྱར་བ་གཙོ་
བོ་ནི། མ་ཕྱིམ་རྒྱུད་དང་། དེའི་རུས་གཏོགས་བཅས་ཀྱི་མཉམ་འབྲེལ་ཏེ། ཞིང་
ཞུང་(སྤར་བོད་མི་ཉག་སྡེ་ཡུལ་ཁམས།)ཕྱོགས་ཀྱི་དམག་དཔོན་མ་ཕྱུ་ཞུང་གི་
བུ་མ་ཁོ་ལྷ་ཆེས། ཆ་བོ་མ་ཁོ་ལྷ་པེན། སྤུན་མཆེད་མ་ཕྱུ་ལྷ་ལྷ་བཅས་ཀྱིས་གྲུབ་
པ་ཞིག་ཡིན་ལ། མཆོ་སྡོན་མ་ཕྱུ་ཆེས་ཡི་དམག་དཔུང་གི་དམག་སྲིད་དབང་ཆ་
དང་དམག་དཔུང་གི་གྲུབ་ཆ་གཙོ་བོ་ནི་མ་ཕྱུ་ཡུང་དང་། མ་པེའོ། མ་ཏེ། ཆ་བོ་
མ་ཕྱུ་ལྷ་ལྷ་། མ་ཕྱུ་ལྷ་ལྷ་། སྤུན་མཆེད་མ་ཕྱུ་ལྷ་ལྷ་། བུ་ཆེ་བ་མ་ཕྱུ་ལྷ་ལྷ་། བུ་
རྒྱུང་བ་མ་ཕྱུ་ལྷ་ལྷ་བཅས་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ཞིག་ཡིན།

མ་ཕྱུ་ལྷ་ལྷ་གིས་རང་གི་ཕྱིམ་རྒྱུད་ཁོ་ནའི་བུ་རབས་ཆ་རྒྱུད་ནམས་སྡེད་
བསྐྱེད་བྱེད་རྒྱུར་གཙོགས་ཆེན་བྱས་ཏེ། རང་གི་བུ་མ་ཕྱུ་ཆེས་ཡོན་དང་། ཆ་བོ་
མ་ཕྱུ་ལྷ་ལྷ་། མ་ཕྱུ་ལྷ་ལྷ་ལྷ་སོགས་སྟོབས་འབྲིང་འདྲིན་རིམ་བདུན་པ་ནས་བརྒྱ་

བའི་བར་སྐྱོད་སྐབས་ནས་བཟུང་། ཁོ་བའི་དམག་སྲིད་སྤྱི་གཞུང་གས་ལས་
 “ཡུན་”དང་། “ཐོན་”སོགས་རྩ་ཁག་གི་དམག་དཔོན་གྱི་གོ་མིང་སྤྱད་པ་དང་།
 བུ་མ་ཅིས་ཡོན་རང་ལོ་བཅུ་དགུའི་ཉིང་། ཁོན་ལན་མཐོ་སྤྱོད་ཏུ་(སྤྱོད་གྲ་འདི་
 མ་སྤྱོད་མཆོད་ཀྱིས་ཆེད་དུ་གཉེར་འཇུགས་བྱས་པའི་ཁ་ཆེའི་དྲག་དཔུང་སྤྱོད་
 འབྲིང་ཞིག་ཡིན་ལ། སྤྱོད་གྲ་འདི་ནས་ཐོན་པའི་མ་ཆོད་ཀྱི་སྤྱོད་ཆ་ནམས་སྐབས་
 དེའི་མ་སྤྱོད་མཆོད་ཀྱི་ཡིད་ཆེས་བྱེད་སའི་དམག་དཔོན་དག་ཡིན།)ཞུགས་སྐབས་
 གྱང་། མཆོ་སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱིས་མཐའ་སྤྱོད་དམག་དཔུང་གི་དམག་སྲིད་བཀོད་
 འདོམས་པའི་གོ་གནས་སྤྱད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན།

མ་སྤྱོད་མཆོད་ཀྱིས་རང་གི་བྱིས་རྒྱུད་གཙང་མའི་གཞོན་སྤྱོད་ནམས་ལས་
 ཆེད་དམིགས་ཀྱིས་རང་གི་སྤྱོད་མ་སྤྱོད་ལེའན་དང་། མ་སྤྱོད་ལྷང་། མ་སྤྱོད་
 ཞོན། སྤྱོད་རྒྱུད་བ་མ་ཆོན་ཡུལ། བུ་མ་ཅིས་ཡོན་སོགས་ལ་དབང་ཆ་གཙོ་བོ་
 ཁག་འདོན་དུ་བཅུག་པ་དང་། ཁོ་བ་རང་ཉིད་ཀྱིས་ཐད་ཀར་སྤངས་འདོན་
 བྱེད་ཀྱིན་ཡོད།

འོན་ཀྱང་ང་ཆོས་གསལ་བོར་ངེས་དགོས་པ་ཞིག་ནི་ཁ་ཆེའི་མ་བྱིས་
 རྒྱུད་ཀྱི་ཆེས་མཐོའི་གོ་དབང་དེ་གོ་མིན་ཏང་ནན་ཅིན་དམག་སྲིད་ཁང་ཞེས་
 པས་བརྒྱུད་སྤྱོད་བསྐྱོད་བཞག་བྱས་པ་དེ་ཡིན། དེས་ན་ལོ་ངོ་༤༠ རིང་མཆོ་སྤྱོད་
 ཟླ་ལིང་ཉེ་ཁུལ་གཙོས་བྱས་ཏེ་མདོ་སྨད་བོད་རིགས་མི་དམངས་ལ་དྲག་གཞོན་
 དང་། བཅོམ་འཕྲོག་བཅན་གཤམ། དམར་གསོད་སོགས་ཆེས་ཤིན་ཏུ་ཡ་
 ང་བའི་གནས་ཚུལ་དེ་རྒྱ་ནག་གོ་མིན་སྲིད་གཞུང་གིས་ཤེས་ཀྱིན་ཡོད་ལ། ཁ་
 ཆེའི་ཇག་ཆོགས་ཀྱིས་མདོ་སྨད་བོད་རིགས་མི་དམངས་ལ་བསགས་པའི་ནག་
 ཉེས་དེ་རྒྱ་ནག་གོ་མིན་ཏང་དང་ཁ་ཆེ་མ་ཇག་གཉིས་ཆོགས་ཀྱིས་བཅོས་པའི་
 ཉེས་ཉེས་སྐབས་ཆེན་ཞིག་ཡིན།

ཁ་ཆེ་མ་ཕུ་མཐུང་བྱིས་མཆོ་སྒྲོན་ཟེ་ལིང་དུ་དབང་ཤེད་ཀྱི་རྒྱུ་
 བ་ཚུགས་མ་ཐག་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་སྐབས་དེའི་རྒྱ་ནག་གོ་མིན་ཏང་དམག་
 ཤེད་ཅན་དང་མཉམ་འབྲེལ་བྱས་ཏེ། (མ་ཆེས་དང་མ་ཕུ་མཐུང་ཕ་བུ་གཉིས་ཀྱིས་
 རྒྱ་ནག་གོ་མིན་སྲིད་འཛིན་ཅང་ཅེ་སྤེལ་གསེར་དངུལ་དང་། སྒྲོན་མུ་ཆ་ཆེན་
 རིགས་སོགས་སྒྲོག་བརྒྱན་འབོར་ཆེན་སྤྲད་ནས་རང་གི་གོ་གནས་སྤྱོད་བྱས་
 ཕ་དེ་གཉིས་པན་ཚུན་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་གཞི་ཚུགས།) མ་ཕྱི་མ་ཆང་གི་སྒྲེར་
 དབང་དམག་སྲིད་སྲ་བརྟན་དུ་བཏང་བ་དང་། ཕྱོགས་གཅིག་ནས་མདོ་སྤྲད་
 རྟོ་བྱང་གི་བོད་སྤེ་དང་དགོན་པ་ནམས་ལ་ཁྲག་རྩི་བོ་བའི་དག་གཞོན་གྱིས།
 བོད་རིགས་ཁྲི་ཕྲག་མང་བོ་བསད་མས་སུ་བཏང་ཞིང་། བཅ་ཡང་རིན་ཐང་
 གཞལ་མི་ཐུབ་པའི་གནའ་རྒྱས་ཆ་ཆེན་ཁྲི་འབུམ་མང་བོ་འཕྲོག་བཅོམ་བྱས་
 པ། བུ་མོ་ན་རྒྱུང་མ་ཁྲི་སྟོང་མང་བོར་བཅན་གཡེམ་དང་། དེ་དག་བཅན་
 འཕྲོག་གིས་ཟེ་ལིང་དམག་དཔུང་ལ་མོ་འབྱེད་བཏང་བ་སོགས་བྱས་པར་མ་
 ཟད། སྤྱི་བྱང་དང་། རེབ་གོང་། ར་བ། མགོ་ལོག་ ལྷ་མོ་གི་རྟེ་སོགས་ཀྱི་བར་
 འཁོན་འབྲུག་ཚོད་རྟོག་ཤིན་ཏུ་མང་བོ་བྱང་བ་དེ་དག་པལ་ཆེར་ལ་མ་ཕུ་མཐུང་
 གིས་དབྱེན་དཀྲུག་མ་བྱས་པ་མེད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་ལ། ཆོས་རྒྱུད་བྱུང་མཐའ་དང་
 དགོན་སྤེ་ཆེ་ཁག་པན་ཚུན་གྱི་བར་ལའང་དེ་ལྟར་མི་མདོན་པའི་འགལ་ལྷན་དང་
 དཀྲུགས་ཤིང་མང་བོ་བཟོས་པ་སྟེ། བོད་སྤེ་ཁག་གཉིས་ཀྱི་བར་ཚོད་རྟོག་བྱང་
 ཆོ་གཅིག་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་གྱི་ནམ་པས་གཞན་དེ་པམ་ཉེས་སུ་འགྲོ་ཐབས་ལ་འབད་
 བཅོན་བྱེད་གྱིན་ཡོད་པ་འབྲེལ་ཡོད་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་མང་བོ་ལས་ར་སྤོད་བྱེད་
 རུས་པ་ཡིན།

གཞིས་པ། ལ་ཆེ་མ་ཕུ་སྤང་གི་བྱིམ་རྒྱུད་དང་མི་ཆོ།

ལ་ཆེ་མ་ཕུ་སྤང་གི་མེས་པོ་མ་ལུ་སྤྲེའེས་པ་དེ་ཡིན་ལ། དེ་ལ་མ་ཕུ་སྤྲེ་
དང་། མ་ཏེ་ཡན། མ་ཏེ་ཁོ། མ་ཏེ་ཆེན། མ་ཏེ་ཡའན་བུ་ལྷ་ཡོད་ལ། དེ་དག་
ལས་བུ་གཞིས་པ་མ་ཏེ་ཡན་ལ་མ་ཆེས་དང་། མ་ལེན། མ་སྤིན་བཅས་གསུམ།
བུ་ཆེ་བ་མ་ཆེས་ལའང་མ་ཕུ་ཆེན་དང་། མ་ཕུ་སྤང་། མ་ཕུ་ཡུན་བཅས་གསུམ་
ཡོད། དེ་དག་གི་ཆེ་བ་མ་ཕུ་ཆེན་ལ་མ་ཞེས་ཡའན་དང་། མ་སྤེ་ཀའོ་གཞིས་
ཡོད། མ་ཕུ་སྤང་ལ་མ་ཅེས་ཡའན་ཞེས་པའི་བུ་གཅིག་ མ་ཕུ་ཡུན་ལ་བུ་མེད་
པ་བཅས། མ་བྱིམ་རྒྱུད་ཀྱི་རིགས་རྒྱུད་འབྲེལ་བ་དེ་ལྟར་ཡིན།

ལ་ཆེ་མ་ཕུ་སྤང་གི་པ་ནི་གོང་དུ་གསལ་བའི་མ་ཆེས་ཞེས་པ་དེ་ཡིན་
ཞིང་། མ་ཆེས་ནི་སྤྱི་ལོ་༡༥༧༧ ལོར་སྤྱེས། རྒྱུང་དུས་ནས་པ་མ་ཏེ་ཡན་དང་
མཉམ་དུ་ལ་ཆེའི་རིགས་རྒྱུད་དམག་དབུང་དུ་ཞུགས། སྤྱི་ལོ་༡༧༡༣ ལོར་མ་
ཆེས་ཡིས་ལན་གོ་འུ་གོང་ཁྱེར་དུ་གནས་སྡོད་བྱེད་མཁན། ཀན་སུ་ཀན་ཏོ་འུ་
གོ་མེ་ཞེས་ཞེས་པ་ལ་གསེར་སྲང་ཉིས་བརྒྱ་དང་། གསེར་སྒྲི་སོགས་སྒྲོག་བརྒྱ་
འཛོར་ཆེན་བརྒྱུད་པས། དཔོན་རིགས་ཀྱའོ་ཞེས་པས་རྒྱ་ནག་གོ་མིན་དབུས་
སྤྱིད་གཞུང་ལ་ཡར་ཞུ་བྱས་འབྲས་སུ། ལོ་དེའི་ཟླ་༧ བའི་ནང་མ་ཆེས་མཆོ་
སྤྱན་ཟེ་ཡིང་གོང་ཁྱེར་གྱི་དམག་སྤྱིར་བསྐོས། དེ་ནས་བཟུང་མ་ཆེས་བྱིམ་རྒྱུད་

ཟླ་ལིང་དུ་གཏན་སྡོད་ཀྱིས་མཆོ་སྡོན་ཕྱགས་ལ་དག་གཞོན་འཕྲིན་བཅོམ་གདུག་རྩལ་གྱིས་དབང་རྒྱུར་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལུ་ཡང་བ་དེའི་མགོ་བཙམས་པ་ཡིན།

ཟླ་ལོ་༡༩༡༩ ལོའི་ཕྱི་ཟླ་༡༠ བའི་ཟླ་དཀྱིལ་ཙམ་ལ། གོ་མིན་སྲིད་གཞུང་གིས་མ་ཕུ་ཐུང་མཆོ་སྡོན་ཞིང་ཆེན་སྲིད་གཞུང་གི་སྲིད་ཆབ་དུ་བསྐྱོས་ཤིང་། མ་ཕུ་ཐུང་གིས་མཆོ་སྡོན་བ་ཡན་དུ་ཡོད་པའི་དམག་དཔུང་ཟླ་ལིང་དུ་གནས་སྡོད་བྱས། མ་ཕུ་ཐུང་ཟླ་ལིང་དུ་སླེབས་ནས་དམག་དཔུང་སྡེ་བ་སློག་བསྐྱར་བཅོས་བྱས་ཏེ། དམག་ཤོག་ཨང་གཉིས་པའི་ཆེད་བཅུགས་ལུ་ཨང་དགུ་བ་ཞེས་པར་བསྐྱར་ཏེ་མ་ཕུ་ཐུང་གིས་དེའི་ལུ་ཨང་གི་འགན་ཁུར།

ཟླ་ལོ་༡༩༡༩ ལོའི་ཟླ་༡༡ པའི་ནང་མ་ཕུ་ཐུང་གིས་ཕྱགས་གཅིག་ནས་རྒྱ་ནག་གོ་མིན་སྲིད་གཞུང་གི་སྲིད་འཛིན་ཅང་ཅེ་ཉི་ལ་འཆོམས་ཞུ་བ་ཆེད་གཏོང་གིས། རང་ཉིད་གོ་མིན་སྲིད་གཞུང་དང་། སྲིད་འཛིན་ཅང་ཅེ་ཉི་ལ་སློང་ཀར་ལྷག་བསམ་ལྷན་པ་སོགས་གཏམ་སྒྲན་མང་པོ་བཤད་ཅིང་། ཕྱགས་གཞན་ཞིག་ནས་སྐབས་དེའི་རྒྱ་ནག་དོན་མཁྱེད་ཀོའུ་ཀུའུ་ཐུང་ཞེས་པ་ལ་གསེར་སྲང་འབོར་ཆེན་སྤྲད་ཅིང་། ཀོའུ་ཞེས་པ་བརྒྱད་ནས་ཅང་ཅེ་ཉི་ལ་ཕུ་ཐུང་ལ་དོ་སྣང་ཆེ་རུ་བཏང་བ་ཡིན།

མ་ཕུ་ཐུང་ས་བུ་གཉིས་ཀྱིས་ཐུ་མཐུད་ཡི་གེ་དང་རྒྱ་ཐོར་གཏོས་ཆེ་བ་བརྒྱུད་ནས་དོ་སོ་ལོན་ཐབས་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད། ཅང་ཅེ་ཉིས་མ་ཕུ་ཐུང་གིས་རྒྱ་ཐུང་གིས་མཆོ་སྡོན་ཟླ་ལིང་གི་དབང་ཆ་ནམས་བཟུང་ཡོད་པ་མ་གཏོགས། རང་ཉིད་ལ་དམག་ཤུགས་སོགས་གང་ཅིའི་ཆ་ནས། མདོ་སྤྲད་ཐོད་ཁུལ་ལ་ཐེ་གཏོགས་ཙམ་བྱེད་པ་ལས། དོན་དངོས་སུ་དབང་བསྐྱར་བྱེད་ཐུབ་ཀྱིན་མེད་པའི་གནས་ཚུལ་ཤེས་གསལ་ཡིན་སྟབས། ཟླ་ལོ་༡༩༢༠ ལོའི་ཟླ་༡ དང་པོའི་

ནང་། ནན་ཅིན་གོ་མེན་གྱི་དགའ་ལྷན་མཉམས་ལ་བེ་ལིང་གྲུ་ཞིའི་མིང་སྟབ་
དངོས་སུ་སྤྱད།

དེར་བཞེན་ལྷ་ཆེས་ཀྱིས་ཟི་ལིང་ཁུལ་གྱི་སྤྲིད་གཞུང་གི་གནད་ཡོད་
ལས་ཁུངས་ཁག་གི་མགོ་ཁྲིད་བརྗེ་བསྐྱར་གྱིས་རང་ཉིད་ཀྱི་བྱིས་རྒྱུད་དང་།
རང་ཉིད་ལ་སློ་སེམས་དཀར་བའི་མི་ཁ་ཆེའི་མི་རིགས་བྲག་འདེམས་བྱས་ཏེ།
ལྷ་ཕུ་སྤང་དང་། ལྷ་ཕུ་ཆེན་བུ་སྐྱེན་གཉིས་ཀྱིས་དམག་དཔུང་གི་གཙོ་འགན་
ཁུར་ཏེ། དམག་ཤུགས་རྒྱ་བསྐྱེད་བྱས་པ་ཤོགས་མཆོ་སྟོན་ཟི་ལིང་གི་དམག་
སྤྲིད་དབང་ཆ་པལ་ཆེར་ལྷ་ཆེས་ཆང་བྱིས་རྒྱུད་ཀྱི་ལག་ཏུ་ཤོར།

བླ་ཆེན་གྱིས་ལུ་མ་ཐུང་རང་གི་བྱིས་རྒྱུད་གྱིས་མཆོ་སྡོན་གྱི་ཡུལ་སྡེ་རྒྱ་
 ཆེན་པོ་ལ་དབང་བསྐྱུར་ན་བཟུང་ཡོང་ཆེད། རང་གི་སྤྱོད་བཟུང་སྤྱོད་ཆུང་
 རུ་ནས་དམག་དཔུང་དུ་བཅུག་པ་དང་། རྒྱུད་བཟུང་སྤྱོད་ཆུང་ལ་ཁ་ཆེའི་ཆོས་
 ལུགས་རྒྱུད་རྒྱུད་ཀྱི་སྐབས་བསྐྱུར་མོད། བླ་སྤྱོད་ཀྱི་ཁ་ཆེའི་ལྷ་ཁང་གི་ཆོ་བ་
 རྒྱ་ཆེན་པོ་སྤྱོད་རྒྱུད་ལྷ་ཁང་ཆེད་ནས་དཔུང་དུ་ཞུགས་ཤིང་། གཤམ་རྒྱ་
 དང་གཏུམ་སྤྱོད་གང་ཐད་ནས་གཅེན་བླ་སྤྱོད་ལས་ལྷག་པ་བྱུང་བས། བླ་
 བྱིས་ཆང་གི་པ་མེས་གྱི་བྱ་བཞག་ནམས་བླ་སྤྱོད་གིས་རྒྱུན་འཛིན་རྒྱ་བསྐྱེད་
 བྱས།

ལྷ་པུ་མྱེང་ནི་སྤྱི་ལོ་ ༡༧༠༩ ལོར་སྐྱེས་ཤིང་། རང་ལོ་བཅུ་དྲུག་པ་སྤྱི་ལོ་
 ༡༧༡༩ ལོར་ལྷ་ཆེས་བྱིམ་རྒྱུད་ལ་སྐྱེས་དབང་ལྷ་བུའི་ཁ་ཆེའི་དཔག་དཔུང་སྟེ།
 ཉིན་དེ་སྐོར་སྤྱང་རྟ་དཔག་ཅེས་པའི་རུ་དཔོན་དུ་བསྐོས་བཞག་བྱས་པ་དེ་ནི། ལྷ་
 པུ་མྱེང་པ་ཆུན་གྱིས་གསེ་སྐོར་བྱས་དེ་མི་གསོད་ཁྲག་སྐྱོར་བྱེད་མཁན་ཁ་ཆེའི་
 དག་ཆས་དཔག་དཔོན་གྱི་གལ་དུ་ཞུགས་པའི་གོ་མ་འཁྲོས་དང་པོ་དེ་ཡིན།

འི་མ་གྲིས་པ་ཀླན་ལ་བཞེན་ནས་སྤྱི་ལོ་༡༩༣༠ ལོར་དམག་དཔུང་དེའི་

ན་དམག་ཡུན་གྱི་ཡུན་ཀྱང་དུ་འཕར། རྒྱུ་ལོ་༡༩༣༥ ལོར་ན་དམག་ཐོན་གྱིན་
གྱི་ཐོན་ཀྱང་། རྒྱུ་ལོ་༡༩༣༠ ལོར་མཆོ་སྟོན་འབྲལ་ལེལ་ཅ་འདྲུགས་ཅི་དང་
བོའི་ཅི་ཀྱང་དང་། མཆོ་སྟོན་བདེ་སྲུང་དམག་རྒྱུ་སོགས་གྱི་ལས་འགན་ཁུར།

རྒྱུ་ལོ་༡༩༣༡ ལོར་མ་ཕུ་མྱེད་གིས་མངའ་ཁོངས་རྒྱ་བསྐྱེད་བྱེད་ཆེད་
རྒྱ་ནག་གོ་མིན་ཏང་ལ་ལག་འབྲེལ་གྱིས་མཆོ་སྟོན་བྱང་ཁུལ་དུ་དམག་སྐར་
བཙུགས་ནས། མ་ཕུ་མྱེད་གྱི་བྱང་ཁུལ་དམག་དཔུང་མཐའ་འདེད་བཏང་།

ལོ་དེའི་རྒྱུ་ལོ་ལ་ཕའི་རྒྱ་མགོར་མ་ཆིས་དེད་གི་སྐུ་འབྲུམ་རྫོང་ཁོངས་ཅིས་
ཞུ་ཞེས་པའི་སར་སློ་སེང་དུ་སོང་ནས་ཡོད་སྐབས་ན་ཆ་ཕོག་ཅིང་། དེར་སྟོན་
བཅོས་བྱེད་བཞིན་པའི་སྐབས་སུ། མ་ཕུ་མྱེད་བྱང་རྒྱུད་ནས་ཟི་ལིང་དུ་ལོག་
ཅིང་པ་ཆན་ལ་སྐྱོན་འདྲི་བྱེད་པར་སོང་ནས། བྱང་ཁུལ་དུ་མ་ཕུ་མྱེད་མཐའ་
འདེད་བཏང་བའི་གནས་ཚུལ་བཤད་པས། མ་ཆིས་གྱིས་མ་ཕུ་མྱེད་ལ་བཅན་
གཞོན་དང་དམག་འཁྲུག་བྱས་པ་ནི། ཤ་ཁྲག་གཅིག་པའི་ནང་མིར་དམར་
གསོད་བྱས་པ་ཡིན་སྟབས་སེམས་སྦྱག་མ་ནོན་ནས་ནད་གཞི་རི་སྦྱག་དུ་སོང་
སྟེ་ཟི་ལིང་དུ་མི་ཆེ་རྫོགས། མ་ཆིས་ཤེ་ནས་དེའི་སྐྱོན་མ་ལོན་གྱིས་ཕུ་བོའི་འདས་
མཆོད་བསྐྱབས་ཤིང་། ཅང་ཅེ་ཅིས་འདས་མཆོད་དོད་དེའུལ་སྒོར་སུམ་སྟོང་
སྤྱད།

མ་ཕུ་མྱེད་གིས་རང་ཉིད་པའི་ཆབ་དུ་ཟི་ལིང་གུའུ་ཞིར་སྟོན་རྒྱུའི་འཆར་
གཞི་སྒྲ་ཆོགས་བསྐྱེགས་ཀྱང་། ལིས་ཏན་ཞེས་པ་སོགས་མགོ་བྱེད་ཆན་གས་
ཁག་བཅོས་དེ་མ་ཆིས་གྱི་ཆབ་དུ་མ་ལོན་བསྐྱོ་འདྲི་བྱེད་འདོད་ནས། མ་ཕུ་
མྱེད་གི་མི་ལམ་ལ་བཀག་འགོག་བྱེད་གྱིན་ཡོད། སྐབས་དེར་རྒྱ་ནག་གོ་མིན་
སྤྱི་དགའ་གིས་ནན་ཅིན་དུ། སྤྱི་འཛིན་ཅང་ཅེ་ཅིའི་དགོངས་ཚུལ་དང་།
ས་གནས་གྱི་ཡར་ཁུ་སོགས་ལ་གཞིགས་དེ་ཐེན་ཀྱང་གི་གོ་གནས་འཛིན་པ་ལང་

ཡུལ་བྱ་བ་ཟི་ཡིང་གནས་སྐབས་ཀྱང་ཞི་ལ་བསྐྱོད་བཞག་བྱས་པ་དང་། རིམ་གྱིས་
མི་སྡེ་དག་འདེམས་གྱིས་ཀྱང་ཞི་བསྐྱོད་འཛིག་བྱེད་རྒྱུའི་གནས་ཚུལ་བྱ་བ་
བསྐྱུགས་བྱས།

ཡིན་ནའང་ལྷ་ལེན་དང་། ལྷ་ཕུ་སྤང་གཉིས་ཀྱིས་རང་གི་ས་ཆ་ན་སོགས་
 ལྷ་བྱིས་རྒྱུད་ས་མེས་དག་གིས་དཀའ་སྤྱད་ལས་བསྐྱབ་པའི་འབད་འབྲས་ཡོད་
 ཡོད་འཆོར་དོགས་ཀྱིས། ཅང་ཅེ་ནི་གཙོས་ནན་ཅིན་གོ་མིན་སྲིད་གཞུང་གི་
 དབང་ལྡན་མི་སྣ་ཆོར་གྱི་ར་དང་། སྤྱ་ཅི། དོམ་མཁུས། གྱུར་ཀྱམ་སོགས་སྤྱན་
 རྒྱས་ཆ་ཆེན་ཤིན་ཏུ་འཕོར་ཆེན་ནར་གཏོང་གིས། མང་ཡུས་བྱི་ལིང་གྲུ་ཁྱེར་
 དངོས་སུ་བསྐོ་གཞག་བྱེད་རྒྱུར་བར་ཆད་གང་མང་བཅུ་མས་པ་དང་། མཆོ་
 སྟོན་ཁྱེར་ཆེན་སྲིད་གཞུང་(ལྷ་ཆང་བྱིས་རྒྱུད་ཀྱི་དབང་འཛིན་ཆུང་གས་
 རྣམས།)གིས་རྒྱུ་སྐྱོར་བྱས་པ་བརྒྱུད་ནས། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༡ ལོའི་ཟླ་ ༩ ཆེས་ ༡
 ཉིན་རྒྱ་ནག་གོ་མིན་ཏང་སྲིད་སྲིད་འཛིན་ཅང་ཅེ་ནིས་ལྷ་ལེན་བྱི་ལིང་གྲུ་ཁྱེར་
 དང་། ལྷ་ཕུ་སྤང་མཆོ་སྟོན་ཁྱེར་ཆེན་གྱི་སྲིད་གཞུང་ཨུ་ཡོན། ལྷ་ཕུ་ཆེན་(ལྷ་
 ཆེས་ཡི་བུ་ཆེ་བ།)སྤར་བཞིན་ཀན་སུའུ་རྟ་དམག་ནི་དང་པོའི་ནི་གྲང་བཅས་
 སུ་བསྐོ་འཛིན་བྱས་སྐོར་བྱུང་བསྐྱགས་བྱས།

ལྷ་ཕུ་སྤང་ལ་གསར་འདྲུགས་བྱས་པའི་དམག་དཔུང་གི་དགུ་བའི་མི་
གང་གི་གོ་གནས་དང་། ལྷ་ལིན་ལ་ཟེ་ལིང་གུའུ་ཞིའི་གོ་མིང་ཡོད་ཀྱང་། དམག་
མིའི་ཁྱི་དབང་ཆ་པལ་ཆེར་ལྷ་ཕུ་སྤང་གིས་བཟུང་ཡོད་སྟབས། ལྷ་ཕུ་སྤང་གིས་
ལྷ་ལིན་དང་ལྷ་བྱིས་ཆང་དཔོན་རིགས་ཀྱི་འགྲོ་ལྷ་མ་མཉམས་ཀྱིས་རང་ཉིད་ཟེ་ལིང་
གུའུ་ཞིར་མ་བསྐྱོས་པར་འཁོན་སེམས་བཅངས་ཏེ། ལྷ་ལིན་ལ་ཕྱོགས་གང་ཐད་
ནས་དཀའ་ངལ་སྤོང་གིན་ཡོད།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་མཱ་ཏུ་མྱེང་གིས་མཆོ་སྟོན་ལྟོ་བྲལ་མཐའ་སྤྱང་དམག་

སྤྱི་ལོ་ལྔ་པ་འགན་ཁུར་བ་དང་མཉམ་དུ། མཚོགས་ལྷན་དང་རང་གི་དམག་
དཔུང་རྒྱ་བསྐྱེད་ཀྱིས་དམག་ཤུགས་སྤར་ཐབས་ལ་འབད།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༣།༡༩༩༤ ལོའི་བར་མཆོ་བོད་དམག་འབྲུག་དང་། ལྷན་ལྷ་
གཡུལ་འབྱེད་དུ་གྲགས་པ་སོགས་ཀྱི་སྐབས་ལྷ་སྤྱོད་ལ་རྒྱལ་ཁ་ཐེངས་དུ་མར་
ཐོབ་པ་དང་། དངོས་ཤུགས་ཅི་རིགས་ནས་གཡོ་སྤྱོད་སྤྱོད་ཆོགས་འབྲུག་རྒྱུ་རྒྱ་
ནག་གོ་མཉམ་ཏེ་སྤྱི་གཞུང་གིས་ངོ་བསྟོད་ཀྱི་གོ་མིང་སྤྱོད་ཆོགས་སྤྲད།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༤།༡༩༩༥ ལོའི་སྟོན་ཀ་བར་ལྷ་སྤྱོད་གིས་ས་གནས་ཁག་
དུ་དམག་ཁུལ་བཅན་འགོལ་ཀྱིས་དམག་གཙངས་༡༥༠༠༠ ཅམ་སྤར་དང་། ཁོ་
བའི་ཉམ་སེམས་དང་དབང་ཤུགས་སྤར་བས་ངེ་ཆེར་ལྷན་ཏེ་ལུ་མཐུད་སྤྱི་
དབང་སྤྱོད་ཀྱི་གཏོང་ཆེད་དམག་ཤུགས་རྒྱ་བསྐྱེད་བྱས།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༤།༡༩༩༥ ལོའི་བར་ལྷ་སྤྱོད་གིས། རྒྱ་ནག་གྲུང་ཁུལ་གྱི་
དམར་དམག་ལུ་བསྐྱེད་འགོག་ཆོལ་ལ་ཆེད་དུ་དམིགས་ནས། ཉམ་དམག་
བསྐྱེད་ཤུགས་ཆེར་བཏང་སྤྱོད་བས། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༥ ལོའི་དབྱིད་ཀར་དངོས་
གཞིའི་དམག་དཔུང་ཅོན་གཅིག་གི་ཉིད་དུ། གསར་བསྐྱེད་བྱས་པའི་རྒྱ་དམག་
དང་། ཉ་དམག་བཅས་བསྐྱེད་པས་དམག་གཙངས་༩༠༠༠༠ བཟུལ་བ་བྱུང་།

དེ་ལྟར་བྱེད་ལོང་གི་དམག་སྤྱི་དབང་ཆ་པལ་ཆེར་ལྷ་སྤྱོད་གཅིག་
ལུར་ཐོབ་སྐབས། རང་གི་ཨ་ཁུ་ལེན་དང་། ལྷ་ཁྱིམ་རྒྱུད་ཀྱི་དཔོན་རིགས་
ཁོ་གས་ནམས་ལ་བཅངས་པའི་སྤྱི་ནད་ཅོད་འདུན་ཤུགས་ཆེར་འཕར་
ཅིང་། བྱེད་ཀྱི་ཁྱུ་ཞིའི་གོ་གནས་རག་ཐབས་སུ་མངོན་སྟོན་ཅི་རིགས་ནས་
གཞོན་ཤུགས་དང་འཛིགས་བསྐྱེད་ལེན་མང་བྱས་པས། ལྷ་ལེན་རང་གི་ཆ་
བོ་ལྷ་སྤྱོད་གི་ངན་སེམས་དང་གདུག་རྩིས། ཉམ་སེམས་དང་གཡོ་སྤྱོད་བཅས་
ལ་འཛིགས་སྤངས་སྤྱོད་ཏེ། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༤ ལོའི་ལྷ་ས་དམར་ནན་ཅིན་གོ་མིན་སྤྱི་

ལོ་འདི་དེ་བྱིད་ཀར་སྒྲིལ་ལ་ཀ་རྒྱུ་སྤང་ཞིང་། དེ་ནས་རྒྱ་ནག་གོ་མེན་སྤྱི་གཞུང་གིས་བོད་སོག་ལྷ་ཡོན་ལྷན་ཁང་ཞེས་པའི་འཕུས་མིར་བསྐོས་པ་དེ་ནི། མ་ཕུ་ཆེན་གྱིས་མཆོ་སྡོན་བོད་སྤེལ་གཞུང་ལ་འཕྲོག་བཅོམ་བྱས་པའི་ཁ་རྩེ་དབང་ཐང་ཡོད་ཆད་དང་། དམག་ཤེད་ལ་བརྟེན་ནས་མ་ཕུ་རྒྱུ་རྒྱུད་ཀྱིས་འཛིག་རྟེན་ཁ་ལོ་བསྐྱར་འདོད་ཀྱི་ཆེ་ལམ་མངར་མོའི་མཛུགས་ཡོངས་སུ་བསྐྱས་པ་ཡིན།

མ་ཕུ་ཐང་གིས་རང་གི་རྒྱུ་རྒྱུད་ནང་གི་སྤྱི་དོན་ལ་ནུས་པ་གང་འཆམ་ཡོད་མཁན་གྱི་སྤྱོད་ཤིང་ག་ཆ་མེད་བྱས་པ་ནས། མུ་མཐུད་མཆོ་སྡོན་དུ་མ་ཕུ་རྒྱུ་རྒྱུད་ཀྱིས་བརྟུགས་པའི་སྤྱི་དབང་རྒྱུ་འཛིན་དང་སྲ་བརྟན་ཡོང་ཐབས་ལ་འབད་ཀྱིན་ཡོད་ལ། དམག་ཁྲལ་བསྐྱས་ཏེ་མཆོ་སྡོན་གྱི་དམག་དཔུང་སྤྱོད་གནས་ཁག་དུ་ལམ་ཁ་གསར་བཟོ་དང་། ཕྱི་དངོས་ནང་འདྲེན། མཆོ་སྡོན་བོད་ཁྲལ་གྱི་དམིགས་གསལ་ཐོན་རྒྱས་འཕྲོག་བཅོམ་གྱིས་ཕྱིར་འདྲེན། ཁ་ཆའི་རིགས་ཀྱི་སློབ་གྲ་ཆེ་འབྲིང་འཛུགས་གཞིར། ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་ལག་རྩལ་མི་སྣ་དང་། གསར་འགོད་ཆོགས་པ། རྒྱ་རྩལ་མི་སྣ་སོགས་མཆོ་སྡོན་བྱི་ལིང་དུ་ལྷ་སྐྱོར་ཡོང་བའི་སློབ་ཕྱེས་པ་བཅས། འབྲུག་ཆ་དོད་ཅིང་ཡར་ཐོན་གྱི་རྣམ་པ་ལྷན་པའི་ཁ་ཆའི་བྲག་སྒྱུད་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལྷ་ཡུལ་ཞིག་བསྐྱར་གྱིན་ཡོད།

ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་མ་ཕུ་རྒྱུ་རྒྱུད་ཆང་གི་འཁོར་བའི་སྤྱོད་ཆོགས་ཡོད་ཆད་བྲག་པོའི་དཔུང་དམག་ལ་བརྟེན་ནས། མཆོ་སྡོན་གཙོ་བོར་བྱས་པའི་བོད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་དང་། ཞིང་འཕྲོག་བོད་རིགས་མི་དམངས་ཀྱིས་མི་ལོ་བརྒྱ་སྟོང་ལ་བསགས་པའི་འབད་འབྲས་ཡོད་ཆད་འཕྲོག་བཅོམ་ལ་བརྟེན་ནས་ཡོང་གིན་ཡོད་སྟབས། ཞི་བདེ་ལ་གོམས་པའི་བོད་རིགས་མི་དམངས་ལ་བྲག་གཞོན་དང་། འཕྲོག་བཅོམ་མ་བྱས་པ་ཡིན་ན། མ་ཕུ་རྒྱུ་རྒྱུད་ཆང་གི་རྒྱལ་བོའི་མངའ་ཐང་ལྷ་བུའི་བདེ་སྐྱིད་སྟོབས་འབྱོར་པར་བྱས། ཐ་ན་དམག་གི་བ་འབྲུ་ཅམ་

ཡང་འདྲ་བའི་ཐབས་མཉམ་སྦྲེལ་གྱི་མིང་ཐོག་ནས་གཞིན་
 རྒྱུས་ཀྱི་ཕྱག་མཇུག་རང་ཁྱེད་ཀྱིས་མ་ཁྱེད་ཆང་གི་དྲག་འདྲེད་ལོག་
 མ་དག་གིས་ཆང་ལ་ཕྱོགས་ནས་བདེ་སྐྱོད་བསྐྱུ་བྱེད་ཡོད་ལ། མ་ཁྱེད་རྒྱུད་
 གིས་དབང་བསྐྱུར་བྱེད་བཞིན་པའི་སྤྱུ་ཁག་གི་རྒྱུས་པ་རང་ལོ་༡༩༥༥ བར་
 དམག་ཁྲལ་དུ་རྒྱུག་དགོས་པ་སྟེ་ཆ་སྟོན་དུ་ཆང་རེར་ནང་མི་༡༩ ཡོད་
 བ་དམག་ཁྲལ་གཅིག་རེ་དང་། ༤༧ བར་དམག་མི་གཉིས་རེ། ༧ ཡན་བྱུང་
 བ་དམག་ཁྲལ་གསུམ་རེ་བཅས་བཅུ་འགའ་བྱས་པས་འཕམ་དུ་མ་དམག་གི་
 ཕྱག་བཅོ་ལྔ་(༡༥༠༠༠)བཞུགས།

ཁ་ཆེའི་སློབ་གྲུ་རྒྱུད་འབྲིང་ཁག་ནི། སློབ་གྲུ་ལ་ཁ་གཡར་བ་ཅན་ལས་
 དོན་གྱིས་དྲག་དམག་གསོ་སྦྱོར་ཆེད་ཁ་ཆེའི་མི་རིགས་གཙང་མའི་ཕྱ་གྲུ་རྣམས་
 བསྐྱུ་ཏེ། མི་གསོད་ཁྲག་སྦྱོར་བྱེད་སྐྱོད་སྤྱོད་ཁོ་ནར་སྦྱོར་བརྒྱུ་འདྲེད་མིན་སྦྱོར་
 པ་ལས། སྤྱི་ཚོགས་ལ་ཕན་པའི་རིག་གནས་སོགས་གང་ཡང་སློབ་ཁྲིད་བྱེད་
 གིན་མེད།

ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་ཆོང་ལས་པ་སོགས་མི་སྣ་འདྲེད་མིན་ནང་འགྲུག་གིས་དེ་དག་
 བརྒྱུད་ནས་ཏོང་གོང་སོགས་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་དངུལ་ཁང་ཁག་ཅིག་དུ། བདེ་སྐྱོད་
 མཆོ་སྟོན་བོད་སོག་མི་རིགས་ལ་བཅུ་འགའ་བསྐྱུ་བཞིན་བྱས་པའི་ཁྲལ་
 རིགས་སྣ་ཚོགས་ཀྱི་དངུལ་དངོས་རྣམས་སྟེར་དོས་ནས་ཉར་འཛོག་བྱས་པ་
 བཅས་བརྒྱུད་ནས། མ་ཁྱེད་རྒྱུད་ཀྱི་དྲག་དཔུང་གིས་མཆོ་སྟོན་དུ་བཅུགས་
 པའི་སྤྱི་དབང་སྤྱོད་བཅུ་ལྔ་ལྟ་བུ་གྱུར་བྱས་པ་བྱུང་ཡོད།

གསུམ་པ། ཁ་ཆེ་མ་དག་གིས་མདོ་སྨད་དུ་དག་གཞོན་ འཕྲོག་བཅོམ་ཅི་བྱས་རགས་བསྐྱས།

ཁ་ཆེའི་མ་བྱིས་རྒྱུད་དང་། རྒྱ་ནག་གོ་མིན་སྲིད་གཞུང་གཉིས་ངན་པ་
ལག་འབྲེལ་གྱིས་མཆོ་སྡོན་གྱི་ལིང་དུ་དག་པོའི་དམག་དཔུང་གི་ཉེན་གཞི་
བཅུགས་ཤིང་། དག་ཤུགས་ཁོ་ན་ལ་བཞེན་ནས་ལོ་ངོ་༤༠ ཅམ་ལ་མཆོ་སྡོན་
བོད་སོག་མི་དམངས་ལ་ཆེས་གདུག་རྩལ་ལྡན་པའི་བཅན་གཞོན་བྱས་པའི་ལོ་
རྒྱུས་ཀྱི་ལེའུ་ནག་པོ་དེའི་ནང་བྱུང་བའི་དཔེ་མཆོན་རགས་རིམ་ནི།

སྤྱི་ལོ་༡༩༣༡༡༩༤༡ ལོའི་བར་མདོ་སྨད་མགོ་ལོག་ཁྲལ་དུ་བཅན་འཛུལ་
ཐེངས་བདུན་ཅམ་བྱས་སྐབས། རྒྱ་ཆེའི་མགོ་ལོག་མི་དམངས་ཀྱིས་དཔའ་ངར་
ཞུས་མེད་ཀྱིས་འགོག་སྐོལ་དམག་འཐབ་དག་པོ་བྱས་པས། ཁ་ཆེ་མ་དག་གིས་
ཡུན་རིང་དབང་རྒྱུར་བྱེད་རྒྱུའི་སྡོད་བསམ་མ་འགྲུབ་ཀྱང་། མ་དམག་གིས་
བོད་མི་དམར་གསོད་བྱས་པ་དང་། རྒྱ་དངོས་འཕྲོག་བཅོམ། བུད་མེད་གཞོན་
ནུ་མ་ནམས་བཅན་བཟུང་གིས་གྱི་ལིང་དུ་བྱིར་ནས་དམག་པོགས་བརྒྱབ་པ་
སོགས་མི་སྤྱོད་ལས་འདས་པའི་བཅན་འཛུལ་ཐེངས་མང་བྱས་པ་དེས། མགོ་
ལོག་བོད་རིགས་མི་དམངས་ལ་མི་རྒྱ་གཉིས་ཐད་ནས་ཕོག་པའི་རྩྱུང་གུན་དེ་

ནི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་བསྐྱེད་ཐབས་བྲལ་བ་ཞིག་ཡིན།

ལྷ་རྒྱལ་རྒྱ་ཆོག་གི་ཁྱིམ་མདོ་སྨད་མགོ་ལོག་ཏུ་བཅན་འདྲེལ་ཐེངས་བདུན་བྱས་པའི་གཡུལ་འབྲེད་ཁྱིམ་མགོ་ལོག་གི་ཕོ་མོ་ཆུན་དར་གཞོན་གསུམ་མི་གྲངས་༡༩༤༠ ལྷག་(གྲངས་འཁོར་འདི་དེང་དུས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཞིབ་འདུག་སྒོམ་ཅིས་ལྟར་བཀོད་པ་ཡིན།)དམར་གསོད་བཏང་བ་དང་། རྒྱ་གས་ཟོག་གྲངས་(རྟ་ཁོར་ལུག)ཁྱོན་ཁྱི་སྟག་སུམ་བཅུ་སོ་དྲུག་(༩༤༡༤༩༠)ལྷག་བཅན་འཕྲོག་དངུལ་སྒོར་ཁྱི་ལྷ་བཅུ་(༤༠༠༠༠༠)ལྷག་འཕྲོག་བཅོམ། ལུག་བལ་རྒྱ་མ་ཁྱི་འབུམ་མང་པོ་བཅན་འཕྲོག་བྱས་པར་མ་ཟད། འུ་མེད་གཞོན་རྒྱ་མ་མཐོང་ཆད་ལ་བཅན་གཡེམ་དང་འཛིན་བཟུང་། འུ་སྟག་མང་པོ་བྱི་ལིང་དུ་བཅན་བྱིད་ཀྱིས་ཁ་ཆེའི་མི་རིགས་སུ་བསྐྱུར་བ། ཨ་ཁྱེས་མ་ཆེན་སོགས་རྩ་རི་ཁག་ཏུ་གསེར་གཏོར་སྟོག་འདོན་བྱས་ཏེ། རང་བྱུང་ཁོར་ཡུག་དང་ཚུ་སར་གཞོད་ཆབས་ཆེན་བཟོས་པ་བཅས། རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་པས་མགོ་ལོག་ལ་བཅན་འདྲེལ་མ་བྱས་གོང་མདོ་སྨད་མགོ་ལོག་གི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་བྱི་མིས་བཅན་འདྲེལ་བྱས་པ་ཆེ་ཤོས་དང་རྒྱ་གས་ཤོས་དེ་ཆགས་ཡོད།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༡༡༩༩༡ ལོའི་བར་དུ་སྐྱེ་རྒྱུ་(དེང་གི་མཆོ་སྟོན་ཞིང་ཆེན་ཡུལ་ཤུལ་ཁུལ།)ས་ཁུལ་དུ་བཅན་འདྲེལ་ཐེངས་དགུ་བྱས་སྐབས། ཁུལ་དེའི་རྒྱ་ཆེའི་བོད་རིགས་ཞིང་འབྲོག་མི་དམངས་ཀྱིས་འཛིགས་ཁྱུ་མ་བྲལ་བའི་དྲག་ཆོལ་བྱས་ཅི་ཙམ་བྱས་ཀྱང་། གོ་ལག་དང་དམག་ཤུགས་ཀྱིས་མ་སྟོགས་ནས། ཁ་ཆེ་ལྷ་པུ་རྒྱང་གིས་སྐྱེ་དགུ་མདོར་གྱི་ཏོས་ཞེས་པའི་ཁ་ཆེའི་དྲག་དམག་གཏན་སྟོད་རུ་ཤོག་ཅིག་བཅུགས་ཏེ། མི་མང་དྲག་གཞོན་དམར་གསོད་དང་། ཁུལ་ལོག་བཅན་འགེལ་བྱས་པའི་གདུག་རྒྱུབ་ཀྱི་དྲག་སྟོད་འོག་ཡུལ་དེའི་བོད་རིགས་སེར་སྐྱ་ཕོ་མོ་༤༠༠ ལྷག་གི་ཆེ་སྟོག་ཤོར་བ་དང་། རྒྱ་གས་ཟོག་(རྟ་ཁོར་

ལུག)གངས་༤༧༡༥༠ ལུག་དང་། དངུལ་སྒོར་སྒང་༡༤༠༠༠ ལུག གསེར་
ནག་སྒང་༤༠ བཅས་བཅན་འཕྲོག་བྱས་སྟོན་དགོན་སྡེ་ཆེ་ཆུང་མང་པོ་གཏོར་
བཅོམ་དང་མེར་བསྐྱེད་ས། ལྷ་རྟེན་ཆོས་གསུམ་མེད་བསྐྱེད་ཏུ་བཏང་བ།
གསེར་དངུལ་གྱི་སྒྱུ་འབྲུ་དང་རིན་པོ་ཆའི་རིགས་སྒྲ་ཆོགས་འཕྲོག་བཅོམ། ལུག་
པར་ཡེར་བ་བཙུན་དགོན་གྱི་བཙུན་མ་༡༧༠ ཡོད་པ་རེ་རེ་བཞིན་བཅན་གཤམ་
བྱས་པ་བཅས་འགྲོ་བ་མའི་རིགས་གྱི་སྒོ་ཡུལ་ལས་འདས་པའི་ལོ་རྒྱུས་གྱི་ལུ་
ནག་པོ་ཞིག་གིས་ཡོད།

སྤྱི་ལོ་༡༧༩༡ ལོའི་ཟླ་༡༩ ནས་སྤྱི་ལོ་༡༧༩༩ ལོའི་ཟླ་༩ བར་ཁ་ཆེ་ལྷ་
ཕུ་མང་གི་རྒྱ་ཆོགས་གྱིས་མདོ་སྨད་རེ་བ་གོང་ཕྱོགས་སུ་དྲག་པོའི་བཅན་
འབྲུལ་ཐངས་ལྷར་བྱས་ཏེ། རེ་བ་གོང་འཕྲང་ཡར་ནང་དང་། ཏོར་ནག་སྒོན་
ཆོས་སོགས་སུ་བོད་རིགས་མི་གངས་༤༠༠ ལུག་དམར་གསོད་དང་། དངུལ་
སྒོར་སྒྱི་སྐྱེད་བཙུ་དྲག་(༡༤༠༠༠༠)ལུག ཕྱགས་ཐོག་(རྟ་ཞོར་ལུག)ཆིག་སྒྱི་
(༡༠༠༠༠)ལུག་བཅས་བཅན་འཕྲོག་བྱས་པ་མ་ཟད། ཕྱོགས་དེའི་དགོན་སྡེ་
མང་པོ་གཏོར་བཅོམ་དང་མེར་བསྐྱེད་ས། ཤིང་ནགས་གཅོད་འབྲེག་དང་།
ནགས་ཆལ་ལ་མེ་བརྒྱབ། ལུག་པར་དུ་རེ་བ་གོང་གོ་ལུ་སྡེ་སྡེ་བར་མི་གངས་༤༠༠
ཅོམ་ཡོད་པས་ལས། མི་གངས་༡༤༠ དམར་གསོད་བཏང་ཞིང་། དེ་དག་གི་
མགོ་བོ་བཅད་ནས་རོང་བོའི་ནང་སོགས་སུ་གནས་འདོགས་སྒྲིམ་སྟོན་བྱས་
ཏེ་རེ་བ་གོང་མི་དམངས་ལ་འཛིགས་བསྐྱེད་བྱས་ཤིང་། མི་མགོ་རེར་དངུལ་
སྒོར་༩༠༠ རེའི་སྒྲ་ཡོན་སྒངས་པ་སོགས་མནར་གཅོད་ཆད་མེད་བཏང་།

རེ་བ་གོང་ཏོར་ནག་སོགས་སུ་འང་དེ་ལུགས་གྱི་དམར་གསོད་དང་།
འཕྲོག་བཅོམ། ཁྲལ་རིགས་འབྲུ་མིན་སྒྲ་ཆོགས་བཅན་འགཤམ་བྱས་པ་དཔེར་
ན། ལྷ་ཁྲལ་དང་། རྟ་ཁྲལ། གོ་ལྷགས་གྱི་ཁྲལ་བཅས་ཁྲལ་རིགས་རྣམས་གངས་

༡༡ བཅོམ་བསྟུ་བྱས་པའི་སྐྱུག་བསྐལ་མ་བཟོད་ནས། སློན་ཆོས་དང་དོར་
ནག་སོགས་སྡེ་བ་མང་པོའི་བོད་བྱིས་མང་དག་ཏུ་ཐུག་ཐབས་ཟད་ཀྱིས་སླ་བར་
ཨ་པ་ཨ་སློའི་མངའ་འོག་ཏུ་སྐྱབས་བཅོལ་དུ་སོང་བས། ས་ཞིང་དང་ཁང་བྱིས་
མང་བོ་བདག་མེད་སྟོང་ལུས་སུ་གྱུར། རྩུ་ཞོར་ཡོད་ཚད་ལྷ་ཇག་གིས་རྒྱ་བྱིར་
དམ་བོས་བྱས།

གཅན་ཆ་ཉིན་བ་ཡན་ཕྱིགས་ཀྱི་བོད་སྡེ་མང་བོ་མང་ནས་བཅོམ་སྡེ།
ཁ་ཆེའི་ཞིང་བ་དུད་བྱིས་བརྒྱ་ཕྱག་མང་བོ་གནས་སྡོད་དུ་བརྟུག་པ་དང་།
བོད་རིགས་མང་དག་ཅིག་མང་འབལ་བྱ་གསུམ་ཀྱི་སོགས་སུ་ཡུལ་བྱོལ་ལྟ་བུར་
ཕྱིན་པ་དང་། རྒྱལ་ལྷག་བོད་རིགས་ནམས་ཁ་ཆེའི་ཆོས་མགོར་བསྐྱར་བ་
སོགས་བྱས་པས། དེང་སང་ཡང་སྡེ་ཆོ་དུ་མ་ཞིག་ཏུ་ཁ་ཆེའི་ཆོས་གོས་ཀྱི་ཞིང་།
ཁ་ཆེའི་ཆོས་ལུགས་ཁོ་ན་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་མོད། ཁ་སྐད་མ་འགྱུར་བར་བོད་སྐད་
རང་བཤད་ཀྱིན་ཡོད་པ་ལ་བོད་དེ་ཞེས་གྲགས་པ་དག་ཡིན་ལ། ཡུལ་སྡེ་དེ་དག་
ལྷ་ཇག་དམག་ཆོགས་ཀྱི་འཆོ་སྡོན་ཞིང་ལས་གཉེར་མཁན་ཁ་ཆེའི་ཡུལ་ལུང་
ཞིག་ཏུ་བསྐྱར་ནས། ད་ལྟ་བ་ཡན་ཁ་ཆེའི་རིགས་རང་སྦྱོང་རྫོང་བརྟུགས་ཡོད་
པ་ལྟ་བུ་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༩༡༤ ལོར་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་སྐྱེ་བའི་བཞི་
བ་གཤེགས་རྗེས། སླ་བར་དགོན་པའི་ནང་ཁུལ་ཀྱི་ཕྱག་མདོད་བཅོན་འགྲུས་
བྱི་ཕྱག་དང་། སྤྱི་སྦྱོང་དབལ་མང་སྤྱུལ་སྤྱི་བར་འགལ་སླ་བུང་ཞིང་། ཅི་
ཡིང་ལྷ་ཇག་རུ་ཆོགས་ཀྱིས་བཅོན་འགྲུས་བྱི་ཕྱག་སོགས་ལ་རྒྱབ་སྦྱོར་ཀྱི་ནམ་
པའི་ཐོག་སླ་བར་བཀྲ་ཤིས་འབྲིལ་དུ་ཇག་པོའི་དབྱང་དམག་ཐེངས་དུ་མར་
བངས་ཏེ། སྤྱི་ལོ་༡༩༡༩ ནས་སྤྱི་ལོ་༡༩༢༥ བར་དགོན་པའི་ནང་ཇག་དམག་
བཞད་དེ། དགོན་གཞུང་དང་ནང་ཁག་གི་རྩུ་ཞོར་ཆ་ཆེན་མང་བོ་དང་། སྐྱེ་

གསུང་ཐུགས་རྟེན་མང་པོ་མེད་བསྐྱེད་ཀྱིས་ སྤྱོད་དང་གཙོས་ཀྱི་སྤྱོད་གཉིས་
 སུ་ཁྱེད་ལྟུང་ལས་ཁྱེད་ཀྱི་བཅུགས་ནས། ལྷ་སྤྱོད་དུ། གོ་པགས། ཤ་མར། འབྲུ་
 རིགས་དང་སྤྱོད། གསེར་དངུལ་སོགས་ཁྱེད་ལོག་མང་པོ་བཅུན་འགོལ།
 དངུལ་སྤྱོད་ཁྱིམ་ཁྱིམ་བཅུ་ལྟ་བུ་བཅུན་འགོལ། སྤྱོད་དང་བཟླ་ཤིས་འབྱེད་དང་། ཨ་
 མཆོག་དགོན་པ་གཙོས་པའི་དགོན་སྡེ་དང་། རྒྱུ་སྡེ་མང་པོར་གཏོར་བཅོམ་
 མེར་བསྐྱེད་སོགས་སྤྱོད་ལས་སྤྱོད་ཀྱི་བྱས་པའི་སྤྱོད་གནད་མ་ཐེག་ནས། ཀྱན་
 མཁུན་སྤྱོད་ཐེང་ཐེང་པའི་སྤྱོད་མཆོད་ཨ་པ་ཨ་སྤྱོད་སྤྱོད་ཐེང་པའི་སྤྱོད་ལྟ་སྤྱོད་ལྟ་
 གི་མི་དམངས་ཀྱིས་དཔལ་ངར་ཞུ་མེད་ཀྱིས་དག་ཚོལ་ཐེངས་དུ་མར་བྱས་
 པས་བོད་རིགས་མི་༡༠༠༠ ལྟ་གི་ཆེ་སྤྱོད་ཤོར་བ་ཡིན་ཡང་། ལྷ་སྤྱོད་གིས་
 སྤྱོད་མཁོ་ལོག་དང་། སྤྱོད་ཀྱི་རེབ་གོང་སོགས་སུ་དག་པོའི་བཅུན་འགོལ་བྱས་
 སྤྱོད་པས་དང་མི་འདྲ་བར། བོད་སྤྱོད་སྤྱོད་གཅིག་སུ་མ་ཡིན་པར་ལྷ་སྤྱོད་ལའང་
 བམ་ཞེས་ཆེན་པོ་བཅོས་ནས་རང་དགར་ཇག་རྒྱུ་བྱེད་མི་སྤྱོད་པར་སྤྱོད་
 ཅིང་། སྤྱོད་སྤྱོད་གཞན་ཞིག་ནས་ཨ་སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱིས་བྱས་ཐེངས་ཀྱི་མང་འོག་
 བྱས་འཐེན་ཏེ་ཀན་སྤྱོད་ཞིང་ཆེན་ཁོངས་སུ་སྤྱོད་པ་བཅས་ཀྱིས་ལྷ་སྤྱོད་ལ་ལོ་
 རྒྱུས་རང་བཞིན་གྱི་ཕམ་ཁ་ཐོག་པ་ཡིན།

སྤྱོད་ལོ་༡༧༩༥ ལོར་རྒྱ་ནག་གིས་ཆེད་མངགས་སྤོམ་ཅིས་བྱས་པ་ལྟར་
 བ། སྤྱོད་ལོ་༡༧༩༥༡༧༩༦ ལོ་རྒྱུས་རིང་ལ་ལྷ་སྤྱོད་གིས་མཆོ་སྤོམ་གཙོས་
 མི་དམངས་ལ་འབྲུ་ཁྱེད་བཟུལ་བ་གཅིག་སུ་ལྷ་སྤྱོད་ལྟ་སྤྱོད་ཀྱི་མཁོ་
 ཐབས་དང་། འགོག་ཁྱེད་ཀྱི་གོ་པགས་དང་ལྟ་བུ་ལས་སོགས་འགོག་ལས་ཐོན་
 རྒྱུ་སྤྱོད་ཀྱི་དངས་ནས། དག་ཆས་དང་བརྗེ་བསྐྱེད། དངུལ་སྤྱོད་ཀྱི་ཆོང་
 བྱས་པ་བཅས་ཀྱི་ལྟ་མ་འབྲུ་མཛོད་དུ་འབྲུ་རིགས་བེད་མེད་རུལ་སྤྱོད་སུ་
 རྒྱུས་པ་རྒྱ་མ་༡༧༠༠༠༠ ལྟ་ལོད་ཅིས་བྱས་འདུག

སྤྱི་ལོ་༡༩༣༡༡༩༤༡ བར་འབྲོག་ཁུལ་དུ་ཁུལ་རིགས་བཅན་སྤྱད་བྱས་
པ་ནས་ཁྲུང་ཁྲི་ཕྱག་ལས་བཟུལ་བ་དང་། ལོ་ལྟར་ཁུལ་རིགས་ནས་ལྷན་
གཅིག་ལྷན་སྤྱད་ཀྱིན་ཡོད་ཅིང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༤༥ ལོར་རྒྱ་ནག་གིས་སྡེ་ཆེན་
བྱས་པ་ལྟར་ན། ལོ་དེ་རང་ལ་མཆོ་སྡོན་ཞིང་ཆེན་ཡོངས་ཀྱི་འབྲོག་ཁུལ་ལྷན་
བཟུལ་རྒྱ་མ་འབྲུམ་བཟུང་པ་ལྟར་(༡༥༠༠༠༠༠)དང་། ཀོ་གངས་ཆེན་ཁྲི་
བཟུང་སྟོང་ལྷ་བཟུང་(༡༥༠༠)ལྷན་ དངུལ་སྒོར་གཅིག་ཁྲི་སྟུང་སྟོང་
(༡༩༠༠)ལྷན་ ལྷན་ལྷན་གངས་གཅིག་འབྲུམ་ཆེན་སྟོང་(༡༠༡༠༠)ལྷན་
གཞན་རི་དྭགས་སྒྲོ་ཆོགས་ཀྱི་པགས་པ་དང་། སྡེ་རིགས་ཆ་ཆེན་སྤངས་པ་
སོགས་ཀྱི་གངས་ཆད་ལ་སྡེ་ཆེན་རྒྱལ་ཐབས་མེད་པར་བཤད།

ཁུལ་རིགས་ཀྱི་མིང་མ་བཟགས་པའི་དངུལ་དངོས་ལེན་སྤངས་གཞན་
ཞིག་ནི། རྟེན་འབྲེལ་ལག་འབྲུལ་དང་། དང་སྤངས་ཞུལ་འདེབས་ཀྱི་མིང་
གིས་བཟགས་པའི་དངུལ་དངོས་འབོར་ཆེན་གཡོ་ལེན་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པ་
དཔེར་ན། སྤྱི་ལོ་༡༩༣༥ ལོར་ལྷ་ཆེན་ཡའན་ཀྱི་གཞུང་གི་རྟེན་འབྲེལ་ཆེད་
ཟླ་ལིང་སོགས་ཞེ་འཁོར་ཞིང་ལས་ས་ཁུལ་ཀྱི་བྱིམ་ཆང་རེས་དངུལ་སྒོར་གཞིས་
རེ་དང་། བོད་འབྲོག་ས་ཁུལ་ཁག་དུ་མགོ་ལོག་གཅིག་སྤར་གསེར་ནག་རྒྱ་མ་
ཞེར་བཞི་དང་། དངུལ་དཀར་རྒྱ་མ་བཟུ། ལ་ལྷན་གངས་ཞིས་བཟུ། གྲུར་
ཀྱུ་མ་ཞེ་བཟུ་(ཞེ་ནི་རྒྱ་ནག་གི་སྡོན་མའི་དངོས་པོ་ཆད་ལེན་བྱེད་ཅིག་གི་
མིང་།)བཅས་སྤངས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན།

སྤྱི་ལོ་༡༩༤༠ ལོར་ལྷ་སྤྱོད་གིས་སྤྱོད་ཆེན་ཀྱི་དམག་ལས་ཞེས་པའི་
མིང་ཐོག་ནས་ཟླ་ལིང་གོང་ཁྲུང་ཁུལ་དུ་དངུལ་སྒོར་ཁྲི་ཕྱག་བཟུ་ལྷན་
(༡༠༠༠༠)དམ་ཐོས་བྱས་པ་དང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༤༩ ལོར་ལྷ་སྤྱོད་དམག་དཔུང་
ཨང་བཞི་བཟུ་བའི་དམག་སྤྱིར་བསྐོ་བཞག་བྱས་པའི་རྟེན་འབྲེལ་མཛད་སྟོ་

གཞིར་ཏེ་མི་དམངས་ཀྱི་ལག་རྟགས་རྩ་ཆེན་རིགས་འདྲ་མིན་དང་། དངུལ་
སྒོར་ཆིག་ཁྲི་ལྔ་སྟོང་ལྷག་(༡༠༥༠༠༠)བཀལ་བ་གཡོ་ལེན་བྱས་པ་བཅས་གྲངས་
འཁོར་དུ་འགྲུག་ཐབས་མེད་ཅིང་། མ་ཕུ་མེད་གིས་སྒྲེར་གཞིར་ཆོང་ལས་
སོགས་ནག་ཆོང་བརྒྱབ་ནས་ཐོས་པའི་དངུལ་འཁོར་ནི་དེ་བས་ཀྱང་སྒྲིམ་ཅིས་
བྱེད་ཐབས་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་པར་བཤད།

སྤྱི་ལོ་༡༩༩༥ ལོར་རྒྱ་ནག་གི་རི་འགོག་དམག་འཁྲུག་མཛུགས་བསྐྱེད་ཏེ།
གོ་གྲང་ནང་འཁྲུག་རྒྱ་ཁྱོད་ལྷག་པས། གོ་མིན་སྲིད་གཞུང་གིས་རྒྱ་ནག་ནང་
ཁུལ་གྱི་གནས་བབ་ཉམས་ཞན་དུ་གྱུར་ཅིང་། གྲང་དམག་དང་གཡུལ་འཁྲུག་
བྱེད་ཐངས་དུ་མར་ཕམ་ཞེས་པོག་པ་བཅས་ཀྱིས། ལུབ་བྱང་ས་ཁུལ་དུ་དམག་
དཔུང་སྲ་བརྟན་བཟོ་རྒྱུ་གལ་གནད་དུ་ཅིས་ཤིང་། བྱ་ཅིན་གོ་མིན་སྲིད་
གཞུང་ཁྲི་དུ་གོང་ཁྱོད་དུ་གནས་སྡོད་དང་། ཞེ་འབྲེལ་ལུབ་བྱང་མཆོ་སྡོན་དང་།
ཀན་སུའུ་ཕྱོགས་ཀྱི་མ་ཁྲིམ་དམག་དཔུང་དང་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་དམར་ཤོག་
གྲང་དམག་བཅན་འདྲུལ་བར་འགོག་ཆོལ་བྱེད་རྒྱུ་ལས་གདམས་ཀ་མ་རྟེན་
སྟབས། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༥ ལོར་མ་ཕུ་མེད་གིས་ཅང་ཅེ་ཕྱི་ལྷོ་བཀའ་མངགས་དང་
ལེན་གྱིས་(ཕྱགས་སུ་རང་ཉིད་ཀྱི་དབང་ཐང་དང་དམག་ཤུགས་མཆོ་སྡོན་
ལས་བཀལ་བའི་ཀན་སུའུ་ཁུལ་དུ་རྒྱ་བསྐྱེད་དང་རང་ཉིད་ལུབ་བྱང་གི་རྒྱལ་
བོ་བྱེད་ཆེད་གོ་སྐབས་དམ་བཟུང་བྱེད་རྒྱུའི་དམིགས་ཡུལ་བཅངས་ཡོད།)རང་
གི་སུ་མ་ཅིས་ཡའན་ལ་ཉག་དཔུང་རྟ་དམག་ཆིག་ཁྲི་ལྷག་སྤྱད་ནས་གྲང་ཆོལ་
དམག་འཁྲུག་རྒྱག་ཆེད་ཀན་སུའུ་ལུང་དུ་ཁེས་པའི་སར་བཏང་ནས་གྲང་
དམག་དང་གཡུལ་འཁྲུག་ཐངས་མང་བྱས། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་དམར་ཤོག་
གྲང་ཁྲན་ལ་རྒྱ་ནག་ནང་ཁུལ་དམག་འཁྲུག་གི་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་སྟབས། བོད་རྒྱུ་
ས་མཆོམས་ཀྱི་ས་ཁུལ་འགའ་ཞིག་དང་། མདོ་སྤྱད་བོད་ཁུལ་དུ་དག་པོའི་

བཅའ་འདྲུལ་ཤུགས་ཆེན་བྱས། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོའི་ཟླ་༥ པའི་ནས་མ་ལུ་སྤང་གིས་ཡང་བསྐྱར་དམག་གཙང་ས་ཡ་༥༡༠༠ དང་། ཉིན་ཞེ་ལྷ་ཏོང་ཁེ་ཞེས་པས་དམག་གཙང་ས་༩༠༠༠༠ ལྟག་ མ་ལུ་སྤང་གིས་རྒྱལ་བྱང་དམག་སྤྱི་དཔོན་གྱི་གོ་གནས་ཁུར་ཏེ། གོ་མེན་སྤྱི་གཞུང་གི་དམག་དཔུང་དང་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཤུགས་གཅིག་སྒྲིལ་གྱིས། ཤུང་དམག་བཅའ་འདྲུལ་བར་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་འགོག་ཁྲོལ་དམག་འཁྲུག་བྱས་ཀྱང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོའི་ཟླ་༩ ཆེས་ལྷ་ ཉིན་གྱང་དམག་གིས་ཟི་ལིང་ལ་དྲག་ཁྲོལ་གྱིས་བཅའ་བཟུང་བྱས།

མ་ལུ་སྤང་པ་བྱ་གཉིས་ཀྱིས་བཟུང་མི་བྱ་བྲུག་ནམས་དང་། གསེར་ནག་དངུལ་སྒྲོར་འབུམ་ཕྲག་མང་བོ་མཉམ་ཁྱེར་གྱིས་གནས་ཐོག་ནས་རྒྱ་ནག་གོང་ཁོ་ཁྱེད་བརྒྱུད་ཏོང་ཁྲོང་དང་། དེ་ནས་ཨིས་རེབ་རྒྱལ་ཁབ་དུ་བྱོས་བྱོལ་གཏན་སྡོད་བྱས། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་ཨིས་རེབ་(Egyot)རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་རྒྱ་དམར་གྱང་དུ་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཅེས་པ་དོས་ལེན་བྱས་སྟབས། མ་ལུ་སྤང་གིས་རང་གི་མདུན་ལམ་བརྟན་སྤྱིངས་མེད་པ་ཤེས་ཏེ། སའོ་རྟི་ཨ་རབ་རྟི་ཡ་(Saudi Arabia)རྒྱལ་ཁབ་དུ་གནས་སྡོས་གཏན་སྡོད་བྱས། ཅང་ཅེ་མི་ཐའི་མན་དུ་སླེབས་པའི་རྗེས་སུ་ཁོ་བ་སའོ་རྟི་ཨ་རབ་ཀྱི་ཅང་ཅེ་མིའི་སྐྱོ་ཆབ་ལྟ་བུར་བསྐྱོས་པ་སོགས་བྱས་ཏེ་ཆོ་མཚུག་བསྐྱེད་བར་བཤད།

མ་ལུ་སྤང་བྱིས་རྒྱུད་ནི་མདོ་སྐྱོད་མི་དམངས་ཀྱི་ལག་དམར་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ཡིན་སྟབས། ང་ཆོས་སྐབས་ཐོག་དེར་དམག་འཐབ་གཡུལ་འབྱེད་ཁྲོད་རྒྱལ་ཁབ་ཐོབ་རུང་། རང་གི་པ་མེས་བཅོམ་པའི་ལག་དམར་དེ་དག་གིས་ཅི་བྱས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཅམ་ཤེས་རྒྱ་གལ་ཆེར་མཐོང་ནས། རྒྱ་ཡིག་དུ་བྲིས་པའི་རྒྱལ་བྱང་གི་མ་ལུ་སྤང་ཞེས་པ་དང་། རྒྱ་ཡིག་དུ་འཁོད་པའི་ཨ་མདོ་བོད་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་བསྐྱེད་པ་ཞེས་པ་སོགས་ལས་གནད་བསྐྱེད་བྱས་པ་ཡིན།

མདོ་སྐད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་སྒྲིག་ས་བཅ་དང་བོའི་དབྱེད་ གཞིའི་ལུང་ཁྲུང་ས་ཁག

བོད་ཡུལ་རི་ལྗར་ཆགས་ཚུལ་གྱི་མཆན་འབྲེལ་དང་ལུང་ཁྲུང་ས།

1. དེང་དུས་རྒྱ་ནམས་ཀྱིས་བོད་གངས་ཅན་གྱི་ལྗོངས་སྤྱི་ལ་ཆེན་ཅང་གཏོ་ཡོན་ཟེར་བ་ནི། མཆོ་བོད་མཐོ་སྒང་ཞེས་པའི་དོན་ཡིན་ལ། ཁམས་ཁྲུལ་ནས་ལྷ་སར་རྒྱ་བའི་གཞུང་ལམ་ལ་ཁྲོན་ཅང་གཞུང་ལམ་དུ་འབོད་པ་ཡང་སི་ཁྲོན་དང་བོད་བར་གྱི་གཞུང་ལམ་ཞེས་པའི་དོན་ཡིན། དེ་དག་གི་དོན་བརྒྱས་ན་མདོ་ཁམས་གཞིས་བོད་མ་ཡིན་པའི་གོ་དོན་ལྡན་པ་ཡིན། དོན་གྱིས་ཐོབ་ཆོད་བྱས་ན་མདོ་དབུས་མཐོ་སྒང་ཞེས་འབོད་དགོས་པ་ཡིན།
2. གངས་ལྗོངས་མི་རིགས་ཁག་གི་འབྲེལ་བ་བརྗོད་པ་གཟུར་གནས་ཡིད་ཀྱི་དགའ་སྟོན། ཆབ་འགག་རྟ་མགིན། ༡༩༩༩ མཆོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟླན་ཁང་།
3. བོད་ལྗོངས་ས་མཐོ་ནི་འགོ་བ་མིའི་རིགས་ཐོག་མར་བྱང་སའམ་འབྱང་རྩ་ཞིག་ཡིན། བོད་ཀྱི་ཡིག་མ་བྱང་མ་རྒྱ་རྩ་ཀྱི་གནའ་རྩ་རྟོག་ཞིབ་སྒྲོམ་གཅིག་ཚུགས་སུ་སྒྲིང་བ། གང་མིང་། ༡༩༩༡ བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག་༩ བར་བཀོད་པའི་དབྱེད་ཚོམ་ཞིག
4. དེ་བཅེར་སྟོན་པོ་སྟོད་ཆ། ཤོག་ངོས་༤༠གསལ། འགོ་ས་ལོ་ཙ་བ་གཞོན་ནུ་དཔལ། ༡༩༩༩ སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟླན་ཁང་།

མདོ་སྐད་ཀྱི་རི་དང་རི་རྒྱུད་གཙོ་གས་ཁག་གི་མཆན་འབྲེལ་དང་ལུང་ཁྲུང་ས།

1. མདོ་སྐད་ཆོས་འབྱུང་དེ་བཅེར་རྒྱ་མཆོ་ཤོག་ངོས་༡༩༩ བར་གསལ། བྲག་དགོན་པ་དགོན་མཆོག་བསྟན་པ་རབ་རྒྱས། ༡༩༩༥ ཀན་སུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟླན་ཁང་།

2. དཔེ་ཐེང་སྒྲིག་པོ་སྤྲོད་ཆ་ཤོག་ངོས་༤༠ གསལ། འགྲོ་ལོ་ཙཱ་བ་གཞིན་ནུ་དཔལ། ༡༩༡༤ སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
3. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་མཁས་པ་དགའ་བྱེད་ཆེན་མོ་འཇམ་སྒྲིང་གསལ་བའི་མེ་ལོང་། ཤོག་ངོས་ ༡༡༡༤ རྒྱ་ཆང་དཔལ་འབྱོར་བཟང་པོ། ༡༩༡༠ སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
4. བཀའ་ཆེམས་ཀ་ཁོལ་མ། ཤོག་ངོས་༤༡༡༤ བར། ལུ་བཞི་བ། ཟང་ཟེང་གིས་བཏུལ་བ། ཞེས་པ་དང་། ཤོག་ངོས་༤༡༡༩ བར། ལུ་ལྷ་བ། རིགས་རྒྱུད་དང་རྒྱལ་བོའི་གདུང་རྒྱུད་ཀྱི་ ལོ་རྒྱུས། ཞེས་པ་གཞིས་སུ་གསལ། སྤྲོད་བཅན་སྐམ་པོ། ༡༩༡༩ ཀན་སུཊུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ ཁང་།
5. མ་ཁི་བཀའ་འབུམ་སྒྲིགས་བཅ་དང་པོ་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་སངས་རྒྱུ་སྤྲོད་ཅའི་ལོ་རྒྱུས། དཔེ་ རིང་ཤོག་ལྡེབ་༡༡༤ ཅན ཤོག་ལྡེབ་༤༩ སྤྲོད་པ་ནས་མགོ་བཙུགས་ཏེ། སྤྲོད་དང་བཀའ་སྤྲོད་ འདུས་ནས་བོད་ཀྱི་འགྲོ་བམི་བྱུང་ཚུལ་བཀའ་ཆེམས་ལྟར་གསལ་བ་ཡིན། སྤྲོད་བཅན་སྐམ་པོ། ༡༩༩༡ མཆོ་སྒྲིག་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
6. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ་ཤོག་ངོས་༡༡ པར་གསལ། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
7. འགྲུ་ལོག་གི་ལོ་རྒྱུས་གཉན་པོ་གཡུ་ཅའི་བསང་དུད་སྤྲད་ཆའི་ཟུར་བཀོད་མགོ་ལོག་རུས་མཛོད་ ཤོག་ངོས་༡༡༤ གསལ། ཀྱི་ལུང་བཀའ་ཤིས་རྒྱ་མཆོ་སོགས། རྒྱ་ས་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་།
8. འདིའི་སྐབས་ཀྱི་རྒྱ་བོད་དོར་གསུམ་བྱ་བ་ཡང་བཤད་མ་ཐག་པའི་གི་ཤང་རྒྱ་དང་། ཀྱི་མ་ཁུང་ དོར། སྤྲུ་རྒྱལ་བོད་བཅས་སུ་བྱེ་བའི་ནང་ཆན་ཀྱི་རྒྱ་བོད་དོར་གསུམ་ཡིན་པར་སྤང་བས་དཔུང།
9. རུས་མཛོད་མེ་དོག་སྤྲོད་ཆལ་ལམ་མགོ་ལོག་རུས་མཛོད། འགྲུ་ལོག་གི་ལོ་རྒྱུས་གཉན་པོ་གཡུ་ ཅའི་བསང་དུད་སྤྲད་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༡༩ གསལ།
10. རྒྱ་ཆང་རྗེད་བའི་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ་ཤོག་ངོས་༡༡ པར་གསལ། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་ དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
11. འགྲུ་ལོག་གི་ལོ་རྒྱུས་གཉན་པོ་གཡུ་ཅའི་བསང་དུད་སྤྲད་ཆའི་ཟུར་བཀོད་མགོ་ལོག་རུས་ མཛོད་ཤོག་ངོས་༡༡༤ གསལ། རྒྱ་ས་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་།
12. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ་སྤྲི་ལོ་༡༩༡༤ ལོའི་སི་ཁྲོན་དཔེ་ཐེང་ཤོག་ངོས་༡༡ གསལ།

གནང་སྒྲིག་གི་ཐོག་ནས་ལོ་རྒྱུས་ལུ་འདེད་གི་མཆན་འགྲེལ་དང་ལུང་ཁྲུང་ས།

1. བོད་ལྗོངས་གནའ་རྒྱལ་གཞི་འཛིན་ཆེན་མོ། ཟུ་བོད་དབྱིན་གསུམ་རྒྱགས་མ། མོག་པོས་

- ༡༠༥༡༡༠༧ ན་གསལ། རྟ་ཁྱི་གྲུ། ༡༩༩༠ བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟར་ཁང་།
2. བོད་ལྗོངས་གནའ་རྒྱུ་གཞི་འཛིན་ཆེན་མོ། རྒྱ་བོད་དབྱིན་གསུམ་སྐད་སྐད་མ། ཤོག་ངོས་ ༡༠༩༡༡༠གསལ། རྟ་ཁྱི་གྲུ། ༡༩༩༠ ལོར་བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟར་ཁང་།
3. བོད་ལྗོངས་གནའ་རྒྱུ་གཞི་འཛིན་ཆེན་མོ། རྒྱ་བོད་དབྱིན་གསུམ་སྐད་སྐད་མ། ཤོག་ངོས་ ༡༡༦༡༡༧ བར་གསལ། རྟ་ཁྱི་གྲུ། ༡༩༩༠ ལོར་བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟར་ཁང་།
4. མཆོ་སྟོན་ས་ཁུལ་གྱི་བླ་མ་ཆུང་ལྷ་ས་རབས་ཀྱི་ཁ་རྩ་བ་རིག་གནས་སྒྲོར་རགས་ཙམ་སྒྲིབ་བ། བསོད་ནམས་ཆེ་རིང་། ༡༠༠༡ བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག་ ༡ བཞེད།
5. མཆོ་སྟོན་གནའ་མཁར་ལ་དཔུང་པ། ལིས་ཀྱི་ཤིན། ༡༩༩༥ ལོར་རྩལ་བྱང་སྟོབ་ཆེན་པར་སྟར་ཁང་།

འཛིན་དང་བྱ་གུ་རྒྱལ་ཕྱན་གྱི་མཆན་འགྲེལ་དང་ལུང་ཁུངས།

1. བོད་མིའུ་གཤོང་བྱ་གུ་གི་རྩམ་མཛོད་མེ་ཏོག་སྐྱེད་ཆལ་ཞེས་བྱ་བ་ཤོག་ངོས་༥༡༩ གསལ། གྱི་ལུང་བཀྲ་ཤིས་རྒྱ་མཆོ་དང་བྱ་གས་མཆོག་དོ་རྩེ། ༡༩༩༡ མཆོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟར་ཁང་།
2. དག་ཡིག་གསར་བསྐྱེགས། ཤོག་ངོས་༥༠༥ ན་གསལ། བསམ་གཏན་སོགས་ཀྱིས་བསྐྱེགས། ༡༩༥༩ མཆོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟར་ཁང་།
3. ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སྟོན་ཆའི་ཤོག་ངོས་༡༥༡ ལ་བྱངས་པའི་བཀའ་གཅིགས་ཀྱི་ངོ་བཤུས། དཔལ་བོ་གཙུག་ལག་སྒྲིབ་བ། ༡༠༠༡ ལམ་ཁ་ཞི་འཆོ་དཔེ་མཛོད་ཁང་།
4. ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སྟོན་ཆའི་ཤོག་ངོས་༡༥༥ བར་གསལ། དཔལ་བོ་གཙུག་ལག་སྒྲིབ་བ། ༡༠༠༡ ལམ་ཁ་ཞི་འཆོ་དཔེ་མཛོད་ཁང་།
5. རྒྱལ་བ་དགེ་འདུན་རྒྱ་མཆོའི་རང་རྒྱུ་ཤོག་ངོས་༩ བར་གསལ། ༡༩༥༩ འབྲུག་ཡུལ་ཐིམ་བུའི་དཔར་མ།
6. དུས་གསུམ་རྒྱལ་བའི་མཁུན་བཙེ་བྱས་པའི་རང་གཟུགས་དཀྱིལ་འཁོར་རྒྱ་མཆོའི་གཙོ་བོ་བྱུང་བཤུག་དོ་རྩེ་སེམས་དཔའི་ངོ་བོ་མགོན་པོ་བསོད་ནམས་མཆོག་ལྷན་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཆན་དཔལ་བཟང་བའི་རྒྱུ་པར་ཐར་བ་ངོ་མཆར་དད་པའི་སྐབས་སྒྲིབ་ཞེས་བྱ་བ། ཤིང་དཔར་མ་ཤོག་གྲངས་༥༡༩ བར་གསལ། རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ།
7. མགོན་པོ་བསོད་ནམས་མཆོག་ལྷན་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཆན་གྱི་རྒྱུ་པར་ཐར་བ་ངོ་མཆར་དད་པའི་སྐབས་སྒྲིབ་ཤིང་དཔར་མ་ཤོག་གྲངས་༥༡༩ བར་གསལ། རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ།

748 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ཁྲིམས་ཀྱི་

8. དྲུང་དཀར་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ་ཤོག་ངོས་༡༥༦ ན་གསལ། དྲུང་དཀར་ཆོ་བཟང་འཕྲིན་ལས། མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་།
9. ཆོས་འབྱུང་ཆེན་མོ་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཆན་ལྟུང་ཆོ་སྒྲིལ་གྱིས་མཛད་པ་ཤོག་ངོས་༡༡༩ ན་གསལ། ༡༩༩༧ བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སླུབ་ཁང་།
10. ལུན་སེལ་སྒྲོན་མེ། རྩོམ་སྐྱུ་དག་བསམ་གཏན་རྒྱ་མཚོའི་གསུང་འབུམ་བོད་གསུམ་པ། ཤོག་ངོས་༧༩༩།
11. མཁས་པ་ལྟུང་ཆོས་འབྱུང་། ཤོག་ངོས་༡༩༥ བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྩིང་དཔར་མ།
12. མཁས་པ་ལྟུང་ཆོས་འབྱུང་། ཤོག་ངོས་༡༧༩ བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྩིང་དཔར་མ།
13. རྩོམ་སྐྱུ་དག་བསམ་གཏན་རྒྱ་མཚོའི་གསུང་འབུམ་བོད་གསུམ་པ། ཤོག་ངོས་༡༧༥ བར་གསལ།
14. ཅོ་ཞེའི་ལོ་རྒྱུས། ཤོག་ངོས་༡༠༩ བཞོན་པོ་དབང་རྒྱལ། ༡༩༩༧ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་།
15. གྲུང་གོའི་ལོ་རྒྱུས་གཏན་བརྒྱུ་བ། ཏན་སྤྱུ་ཏིས་སྐབས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ཤོག་ངོས་༩༩། ལིས་ཡོན་གྱིས་བཅུམས།
16. བཀའ་ཐང་སྡེ་ལུ། ༡༩༩༧ ལོ་རྒྱུ་༥ བར་མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་གི་དཔར་ཐངས་གསུམ་པའི་ཤོག་ངོས་༡༡༥ བར་གསལ།
17. ཆེན་པོ་ཏོར་གྱི་ཏོགས་པ་བརྩོད་པ་དེ་མཆར་གསེར་གྱི་དེབ་ཐེར་དཔེ་རིང་ཤོག་གངས་༡༦ ན་གསལ།
18. ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༩༧ མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་།
19. བོད་ཀྱི་གསེར་གྱི་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༡༩༩༧ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་།
20. དག་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་རྩོམ་དེབ་གསུམ་པ་ཤོག་ངོས་༡༦༩། བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྩིང་དཔར་མ།
21. དག་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་རྩོམ་དེབ་གསུམ་པ་ཤོག་ངོས་༡༦༩། བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྩིང་དཔར་མ།
22. དག་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་རྩོམ་དེབ་གསུམ་པ་ཤོག་ངོས་༡༦༩། བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྩིང་དཔར་མ།
23. ཏོན་གྲུབ་རྒྱལ་དང་ཁྱིམ་ཆེན་དེ་བྱུན་གཞིས་གྱིས་བསྐྱར་བའི་ཐང་ཡིག་གསར་རྩིང་ལས་བྱུང་བའི་བོད་བཙན་པོའི་སྤྱི་ལུགས་ཞེས་པ། མཆོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་གིས་བསྐྱར་

པའི་ཤོག་ངོས་༡༩༩ ཏུ་འཁའི་སྐོར་གསལ་ཞིང་། ཡང་དེ་བའི་ཤོག་ངོས་༧༡༠ བར། ཤོག་ངོས་༡༤ བཅས་སུ་འཁའི་སྐོར་གསལ།

24. མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༡༤ གསལ། ༡༩༩༩ ཀུན་སུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

25. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་འཛུགས་ཤོག་ངོས་༡༠༧ དཔལ་འབྱོར་བཟང་པོ། ༡༩༩༥ སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

26. ཡར་ལུང་རྩོམ་ཆོས་འབྱུང་། སི་ཁྲོན་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༩༧ བར་གསལ།

27. རྒྱ་ལྷ་སྐྱུན་ཆོགས་བཀའ་ཤིས་ཀྱིས་བསྐྱུར་བའི་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་འཛུགས་འབྱུང་བའི་བོད་རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་ཞེས་བྱ་བ་ རྩ་རམ་ས་ལ་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༤༤༥ བར་གསལ།

28. འཁྱེད་ཀྱིས་དེ་གང་ལ་ངོས་འདོན་པའི་སྐོར་མདོ་ཙམ་གྲེང་བ། རྒྱ་ལྷ་སྐྱུན་ཁང་། ༡༩༩༤ མཆོ་སྤྱན་སྤྱོད་གསེར་པེ་༡ ཤོག་ངོས་༤༤ བར་གསལ།

29. རྒྱ་ལྷ་སྐྱུན་ཆོགས་བཀའ་ཤིས་ཀྱིས་བསྐྱུར་བའི་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་འཛུགས་འབྱུང་བའི་བོད་རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་ཞེས་བྱ་བ། རྩ་རམ་ས་ལ་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་ བར་གསལ།

30. ཏུན་ཏོང་ནས་ཐོན་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༧། ༡༩༩༩ ལོར་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

31. ཏུན་ཏོང་ནས་ཐོན་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༥ གསལ། ༡༩༩༩ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

32. ཏུན་ཏོང་ནས་ཐོན་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༥ གསལ། ༡༩༩༩ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

33. དཔལ་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་འབྲུམ་པོད་དྲུག་པ་ཤོག་ངོས་༩༤།༡༩༧། ༡༩༩༧ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

34. བཀའ་ཐང་རྩེ་ལྷ། ༡༩༩༧ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གི་དཔར་ཐང་སྐུ་མའི་ཤོག་ངོས་ ༡༡༩།༡༡༩ བར།

35. བོད་རྒྱུ་ཆོག་མདོད་ཆེན་མོ་སྐྱེད་ཀྱིས་བཅུ་གཉིས་ཅན་གྱི་སྟོན་ཆ། ༡༩༩༤ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གི་དཔར་ཐང་སྐུ་མའི་ཤོག་ངོས་༡༩༩༩ བར་གསལ།

36. པད་མ་བཀའ་ཐང་། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གི་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༩༤༩ གསལ།

37. སོག་པོ་སྤྱོད་བཟང་ཏུ་དབྱངས་ཀྱི་ཆེན་པོ་ཏོར་གྱི་ཏོགས་པ་བརྗོད་པ་ངོ་མཆར་གསེར་གྱི་དེ་བུ་ཐེར་དཔེ་རིང་ལྡེབ་གངས་༡༩ བའི་སྤྱི་བའི་སྐུ་གསལ།

38. འགོས་ལོའི་དེ་བུ་ཐེར་ཐོན་པོ་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༧༥། ༡༩༩༤ ལོར་སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་

750 བདེ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ཁྲི་

སྐྱུན་ཁང་།

39. སུམ་པ་ཡེ་ཤེས་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཆོས་འབྱུང་དཔག་བསམ་ཐོན་པ། ཤོག་ངོས་༩༩༡ བར་གསལ། ༡༩༩༡ ཀན་སུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

40. ལྷག་ཆང་དཔལ་འབྱོར་བཟང་པོའི་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་ཤོག་ངོས་༡༩༩ ན་གསལ། ༡༩༩༥ མི་ཁྲིན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

41. རྒྱ་དབྱིན་མིང་མཛོད་ཅེས་པ་ཤོག་ངོས་༤༩༩ བར་གསལ། བེ་ཅིན་ཕྱི་རྒྱལ་སྐད་ཡིག་སྒྲིབ་གྲ་ཆེན་མོ།

42. དག་ཡིག་གསར་བསྐྱེགས། ཤོག་ངོས་༡༩༩ བར་གསལ། བསམ་གཏན་མོགས། མཆོ་ཐོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

43. ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་ལྡན་ལྷོ་ལྷོ་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༩༧ བར་གསལ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

44. ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་ལྡན་ལྷོ་ལྷོ་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༩༩ བར་གསལ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

45. ཐང་ཡིག་གསར་རྟེན་ལས་བྱུང་བའི་བོད་ཆེན་པོའི་སྤྱི་དུགས། ཤོག་ངོས་༩༩ བར་གསལ། རོན་གྲུབ་རྒྱལ་དང་ཁྲིན་ཆེན་དབྱིན་གཉིས་ཀྱིས་བོད་བསྐྱར་བྱས། ༡༩༩༩ མཆོ་ཐོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

46. བདེ་སྐྱད་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༧༠༧ན། ༡༩༩༡ ཀན་སུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

47. བདེ་སྐྱད་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༧༠༧ན། ༡༩༩༡ ཀན་སུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

བདེ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་སུམ་པའི་སྐྱོར་གྱི་མཆན།

1. མཁས་པ་ལྷུ་ལེ་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༩༩༧།༩༩༩། ༡༩༩༧ བོད་ཐོངས་དཔེ་རྟེན་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

2. ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་ལྡན་ལྷོ་ལྷོ་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༤༠། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

3. དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་ཚུལ་དེབ་གསུམ་པ་ཤོག་ངོས་༩༩༥།༩༩༦ བར་གསལ། བོད་ཐོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྟེན་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

4. བདེ་སྐྱད་ཆོས་འབྱུང་དེབ་ཐེར་རྒྱ་མཆོ་ལྷུ་ལེ་དཔར་མའི་ལྷོ་ལྷོ་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༩༩ ན་གསལ།

5. བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་ཤོག་ངོས་༩༩༡། རྒྱལ་མོ་འབྲུག་པ། ༡༩༩༥ མི་རིགས་

དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

6. རྒྱལ་ཡིག་ཡིག་ཚང་ལས་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་། ཤོག་ངོས་
༤༤༧༤༥༠ བར་གསལ། ལྷག་ལྷ་ཡུན་ཆོགས་བཀའ་ཤིས་ཀྱིས་བསྐྱར།

7. དཔལ་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་འབུམ་བོད་གསུམ་པ། ཤོག་ངོས་༡༠༧ ལ་གསལ། ༡༩༩༧
མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

8. དཔལ་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་འབུམ་བོད་དྲུག་པ། ཤོག་ངོས་༡༡༡ ལ་གསལ། ༡༩༩༧
མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

མདོ་སྐད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་མི་ཉག་གི་མཆན་དང་ལུང་ཁྲུང་ས།

1. བོད་མི་བྱ་གཏོང་དྲུག་གི་རྩ་མཛོད་མེ་ཏོག་སྐྱེད་ཆལ་ཞེས་བྱ་བ། (འགྲེལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་གཞན་
པོ་གཡུ་ཅེའི་བཟང་དུད། སྐད་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༧༩ ན་གསལ།) གྱི་ལུང་བཀའ་རྒྱུ་མོགས་ཀྱིས་
བཅུམས། ༡༠༠༠ ལྷ་ས་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་།

2. ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༡༧ ན་གསལ། དཔལ་བོ་གཙུག་
ལག་ཕྱིར་བ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

3. རྒྱལ་ཡིག་ཚང་ལས་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས། ཤོག་ངོས་༤༤༧ ན་གསལ། ལྷག་ལྷ་
ཡུན་བཀའ་བོད་བསྐྱར་བྱས།

4. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོར་ཤོག་ངོས་༡༤༠ ན་གསལ། ལྷག་ཚང་དཔལ་འབྱོར་བཟང་བོ།
༡༩༩༥ མི་ཁྲོ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

5. ཀུན་ཐོག་ཆེད་བར་ནོར་བྱས་ཀྱང་། བྱ་སྟོན་ལ་ཆེའི་མཛད་པའི་ཆོས་འབྱུང་རིན་པོ་ཆའི་མཛོད་
ལས། རིག་པ་འདྲིན་པ་ཆེན་པོར་བྱས་ཉེ་བར་བདུས་པ་ཞེས་པ་ལག་གིས་མ་ཤོག་ངོས་༡ བར་
གསལ། ལྷ་ས་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་དུ་བཞུགས།

6. ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༡༠ ན་གསལ། མི་ཁྲོ་མི་རིགས་
དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

7. འབྲུག་པ་པད་དཀར་གྱི་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༡༥༡ ན་གསལ། བོད་ལྗོངས་དཔེ་རྒྱུ་དཔེ་
སྐྱུན་ཁང་།

8. རོར་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༡༧ ན་གསལ།

9. དེབ་ཐེར་དམར་བོ་ཤོག་ངོས་༤༠༤ ན་གསལ། ཆལ་བ་ཀུན་དོར། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་

- མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུ་ས་ཆེན་མོ་ལས་འདྲ་གི་མཆན།

- མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ལས་ཆུང་གི་མཆན།

1. རྒྱ་ཅུ་སྒོམ་པ་ཚེ་རིང་གི་དབྱུང་ཚུལ། གྲོ་ཆང་གི་ཆོས་སྲིད་བྱུང་རིམ་མཐོང་གསལ་མེ་ལོང་
ཞེས་པ་སྟེ་ལོ་༡༩༤༩ ལོའི་རྒྱུད་ཆར་ལྷུ་བར་གསལ།
2. ལུན་སེལ་སྒོན་མེ། མཁས་དབང་དལུ་དགེ་བསམ་གཏན་གྱི་དབྱུང་ཚུལ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་སི་
ཁོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གི་དབར་མའི་ཤོག་ངོས་༡༡ གྲུགས་ལ།

ལི་ཡུལ་གྱི་མཆན།

1. མཁས་པ་ལྗེ་འཇམ་མཁའ་འགྲུ་ཤོག་ངོས་༡༥༡།༡༥༡། བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྒྱུ་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
2. ལྗེ་འཇམ་མཁའ་འགྲུ་ཤོག་ངོས་༡༥༡ ཅུགས་ལ། བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྒྱུ་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
3. རྒྱལ་དབང་ལྷ་བའི་དེབ་ཐེར་དཔྱད་ཀྱི་རྒྱལ་མའི་སྤྱད་བྱངས། ཤོག་ངོས་༤༧ ཅུགས་ལ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
4. ཏུས་རབས་བདུན་པ་དང་བརྒྱད་པའི་ཏུས་ཀྱི་བོད་མི་མཛའ་མཐུན་འབྲེལ་བའི་སྐྱོར་བཤད་པ་ཞེས་པའི་དཔྱད་ཚིམ་ཟིན་གཟིགས་སུ་ལུང་བྲངས་པ། ཁ་སྐར་བཀྲ་ཤིས་ཆེ་རིང་།
5. ཏུས་རབས་བདུན་པ་དང་བརྒྱད་པའི་ཏུས་ཀྱི་བོད་མི་མཛའ་མཐུན་འབྲེལ་བའི་སྐྱོར་བཤད་པ་ཞེས་པའི་དཔྱད་ཚིམ་ཟིན་གཟིགས་སུ་མདོ་ལུང་བྲངས་པ། ཁ་སྐར་བཀྲ་ཤིས་ཆེ་རིང་།
6. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་ཆེན་མོ། རྟག་ཆང་རྫོང་བ་དཔལ་འབྱུར་བཟང་པོ། ༡༩༡༥ ཁྱེའོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
7. ཆོས་འབྱུང་ཆོས་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སྤྲད་ཆ་༡༩༡༧ ཅུགས་ལ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
8. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་ཆེན་མོ། ཤོག་ངོས་༡༤ ཅུགས་ལ། རྟག་ཆང་རྫོང་བ་དཔལ་འབྱུར་བཟང་པོ། ༡༩༡༥ ཁྱེའོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
9. རོང་སྟོན་ཤུག་རྒྱལ་མཆན་(༡༩༤༧།༡༩༤༩)ཀྱིས།
10. ཆོས་འབྱུང་མཁས་དགའ་སྤྲད་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༩༡༧།༡༩༡༩། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
11. ཆོས་འབྱུང་མཁས་དགའ་སྤྲད་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༩༡༩ ཅུགས་ལ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
12. དེབ་དཀར་ཤོག་ངོས་༡༥༡༥ ཅུགས་ལ། ༡༩༡༩ རྩ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
13. ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སྤྲད་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༩༡༧། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
14. དེབ་ཐེར་དཀར་ཤོག་ངོས་༡༥༡༧། བར་གསལ། ༡༩༡༩ རྩ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
15. ཆེན་པོ་དོར་གྱི་རྟོགས་བརྗོད་ངོ་མཆར་གསེར་གྱི་དེབ་ཐེར་ལས། རྒྱལ་བསྟན་དར་ཚུལ་གྱི་ཤོག་ངོས་༥ ལྷིབ་ཅུགས་ལ། སོག་པོ་སློབ་བཟང་རྟ་དབྱངས། ལག་བྲིས་མ།
16. བོད་རྒྱལ་ཆོས་མཛོད་ཆེན་མོ་ཤོག་ངོས་༡༧༧༩ ཅུགས་ལ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
17. དེབ་ཐེར་དཀར་པོ། ཤོག་ངོས། ༡༧ ཅུགས་ལ། རྩ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
18. ཆེན་པོ་དོར་གྱི་རྟོགས་བརྗོད་ངོ་མཆར་གསེར་གྱི་དེབ་ཐེར་ཤོག་བྲངས་༡༩ ཅུགས་ལ། སློབ་བཟང་རྟ་དབྱངས།

754 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་དང་།

19. ཆེན་པོ་ཉེ་དུ་ཉེ་གས་བརྗོད་པོ་མཆོར་གསེར་གྱི་དེ་བཅེས་ཤོག་གུངས་ཀྱི་ན་གསལ། མོ་བཟང་ཉ་དབྱངས།
20. དེ་བཅེས་དཀར་པོ། ཤོག་ངོས་༡༦༡༡ ན་གསལ། རྟ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
21. སྤྱི་ཞབས་བཏགས་མ་ཤོག་ངོས་༡༡༥ ན་གསལ། ༡༩༥༩ རྟ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
22. ཏུན་ཉེ་དུ་ནས་ཐོན་པའི་གནའ་བོའི་བོད་ཡིག་ཤོག་ངོས་འཕྲོ་མཐུད། རྒྱ་བོད་ཤན་སྒྱུར་མའི་བོད་ཡིག་ཤོག་ངོས་༡༡༥༩ ན་གསལ། ༡༩༩༩ སི་ཁྲོམ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
23. མཁས་པ་ལྷུ་ལྷུ་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༡༡༥ ན་གསལ། བོད་ལྷོངས་དཔེ་རྒྱུ་དཔར་མ།
24. མཁས་པ་ལྷུ་ལྷུ་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༡༡༠ ན་གསལ། བོད་ལྷོངས་དཔེ་རྒྱུ་དཔར་མ།
25. ཀངས་ཅན་མཁས་གྲུབ་རིམ་བྱོན་གྱི་མིང་མཛོད་ཤོག་ངོས་༡༡༩ ན་གསལ། གོ་ཤུལ་གྲགས་པ་འབྱུང་གནས་སོགས། ༡༩༩༩ ཀན་སྤུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
26. རྒྱལ་ཁབ་ས་རིགས་པས་བསྐྱོར་བའི་གཏམ་རྒྱུད་གསེར་གྱི་ཐང་མ། དགེ་ཆོས་གྱི་དེ་བཅེས་བོ་ཤོག་ངོས་༡༡༡ ན་གསལ། ༡༩༩༠ བོད་ལྷོངས་ཡིག་རྒྱུ་དཔར་མ།

ཙོང་ཁ་བྱུ་པོའི་སྐྱོར་གྱི་མཆན།

1. མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང་ལྷུ་ལྷུ་དཔར་མ་སྐྱོད་ཆ་ཤོག་ངོས་༦༩༡༥ བར་གསལ།
2. ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སྟོན་ཆ་ཆ་ཤོག་ངོས་༩༩༦ ན་གསལ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
3. ཙོང་ཁ་བྱུ་པོའི་གནས་གཞི་སྟོན་རིམ་ལ་རྒྱང་བཟང་དཔུང་པ། རྟ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་། མོ་ལོ་༡༩༩༡ ལོའི་ཀྱང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དེ་བཅེས་ཤོག་ངོས་༡༦ ན་གསལ།
4. རྒྱུ་ལྷུ་དགེ་བསམ་གཏན་རྒྱ་མཆོའི་གསུང་འབྲུམ་བོད་གསུམ་པ་ཤོག་ངོས་༡༩༩ ན་གསལ། ༡༩༩༢ མཆོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
5. ལྷུ་བཀྱན་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མའི་ཉེ་གས་བརྗོད་པ་སྤྱད་ཀར་བོའི་སྟོན་ཆ། ཤོག་ངོས་༡༩ ན་གསལ། ཀྱང་ཐང་བསྟན་པའི་སྟོན་ཆ། ཀན་སྤུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
6. རྒྱལ་སྤྱུལ། སུང་རྒྱལ་བས་སྐབས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་དབང་། གྲོ་རྒྱུ་ཡོན། རྒྱལ་སྤྱུ་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་མཆོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
7. ཙོང་ཁ་བྱུ་པོའི་གནས་གཞི་སྟོན་རིམ་ལ་རྒྱང་བཟང་དཔུང་པ། རྟ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་། མོ་ལོ་༡༩༩༡ ལོའི་ཀྱང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དེ་བཅེས་པ།

དགའ་ལྷན་མོ་བྲང་བ་དང་མདོ་སྦྱང་གི་སྐོར་གི་མཆན་འབྲེལ།

1. བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་སྐོར་བཤད་པ། ཤོག་ངོས་༡༠༠ ན་གསལ། གྲུང་དཀར་སློ་འཕྲིན། མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་།
2. མདོ་སྦྱང་ཆོས་འབྱུང་ལྗེ་ལི་དཔར་མ། ཤོག་ངོས་༡༤ ན་གསལ།
3. མདོ་སྦྱང་ཆོས་འབྱུང་ལྗེ་ལི་དཔར་མ། ཤོག་ངོས་༧༥ ན་གསལ།
4. མདོ་སྦྱང་ཆོས་འབྱུང་ལྗེ་ལི་དཔར་མ། ཤོག་ངོས་༧༥ ན་གསལ།

སྡོན་འགྲེའི་ཐ་སྦྱང་གལ་ཆེན་ཁག་ཅིག་ངོས་འཛིན་དང་དཔུང་ཞིབ་གི་མཆན།

1. དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་མཛད་པའི་བོད་ཆེན་པོའི་སྲིད་ལུགས་དང་འབྲེལ་བའི་རྒྱལ་རབས་དེབ་ཐེར་དཀར་པོ་ཤོག་ངོས་༥ བར་གསལ། ༡༩༤༤ ལྷ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
2. དཔལ་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་ཚམ་བོད་གསུམ་པའི་ཤོག་ངོས་༡༩༧ ན་གསལ། ༡༩༩༧ མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་།
3. བཤད་མཛོད་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ་ལག་བྲིས་དཔེ་ཐུང་༡༡༠ ན་གསལ། དོན་དམ་སྒྲ་བའི་མེང་གེས་བཅམས། ལྷ་ས་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་།
4. དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་མཛད་པའི་བོད་ཆེན་པོའི་སྲིད་ལུགས་དང་འབྲེལ་བའི་རྒྱལ་རབས་དེབ་ཐེར་དཀར་པོ་ཤོག་ངོས་༥ བར་གསལ། ༡༩༤༤ ལྷ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
5. བཤད་ཚུལ་འདི་ཁྱེད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོའི་གསུང་སྒྲོས་ཡིན་འདུག་ལ། ལོ་རྒྱུས་དེ་ཉིད་ད་ལྟ་མཐོང་ཡུལ་དུ་ཡོད་རབས་མ་ཐོས་ཀྱང་། ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་(མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་གི་དཔེ་མ)སྟོན་ཆའི་ཤོག་ངོས་༡༥༩ སྤྲངས་འདུག
6. རྒྱུད་བཞིའི་འགྲེལ་བ་མེས་པོའི་ཞལ་ལུང་། ཀྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སླུབ་ཁང་གི་དཔར་མ་ཁྲེགས་བམ་དང་བོད་ཤོག་ངོས་༡༠བར་གསལ།
7. སྤྲེམ་པ་ཆོད་བར་གི་གསེར་རིག་རྒྱུད་བཞིའི་འགྲེལ་བ་ཁྲེགས་བམ་དང་བོད་ཤོག་ངོས་༡༤བར་གསལ། ལྷ་ས་བོད་གཞུང་སྐྲན་ཅིས་ཁང་།
8. འབྲུའི་རུས་མཛོད་གཡུ་འབྲུག་སྡོན་མོའི་བཞད་སྒྲ། ཤོང་ངོས་༩། འབྲུ་ཨ་པོ་དང་། འབྲུ་ཀྱན་བདེ་གཉིས་གྱིས་བཅམས། ཁོ་བོར་རག་པ་ནི་ལྷགས་པར་དང་ལག་བྲིས་འབྲེལ་མ་ཞིག་ཡིན་

9. དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་མཛད་པའི་བོད་ཆེན་པོའི་སྲིད་ལུགས་དང་འབྲེལ་བའི་རྒྱལ་
རབས་དེ་བ་ཐེར་དཀར་པོ་ཤོག་ངོས་༡༠ བར་གསལ། ༡༩༡༩ རྟེན་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
10. འུ་ལྷོན་རིན་ཆེན་གྲུབ་ཀྱི་གསུང་འབུམ། ཡ། ཡང་མ་རྩ་པར་ངེས་པའི་མཆོན་དོན་བཞུགས།
ཤིང་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་གཉིས་པའི་སྲིབ་ངོས་དང་། གསུམ་པའི་ཉིན་ངོས་སུ་གསལ།
11. བཀ་དགོན་པ་དཀོན་མཆོག་བསྟན་པ་རབ་རྒྱས་ཀྱིས་མཛད་པའི་མདོ་སྨྲད་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་
ངོས་༩ བར་གསལ། ༡༩༡༩ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།
12. གྲུང་ཐང་བསྟན་པའི་ལྷོན་མེས་མཛད་པའི་ཀུན་མཁྱེན་འཛིགས་མེད་དབང་པོའི་རྣམ་ཐར་
རྒྱལ་སྐུ་རྒྱུ་མཆོའི་འཇུག་དོགས་ཞེས་བྱ་བ། ཀན་སུའུ་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༤༩༩ དུ།
13. བཞེ་ལྷོ་བཟང་དཔལ་ལྷན་གྱི་གསུང་ཚུལ་བོད་གསུམ་པ་ཤོག་ངོས་༡༩༤ མི་རིགས་དཔེ་
སྐྲུན་ཁང་།
14. རྩོག་བཞེན་བསྟན་པའི་ཉི་མས་མཛད་པའི་ལོ་གསར་སྟོན་བཤད། གསུང་ཚུལ་གཅེས་
བསྐྱེད་ཤོག་ངོས་༩༨༡ ཅ་གསལ། ༡༩༩༩ མཆོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།
15. བཞེ་འཇམ་དབྱངས་བཀ་ཤིས་ཀྱི་རྣམ་ཐར་ཤོག་ངོས་༤། ལྷོ་བཟང་བཀ་ཤིས་འཕྲིན་ལས་
རྒྱུ་མཆོ། ༡༩༡༩ ལོར་བཙམས། ད་ལྟའི་དེབ་གཞུགས་བྱས་པ་གང་དུ་དཔར་སྐྲུན་བྱས་པ་མི་
གསལ།
16. མདོ་སྨྲད་ཆོས་འབྱུང་ལྗེ་ལི་དཔར་མ་སྟོད་ཆའི་ཤོག་ངོས་༤༩༡ ཅ་གསལ།
17. མདོ་སྨྲད་ཆོས་འབྱུང་ལྗེ་ལི་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས། ༩ ཅ་གསལ།
18. ལྷེ་དགེ་བསྟན་འཇུག་དཀར་ཆག་བོད་ལྗོངས་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༤༩༡ ཅུ་གསལ། ལྷུས་
ཆེན་པ་ཚུལ་ཁྲིམས་རིན་ཆེན་གྱིས་བཙམས།
19. མདོ་སྨྲད་ཆོས་འབྱུང་ལྗེ་ལི་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༩ བར་གསལ།
20. བོད་རྒྱལ་མཛད་ཆེན་མོ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གི་དཔར་མ་༡༩༦༠ ཅ།
21. རྒྱུ་འབུམ་གདན་རབས་དོན་ལྷན་ཆངས་པའི་དབྱངས་སྟོན་ཤོག་ངོས་༡༤ ཅུ་གསལ། གཞེས་
དོག་ལྷོ་བཟང་ཚུལ་ཁྲིམས་རྒྱུ་མཆོས། ༡༩༡༩ མཆོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།
22. མཁས་པ་ལྷུངས་མཛད་པའི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱས་པ། བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྩིང་དཔེ་སྐྲུན་དཔར་
མའི་ཤོག་ངོས་༡༥༤ ཅ་གསལ།
23. དེབ་ཐེར་སྟོན་པོ་སྟོད་ཆའི་ཤོག་ངོས་༡༤། འགོས་ལོ་ཙ་བ། ༡༩༡ མི་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་
སྐྲུན་ཁང་།

24. གོང་མཆུངས་ཤོག་ངོས་༡༥ བར་གསལ།
25. ལྷུའི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱུ་པ་བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྒྱུ་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༡༩༩ ན་གསལ།
26. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་ཆེན་མོ་མཁས་པ་དགའ་བྲེད། ཤོག་ངོས་༩༥༦ ལྷག་ཆང་རྫོང་བ་དཔལ་འབྱོར་གྱིས་བཅུམས། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སླུན་ཁང་།
27. དཔལ་ཆེད་བང་ནོར་བུའི་རྒྱལ་བའི་བཟུན་པ་རིན་པོ་ཆེ་བྱང་ཕྱོགས་སུ་འབྱུང་བའི་ཆ་ལག་བོད་རྒྱ་བཅན་པོའི་གདུང་རབས་ཆོག་ཉུང་དོན་གསལ་ཡིད་ཀྱི་མེ་ལོང་ཤོག་གངས་༡༩༡ ༡༩༥༩ ལྷུ་ལེར་དཔར།
28. གོང་མཆུངས་ཤོག་གངས་༡༩ བར་གསལ།
29. གོང་མཆུངས་ཤོག་གངས་༡༡ བར་གསལ།
30. ལྷག་ལུང་གྲགས་པ་ནམ་རྒྱལ་གྱིས་མཛད་པའི་བརྒྱུད་པ་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུའི་རྟོགས་བརྗོད། ཅས་བྱ་བ་ཤོག་ངོས་༡༩༥ བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྒྱུ་དཔར་ཁང་། ཡོངས་གྲགས་འདི་ལ་ལྷག་ལུང་ཆོས་འབྱུང་ཡང་བེར་སྤྲང་།
31. བདུད་འཛོམས་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༡༩༩ ཏུ་གསལ། ༡༩༩༦ སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སླུན་ཁང་།
32. བཟུན་པའི་སྤྲིང་བོ་གསང་ཆེན་སྤྱི་འཐུས་ངེས་དོན་ཟབ་མའི་ཆོས་ཀྱི་བྱུང་བ་གསལ་བར་བྲེད་པའི་ལེགས་བཤད་མཁས་པ་དགའ་བྲེད་དོ་མཆར་གཏམ་གྱི་རོལ་མཆོཞེས་བྱ་བ་སྒྲེགས་བཅ་གཞིས་པའི་ཤོག་ངོས་༡༩༦ ཏུ་གསལ། ༡༩༩༩ བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སླུན་ཁང་། འདི་ལ་གྲུ་བཀའི་ཆོས་འབྱུང་ཡང་བེར།
33. བོད་ནས་ཐོན་པའི་ཤར་རྒྱལ་བ་བསྐལ་བཟང་དགོན་གྱི་བྱུང་བ་རགས་བསྐྱུས་ཞེས་པ་ཤོག་ངོས་༡ གསལ།
34. རྩོམ་སྒྲིག་རྒྱ་མཆོའི་ནོར་བུ། ལྷུ་ཆེན་པ་དགའ་འདུན་གྱི་དཔེ་སླུན་ཟེན་ཤོ། ཤོག་ངོས་༡༩༥༡ ༡༩༩༩ སི་ཁྲོན་དཔེ་སླུན་ཆོགས་པ།
35. དགའ་ལྷན་ཆོས་འབྱུང་བེ་སེར་ཤོག་ངོས་༡༩༩༡༡༡༡ བཏུས་ན། ལྷུ་སྤྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཆོ། ༡༩༩༩ གྲུང་གོའི་བོད་རིག་ཞིབ་འཇུག་ལྷུ་གནས། འདིར་དར་ཅེ་མདོ་ནས་ཆབ་མདོའི་བར་གྱི་དགོན་པ་༡༡ མདོ་སྤྲིད་ཀྱི་ཁོངས་སུ་བཤད་འདུག་པ་འདྲ་བས་ལོ་རྒྱུས་ལ་དཔུང་སྟོབས་རྫོགས་པ་ཆོས་དཔུང་པར་མཛོད།
36. དགའ་ལྷན་ཆོས་འབྱུང་བེ་སེར་ཤོག་ངོས་༡༩༩༡༡༡༡ བཏུས་ན། ལྷུ་སྤྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཆོ། ༡༩༩༩ གྲུང་གོའི་བོད་རིག་ཞིབ་འཇུག་ལྷུ་གནས། འདིར་དར་ཅེ་མདོ་ནས་ཆབ་མདོའི་བར་གྱི་

758 བཞུགས་པའི་ཆུས་སྤྱིའི་གཞུང་གི་ལོ་

དགོན་པ་ལྟ་བུ་མཛུགས་ཀྱི་ཁོངས་སུ་བཤད་འདུག་པ་འདྲ་བས་ལོ་ཆུས་ལ་དཔུང་སྟོབས་རྒྱུ་གས་
པ་ཆོས་དཔུང་པར་མཛོད།

37. བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ། བཅའ་ཁྲིམས་པར་མ་སྒྲིགས་བཅའ་གཉིས་ཤོག་ངོས་༡༩༩ བར་
གསལ།

38. བོད་པར་ཁྱེད་ཀྱི་ཁོངས་སུ་བཤད་པའི་ཆུས་ཀྱི་གཏམ་མེད་ཀྱི་ཕྱི་ལོ་བཟུང་བ། བོད་ཆོས་པའི་ལོ་རྒྱུས་
དཔུང་པར་མ་སྒྲིག་ངོས་༡༩༩༩ ལོ་བཟུང་བའི་ཆུས་ཀྱི་ཤེས་རིག་འདོན་སྤྲོད་ཆེད་ཤོག་
ངོས་༩༩ གསལ།

39. བོད་པར་ཁྱེད་ཀྱི་ཁོངས་སུ་བཤད་པའི་ཆུས་ཀྱི་གཏམ་མེད་ཀྱི་ཕྱི་ལོ་བཟུང་བ། བོད་ཆོས་པའི་ལོ་རྒྱུས་
དཔུང་པར་མ་སྒྲིག་ངོས་༡༩༩༩ ལོ་བཟུང་བའི་ཆུས་ཀྱི་ཤེས་རིག་འདོན་སྤྲོད་ཆེད་ཤོག་
ངོས་༩༩ གསལ།

40. བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ། སྒྲིགས་བཅའ་གཉིས་པའི་ཤོག་ངོས་༡༩༩༩ གསལ།

41. ཡོན་ཏན་རྒྱ་ཆོས་བཅའ་སྒྲིག་པའི་བཀའ་ལན་ལུང་རིགས་གནས་ལྷགས་འབར་བཞེས་པ་
ཤོག་ངོས་༡༩༩༩ ལོ་བཟུང་བའི་ཆུས་ཀྱི་ཤེས་རིག་འདོན་སྤྲོད་ཆེད་ཤོག་
ངོས་༩༩ གསལ།

42. ཏུན་ཏོང་ནས་ཐོན་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་ཆུས་ཡིག་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༩༩༩ ལོ་བཟུང་བའི་
ཆུས་ཀྱི་ཤེས་རིག་འདོན་སྤྲོད་ཆེད་ཤོག་
ངོས་༩༩ གསལ།

43. བཀའ་ལན་ལུང་རིགས་གནས་ལྷགས་འབར་བའི་ཤོག་ངོས་༡༩༩༩ ལོ་བཟུང་བའི་
ཆུས་ཀྱི་ཤེས་རིག་འདོན་སྤྲོད་ཆེད་ཤོག་
(Paris)པར་མ།

44. སྒྲིག་པའི་ཆུས་ཀྱི་ཤེས་རིག་འདོན་སྤྲོད་ཆེད་ཤོག་ངོས་༩༩ གསལ།

45. སྒྲིག་པའི་ཆུས་ཀྱི་ཤེས་རིག་འདོན་སྤྲོད་ཆེད་ཤོག་ངོས་༩༩ གསལ།

46. སྒྲིག་པའི་ཆུས་ཀྱི་ཤེས་རིག་འདོན་སྤྲོད་ཆེད་ཤོག་ངོས་༩༩ གསལ།

47. སྒྲིག་པའི་ཆུས་ཀྱི་ཤེས་རིག་འདོན་སྤྲོད་ཆེད་ཤོག་ངོས་༩༩ གསལ།

48. སྒྲིག་པའི་ཆུས་ཀྱི་ཤེས་རིག་འདོན་སྤྲོད་ཆེད་ཤོག་ངོས་༩༩ གསལ།

སྐྱོན་ཁང་།

49. ཀུན་མཁྱེན་ཉི་མའི་གཞི་གཞི་གི་བཀའ་ལུང་གི་དགོངས་དོན་རྣམ་པར་འགྲེལ་བའི་བསྟན་བཅོས་གངས་ཅན་པའི་སྐད་དུ་འགྱུར་རོ་འཆལ་གྱི་ཆོས་སྐུན་རྒྱུན་མི་ཆད་པའི་དོ་མཆར་འཕུལ་གྱི་ཕྱི་མོ་རྫོགས་ལྷན་བསྐལ་བའི་བསོད་ནམས་ཀྱི་སྤྱོད་ཐུགས་པར་དཀྱིགས་པའི་ཚུལ་ལས་བརྩམས་པའི་གཏམ་དོ་མཆར་ཚུགས་ཏེ་འཕེལ་བའི་ལྷ་བ་གསར་བ་ཞེས་བྱ་བ། ཤོག་ངོས་༤༩༡ རྩ་གསལ། རྒྱས་ཆེན་པ་ཚུལ་ཁྲིམས་རིན་ཆེན། ༡༩༡༥ བོད་ཚྲོང་ས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་། ཡོངས་གྲགས་སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར་དཀར་ཆག་ཟེར།

50. ཀུན་མཁྱེན་ཉི་མའི་གཞི་གཞི་གི་བཀའ་ལུང་གི་དགོངས་དོན་རྣམ་པར་འགྲེལ་བའི་བསྟན་བཅོས་གངས་ཅན་པའི་སྐད་དུ་འགྱུར་རོ་འཆལ་གྱི་ཆོས་སྐུན་རྒྱུན་མི་ཆད་པའི་དོ་མཆར་འཕུལ་གྱི་ཕྱི་མོ་རྫོགས་ལྷན་བསྐལ་བའི་བསོད་ནམས་ཀྱི་སྤྱོད་ཐུགས་པར་དཀྱིགས་པའི་ཚུལ་ལས་བརྩམས་པའི་གཏམ་དོ་མཆར་ཚུགས་ཏེ་འཕེལ་བའི་ལྷ་བ་གསར་བ་ཞེས་བྱ་བ། ཤོག་ངོས་༤༩༡ རྩ་གསལ། རྒྱས་ཆེན་པ་ཚུལ་ཁྲིམས་རིན་ཆེན། ༡༩༡༥ བོད་ཚྲོང་ས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་། ཡོངས་གྲགས་སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར་དཀར་ཆག་ཟེར།

51. བསྟན་པའི་སྤྱིང་བོ་གསང་ཆེན་ལྷ་འགྱུར་ངེས་དོན་ཟབ་མོའི་ཆོས་ཀྱི་བྱུང་བ་གསལ་བར་བྱེད་པའི་ལེགས་བཤད་མཁས་པ་དགའ་བྱེད་དོ་མཆར་གཏམ་གྱི་རོལ་མཆོ་ཞེས་བྱ་བ་སྟེགས་བཅ་གཉིས་པའི་ཤོག་ངོས་༡༡༤ རྩ་གསལ། ༡༩༩༡ བོད་ཚྲོང་ས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་། འདི་ལ་གྲ་བཙའི་ཆོས་འབྱུང་ཡང་ཟེར།

52. ཏུན་ཏོང་ནས་ཐོན་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༩༡ ༡༩༩༡ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་།

53. དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་ཚུལ་དེ་བ་གསུམ་པའི་ཤོག་ངོས་༤༡ བོད་ཚྲོང་ས་ཡིག་རྒྱུང་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་།

54. ཆོ་ཏན་ཞབས་དྲུང་བའི་སྤྱི་ཆེན་རྣམ་ཐར་ཐུབ་བསྟན་ཁང་བཟང་མཛེས་པའི་དོག་ཅེས་བྱ་བ། ༡༩༩༡ མཆོ་སྤྱོད་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་གིས་བསྐྱོན་པའི་ཤོག་ངོས་༤༩༠ བར་གསལ།

55. དཔག་དགོན་པ་དགོན་མཆོག་བསྟན་པ་རབ་རྒྱས་ཀྱིས་མཛད་པའི་མདོ་སྨྲད་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༡༢ བར་གསལ། ༡༩༡༡ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་།

56. དཔག་དགོན་པ་དགོན་མཆོག་བསྟན་པ་རབ་རྒྱས་ཀྱིས་མཛད་པའི་མདོ་སྨྲད་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༡༢ བར་གསལ། ༡༩༡༡ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་། འདི་ལ་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་བསྐྱུ་རུབ་གནང་བའི་ཏུན་ཏོང་ཡིག་རྒྱུང་དུ་སྟེགས་ཤིང་ཀུན་ཞེས་བྲིས་འདུག་ཅིང་། ལོ་

རྒྱལ་ཁབ་འཛིན་པ། འབྲུག་ཡུལ་གྱི་འབྲུག་པ་ལྟེན་པ།

58. བཅན་པོ་སྤྱུལ་སྐྱུས་བཅུ་མ་པའི་འདྲ་མིང་རྒྱུ་མཁན་ཤོག་ངོས། ༡༥༩༠ ལོར་བཅུ་མ་པ་
ཡུལ། འདི་བཅན་དོན་དམར་གསེར་ཤོག་གི་བཅན་པོ་སྤྱུ་ལེང་བཞི་བ་ཡིན། དཔེ་ཆ་འདི་ཉིད་དང་
དུས་ཀྱི་ཡུལ་སྐོར་ཟེན་གྱི་ལྟ་བུ་ཡིན་པས་ཁྲུངས་ཡོད་མེད་སྒྲུ་ཆོག་མཁོ་གིས་སྤང་ཡང་། རྒྱ་བས་
དེར་མཆོན་ན་ཡང་ཤོན་གྱི་རྒྱུ་པ་ཡོད་པའི་བཅུ་མ་པ་ཆོས་ཤིག་ཡིན།

60. མ་དེ་བྲག་ས་པ་རྒྱ་མཚོའི་མདོ་རྒྱད་ལྷོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཤོག་ངོས་། ཀན་སུ་མི་རིགས་དཔེ་
རྒྱུ་ཁང་།

62. བླ་མ་དཔོན་པ་དཔོན་མཆོག་བསྟན་པ་རབ་རྒྱས་ཀྱིས་མངའ་པའི་མདོ་སྨྲ་དཔེ་ལྷུང་ཤོག་
 རོས་༥༩ པར་གསལ། ༡༩༩༩ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲན་ཁང་།

64. ཆོས་འབྲུང་ཆེན་མོ་བརྟན་པའི་རྒྱལ་མཆན་ཞུ་རྒྱུ་རྩིས་ཀྱིས་མཛད་པ། ཤོག་རོས་ ༡༥༤
པར་གསལ། ༡༩༩༧ ལོར་བོད་རྒྱུ་རྩིས་མི་རིགས་དཔེ་ཤྲུལ་ཁང་། འདི་ལ་ཞུ་བའི་ཆོས་འབྲུང་
བརྟན་པའང་ཟེར་བར་སྟང་།

65. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ་འཛིན་པོ་ག་ཤེས་ཀྱིས། བར་གསལ། རྒྱག་ཚང་རྫོང་བ་དཔལ་འབྱོར་
བཟང་པོ། ༡༩༥༥ ལི་ཁོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟར་ཁང་།

1. གྲུང་གོའི་བོད་གྱི་ཚོ་ཁག་ རྒྱལ་ཁོངས་༡༠༦༡༣༡༠ བར་གསལ།

2. གྲུང་ཐོང་ལོ་རྒྱུས་གཏམ་བརྒྱུ་བ། ཏན་མུའུ་ཏིས་དུས་སྐབས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད། ལིས་ཡོན་གྱིས་བརྒྱུམས།

3. བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལས་འཕྲོས་ཏེ་མིའུ་རིགས་བཞི་མོགས་ཀྱི་སྒྲོར་རགས་ཙམ་སྒྲིང་བ། རེབ་གོང་
རྡོ་རྗེ་མཁར་གྱིས་བཅུམས། གྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ཤོག་ངོས་༡༥ ། ༡༩༩༠ ལོའི་དེབ་༡

བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་མདོ་སྐད་ཀྱི་ཤེས་རིག་གི་གནས་བབ་ཞེས་པའི་མཆན།

1. གསེར་གསུམ་གྱི་ཁོག་འབྲུགས། ཤོག་ངོས་༡༩༩༠ གསལ། ཕྱི་སྤྱི་མཇུག་རྒྱུ་རྒྱུ་མཆོ།
ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
2. ལྷུ་འེ་ཆོས་འབྲུང་ཤོག་ངོས་༡༥༡ གསལ། བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྒྱུང་དཔར་མ།
3. དཔོན་ཞང་རྡོ་རིང་དང་ཐང་བོད་བར་གྱི་འབྲེལ་བཤོག་ངོས་༡༥ གསལ། གཞུང་གོང་
སའོན་མཆོག་ཆེ་བརྟེན། ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
4. མདོ་སྐད་ཆོས་འབྲུང་སྤྱི་ཆ་ལྷུ་འེ་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༡༦ གསལ།
5. ལྷུ་འེ་ཆོས་འབྲུང་ཤོག་ངོས་༡༩༡ གསལ། བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྒྱུང་དཔར་མ།
6. ཆོས་འབྲུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སྤྱི་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༩༠༡ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
7. རྒྱལ་དབང་ལྷ་བའི་དེབ་ཐེར་དཔྱད་ཀྱི་རྒྱལ་མའི་སྤྱད་བྱངས། ཤོག་ངོས་༩༥། མི་རིགས་
དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
8. དེབ་དཀར་ཤེས་དཔར། ཤོག་ངོས་༡༩༩ གསལ། རྩ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
9. ཀུན་མཁྱེན་སྐྱེད་གསུམ་པ་འཇིགས་མེད་རྒྱ་མཆོའི་ནམ་ཐར། ཤོག་ངོས་༡༡༥ གསལ།
དོར་གཙང་གམེར་ཁྱི་སྐྱེད་བཞི་བ་དང་། མཁན་པོ་དག་དབང་བྱུང་བསྟན་རྒྱལ་མཆོག་ཞེས་
ཀྱིས་བཅུམས། གྲུང་གོའི་བོད་རིགས་པ་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
10. ལྷུ་འེ་ཆོས་འབྲུང་ཤོག་ངོས་༡༩༦། མཁས་པ་ལྷུ་འེ་བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྒྱུང་དཔར་མ།
11. དོར་རམ། ཡོན་གྱི་རྒྱལ་རབས་དང་། དོར་བོད་འབྲེལ་བར་དཔྱད་པའི་གཏམ་བདེན་དོན་
རབ་གསལ། ཤོག་ངོས་༡༥)
12. ལྷུ་འེ་ཆོས་འབྲུང་ཤོག་ངོས་༡༦༡ གསལ། བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྒྱུང་དཔར་མ།
13. མེ་དོག་སྤྱི་བོ་སྤྱི་ཆའི་བརྒྱུད་ཤོག་ངོས་༩༥ གསལ། ཉང་རལ་ཉི་མ་འོད་ཟེར། བོད་
ལྗོངས་ཡིག་རྒྱུང་དཔར་མ།
14. རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་། ཤོག་ངོས་༡༩༡༡༡༩ གསལ།
15. སྤྱི་ཆེན་ཆོས་འབྲུང་། ཤོག་ངོས་༡༩ གསལ། བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྒྱུང་དཔར་མ།
16. ཆོས་འབྲུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སྤྱི་ཆ་ཤོག་ངོས་༩༡༥༡༥༦ གསལ། མི་རིགས་

762 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ཡི་གེ།

དཔེ་སྟུན་ཁང་།

17. རྒྱལ་དབང་ལྷ་བའི་དེབ་ཐེར་ཤོག་ངོས་༥༩ ན་གསལ། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
18. བདུད་འཛིན་ཆོས་འབྱུང་། ལག་བྲིས་མ་ཤོག་ངོས་༡༤༤ ན་གསལ།
19. མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང་ཀན་སུའུ་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༥ ན་གསལ།
20. མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང་ཀན་སུའུ་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༩༡ ན་གསལ།
21. མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང་ཀན་སུའུ་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༩༧ ན་གསལ།
22. ཆོས་འབྱུང་མེ་དྲོག་སྒྲིབ་ཐོ་སྒྲུང་ཆེན་པོ་བཅུ་དྲུག་ཤོག་ངོས་༡༥༡། བོད་ལྗངས་ཡིག་རྒྱུ་རྩལ་དཔར་མ།
23. ཅོ་ཞེ་འེ་བསྟན་འཇུག་དཀར་ཆག་ཞོར་བྱའི་ཕྱིང་བ་ཤོག་ངོས་༡༠༧ ན་གསལ། ཀུན་མཁྱེན་འཇིགས་མེད་དབང་པོ། ༡༩༩༤ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
24. རྒྱུ་རྩལ་ཆེན་ཆོས་འབྱུང་། ཤོག་ངོས་༡༡༥། བོད་ལྗངས་ཡིག་རྒྱུ་རྩལ་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
25. བུ་སྟོན་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་ཤོག་ངོས་༡༩༩། གྲུང་པོ་འེ་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
26. ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སྟོན་ཆེན་ཤོག་ངོས་༤༩༤། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
27. རྒྱུ་རྩལ་ཆེན་ཆོས་འབྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས། བོད་ཆེན་པོའི་སྲིད་ལུགས་ཞེས་པ་ལྷགས་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༡༡། ཐང་ཡིག་གསར་མའི་སྒྲིགས་བཅའ་ཉིས་བརྒྱ་དང་བཅུ་དྲུག་པའི་སྨད་ཆ་ཞེས་པར་གསལ།
28. དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་ཚོམ་དེབ་གསུམ་པ་(ཤོག་ངོས་༡༠༩༡༡༠༤)པར་གསལ།
29. ཆལ་བའི་དེབ་དམར། ཤོག་ངོས་༡༩ པར་གསལ། རྒྱུ་རྩལ་ཆེན་ཆོས་འབྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་གནད་བསྟུས་སུ་བཀོད་པ།

ལྷ་ཁང་སོགས་ལས་སྤྱི་དོན་གྱི་གནས་བབ་ལ་བལྟ་བུ་ཞེས་པའི་མཆན།

1. གངས་ཅན་མཁས་གྲུབ་རིམ་བྱོན་གྱི་མིང་མཛོད། ཀན་སུའུ་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༡༡།
2. གཏེར་ལུང་དགོན་པའི་ལོ་རྒྱུས་དང་གདན་རབས་མདོར་བསྟུས། ༡༩༩༠ ཟླ་བཅའ་༡ ཤོག་ངོས་༥༥་༤༥པར་གསལ། བསེ་ལྷོ་བཟང་དཔལ་ལྷན་ཆོས་ཀྱི་དོ་རྩེ།

ཨ་མདོ་བས་བསྐྱངས་པའི་གསར་བརྗེའི་གྱུན་ལོག་ཅེས་པའི་མཆན།

1. འདིའི་དེད་རབས་དཔྱད་གཏམ་པའི་ཁྱོད་དུའང་༡༩༩༥འདོད་མཁན་དང་༡༩༩༦ ཏུ་འདོད་

- མཁན་སོགས་འདོད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་བྱུང་ཡོད།
2. ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༩༠། དཔལ་བོ་གཙུག་ལག་ཕྱིར་བ།
༡༠༠༡ ལྷ་ཐ་བཟླ་བེད་ལྷ་དཔེ་མཛོད་ཁང་།
3. སྤྱི་ལོ་༡༩༩༠ ལོའི་བདག་པོ་དུས་དེབ་གཞིས་པར་བཀོད་པའི་(ཆོས་འཕེལ་གྱི་)འབངས་ཀྱི་ན་
ལོག་སྐོར་གྱི་དཔུང་ཚོམ་དུ་གསལ།
4. བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིང་བའི་གཏམ་ཤོག་ངོས་༡༥༤། རྒྱལ་མོ་འབྲུག་པ། ༡༩༩༥ མི་རིགས་དཔེ་
སླུན་ཁང་།

བསྟན་པའི་མེ་རི་མདོ་སྟོན་ནས་གསུངས་པ་ཞེས་པའི་མཆན།

1. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ་ཤོག་ངོས་༡༡༠། ༡༩༤༥ སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སླུན་ཁང་།
2. འབྲུག་པ་པད་དཀར་གྱི་ཆོས་འབྱུང་བོད་ལྗོངས་དཔེ་རྒྱུ་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༥༡།
- 3.(དེབ་སྟོན་ལྷགས་དཔར་མ་སྟོན་ཆ་སྟོན་༡༩)
4. མཁས་པ་ལྷུ་འུའི་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༡༩༠། བོད་ལྗོངས་དཔེ་རྒྱུ་དཔར་མ།
5. སྐྱ་ཆེན་བྱང་རྒྱལ་སེམས་དཔལ་དགོངས་པ་རབ་གསལ་གྱི་རྣམ་པར་ཐར་བ་མདོ་ཙམ་བཛོད་
པ་རིན་པོ་ཆེའི་ཕྱིར་མཛོད་ཞེས་པ་དགོན་ལུང་གི་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༡ སྤྱི་བོ་ངོས་ན། ལྷུ་
བཀའ་ཆོས་ཀྱི་ནི་མ།
6. སྐུ་ཞབས་བཀྲམས་མ་ཤོག་ངོས་༡༤༥ ལྷ་གསལ། ལྷ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
7. རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་ཤོག་ངོས་༡༤༡། མི་རིགས་དཔེ་སླུན་ཁང་།
8. རྩོ་ནང་རྒྱ་རྒྱ་ཐའི་ཕྱང་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༡༤༠༡༡༡༡༡ བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སླུན་
ཁང་།
9. ཆོས་འབྱུང་མཁས་དགའ་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༤༡༡། མི་རིགས་དཔེ་སླུན་ཁང་།
10. སྟོན་གྱི་གཏམ་མེ་དོག་ཕྱིར་བ་ལྷགས་དཔར་མ་སྟོན་ཆ་སྟོན་༡༡༩།
11. ཀྱན་མཁྱེན་སྤྱི་ཕྱིར་བཞེ་བའི་རང་རྣམ་སྟོན་ཆ། སྤྱི་བོ་དཔར་པ་མ་ཤོག་གངས་༡༠༤།
12. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ་ཤོག་ངོས་༡༡༠། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སླུན་ཁང་།
13. བོད་སོག་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༤༠༡། ཤིང་བཟའ་སྐལ་བཟང་། མི་རིགས་དཔེ་སླུན་ཁང་།
14. དེབ་སྟོན་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༩། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སླུན་ཁང་།
15. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ་ཤོག་ངོས་༡༡༡། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སླུན་ཁང་།

764 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིལ་གཞུང་གི་ཡིང་།

16. ལུ་མ་པ་ལེ་ཆོས་འབྱུང་དཔག་བསམ་ལྟོན་བཟང་ཀན་སྤྱུ་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༤༡།
17. བདེ་སྐྱོད་ཆོས་འབྱུང་ལྟོ་ལི་དཔར་མ་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༤༡།
18. བོད་སྐད་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༤༠༡། ཤིང་བཟའ་སྐལ་བཟང་། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
19. སྤྱི་ཞབས་བཏགས་མར་ཤོག་ངོས་༡༤༥། རྩ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
20. ཀངས་ཅན་མཁས་གྲུབ་མི་ཕྱོད་ཀྱི་མིང་མཛོད། ཤོག་ངོས་༡༤༤༥། ༡༩༩༡ ཀན་སྤྱུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
21. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༡༡། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
22. དེབ་སྟོན་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༩༡། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
23. ཆོས་འབྱུང་མཁས་དག་འཕྲོད་ཆ་ཤོག་ངོས་༤༤༡། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
24. ལུང་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༡༤༡། ཏཱ་ལ་ལ་ཤི་པོ་བོད་ལྟོ་ལི་དཔར་ཁང་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
25. བོད་ཀྱི་ཆོས་སྤྱི་ལྟུང་འབྲེལ་སྒྲིལ་བཤད་པ། ཤོག་ངོས་༤༡། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
26. སྤྱི་ཞབས་བཏགས་མ། ཤོག་ངོས་༡༤༡། རྩ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
27. ལུང་ཆོས་འབྱུང་། ཤོག་ངོས་༡༤༡། ཏཱ་ལ་ལ་ཤི་པོ་བོད་ལྟོ་ལི་དཔར་ཁང་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
28. དེབ་སྟོན་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༩༡། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
29. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༡༡། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
30. མཁས་པ་ལྟོ་ལི་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༡༩༡། བོད་ལྟོ་ལི་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
31. ཆེ་ཏན་ཞབས་བྲུང་གི་རང་རྩ་ཤོག་ངོས་༤༢༡༤༥། ཁོང་གི་གསུང་ཆོས་དཔེ་དང་བོ།
32. མི་ཞུགས་མཁས་དབང་ལྟོ་ལི་རྩ་མཐུན་ཤོག་ངོས་༢༡༩༤༥། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།

བོད་སྐད་འབྲེལ་ལམ་རི་ལྟར་བྱུང་བ་སྐད་སྐད་ཀྱི་མཆན།

1. གུར་བཀའ་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༡༢༡། གུར་གོ་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
2. བདེ་སྐྱོད་འཛིན་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༡༡༡༡༡༡། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
3. འཛིན་སྤྱིང་བྱུང་བྱེད་ཆེན་པོ་ཏོར་གྱི་ཆུལ་ཁམས་ཀྱི་རྟོགས་པ་བཞེད་པའི་བསྟན་བཅོས་ཆེན་པོ་དཔྱད་ལྟན་མཁུ་བྱེད་གསེར་གྱི་དེབ་ཐེར་ཞེས་བྱ་བ་ལག་གིས་མ་ཤོག་ངོས་༡༤ སྤྱི་ཞབས་ཤོག་པོ་སྟོན་བཟང་རྟ་དབྱངས།
4. སྤྱི་དོན་ཆུལ་རབས་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༢༠༡། རྩ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
5. སྤྱི་དོན་ཆུལ་རབས་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༢༥༡། རྩ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།

6. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ་སི་ཁྲོན་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༡༢༩ ན་གསལ།
7. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ་སི་ཁྲོན་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༡༤༠ ན་གསལ།
8. ངའི་པ་ཡུལ་གྱི་ཡ་ང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཤོག་ངོས་༤༤༡ ། ཨ་ལགས་ཚ་ཡུལ། རྩ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
9. ལྷ་རྒྱལ་ལོ་བའི་དོ་རྩེའི་རྩམ་ཐར་ཀན་སུའུ་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༥༥༩། ལྷ་ཁྲུ་བཀྲ་ཆོས་གྱི་ཉི་མས་མངོན།
10. ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ངོ་མཆར་བང་མངོན་ཤོག་ངོས་༡༥༩། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
11. དཔྱད་གཞི་བསམ་གཏན་གྱི་གསུང་འབྲུམ་བོད་གསུམ་པ་ཤོག་ངོས་༡༡༢། མཆོ་ཕྱོན་དཔར་མ།
12. ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ཤོག་ངོས་༩༤༡༩༩། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
13. ངོ་མཆར་གསེར་གྱི་དེབ་ཐེར་ཤོག་ངོས་༡༥༥༥། ལག་བྲིས་མ།
14. བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིབ་པའི་གཏམ། ཤོག་ངོས་༡༡༩། རྒྱལ་མོ་འབྲུག་པ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
15. སྤྱི་དོན་རྒྱལ་རབས་སྟོན་ཆ། ཤོག་ངོས་༤༡༡༤༡༩། རྩ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།

ཕྱི་སྤྱི་དཔག་གུའི་སྐབས་ཀྱི་མདོ་སྟོན་ཞེས་པའི་མཆན།

1. གངས་ཅན་མཁས་གྲུབ་རིམ་བྱོན་གྱི་མིང་མངོན། ཀན་སུའུ་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༡༡༡༩།
2. གཏེར་ལུང་དགོན་པའི་ལོ་རྒྱུས་དང་གདན་རབས་མདོར་བསྟུས། ༡༩༩༠ ལོའི་ལྷ་ཤེར་༩ ཤོག་ངོས་༥༢༡༥༥།
3. མདོ་སྟོན་ཆོས་འབྲུང་ལྷ་ལི་དཔར་མའི་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༢༡༡༢༤༤།
4. མདོ་སྟོན་ཆོས་འབྲུང་ལྷ་ལི་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༤༤༩།
5. མདོ་སྟོན་ཆོས་འབྲུང་ལྷ་ལི་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༤༤༤།
6. ལྷ་ཁྲུ་བཀྲ་གྲུབ་མཐའ་ཀན་སུའུ་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༡༢༤།
7. ལམ་རིམ་སྐྱུ་རྒྱུད་རྩམ་ཐར་མཆོ་ཕྱོན་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༡༤༤།
8. རྩེའི་རྩམ་ཐར་དང་པའི་འབྲུག་ཤོགས་མཆོ་ཕྱོན་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༤༤། མཁས་གྲུབ་ཆོས་རྩེས་མངོན།
9. བོད་ཀྱི་སྤྱི་དོན་རྒྱལ་རབས་རྩ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་མའི་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༡༩།
10. འབྲུག་རྒྱལ་དབང་ཆོས་རྩེས་མངོན་པའི་རྩེའི་རྩམ་ཐར་མཆོ་ཕྱོན་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༤༩༠།

1. བསེ་ངག་དབང་བཟ་ཤིས་པས་བཙུགས་པའི་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་རྣམ་ཐར་ལྷ་བྱང་བཟ་ཤིས་འབྲིལ་ཤིང་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༥༥ སྤེལ་ངོས་སུ་གསལ།
2. མཁས་ཤིང་ཡུལ་པའི་དབང་ཕུག་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་རྡོ་རྗེའི་རྣམ་པར་ཐར་བ་ངོ་མཚར་སྐལ་བཟང་འཇུག་ངོགས་ཞེས་བྱ་བ། ཤོག་གངས་༤༩ བ། ༤༩ བ་དུ་གསལ། ལྷ་བྱང་ཤིང་དཔར་མ།
3. ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་རྣམ་ཐར་བཟ་ཤིས་འབྲིལ་ཤིང་དཔར་མའི་ཤོག་ལྗེ་༥༥ བར་གསལ།
4. ཀུན་མཁྱེན་རྣམ་སྐལ་བཟང་འཇུག་ངོགས། ཤོག་གངས་༦༠ བ། ལྷ་བྱང་ཤིང་དཔར་མ།
5. བསེ་ངག་དབང་བཟ་ཤིས་པས་བཙུགས་པའི་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་རྣམ་ཐར་ལྷ་བྱང་བཟ་ཤིས་འབྲིལ་ཤིང་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༥༥ སྤེལ་ངོས་སུ་གསལ།
6. མཁས་ཤིང་ཡུལ་པའི་དབང་ཕུག་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་རྡོ་རྗེའི་རྣམ་པར་ཐར་བ་ངོ་མཚར་སྐལ་བཟང་འཇུག་ངོགས་ཞེས་བྱ་བ། ལྷ་བྱང་ཤིང་དཔར་མ། ཤོག་ངོས་༤༩༤༩

བར་གསལ།

7. བསེ་ངག་དབང་བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་མཛད་པའི་ཀུན་མཁྱེན་སྐ་མའི་ཆུ་ཐར་བཙན་པོ་མར་གཤམ་པ་ཤོག་གངས་མ། སྐ་བྲང་ཤིང་དཔར་མ།
8. མཁས་ཤིང་བྱབ་པའི་དབང་ཕྱག་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་རྡོ་རྗེའི་ཆུ་ཐར་ཐར་བ་རོ་མཆར་སྐལ་བཟང་འཇུག་རོས་ཞེས་བྱ་བ། ཤོག་རོས་༡༥༡༡༤། ཀུན་སུའི་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱེན་ཁང་།
9. འཇམ་དཔལ་དུས་དབྱའི་དབང་པོ་མ་ཉེའི་གདོང་ཅན་བརྒྱ་གསུམ་ལྟའི་འཁོར་ལའི་རིམ་པ་དང་བོའི་ཟེན་ཟེས་འཇིགས་མཛད་རྡོ་རྗེའི་ཞལ་ལུང་ཞེས་བྱ་བ། ཤོག་གངས་མ། སྐ་བྲང་བཀྲ་ཤིས་འབྲེལ་གྱི་ཤིང་དཔར་མ། ཡོངས་གཤམ་འཇིགས་བྱེད་ཆོས་འབྱུང་དུ་འབོད།
10. དུང་དཀར་སྐོ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་ཆོས་སྤྱད་ཟུང་འབྲེལ་སྐོར་བཤད་པ། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༩༡ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱེན་ཁང་གི་དཔར་མ་ཤོག་རོས་ ༡༡༩༡༡༩།
11. སྤྱད་དོན་རྒྱལ་རབས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་དཔར་མ་སྤྱད་ཆ་ཤོག་རོས་ ༩༩༩།
12. ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་བྱག་པ་སྐོ་བཟང་རིན་ཆེན་ཆངས་དབྱངས་རྒྱ་མཆོའི་ཐུན་མོང་ཕྱིའི་ཆུ་ཐར་ཐར་བ་དུ་ཀྱ་ལའི་འཕྲོ་འབྱུང་རབ་གསལ་གསེར་གྱི་སྒྲེ་མ་སྒྲེགས་བམ་དང་བོ། ཤོག་རོས་ ༡༡༥། རྩེ་སྤྱད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཆོ། ༡༩༩༩ བོད་ཚྭ་ངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱེན་ཁང་།
13. ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་བྱག་པ་སྐོ་བཟང་རིན་ཆེན་ཆངས་དབྱངས་རྒྱ་མཆོའི་ཐུན་མོང་ཕྱིའི་ཆུ་ཐར་ཐར་བ་དུ་ཀྱ་ལའི་འཕྲོ་འབྱུང་རབ་གསལ་གསེར་གྱི་སྒྲེ་མ་སྒྲེགས་བམ་དང་བོ། ཤོག་རོས་ ༡༡༥། རྩེ་སྤྱད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཆོ། ༡༩༩༩ བོད་ཚྭ་ངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱེན་ཁང་།
14. ཀུན་མཁྱེན་ཆུ་ཐར་སྐལ་བཟང་འཇུག་རོས། ཤོག་གངས་མ། ཀུན་མཁྱེན་འཇིགས་མེད་དབང་བོ། སྐ་བྲང་ཤིང་དཔར་མ།
15. ཀུན་མཁྱེན་ཆུ་ཐར་སྐལ་བཟང་འཇུག་རོས། ཤོག་གངས་མ། ཀུན་མཁྱེན་འཇིགས་མེད་དབང་བོ། སྐ་བྲང་ཤིང་དཔར་མ།
16. ཀུན་མཁྱེན་ཆུ་ཐར་སྐལ་བཟང་འཇུག་རོས། ཤོག་གངས་མ། ཀུན་མཁྱེན་འཇིགས་མེད་དབང་བོ། སྐ་བྲང་ཤིང་དཔར་མ།
17. ཀུན་མཁྱེན་ཆུ་ཐར་བཙན་པོ་མ་ཤོག་གངས་མ། བསེ་ངག་དབང་བཀྲ་ཤིས། སྐ་བྲང་ཤིང་དཔར་མ།
18. ཀུན་མཁྱེན་ཆུ་ཐར་སྐལ་བཟང་འཇུག་རོས། ཤོག་རོས་རོས་ ༢༩ ན་གསལ། ཀུན་མཁྱེན་འཇིགས་མེད་དབང་བོས་བཙུགས། ༡༩༩༢ ཀུན་སུའི་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱེན་ཁང་།

768 བདེ་སྐྱད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིལ་གཞུང་གི་དང་།

19. ཀུན་མཁྱེན་འཛིགས་བྱེད་ཆོས་འབྱུང་། ཤོག་གྲངས་༡༡༡། ལྷ་བྱང་གི་དཔར་མ།
20. ཤོང་ས་ལ་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་ནས། ཆོས་རྒྱུད་བརྟེན་ཕྱོགས་སྒྲོར་བཀའ་སློབ་སྣ་
རྩེས་བསྐལ་པ་ཁག་ཆ་ཆང་ཕྱོགས་བསྐལ་སྐྱེས་ཀྱིས་པ། ཤོག་ངོས་༡༤༥༡༡༤༥། ༡༩༩༤ ལྷ་ས་པོད་
ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
21. ཟ་ཏོར་གྱི་བན་དེ་རག་དབང་སློབ་བཟང་རྒྱ་མཚོའི་འདི་སྤྱང་འབྲུལ་བའི་རོལ་ཅིན་རྟོགས་
བརྗོད་ཀྱི་ཚུལ་དུ་བཀོད་པ་དུ་ཀྱ་ལའི་གོས་བཟང་ལས་སྒྲེགས་བཅ་དང་བོ། ཤོང་ངོས་༡༡། ༡༩༩༩
པོད་ཚུངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་།
22. ཤོང་ས་ལ་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་ནས། ཆོས་རྒྱུད་བརྟེན་ཕྱོགས་སྒྲོར་བཀའ་སློབ་སྣ་
རྩེས་བསྐལ་པ་ཁག་ཆ་ཆང་ཕྱོགས་བསྐལ་སྐྱེས་ཀྱིས་པ། ཤོག་ངོས་༡༤༥༡༡༤༥། ༡༩༩༤ ལྷ་ས་པོད་
ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།

རྒྱལ་དབང་བསྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོའི་སྐབས་ཀྱི་བདེ་སྐྱད་ཀྱི་མཆན།

23. བདེ་སྐྱད་ཆོས་འབྱུང་ལྷེ་ལི་དཔར་མ་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༩༡༩༡།
24. མིན་དོན་རྒྱལ་རབས་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༩༡༢ ན། རྩན་རྩ་གོང་མ་ཁང་གི་འཁྲུག་ལུ་བའི་
སྣས་བརྩུ་བཞེ་བ་ཅང་རྩན་མང་ཡུན་ཏི་ཞེས་བྲིས་འདུག ལྷ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
25. རྩེད་མ་དག་བསམ་གཏན་གྱི་གསུང་འབྲུམ་པོད་གསུམ་པ་མཚོ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་གིས་
བསྐྱུན་པའི་ཤོག་ངོས་༡༠༩།
26. བདེ་སྐྱད་ཆོས་འབྱུང་ལྷེ་ལི་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༡༩།
27. བདེ་སྐྱད་ཆོས་འབྱུང་སྟོན་ཆ་ལྷེ་ལི་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༩༩།
28. བདེ་སྐྱད་ཆོས་འབྱུང་སྟོན་ཆ་ལྷེ་ལི་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༡༢།
29. བདེ་སྐྱད་ཆོས་འབྱུང་སྟོན་ཆ་ལྷེ་ལི་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༤༤།
30. བདེ་སྐྱད་ཆོས་འབྱུང་སྟོན་ཆ་ལྷེ་ལི་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༤༩།
31. བདེ་སྐྱད་ཆོས་འབྱུང་སྟོན་ཆ་ལྷེ་ལི་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༢༡།
32. བདེ་སྐྱད་ཆོས་འབྱུང་སྟོན་ཆ་ལྷེ་ལི་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༢༤།
33. བདེ་སྐྱད་ཆོས་འབྱུང་སྟོན་ཆ་ལྷེ་ལི་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༢༤།
34. བདེ་སྐྱད་ཆོས་འབྱུང་སྟོན་ཆ་ལྷེ་ལི་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༩༩།
35. བདེ་སྐྱད་ཆོས་འབྱུང་སྟོན་ཆ་ལྷེ་ལི་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༩༩།

36. མདོ་སྨད་ཆོས་འབྲུང་ལྡི་ལི་དཔར་མ་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༧༥༡༡༧༩།

རྒྱལ་དབང་བརྒྱུད་པ་ནས་བཅུ་གཉིས་སྐབས་ཀྱི་མདོ་སྨད་ཀྱི་མཆན།

1. རབ་གསལ་གསེར་གྱི་སྟེ་མ་བོད་ལྗོངས་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༡༡༡། རྩེ་སྤྱོད་སངས་རྒྱལ།
2. ལྷ་རྒྱུ་རྩལ་བའི་རྩོ་རྩམ་ཐར་ཐུའུ་བཀའ་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མས་མཛད་པ་ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟེན་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༡༤༡༡༤༥བར།
3. ལྷ་རྒྱུ་རྩལ་བའི་རྩོ་རྩམ་ཐར་ཐུའུ་བཀའ་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མས་མཛད་པ་ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟེན་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༡༧༩།
4. ལྷ་རྒྱུ་རྩལ་བའི་རྩོ་རྩམ་ཐར་ཐུའུ་བཀའ་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མས་མཛད་པ་ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟེན་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༥༤༩།
5. སྤྱོད་དོན་རྒྱལ་རབས་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༦༠༩། རྩེ་སྤྱོད་སངས་རྒྱལ་དཔར་ཁང་།
6. སྤྱོད་དོན་རྒྱལ་རབས་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༦༧༡། རྩེ་སྤྱོད་སངས་རྒྱལ་དཔར་ཁང་།
7. མདོ་སྨད་ཆོས་འབྲུང་ལྡི་ལི་དཔར་མ་སྟོན་ཆ་༡༦༩།
8. གདོང་ཐོག་གྱི་དེབ་ཐེང་སྟེ་ཐོར་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༡༧༡།
9. རྩོ་རྒྱུ་དཔེ་བསམ་གཏན་གྱི་གསུང་འབྲུམ་པོད་གསུམ་པ་མཆོ་སྟོན་དཔར་མའི་ཤོག་ངོས་༡༦༡།
10. རྒྱལ་དབང་བརྒྱུད་པ་ནས་ཐར་ཐུའུ་ཐོང་དཔར་མ་བོད་ཁ་བ་ཤོག་གྲངས་༧༡།
11. ཀུན་མཁྱེན་སྟོ་བཟང་ཡེ་ཤེས་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཆན་དཔལ་བཟང་བོའི་རྩམ་པར་ཐར་བ། དེབ་གཟུགས་སུ་བཀོད་པ། ཤོག་ངོས་༩༠།
12. སྤྱོད་དོན་རྒྱལ་རབས་སྟོན་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༤༠༡༡༤༡། རྩེ་སྤྱོད་སངས་རྒྱལ་དཔར་ཁང་།
13. རོང་བོ་དགོན་ཆེན་གྱི་གདན་རབས། ཤོག་ངོས་༦༧༦༡༦༧༧། འཇིགས་མེད་ཐོག་མཆོག་༡༩༤༤ མཆོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟེན་ཁང་།
14. བཅན་ཀོལ་རྒྱལ་སྐྱོབ་དེབ་དང་བོའི་ཤོག་ངོས་༦༠༡༦༡། རོང་ཁ་ལྷ་མོ་ཆེ་རིང་། ཨ་ཁྱེས་མ་ཆེན་ཁང་གིས་དཔར།
15. “ང་རང་གི་བསམ་པར་སོག་ཀན་(སོག་ཡུལ་དུ་རྒྱུན་རིང་བསྟན་པའི་དོན)བོད་ཀྱི་རྒྱལ་བོར་བཞུགས། རྩེ་བ་གཞུང་གི་དོན་བྱས། དེ་ནས་སྤྱོད་བཞེས་ཏེ་ལྷ་ས་ངན་ཆང་མ་མགོ་ལ་ལེན་རྒྱ་རེད་སྟེ། རྒྱལ་བོར་མ་བསྟན་ཀྱང་སྤྱོད་བཞེས་ཡོད་ཆོད་ཡིན་གསུངས།” ཀུན་དགའ་མཐུ་སྟོབས་ཀྱི་རྩམ་པར་ཀན་སུའུ་དཔར་མ་ཤོག་ངོས་༤༤༤། རྒྱལ་བཟང་ལེགས་བཤད།

770 བདེ་སྐྱོད་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞི་ལྟར་གྲིང་།

16. སྤྱི་དོན་རྒྱལ་རབས་སྤྱད་ཆ་ཤོག་ངོས་༡༩༠༡༩༩༡། ལྷ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
17. བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་དཔུང་གཞིའི་རྒྱ་ཆ་བདམས་བསྐྱེགས། དེབ་གསུམ་པ། ཤོག་ངོས་༡༩༩༡།
18. གདོང་ཐོག་གི་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་སིང་ལྷ་ཐོར་དཔར་ཁང་ཤོག་ངོས་༡༩༨༡༩༩༩།
19. རྟ་སྐྱལ་གི་དོན་རྒྱུ་དང་དེའི་ངོ་བོའི་སྐོར་སྒྲིང་བ། ཤོག་ངོས་༡༩༠༤༡༩༠༥ ། སུན་ཆོག་ས་ཆེ་རིང་། ༡༩༩༩ བོད་ཡོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
20. རྟ་སྐྱལ་གི་དོན་རྒྱུ་དང་དེའི་ངོ་བོའི་སྐོར་སྒྲིང་བ། ཤོག་ངོས་༡༩༠༤༡༩༠༥ བར། སུན་ཆོག་ས་ཆེ་རིང་། ༡༩༩༩ བོད་ཡོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
21. བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་དཔུང་གཞིའི་རྒྱ་ཆ་བདམས་བསྐྱེགས། དེབ་༦ པའི་ཤོག་ངོས་༩༩ དང་། རྟ་སྐྱལ་གི་དོན་རྒྱུ་དང་དེའི་ངོ་བོའི་སྐོར་སྒྲིང་བ། ཤོག་ངོས་༩༩ བཅས་སྐྱེ་གསལ།
22. གངས་ཅན་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་ལོ་རྒྱུས་དང་དུས་འགྱུར་ཡོ་ལང་ལ་དཔུང་པ་སྒྲིབ་མེད་པའི་དེབ་ཐེར་གཟུར་གནས་དཔྱོད་ལྷན་དཔེ་སྐྱུས་པའི་དབྱངས་སྒྲན་ཞེས་བྱ། ཤོག་ངོས་༡༩༩ དུ་གསལ། གདོང་ཐོག་བསྐྱར་བྱས། ༡༩༩༩ སི་ཁྲུ་ཐོར་དཔར་ཁང་།
23. ངའི་བྱ་དུ་ལའི་སྐ་མ། གོང་གོང་དུ་རྒྱ་ཡིག་དུ་དཔར་སྐྱུན་བྱས། རྒྱལ་ཡུམ་ཆེན་མོ། གྲག་ཀྱོག་ཆེ་བའི་བཞུད་ལམ་དང་། འོད་སྤྲོད་འབར་བའི་མི་ཆེ་ཤོག་ངོས་༡༩ བར་གསལ། ༡༩༠༡ བདེ་སྐྱོད་ཆོས་སྤྱི་ཆོག་སྐྱེད་ཆུང་།
24. གདོང་ཐོག་དེབ་ཐེར་ཤོག་ངོས་༡༩༩༩།
25. ཁོང་ས་མཆོག་གི་རང་ནམ་ངོས་ཀྱི་ཡུལ་དང་ངོས་ཀྱི་མི་མང་ཤོག་ངོས་༩༡༩༩༡། ལྷ་ས་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
26. ཁོང་ས་མཆོག་གིས་མི་མང་ལ་བསྐྱེད་པའི་བཀའ་སློབ་པོད་དང་བོ་ཤོག་ངོས་༡༩།
27. མེ་ར་ཐེག་ཆེན་སྤྱི་ལོ་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༡༩༩༡ ༡༩༩༡ ལག་བྲིས་མ།
28. མེ་ར་ཐེག་ཆེན་སྤྱི་ལོ་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་ངོས་༡༩༩༡ ༡༩༩༡ ལག་བྲིས་མ།
29. བདེ་སྐྱོད་ཆོས་འབྱུང་ལྷེ་ལེ་དཔར་མ་སྤྱོད་ཆ་ཤོག་ངོས་༩༩།
30. བསྐྱེད་འཛིན་གྱིས་བསྐྱེགས་པའི་དགྲ་རིང་སྐྱ་སྤྱང་སྐྱ་ཕྱིའི་ནམ་ཐར་པའ་ཏ་ཏ་རི་ཀའི་འཁྲི་ཤིང་ཞེས་བྱ། ཤོག་ངོས་༡༩༠༡༡༩༡༡ ༡༩༩༩ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
31. བསྐྱེད་འཛིན་གྱིས་བསྐྱེགས་པའི་དགྲ་རིང་སྐྱ་སྤྱང་སྐྱ་ཕྱིའི་ནམ་ཐར་པའ་ཏ་ཏ་རི་ཀའི་འཁྲི་ཤིང་ཞེས་བྱ། ཤོག་ངོས་༡༩༡༡༡༩༡༩ བར་གསལ། ༡༩༩༩ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་ཚུལ་སྒྲིག་སྐབས་ཀྱི་འབྲེལ་ཡོད་ ཡིག་ཆ་ལྟ་སྟོག་བྱས་པ་ཁག་གི་ཐོ་གཞུང་རགས་རིམ།

1. བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་སྔོན་བཅན་སྐམ་པོའི་ནམ་ཐར་བཀའ་ཆེན་གསེར་གྱི་འཕྲིང་བ། འདི་ཉིད་བཅན་པོ་སྔོན་བཅན་སྐམ་པོས་མཛད་ཅིང་། རྩོ་བོ་རྩེ་ཨ་ཉི་ཤས་(སྟེ་ལོ་༧༩༩)གཏོར་ནས་བཏོན་པར་གྲགས། ༡༧༩༧ མཆོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ཡོངས་གྲགས་འདི་ལ་བཀའ་ཆེན་གྲུ་ཁོལ་མ་བཟུང་།
2. མ་ཤི་བཀའ་འབུམ་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་སངས་རྒྱལ་སྟོན་ཚའི་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་བཞུགས། (འདི་ལ་སྟེགས་བམ་སྟོན་སྨད་གཞིས་ཡོད།) བཅན་པོ་སྔོན་བཅན་སྐམ་པོས་མཛད་པར་གྲགས། ༡༧༧༡ མཆོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། རྩེ་དགའི་ཤིང་དཔར་གཞི་ལ་བཞག་པའི་དཔེ་རིང་།
3. གུ་རུ་ཨ་རྒྱུ་སྒྲིང་པས་ཡར་ལྷངས་ཤེལ་གྱི་བྲག་ཐུག་ནས་བཏོན་པར་གྲགས་པ། བཀའ་ཐང་རྩེ་ལ། ༡༧༩༥ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
4. བཅན་པོ་ཁྱི་སྔོན་ལྷོ་བཅན་དང་། མཁན་པོ་སྟོབ་དཔོན་པ་ལྷའི་དུས་མདོ་སྐྱེས་སེ་སེར་མཛད་པའི་སྐབ་ཞེད་ཞབས་བཏགས་མ། ༡༧༥༩ བོད་གཞུང་ཤེས་རིག་པར་ཁང་།
5. སྟོན་པ་སྟེ་སྐོར་སྐྱར་སྟོན་གྱི་འདོས་བཟུང་མོ། འདི་བོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་འཇུག་གི་རིན་ཐང་ཆེན་པོ་ལྟ་པའི་གནའ་ཚུལ་ཞིག་ཡིན་པར་གྲགས།
6. དེབ་ཐེར་དམར་བོ་ནམས་ཀྱི་དང་བོ་རྩ་ལན་དེབ་ཐེར། ཆོལ་བ་ཀུན་དགའ་དོ་རྩེས་མཛད། ༡༧༩༡ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། འདི་ལ་དྲུང་དཀར་སྟོ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས་མཆན་འགྲེལ་བཏབ་འདུག
7. ལྷངས་ཀྱི་པོ་ཉི་བསེ་རུ་རྒྱུས་པ། རྒྱ་སི་རྩ་བྱང་རྒྱལ་མཆན་སོགས་ཀྱིས་མཛད། ༡༧༩༥ བོད་ལྷངས་ཡིག་རྩིང་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
8. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་ཆེན་མོ་མཁས་པ་དགའ་བྲེད། ལྷག་ཆང་རྫོང་བ་དཔལ་འབྱོར་བཟང་བོས་མཛད། ༡༧༩༩ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

9. རྩོད་གྱི་གཏམ་མེད་ཀྱི་མེད་པ། ཉེ་ལོ་པ་ཁྱེ་ཉ། 1999 བོད་ཨྲུང་ས་ཡི་ག་རྒྱུ་ཁང་།
10. བཤད་མཛོད་ཡིད་བཞིན་ཞོར་བུ། དཔེ་ཐུང་ལག་བྲིས་མ། འོན་དམ་སྐྱ་བའི་མེད་གས་མཛད། རོ་བཤུས་རྩ་ས་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་དུ་བཞུགས།
11. དཔལ་ཆོད་བར་ཞོར་བུའི་རྒྱལ་བའི་བསྟན་པ་རིན་པོ་ཆེ་བྱང་ཕྱོགས་སུ་འབྱུང་བའི་རྩ་ལག་བོད་རྩི་བཅན་པོའི་གདུང་རབས་ཆོག་ཉུང་དོན་གསལ་ཡིད་ཀྱི་མེ་ལོང་ཤོག་གྲངས་199༡ 1999 རྩི་ལིར་དཔར།
12. རྒྱལ་རབས་འཕུལ་གྱི་ལྷ་མིག་གམ་དེབ་ཐེར་དམར་པོའམ་དེབ་གསར་མ་ཞེས་བྱ་བ། པཎ་ཆེན་བསོད་ནམས་གྲགས་པས་མཛད། 1999 བོད་ཨྲུང་ས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱ་ཁང་།
13. ཀངས་ཅན་ཡུལ་གྱིས་ལ་སྦྱོད་པའི་མཐོ་རིས་ཀྱི་རྒྱལ་སྟོན་གཙོ་བོར་བཞོད་པའི་དེབ་ཐེར་རྩོགས་ལྡན་གཞོན་ནུའི་དགའ་སྟོན་དཔྱད་ཀྱི་རྒྱལ་སྦྱོའི་སྤྱད་བྱང་ས་ཞེས་བྱ་བ། རྒྱལ་དབང་ལྷ་བསྟོ་བཟང་རྒྱ་མཆོས་མཛད། 1999 མི་རིགས་དཔེ་སྐྱ་ཁང་།
14. རྒྱ་བོད་ཤར་སོག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཉུང་དུར་བཞོད་པ་བྱིས་པ་འཕྲུག་པའི་འབབ་སྟེགས། དཔལ་མང་པཎ་ཁྱེ་ཁས་མཛད། 1999 མཆོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱ་ཁང་།
15. བོད་ཆེན་པོའི་སྲིད་ལུགས་དང་འབྲེལ་བའི་རྒྱལ་རབས་དེབ་ཐེར་དཀར་པོ། མདོ་སྦྱད་པ་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་མཛད། 1999 བོད་གཞུང་ཤེས་རིག་པར་ཁང་།
16. ཀངས་ཨྲུང་ས་བོད་ཆོས་སྲིད་གཞིས་ལྡན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོའི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས་གསལ་བར་སྟོན་པ་རྒྱ་བ་ཕྲག་འཆར་བའི་རྩིང་བྱའམ། རྩོགས་ལ་བྱང་བ་དགའ་བའི་རོལ་མཆོ། (སྟེགས་བཅའ་དང་བོ་དང་། གཞིས་པ།) 1999 བོད་གཞུང་ཤེས་རིག་པར་ཁང་། དཔོན་ཞུས་པ་དབང་ཕྱག་བདེ་ལྡན། མི་གཞི་རྩོམ་མཁན་ལ་རྩིང་གཞི་ཡིད།
17. རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་། ས་སྐྱ་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་བཅུམས། 1999 མི་རིགས་དཔེ་སྐྱ་ཁང་།
18. དཔོན་ཞུས་རྩོ་རིང་དང་ཐང་བོད་བར་གྱི་འབྲེལ་བ། གཞུང་གི་དཀོན་མཆོག་ཆོ་བརྟན་གྱིས་བཅུམས། 1999 ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱ་ཁང་།
19. རྒྱུ་ཡིག་ཆང་ནང་གསལ་བའི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་། ལྷག་ལྷ་ཕུན་ཆོགས་བཀྲ་ཤིས། 1999 རྒྱ་གར་རྩ་རམས་ལ།
20. ལ་དྲགས་རྒྱལ་རབས། ཆོས་འདོམས་སོགས་གྱིས་བསྐྱེགས། 1999 བོད་ཨྲུང་ས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱ་ཁང་།

21. བོད་ཀྱི་གནས་བབས། ཡི་ཁལ་སྤྱི་མན་མལ་ཏ་མན་པ་རག་ ༡༩༡༩ བོད་གཞུང་གིས་རིག་དཔར་ཁང་།
22. ཏུ་ཏོང་ནས་ཐོན་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ། དབང་ཆུལ་དང་བསོད་ནམས་སྐྱིད་ཀྱིས་བསྐྱར་ཅིང་བཀྲལ། (བོད་དབྱིན་ཆ་ཤན་སྐྱར་) ༡༩༩༡ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
23. བོད་ཀྱི་རྫོང་ཡི་གེ་དང་རྒྱུ་བུའི་ཁ་བྱང་། བསོད་ནམས་སྐྱིད་ཀྱིས་མཆན་འགྲེལ་བཏོད། ༡༩༩༩ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
24. ཏུ་ཏོང་ནས་ཐོན་པའི་གནའ་བོའི་བོད་ཡིག་ཤོག་རྒྱུ་འཕྲུང་། (བོད་ཆ་ཤན་སྐྱར་མ་) མང་ཡའོ་དང་ཁྱིན་ཅན་གཉིས་ཀྱིས་བསྐྱེད་སྤྲོད། ༡༩༩༩ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
25. བོད་ཀྱི་གལ་ཆའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྐྱེད་སྤྲོད། ཆབ་སྲེལ་ཆེ་བ་རྟན་ལྷན་ཚོགས་མོགས་ཀྱིས་བསྐྱེད་སྤྲོད། ༡༩༩༡ བོད་ཕྱོང་སྤྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁང་།
26. ཏོར་རམ། ཡོན་ཀྱི་ཆུལ་རབས་དང་། ཏོར་བོད་འབྲེལ་བར་དཔུང་པའི་གནའ་བོ་དོན་རབ་གསལ། བཀའ་བླར་སྒྲུབ་སྤྱན་རྒྱུ་ཚོགས་བཀྲལ་གྱིས། ༡༩༩༥ བོད་གཞུང་གི་རྒྱ་རྒྱུ་ལས་ཁུངས་།
27. བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་གསལ་དང་གཞུང་ཡིག་ཕྱོགས་བསྐྱེད་དང་སྤྲོད་པའི་མེ་ལོང་། བཀྲལ་གྱིས་དབང་འདུལ་གྱིས་བསྐྱེད་སྤྲོད། ༡༩༩༩ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
28. བོད་རང་ཕྱོང་སྤྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁང་གིས་བསྐྱེད་སྤྲོད། བོད་སྤྱི་ལོ་རྒྱུས་དཔེ་ཆོགས་བཅའ་ཡིག་ཕྱོགས་བསྐྱེད་སྤྲོད། ༢༠༠༡ བོད་ཕྱོང་སྤྱི་ལོ་རྒྱུས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
29. ངའི་པ་ཡུལ་གྱི་ཡང་བའི་ལོ་རྒྱུས། ཨ་ལགས་ཅ་ཡུས་བསྐྱེད་འཛིན་དཔལ་འབར། ༡༩༩༩ རྒྱ་གར་དཔར་མ།
30. དེབ་ཐེར་ཀུན་གསལ་མེ་ལོང་། ལུན་ཚོགས་ཆེ་རིང་གིས་བཅུམས། (དཔར་ཐེངས་གཉིས་པ།) ༢༠༠༠ བོད་ཕྱོང་སྤྱི་ལོ་རྒྱུས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
31. གངས་ཅན་བོད་ཀྱི་ཆུལ་རབས་ལོ་རྒྱུས་དང་དུས་འགྱུར་ལོ་ལང་ལ་དཔུང་པ་ཐོན་མེད་དེབ་ཐེར་གཞུང་གནས་དཔུང་ལྷན་དཔེ་སྐྱུས་པའི་དབྱངས་སྒྲན། གདོང་ཐོག་བསྐྱེད་པའི་ཆུལ་མཆན། ༢༠༠༡ ས་པེ་བཤད་སྐྱབ་མིང་།
32. ཆབ་འགག་ཡུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱ་མེད་ཤེལ་དཀར་ཐེང་བ། གཅོད་པ་དོན་གྲུབ་དང་། ཏེ་མཁྱིན། རྫོང་ཆེ་རིང་མོགས་ཀྱིས་བསྐྱེད་སྤྲོད། ༢༠༠༡ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
33. གངས་ཕྱོང་སྤྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁང་གི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བཤད། ར་སེ་དཀོན་མཆོག་ཀྱི་མཆོ། ༢༠༠༡ བོད་ཕྱོང་སྤྱི་ལོ་རྒྱུས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

34. རྒྱལ་རབས་དེ་བཟོང་དགར་བོའི་ཁ་སྐོང་མེས་སློན་གོང་མའི་ཞལ་ཆེན་མ། རྒྱལ་རབས་མཛོང་ཐུབ་བསྟན་ཆོས་དར་གྲིས་བཅུམས། ༡༠༠། རྩ་ས་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་།
35. རྒྱའི་དྲུང་དགར་དགོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་གནད་བསྟུས་ལེགས་བཤད་ཆོས་དྲུང་དགར་བོའི་སྒྲ་དབྱངས། རབ་བྱུང་བཅུ་བདུན་པའི་མེ་སྐང་སྒྱུ་ལོ་༡༧༧༥ ལོར་བྲིས། ཨོ་རྒྱན་འཕྲིན་ལས། ལག་བྲིས་མ། ཤོག་ངོས་༥༡ ཅན། བོད་འབྲོར།
36. ར་ཁུལ་ནང་བསྟན་གྲུབ་མཐའ་རིས་མེད་ཀྱི་དགོན་སྡེའི་མཆོམས་སྦྱར་སྟན་པའི་དྲུང་སྒྲ། མིང་ཆོས་གསལ་དང་། དག་ཤུལ་ཤེར་གྲགས་སོགས་ཀྱིས་ཚོམ་སྒྲིག་བྲས། ར་བ་ཁུལ་མིང་ཁྲིས་དང་། ༡༠༠༧ ལོར་ཀྲང་ཤོའི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་སྒོམ་མིང་ཞིབ་དཔྱད་ཁང་གིས་དཔར། (ནང་ཁུལ་དབྱུང་གཞིའི་ཡིག་ཆ་ཡིན)
37. མཛོད་དཔེའི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་དགོན་སྡེའི་མཛོམས་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྟུས་བཞུགས། མཛོད་དཔེ་ཚོང་མིང་ཁྲིས་ཀྱིས་བསྒྲིགས། ནང་ཁུལ་དབྱུང་ཡིག།
38. ཀ་སར་ཆོས་བཟང་མདུན་སའི་ལོ་རྒྱུས། གོ་བཟང་དཔེ་འདུན་གྱིས་བཅུམས། མཚོ་སྟན་མི་རིགས་དཔར་སྐྱབ་ཁང་གིས་དཔར།
39. ར་སྙོད་རྫོང་སྡེ་དགོན་ལོ་རྒྱུས། གཤེན་རུ་འགྲུབ་རྒྱལ་སོགས་ཀྱིས་ཚོམ་སྒྲིག་བྲས། ༡༧༧༧ ར་སྙོད་རྫོང་མིང་ཁྲིས་ཀྱིས་དཔར། ཤོག་ངོས་༡༠༥ ཅན།
40. ཁ་གྲུའི་སྐར་རྗེ་དགོན་དགའ་ལྷན་བཤད་སྒྲུབ་འཕེལ་རྒྱས་མིང་གི་ཆགས་རིམ་དང་ཁ་གྲུའི་ལོ་རྒྱུས་ཁྲ་བ་གཞོན་རྒྱའི་འདྲུམ་ཟེར། གོ་བཟང་རྒྱ་མཆོས་བཅུམས། ༡༧༧༡ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་།
41. ར་ཡུལ་གཉི་དགོན་གྱི་ཆགས་རིམ། གོ་བཟང་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་བཅུམས། ཤོག་ངོས་༦༩ ཅན། ༡༧༧༡ ལོར་བྲིས་འདུག དཔར་ཁང་གི་མིང་སོགས་བཏོད་མི་འདུག
42. ་རྒྱལ་ཡལ་ཏ་ཡལ་སྐས་གཞིས་ཀྱིས་དབུས་བོད་སོག་སླ་ཆེན་དུ་མ་དང་། ་གོང་མ་མཆོད་ཡོན་དུ་གྱུར་ཚུལ་སོགས་སྐབས་འབྲེལ་ལོ་རྒྱུས་སྤྱིར་བསྟུས། རྫོང་ཚེ་བྲམས་པ་ཐུབ་བསྟན་གྱིས་བཅུམས། ༡༧༧༥ རྩ་ས་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་།
43. བོད་དང་། མན་རྒྱའི་འབྲེལ་བར་དབྱུང་པའི་གཏམ། དུས་སྐབས་ལྷ་ཅན། ༡༧༧༧ བོད་གཞུང་བདེ་སྲུང་བོད་གནས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་།
44. བོད་སིལ་བུའི་བྱང་བ་བརྗོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་དཔེ་མཛོད་ཁང་། བོར་བྲང་ཨོ་རྒྱན་གྱིས་བཅུམས། ༡༧༧༡ བོད་སྡེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་།

45. གངས་ཅན་ཡུལ་གྱིས་ལ་སྤྱོད་པའི་མཐོ་རིས་ཀྱི་རྒྱལ་སྤོན་གཙོ་བོར་བརྗོད་པའི་དེབ་ཐེར་རྫོགས་ལྷན་གཞིན་ནུའི་དགའ་ལྡན་དཔྱད་གྱི་རྒྱལ་མའི་སྤྱད་བྱངས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཡིད་ཀྱི་དགའ་ལྡན། འོར་བྱང་ཨོ་རྒྱལ་གྱིས་བཅུམས། 1999 མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
46. བོད་རྒྱ་ནག་གི་ཆ་ཤས་ཟེར་བ་གཏན་ནས་མིན་པའི་ཁྲུངས་སྐྱེལ་བདེན་པའི་ཉིང་ཁྲ། མདོ་སྐད་པ་ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཚོས་བཅུམས། 1999 བོད་གཞུང་གི་བྱིལ་ལྷན་ཁང་།
47. རེབ་གོང་གསེར་མོ་ལྗངས་ཞེས་ཡོངས་སུ་གྲགས་པའི་ཆོས་སྤྱིད་ཀྱི་བྱང་བ་མདོ་ཙམ་བརྗོད་པ་འདོད་འབྱུང་གཏེར་གྱི་བུམ་བཟང་། སྤང་རྒྱ་བ་སྐ་མ་ཆེ་རིང་གིས་བཅུམས། 1999 ཞང་ཀང་ཐེན་ལྷ་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
48. རེབ་གོང་མེང་གི་གཤོང་གི་ལོ་རྒྱུས་གངས་རིའི་ཚུ་རྒྱུ། འཛིགས་མེད་བསམ་བློས་ཀྱིས་བཅུམས། 1999 མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
49. མཚོ་སྤོན་པོའི་རྒྱུ་ཆའི་ལོ་རྒྱུས་མེས་པོའི་ཞལ་ལུང་། རྒྱ་པོ་དང་ཚུལ་ཁྲིམས་གཞིས་ཀྱིས་བཅུམས། 1999 མཚོ་སྤོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
50. ཉ་བོ་གོང་ཞོལ་དང་དམེ་ཆང་སྐྱ་རུ་ཆོ་བྱུག་སོགས་སྐྱ་ནག་སྤེལ་པའི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲོར། མགོ་ལོག་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་དཔུང་ཡིག་དེབ་བཞི་བ། 1999 མགོ་ཁུལ་སྤྱི་དགོས་ཀྱིས་དཔར།
51. རོང་ཆེན་བཞུན་པའི་སྤོན་མེ་སྐྱབས་མགོན་ཀི་རྟེ་ཆང་གི་བཀའ་ཐམ་ལས་ཉགས་རི་ལྷར་བྱང་བའི་ལོ་རྒྱུས་དང་འབྲེལ་བའི་མཚོན་དོན་རྣམས་བཤད་དཔྱད་ལྷན་ཡིད་ཀྱི་མེ་ལོང་། 1999 ལོར་ཀི་རྟེ་བྱེས་པ་གྲ་ཆང་གིས་དཔར་སྐྱུན་བྱས།
52. ཀི་རྟེ་ཆང་དང་འབྲེལ་བའི་དག་རྒྱུན་ལོ་རྒྱུས་ཉམས་སྤྱོད་ཀན་པོའི་གཏམ་སྤྱིང་། དེབ་དང་བོ། 1999 ལོར་ཀི་རྟེ་བྱེས་པ་གྲ་ཆང་གིས་དཔར་སྐྱུན་བྱས།
53. ལྷག་ཆང་ལྷ་མོ་ཀི་རྟེ་དགོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་མདོ་ཙམ་བརྗོད་པ་དོ་མཆར་ལྷ་ཡི་རོལ་མོ། མདོད་དཔེམས་པ་སྤྱོད་བཟང་ཉམས་བཅུམས། དཔེ་དེབ་རྫིང་རལ་རྟེ་སོང་བས་དཔར་ཁང་དང་དཔར་ལོ་སོགས་མི་གསལ་ཡང་། 1999 གྲ་གངས་ཤིག་ཡིན་ནམ་སྐྱེ།
54. འགྲུ་ལོག་གི་ལོ་རྒྱུས་གཏན་པོ་གཡུ་རྩའི་བསང་དུད། སྤྱོད་ཆ་དང་སྤྱོད་ཆ་སྐགས་བམ་གཞིས་ཅན། དམ་ཆོས་དཔལ་བཟང་གིས་བཅུམས། ལྷ་ས་བོད་ཀྱི་དཔེ་མདོད་ཁང་། དག་རྒྱུན་ལོ་རྒྱུས་དེབ་སྤྱིང་19 པ་དང་19 བ།
55. བོད་དོན་སྤྱིང་བ། དབང་འདུས་ཀྱིས་བཅུམས། 1999 བོད་ལྗངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

56. བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རིག་པ་བཟུང་། ཆ་རིས་སྐལ་བཟང་ཐོགས་མེད་ཀྱིས་བཅུམས། 1987
ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་།
57. བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གཞི་ན་བྱ་དགའ་བའི་གཏམ་མེད་། དགེ་འདུན་གྱིས་བཅུམས། 1987 ཀན་
སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་།
58. བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སློབ་གསུང་འདུག་པའི་འབབ་སྡེ་གས། ཚོགས་གཉིས་རབ་རྒྱས་ཀྱིས་བཅུམས།
1904 མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་།
59. སྤང་རུའི་ཤོང་བརྒྱད་ཀྱི་ཆེན་ཏུ་རིམ་བྱུང་གི་ལོ་རྒྱུས་མདོ་ཙམ་བཞེད་པ། ཆོས་རྗེ་ཡིས་བྲིས།
གཅན་ཆ་རྩོད་མིད་ཀྱིས་ཀྱིས་སྒྲུབ་དཔར་དུ་བཏབ། ཤོག་ངོས་96 ཅན། བོད་འབྲོར།
60. ཅེ་ཁོག་གི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྒྲུབ། ལག་བྲིས་མ། ཅེ་ཁོག་པ་སྐྱེའབས་སློབ་བཟང་ལྷན་གྲུབ་
ཀྱིས་བྲིས། ཁོང་སྒྲ་བྱང་བཀའ་ཤིས་འབྲེལ་འདྲིལ་གྲག་ཞུང་གསུང་ཙམ་ནས་རང་ཡུལ་དུ་ཕེབས།
རིབ་གོང་གི་ཚུལ་ལོ་རྒྱུས་ཁག་ཅིག་ཏུ་དུས་རབས་འདིའི་རིབ་ཅེ་གཉིས་སུ་བྱུང་བའི་མཁས་པའི་
དོག་ལྟ་བུ་ནམས་ཀྱི་མཛུགས་བྱང་བཀོད་པ་ཞེས་པའི་ནང་བཀོད་འདུག།
61. ཡུལ་མགོ་ལོག་གི་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་པསྒྲ་དཀར་བོའི་ཆུན་པོ་ཞེས་བྲ་བ། དོན་གྲུབ་དབང་རྒྱལ་
དང་ཨོར་སྡེ་གཉིས་ཀྱིས་བཅུམས། 1989 མཆོ་སྤྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་།
62. ཀེ་རིའི་ལྟ་འབངས་རྒྱ་ཁྲ་བའི་ཆགས་རིམ་ལོ་རྒྱུས་བདེན་གཏམ་ན་བའི་བཅུ་ལེན། དཀོན་
མཆོག་རིན་ཀྱིས་བཅུམས། དཔར་ཁང་མོགས་གང་ཡང་བཀོད་མི་འདུག ཤོག་ངོས་949 ཅན།
63. བོད་སྐད་ལོ་རྒྱུས་བཤེས་པའི་རག་སྒྲིས་རང་བྱུལ། སུན་ཆོགས་ཀྱིས་བཅུམས། 1986 ཀན་
སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་།
64. རྩ་ཡུལ་རོང་བོ་སྒྲོན་ཆོས་ཀྱི་གདུང་རབས་དོན་ལྡན་ཆངས་པའི་སྒྲ་དབྱངས། རོང་བོ་སྐྱ་རྒྱལ་
དཔལ་གྱིས་བཅུམས། 1989 ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་།
65. ཧོར་གཙང་དང་ཧོར་གཙང་ཀེ་རིའི་དགོན་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དུང་རི་དཀར་བོའི་རང་སྒྲ། ཧོར་གཙང་
བསྐྱབ་འཕེལ་གྱིས་བཅུམས། 1909 དཔར་ཁང་མིགས་ལ།
66. མང་རའི་ལོ་རྒྱུས། སྒྲ་ནག་པ་ཡེ་ཤེས་བཟང་པོ། 1909 ཁང་ཀང་སྤེན་མ་དཔེ་སླུབ་ཁང་།
67. རིབ་གོང་རིག་པ་འབྱུང་བའི་ཤོང་ཁྱེར་གྱི་མངོས་རྒྱན་ཆང་དུ་བྱུང་བ་ལྟ་བུ་རིག་པའི་དགའ་
ཆལ་གཉན་ཐོག་བྲམས་པ་སྤིང་གི་ལོ་རྒྱུས་ལེགས་པར་བཤད་པ་མི་པམ་དཀྱུས་པའི་རོལ་མོ། སློ་
བཟང་སྤེན་གྲགས་ཀྱིས་བཅུམས། 1900 མཆོ་སྤྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་།
68. ཆོ་བདེན་བཀའ་ཤིས་ཆོས་སྤིང་གི་ལོ་རྒྱུས་སུ་དོག་མེད་མངོས། བསྐྱབ་འདོན།

69. ཆ་རིས་སྐལ་བཟང་ཐོགས་མེད་ཀྱིས་བཅམས། ཤེས་ཚད་དཔོན་གསར་དགའ་ལྷན་བཤད་
སྒྲུབ་ཆོས་འཁོར་སྤྱིར་གི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྟུན་བཀྲ་ཤིས་ཆོས་དྲུང་བཞད་པའི་རང་སྒྲ།
70. མཁས་པ་མི་གསུམ་དང་ལྷ་ལུང་དཔལ་འདོན་གྱི་སྒྲུབ་གནས་མདོ་སྒྲིབ་གནས་ཆེན་མ་འགམ་རྩོ་
རྩོ་བཀ་གི་ལོ་རྒྱུས་ལགས་པར་བཤད་པ་ཟེ་འོག་གོས་ཀྱི་རིམ། རྩོ་བཟང་སྟན་གསུམ་གྱིས་བཅམས།
བྱི་ལིང་མི་རིགས་དཔར་ཁང་ཞེས་བཞོད་འདུག
71. བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིབ་བའི་གདམ། རྒྱལ་མོ་འབྲུག་པ། ༡༩༩༥ མི་རིགས་དཔེ་སྟན་ཁང་།
72. དཔོན་གོང་མའི་ལོ་རྒྱུས་འཕེའ་ལྟར་དང་ཡུལ་སྤྱོད། ལྷ་མཆོག་རྒྱལ་གྱིས་བཅམས། ༡༩༩༩
མི་རིགས་དཔེ་སྟན་ཁང་།
73. བྱ་ཁོག་གི་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་ལོ་ལྷན་ལྷན་གྱི་ལྷན་མཁས་བཅམས། མཆོ་ཕྱོད་བྱི་ལིང་
དཔར་ཁང་ནས་དཔར་ཞེས་བཞོད་འདུག
74. མདོ་སྒྲིབ་བྱང་ཤར་གྱི་བོད་ཀྱི་ཆོ་བ་ཤོག་པའི་ལོ་རྒྱུས་དང་རིག་གནས་བཅས་པར་དཔུང་པ།
འབྲུག་ཐར་གྱིས་བཅམས། ༡༩༩༩ མི་རིགས་དཔེ་སྟན་ཁང་།
75. བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲོ་བ་གཞི་སྒོ་གསལ་འབྲུག་པའི་འབབ་སྟེགས། རིན་ཆེན་ལོ་ལྷན་བཅམས།
༡༩༩༩ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟན་ཁང་།
76. མ་རི་གསུམ་པ་རྒྱལ་ཆོས་བཅམས། མདོ་སྒྲིབ་ལྷན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་སྐུ་གསལ་མེ་ལོང་། ༡༩༩༩
ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟན་ཁང་།
77. མདོ་སྒྲིབ་མ་ཁུག་ཆ་འགམ་ཡུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་ཆེན་མོ། འབྲུག་ཐར་དང་སངས་རྒྱུ་
ཆེ་རིང་གཞིས་གྱིས་བཅམས། ༡༩༩༩ མི་རིགས་དཔེ་སྟན་ཁང་།
78. ད་ཆར་དཔོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྟུན། དར་རྒྱས་སོགས་གྱིས་བཅམས། ༡༩༩༩ གངས་
ལྷོངས་གཙུག་ལག་ཆོས་སྒྲིག་ཁང་། (རྒྱ་བོད་ཤན་སྒྲུར་མ)
79. གསེར་ཐལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་སྟོལ་རྒྱུ། དབལ་ཤུལ་བཞོད་ནམས་དར་རྒྱས་གྱིས་བཅམས།
༡༩༩༩ གྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྟན་ཁང་།
80. བོད་སྤྱིའི་ལོ་རྒྱུས་དང་དྲུས་རབས་གཅིག་གི་རིང་དྲུང་བའི་ལོ་རྒྱུས་གནད་ཆེན་འགའ་ཕྱོགས་
གཅིག་དྲུགས་པ་ཐོར་བཞོད་པ་ཤེལ་དཀར་མེ་ལོང་། ཤ་ཐོ་པ་རྒྱ་རྒྱལ་གྱིས་བཅམས། ༡༩༩༩ དཔར་
ཁང་བཞོད་མེད།
81. ཤར་རྒྱལ་བ་བསྐལ་བཟང་དཔོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་བྱང་བ་རགས་བསྟུས་ཙམ་བརྗོད་པ་ལྷན་རྒྱས།
ཤེས་རབ་འོད་གསལ་དང་བྱང་རྒྱུ་རྒྱལ་ཆོས་གཞིས་གྱིས་བཅམས། ༡༩༩༩ མི་ཁོན་མི་རིགས་
དཔེ་སྟན་ཁང་།

82. མ་ཉེ་སོགས་རྫོང་གི་ལོ་རྒྱུས་དབྱེ་ཡིག་དེབ་དང་བོ། མ་ཉེ་སོགས་རྫོང་གི་དཔྱད་གྲགས་ཀྱིས། ༡༩༩༦
83. མ་ཉེ་སོགས་རྫོང་གི་ལོ་རྒྱུས་དབྱེ་ཡིག་དེབ་གཞིས་པ། མ་ཉེ་སོགས་རྫོང་གི་དཔྱད་གྲགས་ཀྱིས། ༡༩༩༩
84. བཅའ་ས་འགོལ་སྒྲོན་གྱི་ནག་ཚུ་རྫོང་ཆོ་ཁག་གི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྟུན། ཆོ་རིང་དོ་རྩེས་ཚུམ་སྒྲིག་བྱས། ༡༩༩༥ བོད་ཡུལ་སྤྱི་འཐུས་ཀྱི་འཐུས་པོ་དཔུང་ཁང་།
85. མཆོ་ཉེ་ལུལ་གྱི་དགོན་ཆེ་ལག་གི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིང་བསྟུན། མཆོ་ཉེ་ལུལ་ནང་བསྟན་མཐུན་ཆོགས་དང་ཀྱང་གོའི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་མཐོ་རིམ་སྒོ་བ་སྒྲིང་ཞིབ་འཇུག་ཁང་ནས་བསྒྲིགས། ༡༩༩༩ མཆོ་ཉེ་ལུལ་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
86. ཨ་མ་ཉེ་དུ་སོགས་ཨ་མ་དོ་རྩེ་ཁོངས་ཀྱི་དེ་སྒྲོན་གྱི་ལ་ཤས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོར་བྱ་བྱང་ཕྱོད་བའི་དོན་རྒྱུ་འགྲུལ་ཞིག་སྒྲིང་། ཐོར་བསམ་སོགས་ཀྱིས་ཚུམ་བསྒྲིགས་བྱས། ༡༩༩༩ བོད་ཡུལ་སྤྱི་འཐུས་ཀྱི་འཐུས་པོ་དཔུང་ཁང་།
87. བོད་ཀྱི་བོན་དགོན་ལག་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་ད་ལྟོ་ལོ་ནས་བབ། ཤར་ཡུལ་སྟུན་ཆོགས་ཆོ་རིང་གིས་བཅུམས། ༢༠༠༡ མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
88. རེབ་གོང་མི་དམངས་ཀྱི་ཆེད་དུ་རང་སྟོན་ཐོས་བློར་བའི་རོང་བོ་ནང་སོ་དགོན་མཆོག་སྐུ་བས་ནམ་ཡང་མི་འཇིག་པ། ཤར་བོ་པ་རྒྱ་རྒྱལ། དཔལ་ཁང་དང་དཔལ་ལོ་བཞོན་མི་འདུག
89. སྐུ་འཇུག་གསེ་རིག་ཤེས་བྱའི་འཇུག་དོགས། ༢༠༠༡ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
90. མགོ་ལོག་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས། (སྒོ་ཆ་དང་སྒྲིང་ཆ་གཞིས།) ༡༩༩༡ མགོ་ལོག་ལུལ་སྒྲིང་གོས་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་རྒྱ་ཆ་ཞིབ་འཇུག་ཁང་།
91. གངས་ལྷོངས་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་གྲགས་ཅན་མི་སྣ། དོན་དོར་དང་བསྟན་འཛིན་ཆོས་གྲགས་ཀྱིས་བསྟུ་སྒྲིག་བྱས། ༡༩༩༩ བོད་ཡུལ་སྤྱི་འཐུས་ཀྱི་འཐུས་པོ་དཔུང་ཁང་།
92. མགོ་ལོག་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས། (དེབ་གཞིས་པ།) ༡༩༩༩ མགོ་ལོག་ལུལ་སྒྲིང་གོས་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་རྒྱ་ཆ་ཞིབ་འཇུག་ཁང་།
93. མི་པམ་མཆོག་སྐུ་དགུ་རོང་རྒྱལ་སྐྱེས་ཀྱི་ནམ་ཐར། ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
94. བྱམས་ཤོད་འབྲི་རུའི་ལོ་རྒྱུས། རི་དབང་བསྟན་འཛིན་གྱིས་བཅུམས། ༢༠༠༡ བོད་ཡུལ་སྤྱི་འཐུས་ཀྱི་འཐུས་པོ་དཔུང་ཁང་།
95. བྱ་སྒོ་དུ་སྐྱར་ཁམས་གསང་སྟགས་བསྟན་པའི་དཔལ་བྱིས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལུགས་གཞིས་དར་རྒྱུ་གསལ་བའི་མེ་ལོང་། སྐྱར་འཇུག་དམ་ཆོས་རྒྱ་མཆོས་བཅུམས། གང་དུ་དཔལ་སྟུན་བྱས་པ་དང་དཔལ་ལོ་བཞོན་མི་འདུག

96. མཆོ་ལྷོ་བོད་རིགས་རང་སྐྱོང་ཁུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཆེ་མོང་ཙམ་བརྗོད་པ་སྟན་དབང་གསོ་བའི་ཙོང་སྒྲ། ཆེ་རིང་དོན་གྲུབ་སོགས་ཀྱིས་བསྐྱར། ༡༩༩༠ མཆོ་ལྷོ་མི་རིགས་དཔེ་སྟན་ཁང་།
97. ལམས་ཕྱོགས་དཀར་མངའ་སྡེ་ཁུལ་གྱི་དགོན་ལྷོ་སེམའི་ལོ་རྒྱུས་གསལ་བར་བཤད་པ་ནང་བསྟན་གསལ་བའི་མེ་ལོང་། (སྟོད་ཆ། བར་ཆ། སྟོད་ཆ་སྟེ་སྟེ་གསལ་བམ་གསུམ། ནང་ཁུལ་ཡིག་ཆ) གྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ཞིབ་འཇུག་ལྟེ་གནས་ཆོས་ལུགས་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་སེམའི་དང་། དཀར་མངའ་སྡེ་ཁུལ་ཡིག་བསྐྱར་ཅུད་སོགས་ཀྱིས་ཆོས་སྒྲིག་བྱས། ༡༩༩༩ གྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ཞིབ་འཇུག་ལྟེ་གནས་ཁང་།
98. བོད་སོག་གི་རིག་གནས་འབྲེལ་བའི་ཞིབ་འཇུག་སངས་རྒྱལ་རིན་ཆེན་དང་འབྲུག་ཐར་གྱིས་བཅུམས། ༡༠༠༩ ལོར་ཀན་སུའི་མི་རིགས་དཔེ་སྟན་ཁང་།
99. སྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོ། རྒྱ་ཁ་མའི་ལོ་རྒྱུས་བཤད་པ།
100. དབལ་ཤལ་ཡལ་གྱི་རང་བཞིན་མདོ་ཙམ་བརྗོད་པ་གཟུར་གནས་དགའ་བའི་གདམ། དགྲང་ལོའམ་པ་སྐྱོང་གསལ་གྱིས་བསྐྱར་བསྒྲིགས་བཞིས། ༡༩༩༩ གསེར་རྟ་རྫོང་སྤྱི་དགོས་ཀྱིས་བསྒྲིགས་ཤིང་དཔར།
101. བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་དོན་ཀྱན་གསལ་ནོར་བུའི་མེ་ལོང་། རིན་ཆེན་ནོར་བུས་བཅུམས། ༡༠༠༦ མི་རིགས་དཔེ་སྟན་ཁང་།
102. ལམས་སྟོད་ལོ་རྒྱུས་ཐོར་བསྐྱུས་སུ་བཀོད་པ་གངས་ལྷག་བསུ་བའི་ཤིང་རྟ་ཞེས་བྱ་བ། སྟོད་ཆ། The brief history of upper eastern Tibet, Volume I 1995 ལྷན་མ་འཇམ་དབྱངས་ཚུལ་ཁྲིམས་དང་། ནང་ཆེན་མཁན་པོ་དོ་རྟེ། ༡༩༩༥ ཀན་སུའི་མི་རིགས་དཔེ་སྟན་ཁང་།
103. ལམས་སྟོད་ལོ་རྒྱུས་ཐོར་བསྐྱུས་སུ་བཀོད་པ་གངས་ལྷག་བསུ་བའི་ཤིང་རྟ་ཞེས་བྱ་བ། སྟོད་ཆ། The brief history of upper eastern Tibet, Volume II 1995
104. ལྷན་མ་འཇམ་དབྱངས་ཚུལ་ཁྲིམས་དང་། ནང་ཆེན་མཁན་པོ་དོ་རྟེས་བཅུམས། ༡༩༩༥ ཀན་སུའི་མི་རིགས་དཔེ་སྟན་ཁང་།
105. དཔལ་དོ་རྟེ་འཇིགས་བྱེད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་ལམས་གསུམ་ལས་རྣམ་པར་རྒྱལ་བ་དངོས་ཀྱི་གཏེར་མཛོད་ཅེས་བ་བཞུགས་སོ། ཀྱན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་གསུམ་འབུམ་པོད་ཅ་བ། སྤྱ་བྱང་བཀྲ་ཤིས་འབྲིལ་གྱི་ཤིང་དཔར་མ།
106. རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱལ་པ། དགེ་བཤེས་ལྷེ་ལྷན་(དུས་རབས་༡༩ པར་བྱུང)མཛད། ༡༩༩༥ བོད་ལྷོངས་ཡིག་རྩིང་དཔེ་སྟན་ཁང་།
107. ཆོས་འབྱུང་ཆེན་མོ་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཁན་ལྷེ་ལྷན་གྱིས་མཛད་པ། ༡༩༩༥ བོད་ལྷོངས་

109. དམ་པའི་ཚེས་ཀྱི་འཁོར་ལོས་བསྐྱུར་བ་རྣམས་ཀྱི་བྱུང་བ་གསལ་བར་བྱེད་པ་མཁས་པའི་
དགའ་ལྟོན། སྒྲིགས་པམ་ལྟེན་སྣང་གཞིས། དཔལ་བོ་གཏུག་ལག་ཤེང་པས་མཛད། འདི་ལ་ལྟོ་
བུག་ཚེས་འབྱུང་ཡང་ཟེར། ཚེས་འབྱུང་འདིར་ཟུར་གྱི་རྩོམ་འཇུག་རྒྱེད་རོ་བཟུམ་མོགས་འེན་
ཐང་ལྷན་པའི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱ་ཆ་འདོན་པས་ཤོས་ཤིག་ཡིན།

111. འགོས་ལོ་ཙུབ་གཞན་ནུང་པལ་གྱིས་མཛད་པའི་དབ་ཐེར་སྟོན་པོ། འདི་བརྗེ་ཚོང་ཁ་བའི་
དངོས་སྟོན་ཡིན་ལ། གཞུང་ལུགས་སྡུ་ཁྱེ་ལ་གཟེགས་སྐྱུང་དང་གཟབ་ནན་ཆེ་བས་སྟོན་བྱོན་མཁས་
པ་པལ་ཆེར་གྱིས་ཁྲུངས་པ་ཚལ་མཛད་སའི་ལོ་རྒྱུས་ཆད་སྐབ་ཅིག་ཡིན།

112B. དཔལ་ལྷན་རྒྱུ་ལེན་པའི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱལ་པའི་ཆོས་རྒྱལ་གསལ་བྱེད་ལྷན་མེ་ཞེས་
བྱ་བ་བཅུགས་སོ། ངག་དབང་ལྷོ་ཁྱེས་གྲགས་པས་མཛད། ༡༩༩༡ ལོར་ཤུང་གི་མོད་ཀྱི་ཤེས་
རིག་དཔེ་སྐད་ཁང་གིས་དཔར།

114. རག་དབང་རྩོ་ཁྱིམ་གྲགས་པས་མཛད། 1779 ལོར་རྒྱང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྟུན་
ཁང་གིས་དཔར།

115. ས་སྐྱ་བ་དག་དབང་ཀུན་དགའ་བསོད་ནམས་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཆན་གྱིས་མཛད་པའི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་དཀའ་གདམས་པ་ནམས་ཀྱི་དམ་པའི་ཆོས་བྱུང་བའི་ཚུལ་ལེགས་པར་བཤད་པ་དོ་མཆར་རྒྱ་མཚོ། རྒྱ་གར་དཔར་མ་དཔེ་རིང་།
116. འཇམ་དབྱངས་མཁྱེན་བཙུང་དབང་པོས་མཛད་པའི་རང་བཞིན་རྫོགས་པ་ཆེན་པོའི་ཆོས་འབྱུང་རིག་འཛིན་བརྒྱུད་པའི་ནམ་ཐར་དོ་མཆར་ནོར་བུ་བེ་རྒྱུའི་སྤང་བ། ལག་བྲིས་མ།
117. ཆོས་འབྱུང་ཆེན་མོ་བཞུན་པའི་རྒྱལ་མཆན་ལྷུ་ལྷོ་སྤྱོད་གྱིས་མཛད་པ། ༡༩༡༧ བོད་ཚྲོང་ས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
118. དམ་པའི་ཆོས་རིན་པོ་ཆེ་འཕགས་པའི་ཡུལ་དུ་རི་ལྷོ་དར་བའི་ཚུལ་གསལ་བར་སྟོན་པ་དགོས་འདོད་ཀུན་འབྱུང་། ཡོངས་གྲགས་རྒྱ་གར་ཆོས་འབྱུང་ཟེར། རོ་ནང་ཏཱ་ར་བླ་མས་བཅུམས། ༡༩༡༦ སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
119. དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་བཀའ་གདམས་པ་ནམས་ཀྱི་དམ་པའི་ཆོས་བྱུང་བའི་ཚུལ་ལེགས་པར་བཤད་པ་དོ་མཆར་རྒྱ་མཚོ། དག་དབང་ཀུན་དགའ་བསོད་ནམས་གྱིས་བཅུམས། ༡༩༩༥ མཚོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
120. རྒྱ་གག་གི་ཡུལ་དུ་དམ་པའི་ཆོས་དར་ཚུལ་གཙོ་བོར་བཤད་པ་སྟོན་གསལ་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་ན་རྒྱ། གུང་དགོན་པོ་སྐྱབས་གྱིས་བཅུམས། ༡༩༩༡ སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
121. ཆོས་འབྱུང་རིན་པོ་ཆེའི་མཛོད་བཞུན་པ་གསལ་བར་བྱེད་པའི་ཉི་འོད། སྤང་ཆེན་རབ་འབྱམས་གྱིས་མཛད། ༡༩༩༡ བོད་ཡིག་རྩྭ་དཔར་མ།
122. བཞུན་པའི་ནམ་བཤད་དར་རྒྱས་གསལ་བའི་སྟོན་མེ། སྤང་བཞུན་རྒྱལ་བཟང་པོས་བཅུམས། ༡༩༩༡ གུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
123. བདུད་འཛོམས་ཆོས་འབྱུང་། བདུད་འཛོམས་ཡེ་ཤེས་རྡོ་རྗེས་བཅུམས། ༡༩༩༦ སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
124. ཆོས་འབྱུང་ཀུན་གསལ་མེ་ལོང་། དཔལ་ལྷན་ཚུལ་ཁྲིམས་སམ་ལུང་རྟོགས་ཤེས་རབ་རྡོ་རྗེ། ༡༩༩༡ རྒྱ་གར་ལྷ་ཡི་གསར་བ།
125. དག་དབང་མཁྱེན་གྱིས་བཅུམས་ཤིང་། སྟོ་བཟང་དགེ་འདུན་སོགས་གྱིས་བསྐྱུར། ལུ་ལི་ཆོས་འབྱུང་།
126. གངས་ཚྲོང་ས་རྒྱལ་བཞུན་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་ཕྱོ་མོ་སྤྱུང་རྩྭ་རྩྭ་མའི་ལུགས་ཀྱི་ལྷ་སྟོན་སྟོན་གསལ་གྱི་ནམ་བཞག་མདོ་ཙམ་བཙུན་པའི་ཆོས་བའི་ལྷ་བ། ཁྲོ་རི་ཆེན་མེས་བཅུམས། ༡༩༩༩ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

127. མདོ་སྨད་ཆོས་ཀྱི་ལྟུང་དཔེ་ཀྱི་རབས་ལས་འབྲས་པའི་ཆོས་ཀྱི་བྱང་ཚུལ་མདོ་ཅན་བརྗོད་པ་གཟུར་གནས་སྟེ་ལྷན་དུས་པའི་ཏམ་བྱ་ར། ཀམ་ཀྱི་མཆན་གྱིས་བསྒྲིགས། 1999 ནང་ཁོང་ཡ་སྒྲིང་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་།
128. རྩེ་བཅུན་ལྷ་མ་དམ་པ་སྒྲིམ་མཆོག་འདམ་དབྱངས་བཟང་པོའི་སྐྱུ་འཕྲེང་ཡང་སྤྱིད་མཁན་དཔོན་རྒྱུད་འདྲིན་དང་བཅས་པའི་མཛད་བཟང་གི་སྤང་སྟོན་ཡོངས་སུ་འཆར་པའི་ཆོས་འབྱུང་རིམ་དང་དངས་ཤེལ་གྱི་མེ་ལོང་། 1999 སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་།
129. བསྟན་པ་སྤྲེད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་འབྲེལ་ཡོད་དང་བཅས་པའི་དུས་རབས་ཀྱི་མཐའ་དཔྱད་འབྲུལ་གྱི་མེ་ལོང་། ཁང་དཀར་ཚུལ་ཁྲིམས་སྐལ་བཟང་། 1999 རྩེ་ལི་གསར་བ།
130. སྤེལ་འགྲུབ་ཀྱི་དབང་ཀྱི་བརྗོད་ཀྱི་ཆོས་འཆོག་པའི་གདན་རབས་ཆོས་བརྒྱུད་དང་བཅས་པའི་བྱང་བ་བརྗོད་པའི་གཏམ་ཡིད་བཞིན་དབང་གི་ཀྱི་པོའི་ཕྱིང་བ་ཞེས་བྱ་བ། བསྟན་འདྲིན་ཀྱི་བཟང་ལུང་རྟོགས་བསྟན་པའི་ཉི་མས་བཅའ་ས། གྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་། 2000
131. ཡོན་ཀྱི་རབས་ཀྱི་ཉི་མེ་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་མཛད་ཀྱིས། ཁྲིན་ཆེན་དཔྱིན་གྱིས་བཅའ་ས། སྐལ་བཟང་དར་རྒྱས་ཀྱིས་བསྒྲིག་། 2000 གྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་།
132. ལྷ་རབས་སྤྱིད་ཞིའི་གཏུག་རྒྱུ་གོང་ས་ཀྱི་པའི་དབང་པོ་བཀའ་རིན་མཆོངས་མེད་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོའི་རྣམ་པར་ཐར་བ་རྒྱ་མཚོ་ལྷ་བུ་ལས་མདོ་ཅན་པའི་མཆོར་རིན་པོ་ཆེའི་ཕྱིང་བ། རྟོགས་བཅུ་སྤྱིད་སྤྱིད་གཉིས། ལུང་ལྷུག་ཡོངས་འདྲིན་ལུབ་བསྟན་བྱམས་པ་ཚུལ་ཁྲིམས་བསྟན་འདྲིན་གྱིས་རབ་བྱུང་བཅུ་དྲུག་པའི་ལྷུག་འབྲུག་སྟེ་ལོ་1990 ལོར་གྲུབ་པར་མཛད། ལྷ་ས་ཤིང་དཔར་མ།
133. ཆེ་ཤོས་མཁན་ཆེན་རྩེ་བཅུན་ལྷ་བཟང་བྱང་ཚུབ་བསྟན་པའི་སྟོན་མེའི་རང་རྣམ། ཤུའུའི་བཅུན་གཟུགས་སྟེ་ལྷ་མཉེ་བོ་རྟེ་རང་ཉིད་འཁོར་བར་འབྱམས་པའི་རང་ཚུལ་རྩེ་བཞིན་གསལ་བར་བཀོད་པ་དེ་ཉིད་གསལ་བའི་སྟོན་མེ། སྐྱུ་འབྲུམ་ཤིང་དཔར་མ།
134. ལུང་སྐྱུ་རོལ་པའི་རྩོམས་མཛད་པའི་དཔེ་ལྷན་ཁྲི་རིན་པོ་ཆེ་ཨ་ཆི་ལུ་ལོ་མེན་ཏན་ངག་དབང་མཆོག་ལྷན་གྱི་རྣམ་ཐར་མཁའ་སྟོན་འགྲུབ་པའི་གཏམ་སྟོན་ལྷའི་རྩོམ་ཆེ། ཤིང་དཔར་མ།
135. ལྷ་ཁོ་འདྲིགས་མེད་འཕྲིན་ལས་རྒྱ་མཆོས་མཛད་པའི་ལ་མོ་ཞབས་བྱང་དཀར་པོ་སྐྱུ་ཕྱིང་བཅུན་པ་རྩེ་དཔེ་འདུན་བསྟན་འདྲིན་ལོ་བྱུང་པལ་བཟང་པོའི་རྣམ་ཐར་དང་རྩོམ་པའི་སྐྱུ་གྲུང་དཀར་ཆག་ཤིང་དཔར་མ།

136. སྐལ་བཟང་དཀོན་མཆོག་རྒྱ་མཚོས་མཛད་པའི་ཀུན་མཁྱེན་ཆེན་པོ་རྩེ་བཙུན་སྟོ་བཟང་འཇམ་
དབྱངས་ཡེ་ཤེས་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཚན་དཔལ་བཟང་པོའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་དཔག་བསམ་སྟོན་
། སླ་བྲང་ཤིང་དཔར་མ།

137. བསེ་ངག་དབང་བཟ་ཤིས་ཀྱིས་མཛད་པའི་རྩེ་བཙུན་དམ་པ་མཚན་བརྗོད་པར་དཀའ་བ་
འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་རྩེ་བཙུན་རྣམ་པར་ཐར་པ་ཡོངས་སུ་བརྗོད་པའི་གཏམ་དུ་བྱ་བ་དད་
པའི་སྟོ་འབྲེད་ཀྱི་ཏ་ཀའི་འཕྲེང་བ་སླ་བྲང་ཤིང་དཔར། འདི་ལ་རྣམ་ཐར་བཙན་པོ་མ་ཡང་བཟུང་།

138. ཁྱི་ཆེན་དཔལ་ལྡན་གཤམ་པའི་རྣམ་ཐར་དད་པའི་ལྷ་གྲ། རྟོར་གཙང་ཁྱི་ཆེན་སྐྱེས་པའི་གསུམ་
པ་འཛིགས་མེད་རིག་པའི་སེང་གེས་མཛད། (སླ་བྲང་ཤིང་དཔར་མ)

རྒྱལ་ཀུན་གསང་བའི་མངའ་བདག་རྩེ་བཙུན་བྱམས་པ་མཐུ་སྟོབས་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་
དཔལ་བཟང་པོའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་ཐོ་མཚར་རྟོར་བུའི་འཁྲི་ཤིང་ཞེས་བྱ་བ། ཞེས་པ་སླ་བྲང་
བཟ་ཤིས་འབྲེད་དུ་ལག་བྱིས་མ་གཞིར་བཟུང་སྟེ། སླ་མ་དཀར་པོའི་སྐྱ་བཙུང་མཁས་པ་སྐལ་
བཟང་ལེགས་བཤད་ཀྱིས་བཅུམས། ༡༩༩༩ ཀན་སུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།

139. དཔལ་ལྡན་སླ་མ་དམ་པ་དུས་གསུམ་རྒྱལ་བའི་སྤྱི་གཟུགས་བཀའ་བློན་མཆོངས་བྲལ་རྩེ་
འཇམ་དབྱངས་རྒྱ་མཚོ་དཔལ་བཟང་པོའི་འཁྲུངས་རབས་དང་བཅས་པའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་མཛད་
ཅམ་གཏམ་དུ་བསྟན་པ་དད་པའི་ཆུ་གཏེར་འཕེལ་བའི་ལྷ་ཤེལ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། ཀུན་མཁྱེན་
ཡོངས་འཛིན་གཤམ་པ་རྒྱ་མཚོས་མཛད། ཨ་མཆོག་མཚན་ཉིད་དཀོན་གྱི་ཤིང་དཔར་མ་ཤོག་ལྷེབ་
༡༡ ཅན། རབ་བྱུང་བཙུ་བྱག་པའི་ཤིང་བྱ་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༥ ལོར་བཅུམས།

140. སྟེགས་དུས་ཀྱི་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ཡོངས་འཛིན་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་བོ་བཀའ་བློན་མཉམ་མེད་
རྩེ་བཙུན་དགེ་འདུན་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཚོ་དཔལ་བཟང་པོའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་མཛད་ཅམ་སྟོ་སྐྱར་
སྤངས་ཏེ་བརྗོད་པ་ལྷ་སྐྱ་ཆུ་བོའི་གསེར་གྱི་ཕྱེང་བ་དད་ལྡན་མགྱིན་པའི་མཛེས་རྒྱན་ཞེས་བྱ་བ་
བཞུགས་སོ། དགེ་བཤེས་གཤམ་པ་རྒྱ་མཚོས་བཅུམས། ལྷ་ཆའི་ཤིང་དཔར་མ་གཞིར་བཟུང་
སྤྱི་ལོ་༡༩༩༠ ལོར་མཚོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།

141. དཔལ་ལྡན་སླ་མ་དམ་པ་ལ་རྩེ་བཙུན་སྟོ་བཟང་ཉི་མ་དཔལ་བཟང་པོའི་རྣམ་པར་ཐར་
པའི་ས་བོན་མདོར་བསྟུས་ཏེ་བཀོད་པ་དད་པའི་ཆུ་གཏེར་འཕེལ་བའི་ལྷ་བ། དཀོན་མཆོག་རིན་
ཆེན་གྱིས་བཅུམས། ༡༩༩༦ རབ་བྱུང་པར་ཁང་།

142. ཡོངས་རྫོགས་བསྟན་པའི་མངའ་བདག་རྩེ་བཙུན་སླ་མ་དོ་རྩེ་འཆང་དཀོན་མཆོག་རྒྱལ་མཚན་
དཔལ་བཟང་པོའི་ཞལ་སྤྱ་ནས་ཀྱི་རྣམ་པར་ཐར་པ་ཐར་པ་འདོད་འདུག་རོགས། བྲག་དཀོན་པ་
དཀོན་མཆོག་བསྟན་པ་རབ་རྒྱས་ཀྱིས་མཛད། ༢༠༠༡ མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།

143. རྒྱལ་བའི་དབང་པོ་ཐམས་ཅད་མཁུན་གཟིགས་དོན་རྒྱུ་ལྡན་པ་བཟང་བསྐྱལ་བཟང་བྱ་མཆོ་
དཔལ་བཟང་པོའི་ཞལ་ལྷན་གྱི་ལྷན་པར་ཐར་བ་མདོ་ཙམ་བརྗོད་པ་དཔག་བསམ་རིན་པོ་ཆེའི་
སྟེ་མ། རྟོན་ཆ་དང་སྨྲ་དུ་ཆ་སྟེ་གསལ་བམ་གཉིས་ཅན། ལྷ་རྒྱུ་རྣམས་འདི་དོན་རྒྱུ་མཛད། ༡༩༩༠
བོད་ལྗངས་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
144. ཆོས་སྤྱོད་པའི་དག་སྦྱོར་སྤྱོད་པའི་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཆོན་གྱི་སྦྱོད་ཚུལ་གསལ་བར་སྟོན་པ་ནོར་བུའི་
ཕྱིར་བ། པཎ་ཆེན་སྟོ་བཟང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རང་ལྷན་ཡིན། བོད་ལྗངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
145. དཔལ་ལྷན་སྤྲེལ་དམ་པ་ཐམས་ཅད་མཁུན་པ་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ལས་ལྷན་པར་རྒྱལ་བའི་
ཞབས་ཀྱི་ལྷན་པར་ཐར་བ་རོ་མཆར་གྱི་དགའ་སྟོན། (བོ་དོར་པཎ་ཆེན་གྱི་ལྷན་པར།) ༡༩༩༡
བོད་ལྗངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྒྱུ་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
146. རྟོ་རིང་པཎ་དེ་ཏའི་ལྷན་པར། (རྟོན་ཆ་དང་སྨྲ་དུ་ཆ་སྟེ་གསལ་བམ་གཉིས་ཅན།) རྟོ་རིང་བསྟན་
འཛིན་དཔལ་འབྱོར་གྱིས་བཅུམས། ༡༩༩༦ སེ་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
སྟེ་གསལ་དུས་འགྲོ་བ་ཡོངས་ཀྱི་སྤྱོད་པས་མགོན་ཞབས་དཀར་དོན་རྒྱུ་ལྡན་པའི་ཐམས་ཅད་ཐར་བ་
རྒྱལ་བར་བཤད་པ་སྐལ་བཟང་གཏུལ་བྱ་ཐར་འདོད་ལྷན་ཀྱི་རེ་བསྐྱོར་བའི་ཡིད་བཞིན་གྱི་ནོར་
བུ་བསམ་འཕེལ་དབང་གི་རྒྱལ་བོ། (རྟོན་ཆ) ༡༩༩༥ མཆོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
147. ཀུན་མཁུན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་སྤྱོད་པའི་གཉིས་པ་རྒྱུ་ལྡན་པའི་ཐམས་ཅད་དབང་པོའི་ལྷན་
པར། གུང་ཐར་བསྟན་པའི་སྟོན་མེས་མཛད། ༡༩༩༠ ཀུན་སྤྱོད་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
148. རིགས་དང་དཀྱིལ་འཁོར་རྒྱ་མཆོའི་མངའ་བདག་རྒྱུ་ལྡན་པའི་ཐམས་ཅད་ཐར་བ་སྟོན་པའི་
རྒྱ་མཆོའི་ཞལ་ལྷན་གྱི་ལྷན་པར་ཐར་བ་མདོ་ཙམ་བརྗོད་པ་ཐམས་ཅད་མཁུན་པར་བཤོད་པའི་
ཐམས་ཅད་སྟེ་སྟོ་བཟང་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཆོན་དང་སྟོ་བཟང་བསྟན་པ་རྒྱ་མཆོས་བཅུམས། ༡༩༩༦
ཆོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
149. དགྲ་རོང་སྤྱོད་པའི་ཕྱི་ཕྱི་ལྷན་པར་སྤྲེལ་རི་ཀའི་འཁྲི་ཤིང་། བསྟན་འཛིན་གྱིས་བསྐྱེད་སྤྱོད་
ཤིང་བཅུམས། ༡༩༩༤ ཀུན་སྤྱོད་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
150. ཟ་ཏོར་གྱི་བན་དེ་དག་དབང་སྟོ་བཟང་རྒྱ་མཆོའི་འདི་སྤྱོད་འཁྲུལ་བའི་རོལ་ཅེད་རྟོགས་བརྗོད་
གྱི་ཚུལ་དུ་བཀོད་པ་དུ་ཀྱལ་འཕེལ་བཟང་། (བོད་ ༡ ༡ ༡) དག་དབང་ལྷ་བསྟོ་བཟང་རྒྱ་
མཆོས་མཛད་པའི་རང་ལྷན་ཡིན། ༡༩༩༩ བོད་ལྗངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
151. ཐམས་ཅད་མཁུན་པ་དུག་པ་སྟོ་བཟང་རིན་ཆེན་ཆངས་དབྱངས་རྒྱ་མཆོའི་སྟན་མོང་ཕྱི་
ལྷན་པར་ཐར་བ་དུ་ཀྱལ་འཕེལ་འཕྱོ་མཐུད་རབ་གསལ་གསེར་གྱི་སྟེ་མ། ཕྱི་སྤྱོད་སངས་རྒྱལ་རྒྱ་མཆོས་
བཅུམས། ༡༩༩༩ བོད་ལྗངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།

152. མི་ཉག་མཁས་དབང་ལཱའི་ལྷ་མ་ཐར། མེང་གེ་བཟང་པོ་སོགས་ཀྱིས་བཅམས། 1816 མི་
ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
153. རྩེ་བཙུན་སྒྲ་མ་ཙོང་ཁ་བ་ཆེན་པོའི་དོ་མཆར་སྒྲ་དུ་བྱུང་བའི་ལྷ་མ་ཐར་ཐར་བ་དང་པའི་འདུག་
དོགས། མཁས་བྱུང་དག་ལེགས་དཔལ་བཟང་། 1817 མཆོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
154. བདུད་འཛོམས་ཆང་གི་རང་ལྷ་མ་རིག་འཛིན་གཏེར་མིང་འཛིན་པ་བདུད་འཛོམས་རྩོམ་ལ་
བ་ཆལ་གྱི་ལྷ་མ་ཐར་ཐར་བ་དེས་དོན་སྤྲིང་པོའི་འདུག་དོགས། 1818 མཆོ་སྟོན་མི་རིགས་
དཔེ་སྟུན་ཁང་།
155. ལྷ་མ་འཛོང་དཔོན་སྟོབ་རིན་པོ་ཆེའི་སྐུ་རབས་ཀྱི་བྱུང་བ་ཨ་རུ་ལྷ་མ་ཐར་ཆལ་བའི་སྟེ་མ།
འཛིགས་མེད་ཐེག་མཆོག་གིས་བཅམས། མཆོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
156. བསྟན་འགྲོའི་དཔུང་གཞིན་དམ་པ་ལུང་བཟང་ནང་སྐུ་འཕྲེང་རིམ་བྱོན་གྱི་ལྷ་མ་ཐར་ཐར་
བ་ལས་བཅམས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ལུ་ཉིག་འཕྲེང་བ། དཀོན་མཆོག་རིན་ཆེན་གྱིས་བཅམས། 1819
རྩེ་བཙུན་དཔར་ཁང་།
157. རྒྱལ་ཚེ་ཆོས་རྒྱལ་གྱི་ལྷ་མ་ཐར་ཐར་བ་དང་པའི་ལོ་ཐོག་དངོས་བྱུང་གི་ཆར་འབབས། འཛིགས་
མེད་གྲགས་པས་བཅམས། 1820 ཐོད་ལྗེངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
158. ཆོས་རྩེ་དཔལ་ལྷན་སྒྲམ་པོ་བ་ཆེན་པོའི་ལྷ་མ་ཐར་ཐར་བ་ཡིད་བཞིན་གྱི་ནོར་བུ་རིན་པོ་ཆེ་
ཀུན་བྱུང་སྟུན་པའི་བ་དན་ཐར་བ་རིན་པོ་ཆེའི་རྒྱན་གྱི་མཆོག་བསོད་ནམས་སྟུན་བྱུང་གིས་
བཅམས། 1821 མཆོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
159. གྲུང་ཐང་བསྟན་པའི་སྟོན་མེའི་ལྷ་མ་ཐར། དབལ་མང་པཎ་དེ་ཉས་བཅམས། 1822 ཀན་
སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
160. བྱུང་པའི་དབང་བྱུག་ཆེན་པོ་རྩེ་བཙུན་དམ་པ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ལྷ་མ་ཐར་ཐར་བ་དངོས་བྱུང་
འོད་སྤྲིང་འབར་བའི་ཉི་མ། ཆོས་ཀྱི་མེང་གེ་དང་གང་པ་གཉིས་ཀྱིས་བཅམས། 1823 མཆོ་
སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
161. ཞོང་ས་རྒྱལ་མཆོག་བཙུ་བཞི་བ་ཆེན་པོའི་སྐུའི་གཅན་པོ་སྐུ་འབུམ་ཁྲི་བྱུང་སྟེ་མཆོར་མཆོག་
སྐུལ་བྱུང་བསྟན་འཛིགས་མེད་ནོར་བུའི་བྱུན་མོང་མཛད་རིམ་བསྟན་དོན་དཔྱད་ལྷན་ཡོངས་ལ་
གཏམ་དུ་བྱ་བ་སྟོན་མེད་ལེགས་བཤད་དེས་དོན་སྤྲིན་གྱི་པོ་ཉ། མདོ་སྨད་པ་ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཆོས་
བཅམས། 1824 རྒྱ་གར་ལྷོ་ཕྱོགས་མོན་ལྷོ་འབྲས་སྤིང་གཙུག་ལག་གཏེར་མཛོད་འཕུལ་ཁང་།
162. ལྷ་མོ་གྲགས་པ་རྒྱ་མཆོའི་སྐུ་ཕྲེང་རིམ་བྱོན་གྱི་ལྷ་མ་ཐར། དགེ་འདུན་ཆོས་གྲགས་ཀྱིས་བཅམས།
1825 ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།

163. བྱ་བ་དབང་སྐྱེད་ཅེ་སྐྱེད་ཅིང་ཕྱོད་ཀྱི་ནམ་ཐར། བྱ་གཞུང་སློབ་བཟང་གིས་བཅམས། ༡༠༠༤
མི་རིགས་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་།
164. པཌ་ཏི་ཏ་སུམ་པ་ཡེ་ཤེས་དཔལ་འབྱོར་མཆོག་གི་སྨྱོད་ཚུལ་བརྗོད་པ་སྐྱེད་འཛིན་བཅུད་ལེན་
ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། ༡༠༠༡ གྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་། འདི་ཁོང་གི་རང་
ནམ་ཡིན་འདུག
165. དཔལ་ལྷན་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་རྩོན་པའི་ལུགས་སྐྱེད་པའི་ནམ་ཐར་བཞུགས། བྱང་
སེམས་རྒྱལ་བ་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་བཅམས། ༡༠༠༤ ལོར་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་གིས་དཔར།
166. རྩེ་བཅུན་ཀུན་དགའ་ཤོལ་མཆོག་གི་ཕྱི་ནང་གསང་གསུམ་གྱི་ནམ་ཐར། ཀུན་དགའ་ཤོལ་
མཆོག་གིས་བཅམས། ༡༠༠༤ ལོར་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་གིས་དཔར།
167. རྩེ་བཅུན་སྐྱེད་མེད་བཟང་དོ་རྩེ་འཆང་ཆེན་པོ་སློབ་བཟང་དར་རྒྱས་རྒྱ་མཆོད་པལ་བཟང་བོའི་
ནམ་པར་ཐར་བ་མདོ་ཙམ་དུ་བརྗོད་པ་དང་པའི་པཱོ་འབྲེད་པའི་ཉིན་བྱེད་ཅེས་བྱ་བ། ཨ་ཀུ་
བཞུན་པའི་རྒྱལ་མཆོན། ༡༠༠༤ ཨ་ཡིག་གསུང་རབ་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་། (འདི་ཤིང་བཟང་སྐྱེད་ཅིང་
དང་བོའི་ནམ་ཐར་ཡིན།)
168. བྱ་བ་དག་འཁོར་ལོའི་མགོན་པོ་བཀའ་དྲིན་ལྷ་མེད་རྩེ་བཅུན་སློབ་བཟང་བཞུན་པའི་དབང་
ཕྱུག་ཚུལ་ཁྲིམས་ཕུན་ཆོགས་དཔལ་བཟང་བོའི་ནམ་པར་ཐར་བ་ཀུན་བཟང་སྨྱོད་ཚུལ་གསལ་བའི་
མེ་ལོང་ཞེས་བྱ་བ། ཞ་དམར་དགེ་འདུན་བཞུན་འཛིན་རྒྱ་མཆོས་བཅམས། ༡༠༠༤ ཨ་ཡིག་
གསུང་རབ་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་། (འདི་ཤིང་བཟང་སྐྱེད་ཅིང་གཉིས་པའི་ནམ་ཐར་ཡིན།)
169. ཀུན་མཁྱེན་སྐྱེད་མེད་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་དོ་རྩེ་རྩེ་བཅུན་སློབ་བཟང་ཐུབ་བཞུན་འཛིན་གས་
མེད་རྒྱ་མཆོད་པལ་བཟང་བོའི་ཞལ་སྐྱེད་ཀྱི་ནམ་པར་ཐར་བ་བཤད་སྐྱེད་བཞུན་པའི་མཛོམས་
རྒྱ། ཏོར་གཙང་གསེར་ཁྲི་འཛིན་མེད་བཞུན་པའི་ཉི་མ་དང་། མཁན་པོ་དག་དབང་ཐུབ་
བཞུན་རྒྱ་མཆོག་གཉིས་ཀྱིས་མཛད། ༡༩༩༡ གྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་།
170. ལུ་རྒྱན་གྱི་རྩ་པ་སྐྱེད་པའི་གནས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་ནམ་པར་ཐར་བ་རྒྱས་པར་བཀོད་པ། གཏེར་
ཆེན་ལུ་རྒྱན་སྤིང་བས་གཏེར་ནས་བཏོན་པར་བྲགས། ༡༩༩༩ སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་།
171. བྱང་ཆུབ་ལམ་གྱི་རིམ་པའི་སྐྱེད་པའི་ནམ་པར་ཐར་བ་རྒྱལ་བཞུན་མཛོམས་པའི་རྒྱན་
མཆོག་ཕུལ་བྱེད་ནོར་བུའི་ཐེང་བ། ཡོངས་འཛིན་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་བཅམས། རྩ་ས་བོད་
གཞུང་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།

172. སློབ་དཔོན་ཆེན་པོ་པུ་འབྲུང་གནས་ཀྱི་ནམ་པར་ཐར་བ་གསལ་བར་བྱེད་པའི་ཡི་གེ་ཡིད་
ཆེས་གསུམ་ལྟན། རྩོམ་ཏུ་རྒྱ་ཐས་མཛད། འདི་ལ་སློབ་དཔོན་པུ་འབྲུང་ནམ་པར་རྒྱ་གར་ལུགས་
ཞེས་ཀྱང་ཟེར།

173. རྒྱལ་དབང་བཙུ་བཞི་བ་བཟུན་འཛིན་རྒྱ་མཚོ་མཆོག་གི་སྐྱེ་ཆེན་གྱི་རང་ནམ། རོས་ཀྱི་
ཡུལ་དང་། རོས་ཀྱི་མང་། བོད་གཞུང་གིས་རིག་དཔར་ཁང་།

174. རྩོམ་གྲུ་འཕྲིན་ལས་བཟུན་འཛིན་རྒྱ་མཚོའི་ནམ་ཐར། ལུ་ཤོད་པ་འོད་ཟེར་གྱིས་བཙམས།
༡༠༠༠ སེ་ཁྲོན་ཁྲིན་དུ་སམ་ཚོ་ཏུ་པར་སྒྲིག་ཉེ་གནས་ཁང་།

175. ཀ་རབས་ནམ་ཐར། ༡༠༠༥ འགྲེ་པན་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

176. ཁང་སར་བཟུན་པའི་དབང་ལྷག་གི་ནམ་ཐར། གཙང་རིགས་སྐལ་བཟང་ནམ་འབྲེན་གྱིས་
བཙམས། ༡༠༠༥ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

མཚོ་སྒྲིའི་གསང་ཆེན་རྟེན་མ་བའི་མཁས་གྲུབ་ཡོངས་ཀྱི་མཛད་ནམ། ཁྲི་མེར་ནོར་བུ་རྒྱ་མཚོ།

177. གུབ་དབང་སྐྱུང་ཅེ་སྐྱུང་ལྷེང་རིམ་བྱོན་གྱི་ནམ་ཐར། ༡༠༠༥ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

178. རྩོམ་པ་ཀྱ་ཤེས་ཀྱི་ནམ་ཐར་དང་སྐྱ་དག་དབང་ལེགས་པའི་ནམ་ཐར། ༡༩༩༩ མཚོ་
སྒྲིའི་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

179. མི་ཉག་འཇམ་དབྱངས་གྲུ་པའི་རང་ནམ། ༡༠༠༥ ཀྱང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

180. རྩོམ་པ་ལྷ་མ་དམ་སློབ་ཐུང་བཟུན་པའི་དབང་ལྷག་དཔལ་བཟང་བོའི་ནམ་ཐར་དཔག་
བསམ་སྒྲིའི་ཤེས་བྱ་བ། བསོད་ནམས་རྒྱ་མཚོས་བཙམས། དཔར་ཁང་དང་དཔར་ལོ་སྒྲིགས་
མི་གསལ། འདི་ཆུ་བཟང་སྐྱུང་ལྷེང་རིམ་བྱོན་གྱི་ནམ་ཐར་ཡིན།

181. སེ་ར་ཡང་སྐུལ་གྱི་ནམ་ཐར། འདིའི་ནང་དུ་སྐབས་རྩོམ་མ་རིག་འཛིན་གསང་སྐགས་སྒྲིང་
བའི་གསང་གསུམ་མད་དུ་བྱུང་བའི་རོ་མཚར་གྱི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་རིག་འཛིན་མཁའ་འགྲོ་དཀྱིས་
པའི་ཐོལ་སྐྱེས་བྱ་བ་དང་། སྐབས་མཆོག་རྩོམ་པ་ལྷ་མ་དམ་པོ་ཆེའི་ནམ་པར་ཐར་བ་དང་
གསུམ་པ་རྫོང་འབྱེད་པའི་ཉེ་གཞོན་ཞེས་བྱ་བ། བསོད་ནམས་ཉི་མས་བཙམས། ༡༩༩༩ གསེར་
ཐར་རྫོང་རིག་གནས་ཁང་གིས་བསྐྱངས་ཤིང་དཔར།

182. དེབ་ཆུང་ཨ་རུ་རའི་དགའ་ཚལ་ཞེས་བྱ་བ། པུ་འབྲུང་གསལ་གྱིས་བཙམས། ༡༠༠༩ སེ་
ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། འདིའི་ནང་དུ་གསེར་རྟ་ཕྱོགས་ཀྱི་སྐུ་ལྷུང་དང་། མཁའ་འགྲོ་
མ། དཔོན་ཉེ་ཁང་ཅིག་གི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིགས་བཙམས་ཆོས་མང་དག་ཕྱོགས་བྱས་འདུག་ཀྱང་། མང་
ཤོས་ནམ་ཐར་ཡིན། འདི་ཚུམ་པ་བོའི་མིང་གཞན་ལ་དགྲུང་ལོའང་ཟེར།

183. འདམ་མགོན་ཀླུ་པའི་ཀླུ་ཚབ་གསེར་ཁྲི་རིམ་བྱོན་ནམས་ཀྱི་ཁྲི་རབས་ཡོངས་འདྲའི་ལྷོན་བཟང་ཞེས་བྱ་བ། འབྲས་སྤངས་མཁན་ཁྲི་བསྟན་པ་བསྟན་འདོན་གྱིས་བཙམས། ༡༩༩༡འབྲས་སྤངས་སློམ་དཔེ་མངོན་ཁང་གིས་དཔར།
184. ལྷ་བྱང་ཨ་ཁུ་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོའི་གསུང་འབུམ་ཁ་བ། འདམ་དཔལ་དུས་དབྱའི་དབང་པོ་མ་ཉེད་གདོང་ཅན་བརྟུ་གསུམ་ལྟའི་འཁོར་ལའི་རིམ་པ་དང་བོའི་ཕྱིན་གྱིས་འདིགས་མཛད་དོ་རྗེའི་ཞལ་ལུང་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།། སྤྱི་ལོ་༡༩༣༩ ལོར་ཡོངས་འདོན་སྤྲིང་རིན་པོ་ཆེས་ལྷ་སའི་ཤིང་དཔར་མ་གཞིར་བཟུང་ལྷོ་ལོ་ནས་དཔར་སྐྱབ་མཛད་བ།
185. བོད་ཀྱི་རྟའི་གསོ་དཔྱད་གཞུང་ལུགས་བདེ་སྤྲུལ་བསྒྲིགས། ༡༩༩༠ བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་གིས་བསྐྱབ།
186. མདོ་ལས་བྱུང་བའི་གཏམ་རྒྱུད་སྣ་ཚོགས། ཞེ་ཆེན་པཌ་ཅུམ་ཀླུ་(༡༩༣༡༡༩༩༦)གྱིས་བསྒྲིགས། ༡༩༩༠ གྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིགས་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་།
187. སྤུ་བཀའ་ན་བྱ་བ་མཐའ། སྤུ་བཀའ་ན་ལྷོ་བཟང་ཆོས་ཀྱི་ནི་མས་བཙམས། ༡༩༩༤ ཀན་སུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་།
188. རྒྱ་ཞབས་བྱུང་ཆང་གི་གསུང་འབུམ། ༡༩༩༩ ཀན་སུ་ལྷོ་ཕྱི་རིགས་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་།
189. དགོ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་ཚོམ། (དེབ ༡ ༡། ༩) ༡༩༩༠ བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྙིང་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་།
190. མཁས་ཤིང་བྱ་བ་པའི་དབང་ཕྱག་ཆེན་པོ་དོ་བྱ་བ་ཆེན་ཀུན་བཟང་འདིགས་མེད་བསྟན་པའི་ནི་མ་དཔལ་བཟང་བོའི་གསུང་ཚུམ་གཅེས་བསྒྲིགས་ལེགས་བཤད་ནོར་བུའི་ཕྱིང་བ། མགོ་ལོག་ཁུལ་རྒྱུག་སྐུར་ཁུས་ནས་བསྒྲིགས། ༡༩༩༩ མཆོ་སྤྱན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་།
191. ལེགས་བཤད་རིན་པོ་ཆའི་གཏེར་མངོན་དཔྱད་ལྷན་དགའ་བའི་ཆར། ཤར་རྩ་བཀྲ་ཤིས་ཀླུ་མཆོན་གྱིས་བཙམས། ༡༩༩༤ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་།
192. བོད་ཀྱི་དུས་རབས་རིམ་བྱུང་གི་ཁྲིམས་ཡིག་ཚྭ་གས་བསྐྱས་དངས་བྱེད་ཀེ་ཏ་ཀ་ཆོ་རིང་བདེ་སྤྱིད་བསྒྲིགས། ༡༩༩༣ བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་།
193. གངས་ལྗོངས་མཁས་དབང་རིམ་བྱོན་གྱི་ཚུམ་ཡིག་གསེར་གྱི་སྐུ་བ། (དེབ་༡ ༡། ༩༡) ལྷོ་བཟང་ཆོས་གསུང་དང་བསོད་ནམས་རྩེ་མོ། ༡༩༩༩ མཆོ་སྤྱན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་།
194. མཉམ་མེད་ཤུའི་ཀླུ་པོ་འདས་འཁྲུངས་ཀྱི་ལོ་ཆོགས་གཙོར་གྱུར་པའི་བསྟན་ཆེས་ལོ་སུམ་སྟོང་ཅམ་གྱི་རེ་ལྷོ་མིག་གི་རྣམ་བཞག་མཐོང་ཆད་ཀུན་ལས་བདུས་པ། ཆོ་ཏན་ཞབས་བྱུང་གིས་བཙམས། ༡༩༩༩ མཆོ་སྤྱན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་།

195. དཔལ་ལྷན་གསོ་བ་རིག་པའི་ཁོག་འབྲུགས་ལེགས་བཤད་བེ་རྒྱུའི་མེ་ལོང་བྲང་སྤྲོད་དེ་གྲུ་པའི་དགའ་སྟོན། ཕྱི་སངས་རྒྱལ་རྒྱལ་མཆོས་བཅམས། 1999 ཀན་སུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
བོད་ཀྱི་ཆོས་སྤྱད་ལྷན་འབྲེལ་སྒྲོན་བཤད་པ། ཏུང་དཀར་སྒོ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས་བཅམས།
1999 མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
196. བོད་ཀྱི་གསོ་རིག་དར་ཚུལ་རྒྱལ་བསྐྱེད་འཛུགས་པར་བཀོད་པ་བེ་རྒྱུའི་འཕྲིང་བ། དཀོན་
མཆོག་རིན་ཆེན་གྱིས་བཅམས། 1999 ཀན་སུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
197. བསྟན་ཅིས་གསལ་བའི་ཉེན་བྱེད་དང་ཐ་སྐད་རིག་གནས་ལྡེ་བྱང་ཚུལ་སྒྲོགས་ལ་མགྱོན་
རྒྱ། མང་ཐོས་སྤྱུ་རྒྱལ་རྒྱལ་མཆོད་དང་འདར་སྟོན་དགའ་འདུལ་དབང་བོ་གཉིས་ཀྱིས་བཅམས། 1999
བོད་སྤྲོད་མེ་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
198. སྤྱི་པའི་མཛོད་སྤྲུགས་ཀྱི་ཆ་འགྲེལ། ཏུན་པ་ནམ་མཁས་བཅམས། 1999 རྒྱ་གར་མ་
ཏེ་མཐོ་སྟོབ།
བོད་ཀྱི་ཡིག་རྒྱུ་ཞིབ་འཇུག་ཁ་སྐྱང་བཀྲ་ཤིས་ཆེ་རིང་སོགས་ཀྱིས་སྤྲུགས་བསྐྱེད་བྱས། 2009
མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
199. བོད་ཀྱི་གདུང་རྩ་ཞིབ་འཇུག་ རྩོད་ཀ་ཚང་དགེ་ཤིས་ཆོས་གྲགས་སོགས་ཀྱིས་བཅམས།
2009 མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
200. ཆེ་སྟོག་གི་འབྲུལ་སྟེལ། ཀྱང་མེ་ཆའི་ཡིས་བཅམས་ཤིང་དབང་ལགས་ཀྱིས་བསྐྱུར། 2009
བོད་སྤྲོད་མེ་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
201. མཁས་དབང་དམ་པ་དཔྱད་གཞི་བསམ་གཏན་གྱི་དཔུང་ཚོན་སྤྲུགས་བསྐྱེད་པ། པལ་ཚུལ་ཁྲིམས་
ཀྱིས་བསྐྱེད་པ། 1999 མི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
202. དཔལ་ལྷན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་འབྲུམ་དེབ་གསུམ་པ། 1999 མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
བསྟན་ཅིས་ཀ་སྤྱང་ལག་དེབ། བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཆོད་དོན་བྱ་སྟོན་དཀར་གྱིས་བསྐྱེད་པ། 2000
མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
203. ཐུན་འཛོམས་ནོར་བུའི་ཕྲེང་བ། རོར་ཞི་གདོང་བྱུག་སྟེམས་སྟོན་བཅམས། 1999 མི་
རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
204. ཏུང་དོང་ཡིག་རྒྱུ་ལས་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་གནའ་རབས་སྟོན་ལས་དང་དེའི་མཆན་འགྲེལ།
རབ་གསལ་གྱིས་བཅམས། རྩེ་ལེ་བོད་ཀྱི་ཁང་བ།
205. བོད། ཏུས་རབས་ཉེར་གཅིག་པའི་རྒྱ་ནག་གི་ཆེབ་རྩལ་མཉེན་པོ། མང་ལེ་བྱུང་གིས་བཅམས་
ཤིང་། རྩོ་ཆེ་ཆེ་རིང་གིས་བོད་བསྐྱུར་བྱས། བོད་གཞུང་བདེ་སྤྱང་བོད་གནས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་།

790 མདོ་མདུན་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གཞུང་གི་ལོ་

206. ཨ་རིག་གི་ལོ་རྒྱུས་མ་ཆེན་གང་ས་རིའི་བེགས་མ། (མ་ཆོ་སོག་རྫོང་གི་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་
དཔྱད་ཡིག་དེ་བ་གཉིས་པ།) ཨ་དཀོན་མཆོག་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་བཅུ་མས། ༡༩༩༩ མ་ཆོ་སོག་རིགས་
རང་སྤྱོད་རྫོང་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་བཅུ་མས་སྤྱི་གཞུང་།

207. ཀན་མེའི་ལོ་རྒྱུས་དཔྱད་གཞིའི་ཡིག་རིགས་ཁང་། ཀན་མེའི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བཟུང་དགོན་
སྡེ་སོ་སོའི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བཅུ་མས། རྟོ་དཀྱིལ་ བར་ མཐུན་གསུམ། ༡༩༩༩ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་
སྐྱུན་ཁང་།

208. དཔལ་དོན་གྲུབ་ཀྱི་གསུང་འབུམ་པོད་ལྔ་བ། ༡༩༩༥ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

209. རྫོང་ལྷ་དགེ་བསམ་གཏན་རྒྱ་མཆོའི་གསུང་འབུམ་པོད་གསུམ་པ། ༡༩༩༥ མཆོ་སྤྱན་མི་རིགས་
དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

210. མདོ་ཁམས་གནས་ཡིག་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་དང་བསྐུལ་ལྟ་དབང་རྩ་སྤྱོད་བྱ་བ། ཀམ་རྒྱལ་
མཆོན་གྱིས་བསྐྱུ་བསྒྲིགས་བྱས། ༢༠༠༥ མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། དེ་བ་འདིའི་ནང་དུ་དཀར་
མངོས་ཁལ་གྱི་རྫོང་ཁག་དགྲུ་དང་། ཡུ་ནན་བཅས་ཀྱི་ཁོངས་སུ་ཡོད་པའི་གནས་ཆེན་ཁག་དོ་རྫོང་
བྱས་པའི་ཚོམ་ཡིག་ཁག་མང་པོ་བཀོད་འདུག

211. དཀར་ཆག་འཕང་ཐང་མ། སྤྱོད་བཅས་པོ་གཉིས་པ། འདི་གཉིས་བོད་རྫོང་ས་ཉེན་རྩལ་
བཤམས་སྟོན་ཁང་གིས་ཕྱོགས་སྤེལ་གྱིས་བསྒྲིགས། ༢༠༠༥ ལོར་དཔར་ཐང་གཉིས་པ། མི་
རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

212. སོ་བྲང་ལྷན་དཀར་གྱི་དམ་པའི་ཆོས་འཁྱར་རོ་ཚོག་གི་དཀར་ཆག་བལྟ་བུར་བསྒྲིགས་པ་
གནའ་བོའི་གཏམ་ལ་འདུག་པའི་སོ་ཉ། རབ་གསལ་གྱིས་ཞུ་སྒྲིག་བཞིས། ༡༩༩༦ ལྷ་ཆ་བོད་
ཀྱི་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་།

213. བདེ་བར་གཤེགས་པའི་བཀའ་དགོངས་འགྲེལ་བཟུང་བཅོས་འཁྱར་རོ་ཚོག་པར་དུ་སྒྲུབ་པའི་
ཚུལ་ལས་ཉེ་བར་བཅུ་མས་པའི་གཏམ་ལ་དག་པར་བརྫོད་པ་དཀར་ཆག་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུའི་
ཐེང་བ། ཀུན་མཁྱེན་འཇིགས་མེད་དབང་པོ་ ༡༩༩༩ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

214. ཀུན་མཁྱེན་ཉི་མའི་གཉེན་གྱི་བཀའ་ལྟར་གི་དགོངས་དོན་ནམ་པར་འགྲེལ་བའི་བཟུང་བཅོས་
གངས་ཅན་པའི་སྐད་དུ་འཁྱར་རོ་འཆལ་གྱི་ཆོས་སྤྱོད་རྒྱུན་མེ་ཆད་པའི་དོ་མཆར་འཕྲལ་གྱི་ཕྱི་
མོ་རྫོགས་ལྷན་བསྐུལ་བའི་བསོད་ནམས་ཀྱི་སྤྱོད་ལུང་རྒྱས་པར་དཀྱིགས་པའི་ཚུལ་ལས་བཅུ་མས་
པའི་གཏམ་དོ་མཆར་རྒྱ་གཉེར་འཕེལ་བའི་ལྷ་བ་གསར་བཞེས་བྱ་བ། ཤོག་ངོས་༩༩༡༩ ལྷ་ས་
ཆེན་པ་ཚུལ་ཁྲིམས་རིན་ཆེན། ༡༩༩༥ བོད་རྫོང་ས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ཡོངས་གངས་
སྤེད་གོ་བཟུང་འཁྱར་དཀར་ཆག་ཟེར།

215. ཟིང་ཚུ་རྫོང་པོད་བརྒྱུད་སངས་རྒྱུ་ཆོས་ལུགས་དང་གཡུང་རྒྱུད་པོན་གྱི་དགོན་ཁག་སོ་སོའི་དཀར་ཆག་ཨ་ཁྲིང་བསྟན་འཕེལ་སོགས་ཀྱིས་ཚོམ་བསྐྱེགས་བྱས། 1889 ལོར།
216. སྐལ་བཟང་དང་རྒྱལ་པོས་བཅས་ས། དཔལ་ཞུ་ལུའི་གཙུག་ལག་ཁང་རྟེན་དང་བརྟེན་པར་བཅས་དཀར་ཆག་བྱང་ཆེན་ཐར་ལམ། 1892 པོད་རྫོང་ས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
217. དགེ་ལུན་བསྟན་པའི་རང་སྟོན་མཆོག་ཏུ་དར་བའི་སྐྱབ་ལྗེ་ཆེན་པོ་སྟོན་མར་དགའ་ལུན་ཕུན་ཆོགས་སྤྱིང་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་བཅས་དཀར་ཆག་གདུང་སེལ་སྟན་གྱི་ལྷ་གྲ། མོ་བཟང་དགེ་འདུན་གྱིས་བཅས་ས། 1899 མཆོ་སྟན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
218. ལང་རྩས་ལྗེ་བཞི་སོགས་ཀྱི་དཀར་ཆག་ཕྱོགས་བསྐྱེགས། ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་གནའ་དཔེ་ལགས་སྐྱེག་ཁང་གིས་བསྐྱེགས། 1899 ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
219. སྤ་བྱང་བཀ་ཤིས་འབྲེལ་གྱི་གདན་རབས་ལྷའི་རྩ་བོ་ཆེ། དཔལ་མང་པཎ་དྲི་ཀ་ས་མཛད། 1892 ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
220. ཨ་མཆོག་དགོན་པའི་གདན་རབས་(ཆོས་ལྗེ་ཆེན་པོ་ཨ་མཆོག་མཆན་ཉིད་དགོན་དཔལ་ལུན་སྐྱ་བའི་མེར་གཞིར་གཞི་ལོ་རྒྱུས་འཕགས་པོད་བསྟན་འཕེལ་འགྲའི་རྟོག་ཡིད་བཞེན་དབང་རྒྱལ་ཞེས་བྱ་བ། སེར་སྐྱེ་ཆང་གིས་བཅས་ས།
221. མདོ་སྐད་བསྟན་པའི་གནས་གཞི་རོང་པོ་དཔལ་གྱི་དགོན་ཆེན་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ལས་རྣམ་པར་རྒྱལ་བ་བདེ་ཆེན་ཆོས་འཁོར་སྤྱིང་གཙོ་བྱས་པའི་གསེར་རྫོང་ས་རིག་པ་འབྱུང་པའི་གྲོང་ཁྱིམ་དུ་དམ་པའི་ཆོས་དར་རྒྱལ་ཆེ་ལོང་ཅམ་བཟོད་པ་རྫོགས་ལུན་གདམ་གྱི་རང་སྐྱ། འཛིགས་མེད་ཐེག་མཆོག་གིས་བཅས་ས། 1899 མཆོ་སྟན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
222. དེས་པ་འཇམ་དབྱངས་གྲགས་པ་སོགས་ཀྱིས་བཅས་ས། དེས་མདོ་དགོན་ཆེན་བཀ་ཤིས་ཐོས་བསམ་ཆོས་འཁོར་སྤྱིང་གི་གདན་རབས་དད་པའི་རྒྱ་བོ་གཞིལ་བའི་འབབ་སྟེགས། 1899 མཆོ་སྟན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
223. ཨ་མཆོག་མཆན་ཉིད་དགོན་གྱི་གདན་རབས་(ཨ་མཆོག་མཆན་ཉིད་དགོན་གྱི་དུས་དེབ། 1000། 1 ཤོག་ངོས་219)མཁན་རྟེན་སྐལ་བཟང་རྒྱུ་མཆོས་བཅས་ས།
224. ཆ་གན་བེ་ཤང་དགོན་པའི་གདན་རབས་ལོ་རྒྱུས། ཤེས་རབ་རྒྱུ་མཆོས་བཅས་ས། 1009 ལོར་ཞང་ཀང་ཐེན་མ་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
225. རྩ་བའི་གདན་རབས་མདོར་བསྟུས་བྱང་སྟོང་རྒྱ་པོའི་ཞལ་ལུང་། རྩ་བའི་མཛའ་མཐུན་ལོ་རྒྱུས་ཚོམ་སྐྱེག་ཆོགས་པས་ཚོམ་སྐྱེག་བྱས། 1004 ལོར་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་དཔར།

238. རོ་འཁྱུ་མེན་ཁྲིན་གྱིས་གཙོ་བོ་བསྒྲིགས་བྱས། ཀན་སུ་འུ་དང་མཚོ་ཕྱོད་བོད་བརྒྱུད་སངས་རྒྱུ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དགོན་པ་ཁག་མཚོ་ཕྱོད་མི་དཔངས་དཔེ་སྤྲུལ་ཁང་། ༡༩༩༠ (རྒྱ་ཡིག)
239. སྒྲན་བྲགས་དང་སྤེ་དགེ་འདུན་གཉིས། མཚོ་ཕྱོད་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྒྲན་སངས་རྒྱུ་ཆོས་ལུགས་དགོན་པ་ཁག་ཀན་སུ་འུ་མི་རིགས་དཔེ་སྤྲུལ་ཁང་། ༡༩༩༩ (རྒྱ་ཡིག)
240. ཟླ་ཁྲི་ཞེད་ཆེན་རྩ་བ་བོད་རིགས་ཆའང་རིགས་རང་སྐྱོང་ཁུལ་ས་གནས་ལོ་རྒྱུས་བསྒྲིག་ཁང་། རྩ་བ་ཁུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས། (སྤྲད་ཆ) མི་རིགས་དཔེ་སྤྲུལ་ཁང་། ༡༩༩༩། ༡༠ (རྒྱ་ཡིག)
241. ཨོ་སི་ཁུ་རི་ཡ། ལའི་ནའེ་ཆེན་ཆེན་འུ་ཤེ་མི་ཅའེ་ཆའེ་ཤེ་ཁུ་བའེ་ཆོས་བཅམས། ཞའེ་ཅའེ་ཕྱིན་གྱིས་བསྒྲིག་ཀངས་ཁྲོ་ལྷ་དང་འབྲེ། བོད་ཁྲོ་ལྷ་མི་དཔངས་དཔེ་སྤྲུལ་ཁང་གིས་བསྒྲིག་། ༡༩༩༥ (རྒྱ་ཡིག)
242. མཚོ་ཕྱོད་བོད་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས། ཁྲིན་བཀའ་ཀའེ་ཡིས་བཅམས། མཚོ་ཕྱོད་མི་རིགས་དཔེ་སྤྲུལ་ཁང་། ༡༩༩༧ (རྒྱ་ཡིག)
243. མཚོ་ཕྱོད་བསྐྱེམས་ཅིས་ཁུས་ཀྱིས་བསྒྲིགས། ཞེད་ཆེན་ཡོངས་ཀྱི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་མི་གྲངས་ཆད། རྒྱ་ནག་འབྲས་བུ་བསྐྱེམས་འཕོར་དཔེ་སྤྲུལ་ཁང་། རྒྱ་ཡིག ༡༠༠༠
244. ཡུང་ཁྱི་ཤོང་གིས་བྲིས། ཅོ་ཞེ་ཡུང་དཔོན་པོའི་ལོ་རྒྱུས་རགས་བསྒྲིགས། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྤྲུལ་ཁང་། ༡༩༩༩ (རྒྱ་ཡིག)
- ༡༩༩༡ ཟླ་ལོ་༡༠༠༩ ལོར་ཀན་སུ་འུ་མི་རིགས་དཔེ་སྤྲུལ་ཁང་གིས་དཔར་དུ་བསྒྲིག་པ། བོད་རིགས་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ། རྒྱ་ཡིག བོད་ཡིག་གི་ས་མིང་དང་མི་མིང་ཅན།
245. བོད་རྒྱ་དབྱེན་སྐད་ཀྱི་ས་ཁམས་རིག་པའི་ཆོག་མཛོད། བསྐྱེད་པ་སོགས་ཀྱིས་བསྒྲིགས། ༡༩༩༩ ཀན་སུ་འུ་མི་རིགས་དཔེ་སྤྲུལ་ཁང་།
246. The Story of Tibet
Conversation with the Dalai Lama
Thomas Laird, 2006 Grove Prss New York
- བོད་ཕྱི་ནང་གི་དུས་དེབ་ཁག་དང་། དེ་མིན་གྱི་འབྲེལ་ཡོད་ཚོམ་ཡིག་ལག་བྲིས་མ་ཐུང་རིགས་ལ་སློབ་སྦྱང་བྱས་པའི་ཟིན་ཐོ་རགས་རིས།
247. རོར་ལྷེ་བོད་མིའི་དྲར་མཚོད་བྱེད་སློལ་སྐོར་ལ་གསར་དུ་དཔུང་པ། ཆངས་དབང་དགེ་འདུན་བསྒྲན་པ། ༡༠༠༩ བོད་ཁྲོ་ལྷ་མི་པའུ་ཁྱུག ༡།
248. མཚོ་ཁྲི་ཤོར་རྒྱལ་མའི་ཉེ་འཁོར་གྱི་འབྲོག་པའི་གཉེན་སློལ་རོབ་ཅམ་སྤེང་བ། སྤྲིང་བོ་ཆོ་རིང་། གྲུང་གོའི་བོད་ཁྲོ་ལྷ་ས།
249. བོད་ལྷོ་ཁུལ་གྱི་དབྱིད་ཚོས་གཉའ་སྤེལ་བྱེད་སྒོ། ཨོ་རྒྱུ་ཆོ་རིང་། གྲུང་གོའི་བོད་ཁྲོ་ལྷ་ས།

250. མྱིང་སྐྱུང་གི་གར་འཆམ་དང་ལྷ་རིས་སྐྱུ་ཅལ་སྐྱོར་སྤྱིང་། ཆོ་དབང་དང་སྐྱུ་ལྷ་གཉིས། གྲུང་གོ་ཐོད་སྤྱིང་ས།
251. རྡོ་རྗེ་མཁར་གྱིས་བསྐྱུས་པའི་གཉེན་སྟོན་ཚུ་ཅེ་ལྷ། ༡༩༡༩ མཆོ་སྟོན་མང་ཆོག་སྐྱུ་ཅལ། ༩
252. ཐོད་གྱི་གཉེན་བཤད། དབང་འབྲུམ་རྒྱལ། ༡༩༡༩ མཆོ་སྟོན་མང་ཆོག་སྐྱུ་ཅལ། ༩
253. ཐོད་གྱི་ཇ་བཤད། འཕགས་པ་སྐྱུབས་གྱིས་བསྐྱུས། ༡༩༡༩ མཆོ་སྟོན་མི་ཆོག་སྐྱུ་ཅལ། ༩
254. ཆབ་འགག་རྟ་མགིན་གྱིས་དག་སྒྲིག་བྱས་པའི་རོགས་འཐེན་ཐོས་པ་ཀུན་སྤྱིང་དང་། ལྷ་ཁ་མཁས་གྲུབ་གྱིས་བྲིས་པའི་དཔལ་ལྷན་དང་ཆོ་དབང་ས། ཁམས་བྱས་བསྐྱུས་པའི་རོགས་འཐེན་ཅོ་ཀའི་བྲུག་འཁྱུར་སོགས་རོགས་འཐེན་གངས་༡༠ ལྷག
255. དག་ལྷན་རྒྱ་མཆོས་བྲིས་པའི་མནའ་བཅད་དོན་ཁོ་སྐྱོ་སྤྱིང་རིགས།
256. བཀྲ་ཤིས་ཆོ་རིང་གིས་དག་སྒྲིག་བྱས་པའི་བག་མར་གཏོང་ཁའི་གདམས་ཆོག་དང་། རྡོ་རྗེ་མཁར་གྱིས་བྲིས་པའི་བག་སྟོན་གྱི་བཤད་པ་སོགས་བག་སྟོན་གྱི་བཤད་པའི་རིགས།
257. མགོ་ལོག་པ་གྱུ་རུ་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་བྲིས་པའི་མྱིང་གེ་སར་གྱི་བཤད་པ་བརྟུགས་ལས་ལྷག་ཆོན་གྱི་བཤད་པ་མྱིང་སྐྱུང་ལས་བྱུང་བའི་བཤད་པའི་རིགས།
258. རྟ་མགིན་གྱིས་བྲིས་པའི་ཆང་བཤད་ན་བའི་བརྟུང་ལེན།
259. སངས་རྒྱས་ཆོ་བརྟན་གྱིས་བསྐྱུས་པའི་དཔལ་རིས་ལུལ་གྱི་གཉེན་བཤད་དང་།
260. བསམ་གྲུབ་གྱིས་བསྐྱུས་པའི་ཨ་མ་དོའི་ཁེད་སྤྱི་སོགས་ཁེད་སྤྱི་སྐྱོར།
261. གྲུང་གོ་ཐོད་རིགས་མི་འཕོར་གྱི་གངས་ཆོད་འཕོ་འཁྱུར་དང་དེའི་ས་ཁམས་བྱུང་ཚུལ། གྲུང་གོ་ཐོད་གྱི་ཤེས་རིག་མ་རྡོར་དང་སྟན་ནེའི་ཀུའུ་བཅའ་མཁས་ཤིང་ཕུར་པན་གྱིས་བསྐྱུར། ༡༩༩༩༩
262. མཆོ་སྟོན་ཁིང་ཆོན་གྱིས་སྤྱི་ལོ་༡༠༠༠ ལོར་མི་འཕོར་ཁིབ་བཤེར་ཐངས་ལྷ་བ་བྲུབ་པའི་གངས་འཕོར་སྤྱི་བསྐྱུས།
263. མང་ཁིས་བྲིས་ཁིང་གནམ་སྐས་གྱིས་བསྐྱུར། དམངས་གཙོ་བཙོས་བསྐྱུར་སྟོན་ལ་ཐོད་རིགས་མི་གངས་འཕར་བ་དལ་བའི་རྒྱ་རྒྱུན་འགའ་ཆོད་བརྗོད་བྱེད་པ། ཅེར་སྤྱིག ༡༩༡༡
264. སྤང་ཆར་གྱི་ཤེས་རབ་ཀན་པོའི་འབེལ་གདམ་ལས་ལོ་རྒྱུས་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་ཕལ་ཆེར།
265. སྐལ་བཟང་ཆོ་བརྟན་དང་འཇམ་དབྱངས་སྟོ་གོས་སོགས་གྱིས་བྲིས། ཐོད་རིགས་རང་སྐྱོང་ས་ཁོངས་བསྐྱུར་དུ་ལེགས་སྒྲིག་བྱས་ནས་མི་རིགས་རང་བདག་དབང་ཆར་དངོས་འབྲེལ་འགན་སྤུང་ཡོང་ཐབས་སྐོར་གྱི་བསམ་འཆར་འགའ་ཤས། ཡིག་ཆ་འདི་སྤྱི་ལོ་༡༩༡༡ ལོར། ཀན་སྟོ་ཐོད་རིགས་རང་སྐྱོང་ཁུལ་གྱི་ཐོད་རིགས་ལས་བྱེད་པ་སྐལ་བཟང་ཆོ་བརྟན་དང་། འཇམ་དབྱངས་སྟོ་གོས། ཅོ་ནེ་དབང་རྒྱལ་སོགས་མི་གངས་བདུན་གྱིས་བྲིས་ཏེ། སྐབས་དེའི་རྒྱ་ནག་དབུས་གཞུང་།

ལ་ཕུལ་བས། རྒྱ་ནག་གི་སྤྱི་འཛིན་དུ་ཡའོ་པར་གི་ཆོར་ཤུགས་དང་འབྲེལ་ཏེ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ས་
ཡོམ་རྒྱུད་རིགས་བརྒྱབ་ཀྱང་ཁོངས་ནས་པའི་དམིགས་ལུལ་སྒྲུབས་པོ་ཆེ་ལ་དཔག་པའི་གྲུབ་འབྲས་
མ་ཡང་། བོད་མི་ཞིག་ཡིན་ཕྱིན་ཡིག་ཆ་དེ་ཆར་གཅིག་བསྐྱུག་དགོས་པེས་ལྟ་བུ་ཡིན།

266. རྩི་ཆོ་ཁོ་པོ་མཁན་ཆེན་དག་དབང་གྲགས་པའི་ནམ་ཐར་མདོར་བསྐྱུས་ཆེས་ཕྱ་བ་ཟེགས་མ་ཙམ།

267. བོད་དུ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལས་ཀ་བྱེད་རིང་གི་གནས་ཚུལ་རགས་ཙམ་སྒྲིང་བ། ཁྲིང་ཤི་ཀྱང་གིས་
བྲིས། (བོད་ལྗོངས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་སྐོར་ཆོགས་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་རྒྱ་ཆ་ཞིབ་འཇུག་ལུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་།

268. རོར་ཞིག་དོར་བྱུག་སྒྲུབ་སྒྲོས་བྲིས་པའི་ཁྲི་ཆེན་གྱི་ཐར་མདོར་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་དུས་འཁོར་
དབང་ཆེན་ཐེངས་བརྒྱ་བ་གནད་པའི་གནས་ཚུལ་རགས་བསྐྱུས།

269. མཁའ་འགོ་རྒྱུབས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་ལྷ་ཤུལ་སྒྲིང་གིས་དོ་ཀྱང་དཔག་གཞོན་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་
མདོར་བསྐྱུས། གཅན་ཆ་རྒྱུད་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་རྒྱ་ཆ་བདམས་སྒྲིག

270. བོད་ཆོལ་གསུམ་གྱི་ཁྲུལ་དུ་གནས་པའི་ལྗོངས་དང་ཁྲུལ་རྒྱུད་བཅས་ཀྱི་ས་མིང་། (བོད་དཔྱིན་
རྒྱ)རྒྱ་གར་དཔར་མ།

271. ལྷལ་བཟང་དོན་གྲུབ་ཀྱིས་བྲིས་པའི་དོ་སྤྲད་ལྟ་རྒྱུད་ཀྱི་ཕྱོགས་ལ་ས་མིང་རི་ལྷར་འདོགས་
དགོས་པའི་ཚུལ་རགས་ཙམ་དཔུང་པ་ཐོག་མའི་འཆར་སྣང་། མ་ཟིན།

272. གོ་ཤུལ་གྲགས་པ་འབྱུང་གནས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་རྒྱ་བོད་གཉིས་ཀྱི་རྩ་མིང་བསྐྱར་ནས་བོད་
རིགས་ལ་རྩ་མིང་ཡོད་པའི་སྐོར་ཆེ་ཡོང་ཙམ་བརྗོད་པ། རྩལ་བྱང་མི་རིགས་སྒྲོབ་གྲུ་ཆེན་མོའི་
རིག་གཞུང་དུས་དེབ། 1994.1 1

273. རྒྱ་རིངས་ཤར་འཕགས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་གཅན་ཆའི་ཆོས་ཆོང་མའི་ཐུགས་འཆམ་གྱི་བྱང་ཚུལ་
དང་དེའི་རྒྱ་ཆལ་སྐོར་རགས་ཙམ་སྒྲིང་བ། བོད་ལྗོངས་རྒྱ་ཆལ་ཞིབ་འཇུག 1994.1 1

274. དགའ་སློབ་བཟང་དཔལ་ལྷན་གྱི་དཔལ་ཆལ་སྒྲོབས་ཀྱི་ལ་སྒྲེའི་གོང་། རྒྱལ་མོ་ཆ་བ་རོང་དུ་
གནས་སྐོར་བྱས་པའི་མཐོང་ཐོས། བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག 1990.12

275. རིན་ཆེན་རྒྱལ་བོ་དང་རེབ་གོང་རྩོ་རྩོ་ཐར་གཉིས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་སྐུ་བྲང་བཀྲ་ཤིས་འབྲེལ་
དང་རོང་བོ་དགོན་ཆེན་གཉིས་ནས་དར་བའི་བོད་ཀྱི་“ནམ་ཐར་”སྒྲོས་གར་གྱི་བྱང་བ་བརྗོད་
པ། གྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག 1994.1 1

གོང་གི་འཕྲོས་མཐུད། གྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག 1994.1 1

276. དགོན་མཆོག་བསམ་གཏན་དང་དམ་ཆོས་གཉིས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་སྐུ་བྲང་དགོན་པའི་གསེར་
ཁྲི་ནམ་བཞིའི་ནམ་ཐར་ཉུང་བསྐྱུས། བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག 1993.12

277. མེད་གཞོན་རྟོ་རྟེན་ཅོད་པས་བྱིས་པའི་རེབ་གོང་སྐྱ་ཆལ་དང་དེའི་བྱ་དུང་ཆོས་རགས་ཙམ་བརྟེན་པ། བོད་ལྗོངས་སྐྱ་ཆལ་ཞིབ་འཇུག་ ༡༩༩༡། ༥
278. རྟོན་ཐར་རྒྱལ་གྱིས་བྱིས་པའི་རེབ་གོང་སྐྱ་རྩལ་དང་ཆོས་ལུགས་བར་གྱི་འབྲེལ་བའི་གཏམ་རྩལ་ཙམ་སྟེང་བ། མཆོ་སྟོན་སྟོབ་གསོ། ༡༩༩༡། ༩
279. དབང་རྒྱལ་གྱིས་བྱིས་པའི་ཀན་ལྷོ་ཁུལ་གྱི་བོད་མིའི་ཡུལ་སྟོན་གོམས་གཤེས་མདོ་ཙམ་སྟེང་བ། གྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ ༡༩༩༥། ༤
280. རིན་ཆེན་སྟོན་མས་བྱིས་པའི་རེབ་གོང་རྒྱལ་བོ་ས་ཁུལ་གྱི་གཞེན་སྟོན་སྟོར་སྟེང་བ། གྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ ༡༩༩༡། ༩
281. སོ་སྟེང་ཐར་རྒྱལ་ཆོས་བྱིས་པའི་བྱོ་ཆང་ས་ཆའི་བག་སྟོན་གྱི་ཆོ་ག་མེ་ཏོག་ཆོས་བྱ། སྟེང་ཆར། ༡༩༩༤། ༡ གོང་གི་འཕྲིན་མཐུན། སྟེང་ཆར། ༡༩༩༤། ༩
282. རིན་ཆེན་སྟོན་མས་བྱིས་པའི་རེབ་གོང་རྒྱལ་བོ་ས་ཁུལ་གྱི་ཡུལ་ཁྲིམས་སྟོར་སྟེང་བ། གྲུང་གོའི་བོད་ལྗོངས། ༢༠༠༠། ༡
283. བག་པ་ཆེ་རིང་གིས་བྱིས་པའི་སྐྱེ་འབྲུམ་བྱམས་པ་སྟེང་གི་མེ་ཏོག་མཆོད་པའི་སྟོར་རགས་ཙམ་བརྟེན་པ། བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག་ ༡༩༩༩། ༤
284. ཨ་མ་གྲོན་བཟ་ཤིས་དང་ནམ་སྐས་གཞིས་གྱིས་བྱིས་པའི་མདོ་སྨད་དྲུང་དཔེ་བའི་བྱ་ལའི་སྐྱ་རྩལ་སྟེང་བ། བོད་ལྗོངས་སྐྱ་ཆལ་ཞིབ་འཇུག་ ༡༩༩༡། ༩
285. བསོད་ནམས་ཆེ་རིང་གིས་བྱིས་པའི་མདོ་སྨད་གཅན་ཆའི་ཡུལ་དྲུང་དཔེ་བའི་མདའ་ཅེད་ལ་རགས་ཙམ་དབྱད་པ། བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག་ ༡༩༩༡། ༤
286. རྟོན་ཐར་རྒྱལ་གྱིས་བྱིས་པའི་རེབ་གོང་སྐྱ་རྩལ་དང་ཆོས་ལུགས་བར་གྱི་འབྲེལ་བའི་གཏམ་རྩལ་ཙམ་སྟེང་བ། ཆོ་སྟོན་སྟོབ་གསོ། ༡༩༩༡། ༡
287. པར་རྟོ་རྟེན་བྱིས་པའི་ཨ་མ་དོའི་ནམ་ཐར་གྱི་བྱུང་འཕེལ་སྟོར་རགས་མ་བརྟེན་པ། བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག་ ༡༩༩༤། ༤
288. གཅན་ཆའི་གཞོན་གྱིས་བྱིས་པའི་ཅོང་ཁའི་ལྷོ་རྒྱུད་དྲུང་དཔེ་བའི་བོད་ཀྱི་ལྷ་འཆམ་སྟོར་རགས་ཙམ་སྟེང་བ། བོད་ལྗོངས་སྐྱ་ཆལ་ཞིབ་འཇུག་ ༡༩༩༡། ༡
289. གཅན་ཆའི་ཆེད་བང་རྟོ་རྟེན་བྱིས་པའི་འཛམ་སྟེང་དྲུང་སྐྱ་གྲགས་བྱུང་པའི་རེབ་གོང་སྐྱ་ཆལ་དང་འབྲེལ་བའི་སྟོར་སྟེང་བ། བོད་ལྗོངས་སྐྱ་ཆལ་ཞིབ་འཇུག་ ༡༩༩༡། ༩
- ནམ་སྐས་གྱིས་བྱིས་པའི་མཆོ་སྟོན་སྟོབ་ཤར་དྲུང་དཔེ་བའི་བྱ་རྩལ་ལ་ཏོག་ཞིབ་བྱས་པའི་དབྱད་གཞིའི་ཡིག་རིགས། བོད་ལྗོངས་སྐྱ་ཆལ་ཞིབ་འཇུག་ ༡༩༩༡། ༩

290. རེབ་ས་ཆེ་རིང་རྒྱལ་གྱིས་བྱིས་པའི་རེབ་གོང་ཁྱུ་རྩལ་བྱུང་འཕེལ་གྱི་སྐོར་རགས་ཙམ་སྐྱེང་
བ། བོད་མྱོངས་སྐྱུ་ཙལ་ཞིབ་འདུག ༡༩༩༥། ༡
291. རེབ་ས་ཆེ་རིང་རྒྱལ་གྱིས་བྱིས་པའི་སེང་གེ་གཤོང་ཡ་འགོ་དགོན་པའི་འཆམ་གྱི་འབྱུང་ཁྲུང་ས་
དང་འཕེལ་རིམ་སྐོར་སྐྱེང་བ། བོད་མྱོངས་སྐྱུ་ཙལ་ཞིབ་འདུག
292. སྐྱུ་རེངས་ཤར་འཕགས་གྱིས་བྱིས་པའི་མདོ་སྐྱད་གཅན་ཆའི་ཡུལ་ན་དར་བའི་མདའ་མའི་
སྐྱུ་ཙལ་ལ་རགས་ཙམ་དཔྱད་པ། བོད་མྱོངས་སྐྱུ་ཙལ་ཞིབ་འདུག ༡༩༩༤། ༡
293. ཆེ་དབང་རྫོང་སྐྱེས་བྱིས་པའི་མདོ་སྐྱད་མདའ་ཆེ་དང་འཕེལ་བའི་ལྷ་གསལ་བསང་གཏོང་སྐོར་
ཁུང་ཙམ་སྐྱེང་བ། བོད་མྱོངས་སྐྱུ་ཙལ་ཞིབ་འདུག ༡༩༩༥། ༡
294. གཅན་ཉིག་ཞོན་གྱིས་བྱིས་པའི་ཙོང་ཁའི་ལྷ་རྒྱུད་དུ་དར་བའི་མདའ་ཆེ་དང་སྐོར་སྐྱེང་བ། བོད་
མྱོངས་སྐྱུ་ཙལ་ཞིབ་འདུག ༡༩༩༤། ༡
295. ཨ་ཁྱིལ་གྱིས་བྱིས་པའི་ཀན་ལྷ་ཡུལ་གྱི་ཤིང་ལོ། (འདི་ཡིན་རྒྱ་ནག་གི་སྐོར་ཡིན།) གངས་
མྱོངས་རིག་གནས། ༡༩༩༤། ༤
296. འགོ་མགོན་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པའི་གསུང་འབུམ་ལས་འབྲེལ་ཡོད་ལོ་རྒྱུས་བརྒྱུས་པ། དཔལ་
ལྷན་སྐྱེའི་བཀའ་འབུམ་བོད་པ་བ་སྟེ་དགེ་ཤིང་དཔར་མ།
297. ཁ་སྐང་དཔལ་ཆེན་ཐར་གྱིས་བྱིས་པའི་ལྷ་འཇང་ཉེ་དུ་རྫོང་གི་སྐོར་སྐྱེང་བ། བོད་མྱོངས་
ཞིབ་འདུག ༢༠༠༡། ༡
298. གངས་འཆོས་བྱིས་པའི་གྲུམ་བཙན་པོའི་ལོ་རྒྱུས་སྐོར་གྱི་གནད་དོན་འགའ་ལ་དཔྱད་པ།
ཀྲང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག ༡༩༩༥། ༣
299. བསོད་ནམས་ཆོས་རྒྱལ་གྱིས་བྱིས་པའི་བོད་ཀྱི་གནད་པོའི་རྫོང་། རྫོང་བསོད་པའི་གཞི་
བུའི་ཁ་བྱང་བཙན་གྱི་འབྲེལ་བ། ཀྲང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག ༡༩༩༥། ༣
300. རྣམ་སྤྱོད་གྱིས་བྱིས་པའི་ཙོང་ཁ་རྒྱལ་བོའི་གནས་གི་སྐོར་རིམ་ལ་ཁུང་ཙམ་དཔྱད་པ། ཀྲང་
གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག ༡༩༩༥། ༣
301. ཆ་རིས་བན་དེ་སྐོར་གྱིས་བྱིས་པའི་བོད་དུ་དར་བའི་བོན་པོའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དར་རྒྱུད་དང་
འབྲེལ་ནས་སྤྱི་བསམ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གནད་དོན་འགའ་རགས་ཙམ་སྐྱེང་བ། ཆེར་སྟེག
འདུ་ཨ་བོ་དང་འདུ་ཀྱན་བདེའི་འདུའི་རུས་མཛོད་གཡུ་འབྲུག་སྟོན་མའི་བཞུད་སྟེ།
302. མཁའ་འགྲོ་ཆེ་རིང་གི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་འབངས་ཀྱིན་ལོག་རགས་ཙམ་སྐྱེང་བ།

303. བོད་ཆགས་ཡུལ་གྱིས་དག་སྲིན་མོ་གན་རྒྱལ་དུ་ཉལ་བ་ལྟ་བུ་ཁ་གནོན་བྱས་པའི་དཔེ་རིས་གསལ་བའི་ཞལ་ཐང་རྟོག་ཞིབ་ལམ་ཙམ་བྱས་པ། ཨའོ་གའོ་ཀུས་ཀྱིས་བཅམས་ཤིང་ཆོད་བང་གིས་བསྟར། བོད་ཡུངས་སྤྱི་ཚལ་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༡༡
304. མཆོ་ཕྱོན་ཞིང་ཆེན་དུར་ལམ་རྒྱུད་གི་བོད་བཅན་པའི་བང་སོའི་སྐོར་བརྗོད་པ། སྟོང་ལྷགས་རྒྱལ་གྱིས་བསྟར། གངས་ཡུངས་རིག་གནས། ༡༠༠༡༡ ༩
305. དག་དབང་རྒྱལ་མཆོན། ཆོས་རྒྱལ་སྲོང་སྐམ་པོས་ལི་ཡུལ་གྱི། དག་ཚུལ་གཉིས་ལ་དངོས་བྱལ་བསྟལ་བ། སྤང་རྒྱན་མེ་དོག ༡༩༩༦། ༡
306. ཆོད་བང་རྟོ་རྩེས་བྱས་པའི་བཅན་པོ་ལྟ་བོ་ཐོ་རི་སྟན་ཤལ་བར་གྱི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་སྐོར་བྱར་ཙམ་སྟེང་བ། གངས་ཡུངས་སློབ་གསོ། ༡༩༩༡། ༩
307. བསོད་ནམས་ཆེ་རིང་གིས་བྱས་པའི་མཆོ་ཕྱོན་ས་ཁུལ་གྱི་བཅའ་ཆས་དུས་རབས་ཀྱི་ཁ་བུབ་རིག་གནས་སྐོར་རགས་ཙམ་སྟེང་བ། བོད་ཡུངས་ཞིབ་འཇུག ༡༠༠༡༡
308. དོར་ཞིག་དོང་དུག་སྟེམས་སྟོས་བྱས་པའི་སྲོང་བཅན་སྐམ་པོ་ནས་སྟེང་དར་བར་གྱི་ལོ་ཆོགས་གཏན་འབེབས་ལུང་རིགས་བདུད་ཅིའི་རྒྱན་བཟང་། བོད་ཡུངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༡། ༡
309. ཆབ་འགག་རྟོ་རྩེ་ཆེ་རིང་གིས་བྱས་པའི་རྒྱ་བཟའ་ལུན་ཁྲིན་གོང་རྟོ་དང་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་འགར་དཔྱད་པ། བོད་ཡུངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༡༡
310. དཔལ་མགོན་སྟུབས་ཀྱིས་བྱས་པའི་རང་ཁུལ་གྱི་མི་རིགས་སེལ་འབྱུང་ཁུངས་རགས་ཙམ་དཔྱད་པ། ར་ཁུལ་གྱི་དཔེ་ཐེང་། ༡༩༩༡། ༦
311. ཆོས་གཤམས་ཀྱིས་བྱས་པའི་མཛོད་དག་ཞེས་པའི་མིང་རི་ལྟར་ཐོགས་པ་ཡིན།
312. སེང་ལྷལ་དང་ལྷག་སྟོལ་གྱིས་བྱས་པའི་བྲག་སྲིན་མོ་དང་སྟེའུ་ཡི་“གཏན་རྒྱུད་དེས་ཡང་སྟོང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གསར་རྒྱག་འཇིག་བཀོལ་ཡོད། བོད་ཡུངས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་རིག་དེབ། ༡༠༠༡༡
313. ཨ་མདོ་ཉི་མ་ཐར་གྱིས་བྱས་པའི་བོད་མི་རིགས་བྱལ་པའི་དུས་རབས་དང་གཞན་པའི་སྐོར་རགས་ཙམ་བརྗོད་པ།
314. རེབ་གོང་རྟོ་རྩེ་མཁར་གྱིས་བྱས་པའི་གཏའ་ཁྲི་བཅན་པོ་མ་བྱོན་གོང་གི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཆེ་ལུང་ཙམ་བརྗོད་པ།
315. བསོད་ནམས་དོན་བྱལ་གྱི་གནའ་རབས་བོད་དང་བྱང་ཕྱོགས་དུའུ་རིགས་རྒྱུད་ལ་གཏོགས་པའི་མི་རིགས་དག་གི་འབྲེལ་བ་ལ་རེབ་ཙམ་དཔྱད་པ། བོད་ཡུངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༩། ༩
316. སྟོན་ཕུག་གནམ་ལྷ་རྒྱལ་གྱིས་བྱས་པའི་སྟོན་ཆེན་མགར་དང་ཁོང་གི་བྱ་རབས་ཚ་རྒྱུད་རྣམས་ཀྱི་མཛད་འཕྲིན་ཆེ་ལོང་བརྗོད་པ། བོད་ཡུངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༩། ༡

317. ཉ་གོ་དང་འཕྲིན་ལས་གནས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་རྩ་སྐད་དཔུང་གཞི་ཏམ་བུ་རའི་སྐྱ་དབྱངས།
318. རེབ་གོང་རྡོ་རྗེ་མཁར་གྱི་བྱང་གི་འབྲུང་ཁྲུངས་ལ་དཔུང་པའི་ཐོག་མའི་བསམ་ཚུལ།
319. རྣམ་སྲས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་ཙོང་ཁ་བྱུལ་བོའི་གནས་གཞི་སྲིས་རིམ་ལ་རུང་ཙམ་དཔུང་བ། གྲང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ ༡༩༩༡། ༡
320. རྣམ་སྲས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་མི་ཉག་དང་མི་ཉག་བྱུལ་རབས་ཀྱི་སྐོར་ཆེའོང་ཙམ་བརྗོད་བ། བོད་ཁྲུངས་ཞིབ་འཇུག་ ༡༩༩༠། ༩
321. མཁར་མེའུ་བསམ་གཏན་གྱིས་བཅུམས་ཤིང་བདེ་ཁང་བསོད་ཆོས་ཀྱིས་བསྐྱར་པའི་བོད་མའི་འབྲུང་ཁྲུངས་བརྗོད་པའི་གཏན་བྱུང་ལ་དཔུང་བ། བོད་ཁྲུངས་སྐྱ་ཆལ་ཞིབ་འཇུག་ ༡༩༩༡། ༡
322. འཇམ་དབྱངས་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་སོག་པོའི་ཆོ་བ་ཁག་གཅིག་མདོ་སྐད་དུ་གཞིས་ཆགས་པའི་རྒྱ་རྒྱུན་སྐོར་རགས་ཙམ་སྐྱེང་བ།
323. དགེ་བསྟེན་ཆོས་དཔལ་དར་དབྱང་གིས་བཅུམས་པའི་ཆག་ལོ་ཙྰ་བཙུགས་རྗེ་དཔལ་གྱི་རྣམ་ཐར། རྒྱ་གར་དཔར་མ། (ལ་ར་ཏ་སི) ༡༩༩༩
324. མགོན་དབང་གིས་བྲིས་པའི་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་དང་ཁོང་གི་བཟུམས་འབྲུལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་མདོ་ཙམ་སྐྱེང་བ། གྲང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ ༡༩༩༤། ༩
325. རིག་གནས་གནའ་ཤུལ། (རྒྱ་ཡིག་དཔར་མ།)
326. ར་བ་བོད་རིགས་ཆའང་རིགས་རང་སྐྱོང་ཁུལ་གྱི་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་དཔུང་ཡིག་བདམས་བསྐྱེད། སྤྱི་ལོ་དེ་བ་བདུན་པ། (བོད་ཡིག་གི་དེ་བ་གསུམ་པ།) ར་བ་ཁུལ་སྤྱི་དགོས་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་དཔུང་ཡིག་ཁང་། ༡༩༩༩། ༡༠
327. ཨ་དཀོན་མཆོག་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་བྲིས་པའི་མ་ལོ་སོག་ཡུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་རྟེང་གི་དོན་ཆེན་གསལ་བའི་མེ་ལོང་། (མ་ལོ་སོག་རྫོང་གི་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་དཔུང་ཡིག་དེ་བ་དང་བོ།)
327. འབྲུ་ཨ་བོ་དང་འབྲུ་ཀུན་བདེ་ཡིས་བསྐྱེད་པའི་འབྲུའི་རྩས་མདོ་དུ་བྱུང་ཚུལ་མདོན་པར་བརྗོད་པ་གཡུ་འབྲུག་སྟོན་མའི་བཞད་སྐྱ། མགོ་ལོག་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་དེ་བ་གསུམ་པ།
328. ཀུན་དགའ་བཟང་བོ་དང་འགྲོ་པན་མཐའ་ཡས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་མགོ་ལོག་ཨ་སྐྱོང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཙམ་འདྲིན་སྟོན་ཆེག་བྱང་སྟོང་ཞལ་ལུང་།
329. ཏོར་ཁང་བསོད་ནམས་དཔལ་འབར་གྱི་གསུང་ཚོམ་ཕྱོགས་བསྐྱེད། གྲང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
330. དཔྱད་གཞི་བསམ་གཏན་གྱིས་མཛད་པའི་དགས་པོའི་མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་སྐོར། སྐྱང་ཆར། ༡༩༩༡། ༡

800 མདོ་སྨད་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིམ་པའི་གཞུང་ཤིང་།

331. རེབ་གོང་རྫོང་མཁར་གྱིས་བྲིས་པའི་པོ་བོ་ལྟོང་གི་སྐོར་རགས་ཙམ་སྒྲིང་བ། བོད་ལྗོངས་
ཞིབ་འཇུག ༡༩༥༡༩
332. རེབ་གོང་རྫོང་མཁར་གྱིས་བྲིས་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལས་འབྲས་ཏེ་མིའུ་རིགས་བཞེས་གས་
གྱི་སྐོར་རགས་ཙམ་སྒྲིང་བ། གྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག ༡༩༩༠༡
333. ལྷག་འབྲུམ་ཐར་གྱིས་བྲིས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ལས་འཛེགས་པ་དེང་གང་ལ་ངོས་འཛིན་པའི་སྐོར་
མདོ་ཙམ་སྒྲིང་བ། མཆོ་སྤྱན་སྟོབ་གསོ། ༡༩༩༤༡
334. ཆ་རིས་སྐལ་བཟང་ཐོགས་མེད་གྱིས་བྲིས་པའི་རུས་སྐལ་ཤུན་སྐྱགས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་དེ་ཆེན་མོ་
ལས་བྱུང་བའི་འབྲེལ་ཡོད་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འགའ་མཚན་སྟེར་མདོར་བསྟན་ཙམ་བྱེད་པ། གྲུང་
གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག ༡༩༩༡༡ ༤
335. རྣམ་སྤྱོད་ཀྱིས་བྲིས་པའི་མི་ཉག་དང་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐོར་ཆེ་ལོང་ཙམ་བརྗོད་པ། བོད་
ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༠༡ ༩
336. རེབ་གོང་རྫོང་མཁར་གྱི་མི་ཉག་སྐོར་རགས་ཙམ་སྒྲིང་བ། བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༤༡
337. སྟོན་སྐུ་རྒྱ་མཆོས་བྲིས་པའི་བོད་མི་བྱ་གདུང་དུག་གི་བྱུང་བའི་བརྗོད་པ་ལས་རྒྱ་ཆ་སྤེམ་སྐོར།
བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༤༡ ༩
338. ཏུའུ་ཀན་གྱིས་བྲིས་པའི་མི་ཁྲོན་མི་རིགས་ས་ཁུལ་གྱི་སྟོན་པའི་ལམ་ལུགས་ཆེ་ལོང་ཙམ་
སྒྲིང་བ། བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག (གསར་གཏོད་དེབ) ༡༩༩༡༡
339. ཆོགས་གཉིས་རྫོང་མཁར་གྱིས་བྲིས་པའི་བོད་དམག་ཅེས་པའི་ས་ཆར་སྟོན་པའི་གངས་ཅན་པའི་འབྲུང་
ཁུངས་སྐོར་སྒྲིང་བ། བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༡༡ ༩
340. རེབ་གོང་རྫོང་མཁར་གྱིས་བྲིས་པའི་བོད་མིའི་འབྲུང་ཁུངས་ཆེ་ལོང་ཙམ་བརྗོད་པ། བོད་
ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༤༡ ༡
341. སྟོ་བཟང་དར་རྒྱས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་ཕྱེ་སྤྱོད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཆོ་དང་ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་
དབྱངས་བཞད་པ་གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་བའི་སྐོར་སྒྲིང་བ། མཆོ་སྤྱན་སྟོབ་གསོ། ༡༩༩༡༡ ༩
342. ཆེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་གིས་བཅུམས་པའི་སྤྱི་ཆེན་དགོངས་པ་རབ་གསལ་གྱི་རྣམ་པར་ཐར་བ་
མདོ་ཙམ་བརྗོད་པ་བྱུང་བསྟན་ཁང་བཟང་མཛེས་པའི་དོག
343. ཡབ་རྩེ་སྤྱོད་མ་སྐལ་ལྟན་རྒྱ་མཆོའི་གསུང་འབྲུམ་བོད་དང་པོ་ལས་མདོ་སྨད་ཨ་མདོའི་ཕྱོགས་
སུ་བསྟན་པ་དར་ཚུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྟན།
344. རེབ་གོང་རྫོང་མཁར་གྱིས་བྲིས་པའི་པོ་བོ་ལྟོང་གི་མི་རྒྱུད་ཁག་ཅིག་ཡུལ་གང་དུ་གནས་པ་
རགས་ཙམ་སྒྲིང་བ། བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༤༡ ༩

345. ཤེས་རབ་ཉི་མ་དང་ཀམ་རྒྱལ་མཚན་གཉིས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་བོད་རིགས་དཔོན་དཔག་ནམས་
ཀྱིས་མེས་རྒྱལ་ཤར་ལྷོ་མཚོ་རྒྱུད་ཀྱི་དབྱིན་འགོག་གཡུལ་སའི་ཐོག་བཞག་པའི་དཔག་འཐབ་བྱས་
རྗེས། གྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག ༡༩༩༠། ༡
346. ཆབ་འགག་ཏུ་མགྱིན་ཀྱིས་བྲིས་པའི་བོད་དང་ཆང་རིགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་བཤད་པ། བོད་
ལྗངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༡། ༡
347. ༡༩༩༡།༡༩༩༥ ལོའི་བར་ཀན་ལྷོ་ཁུལ་དུ་ཐ་སྐྱེལ་གདན་སར་བཀོད་པའི་རེུ་མིག ཨ་
ཁྱིག་དང་དབང་རྒྱལ་ཀྱིས་བསྐྱེད་སྤྱོད།
348. ལྷ་མོ་རྒྱབས་ཀྱིས་བཤུས་པའི་ཀན་ལྷོའི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱིང་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་མཁས་མཚོག་འགའི་
འཁྲུངས་འདས་རོ་སྤྱོད་ཕྱན་བུ། ལྷ་བེར། ༡༩༩༦། ༡
- གོང་འཕྲོས ༡༩༩༦། ༡
349. ཤེས་རབ་བསྟན་པའི་ལྷ་བས་བྲིས་པའི་ཆན་གཉི་ཙེ་དབུས་དཔོན་པའི་ལོ་རྒྱུས་རགས་ཙམ་
བརྗོད་པ། ལྷ་བེར། ༡༩༩༦། ༡
350. ལྷ་མོ་རྒྱབས་ཀྱི་དཔོན་མཚོག་དམ་ཚོས་ཡར་འཕེལ་གྱི་ནམ་ཐར། ལྷ་བེར། ༡༩༩༧།
351. བུ་མཛངས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་རྒྱལ་མཁན་པོ་གཤམ་པ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་ནམ་ཐར་མདོར་བསྟུས་
སུ་བཀོད་པ། ལྷ་བེར། ༡༩༩༧། ༡
352. རྒྱལ་མཁར་ལྷ་མོ་རྒྱབས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་ཀན་ལྷོའི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱིང་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་མཁས་མཚོག་
འགའི་འཁྲུངས་འདས་རོ་སྤྱོད་ཕྱན་བུ། ལྷ་བེར། ༡༩༩༡། ༡
353. ལྷ་མོ་རྒྱབས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་ཀན་ལྷོའི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱིང་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་མཁས་མཚོག་འགའི་
འཁྲུངས་འདས་རོ་སྤྱོད་ཕྱན་བུ། ལྷ་བེར། ༡༩༩༦། ༤(གོང་འཕྲོས) ལྷ་བེར། ༡༩༩༡། ༡
354. སོག་པོའི་མང་ཆོས་རྒྱལ་དག་གི་དབང་བོའི་ནམ་ཐར། སྤགས་མང་ཞིབ་འཇུག་ལས་བཤུས།
355. རྒྱང་རྒྱལ་ལུང་རྟོགས་སྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོའི་ནམ་ཐར་བསྟུས་པ་ཚོགས་གཉིས་རིན་ཆེན་གཏོར་
མཛོད། མཚོ་སྤྱོད་སྤྱོད་གསོ། ༡༩༩༡། ༡
356. རྒྱང་རྒྱལ་རྒྱལ་ཁྲིའུ་ནམ་མཁའ་བསྟན་འཛིན་གྱི་མཉམ་མེད་ཤེས་རབ་རྒྱལ་མཚན་མཚོག་
གི་ནམ་ཐར་མདོར་བསྟུས་སུ་བཀོད་པ་ཡིད་ཀྱི་མཚོད་སྤྱོད། མཚོ་སྤྱོད་སྤྱོད་གསོ། ༡༩༩༦།
357. ཉིན་ལིན་དུའི་ཡིས་བཅམས་པའི་ཡི་གེ་མ་བུང་སྤྱོད་ཀྱི་རོ་ཆས་དང་བྲག་བཀོས་རི་མོ་ལས་
བོད་ཀྱི་གནའ་བོའི་ལུས་རྩལ་སྤྱིང་བ། མི་འགྱུར་གྱིས་བསྟུར། གྲུང་གོའི་བོད་ལྗངས། ༡༩༩༧།
358. གཤམ་པ་སྤྱོད་ལམ་སྤོ་གོས་ཀྱིས་བཅམས་པའི་སྤྱོད་ཀྱི་གཏམ་མེ་ཉིག་སྤྱིང་བ་ཞེས་བྱ་བ་ནེུ་
པཎ་དེ་ཏས་མཛད་པ། གྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག ༡༩༩༧། ༤

359. གྲུང་ཐང་བསྟན་པའི་སྒྲོན་མེས་མཛད་པའི་བདེ་བར་གཤེགས་པའི་སྐྱེ་གསུང་ཐུགས་ཀྱི་རྟེན་
བཞེངས་པ་དང་ཐུག་མཆོད་སྐོར་བའི་ཕན་ཡོན་བསྟན་པ་ནམ་
དཀར་ལས་ལ་སྐྱལ་བྱེད་དཀར་ཆག་ལྟའི་རྩ་ཆེན། ཟླ་བེར། ༡༩༩༡། ༡། ༡། ༡༩༩༡། ༡། ༩
༡༩༩༤། ༡ བཅས་སུ་མཐུན་འགོད་བྱས་འདུག།
360. སྐལ་མེད་བ་སྐྱེ་མཆོག་གིས་བཅམས་པའི་མ་ཡུལ་བསམ་གཏན་ཆོས་འཁོར་སྤིང་གི་ལོ་རྒྱུས་
མདོ་ཙམ་བརྗོད་པ་ཀུན་གསལ་མེ་ལོང་།
361. དཔལ་རྟོག་གིས་བཅམས་པའི་བཀའ་འཁྱུར་གྱིས་མ་དང་དཔར་མ་ཁག་གི་དོ་སྙོམས། གྲུང་
གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ ༡༠༠༠། ༩
362. ཆོ་ཏན་ཞབས་བྱུང་གིས་བཅམས་པའི་མདོ་སྨད་གྲུབ་པའི་གནས་ཆེན་དན་ཏིག་ཤེལ་གྱི་རི་
བོ་ནས་དམར་གཡོ་གཙང་གསུམ་དང་སྤྲེལ་བའི་བསྟན་པའི་མེ་རི་གནས་འདི་ནས་རི་ལྟར་བསྐོས་
ཚུལ། ༡༩༩༡། ༡ གོང་འཕྲོས།) ༡༩༩༡། ༩
363. སྐལ་བཟང་དོན་གྲུབ་ཀྱིས་བཅམས་པའི་ཁྲི་ཆེན་ཡོངས་འཛིན་སྤྱི་དུང་ཆོ་སྒྲོན་སྤིང་དག་
དབང་འཇམ་དཔལ་ཚུལ་ཁྲིམས་རྒྱ་མཆོའི་ནམ་ཐར་མདོར་བསྐྱུས།
364. ཁམས་སངས་བན་དེ་མཁར་གྱི་ཁ་གྱུའི་ཆོགས་གསུམ་རི་ཁྲིད་བཏབ་ཚུལ། ༡༩༩༡། ༡། ༩
365. ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་འཆོ་བྱེད་བསྟན་པ་རྒྱལ་མཆོན་གྱི་མཛད་རྗེས་མདོ་ཙམ་བརྗོད་པ།
366. ཆོ་རིང་རྩོམ་གྱིས་པའི་ཀོ་ལུ་བ་དགོན་པའི་ལོ་རྒྱུས། ༡༩༩༤། ༡
367. ལྷང་ར་སྟོབ་གྱུའི་བསྟན་གོས་གྱིས་པའི་ཆོས་རྗེ་དོན་གྲུབ་རིན་ཆེན་གྱིས་ཐུག་འདེབས་མཛད་
པའི་ལྷང་རའི་གསེར་ཁང་དོ་སྙོམས་མདོར་བསྐྱུས། ༡༩༩༡། ༩
368. བསྟན་ནམ་གྱིས་གྱིས་པའི་དཔལ་གཤེན་བསྟན་གཡུང་བྱུང་བདེ་ཆེན་སྤིང་གི་ལོ་རྒྱུས་མདོ་ཙམ་
སྤིང་བ། སྤང་རྒྱུ་མེ་ཏོག་ ༡༩༩༡། ༡
369. བཅུ་ཆུང་སྤྱི་དུང་གྱིས་པའི་དཔལ་རིས་ས་ཁུལ་གྱི་བོད་མིའི་ཡུལ་སྟོལ་གོམས་གཤེས་རགས་
ཙམ་སྤིང་བ། མཆོ་སྟོན་མང་ཆོགས་སྐྱེ་ཆུལ། ༡༩༩༡། ༡
- 370A. བཀྲ་ཤིས་ཆོ་རིང་གིས་གྱིས་པའི་མདོ་སྨད་མཁས་དབང་གསུམ་གྱི་སྐྱུག་ཅེ་ལས་ཐོན་པའི་
ཡུལ་ལྗོངས་གཅིག་གི་ཁྲུང་ཆོས་བརྗོད་པ་དོ་མཆར་འབྱམ་ལྟ། ༡༩༩༡། ༡
- 370B. གཙོས་དགོན་པའི་དོ་དམ་ལྟ་ཡོན་ལྟན་ཁང་གི་མདོ་སྨད་གཙོས་སྐུ་མཁས་དབང་དགུ་ཐོག་མཐོང་
གོལ་ལྟ་ཁང་ཆེན་མོ་གསར་བཞེངས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཕན་བདེ་འདོད་འདོ། ཟླ་བེར། ༡༩༩༤། ༡། ༩
371. རྩོམ་ཆོས་སྤྱི་དུང་གིས་གྱིས་པའི་མཆོད་རྟེན་རང་བྱོན་དང་དེའི་འཆར་སྤང་། མཆོ་སྟོན་
མང་ཆོགས་སྐྱེ་ཆུལ། ༡༩༩༢། ༡

372. ཁྱི་ཀའི་འཕྲིན་ལས་ཁྱུང་གིས་བྲིས་པའི་མ་ཆུང་འབྲམ་རྒྱུད་ཀྱི་གནས་ཆེན་གཞིས། མཆོ་
སྟོན་མང་ཆོགས་རྒྱ་ཆུལ། ༡༩༩༥། ༩
373. ལིས་ཚོང་དྲ་ཡིས་བྲིས་ཤིང་ཆེ་རིང་ནོར་བདག་གིས་བསྐྱར་བའི་གོ་ཆང་བོད་རིགས་ཀྱི་ལོ་
རྒྱུས་དང་རིག་གནས་ཁྱུང་ཆོས་སྒྲོར་གྲེང་བ།
374. འཇམ་དཔལ་ཆོས་ཀྱི་བསྟན་འཛིན་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་འཇམ་གྲིང་ཆེན་པོའི་རྒྱས་
བཤད་སྟོན་བཅུད་ཀྱན་གསལ་མེ་ལོང་། ༡༩༩༩། ༡ ༡
375. གློ་བཟང་ལྷན་གྲུབ་རྩོམ་ཆུང་དང་མདོ་དབྱས་མཐོ་སྒྲིབ་གཞིར་ཡུག་སྤང་ཆར། ༡༠༠༠།
376. ཆབ་འགག་པ་དབྱངས་ཅན་དགའ་སྒོས་བྲིས་པའི་ལུང་བཀྱན་གློ་བཟང་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མའི་
སྟན་ཆོག་ལས་མདོ་སྤྲད་ཐོངས་ལ་བསྟགས་པ་བརྗོད་པ། ༡༩༩༠། ༩
377. ལྷ་མོ་རྒྱབས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་མཆོ་སྟོན་པོའི་ཕྱོགས་སུ་གནས་པའི་མཁར་རྟིང་གཞིས།
378. དབང་འབྱུང་རྒྱལ་ཀྱིས་བྲིས་པའི་མཆོ་སྟོན་སྒྲོ་མེ་ས་ཆའི་ས་མིང་མདོར་བསྟུས། ཟླ་བེར།
༡༩༩༥། ༤ བོད་འཕྲོ་སྤྲེལ། ༡༩༩༥། ༡
379. ལུས་སྟོན་པསྒྲ་དབང་ཆེན་ཀྱིས་བྲིས་པའི་ལུས་རྒྱུ་རྒྱུ་རྒྱུ་ལྟན་འབྲེག་སྟེའི་ལོ་རྒྱུས་མདུན་མོ་
བསྟར་གང་། ༡༠༠༠ལོར།
380. བསྟེན་པོན་ལུབ་བསྟན་ཕྱོགས་ལས་ནམ་རྒྱལ་གྲིང་གི་གདན་རབས་ངེས་དོན་ཆོས་རྒྱ་ཆུ་མཆོའི་
རོལ་མོ། (ལག་བྲིས་མ་བོད་འབྱོར།) ༡༠༠༡། ༤
381. གསང་སྟགས་ཐེག་མཆོག་རྩོམ་བྲིས་པའི་རེབ་གོང་སྟགས་མང་གི་ལོ་རྒྱུས་རོ་སྟོན་མདོར་
བསྟུས། སྟགས་མང་ཞིབ་འཇུག་ ༡༠༠༡། ༡ ༤
382. ཨ་པ་སེས་བསྟུས་བསྐྱར་རྒྱལ་མོང་རྒྱལ་མོ་རྒྱལ་ཆུང་ལྷགས་ཐག་བཅ་པ། ཤེས་བྱའི་བེཌ་མ། ༡
383. མིག་དམར་ཆེ་རིང་གིས་བྲིས་པའི་གཙང་ཞེས་པའི་ཡུལ་གྱི་ཐ་སྟངས་ལ་དབྱད་པ། བོད་ཐོངས་
ཞིབ་འཇུག་ ༡༠༠༡། ༤
384. འོད་ཟེར་འཆོས་བྲིས་པའི་རིག་གནས་ཀྱི་ཁྱུང་པར་དང་རྒྱ་ཆོམ་ལོ་ཙྰའི་བར་གྱི་འགལ་འདྲ་
རགས་ཅམ་བརྗོད་པ། བོད་ཐོངས་ཞིབ་འཇུག་ ༡༠༠༡། ༤
385. ལྷ་མོ་རྒྱབས་ཀྱི་གུང་ཉི་མོང་གི་བོད་རིགས་འཆོ་བའི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲོར་རགས་ཅམ་གྲེང་བ།
386. དབང་འབྱུང་རྒྱལ་ཀྱིས་བྲིས་པའི་མཆོ་སྟོན་ཞིང་ཆེན་ཁྱི་ཀའི་རྩོམ་གི་ས་མིང་མདོར་བསྟུས།
ཟླ་བེར། ༡༩༩༥། ༡
387. བཅ་མཁའ་ཡིས་བསྐྱར་བའི་མཆོ་སྟོན་གྱི་གནས་གཤེས་ཀྱི་ཁྱུང་ཆོས་དང་ཕྱིའི་ཆགས་རྒྱལ་
རགས་ཅམ་གྲེང་བ། ཟླ་བེར། ༡༩༩༥། ༡

388. བསྐྱེད་པའི་ཤིས་དང་ཐོན་སྐྱེད་བསྐྱེད་པའི་ཤིས་གཉིས་ཀྱིས་བྱིས་པའི་སྐོ་སྐོ་འབྱེད་པའི་སྐོ་བ་ཁྱིད་
བྱེད་ཐབས་རགས་ཅན་སྤྱི་དང་། མཆོ་སྤྱོད་སྐོ་བ་གསོ། ༡༩༩༩། ༤
389. སངས་རྒྱལ་རིན་ཆེན་གྱིས་བྱིས་པའི་མཆོ་སྤྱོད་པོ་བྱུང་ཚུལ་ལེགས་བརྗོད་གཏམ་གྱི་ལྟ་མཉམ་
ཤིས་བྱེད་བེགས་མ། ༥
390. སྐལ་ལ་བཟང་དར་རྒྱས་ཀྱིས་བྱིས་པའི་མ་སྟོ་སྟོ་མོ་མོ་ཆོད་གི་མཆོད་ཁྱུངས་ལ་དཔྱད་པ།
391. རྩོད་པ་མ་དགོན་ཉག་བཙན་ཕུན་ཚོགས་ཆོས་སྤྱི་དགེ་འདུན་གྱི་ཁང་ནས་བྱིས་པའི་བྱ་སྤྱོད་
དང་ཆོལ་གསུམ་ཁོངས་སུ་དཔལ་རྩོད་པའི་དེས་དོན་སྐྱབ་རྒྱུད་ཀྱི་བསྟན་པའི་གནས་གཞིའི་
དགོན་སྡེ་ཁག་ཅིག་གི་མཆོད་ཐོ། ༡༩༩༩། ༩
392. ཆེན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་བོད་རིགས་ཀྱི་དངོས་ཡོད་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་གསུ། བོད་ལྗོངས་མི་
དམངས་དཔེ་སྤྱོད་ཁང་། ༡༩༩༩ (རྒྱ་ཡིག)
393. རྩོད་པའི་ཕེ་ཅིན་གྱི་བོད་རིགས་རིག་དངོས། མི་རིགས་དཔེ་སྤྱོད་ཁང་། (རྒྱ་ཡིག)
394. དགའ་བྱུང་དགེ་བཤེས་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཆོད་གདགའ་བྱུང་གི་བྱུང་བ། ༡༩༩༩ དཔར།
395. བྱམས་པ་བྱུང་བསྟན་གྱིས་མཛད་པའི་སེ་ར་ཐེག་ཆེན་སྤྱི་དགེ་ཆོས་འབྱུང་ལས་ཁང་གི་ཆོན་
སྟོར། (ལག་བྱིས)
396. འཕགས་པ་སྐོ་ཐོས་ཀྱིས་བྱིས་པའི་དགའ་ལྷན་གར་ཆེད་ཆོས་སྤྱོད་མཛད་རིམ་ལས་ཁང་
ཆོན་སྟོར་དང་། བསྐྱེད་པའི་ཤིས་ལྷན་པའི་ཆོས་འབྱུང་ལས་ཁང་ཆོན་སྟོར།
སེ་ར་སྤྱོད་སྟོར་རྩེ་ཤེས་དབང་གིས་བཅམས་པའི་སེ་ར་སྤྱོད་སྟོར་བསམ་ཐོན་སྤྱི་དགེ་ཆོས་
འབྱུང་ལོ་རྒྱུས་ཐོན་བྱེད་ཐེངས་བ།
397. དགེ་བཤེས་སྐོ་ཐོས་ཀྱིས་མཛད་པའི་འབྲས་སྤྱངས་ཆོས་འབྱུང་། ༡༩༩༩
398. ཆོས་འཕེལ་གྱིས་བྱིས་པའི་སྤྱི་ལོ་དུས་རབས་དགུ་པའི་དུས་དཀྱིལ་ནང་བྱུང་བའི་འབངས་
གྱུན་ལོག་གི་འབྱུང་རྒྱུན་དང་དེའི་ལོ་རྒྱུས་དོན་སྤྱི་དགེ་ཆོས་རགས་ཅན་སྤྱི་དང་། ༡༩༩༩། ༩
399. ཆོད་བང་གིས་བྱིས་པའི་རེབ་གོང་སེང་གེ་གཤོང་གི་མིའི་རྒྱུད་ཀྱི་ཐོག་མའི་འབྱུང་ཁྱུངས་
ལ་རགས་ཅན་དཔྱད་པ། བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག་ ༡༩༩༩། ༩
400. མགར་རྒྱུད་ཁྱོད་སྤྱོད་གིས་བྱིས་པའི་རེབ་གོང་སེང་གེ་བོད་རིགས་ཀྱི་འབྱུང་ཁྱུངས་སྟོར་རགས་
ཅན་དཔྱད་པའི་པར་བཞུགས་རྒྱུ་ཀྱི་འཆར་སྤྱང་། ཅེས་སྟེག ༡༩༩༩། ༩
401. སྟོན་པ་བསྐྱེད་པའི་ཤིས་ཀྱིས་བྱིས་པའི་བོད་ཀྱི་གདོད་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཆོག་མཆོད་ཀྱི་ཆོག་གི་སྟོར་
ཆེ་ལོང་ཅན་སྤྱི་དང་།

402. སངས་རྒྱལ་མཁར་གྱིས་བྲིས་པའི་རྟེན་འགྲུབ་ཡིག་ལས་“འབངས་ཀྱི་ནང་ན། རྟོན་
ཏེ་ཕུག་ཚམས་སྟེ་འདྲིམ་དཔལ་བའི་མཆན་མར། ལྷག་ཐོག་བུ་སྟེང་ཏེ”ཞེས་བྲུང་བའི་དོན་དང་
དེ་འབྲེལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་དཔུང་པ།
403. རིན་ཆེན་བཀྲ་ཤིས་གྱིས་བྲིས་པའི་ཡོན་ཏྲུལ་རབས་ཀྱི་ཀྱང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་ནང་གི་བོད་
རིགས་སློན་ཆེན་སངས་སྟེ། བོད་ཕྱོངས་ཞིབ་འདུག ༡༩༩༩། ༩
404. གཅན་ཉི་གཞོན་གྱིས་བྲིས་པའི་བོད་སྐད་ཀན་སྐྱོང་གི་སྐད་ཐོན་ཆེ་ལྷན་མས་ལ་གོང་མ་རིམ་བྱོན་
གྱིས་གནང་བའི་མཆན་བསྟོད་ཀྱི་ཆོ་ལོའི་མིང་ཆེ་ལོང་ཅམ་བཤད་པ། ཀྱང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་
༡༩༩༩། ༩
405. རྟོ་ལེན་གྱིས་བྲིས་པའི་ཆ་གན་ནོ་མོན་ཏན་ཆེའི་བྲུང་བ་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་བག་ཆགས་རགས་
ཅམ་བཤེད་པ། ཆེར་སྟེག ༡༩༩༩། ༩
406. དབང་འབུམ་རྒྱལ་གྱིས་བྲིས་པའི་མདོ་སྟོན་ཡུལ་དུ་མིང་གཤགས་ཆེ་བའི་ཁྱི་ཀའི་མཆོད་རྟེན་
དཀར་པོ། ཟླ་བེར། ༡༩༩༠། ༩
407. ཁ་སྐང་བ་བཀྲ་ཤིས་ཆེ་རིང་གིས་བྲིས་པའི་ཨ་མདོ་སྐགས་ཀྱི་མིང་འབྲེལ། བོད་ཕྱོངས་ཞིབ་
འདུག ༡༩༩༩། ༩
408. བསོད་ནམས་འབུམ་གྱིས་བསྟུས་པའི་ས་མིང་མཆམས་སྟོར། མཆོ་སྟོན་སྟོབ་གསོ། ༡༩༩༠། ༡
409. གཟུགས་འབུམ་ཐར་གྱིས་བྲིས་པའི་མདོ་སྟོན་ཀྱི་ཆོང་དང་ཁུལ་གྱི་མིང་འདོགས་ཚུལ་ལ་
མདོ་ཅམ་དཔུང་པ། བོད་ཕྱོངས་ཞིབ་འདུག ༡༩༩༩། ༩
- ཁ་སྐང་བཀྲ་ཤིས་ཆེ་རིང་གིས་བྲིས་པའི་ཁ་སྐང་བས་ཁ་སྐང་ཐད་ཀྱི་ལྷ་ཚུལ་བཤེད་པ།
410. ལུ་ཁྲུང་དུ་ཡིས་བྲིས་པའི་འདྲིམ་སྤྱིང་གི་ཤོག་རིང་གི་རིང་ཤོས་ཀྱི་མིང་ལ་ཡར་སྤྱང་གཙང་
པོའི་འགག་ཅེས་འདོགས་དགོས། ཀྱང་གོའི་བོད་ཕྱོངས། ༡༩༩༩། ༩
411. ཚུལ་ཆེན་ཐེག་མཆོག་བསྟན་པའི་ཉི་མས་བྲིས་པའི་རྟོགས་ལྡན་སྟོན་ཤོལ་བཀྲ་ཤིས་འབྲེལ་
གྱི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྟུས། གངས་རིའི་འོད་ཟེར། ༡༩༩༩། ༡
412. བདེ་ཆེན་སྟོན་མས་ཕྱགས་བསྟུས་བསྟུར་སྟོན་བྲུས་པའི་སྟོང་མཛེས་བལ་ཏི། བོད་ཆུང་བ།
(དཔུང་ཡིག) ༢༠༠༠། ༡༠༩
413. བཤད་སྟུབ་རྒྱ་མཆོས་བྲིས་པའི་ཁྱི་ཀའི་མི་ཉག་མཆོད་རྟེན་གྱི་དཀར་ཆག་དད་གསུམ་ཉིན་
བྱེད་འདྲན་པའི་སྒྱུ་རིངས། སྤང་ཆར། ༡༩༩༩། ༩
414. ཁྲོ་གསལ་གྱིས་བྲིས་པའི་རྩ་ཡུལ་མཆོད་རྟེན་ལྟོག་ཐེག་ཆེན་བུམས་པ་སྤྱིང་གི་བྲུང་བ་བཤེད་
པ། སྤང་ཆར། ༡༩༩༠། ༩

415. སྐལ་བཟང་རིན་ཆེན་རྒྱལ་གྱིས་བསྐྱེད་པའི་ར་བྱ་དགོན་པའི་བཀའ་འཁུར་གྱི་དཀར་ཆག་
ཅེས་སྟེག ༡༩༩༡ ༡ བོད་འཕྲོས། ཅེས་སྟེག ༡༩༩༡ ༡ བོད་འཕྲོས། ཅེས་སྟེག ༡༩༩༡ ༩
དཔལ་རྒྱུད་གྱིས་བྲིས་པའི་དཔལ་རིས་ཡུལ་གྱི་ཡུལ་སྐྱོང་ཆེན་པོ། ཀ་ཏྲོད་བྲག་དཀར་གནས་རི།
སྨད་རྒྱུན་མེད་ཏོག ༡༩༩༢ ༡
416. ལྷགས་ཐར་རྒྱལ་གྱིས་བྲིས་པའི་སྟག་རི་ཐེས་པ་བཀྲ་ཤིས་ཆོས་རྒྱུད་གི་ལོ་རྒྱུས་རགས་བསྟུས་
ལེགས་བཤད་གཏམ་གྱི་ཉིང་ཁ། སྨད་ཆར། ༡༩༩༤ ༩
417. ལུ་ཏྲོ་ཅང་གིས་བྲིས་པའི་མཆོ་སྟོན་པོའི་འཕྲོ་འཁུར། སྨད་ཆར། ༡༩༩༡ ༡
ལུན་ཆོགས་གྱི་མཆོ་སྟོན་ས་ཕྱགས་གྱི་དཔལ་གཞིའི་ཡིག་རིགས་རྒྱུད་བ། ཅེས་སྟེག ༡༩༩༡ ༩
418. འཇིགས་མེད་ཐེག་མཆོག་གི་ལོ་རྒྱུས་གྱི་འབེལ་གཏམ་བྱུང་བ། ཅེས་སྟེག ༡༩༩༡ ༩
419. བ་རེས་གྱི་པོར་སྟག་གི་རུས་རྒྱུད་སྐོར་རྒྱུད་བྱུང་བ། ཅེས་སྟེག ༡༩༩༡ ༩
420. འཕྲིན་ལས་དང་ལྷ་མོ་ཆོ་བཏན་གཞིས་གྱིས་བྲིས་པའི་ཨ་ཏོའི་ཅོང་ཁ་བཆོ་བྱུག་གི་རོ་སྟོན་
མདོར་བསྟུས། ཅེས་སྟེག ༡༩༩༡ ༩
421. སངས་རྒྱལ་མཁར་གྱིས་བྲིས་པའི་སྟོན་པོ་ཐར་དགའ་ལྡན་བཤད་སྟུབ་དར་རྒྱས་སྤྱིང་གི་ལོ་
རྒྱུས་རགས་ཅམ་བཟོད་པ། སྨད་ཆར། ༡༩༩༡ ༡ ༩
422. དབང་རྒྱལ་གྱིས་བྲིས་པའི་ཅོ་ལོ་དང་བཅས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཐོར་བྱ་རྣམས་རོ་སྟོན་མདོར་བསྟུས།
ཀྱང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག ༡༩༩༡ ༡
423. དབལ་ལྷུ་བསྟན་ཆོས་གྱིས་བྲིས་པའི་ཀི་རྟི་དགོན་ཆེན་གསུམ་དང་འབེལ་བའི་སྟོན་པོ་
རིམ་བྱོན་གྱི་བྱུང་བ་མདོ་ཅམ་བཟོད་པ། བོད་སྟོངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༡ ༩
424. བན་དེ་མཁར་གྱིས་བྲིས་པའི་ཁ་གྲུ་མི་ཆོད་ཆོ་བྱུག་དང་དགེ་ལུན་བསྟན་འཕེལ་སྤྱིང་གི་བྱུང་
བ་མདོ་ཅམ་བཟོད་པ། སྨད་ཆར། ༡༩༩༡ ༡
425. ལྷ་རྒྱལ་ཆེ་རིང་གིས་བྲིས་པའི་རེབ་གོང་མེད་གེ་གཤོང་གི་མི་རིགས་སྐོར་རགས་ཅམ་དཔལ་
པ། བོད་སྟོངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༡ ༡
426. བཀྲ་ཤིས་དབྱངས་ཅན་དགའ་སྟོན་གྱིས་བྲིས་པའི་དཔལ་བདེ་མཆོག་གི་པོ་བྱང་ཆུན་གྱི་བྲག་
དཀར་ལ་གནས་མཇལ་དུ་བྱིན་པའི་མཐོང་སྣང་ཐོར་བྱ། བོད་སྟོངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༡ ༩
བསེ་ཆང་སྟོ་བཟང་དཔལ་ལྡན་གྱིས་མཛད་པའི་གཏེར་ལུང་དགོན་པའི་ལོ་རྒྱུས་དང་གདན་རབས་
མདོར་བསྟུས། སྨད་ཆར། ༡༩༩༡ ༩
427. སྐུ་ཅོ་སྟོན་པའི་ཆེ་རིང་གི་ཤོ་ཆང་གི་ཆོས་སྤྱིད་བྱུང་རིམ་མཐོང་གསལ་མེའོང་། སྨད་ཆར། ༡༩༩༡ ༩
428. སངས་རྒྱལ་གྱི་ཤོ་ཆང་རྩོ་རྩོ་ཆང་གི་བཤད་པ་རྩོ་མེད་ཤེལ་གྱི་མེའོང་། སྨད་ཆར། ༡༩༩༡ ༡

429. ཀམ་མཁའ་འབུམ་གྱིས་བྱིས་པའི་བོད་གནའ་རབས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་དང་ལས་བརྗོད་པའི་སྒྲིབ་རི་
མཆོན་ག་དང་དེའི་སྒྲིབ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཅུང་ཙམ་བརྗོད་པ། མཆོན་སྒྲིབ་གསོ། ༡༩༩༡། ༥
430. རེབ་གོང་རྩོམ་སྒྲིབ་དཔུང་སྒྲིབ་མཆོས་བྱིས་པའི་མདོ་སྨད་ཙོང་ཆུའི་བརྒྱུད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་འགའི་
རོ་སྒྲིབ། བོད་ཆོས་ཞུའི་འདུག ༡༩༩༥། ༩
431. གྲང་ཐེན་ལུ་ཁྱེད་ཀྱང་གྲང་མའི་གཉིས་ཀྱིས་བྱིས་པའི་གྲང་གོའི་བོད་མའི་འཕེལ་འགྱུར་སྒྲིབ།
གྲང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག ༡༩༩༩། ༩
432. རྩོམ་སྒྲིབ་བཟང་བཟུང་འདྲིན། ལུགས་བྱུང་ལེགས་པར་བཤད་པ་ནམ་མཁའི་བཟུང་བཅོས།
༡༩༩༥ལོར། རོ་མོ་སྒྲུང་མ།
433. རྩམ་སྒྲིབ། འཛམ་གླིང་སྒྲིབ་ཆོགས་སུ་བཅད་པའི་སྒྲིབ་དཔུང་ས།
434. གྲང་ཐེན་སྒྲིབ་རམ་བྱོན་གྱིས་སྒྲིབ་སྒྲིབ་ཆོགས་བཤད་ཀྱི་དབང་མཛད་ཚུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་
ལུ་ཉིག་འཕྲིང་མཛོས། སྒྲིབ་སྒྲིབ་བཟུང་བའི་ཉི་མས་བྱིས།
435. རྩམ་སྒྲིབ། གནའ་རབས་བོད་ཆེན་པོའི་མངའ་ཐང་གི་བཀའ་སློང་རྒྱལ་ཕྱོད་
དག་དབང་དགེ་ལེགས། གྲིབ་མཁུན་སྒྲིབ་མ་འཛམ་དཔུང་ས་བཞད་པའི་རྩོམ་རྩིས་ཀྱི་མཛུགས། ༡༩༩༥
ལོ་ལྟེན་དཔར་མ།
436. རྩོམ་སྒྲིབ་འཕྲིན་ལས་བཟུང་འདྲིན་ཆུ་མཆོའི་རྩམ་ཐར། སྒྲིབ་ཀྱི་པའོད་ཟེར་གྱིས་བཅུམས།
༡༠༠༠ ལོར་སི་ཁོན་ཁུན་ཏུ་སམ་སྒོ་ཏུ་པར་སྒྲིག་ཞེ་གནས་ཁང་། ཤོག་ངོས་༩༥༩ ཅན།
437. རྩོམ་སྒྲིབ་ཆོད་ཆོད་དགོན་ལོ་རྒྱུས། གཤེན་ཏུ་འབྲུབ་ཆུལ་སོགས་ཀྱིས་ཆོས་སྒྲིག་བྱས། ༡༩༩༩
ལོར་རྩོམ་སྒྲིབ་ཆོད་ཆོད་ཀྱིས་ཀྱིས་དཔར་སྒྲིབ་བྱས། ཤོག་ངོས་༩༠༥ ཅན།
438. རྩོམ་སྒྲིབ་ཀྱི་དགོན་གྱི་ཆོགས་རིམ། སྒྲིབ་བཟང་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་བཅུམས། ཤོག་ངོས་༩༩
ཅན། ༡༩༩༩ ལོར་བྱིས་འདུག་ཀྱང་། དཔར་ཁང་གི་མིང་སོགས་བཞོད་མི་འདུག
439. རོང་ཆེན་བཟུང་བའི་སྒྲིབ་མེ་སྒྲིབ་སམ་མཁོན་གྱི་ཆོད་གི་བཀའ་ཐམ་ལས་རྩམས་ཅི་ལྟར་
བྱུང་བའི་ལོ་རྒྱུས་དང་འབྲེལ་བའི་མཆོན་དོན་ནམ་བཤད་དཔྱད་ལྟར་ཡིད་ཀྱི་མེ་ལོང་། ༡༠༠༠
ལོར་གྱི་ཉི་ཤེས་པ་གྲུ་ཆོད་གིས་དཔར་སྒྲིབ་བྱས།
440. གྱི་ཆོད་དང་འབྲེལ་བའི་དག་རྒྱུན་ལོ་རྒྱུས་ཉམས་ཐོང་ཆེན་པོའི་གཏམ་སྒྲིབ་། དེབ་དང་
བོ། ༡༠༠༩ ལོར་གྱི་ཉི་ཤེས་པ་གྲུ་ཆོད་གིས་དཔར་སྒྲིབ་བྱས།
441. རྩམ་ཆོད་ལྟ་མོ་གྱི་དགོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་མདོ་ཙམ་བརྗོད་པ་དོ་མཆར་ལྟ་ཡི་རོལ་མོ། མདོད་
དགེ་ཉི་མས་བཅུམས། དཔེ་དེབ་རྩོམ་རལ་ཏུ་སོང་བས་དཔར་ཁང་དང་དཔར་ལོ་སོགས་མི་གསལ་
ཡང་། ༡༩༩༠ ལྷ་གྲངས་ཤིན་ཡིན་ནམ་སྒྲིབ།

442. ཡུལ་མགོ་ལོག་གི་ལོ་རྒྱུས་དེ་བཅའ་པ་སྐད་ཀྱི་པོ་ལོ་རྒྱུས་པོ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། དོན་གྲུབ་དབང་རྒྱལ་དང་ཨོ་རྩེ་གཞིས་ཀྱིས་བཅུམས། 1999 ལོར་མཆོ་སྨྲ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་བསྐྱུན།
443. དཔལ་ལྷན་ཨོ་ནང་བའི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱལ་བའི་ཆོས་ཚུལ་གསལ་བྱེད་ལྷ་བའི་སྨོན་མེ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། དག་དབང་སློབ་སྤྱོད་གསལ་པས་མཛད། 1999 ལོར་ཀྲང་གོ་འོ་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་དཔར།
444. དཔལ་ལྷན་ཨོ་ནང་བའི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱལ་བའི་ཆོས་ཚུལ་གསལ་བྱེད་ལྷ་བའི་སྨོན་མེ་ཞེས་བྱ་བའི་གཞུང་གི་ཁ་སྐོང་ལྷན་ཐབས་བརྒྱུད་རིམ་དཔལ་ལྷན་ལྷ་མ་གང་དག་གི་མཆོད་ཉིད་བུ་གསལ་བའི་གཞི་ལོ་རྒྱུད་སྐད་དེ་པོ་ལོ་རྒྱུས་པར་བཞུད་བྱེད་ཅེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། དག་དབང་སློབ་སྤྱོད་གསལ་པས་མཛད། 1999 ལོར་ཀྲང་གོ་འོ་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་དཔར།
445. ར་ཁུལ་ནང་བསྐྱུན་གྲུབ་མཐའ་རིས་མེད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་འཛུགས་སྨྲ་བའི་དྲུང་སྒྲིབ་ཆོས་གསལ་དང་། དག་ཤུལ་ཤེར་གྲགས་སོགས་ཀྱིས་ཚུལ་སྤྱོད་བྱས། ར་ཁུལ་སྤྱི་དགོན་དང་། 1999 ལོར་ཀྲང་གོ་འོ་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྐྱུན་སྨོན་ལྷན་ཞེས་བྱེད་ལང་གིས་དཔར། (ནང་ཁུལ་དཔུང་གཞི་ལོ་ལོ་ཆ་ཡིན)
446. དཔལ་ལྷན་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་ཨོ་ནང་བའི་ལུགས་སྤྱོད་པའི་ནམ་ཐར་བཞུགས། བྱང་སེམས་རྒྱལ་བ་ལོ་ཤེས་ཀྱིས་བཅུམས། 1999 ལོར་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་དཔར།
447. རྩེ་བཅུན་ཀྱན་དགའ་གྲོལ་མཆོག་གི་ཕྱི་ནང་གསང་གསུམ་གྱི་ནམ་ཐར། ཀྱན་དགའ་གྲོལ་མཆོག་གིས་བཅུམས། 1999 ལོར་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་དཔར།
448. ཨོ་ནང་བའི་གདན་རབས་མདོར་བསྐྱུས་བྱང་སྨོན་ལྷན་པོ་ལོ་ལྷུང་། ཨོ་ནང་མཛད་མཐུན་ལོ་རྒྱུས་ཚུལ་སྤྱོད་ཆོགས་པས་ཚུལ་སྤྱོད་བྱས། 1999 ལོར་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
449. ཀ་སར་ཆོས་བཟང་མདུན་སའི་ལོ་རྒྱུས། སློབ་ཟུང་དགོ་འདུན་གྱིས་བཅུམས། མཆོ་སྨྲ་མི་རིགས་དཔར་སྐྱུན་ཁང་གིས་དཔར།
450. ཀའི་ལོ་རྒྱུས་འབངས་ཀ་ཚུ་ཁ་བའི་ཆགས་རིམ་ལོ་རྒྱུས་བདེན་གཏམ་ན་བའི་བཅུ་ལེན། དགོན་མཆོག་རིན་གྱིས་བཅུམས། དཔར་ཁང་སོགས་གང་ཡང་བཞུད་མི་འདུག ཤོག་ངོས་199 ཅན།
451. ར་བོད་དགོན་བཀྲ་ཤིས་ཆོས་འཕེལ་སྤྱི་དགོན་དཔར་པས། ལྷོ་ཡོན་ཏན་གྱིས་བཅུམས། 1999 ལོར་ཀན་སུ་ཏུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

452. མངོན་དགའ་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་དགོན་ཕྱི་སོ་སོའི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྟུས་བཞུགས། མངོན་
དགའ་ཚོང་སྤྱི་དགོན་གྱིས་བསྒྲིགས། ནང་ཁུལ་དཔུང་ཡིག།
453. ཨ་མཆོག་མཆན་ཉིད་དགོན་གྱི་གདན་རབས་(ཨ་མཆོག་མཆན་ཉིད་དགོན་གྱི་དུས་དེབ། ༡༠༠༡
༡ ཤོག་ངོས་༥༡)མཁན་རྩིང་སྐལ་བཟང་རྒྱ་མཆོས་བཅུ་མས།
454. ཨ་མཆོག་དགོན་པའི་གདན་རབས་(ཆོས་རྩེ་ཆེན་པོ་ཨ་མཆོག་མཆན་ཉིད་དགོན་དཔལ་ལྷན་
སྒྲུབ་པའི་སང་གེ་སྤྱིང་གི་ལོ་རྒྱུས་འཕགས་བོད་བསྟན་འགྲའི་རེ་སྒྲོང་ཡིད་བཞིན་དབང་རྒྱལ་ཞེས་
བྱ་བ་བཞུགས་སོ།། ཟེན་བྲིས་རྒྱུ་ཤོག་ངོས་༡༩༩ ཅན།)མེར་སྐྱེ་ཆང་གིས་བཅུ་མས།
ཆེ་ཁོག་པ་ཐོ་བཟང་ལུན་བྱ་བ་གྱིས་བྲིས་པའི་ཆེ་ཁོག་གི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྟུས། ལག་བྲིས་མ།
455. གྱི་ལོ་༡༠༠༩ ལོར་ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་དཔར་དུ་བསྐྱུན་པ། བོད་རིགས་
ཆོག་མངོན་ཆེན་མོ། རྒྱ་ཡིག་བོད་ཡིག་གི་ས་མིང་དང་མི་མིང་ཅན།
456. དབང་རྒྱལ་གྱི་ཀན་ཕྱོད་བོད་གྱི་ཤེས་རིག་རྒྱས་བཤད། ༡༠༠༠ ཀན་ཕྱོད་ཁུལ་སྤྱི་དགོན་གྱིས།
457. རྒྱལ་འོང་རྒྱལ་ཁག་བཅོ་བརྒྱད། ལིས་མའོ་ཞེས་པས་བཅུ་མས། ༡༩༩༥ ལོར་རྩ་བ་ཁུལ་
གྱིས་དཔར།
458. ཆོག་ན་བེ་ཤང་དགོན་པའི་གདན་རབས་ལོ་རྒྱུས། ཤེས་རབ་རྒྱ་མཆོས་བཅུ་མས། ༡༠༠༡
ལོར་ཞང་ཀང་ཐེན་མ་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
459. རྒྱུང་ཆའི་ཆབ་ཆན་གྱི་གནས་ཡིག་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། ཐེ་རྒྱུང་བླ་སྒྲུབ། ༡༠༠༦ ལོར།
460. བོད་སོག་གི་རིག་གནས་འབྲེལ་བའི་ཞིབ་འདུག་སངས་རྒྱས་རིན་ཆེན་དང་འབྲུག་ཐར་གྱིས་
བཅུ་མས། ༡༠༠༩ ལོར་ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
461. ཀན་སུའུ་ཅང་ཚུ་ཐུང་མི། རྒྱ་ཡིག་འབྲུག་ཐར་དང་ཁྱོ་གོ་ཆེ་རིང་གིས་བཅུ་མས། ༡༠༠༩
ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
462. gansu guji ming sheng ci aian རྒྱ་ཡིག་ནུབ་བྱང་དགེ་ཐོན་སློབ་ཆེན་གྱིས་
བསྒྲིགས། ༡༩༩༩ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
463. ཀ་རབས་ནམ་ཐར། འགྲོ་པན་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ༡༠༠༦
464. རེབ་གོང་སང་གེ་གཤོང་གི་ལོ་རྒྱུས་གངས་རིའི་རྒྱུན་ཞེས་བྱ་བ། འཛིགས་མེད་བསམ་བྱུང་
གྱིས་བཅུ་མས། ༡༠༠༥ ལོར་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
465. རྒྱ་པོ་དང་ཚུལ་ཁྲིམས་གཞིས་གྱིས་བཅུ་མས་པའི་མཆོ་སྡོན་པའི་རྒྱུང་ཆའི་ལོ་རྒྱུས་མེས་པའི་
ཞལ་ལུང་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།། ༡༩༩༦ ལོ་མཆོ་སྡོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་དཔར།

466. ཉ་པོ་གོང་ཞོལ་དང་དམེ་ཚང་སྐྱུ་རྩེ་ཐུག་སོགས་སྒྲ་ནག་སྤེ་བའི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲོར། བཀོ་ལོག་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་དབྱེ་ཡིག་དེབ་བཞི་བ། ༡༠༠༩ ལོར། བཀོ་ཁུལ་སྤྱི་དགོས་ཀྱིས་དཔར།

467. དགེ་འདུན་ཚོས་གྲགས་ཀྱིས་བཅམས་པའི་ལྷོ་མོ་གྲགས་པ་རྒྱ་མཚོའི་སྐྱེའང་རིམ་བྱོན་གྱི་རྣམ་ཐར། ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ༡༩༩༩།

བྱ་གཞུང་སློབ་བཟད་གིས་བཅམས་པའི་བྱ་བ་དབང་སྐྱུང་ཅེ་སྐྱེའང་རིམ་བྱོན་གྱི་རྣམ་ཐར་བཞུགས་སོ།། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ༡༠༠༦།

468. པཌ་ཏི་ཏ་སུམ་པ་ཡེ་ཤེས་དཔལ་འབྱོར་མཚོག་གི་སྤྱོད་ཚུལ་བརྗོད་པ་སྐྱ་འཛིན་བཅུད་ལེན་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།། གྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ༡༠༠༡།(རང་རྣམ་)

དགེ་འདུན་གྱིས་བཅམས་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གཞིན་ནུ་དགའ་བའི་གཏམ་སྤྱང་། ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ༡༩༩༥།

469. རྒྱའི་དྲུང་དཀར་དགོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་གནད་བསྐྱེས་ལེགས་བཤད་ཚོས་དྲུང་དཀར་བོའི་སྐྱ་དབྱངས། རབ་བྱུང་བཅུ་བདུན་པའི་མེ་སྤང་གྱི་ལོ་༡༩༩༥ ལོར་བྲིས། ཨོ་རྒྱན་འཕྲིན་ལས། ལག་བྲིས་མ། ཤོག་ངོས་༥༩ ཅན། བོད་འབྱོར།

470. སྤང་རྩེ་གོང་བཟུད་ཀྱི་ཆེན་དུ་རིམ་བྱུང་གི་ལོ་རྒྱུས་མདོ་ཅམ་བརྗོད་པ། གཅན་ཆ་རྗོང་སྤྱི་དགོས་ཁང་། ཚོས་རྗེ་ཡིས་བྲིས། ལག་བྲིས་མ་ཤོག་ངོས་༩༦ ཅན། བོད་འབྱོར།

471. ལྷོ་མོ་གྲགས་པ་རྒྱ་མཚོའི་སྐྱེའང་རིམ་བྱོན་གྱི་རྣམ་ཐར། དགེ་འདུན་ཚོས་གྲགས་ཀྱིས་བཅམས། ༡༩༩༩ ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

471. ལྷོ་མོ་ཆ་གན་ནོ་མོན་ཏན་ནོ་ཤོག་ཐུ་ཚང་གི་རྣམ་པར་ཐར་བ། མཚོ་བྱང་ཁུལ་མི་རིགས་ཚོས་ལུགས་ལས་དོན་ཅུ་དྲུང་། མཚོ་བྱང་ཁུལ་ནང་བསྐྱེད་མཐུན་ཚོགས། དཔར་ལོ་བཀོད་མེད།

472. འདིའི་ནང་དུ། སྤྱི་ཞིའི་གཙུག་རྒྱན་དམ་པ་རྗེ་བཙུན་དགེ་འདུན་བསྐྱེད་འཛིན་ནོར་བུ་དཔལ་བཟང་བོའི་རྣམ་པར་ཐར་བ་གཏན་དུ་བརྗོད་གནས་སད་ལྷའི་རྩེ་ཆེན་སྐལ་བཟང་གཏུལ་བྱའི་རེ་སྒྲོང་། སྤྱི་བྱང་ཨ་ལགས་རིན་པོ་ཆེ་འཛིན་མེད་འཕྲིན་ལས་རྒྱ་མཚོས་མཛད་པ་དང་།

473. ཆ་གན་ནོ་ཤོག་ཐུ་དགེ་འདུན་བསྐྱེད་འཛིན་ནོར་བུ་དཔལ་བཟང་བོ་སྐྱེའང་རིན་པོ་ཆེ་དགེ་ལེགས་འོད་འབར་གྱི་དཀར་ཆག་ལྷུ་དཔལ་གཞིན་ནུ་འཛིན་པོ་ཞེས་བྱ་བ། ཐར་བུལ་ཚོས་སྐྱུང་རྒྱ་མཚོའི་སྐུལ་སྐྱེས་མཛད་པ།

474. ལྷོ་མོ་ཞབས་དྲུང་དཀར་བོ་སྐྱེའང་བཟུད་པའི་སྐྱེའང་རིམ་བྱོན་གྱི་རྣམ་ཐར་ས་བོན་དད་པའི་རྒྱ་གཏེར་འཕེལ་བའི་ཆུ་ཤེལ་ཞེས་བྱ་བ། ཐར་བུལ་གྱི་རིགས་རྒྱལ་སྐྱེས་སྤོ་བཟང་དཔལ་ལྷན་གྱིས་བཅམས། དགུང་ལོ་ཉེར་བདུན་ཡན་གྱི་རྣམ་ཐར་བཀོད་འདུག

475. ལཱ་མོ་ཚ་གན་དུ་ཐོག་ཕྱ་སྒྲ་རབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྟུན། ལཱ་མོ་ཡོངས་འཛིན་མཁས་གྲུབ་
ཀྱི་མཆོས་མཛད་པ་སོགས་ཕྱོགས་བསྐྱེགས་བྱས་འདུག།
476. མཆོ་ལྷ་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་དེབ་གཉིས་པ། སྲིད་གོས་མཆོ་ལྷ་བོད་རིགས་རང་སྐྱོར་ཁུལ་ཨུ་
ཡོན་ལྷན་ཁང་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་དཔུང་ཡིག་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གིས་བསྐྱེགས། 1999 ལོར་དཔར།
477. མདོ་སྨད་ཀྱི་གནའ་བོའི་རྒྱན་གོས་བརྗོད་པ་རབ་གསལ་ཚུ་ཤེལ་ནོར་བུ། མཁའ་འགྲོ་འཆོས་
བརྩམས། 1999 ཀན་སུ་ཁྱེ་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།
478. གཅིག་སྒྲིལ་ས་ཁུལ་གྱི་དགོན་སྡེ་ཁག་གི་གདན་རབས་ཕྱོགས་བསྐྱེགས། གཅིག་སྒྲིལ་རྫོང་
སྲིད་གོས་ཀྱིས་བསྐྱེགས། 1999 ལོར་དཔར།
479. རྫོང་དཀར་སྐྱ་སྤང་རིམ་བྱོན་གྱི་ནམ་ཐར། རྫོང་འཕུན་སྒྲུབ་མ་དམ་པ་ཤེས་རབ་གྲགས་པའི་
ནམ་པར་ཐར་བ་དད་ལྷན་ཚུ་སྒྲིམ་པ་སྤོའི་ཁ་འབྲེད་ཅེས་བྱ་བ། རྫོང་དཀར་དགེ་འདུན་ཕུན་ཚོགས་
ཀྱིས་བརྩམས། 1999 དཔར་ཁང་མི་གསལ།
480. མི་ཉག་འཇམ་དབྱངས་གྲགས་པའི་ནམ་ཐར་གཞན་པན་ཉི་མའི་འོད་ཟེར་ཞེས་བྱ་བ། 1999
ཀྲང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། འདི་རང་ནམ་ཡིན།
481. མཁན་ལྷོ་བཟང་ཚུལ་ཁྲིམས་བྱ་བས་བསྐྱེགས་པའི་དར་ཐང་གདན་རབས་ཤོག་ངོས་1 ན།
ཆོལ་ཁ་གསུམ་ལས་མདོ་སྨད་མི་ཡི་ཆོལ་ཁ། ལྷང་གསུམ་ལས་མདོ་སྨད་གཡར་མོ་ཐང་དུ་གཏོགས།
ཞེས་བཤད་འདུག།
482. བོད་རྒྱལ་མོ་རོང་གི་ལོ་རྒྱུས་རབ་གསལ་མེ་ལོང་ཞེས་བྱ་བ། རྒྱལ་རོང་བྲག་བར་དཔལ་ལྷན་
ཀྱིས་བརྩམས། 1999 ར་ཁུལ་འབར་ཁམས་རྫོང་སྲིད་གོས་ལོ་རྒྱུས་དཔུང་ཡིག་དེབ་བཞི་བ།
483. རྫོང་ཕུན་ཚོགས་དར་རྒྱས་ཀྱི་མཆོའི་ནམ་ཐར་དང་གསུང་ཆོམ་ཐོར་བུ་འགའ་བཞུགས་སོ།
བསྟན་འཛིན་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཆོམ་སྒྲིག་བྱས། བཀྲ་ཤིས་ཆེ་དགེ་ལྷན་དར་རྒྱས་སྤྱི་ཤིང་གིས་དཔར།
དཔར་ཁང་དང་དཔར་ལོ་མི་གསལ།
484. ཤར་སྐལ་ལྷན་ཀྱི་མཆོ་སྐྱ་སྤང་བརྒྱུད་པའི་ཡོངས་འཛིན་འཇམ་པའི་དབྱངས་རྫོང་དགེ་འདུན་
བསྟན་འཛིན་གྱི་ནམ་ཐར་དད་པའི་མཛེས་རྒྱ། རོང་བོ་ལྷོ་བཟང་སྟན་གྲགས་ཀྱིས་བརྩམས།
1999 བོད་ཀྱི་དུས་བབ་ཁང་གིས་དཔར།
485. ཀའི་ཉིའམ་དགོན་དཔལ་འཕྱར་མེད་ཀླུ་ལ་རིའི་དགོན་གནས་བཀྲ་ཤིས་ལྷན་གྲུབ་སྤྱི་ཤིང་གི་ཆགས་
རིམ་དང་འབྲེལ་བའི་ཆོས་འབྱུང་ཤེས་བྱ་ཀུན་གསལ་ཞེས་བྱ་བ། སྒྲིགས་བམ་སྟོད་སྨད་གཉིས་
ཅན། ཕྱོགས་བཞི་ཆང་ལྷོ་བཟང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་མཆོ། 1999 སེ་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།